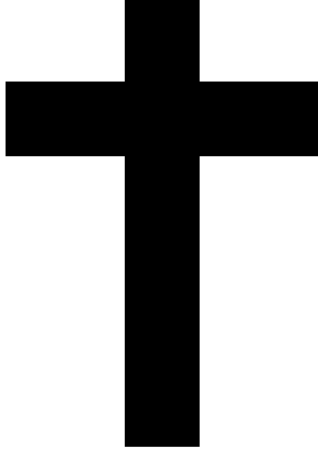

Kitapm ken Raa doko
kiji ute jeege

New Testament in Kenga

Kitapm kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege New Testament in Kenga

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenga

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenga

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
de2980b7-692d-557d-af49-da5784485d94

Contents

Matiye	1
Mark	46
Luk	74
Jan	121
Naabm jee kaan naabm Isage	155
Romæge	200
1 Kōrint	220
2 Kōrint	239
Galat	252
Epēz	259
Pilip	266
Kōlos	271
Tesalonikŋ deete	276
Tesalonikŋ gen k-dige	281
Timote ken deete	284
Timote gen k-dige	290
Tit	294
Pilemon	297
Ēbrege	299
Jak	314
Pier deete	319
Pier gen k-dige	325
Jan deete	329
Jan gen k-dige	334
Jan gen k-mōtōge	335
Jud	336
Apokalips	338

Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ɣen Matiye

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣen dooy Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ɣen Matiye

Taar jiga ɣen Isa al-Masi ken Matiye raanɔ se, naan raan jee al-Masige tun Yaudge. Naade Yaudge se 6o jeel ak mɛtn Kitapm ken Raa dooko ute jeege do dookin se. Matiye taad jeege tu ɔo Isa se, naan 6o debm ken utu 'tedn kaasn nakgen ken Kitapm Raa dooko ute jeege do dokina taadn se. Taa naan se 6o maakn taarin ken naan raan se, daayum naan lee tuun tal taar Kitapm Raa dooko ute jeege do dookin se maak ki. Kaad ken Matiye raanɔ Labar Jigan ɣen Isan ese se, jee al-Masigen Yaudge se, k'tuurde tuur naatn maakn beege tun Yaudge lee tusn maak ki ɣen keem Raa. Naade se lee tusu ɔo jee ken Yaudge ey se kic 6o naade took akde ute naade. ɣen Matiye ki num, Isa 6o mel ken lee dooy jeege ute toogina do nakge tun ken Raa jen ro ki. Isa se taadden doobm kiji ken naade an jeel kɔkn ko taargen maakn Kitap ken Raa dooko ute jeege do dookin se. Isa se naan 6o al-Masi ken Yaudge ing aak kaak kaamin se. Ken naan jaay taadden taa maakn Gaar Raa se, naan deekden ɔo: Raa se naan 6o gaarge ɔo naan baagga kɔsn gaara do jeege tun do naan ki ara. Maakn kitapin ki se Matiye taad mɛtn taar Isan dooy jeege ute taargen jern jern goto kaam mii aan goo ken naan dooy jeege do kɔs ki se (kon 5-7).

*Metjil Isa *al-Masi (Lk 3.23-38)*

- 1 Kɛse 6o metjil Isa al-Masige. Naan *goon Daud ɔo goon *Abraam.
- 2 Abraam ooj Isak, Isak ooj *Yakub ɔo Yakub ooj Juda ute ɣenaangen gaabge*.
- 3 Juda 6o ooj Perez ute Zera† ɔo gaangen se Tamar 6o konde.
Perez ooj Esrom. Esrom ooj Aram.
- 4 Aram ooj Aminadab. Aminadab ooj Naason. Naason ooj Salmon.
- 5 Salmon ooj Booz ɔo ko Booz se ron Raab.
Booz se 6o ooj Obed ɔo ko Obed se ron Rut.
- 6 Obed ooj Jɛsɛ. Jɛsɛ se 6o ooj Gaar *Daud.
Daud se 6o ooj Salomon do mend Uri ki.
- 7 Salomon ooj Roboam. Roboam ooj Abiya. Abiya ooj Asa.
- 8 Asa ooj Yozapat. Yozapat ooj Yoram. Yoram ooj Ozias.
- 9 Ozias ooj Yotam. Yotam ooj Akaz. Akaz ooj Ezekias.
- 10 Ezekias ooj Manase. Manase ooj Amon. Amon ooj Josias.
- 11 Josias ooj Yekonia ute genaangen gaabge
ɔo kaad ken se 6o gaan *Israelge k'tos k'baande bulu taa naan Babilon ki†.
- 12 Ken naade 6aa aan Babilon ki se jaay 6o,
Yekonia ooj Salatiel ɔo Salatiel ooj Zorobabel.
- 13 Zorobabel ooj Abiud. Abiud ooj Eliakim. Eliakim ooj Azor.
- 14 Azor ooj Sadok. Sadok ooj Akim. Akim ooj Eliud.
- 15 Eliud ooj Eliɛzɛr. Eliɛzɛr ooj Matan. Matan ooj Yakub.
- 16 Yakub ooj Yusup. Yusup se 6o gaabm Mari ɔo Mari se 6o ooj Isan ken k'danin al-Masi se.
- 17 Metjildefgen in do Abraam ki bini aan do Daud ki se, aas metjili sik-kaar-ɔo. Ken in do Daud ki bini k'tos k'baanden bulu taa naan Babilon ki se, aas metjili sik-kaar-ɔo. Ken naade 6aan Babilon ki jaay bini aan do al-Masi ki se, kic 6o aas metjili sik-kaar-ɔo.

*Koojn Isa *al-Masi (Lk 2.1-21)*

- 18 Te doobm gay jaay j'oojn Isa al-Masi: kon Mari se mend keesn Yusup, num ken naan 6aa te ron ki ey sum 6o, Mari ted mendkaama ute toogɔn *Nirl Salal.
- 19 Gaabm keesin Yusup se, debm ken lee ted nakge te doobina ɔo je an kooɔn metin naan jeege tu eyo. Taa naan se 6o naan je an rɛsɛ taa nam 'booy taarde eyo.
- 20 Kaad ken naan utu ing saap saap do taar ken se, gan *kɔdn Meljege Raa maakn nin ki se teec naanin ki taadin ɔo: «Yusup, naai se metjil *Daud, onte beere Mari se akn 'tedn mend, taa Mari se aam te Nirl Salal.

* 1:2 Genaangen gaabgen se 6o ken baado ted taa 6ee gaan *Israelgen sik-kaar-dio. † 1:3 Naade se ronɔoge. ‡ 1:11 Aak 2Gar 24.12-16.

²¹ Naan se utu 'koojn goon gaaba ð goon se naai an dan Isa[§], taa naan ðo debm utu kòdn do jeenge maakj *kusiñ ki.»

²² Nakgen paacñ tef se, taa taar Meljege Raa taado do ðakiñ ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se aanga doobiñ ki ken ðo:

²³ *'Booyki! Goon mend ken gaaba ðaa te ron ki eyo, utu 'tedn mendkaama ð koojn goono ð goon se jeege an dan Emanuel.** Ro Emanuel se je deekñ ðo: *Raa ute naajege.

²⁴ Ken Yusup jaay iin maakñ bin ki se, naan took taar kòdn Meljege Raa taadiño se. Gotn se, Mari se naan ðakiñ tedn mendina.

²⁵ Num gan naan baate ðaa ron ki bini Mari ooñjñ maak ki. ðo goon j'oojin se, Yusup andin ron Isa.

2

Jee jeel k-dijge ðaado kaakñ Isa

¹ Isa se j'oojin maakñ gegeer ken Betleem ken taa naan Jude ki, do Gaar *Erod ki. Ken Isa jaay j'oojin se, jee jeel k-dijge iin kaam kaada tookño ð ðaa aan maakñ gegeer ken Jeruzalem ki.

² Ken naade jaay aan se, naade tond metn jeege ðo: «Goon k'l'oojin jaay ute kòsn gaar Yaudge se tap ðo, gayo? Taa naaje se j'aako k-dijin kaam kaada tookño ð naaje k'ðaaado kerñj naaniñ ki.»

³ Ken Erod jaay booy taar se, nirlin teece taa gaariña; bin se ðl jee Jeruzalem ki paac se beere akde.

⁴ Gotn se Gaar Erod dan tus magal *jee tedn serke Raage tu paac ðo ute jee jeel taadn tookñ metn Ko Taar Raa paac ken maakñ jeenge tu ð naan tond metde ðo: «*Al-Masi do ðakiñ Raa taad taa koojin se tap ðo, j'an koojn gayo?»

⁵ Gotn se, naade terlin ðo: «Naan se j'an koojn maakñ gegeer ken Betleem ken taa naan Jude ki, aan gòo ken do ðakiñ debm taad taar teeco taar Raa ki raaniño ðo:

⁶ *Gegeer ken Betleem ken taa naan Jude ki se, naai kic le maakñ gegeerge tun magal magal ken taa naan Jude ki.*

*Taa maakñ naani ki se ðo utu ade teecñ magal ken utu 'tòdn *Israel jeemge aan gòo debm gaama se*.»*

⁷ Gotn jaay Erod dan jee jeel k-dijge kalde ki se, nam kic ðo jeel eyo. Ken naade aan onñ se, naan tond metde ðo: «Ken tap ki se, k-dijn se tap ðo naase aakiñki nuñ ki?»

⁸ ðo naan deekden ðo: «'Baaki Betleem ki je onumkiro gotn goono se tak. Ken jaay onñkiroga num, terl 'baakiro 'taadumki gotina taa maam kic ðo m'ðaa kerñj naaniñ ki.»

⁹ Ken naade jaay booy taar gaarge aas sum se, gotn se naade iin ðaa, ð ken naade ðaa ðaa se, k-dijn ken naade aakiño kaam gotn kaada tookño se, ter teec naande ki daala. K-dijn se tódde bini ðaa ðaar do ðee ken goon maak ki se.

¹⁰ Ken naade aak k-dijn se maakde raap sakan.

¹¹ Ken naade aan se, end maakñ bee ki ðo on goono ute kon Mari. Naade erg naan goon ki ð tóomijn jaay ðo naade tóod taa ðóondege ð edin nakgen bee bee: daab, nakñ ooto, ute uubm ootn k'danin mir se†.

¹² Ken naade iin on Mari sum se, *Raa ðojde maakñ nide ki ðo j'onten terl kaal gotn Gaar Erod ki. Taa naan se ðo naade uun doobm kuuy ðo terl ðaa taa naand ki.

Yusup ute mendin Mari ðo goonde aan ðaa Masar ki

¹³ Ken jee jeel k-dijge jaay iin ðaa sum se, kòdn Meljege Raa kalan ðaado taad Yusup ki maakñ nin ki ðo: «Inñ ute mendi ðo uun goono aan 'baaki taa naan Masar ki. Inñ gotn naane bini maam m'ai taad jaay ðo som naai ade terle. Bere, Gaar *Erod se je je goono taa an tódo.»

¹⁴ Maakñ ðoor ki se sum ðo, Yusup iin ute mendina uun goono ðo aan ðaa taa naan Masar ki.

¹⁵ Naan tinñ gotn naane bini Gaar Erod ooyo. Nakñ se aan doobiñ ki aan gòo ken Meljege Raa taado ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki do ðakiñ ðo: *Maam m'dan m'ðado goonum gaaba naatn taa naan Masar ki.‡*

**Erod tóol gaan seemgen maakñ naan ken Betleem ki*

¹⁶ Kaad ken se Erod utu zere; ðo naan ken se naan ðaado jeel okga metina ken jee jeel k-dijge derlin derl se, gotn se naan maakiñ taarin makon. Naan und kulu ðo num gaangen gaabgen ondo do ðaar di ki jaay ðooño ðooño paacñ ken maakñ gegeer ken Betleem ki ute maakñ naanjen

§ 1:21 Ron Isa je deekñ ðo: Meljege aaj jeege. * 1:23 Aak Eza 7.14. * 2:6 Aak Mis 5.1. † 2:11 Mir se kaagn k'tedn uubm ooto ðo ðooño j'ot ro deb ken ooyga kooyo taa ruum eyo. ‡ 2:15 Aak Oz 11.1.

cees ki cees ki se, k'toolde paac. Taa baar di ese se tum te kaaɗn ken jee jeel k-dijge taad Erɔd ki gen k-dijn naade aakiɲo.

¹⁷ Bin 6o, nakɲ se aanga doobin ki aan goo ken debm taad taar teeco taar Raa ki, ron Jeremi, taaddeno do dakin oo:

¹⁸ *K'booy nɔo eem maakɲ naan Rama ki*

jeege tɔɔyɔ ɔo eem nɔo dena.

Kese Rasel 6o eem taa geninge,
naan k'selin kic 6o daar eyo gen tɔɔyɔ,

taa geninge utga.‡

Yusup ute mendina ɔo goonde deet ɔn taa naan Masar

¹⁹ Ken Gaar *Erɔd jaay ooy sum se, kɔɗn Meljege Raa taad Yusup ki maakɲ nin ki kaaf ken naan utu taa naan Masar ki.

²⁰ Naan taadin oo: «lin ute mendi ɔo uun goono ɔk terl '6aaki taa naan *Israel ki taa jeegen ken je taal goono se, naade ooyga.»

²¹ ɔo Yusup iin ute mendina, uun goono ɔo ɔk terl taa naan Israel ki.

²² Anum ken naan booy ɔo Arkelɔs ɔsga gaar gen taa naan Jude goo bubin Erɔd ki se, gotn se Yusup beere ɔkin gen terl baa taa naan Jude ki. ɔo Meljege Raa taadin maakɲ nin ki ɔo n'iin baa taa naan Galile ki.

²³ Naan iin baa inɲ maakɲ geɛɛr ken k'danin Nazaret. Nakgen se aan doobin ki aan goo ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado do dakin oo: *Naan se j'an danin kɔd Nazaret.*

3

*Jan-Batist *batiz jeege*

(Mk 1.2-8; Lk 3.1-20)

¹ Ken kaadin jaay aan sum se, Jan-Batist naar teec naan jeege tu ɔo baag taadn taar *Raa do kɔd-baar ken taa naan Jude ki. Naan taad jeege tu oo:

² «'Terlki maakse taa *maakɲ Gaar Raa se ɔɔpɲa gooro!»

³ Taa Jan se 6o, debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taado taarin do dakin ken oo: *K'booy mind deba taad makɔn do kɔd-baar ki ɔo:*

*'Daapki doobm Meljege ɔo 'tedinsinki jiga 'toodn tal.**

⁴ Jan uuso kal k'daapin ute beekɲ ginji ɔo dook maakin te kol daara; nakɲ kɔsin iimi ute teeje.

⁵ Gotn se jeegen iino maakɲ geɛɛr ken Jeruzalem ki ute kengen taa naan Jude ki paac ɔo ute kengen iino taa ool Jordan ki paac, naade baado gotn Jan ki.

⁶ Naade tɔɔd metn *kusiɲdege naan jeege tu ɔo Jan-Batist batizde maakɲ ool magal ken k'danin Jordan se.

⁷ Ken Jan aak *Parizige ute *Sadusege dena baado ɔnin taa naan aden batiz se, naan deekden oo: «Aakumki tu woɔgen ara! Nana jaay 6o dejeseno taa aki kaan kotn maak-taar Raa ken utu booy do jeege tu se?

⁸ Naan ki se, 'tedki nakgen jiga ken 'taadn jeege tu ɔo naase se 'terlkiga maakse,

⁹ ɔo ɔnte 'taadki ɔoki: naaje se le k'gaan *Abraamge. 'Booyki m'asen deeke, kogen ese se ken Raa je kic 6o an delin 'tedn gaange Abraam ki.

¹⁰ Bere, alpasa se le k'daaringa metn ko kaag ki. Ko kaaggen paacɲ jaay ooj jig ey se, j'aden togɲ tuun naatn ɔo j'aden tɔɔcn poodn.

¹¹ «Maam se, m'asen batizn ute maane ɔo keese je deekɲ ɔo naase 'terlkiga kingse; num gan debm utu baado metum ki se, naan magal ciruma. Maam se saa jen ki kic 6o m'aas gen kɔɔɗin eyo. Debm ese se 6o utu asen *batizn ute Nirl Salal ɔo ute poodo.

¹² Ute geert magalin se naan utu tuuy teenina ɔo ken naan jaay tuuy aasga num, kaam teenin se naan utu an tɔsn komb maakɲ giijin ki; num tesin se, naan utu an komb maakɲ pood ken ooy eyo.»

*Isa *k'batizina*

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22; Jn 1.32-34)

¹³ Gotn se Isa iin taa naan Galile ki ɔo baado maakɲ ool magal gen Jordan ki, baado ɔn Jan taa an batizina.

¹⁴ Num Jan se baate tooko, deek Isa ki oo: «Maam se, naai 6o am batiz ey 6o, ter naai 6o baado gotn maam ki la!»

¹⁵ Isa terlin oo: «Borse se naai 'tooko, taa naajege se j'aki tedn nakɲ ken Raa maakin jen ro ki ute doobina.» Gotn se Jan tooko.

¹⁶ Ken Isa k'batizijn jaay ooko maaknj maane ki sum se, naan ken se sum bo maaknj raa ood wanj do naan aak *Nirl Raa booyo donj ki tec aan goo deere.
¹⁷ Do goon se k'booy mind deba taad maaknj raa ki do: «Naan se Goon maak-jema. Maam bo m'beer m'oodino taa naan taalumi.»

4

**Bubm sitange naam Isa
 (Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

¹ Gohn se *Nirl Raa tood baan ute Isa do kod-baar ki, taa Bubm sitange anj baa naama.
² Maaknj biige tun si-soo se, nooro katara se Isa os te dim eyo do ken bii si-soo jaay aas se, naan bo taalina.
³ Bubm sitange, naan debm naam jeege se, baado onj Isa deekin do: «Ken naai 'Goon *Raa deer num, 'taad koge tun se ai del naknj kosoo.»
⁴ Isa terlin do: «Taar se k'raanjinga raanj do dokinj ken do: *Ken ted debkilimi inj se kosoo kalinj ki sum eyo, num ute taargen paacnj ken teeco taar Raa ki.**»
⁵ Ter Bubm sitange baan ute Isa maaknj geger ken *salal Jeruzalem ki, baa uun olinj do *Bee Raa ki raan lenj lenj,
⁶ do deekin do: «Ken naai 'Goon Raa deer num, do bee ki ara se, iinj aal naanj ki. Taa taara se k'raanjinga raanj do dokinj ken do:
Raa 'kund 'kulu kodinge tu do naade ai caapm kohn jidege tu, taa jeige se 'kohn rodo ro ko ken gam eyo.†»
⁷ Isa terlin do: «Taar se kic k'raanjinga raanj do dokinj ken do: *Beer, naai se 'kohn 'naam Meli Raa eyo.*»
⁸ Ter Bubm sitange tood baansinj do ko ken jerle do taadinj taa naanj gaaringen do naanj ki paac ute naknj kaaknj beedege.
⁹ Gohn se naan deekin do: «Ken naai jaay 'baado ergga naanum ki do 'daanumga num, nakgen se paac maam m'aisinj keda.»
¹⁰ Anum Isa terlin do: «Iik naatn ceem ki Bubm sitange! Taa taar se k'raanjinga raanj do dokinj ken do: *Meli Raa kalanj tak se bo naai 'kergh naaninj ki do anj 'tedn naabina.‡*»
¹¹ Gohn se Bubm sitange iinj onina do *kohn Raage baado aakinj donj ki.

*Isa baag tedn naabinj taa naanj Galile ki
 (Mk 1.16-20; Lk 4.14-15; Jn 1.35-43)*

¹² Jan-Batist se k'j'okinga dangay ki do ken Isa jaay booy do Jan j'okinga dangay ki se, naan iinj terl baa taa naanj Galile ki.
¹³ Ken naan aan sum se, onj gegerinj Nazaret do baa tingj maaknj geger ken Kaparnayum ki ken taa baar ki, taa naanj Zabulon ki ute gen Neptali ki.
¹⁴ Taa naan se bo naknj ken debm taad taar teeco taar Raa ki ronj Ezayi taadno do dokinj se, aanga doobinj ki ken do:
¹⁵ *Naase jee taa naanj Zabulon ki ute jee taa naanj Neptali ki ken sak kaam aak baar, naase bo jee ken injki jehj ool Jordan kaam naane ken taa naanj Galile ken jeenge Yaudge ey se;*
¹⁶ *naase jeegen ken injki maaknj got ken do do utu aki kaaknj got asen woor kelinj!*
Naasen ken injki taa naanj ken do do aan goo jee ooyga kooy se,
gotn woor, beer, aanga. §

¹⁷ Kaad ken se sum bo Isa baag taadn taar Raa jeege tu do: «Terlki maakse taa *maaknj Gaar Raa se oopga gooro!»

Jee soo deet deetn ken iinj ak metn Isa

¹⁸ Isa jaay aan taa naanj Galile ki se, naan baa lee taa baar ki do goon se naan aak genaage dio: deb kalanj ronj Simon ken k'danjinj ute ro Pier kici do genaanj se ronj Andre, tund tund gendde maan. Naade se jee toocnj kenjge.
¹⁹ Naan deekden do: «'Baado daanumki! Borse maam m'asen tedn Naase jee baa 'je jikilimge ade baa doobm Raa ki.»
²⁰ Naade naar onj genddege do daanina.
²¹ Utu iik naan ki coko se, naan aak genaage di kuuy, Jak te genaanj Jan, gaan Zebedege, naade ute bubde se inj kingj maaknj markabde ki daap daap genddege do goon se Isa danje.
²² Naade naar iinj onj bubde te markabde do naade daan Isa.

Isa dooy jeege do ed lapia jee koojge tu

* 4:4 Aak Dt 8.3. † 4:6 Aak KKR 91.11-12. ‡ 4:10 Aak Dt 6.13-14. § 4:16 Aak Eza 8.23-9.1.

23 Ter Isa lee dood taa naan Galile se paac dooy jeege maakn *beedege tun Yaudge lee tunsn maak ki gen keem Raa. Naan taadden Labar Jiga gen *maakn Gaar Raa do jeegeen ok koonge paac ute jeegeen ken koonge tujdenga tuju maakde ki se, naan edden lapia.

24 Gotn se *nookin eem dood taa naan Siri se paac. Do jeege baano ute jee koonge paac ken dool koondege kaam kalan eyo do lee dabarde aan goo: jee ok koon sitange, jee ok koon puputu do jee k'runguye, paac se, naan edden lapia.

25 Jeege doolo dena ok metn Isa: naade se iino taa naan Galile ki, jeegeen iino taa naan ken k'danin te ro Gegergen Sik, kengen iino maakn geger ken Jeruzalem ki ute kengen taa naan Jude ki do jeegeen iino jey ool Jordan ken kaam kaada tookno.

Isa dooy jeege do kos ki

5

*Jee maakde-raap naan Raa ki
(Lk 6.20-26)*

1 Ken Isa aak dool jeegeen den ese se jaay baado ceen ki se, naan ookn ing do kos ki do jeegeen metin ki baado onina.

2 Gotn se Isa uun taara do baagden dooyo deekden do:

3 «Maak-raapo jeege tun jeel rode ki naade se jee daayge naan *Raa ki, taa *maakn Gaar Raa se naade ki!

4 Maak-raapo jeege tun ing eem keeme, taa Raa utu aden selc.

5 Maak-raapo jeege tun dalul, taa do naanja se Raa utu adesiñ kedin naade ki.

6 Maak-raapo jeege tun ken je nakn ken tool Raa ki ute maakde paac taa nakn naade je se, Raa utu adesiñ kedin ute maraadiña.

7 Maak-raapo jeege tun ken sej do jeege tu, taa naade kic Raa utu aden keejn dode ki.

8 Maak-raapo jeege tun maakde *salal taa naade utu kaakn Raa.

9 Maak-raapo jeege tun je ano baa ute toose, taa naade se Raa utu aden dan do: geninge.

10 Maak-raapo jeege tun k'dabarde taa nakn ken naade lee ted jaay tool Raa ki, taa maakn Gaar Raa se naade ki.

11 Maak 'raapo naase ken jeege jaay naajse, dabarse do tolsen taar jig eyo ute taargen met ki eyo dose ki, taa naase 'tedkiga jee maamge.

12 Onki maakse 'raapm den aak eyo, taa maakn raa ki se, Raa utu asen kogñ bedse den aak eyo. Bin bo jee taad taar teeco taar Raa ki do dokin baado naanse ki se kic, k'dabardeno bin kici.»

Naase bo kaata do gotn woor gen do naanja

13 «Naase se bo aan goo kaatn gen do naanja. Num ken kaata jaay kingin nijim se gotoga num, j'an tedn j'bo di jaay 'tedn nijim gotin ki se? Ken nijimin se jaay gotoga num, naan se tedga nakn cere, j'an baa si naata do jeege lee do ki.

14 «Naase se bo gotn woor gen *dunia. Geger ken jaay j'ondin do kos ki raan se, j'aakin tal.

15 Ken j'booc loomp do se taa j'an deebm dugul don ki eyo, num j'an kuun kol ro kaag ki raan taa woor goto jeege tun maakn bee ki se paac.

16 Bin num onki gotn woorse se woor naan jeege tu paac, taa naan se bo jeege kaakn naahsen jigan ken 'lee tedki se, naade *nookn Bubsen maakn raa ki.»

*Isa dooy jeege do *Ko Taar ken Raa edo *Musa ki
(Lk 16.17, 12.58,59, 16.18)*

17 «Maakn Ko Taar ken Raa edo Musa ki ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dooyno jeege do dokin se, onten 'saapki okki maam m'baado se taa Ko Taar se tedn goto, nabo maam m'baado se taa m'an tedn 'kaasn doobin ki.

18 'Booyki bee m'asen taada: kaad ken maakn raa ute do naanja utu deel te ey bort se, taar k'raanin do Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay naase ingki do ki se, maakn taar ki se dimin coko kic bo, 'kon 'kut eyo bini, nakgen se paac kaan doobin ki.

19 Taa naan se bo, maakn Ko Taarge tun ken Raa edo Musa ki taad do gen teda jaay debm baate tedn ken kalan coko aan goo di kic bo do dooy jeege 'tedn aan goo ken naan ted se, debm bin se, 'koom debm baata *maakn Gaar Raa ki. Num debm took do taarge tun se, tedin paac te doobina do dooy jeege 'tedn aan goo naan se, debm bin se utu 'tedn magala maakn Gaar Raa ki.

20 'Booyki m'asen taada: ken nakn naase 'tedki jaay tool te Raa ki cir te gen jee jeel taadn tookn metn Ko Taar Raage ute *Parizige ey se, naase aki kon kend maakn Gaar Raa ki eyo.»

Isa dooy jeege do taar maak-taar ki

²¹ «Naase 'booykiroga taar ken k'taado busege tu do dakin ken oo: *Ŋnte tɔɔl nam murs, ɔɔ debm jaay tɔɔlga nam murs se j'an kɔkɔj kɔlin gɔtn kɔjn bɔɔr ki.**

²² Num maam se, m'deeksen m'ɔɔ: debm ken jaay tɛd taamooyo ro gɛnaaŋ ki se j'utu j'an kɔjn bɔɔrɔ don ki. Ɔɔ debm jaay naaj gɛnaaŋ oo: «Naai se 'dala' debm bin se, bɛɛki num, j'an kɔl naan Yaudge tun *jee kaakɔj mɛtn taarge se. Ɔɔ tɛr debm jaay naaj gɛnaaŋ oo: «Naai se debm dɛrlɛ» debm bin se, bɛɛki num, j'an kɔkɔj kɔl poodn, gɔtn dubar ken gen daayum.

²³ «Ken naai jaay 'baa ba kɛdn *serki gɔtn ken k'jiin gen lee tɛdn serke Raa ki se ɔɔ gɔtn ese se naai 'saap jaay ok taara ute gɛnaai num,

²⁴ ɔɔ serki naai 'baaŋ ba kɛda se ram ɔɔ ok tɛrl ba ok taasa te gɛnaai jaay ɔɔ 'baado kɛdn serki se Raa ki.

²⁵ «Ken naai jaay ok taar dim te debm taamooyi se, ken utu 'baaki ba doob ki sum ɔɔ, 'naar 'daapiŋki taarse se ute naapa; ey num, ɔɛɛɛ, debm taamooyi se ai ba kɔli gɔtn debm kɔjn bɔɔr ki ɔɔ debm kɔjn bɔɔrɔ se le ai kɔkɔj kɛdi ji magal asgarge tu ɔɔ naaŋ ai kɔli danɔay ki.

²⁶ 'Booy bɛɛ m'ai taada: nakɔj doi ki paac se, bini kɔbɔrɔ kic ɔɔ ɔg nanɔj te ey se, naai 'kɔj teecn maakɔj danɔay ki eyo.»

Isa taad te jee ken lee ɛɛs mɛnd jeege

²⁷ «Naase 'booykiga ken *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taad oo: *Ŋnte 'kɛɛsn mɛnd nam, ɔɔntɛ 'kɛɛsn gaaba nam.*†

²⁸ Num gaŋ maam se m'deeksen m'ɔɔ: debm ken jaay aak mɛnd nam ɔɔ danɔj te maakin se, debm bin se aan gɔɔ toodnsinga.

²⁹ Num ken 'kaami do ji daama ɔɔ ai kɔli maakɔj *kusin ki num, kaami se ɔɔd und naatn. Roi kaam kalaŋ se jaay gɔtɔ num, bɛɛ cir ken roi paac ɔɔ 'baa maakɔj pood ken gen daayum.

³⁰ Num ken naai aak ji daami jaay ɔɔ ai kɔli maakɔj kusin ki num, naai 'gaan undin naatn. Ken roi kaam kalaŋ se jaay gɔtɔ num, bɛɛ cir ken roi paac ɔɔ 'baa maakɔj pood ken gen daayum.»

Isa tɔɔkɔj mɛtn taar piir gɛn gaaba te mɛnda

³¹ «Tɛr *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taadsenga daala oo: *Debm ken jaay piir mɛndin se an kɛdn maktubm gɛn piirin jaayo.*‡

³² Num gaŋ maam se m'deeksen m'ɔɔ: debm jaay an piir te mɛndin se, ken mɛndin ɛɛs kɛɛs gaabge jaayo. Ey num debm jaay piir mɛndin se, kɛse gɔɔ ɔɔdin kɔɔd doobm gen kɛɛsn gaabm nam. Ɔɔ debm ok mɛnd nam k'piiringa piir se le, kɛse naaŋ aan gɔɔ debm ɛɛs mɛnd nam kici.»

Isa taad ute jee gen naam taarde

³³ «Daala, naase 'booykiga taar ken k'taado busege tu ken oo: «Taar naai naam taari ro ki naan Raa ki gɛn tɛda se, ɔɔntɛ kuum kaalin naan ki. Num gaŋ do nakge tun paacn naai 'naamga naam taari naan Mɛli Raa ki se, naai an tɛdina.»

³⁴ Num gaŋ maam se m'deeksen m'ɔɔ: ɔɔntɛn 'naamki rose. Ɔɔntɛn 'naamki rose ute maakɔj raa, taa maakɔj raa se ɔɔ gɔtn kaag do Raa ro ki;

³⁵ ɔɔntɛn 'naamki rose ute do naanɔa, taa do naanɔa se gɔtn tɔɔbm jɛ Raa; ɔɔntɛn 'naamki rose ute Jeruzalem, taa Jeruzalem se geger gɛn Gaar Magalaŋ.

³⁶ Ɔɔntɛn 'naam roi ute daan doi, taa bɛɛki doi ki se kalaŋ tap ɔɔ, naai an kɔj tɛdin raap eyo ey le ilim eyo.

³⁷ Ken taarse ɔɔ met ki le ɔɔki: yɛɛ met ki; ken met ki ey le ɔɔki: gɔtɔ, met ki eyo. Ey num taar ken k'ziidin ziid do ki se iino gɔtn *Bubm sitange tu.»

*Isa taad ute jee ken k'tɛddɛga *kusin num, je kɔgɔj sɛɛɛ*

³⁸ Isa taadden daala oo: «Naase 'booykiga ken *Ko Taar Raa taad oo: *debm ken tɔɔkga kaam nam num j'an tɔɔkɔj kaam naan kici, ɔɔ debm ken jaay tɛɛcgɔ naan nam le, j'an tɛɛcn naan naan kici.**

³⁹ Num maam se m'deeksen m'ɔɔ: debm jaay tɛdsenga kusin num ɔɔntɛn 'tɛrlin ki kusina. Taa naaŋ se ɔɔ ken nam jaay ɔndiga mɛtn bi ken do ji daama num, 'tɛrlin ken do ji jeele ki se kici.

⁴⁰ Ken nam jaay baansiga naan debm kɔjn bɔɔr ki taa 'kuun kali baat se num, kali magal se kic, ɔɔninsina.

⁴¹ Ken debm jaay ɔli taa tɔɔgɔ ɔɔ 'lee kilometir kalaŋ se†, naai 'leɛn kilometir dio sɔrɔk ute naanɔa.

* 5:21 Aak Ekz 20.13. † 5:27 Aak Ekz 20.14. ‡ 5:31 Aak Dt 24.1. Maktubm j'ɛdin se je taadin ɔɔ j'undin kulu gen kɔkɔj gaabm kuuy. § 5:35 Gaar Magala gɔtn ara se je taadin ute Raa. * 5:38 Ekz 21.24; Lb 24.20; Dt 19.21. † 5:41 Do dakin se asgar *Romege se naade ok doobo gen tɔnd mɛtn debm gay kic ɔɔ taa aden kuun daamde ɔɔ an ba gen kilometir kalaŋ.

⁴² Debm ken jaay tond metn dim göti ki num, edin ðo debm jaay je dem dimi num, ðnte 'kooḡina.»

Isa dooy jeege ðo 'je debm taamooyi

⁴³ «Naase 'booykiga ken *Ko Taar Raa taad ðo: *Naai 'je naapi* ðo naase ðaki: «Debm taamooyi se ðad undina.»

⁴⁴ Num ganj maam se, m'deeksen m'ðo: 'jeki jee taamooysege ðo eemki Raa taa jeegen ken dabarse se.

⁴⁵ Bin jaay 60 aki tedn gaan Bubsen maaknj raa ki. Taa Raa se naan 60 debm lee ooko kaadin do jee kusinge tu ðo do jeege tun bæ. ðo naan 60 lee eed maane do jeege tun tedn nakgen ute doobina ðo do jeege tun ken tedn nakgen ute doobin ey se kici.

⁴⁶ ðo ken naase jaay 'jeki jeegen jese sum num, ute naan se 'saapki ðo aki kon bedse naan Raa ki ne? Ken bin num *jee toknj miirge kic 60 ðnj ted bin kici.

⁴⁷ Num ken naase jaay 'lee 'tedki tõeḡe genaase tu sum num, dim jaay naase 'tedki jaay 'cir gen jeege se tap 60 ne di? Taa jeegen Yaudge ey kic le lee ted tõeḡe ute naapa kici.

⁴⁸ Bin num aan goḡ Bubsen maaknj raa ki debm mec se, naase kic 'tedki jeegen mec.»

6

Isa dooy jeege gen metn taar kedn dim jee daayge tu

(Lk 11.2-4)

¹ Ter Isa deek daala ðo: «Ken aki 'tedn naabm *Raa num, ðnten 'tednki naan jeege tu taa naade asen kaaka. Ey num naase aki kon bedse götn Bubse ken maaknj raa ki eyo.

² Ken naai 'je kedn dim jee daayge tu num, ðnten 'tedn naan jeege tu taa naade ai kaaka aan goḡ gen jeegen ted rode jee bæ jaay lee ted maaknj *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki ðo daan doobge tun götn jeege lee tusni, taa jeege jaay aakdega num aden toom se. 'Booyki bæ m'asen taada: naade se ðnga bedde do naan ki ara sum.

³ Num ganj ken naai se jaay 'je kedn dim jee daayge tu ute ji daama num, ðnte kon ji jeeli 'jeele*.

⁴ Bin num naknj naai ed nam ki jaay ðyin koy k'jeel götin ey se, Raa Bubi se aak naknj naai tedn se, naan 60 utu ai kedn bedl.»

Isa dooy jeege gen tond metn Raa

⁵ «Ken naase jaay aki tond metn Raa num, ðnten 'tedki aan goḡ gen jeegen ted rode aan goḡ naade 60 jee bæ se. Taa ken naade jaay baaga maaknj *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki, ey le daan doobge tu se, naade daar daar jaay eem Raa taa je jeege aden kaaka. 'Booyki bæ m'asen taada: jee bin se naade ðnga bedde borse do naan ki ara.

⁶ Num ganj ken naai 'je keem Raa num, end maaknj pakar toodi ki, 'gaas kaam taara doi ki ðo götn se 'tond metn Bubi Raa ken inḡ ceei ken naai ðnj aakin ey se ðo Bubi Raa se, aak naknj ken naai 'tedn ðyin koy jaay nam jeel götin ey se, utu ai kedn bedl.

⁷ «Ken naase aki tond metn Raa num, ðnten 'doolki taargen ren ren se cok cok aan goḡ jeegen Yaudge ey lee ted se. Naade saap ðo ute taargen naade doolden cok cok se sum 60 Raa aden booyo.

⁸ Anum naase ðnte 'tedki aan goḡ gen naade se, taa Bubsen Raa se jeele naknj naase 'jeki ken naase utu 'tondki te metin ey kic num.

⁹ Bin num ken naase jaay aki keem Raa num, 'deekki ðaki:

Bubjen maaknj raa ki,

ðnj jeege paac ai jeeli naai kali ki sum 60 Raa.

¹⁰ ðnj naai 60 kōsn gaara do jeege tu paac.

ðnj jeegen do naan ki ara paac se, ai tedn maak-jei aan goḡ gen jeegen maaknj raa ki.

¹¹ Edjeno kōsn ken ajen kaasn jaaki.

¹² 'Taaljen *kusiñjen naaje k'tujñ naani ki, aan goḡ naaje kic 60 k'tedn kaldé jeege tun ken tujjenga naaje ki kici.

¹³ ðnte 'konje k'kend maaknj naknj naam ki, num ðdfjen doje maaknj ji *Bubm sitange tu.

[Taa gaara, tōḡo ðo *nooko se gen naai gen daayum daayum. *Amin.]†»

¹⁴ Ken Isa jaay dooyden gen keem Raa aas se, ter naan taadden ðo: «Ken naase jaay 'tedki kaldé jeege tun tujsen rose ki se, Bubsen maaknj raa ki asen taal kusiñ naase kici.

¹⁵ Num ganj ken naase jaay 'baateki 'tedn kaldé jeege tu le, Bubsen maaknj raa ki se asen taal kusiñse ey kici.»

*Isa taad metn taar kuun *siam*

¹⁶ «Ken naase uunki kuun siam num, onte dookki naanse aan goo jeegen tedf rode aan goo jee beε se. Ken naade jaay uunga siam num, tedf daan-kaamde taa jeege aakdega num 'deekn on: jee se uun kuun siam. Anum 'booyki beε m'asen taada: naade se borse onga bedde do naan ki ara.

¹⁷ Num naai, ken 'kuun siam num, 'tug daan-kaami on 'tedf uubu roi ki.

¹⁸ Bin 6o jeege kaakn jeel eyo ken naai uun kuun siam. Num Bubi Raa kalin ken inq ceei ken naai on aakin ey se 6o, 'jeel sum. On Bubi Raa ken aak nakn ken naai 'tedin onin koy nam jeel ey se 6o, utu ai kedn bedi.»

Isa taad on 'tuski maalse maakn raa ki

(Lk 11.34-36, 12.15-34; 1Tim 6.9-10)

¹⁹ «On ten 'dabarki rose gen 'tusin maalse do naan ki ara, taa maalsen 'tusin ki do naan ki ara se, k-noonge ute kuurge an kon tujn naatn on jee boogge kic le 'kend beene on an kon boogo.

²⁰ Bin num 'tuski maalse maakn raa ki, gotn ken k-noonge ute kuurge aden kon tuj eyo on jee boogge kic kon 'kend jaay an boog eyo.

²¹ Taa gotn maali ro ki se, gotn ese 6o maak-saapi inq ro ki kici.»

Kaama se naan 6o aan goo loomp on roa

(Lk 11.34-36, 12.22-31)

²² «Kaama se naan 6o loomp on gen roa. Bin num ken kaami jaay lapi se, roi te denin paac se, inq maakn got ken wooro.

²³ Num ken kaamige jaay lapi ey se, roi paac 6o inq maakn got ken ondo. Ken nakn ken ai woor goto se jaay tedga ondo dorod num, goto ai kilim doi ki dib!»

Raa ey le gurs

²⁴ «Deb kalan se 'kon tedn naaba gotn melge tu di eyo. Ken naan 6o tedn naaba goto kaam di num, deb kalan naan an koondu on deb kalan naan an 'jea; ey le deb kalan se, naan an kon ondo on ken kuuy se, naan an kaal maak ki eyo. Taa naan se 6o naase aki 'kon tedn naabm Raa on ute gen gurs taa naapki eyo.»

Isa deek on onten 'kuunki nirlse

²⁵ «Taa naan se 6o maam m'deeksen m'oo: taa kose se onten 'kuunki nirlse taa nakn naase aki koo, aki kaaye on taa rose se onten 'kuunki nirlse do kal ken naase aki tuusu. Taa kose se, naan cir nakn koo on rose se le, naan cir kala.

²⁶ Aakki tu yeelge se, naade le on eyo on ok teen gen koj eyo on giiji le, naade ok eyo on omb dim maak ki eyo. Ute naan se kic 6o Bubsen maakn raa ki ulde. Num naase se met kando yeelge se, naase 'cirdeki?

²⁷ Maakse ki se, nanja jaay ute kuun nirlin sum 6o 'kon ziidn bii kingin do naan ki ne?

²⁸ Num gen di jaay naase uunki nirlse do kalge tun aki tuus se? Aakki tu poon nakgen taak beε maakn kaag ki se; naade se on kuub eyo on ondo cek eyo.

²⁹ 'Booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dokin se ute maalin den paac se kic 6o, bii kalan on uus te kal aak beε tec aan goo gen naade se eyo.

³⁰ Mu jaaki daar maakn kaag ki on metbeeki sum 6o j'utu j'an ondo se kic Raa tamarin aak beε beε se 6o, met kando asen kon kedn kal tuusu naase ki ey ne? 'Beε, naase se jee ken aalki te maakse paac do Raa ki eyo!

³¹ Bin num onte 'kuunki nirlse oki: naaje tap 6o j'kon di, j'kaay di, ey le j'tuun di?

³² Nakgen bin se paac jee jeel Raa mal ey se 6o daayum inq saap do ki. Ey num Bubsen maakn raa ki se jeele nakn ken naase 'jeki.

³³ Ken deet deet se, 'jeki 6o Raa kon gaara dose ki ute nakn ken tolin on nakgen on paac se, naan asesin kedn do ki.

³⁴ Bin num onten 'kuunki nirlse do nakge tun 'tedn metbeeki: taa nakn 'tedn metbeeki se, naase 'jeelki eyo. Dubar aan jaaki se 6o aasga gen bii se sum.»

7

On te 'kojki booro do jeege tu

(Lk 6.37,38,41,42, 11.5-13)

¹ Ter Isa deekden daala on: «On ten 'kojki booro do jeege tu, bin se naase kic 6o j'asen kon booro dose ki eyo.

² Taa *Raa se utu asen kon booro dose ki aan goo ken naase 'lee oki do jeege tu, on bin 6o nakn naase 'lee 'dojki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin dojn bin kici.

³ Mu cokon ken kaam genaai ki 6o naai on aakina. Num gen di jaay naai on aak gudum kaagn kaami ki ey se?

⁴ Ute naan se 6o naai 'kɔŋ deekŋ genaai ki ɔ: Genama, 'baado m'ai kooɔn mu kaami ki. Ey num naai ɔk mɛt-gudum kaaga kaami ki se kici!

⁵ Nakŋ naai 'tɛɔn se, mɛt ki eyo. Bɛeki num, ɔɔf mɛt-gudum kaagn kaami ki se ram, jaay naai 'kaakŋ jiga ɔ tɛr kooɔn mu cɔkɔn kɛn kaam genaai ki kici!

⁶ «Ŋntɛn 'kɛɔki nakŋ *salal gɛn Raa se bɛsge* tu, bɛrɛ sɔm 6aa naade asen tɛrl dose ki ɔ asen doŋ nɛɛpm cɛrɛk cɛrɛk. Ɔɔ meedgen te rode se ɔntɛ sidɛki kinzirge tu, sɔm 6aa naade lee do ki cɛrɛ.»

'Tɔndki mɛta, 'jeki, 'tɔndki kaam-taara
(Lk 6.31,43-49)

⁷ «Lee 'tɔndki mɛta ɔ j'asen kɛɔa, 'lee 'jeki ɔ naase aki kɔŋɔ, 'lee 'tɔndki kaam-taara ɔ j'asen kooɔɔ.

⁸ Deere, debm tɔnd mɛta se j'an kɛɔɛ, debm je se 'kɔŋɔ ɔ debm tɔnd kaam-taara se lɛ, j'utu j'an kooɔɔ.

⁹ Saapki tu, kɛn gooni jaay tɔnd mɛtn mappa gɔti ki se, maakse ki se nanja jaay an kɛɔn koa?

¹⁰ Lɔ6u kɛn gooni jaay tɔnd mɛtn kɛnje num, maakse ki se nanja jaay an kɛɔn wɔɔjɔ?

¹¹ Naasen jeegen kɛn jig ey se kic 6o 'jeelki kɛɔn nakŋ bɛɛ gensege tu. Num mɛt kando Bubsen maakŋ raa ki 'kɛɔn nakgen jiga jeege tun tɔnd mɛtin ey ne!

¹² «Taa naan se 6o, nakŋ paacŋ jaay naase 'jeki jeege asen tɛɔn naase ki se, naase kic 'tɛɔki jeege tu bin kici. Kɛse 6o *Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki ute jee taad taar teeco taar Raa ki dooyno jeege do dɔkiŋa.»

Taa doobge kaam dio

¹³ Tɛr Isa aal naagn taara deek ɔ: «ɛndki ute taa doobm baata! Taa taa doobm magal budul se, naan 6o kɛn ɔl jeege gɔtn kut ki ɔ jeege dɛna aal te doobm magal ese se.

¹⁴ Ganj taa doobm kɛn ɔl jeege gɔtn kaaj ki se, naan se baata ɔ doobiŋ kic baat nɛlɛl, bin num jeegen jaay ɛnd te taa doobm ese se, naade baata.»

Kaaga se k'jeeliŋ ute koojiŋa

¹⁵ «ɔndki kond te jeegen jig eyo tɛɔf rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se. Naade baado ɔŋse ɔ tɛɔf rode dalul aan gɔɔ baatge, num ganj te maakɛ se naade jee *kusiŋ aan gɔɔ k-sogsogige.

¹⁶ Naase adɛki kaakŋ jeel ro naabɛ ki aan gɔɔ k'j'aak k'jeel ko kaaga ute koojiŋ se. 'Jeelki, koojiŋ mɔŋgɔ se j'an tuugn do tɔndɔm ki eyo. Ɔɔ koojiŋ goyab se j'an tuugn do mɛrɛnj ki eyo.

¹⁷ Kaagn jaay jiga se ooj koojiŋ kic 6o jiga, ɔ kaagn jaay kooŋ† se, ooj koojiŋ kic 6o jig eyo.

¹⁸ Kaagn jaay jiga se, k'kɔŋ koojiŋ kaagn jig ey se do ki eyo. Ɔɔ kaagn jaay kooŋ se lɛ k'kɔŋ koojiŋ kaagn jiga se do ki eyo.

¹⁹ Kaagn paacŋ kɛn ooj koojiŋ jig ey se, j'an gaŋa ɔ j'an toocŋ naata.

²⁰ Bin num, jeegen jig ey jaay tɛɔf rode aan gɔɔ jee taad taar teeco taar Raa ki se, ute naabden naade tɛɔf se 6o, naase adɛki kaakŋ jeel ro ki bin kici.»

Jee mɛtn Isa kɛn mala mala

²¹ «Jeegen kɛn danum ɔ: Meluma, Meluma se, naade se paac 6o kɔŋ kend *maakŋ Gaar Raa ki eyo, num jeegen kɛn tɛɔf maak-je Bubum kɛn maakŋ raa ki se sum 6o 'kɛndɛ.

²² Bii kɛn kaam mɔɔtn se jeege dɛna am deekŋ ɔ: «Meluma, Meluma, ute ro naai se 6o naaje k'taado taar Raa, ute ro naai se 6o naaje k'tuuro sitange ro jeege tu, ɔ ute roi naai se 6o, naaje k'tɛɔo nakŋ-kooɔge dɛna!»

²³ Bii kɛn se maam m'aden taadn m'ɔɔ: naase se, maam m'jeelseno te eyo. Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen paacŋ jee tɛɔn kusiŋge se!»

Beege dio

²⁴ Tɛr Isa aal naagn taara ɔ: «Debm kɛn jaay booy taaruma ɔ ing do ki se, naan se tec aan gɔɔ debm mɛteŋ kɛn iin 6ɛɛn do ko ki.

²⁵ Bee se, kɛn maane eede ɔ oolge kic 6o dooco ɔ kuul ɔl makɔŋ 6aado deeb 6ee se bat na6o, ɔŋ ruin te eyo, taa 6ee se k'j'iinŋ do ko ki.

²⁶ Num ganj debm booy taaruma ɔ ing do ki ey se, naan se tec aan gɔɔ debm dɛrl kɛn iin 6ɛɛn do kɛɛs ki.

²⁷ Bee se kɛn maane eede, oolge kic 6o dooco ɔ kuul ɔl makɔŋ 6aado deeb 6ee se bat, ɔ 6ee se ru nan tak.»

Isa dooy jeege ute tɔɔgiŋa

* 7:6 Besge ute kinzirge se, Yaudgen kɛn ing do Ko Taar kɛn Raa ɛɔo Musa ki se, yeɛmɛ yeɛmɛ taa daagen se salal eyo naan Raa ki ɔ jeegen baate tookŋ taar Raa se, naade se kic tec aan gɔɔ besge ute kinzirge. † 7:17 Kooŋ ara se taad ute dim ɛndga roŋ ki.

²⁸ Ken Isa jaay taad nanj taaringe sum se, jee dengen tus se jaay booy taar naan dooyden se, akden taad eyo.

²⁹ Taa dooy naan se ak taaɔɔɔ[‡] do tec aan gɔɔ gen jeedegen jeel taadn taoknj metn Ko Taar Raage se eyo.

8

*Isa ed lapi debm bikid ki
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-14)*

¹ Ken Isa booyo do kos ki se daol jeege dena ak metina.
² Gɔtn se gaaba kalan ak kɔɔnj bikidi baado cee Isa ki, erg naanin ki tond metin do: «Melje, ken naai 'je num, edum lapia taa rom se daapm 'toodn kolon kolon.»

³ Isa ol jin utina do deekin do: «Yee, maam m'jea, on roi 'daapm 'toodn kolon kolon!» Gɔtn se sum bo, debm kɔɔnj bikidn se on lapia do ron daap tood kolon kolon.

⁴ Ter Isa deekin do: «Iin 'baao, naɔo onte baa taadn nam ki; num 'baa 'taad roi *debm tedn serke Raa ki se do 'baa ed *serke Raa ki aan gɔɔ ken *Musa taadino maaknj Kitap ki. Bin bo jeege paac 'jeele, naai se onga lapia.»

*Isa ed lapi debm tedn naabm bubm asgarge tu kalan
(Lk 7.1-10)*

⁵ Ken Isa jaay end kend maaknj gegger ken Kaparnayum ki se do gɔtn se bubm asgarge kalan baado onina do eemin noo do:

⁶ «Melje, maam se m'ok debm tedn naabum kalan se kɔɔnj dena tood tood beene. Kɔɔnj se teredin k'runjguyu do dabarin den aak eyo.»

⁷ Gɔtn se Isa terlin do: «Maam m'baa bei ki do m'an baa kedn lapia.»

⁸ Gɔtn se bubm asgar *Romge se deekin do: «Melje, bere, maam se m'aas te debm naai 'baa beem ki eyo. Num gɔtn daari ki se, naai 'taad ute taari sum bo, debm tedn naabum se 'konj lapia.

⁹ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naɔo m'ok asgarge kaam ji maam kici. Jo ken maakde ki se jaay m'deek deb kalan ki m'oo: «'Baa se» naan iin 'baa. Jo m'deek deb kuuy ki m'oo: «'Baado se» naan iin baado. Jo bulum ki se jaay, m'deekin m'oo: «'Tedn nakj ese se» naan iin tedina.»

¹⁰ Ken Isa jaay booy taar gaabm ese se, taara se okin taad eyo. Naan deek jeege tun daanin se do: «Naase 'booyki bee m'asen taada: maaknj gaan *Israelge tun ute dende se kic bo, maam m'onj te nam jaay aal maakin do *Raa ki aan gɔɔ gaabm ara se eyo.

¹¹ Anum m'deeksen m'oo: jeege dena utu ade kiin baa gɔtn kaam kaada tookjo, do kaam kaada toocn ni, naade ade baa utu tusn 'kinj kosn bii laa ki ute maak-raapo ute bugjeege *Abraam, Isaka do *Yakub *maaknj Gaar Raa ki tele.

¹² Num gaangen gen maaknj Gaar Raa tap bo, naade se bo j'utu j'aden kooɔo do j'utu j'aden komb naatn maaknj got ken doɔɔ doɔɔ. Gɔtn se bo naade baa keeme do taan naanjege.»

¹³ Ter Isa deek bubm asgar *Romge tu se do: «Ok 'terl 'baa bei ki. Ute kaal maaki naai aal dom ki paac se, nakj naai 'tond meta ro ki se 'konj teda.» Jo kaad ken se sum bo, debm tedn naabin se on lapia.

*Isa ed lapi jee kooŋge tu dena
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)*

¹⁴ Ter Isa iin baa bee Pier ki. Ken naan jaay aan sum se, on moom Pier menda se kooŋɔ tood tood danal ki do naan ron on kedek.

¹⁵ Gɔtn se naan ol jin utina do ron onj kedek se terex urlu do gɔtn se naan iin daara do baag tedn kooɔo Isa ki.

¹⁶ Ken kaada ooc jaay gɔto ted ilim se, jeege baano ute jee kooŋ sitange se dena gɔtn Isa ki. Ute taarin se sum bo, naan tuur sitange naatn ro jeege tu do jee kooŋge se paac naan edden lapia kici.

¹⁷ Nakj Isa ted se aanga doobin ki aan gɔɔ taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadno do dokin ken do:

*Kooŋjegen tujjeki rojege se, naan uuninga paac don ki.**

*Jeegen ken je daan Isa
(Lk 9.57-62)*

¹⁸ Ken Isa jaay aak jee denge ol gurugin se, gɔtn se naan deek jeege tun metin ki do k'gaan k'baaki jɛnj baar ken kaam naane.

[‡] 7:29 Dooy naan ak taaɔɔɔ se je taadn do naan tuun tol taar nam gam eyo. * 8:17 Aak Eza 53.4.

¹⁹ Ganj maaknj jee jeel taadn tɔoknj mɛtn Ko Taar Raage se, deb kalan iiko cɛɛŋ ki deekiŋ ɔɔ: «Debm dooy jeege, gɔtn naai 'baa gay gay kic ɓo, maam m'ai daana.»

²⁰ Isa tɛrlin ɔɔ: «'Booyo! K-bukumbɔɔge kic ɓo ɔk ɓee toodɔfege, ɔɔ yeelge kic lɛ ɔk kujɔdege. Num ganj maam *Goon Deba se m'ok gɔtn maam m'an kal dom eyo.»

²¹ Maaknj jeege tun mɛtin ki se, deb kalan kuuy se deekiŋ ɔɔ: «Melje, ɔɔnum m'ade ɓaa duubm bubum jaayo.»

²² Ganj Isa tɛrlin ɔɔ: «Ɔŋ jeegeen aan gɔɔ ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa, num naai se, 'baado 'daanuma.»

Isa ɔk daar kuulu

(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Gɔtn se Isa ook maaknj markab ki ɔɔ jee mɛtin ki ɓaa ute naaŋa.

²⁴ Gɔtn se sum ɓo kuulu dɔɔɓɔ ɔɔ ɔl makɔŋɔ do baar ki. Kuulu se tɛd maane aal walak walak ɔɔ iin ɓaa ɓaa doocŋ markaba. Num naaŋ ken se, Isa tood tood bia.

²⁵ Jee mɛtin ki iiko cɛɛŋ ki tɔnd durina ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Melje, naakje! Ey num ɓere, naajege j'aki kutu.»

²⁶ Isa deekden ɔɔ: «Gen di jaay naase 'beerki bin se? Naase se aalki te maakse paac do Raa ki eyo.» Gɔtn se naaŋ iin daara, aac kaama kuul ki ute maane ki ɔɔ naaŋ ken se, gɔtɔ ɓaa tood dil.

²⁷ Ken naade jaay aak nakj ese se, paac ɔkden taad eyo ɔɔ deek ɔɔ: «Aakki tu nakage! Kɛse tap ɓo naŋa bini ken taad kuulu ute maane ki kic ɓo tookin taarin se?»

Isa ɛd lapi gaabge tu dio ken ɔk kɔŋ sitange

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Ken Isa jaay aan jɛŋ baar ken kaam naane, taa naaŋ jee Gadarge tu se, gɔtn se gaabge dio ɔk kɔŋ sitange teeco maaknj iifge tun Yaudge tɛdiŋo gen tɔl taal yodege se, ɓaado dɔɔdiŋa. Gaabgen di se naade kusina ɔɔ gɔtn naade inŋ se nam ɔŋ aal te doobm se eyo.

²⁹ Ken naade jaay aakiŋ se, gɔtn se naade baag tɔɔdn tɔɔyo ɔɔ: «Goon Raa, naai 'je di roje ki? Ken kaadn Raa ɔndin se aas te ey ɓort sum ɓo, naai 'baado 'je ajen dabar la?»

³⁰ Naande ki ɔk ɔkɔ se ɔk dɔɔl kinzirge dena k'gaamde gaama.

³¹ Sitange se eem nɔɔ mɛtn Isa ki, deekiŋ ɔɔ: «Ken ajen tuur num, ɔlje naaje k'ɓaa kend maaknj dɔɔl kinzirge tu se.»

³² Isa deekden ɔɔ: «'Teec 'baaki.» Gɔtn se sitange se teeco ro gaabge tun di se ɔɔ ɓaa end maaknj kinzirge tu. Naaŋ ken se sum ɓo dɔɔl kinzirgen te denɔde se dɔɔb rus ɔɔ naar aaŋo girdi girdi ɓɔɔy ɓaa si maaknj baar ki ɔɔ naade ooy ut kap.

³³ Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakj tɛd se, naade dɔɔb aaŋ ɓaa maaknj geger ki ɔɔ ɓaa taad mɛtn taar nakgen deel se paac jeege tu nakj aan do gaabge tun di ken ɔk kɔŋ sitange se.

³⁴ Gɔtn se jee maaknj geger ki se paac teec ɓaado ɔŋ Isa. Ken naade ɓaado ɔŋin sum se, naade selin mɛtina ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Naai se iin 'teec ɔŋjen naanjel!»

9

Isa ɛd lapi debm k'runɓuy ki

(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ Ter Isa ook maaknj markab ki, gaan baar ɓaa maaknj gegerin* ki.

² Gɔtn se jeege uuno debm k'runɓuyu do nakj toodiŋ ki, ɔɔ ɓaano gɔtn Isa ki. Ken Isa jaay aak naade aal maakde don ki se, deek debm k'runɓuy ki se ɔɔ: «Aay kaami goonuma! *Kusinige se, maam m'toolisinga naatn.»

³ Ganj jee jeel taadn tɔoknj mɛtn Ko Taar Raage kandum se baag taadn ute maakde ɔɔ: «Gaabm ese se naaŋ naaj naaj *Raa.»

⁴ Ken Isa jaay jeel saapde sum se, deekden ɔɔ: «Taa di jaay naase 'saapki nakj jig eyo ute maakse bin se?»

⁵ Gen naase ki num ken gay ɓo ɔŋn ciri ken m'deekj m'ɔɔ: «Kusinige se, maam m'toolisinga naatn' lɔɓu ken m'deekj m'ɔɔ: «Iini ɔɔ 'lea' se ɓo ɔŋn cir lɛ?»

⁶ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se, do naan ki ara se, m'ok tɔɔgo gen tɔɔl kusin jeege.» Gɔtn se, Isa deek debm k'runɓuy ki ɔɔ: «Iini, uun nakj toodi se ɔɔ 'ɓaa bei ki!»

⁷ Gɔtn se gaaba se iini ɔɔ ɓaa ɓeeŋ ki.

⁸ Ken dɔɔl jee denge jaay aak nakj ese se, ɓeere ɓaa ɔkde ɔɔ gɔtn se naade tɔɔm Raa ken ɛd tɔɔŋj bin se jikilimge tu.

Isa dan Matiye

(Mk 2.13-22; Lk 5.27-39)

* 9:1 Gegerin ara se, taad ute Kaparnayum.

9 Ken Isa jaay deel deel naane se, naan aak gaaba kalan k'danin Matiye *debm takn miiri ing king gotn tedn naabin ki. Naan deekin oo: «Iini 'daanuma!» Gõtn se sum bo Matiye iini oo daaniina.

10 Bii kalan Isa ute jee metin ki ing os kos bee Matiye ki se, *jee takn miirge† dena te jee kusinge se baado ing os te naade kici.

11 Ken *Parizige jaay aak nakn ese se, naade deek jeege tun metn Isa ki oo: «Gen di jaay Debm dooyse se ing os te jee takn miirge oo jee tedn kusinge se?»

12 Ken Isa jaay booy taarde se, deekden oo: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken je daptor se, jee koonge.

13 Bin num 'baa 'saapki do taar ken Raa taadno se ken oo: *Maam m'je amki tojn *serke sum eyo, num nakn maam m'je se, 'tedki bee bo jeege tu.*‡ Maam m'baado se gen dan jee ken saap oo naade aak bee naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusinge se.»

*Isa taad taar kuun *siam*

14 Gõtn se jee metn Jan-Batist ki baado tond metn Isa deekin oo: «Naaje j'ute *Parizige se k'lee k'tuun siam; anum gen di jaay jee metn naai ki uun siam ey se?»

15 Isa terlden oo: «Jeegeen baado kãkn menda jaay gaabm menda utu se, naade 'kõn king maak-tuj ki la? Met ki eyo. Naade se kõn kuun siam eyo ken mel menda jaay utu te naade se. Num gan bii kalan kaadin utu 'kaana gaabm menda j'an kãõdn naatn se jaay bo medinge se 'kuun siam.

16 «'Booyki: nam kõn kaal kal kiji ro kal ken koon eyo. Ey num kal kiji se an neepm ute kal koono. Oo gotn neepin se 'tedn magal cir ken do dãkina.

17 Oo tãtn koojn bin utu iin kiin se j'an kõn maakn k-leeerge tun koon eyo. Ey num tãtn koojn bin utu iin kiin se an doõbm ute k-leeerge. Oo tãtn se le kooy naan ki cere, oo k-leeerge se le tujn kici. Bin num, tãtn koojn bin utu iin kiin se j'an kãmbin maakn k-leeerge tun kiji; taa bin se, tãtn maak ki se le tuj eyo oo k-leeerge se le kõn 'dãõb eyo.»

Isa ed lapi mend ki oo dur goon menda daan yoge tu
(Mk 5.22-43; Lk 8.40-56)

18 Kaad ken Isa utu taadden taad bõrt sum bo, maakn magal Yaudge tu se deb kalan baado õnjina, erg naanin ki deekin oo: «Goonum menda se te ooy kooy bõrse sum, 'baado kand ji don ki taa naan duru.»

19 Gõtn se Isa ute jee metin ki iin ok metina.

20-21 Ken naade utu baa baa doob ki se, gotn se, menda kalan bin se gotn moosin aan sum se õnj daar eyo bini ted baar sik-kaar-dio, naan oko metn Isa oo taad te maakin oo: «Ken maam m'baa jaay m'utga taa kalin sum bo, m'utu m'kõn lapia.» Gõtn se naan baado naagn Isa ki ut taa kalina oo naar õnj lapia.

22 Isa ok terl aakina oo deekin oo: «Aay kaami goonuma! Taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga.» Oo kaad ken se sum bo, menda se õnj lapia.

23 Ken Isa jaay aan bee gaab ken magal Yaudge se, naan õnj jee tuuy kaage oo jee denge se le daar tooy tooy makõn.

24 Naan deekden oo: «'Teecki naatn! Bere, goon menda se le ooy te eyo, naan tood tood bi sum.» Gan gotn se naade ooyin koogo metin ki.

25 Ken jee den jaay j'õddeno naatn se, Isa end maakn bee ki oo ok ji goon menda oo gotn se goon menda se iini.

26 Gõtn se labarin se wõk dõõd taa naan gotn ese paac.

Isa ood kaam jee kaam-tookge dio

27 Ken Isa iin gotn se jaay baa baa se, gotn se jee kaam-tookge dio ok metina oo tood tooy oo: «Ejjen doje ki, naai *Goon Daud!»

28 Ken Isa jaay aan been se, jee kaam-tookge se baado õnjina oo naan deekden oo: «Naase 'took aalki maakse dom ki la ken maam m'ok toogõ gen tedn nakn ese se?» Naade terlin oo: «Yee Melje, naaje k'tooko.»

29 Gõtn se Isa uun jin tãndden kaamdege tu oo deekden oo: «Aan gõõ naase aalkiga maakse dom ki se, nakn naase 'jeki se 'kaan kaama.»

30 Naan ken se sum bo, kaamdege naar tood taaka. Num gotn ese se Isa aacden kaama oo deekden oo: «Ondki kãndo: taar se, õnte 'baa taadin ki nam ki.»

31 Num gan ken naade jaay iin baa baa sum se, nakn Isa tedden se, naade baa wõkin taa naan ken ese paac.

Isa ed lapi debm ken õnj taad taar eyo

† 9:10 Jee takn miirge se Yaudge aakden aan gõõ jee kusinge. ‡ 9:13 Aak Oz 6.6.

³² Gan ken jee kaam-tokgen di se jaay teec baa baa sum se, naan ken se, naade baano gotn Isa ki ute gaaba kalan bin se, ak koon sitan ken olin on taad taar eyo.

³³ Gotn se Isa tuur te sitan ro gaab ken ese se, oo gaabm on taad taar ey se, baag taadn taara ce. Oo ken jee denge aak se nakn se deel dode oo akden taad eyo oo deek oo: «Maakn *Israel ki paac se, nakn bin se gii kalan k'l'aak te eyo!»

³⁴ Gan *Parizige se deek oo: «Ute *Bubm sitange se bo naan tuur sitange ro jeege tu.»

*Isa eej do jee denge tu
(Mk 3.6-19; Lk 6.12-16, 10.2)*

³⁵ Isa lee baa maakn gegerge tu oo maakn naange tu paac, lee dooy jeege maakn *beege tun Yaudge lee tusn maak ki. Naan lee taadden Labar Jiga gen *maakn Gaar Raa oo lee ed lapi jee koonge tu paac oo jeegeen paacn koono tujdenga tuju.

³⁶ Ken naan aak jee denge se, naan eejden dode ki taa naade se oorga oo maakde tujga aan goo baatgen ak debm gaam eyo.

³⁷ Gotn se Isa deek jeege tun metin ki oo: «Maakn-gotn tedga gen kojoo se dena, nabo jee tedn naabge se, baata S.

³⁸ Bin num, t'ondki metn Mel maakn-goto taa ade kol jee tedn naabge do ki gen kojn maakn gotina.»

10

**Jee kaan naabm Isagen sik-kaar-dio*

¹ Ter Isa danjo jee metin ken sik-kaar-dio. Naan edden toogoo gen tuur sitange ro jeege tu oo gen kedn lapi jee koonge tu paac oo jeegeen paacn ken koono tujdenga tuju.

² Ken ara bo ro jee kaan naabm Isagen sik-kaar-dio: ken deet se, Simon k'danjin Pier se ute genaanan Andre; Jak ute genaanan Jan, naaden di se gaan Zebedege;

³ Pilip oo Bartelemi; Toma oo Matiye ken naabin tokj miiri se; Jak goon Alpe oo Tade;

⁴ Simon debm je kujn naanina* oo Judas Iskariot, naan bo debm utu kutn Isa se.

*Isa ol *jee kaan naabingen sik-kaar-di se naaba
(Mk 6.7-12; Lk 9.1-6)*

⁵ Naade se bo jee kaan naabm Isagen sik-kaar-di ken naan alden naaba. Ken alde kol se, naan dejde oo taadden oo: «On te 'baaki maakn naange tun melinge Yaudge eyo oo maakn gegere *Samarige tu se kalan kic bo on te 'kendki maak ki.

⁶ Num 'baaki gotn gaan *Israelge tu, naaden tec aan goo baatgen iigga kiig se.

⁷ Ken 'baaki baa doob ki se 'taaddeki taar *Raa ooki: «Berε, *maakn Gaar Raa se oopga gora!»

⁸ Edki lapi jee koonge tu, 'durki jeegeen ooyga kooyo, edki lapi jee bikidge tu taa rode 'daapm tedn aak beε naan Raa ki oo 'tuurki sitange ro jeege tu. Taa naase le onki cere dey se, naase kic bo edinki jeege tu cere.

⁹ «Ken naase 'baaki baa se, on te 'kuunki daab, pudda ey le gurs maakn pas ki.

¹⁰ Oo ken 'baaki baa doob ki se on te 'kuunki boono, on ten 'toski kalge di dio, saage oo on ten 'kuunki sirdi. Taa debm tedn naaba se, beeki num, j'an kedn kosina.

¹¹ «Ken naase jaay aki kend maakn gegere ki ey le maakn naan ki se, 'jeki debm beε ken asen doodn kokn jiga. Naase ingki gotn deb ken ese sum bini anki kiin baa maak ki.

¹² Maakn beε ken jaay naase endkiga maak ki se, 'teddeki toose.

¹³ Ken jee maakn beε ki se jaay dood oksenga le, on toose se king te naade. Num ken naade jaay dood oksen te ey le, on toose se asen terl kon gotin ki.

¹⁴ Ken maakn gegere ki ey le maakn beε ken naase aki kend maak ki jaay, naade baate doodn kokse se, oo baate booy taarse num, naase 'teec ondenki beede ey le maakn gegerde oo ken teec 'baaki baa se, kudn jesege tu se kic bo 'tupdeki naatn.

¹⁵ 'Booyki beε m'asen taada: gii ken Raa 'kojn booro do jeege tu se, jee maakn gegere ken ese se boor koocn do naade ki se aden tedn on cir gen jee taa naan Sodam ute gen Gomar'!»

*Dubar utu kaan do jeege tun metn Isa ki
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17; Lk 12.2-9)*

¹⁶ «'Booyki! Maam m'alse aan goo baatge maakn k-sogsogige tu; nabo naase se ingki do metekse ki aan goo wooyge oo 'tedki rose miskinge aan goo deerge.

¹⁷ Ondki kondoo, taa jeege utu asen tokn baa gotn kojn boorge tu, naade asen tond ute meeje maakn *beege tun Yaudge lee tusn maak ki.

S 9:37 Ara se Isa taad te jeegeen ing aak kaak kaama j'aden taadn labarin ken jiga se nabo jeegeen baa taad se, naade baata.

* 10:4 Debm je naanjin ara se je deekn oo: debm je kuun naanjin kaam ji jee wooydege tu. Jee wooydegen ara se je taadn ute 'Romge, taa kaad ken ese se taa naan *Israel se kaam ji Romge. † 10:15 Aak Jen kon 13, 18 oo 19.

¹⁸ Taa maam se naade asen təkɲ baa naan magalge tu ɔ naan gaaringe tu, taa bin se naase aki tɛdn saadumge naan naade ki ɔ naan jeege tun Yaudge ey se kici.

¹⁹ Ken jaay j'ɔk k'baansinga naan tɔgge tu num, ɔtn naane se ɔnte 'beerki do taar ken naase aki baa taada ɔ ute raay naase aki kɔɲ jaay anki taadn taar se. Taa kaad ken se, Raa ɔ asen kɛdn taar ken naase adeki taada.

²⁰ Taa taar naase aki taad se, ɣen naase malinge eyo, num taar se Nirl ɣen Bubse Raa ɔ asen kɔl naase aki taada.

²¹ Naan ken se, ɣnaa utu kɔl ɣenaan j'an baa tɔɔɔ ɔ bubu kici utu kɔl gooniɲa j'an baa tɔɔɔ. Gaange utu tɛrl naaga bubdege tu ɔ je yode.

²² Taa maam se jeege paac utu asen kɔɔdn kundu; naɔo debm jaay aayga kaamin bini aanga do taar tɔɔɔɲ ki num, naan se utu 'kɔɲ kaaja.»

²³ Ken jaay k'dabarse maakɲ ɣɣɣ ken kaam kalan num, aan 'baaki maakɲ ɣɣɣ ken kuuyu. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: ɣɣɣɣgen maakɲ naan *Israel ki se, naase adeki lee dɔɔd ey sum ɔo, maam *Goon Deba se m'kaan ro ki.

²⁴ «Debm lee mɛtn deb ken dooyɲ se, 'kɔɲ cir debm dooyɲ eyo; ɔ debm tɛdn naaba ɔtn deb ki se, naan se 'kɔɲ cir mɛɲɲ eyo.

²⁵ Anum debm lee mɛtn deb ken lee dooyɲ se ɲ'tɛd aan ɣɔɔ debm dooyɲ se. ɔ debm 'tɛd naaba ɔtn deb ki se kic lɛ, ɲ'tɛd aan ɣɔɔ mɛɲɲ se. Taa debm ken mɛl ɔee se kic naade naajɲa ɔ naan ɔo Belzebul‡, bin num mɛt kando k'naajɲ jeeɣen maakɲ ɔeeɲ ki se cir ɣen naan se daala!»

ɔnte 'beerki jeege tu

²⁶ «Taa naan se ɔo jeege se, ɔnten 'beerdeki! Taa kaadɲ jaay utu 'kaan se, nakɲ paacɲ j'ɔyɲga koy se, utu 'tɔɔdn tal. ɔo nakɲ ɔorse k'jeelki mɛɲɲ ey se, j'utu j'anɲki jeele.

²⁷ Nakɲ paacɲ maam m'taadɛsin maakɲ nɔɔr ki se, 'baa 'taadɲki jeege tu ute kaam kaada. Nakɲ ken naase 'booyɲki k'taadɛsen naan ki mɛtn bisege tu se 'wɔɔkiɲki do ɔeege tu kici.

²⁸ ɔnte 'beerki jeege tun 'tɔɔl daa roa, ey num kɔɲ tɔɔl ko ey se; num 'beerki ɔo Raa ki, naan ɔo debm ken ɔk tɔɔɔ ken tɔɔl daa rose ɔ tɔɔl kose maakɲ pood ken ɣen daayum se.

²⁹ Yeelge sɛɛm sɛɛm di se k'dugin ute kɔɔɔɔ kalan sum ey la? Ute naan se kic ɔo ken maakde ki se jaay kalan 'kooɔɲ naan ki se ken Bubsen Raa tookga jaayo.

³⁰ Num ɣan naase se bɛɛkɲ dosege kic ɔo Raa jeeliɲ kalan kalan.

³¹ Bin se, ɔnte 'beerki! Naan Raa ki se, naase se 'cirki yeelge se dɔkɔ.

³² Debm jaay taad naan jeege tu ɔ naan debm maam se, maam kic m'taadn naan Bubum ken maakɲ raa ki m'deekɲ m'ɔɔ: naan se debm maama.

³³ Num debm ken baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'an baatiɲ naan Bubum ken maakɲ raa ki kici.»

Isa se baano ute tɔɔɛ ɔo do naan ki eyo num ɔɔɔɔ

(Lk 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ Isa taad ɔɔ: «ɔnten 'saapki ɔki maam se m'baano ute lapi ɔo do naan ki. Maam se m'baano ɔo ute lapi eyo, num m'baano ute ɔɔɔɔ.

³⁵ Deere, maam se m'baado ɣen:

gaan goon gaaba ute bubɲa,

goon mɛnda ute koɲa,

moom mɛnda ute mɛnd gooniɲa.

³⁶ *Jeeɣen maakɲ bei ki se ɔo utu 'tɛdn jee wɔɔyige. §*

³⁷ «Debm jaay je bubɲ ute koɲ cirum maam se, naan se aas te ɣen tɛdn debm maam eyo. ɔo debm jaay je gooniɲ gaaba ute gooniɲ mɛnda cirum maam se, naan se aas te ɣen tɛdn debm maam eyo.

³⁸ ɔo debm jaay baate kuun kaagn j'ansiɲ tupm ro ki ɔ ɔk mɛtum ey se, naan se aas te ɣen tɛdn debm maam eyo.

³⁹ Debm jaay je kaajɲ koɲ se, naan utu an kutu, ɔ debm jaay ut koɲa taa maam se, naan utu an kaaja.»

Debm ɔksen naase se aan ɣɔɔ ɔkum maama

⁴⁰ «Debm jaay dɔɔd ɔksen naase se, aan ɣɔɔ naan dɔɔd ɔkum maama ɔ debm dɔɔd ɔkum maam se lɛ, aan ɣɔɔ naan dɔɔd ɔk debm ken ɔlumo.

⁴¹ Debm ken jaay dɔɔd ɔk debm taad taar teeco taar Raa ki, taa naan jeeliɲ naan se debm taad taar teeco taar Raa ki se, naan 'kɔɲ ɔɛdɲa aan ɣɔɔ ɣen debm taad taar teeco taar Raa ki

‡ 10:25 Belzebul se ro *Bubm sitange kici taa maakɲ Kitap ki se Bubm sitange se ɔk ro dena. § 10:36 Aak Mis 7.6.

se kici. Debm jaay dood ok debm ken ted naka ute doobiņa, taa naan jeeliņ naan debm daan ki se, naan se 'konj bediņa aan goō gen debm daan ki se kici.

⁴² 'Booyki bεε m'asen taada: maakņ gaange tun seēm seēm se, debm jaay edga maan kurulu cokō deb kalan ki, taa naan jeeliņ naan debm maam se, debm bin se, bεε naan ted se 'kutn cer eyo, num naan utu 'konj bediņa.»

11

Isa ute Jan-Batist

(Lk 7.18-35)

¹ Ken Isa jaay dooy jee metiņ ken sik-kaar-di aas sum se, naan iin ņn gotn ese do baa lee taad taar *Raa jeege tun maakņ gεgεrge tun gen taa naan gotn ese do dooyde.

² Kaad ken Jan-Batist utu maakņ danjay ki se, naan booyga nakņ paacņ ken *al-Masi ted se. Do naan danjo maakņ jeege tun metiņ ki se jeege kandum do olde gotn Isa ki.

³ Naade baa tond metiņ do: «Naai bo debm ken jeege iņg aak kaama j'oo utu ade baa se lōbu, k'booy nam kuuy ne?»

⁴ Isa tērlēn do: «'Baa taadki Jan ki nakņ naase mala aakiņki ute kaamse se do booyiņki ute bise se:

⁵ jee kaam-tookge le, kaamdēge tood taakga, jee cεkedge le, leega talam talam, jee bikidge le, ņnga lapia do rodege toodga kōlōn kōlōn, jee duguyge le, borse booy booyo, jee ooyga kooy kic le, duroga daan yoge tu do Labar Jiga se le, k'taadiņa jee daayge tu.

⁶ Maak-raapo deb ken jaay ai kaamiņ ņnte doobm gen kaal maakiņ do maam ki eyo.»

⁷ Ken jee Jan ņldeno naaba jaay ok tērl baa se, Isa baag taadn taar Jan se jee dēnge tu do: «Do kod-baar ki se, naase tap bo iņgkiro kaakņ naņa? Lōbu iņgkiro kaakņ mu taa baar ken kuul teen baansiņ kaam ara kaam ara se la?

⁸ A-a! Bin num naase iņgkiro kaakņ naņa? Lōbu iņgkiro kaakņ gaabm ken tus kal aak bεε se ne? Goto. Jee lee tus kalgen aak bεε gen koono se tiņj maakņ bεε gaaringe tu.

⁹ Lōbu naase tap bo iņgkiro kaakņ naņa? Naase se iņgkiro kaakņ debm taad taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan se debm taad taar teeco taar Raa ki nafo naan magal cir debm taad taar teeco taar Raa ki se daala.

¹⁰ Naan se bo debm ken k'raano metn taariņ do dōkiņ j'oo:

'Booyo, maam m'ai kol debm kaan naabum naani ki,

*taa ai daapm doobi.**

¹¹ 'Booyki bεε m'asen taada: maakņ jeege tun mēndge toojden do naan ki ara bini aan do Jan-Batist ki se, debm ken magal cirin Jan se, goto. Anum debm *maakņ Gaar Raa ki se baat aan goō di kic bo, naan se bo magal[†] cir Jan.

¹² Kaad ken Jan-Batist lee taado Taar Raa jeege tu bini aan borse se, maakņ Gaar Raa se jeege je kēnd ute taa toogo. Do jeegegen ted naka ute taa toogo se, je an kuun maakņ Gaar Raa se kaam jide.

¹³ Taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado ute *Ko Taar ken Raa edo Musa ki do dōkiņ se, paac, bini aan do Jan ki se, taado metn taar Gaar Raa ken utu ade baa se.

¹⁴ Ken naase jaay 'je aki booy kōkņ num, *Eli ken naase doki utu ade baa se, Jan se bo naaņa.

¹⁵ Debm jaay ok bi booyo num, booy ok taar se!

¹⁶ Jeegegen borse tap bo m'aden kōmb bεyε ute nange? Naade tec aan goō gaangen iņg bōor ki jaay taad ute naapa do:

¹⁷ Naaje k'tuuyesen kaa

nafo naase 'baate daamki.

Naaje k'j'aarsen kaa yoa

nafo naase 'baate keemki.

¹⁸ «Ey num ken Jan baado se, naan je kōs dēn eyo do aay tōtn[‡] koojņ biņ eyo do jeege deek do: naan se debm sitan!

¹⁹ Ken *Goon Deba jaay baado se do do aaye, nafo jeege deek do: naan se debm kaam-kōso do debm kaay-koono do ok mēde ute *jee tōkņ miirge do ute jee *kusinge! Num jeel-taar gen Raa se j'aak k'jeeliņ naan met ki se ute nakgen jikilinge tēda, taa naade se took aalga maakde do Raa kiš.»

Jee maakņ gεgεrge tun ken baate tookņ kaal maakde do Isa ki

(Lk 10.13-16)

* 11:10 Aak Mal 3.1. † 11:11 Ken baano ute maakņ Gaar Raa se, Isa. Taa naan se bo Matiye taad do jee ken maakņ Gaar Raa ki se naade cir Jan-Batist ken baado naan Isa ki gen daapm doobiņa. ‡ 11:18 Maakņ taa naan *Israelge tu se jeege

ted toto ute teen eyo num ute koojņ biņ sum. § 11:19 Jeel-taar gen Raa se: naan alo Gooniņ do duni ki.

²⁰ Gōtn se Isa mooy jeegeen maakŋ gegerge tun ese dēna taa naade baate 'terl kingde, ey num gōtn ese se 60, gōtn naan tedno nakŋ-kōōbŋge dēna.

²¹ Naan deekden ɔ: «Utu asen kōōŋ aak eyo naasen jee maakŋ geger ken Kōōzin ki! Utu asen kōōŋ aak eyo naasen jee maakŋ geger ken Betsaida ki! Taa nakŋ-kōōbŋgen ted gōtse ki se jaay 'tedoga ted maakŋ gegerge tun Tir ki ute ken Sidōŋ ki num, kaadn do dokŋŋ naade terloga maakde do Raa ki, naade tuusn kal kol doa ɔ booy burku dodege tu ɔ kōŋ kusŋdege.

²² 'Booyki, m'asen taada: ɔii ken Raa utu 'kōŋŋ bōōrɔ do jeege tu se, nakŋ utu 'kaan dose ki se utu 'kōōŋ cir ken aano do jeege tun Tir ki ute ken Sidōŋ ki se daala.

²³ ɔ naase, jee maakŋ geger ken Kaparnayum ki, gen naase ki num, ɔki nookse se 'keem kaan maakŋ raa ki la? Gōtɔ! Naase se utu aki kooy '6aa gōtn jee ooyga kooy tusn ro ki se. Taa nakŋ-kōōbŋgen tedo gōti ki se jaay 60 tedoga ted Sōdōm ki num, kaadn naane geger Sōdōm se 6orse kic tedn utu*.

²⁴ Taa naan se 60, 'booyki m'asen taada: ɔii kōŋŋ bōōr ki se, nakŋ utu 'kaan dose ki se utu 'cir nakŋ ken utu kaan do jeege tun taa naan Sōdōm ki se.»

Isa tōōm Raa

(Lk 10.21-22; 1Kōr 1.26-29)

²⁵ Kaad ken se Isa deek ɔ: «Bua, naai 60 Mēl maakŋ raa ute gen do naan, maam m'tōōmi taa nakgen se naai ɔyŋga kōyo jee jeel-taarge tu ute jee metekge tu, ɔ 6orse naai 'taadga metiŋa gaan seemge tu.

²⁶ Deere, Bua, kese 60 nakŋ jigan ken naai maaki 'jen ro ki.

²⁷ «Nakge paac se Bubum edumsŋga kaam jima. Ey num Goono se nam tap 60 jeeliŋ eyo; ken jeeliŋ se Raa Bubu kaliŋ ki sum. ɔ Raa Bubu se kic ey num, nam tap 60 jeeliŋ eyo num ken jeeliŋ se, Gooniŋ kaliŋ ki sum ɔ Gooniŋ se 60 6aadō taad Raa Bubu se jeege tu taa an jeele.

²⁸ «'Baakiro gōtum ki, naasen paacŋ ken ɔorkiga kōōrɔ ɔ daamiro deerse se ɔ maam m'asen kedn gōtn tōōl maaka.

²⁹ Uunki daamum se dose ki ɔ booy uunki taaruma. Taa maam se m'ōōp rom baata ɔ m'dalul. Ute maam se, naase aki kōŋ gōtn tōōl maakse.

³⁰ Deere, taarum m'ɔō aki kuun se le, naan ɔōŋ eyo, ɔ daamum m'ɔō aki kuun se kic le, naan cepe.»

12

*Isa se naan 60 Mēl *ɔii sebit*

(Mk 2.23-28, 3.1-6; Lk 6.1-11)

¹ Kaad ken se Isa deel maakŋ gōtn gem ki ɔii sebit* ki ute jee metiŋ ki. Ken naade deel deel se, jee metiŋ ki jaay, 60 tōōlde se baag teresŋ do gemge ɔ ɔɔ.

² Ken *Parizige jaay aak nakŋ ese se, naade deek Isa ki ɔ: «Aaka, jee meti ki se ted nakŋ ken j'und te kulu gen ted eyo ɔii sebit ki!»

³ Isa terlden ɔ: «Naase 'dooyiŋki te ey la, nakŋ ken *Daud ted ute jeenge kaad ken naade 60 tōōlde se?

⁴ Gōtn se Daud endo maakŋ *kōōrɔr magal gen *Raa ki ɔ tōs mappan j'edŋga ked *serke Raa ki, ɔɔ ɔ ed jeenge tun metiŋ ki cici. Ey num mappan se naade kōŋ kōs eyo; ken 'kōs se, *jee tedn serke Raage tu kalde ki sum.

⁵ Lōbɔ naase 'dooyiŋki te ey la, maakŋ *Ko Taar ken Raa edō Musa ki se, ɔii sebit ki se jee ted serke Raage tu ken ted naaba maakŋ kōōrɔr magal gen Raa ki kic 60 uum aal te ɔii sebit se naan ki eyo.

⁶ 'Booyki m'asen taada: nam utu gōtn ara se, magal cir *Bee Raa se daala.

⁷ Taar ken taad ɔ: *Maam se m'je amki tōŋŋ serke eyo, num m'je se naase aki 'keejŋ 60 do naapge tu†* ɔ ken taar se jaay 'booy ɔkkiga metiŋ num, jee se, naase adeki tōkŋ mindde eyo, taa naade se tuj te dim eyo.

⁸ Taa *Goon Deba se le, naan 60 Mēl gen ɔii sebit.»

Isa ed lapi gaab ken jŋŋ ooyga kooyo

⁹ Isa iŋŋ ŋŋ gōtn se ɔ 6aa endo maakŋ *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki.

¹⁰ Gōtn ese, naan ŋŋ gaaba kalan jŋŋ ooyga kooyo. Taa *Parizige je doobm an kōkŋ mind Isa se, tōnd metiŋ ɔ: «Doobm naajege tu se, *ɔii sebit ki nam ɔk doobo ken kedn lapi debm kōōŋ ki la?»

¹¹ Isa terlden ɔ: «Maakse ki se nam ɔk baata kalan sum, ɔ baatiŋ se jaay ooc maakŋ gōɔ ki ɔii sebit ki num, an 6aa kōōdŋŋ ey ne?

* 11:23 Aak Jen 13. * 12:1 Bii sebit se ɔii ken Yaudge lee jamakŋ ro ki. † 12:7 Aak Oz 6.6.

12 'Booyki, debkilimi se naan ðon cir baata! Bin num ðii sebit ki se, jeege ðk ðoobo gen tedn bæe jeege tu.»

13 Gøtn se Isa deek gaab ken se ðo: «'Seej jii!» Gøtn se naan seej jiina ðo gøtn ese sum 60 jin se on lapia aan goo naapin se.

14 Gøtn se Parizige teeco naatn maakn ðee ken Yaudge lee tusn maak ki se, 6aa tus ðoak taarde gen je doobm an 'kutn Isa.

Isa se naan 6o debm tedn naabm ken Raa bæer ðoðino

15 Ken Isa jaay booy ðo naade ðoakga taarde gen toolin se, naan iin on gøtn ese se ðo jeege dena ðk metina ðo naan ed lapi jee koonge tu paac.

16 Num naan aacden kaama ðo j'onte taadn jeege tu an jeele.

17 Bin 6o taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadno do ðokin se aanga doobin ki, ken ðo:

18 «Ken ara 6o debm tedn naabum ken maam Raa m'bæer m'ðoðino.

Naan 6o debm maak-jema ðo tolum jaay maam m'bæer m'ðoðino.

Maam m'an booy Nirlum se don ki ðo doobm maam daan ki se,

naan an taadin jikilimge tu paac.

19 *Naan se le mooy te nam eyo ðo taad te makon eyo.*

Taar naan se j'an booyin doobge tun kaam ara kaam ara se eyo.

20 *Mu taa baar ken dug dug se kic 6o, naan an terce eyo.*

Do lompon poodin 6aa 6aa kooyo se kic le, naan an tool eyo.

Naan ted nakge ute doobin se bini 'cir nakgen bæe ey se paac.

21 *Do jee do naan ki se paac kend dode do naan ki.»*

*Isa ute *Bubm sitange se taarde kalan la?*
(Mk 3.20-27; Lk 11.14-23)

22 Gøtn se jeege ðk baano gøtn Isa ki ute gaaba kalan ðk koon sitan ðo koon sitan se tedn gaabm se ted kaam-tooko ðo on taad taar eyo. Gaabm se Isa edin lapia, kaamin ðof aaka ðo naan baag taadn taara ceɣ.

23 Do gøtn se jee denge paac aak nakn se, deel dode ðo ðkden taad eyo, deek ðo: «Gaabm ese se, teeco metjil Gaar *Daud ki ey la?»

24 Num gan ken *Parizige jaay booy taar se, naade deek ðo: «Gaabm se tuur sitange ro jeege tu ute tawgn Belzebul, naan ken Bubm sitange se.»

25 Gan Isa jeel maak-saapde dey se deekden ðo: «Maakn taa naan gaar ken jeunge taarde ðk metn naap eyo ðo baagga tedn booro ute naapa se, naan se utu terce. Maakn geger, ey le maakn ðee ken malinge ted taara ute naapa se kic 6o, malinge 'kon king eyo.

26 Ken Bubm sitange jaay tuur naapin Bubm sitange se, keese aan goo naan ted booro ute ro naan malina ðo bin se naan torga rona. Ken bin num, gaarin se naan an kon ðo ðio?

27 Naase ðoki maam m'tuur sitange ute ro Belzebul se; num jee metse ki se, ken edden tawgo jaay tuur sitange se, nanja? Bin num naade mala se 6o asen kon booro dose ki.

28 Ken deer num, maam se m'tuur sitange ute *Nirl Raa, bin se 'jeelki, *maakn Gaar Raa se aanga gotse ki.

29 Ken nam jaay je kend kosn ðee debm tawgo se, debm se naan ðk dookinga jaay 6o, kosn beena.

30 Debm jaay ute maam ey se, naan se debm taamooyuma ðo debm jaay noogum gen tusn jeege ey se, debm bin se woakden woako.

31 «Taa naan se 6o 'booyki m'asen taada: *kusin paacn ken jikilimge tæda ute naajn ken naade lee naaj Raa se kic 6o, Raa adesin kon tolo. Num debm jaay naaj Nirl Raa se, kusin naan se Raa ansin toal eyo.

32 Anum debm jaay taad taar ing kus ro maam *Goon Deb ki kic 6o, Raa an toal kusinina. Num gan debm jaay taad taar ing kus ro *Nirl Salal ki se, Raa an toal kusinin do naan ki ara ki eyo ðo ðii ken kaam moatn se ey kici.»

Ko kaaga ute koojina

33 Isa deekden ðo: «'Booyki. Kaagn jiga se ooj koojin kic 6o jiga, num kaagn ken koon se, ooj koojin kic 6o jig eyo. Taa kaaga se j'aak k'jeelin ute koojina.

34 Aakumki tu wawgen ara! Naase le jee bæeki eyo, num te doobm gay jaay naase aki taadn nakn bæe se? Taa taar ken jikilimge lee taad paac se iino maakde ki.

35 Debm bæe se, bæen se iino maakin ki ðo taar ken teec taarin ki kic 6o bæe, ðo debm *kusin se, kusinin se kic 6o iino maakin ki ðo taar ken teec taarin ki kic 6o ing kusu.

36 'Booyki m'asen taada: ðiin Raa kon boor do jeege tu se, taargen jeege taadin ren ren paac se, Raa utu 6aa tond metde.

‡ 12:21 Aak Eza 11.12. § 12:24 Aak Mt 10.25.

³⁷ Taa ute taar ken 'teec taari ki se jaay 60 ai daapa ey le ai kutu.»

Jeege je kaakɔ nakh-kooɔ
(Lk 11.24-32)

³⁸ Gaɔ goɔn se jee jeel taadn tooɔn meɔn Ko Taar Raage kandum ute *Parizige naade deek Isa ki ɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'je j'ai kaakɔ naai ajen teɔn nakɔ-kooɔm ken j'an kaakɔ jeel ro ki naai se iino goɔn Raa ki.»

³⁹ Naan deekden ɔ: «Jee boɔse jig eyo ɔ 'tuj ɔrmdɛ naan Raa ki se je kaakɔ nakɔ-kooɔ, naɔo nakɔ-kooɔm naade an kaakɔ jeel ro ki se, tecɔn aan goɔ ken gen debm taad taar teeco taar Raa ki ken k'danɔn Yunus* se sum.

⁴⁰ Aan goɔ Yunus teɔo bii moɔo maakɔ kenɔ ken magal se, *Goon Deba se kic 60 'teɔn bii moɔo maakɔ naan ki.

⁴¹ Bii ken jaay Raa an koɔn boɔo do jeege tu se, jeegen Ninib ki se kic utu 'kooɔn mind jeegen duni ken boɔse. Taa naade se booy uunga taar Yunus ɔ terlga maakɛ do Raa ki, anum 'booyki debm ara se, cir Yunus se daala.

⁴² Bii ken Raa an koɔn boɔo do jeege tu se, neelgen iino kaam kaam booyo† goɔn duni daar ro ki se utu kooɔn mind jeegen duni ken boɔse se. Taa naan iino goɔn doɔo gen booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, ɔ 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.»

Sitan ɔk terlo goɔn ki

⁴³ Ter Isa taadden ɔ: «Ken sitan jaay teec ɔnga nam se, naan 6aa leedo do kod-6aarge tu je goɔn kingi, naɔo naan ɔno te eyo.

⁴⁴ Ken naan jaay ɔn te ey num, baag taadn ute maakɔn ɔ: maam se m'kooɔn m'terl goɔn ken m'iino ro ki. Ken naan jaay ɔk terl aan se, ɔn 6ee se k'daapinga aak beɛ aac walak ɔ nam maak ki se goɔo.

⁴⁵ Goɔn se naan ɔk terle ɔ 6aa ɔno sitangen kuuy cili ken kusin cirin naan se daala. Naade 6aado tele end ing maakɔ gaab ken se ɔ king gaabm se terl 6aa teɔ kusin cir ken deet se daala. Deere, naan se 6o nakɔ ken utu kaan do jeegen do duni ken boɔse jig ey se.»

Gena Isage ute konɛ
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Kaad ken Isa utu taad taad jee denge tu boɔt sum 6o, goɔn se genaange ute konɛ daar naatn je taadn te naana.

⁴⁷ [Deb kalan 6aado taadn ɔ: «'Booyo! Koi ute genaage se utu naatn ɔ naade se je ai kaaka.»]‡

⁴⁸ Gaɔn Isa terl deb ken j'olingo se ɔ: «Koyuma ute genaamge se tap 6o nange?»

⁴⁹ Ter goɔn se, naan uun jin toj ro jeenge tun metin ki ɔ deekden ɔ: «Aakki jee se 6o koyumge ute genaamge.

⁵⁰ Taa debm jaay teɔ nakɔ Bubum maakɔ raa ki maakɔn jen ro ki se, naan se 6o genaam gaaba, ken menɔa ɔ koyuma.»

13

*Kaal naagɔ taar gen debm kond buru**
(Mk 4.1-20; Lk 8.4-15)

¹ Bii ken se sum 6o, Isa teec ɔn 6ea ɔ 6aa ing taa baar ken Galile ki.

² ɔ goɔn se dool jeege dena tus ceɔn ki ɔlin naan iin ook ing maakɔ markab ki ɔ jee ute denɛ se daar do jɛn baar ki.

³ Goɔn se naan taadɛnga taarge dena ute doobm kaal naagɔ taara deekden ɔ: «'Booyki, deb kalan toɔ kupina ɔ teec 6aa kond buru.

⁴ Ken naan jaay ɔnd kond burin se, kupm metin si jɛn doob ki ɔ yeelge booy 6aado tuun ɔsin naatn paac.

⁵ Kupm metin si do naan ken goɔn ɔk koa. Kupm se naar teeco yoɔoɔ taa goɔn se, naanɔn ceɔpe.

⁶ Num gaɔn ken kaada jaay baag toɔgo se, naan lawaka ɔ tuutu, taa goɔn se iirin ɔn end 6aa te doɔ eyo.

⁷ Kupm metin se si maakɔ ji kaag ken ɔk koɔoɔ. Ji kaagɔn ute koɔoɔ se teepe ɔ aayan taara.

⁸ Kupm metin si do naan ken jiga. Kupm se am toɔk doa ɔ ɔk kaama. Kenɔn metinge se ɔk kaama beɛ beɛ, kenɔn kuuy ɔk kaama dena ɔ kenɔn kuuy se ɔk kaama den ciri.»

⁹ Goɔn se Isa deekden ɔ: «Debm jaay ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se.»

* 12:39 Aak Yunus 3.3-5. † 12:42 Aak 1Gar 10.1-13. ‡ 12:47 Bersen ara se, maakɔ Kitapge tun do doɔn se, metinge maakɛ ki se, goɔo. * 13: Taa naan Yauɔge tu se gɛme se naade ɔoɔn se naade sin aan goɔ kond buru.

Gen di Isa taadden ute kaal naagj taara

¹⁰ Jee meṭn Isa ki ḡaado ɔŋiṇa ɔɔ tɔnd meṭiṇ ɔɔ: «Gen di jaay naai 'taad jeege tu ute doobm kaal naagj taara se?»

¹¹ Naan terlɔden ɔɔ: «Nakj j'ɔyinga koy maakj *Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsenga naase 'jeeliṅkiga. Gaŋ jee kuuy se, nakj se Raa ɔŋ taadden te meṭiṇ eyo.

¹² Taa naan se debm ken ɔk se j'an kɔmb do ki 'tedn dena, num debm ken ɔk ey se le, ken ɔkɔn naan ɔk se kic ɓo j'an tosn naatn.

¹³ Taa naan se ɓo, maam m'taadden ute kaal naagj taara se:

taa naade aaka ɔɔ ɔŋ aak ɔk eyo,

naade booyo ɔɔ ɔŋ booy ɔk taar se eyo.

¹⁴ Bin ɓo taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadden do dɔkiṇ se aanga doobiṇ ki ken ɔɔ:

Taar se naase utu aki booy ute bise, naɓo aki booy kɔk eyo

ɔɔ naase utu aki kaakj ute kaamse, naɓo aki kaakj kɔk eyo.

¹⁵ *Deere, jee se maakde mɔŋɔ,*

naade tɔlga kamba bidɛge tu ɔɔ turumga kaamdege,

ey num naade 'kɔŋ kaaka, 'kɔŋ booyo,

ɔɔ ute maakde kic naade 'kɔŋ booy kuun jaay ade terl ro maam ki,

ɔɔ kaadn naane se, maam Raa m'aden kaaja.[†]»

¹⁶ Isa taad ɔɔ: «Gaŋ naase maakse raapo taa kaamsege le aak kaaka ɔɔ bisege le booy booyo!

¹⁷ 'Booyki beɛ m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dena ute jeegegen ted nakj ute doobiṇ se, je ɔɔ ade kaakj nakj ɓorse naase aakki se, naɓo ɔŋ aakiṇ te eyo, ɔɔ je ɔɔ ade booy nakj ɓorse naase 'booyki se, naɓo ɔŋ booyiṇ te eyo.»

Isa taad tɔk meṭn kaal naagj taar gen debm kɔnd buru

¹⁸ «Naase 'booyki meṭn taar gen kaal naan taar gen debm kɔnd buru se.

¹⁹ Jeegegen booy meṭn taar Gaar Raa jaay ɔŋ booy ɔkiṇ ey se, tec aan gɔɔ kupm ken si jɛŋ doob ki se. Taar naade booyga se, *Bubm sitange ḡaado ɔɔddesiṇ naatn maakde ki.

²⁰ Num jee metinge se tec aan gɔɔ kupm si do naan ken maakiṇ ɔk ko se; naade se ken booyga taar Raa se, naar ɔkiṇ maakde ki ute maak-raapo.

²¹ Naɓo naade se ɔŋ ɔŋ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔŋ ɔŋ te maakde kaam kalaŋ eyo. Ken dubar ɔŋdenga ey le k'baagdenga dabar gen taar Raa sum ɓo, naade naar resn ute kaal maakden do Raa ki se naatn.

²² Kupm si maakj ji kaag ki se tec aan gɔɔ jeegegen booy taar Raa, naɓo uun nirlɛ do nakge tun do duni ki ute je maala. Nakgen se ɓo, ḡaado maakj saapde ki ɔɔ gaasiṇ taar Raa se ɔŋ ted naaba maakde ki eyo.

²³ Kupm si do naan ken jiga se tec jeegegen booy taar Raa ɔɔ took aal maakde do ki. ɔɔ taar Raa se ɔlde naade tedn nakgen beɛ beɛ. Jee metinge se tec aan gɔɔ gem ken ɔk kaama beɛ beɛ, kengen metinge tec aan gɔɔ gem ken ɔk kaama dena ɔɔ kengen kuuy se tec aan gɔɔ gem ken ɔk kaama den cir se.»

Isa aal naagj taara ro dɛreŋgel[‡] ki

²⁴ Ter Isa taadden ute kaal naagj taar kuuy daala ɔɔ: «*Maakj Gaar Raa se tec aan gɔɔ gaabm tɔs kupm jiga ɔɔ ɓaa kɔɔɔŋ maakj-gotiṇ ki se.

²⁵ Num kaad ken jeege tood tood bi noɔr se, debm wɔoyiṇ ḡaado ɔɔc dɛreŋgele maakj teen ken naan ɔɔciṇ se ɔɔ naan teec ɓaa.

²⁶ Ken teene jaay ɓaa teepe ɔɔ tɔk do se, gɔtn se dɛreŋgele kic ɓaa tɔk kici.

²⁷ Gɔtn se jee tedn naabge se ḡaado ɔŋ melde ɔɔ deekiṇ ɔɔ: «Melje, naai ɔɔco kupm jiga ɓo maakj-goti ki ey la? Num dɛreŋgel maak ki se tap ɓo iino gay?»

²⁸ Naan terlɔden ɔɔ: «Kese debm wɔoyɔ ɓo tedn naan se.» Jee tedn naabge se tɔnd meṭn melde ɔɔ: «'Je dɛreŋgelge se j'aden ɓaa tɔɔdn si naatn la?»

²⁹ Melde deekden ɔɔ: «Dɛreŋgelge se ɔŋte 'tɔɔddeki, ey num sɔm aki tɔɔdn teengen maak ki se, cere.

³⁰ ɔŋdeki naade teepm kalaŋ bini kaan kaadn koj ki, ɔɔ ken kaadn kojo aanga jaay ɓo maam m'taadn jee kojge tu m'ɔɔ: Deet deet se dɛreŋgelge se 'dɔɔk 'tusdeki kaam kalaŋ taa adeki tɔɔɔŋ poodo. ɔɔ teene se le ɔj 'tusdeki kaam kalaŋ 'ḡaado 'tɔnd ɔmbiṇki maakj giijum ki.»

Isa aal naagj taar ute kaam nakj k'danjiṇ mutard (Mk 4.30-32; Lk 13.18-21)

³¹ Ter Isa taadden ute kaal naagj taara kuuy daala ɔɔ: «*Maakj Gaar Raa se tec aan gɔɔ kaam nakj k'danjiṇ mutard, ken gaaba kalaŋ uun ɔɔciṇ maakj-gotiṇ ki.

[†] 13:15 Aak Eza 6.9-10. [‡] 13:23 Dɛreŋgelge se jee metinge danjiṇ biziri.

³² Kaam nakŋ k'danŋ mutard se, naan baat cir kaam nakgen do naan ki se paac. Num ken j'ɔɔcinga teecga se, naan teepe tɛd magal cir nakgen teec maakŋ ɓar ki se paac bini yeelgen kic ɓo ɓaado uj kujdege teletŋge tu.»

Isa aal naagŋ taara ute ɔromɔ

³³ Tɛr Isa taadden ute kaal naagŋ taar kuuy daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ ɔrom ken menda jaay tɔsga ruŋ gemɛ dooc gɔrn magala ɔɔ ken naan jaay deepŋga ɔɔ ɔmbŋga maak ki num, iinŋ paac se.»

Taa dɪ jaay Isa taadden ute kaal naagŋ taara

³⁴ Taargen paac se Isa dooy jee dɛnge ute kaal naagŋ taara. Ɔɔ dɪm jaay naan dooyden ute kaal naagŋ taar ey se, gɔtɔ.

³⁵ Bin ɓo taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki taado do dɔkiŋ se aanga doobiŋ ki, ken ɔɔ:

Maam m'utu m'aden taadn ute kaal naagŋ taara,

do nakge tun ko k'ɔyina do dɔkiŋ kaad ken Raa utu aalo kaal do naan se. §

Isa taad tɔɔk mɛtn taar kaal naagŋ taar ro dɛrɛŋgɛl ki

³⁶ Gaŋ gɔtn se Isa iin ɔŋ jee dɛnge ɔɔ ɔk tɛrl ɓaa ɓeene. Jee mɛtn ki ɓaado ɔŋina tɔnd mɛtn ɔɔ: «Taad tɔɔkjen tu mɛtn taar kaal naagŋ taar ro dɛrɛŋgɛl ken maakŋ-gɔt ki se?»

³⁷ Isa deekden ɔɔ: «Debm ɔɔc kupm jiga se, kɛse maam *Goon Deba.

³⁸ Maakŋ-gɔtɔ se lɛ do naan ɔɔ kupm jiga se lɛ, kɛse jeegen gen *maakŋ Gaar Raa, dɛrɛŋgɛl se lɛ taadn ute jee *Bubm sitange.

³⁹ Debm wɔɔy ɔɔcɔ dɛrɛŋgɛl se, kɛse Bubm sitange*, kɔjɔ se lɛ taad te ɓiin dunia an naŋa, ɔɔ jee kɔjge se lɛ *kɔdn Raage.

⁴⁰ Aan gɔɔ dɛrɛŋgɛl se k'tusiŋ jaay k'tɔɔciŋ poodn se, ɓiin dunia nan se kic ɓo utu tɛdn bin kici.

⁴¹ Bin ɓo maam Goon Deba m'ade m'kol kɔdumge ɔɔ jeegen jaay ɔl jeege ɔŋ doobm Raa, ɔɔ alde tɛd *kusiŋa se, kɔdn Raage aden tuur naatn maakŋ gaariŋ ki.

⁴² Kɔdn Raage aden tɔsn kɔmb maakŋ baal pood ki, ɔɔ gɔtn se ɓo gɔtn naade tɔɔyɔ ɔɔ taan naanɗege.

⁴³ Anum jeegen jaay tɛd naka ute doobiŋ naan Raa ki se, naade se wɔɔr aan gɔɔ kaada maakŋ gaar Bubde ki. Debm ɔk bi booyo num booy ɔk taar se jiga!»

Isa aal naagŋ taara ro kɔrbɔt ki ute meede

⁴⁴ «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ kɔrbɔtn k'j'oyin maakŋ-gɔt ki ɔɔ deba ɓaado rek ɔŋina ɔɔ naan ɔyin gɔtin ki ɔɔ iin ɓaa. Ute maak-raapm naan ɔk se, naan ɓaa dugŋ ute nakŋ naan ɔk se paac, ɔɔ ɔk tɛrl ɓaado dug maakŋ-gɔtn ese se.

⁴⁵ «Tɛr maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ debm tɛdn suukŋ ken je meedgen zode ɔɔnɔ.

⁴⁶ Ken naan je ɔŋ meedn zɔŋ ɔɔn se, naan ɔk tɛrl ɓaa dugno ute nakŋ naan ɔk se paac, ɔɔ ɓaado dug meedn ese se.»

Isa aal naagŋ taara ute gende

⁴⁷ «Tɛr *maakŋ Gaar Raa se tec aan gɔɔ gend j'undiŋ maakŋ baar ki ɔɔ tɔso napar kenjge dena.

⁴⁸ Ken gende jaay tɔso kenjge dooc se, naade iik teeciŋ taar ki, inŋ naan ki, ɓɛer kengen jiga jiga ɔmb maakŋ ɛɛs ki ɔɔ kengen naapak ey se naade sin naatn.

⁴⁹ Bin ɓo ɓiin dunia an nan se tecŋ bini. *Kɔdn Raage utu ɓaa nigŋ jeege kaam dio: jee *kusiŋe gen dode ɔɔ jee tɛd nakŋ ute doobiŋ se tɛdn gen dode kici.

⁵⁰ Jee kusiŋe se kɔdn Raage aden si maakŋ baal pood ki ɔɔ gɔtn se ɓo, gɔtn naade tɔɔyɔ ɔɔ taan naanɗege.»

⁵¹ Isa tɔnd mɛtn jee mɛtn ki ɔɔ: «Taar se, naase 'booy ɔkkiga la?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Yɛɛ, k'booy j'ɔkga.»

⁵² Isa deekden ɔɔ: «Debm jeel taadn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raa jaay k'dooyŋga ute nakgen gen maakŋ Gaar Raa se, naan se tec aan gɔɔ mel ɓee ken ɔɔd taa kɔrbɔtin num ɔŋ nakgen kiji maak ki ɔɔ kengen do dɔkiŋ se kici.»

Jee Nazarɛt ki baate tookŋ kaal maakde do Isa ki (Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Ken Isa jaay dooy jee mɛtn ki ute kaal naagŋ taarge aas se, naan iin ɔŋ gɔtn se.

§ 13:35 Aak KKR 78.2. * 13:39 Ara se ɓo Bubm sitange ron Iblis kici.

⁵⁴ Gōtn se naan iin̄ 6aa maakŋ naanŋi ki† ɔ kɛn naan̄ aan se, baag dooy jeege maakŋ 6ee kɛn Yaudge lee tus maak ki. Ɔ kɛn jee se jaay booy taar kɛn naan̄ dooyde se, tap 6o ɔkden taad eyo deek ɔ: «Jeel-taara ute nakŋ-kɔɔbgen naan̄ tɛd se tap 6o, ɔŋŋo gayo?»

⁵⁵ Naan̄ 6o goon debm tirn̄ lee ɔɔc daap nakge se ey la? Kon̄ ron̄ Mari ey la? Genaange 6o Jak, Yusup, Simon ɔ Jud se ey la?

⁵⁶ Genaangen mɛndge 6o utu tŋŋ ute naajege ara ki ey la? Anum tap 6o tɔɔŋ se paac naan̄ ɔŋŋo gayo?»

⁵⁷ Kɛse 6o nakŋ kɛn tɛdɛn naade ɔŋ aal maakde don̄ ki ey se. Gōtn se Isa deekden ɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se jeege paac aalin̄ maak ki; anum jee maakŋ naanŋi ki ute jee maakŋ 6een̄ ki se 6o aalin̄ maak ki eyo.»

⁵⁸ Taa naan̄ se 6o, gōtn se, Isa ɔŋ tɛd te nakŋ-kɔɔbge den̄ eyo taa naade baate tookŋ kaal maakde don̄ ki.

14

Kooy Jan-Batist

(Mk 6.14-29; Lk 9.7,9)

¹ Kaad kɛn se, Gaar *Erod Antipas naan̄ 6o magal taa naan̄ Galile se, booy jeege ɔs kɔɔs maan̄ Isa.

² Naan̄ deek jee tɛdn̄ naabinge tu ɔ: «Kɛse Jan-Batist 6o duroga daan yoge tu! Taa naan̄ se 6o *Raa ɛdŋga tɔɔgo gɛn̄ tɛdn̄ nakŋ-kɔɔbge se.»

³ 'Jeelki do dɔkin̄ se, Erod ɔl k'j'ɔk k'dɔoko Jan ute zin̄ziri ɔ ɔl k'6aa k'j'ɔlin̄ maakŋ dan̄gay ki, taa Eradiad mɛnd genaanḡ Pilip kɛn naan̄ ɔkin̄ mɛnda se.

⁴ Taa Jan taadŋga taad ɔ genaai utu te kaamin̄ se, naai ɔk doobm jaay an̄ kɔkŋ mɛndin̄ eyo.

⁵ Erod se je tɔɔl Jan, na6o 6eer jee dɛnge tu taa jee dɛnge se, Jan se naade aakin̄ aan̄ goɔ debm taad taar teeco taar Raa ki.

⁶ Bii kalan̄ gaar Erod tɛd tɛd maak-raapm gen̄ gii koojin̄ se, goon Eradiad mɛnda se daam naan̄ jeege tun̄ k'dan̄deno 6aado gōtn̄ tɛdn̄ maak-raap ki se ɔ daamin̄ se tɔɔl Gaar Erod ki.

⁷ Gōtn̄ se Gaar Erod naam taarin̄ naan̄ jeege tu ɔ deekin̄ ɔ: «Nakŋ paacŋ naai tɔndga mɛta ro ki 6o, maam m'ai kɛda.»

⁸ Kon̄ ɔlin̄ metin̄ ɔ 6aa deekin̄ ɔ: «'Gaan̄ ɛdumo maakŋ supura ki ara, do Jan-Batist.»

⁹ Do taar kɛn se gaage maakin̄ tuju, na6o naan̄ lɛ naamga naam taarin̄ naan̄ jeege tu se, naan̄ took ɔl k'gaan̄ do Jan j'ɛd goon mɛnd ki se.

¹⁰ Gōtn̄ se naan̄ ɔl deba 6aa maakŋ dan̄gay ki 6aa gaan̄ do Jan.

¹¹ Do Jan se k'gaan̄ k'j'aalino maakŋ supura ki, j'ɛdin̄ goon mɛnd ki se, ɔ goon mɛnd se uun 6aa ɛdin̄ kon̄ ki.

¹² Jee mɛtn̄ Jan ki 6aado uun 6aa duubiŋa, jaay 6o 6aa taad mɛtn̄ taar nakŋ deel se Isa ki.

Isa ɛd kɔsɔ gaabge tu dupu-mii

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Kɛn Isa jaay booy naan̄ se, naan̄ iin̄ ook maakŋ markab ki ɔ gaan̄ 6aa do kɔd-6aar ki kalin̄ ki. Kɛn jee dɛnge jaay booy labar se, naade teeco maakŋ gɛgɛrge tun̄ ɔɛs ki ɔɛs ki ɔ uun jɛna aal te taa baar.

¹⁴ Kɛn Isa aan̄ jaay booyo maakŋ markab ki se, naan̄ aak jee dɛnge se, naan̄ ɛjɛden dode ki ɔ jee kɔɔndɛge se naan̄ ɛdden lapi.

¹⁵ Aan̄ tɛger se jee mɛtn̄ Isa ki 6aado ɔŋŋa ɔ deekin̄ ɔ: «Bɛrɛ, kaada se 6aaga, gōto se kic lɛ daan̄ kɔd-6aara dɔk ute 6ea. Jee dɛnge se ɔŋde wɔɔkŋ 6aa maakŋ naan̄ge tun̄ ɔɛs ki ɔɛs ki 6aa dugŋ nakŋ kɔsɔ.»

¹⁶ Gan̄ Isa tɛrlɛn̄ ɔ: «Jee se 6aa eyo, naase mala 6o ɛddɛki kɔsɔ.»

¹⁷ Gōtn̄ se naade tɛrlin̄ ɔ: «Naaje se j'ɔk 6o mappa mii ɔ kɛn̄ge di sum.»

¹⁸ Isa deekden ɔ: «'Baandekiro naanum ki ara ki.»

¹⁹ Ter Isa deek jee dɛnge tu se ɔ j'ŋŋ naan̄ ki do mu ki ɔ gōtn̄ se, naan̄ tɔs mappan̄ mii ute kɛn̄gen̄ di se jin̄ ki, uun kaamin̄ raan̄, tɔɔm Raa, dup mappa ɔ ɛdin̄ jeege tun̄ metin̄ ki ɔ jee metin̄ ki nigin̄ jee dɛnge tu.

²⁰ Naade paac ɔs dɛrɛŋ te maraaddɛ ɔ toŋ ɔp se k'tuunin̄ se dooc gɔrnɔ sik-kaar-dio.

²¹ Jeegen ɔs paac se gaabge kaldɛ ki sum 6o 6aa nakŋ dupu-mii. Mɛndge ute gaange se maak ki eyo.

Isa lee do maane ki

(Mk 6.45-56; Jn 6.15-21)

† 13:54 Maakŋ naanŋi ki se ron̄ Nazaret, gōtn̄ kɛn naan̄ teepmno maak ki.

²² Naan ken se, Isa naar deek jeege tun metin ki so k'j'ook maakn markab ki, k'gaan k'deel k'baa naan ki jn baar ken kaam naane kor naan utu wook wook jeege bort se.

²³ Ken naan jaay wook jee denge aas sum se, naan iin baa ook do kos ki kalin ki gen keem Raa. Ken kaada ooc sum se, Isa so kalin ki sum.

²⁴ Markabn jee Isage maak ki se baaga daan maan ki doko so ken kuulu jaay ol deeb dode ki se, uuno maane undin ro markaba ki se das das.

²⁵ Ken goto oopga baata aki kiip se, Isa baa kon jeenge se, leedo do maane ki.
²⁶ Ken jee metin ki jaay aakin naan leedo do maane ki se, naade nirlde teece deek so: «Kese nirl nam!» Ken naade jaay beere okden sum se, gotn se naade baag toadn toayo.

²⁷ Gan Isa naar taadden so: «Okki maakse toogo. Jnte 'beerki, kесе maama!»

²⁸ Gotn se Pier terlin so: «Meluma, ken deer naai num, onum m'lee do maane ki m'ai baa kon.»

²⁹ Isa deekin so: «'Baado.» Pier iin booyo maakn markab ki so lee do maane ki sak Isa.

³⁰ Gan ken naan jaay aak kuulu ol dena so ken beere baa okin sum se, naan baag booy maan. Gotn se naan so do so: «Meluma 'naakuma!»

³¹ Gan Isa naar ol jin okina deekin so: «Gen di maaki naaja? Ken bin num naai aal te maaki paac dom ki eyo.»

³² Gotn se naade di paac ook maakn markab ki so kuulu daara.

³³ Jeegen paacn maakn markab ki se erg naanin ki so deekin so: «Deere, naai se 'Goon Raa!»

Isa ed lapi jee koonge tun taa naan Genezaret ki

³⁴ Ken Isa ute jee metin ki gaan baar jaay aan taa naan Genezaret ki se, naade baa daar jn ki.

³⁵ Jee gotn se baa aak jeel Isa, so taa naan ken se paac, naade taad labarin jeege tu so jeege baano ute jee koonge paac gotn Isa ki.

³⁶ Gotn se naade eem noo metn Isa ki so n'onde naade kutn taa kalin sum. So jeegen paacn ut taa kalin se on lapi.

15

Isa taad te nakn bubgen do dakin
(Mk 7.1-23)

¹ *Parizige metinge ute jee jeel taad tookn metn Ko Taar Raagen metinge iino Jeruzalem ki baado on Isa so deekin so:

² «Gen di jaay jee meti ki baate tookn gen tedn nakn bubjegen do dakin se? Taa naade tug te jidege aan goo gen bubgen do dakin ey sum bo so.»

³ Isa terlden so: «Nakn ken *Raa taad so gen teta tap bo, naase oninki so 'tedki nakn bubsege bo cir se, gen di?»

⁴ Ey num Raa se taadga taada so: 'Sook koi ki te bubin ki* so *Debm jaay naam kon te bubi se j'an tolo.*†

⁵ Num gan naase se, 'taadki oki: «Debm jaay deek kon ki ey le bubin ki so: nakn maam m'ai ked jaay ai noog se, maam m'edinga *serke Raa ki.»

⁶ Naase oki debm bin se kon sookn kon ki te bubin ki eyo. Bin bo naase 'resnki ute doobm taar Raa so 'tedki nakn bubsege bo ciri.

⁷ Naase maa jee maakse dio! Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki so:

⁸ *Jeegen ese se toomum ute taarde sum, ey num maakde se dom ki eyo.*

⁹ «Ken naade baadoga kergn naanum ki gen keemum kic bo, cer sum, taa nakn ken naade lee dooy jeege se le, dooyde ute nakn ken jikilimge lee ted se sum.‡»

¹⁰ Gotn se Isa danjo jee denge so deekden so: «Udki bia so 'booyki be!»

¹¹ Ken tuj debkilimi naan Raa ki se, nakn ken naan so jaay booy maakin ki se eyo, num gan nakn ken naan saapina so teec jig eyo taarin ki se bo, tujina.»

¹² Gan gotn se jee metn Isa ki baado onina so tond metin so: «Naai 'jeele ute taar naai 'taad se, Parizige maakde tujga daamo?»

¹³ Isa terlden so: «Kaaggen paacn Bubum maakn raa ki bo duubden ey se, j'utu j'aden toadn naatn.§

¹⁴ Ondeki naade se jee kaam-tookge so toad jee kaam-tookge. Ken debm kaam-tooko jaay toad naapin se, naaden di paac se 'si maakn goo ki!»

¹⁵ Gotn se Pier tond metn Isa so: «'Taad tookjen tu metn kaal naagn taar se.»

* 15:4 Aak Ekz 20.12 so Dt 5.16. † 15:4 Aak Ekz 21.17. ‡ 15:9 Aak Eza 29.13. § 15:13 Ara 6o Isa taad taa Parizige.

¹⁶ Isa tərldən ə: «Naase kic taar se 'booy əkki mətin ey ne?»

¹⁷ Naase 'jeelki ey la nakn kən debkilimi əs paac jaay bəy bəa maakin ki se, tədga num, naan bəa naamin ci naagn boog ki naatn.

¹⁸ Num gan nakn iin saapin ki jaay teecga taarin ki se bə, kən tuj debkilimi naan Raa ki.

¹⁹ Saapgen jig ey paac se iin maak ki. Kəse bə kən əl jeege təl jeege, lee əs naapa rən rən, lee əs mənd jeege ə gaabm jeege, bəoogo, taad taargen mət ki eyo ro jeege tu ə naaj jeege.

²⁰ Kəse bə nakn kən tuj debkilimi naan Raa ki. Ey num kən bəa bəa kəsə jaay tug te ji ey kic num, an kən tujn naan Raa ki eyo.»

*Mənd se mənd Yaud eyo ə aal maakin do Isa ki
(Mk 7.24-30)*

²¹ Isa iin ən gətn se, ə bəa taa naan kən Tir ute gen Sidən ki.

²² Gətn se mēda kalan mənd *Kanan ing taa naan kən se bəadə ən Isa ə baag təy mətin ki ə: «Əejum dom ki Mələma *Goon Daud! Goonum mēda se ək kəən sitan ə sitan se dabarin dēna.»

²³ Gan Isa tərli taar eyo. Jee mətin ki iiko cəən ki ə deekin ə: «Mənd se 'tuurin naatn, taa naan lə təy ən eyo ə ək mətjee tak kaam məətn.»

²⁴ Isa tərldən ə: «Maam se, Raa əlumo taa gaan *İsrəelge iigga kiig aan gəə gaan baatge se.»

²⁵ Gan mēda se bəadə erg naanin ki ə deekin ə: «Mələma, 'naakuma!»

²⁶ Isa tərli ə: «Mət ki eyo kən gaange əs dərən te ey sum bə k'təsn kədn kəsn se gaan bəsege tu.»

²⁷ Mēnda tərli ə: «Mələma, taari mət ki, nəbə gaan bəsege kic bə əs kəsgen si mətn tabil məldəge tu.»

²⁸ Gan Isa tərli ə: «Mēnda, naai se aalga maaki paac dom ki! Ən Raa ai kədn nakn maaki jea.» Ə kaad kən se sum bə goonin se ən lapia.

*İsa əd lapi jee kəənge tu dēna
(Mk 7.31-37)*

²⁹ Isa iin gətn se ə bəa taa baar kən k'danin Galile. Ə gətn se naan ook bəa ing do kəs ki.

³⁰ Dəəl jeege dēna bəadə ənina. Naadə bəadə ute jee cəkədge, jee kaam-təəkge, jee dukurge, jee ən taad taar eyo ute jee kəəndegen kuuy kic dēna. Naadə bəandəno naan Isa ki ə naan əfdən lapia.

³¹ Gətn se dəəl jeege se jaay aak nakn se, paac bə əkdən taad eyo, kən naadə jaay aak jee ən taad taar eyo baag taada, ə jee dukurge ən lapia, jee cəkədge baaga lee talam talam ə jee kaam-təəkge baaga kaaka. Gətn se naadə *nook Raa gen *İsrəel.

*İsa əd kəsə gaabge tun dupu-əə
(Mk 8.1-10; Mt 14.25-31)*

³² Isa danə jee mətin ki ə deəkədn ə: «Jee se maam m'aakdə ə m'əjədgə dədə ki, taa naadə tədga bii mətə ute maama ə dīm kəsde gətəga. Maam m'adə kən naadə bəa te bəde se eyo, ey num naadə bəa baatn doob ki.»

³³ Jee mətin ki deekin ə: «Do kəd-baar kən ara j'akiro kən mappə gay jaay j'aki kədn jeege tun dən se kəsn dərən se?»

³⁴ Isa tənd mətdə ə: «Naase əkki mappə kando?» Naadə tərli ə: «J'ək cili ute kənje seəm seəm kandum.»

³⁵ Gətn se Isa deek jee denge tu ə j'ing naan ki.

³⁶ Naan təs mappən cili se ute kənje se jin ki, təəm Raa, dup ədn jeege tun mətin ki ə jee mətin ki nigin jee denge tu.

³⁷ Ə gətn se jeege paac se əs dərən ute maraadde. Ə jee mətin ki se təs togn əp se, dooc gərnə cili.

³⁸ Jeege əs paac se gaabge kalin ki dupu-əə ə məndge ute gaange maak ki eyo.

³⁹ Kən Isa jaay əl jee denge bəa sum se, naan ook maakn markab ki ə əmb ganj baar bəa taa naan Magadan *ki.

16

**Parizige ute *Sadusege tənd mətn nakn-kəəbm adə kiin maakn Raa ki
(Mk 8.11-21; Mt 12.38-42)*

¹ Parizige ute Sadusege bəadə ən Isa. Naadə je an goom kək se tənd mətin ə: «Naaje k'je əjen tədn nakn-kəəbm kən j'an kaakn jeel ro ki, kən iinə maakn *Raa ki.»

* 15:39 Taa naan Magadan se bərsə jeege jeel gətin eyo lə dāam, 'tədn Magdala.

² Naan terlden oo: «Ken aanga teger kaada aki kooc jaay, naase aakki maakn raa aac aan gaa poodo se, naase 'taadki ooki goto 'tedn jiga.

³ Jo tanorin jaay naase aakkiiga maakn raa se aac ilim zum zum se, naase 'taadki ooki: «Jaaki se goto tedn jig eyo.» Ute nakgen ted maakn raa ki se bo naase 'jeelki nakgen utu 'teda. Anum gen di jaay naase aak 'jeelki nakgen aan borse ey se?

⁴ Jee borsen jig eyo oo 'tuj ormdo naan Raa ki se. Naade je oo kaakn nakn-koofo, nafo nakn-koofo naade an kaakn jeel ro ki se, tecn aan gaa ken gen Yunus se sum.» Gohn se ter Isa iin onde oo baa.

*Jndki kondoo ute dooy gen *Parizige ute gen *Sadusege*

⁵ Ken jee metn Isa ki jaay gaan omb baar baa jen ken kaam naane se, ken naade baa baa se dirigo toso te mapp eyo.

⁶ Gohn se Isa deekden oo: «Oodki dose oo ondki kondoo ute orom* Parizige ute gen Sadusege se!»

⁷ Jee metin ki baag taadn ute naapa oo: «Naan taad bin se taa naaje k'toskiro te mappa eyo.»

⁸ Gan Isa se jeelga saapde oo deekden oo: «Naase aalki te maakse paac dom ki eyo, ey num gen di jaay naase 'taadki ute naapa ooki: «Naan taad bin se taa naaje k'toskiro te mapp ey se?»

⁹ Borse kic naase 'booy okki te ey rak la? Naase 'saapin ki tu, ken ute mappa mii sum bo gaabge dupu-mii oso oo met koo pin se, naase 'toskiro gornoo kando?

¹⁰ Jo gen mappan cili jaay gaabge dupu-oso oso se, met koo pin se naase 'toskiro gornoo kando?

¹¹ Taar maam m'taadsen m'oo: ondki kondoo ute orom Parizige ute gen Sadusege se, maam m'je m'taad te mappa eyo. Anum gen di jaay naase 'booy okumki ey se?»

¹² Gohn se jee metn Isa ki se baa booy okga taar Isan taadsen se taa j'an kondoo ute orom k'ted mappa se eyo, num j'an kondoo ute dooy gen Parizige ute gen Sadusegen lee dooy jeege se.

*Pier taad oo Isa se naan bo *al-Masi*

(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Ken Isa jaay aan taa naan Sezare ken gen Pilip ki se, naan tond metn jee metin ki oo: «Gen jeege tu num, *Goon Deba se tap bo nanja?»

¹⁴ Naade terlin oo: «Jee metinge oo naai Jan-Batist, jee metinge oo naai *Eli, kengen metinge oo naai Jeremi ey le debm taad taar teeco taar Raa ken gam.»

¹⁵ Isa tond metde oo: «Gen naase ki num, okki maam tap bo m'nanja?»

¹⁶ Simon Pier terlin oo: «Naai se al-Masi, Goon Raa zere.»

¹⁷ Gan Isa deekin oo: «Simon goon Jan, naai maaki raapo taa taar naai taad se, debkilimi bo taadio metin eyo, num Bubum maakn raa ki bo taadio taar se.

¹⁸ Bin num 'booyo Pier: roi Pier se je deekn oo delbe oo do deleb ken ese bo, maam m'kiin *eglizuma oo yoa ute toogin se kic bo an kon tedn dim eyo.

¹⁹ Maam m'ai kedn lekerlegen gen *maakn Gaar Raa. Nakn paacn jaay naai 'dookinga do naan ki se, maakn raa kic bo Raa dookinga. Jo nakn paacn jaay naai 'tuutinga do naan ki ara ki se, maakn raa ki kic bo Raa an tuutu.»

²⁰ Gohn se jee metin ki naan aacden kaama oo taar ken naan bo al-Masi se oo j'onte taadn nam ki.

Isa taad oo naan utu 'kooyo oo duru

²¹ Naan ken se, Isa baag taadn jeege tun metin ki tal oo: «Maam se, beeki num m'baa Jeruzalem ki, oo magal taa bee Yaudge, magal jee tedn *scrke Raage tu, ute jee jeel taadn toon metn Ko Taar Raage se, naade se utu am dabar dena, am toolo oo bii k-motoge tu se m'ade 'dur daan yoge tu.»

²² Pier dan baansin cees ki oo baagin mooyo oo: «Meluma, Raa ai boba! On nakn se 'kaan doi ki eyo! On Raa ai boba!»

²³ Num gan Isa terl aak Pier oo deekin oo: «*Bubm sitange iik naatn ceem ki gam naane! Taa naai se 'je am gaasn naabm ken Raa je oo m'an ted se oo saapm naai se gen Raa eyo, kese saapm jikilimge.»

Isa se j'an daan j'oo di

²⁴ Ter Isa deek jeege tun metin ki daala oo: «Debm jaay je am daan num, 'baatn ron mala, 'kuun kaagn yona† jaay bo am daana.

²⁵ Taa debm je kaajn kon se utu an kutu naan Raa ki oo debm ut kon taa maam se, utu an kaaja.

* 16:6 Ara se orom se je taad ute dooy ken Parizige ute Sadusege lee dooy jeege se. † 16:24 Kese je deekn oo an roi dabara bini kooy taa Isa.

26 Ken debm jaay *duni ute magalin bo kaam jin kic num, ken naan kutn kon naan Raa ki se, naan an kon di ro ki? Lo debkilimi se kona se, naan an dugin ute dio?

27 Taa naan se bo, *Goon Deba utu ade baa maakn gaar Bubin ki ute kodinge do nanja nanja kic bo naan an kedn bedina ro naabin ken naan teta.

28 Deere, 'booyki be m'asen taada: maakn jeege tun borse utu ara se, metinge se kooy ey sum bo utu kaakn Goon Deba ade baa maakn gaarin ki.»

17

**Raa oojro Isa*

(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)

1 Ken bii meece jaay deel se, Isa dan Pier, Jak ute genaon Jan. Naade baa do ko ki jerle kalde ki.

2 Ken naade aan se, gotn se Raa ooj terlin rona naande ki. Daan kaamin se baa ted raap aan go kaada do kalinge kic baa ted raap lak lak aan go gotn woor.

3 Gotn se jee metin ken moto se naar aak *Musa do *Eli, teec naande ki. Do ken naade aakde se, naade daar taad taad ute Isa.

4 Gan Pier deek Isa ki do: «Meluma, beeki num, j'aki king gotn ara. Maam m'taal daabge moto: kalan naai ki, kalan Musa ki do ken kalan Eli ki.»

5 Kaad ken naan utu taad taad bort sum bo, gapar woor goto se baado naar deebde bat. Do maakn gapar ki se k'booy mind deba taad do: «Naan se Goonuma, Goon maak-jema do naan toolum jaay maam m'beer m'odfio, 'booy uunki taarina!»

6 Ken jee metin ki jaay booy taar se, nirdete tece, beere akde se do naade taal tooco do tond naandega naan ki.

7 Isa baado iiko ceede ki ol jin tuutde do deekden do: «lin 'daarki! Naase onte 'beerki!»

8 Ken jee metin ki jaay uun kaamde aak se, oop Isa kalin ki sum, nam kuuy goto.

9 Kaad ken naade utu booyo booy kon se, Isa dejde do: «Berete, nakn naase aakkiro se, onte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

*Jee metn Isa ki tond metin taa *Eli*

10 Gan jee metn Isa ki tond metin do: «Gen di jaay jee jeel taadn toonk metn Ko Taar Raage taad do Eli ade baa jaay *al-Masi ade baa se?»

11 Naan terlden do: «Deere, Eli utu ade baao do naan bo utu tond daapm nakge paac ute doobina.

12 Num 'booyki m'asen taada: Eli se le baadoga, nabo naade on edino te lapi eyo, tedinga nakn maakde je don ki. Do bin bo *Goon Deba kic naade utu an dabar bini.»

13 Do taar ken se jaay jee metin ki se baa booy akga taar Isa taadden se, naan taad ute Jan-Batist.

Isa ed lapia goon ken ak koon puputu

(Mk 9.14-32; Lk 9.37-45)

14 Ken Isa ute jee metin ki jaay aan cece jee denge tu se, gaaba kalan baado erg naan Isa ki, do deekin do: «Meluma, goonum se esjin don ki. Naan se ak koon puputu do lee dabarin dena, daayum din naan tooc maakn poof ki ey le maakn maane ki.

16 Maam m'baansino gotn jeege tun meti ki, nabo naade on edino te lapi eyo.»

17 Isa eep taarina do deek do: «Jee do naan ken borse se, jee naaj taarge do jee beeki eyo. Maam tap bo m'king ute naase bini nun ki? Maam tap bo m'asen serkn bini nun ki? Goono se ak 'baamsinkiro tu ara!»

18 Isa aac kaama sitan ken ted goono puputu se do n'teec naatn ro goon ki se. Do kaad ken se sum bo goono se on lapia.

19 Ter jee metn Isa ki dan baansin cece ki do tond metin do: «Gen di jaay bo sitan se naaje k'jon k'tuurin te ey se?»

20 Isa terlden do: «Taa naase kaal maakse baata. 'Booyki be m'asen taada: ken naase jaay akki kaal maakn do Raa ki magal aan go kaam koobi se num, naase aki deekn ko ken ese se do in deete do ko se kiin deete. Nakn jaay asen cir se goto.»

21 [Ter Isa deekden do: «Napar sitan bin se ken naase jaay on uunki te *siam gen tond metn Raa ey num, naan se 'kon teec eyo.»]*

Isa taad daala do naan utu kooyo do duru

22 Bii kalan jee metn Isa ki tus paac taa naan ken Galile ki do gotn se, Isa deekden do: «*Goon Deba se j'utu j'an kon kol ji jeege tu.

* 17:21 Taargen ara se maakn Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se, goto.

²³ Naade utu an̄ tɔɔɔ ɔɔ bii k-mɔtɔge tu se naan̄ ad̄e dur daan yoge tu.» Ken jee metin̄ ki jaay booy taar se, naade rode oojde walak.

*Isa ute Pier ɔg miir gen *Bee Raa*

²⁴ Ken Isai ute jee metin̄ ki jaay aan maakɲ ɣeɣer ken Kaparnayum ki se, jeegen lee tɔk gursn̄ miir gen Bee Raa se ɔaado ɔɲ Pier ɔɔ tɔnd metin̄ ɔɔ: «Melse tap ɔo, lee ɔg miir taa gen Bee Raa lɔbu ɔɔtɔ?»

²⁵ Pier terlin̄ ɔɔ: «Yee naan̄ ɔɔɔ.» Ken jaay Pier ɔaa been se, Isa ɔo uun taara deete ɔɔ deekin̄ ɔɔ: «Gen naai ki num saap ɔɔ di, Simon Pier: gaaringen do naan̄ ki se, ken lee ɔgden̄ miiri tap ɔo nange? Jee maakɲ naan̄dege tu lɔbu mertge?»

²⁶ Pier terlin̄ ɔɔ: «Mertge.» Isa kic terlin̄ ɔɔ: «Ken deer num, gaan naan̄ge se lee ɔg miiri eyo!

²⁷ Naɔo, naaje se k'je jee se maakde tuj eyo, taa naan̄ se ɔo Pier, 'ɔaa taa baar ki und kuuyi maan, ɔɔ kenj ken naai an̄ kɔkɲ deet deet se, eɣpin̄ taarin̄a ɔɔ kɔɲ tamma kalan̄ aas kɔɲ miir jeege dio. Uuniɲa ɔɔ 'ɔaa edden̄ taa tɔɔɔ bed̄ gen miir maama ɔɔ gen naai.»

18

*Maakɲ *Gaar Raa ki se nan̄a ɔo tedn̄ magala
(Mt 5.29-30; Mk 9.33-50; Lk 9.46-50)*

¹ Kaad ken se jee metn̄ Isa ki ɔaado ɔɲɲa ɔɔ tɔnd metin̄ ɔɔ: «Nan̄a ɔo 'tedn̄ magal cir jeege paac *maakɲ Gaar Raa ki?»

² Isa dan̄o goon cɔkɔ ɔaado daar daande ki,

³ ɔɔ deekden̄ ɔɔ: «'Booyki bee m'asen taada: ken naase 'terlki te maakse te eyo ɔɔ 'tedki te rose aan ɔɔ gen gaangen seem ey se, naase aki kɔɲ kend maakɲ Gaar Raa ki eyo.

⁴ Taa naan̄ se ɔo debm jaay ɔɔp ron̄ baat aan ɔɔɔ goon cɔkɔn ese se, naan̄ ɔo debm 'tedn̄ magal cir jeege paac maakɲ Gaar Raa ki.

⁵ Taa maam jaay, debm ɔkga goon cɔkɔ jiga aan ɔɔɔ goon ese se, kese aan ɔɔɔ naan̄ ɔkum maam mala.»

*Ŋnte kol genaai maakɲ *kusin̄ ki*

⁶ «Gan̄ maakɲ gaange tun seem ken aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam ɔlga deb kalan̄ maakɲ kusin̄ ki se, debm ken ɔlin̄ se ɔɲ bee ki num, j'uuno ko tootn̄ magala ɔɔ k'dɔɔkin̄ mindin̄ ki ɔɔ j'uun j'undin̄ maakɲ baar ken jerle.

⁷ Jeegen do duni ki se utu aden̄ tedn̄ ɔɲ aak eyo taa nakgen ken utu kol jeege maakɲ kusin̄ ki se utu 'tedn̄ den̄ aak eyo. Deere, nakgen bin se utu tap, naɔo ɔɲɔ deb ken 'kol jeege maakɲ kusin̄ ki se.

⁸ Ken jii ey le jei jaay ɔo ai kol maakɲ kusin̄ ki num, gaan̄ siden̄ dɔkɔ. Ken ɔɔpi jii kalan̄ ey le jei kalan̄ jaay kɔɲ kaaja se, bee cir ken 'king te jige dio ey le jeige dio ɔɔ ɔaa maakɲ poof ken gen daayum.

⁹ Ken kaami jaay ɔo ai kolii maakɲ kusin̄ ki num, kaami se ɔɔd und naata. Ken ɔɔpi kaami kalan̄ jaay kɔɲ *kaajɲ gen daayum se, bee cir ken 'king te kaamige dio ɔɔ ɔaa maakɲ poof ken gen daayum.»

Metn̄ taar baatn̄ iig jaay j'ɔɲɲa

¹⁰ «Ŋndki kondɔ gaan̄ seemgen ese se, nam kalan̄ kic ɔo ɔnte aakin̄ki aan ɔɔɔ nakɲ cɛe! Anum 'booyki m'asen taada: kɔdd̄egen inj cɛe Bubum ki maakɲ raa ki se, daayum utu aakden̄ dofe ki.

¹¹ [Taa maam *Goon Deba m'ɔaado se taa kaajɲ jeegen iigga kiigi.]*

¹² «Naase tap ɔo 'saapin̄ki ɔɔki di? Ken deba jaay ɔk baatge kaaru ɔɔ maakde ki se ken kalan̄ iigga num, baatgen sik-jernan̄-kaar-jernan̄ kuuy se naan̄ ad̄e kɔɲ maakɲ ko ki taa 'ɔaa je ken kalan̄ iig kiig se ey la?

¹³ 'Booyki bee m'asen taada: ken naan̄ jaay je ɔɲɲa se, naan̄ maakin̄ raapm den̄a do baat ken se cir do kenge tun si-jernan̄-kaar-jernan̄ ken iig te ey se.

¹⁴ Taa naan̄ se ɔo Bubsen maakɲ raa ki kic num, je ɔɔ maakɲ gaange tun seem se, nam kalan̄ tap ɔo kut eyo.»

'Tedki kalde naappe tu

¹⁵ «Ken genaai jaay tediga *kusin̄a num, 'ɔaa ɔɲɲ kali ki ɔɔ 'mooyina. Ken naan̄ jaay booy uunga taari num, kese naai 'daapinga.

¹⁶ Ken naan̄ jaay baate booy kuun taari se, ɔk 'terl 'ɔaa ɔɲo deb kalan̄ ey le jeege dio taa naan̄ jeege tun dio ey le mɔtɔ se ɔo, ai tedn̄ saadige ɔɔ ute naade se ɔo, naase aki nan̄ taarse†.

* **18:11** Bersen ara se, maakɲ Kitapge tun do dakin̄ se, metinge maakde ki se, ɔɔtɔ. † **18:16** Aak Dt 19.15.

17 Ken jee se jaay naan baate booyde taarde kic num, 'baa 'taadn metn taar se *egliz ki. Do ken jee egliz ki baa onjin jaay naan baate booy kuun taarde daal num, naai aakin aan goo debm jeel *Raa mal eyo ey le aan goo *debm takn miiri.

18 'Booyki be m'asen taada: nakn paacn jaay naase 'dookiniga do naan ki se, maakn raa kic bo Raa an dooko. Do nakn paacn jaay naase 'tuutinga do naan ki ara ki se, maakn raa ki kic bo Raa an tuutu.

19 «'Booyki m'asen taadn daala: do naan ki ara jaay jeege dio maakse ki taarde kalan do tond metn dim se, nakn naade je se, Bubum ken maakn raa ki adesin keda.

20 Deere, taa gotn jaay jeege dio ey le moto jaay tus ute ro maam se, maam m'utu daande ki.»

21 Gan Pier baado on Isa do tond metin do: «Meluma, ken genaam jaay tedumga kusina num, m'an tedn kaldet met kando? Bin num m'an tedn dool cili ne?»

22 Isa terlin do: «Maam m'deeki m'oo: dool cili sum eyo, num sik-cili-cili met cili.»

Metn taar debm see baate tedn kaldet genaon ki

23 «Taa naan se bo 'booyki m'oo: *maakn Gaar Raa se tec aan goo gaar ken tus jee tedn naabinge taa kaakn seen do jeege tu.

24 Ken naan utu baag baag kaakn gursin sum bo, j'ok k'baano ute gaaba kalan ken an kogun gurs dupu-kaar kando kando*.

25 Aan goo gaabm se ok dim naan an kogun seen goto dey se, gaarge deek do: «'Baa 'dugini naana, mendina, geninge do nakn naan ok paac se, k'dugina do gursin se k'baado k'j'ogum seema.»

26 Gotn se gaabm ese se baado ooc metn jen ki do erg naan melin ki do deekin do: «Aay kaami, ufum bia, seei se paac m'utu m'aisin kogo!»

27 Gotn se melin ejin don ki, do tol te seen se naata do onjin iin baa.

28 Ken gaabm ese jaay teec baa baa se, baa dood ute medin kalan ken naade ted naaba kalan. Debm se okoga kokn seen tamma kaaruS. Gotn se naan okin borlin ki ai karat do deekin do: «Gumo seema!»

29 Gotn se medin se ooc metn jen ki do eemin noo metin ki do: «Aay kaami, ufum bia, seei se maam m'utu m'aisin kogo!»

30 Gaabm se baate, ok medin se baa onlin dangay ki kor naan an kogun nan seen se.

31 Meddegen k'ted naaba kalan jaay aak nakn ken gaabm ese ted se, naade paac maakde tuju do baa taad taar se melde ki.

32 Gotn se melde se ol k'daño gaabm ese se do deekin do: «Naai se debm jig eyo! Ey num naai eemum noo sum bo seerge se, maam m'toolinsino naatn.

33 Aan goo maam m'eeji doi ki se, naai kic eej do medi ki ey la!»

34 Ken melin jaay maakin tuj se, gaabm se naan ok onlin dangay ki taa j'an baa dabara bini kogun nan seen se maak ki.»

35 Gotn se Isa deekden do: «Ken naase jaay debm on ted te kaldet genaon ki te maakin paac ey se, Bubum maakn raa ki kic an tedn kaldet ey bin kici.»

19

Isa taad metn taar piiri

(Mk 10.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31-32)

1 Ken Isa taad nan taarin se, naan iin on Galile do baa taa naan Jude ki, kaam aak jen ool k'danjin Jordan ken kaam naane.

2 Dool jeege dena ok metina do gotn se naan edden lapia.

3 *Parizige matinge se baado on Isa je doobm an goom kok se, naade tond metin do: «Deba se, do taar dim ken gay kic bo, naan ok doobo ken 'piir mendin la?»

4 Isa terlden do: «Naase 'dooyinki te ey la, taar k'raanjino maakn Kitap ki se? Do kupm met ki se, *Raa Mel Kaala aalo gaaba ute menda,

5 do deek do: *Taa naan se bo gaaba teecn kon kon te bubina, baa tum te mendina, do naaden di se tum tedga daa ro kalan.**

6 Bin se naade se tedga aan goo jee di eyo, num aan goo deb kalan sum. Nakn jaay Raa dookinga dook se, debkilimi onte tuutina!»

7 Parizige tond metin do: «Gen di jaay *Musa deek do gaaba raan maktubm gen piiri, kedin mendin ki jaay an piir se?»

8 Isa terlden do: «Kese taa do-mangse bo, Musa dooden doobm piir mendsege. Ey num do kupm met ki se bin eyo.

‡ 18:24 Gurs naan an kog se aas gen kogun debm ted naaba gen baara sik-kaar-mii. § 18:28 Gurs naan an kog se aas gen kogun debm ted naaba gen fii kaaru. * 19:5 Aak Jen 2.24.

⁹ 'Booyki m'asen taada: nam jaay 'piir mendiñ se, ken mendiñ ees kees gaabge jaayo, ðo ken naan jaay okga mend kuuu se, naan se aan goo debm ees mend nam.»

¹⁰ Jee metn Isa ki deekiñ ðo: «Ken daan gaaba ute menda jaay kingde bin num, naan se ken debm ok te menda ey kic num bee kaca!»

¹¹ Isa terlden ðo: «Jeege paac se kooñ booy kooñ taar se eyo. Jeege an booy kooñ se, jeege ken Raa eddenga jeele gen booy kooñ metn taar se jaayo.

¹² Deere, doobm jaay gaasn gaabge gen tokñ mendge se dena: jee metinge se j'oojde bo rode goto, jee metinge se le jikilimge bo tedde rode ted goto, ðo kengen metinge se taa taar Raa bo naade baate tokñ mendge. Debm kooñ booy kooñ taar se num, ooñ an booy kooñ!»

*Isa ad booro gaange tu
(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)*

¹³ Gotn se jeege baano ute gaangen seeme gotn Isa ki taa naan aden tond jin dode ki ðo tond metn Raa taa naade, nafo jee metin ki uunde kaamde naatn.

¹⁴ Gan Ja deekden ðo: «Oñdeki gaangen seem se ade baa gotum ki, onte 'gaasdeki, taa *maakñ Gaar Raa se gen jeege tec aan goo gaangen seem se.»

¹⁵ Ken naan jaay tond jin dodege tu aas se, naan iin on gotn se, ðo baa.

*Isa ute debm maala
(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30; 1Tim 6.9-10)*

¹⁶ Gan gaaba kalan baado on Isa ðo deekiñ ðo: «Deb m dooy jeege, bee maam m'ted jaay am kedin *kaajn gen daayum se, ken gay?»

¹⁷ Isa terlin ðo: «Gen di 'tond metum ro nak ken bee se? Ken bee se, Raa kalin ki sum. Ken naai jaay 'je 'kon kaajn gen daayum num, 'tedn nakñ ken Raa taad ðo gen teda se.»

¹⁸ Gaaba se deekiñ ðo: «Ken gayo?» Isa terlin ðo: «Onte 'tadl nam, onte 'keesn mend nam, onte 'keesn gaabm nam, onte 'boogo, onte 'tokñ taar-kooðo do nam ki,

¹⁹ 'sook koi ki te ubi ki' ðo 'je naapi aan goo ro naai mala.»

²⁰ Gaaba se terlin ðo: «Nakgen se maam m'lee m'tedfno ted paac tap, anum oorum ken gay daala?»

²¹ Isa deekiñ ðo: «Ken naai jaay je tedn debm bee mala mala naan Raa ki num, maali naai ok paac se, 'baa 'dugin naatn ðo gursin se 'nigin jee daayge tu. Ken tedinga bin se, ai toodn koroto maakñ raa ki. Oo naai le, 'baado 'daanuma.»

²² Ken goon kodo se jaay booy taar ken Isa taadin se, ok terl baa baa se maakñ tuj kasak kasak, taa naan debm nak dena.

²³ Isa deek jeege tun metin ki ðo: «'Booyki bee m'asen taada: debm nak dena se kending koono *maakñ Gaar Raa ki.

²⁴ M'deek m'doalsen daala: ken ginji jaay deel ute bee luppara se onno; nafo debm nak dena jaay 'kend maakñ Gaar Raa ki se, onñ cir naan se daala!»

²⁵ Ken jee metin ki jaay booy taar se, okden taad eyo deek ðo: «Ken bin num nanja jaay 'kon kaaja?»

²⁶ Isa uun kaamin aakde ðo deekden ðo: «Gen jikilimge tu sum num nakñ se onno, num Raa ki se, ne dim onnin goto.»

²⁷ Gotn se Pier deek Isa ki ðo: «'Booyo, naaje se k'j'onoga nakge paac taa j'ai daan naai, num naaje tap bo j'kon di?»

²⁸ Isa terlden ðo: «'Booyki bee m'asen taada: kaad ken Raa utu tedn nakge paac 'tedn kiji se, maam *Goon Deba m'utu m'king do kaag do ken iino gotn Raa ki ðo naasen sik-kaar-di ken lee daanumkiro se, utu aki king do kaag do ken sik-kaar-dio gen kooñ booro do taa bee gaan *Israelge tun sik-kaar-di se.

²⁹ Oo debm jaay onno beenge, genaangen gaabge ute kengen mendge, bubina, kona, geninge ey le maakñ-gotinge taa maam se, nakgen se paac se naan utu aden kon den cir ken naan onno, ðo 'kon kaajn gen daayum.

³⁰ Num maakñ jeege tun borse naan ki se, denin utu kooom moon. Oo maakñ jeege tun borse moon se, denin utu tedn jee naan ki.»

20

Isa aal naagy taara ute mel jinene ðo jee tedn naabinge

¹ Ter Isa deek daala ðo: «*Maakñ Gaar Raa se tec aan goo mel bee ken iin tanonin noonin jee jee taa aden kol baa tedn naaba maakñ jinenin ki.

² Mel jinene se taad dok taarin ute jee tedn naabge se ken naade ted naaba lekga se, deba kic bo naan an kedin tamma *kalan kalan. Bin jaay bo naan alden maakñ jinenin ki.

† 19:19 Aak Ekz 20.12-16 ðo Dt 5.16-20. ‡ 19:19 Aak Lb 19.18. * 20:2 Tamma kalan se aas kooñ debm ted naaba gen bin kalan.

³ Kεn aan kaadn mes ki se, naan teeco been ki ɔn jeege ing king cere.

⁴ Gɔtn se naan deekden ɔ: «Naase kic 'baa 'tedki naaba maaknj jinenum ki ɔ maam m'asen kɔgn te doobina.»

⁵ Gɔtn se jee tedn naabge se iin baa maaknj jinene ki. Kεn aan katar ki tir se, ter naan teeco ɔ katar do teger ki kic naan teeco. ɔ ken naan teeco jaay ɔn jeegeen kuuy ing king cere daal se, naan ɔlden ɔ k'baa tedn naaba maaknj jinenin ki kici.

⁶ Kεn aan teger se, naan teeco daala ɔ ɔn jeegeen ing king cer se, naan deekden ɔ: «Gen di jaay naase ing 'lekki cer se?»

⁷ Naade terlin ɔ: «Nam ajen kuun gen naaba ɔ gɔt.» Naan deekden ɔ: «Naase kic 'baa 'tedki naaba maaknj jinenum ki.»

⁸ Kεn aan teger kaada baa baa kooco se, mel jinene se deek debm tedn naabin ki ɔ: «'Baa 'danjo jee tedn naabge se paac ɔ nana nana kic ɔ ɔgin nakin nakiŋa. 'Baag do jeege tun kaam mɔɔtn bini 'kaan do jeege tun ken baado deete.»

⁹ Gɔtn se jeegeen jaay baag tedn naaba kaam mɔɔtn des se, baado ɔ nana kic ɔ j'edn tamma kalan kalan.

¹⁰ Kεn gen kɔgn jeegeen baag naaba deet se, naade saap ɔ kaadn naane, naade 'kɔn cir naapdege. Naɔo deba kic ɔ ɔn tamma kalan kalan sum.

¹¹ Kεn naade jaay aak bedden j'edden se, maakde taarde mooy naan ki dir dir do mel bee ki se.

¹² ɔ deekin ɔ: «Jee se baado kaam mɔɔtn ɔ naaba kic ɔ naade ted ler kalan sum, ɔ naai ɔgden aas kaas ute naajen ken k'dabar k'lek tec maaknj kaad ki.»

¹³ Ganj mel jinene se deek deb kalan ki ɔ: «Meduma, maam m'tuji te dim eyo ɔ taarje se le k'taad k'toolinoga tɔɔ m'ɔ ken jaay naai 'tedn naaba lekga num, m'ai kɔgn tamma kalan se, naai 'tookoga took ey la?»

¹⁴ Borse, ɔk bedi ɔ 'baa bei ki. ɔ debm tedn naabm baag kaam mɔɔtn se, ken maam m'je se maam m'an kedn bedn aan gɔ gen naai se sum kici.

¹⁵ Ute gursum se, nakj maam m'je ɔ m'an tedn ro ki ey la? Lɔbu do beε ken maam m'ted se, naai 'maaki ilim ro ki la?»

¹⁶ Taa naan se ɔ Isa deek ɔ: «Jeegeen kaam mɔɔtn se, utu tedn jeegeen naan ki. ɔ jeegeen naan ki se le, utu kɔɔpm kaam mɔɔtn.»

Isa taad gen k-mɔtɔge tu ɔ naan utu kooyo ɔ ade dur daan yoge tu

(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)

¹⁷ Isa ook baa Jeruzalem ki ɔ ken naade baa baa doob ki se, naan danj jee metin sik-kaar-di kalde ki ɔ deekden ɔ:

¹⁸ «'Booyki, borse naaje k'j'look k'baaki baa Jeruzalem ki ɔ *Goon Deba se, j'utu j'an kɔn kol ji *magal jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn tɔknj metn Ko Taar Raa. Naade utu an kɔjn boɔɔ don ki ɔ an kol j'an baa tɔɔ.»

¹⁹ Naade an kɔn kol ji jeege tun Yaudge eyo, utu an tooy koogo metin ki, an tɔnd te meeje jaay an tupm tɔɔ ro kaag ki. ɔ bii k-mɔtɔge tu se, naan ade dur daan yoge tu.»

Jak te genaaj Jan konde tɔndde meta gɔtn Isa ki

(Mk 10.35-45; Lk 22.24-47)

²⁰ Gɔtn se gaan Zebedege baado ute konde naan Isa ki. Konde se erg naan ki taa tɔnd metina.

²¹ Kεn Isa aakin se deekin ɔ: «Naai tap ɔ 'je di?» Menda se terlin ɔ: «ɔn genumgen di naani ki se maaknj gaari ki se, ɔn deb kalan 'king do ji daami ki ɔ ken kalan do ji jeeli ki.»

²² Isa terlden ɔ: «Najn naase 'tɔndki meta ro ki se, naase 'jeel ɔkki te metin eyo. *Kɔɔpm dubar maam m'utu m'kaay se, naase anki kɔn kaasn gen kaayin la?» Naade terlin ɔ: «Yeε, naaje j'an kɔn kaasa.»

²³ Isa deekden ɔ: «Deere, kɔɔpm dubarum se naase anki kaayina, naɔo gen gɔtn king jaay do ji daamum ki ey le do ji jeelum ki se, ɔlum maam eyo. Gɔtn se Bubum daapinga daap malinge tu.»

²⁴ Kεn jee metn Isa ken sik jaay baa booy taar ese se, naade maakde tuj do genaaj naapge tun di se.

²⁵ Ganj gɔtn se Isa danjeno paac ɔ deekden ɔ: «'Jeelki, jeegeen k'talde gaarge se ing do jeege tu ɔ magalgen k'tɔndde se ted jeege te taa tɔɔgɔ.»

²⁶ Num naase se ɔnte 'tedki bini. Ken maakse ki jaay nam je tedn magalse se, ɔn ron tedn debm kaan naabse.

²⁷ Kεn maakse ki se jaay nam je tedn naanse se ɔn ron asen tedn bulse.

²⁸ Taa *Goon Deba baado se, taa jeege ɔ an tedn naab eyo, num naan baado se taa naan ɔ tedn naaba jeege tu ɔ kedn kon gen dugj do jee dena.»

*Isa ed lapi jee kaam-taokge tu dio
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

- 29 Ken Isa ute jee metin ki jaay teec teec maaknj geger ken Jeriko ki se, jeege dena ak metina.
- 30 Gotn se naade nj jee kaam-taokge di inj king jeh doob ki. Ken jee kaam-taokge se booy jaay oo Isa bo deel deel se, naade baag toodn tooyo oo: «Melje, *Goon Daud eejjen doje ki!»
- 31 Gotn se jee denge uunde kaamde oo deekden oo: «'Dokil!» Gan jee kaam-taokgen se ter tood tooy makon daala oo: «Melje, Goon Daud eejjen doje ki!»
- 32 Gotn se Isa ak daara, danjeno oo deekden oo: «Naase 'jeki m'asen tedn di?»
- 33 Naade terlin oo: «Melje, nj kaamjege 'toodn taaka!»
- 34 Gotn se Isa eejden dode ki, uun jin toondden kaamdege tu oo kaamdege naar tood taaka oo naade ak metina.

21

*Isa end Jeruzalem ki aan goo gaarge
(Mk 11.1-10; Lk 19.28-44; Jn 12.12-19; Eza 12.6)*

- 1 Ken Isa ute jee metin ki jaay aan goo ute Jeruzalem, ce ee naan ken k'danin Betpaje do *koon olib ki se, gotn se, maaknj jeege tun metin ki se, Isa ol jeege di naaba.
- 2 Naan deekden oo: «'Baaki maaknj naan ken naanse ki se, oo naase aki ba a naar kon ko buuru k'daokinga dooko ute goonin ceen ki. Kon se 'tuutinjiro oo naade di paac 'baamdekiro.
- 3 Ken nam jaay deeksenga taar dim num, 'terlinji dooki: Kese Melje bo jede. Oo naan asenin naar kon naase andekiro 'baa.»
- 4 Naknj se paac jaay aan se taa taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki raanjin do dakin se kaan doobin ki, ken oo:
- 5 *'Deekki jeege tun maaknj geger ken Sion *ki dooki:
Aakki, gaarse te baaseno kon,
naan se debm dalul ooko do ko buur ki,
oo do goonin ki ken kon k'lee k'j'uun daama se.†*
- 6 Gotn se jee metn Isa ki iin ba a oo ba a tedin aan goo ken Isa taaddeno ro ki.
- 7 Naade tuut ko buuru ute goonina oo baandeno. Gotn se naade tood taal kal magaldege do buurge tu‡ se jaay Isa inj do ki.
- 8 Jeege dena tood taal kal magaldege doob ki oo jee metinge gaanj doomo baado tambin doob ki.
- 9 Jee te dende paacn daanin se, jee naan ki, jee moon doob ooy oo:
«Ozaana *Goon Daud!»
«*Raa tedn been do deb ken baado te ro Meljege Raa!»
«Ozaana Raa ken raan maaknj raa ki!»
- 10 Ken Isa jaay end maaknj geger ken Jeruzalem ki se, jee maaknj geger ki se paac taad gajalan oo taad ute naapa oo: «Naan se tap bo nanja?»
- 11 Jee dengen oko metin se terlin oo: «Kese Isan debm taad taar teeco taar Raa ki, ken iin Nazaret ken taa naan Galile ki.»

*Isa tuur te jee lee tedn zogen daan boor *Bee Raa ki
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)*

- 12 Naan ken se Isa ba a end daan boor Bee Raa ki oo gotn se naan baag tuur jeegeen baano te nakdege gen zoa ute jeegeen baado dugu. Naan tot tal tuun te tabil jee pelekj gursge naatn oo tot tal te nakgen jee tedn zo deerge lee ting do ki se kici.
- 13 Oo deekden oo: «Taar se k'raanjin ga raan maaknj Kitap ki j'oo: *Bee maam se tedn bee ken jeege ansum keeme,*§ num gan naase 'tedinji tedga gotn jee boogge!*
- 14 Gotn se jee kaam-taokge ute jee cekedge baado nj Isa daan boor Bee Raa ki oo naan edden lapa.
- 15 Ken *magal jee tedn serke Raage tu, ute jee jeel taadn taoknj metn Ko Taar Raage jaay aak naknj-koofigen Isa tedo se, oo booy gaangen jaay tood tooy daan boor Bee Raa ki oo: Ozaana, *k'nookki *Goon Daud se; gotn se naade maakde tuj aak eyo.
- 16 Oo naade taad Isa ki oo: «Taar gaangen taad se, naai utu 'booy dey?» Isa terlden oo: «Yee, m'utu m'booyo. Num naase tap bo 'dooyinji te ey la, taar ken Kitap oo:
*Ute taar gaangen seeme oo kengen k'tacege se bo,
naai 'nook roi aan goo ken naai maaki jen ro ki?†*»
- 17 Gotn se Isa iin unde oo ba a tood naan ken Betani ki.

* 21:5 Sion se ro Jeruzalem kici. † 21:5 Aak Zak 9.9. ‡ 21:7 Deere maaknj Matiye ki se taad oo Isa ook do buur ki ute do goonin ki num maaknj Kitapm Mark ki se, 11.2 taad oo Isa se ooko do goon buur ki sum. § 21:13 Aak Eza 56.7.
* 21:13 Aak Jer 7.11. † 21:16 Aak KKR 8.3.

*Isa naam ko ba**(Mk 11.12-14,19-26; Lk 13.6-9)*

¹⁸ Mɛtbeenki tanɔɔriŋ kɛn Isa iin Betani ki jaay ɔk tɛrlo ɓaado ɓaa Jeruzalem ki se, naan naam ɓo tɔɔliŋa.

¹⁹ Naan aak ko ba se daar daar cɛɛ doob ki. Naan ɓaado mɛtn ko ba ki se, naɓo ɔŋ kamba sum. Gɔtn se naan taad ko ba ki se ɔɔ: «Naan ki se, mɔɔtn naai kooy ey sum!» Ɔɔ gɔtn se sum ɓo ko ba se naar tuutu.

²⁰ Kɛn jee metiŋ ki jaay aak nakŋ Isa tɛd se, ɔkɔɔn taad eyo, deek ɔɔ: «Tɛd ɔɔ di jaay ko ba se naar tuut yɔkɔɔd bin se?»

²¹ Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «!Booyki bɛɛ m'asen taada: kɛn naase jaay aalki maakse do Raa ki ɔɔ ɔkki naaja maakse ki ey se, naase aki kɔŋ tɛɔn nakŋ maam m'tɛd do ko ba ki se sum eyo, num aki deekŋ kɔs ki ɔɔki: «Iin ɔɔc maakŋ baar ki» ɔɔ naan 'kiin kooco.

²² Kɛn nakŋ paacŋ naase 'tɔndki mɛta ro ki jaay aalki maakse paac do Raa ki se, naase utu aŋki kɔŋɔ.»

*Magal Yaudge dem tɔɔŋŋ Isa**(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)*

²³ Isa ɓaado end daan bɔɔɔ *Bee Raa ki ɔɔ baag dooy jeege. Gaŋ *magal jee tɛɔn sɛrke Raage tu ɔɔ magal taa ɓee Yaudge ɓaado ɔŋŋa ɔɔ tɔnd metiŋ ɔɔ: «Naai tap ɓo tɔɔgi se ɔŋŋo gay jaay ɔli 'tɛd nakgen bin se? Kɛn undi kulu tɛd nakgen se tap ɓo naŋa?»

²⁴ Isa tɛrlɔɔn ɔɔ: «Maam kic m'ɔk taara kalan m'je tɔnd mɛtse. Kɛn naase jaay ɔŋ 'tɛrlumkiga num, maam kic m'asen taadn debm kɛn undum kulu gen tɛɔn nakgen se.

²⁵ 'Taadumki tu: kɛn ɔlo Jan-Batist *batiz jeege se, Raa ɔɔɓu jikilimge lɛ?» Naade baag taad ute naapa ɔɔ: «Kɛn k'taadkiga j'ɔɔki: Raa ɓo ɔliŋo lɛ, naan ajeki deekŋ ɔɔ: Gen di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?»

²⁶ Kɛn k'deekkiga j'ɔɔki: «Jikilimge ɓo ɔliŋo lɛ, jee dɛnge ajeki kɔŋ eyo, taa naade jeel Jan se debm taad taar teeco taar Raa ki.»

²⁷ Gɔtn se naade tɛrl Isa ki ɔɔ: «Naaje se k'jeel eyo.» Tɛr Isa kic deekɔɔn ɔɔ: «Maam kic num, m'asen kɔŋ taadn debm kɛn undum kulu gen tɛɔn nakgen se eyo.»

Isa aal naaŋŋ taara ro gaange tu dio

²⁸ Tɛr Isa deekɔɔn daala ɔɔ: «Saapm naase ki num ɔɔki di: gaaba kalan ɔk gaangen gaabge dio. Naan ɓaa ɔŋ gooniŋ deet se ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Goonuma, jaaki se 'ɓaa tɛɔo naaba maakŋ jinenɛ ki.»

²⁹ Gooniŋ tɛrlin ɔɔ: «Maam m'ɓaa eyo.» Naan inŋ cɔkɔ se taar naan taad se saapin jig eyo, ɔɔ naan iin ɓaa maakŋ jinenɛ ki.

³⁰ Tɛr bubɔɔe ɓaado ɔŋ gooniŋ kuuy se taadn aan gɔɔ kɛn naan taado gooniŋ kɛn deet se kici. Gooniŋ se tɛrlin ɔɔ: «Yɛɛ, maam m'ɓaa» naɓo gaŋ baate ɓaa.

³¹ Maakŋ gaange tun di se kɛn gay ɓo took uunga taar bubina?» Naade tɛrlin ɔɔ: «Goon deete.» Isa taadɔn ɔɔ: «!Booyki bɛɛ m'asen taada: *jee tɔkŋ miirge ute mɛnd kɛɛsn gaabge se, kend *maakŋ Gaar Raa ki dose ki.

³² Deere, Jan-Batist se ɓaado taadsenga doobm gen tɛɔn nakgen ute doobina, naɓo naase 'tookkiro te taarin eyo. Ey num *jee tɔkŋ miirge, ute mɛnd kɛɛsn gaabge se kic ɓo, tookga taariŋa. Gaŋ naase se, kɛn aakdeki naade took taariŋ se kic ɓo, naase 'baate 'tɛrlki maakse ɔɔ ɔŋ 'tookki te taariŋ eyo.»

*Isa aal naaŋŋ taara ute jee tɛɔn naabgen jig eyo**(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)*

³³ Tɛr Isa taadɔn ɔɔ: «!Booyki kaal naaŋŋ taar kuuy daala! Gaaba kalan tɛd jinen bin, iin gurugin te durdur, naan uf gɔɔ do ko ki gen rii koojŋ binina ɔɔ iin gɔto jerle gen king ɓɔɔbm jinenina. Gɔtn se maakŋ jinenin se, naan ɔŋŋ kaam ji jee tɛɔn naabge tu ɔɔ naan iin ɓaa merte.

³⁴ Kɛn kaadn kugŋ koojŋ bin jaay aan se, naan ɔl jee tɛɔn naabinge se gɔtn jeege tun naan ɔnde jinenin kaam jide se, taa aŋo kɔkŋ bɛɔɔina.

³⁵ Num gaŋ jee kɛn naan ɔnde jinenin kaam jin se tɔk jee kɛn naan ɔldeno se. Deb kalan naade tɔnd dɛrɛŋina ɔɔ deb kalan kuuy se naade tɔɔliŋa ɔɔ kɛn kuuy kalan se, kic naade tund tɔɔliŋ te koa.

³⁶ Tɛr naan ɔl jee tɛɔn naabgen kuuy dɛn cir jeegen deet se daala, naɓo naade se kic ɓo, naade tɛɔɔn bini.

³⁷ Bin num kaam mɔɔtn se naan ɔldeno gooniŋa, taa naan saap ɔɔ: «Goonum mala se naade utu tookŋ kuun taariŋa.»

³⁸ Gan̄ ken̄ naade jaay aak gooniñ se, naade taad ute naapa ɔ: «Naan̄ se ʒo ken̄ bubin̄ ooyga num utu 'tedn̄ mel̄ jinene se! Bin num 'baakiro k'toolin̄ki ɔ jinene se le, ajenki kooɓm naajege tu!»

³⁹ Gɔtn se naade ɔk ɔɔdo goono se maakñ jin̄en ki se naata ɔ ʒaa toolina.»

⁴⁰ Gɔtn se Isa tond metde ɔ: «'Booyki metn̄ taar se: ken̄ mel̄ jinene se jaay ʒaadoga num, jee tedn̄ naabgen maakñ jin̄en ken̄ ese se naan̄ aden̄ tedn̄ ɔ di?»

⁴¹ Naade terlin̄ ɔ: «Jee ted̄ beɛ ey bin se, naan̄ aden̄ keejñ dode ki eyo ɔ aden̄ tɔl naatn̄ ɔ jinene se le, naan̄ an̄ kedn̄ ji jeege tun kuuy taa an̄sin̄ kaaka. Ɔ ken̄ aanga kaadn̄ koojñ bin̄ ki se, jee se an̄o kɔkñ beɓina.»

⁴² Isa terlden̄ ɔ: «Naase 'dooyin̄ki te ey la taar ken̄ Raa taad̄ maakñ Kitap ki se ɔ: *Ko ken̄ jee kiin̄ ʒeege baatin̄ se, naan̄ se ʒo ted̄ga ko ken̄ 'gakñ bea;*

ke se ʒo naabm Meljege Raa ɔ naajege tu se j'aakin̄ki se ɔkjek̄i taad̄ eyo.‡

⁴³ «Taa naan̄ se ʒo 'booyki m'asen̄ taada: *maakñ Gaar Raa se j'utu j'asesin̄ kooɔ naatn̄ jise ki ɔ Raa utu an̄ kedn̄ jeege tun an̄ga tedn̄ naabiina.

⁴⁴ Nam jaay oocga do ko ken̄ jee kiin̄ ʒeege baatin̄ se le, 'tereɛ ɔ debm ken̄ ko se oocga don̄ ki le, an̄ daala.»

⁴⁵ Num *magal jee tedn̄ serke Raage tu ute *Parizige booy kaal naagn̄ taar ese se, naade ʒaa jeel ɔkga rode ki kaal naagn̄ taar se taad̄ ute naade se.

⁴⁶ Gɔtn se naade je doobm an̄ kɔkɔ, naʒo naade ʒeer jee den̄ge tu, taa jee den̄ge se jeel Isa se, naan̄ debm taad̄ taar teeco taar Raa ki.

22

Isa aal naagn̄ taara ute jee k'dand̄e gɔtn kɔs ki bīi kɔkñ mend̄ ki
(Lk 14.16-24)

¹ Ter Isa baagden̄ taadn̄ ute kaal naagn̄ taara daala ɔ:

² «*Maakñ Gaar Raa se tec aan̄ gɔɔ gaar ken̄ ted̄ kɔsɔ den̄a bīi kɔkñ mend̄ gooniñ ki.

³ Naan̄ ɔ jee tedn̄ naabinge taa ade ʒaa dan̄ jeegen k'dand̄eno gɔtn kɔkñ mend̄ ki se, naʒo jee se baate ʒaado.

⁴ Ter naan̄ ɔ jee tedn̄ naabgen kuuy ʒaa deek jeege tun k'dand̄eno se ɔ: «Borse kɔsɔ se beɛga, kɔs taarunge ute maalumgen teer se m'tooldenga. Ɔ ʒere, kɔsɔ se ooyga, 'baakiro aki kɔsɔ!»

⁵ Naʒo jee se taar se naade an̄ dim̄ eyo ɔ wɔɔk ʒaa naabdege tu. Deb kalan̄ ʒaa maakñ-gɔtin̄ ki ɔ ken̄ kalan̄ ʒaa gɔtn tedn̄ zo nakinge tu.

⁶ Jeegen kuuy se kic iin̄ tɔk jee tedn̄ naabge se dabarde ɔ toalde naatn̄.

⁷ Gɔtn se gaarge maakñ taariina, ɔ asgaringe gen̄ ʒaa tɔl jeegen tɔlo jee tedn̄ naabinge se ɔ tɔɔɔn̄ gegerde se naatn̄.

⁸ Gɔtn se naan̄ deek jee tedn̄ naabinge tu ɔ: «Kɔsɔ se ooyga, naʒo jeegen k'dand̄eno se ɔn̄ aasin̄ te gen̄ kɔsn̄ kɔsn̄ ese se eyo.

⁹ 'Baaki gɔtn jeege tun lee tusn̄ daan̄ doobge tu se, jeegen paacñ naase ɔn̄dekiga ʒo 'dand̄ekiro ade ʒaa gɔtn kɔkñ mend̄ ki se.»

¹⁰ Jee tedn̄ naabge se ʒaa daan̄ doobge tu ɔ dan̄ tuso jeegen naade ɔn̄deno paac se kaam kalan̄, ken̄ jee beɛ, ken̄ jee beɛ eyo; ɔ ʒaandeno maakñ ʒee ken̄ jeege utu an̄ kɔsn̄ maak ki se ɔ maakñ ʒee se jee ken̄ k'dand̄eno se ʒaado doocin̄ tal.

¹¹ Gɔtn se gaarge end̄ maakñ ʒee ki gen̄ kaakñ jeegen maak ki se, gan̄ aak deb kalan̄ se uuso kal tec gen̄ jeegen ʒaado gɔtn kɔkñ mend̄ ki se eyo.

¹² Gɔtn se gaarge deekin̄ ɔ: «Med̄uma, ted̄ ɔ di jaay naai endo gɔtn ara? Naai le ɔk kal tec aan̄ gɔ jeegen ʒaado gɔtn kɔkñ mend̄ ki ey se.» Num gaabm se ɔk taar ken̄ an̄ terl̄ eyo.

¹³ Gɔtn se gaarge deek jee tedn̄ naabinge tu ɔ: «Gaabm se, 'dookin̄ki jinge ute jenge ɔ uun undin̄ki naatn̄ maakñ got̄ ken̄ ɔɔɔ, ɔ gɔtn se ʒo gɔtn naan̄ an̄ tɔɔɔ ɔ an̄ taan̄ naan̄ina.»

¹⁴ Ter Isa deek ɔ: «Deere, *Raa se dan̄ga jeege den̄a, naʒo jeegen naan̄ beɛr tooldenga tood̄ se baata.»

Metn̄ taar kɔgñ miiri
(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Gɔtn se *Parizige ʒaa tus dook taarde gen̄ goom kɔkñ Isa do taarin̄ ki.

¹⁶ Naade ɔl maakñ jeege tun metn̄ Parizige tu ute jee *Erodge kandum se gɔtn Isa ki ɔ naade ʒaa deekin̄ ɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se taad̄ taar met ki. Ɔ doobm Raa se naai 'dooy jeege ute ken̄ met ki ɔ naai le taar jeegen kuuy se naai 'tedn̄ naaba ro ki eyo.

¹⁷ Maak-saapm naai ki num, taadjen tu Sezar se j'ɔk doobm j'an̄ kɔgñ miiri lɔʒu gɔto?»

¹⁸ Num gan̄ Isa se jeel saapden̄ jig ey se deekden̄ ɔ: «Naase se jeegen 'tedki rose aan̄ gɔɔ jee taad̄ taar met ki se. Gen̄ di naase oomumki bin se?»

‡ 21:42 Aak KKR 118.22-23.

19¹Taadumki tu tamman gen kəŋŋ miiri se, m'laŋ kaaka.» Gətn se naade uun taadŋ tamma kalan.

20 Naan tond metde ɔ: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raanŋ ro ki se tap 60 gen nanja?»

21 Naade tərliŋ ɔ: «Gɛn Sezar.» Gətn se Isa deekden ɔ: «Ken bin num, nakŋ gen Gaar Sezar se eɗiŋki nakiŋa ɔ gen Raa le eɗiŋki nakiŋ kici.»

22 Ken naade jaay booy taar Isa taad se, taar se əkden taad eyo. Gətn se Isa se naade ɔŋiŋa ɔ ɔ iŋ 6aa.

Jee naaj metn taar jeegen aɗe duru daan yoge tu

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

23 Bii ken se sum 60, jeegen k'daŋde *Sadusege ken taad ɔ jeege ooyga num dur ey sum se ɓaado ɔŋ Isa ɔ tond metiŋ ɔ:

24 «Debm dooy jeege, *Musa se taadŋenga taad maakŋ Kitap ki ɔ: ken deba jaay ək menda ɔ ooy ɔŋ te goon ey se, ɔŋ genaŋ kəkŋ mendina ɔ kooŋ metjili genaŋ ken ooy se.

25 Gaŋ maakjege tu se genaage cili koŋde kalan. Debm deet deet se ək menda naɓo ooy ooj te goon eyo, ɔ menda se ɔp genaŋ gɔɔsiŋ ki.

26 Gɔɔsiŋ kic ɓaado ək mend se ɔ naan kic ooy ooj te goon eyo. Ter debm gen k-mɔtɔge tu se kic 60 ɓaado ək mend se ɔ naan ooyo ooj te goon eyo; bini aan do deb ken gen k-cilige tu.

27 Ken naaden cili se jaay ooy paac se, kaam mɔɔtn se menda se kic ɓaado ooyo.

28 Bin num bii ken jaay jeegen ooyga kooy aɗe dur daan yoge tu se, maakŋ genaage tun cili se, mend se tap 60 'teɗn mend nanja? Taa naade paac le tək naaminga naam mend se.»

29 Isa tərlden ɔ: «Naase se, ɓere, iigkiga, taa taar Raa se le 'jeelki eyo ɔ tɔɔŋ Raa kic le naase ɔndki te metiŋ eyo.

30 Taa bii ken jaay jeegen ooyga kooy aɗe dur daan yoge tu se, gaabge te mendge se 'təkŋ naap ey sum. Num naade se tecŋ aan gɔɔ *kɔɗn Raagen maakŋ raa ki.

31 Gen jeegen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar Raa taadsen maakŋ Kitapŋ ki se, naase 'dooyiŋki te ey la ken ɔ:

32 *Maam se m'Raa gen *Abraam m'gen Isaka ɔ m'gen *Yakub.** Raa se, naan Raa jeegen ooyga kooy eyo, num naan se, Raa jee zere.»

33 Ken jee denge jaay booy taar ken Isa dooyde se, taar se tap 60 əkden taad eyo.

*Kese taar magal cir paac maakŋ *Ko Taar Raa ki*

(Mk 12.28-34; Lk 10.25-37)

34 Ken *Parizige jaay booy ɔ *Sadusege ɔŋ aasiŋ te ro Isa ki ey se, naade dan tus naapa.

35 Maakde ki se, deb kalan se debm jeel taadŋ tɔkŋ metn Ko Taar Raa, je doobm an goom kəkŋ Isa se, ɓaado tond metiŋ ɔ:

36 «Debm dooy jeege, maakŋ Ko Taar ken Raa eɗo Musa ki se taar gen tɛda ken cirde paac se, ken gay?»

37 Isa tərliŋ ɔ: «Meli Raa se, 'jen ute maaki paac ute roi paac ɔ ute saapi paac.†

38 Kese 60 taar deet deetn gen tɛda ken cirde paac paac.

39 Ter ken metiŋ ki tecin tec se ken ɔ: 'Je naapi aan gɔɔ ro naai mala.‡

40 Maakŋ Ko Taar Raa ki ute taargen jee taad taar teeco taar Raa ki taado paac se, don 60 ɔɔ do taarge tun di ese sum.»

**Al-Masi ute *Daud*

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

41 Aan gɔɔ *Parizige le tusga deŋ se, Isa tond metde ɔ:

42 «Gen naase ki num, al-Masi se tap 60 nanja? Naan tap 60 goon nanja?» Naade tərliŋ ɔ: «Naan se metjil Daud.»

43 Isa deekden ɔ: «Num tɛd ɔ di jaay *Nirl Raa ɔl Daud danŋ ɔ: Meluma? ɔ naan mala taadga taad maakŋ Kitap ki ɔ:

44 *Meljege Raa taado Melum ki ɔ:*

'Baado iŋg do ji daamum ki

bini jee taamooyige se m'aden tɛdn naai utu 'king dode ki.§

45 Ken Daud jaay dan al-Masi ɔ Meluma, anum tɛd ɔ di jaay Melin 'teɗn goon Daud se?»

46 Maakde ki se, nam jaay an tər taara kalan Isa ki kic 60 gɔtɔ ɔ naan ken se mɔɔtn nam tond te metiŋ do taar dim ken kuuy ey sum.

23

*Isa deek ɔ j'ɔnd kɔnd ute jee jeel taadŋ tɔkŋ metn taar Raage te *Parizige*

(Mk 12.38-39; Lk 11.39-52, 20.45-46)

* 22:32 Aak Ekz 3.6. † 22:37 Aak Dt 6.5. ‡ 22:39 Aak Lb 19.18. § 22:44 Aak KKR 110.1.

¹ Isa deek jee dɛnge tu ute jeege tun metin ki ɔ:

² «Parizige ute jee jeel taadn tɔkɔj metn Ko Taar Raage se, naade se ɔ ken lee dooy jeege ute *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki.

³ Ken bin num 'tookdeki taarde ɔ 'tedki nakgen paacɔ naade lee taadsen se. Naɔo ɔnten 'tedki aan gɔɔ naade, taa naade nakgen naade taad paac se, naade ɔj tedin eyo.

⁴ Naade dɔɔk daam deere ɔ tɔnd do jeege tu ɔ naade malinge tap ɔ baate kutin te goon jide.

⁵ Naabden naade ted paac se je taa jeege aden kaaka. ɔ taar Raagen metingen k'raan jaay naade ɔsin aan gɔɔ laaye ɔ lee dɔɔk do naandegɛ tu ey le keydege tu se, naade tedin magal magal cir gen jeege. ɔ taa kaldege se, naade tɔɔs ziidin taar ki tedn jɛrl cir gen jeege*.

⁶ Ken k'dandenga gotn kɔs ki se, naade je gotn king naan ki. ɔ ken ɔaaga maakj ɔeege tun Yaudge lee tusn maak ki se, naade je gotn king naan ki kici.

⁷ Ken aanga bɔɔr ki kic le, naade je j'aden tedn tɔɔsɛ naade ki ɔ deete ɔ je j'aden dan: jee dooy jeege.

⁸ Num naase ɔnten 'kɔnki j'asen dan jee dooy jeege taa naase 'paacki se gɛnaage ɔ debm dooyse le kalan sum.

⁹ Do naan ki ara se ɔnten 'danji nam ɔki: *Bubje*, taa naase ɔki Bubu kalan sum ɔ naan ken ing maakj raa ki.

¹⁰ ɔnten 'kɔnki j'asen dan *Debm dooy jeege*, taa naase mel dooyse se *al-Masi kalin ki sum.

¹¹ Debm jaay tedn magala maakse ki se, ɔn ron tedn debm tedn naabse.

¹² Taa debm magal ron se utu kɔɔpm baata, ɔ debm jaay ɔɔp ron baat se, ron utu kookj raan.

¹³ «Naasen jee jeel taadn tɔkɔj metn Ko Taar Raage ute Parizigen ken 'tedki rose aan gɔɔ jee taadn taar met ki se utu asen tedn ɔn aak eyo; taa naase 'gaaski doobm *maakj Gaar Raa jeege tu. ɔ naase mala kic le baate kendki, ɔ jeegeen je kendɛ se le, naase 'gaasdeki doobo.

¹⁴ [Naasen jee taadn tɔkɔj metn taar Raage ute Parizigen ken 'tedki rose aan gɔɔ jee taadn taar met ki se utu asen tedn ɔn aak eyo! Taa naase ɔski ji mend daayge ɔ tɔndki metn *Raa ɔnki eyo taa jeege asen kaaka. Taa naan se ɔ bɔɔrɔ utu kooɔɔ dose ki se utu asen tedn ɔn aak eyo.]*

¹⁵ Naasen jee jeel taadn tɔkɔj metn Ko Taar Raage ute Parizige se, naasen ken 'tedki rose aan gɔɔ jee taad taar met ki utu asen tedn ɔn aak eyo. Naase 'leeki do baarge tu ɔ gɔɔ baa se paac ɔ jeki aki tedn jeege 'tedn Yaudge aan gɔɔ naase se ɔ ken naase ɔnkiga deb kalan jaay uunga doobse se, debm se naase 'tedin ki debm aas gen baa maakj poof ki met dio cirse naase se.

¹⁶ «Naasen jee kaam-tɔkgen jee tɔɔdn jeege utu asen tedn ɔn aak eyo! Naase taadki ɔki: «Ken nam jaay naam te ro *Bee Raa se ted dim eyo. Num nam jaay naam te ro daabm maakj Bee Raa ki se, kɛse ɔ ken ɔnɔ.»

¹⁷ Naase jee kaam-tɔkgen jee dɛrlge ara! Ken gay ɔ ɔn ciri? Daab lɔbu Bee Raa ken k'ɔaanoga te daab maak ki jaay daabm se, ted gen Raa se ne?

¹⁸ Ter naase 'deeki ɔ: «Ken nam jaay naam ron te *gotn k'jiin k'daapin gen tedn serke do ki se, ted dim eyo, num ken naan jaay naam ron te nakj k'ɔaano do ki gen tedn *serke Raa ki se, kɛse ɔ ken ɔnɔ.»

¹⁹ Jee kaam-tɔkge 'taadumki tu: nakj k'ɔaano gen tedn serke se ɔ cir lɔbu, gotn k'jiin k'daapin gen tedn serke ɔ serkɔ k'j'ombinga do ki num, taad ɔ serkɔ se tedga gen Raa se ɔ cir ne?

²⁰ Bin num debm jaay naam ron te gotn k'jiin daapin gen tedn serke do ki se, kɛse naan naam te ro nakgen paacɔ k'ɔaano gen tedn serke do ki se kici.

²¹ Debm ken naam ron te Bee Raa se, kɛse naan naam ron te ro melin Raa ken ing maak ki se kici.

²² Debm jaay naam ron te maakj raa se naan naam ron ute kaag do Raa ɔ ute melin ken ing do ki.

²³ «Naasen jee jeel taadn tɔkɔj metn Ko Taar Raage ute Parizigen ken tedki rose aan gɔɔ jee taadn taar met ki se, utu asen tedn ɔn aak eyo! Nakgen naase ɔkki sɛɛm sɛɛm ken 'lee 'tombki maakj taadsege tu ken tedn nijim se kic ɔ, naase 'lee 'nigin ki gɔɔ kaam sik ɔ ken kaam kalan se ɛdki Raa ki. Naɔo taargen maakj Ko Taar ken Raa ɛdo *Musa ken bɛɛ bɛɛ tap ɔ, naase aalin ki maak ki eyo ken taadsen ɔ 'tedki nakj ute doobina, kɛɛjn do jeege tu ɔ gen tujn ɔrm eyo. Kɛse ɔ nakgen, bɛɛki num, anki lee tɛda ɔ nakgen ken naase lee gaanjeki gɔɔ kaam sik jaay ken kalan ɛdki Raa ki se kic ɔ ɔnten 'dirigin ki kici.

* 23:5 Nakj naade ted se k'raaninoga raan maakj Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki naɔo naade se tedin magal magal ɔ jɛrlɛ taa jeege aden kaaka aan gɔɔ naade ɔ jee daan Raa cir jeege. † 23:14 Bersen ara se, maakj Kitapge tun do dɔkin se, metinge maakde ki se, gɔɔ.

²⁴ Jee kaam-tóokgen 'lee tóokki jeege! Naase óoyki maanse te réese taa bótor kalan bóoy maak ki eyo, ganj naase tap bo tulki ginjge[‡].

²⁵ «Naasen jee jeel taadn tóokn metn Ko Taar Raage ute Parizigen 'tedki rose aan góo jee taad taar met ki se, asen 'tedn óon aak eyo! Taa naase 'tugki naagn nakgen naase 'lee aayki óo ósnki se aac walak, num ganj maakin tap bo, naase 'dóocinji ute nakgen naase 'boogkiro óo 'tujkiro gen jeege.

²⁶ Kóð Parizi naai se debm kaam-tóoko! 'Tug 'daap maakin naki ken naai lee aay maak ki se jaay bo naagin kic 'tedn aak bée.

²⁷ «Naase jee jeel taadn tóokn metn Ko Taar Raage ute Parizigen ken tedki rose aan góo jee taad taar met ki se, asen tedn óon aak eyo! Taa naase 'tecki do baadgen k'tedden raap kaar kaar aak bée kaam ki, ganj maakdege dóoc te cenj jeegeen ooyga kooyo óo ruumga ruumu maak ki se paac.

²⁸ Naase kic 'tecki bini, taa naan jeege tu se, naase 'tedki rose jee bée, ganj maakse dóoc te taar met ki eyo óo te *kusina.

²⁹ «Naasen jee jeel taadn tóokn metn Ko Taar Raage ute Parizigen ken tedki rose aan góo jee taad taar met ki se, asen tedn óon aak eyo! Naasen 'lee iin 'daapki do baadn jee taad taar teeco taar Raa ki do dókina, óo jeegeen ken leedo ute ken met ki se, naase 'tamardeki do baaddege aak bée bée.

³⁰ Óo ter naase 'deekki óoki: Ken do bubjege tu naane jaay naaje j'utu num, naaje k'tookde taarde eyo gen tóol jee taad taar teeco taar Raa ki.

³¹ Ken bin num naase mala bo 'taadki óoki naase se bo metjil jee ken tóolo jee taad taar teeco taar Raa ki.

³² Ken bin num 'baaki ute naan se, naabm bubsege lee tedo se, naase 'ted nanjinki sórok cir gen naade se.

³³ «Aakumki tu wóojgen ara óo metjil k'mórpópgen ara! Naase aki konj kaan kótn dubar pood ken gen daayum se óo dí?

³⁴ Taa naan se bo 'booyki m'deekseni: maam m'aseno kol jee taad taar teeco taar Raa ki, jee jeel-taarge ute jee jeel taadn tóokn metn Ko Taar Raage. Num jee metinge utu adeki tóolo óo jee metinge adeki tupm tóol ro kaag ki, jee metinge utu adeki tónd te méeje maakn *beege tun naase lee tusnki maak ki. Óo kengen metinge adeki tuuru óo adeki lee je maakn gegerge tu.

³⁵ Óo jee ken lee ute ken met ken naase tóaldeki jaay moosde óoy do naan ki se, ken iino do yo Abel ki bini aan do yo Zakari ken goon Baraci, ken naase 'tóolinji daan Bee Raa ute *gótn ken k'lee k'tedn serke Raa ki se asen kóppm mindse ki.

³⁶ 'Booyki bée m'asen taada: moosn jeegeen k'tóalde paac se utu kóppm do jeege tun bórese utu se.»

Isa eem noo taa Jeruzalem

³⁷ Isa deek óo: «Waay Jeruzalem, waay Jeruzalem, waay Jeruzalem, naai ken debm tóol jee taad taar teeco taar Raa ki óo jee ken Raa oldeno góti ki kic bo, naai bo debm tund tóalde! Met kando, maam m'je m'tusn genige aan góo ko kórónj ken lee tus geninge taa béekn keyin ki tu, naóo naase 'jeki te eyo.

³⁸ 'Booyki, ken bin num *Bee Raase se utu 'toodn kuudu.

³⁹ Taa naan se bo 'booyki m'asen taada: naan ki se móon naase amki konj kaak ey sum, bini kaan kaad ken aki deekn óoki: *Ón Melje Raa tedn béeha do deb ken utu baado ute ro naana!§*»

24

*Isa taad óo *Bee Raa se jeege utu an tóoko (Mk 13.1-37; Lk 21.5-30, 17.22-37)*

¹ Kaad ken se Isa teecoga naatn maakin Bee Raa ki óo ken 6aa 6aa se, jee metin ki baado ójina taa an taadn Bee Raa ken k'jiininga aak bée se.

² Isa terlden óo: «Bee se paac aakinji se jiga daamo? Naóo 'booyki bée m'asen taada: 6ee daar aak bée se jeege utu an ru nanj tak. Kongen rées aak bée bée se, utu wóokn kalan kalan óo ko tap bo 'konj toodn do naapin ko ki eyo.»

Dubar utu kaan do jeege tu

³ Naan ken se, Isa inj do *kósn ólib ki. Gótn se jee metin ki baado ójina óo tónd metin óo: «'Taadjén tu nakgen se 'kaan nunj ki? Óo naan se 'tedn óo dí jaay bo naaje j'an kaakin jeel ro ki gen bíi kaani óo bíin dunia an nanj se?»

[‡] 23:24 Maakin nakge tun seem seem ken Yaudge lee yeemde se bótoró se bo ken baat cirde óo maakin daage tun magal magal ken Yaudge lee yeemde se ginji se bo ken magal cirde. § 23:39 Aak KKR 118.26.

- ⁴ Isa terlden oo: «Öndki køndo nam önten 'derlse!»
- ⁵ Taa jeege dena utu ade 6aa ute roma oo nanja kic utu asen taadn oo: maam 6o *al-Masi! Öo ken naade 'ted bin se utu 'derl jeege dena.
- ⁶ Naase utu aki booy götn böoro oo jeege utu asen köösn maan böoro, anum 6ere, öndki køndo, önten '6eerki! Taa nakgen se utu 'kaana, na6o duni se 'køj nanj ey 6örto.
- ⁷ Jee taa naan kaam kalanj utu kiinj böoro ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalanj utu kiinj böoro te taa naan gaar ken kuuy. Maaknj naanje tun metinj naanja utu 'tea oo götn metinj 6o utu töl jeege.
- ⁸ Aan göo mend ken maakinj tuuninj gen koojo se, nakgen se paac kic 6o baaga kaana num, kese je taadn oo dunia öppga göoro.
- ⁹ «Kaad ken se j'utu j'asen dabar dena oo j'asen töölo. Öo taa maam se jee do naanj ki se paac utu asen köödn kundu.
- ¹⁰ Ganj kaad ken se jeege dena utu an resn ute kaal maakden do *Raa ki. Naade kutn naappe naan töögge tu oo töödn tund naapa.
- ¹¹ Jee ted rode aan göo jee taad taar teeco taar Raa ki se, utu ade 6aa dena oo derl jeege dena.
- ¹² *Kusin se ziidn 6aa ute naanina oo jeege dena maakjedege utu tedn baata do naappe tu.
- ¹³ Na6o debm jaay aayga kaaminj bini aanga do taar töölinj ki num, naanj se utu 'køj kaaja.
- ¹⁴ Labar Jigan gen *maaknj Gaar Raa ese se j'utu j'an taadinj jeege tun do naanj ki paac, kese tedn saada jeege tun 6aa se paac jaay 6o söm kaam möötn duni nanja.»

Dubar önj utu baado

- ¹⁵ «Naase utu aki kaaknj Deb tuj deelga te götinj se utu kend king maaknj *Bee Raa ki, göt ken *salal se, aan göo debm taad taar teeco taar Raa ki, roñ Daniel, taado do dökinj se. Bin num debm jaay dooy taar ese se n'booy n'ökinj jiga jaayo!
- ¹⁶ Kaad ken se önj jee ken inj taa naanj Jude ki se, k'l'aañ j'ook maaknj koge tu.
- ¹⁷ Debm inj king do 6een ki raan se, n'önte böoyo naanj ki gen tösn nakingen maaknj 6een ki.
- ¹⁸ Debm jaay 6aaga maaknj-götinj ki kic le, n'önten terlo 6eene gen kuun kalina.
- ¹⁹ Bii ken se, mendgen mendkaamge ute ko gaangen gendöge aay kaay si se, aden tedn önj aak eyo.
- ²⁰ Eemki Raa taa nakgen se 'kaan kaadn kuul ki eyo ey le *6ii sebit ki eyo.
- ²¹ Kaad ken se jeege utu dabar dena oo dubar se götn Raa aal dunia tap 6o nam naam te eyo, oo möötn dubar naan ki jaay 'köñ cir naan ese se göto.
- ²² Num Raa se 6ii dubar ese se, naanj gaanjinga duuku taa jeegeen naanj 6eer töödde se. Ken 6iigen se jaay naanj gaanjen te duuk ey num, nam 'køj kaaja tap 6o göto.
- ²³ Kaad ken se jaay nam taadsenga oo: 'Baado aakki, *al-Masi utu ara ey le taadsen oo: Naanj utu naane! Önten 'tookki taarina.
- ²⁴ 'Booyki! Jeegeen ken ted rode oo naade 6o al-Masige ute jeegeen ted rode oo naade jee taad taar teeco taar Raa ki se utu ade 6aao. Naade utu 'tedn naknj-kööbge ute nakgen deel doa, taa 'kaan jeege dala. Öo jee ken Raa 6eer töödfenga tööf se ken naade önja döobo num, aden kaan dal kici.
- ²⁵ 'Booyki! '6ere, taar se le, maam m'aalsenga kaal bise ki.
- ²⁶ «Ken k'taadsenga j'oo: Al-Masi utu do köd-6aar ki naane num, önten 6aaki. Ey le ken j'oo: naanj utu oom ara! Num önten 'tookki taarde.
- ²⁷ Taa 6ii ken *Goon Deba ade 6aa se tecñ aan göo maan aalo kaam kooko wusuk bini döök te götn kaada toocñni.
- ²⁸ Bii kaanum kic tecñ aan göo götn daa dim gam ooyga jaay 6o marlge kic lee böoy tus ro ki se.
- ²⁹ «Ken 6iigen gen dubarge se jaay naar deelga num, kaada se utu 'tedn ilim dib oo laapa se le wöör eyo. K-dijgen maaknj raa ki ade si naanj ki oo nakgen ök töögö maaknj raa ki se utu 'tea.*
- ³⁰ «Götn se jeege an kaaknj naknj jeel maaknj raa ki ken taad oo Goon Deba utu baado oo jeegeen do naanj ki paac keem nöo an kaaknj Goon Deba ade böoy maaknj gapara ki ute töögj Raa oo göto wöör kelanj.
- ³¹ Pulu 'keem maköñö maaknj raa ki oo Goon Deba ade käl ködinge taa te 'tusn jee ken naanj 6eer töödde metn naanj ken kaam söo oo ken inj metn raa ken kaam gay gay kici.»

Isa aal naagj taara ute ko ba

* 24:29 Aak Eza 13.10 oo 34.4.

³² «Naase ondki doa te ko ba: ken naan jaay baaga kaadn taa-oomo do doob kamba se, naase 'jeelki okki met-kijiri aanga do bara dooga gooro.

³³ Bin num naase kic bo, ken aakkiga nakgen se paac jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se naan aan onsega goor kaam taarse ki.

³⁴ 'Booyki bee m'asen taada: jee duni ken borse se 'kooy nan ey sum bo nakgen se paac utu 'kaana.

³⁵ Maakn raa ute do naana se utu 'deele, num taar maam se 'konj deel eyo.

Nam jaay jeel bii kaan Isa se goto

³⁶ «Num ganj ken gen kaadn ute biin *Goon Deba ano baa se, nam tap bo jeel eyo. *Kodn Raage maakn raa ki kic le jeel eyo, do Goono kic le jeel eyo. Nam jeel biin se, goto. Ken jeel se, Bubu kalin ki sum.

³⁷ Bii ken Goon Deba ade baa se, 'tecn aan goo nakgen deelo do Noe† ki.

³⁸ Naan ken naane se, kaad ken maan magala booyo goob te jeege ey bort se, jeege doo, aaye, tok mendge, tok gaabge do ol gendge kic bo tokn naapge bini aan bii ken Noe end maakn markab ken magala.

³⁹ Gotn se jeege se, nakn utu kaan dode ki se, naade ond eyo bini maan magala baado goob toode paac. Ken Goon Deba ade baa se kic bo 'tecn bini.

⁴⁰ Bii ken se gaabge dio ted ted naaba maakn-gotde ki se, deb kalan j'an kuunu do deb kalan 'koojo.

⁴¹ Jo mendgen di daar uus kuus do toot ki se kic, deb kalan j'an kuunu do deb kalan 'koojo.

⁴² Injki zere daayum, taa naase kic bo 'jeelki eyo biin Melse ade baa se.

⁴³ Naase 'jeelki ken mel bee jaay jeel kaadn debm boogo ano baa noor num, naan toodn bi eyo do kon debm boogo an teren been eyo.

⁴⁴ Taa naan se bo naase kic 'daapki rose, injki do metekse ki, taa Goon Deba jaay ade baa se le, kaad ken naase 'jeelki eyo.»

Debm tedn naabm meteke do tuj armin eyo (Lk 12.41-48)

⁴⁵ Isa deek do: «Debm tedn naabm meteke do tuj armin ey se ken gay? Naan bo debm ken melin onin jee tedn naabgen kuuy kaam jin, do ken aanga kaadn ki num, lee edden koo.

⁴⁶ Maak-raapo debm tedn naabm ken melin aan jaay onin naan utu tedn tedn naabm ken naan oninsin kaam jin se.

⁴⁷ 'Booyki bee m'asen taada: debm tedn naabm bin se, melin utu an kon nakinge paac kaam jin.

⁴⁸ Num ganj ken naan bo debm tedn naabm jig eyo do taad ute maakin do: Melum se ade kon terl yokod eyo,

⁴⁹ do gotn se iin baag tond jeengen k'ted naaba tel se, naan doo do aay te jee kaay koonge.

⁵⁰ Ganj mel gaabm ese se, biin jaay naan ano terl se, naan ond eyo do kaad ken naan aan kaan kic le, naan saap do ki eyo.

⁵¹ Debm tedn naabm bin se, ken melin jaay aanga num, utu an tuur naata do an kolin 'dabar ute jeege ten rode aan goo jee taad taar met ki. Jo gotn se bo gotn naade dooyo do taan naanenge.»

25

Isa aal naagj taara gen gaan mendgen sik

¹ Ter Isa aal naagj taara deek do: «Maakn *Gaar Raa se, naan tec aan goo gaan mendgen sik tas loompdege do teec baa doadn gaabm baa kokj menda*.

² Num maakn gaan mendge tun sik se, jee mii se mend derlge do kengen kuuy mii se mend metekge.

³ Mend derlge se, tas baan te loompdege ok uubu maak ki, nafo uun te zaadn uubm kuuy ey sum.

⁴ Ganj mendgen mii mend metekge se tas baan te loompdege ok uubu maak ki do ter ok maakn nakge tun kuuy do ki.

⁵ Aan goo gaabm menda le aan yokod ey dey se, gaan mendgen se bi baa toode do naade paac tood bia.

⁶ Ken aan daan bee se k'booy nam baag taadn makn do: 'Booyki! Gaabm menda se, bere, aanga. 'Teec baa 'doonki!

⁷ Gotn se gaan mendgen sik se paac iin duru do tooc tol tond daap loompdege.

† 24:37 Aak Jen kon 6-8. * 25:1 Gaabm baa kokj menda se, mend naan baa koko se maakn gaan mendge tun sik se eyo.

⁸ Num ganj mēnd dərļge se tōnd mētn mēnd mētekge se ɔ: «Eđjekiro uubsege se cəkɔ, ey num lɔmpjege se uubin ɓaa ɓaa naŋa.»

⁹ Ganj mēnd mētekge se tərlden ɔ: «A-a, uubu se ajenki kəŋ kaasn k'paacki eyo! Naase 'ɓaa 'dugkiro gɔtn jee zoge tu.»

¹⁰ Kaad ken mēnd dərļge se iin ɓaa gen dugŋ uubu se, ganj gaabm mēnda se iin aana. Ɔɔ naan ɔŋ ganj mēndgen mēnd mētekge se iŋg aak kaak kaamiŋa. Naan end ute naade maakŋ ɓee mēnd mɔrɔb ki se ɔ ken naade jaay end se, kaam-taara se k'gaasiŋa.

¹¹ Cəkɔ se, mēnd dərļge se aana ɔɔ baag tōnd kaam taara deek ɔ: Mēlje, Mēlje, ɔɔdjen kaam taara!

¹² Ganj naan tərlden ɔ: 'Booyki bɛɛ m'asen taada: ɓɛɛɛ, maam se m'jeelsen eyo.»

¹³ Tɛɛɛ Isa taaddɛn ɔ: «Taa naan se ɓo, iŋgki zɛɛɛ! Taa ɓii ute kaadn maam m'ano ɓaa se, naase 'jeelki eyo.»

*Isa aal naagŋ taara ute jee tɛɛn naabgen mɔtɔ
(Lk 19.12-27)*

¹⁴ «Tɛɛɛ daala, kɛse tec aan gɔɔ debm ɓaa ɓaa mɛrtɛ jaay danj tus jee tɛɛn naabinge ɔɔ ɔnden maalin paac se kaam jide.

¹⁵ Deb kalan naan ɛɛɛn gɔkɔl† daab magal magal mii, debm kuuy naan ɛɛɛn gɔkɔl daab magal magal dio, ɔ ken kuuy naan ɛɛɛn gɔkɔl daab magal kalan. Naŋa kic ɓo naan ɛɛɛn kaam do roŋ roŋa, jaay ɓo naan naar iin ɓaa gɔtn mɛrtin ki.

¹⁶ Debm j'ɛɛɛn gɔkɔl daab magal magal mii se, naan naar ɓaa tɛɛɛn oojo gɔkɔl daab magal magal kuuy mii do ki.

¹⁷ Debm j'ɛɛɛn gɔkɔl daab magal magal di se, naan kic ɓaa tɛɛɛn oojo gɔkɔl daab magal magal kuuy di do ki.

¹⁸ Naɓo debm ken mēlin ɛɛɛn gɔkɔl daab magal kalan se, naan ɓaa uɔ gɔɔ duubin naan ki, nam jeel gɔtin eyo.

¹⁹ «Gɔtn mɛrtin ki se, mēɔde se ɓaa iŋgoga den jaay ɔk tɛɛɛl ɓaado. Ɔɔ ken naan jaay aan se, danj tōnd mēɔde do gɔkɔl daabge tun magal magal ken naan nigdesin se.

²⁰ Debm ken j'ɛɛɛn gɔkɔl daab mii se iiko cɛɛn ki ɔɔ deekin ɔ: «Mɛluma, naai ɛɛɛmo gɔkɔl daab mii ɔɔ maam m'tɛɛɛn ooŋga ken kuuy mii do ki daala.»

²¹ Mēlin deekin ɔ: «Kese jiga. Naai se debm tɛɛɛn naabm bɛɛ ɔɔ tuj ɔrmi ey se. Ute nakŋ maam m'ɛɛɛ cəkɔ se kic, naai tuj te ɔrmi ey se; ɓɔrse maam m'ai kɛɛn nakge dɛna kaam ji. 'Baado 'tɛɛɛd maak-raapo ute maama.»

²² Debm ken j'ɛɛɛn gɔkɔl daab di se kic iiko cɛɛn ki ɔɔ deekin ɔ: «Mɛluma, naai ɛɛɛmo gɔkɔl daab dio ɔɔ maam m'tɛɛɛn ooŋga ken kuuy di do ki daala.»

²³ Mēlin deekin ɔ: «Kese jiga! Naai se debm tɛɛɛn naabm bɛɛ ɔɔ tuj ɔrmi ey se. Ute nakŋ maam m'ɛɛɛ cəkɔ se kic, naai tuj te ɔrmi ey se; ɓɔrse maam m'ai kɛɛn nakge dɛna kaam ji. 'Baado 'tɛɛɛd maak-raapo ute maama.»

²⁴ Debm ken j'ɛɛɛn gɔkɔl daab kalan se, naan kic iiko cɛɛn ki ɔɔ deekin ɔ: «Mɛluma, maam m'jeele naai se debm aali ɔɔɔɔ. Maakŋ-gɔtn naai ɔɔc te ey kic ɓo, naai ɔj naai ki ɔɔ gɔtn naai duub te ey kic ɓo, naai ɔjɔ.»

²⁵ Bin num maam se ɓeere ɔkuma. Taa naan se ɓo gɔkɔl daabi ken naai ɛɛɛmɔsin se, maam m'ɓaa duubin naan ki ɔɔ ɓɔrse ara ɔk naki.»

²⁶ Ganj mēlin tərliŋ ɔ: «Naai se debm tɛɛɛn naabm jig eyo ɔɔ debm kaar naaba! Naai 'jeelum maam se maakŋ-gɔtn maam m'ɔɔc te ey kic ɓo, maam m'ɔjɔ ɔɔ gɔtn maam m'duub te ɔɔm ey kic lɛ, maam m'ɔj maam ki.

²⁷ Bɛɛki num, gɔkɔl daabum se, naai aŋo kɔmb maakŋ banŋi ki; ɔɔ kɔr maam m'ade tɛɛɛl se, m'aŋ kɔŋin am kooŋn ziiɛn do ki.

²⁸ Gɔkɔl daabm jin ki se, uuniŋki ɔɔ ɛɛɛnki deb ken ɔk gɔkɔl daabge sik se.

²⁹ Taa, debm ken ɔk se, j'aŋ kɛɛn do ki, taa nakiŋ aŋ ziiɛn tɛɛn dɛna. Num ganj debm ɔk ey se lɛ, ken naan ɔk cɔkɔn se kic ɓo, j'an kuun naatn.

³⁰ Num debm tɛɛɛn naabm jaay tɔɔl ser ey se, ɔk undiŋki naatn maakŋ got ken ɔɔɔɔ. Ɔɔ gɔtn se ɓo gɔtn tɔɔyɔ ɔɔ gɔtn taan naan.»

Bii kəŋ bɔɔr kaam mɔɔtn

³¹ Isa deek daala ɔ: «Bii ken maam *m'Goon Deba m'ade bɔɔy maakŋ gaarum ki ute kɔɔmunge paac se, maam m'utu m'king do kaag do gaarum ki.

³² Jee do naan ki paac tus naanum ki ɔɔ maam m'aden nigŋ aan gɔɔ debm gaam nigŋ baatinge ute bɛŋinge se.

³³ Baatge se, maam m'aden kɔl do ji daanum ki ɔɔ bɛŋge se lɛ, do ji jeelum ki.

† 25:15 Gɔkɔl se ɔɔŋ dɛna kaam kɔŋn deba laapa kando kando.

³⁴ Gøtn se maam gaarge m'deekŋ jeege tun do ji daamum ki m'ɔɔ: 'Baakiro, naasen ken Bubum tedsenga tɛdn bɛɛŋ se; ɛndki maakŋ gaariŋ ken naaŋ daapsesinga daap do dɔkiŋa, kaad ken naaŋ utu aalo kaal do naaŋa se.

³⁵ Taa maam ɔɔ tɔlumɔ ɔɔ naase ɛdumkiroga kɔsɔ; maane tɔlumɔ ɔɔ naase ɛdumkiroga m'aayga; m'ingoga mɛrtɛ gɔtse ki ɔɔ naase ɔkumkiroga jiga.

³⁶ Ken maam mɛt-beere, naase ɛdumkiroga kal kuusu. Ken maam m'kɔŋŋɔ naase 'baa aakumkiroga. Ken maam j'ɔkum dangay ki, naase 'baa aakumkiroga.)

³⁷ «Gaŋ jeegeŋ tɛdɔ nakŋ ute doobiŋ se utu aŋ tɛrl ɔɔ: «Melje, nuŋ ki jaay naaje k'l'aakio naai ɔɔ tɔlio jaay k'l'ɛdɔ kɔsɔ se? Ey lɛ ken maane tɔlio jaay k'l'ɛdɔ maan kaaye se?

³⁸ Naai inŋo mɛrtɛ gɔtje ki nuŋ ki jaay naaje k'l'ɔkkio jiga se? Ey lɛ nuŋ ki jaay naaje k'l'aakio naai 'mɛt-beere jaay naaje k'l'ɛdɔ kal tuusu se?

³⁹ Nuŋ ki jaay naai ɔoɔ kɔŋŋɔ ey lɛ maakŋ dangay ki, jaay naaje k'baado k'l'aakkiga se?»

⁴⁰ Gøtn se gaarge adɛn tɛrl ɔɔ: 'Booyki bɛɛ m'asɛn taada: maakŋ gɛnaamge tun se debm baat aan gɔɔ dɔ kic jaay, naase 'tɛdɛŋkiroga bɛɛ se, kɛse gɔɔ 'tɛdɛŋkiro maam ki.»

⁴¹ «Tɛr gaarge utu deekŋ jeege tun do ji jeeliŋ ki se ɔɔ: «Iikki naatn cɛɛm ki dɔkɔ, naasen jee *Raa naamsenga naam se! 'Baaki maakŋ pood ken gɛn daayum ken Raa tɛdn gɛn *Bubm sitange ute kɔdɛŋge.

⁴² Taa maam ɔɔ tɔlumɔ ɔɔ naase ɛdumkiro te kɔs eyo; maane tɔlumɔ ɔɔ naase ɛdumkiro te maan kaay eyo.

⁴³ Maam m'ingɔ mɛrtɛ gɔtse ki ɔɔ naase dɔɔdɔkumkiro te eyo. Maam mɛt-beere ɔsumo kic ɔɔ, naase ɛdumkiro te kal kuus eyo; ken m'ooɔo kɔŋŋɔ ɔɔ j'ɔkumɔ dangay kic ɔɔ, naase 'baa aakumkiro te eyo.)

⁴⁴ «Gaŋ jee do ji jeeliŋ ki utu aŋ tɛrl ɔɔ: «Melje, nuŋ ki jaay ken naaje k'l'aaki naai ɔɔ tɔlio, ey lɛ maane tɔlio, ken mɛrtɛ, ken mɛt-beere, kɔŋŋɔ ey lɛ maakŋ dangay ki, jaay naaje k'baado k'naaki te ey se?»

⁴⁵ Gøtn se naaŋ utu adɛn tɛrl ɔɔ: 'Booyki bɛɛ m'asɛn taada: maakŋ gaange tun sɛɛm se, debm baat aan gɔɔ dɔ kic jaay naase 'tɛdɛŋkiro te bɛɛ ey se, kɛse gɔɔ naase 'tɛdumkiro te maam ki eyo.)

⁴⁶ Jee do ji jeeliŋ ki se utu baa tiŋj maakŋ dubar ki gɛn daayum, ɔɔ jeegeŋ ken tɛd nakgen ute doobiŋ se lɛ, kɔŋ *kaajŋ gɛn daayum.»

26

Jee magalge ɛnd tɛl kutn Isa (Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

- ¹ Ken Isa jaay dooy jeege aas sum se, naaŋ taad jeege tun mɛtiŋ ki ɔɔ:
- ² «Jeelki *laa Paak gɛn Yaudge se ɔɔpɔga bii di sum ɔɔ 'kaana ɔɔ *Goon Deba se j'utu j'aŋ kɔkŋ kɔl ji jeege tu ɔɔ naade aŋ baa tupm tɔl ro kaag ki.»
- ³ Gøtn se *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ɔɔ magal taa bɛɛ Yaudge tus maakŋ bɛɛ magal debm tɛdn sɛrke Raa ki ken roŋ Kayip se,
- ⁴ naade tus dɔɔk taarde je doobm aŋ goon kɔkŋ Isa taa aŋ baa tɔlɔ.
- ⁵ Naade taad ute naapa ɔɔ: «J'ɔntɛ kɔkiŋki bii laa ki, ey num jeege kiŋ gɛn tɛdn taara ɔɔ gɔtɔ tuju.»

Mɛnda baado ɔɔy itir do Isa ki (Mk 14.3-9; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)

- ⁶ Kaad ken Isa Betani ki maakŋ bɛɛ Simon ken k'danjiŋ debm bikidi se,
- ⁷ mɛnda kalan baado ɔŋjiŋa. Naaŋ se ɔk naka kalan aan gɔɔ k-bɔkɔlɔ, nakŋ se ko ɔɔ k'cɔɔc k'daapiŋa. K-bɔkɔl se k'danjiŋ *albatir*. ɔɔ itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔŋŋɔ. Naaŋ baado ɔɔyŋi do Isa ki, kaad ken Isa inŋ ɔs kɔsɔ.
- ⁸ Ken jee mɛtiŋ ki jaay aak nakŋ mɛnd se tɛd se, maakde tuju ɔɔ baag taadn ute naapa ɔɔ: «Gɛn di jaay itir se naaŋ tuiŋ bin se?
- ⁹ Itir se j'aŋ dugiŋ te zo ɔŋŋɔ ɔɔ gursiŋ se j'aŋ nigŋ jee daayge tu.»
- ¹⁰ Ken Isa jaay booy taarde se, naaŋ deekden ɔɔ: «Gɛn di jaay naase 'tɛrɛcki mind mɛnda se? Nakŋ naaŋ tɛdum maam ki se, kɛse nakŋ jiga.
- ¹¹ Jee daayge se daayum utu te naase. Num gaŋ maam se, daayum m'kɔŋ kiŋj te naase eyo.
- ¹² Itir mɛnd ɔɔyum rom ki se, daapumga roma gɛn kɛnd maakŋ baad ki.
- ¹³ Booyki bɛɛ, m'asɛn taada: do naaŋa ute magaliŋ se gøtn gay gay kic ɔɔ, ken jeege utu 'taadn Labar jiga se, nakŋ ken mɛnd se jaay tɛdum se, jeege paac utu kɔsɔn maaniŋa ɔɔ saapm do nak ken naaŋ tɛd ese se.»

Judas ut Isa (Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ Ter Judas Iskariot, naan maakɲ jee metn Isa ken sik-kaar-di se, ɓaa ɲo *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu,

¹⁵ ɔo deekden ɔo: «Ken maam m'ɔk m'ɛdsenga Isa num, naase amki kɛdn dfo?» Gɔtn se naade mɛd ɛdn gurs tamma si-mɔto.

¹⁶ Naan ken se sum ɓo Judas baag je doobm an kutn Isa.

*Isa tɛd *laa Paak gen Yaudge ute jee metin ki
(Mk 14.12-31; Lk 22.7-34; Jn 13.1-38; 1Kor 11.23-25)*

¹⁷ Bii deet deetn gen laa mappan ɔk ɔrom ey se, jee metn Isa ki ɓaado tond metin ɔo: «Kɔsn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin tɛdn kaam gay?»

¹⁸ Isa deekden ɔo: «'Baaki maakɲ gɛger ki, gɔtn gaab ki kalan bini ɔo deekin ki ɔaki: «Debm dooyje deek ɔo bere, kaadin ɔopga gɔro ɔo naan ute jee metin ki se je ɓaa tɛdn laa Paak se bei ki.»»

¹⁹ Jee metin ki ɓaa tɛdn aan gɔo ken Melde taaddeno ɔo naade ɓaa tɛd kɔsn gen laa Paak se gɔtn ese.

Isa taad jeege tun metin ki ɔo deb kalan utu an kutu

²⁰ Ken aan do tɛger gɔto ɓaa ɔk jin se, Isa ute jee metin ken sik-kaar-di se ɓaado inj ɔs do tabil ki.

²¹ Kaad ken naade inj ɔs kɔs se, Isa deekden ɔo: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: maakse ki se, deb kalan utu am kutu.»

²² Gɔtn se jee metin ki se maakde tuj kasak kasak ɔo nanja nanja kic ɓo baag tond metn Isa ɔo: «Meluma, lo nakɲ se tɛdn maam le?»

²³ Isa tɛrlɛn ɔo: «Debm ken ɔl jin maakɲ baay ki ute maam se, naan ɓo debm utu am kutu.

²⁴ Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan gɔo ken *Raa taadno maakɲ Kitap ki, num gan ɔon deb ken an kut se! Debm bin se ken j'oojin te ey kic ɓo bɛɛ kaca.»

²⁵ Judas, naan ɓo debm ken utu kutn Isa se, tond metin ɔo: «Debm dooyje, lo nakɲ se tɛdn maam le?» ɔo Isa tɛrlin ɔo: «Aan gɔo ken naai deekin se.»

Isa ɛdden kɔsn taad metn taar yona

²⁶ Kaad ken naade ɔs kɔs se, Isa uun mappa jin ki, tɔom Raa ɔo dup ɛdn jeege tun metin ki deekden ɔo: «ɔk ɔski, keese roma.»

²⁷ Ter naan uun *kɔop dooc te tɔtn koojn kaagɲ k'danjin bin se jin ki, tɔom Raa ɔo ɛddesina, deekden ɔo: «Paacki se, nanja nanja kic ɓo ɔk aaye aaye,

²⁸ keese moosuma ken taad ɔo *Raa dookga ute naase. Moosn se ɔoy taa jee dena, taa Raa aden tɔol *kusindege.

²⁹ 'Booyki m'asen taada: tɔtn ese se, mɔotn maam m'kaay ey sum, bini m'ɓaa kaay tɔtn koojn bin kiji ute naase se maakɲ gaar Bubum ki jaay sum.»

Isa taad ɔo Pier utu an baate

³⁰ Ken naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec ɓaa ook do *kɔsn ɔlib ki.

³¹ Ken naade utu ɓaa ɓaa sum ɓo, Isa taad jeege tun metin ki ɔo: «Maakɲ nɔor ken jaaki se, naase paacki utu amki kaan rese. Taa Raa taadga taad maakɲ Kitapin ki ɔo: *Maam m'utu m'tɔol debm gaam baatge, ɔo baatinge se le utu 'kaan wɔokɔ.*»

³² Num ken maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'kɔnd naana m'asen ɓaa booy taa naan Galile ki.»

³³ Gɔtn se Pier deekin ɔo: «Ken jee meti ki jaay resi paac kic ɓo, maam se m'ai kɔn res eyo!»

³⁴ Isa tɛrlin ɔo: «'Booy bɛɛ m'ai taada: maakɲ nɔor ken jaaki se, kor kɔronjo 'kɔoy ey sum ɓo, naai am 'baatn dɔol mɔto 'deekɲ ɔo 'jeelum eyo.»

³⁵ Pier deekin ɔo: «Maam se ken am kaan te yoa kic ɓo, m'ai baati eyo!» ɔo jee metin ken kuuy se kic ɓo paac taad aan gɔo gen Pier se.

*Isa tɔnd metn Raa Getsemane ki
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46; Eb 5.7)*

³⁶ Gɔtn se Isa ute jeege metin ki aan gɔt ken k'danjin Getsemane ki se ɔo naan deekden ɔo: «Ingi gɔtn ara, kor maam m'kiikɲ ɔokɔ m'ade ɓaa tɔnd metn Raa se.»

³⁷ Naan ɔk ɓaan ute Pier ɔo gaan Zebedege dio, gɔtn se maakɲ baag tuju ɔo taar maakɲ ki nan tak.

³⁸ Gɔtn se naan deekden ɔo: «Maam se maakum tujga ɔo nirlum teecga aan gɔo m'aki kooyo. Anum naase se injgi gɔtn ara; ɔo ɔnten 'toodki bia, injgi zeere ute maama.»

* 26:31 Aak Zak 13.7.

³⁹ Naan iin iik naan ki coko se, 6aa erg ond naanin naan ki oo baag tond metn Raa deek oo: «Bubuma, ken naai 'je num iikum *koom dubar se' rom ki naata! Nafo 'ted aan goo ken naai maaki jea, num aan goo ken maam bo m'je se eyo.»

⁴⁰ Ken naan ok terl baado on jee metin ken moto se, tood tood bia, oo naan deek Pier ki oo: «Ler kalan kic bo naase on aasiniki te gen king zee te maam ey ne?»

⁴¹ Naase injki zee, tondki metn Raa, taa naase aki kooch maakj nakj naam ki eyo. Maakj debkilimi se je tedn nakj bee, nafo daa ron bo on aasin eyo.»

⁴² Ter naan ok terl gen k-dige iik naan ki coko daala oo 6aa tond metn Raa oo: «Bubuma, koom dubar se jaay naai amsin kiik eyo oo ken m'an kaay tak num on maakje naai bo 'teda!»

⁴³ Ken naan ok terlo daal se, baado on jee metin ki tood tood bia oo ken bi okde se, kaamde kic on aak eyo.

⁴⁴ Isa iin onde ken naan iik naan ki coko se, naan baag tond metn Raa gen k-motoge, oo maakj tond metin ki se naan inj dool taar ese sum.

⁴⁵ Ter naan ok terl baado on jee metin ki oo deekden oo: «Maakj toodn bise ki se naase utu 'tood' toolki tool koorse rok la? Bere, beega, kaadin aasga oo *Goon Deba se j'an kokj kol ji jee tedn kusinge tu.

⁴⁶ Iinki, k'baaki! Aakki, debm am kut se aanga.»

Isa jeege okina

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-11)

⁴⁷ Kaad ken Isa utu taad nanj te taarin ey sum bo, gan maakj jeege tun metin ken sik-kaar-di se, debm ron Judas se aana. Naan baado ute dool jeege dena metin ki ken ok gord-jerldege oo te sirddege. Jee se *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge bo oldeno.

⁴⁸ Judas, naan bo debm utu kutn Isa se, taadoga taad jeege tun ese se oo: «Debm jaay maam m'an baam koko oo m'kaay ciilin se, keese bo naana! Okinki.»

⁴⁹ Judas naar baado ce Isa ki oo deekin oo: «Debm dooyje, toose!» Gotn se naan baam okina oo aay ciilina.

⁵⁰ Jo Isa terlin oo: «Meduma, nakj naai 'baado teda se, 'tedina.» Gotn se jee denggen k'baado tel se, iij-okina.

⁵¹ Gan ken Isa jaay j'okin se, maakj jeege tun metin ki se, deb kalan oodo gord-jerlina oo og gaan te bi debm tedn naabm magal debm tedn serke Raa ki.

⁵² Gotn se Isa deekin oo: «Gord-jerli se 'terl onl maakj saapin ki gotin ki. Taa jeegen tool jeege ute gord-jerldege se, naade j'utu j'aden tool ute gord-jerlege kici.

⁵³ Naai 'jeel ey la, ken maam jaay m'tondga metn Bubum num, naan am naar naakj ute dool kodinge sik-kaar-di se?

⁵⁴ Ken bin ey num taar Kitap taad se 'kaan doobin ki oo dio?»

⁵⁵ Naan ken se Isa deek jee denge tu se oo: «Naase 'teeckiro ute gord-jerlsege oo te sirdsege jaay, 'baamkiro koko aan goo debm boogo se. Ey num bii-raa maam m'lee dooy jeege daan boor *Bee Raa ki se, nafo naase on okumkiro te eyo.

⁵⁶ Num gan nakj se jaay aan se, taa taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo maakj Kitap ki do dokin se, 'kaan doobin ki.» Gan gotn se, jee metin ki paac baatina oo aan resina.

*Isa j'ok k'baansin naan Yaudge tun *jee kaakj metn taarge*

(Mk 14.53-65; Lk 22.54,63-65; Jn 18.12,13,19-24)

⁵⁷ Jee oko Isa se baansino bee Kayip ki, naan bo *magal debm tedn serke Raa ki. Jo maakj bee naan ki se bo jee jeel taadn tokj metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge baado tusn maak ki.

⁵⁸ Pier oko metn Isa daande goon doko, daanjo bini aan daan boor bee magal debm tedn serke Raa ki. Pier endo 6aa inj ute jee tedn naabge, taa kaakj nakj ken utu 'kaan do Isa ki.

⁵⁹ Anum magal jee tedn serke Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacj jee kaakj metn taarge se, naade je tol taara do Isa ki taa an kokj mindin num j'an 6aa toob,

⁶⁰ nafo naade on te taar dim eyo. Ey num saadge dena baado tolin taar-koo doj ki taa an kokj mindina.

Coko se maakj naade ki se jeege di baado,

⁶¹ oo taad oo: «Naaje k'booyga gaabm ese se taado oo: *Bee Raa se maam m'an tokj naatn oo maakj biige tun moto sum bo m'an kiin gotin ki.»

⁶² Gotn se magal debm tedn serke Raa ki se iin daara oo deek Isa ki oo: «Naai tap bo 'terlden taar dim ey la do taarge tun naade tli doi ki se?»

⁶³ Gan Isa do dek oo terlin taar dim eyo. Ter magal debm tedn serke Raa ki se taadin daala oo: «Ute ro Raa zee m'tond meti, 'taadjen tu naai bo *al-Masi, Goon Raa se la?»

† 26:39 Koom ara taadn ute kaadn ken naan utu dabara dena do kaag ki aan goo debm kusina.

⁶⁴ Isa terlin ɔɔ: «Kese naai ɔo 'deekiŋa. Naɔo 'booyki m'asen taada: naan ki se, naase utu aki kaakɔ *Goon Deba se, inɔ kinɔ do ji daam Sidburku ki ɔo ken naan aɔe ɔoɔ se aɔe kinɔ do gapar ki.»

⁶⁵ Gɔtn se magal debm teɔn serke Raa ki iin neɛpm te kalaŋa ɔo deek ɔo: «'Booyki! Gaabm se naan naaj Raa! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala! Naase le 'booykiga te bise ken naan naaj Raa se.

⁶⁶ Anum naase 'saapki ɔo ki di?» Jee den se terlin ɔo: «Deere, naan se nakiŋ yoa!»

⁶⁷ Gɔtn se naade tupin ɔoro daan-kaamin ki ɔo tɔndiŋa. Jee kuuy se tɔndiŋ metn bin ki,

⁶⁸ deekiŋ ɔo: «Naai al-Masi, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm ken tɔndi se, naŋa?»

Pier naaj ɔo naan jeel Isa eyo

(Mk 14.66-72; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25)

⁶⁹ Naan ken se, Pier ɔop inɔ naata daan ɔoɔr ki. Gɔtn se mɛnda kalaŋ, mɛnd teɔn naaba, ɔaado ɔŋiŋa ɔo deekiŋ ɔo: «Beɛɛ, naai kic ɔo debm Isan koɔ Galile.»

⁷⁰ Gaŋ naan jeege tu paac se, naan naaja deek ɔo: «Taar naai 'taad se le, maam m'booy m'ɔk metin eyo.»

⁷¹ Ter Pier iin ɔŋ gɔtn se ɔo ɔaa ɔaa kaam taa doob ken magal se, mɛnd teɔn naabm kuuy aakiŋa ɔo deek jeege tun gɔtn ese se ɔo: «Beɛɛ, gaabm ese kic debm Isan koɔ Nazaret se!»

⁷² Gɔtn se Pier baag naaja daala ɔo naam taariŋ ɔo: «Beɛɛ, gaabm se maam m'jeeliŋ eyo!»

⁷³ Ken naade jaay inɔ ɔko se, jeegeŋ paacŋ inɔ gɔtn ese se iiko ceɛŋ ki deekiŋ ɔo: «Deer deer, naai se metn naade, taa taari taad se kic ɔo tec gen naade!»

⁷⁴ Gɔtn se Pier baag naam taariŋ ɔo: «Beɛɛ, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'ɔo: gaabm se maam m'jeeliŋ eyo!» Gaŋ gɔtn se sum ɔo kɔɔŋjo naar ɔoɔ ɔoɔ.

⁷⁵ Gɔtn se, Pier naar saap do taar ken Isa taadiŋo ɔo: «Kɔr kɔɔŋjo tɔoy ey sum ɔo, naai am baatn dool mɔɔ.» Gɔtn se naan teeco ɔo baag keem gab gab.

27

Isa j'ɔk k'ɔaansin naan tɔog ki roŋ Pilat

(Mk 15.1; Lk 22.66-71, 23.1)

¹ Tanɔoriŋ nɔoriŋ se, *magal jee teɔn serke Raage tu paac, ute magal taa ɔee Yaudge tus dook taarde kalaŋ gen tɔol Isa.

² Gɔtn se naade ol j'ɔk k'ɔoɔk Isa ɔo naade ɔaa eɔin magal *Romege tu, roŋ Pilat.

Kooy Judas

(NJKN 1.16-20)

³ Judas, debm ken ut Isa se, ken naan jaay aak Isa j'ɔkinga gen ɔaa kutu se, gɔtn se naan niriŋ teece. Gursn tamman si-mɔɔ ken j'eɔin se, naan ɔk terl ɔaa eɔin *magal jee teɔn serke Raage tu ute magal taa ɔee Yaudge tu gɔtin ki.

⁴ Naan deekden ɔo: «Maam se m'tujga naan *Raa ki, ken m'kutn debm ken tuj te dim ey se!» Gaŋ naade terlin ɔo: «'Baa teɔn gam naane, kese ɔljen naaje eyo!»

⁵ Gɔtn se Judas ɔaa sin te gurs se maakɔ *Bee Raa ki ɔo naan maliŋ ɔaa aal ooc ooyo.

⁶ Magal jee teɔn serke Raage tu tɔs gursn se ɔo deek ɔo: «Gursn se naaje j'ɔkki doobm jaay j'an ki kɔmb maakɔ *Bee Raa ki eyo, taa gursn se, gursn ut ko debkilimi.»

⁷ Naade tus dook taarde kalaŋ ɔo gursn se naade ɔaa dugŋ maakɔ-gɔtn debm kɔɔm dukulge ɔo maakɔ-gɔtn se naade ɔŋiŋ gɔtn duubm mertge.

⁸ Taa naan se ɔo maakɔ-gɔtn se ɔɔse kic naade utu danŋ *Maakɔ-gɔtn ut ko debkilimi.*

⁹ Bin ɔo taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki roŋ Jeremi taadno do dokin se, aanga doobiŋ ki ken ɔo: *Naade took ɔkga tamman si-mɔɔ se, kese ɔo zo ken gaan *Israeige jen ro ki,*

¹⁰ ɔo gursn se naade dugŋ maakɔ-gɔtn debm kɔɔ dukulge ɔo *kese ɔo taar Mɛljege Raa ɔlum ɔo m'aden taada.**

Pilat tɔnd metn Isa

(Mk 15.2-20; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-19.16)

¹¹ Isa k'j'ɔk k'ɔaansin naan magal *Romege tu roŋ Pilat ɔo naan tɔnd metin ɔo: «Naai ɔo Gaar Yaudge la?» Isa terlin ɔo: «Aan gɔo ken naai 'deekiŋ se.»

¹² Gɔtn se *magal jee teɔn serke Raage tu ute magal taa ɔee Yaudge ɔkin mindiŋa, naɔo naan terlden taar dim eyo.

¹³ Gɔtn se Pilat se deekiŋ ɔo: «Naai 'booy ey la taar naade tɔli doi ki taa ai kɔkɔ mindi se?»

¹⁴ Naɔo do taarge tun k'tɔlin doŋ ki se, taar dim tap ɔo Isa terlin te eyo. Ken magal Romege jaay aakiŋ se paac ɔo, ɔkin taad ey paac paac.

* 27:10 Aak Zak 11.12-13 ɔo Jer 18.2-3; 19.1-2; 32.6-15.

Jeege je yo Isa

15 Ken aanga *Iaa Paak gen Yaudge se tak 6o, magal *Romenge se lee tooð tolden tol debm dangay kalan ken jee denge jenga ro ki.

16 Kaad ken se, naade ok debm dangay kalan ken jeege jeelin paac, ron Isan Barabas.

17 Gotn se Pilat tond metn jee dengen tus se oo: «Naase 'jeki m'asen koodn kol nanja: Isan Barabas lobu Isan k'danjin *al-Masi se?»

18 Taa Pilat se jeele ken naade ok baano ute Isa se, naade ted ted maak-kilimi 6o ron ki.

19 Kaad ken Pilat utu gotn kojn boor ki se, mendin olo jeege baado taadin oo: «Gaabm ese se naan debm bee oo tuj te dim eyo! 'Bere, onten kol doi maakj taarin ki taa maakj noor ken deel se, maakj nim ki se, maam m'dabarga dena taa naana.»

20 Ganj *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge ol metn jee denge oo k'tond metn Pilat num aden koodn kol Barabas oo Isa se le, k'toolin naatn.

21 Magal Romenge se eep taarin daala oo: «Maakj naade ken di se, 'jeki m'asen koodn kol nanja?» Naade terlin oo: «Barabasi.»

22 Pilat tond metde oo: «Num debm k'danjin Isa al-Masi se m'an tedn m'oo di?» Naade paac terlin oo: «K'tup k'toolin ro kaag ki!»

23 Pilat tond metde oo: «Naan tap 6o tujga di?» Ter naade doob ooy makon cir daala oo: «K'tup k'toolin ro kaag ki!»

24 Ken Pilat jaay aak naan 'konj tedn dim eyo, oo jeege le tooy dook taara on ey se, naan uun maane, tug jin naan jee denge tu oo deekden oo: «Yo gaabm se olum maam eyo. Kese naase mala aakinki!»

25 Jeege paac se terlin oo: «On moosn naan se ajen koopm mindje ki oo mind genjege tu!»

26 Gotn se Pilat ol k'baa k'j'ood j'olden Barabas. Ganj gen Isa se, naan ol k'j'ondin ute meeje oo ok olin ji jeege tu taa j'an baa tupm tool ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo metn Isa ki

27 Gotn se asgargen gen magal *Romenge ok baan te Isa maakj bee magalde ki maak ki naane, oo gotn se dool asgarge paac baado tus ol gurugina.

28 Naade tooðn te kalinge naata oo uun uusin kal kuuy aac bonj†.

29 Ter naade uj daapo jeke gen korondoo baado ondin don ki oo edin naka aan goo naala ji daamin ki. Gotn se naade erg naanin ki oo tooyin koogo metin ki oo: «'Tosae naai ki, Gaar Yaudge!»

30 Naade tupin booro ron ki oo uun kaagj tec naala se, tondin don ki.

31 Ken naade tooyin koogo metin ki aas se, naade ok oodn naatn te kal aac bonj ken naade uusin se, oo tuusin kal naange gotin ki, jaay ok baansin naata taa j'an baa tupm tool ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mk 15.21-41; Lk 23.26-49; Jn 19.16-30)

32 Ken asgarge oko Isa teecnsino teec naatn maakj geger ki se, naade dood ute gaaba kalan kod Siren k'danjin Simon. Naade okin taa tooyo gen kuun kaagj j'an tupm Isa ro ki.

33 Naade ok baansin got ken k'danjin Golgota; Golgota se je deekj oo: gotn kaadn do deba.

34 Gotn se naade edin n'aay totn koojn bin deep te yorlo, nabo ken Isa jaay uum naamin se, baate kaaye.

35 Ken naade jaay tup tooo Isa ro kaag ki oo uun daarin raan se, kalinge se naade tedin salatia jaay 6o nigina oo debm oocinga 6o uunu uunu.

36 Ter naade ing naan ki gotn ese oo boob Isa.

37 Naade raan olin kaam don ki metn taar ken naade tooisin ro ki oo: Kese 6o Isan, Gaar Yaudge se.

38 Gotn se asgarge tup jee boogge dio ro kaagge tu cece Isa ki se kici, deb kalan k'j'uun k'darin do ji daamin ki oo deb kalan k'j'uun k'darin do ji jeelin ki.

39 Jee deel deel gotn se jaay daar aakin se, naade siik dode oo naajina,

40 deek oo: «Naai 6o ken oo toojn *Bee Raa oo an kiin kuuy daan biige tun moto se, aaj roi mala. Ken naai jaay Goon Raa num, 'booyo do kaag ki se naata!»

41 *Magalgen jee tedn serke Raage tu, jee jeel taadin toojn metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se kic, tooyin koogo metin ki oo deek oo:

42 «Jee kuuy se, naan aajdenoga num on aasin gen kaajn ro naan malin eyo! Naan Gaar *Israelge dey se, n'booyo naatn borse ro kaag ki oo naaje j'tookj kaal maakje don ki.

43 Naan oo aal maakin do Raa ki, oo ken Raa jaay 6o jen deer num, on borse an kaaja! Taa naan taadga taad oo: Maam se m'Goon Raa.»

44 Jee booggen k'tup tooide do kaagge tun ceesn Isa ki se kic 6o naajin bin kici.

† 27:28 Kal aac bonj j'uusin se kese kal gaaringe.

Kooy gen Isa

⁴⁵ Aan katar tir se, do naanja te magaliñ se gɔtɔ baa ted ilim dib bini aan katar do teger ki.
⁴⁶ Aan katar do teger ki se, Isa ɔɔf ɔɔy makɔñ ute taar naanjaña ɔɔ: «Eli, Eli‡, lɛma sabaktani?»
 Taar se je deekñ ɔɔ: Raama Raama, naai 'resum gen dɪS?
⁴⁷ Maakñ jeege tun daar gɔtn ese se ken booyin naañ taad bin se, jee mɛtinge taad ute naapa ɔɔ: «'Booyki tu, naañ dan dan *Eli.»
⁴⁸ Deb kalan naar aan baa uuno naka kalan ken uun maane, ɔlin maakñ tɔtn koojn bin ken mooyo jaay uun ɔlin taa garf ki ɔɔ uun ɔlin taar Isa ki taa n'suubu.
⁴⁹ Jee mɛtinge ɔɔp se taad ɔɔ: «ɔñki jaay sɔm j'utu j'an kaaka ken Eli jaay utu ade baa an kaajin se!»
⁵⁰ Gɔtn se Isa ɔɔf ɔɔy makɔñɔ daala ɔɔ ɔñ kon teece.
⁵¹ Gɔtn se, kal deer k'gaan maakñ *Bee Raa se nɛɛpo raan bini aan naañ ki tak. Naanja tea ɔɔ linge tɔp pak pak.
⁵² Taa baadn jeege *salal ooyga kooy do dɔkin se tɔɔf kaldɛ ki ɔɔ naade duro daan yoge tu,
⁵³ ɔɔ teeco maakñ baaddege tu. ɔɔ ken Isa jaay ooy duro se, naade baa end maakñ geger ken salal Jeruzalem ki, ɔɔ jeege dena aakdenga.
⁵⁴ Ken bubm asgarge ute asgargen kuuy ken daar bɔɔb Isa se, aak naanja tea ute nakgen deel paac se, beere ɔkde taad ɔɔ: «Deer deer, gaabm ara se Goon Raa!»

Isa j'ɔlinga maakñ baad ki
 (Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁵ Gɔtn se mɛndge dena daar dɔkɔ aak Isa. Mɛndgen se, baago kɔkñ mɛtin taa naañ Galile ki ɔɔ naade tɛdɪno naaba.
⁵⁶ Maakde ki se Mari ken iino Magdala ki, Mari ko Jak ute gen Yusup ɔɔ ko gaan Zebedege.
⁵⁷ Ken kaada baa baa kooco se, gaaba kalan debm maala, kɔf Arimate roñ Yusup baado. Naañ kic debm maakñ jeege tun mɛtn Isa ki.
⁵⁸ Gaabm se baa ɔñ Pilat ɔɔ tɔnd mɛtiña taa an kɔñ ro Isa se naañ an baa kɔl maakñ iib ki. Gɔtn se Pilat tooko undin kulu ɔɔ k'booyinsino.
⁵⁹ Yusup uun ro Isa se ɔɔ teelin ute kal duubm kiji.
⁶⁰ Naañ uun baa ɔl aalin maakñ iib ken j'ɔñ ko sum ɔɔ j'ud* k'daapiña ɔɔ baadn se lɛ kiji, ɔɔ dircil aalin ko magal taar ki jaay ɔɔ naañ baa.
⁶¹ Mari ken iino Magdala ki ute Mari kuuy se, naade utu ing dɔk ɔkɔ ute taa baada.

Asgarge bɔɔb do baadn Isa

⁶² Bii ken Yaudge daap daap rode gen *bii sebit jaay deel se, mɛtbeenki se, *magal jee tɛdn serke Raage tu ute *Parizige tuso naapa baado ɔñ Pilat,
⁶³ ɔɔ deekin ɔɔ: «Jaamus, naaje k'saap j'ɔñga taar ken debm taar-kɔɔbm se taado kaad ken naañ utu zɛɛr se ɔɔ: «Maakñ ɔiige tun mɔtɔ se maam m'utu m'ade dur daan yoge tu.»
⁶⁴ Deek asgarge tu se, 'bɔɔbm taa baada se bini kaan bii k-mɔtɔge tu, ey num sɔm jee mɛtin ki se ade baa te an ɔoogo ɔɔ taadn jeege tu ɔɔ: «Naañ duroga daan yoge tu!» Ken bin num taar-kɔɔbm naade ted se 'cir ken deete†.»
⁶⁵ Pilat deekden ɔɔ: «Naase kic ɔkki asgarge kaam jise. Bin num ɔldeki asen bɔɔbm do baada aan gɔɔ ken naase 'jenki ro ki.»
⁶⁶ Naade baa daap rode gen bɔɔbm do baada se, ɔɔ ko magal ken naade dircil aalin taa baad ki se, naade gaasn taa baada tak tak tɛdɪn nakñ kaakñ jeele ro ko ken naade gaasin se ɔɔ ɔl asgarge daar bɔɔbiña.

28

Isa duroga daan yoge tu
 (Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-20; 1Kɔr 15.4-7)

¹ Ken *bii sebit jaay deel se, bii dumas ki tanɔɔrin nɔɔrin se, Mari ken iino Magdala ki ute Mari ken kuuy se, naade baa gen kaakñ taa baada.
² Gɔtn ese sum ɔɔ naanja naar te makɔñɔ ɔɔ kɔdn Mɛljege bɔoyo maakñ raa ki baado dircil ko taa baad ki se ɔɔ ing do ki.
³ Naañ se roñ wɔɔr gɔtɔ aan gɔɔ maan aal wusuk wusuk ɔɔ kalin kic ɔɔ raap lak lak aan gɔɔ kuubu.

‡ **27:46** Maakñ kitapgen kuuy se: Eli, Eli. Ara se Isa taad ute taar naanjaña ken k'danin Aramajik. § **27:46** Aak KKR22.2.
 * **27:60** Yaudge se ud baada maakñ koge tu se. † **27:64** Isa ted roñ ɔɔ naañ ɔɔ *al-Masi ken utu ade baa. Kese ɔɔ taar-kɔɔbm ken Yaudge saap ɔɔ Isa taad jeege tu deet deet se.

⁴ Anum asgargen daar boob do baada gōtn ese se, ken naade aakiñ se, beere akde se, rode ook marga jeg jeg do si naan ki aan goo jee ooyga kooyo.

⁵ Ganj *kōdn Raa se deek mēndge tu se do: «Naase se, ōnten 'beerki. Maam m'jeele naase 'jeki je Isan ken k'tup k'tōliñ ro kaag ki se.

⁶ Bere, gōtn ara se naan gōto! Naan se duroga daan yoge tu aan goo ken naan mala taado. 'Baado aakki gōtn ken j'ol j'aalsiña.

⁷ 'Naar 'baa 'taadki jeege tun metiñ ki doki: naan se duroga daan yoge tu do ondga naana asen baa booy taa naan Galile ki. Gotn naane se bo naase anki 'baa kaaka.» Kese bo taar m'taadseño.

⁸ Ey num mēndge beere akdega, nafo maakde raap aak eyo. Naade iin taa baad ki naar aan baa taad labar se jeege tun metn Isa ki.

⁹ Ken naade jaay baa baa se, naade aak Isa naar teeco piris naande ki, deekden do: «'Tōose ki.» Gōtn se, naade iiko ceeñ ki, baam ak jena do erg naaniñ ki.

¹⁰ Gōtn se, Isa taadden do: «Ōnte 'beerki! 'Baa 'taadki genaamge tu k'baa taa naan Galile ki. Gōtn naane bo, naade utu am kaakñ te kaamde.»

Magal Yaudge rej asgargen boob do baada

¹¹ Kaad ken mēndgen ese iino taa baad ki jaay ak terlo terle aan te ey sum bo, ganj asgargen jee boobm do baada se, mētinge baa maakñ geger ki, do baa taad *magal jee tedn serke Raage tu nakgen deel paac se.

¹² Ken magal jee tedn serke Raage tu jaay booy taar se, danj tuso magal taa bee Yaudge. Naade dook taarde kalan, uun gurs dena do ed asgarge tu,

¹³ dejde do: «'Baa 'taadki doki num: «Nōor kaamje ak bi sum bo, jee metiñ ki baado boog doo uun baansiña.»

¹⁴ Do ken taar se jaay oocga bi magal *Romege tu kic bo, naaje j'an kurl maakiña do taar dim tap bo 'kooon dose ki eyo.»

¹⁵ Gōtn se asgarge took uun gurs do baa taad jeege tu aan goo taar k'dejdeno se. Anum taar se Yaudge paac baa booyiña do borse kic bo taar se j'utu k'lee k'taadin taada.

Isa do jee metiñ ki naaba

¹⁶ Anum jee metn Isa ken sik-kaar-kalan se, naade iin baa taa naan ken Galile do baa ook do ko ken Isa taadden do k'baa do ki se.

¹⁷ Ken naade jaay aan do ko ki se, gōtn se naade aak Isa do erg naaniñ ki. Nafo maakde ki se, jee mētinge maakde naaja.

¹⁸ Gōtn se, Isa iiko ceede ki do deekden do: «*Raa edumga tōogo do nakge tu paac ken maakñ raa ki do ken do naan ki.

¹⁹ 'Baa 'taadki metjil jeege tun do naan ki se paac do 'teddeki naade tedn jee metum ki. *Batizdeki ute ro Bubu, Goono, te *Nirl Salal.

²⁰ 'Dooydeki naade tookñ kuun taar ken maam m'dooyseño paac se do kiñ do ki. Maam se, daayum m'utu te naase, bini bii ken dunia an nan ro ki.»

**Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn
Mark
Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan
ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Mark**

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Mark raanjinɔ se, jee kɛn naan raandɛn se, naade paac Yauɗge eyo. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn jee kuuy raanjinɔ se, Labar Jigan kɛn Mark raanjin se, naan duuk cirde paac. Taa naan se ɓo maakɗ kitapiɗ ki se, naan taad te mɛtn taar Isan utu baat se eyo. Mɛtn taar Isan kɛn lee dooy jeege jɛrl jɛrl se kic ɓo ɓoɓo maakɗ kitapiɗ ki. Num gan j'ɔɗ ɓo mɛtn taargen kɛn naan ɛd'lapia ute naajn kɛn naan naajo ute jeege se ɓoɓo kaam dɛna. Ɔo ɓoɓn mɛtin se, taar kɛn naan taad se, maakɗ labarge tun jiga ɓot kuuy se, ɓoɓo. Mɛtn taar kɛn Mark raanjin se, taad jeege tu ɔɔ: «Isa se tap ɓo naɗa?» Mark noog jeege ɔko ɔko bini 'jeel kɔkɗ Isa. Gan Isa jaay taad ute ro naan maliɗ se, naan taad ɔɔ naan *Goon Deba*. Ɔo ro goon deba se je taadn ɔɔ Raa ɛdinga tɔɔgo do nakge tu paac ɔɔ ɣɛn kɔjn ɓɔɔɔ do jeege tu ɔɔ ɣɛn tɔɔl kusiɗ jeege kici. Ter Goon Deba se je deekɗ ɔɔ Isa se, debkilim mala mala. Kɛse je taadn ute nakgen k'jeel mɛtin eyo kɛn taad ro Isa ki ɔɔ do naabin ki. Mark taad jeege tu ɔɔ Isa se naan Goon Raa (kon 1.1) ɔɔ do taar tɔɔl taarin ki se, naan raan ɔɔ Goon Raa ooy se, k'tup k'tɔɔlin ro kaag ki (kon 15.39).

*Jan-Batist *batiz jeege
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-18)*

¹ Kupm mɛtn Labar Jiga ɣɛn Isa *al-Masi, Goon *Raa.
² Aan ɓoo kɛn Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki taadno maakɗ Kitapiɗ ki do dɔkin kɛn ɔɔ:

*'Booyo, maam m'ai kɔl debm kaan naabum naani ki
taa ai daapm doobi.*

³ Ter Ezayi deek ɔɔ:
K'booy mind deba taad makɗ do kɔd-ɓaar ki ɔɔ:

*'Daapki doobm Meljege ɔɔ 'teɗinsin ki jiga 'toodn tal.**

⁴ Debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadn se, naan ɓo Jan-Batist. Naan naar teec naan jeege tu do kɔd-ɓaar ki se. Ɔotn se naan taadɛn ɔɔ: «'Terlki maakse ɔɔ ɔɗ j'asen batizi ɔɔ Raa asen tɔɔl *kusiɗge.»

⁵ Jee taa naan Jude ki paac ute jee paacɗ iino maakɗ geger kɛn Jeruzalem ki se, naade ɓaado ɓoɓn Jan ki. Naade tɔɔd mɛtn kusiɗdege naan jeege tu ɔɔ Jan-Batist batizɛ maakɗ ool magal kɛn k'danjin Jordan se.

⁶ Jan uuso kal k'daapiɗ ute beekɗ ginji ɔɔ dook maakin te kɔl daara; nakɗ kosiɗ iimi ute teeje.

⁷ Naan taad jeege tu ɔɔ: «Debm utu aɗe ɓaa mɛtum ki se, naan magal ciruma. Maam se kɔl saan kic ɓo m'aas ɣɛn no tuutiɗ eyo.

⁸ Maam se m'batizsenga ute maane, num gan naan se ɓo utu asen *batizn ute Nirl Salal.»

*Isa k'batizina ɔɔ *Bubm sitange naamina
(Mt 3.13-17, 4.1-11; Lk 3.21-23, 4.1-13)*

⁹ Anum, maakɗ ɓiige tun se, Isa iino maakɗ geger kɛn Nazaret, kɛn taa naan Galile ki, ɓaa ɔɗ Jan-Batist ɔɔ Jan *batizin maakɗ ool Jordan ki.

¹⁰ Kɛn Isa jaay teeco naatn maakɗ maane ki sum ɓo, aak maakɗ raa ɔɔd wan ɔɔ *Nirl Raa ɓooɓo don ki tec aan ɓoo deere.

¹¹ Naan booy mindi taad maakɗ raa ki, deek ɔɔ: «Naai se 'Goon maak-jema, m'ber m'ɔɔɗio taa naai 'tɔɔlumi.»

¹² Ɔotn se Nirl Raa naar tɔɔd ɔlin do kɔd-ɓaar ki.

¹³ Naan tinj ɓii si-ɔɔ do kɔd-ɓaar ki. Maakɗ ɓiige tun se, Bubm sitange ɓaado naamina. Naan injg ute daagen maakɗ kaag ki ɔɔ *kɔdn Raage ɓaado ɔɗina ɔɔ naade aakin don ki.

*Isa ber tɔɔd jee mɛtin ki ɔɔ
(Mt 4.12-22; Lk 4.14-15, 5.1-11; Jn 1.35-43)*

¹⁴ Kɛn Jan-Batist k'j'okinga dangay ki jaay ɓo Isa iin ɓaa taa naan Galile ki ɔɔ baag wɔɔkɗ Labar Jiga ɣɛn Raa se jeege tu

¹⁵ ɔɔ: «Kaadin aasga, Gaar Raa se ɓaadoɗa ɓooɔ. 'Terlki maakse ɔɔ aalki maakse do Labar kɛn Jiga.»

* 1:3 Aak Eza 40.3.

16 Kaad ken Isa deel deel taa baar ken Galile ki se, aak Simon ute genaon Andre tund tund gendde maan. Naade se jee toon kenjge.

17 Isa deekden oo: «'Baakiro 'daanumki! Borse maam m'asen tedn naase jee baa 'je jikilinge ade baa doobm Raa ki.»

18 Naade naar on genddege oo daanina.

19 Utu iik naan ki oko se, naan aak Jak te genaon Jan; naade se gaan Zebedege ing king maakj markabde ki, daap daap genddege.

20 Gotn se Isa naar danje. Naade iin on bubde Zebede maakj markab ki ute jee tedn naabinge oo naade baa metn Isa ki.

Gaaba kalan ok koon sitan
(Mt 8.14-17; Lk 4.31-44; NJKN 10.38)

21 Isa end maakj geger ken Kaparnayum ute jee metn ki. Oo ken *6ii sebit jaay aan se naan end maakj *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki oo baag dooy jeege.

22 Jeegeen booy taar ken naan dooyde se, okden taad eyo. Taa dooy naan se ok toogo oo tec aan goo gen jee jeel taadn tookj metn Ko Taar Raage se eyo.

23 Maakj 6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se, debm ok koon sitan naar endo gotn se oo ood oyo,

24 oo: «Naai Isan Nazaret. Naai tap oo naaje j'oh di ute naai? Naai se 'baado gen kutje la? Maam se m'jeeli, naai se Debm *Salal ken Raa oo oio.»

25 Ganj Isa aacin kaama oo: «'Doa! 'Teec naatn ro gaab ken se!»

26 Gotn se sitan baag tiikj gaaba se zak zak, ood ooy makono oo teec naatn ron ki.

27 Jeege paac taar se okden taad eyo oo naade toond metn naapa oo: «Kese tap oo taar oo dio? Kese dooy kiji oo naan dooy jeege ute toogin mala. Naan taad sitange tu oo sitange kic oo tookin taarina.»

28 Gotn se nookin naar eem dood taa naan Galile ute magalina.

Isa aaj jee koonge dena

29 Ken naade iin teec naatn maakj *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se sum oo, Isa baa 6ee Simon te gen Andre ki. Jak oo Jan daanina.

30 Gotn se moom Simon menda se koono, tood tood danjal ki, naan ron oh kedek. Ken Isa jaay aan se, jeege naar taadin taa mend se.

31 Naan iik ceen ki, ok jin, uun daarina. Gotn se ron ken ohg kedek se terec urlu, naan iini oo baagden tedn koso.

32 Ken kaada ooc jaay goto ted ilim se, jeege baag baano te jee koonge ute jee ok koon sitange paac.

33 Jeegeen maakj geger ki se paac tus taa 6ee ken ese.

34 Gotn se Isa ed lapia jee koonge tu dena oo koondege se naparin dena. Oo naan tuur sitange dena ro jeege tu. Ganj sitange se Isa onden doobo gen taadn taar eyo, taa naade se jeelina.

Isa lee taa naan Galile ki

35 Metbeenki tanorin-noorin got utu ilim sum oo, Isa iin teec naatn maakj naan ken se, baa do kod-baar ki goto kaam kalan. Gotn se, naan ing eem *Raa.

36 Simon ute medinge teec baa lee jena.

37 Ken naade jaay onj se, deekin oo: «Jeege paac jei jea.»

38 Isa deekden oo: «K'baaki maakj naange tun kuuy ken cees ki cees ki, m'baa taadn Labar Jiga gotn naane kici. Anum, taa naan se oo maam m'teecn m'baado se.»

39 Naan lee dood taa naan Galile ute magalina, taadden taar Raa maakj *6eedege tun ken naade lee tusn maak ki oo naan tuur sitange ro jeege tu.

Isa ed lapia debm bikid ki
(Mt 8.2-4; Lk 5.12-16, 17.12-19)

40 Gaaba kalan ok koon bikidi baado cece Isa ki, erg naanin ki, eemin noo oo deekin oo: «Ken naai 'je num, edum lapia taa rom se daapm 'toodn kolon kolon.»

41 Isa aakin se, eejin don ki, ol jin utina oo deekin oo: «Yee, maam m'jea, oh roi daapm 'toodn kolon kolon!»

42 Gotn se sum oo, gaabm se bikidin onina oo ron daap tood kolon kolon.

43 Gotn se, Isa aacin kaama oo naar tuurina,

44 oo deekin oo: «'Booy bee: onte baa taadn nam ki. Num ganj 'baa 'taad roi *debm tedn serke Raa ki oo ed *serke Raa ki aan goo ken *Musa taadino maakj Kitap ki, taa naai roi daapga toodga kolon kolon se. Bin oo jeege paac 'jeele, naai se ohga lapia.»

45 Num ken gaabm se jaay iin baa se oo goto baa se paac naan baag taadn labar nakj aanin don ki se jeege tu. Taa naan se oo, naan jeege tu se Isa oh end te maakj geger ki eyo, num baa ting do kod-baar ki oo jeege iino goto baa se paac, baado onina.

2

*Isa ed'lapi debm k'runḡuy ki
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

¹ Kɛn tɛd bii kandum se, Isa ɔk tɛrl maakɲ gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki, k'booy j'ɔɔ naan utu beene.

² Jeege baado tus dena ɛnd dooc maakɲ ɓee se tak, bini aan kaam taar ki kic ɓo gɔtɔ gɔtɔ. Gɔtn se Isa taadden taar *Raa.

³ Kaad kɛn Isa utu taad taad ɓort se, jeege baano ute debm k'runḡuy. Daande ki se gaabge sɔɔ ɓo uuniŋo.

⁴ Taa jeege den den se, naade ɔɲ baansin te gɔtn Isa ki eyo. Gɔtn ese naade ook do ɓee ki, ud buut do ɓee kɛn Isa inḡ maak ki ɔɔ uun ɓɔɔyo debm k'runḡuy do nakɲ toodɪn ki.

⁵ Kɛn Isa jaay aak naade aal maakde doɲ ki se, deek debm k'runḡuy ki ɔɔ: «Goonuma, *kusiŋige se, maam m'tɔɔlisinga naatn.»

⁶ Gɔtn se jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage kandum utu inḡ gɔtn ese jaay booy taar Isa taad se, naade taad ute maakde ɔɔ:

⁷ «Gaabm se, je taadn ɔɔ dio? Naan naaj naaj Raa. Kɛn 'kɔɲ tɔɔl kusiŋ deba se Raa kaliŋ ki sum ey la?»

⁸ Num gaɲ taar naade taad ute maakde se, Isa naar jeelga ɔɔ deekden ɔɔ: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

⁹ Gen naase ki num, kɛn gay ɓo ɔɲ ciri: kɛn m'deekɲ debm k'runḡuy ki m'ɔɔ: «Kusiŋige se, maam m'tɔɔlisinga naatn» ɔɓu m'deekɲ m'ɔɔ: «Iini, uun nakɲ toodɪ se ɔɔ 'lea' se ɓo ɔɲ cir le?»

¹⁰ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ɔk tɔɔgo gen tɔɔl kusiŋ jeege do naan ki ara.» Gɔtn se, Isa deek debm k'runḡuy ki ɔɔ:

¹¹ «M'deeki m'ɔɔ: iini, uun nakɲ toodɪ ɔɔ 'baa bei ki.»

¹² Gaaba se naar iin uun nakɲ toodɪna ɔɔ teec naan jeege tun te dɛnde se. Jeege inḡ aakin se, nakɲ se ɔkden taad eyo. Naade tɔɔm Raa deek ɔɔ: «Nakɲ bin se bii kalan j'aak te eyo.»

*Isa dan Lebi
(Mt 9.1-17; Lk 5.27-39)*

¹³ Isa ɔk tɛrl jɛɲ baar kɛn Galile ki daala. Jeege dena baado ɔɲɲina ɔɔ naan dooyde ute taar Raa.

¹⁴ Kɛn naade deel deel gɔtn ese se, Isa uun kaamin aak Lebi goon Alpe, *debm tɔkɲ miiri, inḡ king gɔtn tɛdn naabin ki. Naan deekin ɔɔ: «Iini 'daanuma.» Gɔtn se sum ɓo Lebi iini ɔɔ daaniŋa.

¹⁵ Bii kalan Isa ute jee mɛtin ki inḡ ɔs kɔs ɓee Lebi ki se; *jee tɔkɲ miirge dena te jee *kusiŋige se baado inḡ ɔs te naade, taa jeege dena ɔko mɛtn Isa.

¹⁶ Jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raagen maakɲ *Parizige tu se aakin naan inḡ ɔs kɔs ute jee kusiŋige ɔɔ te jee tɛdn miirge se, deek jeege tun mɛtin ki ɔɔ: «Aakki tu naan inḡ ɔs kɔs te jee tɔkɲ miirge ute jee kusiŋige!»

¹⁷ Kɛn Isa jaay booy taarde se, deekden ɔɔ: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num kɛn jee je daptor se, jee kɔɔŋge. Maam m'baado se gen dan jee kɛn saap ɔɔ naade aak bɛɛ naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki, naade jee kusiŋige se.»

*Dooy Isa se tec aan gɔɔ dooy *Parizige eyo*

¹⁸ Bii kalan se jee mɛtn Jan-Batist ki ute Parizige uun kuun *siam. Naade baado tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Jee mɛtn Jan ki ute gen Parizige se uun siam; anum gen di jaay jee mɛtn naai ki uun ey se?»

¹⁹ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Jeege baado kɔkɲ mɛnda jaay gaabm mɛnda utu se, naade kuun siam ɔɔ dio? Met ki eyo. Naade se kɔɲ kuun siam eyo kɛn mɛl mɛnda jaay utu te naade se.

²⁰ Num gaɲ bii kalan kaadɪn utu 'kaan se gaabm mɛnda j'utu j'an kɔɔdn naata. Kaad kɛn se jaay ɓo, mɛdɪnge se 'kuun siam.

²¹ «'Booyki, nam 'kɔɲ kaal kal kiji ro kal kɛn koono eyo. Ey num kal kiji se an nɛɛpm ute kal koono ɔɔ gɔtn nɛɛpin se 'tɛdn magal cir kɛn do dɔkiŋa.

²² ɔɔ tɔtn koojɲ bin utu iin kiin se, j'ɔmbin maakɲ k-leɛterge tun koono eyo. Ey num tɔtn koojɲ bin se an dɔɔbm ute k-leɛterge se naatn. Tɔtn se le 'kɔɔy naan ki cɛɛ ɔɔ k-leɛterge se le, 'dɔɔbm tujɔ. Num gaɲ bɛɛki num, tɔtn koojɲ bin utu iin kiin se, k'j'ɔmbin maakɲ k-leɛterge tun kiji.»

*Isa taad taa *bii sebit
(Mt 12.1-4; Lk 6.1-11)*

²³ Bii kalan bii sebit ki se, Isa ute jee mɛtin ki deel maakɲ gɔtn gem ki. Kɛn naade deel deel se jee mɛtin ki baag tɛɛɛɲ do gemge.

24 Ken *Parizige aak nakɲ ese se, taad Isa ki ɔɔ: «Aaka, jee mɛti ki tɛd nakɲ kɛn j'und te kulu gɛn tɛd eyo bii sebit ki!»

25 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Bii kalan naase 'dooyɪnki te ey la, nakɲ kɛn *Daud tɛd ute jeenge kaad kɛn naade ɔk nakɲ kɔs eyo ɔɔ ɔɔ ɔɔ tɔaldɛ?»

26 Kaad kɛn se, Abiatar ɔɔ *magal debm tɛdn sɛrke Raa ki. Gɔtn se Daud ɛndo maakɲ *kɔrɔr magal gɛn Raa ki, tɔs mappan j'ɛdɪŋga kɛd *sɛrke Raa ki se ɔɔ ɔɔ. Ey num, kɛn ɔk doobm 'kɔs se jee tɛdn sɛrkge Raa ki sum. Ganɲ Daud tɔs ɛd jeege tun mɛtɪn ki se kici.»

27 Ter Isa deekden daala ɔɔ: «Bii sebit se, Raa tɛdn taa debkilimi ey num debkilimi ɔɔ Raa tɛdn taa bii sebit eyo.

28 Taa naan se ɔɔ *Goon Deba se, naan ɔɔ Mel gɛn bii sebit.»

3

Isa ɛd lapi gaab kɛn jin ooyga kooyo

1 Bii kalan Isa ɔɔa ɛnd maakɲ *ɔee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se daala. Gɔtn ese, ɔk gaaba kalan jin ooyga kooyo.

2 Jee inɲ gɔtn se ɔnd kaama Isa ki tak, taa naade je an kaaka kɛn n'kɛdn lapi gaab kɛn se *bii sebit ki num, taa naade an kɔkn mindina.

3 Isa taad gaab kɛn jin ooyga kooy se ɔɔ: «lini, 'daar naan jeege tu.»

4 Isa tɔnd mɛtn jeegen inɲ aakin se ɔɔ: «Bii sebit ki se, j'undsenga kulu gɛn tɛdn bɛɛ lɔbu, gɛn tɛdn *kusiŋ lɛ? Ɔɔ ɔɲ deba num an kaaj, lɔbu an tɔal lɛ?» Ganɲ naade se do deɲ.

5 Gɔtn se Isa uun kaamin aak dɔɔddɛ paac. Naan maakin taarin dɔdɛ ki ɔɔ bɔɔbbɛ makɔnɔ. Ute do-mongdɛ se, naade tuj nanjin maakin tak tak. Naan deek gaab kɛn jin ooyga kooy se ɔɔ: «Sɛɛj jii!» Ɔɔ gaabm se sɛɛj jina ɔɔ gɔtn ese sum ɔɔ jin ɔɲ lapi.

6 Ken *Parizige jaay teeco maakɲ bɛe kɛn Yaudge lee tusn maak ki sum se, naade naar ɔɔaɔ tus dɔɔk taardɛ ute jee *Eɔrdge taa naade je doobm an 'kutn Isa.

Jeege dena ɔk mɛtn Isa

(Mt 10.1-15; Lk 6.12-19; NJKN 1.13)

7-8 Isa iik tɔk ɔɔa te jee mɛtɪn ki jɛn baar Galile ki. Gɔtn se jeege dɔɔlɔ dena ɔko mɛtɪna. Naade se iino taa naan kɛn Galile. Ken dɔɔl jeege jaay booy nakgen naan lee tɛd se, jee mɛtɪnge iino taa naan Jude ki kengen mɛtɪnge iino maakɲ gɛger kɛn Jeruzalɛm ki, kɛngen se iino taa naan Idume ki, ɔɔ kengen kuuy se iino jɛn ool Jordan kɛn kaam naane ɔɔ kengen kuuy se iino taa naan Tir ute gɛn Sidɔn ki. Naade ɔɔaɔ ɔɲina.

9 Gɔtn se naan taad jeege tun mɛtɪn ki ɔɔ k'daapɪn markaba kaam jina taa jee denge se an kɔtn kɔl kund eyo.

10 Isa se ɛdga lapi jee kɔɔnge tu dena. Taa naan se ɔɔ, jeegen paacɲ ɔk kɔɔnge se ɔɔaɔ tooc ron ki je an kutn te jide.

11 Ken jee ɔk kɔɔn sitange jaay aakin se, naade taal tooc mɛtn jɛn ki tɔɔd tɔoy ɔɔ: «Naai se Goon *Raa.»

12 Ganɲ Isa aacden kaama makɔnɔ ɔɔ j'ɔntɛ taadn jeege tu an jeele.

Isa bɛɛr tɔɔd jee kaan naabinge sik-kaar-dio

13 Gɔtn se, Isa ɔɔa ook do kɔs ki ɔɔ dan jee kɛn naan jedɛ ɔɔ naade ɔɔaɔ ɔɲina.

14 Maakdɛ ki se naan bɛɛr tɔɔd gaabge sik-kaar-dio, kɛn naan danɛ jee kaan naabinge, taa 'king te naana ɔɔ adɛn kɔl gɛn lee taadn taar Raa jeege tu,

15 ɔɔ naan ɛdden tɔɔgɔ gɛn tuur sitange.

16 Kɛse ɔɔ ro jee sik-kaar-di kɛn naan bɛɛr tɔɔddɛ: Simon naan ɔndɪn ron Pier*,

17 Jak te genaɲ Jan, naade se gaan Zebedege kɛn Isa danɛ ute ro Bonɛrgɛs kɛn je deekɲ ɔɔ: jeege se tec aan gɔɔ raa taata.

18 Kengen kuuy se, Andre, Pilip, Bartelemi, Matiye, Tɔma, Jak goon Alpe, Tade, Simon debm je kujɲ naanina,

19 ɔɔ Judas Iskariot, naan ɔɔ debm utu kutn Isa.

Isa taasinge baano jea

(Mt 12.22-37; Lk 11.14-23)

20 Isa tɛrl ɔɔa ɔeeene. Gɔtn se jeege ɔɔaɔ tus den daala, bini naan ute jee mɛtɪn ki se gɔtn naade 'kɔn jaay an kɔs kic ɔɔ gɔtɔ.

21 Ken taasinge jaay booy bin se, naade je ansɪn kɔkn ɔɔa ɔeeene, taa naade taad ɔɔ: «Isa se donɲ biga.»

**Bubm sitange ute Isa taardɛ ɔɔa eyo*

* 3:16 Pier se je deekɲ ɔɔ: dɛlbɛ.

²² Jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raagen iino Jeruzalem ki se, naade taad ɔɔ: «Naan se ɔk Belzebul†.» ɔɔ: «Ute Bubm sitange se ɓo naan tuur sitange ro jeege tu.»

²³ Ken Isa jaay booy taarde se, naan danɗeno cɛɛɲ ki ɔɔ taadɗen ute kaal naagɲ taara ɔɔ: «Bubm sitange jaay tuur ron mala se, an tuur ɔɔ dio?»

²⁴ Ken maakɲ taa naan gaar ken jeenge taarde ɔk mɛtn naap ey se, naade 'kɔɲ king kalan eyo.

²⁵ Jee maakɲ ɓee ki jaay taarde ɔk mɛtn naap ey se, jil jee se kingɗe kɔɲ ɓaa eyo.

²⁶ Ken Bubm sitange jaay baagga tɛdn ɓɔɔɔ ute ro naan malin se bin se naan tɔpɓa ron, naan se tɔɔgin tɛdn ɓɔɔ ɔɔ gaarin kic le 'tɛdn ɓɔɔ.

²⁷ «Ken nam jaay je kend kɔsn ɓee debm tɔɔɓ se, debm se naan ɔk dɔokinga jaay ɓo, 'kɔsn ɓeenɓa.

²⁸ 'Booyki ɓee m'asen taada: *kusiɲ ken jikilinge tɛd paac ute naajɲ ken naade naaj Raa se kic ɓo, Raa adesin tɔɔɔ.

²⁹ Num gan debm jaay naaj *Nirl Salal se, kusiɲ naan se mɔɔtn Raa anɲin tɔɔl eyo, anum kusiɲ naan se, an tiɲɲ yeminɓa.»

³⁰ Isa taadɗen bin se taa naade taadga taada ɔɔ naan ɲ'ɔk sitan.

*Gɛnaa Isage ute konɗe
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

³¹ Gɔtn se gɛnaa Isage ute konɗe jaay aan se, naade daar naatn ɔɔ ɔɔ k'danɗeno Isa.

³² Gɔtn ese jeege dena ing gurug Isa, k'deekein j'ɔɔ: «'Booyo! Koi ute gɛnaaigen mɛndge ute ken gaabge utu naatn, je ai kaaka.»

³³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Koyuma ute gɛnaamge se tap ɓo nanɲe?»

³⁴ ɔɔ naan uun kaamina aak jee ing gurugin se, deek ɔɔ: «Aakki, jee se ɓo koyuma ute gɛnaamge.

³⁵ Taa debm jaay tɛd nakɲ Raa maakin jen ro ki se, kese ɓo gɛnaam gaaba, ken mɛnda ɔɔ koyuma.»

4

*Kaal naagɲ taar gɛn debm kɔnd buru
(Mt 13.1-23; Lk 8.1-15)*

¹ Tɛr daala Isa baag dooy jeege taa baar ken Galile ki. Taa jeege tus ron ki den se ɓo, ɔlin naan ook ing maakɲ markab ken do maane ki. ɔɔ jee ute denɗe se le, daar do jɛɲ baar ki.

² Gɔtn se naan dooyden te nakge dena ute doobm kaal naagɲ taara. Maakɲ dooyin ki se, naan deekɗen ɔɔ:

³ «'Booyki! Deba kalan tɔs kupina ɔɔ teec ɓaa kɔnd buru.

⁴ Num ken naan jaay ɔnd kɔnd buriɲ se, kupm mɛtin si jɛɲ doob ki ɔɔ yeelge booy ɓaado naar tuun ɔsin naatn.

⁵ Kupm mɛtin si do naan ken gɔtn maakin ɔk koa. Kupm se naar teeco yɔkɔɔ taa gɔtn se, naarin cɛɛɓe.

⁶ Num gan ken kaada jaay baag tɔɲɓo se, naan lawaka ɔɔ tuutu, taa gɔtn se iirin ɔɲ end ɓaa te dɔk eyo.

⁷ Kupm mɛtin se si maakɲ ji kaag ken ɔk kɔrɔndɔ. Ji kaagɲ ute kɔrɔndin se teepe ɔɔ aayin taara ɔɔ bur se, ɔɲ ooɲ te eyo.

⁸ Num kupm mɛtin se si do naan ken jiga. Gɔtn se naan teece, teepe, am tɔk doa ɔɔ ɔk kaama. Do kalan ɔk kaama ɓee ɓee, kɛngen kuuy ɔk kaama dena ɔɔ kɛngen kuuy se ɔk kaama den ciri.»

⁹ Gɔtn se Isa deekɗen ɔɔ: «Debm ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!»

¹⁰ Ken Isa iik tɔk naatn cɛɛ jee denɲe tu se, jee cɛɛɲ ki ute jee mɛtin ken sik-kaar-di se tɔnd mɛtin ɔɔ ɲ'aden taadn tɔɔkɲ mɛtn kaal naagɲ taargen se.

¹¹ Naan tɛrlɛn ɔɔ: «Nakɲ j'ɔyinga kɔy maakɲ *Gaar Raa ki se, *Raa taadsenga mɛtin naase ki. Num gan jee kuuy se taargen se paac, naade booyin aan ɓɔɔ kaal naagɲ taara,

¹² taa naan se ɓo:

Naade aaka nabo ɔɲ aak ɔk eyo,

naade booyo nabo ɔɲ booy ɔk eyo.

Ken naade booy ɔkga num, daan naane,

*naade tɛrlga maakɗe do Raa ki ɔɔ naan aden tɔɔl *kusiɲɗe.*»*

Isa tɔɔk mɛtn kaal naagɲ taar gɛn debm kɔnd buru

† 3:22 Belzebul ro kuuy gen Bubm sitange lɔɓu Iblis, naan ken tɔk mind jeege. * 4:12 Aak Eza 6.9-10.

13 Gətn se, Isa deekden ɔɔ: «Kaal naagŋ taar maam m'taadsesin ese se jaay naase 'booy ɔkinŋi ey se, num kaal naagŋ taar kən kuuy paac se, anki 'booy kəkŋ ɔ dɪ?

14 Debm kənd buru se le tec aan gəɔ debm taad taar Raa.

15 Jee mətɪŋge se tec aan gəɔ kupm kən si jɛŋ doob ki se. Kən naade jaay booyga taar Raa se, *Bubm sitange naar ɓaado ɔdɪ taar se maakde ki naatn.

16 Num jee mətɪŋge se, tec aan gəɔ naan maakinŋ ɔk koa. Jee se jaay booyga taar Raa se, naar ɔkinŋ maakde ki ute maak-raapo.

17 Naɓo naade se ɔŋ ɔkinŋ tɔɔg eyo, ɔŋ taar Raa ɔl iiri maakde ki eyo, taa naade ɔŋ ɔŋ te maakde kaam kalanŋ eyo. Kən dubar ɔŋdenga ey le k'baagdenga dabar gen taar Raa sum ɓo, naade naar rɛsn ute kaal maakden do Raa ki se naatn.

18 Jee mətɪŋge se, tec aan gəɔ gətn ɔk jii kaagŋ ute kərəndɪŋa. Naade se booyga taar Raa,

19 naɓo naade uun nirlde do nakge tun do *duni ki, je maala ute nakgen jeege lee dɔŋ se. Nakgen se ɓo, ɓaado maak-saapde ki ɔɔ gaasin taar Raa se ɔŋ tɛd naaba maakde ki eyo.

20 'Booyki, kupm si do naan kən jiga se tec aan gəɔ jeegen booy taar Raa ɔɔ took aal maakde do ki. ɔɔ taar Raa se ɔlde naade tɛdn nakgen bɛɛ bɛɛ. Jee mətɪŋge se tec aan gəɔ gem kən ɔk kaama bɛɛ bɛɛ, kengen mətɪŋge tec aan gəɔ gem kən ɔk kaama dɛna ɔɔ kengen kuuy se tec aan gəɔ gem kən ɔk kaama dɛn cir se.»

*Kaal naagŋ taar gen lɔəmpɔ
(Lk 8.16-18)*

21 Ter Isa deekden daala ɔɔ: «Nam ɔɔcga lɔəmpinŋ num, deebinŋ dukulu donŋ ki ne? Lɔ ɔndin metn danal ki la? Bɛɛki num, an kuun kəl raan ey la, taa wɔɔr gotɔ?

22 Taa dɪ nakŋ ko k'kəyɪn se utu toodn tal, nakŋ kən jeege jeel metin ey se, jeege utu 'jeel metin paac.

23 'Booyki bɛɛ. Debm ɔk bi booyo num, booy ɔk taar se!»

24 Isa tɛrl deekden daala ɔɔ: «ɔndki kəndɔ ute taar naase 'lee 'booyki se. Taar kən Raa ɛdsesin se, utu asesin dɔɔjɔ, ute nakŋ kən naase 'lee 'dɔɔjɪki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin dɔɔjɪ doocŋ cirr cirr daala.

25 Taa debm ɔk se j'an kəmb do ki, num debm ɔk ey le, kən cəkən naan ɔk se kic ɓo, j'an tɔsn naatn.»

*Kaal naagŋ taar gen nakŋ teec kalinŋ ki
(Mt 13.31,32; Lk 13.18,19)*

26 Isa tɛrl taad daala ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se tec aan gəɔ nakŋ ese: deba kalanŋ ɓaa kənd buru maakŋ gətinŋ ki.

27 Kən maakŋ nɔɔr kən naan tood toodɔ lɔ, katar kən lɛk lɛkɛ, gətn se kupu teec kalinŋ ki ɔɔ teepe, ganŋ naan jeel metin eyo.

28 Naan se, tɛd kupu teec kalinŋ ki, teepe, am tɔɔk doa ɔɔ do se ɔk kaama jiga.

29 Kən debm maakŋ-gɔtɔ jaay aak nakinŋ aacga se, naan uun gordɔ, baag kojŋ nakinŋa, taa kaadn kɔjɔ se aanga.»

Kaal naagŋ taar gen kaam nakŋ k'danŋin mutard

30 Ter Isa taad ɔɔ: «*Maakŋ Gaar Raa se maam m'an kəmb bɛyɛ ute dɪ? ɔɔ ute kaal naagŋ taar gay jaay maam m'an taadinŋ jeege tu se?

31 Maakŋ Gaar Raa se tec aan gəɔ kaam nakŋ k'danŋin mutard. Kən j'utu j'ɔɔcinŋ kɔɔc naan ki se, naan baat cirr kaam nakgen do naan ki se paac.

32 Num ganŋ k'j'ɔɔcinga num, naan magal cirr nakgen teec maakŋ ɓar ki se paac. Naan teep tɛd magala, tɔp tɛd lɛtɛ ɔɔ bini yeelge kic ɓo ɓaado uj kujdege do ki.»

33 Isa dooy jeege ute kaal naagŋ taarge dɛna tec aan gəɔ napar naangen ese se ɔɔ naan taadden Taar Raa kən naade an kɔŋ kaasn gen booy kəkɔ.

34 Naan dooy jeege ute kaal naagŋ taara salal. Num kən naan ɔɔpga kalinŋ ki ute jee metin ki num, naan inŋ tɔəkden mətɪŋa.

*Isa ɔk daar kuulu
(Mt 8.18-27; Lk 8.22-25)*

35 Bii kən se sum ɓo, aan tɛgɛr se, Isa deek jee metinŋ ki ɔɔ: «K'gaanŋ k'ɓaaki jɛŋ baar kən kaam naane.»

36 Jee metinŋ ki se iinŋ ɔŋ jee dɛn se ɔɔ naade uun markabm kən Isa inŋ maak ki se ɔɔ ɓaansinŋa. Gətn se markabgen kuuy kic ɓo ɓaa te naade.

37 Gətn se kuulu dɔɔɔ makɔŋɔ, ɔl maane aal walak walak ɔɔ iinŋ dooc dooc maakŋ markaba.

38 Ganŋ Isa aal donŋ do wasad ki tood tood bia kaam mɔətn maakŋ markab ki. Jee metinŋ ki tond duriŋa deekinŋ ɔɔ: «Debm dooyje, ɓɛɛɛ, naajege j'aki kutu ɔɔ naai 'tənd met ey bin se gen dɔɔ?»

³⁹ Isa jaay dur se, iin aac kaama kuul ki oo deek maane ki oo: «'Doa, 'tood kaam kalaŋ!» Gōtn se kuulu daara oo gōto do dil.

⁴⁰ Isa deekfen oo: «Gen di jaay naase 'beerki bin se? Borse kic bo oo aalki te maakse dom ki ey la?»

⁴¹ Naade aak nakŋ Isa ted se, nirlde teece oo gōtn se naade baag taadn ute naapa oo: «Kese tap bo nanŋa bini, ken kuulu ute maane ki kic bo tookin taariŋ se?»

5

*Isa ed'lapia debm koon sitan ki
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)*

¹ Gōtn se naade aan taa baar Galile ken kaam naane taa naan jeege tun k'danŋden Gerazeniŋe.

² Ken Isa ute jee metin ki jaay booyo naatn maakŋ markab ki sum se, gōtn se gaaba kalaŋ naar teeco maakŋ iifge tun Yaudge tedino gen tal taal yodege se oo naanŋ baa daad Isa. Gaabm se ok koon sitan.

³ Naan ting maakŋ iifge tun se oo gaabm se k'dookin ute zinziŋi kic bo, oo okin eyo.

⁴ Daayum j'aalinŋ dōkōdom maala jen ki oo jinŋ k'dookin te zinziŋi, num ganŋ naanŋ ganŋ ute dōkōdom maala oo tōnd terecŋ ute zinziŋi se naatn. Nam nam tōog jaay anŋ kōkŋ daar se gōto.

⁵ Nōoro katara, daayum, naanŋ ting maakŋ iifge tu oo do kōsge tu, naanŋ tōod tōoyo oo tōnd ganŋ ronŋ ute koge.

⁶ Ken naanŋ aak Isa met dōk se, naanŋ aanŋ baa erg naaninŋ ki,

⁷ oo naanŋ ood'oy makōno oo: «Isa Goon *Raa Taaro, j'oo di ute naai? Bere, m'aali Raa mindi ki, onte 'dabaruma.»

⁸ Ken naanŋ taad bin se taa Isa taadinaŋ taada oo: «Sitan, 'teec naatn ro gaab ken se!»

⁹ Ter Isa tōnd metn gaaba se oo: «Naai roi nanŋa?» Oo naanŋ terlinŋ oo: «Maam se rom Dool asarge, taa naaje k'ro naap ki.»

¹⁰ Naanŋ eeminŋ nōo metin ki kōni kōni oo n'ontē tuurde naatn maakŋ taa naanŋ ken ese se.

¹¹ Kaam metn kōs ki se ok dōol kinziŋge dena gaam gaama.

¹² Gōtn se sitange eem nōo metn Isa ki deekinŋ oo: «Oje naaje se k'baa kēnd maakŋ kinziŋge tun ese se.»

¹³ Oo naanŋ undden kulu. Gōtn se sitange se teeco ro gaab ken se oo baa end maakŋ kinziŋge tu. Dool kinziŋgen te dende se dōobō rus oo naar aano girdi girdi booy baa si maakŋ baar ki oo paac maane oode. Kinziŋge se baa baa nakŋ dupu-dio.

¹⁴ Ken jee gaam kinziŋge jaay aak nakŋ ted se, naade dōob anŋ baa taad nakŋ se jeege tun maakŋ geger ki ute jeejen inŋ bee naatge tu. Oo jeege se baado aak nakŋ ken ted se.

¹⁵ Ken naade aan oo Isa se, naade aak gaabm ken dōol sitange inŋgo ronŋ ki se, naanŋ metekga oo inŋ kinŋ ute kalinŋ ronŋ ki. Ken naade aakinŋ se, beere baa okde.

¹⁶ Jee ken aako nakŋ aan do gaab ken ok sitange ute gen kinziŋge se, naade oos maaninŋ jeege tu,

¹⁷ oo jee se baa eem nōo metn Isa ki oo n'iinŋ n'ōnden taa naanŋde.

¹⁸ Ken Isa ook maakŋ markab ki baa baa se, gaabm tēdo kōonŋ sitange se eeminŋ nōo metin ki oo 'baa te naanŋa.

¹⁹ Gōtn se Isa undin te kul eyo, ganŋ naanŋ deekinŋ oo: «'Baa bei ki oo jeeige se, 'taaddenŋ nakgen paacŋ Raa tēdi naai ki se, oo keejŋ ken naanŋ eejŋ doi ki se.»

²⁰ Ken naanŋ jaay baa baa se, baag taadn jeege tun taa naanŋ ken k'danŋinŋ Gegergen-Sik taa bēe paacŋ ken Isa tēdinŋ naanŋ ki se. Oo jeejen booy taar se, paac se, okden taad eyo.

*Isa tōog cir kōonŋ ute yoa
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)*

²¹ Isa iinŋ gōtn se ook maakŋ markab ki oo ok terlŋ baado jen baar ken kaam naane. Ken naanŋ jaay aan se, jee denge se baado tus ceeŋ ki.

²² Gōtn se gaaba kalaŋ k'danŋinŋ Jayrus, naanŋ se magal gen bee Yaudgen lee tusn maak ki, baado jaay aak Isa se, erg metn jen ki.

²³ Naanŋ eeminŋ nōo metin ki kōni kōni oo deekinŋ oo: «Maam se, goonum mēnd baat se baa baa kooyo. 'Baado ond ji ronŋ ki, taa naanŋ 'kōnŋ lapia oo 'kiini.»

²⁴ Isa tooko oo baa te naanŋa. Oo jee te dende se ok metina oo tuuriŋ kaam ara kaam ara.

²⁵ Gōtn se mēnda kalaŋ bini, gōtn moosiŋ aan sum se oo daar eyo. Moosiŋ se, okga baara sik-kaar-dio ronŋ ki.

²⁶ Naanŋ lee dabarga ronŋ dena gōtn jee dawage tu oo utga jinŋ paac naŋo oo te lapi eyo. Num ganŋ kōoninŋ se cirinŋ cir do ki daala.

27-28 Num naan booyga ken j'əəs maan Isa se, taa naan se 6o, naan taad ute maakin ə: «Ken maam m'baa jaay m'utga kalin sum 6o, m'utu m'kəŋ lapija.» Naan end daan jeege tu, baado naagŋ Isa ki ə ut kalina.

29 Naan ken se sum 6o, moosiŋ nəŋ daara ə naan naam ək roŋa.

30 Gətn se Isa naar naam təgə teec roŋ ki se, naan tərɫ aak jee dənge ə tənd mətde ə: «Nanja jaay ut kalum se?»

31 Gan jee mətŋ ki tərɫŋ ə: «Aaka, jeege 6o tuuri kaam ara kaam ara, jaay tərɫ naai 'tənd mətə ə: «Nanja 6o utum se?» Gen dŋ?»

32 Num gan Isa tərɫ aak jeege gurugiŋ se, taa kaakŋ nam jaay utŋ se.

33 Gətn se mēnda se 6eer 6aa əkiŋa ə roŋ ook marga, taa naan jeel nakŋ aan roŋ ki se. Naan baado ooc mətŋ jəŋ ki ə taadiŋ nakŋ ken aan doŋ ki se paac.

34 Isa deekiŋ ə: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapija; kəŋŋi se ai tēdn dŋm ey sum.»

35 Ken Isa utu daar taad taad bərt se sum 6o, jeegeen iŋo 6ee Jayrus ki, naan ken magal *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se, baado taadiŋ ə: «Bere, gooni mēnda se le, ooyga; Debm dooy jeege se əŋŋŋ kaam kalaŋ.»

36 Gan taar naade se Isa tənd mət eyo. Naan deek Jayrus ki ə: «Əŋte '6eere; ənd maaki kaam kalaŋ.»

37 Isa əŋ nam ək mətŋ eyo əp Pier, Jak, ute genaŋ Jan sum.

38 Ken naade jaay aan maakŋ 6ee ken gen magal 6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se, Isa aak jeege se tēd gaaja gaaja, jee mətŋge eem keeme, kengen mətŋge təy təy se.

39 Isa end maakŋ 6ee ki se deekiŋ ə: «Gen dŋ jaay naase eemki ə 'tēdki gaaja gaaja se? Bere, goon se le ooy te eyo; naan tood tood bi sum.»

40 Gətn se naade baagiŋ tooy koogo mətŋ ki. Gan Isa tuur əd jee se paac naatŋ, əp bubm goono ute koŋa ə jeegeen baado ute naan se. Gətn se, Isa end maakŋ 6ee ken j'aal goono maak ki se.

41 Naan ək jŋ goono ə deekiŋ ə: «*Talita kuum!*» Taar se je deekŋ ə: m'deeki m'ə goon mēnda, iŋŋ!

42 Gətn se goon mēnda naar iŋŋ ə baag lea. Goon mēnda se goon 6aara sik-kaar-dio. Ken jeege jaay aak nakŋ se, 6aa deel dode ə əkden taad eyo.

43 Gan Isa dejdēn ə: «Nakŋ se, j'əŋte taadiŋ nam ki.» Tər deekdēn ə: «Goon mēnda se j'ēdŋ kəsə.»

6

Jee Nazaret aal Isa maak ki eyo (Mt 13.54-58; Lk 4.16-30)

¹ Isa iŋ əŋ gətn se 6aa maakŋ naanŋ ki ə jee mətŋ ki 6aa te naana.

2 *Bii sebit jaay aan se, naan end maakŋ *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki ə baag dooy jeege. Jee dēn iŋg booy taar naan iŋg taad se, taar se tap 6o əkden taad eyo. Naade taad ə: «Nakgen se tap 6o naan əŋŋo gay? Ə jeel-taar se nana 6o taadiŋo, jaay əliŋ tēd nakŋ-kəŋgen bin se?»

3 Naan se debm tirdŋ goon Mari, ken lee cəc daap nakge se ey la? Naan se genaŋ Jak, gen Joos, gen Jud, ute gen Simon ey la? Ə genaangen mēndge 6o utu tiŋg te naajege ara ki ey la?» Kese 6o nakŋ ken tēddēn naade əŋ aal maakde doŋ ki ey se.

4 Gətn se Isa taaddēn ə: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, jeege paac aaliŋ maak ki, num ken aaliŋ maak ki ey se, jee maakŋ naanŋ ki, taasinge, ute jee ken maakŋ 6een ki.»

5 Gətn se Isa əŋ tēd te nakŋ-kəŋm gam eyo, na6o tənd jŋ 6o do jee kəŋge tu kandum bin sum ə naade se əŋ lapija.

6 Ken Isa jaay aakde naade baate tookŋ kaal maakde doŋ ki se, tap 6o, əkiŋ taad eyo.

Isa əl jeengen sik-kaar-di se naaba (Mt 10.5-14; Lk 9.1-6, 10.1-20)

Gətn se Isa iŋ 6aa lee dooy jeege maakŋ naange tun cē geger Nazaret ki.

7 Naan danŋ jee mətŋ ken sik-kaar-di se baagdē təl naaba jeege di dio. Gətn se naan ēddēn təgə gen cir sitange,

8 ə dejdēn ə: «Əŋte 'kuunki dŋm gen kəkŋ doobo; əŋte 'kuunki kəsə, əŋte 'kuunki 6əŋə, əŋte 'kuunki gurs, num ken '6aaki 6aa se, 'təski sirdge 6o jisege tu sum.

9 'Təlki saasege jesege tu num gan əŋte 'təski kalge di dio.»

10 Tər naan deekdēn daala ə: «Ken naase aankiga jaay, endkiga 6ee nam ki num, iŋkŋ gətn ese sum bini anki kiŋ 6aa maak ki. Əŋte 6aaki 6ee nam ken kuuyu.

11 Gōtn naase 'baaki jaay jeege baate dōōdn kōkse se ɔ baate booy taarse num, naase 'teec ɔndeki naandɛ ɔ kɛn 'teeki teec se, 'kudn jɛsege tu kic ɔ 'tupdenki naatn. Taa kɛse adɛn tɛdn saada.»

12 Kɛn naadɛ jaay ɔaa se taad taar *Raa jeege tu deekden ɔ k'tɛrl maakdɛ.

13 Naadɛ tuur sitange dɛna ro jeege tu ɔ jee kōōnge dɛna naadɛ ɔden uubu rofdɛ ki ɔ naadɛ edden lapia.

**Erɔd tɔl Jan-Batist
(Mt 14.1-12; Lk 3.19-20, 9.7-9)*

14 Gaar Erɔd se booy jeege ɔas maan Isa, taa nookin eem dōōd gōtɔ ɔaa se paac. Jee mɛtinge ɔ: «Jan-Batist ɔ duroga daan yoge tu. Taa naan se ɔ Raa ɛdinga tōōgɔ gɛn tɛdn nakn-kōōbge.»

15 Jee mɛtingen kuuy se deek ɔ: «Naaŋ ɔ *Eli*.» Ɔ jeegeen kuuy daala deek ɔ: «Naaŋ se debm taad taar teeco taar Raa ki tec deb kalan maakj jeejege tun taad taar teeco taar Raa kɛn do dōkin se.»

16 Gan kɛn Erɔd booy j'ɔosin maan Isa se, deek ɔ: «Kɛse Jan-Batist kɛn maam m'ɔl k'gaan don se ɔ duroga daan yoge tu.»

17-18 Kɛn naan taad bin se taa naan ɔkga kōk Erɔdiad, mɛnd gɛnaaŋ Pilip. Num gan Jan ɔaado deekin ɔ: «Kōkŋ naai ɔk mɛnd gɛnaai se dōobin eyo.» Taa naan se ɔ, Erɔd ɔl k'j'ɔk k'dōoko Jan ɔ ɔl k'ɔaa k'j'ɔlin maakj dangay ki.

19 Taa naan se ɔ, Erɔdiad kic ɔ ɔk Jan ute taar-maaka. Naaŋ je dōobm an tɔl ɔ, gan ɔŋ eyo.

20 Erɔd se aal Jan maak ki taa naan jeele Jan se tɛd nakge te dōobina, naan se debm *sala. Taa naan se ɔ, Erɔd aakin don ki. Kɛn Jan jaay baaga taadn taara num, dōobm ron tap ɔ, naan jeel eyo. Ute naan se kic ɔ, kɛn Jan jaay baaga taadn taara num, Erɔd booy se, maakin raapo.

21 Gan gii kalan se, Erɔdiad ɔŋ dōobm gɛn tɛdn nakn kɛn naan maakin jen ro ki, kaad kɛn Erɔd tɛd tɛd maak-raapm gii koojin se. Erɔd tɛd kōsɔ te kaaye dɛna, danj jee magalgen cɛn ki, magal asgaringe ɔ magalgen taa naan Galile ki kici.

22 Kɛn jeege jaay tus maakj ɔee ki gɛn tɛdn maak-raapdɛ se, gōtn se goon Erɔdiad mɛnda se, ɔaado end ɔjdɛ ɔ baag daama. Kɛn Erɔd te jeenge jaay aakin naan daam daama se, naadɛ paac maakdɛ raapo. Taa naan se, gaarge taadin ɔ: «Nakŋ naai maaki je se, 'tɔnd mɛtuma, m'aisin kɛda.»

23 Naaŋ deekin ɔ: «Maam se m'naam roma, nakŋ naai 'je dɛ dɛ bini cɛesn taa naanum kic ɔ, m'aisin kɛda.»

24 Ɔ goono se teec ɔaa tɔnd mɛtn kōŋa ɔ: «Kaaya, maam se m'tɔnd mɛtn nakŋ gay?» Gan kon tɛrlin ɔ: «'Baa 'deek ɔ: maam se m'je do Jan-Batist.»

25 Gōtn se, goono naar end ɔaa ɔŋ gaarge, deekin ɔ: «'Gaan ɛdumo yōkōdɔ do Jan-Batist se maakj supura ki.»

26 Kɛn gaarge jaay booy taar se, maakin tuju. Naɔo aan gō naan naamga naam taarin naan jeege tu se, dōobm naan an kōōdn donja se, gōtɔ.

27 Gōtn se sum ɔ, gaarge naar ɔl asgar taa ano ɔaa ute do Jan-Batist. Asgar se iin ɔaa gaanj do Jan-Batist maakj dangay ki.

28 Naaŋ uunino do Jan se maakj supura ki, ɔaado ɛdin goon mɛnd ki ɔ goon mɛnd se uun ɔaa ɛdin kōŋ ki.

29 Kɛn jee mɛtn Jan jaay booyo ɔ melde ooyga se, naadɛ uun ɔaa duubina†.

*Isa ɛd kōsɔ jeege tun dupu-mii
(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)*

30 *Jee kaaŋ naabm Isage ɔaado tus cɛn ki ɔ taadin nakgen paacŋ naadɛ tɛdo ɔ dooy kɛn naadɛ dooyo jeege.

31 Gōtn se ɔk jeege dɛna, jee ɔaa ɔaao, jee tɛrlo tɛrle, gōtn naadɛ an kōs kic ɔ gōtɔ. Taa naan se, Isa deekden ɔ: «Naase se, iik 'tōok 'baaki do kōd-ɔaar ki taa aki ɔaa tɔl kōr se cōkɔ.»

32 Gōtn se naadɛ ook maakj markab ki ɔ gaan ɔaa do kōd-ɔaar ki kalde ki.

33 Gan naadɛ jaay ɔaa ɔaa se, jee den se aak jeeldega. Gōtn se naadɛ naar teeco maakj gɛgerge tu paac, naadɛ aan deel naan ki te jɛdɛ. Gōtn naadɛ ɔaa ɔaa se, naadɛ ɔ nɔŋ aan deete.

34 Kɛn Isa aan jaay bōoyo maakj markab ki se, naan aak jee dɛnge se, naan ɛjden dōdɛ ki, taa jeege se tec aan gō baatgen ɔk debm gaam eyo ɔ gōtn se naan baagdɛ dooy ute taarge dɛna.

* 6:15 *Eli se debm taad taar teeco taar Raa ki do dōkina ɔ naan se Raa uun ɔaansinga maakj raa ki, ooy te eyo. Aak 2Gar 2.11. † 6:29 Yaudge se naadɛ duub yodoge naan ki eyo, num naadɛ tɔl taalin maakj iifge tu.

³⁵ Gōtn se, jee mētiŋ ki aak kaada ɓaa se, ɓaado ɔŋiŋa deekiŋ ɔɔ: «Bere, gōtn ese daaniŋ koɗ-ɓaara, ɗok ute ɓea ɔɔ kaada le kic ɓo ɓaaga.

³⁶ Jeege se ɔŋɗe wɔɔkiŋ ɓaa ɓee naatge tu ute maakiŋ naaŋge tun gɔɔr gɔɔr ute gōtn ese se, gen ɓaa je dugŋ nakiŋ kɔɔɔ.»

³⁷ Gaŋ Isa terlɗen ɔɔ: «Jeege se, naase mala eɗɗeki kɔɔɔ!» Gōtn se naade deekiŋ ɔɔ: «J'e j'ade ɓaa dugŋ mappa gen tamma kaaru di‡ jaay j'aden keɗn naade kɔs la?»

³⁸ Isa deekɗen ɔɔ: «Naase ɔkki mappa kando? 'Baa aakiŋki tu!» Ken naade ɓaa aakiŋ se, terl ɓaado taadiŋ ɔɔ: «Naaje se j'ok mappa mii ute kenjge dio.»

³⁹ Gōtn se Isa taad jeege tun mētiŋ ki ɔɔ jee se paac gaanɗeki dɔɔɓ dɔɔɓ ɔɔ k'l'iŋg do mu zεerge tu.

⁴⁰ Naade iŋg rεes se: jee mētingen kaaru kaaru, jee mētingen si-mii si-mii.

⁴¹ Gōtn se Isa tɔs mappan mii ute kenjgen di se jin ki, uun kaamiŋ raan, tɔɔm Raa, mappa se naaŋ dupiŋa ɔɔ eɗiŋ jeege tun mētiŋ ki ɔɔ naade ɓaa niŋiŋ jeege tu. ɔɔ kenjgen di se kic, Isa gaŋ niŋiŋ jeege tu paac.

⁴² ɔɔ gōtn se naade paac ɔs ɗereŋ ute maraaddε.

⁴³ Togŋ mappan naade ɔs ɔɔp se, k'tuuniŋ se dooc gɔrnɔ sik-kaar-dio ɔɔ kenjgen naade ɔs se kic ɓo ɔɔpɓa.

⁴⁴ Jeegeŋ ɔs paac se, naade gaabge dupu-mii.

*Isa lee do maane ki
(Mt 14.22-36; Jn 6.15-22)*

⁴⁵ Naan ken se sum ɓo, Isa deek jeege tun mētiŋ ki ɔɔ k'l'ook maakiŋ markab ki, k'gaan k'deel k'ɓaa do jεŋ ken naane kaam aak gεger Betsaida kor naan utu wɔɔk wɔɔk jeege se.

⁴⁶ Ken Isa wɔɔk jeege aas se, naan iin ɓaa ook do kɔs ki gen keem Raa.

⁴⁷ Ken markaba jaay aan daan maane ki se, kaada ɓaaga ɔɔ Isa ɔɔp do jεŋ ki kaliŋ ki.

⁴⁸ Kaad ken Isa jaay aakɗe, naade dabar gen deepm maane taa kuulu ɗ deeb doɗe ki se. Ken gɔɔ ɔɔpɓa baata aki kiip se, Isa ɓaa kor jεeŋge se, leeɗo do maane ki, sakɗe ɔmb bεyε aan gɔɔ aɗega deele.

⁴⁹ Ken naade jaay aak Isa lee lee do maane ki se, naade aakiŋ se saap ɔɔ nirl nam. Gōtn se naade baag tɔaɗn tɔɔyɔ,

⁵⁰ taa naade paac aakiŋga, keɓe ɓo teecɗen nirlɗe. Gaŋ Isa naar taadɗen ɔɔ: «ɔkki maakse tɔɔɔ. ɔŋte 'ɗeerki, keɓe maama.»

⁵¹ Naan ook maakiŋ markab ki ute naade. Gōtn se kuulu ɗaara, num nakiŋ se deel doɗe ɔɔ ɔkɗen taad eyo.

⁵² Taa nakiŋ-kɔɔɓm naan tɗɗ ro mappa ki se, naade ɔnd te te mētiŋ eyo, taa biɗe ɔŋ booy ɔk mētn nakiŋ se eyo.

Isa eɗ lapija jee kɔɔŋge tun taa naan Genezarɗ ki

⁵³ Ken naade gaŋ baar jaay aan taa naan Genezarɗ ki se, naade ɓaa ɗaar jεŋ ki ɔɔ ɗɔɔk markabɗe.

⁵⁴ Ken naade jaay ɓɔɔyo maakiŋ markab ki naatn se, jee se naar ɓaa aak jeel Isa.

⁵⁵ Jeege se aan wɔɔk taa naan ken se paac ɔɔ tuuno jee kɔɔŋge do nakiŋ toodɗege tu ɔɔ ɓaano gōtn naade booy j'ɔɔ Isa utu se.

⁵⁶ Gōtn naan aanga tak se, ken maakiŋ gεgerge tu, maakiŋ naan baat ki, ken maakiŋ naan magal ki, lɔ ken ɓee naat ki, jeege ɓaano ute jee kɔɔŋɗege ɓɔɔr ki. ɔɔ naade sel mētn Isa ɔɔ ŋ'ɔŋɗe num naade kutn taa kaliŋ sum. ɔɔ jeegeŋ paacŋ ut taa kaliŋ se, ɔŋ lapija.

7

*Isa taad te nakiŋ ɓugŋ Yauɗge
(Mt 15.1-9; Lk 11.37-41)*

¹ *Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkiŋ mētn Ko Taar Raage kandum iinɔ Jeruzalem ki, ɓaado tus gōtn Isa ki.

² Gōtn se naade aak jee mētiŋ ken mētinge se, tug te jidege aan gɔɔ gen ɓugɗege ey sum ɓo, baag kɔɔɔ.

³ Taa Parizige ute Yauɗge paac se uun nakiŋ ɓugɗege. Ken naade jaay tug te jidege aan gɔɔ gen ɓugɗege ey se, naade ɔs ɗim eyo.

⁴ Ken naade ɓaaga suuk ki jaay ɓaadoga num, naade tug roɗe jaay baag kɔɔɔ. Num naan se sum eyo, tɗɗ nakiŋ ɓugɗegen kuuy kic ɗena aan gɔɔ ken ɔɔp kɔɔpɗege, nakiŋ takŋ maanɗege ɔɔ gidirɗege.

‡ 6:37 Tamman ken kaaru di se aas te gursn debm tɗɗn naabm j'ɔŋiŋ gen ɓii kaaru dio.

5 Parizige ute jee jeel taadn tɔɔkɲ mɛtn Ko Taar Raage se tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Taa di jaay jee mɛti ki baate kuun nakɲ bugjege se? Gɛn di jaay naade tug te jidege aan gɔɔ gen bugjege ey sum ɔɔ, baag kɔsɔ se?»

6 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase maa jee maakse dio! Do dɔkɲ kic se Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki se taadga taad taar se ro naase ki ɔɔ:
*Jeegen ese se tɔɔmum ute taarde sum,
ey num maakde se dom ki eyo.*

7 *Ken naade baadoga kerɲ naanum ki gɛn keemum kic ɔɔ, cɛr sum,
taa nakɲ ken naade lee dooy jeege se le,
dooyde ute nakɲ ken jikilinge lee tɛd se sum.**

8 Nakɲ ken *Raa taad ɔɔ gen tɛda tap ɔɔ, naase ɔɲki ɔɔ uunki nakɲ jikilingen lee tɛd se ɔɔ ciri.»

9 Tɛr Isa taadden daala ɔɔ: «Nakɲ ken Raa taad gen tɛda tap ɔɔ, naase 'rɛsɲki naatn ɔɔ 'tɛdki ɔɔ nakɲ bugsege.

10 Ey num *Musa taad ɔɔ ne: 'Sook koi ki te bubi ki.† «Tɛr naan taad daala ɔɔ: *Debm jaay naam kon te bubin se k'tɔɔlɲa.‡*

11-12 «Num gan naase se, 'taadki ɔɔki nakɲ ken deba kɛdn kon ki ey le bubin ki se, jaay deekga ɔɔ: «Kɛse tɛdga kɔrban.» Kɔrban se je deekɲ ɔɔ: nakɲ se ɔɔpɲa gen Raa. ɔɔki, debm bin se kɔɲ noogɲ kon ute bubin ey sum. Ken bin se naan je tɛdn bɛɛ kon ki ute bubin ki kic num, naase 'gaasɲki.

13 'Tɛdki bin se, naase 'tujki taar Raa, 'dooyki jeege ɔɔ ute nakɲ bugsege. ɔɔ naase utu 'tɛdki nakgen kuuy dɛna tec napar nakgen se.»

Nakɲ tuj debkilimi naan Raa ki

14 Gɔtn se Isa danɔ jee dɛnge daala ɔɔ deekden ɔɔ: «Udki bia ɔɔ 'booy ɔkɲ taar ken maam m'asen taad se!

15 Ken tuj debkilimi naan Raa ki se nakɲ naan uun ɔl taarin ki jaay ɔaa maakin ki se eyo, num gan nakɲ iɲo saapɲ ki jaay teec taarin ki se ɔɔ, ken tujɲ naan Raa ki.

16 ['Booyki bɛɛ, debm ɔk bi booyo num, 'booy ɔk taar se.]§

17 Ken Isa jaay iɲ ɔɲ jee dɛnge ɔɔ ɔaa ɔɛen se, gɔtn se jee mɛtin ki tɔnd mɛtɲa ɔɔ: «'Taadjen tu mɛtn kaal naagɲ taar se.»

18 ɔɔ naan tɛrlɛn ɔɔ: «Naase kic taar se 'booy ɔkɲ mɛtin ey ne? Naase 'jeelki ey la nakɲ ken debkilimi ɔs jaay ɔɔy ɔaa maakin ki se an kɔɲ tujɲ naan Raa ki eyo.

19 Taa nakɲ debkilimi jaay ɔs se, ɔɔy ɔaa maakin ki ɔɔ tɛdga num, ɔaa naamin ci naatn.» Ken Isa taad bin se ɔɔ nakɲ kɔsɔ paac se ɔk taar eyo, debkilimi 'kɔɲ kɔsɔ.

20 Isa tɛrl taadden daala ɔɔ: «Nakɲ iɲo saapm debkilim ki jaay teec taarin ki se ɔɔ, ken tujɲ naan Raa ki.

21 Taa saapgen jig ey paac se teeco maakɲ debkilim ki. Kɛse ɔɔ ken ɔl jeege lee ɛɛs naapa ren ren, ɔoogo, tɔɔl jeege,

22 ɛɛs mɛnd jeege ɔɔ gaabm jeege, tɛd jee tamage, tɛd *kusɲ ɔaa ute naande, aan jeege dala, tɛd nakɲ maakde jea, tɛd maak-kilimi ro jeege tu, naaj jeege, nook rode ɔɔ ɔlde naade tɛd jee dɛrlge.

23 Nakgen kusɲ ese paac se teeco saapm debkilim ki, kɛse ɔɔ ken tujɲ naan Raa ki.»

*Mɛnd se mɛnd Yaud eyo ɔɔ aal maakin do Isa ki
(Mt 15.21-28)*

24 Ken Isa taad nan taarin se, naan iɲ ɔɲ gɔtn se ɔɔ ɔaa taa naan Tir ki. Naan aan se, end maakɲ ɔɛe ki. Naan je nam jeel gɔtn eyo, naɔo ɔɲ te gɔtn naan an koom eyo.

25-26 Gɔtn se mɛnda kalan bini, mɛnd Yaud eyo. Naan se mɛnd Penisɲ ting taa naan Siri ki ɔɔ naan ɔk goon mɛnda ɔɔ goonɲ se ɔk kɔɔɲ sitan. Mɛnd se booyga 'l'ɔs kɔsɔ maan Isa, gɔtn se naan naar ɔadɔ ɔɲɲa, ɛrg mɛtn jɛɲ ki ɔɔ tɔnd mɛtin ɔɔ n'tuuriɲ sitan ro goonɲ ki se naatn.

27 Gan Isa taadin ɔɔ: «ɔɲ gaange se ɔs aasde jaayo. Mɛt ki eyo ken gaange ɔs dɛrɛɲ te ey sum ɔɔ k'tɔsn kɛdn kɔsn se gaan ɔɛsege tu.»

28 Num gan mɛnda se tɛrlɲ ɔɔ: «Deere Meluma, kɔsn si ji gaange* tu mɛtn tabil ki se ɔɔ gaan ɔɛsege tuun ɔɔ.»

29 Isa tɛrlɲ ɔɔ: «'Baa, do taari ki se gooni sitan teec ɔɲinga.»

30 Ken mɛnda jaay tɛrl aan ɔɛen ki se, ɔɲ goonɲ sitan teec ɔɲinga ron tɔɔlinga, tood tood danjal ki.

* 7:7 Aak Eza 29.13. † 7:10 Aak Dt 5.16. ‡ 7:10 Aak Ekz 20.12, 21.17 ɔɔ Dt 5.16. § 7:16 Bersen ara se maakɲ kitapgen mɛtinge se gɔtɔ. * 7:28 Gaan Yaudge se naade tɛd rode aan gɔɔ gaangen maakɲ ɔɛe ki ɔɔ jee mɛtijil naade ey se naade aakde aan gɔɔ ɔɛsege.

*Isa ed lapia debm duguy ki
(Mt 15.29-31)*

³¹ Naan ken se, Isa iin on taa naan Tir oo terl baa taa naan Sidonj ki oo naan aal kaam taa naan ken k'danin Gegergen Sik jaay ok terlo kaam aak taa baar Galile.

³² Gotn se j'ok k'baano ute debm duguyu oo debm duguy se ken taad kic bo j'onj k'booy k'j'ok mec eyo, jeege eem naa metn Isa ki oo n'onj jin donj ki taa an k'edn lapia.

³³ Isa ok gaabm se, baansin dak ute jee denge, ol jin ba bin ki oo terl tup booro jin ki oo ut roonina.

³⁴ Gotn se naan uun kaamin raan oo ol konj pirr oo naan deek gaab ken se oo: «Eppata!» Eppata se je deekj oo: odo!

³⁵ Gotn se gaaba naar booyo, roonin terle oo naan baag taadn cej.

³⁶ Isa taadden oo j'onte taadn nam ki. Ganj jee se taad jeege tu uun sird sird.

³⁷ Naade aak nakj se deel dode oo okden taad eyo, deek oo: «Naan se tedn nakgen paacj jig aak eyo. Tedj jee duguyge booyo oo jee onj taad taar ey kic bo taada!»

8

*Isa ed koso jeege tun dupu-oo
(Mt 15.32-39; Mk 6.35-44; 2Gar 4.42-44)*

¹ Maakj biige tun se, jeege baado tus den daala num dim naade kos kic bo goto. Gotn se Isa danj jee metin ki oo taadden oo:

² «Jee den ese maam m'aakde se m'ejdenga dode ki, taa naade tedga bii moto ute maama oo dim kosde gotoga.

³ Ken m'onjen naade baaga ute bode num, naade baa baatn doob ki, taa jee metinge se iino gotn doko.»

⁴ Jee metin ki terlin oo: «Goto le dak ute bea; gotn ara se j'ade konj mappa gay jaay j'ade kedn naade kosn derenj se?»

⁵ Isa tonj metde oo: «Naase tap bo okki mappa kando?» Jo naade terlin oo: «Naaje k'j'ok cili.»

⁶ Gotn se Isa deek jee denge tu oo k'jinj naan ki. Naan tos mappan cili se jin ki, toom *Raa aas se, naan dup edin jeege tun metin ki oo naade baa nigin jee denge tu.

⁷ Naade ok kenjge seem seem kandum bin kici. Taa naan se Isa toom Raa kici oo deek jee metin ki oo baa nigdesinji kici.

⁸ Gotn se jeege os derenj ute maraadede. Jo togj oop se, jee metin ki tos ombin maakj gorngje tu cili.

⁹ Jeejen os se baa baa nakj dupu-oo. Jaay Isa alden k'wook k'baa.

¹⁰ Gotn se naan naar ook maakj markab ki ute jee metin ki oo gaanj baa taa naan ken k'danin Dalmanuta*.

*Isa ute magal Yaudje
(Mt 16.1-12, 12.38,39; Lk 11.16,29)*

¹¹ *Parizige baado baag naajn ute Isa. Naade je an goom kokj do taarin ki, tonj metin oo n'tedden nakj-kooom ken iino gotn Raa ki.

¹² Isa ol konj pirr, deek oo: «Jee duni ken borse jaay je nakj-kooom se gen di? 'Booyki bee, m'asen taada, jee se j'aden tedn nakj-kooom gam eyo.»

¹³ Gotn se Isa ute jee metin ki iin onde, ook maakj markab ki oo gaanj deel baa jenj ken kaam naane.

*Onki kando ute dooy gen *Parizige ute gen *Erod*

¹⁴ Ken naade baa baa te markabde do maane ki se, jee metin ki aak se oopdenga mappa kalanj sum, taa naade dirigidenoga toso te mapp eyo.

¹⁵ Gotn se Isa baagde deje oo: «Oodki dose oo ondko kando ute oom Parizige oo ute gen Erod se.»

¹⁶ Gotn se jee metin ki baag naajn ute naapa se, taa naade toso te mapp eyo.

¹⁷ Ganj Isa jeelga maak-saapde se deekden oo: «Taa di jaay naase 'naajki ute naapa oo k'j'uunkiro te mapp ey se? Borse kic bo naase aak okki te eyo oo 'booy okki te ey rok la? Lobo 'booy okki te metn taar se ey le?»

¹⁸ Nakj maam m'ted se, naase aakinjiga nafo aak okin te eyo oo nakj maam m'taadsen se 'booyki nafo 'booy okin te eyo. Naase 'saapki tu,

¹⁹ ken m'dup mappan mii jaay m'ed gaabge tun dupu-mii os se, ken oop se naase 'tuun 'doockiro gorno kando?» Naade terlin oo: «Sik-kaar-dio.»

²⁰ «Oo ken m'dupo mappagen cili jaay m'ed jeege tun dupu-oo os se, met koojin se naase 'toskiro gorno kando?» Naade terlin oo: «Cili.»

* **8:10** Dalmanuta se naan geger ute baar Galile ki se, naan sak kaam kaada toocjni.

21 Gōtn se Isa terl taaddēn daala ɔɔ: «Te naan se kic ɔɔ, naase 'booy ɔkki te ey ɔort la?»

*Isa ɛd lapia debm kaam-tɔɔk ki
(Mk 10.46-52; Jn 9.1-11)*

22 Isa ute jee metin ki jaay aan naan ken Betsaida ki se. Gōtn se jeege ɔk ɔaano ute debm kaam-tɔɔk ɔɔ eemin ɔɔ ɔɔ n'ol jin n'utiŋa.

23 Isa ɔk ji debm kaam-tɔɔk ɔɔ tɔɔd teecnsin naata maakɔ naan ken se. ɔɔ naan baagin tupm ɔooro kaamin ki ɔɔ ɔnd jin don ki ɔɔ tɔnd metin ɔɔ: «Naai aak dim labu gɔto?»

24 Debm kaam-tɔɔk se ɔɔd kaamina ɔɔ deek ɔɔ: «Yee, maam m'aak jeege lee lea, naɔo m'aakden tec aan gɔɔ kaagge.»

25 Gōtn se, Isa terl ɔnd jin kaam gaab ken se daala ɔɔ gaabm se ɔn lapia, kaamin ɔɔd aak kelɔn.

26 Isa taadin ɔɔ: «ɔnte 'kaal ute maakɔ ɔea ɔɔ uun ɔoobi, '6aa ɔei ki.»

*Pier taad ɔɔ Isa se naan ɔo *al-Masi
(Mt 16.13-28; Lk 9.18-27)*

27 Isa in ɔaa ute jee metin ki, ɔaa maakɔ naange tun ceɛ geger Sezare ken taa naan Pilip ki. Ken naade ɔaa ɔaa doob ki se, Isa tɔnd metde ɔɔ: «Gen jeege tu num, maam se tap ɔo m'nanja?»

28 Naade terlin ɔɔ: «Jee metinge ɔɔ naai Jan-Batist, jee kuuy ɔɔ naai *Eli; kengen kuuy taad ɔɔ naai se deb kalan maakɔ jeege tun taad taar teeco taar Raa ki do dɔkin se.»

29 Num Isa tɔnd metde daala ɔɔ: «Gen naase ki num, ɔɔki maam tap ɔo m'nanja?» Pier terlin ɔɔ: «Naai ɔo al-Masi.»

30 Gōtn se Isa aacden kaama ɔɔ taar se j'ɔnte ɔaa taadn nam ki.

Isa taad taa yona ute gen durin

31 Gōtn se, Isa baag dooy jee metin ki ɔɔ beeki se, *Goon Deba se utu 'dabar kusiŋ aak eyo. Magal taa ɔee Yaudge, *magal jee tedn serke Raage tu, ute jee jeel taadn tɔokɔ metn Ko Taar Raage, naade se utu an kɔɔdn kundu ɔɔ utu an tɔɔɔ. Naan ooy, tedga ɔii mɔto jaay ɔo sam, ade duru.

32 Taar se naan taaddesin tal tal. Gan gōtn se Pier dan ɔaansin ceɛs ki ɔɔ baagin mooyo.

33 Num gan Isa terl aak jee metin ki, aac kaama Pier ki, deekin ɔɔ: «*Bubm sitange, iik naatan ceɛm ki gam naane! Taa saapm naai se gen Raa eyo, kese saapm jikilimge.»

Isa se j'an daan j'ɔɔ di

34 Gōtn se Isa dan jee denge ute jee metin ki, taadden ɔɔ: «Debm jaay je am daan num, 'baatn ron mala, 'kuun kaagn yona' jaay ɔo am daana.

35 Taa debm jaay je kaajin kon se utu an kutu naan Raa ki, ɔɔ debm ut kon taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se utu an kaaja.

36 Ken debm jaay *duni ute magalin ɔo kaam jin kic num, ken naan kutn kon naan Raa ki se, naan an kɔn di ro ki?

37 Ey num debkilimi se kon se, naan an dugin ute dio?

38 ɔɔ jee dunia ken ɔorse tedga jee *kusinge ɔɔ tujga ɔrmdɛ naan Raa ki se, naan naade ki se jaay debm ted sɔkɔnɔ taa maama ɔɔ taa taarum se, maam *Goon Deba kic ɔo sɔkɔnɔ utu am tɔɔl taa naan kici, ɔiin m'ade ɔaa maakɔ Gaar Bubum ki ɔɔ ute gen kɔdɔngen *salal se.»

9

1 Gōtn se Isa deekden daala ɔɔ: «Deere, 'booyki beɛ, m'asen taada: maakɔ jeege tun ɔorse utu ara se, metinge se kooy ey sum ɔo utu kaakɔ maakɔ *Gaar Raa ken ade ɔooy te tɔɔginɔ.»

**Raa ooj ro Isa
(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36; 2Pr 1.16-18)*

2 Ken ɔii mɛce jaay deel se, Isa dan Pier; Jak ute Jan ɔk ɔaande do ko ki jɛrlɛ kalde ki. Ken naade aan se, gōtn se Raa ooj terlin ronɔ naande ki.

3 Kalinge ɔaa ted raap lak lak ɔɔ omb met ki birin birin. Debm do naan ki jaay kecn kɔɔdn kalin aan gɔɔ naan se, gɔto.

4 Gōtn se, jee metin ken mɔto se naar aak *Eli ute *Musa teec naande ki, daar taad taad ute Isa.

5 Pier deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooyje, beeki num, j'aki king gōtn ara ki ɔo jiga; ɔn j'asen taal daabge mɔto, kalan naai ki, kalan Musa ki ɔɔ kalan Eli ki.»

6 Ken naade ɔeere jaay ɔaa ɔkde se, taar ken Pier taad se kic ɔo taad ren sum, jeel metin eyo.

7 Gōtn se, gapara naar ɔaado deebde bat. ɔɔ maakɔ gapar ki se, k'booy mind deba taad ɔɔ: «Naan se Goonuma, ken maam jeŋa. 'Booy uunki taarin!»

† 8:34 Kese je deekɔ ɔɔ naai 'tookɔn dabar bini gen kooy taa Isa aan gɔɔ ken Isa dabar ooy ro kaag ki taa naai se.

8 Gōtn se, jee metiñ ki naar terl aak ceesde ki se, nam gōtō òp Isa kaliñ ki òo ute te naade sum.

9 Kaad ken naade utu booyo booy kon se, Isa dejde ò: «Bere, nakñ naase aakkiro se, òñte 'taadki nam ki, bini *Goon Deba se ade dur daan yoge tu jaayo.»

10 Gōtn se naade uun taariña, gañ naade naaj ute naapa do taar ken naañ taad òo utu ade dur daan yoge tu se, taar se tap òo, je taadn òo ði?

11 Gōtn se naade tōnd metiñ ò: «Gen ði jaay jee jeel taadn tōkñ metn Ko Taar Raage taad òo Eli ade ðaa jaay *al-Masi ade ðaa se?»

12-13 Naañ terlden ò: «Deere, Eli utu ade ðaao òo naañ òo utu tōnd ðaapm nakge paac ute doobiñ jaayo. Num 'booyki m'asen taada: Eli se le ðaadoga, nafo jeege tediña nakñ naade maakde je doñ ki, aan gōo ken Kitap taado do ðakiña. Num ter maakñ Kitap ki se, Raa taadga taad kic ey la òo Goon Deba se, utu dabar kusina òo jeege utu añ baate.»

Isa ed lapia goon ken òk kōñ sitan
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

14 Ken Isa ute jee metiñ ken mōto jaay ðaado òñ jee metingen kuuy se, naade aak jeege ðena ing gurugde. Gōtn se jee jeel taad tōkñ metn Ko Taar Raage kic òo utu daan jeege tun se. Naade ing naaj naaj ute jee metiñ ken se.

15 Ken jeege jaay aak Isa utu ðaado se, naade paac ðarlb òo aan ðaado tediñ tōse.

16 Isa tōnd metde ki ò: «Òñki ði jaay naase ing 'naajki taara ute naade se?»

17 Deb kalan maakñ jee ðenge tu se deekiñ ò: «Debm dooy jeege, maam se m'baano ute goonum gaaba òo goonum se òk kōñ sitan gaasiñ òñ taad taar eyo.

18 Gōtn metiñ se ken sitan òkinga tak òo, uun undiñ naañ ki, tediñ taariñ tiñ gupiyu, òlin taañ naariña, tediña nam, ron buj bin. Maam m'tōndo metn jee meti ki m'òo am tuur sitan ro goonum ki, nafo naade òñ aasiñ te eyo.»

19 Isa deekden ò: «Naase jee do ðuni ken ðarsen aalki maakse do Raa ki ey se, maam tap òo m'king ute naase bini nuñ ki jaayo? Maam tap òo m'asen serkñ bini nuñ ki? Goono se òk 'ðaamsiñkiro!»

20 Naade jaay òk ðaano ðaa ute goono se òo ken sitan jaay aak Isa se, baag tiikñ goono, uun undiñ naañ ki òo ðirciliña òo taariñ tiñ gupiyu.

21 Isa tōnd metn bubina ò: «Kōñiñ se tēsin nuñ ki?» Bubm goono se terlin ò: «Kōñiñ se tēsin baatiñ ki.

22 Gōtn metinge sitan se iinga num òlin naañ tooc maakñ poof ki ey le maakñ maane ki taa je añ tōlo. Eejjen doje ki, 'noogje ken naai jaay añ kaasiñ num.»

23 Gañ Isa terlin ò: «Gen ði jaay naai taad ò: «Ken añ kaasiñ num» se? 'Booyo, ne ðim òñ cir deb ken aal maakñ do Raa ki se gōto.»

24 Gōtn se, bubm goono naar òad òyo ò: «Maam m'aal maakuma nafo 'ðaado 'nooguma taa maam m'kaal maakum paac doñ ki.»

25 Ken Isa jaay aak jeege ðena aan ðaado òñde kōñ se, naañ aac kaama sitan ki ò: «Naai sitan debm tediñ jeege duguyu òo gaasde òñ taad taar ey se, m'deeki: 'teec naatn ro goon ki se òo mōtn 'ðaado eyo!»

26 Num sitan se tōy makōñ, tiikiñ zak zak, jaay teece. Gōtn se jeege baag taadn ò: «Goono se ooyga!» Taa naade aakiñ naañ toof peyed.

27 Gañ Isa òk ji goono, uuniña òo goono se iin ðaar te jēña.

28 Ken Isa jaay òk terl ðaa ðeen se, òpiñ kaliñ ki ute jee metiñ ki sum se, naade tōnd metiña ò: «Gen ði jaay òo sitan se naaje j'òñ k'tuuriñ te ey se?»

29 Isa terlden ò: «Napar sitangen bin se, ken k'tōnd te metn Raa ey num, òñ teec eyo.»

Isa taad taa yona òo taa ðuriñ daala
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45; Mk 8.31-33)

30 Naade iin òñ gōtn se òo gaañ ðaa taa naañ Galile ki. Naañ ken se, Isa je jeege 'jeel gōtin eyo,

31 taa naañ dooy dooy jee metiñ ki òo taadden ò: «*Goon Deba se j'utu j'an kōkñ kōl ji jeege tu. Naade utu añ tōlo òo ðii k-mōtoge tu se naañ ade dur daan yoge tu.»

32 Num gañ jee metiñ ki se, taar se, naade òñ booy òk te metiñ eyo, gañ naade ðeere gen tōnd metiña.

Maakjege tu se naña òo magal ciri
(Mt 18.1-9, 5.29-30; Lk 9.46-50; Mk 10.35-45)

33 Naade aan Kaparnayum ki. Ken naade jaay end ðeen se, gōtn se Isa tōnd metde ò: «Taa ði jaay naase 'naajkiro taara doob ki se?»

34 Gañ naade do ðek, taa doob ki se, naade naajo ute naapa òo maakde ki se, naña òo magal ciri.

³⁵ Gōtn se, Isa iŋg naan ki ɔɔ danjo jee metiŋ ken sik-kaar-dio deekden ɔɔ: «Debm jaay je tedn magal se, n'ɔɔp ron baata ɔɔ n'ted debm tedn naabm jeege paac.»

³⁶ Isa uuno goon cɔkɔ baano daarin daande ki, uun ɔkiŋ kaadiŋ ki deekden ɔɔ:

³⁷ «Taa maam jaay, debm ɔkga goon cɔkɔ jiga aan gɔɔ goon ese se, kese aan gɔɔ naan ɔkum maam mala. ɔɔ debm ɔkum maam se, ɔkum maam sum eyo, num ɔk debm ken ɔlumo.»

Jee tedn naaba ute ro Isa

³⁸ Gōtn se Jan deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooyje, naaje j'ɔŋo deb kalan bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'aŋo gaasa, taa naan le, lee ute naajege eyo.»

³⁹ Gaŋ Isa terlden ɔɔ: «Ōnte 'gaasiŋki, taa debm jaay ted nakŋ-kɔɔɔ te rom se, kɔŋ naar terl taadn kusiŋ rom ki eyo.

⁴⁰ Debm jaay debm taamooyjege ey se, naan se debm naajege.

⁴¹ 'Booyki beɛ, m'asen taada: debm jaay tak edsenga maan kaaye cɔkɔ taa naan jeeliŋ naase 'tedkiga ted jee *al-Masige se, debm bin se, beɛ naan ted se 'kutn cer eyo, num naan utu 'kɔŋ beɛɛna.»

*Ōnte kɔl genaai maakŋ *kusiŋ ki*

⁴² «Gaŋ maakŋ gaange tun seem ken aalga kaal maakde dom ki se jaay, nam ɔlga deb kalan maakŋ kusiŋ ki se. Debm ken ɔliŋ se, ɔŋ beɛki num, j'uuno ko tootn magala k'dɔɔkiŋ mindiŋ ki ɔɔ j'uun j'undiŋ maakŋ baar ki.

⁴³ Ken nakŋ naai 'ted te jii sum ɔo ai kɔl maakŋ kusiŋ ki num, jii se 'gaan und naata. ɔɔpi jii kalan ɔɔ kɔŋ kaaja gen daayum, beɛ cir ken 'king te jii dio ɔɔ 'ɔaa maakŋ poof ken gen daayum.

⁴⁴ [†]

⁴⁵ Ken nakŋ naai 'ted te jei jaay ai kɔl maakŋ kusiŋ ki num, jei se 'gaan und naata. ɔɔpi jei kalan ɔɔ kɔŋ kaaja gen daayum se, beɛ cir ken 'lee te jei dio ɔɔ 'ɔaa maakŋ poof ken gen daayum se.

⁴⁶ [†]

⁴⁷ Ken 'kaami jaay ɔo ai kɔli maakŋ kusiŋ ki num, kaami se ɔɔd und naata. Ai kɔɔpm kaami kalan ɔɔ 'ɔaa *maakŋ Gaar Raa ki beɛ cir ken 'lee te kaami dio ɔɔ j'ai 'ɔaa kundi maakŋ poof ken gen daayum se.

⁴⁸ ɔɔ gōtn naane se: *kuurge lee tɔs daayum jee rode tiŋg aan gɔɔ ruumga ruumu ɔɔ iŋg maakŋ poof ken gen daayum se.*[‡]

⁴⁹ Ey num aan gɔɔ poofɔ daap nakge se, Raa kic ɔo ɔŋ dubar, taa daapm debkilimi tedn beɛ naaniŋ ki.

⁵⁰ «Kaata se naan nakŋ jiga, num ken nijim kaata se nanga num, j'an tedn j'ɔɔ di jaay nijim gotiŋ ki se? Bin se, naase kic ɔo 'tedki jee jiga aan gɔɔ kaatn iŋg beɛ se ɔɔ iŋgki lapia te naapa.»

10

Isa taad metn taar piiri

(Mt 19.1-12; Dt 24.1-4; Mt 5.31,32)

¹ Ter Isa iin gōt ken se ɔɔ ɔaa taa naan Jude ki, kaam aak jɛŋ ool k'danjin Jordan ken kaam naane. Jee denge ɔaado tus ceɛŋ ki daala ɔɔ naan baagde dooyo aan gɔɔ ken naan lee dooy jeege.

² Gōtn se *Parizigen metiŋge ɔaado taa an naama. Naade tond metiŋ ɔɔ: «Deba se j'undiŋga kulu gen piir mendiŋ la?»

³ Naan terlden ɔɔ: «Do taar ken se, *Musa tap ɔo taadseno ɔɔ di maakŋ Kitap ki?»

⁴ Naade terliŋ ɔɔ: «Musa se und kulu ɔɔ k'raan maktubm gen piiri, j'ed mend ki jaay ɔo j'an piiri.»

⁵ Gaŋ Isa taadden ɔɔ: «Taa do-mɔŋgse ɔo Musa raansen taar se.

⁶ Ey num do kupm met ki se, *Raa aalo gaaba ute menda.*

⁷ Taa naan se ɔo gaaba teecŋ kɔŋ kɔŋ te bubina, ɔaa tum te mendiŋa,

⁸ ɔɔ naaden di se tum tedga daa ro kalan.[‡] Bin se naade se tedga aan gɔɔ jee di eyo, num aan gɔɔ deb kalan sum.

⁹ Nakŋ jaay Raa dɔɔkinga dɔɔk se, debkilimi ɔŋte tuutiŋa!»

¹⁰ Ken naade jaay aan been se, jee metiŋ ki tond metiŋ do taar ken se daala.

¹¹ Naan terlden ɔɔ: «Ken deba jaay piir te mendiŋa ɔɔ ɔk mend kuuy se, aan gɔɔ debm teec ɔŋ mendiŋa ɔɔ ɔaa eɛs mend nam.

* 9:44 Bersen ese se maakŋ Kitapgen metiŋge se, gōtɔ. «Gōtn naane se, kuurge lee tɔs daayum jee rode tiŋg aan gɔɔ ruumga ruumu ɔɔ iŋg maakŋ poof ken gen daayum.» † 9:46 Aak berse 44. ‡ 9:48 Aak Eza 66.24. * 10:6 Aak Jen 1.27. † 10:8 Aak Jen 2.24.

12 Ɔo menda kic 6o, ken piir te gaabiŋa ɔɔ ɔk gaabm kuuy se, naan se aan gɔɔ mɛnd teec ɔŋ gaabiŋa ɔɔ 6aa ɛɛs gaabm nam.»

*Isa ɔɔd 6ooro gaange tu
(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)*

13 Ɔɔtn se, jeege baano te gaangen seeme Ɔɔtn Isa ki, taa ade tɔnd jin dode ki, na6o jee metin ki uunde kaamde naatn.

14 Ken Isa jaay aak nakɔ naade ted se, maakin tujɔ, deekden ɔɔ: «Ɔŋki gaangen seeme se ade 6aa Ɔɔtum ki, ɔnte 'gaasdeki. Taa jeege tec aan gɔɔ gaangen se 6o utu 'kɔŋ Ɔɔtɔ *maakɔ Gaar Raa ki.

15 'Booyki beɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kɔsn gaar don ki aan gɔɔ goon ɔkɔ ey se, naan se 'kɔŋ kend maakɔ Gaar Raa ki eyo.»

16 Ɔɔtn se naan tuun tɔkde kaadin ki, tɔnd jin dodege tu ɔɔ ɔɔden 6ooro.

*Debm maala baado ɔŋ Isa
(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)*

17 Ken Isa jaay 6aa 6aa doob ki se, gaaba kalan aan baado erg naanin ki ɔɔ tɔnd metina ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai debm beɛ se, maam tap 6o m'tedn m'ɔɔ di jaay m'kɔŋ *kaajɔ gen daayum se?»

18 Isa terlin ɔɔ: «Gen di jaay naai ɔɔ maam debm beɛ se? Debkilim beɛ se tap 6o Ɔɔtɔ; ken beɛ se, Raa kalin ki sum.

19 Naai le 'jeele nakɔ ken Raa taad gen ted se, ken ɔɔ: *Ɔnte 'tɔɔl nam, ɔnte 'keesn mɛnd nam, ɔnte 'keesn gaabm nam, ɔnte '6oogo, ɔnte 'tɔkɔ taar-kɔɔɔ do nam ki, ɔnte 'kujun nam, 'sook koi ki te bubu ki.*»

20 Gaabm se terl Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, nakgen se paac, Ɔɔtn m'iin baatum ki tap 6o, maam m'lee m'tedin ted tap.»

21 Isa jaay aak gaabm se, maakin jɛna ɔɔ deekin ɔɔ: «Ɔɔpiga naka kalan sum. Nakɔ naai ɔk paac se, '6aa dugin naatn ɔɔ gursin se '6aa 'nigin jee daayge tu, bin se ai toodn kɔrbɔtɔ maakɔ raa ki. Ɔo naai le, '6aado 'daanuma.»

22 Num gan ken gaaba jaay booy taar se, ron terecin bardak, ɔk terl 6aa 6aa se maakin tuj kasak kasak, taa naan debm nak dena.

23 Isa uun donɔ aak jee metin ken ing ceɛŋ ki se, deekden ɔɔ: «Ken jee nak denge jaay, kend *maakɔ Gaar Raa ki se ɔɔŋ aak eyo!»

24 Jee metin ki jaay booy taar se ɔkden taad eyo, num Isa terl deekden ɔɔ: «Genumge, kend maakɔ Gaar Raa ki se ɔɔŋ aak eyo!

25 Deere, ken ginji jaay deel ute 6ee luppaa se ɔɔŋ; na6o debm nak dena jaay 'kend maakɔ Gaar Raa ki se, ɔɔŋ cir naan se daala!»

26 Jee metin ki jaay booy taar se, ɔkden taad eyo cir daala. Naade taad te naapa ɔɔ: «Ken bin num, nanɔ 6o 'kɔŋ kaaja?»

27 Isa uun kaamin aakde ɔɔ deek ɔɔ: «Gen jikilimge tu sum num nakɔ se ɔɔŋ, num Raa ki se, ne dim ɔɔŋin Ɔɔtɔ.»

28 Ɔɔtn se Pier taadin ɔɔ: «Anum 'booyo, naaje se k'j'ɔnɔga nakge paac taa j'ai daan naai.»

29 Isa terlin ɔɔ: «'Booyki beɛ, m'asen taada. Ken nam jaay ɔŋo beege, genaagen gaabge ute kengen mɛndge, koa, bubu, gaange ey le maakɔ-Ɔɔtinge taa maama ɔɔ taa Labar Jiga se,

30 nakgen se paac se, naan utu aden kɔŋ met kaaru beege, genaagen gaabge ute kengen mɛndge, koge, gaange, maakɔ Ɔɔtge, ɔɔ ute dubar ken jeege utu an dabar taa maam se. Ɔo ken kaadin jaay aanga num, naan 'kɔŋ kaajɔ gen daayum.

31 Maakɔ jeege tun 6orse naan ki se, denin utu kɔɔpm mɔɔtn. Ɔo maakɔ jeege tun 6orse mɔɔtn se, denin utu 'tedn jee naan ki.»

*Isa taad gen k-mɔtɔge tu ɔɔ naan utu kooyo ɔɔ ade dur daan yoge tu
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34; Mk 8.31-33)*

32 Naan ken se, naade uun doobo gen kookɔ 6aa Jeruzalem ki ɔɔ ken naade jaay 6aa 6aa se, Isa deel naande ki. Jee metin ki se nakɔ se deel dode ɔɔ jee den ɔk metin se le, 6eere ɔkde. Ɔɔtn se naan dan jee metin sik-kaar-di kaldɛ ki ɔɔ baagden taadn nakɔ utu kaan don ki se daala.

33 Naan deekden ɔɔ: «'Booyki, 6orse naaje k'j'ook k'6aaki 6aa Jeruzalem ki ɔɔ *Goon Deba se, j'utu j'an kɔkɔ kol ji *magal jee tedn serke Raage tu ute ji jee jeel taadn tɔkɔ metn Ko Taar Raage. Naade utu an kɔŋ 6oɔɔ don ki ken j'an 6aa tɔɔɔ ɔɔ utu an kɔkɔ kolin ji jeege tun Yaudge eyo.

34 Naade se utu an tooy koogo metin ki, an tupm 6ooro ron ki, an tɔnd te meɛɛ ɔɔ utu an tɔɔɔ. Anum, ken ooy tedga 6ii mɔtɔ se, naan utu ade dur daan yoge tu.»

*Jak ute genaana Jan tond meta gotn Isa ki
(Mt 20.20-28; Lk 22.24-27; Jn 13.3-17)*

³⁵ Jak te Jan gaan Zebedege baado on Isa oo tond metina oo: «Debm dooyje, beeki num, nakj naaje k'je k'tond meti ro ki se, naai ajen tooke.»

³⁶ Isa terlden oo: «Naase 'jeki m'asen tedn di?»

³⁷ Naade terlin oo: «Ken naai ade terl maakj gaari ki se, onjen deb kalan king do ji daami ki oo ken kalan do ji jeeli ki.»

³⁸ Ganj Isa terlden oo: «Nakj naase 'tondki meta ro ki se, naase 'jeel okki te metin eyo.» Gotn se naan deekden oo: «*Kooom dubar maam m'utu m'kaay se, naase anki kon kaasn gen kaayin la? Lo *batem maam m'utu m'ted se, naase anki 'kon kaasn gen tedn la?»

³⁹ Naade terlin oo: «Yee, naaje j'an kon kaasa.» Nafo Isa deekden oo: «Deere, naase utu aki kaay kooom ken maam m'utu m'kaay se oo utu aki tedn batem aan goo ken maam m'utu m'ted se.»

⁴⁰ Nafo gen gotn king jaay do ji daamum ki, ey le do ji jeelum ki se, olum maam eyo. Gotn se Raa daapinga daap malinge tu.»

⁴¹ Ken jee metn Isa ken sik jaay baa booy taar ese se, maakde taju do Jak te Jan ki.

⁴² Isa danjeno paac oo deekden oo: «'Jeelki, jeegen k'tolde gaarge do metil jeege tun baa se paac se, naade ing dode ki oo magalgen k'tondde se ted jeege te taa togo.»

⁴³ Num daan naase ki se onte 'tedn bini. Ken maakse ki jaay nam je tedn magalse se, on ron tedn debm kaan naabse.

⁴⁴ Oo maakse ki se jaay nam je tedn naanse se on ron asen tedn bulse paac.

⁴⁵ Taa *Goon Deba baado se, taa jeege bo an tedn naab eyo; num naan baado se taa naan bo tedn naaba jeege tu oo kedn kon gen dugj do jee dena.»

*Isa ed'lapia debm kaam-took ken ron Bartime
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Isa te jee metin ki aan maakj geger ken k'danjin Jeriko ki. Ken naade deel deel jaay aan taar ki se, jeege dena ok metde. Gotn se naade on debm kaam-tooko jen doob ki ing baay baaya ron Bartime, goon Time.

⁴⁷ Ken naan booy jaay j'oo Isan Nazaret bo deel deel se, naan baag tooy oo: «Isa, naai *Goon Daud[‡], eejum dom ki!»

⁴⁸ Jeege dena uunin kaamina oo n'doa, ganj naan tood tooy makono cir daala oo: «Goon Daud, eejum dom ki!»

⁴⁹ Isa ok daara oo deek oo: «'Danumsinkiro.» Naade baa onjina, deekin oo: «Isa danji. Ok 'maaki toogo, iini.»

⁵⁰ Gotn ese debm kaam-tooko ood und te kal magalina, naar iin kirit oo baa gotn Isa ki.

⁵¹ Isa tond metin oo: «'Je m'ai tedn di?» Debm kaam-tooko terlin oo: «Debm dooyje, oodum kaamuma.»

⁵² Isa taadin oo: «'Baa. Taa naai aalga maaki dom ki se, onga lapia.» Gotn se kaamin naar ood aaka oo naan ok doobo ute Isa tele.

11

*Isa end Jeruzalem ki aan goo gaarge
(Mt 21.1-11,14-17; Lk 19.20-44; Jn 12.12-19)*

¹ Ken Isa te jee metin ki jaay aan goor te Jeruzalem se, naade aan do *kosn olib ki ken ceo naange tun k'dandje Betpaje te Betani. Gotn se maakj jeenge tun metin ki se, Isa ol jeege di naaba.

² Naan deekden oo: «'Baaki maakj naan ken naanse ki se. Ken naase endki kend se, aki kon goon buuru k'dookinga dooko oo nam bii kalan ook te do ki eyo. 'Tuut 'baansinkiro.»

³ Ken nam jaay deeksenga oo: gen di jaay naase 'tedki nakj se? 'Terlinki ooki: Melje bo jena oo tedga sum bo, asesino naar terl gotin ki.»

⁴ Ken naade jaay baa aan se, on goon buuru doob ki k'dookinga dook taa bee ki oo naade tuutino.

⁵ Jee ken naade onde gotn ese se, jee metinge aakde se deekden oo: «Goon buuru se, 'tuutin ki gen di?»

⁶ Naade terlden aan goo ken Isa taadeno oo jee se onde naade tuuto goon buuru se.

⁷ Naade ok baansin Isa ki, tood taal kal magaldege do buur ki se jaay Isa ing do ki.

⁸ Jeege dena tood taal kal magaldege doob ki. Oo jee metinge gaanjo doomo maakj kaag ki, baado tamin doob ki se kici.

⁹ Jee deel naanin ki oo jee ok metina doob oo:

[‡] 10:47 Goon Daud se goonin mal eyo, num taad taa *al-Masi ken ade teecn maakj metjilin ki.

«Ozaana! Ozaana!»*

«*Raa tedn been do deb ken baado te ro Meljege Raa!»

¹⁰ «Raa tedn been do deb ken os gaar gen bubjege *Daud!»

«Ozaana Raa ken raan maakj raa ki!»

¹¹ Isa end maakj geger ken Jeruzalem ki os naan baa end maakj *Bee Raa ki. Ken naan beer aak daod nakge paac aas se, kaad ken se kaada baaga. Gotn se naan teec baa ute jee metin ken sik-kaar-di se Betani ki.

Isa naam ko ba

(Mt 21.12-13,18-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-17; Lk 13.6-9)

¹² Metbeenki, ken naade iino Betani ki se, Isa naam bo toolina.

¹³ Ken naan jaay uun kaamin aak ko ba daar daar te kambin dok naane se os kaadn naane kon koojin kos. Nafo ken naan jaay baa metin ki se naan on kamba sum taa kaadn koojn ko ba se ute borta.

¹⁴ Gotn se Isa taad ko ba ki se os: «Naan ki se mootn nam kosn naam kooji ey sum.» Gan taar naan taad se jee metin ki se booyga.

*Isa tuur jee tedn zogen maakj *Bee Raa ki*

¹⁵ Naade aan Jeruzalem ki os gotn se, Isa baa end daan boor Bee Raa ki os naan baag tuur jeegen baano te nakdege gen zoa os jeegen baado dugu gotn ese se. Naan tot tol tuun te tabil jee pelekj gursge naatn os tot tol te nakgen jee tedn zo deerge lee ting do ki se kici.

¹⁶ Naan gaasde os nam onte deel baano ute ne dim daan boor Bee Raa ki.

¹⁷ Gotn se naan dooyde, taadden os: «Raa taad maakj Kitap ki os:

Bee maam se tedn bee ken metjil jeegen baa se paac ansum keeme.†

Num gan naase 'tedin ki tedga gotn jee boogge!‡»

¹⁸ *Magal jee tedn serke Raage tu os ute jee jeel taadn tookj metn Ko Taar Raage jaay booy nakj ken Isa ted se, naade je doobm an toob. Nafo naade beerin beere, taa jee dengon tus se jaay booy taar Isa dooyden se, okden taad eyo.

¹⁹ Ken aan teger goto ok jin se, Isa te jee metin ki teec naatn maakj geger ken Jeruzalem ki se.

Metn taar ko ba ken tuutu

²⁰ Metbeenki tanorin-noorina, ken naade terlo terl Jeruzalem ki se, naade aak ko ba ken Isa naamin se, tuutga nes.

²¹ Gotn se Pier saap do taar ken Isa taado se, deekin os: «Debm dooyje, aaka! Ko ba naai 'naamin se, tuutga nes.»

²² Isa terl taad jeege tun metin ki os: «Naase se aalki maakse do Raa ki!

²³ 'Booyki bee, m'asen taada. Ken deba jaay deek ko ki os: «Ini ooc maakj baar ki» os debm se jaay ok naaja maakin ki eyo os aal maakin do taar ken naan taad se, nakj se Raa ansin kon teta.

²⁴ Taa naan se bo, maam deeksen m'os: nakj paacn naase 'je aki tond meta gotn Raa ki se, aalki maakse aan go onjinkiga os Raa asenin teta.

²⁵ Ken naase in daarkiga raan 'baaki 'baa tond metn Raa jaay, okki taar te nam num, 'baa okinki naagin jaayo. Bin jaay Bubsen maakj raa kic bo asen tool *kusinsege.»

²⁶ [S]

Magal Yaudge dem toogj Isa

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Isa ute jee metin ki terl baado Jeruzalem ki daala. Kaad ken naan lee baa kaam ara kaam ara daan boor *Bee Raa ki se bo, *magal jee tedn serke Raa ki, jee jeel taadn tookj metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se baado onina.

²⁸ Naade tond metin os: «Naai tap bo ken undi kulu gen tedn nakgen se tap bo nanja? Ey le ken edi toogo gen tedn nakgen se, tap bo nanja?»

²⁹ Isa terlden os: «Maam m'je tond metse naka kalan sum. Ken naase jaay 'terlunkiga num, maam kic m'asen taadn debm ken undum kulu gen tedn nakgen se.

³⁰ 'Taadumki tu, nanja jaay olo Jan-Batist *batiz jeege se: Raa lobu jikilimge le?»

³¹ Os gotn se naade baag saapa os taad te naapa os: «Naan se j'an ki terl os dio? Ken k'taadkiga j'ooki: 'Raa bo onino le, naan ajeki deekj os: 'Gen di jaay baate tookj kuunki taar Jan se?»

³² Anum ken k'taadkiga j'ooki: 'Jikilimge bo onino le? A-a.» Taa naade se beer beer jeege tu, taa jeege paac se jeel maakde ki Jan se debm taad taar teeco taar Raa ken mala mala.

* 11:9 Ozaana se je deekj os: Raa aaja. † 11:17 Aak Eza 56.7. ‡ 11:17 Aak Jer 7.11. § 11:26 Bersen ese se maakj kitapgen metinge se naan goto. «Ken naase jaay 'baateki kon naagin naapge le, Bubsen maakj raa ki kic bo asen kon tool kusinsege eyo.»

³³ Gōtn se naade terl Isa ki ɔ: «Naaje se k'jeel eyo.» Ter Isa terlden ɔ: «Maam kic num, m'asen kɔŋ taadn debm ken undum kulu gen tɛdn nakgen se eyo.»

12

Isa aan kaa taara ro magal Yaudge tu

(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19; Eza 5.1-7)

¹ Gōtn se Isa baag taadn jeege tu ute kaal naagŋ taara ɔ: «Gaaba kalan tɛd jinɛn bin, iin gurugin te durdur, uɔ gɔɔ do ko ki gen rii koojn binina ɔ iin gɔtɔ jɛrlɛ gen king bɔɔbm jinɛnina. Gōtn se maakŋ jinɛnin se naan ɔnin kaam ji jee tɛdn naabge tu ɔ jee tɛdn naabge se tɛdga num utu kɔŋ bɛɔdɛ ɔ gōtn se naan iin ɔaa mɛrte.

² Ken kaadn kugŋ koojn bin jaay aan se, naan ɔl debm tɛdn naabin se gōtn jeege tun naan ɔndɛ jinɛnin kaam jidɛ se, taa aŋo kɔkŋ bɛɔdina.

³ Num ken debm tɛdn naabin jaay aan jinɛnɛ ki se, jee se ɔk tɔnd dɛrɛŋina ɔ tuurin ɔnin ɔaa jin sik.

⁴ Ken mel jinɛnɛ jaay aakiŋ naan ɔaadɔ jin sik se, naan ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan kic ken ɔaa aan se, naade ɔk tɔndin don ki ɔ naajina.

⁵ Naan ken se, ter debm jinɛnɛ ɔl debm tɛdn naabm kuuy daala. Naan se naade ɔk tɔlina. Ter debm jinɛnɛ se ɔlo jee tɛdn naabgen kuuy den daala. Naade se kic ɔo jee metinge naade tɔnd dɛrɛŋɛ ɔ kengen metinge naade tɔldɛ.

⁶ Debm ken ɔopin se, kɛse goon maak-jeŋa. Naan saap ɔ: «Goonum mala se naade utu tookŋ kuun taarina.» Taa naan se ɔo, naan ɔliŋo kaam mɔɔtn.

⁷ Gaŋ jee tɛdn naabgen ese jaay aakiŋ se, baag taadn te naapa ɔ: «Naan se ɔo ken bubin ooyga num utu 'tɛdn mel jinɛnɛ se; ken bin num 'ɔaakiro, k'tɔliniki ɔ jinɛnɛ se ajeki kɔɔpm naajege tu.»

⁸ Gōtn se naade ɔkina, tɔlina ɔo maakŋ jinɛn ki se, naade uun undin naatn.»

⁹ Num Isa tɔnd mɛtɛdɛ ɔ: «Ken mel jinɛnɛ jaay ɔaadoga num, jee se naan aden tɛdn ɔo di? Ken naan ɔaadoga num, jee se naan aden tɔl naatn ɔo jinɛnin se le, naan aŋ kɛdn kaam ji jeege tun kuuy.

¹⁰ Naase 'dooyinŋiga te ey la taar ken *Raa taadn maakŋ Kitap ki se ɔo:

*Ko ken jee kiin beege baatin se,
naan se ɔo tɛdga ko ken 'gakŋ bea;*

¹¹ kɛse ɔo naabm Meljege Raa

*ɔo naajege tu se j'aakiŋki se ɔkŋeki taad'eyo!**

¹² Num magal Yaudge se jeelga kaal naagŋ taar ken Isa taad se, taad te naade. Gōtn se naade je doobm ken aŋ kɔkɔ, naɔo naade ɔeer jee dɛnge tu. Gōtn se naade iin ɔnina.

Mɛtn taar kɔŋŋ miiri gɛn Gaar magal roŋ Sezar

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Magal Yaudge ɔl *Parizigen metinge te jee *ɛrɔdgen metinge, taa ɔaa goom kɔkŋ Isa do taarin ki.

¹⁴ Naade ɔaadɔ taadin ɔ: «Debm dooy jeege, naaje k'jeele naai se 'taad taar mɛt ki ɔo taar jeegen kuuy se naai 'tɛdn naaba ro ki eyo ɔo jeegen jeege jeelde jee magalge se, taar naadege se naai ɔli dɛm maak ki eyo. Num naai dooy jeege te doobm taar Raa mɛt ki. Bɔrse 'taadjen tu: j'ɔk doobo gen kɔŋ miir Sezar ki ɔɔu gɔtɔ? J'aŋ kɔŋ ɔɔu j'aŋ kɔŋ ey lɛ?»

¹⁵ Num gaŋ Isa jeele taar naade taad se, taar maakdɛ eyo. Naan deekden ɔ: «Gɛn di jaay naase oomumki bin se? Uun 'ɔaankiro te tamma kalan, m'aŋ kaak tu.»

¹⁶ Naade uun ɔaano te tamma kalan ɔo Isa tɔnd mɛtɛdɛ ɔ: «Kaam-nirl doa te ro ken k'raanjin ro ki se tap ɔo gen naŋa?» Naade terlin ɔ: «Gɛn Gaar Sezar.»

¹⁷ Gōtn se Isa terlden ɔ: «Ken bin num, nakŋ gen Gaar Sezar se ɛdinŋki nakiŋa ɔo nakŋ gen Raa le, ɛdinŋki nakiŋ kici.» Num ken naade jaay booy taar Isa taad se, ɔkden taad eyo.

Jeege naaj mɛtn taar jeegen utu kooy duru

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Jeegen k'danɔdɛ *Sadusege ken taad ɔo jeege ooyga num dur ey sum se, ɔaadɔ gōtn Isa ki ɔo tɔnd metin ɔo:

¹⁹ «Debm dooy jeege, *Musa raanjeno maakŋ Kitap ki ɔo: ken deba ɔk mɛnda jaay ooy ɔn te goon ey se, bɛɛki num, gɛnaan se 'kɔkŋ mɛndina taa koojn metjili gɛnaan ken ooy se.

²⁰ Num 'hoooy, gɛnaage cili, kɔndɛ kalan. Debm deet deet se ɔk mɛnda naɔo ooy ooj te goon eyo.

²¹ Debm metin ki ɔaadɔ ɔk mɛndina ɔo naan kic ooy ooj te goon eyo. Debm k-mɔtɔge tu se kic ɔo ɔaadɔ ɔk mɛnd se, naan kic ɔo ooy ooj te goon eyo kici.

* 12:11 Aak KKR 118.22-23.

22 Ɔo naaden cili se paac tɔkɩj naamga mɛnd se, naɓo naade paac ooyo ɔ goono kalanj kic ɓo nam ooj te eyo. Ɔo kaam mɔɔtn se, mɛnda se kic ɓaado ooyo.

23 Bin num, ɓii ken jaay jeegeen ooyga kooy aɗe dur daan yoge tu se, mɛnd se tap ɓo 'tɛɗn mɛnd nanja? Taa naaden cili se le, tɔk naamɩnga paac.»

24 Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase se, ɓɛɛɛ, iigkiga, taa taar Raa se le 'jeelki eyo ɔɔ tɔɔɣɩ Raa kic le, naase ɔndki te metɩj eyo.

25 'Booyki, ɓii ken jaay jeegeen ooyga kooy aɗe dur daan yoge tu se, gaabge te mɛndge se tɔkɩj naap ey sum. Num naade se tecɩj aan gɔɔ *kɔɗn Raagen maakɩj raa ki.

26 Gen metn taar jeegeen ooyga kooy jaay utu dur daan yoge tu se, taar maakɩj Kitapm Musa ki se, naase 'dooyɩŋki te ey la ken ɔɔ: Musa aako poodo ɔk kɔk maakɩj ji kaag ki ɔɔ maakɩj poodken se Raa taadɩj ɔɔ: *Maam se m'Raa gen *Abraam m'gen Isaka ɔɔ m'gen *Yakub?*†

27 Raa se, naan Raa jeegeen ooyga kooy eyo, num naan se, Raa jee zɛɛɛɛ. Naase se, ɓɛɛɛ, deer deer iigkiga.»

*Maakɩj *Ko Taar Raa ki se kɛse ɓo taar gen tɛɗa ken magal cir paac (Mt 22.34-46; Lk 10.25-37; Rm 13.8-10)*

28 Kaadken Isa naaj naaj ute *Sadusege se, debm jeel taadn tɔɔkɩj metn Ko Taar Raa kalanj bini utu te naade. Ken naan jaay booy Isa taad tɔɔk metn taara nijim bin se, naan iiko cɛɛɩ ki ɔɔ tɔnd metɩj ɔɔ: «Maakɩj taarge tun ken Raa taad ɔɔ k'tɛɗ paac se, ken gay ɓo cirde?»

29 Isa tɛrlɩj ɔɔ: «Taar cirde paac se ken ɔɔ: 'Booyki gaan *Israelge, Meljege Raa se, naan kalɩj ki sum ɓo Raa.

30 *Naai 'je Meli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute saapi paac ɔɔ ute tɔɔgi paac.*‡»

31 Ter ken metɩj ki ɔɔ: «'Je naapi aan gɔɔ 'je ro naai mala. § Maakɩj taarge tun ken Raa taad ɔɔ gen tɛɗa se, ken cir taargen ese se gɔɔ.»

32 Debm jeel taadn tɔɔkɩj metn Ko Taar Raa deek Isa ki ɔɔ: «Debm dooy jeege, kɛse jiga. Taar naai 'taad se taar met ki. Raa se naan kalɩj ki sum ɔɔ Raa kuuy se, gɔɔ.

33 Debkilimi je Raa se, an je te maakiɩj paac, ute saapiɩj paac, ute tɔɔgiɩj paac ɔɔ je naapiɩj aan gɔɔ ro naan mala. Taargen se cir *serkɩj ken naan ɛɗ Raa ki ɔɔ cir serkɩj ken naan tɔɔ ɔɔ tɔɔciɩj se.»

34 Isa jaay booy taar gaabm tɛrlɩj nijim bin se, naan deekiɩj ɔɔ: «Naai se 'ɗak te *maakɩj Gaar Raa eyo.» Gɔtn se naade mɔɔtn nam tɔnd te metɩj gen taar dim kuuy ey sum.

**Daud danj *al-Masi ɔɔ: Meluma (Mt 22.41-45; Lk 20.41-44)*

35 Ganj ken Isa dooy dooy jeege daan bɔɔɔ *Bee Raa ki se, naan tɔnd metɛɗe ɔɔ: «Gen di jaay jee jeel taadn tɔɔkɩj metn Ko Taar Raage taad ɔɔ al-Masi naan goon Daud se?

36 Daud mala kic ɓo *Nirl Salal ɔɩɩj deek ɔɔ:

Meljege Raa taado Melum ki ɔɔ:

'Baado injɔ do ji daamum ki,

*bini jee taamooyige se m'aden tɛɗn naai utu 'kiɩjɔ dode ki.**

37 Daud mala kic ɓo danjɩj ɔɔ: Meluma, anum 'tɛɗn gooniɩj se, 'tɛɗn ɔɔ di daala?»

Ken jee den jaay booy taar se ɛɗden maak-raapo.

Isa deek jeege tu ɔɔ j'ɔnd kɔnd te jee jeel taadn tɔɔkɩj metn Ko Taar Raage se (Mt 23.1-14; Lk 20.45-47)

38 Ter Isa deek jeege tun naan dooyɗe dooy se ɔɔ: «Ɔndki kɔndo te jee jeel taadn tɔɔkɩj metn Ko Taar Raage se, taa naade se je lee te kal magalɗege gen magal rode ɔɔ ken baaga bɔɔɔ ki se, naade je jeege aden tɛɗn tɔɔse naade ki.

39 Ɔo ken naade jaay aanga maakɩj *ɓee Yaudge lee tusn maak ki se, naade je king gɔtn naan ki. Ɔo ken aanga gɔtn kas ki kic le, naade je gɔtn naan ki.

40 Naade se ɓo ken baagga keem Raa num, eem lek tɛc tɛɗ aan gɔɔ naade ɓo jee ɓɛɛ taa jeege aden kaaka ɔɔ naade ɓo jee ken ɔs nan ji mɛnd-daayge. Num ganj naade se, bɔɔɔ utu kooɩj dode ki se ɔɩɩj aak eyo.»

*Mɛnd-daaye ɛɗ *serkɛ Raa ki (Lk 21.1-4)*

41 Gɔtn se, daan bɔɔɔ *Bee Raa ki, Isa utu injɩj cɛɛ tukul kaag ken jeege lee tɔmb serkɛ maak ki ɔɔ naan aak jee dengen ɓaado ɔmb serkɛ Raa ki maakɩj tukul kaag ki se. Gɔtn se jee maalge ro naap ki ɓaado ɔmb gurs dena.

42 Gɔtn se, mɛnd-daay kalanj ɓaado ɔmb tammage sɛɛm sɛɛm dio ɔɔ tammagen se kɔbɔɔ kic ɓo aas eyo.

† 12:26 Ken Raa jaay deek bin se, je taadn ɔɔ naan naan ki se, jeegeen do dɔkɩj se utu zɛɛɛɛ. ‡ 12:30 Aak Dt 6.4-5. § 12:31 Aak Lb 19.18. * 12:36 Aak KKR 110.1.

⁴³ Gōtn se Isa dan jee metiñ ki ðo deekden ðo: «'Booyki bæe, m'asen taada. Mënd-daay ken daay nan takñ ese se, nakñ naan omb maakñ tukul kaag ki se den cir gen jee 6aa se paac.

⁴⁴ Taa jeege se ed do nak dendege tu, ganj mēnd-daay se ute daayin se kic 6o, nakñ naan okñ ken an ting se 6o, naan 6aado ombin paac.»

13

*Isa taad ðo *Bee Raa se jeege utu an tōko*

(Mt 24.1-51; Lk 21.5-36; Mt 10.16-23; Lk 17.22-37)

¹ Kaad ken Isa teeco teec maakñ 'Bee Raa ki se, maakñ jeege tun metiñ ki se, deb kalan deekin ðo: «Debm dooyje, aak tu kogen aak bæe ken j'iin bæe se! Aak tu bæe se j'iininga aak bæe aak eyo!»

² Isa terlin ðo: «Aaka, bæe magal daar aak bæe bæe ese se, jeege utu an ru nan tak. Kongen rees aak bæe bæe se, utu wōokñ kalan kalan ðo ko tap 6o 'kōñ toodn do naapin ko ki eyo.»

Jee Raage j'utu j'aden dabara

³ Naan ken se, Isa ook ing do *kōsn olib ki ðo ol kaamin aak kaam sak *Bee Raa. Gōtn se jee metiñ ki se, Pier, Jak, Jan ðo Andre naade se sum 6o ute te naana ðo naade tōnd metiñ ðo:

⁴ «'Taadjen tu, nakgen se 'kaan nun ki? ðo naan se 'tedn ðo di jaay 6o naaje j'an kaakñ jeel ro ki ken nakgen se jaay kaadin 'kaan se?»

⁵ Gōtn se Isa baagden taada ðo: «ōndki kōndō, ōnte 'kōñki nam ōnten 'derlse.

⁶ Jeege dēna utu adē 6aa ute roma ðo asen taadn ðo: «Maam 6o *al-Masi!» ðo ken naade 'ted bin se utu 'derl jeege dēna.

⁷ Ken 'booykiga jeege jaay baaga kōosn maan bōorge, ken gōor utu naase lobu 'dōko, anum bære, ōnten 'beerki. Taa nakgen se utu 'kaana, na6o duni se 'kōñ nan ey bōrto.

⁸ Jee taa naan kaam kalan utu kiin bōoro ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalan utu kiin bōoro te taa naan gaar ken kuuy. Maakñ naanje tun metiñ naanja utu 'tea ðo gōtn metiñ 6o utu tōl jeege. Aan gōo mēnd ken maakin tuunin gen koojo se, nakgen se kic 6o baaga kaana num, kēse je taadn ðo dunia ðōpga gōoro.

⁹ Num naase jee matum ki se ingki do metek se ki. Taa jeege se utu asen kōnd bōoro ðo asen 6aa tōnd dērenj maakñ *6eege tun Yaudge lee tusn maak ki. Taa maam se naade asen tōkñ 6aa naan magalge tu ðo naan gaaringe tu. Taa bin se, naase aki tedn saadumge naan naade ki.

¹⁰ Anum bæeki se Labar Jigan gen Isa al-Masi se, j'utu j'an taadn metjil jeege tun do naan ki se paac jaayo.

¹¹ Ken j'ok k'6aanse 6aa gōtn kōjn bōor ki se, nirlse ōnte kaay se do taar ken naase aki 6aa taada, taa taar ken naase aki 6aa taad kaad ken se naase mala eyo, num *Nirl Salal 6o asen kol naase aki 'taada.

¹² Naan ken se genaa utu kol genaana j'an 6aa tōlo ðo bubu kici utu kol gooniña j'an 6aa tōlo. Gaange utu terl naaga bubdege tu ðo je yode.

¹³ Taa maam se jeege paac utu asen kōodn kundu; na6o debm jaay aayga kaamin bini aanga do taar tōlin ki num, naan se utu 'kōñ kaaja.»

Dubar ðōñ kusina utu 6aado

(Mt 24.15-51; Lk 21.20-36; Lk 17.22-37)

¹⁴ «Kaadin utu kaan se naase utu aki kaakñ Debm tuj deelga te gōtin se utu 'kēnd kingj maakñ *Bee Raa ki, gōt ken *salal se, ken bæeki num, naan kēnd eyo. Bin num debm jaay dooy taar ese se booy n'ōkin jiga jaayo! Ken jaay aakkiga nakgen se num, ōñ jee ken ing taa naan Jude ki se, k'j'aañ j'ook maakñ koge tu.

¹⁵ Debm ing kingj do bæen ki raan se, ken naan bōoy jaay aan kaan se, n'ōnte bōoyo gen tōsn nakingen maakñ bæen ki.

¹⁶ Debm jaay maakñ gōtin ki kic lē n'ōnte terlo bæene gen kuun kal magalina.

¹⁷ Bi ken se, mēndgen mēndkaamge ute ko gaangen gēndēge aay kaay si se, aden tedn ðōñ aak eyo.

¹⁸ Eemki *Raa taa nakgen se 'kaan kaadn kuul ki eyo.

¹⁹ Kaad ken se jeege utu dabar dēna ðo dubar se gōtn Raa aal dunia tap 6o nam naam te eyo ðo mōotn dubar naan ki jaay 'kōōñ cir naan ese se gōto.

²⁰ Num Mēljege Raa, gii dubar se, naan gaaninga duuku taa jeege naan bæer tōōdē se, ken biigen se jaay naan gaandēn te duuk ey num, nam kōñ kaaja tap 6o gōto.

²¹ Kaad ken se jaay nam taadsenga ðo: «'Baado aakki, *al-Masi utu ara!» Ey lē taadsen ðo: «Aakki! Naan utu naane!» Naase, ōnten 'tookki taarīña.

²² 'Booyki! Jeege ken ted rōdē ðo naade 6o al-Masige ute jeege ted rōdē ðo naade jee taad taar teeco taar Raa ki se utu adē 6aao. Naade utu 'tedn nakñ-kōōbge ute nakgen deel doa,

taa 'kaan jeege dala. Ɔo jee ken Raa beer tɔɔddenga tɔɔd se ken naade ɔŋga doobo num, aden kaan dal kici.

²³ Num, naase se ɔndki kɔndɔ! Bɛɛɛ, taar se le, maam m'aalsenga kaal paac bise ki.»

**Goon Deba utu ade tɛrlɛ*

²⁴ Tɛr Isa taadden daala ɔɔ:

«Ken biigen gen dubarge se jaay deelga num,

kaada se utu 'tɛdn ilim dib

ɔɔ laapa se le wɔɔr eyo.

²⁵ K-dijgen maakŋ raa ki ade si naan ki

ɔɔ nakgen ɔk tɔɔgɔ maakŋ raa ki paac se, utu 'tea.*

²⁶ «Gɔtn se j'kaakŋ *Goon Deba ade bɔɔy maakŋ gapara ki ute tɔɔŋŋ Raa ken wɔɔr gɔtɔ kelɛŋ.

²⁷ Ɔo Goon Deba se ade kɔl *kɔdn Raage ɔɔ naade utu 'tusun jee ken naan beer tɔɔdde, mɛtn naan ken kaam ɔɔɔ, gɔtn do naanja iin ro ki bini daar ro ki ɔɔ bini gɔtn mɛtn raa daar ro ki.»

Isa aal naanŋ taara ute ko ba

²⁸ «Naase ɔndki doa te ko ba: ken naan jaay baaga kɔɔdn taa-oomo ɔɔ doob kamba se, naase 'jeelki ɔkki mɛt-kijiri aanga ɔɔ bara ɔɔpga gɔɔɔ.

²⁹ Bin num naase kic ɔo, ken aakkiga nakgen se jaay aanga num, 'jeelki *Goon Deba se, naan aan ɔŋsega gɔɔr kaam-taarse ki.

³⁰ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: jee duni ki ɔɔrse se 'kooy nan ey sum ɔo, nakgen se utu 'kaana.

³¹ Maakŋ raa ute do naanja se utu 'deele, num taar maam se 'kɔŋ deel eyo.»

*Raa kaliŋ ki sum ɔo jeel bii kaan *Goon Deba*

³² «Num gan ken gen kaadŋn ute biiŋ Goon Deba ano ɔaa se, nam tap ɔo jeel eyo. Kɔɔŋgen maakŋ raa ki kic le jeel eyo, ɔɔ Goono kic ɔo, jeel eyo. Nam jeel biiŋ se, gɔtɔ. Ken jeel se, Bubu kaliŋ ki sum.

³³ Ɔndki kɔndɔ, ɔnte 'toodki bia, taa kaadŋn Goon Deba ade ɔaa se, naase 'jeelki eyo.

³⁴ Kɛse tec aan gɔɔ debm ɔaa ɔaa mɛrtɛ. Naan ɔŋ been kaam ji jee tɛdn naabinge. Nanja kic naan taadŋn naabin naabiŋa ɔɔ debm bɔɔbm taa doobo se naan taadŋn ɔɔ n'ɔnte toodŋ bia.

³⁵ Inŋki zɛɛɛ daayum, taa naase kic ɔo 'jeelki eyo kaadŋn ken mel ɔee ade ɔaa se, ken naan ɔo 'kaan tɛŋɛr, daan ɔea, do-mɛtbɛeki, lo tanɔɔriŋa.

³⁶ Ɔndki kɔnd ey num ɔɔm naan asen kaan kɔŋ pirsil kaad ken naase utu toodki tood bia.

³⁷ Taar ken maam m'taadŋn se, m'taadŋn jeege tu paac: daayum inŋki zɛɛɛɛ.»

14

Jee magalge end tel kutn Isa

¹ Ɔɔɔga bii di sum ɔo, Yaudge 'tɛdn *laa Paak ute laa mappan ɔk ɔɔɔm eyo. Gɔtn se *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute jee jeel taadŋn tɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage je doobm an goon kɔkŋ Isa taa an ɔaa tɔɔlo.

² Naade taad ɔɔ: «J'ɔnte 'kɔkiŋki bii laa ki, ey num jeege kiŋŋ gen tɛdn taara ɔɔ gɔtɔ tuju.»

Mɛnda baado ɔt itir ro Isa ki

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8; Lk 7.36-50)

³ Isa ɔaa maakŋ naan ken Betani ki ɔɔ kaad ken naan inŋ ɔs kɔsɔ maakŋ ɔee Simon ken k'danŋn debm bikidi se, mɛnda kalan baado uuno naka aan gɔɔ k-ɔkɔlɔ kalan ɔɔ nakŋ se ko ɔo k'ɔɔɔc k'daapiŋa. K-ɔkɔl se k'danŋn *albatir*. Ɔo itir maak ki se itir salal ɔɔ ɔɔŋɔ ɔɔ k'danŋn *nard*. Mɛnd se baado tɔɔk k-ɔkɔlɔ se ɔɔ ɔɔy itir maak ki se do Isa ki.

⁴ Jee mɛtŋgen inŋ gɔtn se aak se, maakde tuju ɔɔ baag taadŋn te naapa ɔɔ: «Gen di jaay itir se naan tujiŋ bin se?»

⁵ Itir se jaay k'ɔaa k'dugingŋa num, ano ɔaa te tamma cir kaar-mɔtɔ ɔɔ gursn se j'anŋ nigiŋ jee daayge tu *!» Taa naan se ɔo naade taad taargen inŋ kusu ro mɛnd ken se.

⁶ Gan Isa deekden ɔɔ: «Mɛnda se ɔŋiŋki jɛlɛk, ɔnte 'tɛɛɛiŋki mindiŋa. Nakŋ naan tɛdum maam ki se, nakŋ jig aak eyo.

⁷ Jee daayge se daayum utu te naase ɔɔ ken naase 'jeki num adeki kɔŋ tɛdn bɛɛ. Num gan maam se m'kɔŋ kiŋŋ te naase daayum eyo.

⁸ Ey num, mɛnd se naan tɛdga bɛɛ ken naan kɔŋ tɛda. Ɔo itir naan ɔtum se daapungŋa roma ken tɛdga num j'utu j'am kɔl maakŋ baad ki se.

* 13:25 Eza 13.10 ɔɔ 34.4. * 14:5 Tamman kaar-mɔtɔ se aas te gursn debm ken tɛd'naaba ɔŋ maakŋ ɔaar ki.

⁹ 'Booyki bεε, m'asen taada: do naana ute magalin se gotn gay gay kic 6o, ken jeege utu 'taadn Labar Jiga se, nakj ken mεnd se jaay tedum se, jeege paac utu koozn maanina oo saapm do nakj ken naan tedn ese se.»

*Judas ut Isa
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)*

¹⁰ Judas Iskariot se, naan maakj jee metn Isa ken sik-kaar-dio. Naan iin 6aa taad *magal debm tedn serke Raage tu taa naan je aden taadn doobm ken naade an kokj Isa.

¹¹ Ken naade booy taar Judas se, maakde raapo oo naade taadinga taad oo utu an kedn gurs. Naan ken se, Judas baag je 6o doobm an kutn Isa sum.

*Isa ol jee metin ki tedden kosn gen *laa Paak
(Mt 26.17-36; Lk 22.7-18,21-39; Jn 13.1-38; 1Kor 11.23-25)*

¹² Bii deet deetn gen laa mappan ok orom eyo jaay aan se, bii ken se 6o k'tojn gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge. Jee metn Isa ki tond metin oo: «Kozn gen laa Paak se, naai 'je j'aisin tedn kaam gay?»

¹³ Gotn se Isa ol maakj jeege tun metin ki se jeege dio, deekden oo: «'Baaki maakj gegεr ki oo ken '6aaki 6aa se, naase aakki doodn ute gaaba uuno kooyo dooc te maane se. Okki metina,

¹⁴ oo gotn naan an kend maak ki se, 'taadki mel bee ki se okki debm dooy jeege oljeno, oo k'tond meti oo bee gay jaay 6o naan an kosn kosn laa Paak te jee metin ki se?

¹⁵ Gotn se naan asen taadn bee magala ken do bee ki raan, oo maakj bee ki se, nakinge paac aas kart. Gotn ese 6o ajeki tedn kosn gen laa Paak se.»

¹⁶ Ken jee metin ki jaay 6aa aan maakj gegεr ken ese se, naade oj nakge se paac aan goo ken Isa taaddeno. Gotn se 6o naade ted kosn gen laa Paak.

¹⁷ Ken aan teger goto 6aa ok jin se, Isa baado ute jee metin ken sik-kaar-dio.

¹⁸ Ken naade jaay inj gotn kos ki baag koo se, Isa deekden oo: «'Booyki bεε, m'asen taada: maakse ki se, debm inj os kos te maam se 6o utu am kutu.»

¹⁹ Ken naade jaay booy taar ese se, naade maakde tuju. Gotn se nana nana kic 6o baag tond metn Isa oo: «Lo, nakj se tedn maam le?»

²⁰ Isa terlden oo: «Maakj naase ken sik-kaar-di se, debm ol kol jin maakj baay ki ute maam se 6o, naana.

²¹ Deere, *Goon Deba se, utu 'kooy aan goo ken *Raa taadno maakj Kitap ki, num ganj ooj deb ken an kut se! Debm bin se ken j'oojin te ey kic 6o, bεε kaca.»

Isa ed kosn taadn metn taar yona

²² Kaad ken naade os kos se, Isa uun mappa jin ki, toom Raa oo dup edin jeege tun metin ki deekden oo: «Ok oski, kese roma.»

²³ Ter naan uun *kooop dooc te totn koojn kaagn k'danjn bin se jin ki, toom Raa, eddesina oo naade paac nana kic 6o ok aaye aaye.

²⁴ Isa deekden oo: «Kese moosuma ken taad oo *Raa dookga ute naase. Moosn se ooy taa jee dena.

²⁵ 'Booyki bεε, m'asen taada: totn koojn bin ese se, mootn maam m'kaay ey sum, bini m'6aa kaay totn koojn bin kiji se, *maakj Gaar Raa ki jaayo.»

²⁶ Ken naade aar kaa gen keem Raa aas se, naade teec 6aa ook do *kosn olib ki.

Isa taad oo Pier utu an baate

²⁷ Gotn se Isa taad jeege tun metin ki oo: «Naase 'paacki utu amki kaan rεse, taa Raa taadga taad maakj Kitap ki oo:
Maam m'utu m'taal debm gaam baatge,

oo baatinge se le utu 'kaan wooko.†

²⁸ Num ken maam jaay m'ooy m'duroga num, maam m'kond naana, m'asen 6aa booy taa naan Galile ki.»

²⁹ Gotn se Pier deekin oo: «Ken jee meti ki jaay aan resi paac kic 6o, maam se m'ai kon res eyo.»

³⁰ Ganj Isa terlin oo: «'Booy bεε, m'ai taada: maakj noor ken jaaki se, kor koronjo 'kooy dool di ey sum 6o, naai 'naajn dool moto 'deekj oo naai 'jeelum eyo.»

³¹ Ganj Pier deekin oo: «Goto! Maam se ken am kaan te yoa kic 6o, m'ai baati eyo!» Oo jee metin ken kuuy se kic 6o paac taad aan goo gen Pier se.

*Isa tond metn Raa Getsemane ki
(Mt 26.36-46; Lk 22.40-46)*

³² Naan ken se, naade aan got ken k'danjn Getsemane. Ken naade aan se, Isa taadn jee metin ki oo: «Ingi gotn ara, kor maam m'ade 6aa tond metn Raa se.»

† 14:27 Aak Zak 13.7.

³³ Naan ək ɓaan te Piɛr, Jak ɔ Jan. Gɔtn se nirlin baag teece ɔ taar maakin ki nanj tak.

³⁴ Isa deekden ɔ: «Maam se maakum tujga ɔ ɔ nirlum teecga aan gɔɔ m'aki kooyo. Anum naase se injki gɔtn ara ɔ ɔ nɔnɔn 'toodki bia.»

³⁵ Naan iin iik naan ki ɔkɔ, ɔoc naan ki ɔ baag tɔnd metn Raa deek ɔ: «Ken naai 'je num, kaadn dubar ken utu kaan dom ki se, iikin naatn dɔkɔ.»

³⁶ Naan terl taad daala ɔ: «Abba, Bua, nakɔ ɔn ciri naai ki se, gɔtɔ. Iikum *kɔɔpm dubar se rom ki naata. Num ganj 'tedf aan gɔɔ ken naai maaki jen ro ki, aan gɔɔ ken maam ɔ m'je se eyo.»

³⁷ Ken naan terl ɓaado ɔn jee metin ki se, kaamde ɔkga bia. Naan deek Simon Piɛr ki ɔ: «Simon, naai 'tood tood bi la? Leɛr kalan kic ɔ naai ɔn aasin te gen king zɛɛr ey ne?»

³⁸ Naase injki zɛɛrɛ, 'tɔndki metn Raa, taa naase aki kooɔn maakɔn nakɔn naam ki eyo. Maakɔn debkilimi se je tedn nakɔn bɛɛ, naɔo daa ron ɔn ɔn aasin eyo.»

³⁹ Ter Isa iik naan ki ɔkɔ daala, ɓaa tɔnd metn Raa, naan inj dɔɔl taar ese sum.

⁴⁰ Ken naan ɔk terlo daal se, ɓaado ɔn jee metin ki tood tood bia ɔ ken bi ɔkde se, kaamde kic ɔn aak eyo. Gɔtn se taar naade an taad kic ɔn jeel eyo. Isa ɔk terl ɓaa tɔnd metn Raa daala.

⁴¹ Ken naan terl ɓaado ɔnde gen k-mɔtɔge se, deekden ɔ: «Maakɔn toodn bise ki se naase utu 'tood 'tɔɔlki tɔɔl kɔɔrse rok la? Bɛɛga, kaadɔn aanga. 'Booyki, *Goon Deba se, j'utu j'an kɔkɔn kol ji jee tedn *kusinge tu.

⁴² Iin ki, k'baaki! Aakki, debm am kut se aanga!»

Isa j'ɔkinga

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-12)

⁴³ Ken Isa utu taad nanj te taarin ey sum ɔ, gɔtn se Judas aana; naan se maakɔn jeege tun metn Isa ken sik-kaar-dio. Naan ɓaado ute dɔɔl jeege dena metin ki ken ɔk gɔrd-jerldege ɔ te sirddege. Jee se, *magal jee tedn serke Raage tu, jee jeel taadn tɔkɔn metn Ko Taar Raage ute magal taa ɓee Yaudge ɔ ɔldeno.

⁴⁴ Judas, naan ɔo debm utu kutn Isa se, taadga taad jeege tun ese se ɔ: «Debm jaay maam m'an baam kɔkɔ ɔ m'kaay ciilin se ɔ, keɛe ɔo naana! ɔk 'ɓaansin ki ɔ 'bɔɔbin ki jiga.»

⁴⁵ Ken Judas jaay ɓaado aan se, naar ɓaa ɔɛɛ Isa ki ɔ deekin ɔ: «Debm dooyje!» Gɔtn se naan baam ɔkina ɔ aay ciilina.

⁴⁶ Jee kuuy k'ɓaado tel se ɔ iij-ɔkina.

⁴⁷ Num maakde ki se, deb kalan ɔɔdo gɔrd-jerlina, ɔg gaan te bi debm tedn naabm magal debm tedn serke Raa ki se.

⁴⁸ Ganj Isa deekden ɔ: «Naase 'teeckiro ute gɔrd-jerlsege ɔ te sirdsege se, aan gɔɔ 'ɓaakiro kɔkɔn debm ɔoogo.

⁴⁹ Ey num ɓii-raa maam m'tingo ute naase daan ɔɔɔr *Bee Raa ki m'lee dooy jeege, naɔo naase ɔn ɔkumkiro te eyo. Num jaaki jaay m'ɓaamkiro kɔkɔ se, taa taar k'raanjɔo maakɔn Kitap ki do dɔkin se, 'kaan ɔoobin ki.»

⁵⁰ Ganj gɔtn se, jee metin ki paac baatina ɔ aaj rɛsiɔna.

⁵¹ Anum, gɔtn se goon kɔɔɔo kalan bini ɔk metn Isa ɔ naan aal kal kuulu sum ɔo ron ki. Jee se ɔkina,

⁵² naɔo naan an ɔnde kalin jide ki, aaj ɓaa met-beere.

*Isa j'ɔk k'ɓaansin naan magal Yaudge tun *jee kaakɔn metn taarge*

(Mt 26.57-68; Lk 22.54,63-65; Jn 18.13-24)

⁵³ Naade ɔk ɓaan te Isa ɓee *magal debm tedn serke Raa ki. Gɔtn se magal jee tedn serke Raage tu, magal taa ɓee Yaudge ute jee jeel taadn tɔkɔn metn Ko Taar Raage se, paac tus gɔtn ese.

⁵⁴ Piɛr ɔko metn Isa daande goon dɔkɔ, end ɓaa bini aan daan ɔɔɔr ɓee magal debm tedn serke Raa ki. Gɔtn se naan inj riib riib poodo te jee tedn naabge.

⁵⁵ Anum magal jee tedn serke Raage tu, ute magal Yaudgen kuuy paacɔn jee kaakɔn metn taarge se, naade je tɔl taara do Isa ki taa an kɔkɔn mindin num, j'an ɓaa tɔɔo, naɔo naade ɔn te taar dim eyo.

⁵⁶ Ey num saadge dena ɓaado tɔlin taar-kɔɔɔo don ki, naɔo saaddege ɔk metn naap eyo.

⁵⁷ Jee metinge uun taar met ki eyo, ɔlin don ki taa an kɔkɔn mindina, deek ɔ:

⁵⁸ «Naaje k'booyo naan taad ɔ: «*Bee Raa ken jeege ɔo iinin te jide se, maam m'an tɔkɔn naatn ɔ daan ɓiige tun mɔtɔ se, maam m'kiin ken kuuy gɔtin ki. Bee maam m'an kiin se, jikilinge ɔo an kiin te jide eyo.»

⁵⁹ Ute naan se kic ɔo, saadgen ɓaado taad taar se, taarde ɔk metn naap eyo.

⁶⁰ Gɔtn se magal debm tedn serke Raa ki se iin daar daan jeege tu ɔ tɔnd metn Isa ɔ: «Naai tap ɔo 'terlden taar dim ey la do taarge tun naade tɔli doi ki se?»

⁶¹ Ganj Isa do dek ɔo terlin taar dim eyo. Ter magal debm tedn serke Raa ki tɔnd metin daala ɔ: «Naai ɔo *al-Masi ken Goon Raa ken jeege lee tɔmin se la?»

62 Isa terlin oo: «Yee, kese maama. Jo naase utu aki kaakn *Goon Deba se, ing king do ji daam Sidburku ki oo ken naan ade booy se ade king do gapar ki.»

63 Gotn se magal debm tedn serke Raa ki, iin neepm te kalinge oo deek oo: «'Booyki! Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala!

64 Naase e 'booykiga te bise ken naan naaj naaj Raa se! Anum naase 'saapki ooki di?» Jee gotn ese paac ojin booro don ki oo: «Naan se nakin yoa!»

65 Jee metinge baagin tupm booro ron ki, teelin kaamina, tondin ute kutupu oo tond metin oo: «'Taadjen tu, debm taad taar teeco taar Raa ki, ken tondi se, nanja?» Gotn se asgarge kic bo ok baansina oo tondin metn bin ki.

Pier baate Isa

(Mt 26.59-75; Lk 22.55-62; Jn 18.15-18,25-27)

66 Kaad ken Pier jaay utu nen daan boor ki se, maakn mendge tun jee tedn naabm *magal debm tedn serke Raa ki se, deb kalan baado.

67 Ken naan aak Pier ing riib riib poodo se, gotn se naan ondin kaama tak, deekin oo: «Berε, naai kic bo debm Isan kod Nazaret se.»

68 Gotn se Pier baag naaja deek oo: «Gaabm se maam m'jeelin eyo oo taar naai 'taad se e, maam m'booy m'ok metin eyo.» Gotn se Pier iin teec naatn 6aa maakn bee ken taa doob ki. [Gan gotn se sum bo koronjo ood ooy]‡.

69 Num menda se terl aakiina oo baag taadn jeege tun ing gotn ese oo: «Gaabm ese kic bo metn naade!»

70 Gan Pier terl naaj daala. Ter coko sum bo, jee ing gotn ese deekin daala oo: «Deer deer, naai se metn naade, taa naai kic bo kod Galile.»

71 Num Pier baag naam taarin oo: «Berε, maam m'naam rom te Raa, m'taadsen m'oo: gaabm se maam m'jeelin eyo oo ken m'taadga taar-koo bo kic bo on Raa am naama.»

72 Gan gotn se sum bo koronjo ood ooy gen k-dige oo Pier naar saap do taar ken Isa taadino oo: «Kor koronjo kooy dool di se, naai am baatn dool moto.» Gotn se naan saap do taar ken se, naar teeco oo baag keeme.

15

Isa j'ok k'baansin naan Pilat ki

(Mt 27.1-2,11-14; Lk 22.66-71, 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Tanarin arin se, *magal jee tedn serke Raage tu, ute magal taa bee Yaudge oo jee jeel taadn tokn metn Ko Taar Raage, naade se bo magal Yaudgen *jee kaakn metn taarge, naade paac tus taad dook taarde kalan. Ken naade taarde ted kalan se, gotn se ol k'j'ok k'dook Isa oo ok 6aa edin Pilat ki.

2 Ken naade aan se, Pilat tond metn Isa oo: «Naai bo Gaar Yaudge la?» Isa terlin oo: «Yee aan goo ken naai 'deekin se.»

3 Magal jee tedn serke Raage tu se talin taarge dena don ki taa an kakn mindina.

4 Ter Pilat tond metin daala oo: «Naai 'terlden ey la? Naai 'booy ey la taar naade toli doi ki taa ai kakn mindi se?»

5 Num gan Isa terlin te taar dim eyo. Ken Pilat aakin se, okin taad eyo.

Isa j'utinga

(Mt 27.11-31; Lk 23.1-4,13-25; Jn 18.28-40, 19.1-16)

6 Ken aanga *laa Paak gen Yaudge se tak bo, jeege se baado tond metn Pilat oo j'ood j'olden debm dangay kalan ken naade jenga ro ki.

7 Naan ken se, gaaba kalan bini debm dangay k'danin Barabas, j'okin dangay ki te sawarge. Kaad ken jeege teec sawar se, naade toлга deba.

8 Gan bin ken se sum bo, jeege dool ook on Pilat oo tond metin oo ade koodn debde kalan aan goo ken naan n'lee n'teda.

9 Pilat terlden oo: «'Jeki m'asen koodn kol Gaar Yaudge se la?»

10 Taa Pilat se jeele, ken *magal jee tedn serke Raage tu jaay ok 6aano ute Isa se, naade ted taad maak-kilimi bo ron ki.

11 Anum magal jee tedn serke Raage tu ol metn jee denge oo k'tond metn Pilat num, taa j'aden koodn kol Barabasi.

12 Jo jeege se, Pilat tond metde daala oo: «Num gaabm naase 'daninki Gaar Yaudge se, m'an tedn m'oo di?»

13 Gotn se, ter jeege dool ooy caa oo: «Naan se, 'tup 'talin ro kaag ki!»

14 Pilat terlden oo: «Naan tap bo tujga di?» Num gan jeege se tooy dook taara on eyo oo: «Naan se, 'tup 'talin ro kaag ki!»

‡ 14:68 Taara se maakn kitapge tun metinge se gota.

15 Pilat je raapm maaknj jee denge se, ɔl k'baa k'l'ɔɔf j'alden Barabas. Ganj gen Isa se, naan ɔl k'l'ɔɔndin ute meeje ɔɔ ɔk ɔlin asgarge tu taa j'an ɔaa tupm tɔɔl ro kaag ki.

Asgarge tooy koogo metn Isa ki

16 Asgarge ɔk baan te Isa daan bɔɔr ɔee ken maak ki ɔɔ ɔee se gen magal taa naan gɔtn ese. Gɔtn se naade danjo dɔɔl asgarge paac.

17 Naade uun uusin kal gaaringe aac bonj ɔɔ uj daapo jekε* gen kɔrɔndɔ, ɔaado ɔndin donj ki.

18 Naade baagin tedn tɔɔse ɔɔ: «Tɔɔse naai ki, Gaar Yaudge!»

19 Ganj gɔtn se, naade tɔndin donj ki te kaagnj tec naala, tupin ɔooro ronj ki, ɔaado terge ɔɔ no naanin ki.

20 Ken naade tooyin koogo metin ki aas se, kal aac bonj se naade ɔɔdin naatn ɔɔ tuusin kal naange gɔtin ki jaay ɔk ɔaansin naata, taa j'an ɔaa tupm tɔɔl ro kaag ki.

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.32-56; Lk 23.26-49; Jn 19.17-37)

21 Gɔtn se, gaaba kalanj k'danjin Simon kɔd Siren. Naan se bubm Alekzander te gen Rupus. Naan iino naatn ɔɔ deel deel te doobm se. Asgarge ɔkin taa tɔɔgɔ gen kuun kaagnj j'an tupm Isa ro ki se.

22 Naade ɔk baan te Isa gɔt ken k'danjin *Golgota*; Golgota se je deeknj ɔɔ: gɔtn kaadn do deba†.

23 Naade edin tɔtn koojn binj deep te dawa k'danjin mir, ganj Isa baate kaaye.

24 Gɔtn se, naade tupin ro kaag ki ɔɔ uun daarin raan ɔɔ kalinge se, asgarge tedin salatia jaay ɔo niginɔ ɔɔ debm oocinga ɔo uunu uunu.

25 Naade tup Isa ro kaag ki se kaadn mes ki.

26 Naade tupin aas se, raan ɔlin kaam donj ki metn taar ken naade ansin tɔɔlɔ, naade raan ɔɔ: Kεse ɔo Gaar Yaudge.

27 Naade iin tup jee ɔoogge dio ro kaagge tu kici. Deb kalanj k'l'uun k'darin do ji daaminj ki ɔɔ deb kalanj k'l'uun k'darin do ji jeelinj ki.

28 [‡]

29 Jee deel deel gɔtn se jaay daar aakinj se, naade siik dode ɔɔ naajin ɔɔ: «Wayal! Naai ɔo debm ɔɔ tɔɔknj *Bee Raa ɔɔ anj kiin kuuy daan ɔiige tun mɔtɔ se,

30 aaj roi mala; 'bɔɔy do kaag ki se naata!»

31 *Magalgen jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn tɔɔknj metn Ko Taar Raage se kici, taad te naapa ɔɔ tooyin koogo metin ki ɔɔ: «Jee kuuy se, naan aajdenoga num, ɔj aasinj gen kaajn ro naan mal eyo.

32 Naan *al-Masi ken Gaar *Israelge dey se, n'ɔɔyɔ naatn ɔorse ro kaag ki ɔɔ ken naaje jaay j'aakinga naan ɔɔyoga num, j'kaal maakje donj ki.» Jee ɔooggen k'tup k'tɔɔlde do kaagge tun cεesn Isa ki se kic ɔo naajina.

Isa ooyga

33 Ken kaada jaay aas katar tir se, do naanja te magalinj se gɔtɔ ɔaa ted ilim dib bini aan katar do teger ki.

34 Aan katar do teger ki se, Isa ɔɔf ɔɔy makɔnj ute taar naanina ɔɔ: «*Eloyi, Eloyi, lεma sabaktani?*» Taar se je deeknj ɔɔ: *Raama, Raama, naai 'rεsum gen di?S*

35 Maaknj jeege tun daar gɔtn ese se ken booyin naan taad bin se, jee metinge taad ute naapa ɔɔ: «'Booyki tu, naan danj danj *Eli!»

36 Gɔtn se deb kalanj naan ɔaa uuno naka kalanj ken uun maane, ɔlin maaknj tɔtn koojn binj ken mooyo jaay, uun ɔlin taa gard ki ɔɔ uun ɔlin taar Isa ki taa n'suubu. Ter deek ɔɔ: «ɔnjki jaay sɔm j'aakinjki, ken Eli jaay utu ade ɔaa anj ɔɔyinj naatn ro kaag ki se num.»

37 Gɔtn se, Isa ɔɔf ɔɔy makɔnj ɔɔ konj tecee.

38 Naan ken se, kal deer k'gaanj maaknj *Bee Raa se, nεεpo raan bini aan naanj ki tak.

39 Bubm asgarge kalanj ken daar kaadn Isa ki se, jaay booy Isa ɔɔf ɔɔyɔ ɔɔ kaaknj naan aak kooyin se, deek ɔɔ: «Deer deer, gaabm ara se Goon *Raa!»

40 Gɔtn se mendge daar dɔkɔ ɔɔ aakina. Maakde ki se Mari ken iino Magdala ki, Mari ko Jaknj baata te gen Yoze ɔɔ ute menda ronj Salome.

41 Ken Isa utu Galile ki se, naade leedo te naanja ɔɔ tedino naaba. Gɔtn se mendgen kuuy kic dena ɔaado te naanja Jeruzalem ki tele.

* 15:17 Jekε se laatin gaaringe. † 15:22 Golgota se kosn baata ɔɔ ken aakinj num tec aan gɔɔ kaadn do deba. ‡ 15:28 Kitap gen metinge ziidn naan se: Taa naan se ɔo, taar ken Raa taadn maaknj Kitap ki se aanga te doobina ken taadn ɔɔ: «Naan se, j'aakinj aan gɔɔ debm kusina daan jee kusinge tu.» Aak Eza 53.12 ɔɔ Luk 22.37 kici. § 15:34 Aak KKR 22.2.

Isa j'ɔlin ɓaadn
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Bii kɛn se ɓo, Yaudge daap daap rode gen *bii sebitn kɛn 'baagn tɛger kɛn gɔtɔ ɔkga jin se. Kɛn kaadn tɛger jaay aan se,

⁴³ gaaba kalan bini kɔd Arimate ron Yusup ɓaado. Maakn magal Yaudge tun jee lee kaakn mɛtn taarge se, naan kic ɓo debm k'jeel jeel gɔtina. Ɔ naan kic ing aak kaak kaam *maakn Gaar Raa ken utu 'kaan se. Naan aay kaamin ɓaa end ɔn Pilat ɔ tɔnd mɛtina taa an kɔn ro Isa se naan an ɓaa kɔl maakn ɓaad ki.

⁴⁴ Ken Pilat jaay booy j'ɔ Isa ooyga se, ɔkin taad eyo. Naan ɔl k'danjo bubm asgarge tɔnd mɛtin ɔ: «Isa ooy se daanin dɔkga la?»

⁴⁵ Ken bubm asgarge jaay deekin ɔ: «YEE» naan kɛn se jaay Pilat ɔn Yusup ɓaa ɔod ro Isa.

⁴⁶ Num Yusup iin dugo kal duubu, ɓɔɔyo ro Isa naatn ro kaag ki ɔ teelin te kal se, uun ɔlin maakn ɓaad kɛn j'ɔn ko ɓo j'ud k'daapina ɔ dircil aalin ko taar ki.

⁴⁷ Mari ken iino Magdala ki ute Mari ko Yoze, naade aak gɔtn j'ɔl j'aalsina.

16

Isa duroga daan yoge tu
(Mt 28.1-8; Lk 24.1-8; Jn 20.1-2)

¹ Kɛn *bii sebitn jaay deel se, Mari kɛn iino Magdala ki, Mari ko Jak ute Salome dugo nakn oot nijimi gen ɓaa kɔtn ro Isa ki aan gɔɔ kɛn Yaudge lee tɛda.

²⁻³ Num bii dumas* ki tanɔrin nɔrin, naade iin ɓaa ɓaa taa ɓaad kɛn j'ɔl j'aalo ro Isa maak ki se, taad te naapa ɔ: «Nan jaay ajeki dircil ko taa ɓaad ki se?» Kɛn naade jaay aan taa ɓaad ki se, kaada utu ooko kooko.

⁴ Ken naade jaay uun kaamde aak se, ko taa ɓaad ki se nam dircilinga, ey num, ko se magal beɛ eyo.

⁵ Kɛn naade aan se, end maakn ɓaad ki. Kaam do ji daamde ki se, aak goon kɔdɔ ing ute kalin raap raapo. Kɛn naade aakin se, dɔrlɔ ɔ nirlde teece.

⁶ Ganj goon kɔdɔ se taadden ɔ: «Ɔnten 'beerki! Naase se 'jeki je Isan kɔd Nazaretn kɛn k'tup k'tɔlin ro kaag ki se; naan se duroga daan yoge tu; gɔtn ara se, naan gɔtɔ. Aakki tu, kɛse ɓo gɔtn kɛn j'ɔl j'aalsina.

⁷ Bin num, 'ɓaa 'taadki Pier ki te jee mɛtn Isa kɛn kuuy se ɔki: naan se ɔndsenga naana, asen ɓaa booy taa naan Galile ki. Gɔtn naane se ɓo, naase anki 'ɓaa kaaka, aan gɔɔ kɛn naan taadseno.»

⁸ Naade teec aan ɔn taa ɓaada taa naade se nirlde teecga ɔ rode kic ɓo ɔk marga jɛg jɛg. Kɛn beere ɔkde se, taar dim kic ɓo naade ɔn taad nam ki eyo.

Isa teec naan jeenge tu
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

†
⁹ Isa duro daan yoge tu se bii dumas ki tanɔrin nɔrin. Deet deet se naan teec naan Mari kɛn iino Magdala ki, naan ɓo kɛn Isa tuuriɔ sitange cili ron ki.

¹⁰ Mend se ɓaa taad jeege tun tinjo te Isa ɔ kɛn naan ɔnde se, naade maakn kɔl do ki ɔ ing eem keeme.

¹¹ Ken naade jaay booy taar naan taadden ɔ Isa se duroga daan yoge tu ɔ naan mala aakinoga ute kaamin se, ganj jee se baate tookn taarina.

¹² Ken nakgen se jaay deel se, jee mɛtin kɛn dio ɓaa ɓaa beɛ naata. Kɛn naade jaay ɓaa ɓaa doob ki se, Isa teec naande ki ute ro kuuy.

¹³ Jee se terl ɓaado taad jeeɗege tun kuuy ɔ jee se kic ɓo naade baate tookn taarde.

¹⁴ Ter Isa ɓaado teec naan jee mɛtin kɛn sik-kaar-kalan, kaad kɛn naade ing ɔs kɔsɔ. Gɔtn se naan mooyde taa naade baate kaal maakde don ki ɔ taa do-mɔngden kɛn ɔlde naade baate tookn taar jeege ɓaado taadden ɔ naan duroga ɔ naade aakinga te kaamde se.

¹⁵ Naan taadden ɔ: «'Baaki do naan ki paac ɔ 'taadki Labar Jiga se jeege tu paac.

¹⁶ Debm took aalga maakin se j'an *batizi ɔ naan kɔn kaaja, num debm baate tookn kaal maakin ɛ ɓɔɔr utu kɔjn don ki.»

¹⁷⁻¹⁸ 'Booyki! Jee aalga maakde dom ki se, naade kɔn tuur sitange te roma ɔ naade kɔn taadn taar naan gen kuuy. Naade tɔkn wɔɔjge te jide ɔ kɛn aayga kaagn tɔɔl kic ɓo, ade kɔn tɛdn dim eyo. Naade tɔnd jidege do jee kɔɔnge tu ɔ jee kɔɔnge 'kɔn lapia. Kɛse ɓo nakn-kɔɔngen naade tɛda.

*Isa ɔk terl gɔtn *Raa ki*

* 16:2-3 Maakn suuk kalan ki se bii dumas se ɓo biin baag deet deet. † 16:8 Taar naan ki se (kɔn 16.9-20) maakn kitapge tun mtinge se taar se gɔtɔ.

¹⁹ Ken Meljege Isa jaay taaf nanj taariŋ se, Raa uun baansiŋ maakŋ raa ki ɔɔ naan ing do ji daamiŋ ki.

²⁰ Ɔɔ jee metiŋ ki se ɓaa ɓɔɓ ɓaa se paac taaf Labar Jiga ɓen Isa se jeege tu. Ɔɔ Melje Isa noogde maakŋ naabde ki, naade tedga nakgen deel doa taa jeege jeele taar naade taaf se, taar met ki.]

Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ɣen Luk Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣen dooy Labar Jigan ɣen Isa al-Masi ɣen Luk

Luk kɛn raan Labar Jigan ese se, naan ɓo debm kɛn raan kitapm ɣen Naabm jee kaan naabm Isage se kici. Maakɲ kitap kɛn deet deet kɛn naan raanjinɔ se, naan raan mɛdin Teopil ki ɔo ute doobm Teopil se naan taad jeege tun jee al-Masige tun Yaudge eyo ɔo naade taad taar Grɛk. Naan taad tookden mɛtn taar nakgen naade jeel ɔk mɛtin eyo ute king Yaudge. Bin ɓo jeege Yaudge ey gɔɔ baa se paac se 'jeele Isa se naan ɓo Mɛl Kaajde. Maakɲ raanjin ki se, nakɲ kɛn naan ɔɲin jiga cir paac se, mɛtn taar kɛn Isa dooy jeege ute kingina naan ɔo: Raa ɔlo goonin Isa al-Masi se taa kaajn jeegeen kɛn tookɲ taariɲa. Jee kɛn jeege aalde maak ki ey se, Isa ɔkden ɔɔɔo aan gɔo: jee kusinge, gaan sɛɛmge, jee daayge, jee kooŋge ɔo mɛrtge. Jee al-Masigen Luk raanden taar ara ese se, jee mɛtinge jee maalgɛ. Taa naan se ɓo naan raande mɛtn taarge dɛna kɛn Isa taad taa maala, aan gɔo mɛtn taar kɛn j'ɔɲin maakɲ kon 12.16-21 ɔo kon 16. Taa naan se ɓo, Luk taad jee al-Masige tu ɔo maalde se k'tɛdn naabm Raa ɔo k'noogɲ jeege. Maakɲ kitapɲ ki se Luk taad ɔo: Isa se naan ɓo Mɛlɛ.

*Mɛtn Taar Jigan ɣen Isa *al-Masi kɛn Luk raanɔ
(Mk 1.1; NJKN 1.1-3)*

- ¹ Teopil, jeege dɛna raanɔga mɛtn taar nakgen deel daanjege tu se.
- ² Jeege ɓaado taadjeki mɛtn taar nakgen deel ese se ɔo naade se ɓo jee saadgen mɛtn-jiki aako ute kaamde, ɓorse naade se ɓo kɛn tɛdga jee lee wook taar *Raa se.
- ³ Taa naan se ɓo, Jaamus, gɔtn nakɲ se jaay uuno mɛtin sum se, maam m'tuuro mɛtin tak tak jaay ɓo maakiɲ toolumi ɔo m'je m'aisin raan te doobiɲa.
- ⁴ Bin ɓo do nakge tun k'taadɔ mɛtin se, naai 'jeele kɛse ɓo taar mɛt ki.

**Kɔdn Raa ɓaado taad taar koojn Jan-Batist*

- ⁵ Kaad kɛn *Erɔd inɲo gaar taa naan Jude se, gaaba kalan, *debm tɛdn sɛrke Raa ki k'danɲ Zakari. Naan se mɛtn jee Abiage ɔo mɛndin se ronɲ Elizabeth; naan kic mɛtijl ɣen *Aarunge.
- ⁶ Naaden di se paac jee bɛɛ naan Raa ki, naade inɲ do *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ *Musa ki ɔo nakgen kɛn Raa ɔo k'tɛd se, naade paac tɛdin te doobiɲa.
- ⁷ Gan naade se ɔk gaange eyo, taa mɛndin Elizabeth se mɛndkarta ɔo naade di se lɛ paac goolga.
- ⁸ Bii kalan se, aan kaabm Zakari ki ute jeunge ɣen ɓaa tɛdn *sɛrke maakɲ *Bee Raa ki.
- ⁹ Aan gɔo jee tɛdn sɛrkgɛn naan Raage tu kɛn lee tɛd do dakin se, kɛn kaadin jaay aanga num, naade bɛɛr ɔof deb kalan te salatia ɣen ɓaa kɛnd ɓee Mɛljege tu Raa ki ɔo taa 'ɓaa toocn nakɲ oot nijim naanɲ ki.
- ¹⁰ Kaad kɛn jaay Zakari end maakɲ Bee Raa ki ɣen toocn nakɲ oot nijim se, jee dɛn se inɲ naatn eem keem Raa.
- ¹¹ Gɔtn se, kɔdn Mɛljege Raa teec naan Zakari ki ɔo naan daar do ji daam ki gɔtn kɛn k'lee k'toocn nakɲ oot nijim se.
- ¹² Ken Zakari jaay aakiɲ se, nirlin teece ɔo ɓeere ɔkiɲa.
- ¹³ Gan kɔdn Raa deekiɲ ɔo: «Ŋte 'ɓeere Zakari! Taa Raa se naan booyiga keemi. Mɛndi Elizabeth se utu ai koojn goon gaaba ɔo naai an kɔnd ron Jan.
- ¹⁴ Goon se ai tɛdi naai maaki ute raapm dɛn aak eyo ɔo ɓii koojin ki se, jeege dɛna maakde utu 'raapm kici.
- ¹⁵ Taa naan se utu 'tɛdn debm magala naan Mɛljege tu. Tɔtn koojn bin ute tɔtn te ɔoɔmin se, naan 'kaay eyo. Num kɛn naan utu maakɲ kon ki sum ɓo, Raa utu an doocin te *Nirl Salal.

- ¹⁶ Naan an toocn ɓaa ute gaan *Israelge dɛna naan Mɛlde Raa ki.
- ¹⁷ ɔo naan utu 'lee naan Raa ki ute toogɲ *Eli ɔo ute Nirl Raa kɛn ɓooɲo don ki se, taa naan 'tɛdn buɓge ute gaange se 'kɔkɲ taasa ute naapa, ɔo jeege kɛn baate tookɲ taar Raa se lɛ, naan adɛn tɛrl maakde 'tɛdn jee kɛn tɛd nakge ute doobiɲa. Bin jaay ɓo, naan 'tɛdn jeege se 'daap rode ɣen booy Mɛlde.»
- ¹⁸ Zakari deek kɔdn Raa ki ɔo: «Naan se maam m'an m'jeelin m'ɔo dɔo? Taa maam lɛ m'goolga ɔo mɛndum kic lɛ goolga gɔɔɔo.»
- ¹⁹ Gɔtn se kɔdn Raa tɛrlin ɔo: «Maam ɓo m'Gabriel kɛn m'daar naan Raa ki ɣen tɛdn naabiɲa. Naan ɓo ɔlumo taa m'taadn te naai ɔo m'ai taadn labar jigan ese se.

20 'Booyo! Aan goo naai uun te taarum ey se, naan ki se, naai 'booyo, nafo 'kəŋ taadn taar eyo bini, taar maam taadi se 'kaan doobiŋ ki.»

21 Kaad ken se jee den se iŋg aak kaamiŋa oo nakŋ se deel dofo ken Zakari end maakŋ Bee Raa ki jaay teeco yokod ey se.

22 Ken naan teeco sum se, naan oŋ taad taar eyo. Naan ken se, jee den se saap jeelga oo Zakari aakoga ne dim maakŋ Bee Raa ki. Ken naan jaay teeco se, naan taad te jiŋa, oŋ taadga ute taariŋ ey sum.

23 Ken giŋi tedn naabiŋ jaay aas se, Zakari ok terl 6aa beeŋ ki.

24 Ken nakgen se jaay deel se, mendiŋ Elizabet ted mendkaama. Ken Elizabet jaay uun maaka sum se, maakŋ laap ken miŋ se, naan oy roŋ maak ki oo taad te maakiŋ oo:

25 «Kese 6o bee ken Melum tedum maam ki oo sokonum se, naan doofumsinga naatn naan jeege tu.»

**Kodn Raa taad metn taar kooŋi Isa*

(Mt 1.18-23)

26 Ken Elizabet jaay uun maaka oo ok laapa meece se, ter Raa olo kodn Gabriel daala taa naan Galile ki, maakŋ geŋer ken k'danŋ Nazaret,

27 gotn goon mend ki. Oo goon mend se jeel te gaab eyo. Naan se roŋ Mari, gaabm keesiŋ se roŋ Yusup oo Yusup se, naan metjil *Daud.

28 *Kodn Raa end oŋiŋ beeŋ ki oo deekiŋ oo: «Tosse Mari, naai se oŋ maaki raapm sakan. Taa Meljege Raa se naan tediga bee oo naan utu te naai.»

29 Ken Mari jaay booy taar ese se, taar se deel doŋa oo naan taad te maakiŋ oo: «Kese 6o tedn toosn oo dio bini?»

30 Kodn Raa terliŋ oo: «Mari, onte gen beere, taa naai se oŋga bee naan Raa ki!

31 'Booyo. Naai utu tedn mendkaama utu 'kooŋi goon gaaba oo goon se an kond roŋ Isa.

32 Naan utu tedn magala naan Raa ki oo j'an danŋiŋ Goon Raa Taaro. Meljege Raa utu an kedn gaar guŋiŋ Daud.

33 Naan 'kəsn gaara gen daayum do gaan *Israelge tu oo gaar naan se 'kəŋ nan eyo.»

34 Mari tond metn kodn Raa oo: «Nakŋ se tap 6o tedn oo dio? Maam le m'jeel te gaab ey booto.»

35 Kodn Raa terliŋ oo: «*Nirl Salal utu ade booy doi ki, oo toogŋ Raa Taaro se utu ai deebm ute Niriŋ bat. Taa naan se 6o, goon naai an kooŋ se tedn goon *salal oo naan se j'an danŋiŋ Goon Raa.

36 'Booyo: taasi Elizabet ken mendkarta se kic 6o do gooliŋ ki se, tedga mendkaama boŋse okga laapa meece.

37 Bere, ne dim jaay ooŋ Raa ki se, goto.»

38 Gotn se Mari deek oo: «Maam se m'bul gen Raa. Maam m'tooko do taari ki. Oŋ tedn aan goo ken naai 'taadum ro ki se.»

Oo gotn se kodn Raa iŋ oŋiŋa.

Mari 6aa kaakŋ Elizabet

(1Sam 2.1-10; KKR 113)

39 Naan ken se, Mari naar ook 6aa maakŋ koge tun taa naan Jude ki maakŋ geŋer ki kalan bini.

40 Naan 6aa end bee Zakari ki oo ted toose mendiŋ Elizabet ki.

41 Ken Elizabet jaay booy tedn toosn Mari se, goon maakiŋ ki kic 6o baag toobm roŋa oo *Nirl Salal se dooc maakŋ koŋ Elizabet.

42 Gotn se naan dooŋ doŋ makooŋ oo deek Mari ki oo:

«Maakŋ mendge tu se,

naai sum 6o ken Raa tediga bee cir paac

oo goon ken maaki ki se kic 6o, Raa tedinga beeŋa!

43 Maam ara 6o m'naŋa kaca jaay 6o

ko Meluma 6aadoo 6aa gotum ki taa am kaak se!

44 «'Booyo: ken jaay maam booy tedn toosn naai sum se, goon maakum ki kic 6o maakiŋ 6aa raapo oo baag toobm maakum ki.

45 Naai se 'maaki raapo taa naai 'tookga taar ken Meljege taadi se, taa nakŋ naan taadi se utu 'kaan doobiŋ ki.»

Mari toom Raa ute kaa

46 Gotn se Mari deek oo:

«Maam se *m'nook Melum Raa ute maakum paac.

47 Maakum dooc te maak-raapo do Raa ki; naan se Mel Kaajuma.

48 Maam m'buliŋ ken jeege aalum maak ey se, naan saapga dom ki.

Deere, naan ki se, kengen j'utu j'adega tooj paac se,
utu am danum mend maak-raapo.

49 Taa Raa Sidburku se tedumga nakgen bεε den aak eyo
oo ro naan se, ro ken *salal.

50 Daayum naan ted bεεna do jeege tun beerin.

51 Raa se taadga tooqina

oo jee ken magal rode se, naan wookdenga.

52 Gaaringen tooqin k'jeel jeel gotde se,

naan tuurdege naan maakn gaardege tu.

Num gan jee oop rode baat se, naan uundega rode raan.

53 Jee bo taalde se, naan eddenga kosoo ute maraadde

oo jee maalg se le, naan tuurdega te jide sik.

54 Raa se naan dirig te gen tedn bεεn jeenge tu eyo

«oo naan baadoga nooqin jee tedn naabingen gaan *Israelge.

55 Kεse bo nakn ken naan taado bubjege tu

oo utu 'tedn *Abraam ki ute metjilin ki gen daayum daayum se.»

56 Ter gotn se, Mari ting te Elizabet se baa baa nakn laapa motoo jaay, ok terl baa bεεn ki.

Bii koojn Jan-Batist

57 Bii ken Elizabet an kooj jaay aan se, naan ooj goon gaaba.

58 Ken jee do daambooginge ute taasinge jaay booy bεε ken Raa tedn se, naade ted
maak-raapo ute naana.

59 Ken ooj jaay ok bii marta se, naade uun baano ute goono taa j'an *koin pondoo. Gotn se
jeege oo goono se j'an danin ute ro bubin Zakari.

60 Gotn se kona eep taarina oo taadden oo: «Bin eyo! Goono se j'an danin Jan.»

61 Naade terlin oo: «Taa beese ki se nam ron bin se, bere, goto.»

62 Oo naade tond metn bubina ute jide, taa n'aden taada goono se tap bo naan je j'an danin
nana?

63 Bubin taadden ute jina oo k'baano ute kaaga paak paaka*. Naan raan ro ki oo: goono se
ron Jan. Jeege paacn ing gotn ese jaay aak nakn se tap bo okden taad eyo.

64 Gan gotn se sum bo, Zakari, Raa eepin taarina baag taadn taara oo naan toom Raa.

65 Jee do daamboogdege jaay booy se, beere baa okde oo jeege ing maakn koge tun ken
taa naan jude ki paac se, naade lee oos maana do nakge tun deel se.

66 Jeege paacn booy metn taar nakgen ese se, taar se naade okin maakde ki oo naade taad
ute naapa oo: «Goon se tap bo 'tedn goon oo di?» Anum goon se, deere, Raa utu te naana.

Zakari toom Raa

67 Gotn se, Zakari bubm Jan se, maakin dooc ute *Nirl Salal oo Nirl Salal se lin taad oo:

68 «K'toomki Meljege, naan bo Raa gen gaan *Israelge,
taa naan baadoga kaakn jeenge oo dugdenga dode.

69 Maakn bee gen bulin Gaar *Daud se,

naan edjekiga Debm Kaajn tooqoo.

70 Kεse bo taar ken jeege *salal ken taad taar teeco taar Raa ki
taado do dokin jeege tu se.

71 Naan taadjekiga oo

naan utu ajeki kooon dojege maakn ji jee taamooyjege tu

oo ji jeege tun paacn jejeki eyo.

72 Taa naan tedga bεε do bubjege tu

oo naan se saapga do *dook ken salal ken naan dooko ute naade se,

73 aan goo ken naan naamo taarina bubjege tu *Abraam ki.

74 Ken naan jaay oodjekiga dojege ji jee taamooyjege tu se,
naan utu ajeki tedn bεε oo naajege j'an ki keem kic bo j'an ki beer eyo,

75 oo daayum naanin ki se j'aki tedn jee salal,

j'aki kokin taarin oonoo oo j'aki tedn nakge ute doobina.

76 Anum, naai goonum se,

j'utu jaay dani debm ken taad taar teeco taar Raa ken Taaro.

Taa naai se utu 'lee naan Meli Raa ki taa an daapm doobina,

77 oo naai 'tedn jeenge 'jeele, Raa se debm too *kusin de

oo naan bo debm aden kedn kaaja.

78 Taa Raa naajege se, naan debm bεε den aak eyo.

Taa bεε naan se bo, naan utu ajekiro kol gotn wooroo

* 1:63 Kaagin paak paaka se nakn raan ro ki aan goo gen paakarmajige.

taa ajeki woor gōto aan gōo bōor kaadn utu ooko kook se.

⁷⁹ Naan utu woor jeegeen injg maakn got ken odo
o jee ken injg taa yo ki,

taa naan ajeki tōodn te doobm ken j'anki kōn lapia.»

[Gotn se Zakari taad nanj taarin bini†.]

⁸⁰ Goono se teepe o metek baa te naanina. Naan baa injg do kod-faar ki o ting bini aan bii ken naan baag tedn naabin naan gaan *Israelge tu.

2

Kaadn koojn Isa

(Mt 1.18-25; Mis 5.1-2; Eza 7.14, 9.5)

¹ Kaad ken se, Gaar magal injg *Rōm ki ken k'daninj Sezar Ogust se, olo o jee taa naaninj ki paac se j'aden 'baa mede.

² Medn deet deet bin se baag kaad ken Kirinius bo magal jee taa naan Siri ki.

³ Jeege paac, nanja nanja kic bo iin baa maakn naaninj ki taa j'an baa mede.

⁴ Taa naan se bo Yusup iino maakn geger ken Nazaret ken taa naan Galile ki, naan kic ook baa maakn geger ken Betleem ken taa naan Jude ki. Betleem se, gotn j'oojn Gaar *Daud. Ken olin Yusup jaay baa naane se, taa naan kic iino metjil Daud ki o teeco kaagn bee naan ki.

⁵ Naan baa ute mend kesin Mari mendkaama maakin magalga magala taa j'an baa mede.

⁶ Ken naade aan Betleem ki se, kaad ken naade ting naane se bo, bii ken Mari an kooj se, aasa.

⁷ Gotn se Mari ooj goon paragin gaaba. Naan teelin ute kala o uun aalin maakn kolay ki taa naade o j te got eyo maakn bee toodn mertge tu se.

**Kōdn Raage baado o jee gaam baatge*

⁸ Maakn taa naan gotn ese se naatn ces ki ces ki se, jee gaam baatge ting lee gaam baatdege noor.

⁹ Gotn se sum bo kodn Raa naar teec naande ki, o Meljege *Raa tedden gōto woor kelej o naade nirdē teece.

¹⁰ Num kodn Raa se deekden o: «Onten 'beerki! 'Booyki: maam baanseno ute Labar Jiga ken utu 'raapm maakn jeege paac den bee eyo.

¹¹ Taa noor jaaki ara se, j'oojsega Debm Kaaja maakn geger gen Gaar *Daud ki. Naan bo *al-Masi ken Raa taado metn taarin do dokina. Naan se bo, Meljege.

¹² Ken naase jaay baa aankiga se, naase aki kōn goon k'taace se k'teelinga teel ute kala o j'aalinga tood tood maakn kolay ki. Kese bo nakn ken naase anki kaakn jeel ro ki.»

¹³ Got ken se sum bo kodn Raagen kuuy doolo naar baado o j debde se o baag toom Raa tele ute kaa o:

¹⁴ «*K'nookki Raa ken injg raan maakn raa ki.

Naan bo debm ed tōose jeege tun do naan ki ken naan jede.»

¹⁵ Ken kodn Raage jaay iin oide o ak terl baa maakn raa ki se, gotn se jee gaam baatge baag taadn ute naapa o: «K'baaki borse Betleem ki j'aki baa kaakn nakn ken ted jaay Meljege taadjekiro metin se.»

¹⁶ Gotn se naade naar iin baa. Ken naade aan se o j Mari, Yusup o goon k'taace tood tood maakn kolay ki.

¹⁷ Ken naade jaay aakin se, naade baag kōosn maaninj jeege tu taar ken kodn Raa taaddeno ro goon ki se.

¹⁸ O jee paacn ken booy maan jee gaam baatge paac se, naade booy taar se akden taad eyo.

¹⁹ Ganj Mari se, taargen deel paac se, naan akin maakin ki tak o ting saap do ki.

²⁰ Gotn se jee gaam baatge ak terl uun doobm baatdege. Ken naade baa baa se, nook Raa o toomin ute kaa taa nakgen naade aako o booyo se, taa nakgen se paac, naade baa o j te doobina aan gōo ken kodn Raa taaddeno se.

²¹ Ken goono k'j'oojin jaay ak bii marta se, kese bo bii ken j'ojin pondō. Goono se j'ondin ronj Isa, ro se bo ken kodn Raa taaddesin kaad ken koṇa utu aam te ey bōto.

*Isa j'uun k'baansin maakn *Bee Raa ki*

²² Ken nakgen se jaay deel paac se, kaadin aas se naade baado maakn geger ken Jeruzalem ki end maakn Bee Raa ki gen tugn daapm rode. Naade tedin aan gōo *Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadno. O kaad ken se bo naade uun baano ute goono baado taadin naan Meljege tu Raa ki kici.

† 1:79 Taargen ara se maakn Kitap ki eyo.

²³ Taa maakŋ Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki se k'raanŋa raan j'ɔɔ: *Gaan paragen gaabge paac se, j'ɛdɪn Mɛljege tu Raa ki.**

²⁴ Taa naan se tɛr Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki se taad ɔ gen tɛdn *sɛrke Raa ki se j'ano ɓaa ute: *dɛɛrge dio ey lɛ napar gaan dɛɛrgen kuuy dio.*†

Simɛon tɔɔm Raa taa Isa

²⁵ Anum maakŋ Jeruzalɛm ki se, gaaba kalan roŋ Simɛon. Naan se debm daan ki ɔ ɔk dɔobm Raa ɔɔɔ. Naan ing aak kaam debm ken utu 'kaajn gaan *Israelge ɔɔ *Nirl Salal utu te naana.

²⁶ Nirl Salal taadɪnɔga taada ɔɔ: «Naai se 'kooy eyo 'ting bini utu 'kaakŋ ute kaami *al-Masi kɛn Mɛljege Raa utu aŋo kɔl se jaayo.»

²⁷ Nirl Salal ɔl Simɛon iin ɓaa maakŋ *Bee Raa ki ɔ kaad kɛn se ɓo bubm Isa ute koŋa ɓaansɪno naan Raa ki gen tɛdn nakŋ kɛn *Ko Taar kɛn Raa ɛdɔ Musa ki ɔ k'tɛd se.

²⁸ Gɔtn se Simɛon uun Isa jin ki ɔ tɔɔm Raa deek ɔɔ:

²⁹ «Borse Meluma, taar naai 'taadum se aanga dɔobin ki, ɔŋ buli se 'kooy ɓaa ute lapia.

³⁰ Taa kaamum se aakga Debm-kaajn kɛn naai ɔliŋo se.

³¹ Kɛse ɓo Debm-kaajn kɛn naai ɔlo jeege tu paac.

³² Naan ɓo debm kɛn utu wɔɔr gɔto

ɔ tɛdn jeege Yaudge eyo 'jeel Raa

ɔ ute ro naan se, gaan Israelge rode utu 'kookŋ raan.»

³³ Taar kɛn Simɛon taad ro goon ki, jaay bubin ute koŋ booy se, taar se tap ɓo ɔkden taad eyo.

³⁴ Gɔtn se Simɛon ɔɔdden ɓooro ɔ deek Mari koŋ ki ɔɔ: «'Jeele, ute goon ese se gaan Israelgen den mɛtinge se, utu 'kiigi ɔ jee mɛtinge se utu 'kaaja. Taa naan ɓo 'tɛdn debm kɛn jeege an jeel Raa, naɓo jeege mɛtinge se 'took eyo.

³⁵ Ute naan se maak-saapm naade se, Raa utu an 'tɛdn 'toodn tal ɔ naai, Mari koŋ se, utu 'dabara aan gɔɔ debm k'j'ɔɔsin ute gɔrd-jɛrɛ.»

*Ann ɔŋ Isa maakŋ *Bee Raa ki*

³⁶ Gɔtn se mend gɔɔlo kalan se, roŋ Ann. Naan se, goon Panuel, metjil gen Aserge. Naan se mend taad taar teeco taar Raa ki. Ute gaabin se, naade tingo ɓaara cili sum.

³⁷ Gɔtn gaabin ooy sum se, naan ɔɔp mend-daaye ɔ kaad kɛn se naan ɓaarin sik-marta-kaar-ɔɔ naan lee maakŋ Bee Raa ki daayum gen tɛdn naabm Raa. ɔɔ nɔɔɔ katara naan eem Raa ɔɔ iing num lee uun *siam.

³⁸ Num kaad kɛn jaay k'ɓaano ute goon Isa naan Raa ki se, naan baag tɔɔm Raa ɔ taad mɛtn taar goon se jeege tun paacŋ kɛn ing aak kaak kaam debm kɛn utu 'kɔɔdn do jee kɛn Jeruzalɛm ki.

Yusupge ɔk tɛrl ɓaa Nazaret ki

³⁹ Ken naade jaay tɛd aas nakŋ kɛn *Ko Taar kɛn Mɛljege Raa ɛdɔ *Musa ki jaay aas se, naade ɔk tɛrl ɓaa taa naan Galile ki, maakŋ gɛgerde kɛn Nazaret ki.

⁴⁰ Goono se teep ɓaa ute naaniŋa ɔ naan mɛteke ɔ jeel-taara dɛna ɔ daayum Raa se tɛdn ɓɛɛŋa.

Isa aas goon ɓaara sik-kaar-dio

⁴¹ Aanga ɓaara tak ɓo, ko Isa ute gaabin se lee ɓaado Jeruzalɛm ki gen tɛdn *laa Paak gen Yaudge.

⁴² Ken Isa jaay ɓaarin aas sik-kaar-di se, naade ɔk ɓaansin Jeruzalɛm ki gen tɛdn Laaden kɛn naade lee tɛd se.

⁴³ Ken ɓii Laa Paak jaay nan sum se, naade ɔk tɛrl ɓaa Nazaret ki. Num goonde Isa se ɔɔp ing Jeruzalɛm ki, naɓo koŋ ute bubin se, gɔtn goonde ɔɔp se, naade jeel te eyo.

⁴⁴ Gen koŋ te bubin ki num ɔ kaadn naane, naan utu ɓaado ute jeedegen k'ɓaado ɓaa kalan se. Ken naade lee lɛk tɛc se jaay ɓo naade ɓaa saap don ki ɔ gɔtn se, naade baagin je gɔtn jee jeeldege tu ɔ gɔtn taasdege tu.

⁴⁵ Ken naade jaay je bini ɔŋin ey se, naade ɔk tɛrl ɓaan je Jeruzalɛm ki.

⁴⁶ Naade jen ɓii mɔto jaay ɓo ɓaa ɔŋin maakŋ *Bee Raa ki ing king daan jee jeel tokŋ mɛtn Ko Taar Raage. Naan ing booy booy taarde ɔ do taardege tu se naan tond mɛtɛ.

⁴⁷ Jeege paacŋ ing ud bi do taar kɛn naan tɛrlden se, naade booy jeelin se deel dode ɔ ɔkden taad eyo.

* 2:23 Aak Ekz 13.2. † 2:24 Aak Lb 12.8.

⁴⁸ Ken konge jaay onj se, naade aakin se tap bo, akden taad eyo. Do gotn se kon deekin do: «Goonuma, kese naai 'tedjen nakn-koom di bini? 'Booyo, maam ute bubu se, nirlje teecga k'lee k'jei jea.»

⁴⁹ Num gotn se Isa terlden do: «Naase 'jemki gen di? Naase 'jeelki ey la ken maam m'baado tap bo gen maakn bee Bubum se?»

⁵⁰ Ganj taar ken naan taadden se, naade on booy ok te metin eyo.

⁵¹ Gotn se naan iin booy baa ute naade Nazaret ki do daayum naan lee took taarde. Anum nakgen deel paacn ese se, kon se akin maakin ki.

⁵² Do Isa se teepe do jeel-taara baa te naanina. Ken Raa aakin se, toolin do taal jeege tu kici.

3

Jan-Batist daap doobm Meljege

(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.6-8,19-28)

¹ Kaad ken Tiber Sezar, Gaar magal ing *Rom ki, jaay ok baara sik-kaar-mii maakn gaarin ki se do naan ken se Pons Pilat bo magal gen taa naan Jude do *Erod se gaar gen taa naan Galile do genaon Pilip se gaar gen taa naan Iture ute taa naan Trakonitis do Lisania se gaar gen taa naan Abilen.

² Kaad ken se Annan ute Kayip bo *magal jee tedn serke Raage tu. Naan ken se bo *Raa baado taad Jan goon Zakari ken ing do kod-baar ki se.

³ Do Jan se baa lee taa naan ool magal ken Jordan ki se paac do naan taad jeege tu do: «'Terlki maakse do on j'asen *batizi do Raa asen taal *kusinsege.

⁴ Aan go do ken Ezayi debm taad taar teeco taar Raa ki raano do dakinna maakn Kitapin ki ken do:

K'booy mind deba taad makon do kod-baar ki do:

'Daapki doobm Meljege do 'tedinsinki jiga 'toodn tal.

⁵ Goo gen daan koge tu se, k'tuurumde naata

do koge ute kosge se k'tokde naatn.

Do doobgen dug dug se k'tedde 'toon 'toodn tal

do doobm ken ok koge korcom korcom se kic le k'daapde 'toodn kolon.

⁶ Bin jaay jeege paac utu kaakn debm ken Raa utu adeno kol jaay aden kaaj se.*

⁷ Gotn se jee dengen baado tedn *batem gotn Jan ki se, naan deekden do: «Aakumki tu woojgen ara! Nanja jaay bo dejseno taa aki kaan kotn maak-taar gen Raa ken utu booy do jeege tu se?

⁸ Naan ki se, 'tedki nakgen jiga ken 'taadn jeege tu do naase se 'terlkiga maakse do Raa ki do onte 'taadki oki: naaje se le k'gaan *Abraamge. 'Booyki m'asen deeke: kogen ese se ken Raa je kic bo an delin 'tedn gaange Abraam ki.

⁹ Bere, alpasa se le k'daringa metn ko kaag ki. Ko kaaggen paacn jaay ooj jig ey se, j'aden togn tund naatn do j'aden toon poodn.»

¹⁰ Gotn se jee denge baado tond metn Jan do: «Naaje tap bo k'tedn roje do dio?»

¹¹ Jan terlden do: «Maakse ki se, debm ok kal di se uun ed kalan se deb ok eyo do debm ok nakn kos kic bo nigin ute debm ken ok eyo.»

¹² Gotn se, jee tedn miirge kic baado taa j'aden batizi do naade tond metin do: «Debm dooy jeege, naaje tap bo k'tedn roje do dio?»

¹³ Naan terlden do: «Miir ken k'taadsen j'oo aki kokn gotn jeege tu se, onte 'ziidinki dim do ki.»

¹⁴ Asgarge baado tond metin do: «Naaje kic bo k'tedn roje j'oo dio?» Jan terlden do: «Onte 'kuunki gursn nam ute taa togo do onte 'tolki taara do nam ki. Num ingki do gursn laapse ki sum.»

Jan taad taa debm ken utu baado metin ki

¹⁵ Aan go do kaad ken se jeege ing aak kaak kaam nakn utu 'ted se do ken naade jaay aak Jan se, gotn se naade saap-maakde ki do: «Kese bo 'tedn *al-Masi le daam?»

¹⁶ Jan terlden naade ki paac do: «Maam se, m'asen *batizn ute maane, num ganj debm ken utu baado metum ki se, naan magal ciruma. Maam se kol saan kic bo m'aas gen no tuutin eyo. Debm ese se bo utu asen *batizn ute Nirl Salal do ute poodo.

¹⁷ Ute gert magalin se naan utu tuuy teenina do ken naan jaay tuuy aasga num kaam teenin se, naan utu an ton komb maakn giijin ki, num tesin se, naan utu an komb maakn pood ken ooy eyo.»

¹⁸ Do taarge tun naan taadden se ter Jan dejdenga ute taargen kuuy kic dena. Gotn ese se naan taadden Labar Jiga se jeege tu.

* 3:6 Aak Eza 40.3-5.

**Erød ok Jan-Batist danggay ki*

¹⁹ Num ken Gaar Erød jaay ok Erødiad mend genaana ðo do ken se ter tedn nakgen kuuy kusiñ kici, gøtn se Jan taadiñsin tal.

²⁰ Nafo do *kusiñ ken naan lee ted se, ter do ken se naan iij-ok ol Jan danggay ki daala.

**Batem gen Isa*

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11; Jn 1.32-34)

²¹ Ken jeege paac jaay k'batizde aas se, Isa kic bo k'batizina. Ken naan eem keem Raa se, gøtn se maakñ raa ðoñ waj.

²² Gøtn se, *Niri Salal se tec aan goo deere baado booy do Isa ki. Gøtn se k'booy mind deba taad maakñ raa ki ðo: «Naai se 'Goonuma. Maam bo m'ber m'ðoðio ute maak-raapuma.»

Metjil gen Isa

²³ Kaad ken Isa baagñ naabiñ se, naan ok baara baa baa si-moto. Jeege se saap ðo naan goon Yusup,

Yusup se goon Eli,

²⁴ Eli se goon Matat,

Matat se goon Lebi, Lebi se goon Melki,

Melki se goon Yanay, Yanay se goon Yusup,

²⁵ Yusup se goon Matatias, Matatias se goon Amos,

Amos se goon Naum, Naum se goon Esli,

Esli se goon Nagay,

²⁶ Nagay se goon Maat,

Maat se goon Matatias, Matatias se goon Semeyin,

Semeyin se goon Yossek, Yossek se goon Yoda,

²⁷ Yoda se goon Yonnan, Yonnan se goon Resa,

Resa se goon Zorobabel, Zorobabel se goon Salatiel,

Salatiel se goon Neri,

²⁸ Neri se goon Melki,

Melki se goon Addi, Addi se goon Kosam,

Kosam se goon Elmadam, Elmadam se goon Er,

²⁹ Er se goon Jezzu, Jezzu se goon Eliezzer,

Eliezzer se goon Yorim, Yorim se goon Matat,

Matat se goon Lebi,

³⁰ Lebi se goon Simeon,

Simeon se goon Juda, Juda se goon Yusup,

Yusup se goon Yonnam, Yonnam se goon Eliakim,

³¹ Eliakim se goon Melea, Melea se goon Menna,

Menna se goon Matata, Matata se goon Natan,

Natan se goon *Daud,

³² Daud se goon Jese,

Jese se goon Obed, Obed se goon Booz,

Booz se goon Sala, Sala se goon Naason,

³³ Naason se goon Aminadab, Aminadab se goon Admin,

Admin se goon Arni, Arni se goon Ezrom,

Ezrom se goon Perez, Perez se goon Juda,

³⁴ Juda se goon *Yakub, Yakub se goon Isak,

Isak se goon *Abraam, Abraam se goon Tera,

Tera se goon Naor,

³⁵ Naor se goon Seruk,

Seruk se goon Ragau, Ragau se goon Peleg,

Peleg se goon Eber, Eber se goon Sala,

³⁶ Sala se goon Kaynam, Kaynam se goon Arpakzad,

Arpakzad se goon Sem, Sem se goon Noe,

Noe se goon Lemek,

³⁷ Lemek se goon Matuzala,

Matuzala se goon Enok, Enok se goon Yered,

Yered se goon Maalaleel, Maalaleel se goon Kaynam,

³⁸ Kaynam se goon Enos, Enos se goon Set,

Set se goon Adum, Adum se goon Raa.

4

**Bubm sitange naam Isa
(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

1 Gōtn se Isa dooc te *Nirl Salal se, iino taa ool magal Jordan ki ðo Nirl Salal se tōdf òlin do kōd-baar ki.

2 Maakj ðiige tun si-ðo se, Bubm sitange ðaado naamina. Nōro katara se Isa ðs te ðim eyo ð ken ðiigen si-ðo jaay aas se, naan ðo tōlina.

3 Gōtn ese se, Bubm sitange deekin ðo: «Ken naai 'Goon *Raa deer num, 'taad ko ki se ai del nakj kōso.»

4 Ðo Isa terlin ðo: «Taar se Kitap taadga taada ðo: *Ken ted debkilimi ing se kōso kalin ki sum eyo.*»

5 Ter Bubm sitange tōdf òlin gōtn raan. Gōtn ese sum ðo naan naar taadin taa naan gaaringen do naan ki paac se.

6 Ðo Bubm sitange deekin ðo: «Maam m'ai kedn tōgo paac ute nakgen aak ðee ken do naan ki kaam jii, taa nakgen se j'edumsinga ked maam ki ðo maam m'an kedn deb ken maakum jena.

7 Ðo ken naai jaay 'ðaado ergga naanum ki ðo 'daanumga num, nakgen se paac maam m'aisin keda.»

8 Isa terlin ðo: «Taa Kitap taadga taad ðo: *Meli Raa kalan tak se ðo naai 'kergn naanin ki ðo an tedn naabina.*†»

9 Ter Bubm sitange tōdf ðaansin maakj geger ken Jeruzalem ki ðo ðaa uun òlin do *Bee Raa ki raan len len ðo deekin ðo: «Ken naai 'Goon Raa deer num, do ðee ki ara se iin aal naan ki.

10 Taa Kitap se taadga taad ðo:

Raa 'kund 'kulu kōdinge tu ai ðoðo

11 ðo naade ai caapm kōkj jidege tu

taa jige se 'kōj rōkj ro ko ken gam eyo.‡»

12 Isa terlin ðo: «Kitap taadga taad ðo: *Bere, naai se 'kōj 'naam Meli Raa eyo.*§»

13 Ken Bubm sitange naamin kaam ara kaam ara jaay aas se, naan iin ðniña ðo booy bini aan kaad ken Raa mala ondin se jaayo.

Isa aan taa naan Galile ðo baag tedn naabina

14 Gōtn se Isa dooc te tōgn *Nirl Salal, ðk terl ðaa taa naan Galile ki ðo nookin eem doof taa naan gōtn ese paac.

15 Naan lee dooyde maakj *ðeege tun ken Yaudge lee tus maak ki ðo jeege paac tōmina.

Jee Nazaret ki baate Isa

16 Isa terl maakj geger ken Nazaret gōtn naan teepmno ro ki. Ken *ðii sebit jaay aanga num, aan go ðaayum naan lee ðaa maakj *ðee ken Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa dey se, naan end maak ki ðo ðii ken se ðo, naan iin ðaara gen dooy Kitap naan jeege tu.

17 Gōtn se j'uun j'edin Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ken k'danin Ezayi. Naan worgina, ðo ðn gōtn ken k'raanin j'ðo:

18 *Nirl gen Meljege se, utu maakum ki,*

taa naan ðeer ðoðumo gen taadn Labar Jiga se jee daayge tu.

Naan ðlumo taa m'taadn bulge tu se

j'utu j'aden kōdn dode

ðo jee kaam-tōkge se utu 'kaaka

ðo jee ken j'ðoðde yeebde ceere se, j'utu j'aden kōdn dode,

19 *ðo maam m'ðaado se m'asen taadn*

*baar ken Raa tedn ðeen jeege tu kici.**

20 Ken naan jaay dooy Kitap aas se, naan teelina†, ðo edin gaab ken tedn naaba gōtn ese se ðo naan terl ing gōtin ki ðo jee ing maakj ðee ken gōtn ese paac ondin kaama.

21 Gōtn se naan baagden taada ðo: «'Booyki, taar Kitapm ken naase 'booyin ki jaaki se, aanga doobin ki.»

22 Gōtn se jeege paacn ing booy taarin se taad taargen jiga ron ki ðo taarin nijim ken naan taadden se, ðkden taad eyo. Naade deek ðo: «Kese tap ðo goon Yusup ey la?»

23 Gōtn se Isa deekden ðo: «Deere, kaan kaa taar ken jeege lee taad se utu amsin ki tedn dom ki ken taad ðo: «Ken naai jaay daptor num, aaj roi mala.» Bin se naase kic utu amki taadn ðo: nakj naaje k'booy ken naai 'tedo maakj geger ken Kaparnayum ki se, ðorse naai 'tedin maakj naan ki ara kici.»

* 4:4 Aak Dt 8.3. † 4:8 Aak Dt 6.13-14. ‡ 4:11 Aak KKR 91.11-12. § 4:12 Aak Dt 6.16. * 4:19 Eza 61.1-2.
† 4:20 Kitap do ðokin se k'teelin teele aan go ðaaga.

²⁴ Ter naan taadden do: «Deere, 'booyki m'asen taada: bii kalan debm taad taar teeco taar Raa ki gam j'okin te doon maakn naanin ki eyo.

²⁵ 'Booyki bæe m'asen taada: do dokin do *Eli ki se, *Israel ok mend-daayge dena do kaad ken se baara moto ute laapa mee se, maane baate keede do bo tæl ted daama maakn naan ki.

²⁶ Num ganj Eli se, Raa alin te gotn mend-daay ken gam ken maakn taa naan Israel ki se eyo; num alin gotn mend-daay ken ingj maakn gegær ken k'danin Sarepta ken taa naan Sidon ki.

²⁷ Do dokin do Elize ki ken debm taad taar teeco taar Raa ki se kic bo, Israelge se ok jee bikidge dena. Nabo maakde ki paac se, deb kalan kic bo Elize edin te lapi eyo; num ganj ed lapi bo gaab ki kalan ken k'danin Naaman ken kod Siri.»

²⁸ Ken jee maakn bæe ken Yaujde lee tusn maak ki jaay booy taar ken naan taadden se, naade maakde taarde don ki pirin.

²⁹ Aan goo gegær se le do ko ki se, naade iin iij-okin teecnsin naatn do baansin taa an 'kotn kol ziri ki.

³⁰ Num gotn se naan iik uj jide ki do but aal daande ki se do uun doobin gaa.

Isa taad tæginæ

³¹ Gotn se Isa booy gaa maakn gegær ken Kaparnayum ken taa naan Galile ki. *Bii sebit jaay aan se, naan gaa dooy jeege.

³² Jeegeen booy taar ken naan dooyde se okden taad eyo, taa naan dooyden ute tægin mala.

³³ Jee ingj maakn *bæe ken Yaujde lee tusn maak ki gotn ese se, gaaba kalan se ok koon sitan. Ken naan aak Isa se dof doo makono do:

³⁴ «Waay! Naai Isan Nazaret. Naai tap bo naaje j'on di ute naai? Naai se 'baado gen kutje! Maam se m'jeeli, naai se Debm *Salal ken Raa bo alio.»

³⁵ Ganj Isa aacin kaama do: «'Doo! 'Teec naatn ro gaab ken se!» Gotn se gaabm se ooc daan jeege tu do sitan se teec naatn ron ki do tedin te dim eyo.

³⁶ Jee paacn aak nakj se, bæe okde do lee taad ute naapa do: «Kese taar do di bo bini! Gaabm se ute tægin se, naan taad sitange tu do naade teec aana.»

³⁷ Gotn se nookin eem dood taa naan gotn ese paac.

Isa ed lapia jee kænge tu

³⁸ Ken Isa jaay teeco maakn *bæe ken Yaujde lee tusn maak ki se, naan gaa bæe Simon ki do on moomin menda se ron onj kedek kedek. Gotn ese naade tonð metn Isa do n'saapm don ki.

³⁹ Isa baado no don ki aac kaama koon ki do ron onj kedek se tærec urlu. Gotn ese sum bo menda se naar iin daara do baagdén tedn koo.

⁴⁰ Kaad ken jaay kaada gaa gaa kooco se, jeege dena baano ute jee kænge napar napar gotn Isa ki do nanja nanja kic bo naan ondin jin don ki, do jee kænge se paac on lapia.

⁴¹ Gotn ese kic sitange dena teec naatn ro jeege tu do ken naade teec teec se dood doo makon do: «Naai se, 'Goon Raa.» Ganj Isa aacden kaama do j'onte taada, taa naade se jeelina naan bo *al-Masi.

Isa gaa taad Labar Jiga taa naan Jude ki

⁴² Tanærin-nærin se, Isa iin teec gaa do kod-baar ki gotn kaam kalan. Gotn se jee denge se iin taa jena do ken naade jaay onin se, jee se je naan ade kono eyo, num 'kæopm king ute naade.

⁴³ Ganj Isa terlden do: «Bæki se, m'gaa taadn Labar Jigan gen Gaar Raa se, maakn gegærge tun kuuy kici. Taa naan se bo Raa olumo.»

⁴⁴ Isa lee taad taar Raa maakn *bæege tun ken Yaujde lee tusn maak ki ken taa naan Jude ki se paac.

5

Jee doo deet deet ken took gen tedn jee metn Isa ki (Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Bii kalan, Isa daar daar taa baar ken k'danin Genezaret se do gotn se jee denge baado deebin bat gen booy taar *Raa.

² Gotn se Isa aak markabge dio daar daar taa baar ki do jee toocn kenjgen booyo maak ki se daar tug tug genddege.

³ Gotn se Isa ook maakn markab ken kalan do markabm ese se gen Simon. Naan taad Simon ki do: «Iik 'gaa naan ki cak.» Gotn se Isa ingj maakn markab ki do baag dooy jee denge.

⁴ Ken naan jaay taad nanj taarin se, naan deek Simon ki do: «Iik 'gaa gotn ken maanin jerle, ute jeege se, 'tuunki gendsege maan gen toocn kenjge.»

⁵ Simon tərliŋ ə: «Debm dooy jeege, daan nəər ki ute magaliŋ se, naaje k'dabarga dəna naʒo j'əŋ te dīm eyo. Num gaŋ do taari ki se, gəndge se maam m'aden tuun maan.»

⁶ Kən naade jaay tuun gənddege maan se, naade uuno kənjge dəna; bini gənddege kic ʒo ʒaa ʒaa nəeɸe!

⁷ Naade dan məddəgen maakŋ markab kən kuuy se te jide taa ade ʒaa num, aden noogo. Məddəge jaay ʒaado əŋde se, markabdegen di se paac naade doociŋ tal tal ute kənjge, bini ʒaa ʒaa duubm maan.

⁸ Kən Simon Pier jaay aak nakŋ ese se, naaŋ ʒaado ooc mətn jə Isa ki deekiŋ ə: «Mələma, iik naatn cəem ki; taa maam se m'debm *kusiŋa.»

⁹ Taa kənjgen den kən naade uuno se, Pier ute mədŋge se beere ʒaa əkde.

¹⁰ Mədiŋgen Jak ute Jan kən gaan Zebedege se aak se, beere əkde kici. Gətn se Isa deek Simon ki ə: «Ŋntə beere! Naan ki se, naai 'ʒaa je jikilimge ʒo andeno ʒaa doobm Raa ki.»

¹¹ Markabdege se naade tiik ʒaano taa jəŋ ki ə gətn ese sum ʒo, naade rəsn te nakdege paac ə daaniŋa.

Isa ed lapia debm bikid ki

(Mt 8.2-4; Mk 1.40-45)

¹² Bii kalaŋ Isa iin ʒaa maakŋ geger kən kalaŋ ə gətn se debm bikid ʒaado əŋiŋa. Gaabm se roŋ paac taal aace. Kən naaŋ aak Isa se, naaŋ ooc mətn jəŋ ki ə tənd mətiŋ ə: «Məlje, kən naai 'je num, ədum lapia taa rom se daapm 'toodŋ koləŋ koləŋ.»

¹³ Isa əl jin utiŋa ə deekiŋ ə: «Ye, maam m'jea, əŋ roi daapm 'toodŋ koləŋ koləŋ!» Gətn se sum ʒo, gaabm se kəŋiŋ əŋiŋa.

¹⁴ Gətn se Isa deekiŋ ə: «Ŋntə ʒaa 'taadŋ nam ki. Taa naai əŋga lapi se 'ʒaa 'taad roi *debm tədŋ serke Raa ki se ə 'ʒaa əd *serke Raa ki aan ʒə kən *Musa taadiŋo maakŋ Kitap ki, taa naai se roi daapga toodga koləŋ koləŋ se. Bin ʒo, jeege paac 'jeele, naai se əŋga lapia.»

¹⁵ Gətn se jeege baag kəosn maaniŋ gəto ʒaa se paac ə jeege dəna lee tusu gen booy taariŋa ə jee kəŋge se lə ʒaado se gen je lapia rode.

¹⁶ Gaŋ Isa se teec ʒaa do kəɸ-ʒaar ki kalaŋ ki gen tənd mətn Raa.

Isa ed lapia debm k'runɣuy ki

(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Bii kalaŋ Isa dooy dooy jeege ə maakŋ jeege tun naaŋ dooyde dooy se ək *Parizige ute jee jeel taadŋ təkŋ mətn Ko Taar Raage. Naade se iino maakŋ naange tun taa naaŋ Galile ki ute kengen taa naaŋ Jude ki ə ute kengen iino maakŋ geger kən Jeruzalem ki. Gətn se Isa ute təŋŋ Məljege se, əd lapi jee kəŋge tu.

¹⁸ Gətn ese sum ʒo jeege uuno debm k'runɣuy do nakŋ toodiŋ ki. Kən naade aan se, naade je doobm an kənd kəŋ Isa.

¹⁹ Naʒo taa jeege den den se naade əŋ te doobm an kənd kəŋ Isa eyo. Taa naaŋ se ʒo naade uun ookŋsiŋ do bee ki raan ə əɸ taa bəlo ə naade bəyiŋo do nakŋ toodiŋ ki naan Isa ki daan jeege tu.

²⁰ Kən Isa jaay aak naade aal maakde doŋ ki se, deek ə: «Gaaba, *kusiŋige se, maam m'təolisinŋa naatn.»

²¹ Kən jee jeel taadŋ təkŋ mətn Ko Taar Raage ute Parizige jaay booy se, naade baag naaŋ te naapa ute mind naaŋ ki ə: «Naaŋ se tap ʒo naŋja jaay naaj Raa bin se? Kən 'kəŋ təl kusiŋ deba se, Raa kalaŋ ki sum ey la?»

²² Aan ʒə Isa jeel maak-saapde se, naaŋ tərldən ə: «Taa di jaay naase 'taadki ute maakse bin se?»

²³ Gən naase ki num, kən gay ʒo əŋŋ ciri, kən m'deekŋ m'ə: «Kusiŋige se, maam m'təolisinŋa naatn» ləʒo m'deekŋ m'ə: «Iini ə 'lee» se lə?»

²⁴ Bin num, naase aki 'jeele maam *m'Goon Deba se m'ək təŋgə gen təl kusiŋ jeege.» Gətn se, Isa deek debm k'runɣuy ki ə: «M'deeki m'ə: iini, uun nakŋ toodi se ə 'ʒaa beɸ ki.»

²⁵ Gətn ese se sum ʒo, gaabm se, iin daara naan jeege tu, uun nakŋ toodiŋa ə ʒaa beɸ ki. Kən naaŋ ʒaa ʒaa se naaŋ təəm Raa.

²⁶ Jee gətn ese paac nakŋ se deel dode ə naade təəm Raa kici. Gətn se naade beere əkde se, taad ute naapa ə: «Nakage, jaaki se, j'aakkiga nakgen kən deel do aak eyo!»

Isa dan Lebi

(Mt 9.9-17; Mk 2.13-22)

²⁷ Kən nakgen se jaay deel se, Isa teec teec se aak *debm təkŋ miiri roŋ Lebi inŋ kiŋŋ gətn tədŋ naabiŋ ki. Naaŋ deekiŋ ə: «Iini 'daanuma!»

²⁸ Gətn se sum ʒo Lebi iini, əŋ nakiŋge paac ə daan Isa.

²⁹ Gətn se Lebi təd kəso dəna ə dan Isa beɸ ki gen ʒaa kəso. Ə jeege dəna inŋ əs te naade ə maakde ki se *jee təkŋ miirge ə jee kuuy se kici ute te naade.

³⁰ Gōtn se, *Parizige ute jee jeel taadn tōokj meṭn Ko Taar Raage se jaay aakde se mooy naan ki dir dir ɔɔ taad jeege tun meṭn Isa ki se ɔɔ: «Gen di jaay naase ɔski ɔɔ aayki ute jee tōkj miirge ɔɔ jee *kusinge se?»

³¹ Isa terlɔden ɔɔ: «Jee rode kiji se, naade je daptor eyo, num ken je daptor se, jee kōnḡe.

³² Maam m'baado se gen dan jee ken saap ɔɔ naade aak beɛ naan Raa ki se eyo, num maam m'baado se gen jee jeel rode ki naade jee kusinge, taa 'terl maakde do Raa ki.»

*Meṭn taar *siam*

³³ Naan ken se jeege baado taad Isa ki ɔɔ: «Jee meṭn Jan-Batist ki ute jee meṭn *Parizige se tedga num lee tuun siam ɔɔ tōnd meṭn Raa. Num jee meṭn naai ki se ɔɔ ɔɔ aaye.»

³⁴ Isa terlɔden ɔɔ: «Jeege baado kōkj menda jaay gaabm menda utu te naade se, kaad ken se naade 'kōj kuun siam la? Meṭ ki eyo.

³⁵ Num ganj bii kalan kaadiṅ utu kaana gaabm menda se j'utu j'an kōodn naata ɔɔ naan ken se jaay ɔɔ, meḡḡe se lee tuun siam gen tōnd meṭn Raa.»

³⁶ Isa taadden ute kaal naagn taara daala ɔɔ: «Nam ɔk kala koono neɛpga neɛp se, ade kōj neɛpm taar kal kiji jaay an kal do ki eyo; ey num taa kal kijin ken k'neɛpo se cere sum, ɔɔ ken j'aalinga kic num, naade se kōj tum eyo.

³⁷ Ɔɔ tōtn koojn biṅ utu iin kiin se, j'ombiṅ maakj k-leɛterge tun koono eyo; ey num tōtn koojn biṅ se, an dōobm ute k-leɛterge se naatn. Ɔɔ tōtn koojn biṅ se le 'kōy naan ki cere ɔɔ k-leɛterge se le, dōobm tujn kici*.

³⁸ Num ganj beeki num, tōtn kaam ki se j'an kōmb maakj k-leɛterge tun kiji kici.

³⁹ Ɔɔ debm aayga kaay tōtn† coodi tōolum se le, tōtn kaam ki se, ɔon tōlin ey sum. Taa naan deek ɔɔ: ken nijim cir paac se tōtn ken coodi tōolum se.»

6

*Isa se naan ɔo mel *bii sebit*

(Mt 12.1-14; Mk 2.23-28, 3.1-6)

¹ Bii kalan bii sebit ki se, Isa ute jee meṭiṅ ki deel maakj gōtn gem ki. Gōtn se jee meṭiṅ ki tereɔ do gemge ɔɔ ɔɔd kaamiṅ maakj jide ki ɔɔ taane.

² Num *Parizigen kandum gōtn ese taadden ɔɔ: «Gen di jaay naase 'tedki nakj ken j'und te kulu eyo gen ted bii sebit ki se?»

³ Isa terlɔden ɔɔ: «Naase 'dooyinki te ey la, nakj ken *Daud ted ute jeenge kaad ken naade ɔo tōlde se?»

⁴ Naan endo maakj *kōrɔr gen *Raa ki, ɔɔ tōs mappan j'edinga ked *serke Raa ki, ɔɔ ɔɔ edo jeenge tun meṭiṅ ki kici. Ey num, ken ɔk doobm 'kōsn se jee tedn serke Raa ki kalde ki sum.»

⁵ Ɔɔ ter Isa deekden ɔɔ: «*Goon Deba se le, naan ɔo Mel gen bii sebit.»

⁶ Ken aan bii sebit ken kuuy se, Isa ɔaa end maakj *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se ɔɔ dooy jeege. Gōtn ese, naan ɔn gaaba kalan ji daamiṅ ooyga kooyo.

⁷ Jee jeel taadn tōokj meṭn Ko Taar Raage ute Parizige se ɔnd kaama Isa ki tak taa naade je an kaaka ken n'kedn lapia gaab ken se bii sebit ki num, bin se naade an kōkj mindina.

⁸ Aan ɔɔ Isa jeel saapm-maakde ki se, naan deek gaab ken jin ooyga kooy se ɔɔ: «'lini 'daar naan jeege tu.» Ɔɔ gaabm se iin daara.

⁹ Gōtn se Isa taadden ɔɔ: «Maam m'je tōnd metse: bii sebit ki se, j'undsenga kulu gen tedn beɛ lōbu gen tedn *kusin le? Ɔɔ ɔn deba jaay dīm an doṅ ki num, an kaaj lōbu an kōniṅ naan 'kut le?»

¹⁰ Gōtn se Isa uun kaamiṅ aak dōodde paac ɔɔ deek gaabm ken jin ooyga kooy se ɔɔ: «'Seɛj jii!» Ɔɔ gaabm se seɛj jina ɔɔ gōtn ese sum ɔo jin ɔn lapia.

¹¹ Ken Parizige ute jee jeel taadn tōokj meṭn Ko Taar Raage jaay aak nakj se, maakde taarde doṅ ki pirin ɔɔ taad ute naapa do nak ken naade utu 'tedn do Isa ki.

Isa beɛr tōdjee kaan naabingen sik-kaar-dio

(Mk 3.13-19; Mt 10.1-15; NJKN 1.13)

¹² Kaad ken se sum ɔo, bii kalan Isa ɔaa ook do ko ki gen keem Raa ɔo maakj ɔon ken te magalin se, naan eem Raa.

¹³ Ken goto jaay iip se, naan dan jee meṭiṅ ki ɔo maakde ki se, naan beɛr tōd jeege sik-kaar-dio ken naan danje jee kaan naabinge. Kese ɔo ro jee se:

¹⁴ Simon se, naan danj te ro Pier, Andre se genaana, Jak, Jan, Pilip, Bartelemi,

¹⁵ Matiye, Tōma, Jak goon Alpe, Simon debm je kujn naanina,

¹⁶ Jud goon Jak ɔɔ Judas Iskariot, naan ɔo debm utu kutn Isa se.

* 5:37 Yaudge se tomb totdegen gen koojn biṅ se maakj k-leɛterge tu. † 5:39 Tōtn Yaudge se daayum taad ute tōtn koojn biṅ se sum.

³⁷ «Ɔnɛn 'kɔjki bɔɔrɔ do jeege tu, ɔ naase kic ɔ j'asen kɔjɛn bɔɔrɔ dose ki eyo. Ɔnɛn 'kɛndki tɛl nam gen kutiɛna, bin se naase kic j'asen kɔjɛn kut eyo. Kɛn naase jaay 'lee ɔkki naagɛ naapa num, Raa kici asen tɔl kusinɛe.

³⁸ Ɖki naka jeege tu taa j'utu j'asen kɛdn naase ki kici: ute gɔrn kɛn naase 'lee 'dɔɔjɛnki jeege tu se, Raa utu asesin dɔɔjɛn, dɔocɛn kɔnd gazagaza ɔ asesin dɔɔjɛn cir cir. Bin ɔ utu nakɛ kɛn naase 'lee 'dɔɔjɛnki nakge jeege tu se, naase kic j'utu j'asesin dɔɔjɛn bin kici.

³⁹ «Ɖɛr Isa taadɛn ute kaal naagɛ taara kuuy daala ɔ: debm kaam-tɔɔkɔ 'kɔjɛn tɔɔdn naapɛn debm kaam-tɔɔkɔ la? Naadɛn di paac se 'si maakɛn gɔɔ ki ey se?

⁴⁰ Debm lee mɛtn deb kɛn dooyɛn se 'kɔjɛn cir debm dooyɛn eyo. Num gan debm mɛtn deb ki jaay melɛn dooyɛn akinga se, naan utu 'tɛdn aan gɔɔ melɛna.

⁴¹ «Mu cɔkɔn kɛn kaam gɛnaai ki ɔ naai ɔj aakiɛna. Num gen di jaay naai ɔj aak gudum kaagɛn kaami ki ey se?

⁴² Ute naan se ɔ, naai 'kɔjɛn deekɛn gɛnaai ki ɔ: Gɛnaama, 'ɔaado m'ai kɔɔdn mu kaami ki. Nakɛ naai 'tɛdn se, mɛt ki eyo! Ey num naai ɔk mɛt-gudum kaagɛn kaami ki se kici! Bɛeki num, ɔɔd mɛt-gudum kaagɛn kaami ki se ram, jaay ɔ kaami 'kɔɔdn kaakɛn jiga bin jaay 'kɔɔdn mu cɔkɔn kɛn kaam gɛnaai ki se!»

Kaaga ute koojɛna

⁴³ «Kaagɛn jiga se koojɛn aak kus eyo ɔ kaagɛn kɔɔnɔ lɛ ɔj ɔj koojɛn jig ey kici.

⁴⁴ Taa kaagɛ se j'aak k'jeeldɛ ute koojɛge: taa naan se ɔ j'kɔjɛn tuugɛn koojɛn mɔngɔ do kaag kɛn ute kɔrɔndɛn eyo ɔ kɔjɛn tuugɛn koojɛn k-yooko se do k-lili ki ey kici.

⁴⁵ Debm bɛɛ se, bɛɛn se iɛno maakiɛn ki, ɔ debm *kusinɛe se kic ɔ iɛno maakiɛn ki. Taa taar kɛn jikilimge lee taad paac se iɛno maakɛde ki.»

Beegen dio

(Mt 7.21-29; 2Pr 1.5-10)

⁴⁶ «Naase iɛng 'dajum ki: Mɛluma, Mɛluma. Num gen di jaay ɔ naase 'baateki gɛn tɛdn nakɛ kɛn maam m'taadsen m'ɔɔ aki tɛd se?

⁴⁷ Debm ɔaado gɔtum ki, booy taaruma ɔ iɛng do ki se, 'booyki m'asen taadɛn nakɛ kɛn naan tɛcin tece.

⁴⁸ Naan se tec aan gɔɔ debm ɔaa kɔɔbm beɛna: naan ud gɔɔ jɛrlɛ bini aan do ko ki jaay ɔ ɔndo mɛtn beɛna. Kɛn naan jaay iɛnin aas sum se, maane eed dɛna ɔ oolge kic ɔ dɔoco ɔ ɔy makɔnɔ ɔaado deeb ɔee se bat naɔo, ɔj tɛdn te dɛm eyo, taa ɔee se k'j'iɛninga jiga.

⁴⁹ Num gan debm booy taaruma ɔ iɛng do ki ey se, naan se tec aan gɔɔ debm kɛn ud te gɔɔ ey sum ɔ iɛn beɛna. Kɛn oolge dɔoco jaay ɔyɔ makɔnɔ ɔ ɔaado deebɛn bat se, ɔee se ru nan tak.»

7

Isa ute bubm asgarge

(Mt 8.5-13)

¹ Kɛn Isa jaay taad nan taariɛn naan jeege tu aas se, naan ɔaa ɛnd maakɛn gɛgɛr kɛn Kaparnayum ki.

² Gɔtn se bubm asgarge se ɔk bulu kalan bin se naan jɛn dɛn aak eyo. Naɔo bulɛn se ooc kɔɔnɔ kaam yoa.

³ Kɛn gaabm se jaay booy j'ɔɔs maan Isa se, gɔtn se naan iɛn ɔl magal Yaudge kandum taa ɔaa sel mɛtn Isa num, adɛ ɔaa utu kɛdn lapia bulɛn ki se.

⁴ Kɛn magal Yaudge jaay aan gɔtn Isa ki se, naadɛ eemiɛn nɔɔ ɔ: «Bɛeki num, gen tɛdn bɛɛ se, 'tɛdn gaab kɛn se.

⁵ Taa naaje Yaudge se, gaabm se jejeki dɛna ɔ naan mala ɔo iɛnjeki ɔee kɛn k'lee k'tusn maak ki se.»

⁶ Gɔtn se Isa ɔaa ute naadɛ. Num kɛn naan aan te cɛɛ ɔee magal asgarge tu ey sum ɔo, bubm asgar *Rɔmɛge ɔlo mɛdɛnge taa an taadɛn ɔ: «Mɛluma, ɔnte dabar roi gen ɔaado ɔeem ki, taa maam se m'aas dɛm naani ki eyo.

⁷ Taa naan se ɔo, maam m'ɔj m'ɔaa te gɔti ki ey se. Num gɔtn daari ki se, naai 'taad ute taari sum ɔo, debm tɛdn naabum se 'kɔjɛn lapia.

⁸ Taa maam se, kic m'kaam ji deb kuuy, naɔo m'ok asgarge kaam ji maam kici. Kɛn m'iɛngga num m'deek deb kalan ki m'ɔɔ: 'Baa se, naan iɛn 'ɔaa. Ɔo m'deek deb kuuy ki m'ɔɔ: 'Baado se, naan iɛn ɔaado. Ɔo bulum ki se jaay, m'deekiɛn m'ɔɔ: 'Tɛdn nakɛn ese se, naan iɛn tɛdɛna.»

⁹ Kɛn Isa jaay booy taar ese se, taara se ɔkiɛn taad eyo. Gɔtn se naan tɛrl aak jee dengen ɔaado mɛtin ki se ɔ naan deekɛn ɔ: «'Booyki m'asen taada: maakɛn gaan *Israelge tun ute dɛnde kic ɔo maam m'ɔj te nam jaay aal maakiɛn do *Raa ki aan gɔɔ gaabm ara se eyo.»

¹⁰ Kɔr jee naan ɔdɛno naaba jaay aan beɛn se, naadɛ ɔj bul se ɔjga lapia.

Isa dur goon mēnd-daay daan yoge tu

¹¹ Naan ken se jaay, Isa iin̄ ɓaa maakŋ geger ken k'dan̄in̄ Nayn. Jee met̄in̄ ki ute jeege dena ɓaa ute naan̄a.

¹² Ken Isa ute jeege jaay aan taa doob ken j'an ken̄d maakŋ geger ki se, naade aak jeege uuno yoa ɔ ken ooy se goon mēnd-daaye ɔ naan̄ kalin̄ ki sum ɓo maakŋ kon̄ ki. Gōtn se jeege dena daan mēnd se.

¹³ Ken Meljege jaay aak ko goono se, naan̄ ɛɛjin̄ don̄ ki ɔ deekin̄ ɔ: «Ŋnte 'taayɔ.»

¹⁴ Gōtn se Isa iiko cɛɛ jeege tun uuno yo se, ɔnd̄ jin̄ do barangal ki ɔ gōtn se, jee ɓaan ɓaa ute yo se daara ɔ Isa deek goon kōd̄ ki se ɔ: «M'deeki m'ɔ, iin̄!»

¹⁵ Gōtn se goon kōdn̄ ooyga kooy se duru iin̄ inḡ ute met̄ina ɔ baag taadn̄ taara. Ō Isa ɔk ɛdn̄ kon̄ ki.

¹⁶ Ken jeege jaay aak nakŋ se, ɓeere ɓaa ɔkde paac ɔ naade *nook Raa ɔ: «Debm taad̄ taar teeco taar Raa ki magal se, ɓere, ɓaadoga daan̄jege tu. Kese Raa mala ɓo ɓaadoga kaakŋ jeenge!»

¹⁷ Taa naan̄ se ɓo jee taa naan̄ Jude ki ute jee ken̄ taa naan̄ge tun cɛɛs ki se, paac se inḡ ɓo gen̄ kōɔsn̄ maana do nakge tun ken̄ Isa tɛdo se.

Jan-Batist ute Isa

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Gōtn se jee met̄n̄ Jan-Batist ki ɓaad̄o taad̄ mēlde ki. Ken̄ Jan jaay booy taarde sum se, maakde ki se naan̄ dan̄ jeege dio,

¹⁹ ɔ ɔlde gōtn̄ Melje Isa ki taa 'ɓaa tōnd̄ met̄in̄ ɔ: «Naai ɓo debm ken̄ jeege inḡ aak kaama j'ɔo utu ade ɓaa se lɔɓu k'booy nam kuuy le?»

²⁰ Ken naade jaay aan gōtn̄ Isa ki se, jee se taad̄ ɔ: «Naaje se Jan-Batist ɓo ɔljeno gōti ki ɔ k'tōnd̄ met̄i: naai ɓo debm ken̄ jeege inḡ aak kaama j'ɔo utu ade ɓaa se lɔɓu k'booy nam kuuy le?»

²¹ Naande ki se sum ɓo, Isa ɛd̄ lapia jee kōɔnd̄ege tu dena. Maakde ki se jeege ken̄ kōɔn̄o tujdenga tuju ute jee ɔk kōɔn̄ sitange se kic naan̄ edden̄ lapia ɔ jee kaam-tōkge den̄ se kic ɓo naan̄ ɔdd̄en̄ kaamdege.

²² Gōtn̄ se Isa deek jeege tun Jan ɔldeno naaba se ɔ: «'Baa 'taadki Jan ki nakŋ naase mala aakin̄kiga ute kaamse ɔ booyin̄kiga ute bise: jee kaam-tōkge le aakga, jee cɛkɛd̄ge le leega talam talam, jee bikid̄ge le ɔŋga lapia ɔ rodege le toodga kol̄n̄ kol̄n̄, jee duguyge le ɓorse booy booyo, jee ooyga kooy kic le duroga daan̄ yoge tu ɔ Labar Jiga se le, k'taad̄inga jee daayge tu.

²³ Maak-raapo debm ken̄ jaay ai kaamin̄ ɔnte doobm gen̄ kaal maakin̄ do maam ki ey se.»

²⁴ Ken jee Jan ɔldeno naaba jaay ɔk terl̄ ɓaa se, Isa baag taad̄n̄ taar Jan se jee den̄ge tu ɔ: «Do kōd̄-ɓaar ki se naase tap ɓo inḡkiro kaakŋ nan̄a? Lɔɓu inḡkiro kaakŋ mu taa baar ken̄ kuul teen̄ ɓaansin̄ kaam ara kaam ara se la?»

²⁵ A-a! Bin num naase inḡkiro kaakŋ nan̄a? Lɔɓu inḡkiro kaakŋ gaabm ken̄ tus kalge aak ɓɛɛ se le? Gōto. Jee lee tus kalgen̄ aak ɓɛɛ gen̄ koono se ute jee maalge se, naade se tin̄g maakŋ ɓee gaaringe tu.

²⁶ Lɔɓu naase tap ɓo inḡkiro kaakŋ nan̄a? Naase se inḡkiro kaakŋ debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se la? Deere, 'booyki m'asen taada: naan̄ se debm taad̄ taar teeco taar Raa ki naɓo naan̄ magal cir debm taad̄ taar teeco taar Raa ki se daala.

²⁷ Naan̄ se ɓo debm ken̄ Raa taad̄o taarin̄ do dōkin̄ maakŋ Kitap ki ɔ:

'Booyo, maam m'ai kol̄ debm kaan̄ naabum naani ki,

*taa ai 'daapm doobi.**

²⁸ «'Booyki m'asen taada: maakŋ jeege tun mēndge toojden̄ do naan̄ ki ara bini aan̄ do Jan ki se, debm ken̄ magal cirin̄ Jan se, gōto. Anum debm *maakŋ Gaar Raa ki se baat aan̄ gōo di kic ɓo, naan̄ se ɓo magal cir Jan.

²⁹ «jee den̄ge ute *jee tōkŋ miirge jaay booy taarin̄ se, Jan *batizde taa naade jeelga Raa se tɛd̄ naka ute doobina.

³⁰ Num gan̄ *Parizige utu jee jeel taad̄n̄ tōkŋ met̄n̄ Ko Taar Raage se, naade se baate tookŋ do nakge tun ken̄ Raa je ɔ ad̄en̄ tɛdn̄ naade ki se. Bin ɓo, naade baate tookŋ ken̄ Jan ad̄en̄ batizi.»

³¹ Ter Isa taadden̄ ɔ: «Jee ɓorse tap ɓo, m'ad̄en̄ kōmb ɓeyɛ ute nan̄ge? Naade tap ɓo tec nan̄ge?»

³² Naade se tec aan̄ gōo gaangen̄ inḡ ɓoor̄ ki jaay taad̄ ute naapa ɔ:

Naaje k'tuuyesen kaa

naɓo naase 'baate daamki.

Naaje k'j'aarsen kaa yoa

* 7:27 Aak Mal 3.1.

na6o naase 'baate keemki.

³³ «Ey num Jan-Batist 6aado se, naan 6s mapp eyo 66 aay totn koojn bin eyo 66 naase 66ki num: naan se debm sitan!

³⁴ Ken *Goon Deba jaay 6aado se 66o 66 aaye, na6o naase 66ki num: naan se debm kaam-k6so 66 debm kaay-koono 66 6k m6de ute jee t6kŋ miirge 66 ute jee *kusinge!

³⁵ Num gan jee took aal maakde doŋ ki se, aak 6kga jeel-taar Raa se ute doobiŋa.»

*Isa ute mend tedn *kusiŋa*

³⁶ Bii kalan kod *Parizi kalan bini, dan Isa 6een ki, gen 6aa k6sn ute naaŋa. Ken Isa jaay 6aa 6een ki se, g6tn se naade tood ute 6eesde jaay 6o baag k6so do tabil ki.

³⁷ Menda kalan iino maakŋ gegere ken se 66 jeege paac jeelin naan se, mend tedn kusiŋa. Naan 6aado 6ŋde taa naan booyga booy j'66 Isa utu inŋ 6s k6s g6tn kod Parizi ki se. Ken naan 6aado 6aa se, naan uuno naka aan g6o k-66k66 kalan ko 6o k'6666 k'daapiŋa. K-66k66 se k'daapiŋ ute nakŋ ken k'danŋŋ albatir†, 66 naan se dooc ute itir.

³⁸ Naan 6aado kaam je Isa ki 66 naan eeme 6ŋ kaa-maaniŋ se neet je Isa 66 naan 6tiŋsiŋ ute 6eekiŋa 66 baam 6k aay jeŋ se ute maak-raapo 66 66yiŋ itir do jeŋ ki.

³⁹ Kod Parizi ken dan Isa 6een ki jaay aak nakŋ bin se, taad ute maakiŋ 66: «Ken gaabm se jaay debm taad taar teeco taar Raa ki deer num, mend 6aado utiŋ se, naan an' jeelin naan se, mend tedn kusiŋa.»

⁴⁰ G6tn se Isa taadŋ 66: «Simon, maam se m'6k taara m'ai deeke.» Naan terliŋ 66: «Debm dooy jeege, 'taada.»

⁴¹ Isa 66: «'Booyo. Debm kalan 6k jee seere dio. Deb kalan se ey num an' k6gŋ tamma kaar-mii 66 debm kuuy se le ey num an' k6gŋ tamma si-mii.

⁴² Num gan dim naade aan k6gŋ seede g6to se, naade di se paac, naan t6olden seedege se naata. Num maakŋ naade ken di se, debm edden se se ken gay 6o an' je cirir?»

⁴³ Simon terliŋ 66: «Gen maam ki num m'66, debm ken seŋ den jaay 6o k't66liŋsiŋ se.» Isa deekiŋ 66: «Kese naai 'taadga taar met ki.»

⁴⁴ G6tn se Isa uun terl aak mend se, 66 deek Simon ki 66: «Naai aak mend se daamo! G6tn maam m'endo 6ei ki se, naai edum te maan tugŋ jem eyo; num gan mend se neetum jem ute kaa-maaniŋa 66 6tumsiŋ ute 6eekiŋa.

⁴⁵ 66 naai 'baam 6k aay te taarum ute maak-raap eyo; num mend se ken maam m'aan sum se, g6tn naan baam 6k aay jema ute maak-raapo sum se, 6num te eyo.

⁴⁶ Naai 6tum te uubm oot dom ki eyo; num mend se 6tum itir jem ki.

⁴⁷ 'Booyo m'ai taada: mend se kusiŋingen den se, Raa t66lisiŋa naatn. Taa naan se 6o, naan jem den se. Gan debm k't66liŋ kusiŋiŋ baat se, naan kic 6o 6k maak-je baata.»

⁴⁸ Ter Isa taad mend ki 66: «Kusiŋige se maam m't66lisiŋa naata.»

⁴⁹ Jeegen inŋ 66 ute naade se, baag taadn ute naapa 66: «Kese tap 6o nanja jaay taad taa 't66 kusiŋ jeege se?»

⁵⁰ Isa deek mend ki 66: «Menda, ute kaal maaki ken naai aal dom ki se, aajiga. Iiŋi, '6aa ute lapia.»

8

Mendgen lee metn Isa ki

¹ Naan ken se jaay Isa 6aa lee maakŋ gegerge tu 66 maakŋ naanŋe tu. Naan taad w66k Labar Jigan gen Gaar Raa se jeege tu. G6tn se jee kaan naabiŋgen sik-kaar-dio,

² ute mendge kandum se lee ute naaŋa. Mendgen se 6o ken naan eddeno lapia gen k66ŋ rodege tu 66 tuurdeno sitange rodege tu se. Maakde ki se, Mari iino Magdala 66 ro naan ki se 6o, Isa tuuriŋo sitange cili se.

³ 66 Yoanna ken mend Kuza, gaabiŋ se Gaar *Er6d 6ŋiŋ maaliŋ paac kaam jiŋa 66 Suzaan ute mendgen kuuy den kici. Naade se 6o ken lee noog Isa ute jee metiŋ ki ute nakgen naade 6ko.

Isa aal naaŋŋ taara te debm k6nd buru

(Mt 13.1-23; Mk 4.1-25)

⁴ Jeege dena iino maakŋ gegerge tu paac 66 6aado tus g6tn Isa ki 66 naan taadden ute kaal naaŋŋ taara 66:

⁵ «Bii kalan deba kalan teec 6aa k6nd buru. Ken naan jaay 6nd k6nd burin se, kupm metiŋ si jeŋ doob ki; g6tn se jeege tuumiŋa 66 yeelge 6aado tuun 66siŋ naatn paac.

⁶ Kupm metiŋge se si g6t ken naanŋŋ maakiŋ 6k koa. Ken naan jaay utu teec teec sum 6o naar tuutu taa g6tn se naanŋŋ 6eere.

† 7:37 Albatir se napa koa aama ken k'6666 k'daapiŋa gen k6mb itir.

⁷ Kupm metin se, si maakj ji kaag ken ak korondɔ se, naan teece naɓo aan gɔɔ teep maakj ji kaag ki se, ji kaaga aayin taara.

⁸ Num kupm ken si do naan ken jiga se, gɔtn se naan teece, teepe, tak doa ɔɔ ak kaama den aak eyo.» Do taar ken se, Isa uun mindin raan deekden ɔɔ: «Debm jaay ak bi booyo num, booy ak taar se.»

⁹ Jee metn Isa ki se tɔnd metin ɔɔ: «Kaal naagj taar ken naai 'taad se tap ɓo je deekj ɔɔ dɔo?»

¹⁰ Isa terlden ɔɔ: «Nakj j'oyinga koy *maakj Gaar Raa ki se, naase se *Raa taadsenga naase 'jeelin'kiga. Num ganj jee kuuy se k'taadden ute kaal naagj taara se, taa:

Naade 'kaakj ute kaamde naɓo 'kaakj kɔk eyo,

'booy ute bide naɓo 'booy kɔk eyo.»*

Kaal naagj taar se, Isa taad tɔk metina

¹¹ «Booyki kaal naagj taar ese se je deekj ɔɔ: kupm maam m'taadin se, kese taar Raa.

¹² Kupm ken si jɛn doob ki se, kese taad ute jeegen booy taar Raa naɓo *Bubm sitange ɓaado ɔɔd taar se maakde ki naatn, taa som naade booy uunga num 'kon kaaja.

¹³ Kupm ken si gɔtn naanin ak ko maak ki se, kese taad te jeegen metn-jiki booy uun taar Raa ute maak-raapo naɓo naade ɔɔn okin tɔɔg eyo. Kaad ken gɔto utu beɛ se naade ak taar Raa se ɔɔnɔ, ganj nakj naama jaay aanga dode ki num, naade resn naatn ute taar Raa se.

¹⁴ Kupm si maakj ji kaag ken ak korondɔ se, kese taad te jeegen booy ak taar Raa naɓo, naade uun nirlde, je maal *dunia ɔɔ je nakj ken daa rode ɓo jea. Kese ɓo tedden kaal maakde ɓaa tedn nakj cere sum se.

¹⁵ Num kupm ken si do naan ken jiga se, kese taad te jeegen maakde beɛ, booy uun taar Raa ɔɔ okin maakde ki jiga ɔɔ jee se, naade aay kaamde aal maakde do Raa ki ɔɔ tedn nakgen jiga.»

Isa aal naagj taar ute laampɔ

(Mk 4.21-26)

¹⁶ «Nam 'kɔɔcn laampɔ jaay an deebm dukulu don ki, ey le an kol kond metn danjal ki se, gɔto. Ganj laampɔ se k'j'ɔcinga num, j'uun j'olin raan ro kaag ki taa jee end gɔtn ese se, 'kaakj gɔtn wɔɔɔ.

¹⁷ Taa nakj j'oyin koy se j'utu j'an kaakj 'toodn tal ɔɔ nakj jeege jaay jeel metin ey se jeege utu 'jeel metin paac ɔɔ j'utu j'an kaakj kaam kaad ki utu 'toodn tal.

¹⁸ Bin se ken aki booy taar Raa num, ɔndki kondɔ! Taa debm ak se j'an kɔmb do ki, num debm ak ey se le, ken nakj naan saap ɔɔ ak se kic ɓo, j'an tɔsn naatn.»

Genaa Isage ute konde

(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Gɔtn se genaa Isage ute konde ɓaano kaaka, naɓo taa jeegen den se, naade ɔɔn aan te gɔtin ki eyo.

²⁰ Nam ɓaado taad Isa ki ɔɔ: «Koi ute genaaije se utu naatn ɔɔ naade je ai kaaka.»

²¹ Isa terlden ɔɔ: «Koyuma ute genaamge se, kese jee ken booy taar Raa ɔɔ took inj do ki.»

Isa ak daar kuulu

(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Bii kalan se, Isa ook maakj markab ki ute jee metin ki ɔɔ naan deekden ɔɔ: «K'gaan k'ɓaaki jɛn baar ken kaam naane.» Ɔɔ gɔtn se naade iin ɓaa.

²³ Ken naade ɓaa ɓaa do maane ki se, gɔtn se Isa kaamin ɓaa ak bia. Kaad ken se guduray dɔɔɔ do baar ki ɔɔ ɔl maane end dooc dooc maakj markaba se ɔɔ naan ken se gɔto ɓaa tedden ɔɔnɔ.

²⁴ Naade iiko cere Isa ki, durina ɔɔ deekin ɔɔ: «Debm dooyje, Debm dooyje, ɓere, naajege j'aki kutu!» Ken naan jaay iin se, naan aac kaama kuul ki ute maane ki ɔɔ gɔtn se, kuulu ute maan se ak daara ɔɔ gɔto do dil.

²⁵ Gɔtn se naan deekden ɔɔ: «Kaal maaksen jaay naase aalki dom ki se, tap ɓo gay?»

Ken naade jaay aak nakj ese se, ɔkden taad eyo ɔɔ beere ɓaa akde ɔɔ gɔtn se, naade baag taadn ute naapa ɔɔ: «Kese tap ɓo nana bini, ken taad kuul ki ute maane ki kic ɓo tookin taarin se?»

Isa ed lapia debm kɔɔn sitan ki

(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ Gɔtn se naade ɓaa aan taa naan jeege tun k'danɗen Gerazenige ken sak kaam taa naan Galile ki.

²⁷ Ken naade aan taa jɛn ki jaay Isa ɓɔɔy ɓɔɔy naan ki se, gɔtn se gaab kalan bini ak kɔɔn sitan iinɔ maakj gɛgɛr ken ese ɔɔ ɓaado dɔɔd Isa. Ɔɔ gaabm se, naan ting been eyo ɔɔ lee ute

* 8:10 Aak Eza 6.9.

kal ey se daanin dɔkga, num naan se ting maakn iibge tun Yaudge tedfno gen tɔl taal yodege se.

²⁸ Ken naan jaay aak Isa se, ɔɔf ɔɔy makɔnɔ ɔɔ baado ooc metn jen ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Isa Goon Raa Taaro, j'ɔn di ute naai? M'eemi nɔɔ meti ki, ɔnte gen dabaruma!»

²⁹ Ken ɔlin taad bin se, taa Isa deekinga deek ɔɔ n'teec naatn ro gaab ken se. Taa sitan se, iinga num ted gaabm se kusina ɔɔ ɔl k'daakiin ute sɛsɛrɛ ɔɔ j'alaɪn dɔkɔdɔm maala se kic ɔɔ, naan gaan naatn ɔɔ sitan se ɔlin aan teec ɔɔ do kɔd-baar ki.

³⁰ ɔɔ Isa tɔnd metin ɔɔ: «Naai, 'roi nana?» Naan terlin ɔɔ: «Maam rom Dɔɔl asgarge,» taa gaabm se ɔk sitange ron ki dena.

³¹ Gotn se sitange eem nɔɔ metn Isa ki ɔɔ deekin ɔɔ: «ɔnte 'tɔkn kɔmbje maakn gɔɔ ken jɛrl zuzu se.»

³² Gan gotn se ɔk dɔɔl kinzirge dena lee gaam gaam do kɔs ki. Gotn se sitange se sel metn Isa ɔɔ: «ɔnje naaje k'ɔaa kend maakn kinzirge tu se.» Gotn se Isa tookden.

³³ ɔɔ sitange se teeco ro gaab ken se ɔaa end maakn kinzirge tu se ɔɔ dɔɔl kinzirgen te dende se dɔɔbɔ rus ɔɔ naar aano girdi girdi booy ɔɔ si maakn baar ki ɔɔ maane ɔsde paac.

³⁴ Ken jee gaam kinzirge jaay aak nakn ted se, naade dɔɔb aan ɔaa taad jeege tun maakn geger ki ute jeege tun ing ɔɔee naatge tu.

³⁵ Ken jeege jaay ɔaa booy se, naade baado gen kaakn nakn ted se. Ken naade jaay aan ɔn Isa se, ɔn gaabm debm sitan se, sitaninge se teecga naatn ron ki ɔɔ naan ing king metn je Isa ki ɔɔ tusga kala ron ki jiga jiga. Ken naade jaay aakin se, ɔeere ɔaa ɔkde.

³⁶ Jeege aako nakn se ute kaamde se, baado taad jeege tu nakn ken Isa tedo do gaabm ken debm sitan jaay ɔɔ ɔn lapi se.

³⁷ Gotn se jee ing taa naan Geraze ki paac se, ken naade jaay ɔeere ɔaa ɔkde se, naade taad Isa ki ɔɔ: «lin ɔnje, 'ɔaa dɔkɔ.» Gotn se Isa ook maakn markab ki gen terl ɔaa.

³⁸ Gaabm ken sitange teec ɔnin se, tɔnd metn Isa ɔɔ: «ɔnum m'ɔaa ute naai.» Gan Isa taadin ɔɔ:

³⁹ «'Terl ɔaa ɔee ki ɔɔ taad nakn paacn ken Raa tedɔ naai ki se.» Ken gaabm se jaay ɔk terl ɔaa ɔeen ki se, ɔaa taadin jeege tun maakn geger ki se paac nakn ken Isa tedfno naan ki se.

*Isa ed lapia mend ki ɔɔ dur goon Jayrus menda daan yoge tu
(Mt 9.1,18-26; Mk 5.21-43)*

⁴⁰ Ken Isa jaay aan se, jee denge dɔɔdina, taa naade se ing aak kaak kaamina.

⁴¹ Gaaba kalan k'danin Jayrus; naan se magal *ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki. Naan baado ooc metn je Isa ki eemin nɔɔ ɔɔ n'baado ɔeen ki.

⁴² Taa naan ɔk goon menda kalan lak, ɔaarin ɔaa ɔaa sik-kaar-dio ɔɔ goonin se tood kɔnɔn kaam yoa.

Kaad ken Isa ɔaa ɔaa gotn goon mend ki se, jeege dena tus ron ki ɔɔ gotn lee kic naan ɔn eyo.

⁴³ Maakn jee denge tu se, menda kalan bin se, gotn moosin aan sum se ɔn daar eyo ɔkga ɔaara sik-kaar-dio ron ki. Naan utga jin paac gotn jee dawage tu, naɔo nam ɔn edin te lapi eyo.

⁴⁴ Mend se baado naagn Isa ki ɔɔ ut taa kalina ɔɔ gotn ese sum ɔɔ, moosin naar daara.

⁴⁵ Isa tɔnd meta ɔɔ: «Ken ɔl jin utum se nana?» Aan gɔɔ jeege paac baaga naaja se, gotn se Pier deek Isa ki ɔɔ: «Meluma, aaka jeege ɔɔ lee uri mak mak se dey!»

⁴⁶ Gan Isa deek ɔɔ: «Num nam ɔlga jin utumga, taa maam m'naamga tɔagn ken teec rom ki se.»

⁴⁷ Ken mend se jaay jeel jeege an jeel se, ɔeere ɔaa ɔkin se ron ook marga ɔɔ baado ooc metn je Isa ki. Gotn se naan taad naan jeege tu paac nakn ken ɔlin jaay ɔɔ, naan ɔl jin ut taa kal Isa se. Mend se taadden ɔɔ: «Maam m'naar m'ut kali sum ɔɔ, m'ɔn lapia.»

⁴⁸ Gotn se Isa deekin ɔɔ: «Goonuma, taa naai aalga maaki dom ki se, kaal maaki se aajiga. 'Baa ute lapia.»

⁴⁹ Ken Isa utu daar taad taad ɔort se sum ɔɔ, deb kalan iino gotn Jayrus ki ɔɔ baado taadin ɔɔ: «Berɛ, gooni menda se le ooyga. ɔnte dabar Debm dooy jeege se cɛrɛ.»

⁵⁰ Num ken Isa jaay booy taar se, naan taad Jayrus ki ɔɔ: «ɔnte ɔeere; ɔnd maaki kaam kalan. Gooni menda se utu 'kaaja.»

⁵¹ Ken Isa jaay aan ɔee Jayrus ki se, jee den se naan gaasde naatn. Gotn se ɔɔp Pier, Jan, Jak ɔɔ ko goono ute bubm goono sum ɔɔ end ute naana.

⁵² Jeege paac eeme ɔɔ tɔɔy makɔnɔ do yo ki se. Num gan Isa deekden ɔɔ: «ɔnte 'keemki. Goono se ooy te eyo; naan le tood tood bi sum.»

⁵³ Ken naade jaay booy taarin se, naade baag tooy koogo metin ki taa naade jeele goon menda se le, ooyga deere.

⁵⁴ Gotn se Isa ɔk jina, uun mindin raan ɔɔ: «Goonuma, iini!»

⁵⁵ Gōtn se sum 6o goono se duru ɔɔ naar iin daara. Ter Isa taadden ɔɔ: «Goono se, j'edīn kɔsɔ.»

⁵⁶ Ken bubiŋ ute koŋ jaay aak nakŋ se, nakŋ se 6aa deel dođe ɔɔ ɔkden taaf eyo. Gōtn se Isa deŋden ɔɔ nakŋ deel se, j'ɔnte 6aa taadīn nam ki.

9

Isa ɔl jee kaan naabinge sik-kaar-di se naaba
(Mt 10; Mk 6.7-13)

¹ Bii kalaŋ Isa tus jee kaan naabingen sik-kaar-dio ɔɔ naan edden tɔɔgo do sitange tu paac ɔɔ edden tɔɔgŋ gen keɔn lapi jee kɔɔŋge tu.

² Naan ɔlden naaba se taa '6aa taadn labar gen *maakŋ Gaar Raa se jeege tu ɔɔ gen keɔn lapi jee kɔɔŋge tu.

³ Naan taadden ɔɔ: «Ken '6aaki 6aa merte se, ɔnte 'kuunki dīm, ɔnte 'kuunki sirdi, 6ɔɔɔ, kɔsɔ ɔɔ ɔnte 'kuunki gurs kici. Ɔɔ maakse ki se, nam ɔnte 'tɔsn kalge dio.

⁴ Bee ken naase 'bɔɔykiga maak ki se, 'toodki gōtn ese, bini anki kiin 6aa maak ki.

⁵ Gōtn naase '6aaki jaay jeege baate doɔdn kɔkse num, ken naase 'teecki teec maakŋ geŋgerde ken ese se, kuɔn jesege se kic 6o 'tupdenki naatn, keŋe aden toodn saada.»

⁶ Bin 6o, *jee kaan naabm Isage se 6aa lee maakŋ naanŋe tu, taad Labar Jiga jeege tu ɔɔ gōto 6aa se paac, naade ed lapi jee kɔɔŋge tu.

*Nookŋ Isa se ed saapm maaka *Erɔd ki*
(Mt 10; Mk 6.7-13)

⁷ Ken Gaar Erɔd Antipas naan 6o magal taa naan Galile se jaay booy j'ɔɔs maan nakgen deel se, taar se 6aa deel doŋa taa jee metinge deek ɔɔ: «Keŋe Jan-Batist 6o duroga daan yoge tu.»

⁸ Ɔɔ jee metingen kuuy taaf ɔɔ: «*Eli do dokiŋ se 6o, 6aadoga.» Ɔɔ kengen kuuy kic taaf ɔɔ: «Kaadn naane maakŋ jeege tun taaf taar teeco taar Raa ki do dokiŋ se 6o, deb kalaŋ duroga daan yoge tu.»

⁹ Taa naan se 6o ɔl Erɔd taaf ɔɔ: «Nakage, ey num Jan-Batist se le maam mala 6o m'ɔl k'gaanjo ute doŋa. Num keŋe tap 6o debm gay daala jaay m'booy ted nakgen bin se?» Gōtn se naan je Isa taa an kaaka.

Isa ed kɔsɔ gaabge tu dupu-mii
(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Ken *jee kaan naabm Isage jaay terl 6aa ɔŋ Isa se, taadīn metn nakgen naade tedo paac se. Gōtn se naan ɔk baande ceŋs ki kaam geŋer ken sak Betsaida.

¹¹ Ken jee denŋe jaay booy labar se, naade ru 6aa metin ki. Ɔɔ Isa doɔd ɔkde ɔɔ gōtn se, naan taadden taar *maakŋ Gaar Raa ɔɔ jee ken 6aadɔ je lapi rode se, naan edden lapi.

¹² Gaŋ ken kaada 6aa 6aa kooco se, jee kaan naabm Isagen sik-kaar-di se, 6aadɔ taadīn ɔɔ: «'Deek jeege tu se k'wɔɔk k'6aa maakŋ naanŋe tu ɔɔ maakŋ 6ee naatge tun goor goor se. Taa gōtn naane se, naade 'kɔŋ nakŋ kɔsɔ ɔɔ 'kɔŋ gōtn toodɔ kici. Ey num gōtn ara se, naajege k'do kod-6aar ki.»

¹³ Gaŋ Isa terlden ɔɔ: «Naase mala eddeki kɔsɔ.» Gōtn se naade terlin ɔɔ: «Mappan j'ɔk se le cir mii eyo ɔɔ kenŋe kic le k'j'ɔk di sum. Ken jee se jaay 'kɔŋ kɔsɔ paac num, naan se naaje j'ade 6aa dugŋ kɔsɔ kuuy do ki.»

¹⁴ Jee tus gōtn ese paac se, gaabge kalde ki sum 6o 6aa 6aa nakŋ dupu-mii.

Gōtn se Isa taaf jeege tun metin ki ɔɔ: «'Taadki jeege tu k'j'ing naan ki ɔɔ 'gaanŋeki jeege se si-mii si-mii.»

¹⁵ Naade ted jeege paac inŋ naan ki.

¹⁶ Num Isa tɔs mappan mii ute kenŋen di se jin ki, naan uun kaamin raan, tɔɔm *Raa, dup mappa ɔɔ edin jeege tun metin ki taa 'keɔn jee denŋe tu.

¹⁷ Naade paac ɔs deren ute maraade ɔɔ togŋ ɔɔp se k'tuun k'tusiŋ maakŋ gorŋge tu sik-kaar-dio.

*Pier taaf ɔɔ Isa se naan 6o *al-Masi*
(Mt 16.13-28; Mk 8.27-9.1)

¹⁸ Bii kalaŋ se, Isa iik took ceŋs ki kalin ki gen tɔnd metn Raa. Naan ken se, jee metin ki utu te naana. Gōtn se naan tɔnd metde ɔɔ: «Jee denŋe tap 6o taaf ɔɔ maam m'naŋa?»

¹⁹ Naade terlin ɔɔ: «Jee metinge ɔɔ naai Jan-Batist ɔɔ jee kuuy ɔɔ naai *Eli ken do dokiŋa ɔɔ kengen kuuy daala ɔɔ naai se kaadn naane maakŋ jeege tun taaf taar teeco taar Raa ki do dokiŋ se 6o, deb kalaŋ duroga daan yoge tu daam.»

²⁰ Ɔɔ Isa deekden ɔɔ: «Ken maak-saap naase ki num ɔɔki maam m'naŋa?» Pier eep taarin ɔɔ: «Naai 6o al-Masi ken Raa ɔlo.»

²¹ Gōtn se Isa aacden kaama ð taar se j'ōnte 6aa taadn nam ki.

²² Ter naan taadden metin ð: «Bēeki num, *Goon Deba utu 'dabar kusiņa. Magal taa 6ee Yauadge, *jee magal tēdn serke Raa ki, ute jee jeel taadn tōkŋ metn Ko Taar Raage, naade se utu an kōōdn kundu ð utu an tōō ð daan 6ii k-mōtōge tu se, naan utu ade dur daan yoge tu.»

Jee je daan Isa

²³ Gōtn se naan taadden paac ð: «Debm jaay je am daan maam se, naan 'baatn roŋ mala ð 6ii-raa 'kuun kaagŋ yoŋa jaay 6o am daana.

²⁴ Taa debm je kaajŋ koŋ se utu an kutu naan Raa ki ð debm ut koŋa taa maam se, utu an kaaja.

²⁵ Ken debm jaay *duni ute magalin 6o kaam jin kic num, ken naan kutn koŋ naan Raa ki se, an koŋ di ro ki?

²⁶ Taa naan se 6o, debm jaay tēd sōkōŋ taa maama ð ro taarum ki se, maam *Goon Deba kic 6o, 6iin m'ade 6aa maakŋ *nookum ki gen Bubum ki ð ute gen kōdŋgen *salal se, maam kic sōkōŋ utu am tōal taa naan kici.

²⁷ Deere, 'booyki m'asen taada: maakŋ jeege tun 6orse utu ara se, metiŋge se kooy ey sum 6o, utu 'kaakŋ Raa 'kōsn gaara dōde ki.»

Raa ooj ro Isa

(Mt 17.1-9; Mk 9.2-10; 2Pr 1.16-18)

²⁸ Ken Isa taad aas taarin jeege tu jaay ðk nakŋ 6aa 6aa 6ii marta se, naan ðk Pier, Jan ð Jak ð naade ook do ko ki gen 6aa keem Raa.

²⁹ Kaad ken Isa eem keem Raa se, daan-kaamin 6aa terl kuuy ð kalin se 6aa tēd raap lak lak ð omb met ki birin birin.

³⁰ Gōtn se naade aak gaabge dio daar taad taad ute Isa ð jee di ese se, *Musa ute *Eli.

³¹ Ɔ gōtn Musa ute Eli daar ro ki se, Raa tēdn gōtō wōor keleŋ. Gōtn se naade taad metn taar ken tēdga num, Isa utu 'kooy Jeruzalem ki se.

³² Gaŋ Pier ute mēdŋge se bi 6aa cirde. Num ken naade duro maakŋ bide ki se, naade aak Isa se roŋ wōor gōtō keleŋ ð naade aak jee di se daar daar ceŋ ki.

³³ Ken Musa ute Eli jaay iin ŋ koŋ Isa se, Pier deek Isa ki ð: «Debm dooyje, bēeki num, j'aki king gōtn ara ki 6o jiga; ŋ j'asen taal daabge mōtō, kalan naai ki, kalan Musa ki ð kalan Eli ki.» Gaŋ taar naan taad se tap 6o, ŋnd te metin eyo.

³⁴ Ken Pier utu taad taad sum 6o, gapara naar 6aado deebde bat. Ken naade jaay aak gapara 6aa deebde se, 6eere 6aa ðkde.

³⁵ Ter naade booy mind deba taad taad maakŋ gapar ki ð: «Kese goonum ken maam m'beer m'ōōdŋo. 'Booy uunki taariņa.»

³⁶ Kaad ken naade booy mind deba utu taad taad se, kor naade aak ðk se, Ɔp Isa kalin ki sum. Nakŋ naade aakin paac se, kaad ken se naade taadŋ te nam ki eyo, num naade 6ōōbin maakde ki.

Isa ed'lapia goon gaab ki ken ðk kōōŋ sitan

(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29; Mk 1.23-27)

³⁷ Ɔ metbeenki se, ken naade 6ōyō 6ōy do ko ki se, jeege dena 6aado dōōdn Isa.

³⁸ Maakŋ jeege tu se, gaaba kalan danjin makōŋ ð: «Debm dooy jeege, m'eemi nō 6aado aakum tu goonum ara se. Bere, goonum 6o kalan ese sum.

³⁹ Gōtn metin se ken sitan ōkinga tak 6o, goono tōy makōŋ, uun undin naan ki, tiikin zak zak ð taarin kic 6o tiin gupiyu. Ken sitan se jaay ōkinga num, tēdn ōŋ jaay teec roŋ ki dabarin bini nanjin tōgŋ jaay ōniņa.

⁴⁰ Maam m'tōndo metn jee meti ki m'ō am tuur sitan ro goonum ki se naatn, na6o naade ŋ aasin te eyo.»

⁴¹ Isa deekden ð: «Naase jee do naan ken 6orse aalki maakse do Raa ki ey se. Naase se jee naajŋ taarge ð jee bēeki eyo! Maam tap 6o m'king ute naase se bini nuŋ ki ð m'asen serkŋ bini nuŋ ki? Ɔk 6aano ute gooni se ara.»

⁴² Ken goono jaay k'6aano 6aa gōtn Isa ki se, sitan uun undin naan ki ð naan baag tiikŋ zak zak. Gaŋ ken Isa jaay aakin se, naan aac kaama sitan ki ð sitan teec ŋ goono. Ɔ goono se, Isa uun edin bubin ki.

⁴³ Ken jeege jaay aak nakŋ tēd se, 6aa deel dōde ð ðkden taad eyo ð deek ð: «Deere, Raa se magal aak eyo.»

Ter Isa taad taa dubar ken utu 'kaan doŋ ki

Kaad ken jeege paac utu aak kaak nakŋ ken Isa tēd jaay ðkden taad ey se, Isa deek jeege tun metin ki ð:

⁴⁴ «Udki bi jiga ro taar ken maam m'je m'asen taadse. *Goon Deba se, j'utu j'an kəkɔŋ kəl ji jeege tu.»

⁴⁵ Num gan jee metin ki se, taar se, naade ɔŋ booy ɔk te metin eyo; taa taar se metin ute don naade ɔnd te eyo. Ɔɔ gen tond metin le, naade beerin beere.

Jee metn Isa ki naar magala

(Mt 18.1-7; Mk 9.33-42)

⁴⁶ Jee metn Isa ki baag naajɔn ute naapa ɔɔ maakde ki se, nanja ɔo 'tedn magalde.

⁴⁷ Aan gɔɔ Isa jeel maak-saapde se, naan uuno goon ɔkɔɔ ɔaado ɔndin ɔɔɔn ki.

⁴⁸ Ɔɔ naan deekden ɔɔ: «Goon ese se jaay debm ɔkin jiga taa maam se, kese naan ɔkum maam mala. Ɔɔ debm ɔkum maam se, naan ɔk debm ken ɔlumo. Taa naan se ɔo, maakɔn naase ken paac se, debm ɔɔp ron baat se, naan ɔo asen 'tedn magalse.»

Jee tedn naaba ute ro Isa

⁴⁹ Gɔtn ese Jan ɔɔp taarin deekin ɔɔ: «Debm dooyje, naaje j'ɔŋo deb kalan bin se lee tuur tuur sitange ute roi. Num naaje k'je j'ano gaasa, taa naan le lee ute naajege eyo.»

⁵⁰ Gan Isa deekin ɔɔ: «Ɔŋte 'gaasiniki! Debm jaay debm taamooyse ey se, naan se debm naase.»

*Jee *Samari baate doɔdn kəkɔŋ Isa naayde ki*

⁵¹ Kaadn naan aan kiin kɔŋ do naanja jaay aan se, Isa uun doa ute maakɔn paac gen ɔaa Jeruzalem ki.

⁵² Gɔtn se naan ɔl jeege naanin ki ɔɔ jee se jaay ɔaa aan maakɔn naan ken kalan gen taa naan Samari ki se, naade je an daapm gɔɔ.

⁵³ Num gan taa naan ɔaa ɔaa Jeruzalem ki se, jee se baate kəkɔŋ gɔɔde ki.

⁵⁴ Ken naade jaay aak nakɔn ese se, jee metin ken Jak ute Jan se deekin ɔɔ: «Melje, ken naai je num j'aki 'tond metn Raa ade ɔɔy poodo dode ki taa aden kɔsn nanja.»

⁵⁵ Ken Isa jaay booy taarde se, naan ɔk terl mooyde.

⁵⁶ Gɔtn se naade uun doobm naan kuuy.

Debm je daan Isa

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ken naade ɔaa ɔaa doob ki se, deb kalan deek Isa ki ɔɔ: «Gɔtn naai 'ɔaa gay gay kic ɔo, maam m'ai daana.»

⁵⁸ Isa terlin ɔɔ: «'Booyo! K-bukumbɔɔge kic ɔo ɔk ɔee tooddege, ɔɔ yeelge kic le ɔk kujdege. Num gan maam *Goon Deba se m'ok gɔtn maam m'an kol dom eyo.»

⁵⁹ Naan deek deb kuuy ki ɔɔ: «'Daanuma!» Gaabm se terlin ɔɔ: «Ɔŋum m'ade ɔaa duubm bubum jaayo.»

⁶⁰ Gan Isa terlin ɔɔ: «Ɔŋ jeegen aan gɔɔ ooyga kooy naan Raa ki se 'duubm naapa. Num naai se, 'ɔaa taad labar gen *maakɔn Gaar Raa se jeege tu.»

⁶¹ Ter deb kuuy daala ɔaado ɔŋin deekin ɔɔ: «Melje, maam se m'je m'ai daana, naɔo ɔŋum m'ade tedn tɔɔse jeemge tun maakɔn beem ki jaayo.»

⁶² Isa terlin ɔɔ: «Debm ken naab naab ute marange jaay terl aak metin ki se, debm bin se aas gen 'kɔŋ tedn naaba maakɔn Gaar Raa ki eyo.»

10

Isa ɔl jee metin ken sik-cili-kaar-di se naaba

(Mt 10.7-16)

¹ Ken nakgen se jaay deel se, Meljege beer tɔɔd jee kuuy sik-cili-kaar-dio, nigde di dio ɔɔ ɔlden naaba maakɔn gegerge tu ɔɔ maakɔn naange tun ken naan mala utu ɔaa maak ki kici.

² Gɔtn se Isa deekden ɔɔ: «Maakɔn-gɔtn tedga gen kɔɔɔ se utu dena, naɔo jee tedn naabge se, baata. Bin num, 'tɔndki metn Mel maakɔn-gɔɔ taa ade kol jee tedn naabge do ki gen kɔŋn maakɔn gotina.»

³ Isa deekden ɔɔ: «Lin 'baaki! Naɔo 'booyki: maam se m'olsen aan gɔɔ gaan baatge maakɔn k-sogsogige tu.

⁴ Ken 'baaki ɔaa se, ɔŋte 'kuunki k'bond gurs, ɔɔnɔ, saa ɔɔ daan doob ki se, ɔŋte 'daarki gen tedn tɔɔse nam ki.

⁵ «Maakɔn ɔee ken naase endkiga maak ki deet deet se, 'teddeki tɔɔse.

⁶ Maakɔn ɔee ken jaay ɔŋkiga debm jaay je tɔɔse se, ɔŋki tɔɔse se 'kɔɔpm maakɔn ɔeen ki; ken ɔŋki nam jaay je tɔɔse ey num, tɔɔse se 'terl ute naase.

⁷ Maakɔn ɔee jaay melinge ɔksenga jiga num, ingki gɔtn ese; ɔski ɔɔ aayki, taa debm tedn naaba se, beeki num, j'an kɔŋn dal dubarina. Ɔɔ ingki kaam kalan, ɔŋte 'leeki ɔee jeege tu.

⁸ «Maakɔn geger ken naase endkiga jaay melinge ɔksenga jiga se, kɔsn ken naade ɔaansenoga se ɔŋte 'baatɔŋki, ɔski.

⁹ Jee koongen gōtn ese eddeki lapia ð jee se 'taaddēki ðaki: ðere, ðorse *maakŋ Gaar Raa se aanga gōtse ki.

¹⁰ Num gan, maakŋ geger ken naase endkiga jaay, melinge baatsenga kōkŋ num, 'teecki naatn bōor ki ð 'deekdeki ðaki:

¹¹ Kudn maakŋ geger se ken uun naagn jeje ki se kic ðo, k'tupsesin naatn naanse ki. Bere 'jeelki: maakŋ Gaar Raa se aanga gōtse ki!

¹² 'Booyki m'asen taada: ðii ken *Raa 'kōjn bōoro do jeege tu se, jee ese se bōor ken kooçŋ do naade ki se aden tedn ðon cir gen jee maakŋ geger Sōðm ki se dōko* .»

Jee maakŋ geger ken baate kaal maakde do Isa ki

¹³ Isa deekden ðo: «Utu asen kōon aak eyo naasen jee maakŋ geger ken Kōrozin ki ðo utu asen kōon aak eyo naasen jee maakŋ geger ken Betsaida ki! Taa nakŋ-kōobgen ken tedo gōtse ki se, jaay 'tedoga ted maakŋ gegerge tun Tir ki ute ken Sidon jee *kusinge se num, kaadn do dōkin naade terldega maakde do Raa ki, naade tuusn kal kōl doa ð bōoy burku dōdege tu.

¹⁴ Deere, ðii ken Raa utu 'kōjn bōoro do jeege tu se, nakŋ utu 'kaan dose ki se utu 'kōon cir ken aano do jeege tun Tir ki ute Sidon ki se daala.

¹⁵ ðo naase jee geger ken Kaparnayum ki, gen naase ki num, ðaki nookse se 'keem kaan maakŋ raa ki la? Goto! Naase se utu aki kooy 'baa ðee yoge tu.»

¹⁶ Ter Isa taadden ðo: «Debm booy uun taar naase se, booy uun taar maam kici ðo debm baatse naase se, baatum maam kici. Anum debm ken baatum maam se, baate debm ken olumo se kici.»

Jee metŋ ken sik-cili-kaar-di se ok terl baado

¹⁷ Ken jee metŋ Isa ken sik-cili-kaar-di jaay nanjo naabde se, naade ok terl baado on Isa ute maak-raapo ðo deekin ðo: «Melje, ken naaje k'tuuro sitange ute ro naai se, naade kic ðo tookjeno taarje.»

¹⁸ Gōtn se Isa terlden ðo: «Maam m'aak *Bubm sitange bōoy ooco maakŋ raa ki aan gōo maan ken aal wusuk wusuk se.

¹⁹ 'Booyki, kese ðo tōogŋ ken maam m'edsen taa anki tuum wōojge ute iinge ðo ute tōogŋ se, naase anki cir jee wōoysege ðo naade se paac asen 'kōn tedn ðim eyo.

²⁰ Bin num maakse onte raapo taa sitange ðeersenoga ðo booysonoga taarse, num gan 'tedki maak-raapo taa rosege se Raa raanŋga raanŋ maakŋ raa ki.»

*Maak-raapm gen Isa
(Mt 11.25-27)*

²¹ Naan ken se sum ðo, Isa dooc ute *Nirl Salal, ðo gōtn se maakin-raap sakan ðo baag tōom Raa ðo: «Bua, naai ðo Mel maakŋ raa ute gen do naana, maam m'tōomi taa nakgen se naai oyinga kōyo jee jeel-taarge tu ute jee metekge tu, ðo ðorse naai 'taadga metiŋa gaan seemge tu. Deere, Bua, kese ðo nakŋ jigan ken naai maaki jen ro ki.

²² Nakge paac se Bubum edumsinga kaam jima. Ey num Goono se nam tap ðo jeelin eyo; ken jeelin se Raa Bubu kalin ki sum. ðo Raa Bubu se kic ey num, nam tap ðo jeelin eyo num ken jeelin se, Goonin kalin ki sum ðo Goonin se ðo je an taadn Raa Bubu se jeege tu.»

²³ Gōtn se Isa terl aak jee metŋ ki ðo taadden naade kalde ki sum ðo: «Naase 'maakse raapo taa nakŋ ken naase aakinŋi ute kaamse se.

²⁴ 'Booyki m'asen taada: jee taad taar teeco taar Raa ki dena ute gaaringen do dōkin den se, je ðo ade kaakŋ nakŋ ken ðorse naase aakki se, naðo on aakin te eyo, ðo je ðo ade booy nakŋ ðorse naase 'booyki se, naðo on booyin te eyo.»

*Isa aal naagŋ taara ute kōd *Samari debm be*

²⁵ Bii kalan debm jeel taadn tōokŋ metŋ Ko Taar Raa kalan bini iin daar tōnd metŋ Isa taa an naama ðo deekin ðo: «Debm dooy jeege, m'tedn m'ðo ði jaay m'kōn *kaajŋ gen daayum se?»

²⁶ Isa terlin ðo: «Do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'raano j'ðo ði? Ken naai 'dooyin se 'booy okin ðo ðo?»

²⁷ Gaaba se terlin ðo: «Ken maam dooyin se deek ðo: *Naai 'je Meli Raa se ute maaki paac, ute roi paac, ute tōogi paac, ute saapi paac ðo 'je naapi se aan gōo 'je ro naai mala.*†»

²⁸ Isa terlin ðo: «Taar se, naai 'terlinga ute doobiŋa. 'Baa 'tedn naan se ðo naai 'kōn kaajŋ gen daayum.»

²⁹ Num gaaba je daapm taarin se tōnd metŋ Isa ðo: «Naapum tap ðo nanja?»

³⁰ Isa deekin ðo: 'Booy m'ai taadn metŋ taara kalan. Bii kalan se, gaaba kalan iino maakŋ geger ken Jeruzalem ki bōoy baa ðaa maakŋ geger ken Jeriko ki. Ken naan ðaa ðaa se, ðaa ooc ji jee boogge tu. Gōtn se jee boogge se okiŋa, tōadn te kalin naatn, ðo tōnd aalin par kaam yoa; jaay ðo naade aan resina.

* 10:12 Aak Jen 19.24. † 10:27 Aak Dt 6.4-5.

³¹ Num gōtn se, *debm tēdn serke Raa ki kalan bini, 6aado 6aa te doobm se ren sum 6o, gan ken naan aak gaabm toof par se, naan aal cees ki doko uun doobin 6aa.

³² Ter kod Lebi[‡] kalan bin kic, aalo te doobm se. Num ken naan jaay aan gōtn se, naan aak gaabm toof par se do naan kic aal cees ki doko do uun doobin 6aa kici.

³³ Num gan kod Samari[§] kalan bin kic 6aa 6aa mertē ute doobm se. Ken naan jaay aak gaabm toof par se, naan ejjin don ki.

³⁴ Naan 6aado onjina, tugin taan-duna ute totn koojn bin, otin uubu do saaminsina; jaay 6o uun ondin do buurin ki do 6aansin 6ee booy mertge tu do ing don ki.

³⁵ Metbeenki se, naan doo tamma dio, ed debm tēdn mertge tu se do deekin do: «Gaabm se, aakin don ki. Nakn naai utga cir naan se num, maam m'terloga se, m'utu m'aisin kōjn gōtin ki.»

³⁶ Gōtn se Isa tōnd metn debm jeel taadn tokn metn Ko Taar Raa se do: «Maakn naai ki num, maakn jeege tun mōdo se, gaab ken jee 6oogge tōndino se ken gay 6o naapina?»

³⁷ Naan terl Isa ki do: «Jaay debm ken ted beē deb ken jee 6oogge tōndin se.» Gōtn se Isa deekin do: «Naai kic '6aa 'ted bin kici.»

Isa 6aa 6ee Mart ute gen Mari ki

³⁸ Ken Isa jaay 6aa 6aa doob ki ute jee metin ki se, naan 6aa end maakn naan ki kalan bini, do gōtn se menda kalan rojn Mart dood okin 6een ki.

³⁹ Naan ok gena rojn Mari do Mari se, 6aado ing metn je Meljege tu do naan ing booy booy taar Meljege taad se.

⁴⁰ Ken Mart jaay naaba 6aa deel don se, naan 6aado deek Isa ki do: «Meluma, aaka genaam se. Naaba se paac onunsin dom ki. Kese tap 6o naai an dim ey ne? 'Deekin '6aado utu am noogo!»

⁴¹ Num Meljege terlin do: «Mart, Mart, naai se uun nirli do nakge tun paacn ken naai ted se; taa naan se 6o naai 'baate roi tak tak do 'tedi 6aa kaam ara kaam ara.

⁴² Num Mart, 'booyo. Naka kalan sum 6o jiga cir paac. Ken se 6o Mari beer uunga. Num nakn Mari beer uun se, nam ansin kōjn kood eyo.»

11

*Isa dooy jee metin ki gen keem *Raa*

(Mt 6.9-13, 7.7-11)

¹ Bii kalan Isa ing gōto kaam kalan bini, gen keem Raa. Ken naan jaay eem Raa aas se, maakn jeege tun metin ki se, deb kalan 6aado tōnd metina do: «Melje, 'dooyje gen keem Raa aan gōo ken Jan dooy jee metin ki se.»

² Isa taadden do: «Ken naase jaay aki keem Raa num, 'deekki doki:

Bua, on jeege paac ai jeeli naai kali ki sum 6o Raa.

On naai 6o kosn gaara do jeege tu paac.

³ Edjeno kosn ken ajen kaasn bii-raa.

⁴ 'Tōlje *kusinje taa naaje kic 6o k'tēdn kaldē jeege tun paacn ken tujjenga naaje ki kici.

Onje 'kōnje k'kend maakn nakn naam ki.»

⁵ Gōtn se Isa deekden daala do: «Ken maakse ki se jaay, deb kalan ok mede do medin se 6aado onjin daan noor ki do tōnd metin do: «Meduma, edumo tu mappa mōdo,

⁶ taa maakn medumge tu se, deb kalan 6aadoga mertē gōtum ki, na6o maam m'ok dim m'an ked eyo.»

⁷ Num ken debm maak ki se jaay, terlin do: «Onum, m'toodn kaam kalan. Borse kaam taarum le m'gaasinga, do maam m'ute genumge paac kic le, k'toodga. Bin num, maam se m'kōjn kiin jaay m'ai kedn mapp eyo.»

⁸ Gan 'booyki m'asen taada: naan 'kiin an ked se taa gaaba se medin sum eyo, num taa naan dook taar tōnd meta on ey se 6o, naan 'kiin an keda.

⁹ «Maam m'deeksen m'6o: 'lee 'tōndki meta do j'asen keda, 'lee 'jeki do naase aki kōjo, 'lee 'tōndki kaam-taara do j'asen koodo.

¹⁰ Deere, debm tōnd meta se j'an kede, debm je se 'kōjo do debm tōnd kaam-taara se le, j'utu j'an koodo.

¹¹ 'Saapki tu, maakse ki se bubm gay jaay, goonin tōnd metn kenje gōtin ki num, naan an kōjn kedn wōjo ne?

¹² Ey le, ken tōnd metn kaa6m korōjo se, an kōjn kedn iini ne?

¹³ Naasen jeege ken jig ey se kic 6o 'jeelki kedn nakn beer gensege tu. Num met kando Bubm ken maakn raa ki 'kedn *Nirl Salal jeege tun tōnd metin ey ne!»

[‡] 10:32 Lebige, naade se metjil Lebi ki se do naade lee noog jee ted serke Raage tu maakn Bee Raa ki. [§] 10:33 Samarige se ute Yaudge se taarde 6aa eyo.

*Isa ð *Bubm sitange**(Mt 12.22-45; Mk 3.22-30)*

¹⁴ Gaaba kalanj bini ðk koonj sitan ð naan ðj taad taar eyo. Bii kalanj, Isa tuurin sitan se naatn ronj ki. Ken sitan jaay teec onj se, gaabm ðj taad taar ey se baag taadn taara cej. ð ken jee ðenge aak se nakj se deel ðode ð ðkden taad eyo.

¹⁵ Num ganj maakde ki se jee kandum deek ð: «Ute Belzebul, naan ken Bubm sitange se 60, naan tuur sitange ro jeege tu.»

¹⁶ Metingen kuuy se je an naam se, tonð metin ð n'aden tedn nakj-kooðm ken naade an kaakj jeel ro ki, ken booyo maakj raa ki.

¹⁷ Ganj Isa jeel maak-saapde dey se, deekden ð: «Maakj taa naan gaar ken jeenge taarde ðk metn naap eyo ð baagga tedn booro ute naapa se, naan se utu terece ð gotin utu 'toodn kuudu.

¹⁸ Naase ðki: ute tooj Bubm sitangen Belzebul se 60, maam m'tuur sitange ro jeege tu. Ken Bubm sitange ted booro ute ro naan malin se, bin se naan topga ronj. Ken bin num, gaarin se naan an kolkj ð ðio?

¹⁹ Naase ðki: maam m'tuur sitange ute ro Belzebul se; num jee metse ki se, ken edden toojo jaay tuur sitange se, nanja? Bin num naade mala se 60 asen kojn booro dose ki.

²⁰ Num ganj ken maam jaay m'tuur sitange ute tooj Raa deer num, kese *maakj Gaar Raa se booy aanga gotse ki.

²¹ Ken debm gaabm booro jaay inj ute boorin been ki ð ken naan jaay boob been jiga se, maalinge se 'køj kut eyo.

²² Num ganj debm kuuy ken tooj cirin jaay baado oocinga ð cirina jaay tosn ute booringen naan ondo do ki se num, maalinge se, naan an tosn nigin jeege tu.

²³ «Debm jaay ute maam ey se, naan se debm taamooyuma ð debm jaay noogum gen tusn jeege ey se, debm bin se woakden woako.»

Sitan ðk terl gotin ki

²⁴ Ter Isa taadden ð: «Ken sitan jaay teec onga nam se, naan 6aa leedo do kod-6aarge tu je gotn an tool maakina nafo naan jaay onjo te ey se. Ken naan jaay onj te ey num, baag taadn ute maakin ð: «Maam se m'kokj m'terl gotn ken m'iinno ro ki.»

²⁵ Ken naan jaay ðk terl aan se, on ðee se j'otinga aac walak ð nakinge se k'rees k'daapinga ute doobina.

²⁶ Gotn se naan ðk terle ð 6aa onjo sitangen kuuy cili ken kusin cirin naan se daala. Naade baado tele end inj maakj gaab ken se ð king gaabm se terl 6aa ted kusin cir ken deet se daala.»

Maak-raapo jeege tun uun taar Isa

²⁷ Ken Isa jaay utu taad taad taarin se, mendanda kalanj uun mindin raan daan jee ðenge tu ð deekin ð: «Mend ken ooji naai ð ken naai aayo sin se, on maakin 'raapm aak eyo.»

²⁸ Ganj Isa terlin ð: «Jeege booy taar Raa ð okin maakde ki se 60 on maakdege 'raapm cir daala.»

*Isa uun maan nakj-kooðm ken Raa tedo ute Yunus**(Mt 12.38-42)*

²⁹ Aan gojo jeege baag tus tedn den se, Isa baagden taad ð: «Jeege duni ken ðorse se, jee jig eyo. ð naade je kaakj nakj-kooðo, nafo nakj-kooðm naade an kaakj jeel ro ki se, tecn aan gojo ken gen Yunus se num.

³⁰ Aan gojo nakj aan do Yunus ki jaay taad jeege tun Ninib ki taa an kaakj jeel ro ki Raa 6o ðino gotde ki se*, *Goon Deba se utu 'tedn bin kici, taa 'taadn jeege tun duni ken ðorse se, an 'kaakj jeel ro ki naan kic Raa 6o ðino.

³¹ Bii ken Raa an kojn booro do jeege tu se, neelgen iino kaam kaam booyo† gotn duni ðaar ro ki se utu kolkj mind jeege duni ken ðorse se. Taa naan iino gotn ðoko gen booy taar Gaar Salomon debm jeel-taara se, ð 'booyki, debm jeel-taar ara se, cir Salomon se daala.

³² Bii ken jaay Raa an kojn booro do jeege tu se, jeege Ninib ki se kic utu 'kokj mind jeege duni ken ðorse. Taa naade se booy uunga taar Yunus ð terlga maakde do Raa ki, anum 'booyki, debm ara se cir Yunus se daala.»

*Kaama se aan gojo loompøn roa**(Mt 5.15, 6.22-23)*

³³ Ter Isa taadden ð: «Nam jaay ðocga loompø num onjin metn ðim ki eyo ey le deebin utu ðim eyo, num j'uun j'olin raan ro kaag ki taa jee end gotn ese 'kaakj gotn wooro.

* 11:30 Aak Yunus 3.3-5. † 11:31 Aak 1Gar 10.1-13.

³⁴ Kaami se, naan 60 ləmpən gen roi. Bin num ken kaami jaay lapi se, roi te denin paac kic ing maakj got ken wəər. Num ken kaami jaay kəŋə num, roi ute denin paac kic maakj got ken ədə.

³⁵ Bin se, ənd kondə ute gotn wəər ken naai əkse, ɔnte kəŋin 'tedn gotn ədə.

³⁶ Ken kinji jaay paac ing got ken wəər se əd ken dīm əd cəkə kic gotə roi ki num, bin se, kinji ute denin paac se, 'tedn gotn wəər aan gəə ləmpən ken lee wəəri gotə kelen se.»

*Isa mooy *Parizige*
(Mt 23.1-36)

³⁷ Ken Isa utu taad taad bərt sum 60, kəf Parizi kalan bini daŋin əd k'baa kəsn 6een ki. Ken naade jaay aan se, naade tood ute cəəsde jaay 60 baag kəsə do tabil ki.

³⁸ Ken kəf Parizi jaay aak Isa tug te jin aan gəə ken naade lee tug se ey sum 60, baag kəsə se, naan aak se əkin taad eyo.

³⁹ Gotn se Məljege deek kəf Parizi ki əd: «Naase Parizige se, naase 'tugki naagj nakgen naase 'lee aayki əd əsnki se aac walak, num ganj maakin tap 60 əŋin ki dooc ute saapm gen 6oogo ute nakgen *kusinə.

⁴⁰ Kale jee dərle! Raa ken əbə daa roi se, ken maak ki kic naan 60 debm kəbin ey la?

⁴¹ Nakj naase əkki maakj baay kəssege tu se, edin ki *serke jee daayge tu, bin jaay 60 maakse 'tedn aak bəe naan Raa ki.

⁴² «Num naasen Parizige utu asen tedn əŋin aak eyo, taa nakgen naase əkki sɛem sɛem ken 'lee təmbki maakj taadsege tu ken tedn nijimi ute naksegen maakj jinən ki se kic 60, naase 'lee 'nigin ki gotə kaam sik əd ken kaam kalan se, naase 'lee edin ki Raa ki. Na60 naase 'tedki nakge ute doobin eyo əd 'jeki Raa eyo. Bɛeki num, naase aki tedn nakgen ute doobin əd aki je Raa jaay 60, naksegen ken naase 'lee edki serke Raa ki sɛem sɛem se kic 60, ɔnten 'dirigin ki kici.

⁴³ «Naasen Parizige utu asen tedn əŋin aak eyo, naasen ken '6aakiga maakj *6ee ken Yaudge lee tuns maak ki se, 'jeki ədki naase 60 aki kinj naan ki. Ɔd ken aankiga bəər ki kic le, 'jeki ədki jeege 60 asen tedn təəsə naase ki 60 deete.

⁴⁴ «Utu asen tedn əŋin aak eyo, naasen ken 'tecki aan gəə yogen k'duubde maakj 6aad ki ken jeege əj aakde eyo, jaay lee do ki se‡.»

⁴⁵ Gotn se debm jeel taadn təkj metn Ko Taar Raa kalan bini deek Isa ki əd: «Debm dooy jeege, taar ken naai ing 'taad se, kɛse naai 'naajjen naaje kici.»

⁴⁶ Ganj Isa tərliŋ əd: «Naasen jee jeel taadn təkj metn Ko Taar Raage se utu asen tedn əŋin aak ey kici, taa naase 'tuun 'təndki daam deer se do jeege tu, num naase, ute goon jisen baat se kic 60 utin ki eyo.

⁴⁷ «Utu asen tedn əŋin aak eyo naasen 'lee iin 'daapki do 6aadn jee taad taar teeco taar Raa ki do dəkina əd naade se bugsege 60 ken təldəno.

⁴⁸ Ken bin num, naase ute busege se taarse kalan; jee taad taar teeco taar Raa ki se, naade 60 jee təldəno əd naase 60 jee kinj do 6aaddege.

⁴⁹ Taa naan se 60, Raa ken jeel-taar mala se taado əd: M'utu m'aseno kəl jee taad taar teeco taarum ki ute jee kaan naabumge əd mətinge naade utu aden tələ əd mətigen kuuy se, naade utu aden dabara.

⁵⁰ Taa naan se 60, jee duni ken bərsə se, taa moosn jeegen taad taar teeco taar Raa ki se, naan utu aden kəkj mindde do yodege tun baago kaad ken Raa utu aalo kaal do dunia,

⁵¹ ken iin do yo Abəl ki bini aan do yo Zakari, ken k'təlinə daan *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki ute *Bee Raa. Deere, 'booyki m'asen taada: jee duni ken bərsə se Raa utu aden kəkj mindde.

⁵² «Naasen jee jeel taadn təkj metn Ko Taar Raage se utu asen tedn əŋin aak eyo! Taa naase 'gaaskiga doobm ken 'kəl jeege gotn Raa ki əd naase malinge le 'baate kendki, əd jeegen je kəndə se le, naase 'gaasdeki doobo.»

⁵³ Ken Isa jaay taad nan taarina əd teeco teec gotn ese se, jee jeel taadn təkj metn Ko Taar Raage ute Parizige se iin ron ki cəy əd naade baag tənd metin do taarge tu dənə.

⁵⁴ Do taarge tun Isa taad se, naade goomin ken naan jaay taad tujinga num, naade an kəkj mindina.

12

Jee taad tal əd naade se jee Isage
(Mt 6.12, 10.16-39)

‡ 11:44 Do dəkj se Yaudge jaay leega do 6aad ki num, saap əd naade tedga aak kusu naan Raa ki.

¹ Kaad kɛn se, jeege tus dupu kando kando bini baag tuum naapa. Gɔtn se Isa baag taadn jeege tun metin ki se ɔo deete deekden ɔo: «Naase se, ɔndki kɔndɔ ute ɔrom *Parizige. ɔrom naade se je taadn ɔo naade tɛd rode aan gɔo naade ɔo jee taad taar mɛt ki.

² «Taa kaadin jaay utu 'kaan se, nakn paacn j'ɔyinga kɔy se, utu toodn tal. ɔo nakn ɔorse k'jeelki metin ey se, j'utu j'an̄ki jeele.

³ Bin ɔo, nakn paacn naase 'taadn̄ki maakn nɔɔr ki se, 'ɔaa 'taadn̄ki jeege tu ute kaam kaada. Nakn kɛn naase 'booyin̄ki k'taadsen naan ki mɛtn bisege tu maakn ɔee ki se, 'wɔɔkin̄ki do ɔeege tu kici.

⁴ «Mɛdumge, taar se maam m'taadsen naase ki: ɔnte 'ɔeerki jeege tun 'tɔɔl daa roa, num mɔɔtn asen kɔn tɛdn d̄im ey se.

⁵ Num 'booyki m'asen taadn debm kɛn naase an̄ki ɔeere: 'ɔeerki deb kɛn ooykiga kic ɔo, naan ɔk tɔɔgn kɛn asen kɔl maakn pood kɛn gɛn daayum. Deere, 'booyki m'asen taada: kɛse ɔo debm kɛn naase an̄ki ɔeere.

⁶ «'Jeelki, yeelge sɛɛm sɛɛm mii se k'dugin̄ ute kɔɔɔɔ di sum ey la? Ute naan se kic ɔo, *Raa ɔn dirig kalan maakde ki eyo.

⁷ Num gan̄ naase se bini ɔɛɛkn dosege se kic ɔo, Raa jeelin̄ kalan kalan. Bin se, ɔnte 'ɔeerki! Naan Raa ki se naase 'cirki yeelge se ɔkɔ.

⁸ «'Booyki m'asen taada: debm taad naan jeege tu ɔo naan debm maam se, maam *Goon Deba kic ɔo maam m'taadn naan *kɔdn Raage tu m'ɔo naan se debm maama.

⁹ Num debm kɛn baatum naan jeege tu se, maam kic m'utu m'an̄ baatin̄ naan kɔdn Raage tu.

¹⁰ ɔo debm kɛn tuj taarin̄a ro Goon Deb ki se, Raa an̄ tɔɔl *kusiin̄in̄ ese se; num debm kɛn jaay naaj *Nirl Salal se, naan se Raa an̄ tɔɔl kusiin̄in̄ se eyo.

¹¹ Ken naase jaay k'tak k'ɔaansenga maakn *ɔee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se ey le naan gaaringe tu ɔo gɔtn tɔɔgge tu se num, naase ɔnte 'ɔeerki do taar kɛn naase aki ɔaa taadn naande ki kɛn anki nakn kɔɔdn dose.

¹² Taa kaad kɛn se, Nirl Salal ɔo asen kɔl naase aki jeel taadn taara naande ki.»

Debm maal debm dɛrlɛ

¹³ Maakn jee denge tu se, deb kalan bini ɔaadɔ ɔn Isa ɔo deekin̄ ɔo: «Debm dooy jeege, genaam se ɔl nam ɔaa 'taadin̄, n̄'ɔaadɔ num maal bubje se ɔn naai ɔo ajesiin̄ nigi.»

¹⁴ Gɔtn se Isa terlin̄ ɔo: «Debm kɛn ɔndum gɛn kaakn metn taarsege ey le gɛn niḡn maalsege se, tap ɔo nan̄a?»

¹⁵ Ter naan taad jeege tu paac ɔo: «ɔndki kɔndɔ! ɔo naase se ɔndki dose daan ki, ɔɔɔbki rose ro tama ki. Taa debkilim se, maalin̄ den̄ aan gɔo d̄i kic ɔo, kɛn ɔlin̄ in̄g se, maalin̄ eyo.»

¹⁶ Gɔtn se ter Isa taadden ute kaal naagn̄ taara ɔo: «Debm maala kalan bin se, maakn gɔtin̄ ooj tuun karat karat.

¹⁷ Ken naan aak nakin̄ jaay ooj den̄ se, naan baag taadn ute maakin̄ ɔo: «Baar jaaki tap ɔo, maam m'tɛdn rom m'ɔo d̄i? Bere, gɔtn am kaasn̄ m'an̄ kɔmb nakumge se le gɔɔ.»

¹⁸ Ter naan taad ute maakin̄ ɔo: «Bɔrse, kɛse ɔo nakn maam m'utu m'tɛda: giijumge se m'aden̄ tɔɔkn paac naatn̄ ɔo m'kɔɔm kengen kuuy magala magala cir naadege se daala. Ken m'ɔɔdenga jaay aasga num, teenumge ute nakumge paac se, m'aden̄ tusn kɔmb maak ki.

¹⁹ Gɔtn se maam m'deekn̄ rom ki m'ɔo: ai roma, 'tɔɔl kɔɔri gɛn ɔaara ɔaara, taa kɔɔo ute kaayi le, den̄a. Taa naan ki se maam m'kɔɔo, m'kaaye ɔo m'tɛd nakgen kɛn maakum jea.»

²⁰ Num gan̄ Raa deekin̄ ɔo: «Kale debm dɛrlɛ, maakn nɔɔr kɛn ese sum ɔo, naai le 'kooyo; num nakigen naai 'tusiin̄ se, tap ɔo 'kɔɔpm nan̄ ki?»

²¹ 'Booyki! Kɛse nakn kɛn utu 'kaan do deb kɛn tusn maala den̄a do duni ki, naɔo naan Raa ki se, naan ɔk d̄im ey se.»

Aalki maakse do Raa ki

(Mt 6.19-34)

²² Gɔtn se Isa taad jeege tun metin ki ɔo: «Taa naan se ɔo, maam m'deeksen m'ɔo: taa kose se ɔnten 'kuunki nirlse taa nakn naase aki kɔɔo ɔo taa rose se ɔnten 'kuunki nirlse do kal kɛn naase aki tuusu.

²³ Taa kose se, naan cir nakn kɔɔo ɔo rose se le, naan cir kala.

²⁴ Aakki tu gaakge se; naade le ɔɔc eyo ɔo ɔk teen̄ gɛn koj eyo ɔo giiji le, naade ɔk eyo ɔo gɔtn kɔmb kɔrbɔde kic ɔo, naade ɔk eyo. Ute naan se kic ɔo, Raa ulde. Num naase se mɛt kando yeelge se, naase 'cirdeki?»

²⁵ Maakse ki se, nan̄a jaay ute kuun nirlin̄ sum ɔo 'kɔn̄ ziidn̄ bii kingin̄ do naan ki ne?»

²⁶ Ken ese jaay naase ɔn̄ aasin̄ki te ey num, gɛn d̄i jaay naase uunki nirlse do nakge tun ɔɔp ɔaa se?»

27 «Aakki tu ɔɔŋ nakgen taak bɛɛ maakŋ kaag ki se; naade se ɔɔ kuubu eyo ɔɔ ɔnd cɛkɛ eyo. Naɓo 'booyki m'asen taada: Gaar Salomon do dakin se, ute maalin den paac se kic ɓo, bii kalan ɔŋ uus te kal aak bɛɛ tec aan gɔɔ gen naade se eyo.

28 Mu jaaki daar maakŋ kaag ki ɔɔ metbeeki sum ɓo j'utu j'an tɔɔc se kic ɓo Raa tamarin aak bɛɛ bɛɛ se, met kando asen kɔŋ kɛdn kal tuusu naase ki ey ne? Bɛɛ, naase se jee ken aalki te maakse paac do Raa ki eyo.

29 Ɔɔ ɔŋte 'kuunki nirlse gen je nakŋ naase aki kɔɔɔ ɔɔ aki kaaye.

30 Nakgen bin se paac, jee jeel Raa mal ey ɓo daayum ingj saap do ki. Ey num, Bubsen maakŋ raa ki se jeele nakŋ ken naase 'jeki.

31 Num naase se 'jeki ɓo Raa kɔsn gaara dose ki ɔɔ nakgen ɔɔp se, naan asesiŋ kɛdn do ki.

32 Naasen ɔɔɔl baatgen cɔkɔ ara, ɔŋte 'ɓeerki! Taa Bubsen maakŋ raa ki se, nakŋ ken tɔɔlin naan ki se, naase utu aki kingj ute naana maakŋ gaariŋ ki.»

Kɔrbɔtn maakŋ raa ki

33 «Bin se, nakŋ naase ɔkki se, dugiŋki naatn ɔɔ gursiŋ se, ɛdiŋki *sɛrɛɛ jee daayge tu. Bin se gɔɔ naase ɔmbkiga naksege gɔtn 'kɔŋ 'tuj eyo ɔɔ daayum asen toodn kɔrbɔtɔ maakŋ raa ki. Gɔtn naane se, debm ɓoogo gɔtɔ ɔɔ k-ŋɔɔ kic ɓo an kɔŋ tuj eyo.

34 Taa gɔtn maalse ro ki se, gɔtn ese ɓo maak-saapse ingj ro ki kici.»

Ɔŋte 'toodki bia

(Mk 13.33-37; Mt 24.42-51)

35 «Ingki daayum ute kal tɛdn naabse rose ki, ɔɔ ɔŋte 'kɔŋki lɔmpsege 'kooyo.

36 Ɔɔ naase ingki aan gɔɔ jeegen ken ingj aak kaak kaam mɛdn ken utu aɛ tɛrl gɔtn kɔŋ mɛnd ki se. Taa ken naan jaay aanga ɔɔ tɔndga kaam taara num, naade an naar kɔɔɔ.

37 Maak-raapo naade ken mɛldɛ ɓaadɔ ɔŋdɛga jaay naade utu ingj kingj zɛɛr se. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: mɛldɛ se, naan mala 'kuun kuusn kal tɛdn naabiŋa aɛdn kɔŋ naan ki ɔɔ naan ɓo aɛdn kɛdn kɔɔɔ.

38 Maak-raapo naade ken mɛldɛ 'kaan daan nɔɔr ki lɔ do metbeeki ken aɛdn kɔŋ naade utu ingj zɛɛr se.

39 «Naase 'jeelki, ken mɛl ɓee jaay jeel kaadn debm ɓoogo ano ɓaa num, naan 'kɔŋ ɓeen se debm ɓoogo an tɛɛɛc eyo.

40 Naase kic 'daapki rose, ingki do metɛkse ki, taa kaadn ken *Goon Deba jaay aɛ ɓaa se lɛ, naase 'jeelki eyo.»

41 Gɔtn se Pier tɔnd metiŋ ɔɔ: «Mɛluma, kaal naagŋ taar ken naai taad se, taad ute naaje sum lɔɓu ute jeege paac lɛ?»

42 Mɛljege tɛrlin ɔɔ: «Debm tɛdn naabm metɛkɛ ɔɔ tuj ɔrmiŋ ey se ken gay? Naan ɓo debm ken mɛlin utu an kɔŋ jee tɛdn naabgen kuuy kaam jinɔ ɔɔ ken aanga kaadiŋ ki num, aɛdn lee 'nigŋ nakŋ kɔɔɔ.

43 Maak-raapo debm tɛdn naab ken mɛlin aan jaay ɔŋin naan utu tɛdiŋ tɛdn naabm ken naan ɔŋinsiŋ kaam jin se.

44 'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm tɛdn naabm bin se, mɛlin utu an kɔŋ nakiŋge paac kaam jinɔ.

45 Num gaŋ ken debm tɛdn naabm se jaay taad ute maakiŋ ɔɔ: Mɛlum se aɛ kɔŋ tɛrl yɔkɔɔ eyo, ɔɔ gɔtn se naan iin baag tɔnd jee tɛdn naabgen mɛndge ute gaabge, jaay naan ɔɔɔ ɔɔ aay oono.

46 Gaŋ mɛl gaabm ese se, biin jaay naan ano tɛrl se, naan ɔnd eyo ɔɔ kaad ken naan aan kaan kic lɛ, naan saap do ki eyo. Ken mɛlin jaay aanga num, utu an tuur naata ɔɔ an kɔlin 'dabar ute jee ken baate kaal maakɛ do Raa ki.

47 Debm tɛdn naabm ken jeel naabm ken mɛlin maakiŋ jen ro ki se, naɓo ɔŋ tɛdiŋ te ey se, naan se mɛlin utu an kɔnd den aak eyo.

48 «Num gaŋ debm tɛdn naabm jeel eyo naabm ken mɛlin maakiŋ jen ro ki se, ken naabiŋ se jaay tujga kic num, j'an kɔndin kaam ɔɔdiŋki sum.

«Taa naan se ɓo, debm ken j'ɛdiŋga nakge den num, k'je gɔtiŋ ki kic ɓo dɛna ɔɔ debm ken j'ɔŋiŋga nakge den kaam jin se, j'utu k'tɔnd metn nakge dɛna gɔtiŋ ki kici.»

Taa Isa se jeege utu 'gaanj ute taasdege

(Mt 10.34-36)

49 Isa taad ɔɔ: «Maam se m'ɓaano ute poodo do naan ki ɔɔ m'je poodn se 'kɔkɔ.

50 Kɔr naan se kaan se, maam m'ɔk *batɛm dubar ken maam m'utu m'batizi. Naan se ɓo, nakŋ deerum ken ingj booyum bini m'utu m'an tɛdn 'kaasn jaay se.

51 «Ɔŋten 'saapki ɔki maam se m'ɓaano ute lapia ɓo do naan ki. Gɔtɔ! 'Booyki, m'asen taada: maam se m'ɓaadɔ ɓo gen gaanj jeege ute naapa.

⁵² Taa naan se 60, naan ki se, jee maakŋ beede ki mii se utu gaan ute naapa. Maakde ki se, jee mɔto taarde 'kɔŋ kɔkŋ metn naapa ute jee di eyo ɔ jee di se kic 60 taarde 'kɔŋ kɔkŋ metn naapa ute jee mɔto eyo.

⁵³ Naade utu gaan ute naapa: bubu se, utu 'gaan te gooniŋ gaaba ɔ goon gaaba se, utu 'gaan ute bubin kici; ko se, utu 'gaan ute gooniŋ menda ɔ goon menda se, utu 'gaan ute kɔŋa kici. Moom menda se, utu 'gaan ute mend gooniŋa ɔ mend goono se, utu 'gaan ute moomin menda kici.»

Jee se jeel kaakŋ kaadn nakge

⁵⁴ Isa taad jee denge tu daala ɔ: «Ken naase jaay aakkiga gapara ɔsɔga metn raa ki num, ɔorse sum 60 naase naar ɔki maane utu ade ɔaao. ɔo maane se ɔaado deere.

⁵⁵ Ken naase jaay aakkiga kuulu baagga kol ɔaa kaam berde se *, naase ɔki, jaaki se gɔto utu 'kɔŋgɔ ɔ gɔto ɔaado ɔŋg deere.

⁵⁶ Ken naase jaay 'jeelki kaakŋ jeel kaadn nakgen ken ted do naan ki, ute ken tedn maakŋ raa ki num, 'ted ɔ di jaay 'jeel ɔkki metn nakgen ken deel daanse ki ey se? Naase se jee ken saap ɔkki metn nakge eyo.

'Daap taari ute debm taamooyi

⁵⁷ «Gen di jaay naase ɔŋ aak ɔkki metn nakgen gen ted ute doobiŋ ey se?

⁵⁸ Taa naan se 60, ken naai 'ɔaa ɔaa gɔtn kɔŋŋ ɔoor ki num, doob ki se, ute debm taamooyi se naai ai kaami daap taari. Ey num, ɔere, naan ai ɔaa kolɔ gɔtn debm kɔŋŋ ɔoor ki ɔ debm kɔŋŋ ɔoor se le ai kolɔ gɔtn asgarge tu ɔ asgarge se, ai kɔkŋ kolɔ dangay ki.

⁵⁹ 'Booy m'ai taada: naakŋ doi ki paac se, bini kɔɔɔo kic 60 ɔg nanin te ey se, naai 'kɔŋ teecŋ maakŋ dangay ki eyo.»

13

*Borse 'terlki maakse do *Raa ki*

¹ Kaad ken se, jee metinge ɔaado taad Isa ki taa Galilegen ɔaado tedn *serke jaay 60, Pilat ɔalde kaad ken naade ted serke se.

² Gɔtn se Isa terlden ɔ: «Saapm naase ki num, ɔki Galilegen ken Pilat ɔalde se 60, tedga jee *kusin cir Galilegen ɔaa se paac la?

³ Gɔto! 'Booyki m'asen taada: ken naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki te ey se, naase paac utu aki 'kutn bin kici.

⁴ Lo jeegen sik-kaar-martn ɔee jerle k'danin Siloe ken ooc dode ki jaay ɔalde se, gen naase ki num, jee Jeruzalem ki te dend se, ɔki naaden ken ooy se 60, jee kusinge cir jee ɔaa se paac la?

⁵ Gɔto! 'Booyki m'asen taada: ken naase jaay 'terlki te maakse do Raa ki ey se, naase paac utu aki 'kutn bin kici.»

Kaal naagŋ taara ro ko ba ken ooj eyo

⁶ Gɔtn se Isa taad ute kaal naagŋ taara ɔ: «Gaaba kalan ɔk ko ba maakŋ jineniŋ ki ɔ naan ɔaado je koojin, naɔo ɔŋ te koojin eyo.

⁷ Gan naan deek deb ken tedn naaba maakŋ jineniŋ ki se ɔ: «Aaka, ko kaagŋ se maam m'leega ɔaara mɔto ɔ m'je koojin naɔo m'ɔŋ eyo. Borse ɔg 'gaan undin naatn, taa naan le daar gaas gɔto ɔere sum.»

⁸ Num debm tedn naaba se terlin ɔ: «Meluma, ɔnsumin gen ɔaara kalan daala; maam m'an kudn metina ɔ m'utu m'an kɔmb yeeŋe.

⁹ Bin sum 60 ute naan se kar ɔaar kuuy se, som utu 'koojo daam; ken naan jaay ooj te ey le, an kɔŋŋ kund naatn.»

*Isa ed'lapia mend ki *6ii sebit ki*

¹⁰ Bii kalan, 6ii sebit ki se, maakŋ *6eege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se, gɔtn se Isa ɔaa end maakŋ ɔee ken kalan ɔ baag dooy jeege.

¹¹ Gɔtn se, menda kalan ɔk kɔon sitan ɔ gɔtn kɔonin ɔkin sum se, ɔkga ɔaara sik-kaar-marta. ɔo kɔonin se ɔkin durunin ki tedn tap 60 ɔŋ seej eyo.

¹² Ken Isa jaay aakin se, danina ɔ taadin ɔ: «Menda 'booyo, maam se m'ɔadiga doi maakŋ kɔonin ken lee dabari se.»

¹³ Gɔtn se Isa ɔnd jin do mend ken se, ɔ mend se naar ɔŋ lapia, iin daara seej tal ɔ baag *nookŋ Raa.

¹⁴ Gan magal ɔee ken Yaudge lee tusn maak ki jaay aak Isa ed'lapia mend ki, 6ii sebit ki se, naan maakin taarina. Gɔtn se naan uun mindin raan taad jeege tu ɔ: «'Booyki! Naajeege

* 12:55 Taa naan *Israel se gapara ute maane se ɔaado kaam kaad toocni.

se, j'okki bii mæce gen tædn naaba. Bin se, debm je lapia roŋ num, ŋ'baado daan biige tun se. Ey num bii sebit se, bii tædn naab eyo.»

¹⁵ Ganj Meljjege terlin ɔ: «Aak jeegen ken tæf rode aan gɔɔ jee taaf taargen mæt ki ara! Maakse ki se, naja jaay aanga bii sebit ki num, kɔŋ kɔŋ maranjin̄a ey lɛ buuringa mæt̄n belɛŋ ki ɔ an̄ tuutn gen ɔaa kɛdn maan ey se?»

¹⁶ Num mænd se lɛ, naan̄ mæt̄jil *Abraam mala, ɔ aaka, gɔtn̄ *Bubm sitange ɔkin̄ sum se ɔkga ɔaara sik-kaar-marta. Bɛeki num, bii sebit ki se ɔo, j'an̄ kɔɔdn̄ doŋa maakj̄ ji Bubm sitange tu se ey la?»

¹⁷ Ken jee taamooyinge jaay ɔaa booy taar se, ɔɔkɔŋɔ ɔaa tɔalde; ganj jee dɛngen aak nakj̄-kɔɔɔgen paacŋ naan̄ tæf se, maakde raapo.

Isa aal naagj̄ taara ute kaam nakj̄ k'danj̄in̄ mutard̄
(Mt 13.31-33; Mk 4.30-32)

¹⁸ Gɔtn̄ se, Isa tɛr taaddɛn daala ɔ: «Ken̄ Raa utu 'kɔsn̄ gaar do jeege tu tap ɔo 'tecn̄ aan gɔɔ d̄i? Maam m'an̄ kɔmb bɛyɛ ute d̄i?»

¹⁹ *Maakj̄ Gaar Raa se, tecn̄ aan gɔɔ kaam nakj̄ k'danj̄in̄ mutard̄n̄ ese se, ken̄ gaaba kalan̄ uun̄ ɔɔcin̄ maakj̄ jin̄ɛnin̄ ki. Ken̄ naan̄ jaay ɔɔcin̄ sum se, naan̄ teece ɔ teep tæf ko kaaga. Bini yeelge kic ɔo ɔaado uj kujdege tɛlɛtinge tu.»

Isa taad kaal naagj̄ taara ute ɔɔmɔ

²⁰ Isa deek daala ɔ: «*Maakj̄ Gaar Raa se tap ɔo m'an̄ kɔmb bɛyɛ ute d̄i?»

²¹ Naan̄ se tec aan gɔɔ ɔɔm̄ ken̄ mɛnda jaay tɔs ruj̄n̄ gemɛ dooc gɔrn̄ magala ɔ ken̄ naan̄ jaay deepinga ɔ ɔmbinga maak ki num, iin̄in̄ paac se.»

*Doobm̄ ken̄ ɔl jeege *maakj̄ Gaar Raa ki*
(Mt 7.13-14, 21-23, 8.11-12)

²² Ken̄ Isa jaay ɔaa ɔaa Jeruzalɛm ki se, naan̄ aal teeco maakj̄ gɛgɛrge tu ɔo maakj̄ naan̄ge tu ɔo naan̄ ken̄ se, naan̄ lee dooy jeege.

²³ Gɔtn̄ se nam kalan̄ bini tɔnd̄ mɛtin̄ ɔ: «Mɛluma, jee ken̄ utu kaaj se, baat ey ne?» Gɔtn̄ se Isa tɛrlden̄ ɔ:

²⁴ «Aayki kaamse ɛndki ute taa doobm̄ baata, taa maam m'deeksen m'ɔo: jeege dɛna utu 'je doobm̄ 'kɛndɛ naɔo naade an̄ kɔŋ kaas eyo.

²⁵ Ken̄ kaad̄in̄ jaay utu kaan̄ se, mɛl ɔee utu kiin̄i ɔo 'gaasn̄ kaam taarin̄a ɔo naasen aki kɔɔpm̄ naatn̄ se aki baagj̄ tɔnd̄ kaam taara aki deekj̄ ɔɔki: Mɛlje, ɔɔdjen̄ kaam taara! Ganj̄ naan̄ maak ki se asen̄ tɛrl̄ ɔo: Naase tap ɔo, iin̄kiro gayo? Maam se, m'jeelsen eyo.

²⁶ Kaad̄ ken̄ naane se, naase an̄ki taad̄n̄ ɔɔki: naaje se j'ɔso ɔo j'aayo ute naai tɛlɛ ɔo naai dooy jeege daan̄ doobjege tu kici.

²⁷ Ganj̄ naan̄ utu asen̄ tɛrl̄ ɔo: Naase iin̄kiro gay gay se, maam m'jeelsen eyo. Iikki naatn̄ cɛɛm̄ ki d̄ɔkɔ, naasen̄ paacŋ jee tædn̄ *kusinge se!

²⁸ Gɔtn̄ naane se, naase aki ɔaa keeme ɔo aki taan̄ naan̄sege ken̄ aki ɔaa kaakj̄ *Abraam, Isak ɔo *Jakub̄ ute jee taaf taar teeco taar Raa ki paac maakj̄ Gaar Raa ki; naɔo naase se, j'asen̄ tuur naatn̄.

²⁹ Bii ken̄ se, jee mɛtinge se adɛ kiin̄ gɔtn̄ kaada tookj̄o ɔo jee mɛtinge se adɛ kiin̄ gɔtn̄ kaada toocŋni, ɔo kɛngen̄ mɛtinge adɛ kiin̄ kaam kaam kooko ɔo kɛngen̄ kuuy se adɛ kiin̄ kaam kaam ɔɔɔɔ, ɔo paac naade adɛ ɔaa utu tusn̄ 'kinḡ kosn̄ ɔo bii laa ki ute maak-raapo maakj̄ Gaar Raa ki.

³⁰ 'Booyki! Bin ɔo, jee kaam mɔɔtn̄ se ɔo, utu 'tædn̄ jee deet deete ɔo jee deet deet se ɔo, utu 'tædn̄ jee kaam mɔɔtn̄.»

*Isa ute *Erd̄*
(Mt 23.34-39)

³¹ Naan̄ ken̄ se sum ɔo, *Parizige kandum bini ɔaado ɔŋ Isa ɔo deekin̄ ɔ: «Bɛɛɛ, iin̄ gɔti ki se 'ɔaa; taa Erd̄ se lɛ je ai tɔɔɔ.»

³² Isa tɛrlden̄ ɔ: «'Baa ɔŋki k-bukumbɔɔ ken̄ ese ɔo 'taad̄in̄ki ɔɔki: 'Booyo, maam se m'tuur tuur sitange ɔo m'ɛd̄ kɛd̄ lapia jee kɔŋge tu jaaki ɔo mɛtbeeki; ɔo maakj̄ ɔo k-mɔtɔge tu se, maam m'n̄an̄ naabuma.

³³ Bin num, jaaki, mɛtbeeki ɔo pɛlɛŋ se, maam m'ɔaa ute naanuma, taa doobin̄ eyo ken̄ debm̄ taaf taar teeco taar Raa ki jaay 'kooy Jeruzalɛm ki ey se.»

Isa eem taa Jeruzalɛm

³⁴ Isa deek ɔ: «Waay Jeruzalɛm, waay Jeruzalɛm, naai ken̄ debm̄ tɔɔl jee taaf taar teeco taar Raa ki ɔo jee ken̄ Raa ɔldeno gɔti ki kic ɔo, naai ɔo debm̄ tund̄ tɔalde! Mɛt kando, maam m'je m'tusn̄ genige aan gɔɔ ko kɔɔŋj̄ ken̄ lee tus geninge taa bɛɛkŋ kɛȳin̄ ki se, naɔo naase 'jeki te eyo.

35 'Booyki! *Bee Raase se utu 'tloodn kuudu. 'Booyki m'asen taada: naan ki se, naase 'je amki kaak kic 60 amki 'kɔŋ eyo, bini utu 'kaan kaad ken naase utu aki deekŋ ɔki: Ɔŋ Melje Raa tɛdn bɛɛŋa do debm ken utu ɓaado ute ro naana!»

14

*Tɛr Isa ɛd lapia debm kɔŋ ki *ɓii sebit ki
(Lk 6.6-11, 13.10-17)*

1 'Bii kalan se, Isa ɓaa kɔsn maakŋ ɓee magal *Parizige tu kalan bini, gaŋ ɓiin se, ɓii sebit. Ɔɔ jee iŋg ɓɔtn ese ɔndiŋ kaama tak.

2 Ɔɔtn se gaaba kalan mɔɔɓga mɔɔɓ se, ɓaado daar naaniŋ ki.

3 Naan ken se, Isa taad jee jeel taadn ɔɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage tu ute Parizige tu ɔɔ: «Gɛn naase ki num, ɓii sebit ki se, debm kɔŋɔ se j'ɔk doobm j'aŋ kɛdn lapia lɔbu ɓɔtɔ lɛ?»

4 Gaŋ naade do ɔɛk ɔɔ baate terliŋ taara. Ɔɔtn se Isa ɔk debm kɔŋɔ se, ɛdiŋ lapia ɔɔ ɔŋiŋ ɓaa ɓeen ki.

5 Tɛr Isa deekden ɔɔ: «Maakse ki se jaay, debm ken gooniŋa ey lɛ maraŋiŋa ooc maakŋ buɔ ki ute ɓii sebit se, 'ɓɔy aŋ naar kuun ey ne?»

6 Ɔɔtn ese, taar ken naade 'kɔŋ jaay aŋ terl tap ɓo, ɔk eyo.

'Bɛɛr ɓɔtn kiŋg kaam mɔɔtn

7 Ken Isa aak jeegen k'danɓeno ɓɔtn kɔs ki jaay je je ɓɔtn kiŋg naan ki se, naan aandiŋ kaa taara ɔɔ:

8 «Ken naai jaay k'danɓiga ɓɛn ɓaa kɔsn ɓɔtn kɔkŋ mɛnd ki num, ɔŋte 'ɓaa kiŋg naan ki. Ey num ɔɔm, maakŋ jeege tun k'danɓeno se, nam kuuy magal ciri naai se utu ade ɓaa.

9 Ɔɔ debm ken danɓeno se, utu ade ɓaa, ai deekŋ ɔɔ: «Mɛduma, iŋg ɔŋ ɓɔtn ese; kɛse ɓɔtn kiŋg naai eyo.» Ken naai 'kiŋg ɓɔtn ese jaay ɓo, 'ɓaa kiŋg ɓɔtn kaam mɔɔtn se, naan ken se, naai ɔkɔŋɔ ai ɔɔlo.

10 Num taa naan se ɓo, ken k'danɓiga num, 'ɓaa iŋg ɓɔt ken kaam mɔɔtn. Bin se debm danɓi se jaay aanga num ɔɔ aaki naai iŋg kiŋg kaam mɔɔtn se, ɓɔtn se naan ai deekŋ ɔɔ: «Mɛduma, iŋg 'ɓaado iŋg naan ki ara.» Naan ken se, jee ken k'danɓeno ɓɔtn kɔs ki se paac ute naai se, naade ai kaaki se ai kaali maak ki.

11 Taa debm nookŋ roŋa raan se, utu 'kɔɔpm baate ɔɔ debm ɔɔp roŋa baat se, roŋa utu 'kookŋ raan.»

Doobm ken anki dan jeege ɓɛn kɔsɔ

12 Ɔɔtn se Isa taad gaab ken danɓiŋo ɓeen ki se kici, deekiŋ ɔɔ: «Ken naai jaay 'dan jeege katar ki ey lɛ tegeŋ ɓɛn kɔsɔ, ɔŋte danɓi mɛdiɓe, ɓɛnaaige, taasige ɔɔ ɔŋte dan jee do daamboogigen jee maalge. Ey num ɔɔm, ɓiin kuuy se, naade utu ai dan kici ɔɔ nakŋ naai ɛddesinga se lɛ, naade aisiŋ terl ɓɔŋ ki.

13 Num gaŋ ken naai jaay 'je kɛdn kɔsn ɓii laa ki ute maak-raapo num, 'danɓi jee daayge, jee ken kɔŋ tujdege tuju, jee ɔɛkɛdɓe ɔɔ jee kaam-ɔɔkge.

14 Bin se, ai 'tɛdi maaki 'raapo, taa nakŋ naai ɛdden se lɛ, naade aisiŋ kɔŋ terl ɓɔŋ ki eyo. Num naan se, *Raa mala ɓo aisiŋ terl ɓɔŋ ki, kaad ken naan utu 'dur jee ken tɛd nakge ute doobiŋa daan yoge tu se.»

*Isa aal naagŋ taara ute debm ken dan jeege ɓɛn ki ɓɛn kɔsɔ
(Mt 22.2-14)*

15 Maakŋ jeege tun ken ɓaado kɔsn ɓɔtn ese se, deb kalan jaay booy taar Isa taad se, naan deek Isa ki ɔɔ: «'Maak-raapo deb ken jaay utu 'ɓaa kɔsn *maakŋ Gaar Raa ki se!»

16 Ɔɔtn se Isa terliŋ ute kaal naagŋ taara ɔɔ: «Gaaba kalan se, tɛd kɔsɔ dɛna ɔɔ naan danɓi jeege kic ɓo dɛna.

17 Ken kaadn kɔsɔ jaay aas se, gaabm se ɔl debm tɛdn naabiŋ ɓɛn ɓaa dan jeegen k'danɓeno ɓɔtn kɔs ki se, deekden ɔɔ: «'Baakiro ɓɔrse! Bɛɛɛ, kɔsɔ se ooyga.»

18 Gaŋ ɓɔtn se, jee ken k'danɓe paac se baag daapm taardɛge. Debm deet deet se deek debm ken j'ɔliŋo se ɔɔ: «Maam se, m'utu m'dugu dug maakŋ ɓɔtɔ. Bɛɛki num, m'aŋ m'ɓaa kaakiŋ jaayo. Bin se 'ɓaa deekiŋ ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

19 Ɔɔ deb kuuy se deekiŋ ɔɔ: «Maam se m'utu m'dugu dug maraŋge sik ɓɛn tɛdn naaba ɔɔ maam m'je m'aden ɓaa naam ɓɛn tɛdn naaba. Bin se 'ɓaa deekiŋ ŋ'mooyuma, maam se m'kɔŋ kaan eyo.»

20 Tɛr deb kuuy deekiŋ ɔɔ: «Maam se, m'utu m'ɔk kɔk mɛnda. Taa naan se ɓo, maam m'kɔŋ kaan eyo.»

21 Ken debm tɛdn naabm se jaay terl ɓaa ɔŋ meliŋ se, naan taadiŋ mɛtn taargen k'taadiŋo se paac. Ken meliŋ jaay booy se, maakiŋ taariŋa ɔɔ deek debm tɛdn naabiŋ ki se ɔɔ: «Yɔkɔɔɔ, 'ɓaa ɓɔtn jeege lee tusni daan doobge tu maakŋ gegeŋ ki, 'ɓaa danɓi jee daayge, jee ken kɔŋɔ»

tujdeki tuju, jee kaam-taakge ute jee cekeedge 'baandeno gotn ara.> Gotn se debm tedn naabin se iin baa.

²² Ken naan jaay terl baado on melin se deekin oo: <Meluma, naabm naai olum taarin se, maam m'tedinoga, gan ute naan se kic bo, gotu utu tap.>

²³ Gotn se melin deekin oo: <'Baa daan doobge tu oo naagn salige tu, jee se 'baandeno ute taa taago taa ade 'baa utu 'doocn maakj beem se.>

²⁴ Taa naan se bo, maam m'deeksen m'oo: maakj jeege tun k'dandeno paac jaay baate baado se, maakde ki se deb kalan kic bo, 'kon nam kosum se eyo.>

Debm ken baate te ron ey se, 'kon tedn debm metn Isa ki eyo
(Mt 10.37-39)

²⁵ Ken jee denge jaay baa baa doob ki ute Isa se, gotn se naan terl aakde oo deekden oo:

²⁶ «Debm ken je ade baa metum ki jaay, je bubina, kona, mendina, geninge, genaangen gaabge ute kengen mendge cir maama oo jem te maam cir ron mal ey se, naan 'kon tedn debm metn maam ki eyo.

²⁷ Debm ken baate kuun kaagn j'ansin tupm ro ki oo ok metum ey se, naan se 'kon tedn debm metn maam ki eyo kici.

²⁸ «Taa naan se bo, maakse ki se nam jaay je kiin bee jerle num n'ing naan ki, medn kaakj gursin ken an kaasn kiin been se, jaay ey la?

²⁹ Ey num, ken naan jaay uunga meta oo ob nanin te ey se, jee deel deel gotn ese jaay aakga num, an terecn metin ki,

³⁰ an deek oo: <Aakki tu! Gaabm ara oo iin kiin been kaca, nafo on aasin te eyo.>

³¹ Ken gaar gam jaay baa tedn booro ute gaar kuuy num, naan 'king naan ki, 'kaakj asgaringen dupu-sik se, 'kaasn tedn booro ute asgaren dupu-si-di jaay ey la?

³² Ey num, ken gaar naane utu dok sum bo, naan 'kol jeege gotin ki taa j'kon taasa.

³³ Bin bo, maakse ki se debm jaay onte nakinge ey paac se, 'kon tedn debm metn maam ki eyo.

³⁴ «Deere, nakj nijim aan goo kaata se goto. Num ken kaata jaay kingin nijim se gotoga num, j'an tedn j'oo di jaay 'tedn nijim gotin ki se?

³⁵ Ken kaata jaay kingin teecga se, k'sin naan ki le on daapm naan eyo oo on ted goto gur eyo. Naan se, beeki num, nakin si naatn sum.» Ter naan deekden oo: «Debm ken jaay ok bi gen booyo num, 'booy taar se.»

15

Metn taar baatn iig jaay j'onjina
(Mt 18.12-14)

¹ Gotn se *jee tokj miirge ute jeege jeege paacn jeelde naade se jee *kusinge se, paac utu baado gotn Isa ki gen booy taarina.

² *Parizige ute jee jeel taadn tokj metn Ko Taar Raage ken gotn ese se, mooy naan ki dir dir deek oo: «Gaabm se tinj bo gen kokj jee kusinge ron ki sum oo tos ute naade!»

³ Gotn se Isa taadden ute kaal naagn taara oo:

⁴ «Aan goo maakse ki se, debm ken ok baatge kaaru jaay maakde ki se kalan iigga num, baatgen sik-jernan-kaar-jernan kuuy se naan ade kon kod-baar ki, taa 'baa je ken kalan iig kiig se, an je bini ano kon jaay ey la?

⁵ Ken jaay baa onjina se, naan ano kuun kaal daamin ki ute maak-raapo.

⁶ Jo ken naan jaay terl baadoga been se, naan 'dan tusn medinge ute jee do daambooginge oo deekden oo: <'Baakiro, j'aki tedn maak-raapo ute maama, taa baatum iigo se, maam m'onjina.>

⁷ Bin bo 'booyki m'asen taada: maakj jee kusinge tu se, deb kalan jaay terlga maakina do *Raa ki num, taa debm ese se jee maakj raa ki paac se maakde-raapm don ki cir jee si-jernan-kaar-jernan ken an dim eyo gen terl maakde do Raa ki se.>

Metn taar tamman iig jaay j'onjina

⁸ «Lo aan goo mend jaay ok tamma* sik. Jo ken kalan jaay oocga num, naan utu 'koon loompo oo 'kon maakj beena se bini an je kon jaay ey la?

⁹ Ken naan jaay onjina num, naan ade dan tusn medinge ute jee do daambooginge oo aden taadn oo: <'Baakiro, j'aki tedn maak-raapo ute maama, taa tamman iigo se, maam m'onjina.>

¹⁰ Bin bo, 'booyki m'asen taada: ken debm *kusin kalan sum bo terlga maakin do Raa ki se, taa debm ese se, *kodon Raage maakde raapo.>

Kaal naagn taar gen goon gaabm teec on bee bubina

* 15:8 Tamma ara se aas kogj nam ken ted naaba gen bii kalan.

¹¹ Gōtn se Isa ter taadden daala ɔ: «Gaaba kalan ɔk gaangen gaabge dio.

¹² Goon baat se deek bubin ki ɔ: «Bua, maakn maalige tun ken naai ooyga num j'ajesin nig se, ɛfumo bɛduma.» Gōtn se bubin tooko ɔ nigdesina.

¹³ Ken j'ɛdin bɛdin jaay tɛd bii kandum se, nakinge se, naan tɔs dugde naatn ɔ ute gursn se, naan iin ɔaa taa naan dɔkɔ. Gōtn naane se, naan ing ɛɛpm te gursin se ɛɛɛ.

¹⁴ Ken naan jaay ut nan gursin sum se, gōtn se, ɔo ɛnd maakn naan ken se ɔ tɔl tɛd daama jeege tu ɔ ɔo se, ɔlin maakn daay ki.

¹⁵ Gōtn se, naan iin ɔaa tɛdn naaba gōtn gaab ki kalan bini, gaabm se ɔlin n'ɔaa n'boobm kinziringe† maakn-gōt ki.

¹⁶ Naan je 'kɔsn kɔjn mɔramb ken kinzirge lee ɔs se kic ɔo, gan nam ɛdin eyo.

¹⁷ «Gōtn se, naan baag saapm do ron ki ɔ taad te maakin ɔ: «Nakage, bubum se ɔk jee tɛdn naabge kando kando ken ɔs ɔp taarde ki, naɔo maam m'kon rom gōtn ara m'kooy gen ɔo ne?»

¹⁸ Borse, maam m'kiin terl ɔaa gōtn bubum ki, m'an ɔaa deekn m'ɔ: bua, maam se m'tujga naan Raa ki ɔ m'tujga naai ki kici;

¹⁹ ɔo maam se, m'aas te gen kon tɛdn gooni ey sum; aakum aan gɔo jee tɛdn naabige se sum.»

²⁰ Gōtn se naan iin uun doobm ɔee bubina.

«Ken naan ɔaa ɔaa jaay utu teeco dɔk naane sum ɔo, bubin aakin se, ɛjin don ki ɔo naan aan ɔaa doodina, baam ɔkin kaadin ki.

²¹ Gōtn se goonin deekin ɔ: «Bua, maam se m'tujga naan Raa ki ɔo m'tujga naai ki. ɔnte 'kaakum aan gɔo m'gooni sum.»

²² Gan bubin deek jee tɛdn naabinge tu ɔo: «'Baankiro ute kal aak bɛɛ se yɔkɔdɔ, uusininki ron ki, ɔlin ki kɔdɔkɔ jin ki ɔo 'tɔlin ki saa jen ki.

²³ ɔk 'baankiro ute goon maran ken eer sal sal se, 'tɔlin ki, ɔo 'tɛdjeki kɔsɔ, taa j'aki tɛdn maak-raapjege.

²⁴ Taa goonum ken ey num ooyga kooy dɛl dɛl se, aajga ɔo naan ken iigga kiig dɛl dɛl se, ɔk terl ɔaadoga ɔeene.» Gōtn se naade baag tɛdn maak-raapde.

²⁵ «Kaad ken se, goonin magal se utu maakn-gōt ki. Ken naan ɔaadɔ ɔaa jaay aan gɔo ute ɔee se, naan booy kaa ɔkga let ɔo jeege daam daama.

²⁶ Gōtn se maakn jee tɛdn naabm bubinge tu se, naan danjo deb kalan ɔo tɔnd metin ɔ: «Di ɔo tɛdɔ?»

²⁷ Gaabm se terlin ɔ: «Genaai ɔo ɔaadoga. Taa naan terl ɔaadɔ ɔnga bubi ute lapi se ɔo, bubi tɔlinga goon maran eer sal sal se.»

²⁸ Gōtn se goon magal se maakin tuju ɔo naan baate kɛnd ɔeene. Naan ken se, bubin teec ɔaadɔ ɔnjina ɔo selin metina.

²⁹ Naɔo naan terl bubin ki ɔ: «'Booyo! Baara ɔaara ɔo, maam m'lee m'tɛdi naabige se aan gɔo debm tɛdn naabi sum ɔo bii kalan tap ɔo, m'baate te taari eyo. Ute naan se kic ɔo, bii kalan jaay naai am kɛdn goon binj kalan taa m'an tɛdn maak-raapo ute mɛdumge kic ɔo gɔo.»

³⁰ Num gan gooni ken ut nanjo maalige ute mɛnd kɛesn gaabge jaay ɔk terlo se, naai 'tɔlin goon maran eer sal sal se!»

³¹ Gōtn se bubin terlin ɔ: «Goonuma, naai se daayum utu te maama ɔo maal maam m'ɔk se le, paac gen naai.

³² Gan bɛeki num, ɔaadɔ j'aki kɔsɔ ɔo j'aki tɛdn maak-raapjege. Aaka! Genaai se ey num ooyga kooy dɛl dɛl, naɔo aajga ɔo naan ken iigga kiig dɛl dɛl se, ɔk terl ɔaadoga ɔeene.»

16

Kaal naagj taara debm maala ute debm tɛdn naabina

¹ Gōtn se Isa taad jeege tun metin ki ɔ: «Debm maala kalan bin se ɔk debm ken naan ɔnin maalin kaam jinɔ. 'Bii kalan k'ɔaadɔ k'taadin j'ɔ: «Debm tɛdn naabi se, ɔɛɛ, utn kut ute maalige.»

² Naan ɔl k'dan k'ɔaansinɔ ɔo tɔnd metin ɔ: «Taar ken k'taad roi ki se, maam m'booyga. Bin se, 'ɔaadɔ mɛdum maalumge se naanum ki. Taa naan ki se, maam m'ai kon kon maalum kaam ji ey sum.»

³ Gōtn se debm ken k'j'ɔnin maala kaam jin se baag saapa ɔo taad ute maakin ɔ: «Maam se m'tɛdn rom m'ɔo di? Melum le ɔkga te maalin jim ki naatn. 'Borse, gen kursu le, maam tɔogum gɔo ɔo ken m'ɔaa lee baaya le, sɔkon am tɔo.»

⁴ Maam se m'saap m'ɔnɔga nakj maam m'tɛda. Ken melum se jaay tɔnɔga ute maalin jim ki kic num, m'utu m'kon jeegen utu am kɔkn jiga.»

† 15:15 Yaudge saap ɔo kinzirge se tɛdɛga aak kusu naan Raa ki.

⁵ Taa naan se 60, naan ol k'danja jeegen ok see melin se kalan kalan. Debm deet deet se, naan tond metin oo: <Götn melum ki se, naai tap 60 uunga see kando?>

⁶ Gaabm se terlin oo: <Maam se m'uunga birmil uubu kaaru.> Num debm ken naan onin maalin kaam jin se terlin oo: <'Booyo: maktubm seei se utu jim ki ara. Ing naan ki keske, 'naar 'raan oo: maam se m'uunga birmil uubu si-mii.>

⁷ Ter naan deek deb kuuy ki oo: <Naai uunga see kando götn melum ki se?> Naan terlin oo: <Maam m'uunga suwal teen kaaru.> Num debm tedn naabm se deekin oo: <'Booyo: maktubm seei se utu jim ki ara. Borse 'raan oo: maam m'uunga suwal sik-marta.>

⁸ Debm ken naan onin maalin kaam jin se derl melin se, melin jaay booy nakn naan ted se, naan toomina, taa naan onin naan se debm meteke. Taa naan se 60, jee *duni ki ute naapa se, naade metek cir gaan got ken wöörö.>

*Gurs ute *Raa se debkilimi ade kón je taa naap ki eyo*

⁹ Ter Isa taaadden oo: <'Booyki m'asen taada: okki medge ute maalsegen oninki do naan ki ken tedga sum 60 utu 'deel se. Ken maalse se jaay gaado utga kic 60, bee ken naase lee 'tedki jeege tu se anki 6aa kón maakn *Bee Raa ki gen daayum.>

¹⁰ <Debm j'onin nakn coko kaam jin jaay okin jiga se, ken j'onin nakn den kic 60 naan an kón jiga. Oo debm j'onin nakn coko kaam jin jaay naan on okin te jig ey se, ken j'onin nakn den kic 60, naan an kón kón jig ey kici.>

¹¹ Ken maal do naan ken utu 'deel se jaay naase on okinki te jig ey se, Raa se asen kón kedn maal mala mala ken maakn raa ki ey se kici.

¹² Ken maal naase ey jaay okinki te jig ey se, narja jaay ase kedn maal naase maalinge kaam jise se?

¹³ <Deb kalan se 'kón tedn naaba götn melge tu kaam di eyo. Ken naan 60 ted naaba göto kaam di num, deb kalan naan an köödn kundu oo deb kalan naan an jee; ey le deb kalan se, naan an kón onoo oo ken kuuy se, naan an kaal maak ki eyo. Taa naan se 60 naase aki 'kón tedn naabm Raa oo ute gen gurs se taa naap ki eyo.>

¹⁴ Ganj *Parizigen jee je gursge se jaay booy taar Isa taad paac se, naade terecin metin ki.

¹⁵ Isa deekden oo: <Naase se 'jeki 'taadn rose naan jeege tu aan goo jee ken tedn nakge ute doobina; num ganj Raa se, jeel nakn maak se ki. Taa naan se 60 nakn aak bee naan jikilimge tu se, naan Raa ki se naan aakin se aakin kus.>

¹⁶ <Kaadn ken Raa edo *Ko Taarin *Musa ki ute gen jeegen taad taar teeco taar Raa ki se ing bini aan do Jan-Batist ki. Num ken Jan-Batist aan sum se, k'baago taad Labar Jiga gen *maakn Gaar Raa se jeege tu oo naan ken se, narja narja kic 60 aay kaamin je kend maak ki.>

¹⁷ Maakn raa ute do naanja se deelin 'koon eyo, na60 taargen 'raaningo maakn Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, dimin coko kic 60, 'kooon naan ki eyo.

¹⁸ <Debm jaay piir te mendin se oo ok mend kuuy se, debm bin se aan goo debm teec on mendina oo 6aa es mend nam. Oo debm ok mend gaabin piiringa piir se, naan kic aan goo debm teec on mendina oo 6aa es mend gaaba.>

Debm maala ute Lazar

(Lk 12.15-21, 6.20-21,24-25)

¹⁹ <Gaaba kalan bin se ok maala dena. Naan tuus kal ute ronja deret oo bii-raa os bee oo ing ute maraadinna.>

²⁰ Ganj gaaba kalan bin se, k'danin Lazar. Naan se debm daaye oo ron se taan-du sum. Naan lee tood taa doobm gaab ken debm maala se.

²¹ Naan je kosn ken si boor gaab ken se kic 60 on eyo. Num ter do naan ki se, besge gaado toon taan-duna.

²² Ken debm daay jaay ooy se, *ködn Raage uun baansin maakn raa ki see *Abraam ki oo gotn se, debm maala se kic 60 ooyo oo k'6aa k'duubina.

²³ <Maakn bee yoge tu se, debm maala baag köod yeebina, oo maakn köod yeebin ki se, naan und kaamin aak Abraam ute Lazar ing king ceen ki dok naane.>

²⁴ Ken naan aak Abraam se, naan ood ooy danin oo: <Abraam, bua, eejum dom ki. O Lazar '6aa 'kol goon-jin maan taa ade 6aa am kaadn maane roonum ki, taa maakn pood ken ara se, maam m'utu m'ood yeebum kusiin aak eyo.>

²⁵ Götn se Abraam deekin oo: <Goonuma, 'saap tu. Do naan ki se naai onoga bee, ganj Lazar se oodoga yeebina. Oo borse götn ara se, naan onga götn bee oo ganj naai le onga götn köödn yeebe.>

²⁶ 'Jeele, daan naaje ute naase se, j'okki goo magala oo jerl zuzu, taa jee götn ara jaay je 6aa götn naase ki se naade 'kón 6aa eyo oo jee götn naase ki jaay je oo ade 6aa götn naaje kic ara le ade kón 6aa ey kici.>

²⁷ <Götn se debm maala deekin oo: <Ken bin num, m'eemi noo meti ki, Bua, ol Lazar se '6aa kón jee ken maakn bee bubum ki se.>

²⁸ Taa maam se m'ok genaagen gaabge mii. Ɔŋ naan aden ɓaa taada, taa naade ade ɓaa ɓaɗn kɔɗ yɛɛɓ kɛn ara ey sum.»

²⁹ Abraam deekiŋ ɔɔ: «Naade ok *Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki ute Kitapm gen jee taad taar teeco taar Raa ki do ɗakiŋa; ɔŋde naade 'booy taar naaden se.»

³⁰ Gaŋ debm maala se terl Abraam ki ɔɔ: «Bin eyo, Abraam bua. Kɛn debm ooyga kooy jaay ɓaa ɔŋdega ɔɔ taaddenga se, naade 'tooko ɔɔ 'terl maakde do Raa ki.»

³¹ Naan kɛn se Abraam terlin ɔɔ: «Kɛn naade jaay took uun te Ko Taar kɛn Raa ɛɗo Musa ki eyo ɔɔ ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki do ɗakiŋ ey se, kɛn debm ooyga kooy jaay dur daan yoge tu ɔɔ ɓaa ɔŋde kic ɓo, naade 'kɔŋ tookŋ taariŋ eyo.»»

17

*Nakŋ ɔɔt deba doobm *Raa ki
(Mt 18.6-9,21-22; Mk 11.22-26)*

¹ Ter ɓii kalan Isa deek jeege tun mɛtiŋ ki ɔɔ: «Nakŋ utu 'tujŋ jeege naan Raa ki se utu tap, nafo ɔŋ debm kɛn jaay ɓo 'kol jeege 'tujŋ naan Raa ki se.

² Beeki num, debm bin se, j'aŋ ɗɔɔkŋ ko tooto magala mindiŋ ki ɔɔ j'uun j'undiŋ naatan maakŋ baar ki kic ɓo kɛse ɔŋ eyo. Num kɛn maakŋ gaan sɛɛmge tu se jaay naan tujga deb kalan naan Raa ki se, nakŋ utu kaan doŋ ki se, ɔŋ cir kɛse daala.

³ Kɛn bin num, ɔndki kɔndɔ! Kɛn genaai jaay tujiga num, 'mooyiŋa. Kɛn naan jaay jeelga *kusiŋiŋ se, 'tediŋ kaldɛ.

⁴ Kɛn maakŋ ɓii ki ɓo, naan tuj ɗɔɗli mɛt cili kic ɓo kɛn naan jaay ɓaado taadi ɔɔ: «Genaama, maam se m'tujŋga roi ki, m'ɔki naagi.» Ɔɗn se naai an tediŋ kaldɛ.»

⁵ Ɔɗn se jee kaan naabinge terlin ɔɔ: «Melje, 'ziidjen kaal maakje do Raa ki.»

⁶ Isa terlden ɔɔ: «Kɛn naase jaay ɔkki kaal maakŋ do Raa ki magal aan ɓɔɔ kaam koobi se num, naase aki kɔŋ deekiŋ ko kaag kɛn magal ese se ɔɔki: «Iiŋ ɓɔn se, 'ɓaa daar maakŋ baar ki naane» ɔɔ naan 'tookŋ taar se.»

Bul kɛn jeel tediŋ naabm meliŋa

⁷ Ter Isa deekden ɔɔ: «Maakse ki se, nam kɛn ok bulu jaay buliŋ ingo naaba, ey le ingo gaam maalge, kɛn naan utu aan kaan been sum ɓo, naan an naar taadi ɔɔ: «'Baado, yɔkɔɗo ing naan ki ɔɔ 'kɔsɔ» bin ne?

⁸ Num bin eyo! Gaŋ naan an deekiŋ ɔɔ: «Kali se 'ɓaa tooɗiŋa, uusu kal tediŋ naabi ɔɔ 'ɓaado 'tedum kɔsɔ. Kɛn ɛɗumga maam m'ɔsɓa ɔɔ m'aayga jaay ɓo sɔm, naai kic utu 'kɔsɔ ɔɔ utu 'kaaye.»

⁹ Taa nakŋ naan tediŋ se, bul se meliŋ an kɔŋ tɔɔm eyo.

¹⁰ Naase kic kɛn 'tedkiga naabm kɛn k'taadsenoga se num 'taadki ɔɔki: «Naaje se, k'bulge cere sum ɔɔ naabm naaje k'tediŋ se le, naabm kɛn k'taadjen taad sum.»»

Isa ɛɗ lapia jee bikidge tu sik

¹¹ Kɛn Isa ɓaa ɓaa Jeruzalem ki se, naan aal teec daan taa naan *Samari ute taa naan Galile ki.

¹² Kɛn naan jaay aan maakŋ naan ki kalan bin se, jee bikidge sik ɓaado ɔŋiŋa. Ɔɗn se, naade daar ɗɔkɔ,

¹³ ɔɔ uun mindde raan deekiŋ ɔɔ: «Isa, Debm dooy jeege, ɛɛjjen doje ki.»

¹⁴ Kɛn Isa aakde se, deekden ɔɔ: «'Baa 'taadki rosege se *jee tediŋ serke Raage tu.» Ɔɔ kɛn naade utu ɓaa ɓaa sum ɓo, naade ɔŋ lapia ɔɔ roɗe ɗaap tood kɔlɔŋ kɔlɔŋ.

¹⁵ Deb kalan maakde ki jaay aak naan ɔŋga lapia se, naan ok terl ɓaado ɓɔn Isa ki, uun mindiŋ raan ɔɔ *nook Raa.

¹⁶ Ɔɗn se naan ɓaado ooc mɛtn je Isa ki ɔɔs doŋ naan ki ɔɔ tɔɔmiŋa. Gaŋ gaabm se, naan kɔɗ Samari.

¹⁷ Naan kɛn se Isa deekiŋ ɔɔ: «Naaden sik se ɔŋ te lapia paac ey la? Num jee ɔɔp jernan se gay?

¹⁸ Bini maakde ki se, mɛrte jaay ɓaado nook Raa se.»

¹⁹ Anum Isa deek kɔɗ Samari ki se ɔɔ: «Iiŋ 'ɓaa ute lapia. Kaal maaki kɛn naai aal dom ki se, aajiga.»

*Gaar Raa se baadoga ɓɔtse ki
(Mt 24.3-42)*

²⁰ Bii kalan *Parizige tɔnd mɛtn Isa ɔɔ: «Nuŋ ki jaay Raa utu kɔsn gaara do jeege tu se?» Naan terlden ɔɔ: «Kɛn Raa jaay kɔsn gaara do jeege tu se j'aŋ kɔŋ kaakŋ ute kaam eyo.

²¹ J'aki kɔŋ deekiŋ j'ɔki naan utu ara ey le utu naane eyo. Taa Raa se ɔsɓa gaara daanse ki.»

*Biin *Goon Deba ade ɓaa*

22 Gōtn se Isa deek jeege tun metiñ ki ɔɔ: «Kaadīn utu 'kaan se, naase utu aki je gen kaakñ Goon Deba, naʒo gen kaakñ bii kalan kic ʒo, anki kɔñ kaak eyo.

23 J'asen taadn j'ɔɔ naan utu naane ey le naan utu ara. Anum ɔñte 'ʒaaki ɔɔ ɔñte 'naarki rose.

24 Taa bii ken Goon Deba ade ʒaa se tecñ aan ɔɔɔ maan aal wusuk jaay wɔɔr maakñ raa berɔf ɔtɔ lak se.

25 Num kɔr nakgen se jaay 'kaan se, naan 'dabar dena ɔɔ jee do duni ken ʒorse se, an kɔɔdn kundu.

26 «Bii ken Goon Deba ade ʒaa se, 'tecñ aan ɔɔɔ nakgen deelo do Noe ki.

27 Kaad ken naane se jeege ɔɔɔ, aaye, tɔk mɛndge ɔɔ tɔk gaabge, bini aan bii ken Noe end maakñ markab ken magala. Naan ken se, maan magala ʒoɔɔ ɔɔ ʒaadɔ ɔɔɔb tɔɔ te jeege paac.

28 «Ey le nakñ utu 'kaan se 'tecñ aan ɔɔɔ nakgen ken aano do Lot ki se kici. Kaad ken se jeege se ɔɔɔ ɔɔ aaye, dugñ nakge ɔɔ dugñ ute nakdege, duub jinɛɛge ɔɔ iin ʒeedege.

29 Num gan, bii ken jaay Lot teec ɔñ Sɔdɔm se, Raa ʒoɔyden poodo ute kuɔñ ɔñg se doɔe ki tɔɔl utde kap.

30 Biin Goon Deba ade ʒaa se, utu 'tedn bin kici.

31 «Bii ken se, debm ing king do ʒeen ki raan se, n'ɔñte ʒoɔy gen 'tɔsn nakingen maak ki ɔɔ debm maakñ ɔt ki se le, n'ɔñte terl ʒeen ki gen 'tɔsn nakinge kici.

32 'Saapki tu do metn taar mɛnd Lot ki!

33 Debm je kaajñ kɔñ se utu an kutu ɔɔ debm utga kɔñ le, utu 'kaaja.

34 'Booyki m'asen taada: maakñ nɔɔr ken se, jeege di jaay tood tood do danjal ki kalan se, deb kalan se, Raa an kuun ʒaa ɔɔ debm kuuy se, naan an rɛɛɛ.

35 ɔɔ mɛndgen di daar uus kuus do toot ki se kic, deb kalan se, Raa an kuun ʒaa ɔɔ debm kuuy se, naan an rɛɛɛ.»

36 [ɔɔ gaabge di ken ing king maakñ ɔt ki se kic le, deb kalan Raa an kuun ʒaa ɔɔ deb kuuy se, naan an rɛɛɛ.]*

37 Gōtn se jee metn Isa ki tɔnd metiñ ɔɔ: «Melje, nakgen se 'deel kaam gay?» Isa terlden ɔɔ: «Gōtn jaay daa ooy toodn se ʒo, ɔtñ ese ʒo marlge kic lee ʒoɔy tus ro ki.»

18

Kaal naagñ taara ute mɛnd-daaye

1 Ter Isa taad jeege tun metiñ ki ute kaal naagñ taara, taa naan je aden taadn ɔɔ j'aay kaambe daayum j'eem *Raa ɔɔ j'ɔñte kɔñɔ.

2 Naan taadden ɔɔ: «Maakñ ɔɔger ki kalan bin se, ɔk gaaba kalan, debm kɔññ ʒoɔrɔ ɔɔ gaabm se le, ʒeer Raa ki eyo ɔɔ nam tap ʒo, naan aaliñ maak ki eyo.

3 ɔɔ ɔtñ ese ɔk mɛnd-daay kici, ɔɔ mɛnd-daay se, ʒii-raa ʒaadɔ ɔtññ ki deekiñ ɔɔ: «Aakum tu metn taaruma ute debm taamooyum se.»

4 Mɛnd-daay se lee ɔɔɔ ɔtññ ki ɔk ɔk, naʒo naan ʒaate kaakiñ metn taariñ. Gan aan ɔɔɔ mɛnd se ɔññ ey se, naan taad ute maakiñ ɔɔ: «Ey num maam se, Raa kic ʒo m'ʒeerin eyo ɔɔ nam tap ʒo maam m'aaliñ maak ki eyo,

5 naʒo mɛnd se le, ɔñnum ey dey se, maam m'an kaakñ metn taariñ se. Ken m'aakiñ te metn taariñ ey num, mɛnd se sɔm am kaal kɔɔdum ɔɔɛɛ.»

6 Ter Meljege taadden daala ɔɔ: «'Booyki tu metn taar debm kɔññ ʒoɔr ken ʒɛɛ ey se.

7 Anum Raa se, 'kɔñ kooɔñ metn jeengen ken tɔnd metiñ jaay eemiñ nɔɔ nɔɔrɔ ɔɔ katara se ey ne? Naan ade 'kɔñ 'king kaakñ kaama bin sum ne?

8 'Booyki, m'asen taada: Raa se 'naar utu aden kooɔñ metde! Naʒo ken *Goon Deba jaay utu ade terl ʒaa do naan ki se, naan utu 'kɔñ jeegen aal maakde doñ ki dey?»

*Kɔd *Parizi ute *debm tɔkñ miiri*

9 Gōtn se ter Isa taadden ute kaal naagñ taara daala, do jee metinge tun aak rode aan ɔɔɔ naade ʒo jee ted nakge ute doobiña ɔɔ jee kuuy se naade aalde maak ki eyo.

10 Naan deekden ɔɔ: «Gaabge dio ook ʒaa *ʒee Raa ki gen keem Raa. Deb kalan se, naan kɔd Parizi ɔɔ debm kuuy se, naan *debm tɔkñ miiri.

11 Kɔd Parizi jaay iin daar gen keem Raa se, naan taad te maakiñ ɔɔ: «Raama, maam se m'tɔomi, taa maam se m'tec aan ɔɔɔ jee metinge se eyo. Naaden ken jee kujun jeege ɔɔ jee ted naka ute doobiñ eyo, jee keɛsn mɛnd jeege ey le maam aan ɔɔɔ debm tɔkñ miir ken daar se eyo.

12 Maakñ ʒii cili ki se, maam m'uun *siam ʒii dio ɔɔ nakñ ken m'ɔk paac se nigñ ɔtɔ kaam sik, ɔɔ ken kaam kalan se m'ɔɔd m'edi naai ki.»

* 17:36 Taar se, maakñ Kitapge tun do ɔkñ se, metinge maakde ki se ɔtɔ.

¹³ «Num ganj debm təkŋ miiri se, iin daar dəkə əd don raan kic 6o uun eyo. Gətn se naan tənd tarkaadina* deek əd: «Raama, ɛejum dom ki taa maam se m'debm *kusiŋ naani ki.»»

¹⁴ Isa deekdən əd: «'Booyki m'asen taada: debm təkŋ miiri se, kən naan jaay tərI 6aa beən ki se, tɛdga debm aak bɛɛ naan Raa ki əd kəf Parizi se lɛ əŋ tɛf te aak bɛɛ naan Raa ki eyo. Taa debm uun ron raan se, ute 'kəəpm baata əd debm jaay əp ron baat se, Raa utu aŋ kuun ron raan.»

Isa əd booro gaange tu
(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Bii kalanj jeege 6aano te gaangen utu aay kaay sia gətn Isa ki, taa Isa aden tənd jin dode ki. Na6o kən jee metin ki jaay aak k'6aano ute gaange gətn Isa ki se, jee se naade uunde kaamde naatn.

¹⁶ Kən Isa jaay aak nakŋ naade tɛf se, əl əd k'6aano ute gaange se ɛɛŋ ki əd gətn se naan deekdən əd: «Əŋki gaangen sɛɛm se adɛ 6aa gətn ki, əŋte 'gaasdeki. Taa jeegegen tec aan gəo gaangen se 6o utu 'kəŋ gətə *maakŋ Gaar Raa ki.

¹⁷ 'Booyki bɛɛ, m'asen taada: debm jaay took te Raa kəsŋ gaar don ki aan gəo goon cəkəŋ ey se se, naan se 'kəŋ kənd maakŋ Gaar Raa ki eyo.»

Debm maala ute Isa
(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Bii kalanj magal Yaudge kalanj bini 6aadə tənd metn Isa əd: «Debm dooy jeege, naai debm bɛɛ se, maam tap 6o m'tɛdn m'əə di jaay m'kəŋ *kaajŋ gen daayum se?»

¹⁹ Isa tərIŋ əd: «Gən di jaay naai əd maam debm bɛɛ se? Debkilim bɛɛ se tap 6o gətə; kən bɛɛ se, Raa kalin ki sum.

²⁰ Naai l'jeele nakŋ kən Raa taad əd gen tɛda se, naan əd: *Əŋte 'kɛɛsn mɛnd nam, əŋte 'kɛɛsn gaabm nam, əŋte 'təəl deba, əŋte 'boogo, əŋte 'təkŋ taar-kəəbə do nam ki, əd 'sook koi ki ute bubi ki.*†»

²¹ Gaabm se tərI Isa ki əd: «Nakgen se, gətn m'iin baatum ki kic 6o, maam m'lee m'tɛdn tɛf paac tap.»

²² Kən Isa jaay booy taarin se, deekin əd: «Əpiga naka kalanj sum. Nakŋ naai ək paac se, '6aa dugin naatn əd gursin se '6aa 'nigin jee daayge tu. Bin se, ai toodn kərbətə maakŋ raa ki; əd naai l'6aadə 'daanuma.»

²³ Kən gaabm se jaay booy taar se, maakŋ tuj kasak kasak, taa naan debm maal mala mala.

²⁴ Kən Isa jaay aakin naan ron tɛrɛcin bardak se, naan deek əd: «Kən jee nak denge jaay, kənd *maakŋ Gaar Raa ki se əŋŋ aak eyo!

²⁵ Deere, kən ginji jaay deel ute 6ee luppaa se əŋŋ; na6o debm nak dena jaay 'kənd maakŋ Gaar Raa ki se, əŋŋ cir naan se daala!»

²⁶ Jeege inŋ booy taarin se jaay, booy taar se deekin əd: «Kən bin num, naŋa jaay 'kəŋ kaaja?»

²⁷ Isa tərI dən əd: «Nakŋ əŋŋ jikilimge tu se, Raa ki se əŋŋŋ eyo.»

²⁸ Gətn se Pier taad Isa ki əd: «'Booyo, naaje se k'j'əŋogə nakge paac taa j'ai daan naai.»

²⁹ Isa tərI dən əd: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: taa maakŋ Gaar Raa jaay debm əŋə beənə, mənina, genaangen gaabge, kəŋ te bubina ey lɛ geninŋe se,

³⁰ debm bin se, kəŋ naan utu do naan ki ara sum 6o, naan utu kəŋ dən cir nakgen kən naan əŋə; əd naan ki se, kən kaadin jaay aanga num, naan 'kəŋ kaajŋ gen daayum.»

Isa taad metn taar kooyina ute gən durina daala
(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34; Lk 9.22,44-45)

³¹ Gətn se Isa iik tək ɛɛs ki ute jee metin kən sik-kaar-di se əd naan deekdən əd: «'Booyki, 6orse naaje k'j'ook k'6aaki 6aa Jeruzalem ki əd taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raanə do dakin paac kən taad ro *Goon Deb ki se, utu 'kaan doobin ki.

³² Naade se utu aŋ kəkŋ kəl ji jeege tun Yaudge eyo, naade utu aŋ tɛrɛcin metin ki, aŋ naaja əd aŋ tupm booro ron ki,

³³ tɛr naade utu aŋ tənd ute mɛɛje əd utu aŋ təə. Əd kən naan jaay ooy tɛdga 6ii mətə num, utu adɛ dur daan yoge tu.»

³⁴ Ganj jee metin ki se ənd te metn taar se eyo, taa taar se lɛ, Raa taadden te metin eyo; əd taar Isa taadde se tap 6o, naade booy ək metin eyo.

Isa ɛd lapia debm kaam-tək ki
(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

* **18:13** Tənd tarkaadn ara je deekŋ əd ənd jin kaadin ki kən je deekŋ əd: naan se maakŋ tujga kasak kasak. † **18:20** Aak Ekz 20.12-16.

35 Ken Isa jaay aan gɔɔr ute gɛgɛr Jeriko ki se, naan ɔŋ ɔŋ debm kaam-tɔɔkɔ jɛŋ doob ki iŋg baay baaya.

36 Ken debm kaam-tɔɔkɔ jaay booy jee dɛnge deel deel se, naan tɔnd mɛta ɔɔ: «Ne dɪ ɓo tɛdɔ?»

37 Gɔtn se k'taadɪŋ j'ɔɔ: «Ken deel se, Isan Nazaret.»

38 Ken naan jaay booy bin se, ɔɔd ɔɔy makɔŋ ɔɔ: «Isan, *Goon Daud, naai ɛɛjum dom ki!»

39 Jee ken deel naan ki se, uuniŋ kaamiŋa ɔɔ ŋ'doa, garj naan tɔɔd tɔɔy makɔŋ cir daala ɔɔ: «Goon Daud, ɛɛjum dom ki!»

40 Ken Isa jaay booy taariŋ se, naan ɔk dɔara ɔɔ ɔl k'darj k'baansiŋo. Ken naan jaay aan ɔŋ Isa se, naan tɔnd mɛtiŋa ɔɔ:

41 «Naai tap ɓo 'je m'ai tɛdɪ dɪ?» Gaabm se tɛrliŋ ɔɔ: «Mɛluma, maam m'je kaamum 'kɔɔdn kaaka.»

42 Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Ŋŋ kaami 'kɔɔdn kaaka; taa kaal maaki naai aal dom ki se, aajiga.»

43 Gɔtn se sum ɓo, kaamiŋ naar ɔɔd aaka, naan ɔk mɛtn Isa ɔɔ *nook Raa. Ken jee dɛnge paac jaay aak nakj se, naade tɔɔm Raa kici.

19

Isa ɓaa ɓee Zaka ki

1 Ken Isa jaay end maakj gɛgɛr ken Jeriko ki se, naan aal teec daan ki.

2 Ken naan aal teec teec daan ki se, gɔtn se gaaba kalan k'darjɪŋ Zaka. Gaabm se magal *jee tɔkɪ miirge ɔɔ naan debm nak dena.

3 Naan je kaakj Isa naɓo naan ɔŋ doob eyo, taa jeege lɛ dɛna ɔɔ naan kic lɛ debm duuku.

4 Naan aŋ deal naan ki ɔɔ ɓaa ook do kaag ken k'darjɪŋ sikamor, gen kaakj Isan utu 'deel gɔtn ese.

5 Ken Isa jaay aan gɔt ken ese se, naan uun kaamiŋ aakiŋa ɔɔ deekiŋ ɔɔ: «Zaka, 'bɔɔyo kɛske! Jaaki se, maam m'je m'ɓaa kiŋg ɓee naai ki.»

6 Zaka naar aal bɔɔyo jɛs ɔɔ dɔɔd ɔkiŋ ute maak-raapo.

7 Ken jee dɛnge paac jaay aak nakj se, naade baag mooy naan ki dir dir ɔɔ: «Aakki tu, gaabm se ɓaaga kiŋg ɓee debm tɛdɪ *kusiŋ ki.»

8 Num Zaka daar naan Mɛljege tu, deekiŋ ɔɔ: «'Booyo, Mɛluma. Mɛtn maalum se, maam m'aŋ kɛdn jee daayge tu ɔɔ ken maam ɓo m'uunga nakj nam lɛ, m'aŋsiŋ kɔgɪ mɛt ɓɔɔ.»

9 Gɔtn se Isa tɛrliŋ ɔɔ: «Jaaki, jee maakj ɓee ken ese se ɔŋga kaaja, taa naai kic 'teeco maakj mɛtjil *Abraam ki.

10 Taa *Goon Deba se, ɓaado je jee ken iigga kiigi ɔɔ adɛn kaaja.»

Isa aal naagɪ taara ute jee tɛdɪ naabgen sik (Mt 25.14-30)

11 Ken jeege jaay booy booy taariŋ se, kaad ken se naan aanga gɔɔr te Jeruzalem. Gɔtn se, jeege saap ɔɔ ken naan jaay aanga sum ɓo, *Raa utu kɔsn gaara do jeege tu. Taa naan se ɓo, Isa taadden ute kaal naagɪ taara.

12 Naan taadden ɔɔ: «Gaaba kalan bin se, j'oojɪŋ ɓo naan deb gaara. Naan iin ɓaa taa naan ken dɔkɔ, taa j'aŋ ɓaa kol gaara jaay ɓo sɔm adɛ tɛrlɛ.

13 Ken naan iin ɓaa ɓaa se, danɔ jee tɛdɪ naabinge sik ɔɔ nigden tammage gen daab; deba kic naan ɛdɪŋ kalan kalan* ɔɔ deekden ɔɔ: «Tammagen se, oojiŋki donɔ kɔr maam m'ade tɛrl se.»

14 Ganj jee naanɪŋ ki mala se, ɔɔd undiŋa ɔɔ naade ɔl jeege ɓaa taad deb ken aŋ kol gaara se ɔɔ: «Gaabm se naaje k'je ajɛn tɛdɪ gaarje eyo.»

15 «Ken naan j'oliŋo gaara jaay ok tɛrl ɓaado naanɪŋ ki se, naan ɔl k'danɔ jee tɛdɪ naabingen naan nigden gurs se, taa 'kaakj nakj ken naade ɔŋ do ki se.

16 Debm deet deet se, ɓaado deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, tammi gen daab ken naai ɛdum se, maam m'tɛdɪŋ oojga ken kuuy sik do ki daala.»

17 Mɛliŋ deekiŋ ɔɔ: «Kese jiga! Naai se debm tɛdɪ naabm mɛc; taa nakj ɔkɔn maam m'ɛdɪ jaay, naai ɔkiŋga jiga se, ɓɔrse, do gɛgɛrge tun sik se, maam m'ai kɔnd naai ɓo 'tɛdɪ magaliŋa.»

18 Debm gen k-dige jaay aan se, deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, tammi gen daabm ken naai ɛdum se, maam m'tɛdɪŋ oojga ken kuuy mii do ki daala.»

19 Naan deek deb ken se ɔɔ: «Kese jiga! Naai kic, m'ai kɔnd magal do gɛgɛrge tun mii se.»

20 Deb kuuy ɓaado deekiŋ ɔɔ: «Mɛluma, aaka! Kese ɓo tamman gen daabi se. Maam m'dɔk m'oyisiŋ maakj koon kal ki.

* 19:13 Tamman gen daab se ɔŋŋ dena kaam kɔgɪ deba laapa kando kando.

²¹ Taa maam le m'beeri beere, naai le tedi do. Ken nakj naai ey kic bo, naai uun naai ki do maakj-gotn ken naai doo te ey kic bo, naai baa oojin naai ki.»

²² Ganj melin se deekin oo: «Do taari ken naai taadum se sum bo, maam m'jeeli, naai se debm tedn naabm jig eyo. Naai le 'jeelum maam se tedum doo do nakj maam ey kic le, maam m'uun maam ki, do maakj-gotn maam m'oo te ey kic le, maam m'oj maam ki.»

²³ Num gen di jaay 'baate kombum gursum banji ki se? Bin se, bii ken maam m'ade terl se, m'an koin am koojin ziidn do ki!»

²⁴ Gotn se, ter naan taad jeege tun inj ceej ki gotn ese se oo: «Tammin jin ki se, uuninki do edinki deb ken ok tamma sik se.»

²⁵ Jee se deekin oo: «Melje, naan bo ok tammage siki!»

²⁶ Gotn se melde deekden oo: «'Booyki m'asen taada: debm ken ok se, j'an kedn do ki. Num debm ok ey se le, ken cokon naan ok se kic bo j'an tosn naatn.»

²⁷ Num jee taamooyumgen je do maam m'aden tedn gaarde ey se, 'tok 'baandekiro ara do 'tooldeki naanum ki.»

*Isa end maakj geger ken Jeruzalem ki aan goo gaarge
(Mt 21.1-9; Mk 11.1-10; Jn 12.12-19)*

²⁸ Ken Isa jaay taad nanj taarin se, naan deel naan jeege tu do uun doobo gen kookj baa Jeruzalem ki.

²⁹ Ken Isa aan goor ute Betpaje ute Betani ken ceejn *kohn olib ki se, maakj jeege tun metin ki se, naan ol jeege di naaba,

³⁰ do naan deekden oo: «'Baaki maakj naan ken naanse ki se. Ken naase endki kend se, aki kon goon buuru k'dookinga dooko, ken bii kalan nam ook te do ki eyo. 'Tuut 'baansinkiro.»

³¹ Ken nam jaay tongda metse oo: «Goon buuru se, 'tuut 'baanki gay num, 'terlinji ooki: kese Melje bo jena.»

³² Jee ken j'olde naaba se, baa on nakj se aan goo ken Isa taaddeno.

³³ Ken naade jaay tuut tuut goon buuru se, melinge deekden oo: «Goon buuru se, 'tuut 'baanki gay?»

³⁴ Naade terlden oo: «Kese Melje bo jena.»

³⁵ Gotn se, naade ok baano ute goon buuru se Isa ki, do naade tood taal kal magaldege do buur ki do uun ond Isa do ki.

³⁶ Ken naan jaay baa baa se, jeege tood taal kal magaldege doob ken naan aan deel se.

³⁷ Ken naan booy booy do *kohn olib ki se, jee metin ken te denin se, maakde raapo do baag toom Raa makoo taa nakj-kooogen ken naade aako se.

³⁸ Naade deek oo:

«On Raa 'tedn beeta do Gaar ken baado ute ro Meljege Raa se!

On toose 'tedn maakj raa ki do Raa ken raan maakj raa ki se on j'an *nooko.»

³⁹ Gotn se *Parizigen kandum maakj jee denge tu se, deek Isa ki oo: «Debm dooy jeege, jee meti ki se, uunden kaamde k'doa!»

⁴⁰ Isa terlden oo: «'Booyki m'asen taada: ken naade jaay doge kic le, kogen tood baa se bo 'toodn dooy.»

Isa eem taa Jeruzalem

⁴¹ Ken Isa aan cee Jeruzalem ki jaay uun kaamin aak geger se, naan baag keeme,

⁴² deek oo: «Jeruzalem, beeki num, bii jaaki se bo naai 'jeel doobm ken naai an 'kon lapia nabo aaca, nakj se naai on aak ok te metin eyo.

⁴³ Deere, biigen utu ade baa naan ki se, jee wooyige utu kiin gurugj nakj ken 'gaasn jeege kon teec eyo, jaay bo naade utu ai koooco.

⁴⁴ Jee wooyige se utu ai terede do an tool ute jeege do beigen j'liinin se, naade utu an ru nan tak tak do ko gam tap bo j'an kon do naapin ki eyo. Taa bii ken Raa baayo kaaka se le, naai 'jeel te eyo.»

*Isa tuur jee tedn zogen daan boor *Bee Raa ki*

(Mt 21.10-16; Mk 11.15-18; Jn 2.13-17)

⁴⁵ Naan ken se, Isa baa end daan boor Bee Raa ki, do naan baag tuur jeege baano te nakdege gen zoa.

⁴⁶ Naan taadden oo: «Taar se k'raaninga raan maakj Kitap ki, j'oo: *Bee maam se tedn bee ken jeege ansum keeme.* Nafo ganj naase, 'tednki tedga: *gotn jee boogge.*»

⁴⁷ Bi-raa, Isa se lee dooy jeege daan boor Bee Raa ki; gotn se *magal jee tedn serke Raage tu, jee jeel taadn tookj metn Ko Taar Raage ute magal Yaudge se, je doobm an toolo.

⁴⁸ Nafo nakj jaay naade an tedn don ki se, naade on te doobin eyo, taa jeege paac je bo gen king booy taarin ken naan lee dooyde se sum.

20

*Jeege dem taaḡḡ Isa**(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)*

¹ Bii kalaḡ ken Isa dooy dooy jeege daan boor *Bee Raa ki, oo taadden taadn Labar Jiga se, goṭn se, *magal jee tedn serke Raage tu, jee jeel taadn tooḡḡ metn Ko Taar Raage ute magal taa bee Yaudge se, baado onḡḡ,

² oo tond metiḡa oo: «'Taaḡḡen tu, naai tap 60 taaḡḡ se onḡḡo gay jaay oli 'ted nakgen bin se? Ey le, ken eḡi taaḡḡo jaay oo 'tedn naan se, tap 60 naḡa?»

³ Isa terlden oo: «Maam kic m'ok taara kalaḡ, m'je tond metse. 'Taaḡḡum ki tu:

⁴ ken olo Jan-Batist jaay *batiz jeege se, *Raa, loḡu jikilimge?»

⁵ Goṭn se, naade baag saapa oo taad te naapa oo: «Naan se, j'aḡki terl j'ooḡi dīo? Ken k'taaḡḡkiga j'ooḡi: 'Raa' le, naan ajeki deekḡ oo: 'Gen di jaay 'baate 'kuunki taar Jan se?»

⁶ Num ken k'taaḡḡkiga j'ooḡi: 'Jikilimge 60 oḡḡo le, jee denge se ajeki tund tooḡ ute koa, taa jeege se le paac jeel maakde ki Jan-Batist se, naan debm taad taar teeco taar Raa ki.»

⁷ Goṭn se, naade terliḡ oo: «Goṭn naan baano se, naaje k'jeel eyo.»

⁸ Isa terlden oo: «Maam kic num, m'asen koḡ taaḡḡ debm ken eḡum taaḡḡo gen tedn nakgen se eyo.»

*Kaal naaḡḡ taara te jee tedn naabgen jig eyo**(Mt 21.33-46; Mk 12.1-12)*

⁹ Goṭn se, Isa baag taadn jeege tu ute kaal naaḡḡ taara oo: «Gaaba kalaḡ ted jinen bin, onḡḡ kaam ji jeege oo taadden oo: ken jinen se jaay oojga num naase kic aki koḡ beḡse. Oo naan iinḡ baa merte se gen terl keske eyo.

¹⁰ Ken kaadn kuḡḡ kooḡḡ bin jaay aan se, naan olo debm tedn naabin goṭn jeege tun lee tedn naaba maakḡ jineniḡ ki se, taa aḡo 'kokoḡ beḡḡa. Num gan jee se ok tond deḡḡ debm ken naan oḡḡo naaba se oo onḡḡ baa jin sik.

¹¹ Ken mel jinen se jaay aakiḡ naan baado jin sik se, naan ol debm tedn naabm kuuy daala. Naan kic ken baa aan se, naade naajiḡa oo tond deḡḡḡḡa tuuriḡ baa jin sik.

¹² Ter naan ol debm tedn naabm kuuy gen k-moṡoge. Naan se, naade tond awariḡa oo tuuriḡ naatn.

¹³ «Goṭn se, mel jinen se baag taad ute maakiḡ oo: 'Kese tap 60 m'aḡ tedn m'oo di? 'Borse maam m'aden kaḡ goon maak-jema; bin sum 60 som naade 'tookḡ kuun taariḡa.»

¹⁴ Num ken goon maak-jen jaay baa onḡe se, oo jee tedn naabge maakḡ jinen se ki jaay aakiḡ se, naade baag taadn ute naapa oo: «Naan se 60, ken bubin ooyga num utu 'ted mel jinen se; iinḡ k'tooḡḡki oo jinen se, ajeki koḡpm naajege tu!»

¹⁵ Bin se, naade ok teecḡsiḡ naatn maakḡ jinen se ki se oo baa tond tooḡḡa.»

Isa tond metde oo: «Bin se, ken mel jinen se jaay baadoga num, jee se naan aden tedn oo di?»

¹⁶ Ken naan jaay baadoga se, jee se naan aden tooḡ naatn, oo jinen se le naan aḡ keḡḡḡ kaam ji jeege tun kuuy.» Ken jeege jaay booy taar ken Isa taadden bin se, naade deek oo: «Nakgen bin se, onṡe 'kaana!»

¹⁷ Goṭn se, Isa aakde daan kaamde ki teḡḡḡ oo deekden oo: «Taar ken Raa taadn maakḡ Kitap ki goṭn ese, je deekḡ oo di ken oo:

Ko ken jee kiinḡ beege baatiḡ se, naan se 60 tedga ko ken 'gakiḡ bea.

¹⁸ Oo debm jaay oocga do ko ken jee kiinḡ beege baatiḡ se le, 'terecce,

oo debm ken ko se oocga donḡ ki le, aḡ daala.* »

¹⁹ Goṭn ese sum 60, jee jeel taadn tooḡḡ metn Ko Taar Raage ute *magal jee tedn serke Raage tu jaay booy taar se, naade naar je aḡ koko, naḡo naade beer jeege tu. Ey num, kaal naaḡḡ taar ken Isa taad se, naade jeelga, kese naan taad ute naade.

*Metn taar koḡḡ miiri gen Gaar magal ken inḡ *Rom k'danḡḡ Sezar**(Mt 22.15-22; Mk 12.13-17)*

²⁰ Naan ken se, jee jeel taadn tooḡḡ metn Ko Taar Raage ute *magal jee tedn serke Raage tu se baagiḡ tond baala; naade oḡḡ jeege goṡḡ ki oo jee se aal raay aan goḡ naade jee tedn nakgen ute doobiḡa. Naade je ken Isa jaay taad tuiḡḡa num, naade aḡ koḡḡ kolinḡ kaam ji magal taa naan goṡḡ ese.

²¹ Naade baado taadn oo: «Debm dooy jeege, naaje k'jeeli naai se 'taad taara oo 'dooy jeege ute doobiḡa, oo naai le 'taad 'beer nam ki eyo; doobm Raa se naai 'dooyinḡ jeege tu ute ken met ki.

²² Borse, 'taadjen tu: do *Ko Taar naajege tu se, Sezar se j'aḡ koḡḡ miiri, loḡu j'aḡ koḡ ey le?»

²³ Ganḡ Isa jeel raayde se, deekden oo:

* 20:18 Aak KKR 118.22.

2 Maakde ki se, naan aak mend-daay kalan kic ken od kood yeebina baado amb tammage seem seem dio.

3 Jo Isa deekden oo: «'Booyki bee, m'asen taada: mend-daay ken daay nan takj ese se, ombga den cir jee baa se paac.

4 Taa jeegen se paac se ed do nak dende ki, ganj mend-daay se nakj naan okj ken an ting se bo, naan baado ombin paac.»

*Isa taad oo *Bee Raa se, jeege utu anj tooko
(Mt 24.1-5; Mk 13.1-37)*

5 Gohn se jee metinge taad oo: «*Bee Raa se, ute kogen j'iininga ute nakgen jeege baano *serke Raa ki jaay k'tamarin ted aak bee bee se.» Ganj Isa deekden oo:

6 «Bii kalan se, bee ken aaki ki daar aak bee bee se, jeege utu an ru nan tak. Konjen rees aak bee bee se, utu wookj kalan kalan oo ko tap bo 'konj toodn do naapij ko ki eyo.»

Biigen kaam maotn se goto utu 'taju

7 Gohn se, jee metinj ki se toond metina oo: «Debm dooyje, 'taadjen tu, nakgen se 'kaan nun ki? Jo naan se 'tedn oo di jaay bo naaje j'an kaakj jeel ro ki se?»

8 Isa taadden oo: «Ondki kondol! Onje 'konki jeege asen kaan dala. Taa jeege dena utu ade baa ute roma oo utu asen taadn oo: «Maam bo *al-Masi oo: «Bere, kaadn dunia aan nanj se, oopga gooro.» Jee bin se, onje 'tookki taarde.

9 «Ken 'booykiga jeege jaay baaga koonn maan booro, oo jeege baagga tedn pitini te naapa num, onje 'beerki. Taa nakgen se jaay utu 'kaana nabo, duni se 'konj nanj ey booro.»

10 Ter Isa taadden oo: «Naase utu aki kaakj jee taa naan kaam kalan utu kiinj booro ute jee taa naan kuuy. Taa naan gaar kaam kalan utu kiinj booro te taa naan gaar ken kuuy.

11 Maakj naanje tun metinj naanja utu 'te makono oo gotgen metinge se bo utu 'talo oo koonjen det det se utu 'kaan do jeege tu. Maakj raa ki se, naase utu aki kaakj nakj-kooongen magal magal ken utu 'teecn nirl jeege.

12 «Kor jaay nakgen se 'kaan se, naase j'utu j'asen tako, j'asen dabara oo j'utu j'asen konj booro maakj *bee ken Yaudgen lee tusn maak ki se oo j'utu j'asen tol dangay ki. Jo taa maam se, j'utu j'asen baa naan gaaringe tu ute naan magal taa naanje tu.

13 Ken nakgen se jaay 'kaan dose ki se, naase amki tedn saadumge.

14 Ken 'baaki baa se ondi ki dose ki jiga oo onje 'saapki do taar ken naase anki nakj dose,

15 num maam mala bo m'utu m'asen kedn jeel-taara ute taargen naase aki baa taada; ken naase jaay 'baagkiga taada se, jee taamooysege se paac 'konj naanj do taarse ki eyo oo 'konj doobm ken asen 'konj terl taar eyo.

16 Jo ter ken sege ute bubsege, genaasege, taassegen gooro ute medsege se, utu asen tokn tol ji jee woysege tu oo maakse ki se, jee metinge j'utu j'aden tolo.

17 «Taa maam se, jeege paac utu asen koonn kundu.

18 Nabo beekj dose kic bo, kalan 'konj kut eyo.

19 Okki maakse togo. Aayki kaamse oo naase aki konj *kaanj gen daayum.»

Jeruzalem utu 'teree

20 Ter Isa taadden daala oo: «Ken naase jaay aakkiga asgarge baado ol gurugga Jeruzalem num, 'jeelki kese kaadn terecin, bere aanga.

21 Bin se, jee ken inj taa naan Jude ki se k'j'aa k'j'ook maakj koge tu oo jeegen inj maakj gejer ken Jeruzalem ki se, k'j'aa k'j'eeen naatn oo jeegen naatn le, j'onje terlo beene.

22 Taa bii ken se bo, *Raa utu 'konj booro do jeege tu aan goo ken Kitapm Raa taadno.

23 Bii ken se, mendingen mendkaamge ute ko gaangen gendege aay kaay si se, aden tedn oonj aak eyo. Taa Raa se, maaki taarij do jeege tun taa naan ken gohn ese oo naade se, utu 'koonn yeebde dena.

24 Jee Jeruzalem ki se, j'utu j'aden tolo ute gord-jerle oo j'aden dirinj bulu oo j'aden wookj maakj naanje tu paac. Jo Jeruzalem se, j'utu j'an koo, oo jeegen Yaudge ey se utu kinj dode ki bini kaadde utu 'kaas jaayo.»

**Goon Deba utu ade terle*

25 Ter Isa taadden daala oo: «Naan ken se, daan kaad ki, laap ki oo maakj k-dijge tu se utu aki kaakj nakj-koooge. Jo kuulu utu 'kol do baar ki oo 'tedn maane 'toond te naapa 'keem makon pum pum oo 'tedn jeegen do naan ki paac se, beere aden koko oo nirlde utu 'teece.

26 Jeege jaay 'kaakj nakgen oonj utu baado do naan ki se, jee metinge se beere sum bo utu aden tolo, taa nakgen ok togo maakj raa ki paac se, utu 'tea.

27 Gohn se, jeege 'kaakj Goon Deba utu ade booy maakj gapara ki ade baa ute toogj Raa, ken 'tedn goto woor kelenj.

28 Ken nakgen se jaay baagga kaan num, 'daapki rose oo uunki dose raan, taa Raa se oopga gooro asen koonn dose.»

Kaal naagŋ taara ute ko ba

²⁹ Tɛr Isa aalden naagŋ taara ɔ: «Aakki tu ko ba ute kaaggen kuuy paac se.

³⁰ Kɛn naade jaay baagga dɔɔb kamba num, naase 'jeelki ɔɔki mɛt-kijiri aanga ɔɔ ɓara ɔɔɓga gɔɔɔ.

³¹ Bin num, naase kic ɓo aakkiga nakgen se jaay baagga kaan se, 'jeelki *maakŋ Gaar Raa se ɔɔɓga gɔɔɔ.

³² 'Booyki bɛɛ m'asen taada: jee duni kɛn ɓorse se 'kooy nan ey sum ɓo, nakgen se paac utu 'kaana.

³³ Maakŋ raa ute do naanɗa se utu 'deele, num taarumge se, 'kɔŋ deel eyo.»

Ingki do mɛtɛkse ki

³⁴ Isa taaddɛn daala ɔ: «Ɔndki kɔndɔ. Ɔntɛ 'dɛrlki rose gen kaay koono, ro kɔs magal ki ɔɔ ɔntɛ kuunki nirlse do nakge tun *duni ki; ey num bii kɛn *Goon Deba adɛ ɓaa se, asen kɔkŋ do jise ki,

³⁵ aan gɔɔ gakala lee tɔnd daage se. Jeege paac do naanɗi se kic ɓo nakŋ se utu adɛn kaan dɔdɛ ki bini.

³⁶ Num naase ingki do mɛtɛkse ki; eemki Raa daayum taa nakgen se kɛn aan dose kic ɓo asen tɛd dɛm eyo. Ɔɔ bii kɛn naane se, naase aki ɓaa ɗaar naan Goon Deb ki.»

³⁷ Bii-raa Isa lee dooy jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ kɛn aanga nɔɔr num, naan teec ɓaa lee tood do *kɔsn ɔlib ki.

³⁸ Kɛn gɔtɔ iipga num, jeege paac ɓaado lee ɔŋŋ daan bɔɔr Bee Raa ki gen booy taariŋa.

22*Magalge end tɛl kutn Isa*

(Mt 26.1-16; Mk 14.1-16)

¹ Bii laa mappan ɔk ɔrɔm eyo kɛn k'danŋŋ *laa Paak jaay ɔɔɓ gɔɔr se,

² gɔtn se, *magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute jee jeel taadn tɔkŋ mɛtn Ko Taar Raage je dɔɔbm an goon kɔkŋ Isa taa an ɓaa tɔɔɔ, naɓo naade ɓeer ɓeer jeege tu.

³ Gɔtn se *Bubm sitange ɓaado end maakŋ Judas, kɛn k'danŋŋ Iskariɔt se ɔɔ naan kic mɛtn jee Isagen kɛn sik-kaar-dio.

⁴ Naan ɓaa taad ute magal jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal jee kɛn lee bɔɔb *Bee Raa se, taa 'kɔŋ raay kɛn naan an kɔkŋ Isa adesiŋ kɛda.

⁵ Kɛn naade booy taar se, maakde raapo ɔɔ naade taadŋga taad ɔɔ utu an kɛdn gurs.

⁶ Naan kɛn se, Judas tooko ɔɔ baag toom Isa taa kɛn naan jaay aak jeege gɔtɔ num, naan adesiŋ taada ɔɔ naade an kɔkɔ.

*Isa tɛd *laa Paak ute jee mɛtiŋ ki*

(Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; 1Kɔr 11.23-29)

⁷ Bii gen laa mappan ɔk ɔrɔm ey jaay aan se, bii kɛn se ɓo bɛɛki num, k'tojŋ gaan baatge gen laa Paak gen Yaudge.

⁸ Taa naan se ɓo, Isa ɔl Pɛr ute Jan deekden ɔ: «'Baa 'tɛdɟeki kɔsɔ gen laa Paak taa j'aki ɓaa kɔsɔ.»

⁹ Naade tɔnd mɛtiŋ ɔ: «Naai 'je j'aisiŋ tɛdn kaam gay?»

¹⁰ Isa tɛrlɛn ɔ: «'Booyki: kɛn 'ɓaaki ɓaa maakŋ gɛger ki se, naase aki dɔɔdn ute gaaba uuno kɔɔɔɔ dɔoc te maane se. Ɔkki mɛtiŋa ɔɔ 'ɓaaki maakŋ ɓee kɛn naan an kɛnd maak ki se.

¹¹ Kɛn aankiga num, 'taadki mɛl ɓee ki se ɔɔki: «Debm dooy jeege ɔljeno ɔɔ k'tɔnd mɛti ɔɔ ɓee gay jaay ɓo naan an kɔsn kɔsn laa Paak te jee mɛtiŋ ki se?»

¹² Num naan asen taadn ɓee magala kɛn j'iiniŋ do ɓee ki raan, ɔɔ maakŋ ɓee se, nakiŋge paac aas kart. Gɔtn ese ɓo ajeki tɛdn kɔsn gen laa Paak.»

¹³ Kɛn naade ɓaa aan se, ɔŋ nakge se paac aan gɔɔ kɛn Isa taaddɛno. Gɔtn se ɓo naade tɛd kɔsn gen laa Paak.

Kɔsn gen Mɛljege

¹⁴ Kɛn kaadn kɔsɔ jaay aan se, Isa ɓaado ing kaadn tabil ki ute jee kaan naabiŋge.

¹⁵ Gɔtn se Isa deekden ɔ: «Maam m'je ute maakum paac m'kɔsn *laa Paak ute naase jaay ɓo m'dabara.

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: maam mɔɔtn tap ɓo Laa Paak se, m'kɔŋ kɔs ey sum, bini nakŋ kɛn Laa Paak je taada se utu 'kaan doobiŋ ki *maakŋ Gaar Raa ki.»

¹⁷ Gɔtn se naan uun *kɔɔpm kɛn ɔk tɔtn koojŋ biŋ se jiŋ ki, tɔɔm *Raa ɔɔ deekden ɔ: «Ɔkki ɔɔ 'nig aayiŋki ute naapa.

¹⁸ 'Booyki m'asen taada: tɔtn koojŋ biŋ ese se, mɔɔtn m'an kɔŋ kaaye dɔɔl ute naase ey sum, bini maakŋ Gaar Raa adɛ ɓaa.»

19 Ter naan uun mappa jin ki, tōom Raa əɔ dup eddesina əɔ deekden əɔ: «Kese 6o roma ken m'edn *serke taa naase. Nakj se 'lee 'tednki bini əɔ 'saapki dom ki.»

20 Ken naade əɔ aas se, naan uun kəɔpm ək tətɔn koojn bin se əɔ tedn bin kici, taadden əɔ: «Tətɔn koojn bin ken maakj kəɔpm ese se kese je taadn əɔ: *Raa dəkga kiji ute naase əɔ kese 6o moosum ken əɔy taa naase.»

21 Ken naade ing əɔ kəs se, Isa deekden əɔ: «Aakki, debm am kut se əlga jin maakj baay ki ute maam tele.

22 *Goon Deba se, utu 'kooy aan gəɔ ken Raa taadni, num gan əɔn deb ken an kut se!»

23 Ken naade jaay booy taar se, naade baag taadn ute naapa əɔ maakde ki se, nanja 6o 'kəɔn tedn nakj se.

*Jee metn Isa ki naar magala
(Jn 13.2-17; Mt 18.1-4; Mk 10.35-45)*

24 Gəɔn se, jee metn Isa ki baag tedn dekenə əɔ naaj ute naapa əɔ maakde ki se, nanja 6o 'tedn magala.

25 Gan Isa deekden əɔ: «'Jeelki, gaaringen do naan ki se ing do jeege tu ted jeege kusina, əɔ magalgen ting do jeege tu se, je jeege aden dan jee beɛ.

26 Num naase se, ənte 'tedki bini. Anum maakse ki se, debm je 'tedn magal se, ən 'ted ron aan goon cəkə əɔ debm je tedn naana se, ən 'tedn debm kaan naabse.

27 Debm magal 6o ken gay: debm ken ing əɔ kəs ləbɔ debm ken kəsə ooyga num lee 6aadə təndin jeege tu se ne? Debm əɔ kəs se 6o debm magal ey la? Anum maam m'ing maakse ki se aan gəɔ m'debm tedn naabse.

28 Ken maam maakj dubar ki se, naase 6o, jee daayum ingkiro ute maama.

29 Aan gəɔ Bubum ənum gaara maam ki se, maam kic m'ənsen gaara naase ki,

30 taa naase aki 6aa kəsə əɔ aki kaaye ute maama maakj gaarum ki. Əɔ naase utu aki king do kaag doge tu gen kəɔjn bəɔrə do taa 6ee gaan *Israelge tun sik-kaar-di se.»

Isa əɔ Pier utu an baatina

31 Gəɔn se Isa deek Simon ki əɔ: «Simon, Simon, 'booyo! *Bubm sitange se təndga metə əɔ je ai ləɔyə aan gəɔ teen k'ləɔyin maakj gert ki se.

32 Gan maam m'təndga metn Raa taa naai, taa kaal maaki ken naai aal dom ki se, 'tedn cer eyo. Əɔ ken naai jaay terloga gəɔtum ki num, genaaije se, edden kaay kaama taa 'tedn jee təɔgə naan maam ki.»

33 Gan Pier terlin əɔ: «Meluma, maam m'tookj m'6aa dangay ki ute naai əɔ m'kooy ute naai.»

34 Ter Isa terlin əɔ: «'Booyo, Pier, m'ai taada: jaaki se, kər kərənjə 'kəɔy ey sum 6o, naai 'naajn dəɔl mətə əɔ 'deekj əɔ 'jeelum eyo.»

'Daapki rose

35 Gəɔn se, Isa deekden daala əɔ: «Kaad ken m'əlseno naaba jaay m'taadsen m'əɔ ənte 'kuunki gursi, 6əɔnə əɔ saa se, dim baatsege la?» Naade terlin əɔ: «Dim baatje te eyo.»

36 Ter naan deekden daala əɔ: «Borse se, debm ək gurs le, uunu əɔ debm ək 6əɔnə kic le, uunu; əɔ debm ək gərd-jerle ey le dugj naatn ute kal magalina əɔ n'dugj gərd-jerle.

37 Taa naan se, maam m'deekseni: taar ken Kitap taad rom ki se, utu 'kaan doobin ki ken əɔ: *naan se se jaalga mun maakj jee tujge tu.**

«Taar se 6o borse aanga doobin ki.»

38 Gan jee metin ki terlin əɔ: «Melje, naaje j'əɔk gərd-jerle di ara.» Naan terlden əɔ: «Kese beɛga sum, taarse se ənin ki.»

*Isa tənd metn Raa do *kəsn əlib ki
(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42; Jn 18.1-2)*

39 Gəɔn se Isa teec 6aa ook do kəs əlib ki, gəɔn ken naan lee 6aan ro ki. Əɔ jee metin ki se, 6aa ute naana.

40 Ken naade aan gəɔn ese se, naan deekden əɔ: «'Təndki metn Raa taa naase aki kooçn maakj nakj naam ki eyo.»

41 Ter Isa iik tək cəs ki daande ute jee metin ki se kaam kund koa; gəɔn se naan erg naan ki əɔ baag tənd metn Raa,

42 deek əɔ: «Bua, ken naai 'je num, *kəɔpm dubar utu 'kaan dom ki se, naai iikin naatn dəkə rom ki. Num gan 'ted aan gəɔ ken naai maaki jen ro ki, aan gəɔ ken maam 6o m'je se eyo.»

43 Gəɔn ese *kədn Raa bəɔyə maakj raa ki 6aadə edin gaab təɔgə.

44 Ken Isa jaay maakin tuj kasak kasak se, naan tənd metn Raa bini gəɔnjin teec ron ki jaay tad naan ki se tec aan gəɔ mooso.

* 22:37 Aak Eza 53.12.

⁴⁵ Ken naan tond metn Raa jaay aas se, iin baado ɔŋ jee metin ki ɔɔ ute maak-tujde se ɔlden naade tood bia.

⁴⁶ Naan deekden ɔɔ: «Gen di jaay 'toodki bi se? Iin ki raan ɔɔ 'tondki metn Raa, taa aki koocon maakŋ nakŋ naam ki eyo.»

Jeege ɔk Isa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ken Isa utu taad taad ɔort sum ɔɔ, jee denge teeco ɔɔ debm tooddeno se ron Judas. Naan se metn jee Isagen sik-kaar-di se. Naan baado cee Isa ki, baam okina ɔɔ aay ciilin.

⁴⁸ ɔɔ Isa terlin ɔɔ: «Judas, ute baam kɔkŋ ken naai 'baam okuma ɔɔ aay ciilum se ɔɔ, naai an kutn *Goon Deba ne?»

⁴⁹ Jee ken cee Isa ki jaay aak nakŋ ken utu 'ted se, naade deekin ɔɔ: «Melje, jee ese j'aden toŋŋ ute gord-jerljege se la?»

⁵⁰ Maakde ki se, deb kalan ɔɔdo gord-jerliŋa ɔɔ ɔg gaan te bi do ji daama gen debm tedn naabm *magal debm tedn serke Raa ki.

⁵¹ Num ganj Isa taadden ɔɔ: «ɔŋki! ɔŋte 'tedki bini.» ɔɔ Isa ɔl jin ut bi gaabm se ɔɔ gaabm se ɔŋ lapi.

⁵² Gotn se Isa taad jeege tun baano kɔkɔ ɔɔ jee se, magal jee tedn serke Raage tu, magal jee ken lee boob *Bee Raa ute magal taa 'Bee Yaudge ɔɔ deekden ɔɔ: «Naase 'teeckiro ute gord-jerlsege ɔɔ sirdsege se, aan gɔɔ 'baakiro kɔkŋ debm boogo.

⁵³ Ey num bii-rra, maam m'tinggo ute naase daan boor 'Bee Raa ki ɔɔ nam tap ɔɔ ɔl te jin rom ki eyo. Naɔo ɔorse se, kaadn naasen okki toogo maakŋ got ken ɔɔd se ɔɔ, aanga.»

Pier naaj ɔɔ naan jeel Isa eyo

(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Jn 18.12-27)

⁵⁴ Ken naade jaay ɔk Isa se, naade baansino maakŋ bee *magal debm tedn serke Raa ki. Naan ken se, Pier lee tol goosde kaam moon doko.

⁵⁵ Ken naade jaay aan se, ɔŋ gotn se k'tuuyga tuuy poodo daan boor ki ɔɔ jeege ing riib riibi ɔɔ Pier baado ing riib ute naade kici.

⁵⁶ Mend tedn naabm gotn ese jaay aakin naan ing riib riib poodo se, naan ondin kaama tak ɔɔ deek ɔɔ: «Gaabm se kic debm naana.»

⁵⁷ Ganj Pier naaj ɔɔ: «Mend ara, bere, gaabm se maam m'jeelin eyo.»

⁵⁸ Ter cɔkɔ sum ɔɔ, deb kuuy aakin se, deekin ɔɔ: «Naai kic 'metn naade.» ɔɔ Pier terlin ɔɔ: «A-a, maam metn naade eyo.»

⁵⁹ Cɔkɔ sum se, deb kuuy baado deekin daala ɔɔ: «Deer deer, gaabm ese debm naan kici, taa naan se kic kɔd Galile.»

⁶⁰ Ganj Pier terlin ɔɔ: «Taari se tap ɔɔ, naai 'je deekŋ ɔɔ dio?» Ganj kor naan utu taad taad ɔort se sum ɔɔ, koronjo naar ɔɔd ɔɔyɔ.

⁶¹ Gotn se, Meljege terl aak Pier, ɔɔ ken kaamdɛ jaay dood se, Pier naar saap do taar ken Meljege taadino, ken ɔɔ: «Jaaki, kor koronjo tooy ey sum ɔɔ, naai am baatn dool moɔ.»

⁶² Gotn se naan teeco ɔɔ baag keeme gab gab.

⁶³ Jee ing boob Isa se, naade teracin metina ɔɔ tondina.

⁶⁴ Naade teelin kaamina, tondina ɔɔ taadin ɔɔ: «Debm taad taar teeco taar Raa ki se, 'taadjen tu: debm ken tondi se tap ɔɔ nanja?»

⁶⁵ Gotn ese, naade naajin rap rap.

*Isa j'ok k'baan naan Yaudge tun *jee kaakŋ metn taarge*

⁶⁶ Tanorin noorin se, magal taa bee Yaudge, *magal jee tedn serke Raage tu ute jee jeel taadn tookŋ metn Ko Taar Raage, naade se ɔɔ jee ken lee aak metn taarge, naade tusu paac ɔɔ ɔl j'ok k'baano te Isa naande ki.

⁶⁷ Aan gotn se, naade tond metina ɔɔ: «Ken naai ɔɔ *al-Masi le, 'deekjeni.» Isa terlden ɔɔ: «Maam m'taadsenga kic le, naase aki 'tookki eyo.

⁶⁸ ɔɔ ken m'tond metse kic le, naase amki 'kon terl eyo.

⁶⁹ Num naan ki se, *Goon Deba se utu 'baa king do ji daam Raa Sidburku ki.»

⁷⁰ Naade paac terlin ɔɔ: «Do taari ki se, naai je deekŋ ɔɔ naai ɔɔ 'Goon Raa daamo?» Isa terlden ɔɔ: «Kese naase malinge ɔɔ 'taadki ɔɔki maam Goon Raa.»

⁷¹ Gotn se naade deek ɔɔ: «Naase nakage k'jeki saadn nam kuuy se, gen di daala! Naajege le, k'booyinkiga te bijege, naan mala ɔɔ taadjeki ute taarina.»

23

Isa j'ok k'baansin naan Pilat ki

(Mt 27.2,11-14; Mk 15.2-5; Jn 18.28-37)

¹ Jee se iino paac taa naap ki, oko Isa ɔɔ baansin naan magal *Romege tu k'danjin Pilat.

2 Gōtn se, naade baagin̄ tōl taara don̄ ki ɔ: «Naaje k'j'ɔn̄o gaabm se tɛd̄ tɛd̄ pitini maakn̄ naanje ki. Naan̄ gaas jeege ɔ j'ɔnte kɔgn̄ miiri Gaar magal inḡ Rōm ki ken̄ k'danj̄n̄ Sezar se ɔ deek jeege tu ɔ naan̄ ɔ *al-Masi, naan̄ ɔ gaarge.»

3 Gōtn se Pilat tōnd̄ metin̄ ɔ: «Naai ɔ Gaar Yaudge la?» Isa terlin̄ ɔ: «Aan̄ gɔɔ ken̄ naai 'deekin̄ se.»

4 ɔ Pilat terl̄ aak *magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu ute jee dɛnge se ɔ deekden̄ ɔ: «Gaabm se, maam m'ɔnj̄n̄ tuj te d̄im ken̄ aas kutin̄ eyo.»

5 Gan̄ naade dɔɔk taar ɔnj̄ eyo ɔ deek ɔ: «Gaabm se ɔɔs metn̄ jeege ute dooy ken̄ naan̄ lee dooy jeege se. Naan̄ baago dooy jeege taa naan̄ Galile ki ute taa naan̄ Jude ki ɔ bini ɔorse aanga gɔtj̄ge tu Jeruzalem̄ ki ara kici.»

*Isa naan̄ Gaar *Erod̄ ki*

6 Ken̄ Pilat jaay booy taarde se, tōnd̄ meta ɔ: «Gaabm se tap ɔ, 'tɛdn̄ kɔd̄ Galile la?»

7 Ken̄ k'taad̄n̄ j'ɔ Isa se metn̄ jee Gaar Erod̄ge se, gōtn se naan̄ ɔlin̄ gōtn̄ Erod̄ ki, taa bii ken̄ se, Erod̄ kic utu Jeruzalem̄ ki.

8 Ken̄ Erod̄ jaay aak Isa se, maakin̄ raap aak eyo, taa do dɔkin̄ tap ɔ, naan̄ je an̄ kaaka taa naan̄ se, booyga booy jeege lee ɔɔs kɔɔs maan̄ɔ. ɔ naan̄ je an̄ tɛdn̄ nakn̄-kɔɔbm̄ gam naan̄in̄ ki ɔ naan̄ 'kaaka.

9 Naan̄ tōnd̄ metin̄ dɔɔl ɔk ɔk, naɔ Isa terlin̄ taar d̄im eyo.

10 Kaad̄ ken̄ se, *magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu ute jee jeel taad̄n̄ tɔkn̄ metn̄ Ko Taar Raage se tɔlin̄ taargen̄ deer deer don̄ ki.

11 ɔ Erod̄ ute asgaringe se tɛdn̄ ren̄ ren̄ ɔ terɛcin̄ metin̄ ki. Ter naade uusin̄ kal ute ron̄a ɔmb̄ birin̄ birin̄, jaay ɔ naade ɔlin̄ gōtn̄ Pilat ki.

12 Ey num, do dɔkin̄ Erod̄ te Pilat se taarde ɔaa eyo; num gan̄ bii ken̄ se sum ɔ, naade tɛdn̄ mɛdn̄ naapge.

Isa k'j'utinga

(Mt 27.15-30; Mk 15.6-19; Jn 18.38-19.16)

13 Gōtn̄ ese Pilat dan̄ tus *magal jee tɛdn̄ sɛrkɛ Raage tu, magalgen̄ gōtn̄ ese ɔ ute jee dɛnge paac,

14 ɔ naan̄ deekden̄ ɔ: «Naase ɔk 'ɔaamkiro te gaabm ese se ɔki naan̄ ɔɔs kɔɔs metn̄ jeege ɔ naanse ki se sum ɔ, maam tōnd̄ metin̄a do taarge tun̄ naase 'tɔlin̄ki don̄ ki paac se, naɔ maam m'ɔnj̄n̄ naan̄ tuj te d̄im ken̄ aas kutin̄ eyo.

15 *Erod̄ kic ɔ ɔnj̄ te taar ken̄ aas tɔlin̄ eyo jaay ɔlumsin̄o gōtn̄ ara se. ɔ gaabm se ne d̄im naan̄ tuj jaay j'ansin̄ tɔl ro ki se gɔɔ.

16 ɔorse, maam m'an̄ kond̄ ute mɛɛje ɔ m'an̄ kɔn̄ 'ɔaa.»

17 [Ken̄ *Iaa Paak jaay aanga tak ɔ, maakn̄ jeeɛge tun̄ k'tɔkd̄ɛ dangay ki se, Pilat lee tɔɔd̄ tɔld̄ tɔl debm̄ dangay kalan̄.]*

18 Gōtn̄ se naade dɔɔb ɔɔd̄ ɔy taa naapki caa ɔ: «Gaabm se, 'tɔlin̄a ɔ ɔɔd̄ ɔljeno Barabasi!»

19 Ey num Barabas se, j'ɔkin̄ dangay ki taa pitin̄ ken̄ naan̄ tɛdo maakn̄ gɛger ken̄ Jeruzalem̄ ki. Naan̄ ken̄ se naan̄ tɔɔloga tɔl deba.

20 Ter Pilat tōnd̄ metd̄e daala, taa naan̄ je dɔɔbm̄ ken̄ an̄ kɔɔdn̄ kɔl Isa.

21 Ken̄ naade jaay booy taar se, ter dɔɔb ɔy caa ɔ: «Naan̄ se, 'tup 'tɔlin̄ ro kaag ki! 'Tup 'tɔlin̄ ro kaag ki!»

22 Gōtn̄ se Pilat tōnd̄ metd̄e gen̄ k-mɔtɔge tu ɔ: «Gaabm se tap ɔ tujga d̄i? Ey num maam m'ɔnj̄n̄ te ne d̄im ken̄ aas tɔlin̄ eyo. ɔorse, maam m'an̄ kond̄ te mɛɛje ɔ m'an̄ kɔɔdn̄ kɔl.»

23 Gan̄ naade tɔy makɔn̄ ɔnj̄ eyo ɔ taad̄ ɔ: «Gaabm se k'tup k'tɔlin̄ ro kaag ki.» Ken̄ naade tɔy se, tɛd̄ dir dir ɔaa deel doa.

24 Gōtn̄ se Pilat took gen̄ tɛdn̄ nakgen̄ ken̄ naade maakd̄e jen̄ ro ki se.

25 Naan̄ ɔl k'ɔaa k'j'ɔɔd̄ j'ɔlden̄ gaabm ken̄ naade jen̄ se; ey num naan̄ ɔ debm̄ pitin̄ tɔl deba jaay j'ɔlin̄ dangay ki se. Gan̄ gen̄ Isa se, naan̄ ɛdd̄esin̄ kaam̄ jid̄e ɔ deekden̄ ɔ: «'Tɛd̄in̄ki aan̄ gɔɔ ken̄ naase maakse jen̄ ro ki.»

Isa k'tupinga ro kaag ki

(Mt 27.31-56; Mk 15.20-41; Jn 19.16-37)

26 Ken̄ naade ɔaan̄ ɔaa te Isa se, naade dɔɔd̄ ute gaaba kalan̄ k'danj̄n̄ Simon̄ kɔd̄ Siren̄. Naan̄ iin̄o naatn̄ ɔɔ deel deel te dɔɔbm̄ se. Naade ɔkin̄ taa tɔɔgɔ gen̄ kuun̄ kaagr̄n̄ j'an̄ ɔaa tupm̄ Isa ro ki se ɔ naan̄ uun̄ kaagr̄n̄ se ɔ leen̄ metn̄ Isa ki.

27 Ken̄ Isa ɔaa ɔaa se, jeege dɛna ɔk metin̄a. Maakd̄e ki se metinge mɛndge ɔ mɛndgen̄ se jaay aakin̄ se, tōnd̄ tarkaad̄ɛge† tɔyɔ eemin̄ nɔɔ.

* 23:17 Taar se, maakn̄ Kitapge tun̄ do dɔkin̄ se, metinge maakd̄e ki se gɔɔ. † 23:27 Tōnd̄ tarkaad̄ gōtn̄ naade ki se je deekin̄ ɔ: keem̄ nɔɔ.

²⁸ Isa tɛrl aakde ɔɔ deekden ɔɔ: «Mɛndgen Jeruzalem ki, ɔnte 'keemki taa maama. Num eemki ɔ taa naase malinge ɔɔ taa gɛnsege.

²⁹ 'Booyki, kaadɪn utu 'kaan se k'deekɪ j'ɔɔ: maak-raapo mɛndkartge tu, mɛndgen ɔɔj nam te te eyo ɔɔ kengen sidgege gaange aay nam te te eyo.

³⁰ Bii kɛn naane se, jeege 'taadɪn koge tu ɔɔ: 'Toocki doje ki ɔɔ 'taadɪn kosge tu ɔɔ: 'Deebki doje ki.»[‡]

³¹ Taa nakgen se jaay aan do ko kaag kɛn zɛɛɛ se, do ko kaag kɛn tuutu se, tap ɔɔ 'tɛdn ɔɔ dɪo?»

³² Gɔtn se k'tɔk k'baano ute jeege dio ɔɔ jee se, jee kɛn tujga tuj dɪm, taa j'aden ɔaa tɔɔl ute Isa.

³³ Kɛn naade jaay aan gɔtn k'danɪn: kaadɪn do deba se, naade tup Isa ro kaag ki ɔɔ jee kɛn tujga tuj dɪm se kic k'tupde ro kaagge tu. Deb kalan k'j'uun k'daarɪn do ji daamin ki ɔɔ deb kalan k'j'uun k'daarɪn do ji jeelɪn ki.

³⁴ Kɛn Isa jaay k'tup k'daarɪn ro kaag ki se, deek ɔɔ: «Bua, 'tɔɔlde *kusiɪde, taa nakɪ naade tɛd se, naade jeel eyo.»

Gen nigɪ kal Isa se, naade tɛdɪn salatia ɔɔ debm kɛn oocinga ɔɔ uunu uunu.

³⁵ Gɔtn se jee dɛnge daa aakiɪa; ɔɔ jee magalge se, ɔɔyɪn koogo mɛtɪn ki ɔɔ deek ɔɔ: «Jee kuuy se, naan aajdenoga; kɛn naan ɔɔ *al-Masi kɛn *Raa bɛɛ ɔɔdɪn deɛr num, ɔɔse n'aaɪ roɪ mala.»

³⁶ Asgarge kic ɔɔ tɛɛɛɪn mɛtɪn ki; naade ɔaado ɛɛɪn ki ɔɔ ɛdɪn tɔtn kooɪn biɪn kɛn mooy se,

³⁷ ɔɔ deekiɪn ɔɔ: «Kɛn naai jaay 'Gaar Yaudge num, aaj roi mala!»

³⁸ Kɛn naade jaay utu tupɪn tup ro kaag ki se ɔɔ, naade raan ɔlɪn kaam don ki ɔɔ: Kɛse ɔɔ Gaar Yaudge.

³⁹ Maakɪ jeege tun di kɛn tujga tuj dɪm jaay k'tup k'tɔɔlde ro kaagge tu ute naan se, deb kalan naaiɪn ɔɔ: «Naai ɔɔ al-Masi ey la? Kɛn bin num, naai mala aaj roi ɔɔ aajje naaje kici.»

⁴⁰ Gaɪ deb kalan uunɪn kaamin deekiɪn ɔɔ: «Naai se, 'beer Raa ki eyo. Ey num, naai 'maakɪ dubar ki aan gɔɔ naan kici.

⁴¹ Gen naaje se, kɛn k'dabarje kic doobiɪa. Taa naaje se k'tujga tuju. Num gaɪ naan se, tuj te dɪm eyo.»

⁴² Gɔtn se naan deek Isa ki ɔɔ: «Isa, ɔɔin naai ade ɔaa maakɪ gaari ki se, 'saap dom ki.»

⁴³ Isa tɛrlɪn ɔɔ: «'Booy bɛɛ m'ai taada: jaaki sum ɔɔ, naai 'ɔaa te maam gɔtn Raa ki.»

Kooy Isa

⁴⁴ Kɛn kaada jaay ɔaa kaasn katar tir se, do naanɪ te magalɪn se gɔtɔ ɔaa ilim dib bini aan katar do tɛɛɛr ki.

⁴⁵ Kaada paac, j'ɔɔj j'aakiɪn eyo. Naan kɛn se, kal deer magal kɛn k'gaan maakɪ *Bee Raa se, nɛɛpo raan daan ki bini aan naan ki tak.

⁴⁶ Gɔtn ese, Isa ɔɔd ɔɔy makɔɔ ɔɔ: «Bua, kom se, m'ɔnisiɪn kaam ji.» Kɛn naan taad taariɪn aas se, ɔɔn koɪ teɛe.

⁴⁷ Kɛn bubm asgarge jaay aak nakɪ deel se, naan *nook Raa ɔɔ deek ɔɔ: «Deer deer, gaabm se, naan debm daan ki!»

⁴⁸ ɔɔ jeegen kɛn ɔaado aak nakɪ deel se, kɛn naade jaay uun tɛrl ɔaa ɔaa se, maakde tuj se tɔnd tarkaaddege.

⁴⁹ Num jee deelga deel ute naanɪ ɔɔ mɛndgen baago kɔkɪ mɛtɪn taa naan Galile ki se, naade se paac daa gɔtn dɔkɔ jaay ɔɔ aakiɪa.

Isa k'j'ɔlɪn maakɪ iib ki

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Gɔtn se, gaaba kalan roɪ Yusup ɔɔ naan se, maakɪ magalge tun kɛn lee aak mɛtn taarge se. Naan se debm bɛɛ ɔɔ debm daan ki.

⁵¹ Gaabm se iino maakɪ gɛɛɛr Yaudge tun k'danɪn Arimate. ɔɔ nakɪ jeenge tɛd paac se, naan ɔl te taariɪn maak ki eyo. Taa naan ɪnɪ aak kaak kaam *maakɪ Gaar Raa kɛn utu 'kaan se.

⁵² Gaabm se ɔaa ɔɪ Pilat ɔɔ tɔnd mɛtɪna taa an kɔɪ ro Isa se, naan an ɔaa kɔl maakɪ iib ki.

⁵³ Pilat ɔnɪnsɪna ɔɔ naan ɔaa ɔɔy ro Isa naatn ro kaag ki. Gɔtn se Yusup teelɪn ute kal duubu ɔɔ ɔaa ɔl aalɪn maakɪ iib kɛn j'ɔɪ ko sum ɔɔ j'ud k'daapiɪa. ɔɔ iibm se, ɔɔi kalan j'ɔl k'naam te nam maak ki eyo.

⁵⁴ Biin se, jeege daap daap rode taa tɛɛɛr sum ɔɔ, *ɔɔi sebit se baaga.

⁵⁵ Mɛndgen baago daan Isa Galile ki se, ɔaa te Yusup kalan gen ɔaa kaakɪ iibm kɛn j'ɔl j'aal ro Isa maak ki se.

56 Ɔo ken naade jaay ok terl been se, naade 6aa tedo nakɔ oot nijimi ute itir gen 6aa kɔtn ro Isa ki. Bii sebit ki se, naade ing tɔl maakde taa *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se gaasdenga gaasa ɔ j'ɔnte tedn dim.

24

Isa duroga daan yoge tu
(Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Jn 20.1-10)

1 Bii dumas ki, tanɔɔriɔn nɔɔriɔn sum 6o, mɛndgen se iin 6aa taa 6aad ken j'ɔl j'aalo ro Isa maak ki se, ute nakɔ oot nijimi ɔ ute itir ken naade tedino se.

2 Ken naade jaay aan se, ɔɔ ko ken k'gaasn taa 6aada se, k'dircilinga naatn.

3 Num ken naade jaay end maak ki se, ɔɔ te ro Meljege Isa eyo.

4 Naade aak nakɔ se, ɔkden taad eyo. Gɔtn ese sum 6o, naade naar aak gaabge dio ute kaldege raap lak lak.

5 Ken naade aak jeegen se, dɔrlɔ ɔ nirlde teece ɔ gɔtn se naade no dofe naar ki. Ɔo gaabgen se taadden ɔ: «Debm zεεre jaay 'jenki daan jeege tun ooyga kooy se tap 6o, gen di?»

6 Gɔtn ara se, naan gɔtɔ! Gan naar se duroga daan yoge tu. Naase 'saapki tu do taar ken naar taadseno taa naar Galile ki,

7 ken naar deekseno ɔ: «*Goon Deba se j'utu j'an kɔkɔ kol ji jee *kusinge tu. Naade utu an tupm ro kaag ki ɔ bii k-mɔtɔge tu se, naar utu 'duru.»

8 Gɔtn ese se naade naar saap do taar ken Isa taaddeno se.

9 Taa 6aad ki se, naade ɔk terlo 6aado taad jee metin ken sik-kaar-kalarj ute jee kuuy paacɔn ing te naade se.

10 Mɛndgen 6aano ute labar se, naade Mari ken iino Magdala ki ute Jaan, Mari ko Jak ute mɛndgen metinge kuuy kici; naade 6aado taadn nakɔ se *jee kaan naabm Isage tu.

11 Ken jee kaan naabm Isage jaay booy taar se, naade baate tooko, booydesin aan gɔɔ taar jee dɛrlge.

12 Anum Pier se, iin aan 6aa taa 6aad ki. Ɔo ken naar jaay aan se, no aak maakɔ 6aada, aak kalge kalin ki sum ɔ num nakɔ ken deel se, ɔkin taad eyo. Gɔtn se naar ɔk terl 6aa been ki.

Doob Emaus ki se, Isa teec naar jee metin ken dio
(Mk 16.12-13)

13 Bii ken se sum 6o, jee metn Isa ken di se, iin 6aa 6aa maakɔ naar ken k'danjin Emaus. Emaus ute Jeruzalem se, daanin dɔk cɔko.

14 Ken naade 6aa 6aa se, uun maan nakgen ken deelo Jeruzalem ki se.

15 Ken naade jaay maan maan ute naapa se, gɔtn se Isa mala ɔɔ metde ɔ ɔk doob ute naade tele.

16 Naade aakin ute kaamde, na6o dim gaasde naade ɔɔ aak ɔkin eyo.

17 Gɔtn se Isa tond metde ɔ: «Metn taar di jaay '6aaki 6aa jaay 'lee 'naajki te naapa se?» Gɔtn se naade ɔk daar yip ɔ maakde tujɔ.

18 Maakde ki se, deb kalarj k'danjin Kleopas se terlin ɔ: «Jee Jeruzalem ki paac booyga nakgen deel biin naane se. Ɔo naai 'kali ki sum 6o, 'booy te ey ne!»

19 Isa tond metde ɔ «Di 6o tedɔ?» Naade terlin ɔ: «Nakɔ jaay aan do Isan iino Nazaret ki se. Naan se debm magal taad taar teeco taar Raa ki. Naan *Raa ki ɔ naar jeege tu se, naar taad taara ute tɔɔɔɔ Raa ɔ ted nakgen deel doa.

20 Gan *magal jee tedn serke Raajege tu, ute magaljege se ɔk ɔlin ji jeege tu ɔ ɔjin bɔɔɔɔ don ki taa j'an 6aa tɔɔɔ ɔ naade 6aa tup tɔɔlin ro kaag ki.

21 Ey num, naaje k'j'ing k'j'ond doje j'ɔɔ, naar 6o debm ken utu kɔɔdn do gaan *Israelge. Num nakgen se jaay deel sum se, borse tedga bii mɔto.

22 Deere, mɛndgen kandum maakje ki se, 6aado taadjen taar deel doa, taa naade, tanɔɔriɔn nɔɔriɔn se, iin ingo taa iif ki,

23 ɔ naade ɔɔ te ro Isa eyo. Naade ɔk terl 6aado taadjen ɔ naade aako *kɔdn Raage ɔ kɔdn Raage se deekdeno ɔ: «Isa num, utu te kaamina!»

24 Jeejeegen metinge kic iin ingo taa iif ki ɔ ɔɔ nakge se aan gɔɔ ken mɛndge taadjeno se sum, na6o yon se, naade aakin te te eyo.»

25 Gɔtn se Isa deekden ɔ: «Naase se dose biga ɔ taargen jee taad taar teeco taar Raa ki taado se le, naase booy ɔkki metin eyo ɔ naase le 'took aalki maakse do ki yɔkɔd eyo!

26 Beeki se, *al-Masi 'dabar, jaay 6o Raa an *nooko.»

27 Ɔo naar baagdɛn tɔkɔɔ metn taargen ken Kitap taad ron ki ɔ naar uun metin ute Kitapm *Musa bini aan do Kitapm jee taad taar teeco taar Raa ki paac.

28 Ken naade jaay aan ceε naar ken naade 6aa 6aa maak ki se, Isa 6aa aan gɔɔ aki gaan taaro.

²⁹ Num gan naade ɔk daar metin ki tak deekin ɔ: «Ɔɔp te naaje, taa kaada baaga ɔ gɔtɔ kic le, ɔkga jinɔ.» Ɔɔ naan tooko end ɔaa ing ute naade.

³⁰ Ken naade ing ɔs kɔs do tabil ki se, Isa uun mappa jin ki, tɔɔm Raa, dupina ɔ eddesina.

³¹ Gotn se kaamde ɔɔf aaka ɔ naade aak jeelina; naɔo kaad ken se sum ɔo, naan iig naande ki.

³² Naade taad ute naapa ɔ: «Ken k'baakiro ɔaa doob ki jaay, naan taad tɔɔkjeni metn taar maakn Kitap ki se, taarin se ɔs maakjege aak eyo.»

³³ Naan ken se sum ɔo, naade naar iij-ɔk terl Jeruzalem ki; ɔ naade ɔaa ɔj jeegen sik-kaar-kalan se, tusga ute jee ken leedo ute naade kalan se.

³⁴ Ken naade jaay aan se, jee se dooddɛn ute taargen se ɔ deekden ɔ: «Deere, Mɛljege se, duroga daan yoge tu deer deer ɔ teecoga naan Simon ki!»

³⁵ Ɔɔ naade kic taadden nakn ken aandeno doob ki ɔ kaad ken Isa uun mappa, tɔɔm Raa jaay ɔo, naade aak jeelin ro ki se.

Isa teec naan jeege tun metin ken sik-kaar-kalan

(Mk 16.14-18; Jn 20.19-29)

³⁶ Ken naade utu taad taad sum ɔo, gɔtn se naade aak Isa mala daar daar daande ki. Ɔɔ naan deekden ɔ: «Ɔn tɔɔsn Raa 'tedn te naase!»

³⁷ Num ken naade aakin se, nirlde teece ɔ beere ɔkde ɔ naade saap ɔ kaadn naane nirl nam.

³⁸ Gotn se Isa deekden ɔ: «Nirlse teec bin se gen di? Gen di jaay maakse naaj bin se?»

³⁹ Aakki jimgɛ ute jemge. Kese maam mala. Aakki ɔ 'baado utu 'naamum ki ute jise. Nirl se, naan ɔk cenje ute daa ro aan goɔ gen maam se eyo.»

⁴⁰ Ken naan jaay taadden aas se, naan taadden jinge ute jenge.

⁴¹ Ken naade aakin se, maakde-raapo naɔo, maakde ɔk naaja taa nakn se deel doɔde ɔ okden taad eyo. Gotn se Isa deekden ɔ: «Gɔtse ki ara se, ɔkki nakn kɔsɔ la?»

⁴² Ɔɔ naade ɛɛp edin kenj ken naade naanjinɔa naan se.

⁴³ Naande ki se sum ɔo, naan uun ɔɔ.

⁴⁴ Ter Isa deekden ɔ: «Kese ɔo taargen m'ing m'taadseno, kaad ken m'tingo te naase. Bɛeki num, taargen *Ko Taar ken Raa edo Musa ki, jee taad taar teeco taar Raa ki ute Kaa Keem Raa taado rom ki se, utu 'kaan doobin ki paac.»

⁴⁵ Gotn se, naan dodden bide gen booy kɔkn metn taar maakn Kitap ki.

⁴⁶ Ter naan deekden daala ɔ: «Taa naan se ɔo, Kitap taad ɔ: *al-Masi se utu 'dabara ɔ 'kooyo ɔ daan ɔii k-mɔtɔge tu se, naan utu 'dur daan yoge tu.

⁴⁷ Anum j'ade kupm meta Jeruzalem ki ɔ k'baa taadn metjil jeege tun do naan ki paac ute roma gen terl maakde do Raa ki taa Raa se aden tɔɔl *kusindege.

⁴⁸ Ɔɔ naase se ɔo amki 'tedn saadumge.

⁴⁹ Ɔɔ maam m'utu m'aseno kol nakn ken Bubum taad ɔ utu aseno 'ked se. Bin num, naase se, ingki Jeruzalem ki ara bini aki kɔn tɔɔgn ade kiin gɔtn Raa ki se.»

Raa uun baan ute Isa maakn raa ki

(Mk 16.19-20; NJKN 1.4-12)

⁵⁰ Gotn se Isa baande naatn kaam aak Betani ɔ ken naade jaay aan gɔtn ese se, naan uun jin raan ɔ dodden ɔooro.

⁵¹ Ken naan utu dodden kɔɔɔ ɔooro sum ɔo, gɔtn se naan iik took ute naade ɔkɔ ɔ Raa uun baansin maakn raa ki.

⁵² Ken naade jaay ergo naanin ki ɔ tɔɔmino aas se, naade iij-ɔk terl ɔaa Jeruzalem ki ute maak-raapo dena.

⁵³ Ɔɔ ɔii-raa, naade lee tɔɔm Raa daan bɔɔr *Bee Raa ki.

Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Jan

Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy Labar Jigan ɣɛn Isa al-Masi ɣɛn Jan

Labar Jiga ɣɛn Isa al-Masi kɛn Jan raanjin se, naan raanjin jeege tun ing taa naange tun kuuy kɛn maakɩ naan Yaudge tu eyo. Jan se raan tond daap taaringe kaam kuuy tec aan gɔɔ taar jigan kɛn jee kuuy raanden se eyo ɔɔ maakɩ taaringe tun naan taad se kic 6o tec kuuy. Ɔo ko taargen maak ki se kic 6o kaam kuuy. Taargen kɛn naan aakin jiga cir paac se, taargen kɛn jeege jeel mɛtin eyo kɛn Isa taad ɔɔ ute nakgen kɛn naan tɛda. Labar Jigan ɣɛn Isa kɛn Jan raanjin se, denin taad ute Yaudge. Ɔo tap tap se naan taad ute magalgen jeel ɔɔkɩ mɛtn Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki. Naade se 6o jee taamooy Isage. Ey num Isa, ute jee mɛtin ki se kic 6o, Yaudge aan gɔɔ naade. Kɛn Jan jaay taadmɛtn taar ro Yaudge tu se, ute Yaudgen ute dɛnde sum eyo, num naan taad ute jeege paacɩ do naan ki kɛn baate tookɩ taariɩa. Maakɩ kitapm kɛn Jan raan se, taad te mɛtn taar koojin Isa eyo ute mɛtn kuun naabin naan jeege tu ey kici. Na6o kɛn naan utu uun kuun mɛtn taarin se, naan taadga dɛna kɛn ɔɔ Isa se naan 6o Taara ɔɔ Taara se 6aadɔ uun ro deba ɔɔ ting daan jeege tu taa aden 'tɛdn gaan Raage.

Isa se naan 6o debm kɛn k'danjin Taara se

¹ Do ɔɔkɩ kɛn *Raa utu aalo kaal do naanja se, debm kɛn k'danjin Taara se, naan utu tap. Ɔo naan ting te Raa ɔɔ naan mala kic 6o Raa.

² Anum do ɔɔkɩ kɛn Raa utu aalo kaal do naanja se, debm k'danjin Taara se, naan ing te Raa tɛle.

³ Nakgen kɛn Raa aalde paac se, naan aalde te debm kɛn k'danjin Taara se ɔɔ ne dim kɛn Raa aalin jaay te naan ey se, gɔto.

⁴ Debm kɛn k'danjin Taara se, naan 6o debm ɛd kaaja jeege tu. Ɔo kaajɩ naan ɛdden se 6o, wɔɔrden gɔto.

⁵ Ɔo gɔtn wɔɔr se, wɔɔr maakɩ gɔtn kɛn ɔɔdo na6o gɔtn ɔɔd se ɔɩ gaasin te eyo.

⁶ Bii kalan se Raa ɔlo debm kaan naabiɩa ɔɔ naan se ron Jan*.

⁷ Naan 6aadɔ ɣɛn tɛdn saada, taa taadn saadn gɔtn wɔɔr se jeege tu, kɛn bin se jeege paac jaay booy ɔkga taarin num, 'kuunu.

⁸ Jan se, naan 6o gɔtn wɔɔr eyo, num naan se 6aadɔ taadn saadn debm kɛn k'danjin gɔtn wɔɔr se 6o jeege tu.

⁹ Debm k'danjin Taara se, naan se 6o gɔtn wɔɔr mala mala, kɛn naan jaay 6aadɔ do naan ki se, wɔɔr gɔto jeege tu paac.

¹⁰ Num debm k'danjin Taara se, naan 6aadɔga do naan ki ɔɔ Raa aalo do naanja se utu ro naanja, na6o jee do naan ki se, ɔɩ jeelin te eyo.

¹¹ Naan 6aadɔ gɔtn taasinge tu, na6o taasinge mala kic 6o baate doodn kɔkɩna.

¹² Num gan jee mɛtingen took uunga taariɩa ɔɔ aalga maakde don ki se, naan ɔɔddenga doobo taa naade tɛdn gaan Raage.

¹³ Kɛn naade jaay tɛd gaan Raage se, naade se jikilimge 6o toojde eyo ɔɔ kɛse ute maakje jikilimge eyo, num Raa mala 6o tɛdden naade se tɛdga ɣɛninge.

¹⁴ Debm kɛn k'danjin Taara se, tɛdga debkilimi ɔɔ naan 6aadɔ ing daanjege tu ɔɔ naaje se j'aakga *nookina; ɔɔ nookɩ naan se Bubin Raa 6o ɛdin, naan 6o Goonin kalan lak se. Ɔo naan se, debm bɛɛ aak eyo ɔɔ taad taar mɛt ki ɔɔ kɛn taad jeege tu jaay ɔlden naade jeel Raa mala mala se kic 6o, naanja.

¹⁵ Kɛn Jan jaay aakin se naan taad saadn naan se jeege tu ɔɔ: «Aakki! Kɛse 6o gaabm maam taadseno taariɩa m'ɔɔ: «Debm utu 6aadɔ mɛtum ki se, naan magal cirum maama ɔɔ naan se do ɔɔkɩ kɛn j'oojum te ey kic 6o, naan utu tap.»»

¹⁶ Taa naan se 6o aan gɔɔ naan maakɩ jiga do jeege tu se, tɛdjekiga bɛɛ den aak eyo. Ɔo bɛɛn se 6orse kic 6o, utu tɛdjeki tɛd rɔk.

¹⁷ Do ɔɔkɩ se Raa ɔlo *Musa 6o 6aadɔ taad *Ko Taarin jeege tu. Num kɛn 6aadɔ taad bɛɛ Raa ute taar mɛt ki se, Isa *al-Masi.

¹⁸ Nam nam bii kalan aak te Raa eyo. Num Goonin kalan lakɩ ting te Bubin tɛle se 6o, taad jeege tu ɔlden naade jeel Raa se.

* 1:6 Jan ara se k'taad ute Jan-Batist.

*Jan-Batist taad saadina**(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Lk 3.15-18; Jn 5.33-36)*

19 Gōtn se magal Yaudgen maakŋ geger ken Jeruzalem ki ɔlo *jee tēdn sērke Raage tu ute Lebige ɔaado tond metn Jan ɔ: «Naai tap ɔo naŋa?»

20 ɔo Jan se ɔyden te taar dīm eyo, deekdēnsin naande ki tal ɔ: «Maam se, *m'al-Masi eyo.»

21 Ter naade tond metin daala ɔ: «Bin se naai tap ɔo naŋa? Lo naai ɔo *Eli do dakin se la?» Naan terlden ɔ: «Maam se m'naan eyo.» Ter naade tond metin kuuy daala ɔ: «Lo naai ɔo debm taad taar teeco taar Raa ki ken taado do dakin se la?» Naan terlden ɔ: «Gōt.»

22 Gōtn se naade deekin ɔ: «Taadjen tu naai tap ɔo naŋa? Taa naaje se, j'ɔljeno kol naaba gōti ki taa naaje k'ɔaa taadn jeege tun ɔljeno se. Naai mala tap ɔo taadjen tu, naai tap ɔo naŋa?»

23 Jan-Batist terlden ute taar debm taad taar teeco taar Raa ki k'danin Ezayi ken taado do dakin ɔ:

Maam ɔo mind debm ken taad do k'ɔd-ɔaar ki m'ɔ:

Doobm Mēljege se 'tēdinsinki jiga toodn tal.†

24 Gan jeegeen magal Yaudge ɔldeno gōtn Jan-Batist ki se jee mētinge se, *Parizige.

25 Gōtn se naade tond metin ɔn eyo ɔ: «Ken naai ɔo al-Masi eyo, ɔo *Eli eyo, ɔo ter debm taad taar teeco taar Raa ki ken utu ade ɔaa se eyo, num naŋa taa dī jaay ɔo *batiz jeege se?»

26 Gan Jan-Batist terlden ɔ: «Maam se m'batiz jeege ute maane sum. Anum debm kalan utu maakse ki se, naase 'jeeliŋki eyo.

27 Naan ɔo debm ken utu ɔaado metum ki ɔo maam se, kol saan kic ɔo m'aas gen no tuutin eyo.»

28 Nakgen se paac deel maakŋ naan Betani ki do ool Jordan ken kaam naane, gōtn se ɔo gōtn ken Jan-Batist lee batizn jeege.

*Isa se naan ɔo *Goon Baatn Raa*

29 Metbeenki se, Jan-Batist jaay aak Isa utu ɔaado gōtin ki se, naan deek ɔ: «Aakki! Kese ɔo Goon Baatn Raa ken utu k'ɔodn *kusiŋ jeegeen do naan ki se.

30 Taa naan se ɔo maam m'taado m'ɔ: debm utu ɔaado metum ki se, naan magal cirum maama. Ken do dakin j'oojum te ey ɔort se, naan utu tap.

31 Maam mala kic ɔo m'jeelin eyo ken kese ɔo naana se, anum m'ɔaado *m'batiz jeege te maane se, taa m'an taadin gaan *Israelge tu an jeele.»

32 Ter Jan-Batist taad saadn gen Isa deek ɔ: «Maam m'aako *Nirl Raa ɔooy ɔo maakŋ raa ki aan gōo deere ɔaado ing don ki.

33 Ey num maam se, m'jeelin eyo naɔo debm ɔlumo ɔo m'batiz jeege ute maane se, naan ɔo debm taadumo ɔ: debm naai utu 'kaakŋ Nirl Raa 'ɔooy ɔaado king don ki se, naan se ɔo debm ken utu *batizn jeege ute Nirl Salal.

34 Nakŋ se maam mala m'aako te kaamura ɔo maam se m'saada, naan se Goon Raa deere.»

*Jee metn Isa ken deet deet**(Mt 4.18-22)*

35 Metbeenki se, Jan-Batist ɔaado ing te jee metin ken di se gōtn ese daala.

36 Ken jaay Isa deel deel se, Jan-Batist ɔndin kaama tak ɔo deek ɔ: «Aakki! Kese ɔo *Goon Baatn Raa.»

37 Ken jee metn Jan-Batist ken di jaay booy naan taadden se, naade iin ɔk metn Isa.

38 Isa jaay terl aakde naade utu ɔaado metin ki se, naan deekden ɔ: «Naase 'jeki dio?» Naade terlin ɔ: «Raabi, naai ing gay?» (Raabi se, je deekŋ ɔ: Debm dooy jeege.)

39 Gōtn se Isa terlden ɔ: «'Baakiro aki ɔaa kaaka.» ɔo naade tumo te naan tel ɔo ɔaado aak gōtn ken naan ing. ɔo naade ɔop ing te naana. Kaad ken naade aan gōt ken ese se teger.

40 Gan maakŋ jeege tun di ken booyo taar Jan-Batist, jaay ɔko metn Isa se, deb kalan se ron Andre; naan ɔo genaas Simon Pier.

41 Ken Andre jaay iin ɔn Isa se, naan ɔaa ɔn genaas Simon Pier ɔo deete. Gōtn se naan deekin ɔ: «Naaje se, j'ɔnjoga *al-Masi. (Al-Masi ute taar Grek se je deekŋ ɔ: *Krist)‡.»

42 Andre se ɔk baan te genaas gōtn Isa ki. Ken naade jaay aan se, Isa ɔnd kaama ro Simon ki ɔo deekin ɔ: «Naai se Simon goon Jan, num naan ki se jaay danj Sepas.» (Ro Sepas se, ute taar *Ebre se je deekŋ ɔ: dēlɔe.)

43 Metbeenki se Isa uun doa gen ɔaa taa naan Galile ki. Gōtn se, naan ɔn Pilip ɔo deekin ɔ: «Naai se ɔk metuma.»

44 Pilip se, naan goon jee Betsaida ɔo Betsaida se ɔo, maakŋ naan Pier ute gen genaas Andre kici.

† 1:23 Aak Eza 40.3. ‡ 1:41 Krist se je deekŋ ɔ: naan ɔo debm Raa ɔo ɔlino gen kaajj jeege.

45 Ter Pilip se 6aa ɔŋ Natanael deekiŋ ɔɔ: «Naaje j'ɔŋoga debm ken Raa ɔl *Musa raanŋiŋo maakŋ *Ko Taar Raa ki ute kengen jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo taariŋ se kici. Naan 6o, Isan kɔd Nazaret ken goon Yusup se.»

46 Gɔtn se Natanael terlin ɔɔ: «Maakŋ naan ken Nazaret ki se 6o, adɛ kɔŋ teecŋ nakŋ bɛɛ kic dey la?» Ganj Pilip deekiŋ ɔɔ: «'Baado aaka.»

47 Ken Isa jaay aak Natanael utu 6aado gɔtiŋ ki se, naan taad jeege tu ɔɔ: «Aakki! Kese 6o kɔd *Israel mala. Naan taad taar mɛt ki *salal.»

48 Gɔtn se Natanael terlin ɔɔ: «A-a naka, naai 'jeel ɔŋum gay?» Ganj Isa terlin ɔɔ: «Ken Pilip jaay utu 6aai 6aa danja se, maam m'aaki naai iŋg king mɛtn ko ba ki se.»

49 Natanael terlin ɔɔ: «Debm dooy jeege, naai se Goon Raa; naai 6o Gaar Israɛlge.»

50 Ganj Isa terlin ɔɔ: «Taa maam taadiga taad m'ɔɔ m'aakiga kaak mɛtn ko ba ki se 6o, naai aal maaki dom ki la? Naan ki se, naai utu kaakŋ nakgen magal cir naan se daala.»

51 Ter Isa taadŋ ɔɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: utu aki kaakŋ maakŋ raa utu kɔɔd wan ɔɔ ute doobm *Goon Deba se *kɔdn Raage utu ano bɔɔyo ɔɔ an kooko.»

2

Isa ute jee mɛtiŋ ki 6aa gɔtn kɔkŋ mɛnd ki

1 Ken bii di jaay deele ɔɔ aan bii k-mɔtɔge tu se, jeege 6aa kɔkŋ mɛnda maakŋ naan ken Kana ken taa naan Galile ki. ɔɔ biin se ko Isa kic 6o utu gɔtn ese.

2 Gɔtn se Isa kic ute jee mɛtiŋ ki, k'danɔeno 6aadoga gɔtn kɔkŋ mɛnd ken se kici.

3 Ganj tɔtn koojn biŋ ken j'ɛd jeege tun 6aado se 6aa nanja. Gɔtn se ko Isa 6aa taad gooniŋ Isa ki ɔɔ: «Bɛɛ, tɔdɛ se nanja.»

4 Num ganj Isa terl koŋ ki ɔɔ: «Kaaya, naabm maam m'tɛd se, naai 6o am taad eyo, ɔɔ kaadn maam m'an tɛdn naabm se lɛ, utu aan te ey 6ɔrtɔ.»

5 Gɔtn se ko Isa taad jee tɛdn naabge tu ɔɔ: «Nakŋ naan utu asen taad paac se, 'tɛdiŋsiŋki.»

6 Anum gɔtɛ ki se, ɔk dugulgen gen koa mɛɛɛ ken Yauɔge tɔmb maane gen lee tugŋ rode taa tɛdn aak bɛɛ naan *Raa ki ɔɔ dugulɔge se ɔs kɔɔyo ɔɔ ey lɛ ɔs kɔɔyo mii.

7 Isa taad jee tɛdn naabge tu ɔɔ: «Dugulge se 6aa doocdeki ute maane.» ɔɔ jee tɛdn naabge se, 6aa tak dooc maane dugulge tun se cɛlel cɛlel.

8 Ken naade dooc dugulge aas se, Isa taad jee tɛdn naabge tu ɔɔ: «Bɔrse se, 'tak '6aa ɛdki debm ken j'ɔndiŋ naan gen kɔsɔ se.» ɔɔ naade tak 6aa ɛdiŋ.

9 Ken naan jaay uum naam maane se, naamiŋ delga tɔtn koojn biŋ. Num tɔtn se naan jeel gɔtn k'6aansiŋ eyo. Anum jee tɛdn naabgen tako maane se, naade kaldɛ ki sum 6o jeel gɔtiŋa. Gɔtn se debm ken j'ɔndiŋ naan gen kɔsɔ se, naar danjo gaabm mɛnda se,

10 ɔɔ naan deekiŋ ɔɔ: «Jeege paac ken jaay 6aadoga gɔtn kɔkŋ mɛnd ki num, j'ɛdden tɔtn koojn biŋ atak 6o deete. ɔɔ ken naade aay derɛŋga te maraadde jaay 6o, j'ɛdden tɔtn ken atak baat se, kaam mɔɔtn. Ganj naai num ɛd tɔtn atak baat se 6o deete ɔɔ ɔŋ ken atak tap 6o kaam mɔɔtn.»

11 Kana ken taa naan Galile ki se 6o, gɔtn ken Isa baag tɛdn nakŋ-kɔɔbiŋgen deet deetn ken j'ansiŋ kaakŋ jeele. Nakŋ-kɔɔbiŋgen naan tɛd se, naan taad *nookiŋ jeege tu ɔɔ jee mɛtiŋ ki se took aal maakde doŋ ki.

12 Ken nakgen se jaay deel se, Isa iin te koŋa, jee mɛtiŋ ki ɔɔ te genaange bɔɔy 6aa maakŋ geɛɛr ken Kaparnayum ki. Na6o, Kaparnayum ki se, naade tingo bii kandum sum.

*Isa tuur jee tɛdn zogen maakŋ *Bee Raa ki (Mk 11.15-18; Mt 12.38-40; Lk 19.45,46)*

13 Ken Isa jaay aak *laa Paakŋ gen Yauɔge ɔɔpɔga gɔɔr se, naan iin ook 6aa Jeruzalem ki.

14 Ken naan aan Jeruzalem ki, jaay end daan bɔɔr Bee Raa ki se, ɔŋ jee tɛdn zo maranɔge, gen baatge, ute gen dɛɛrge ɔɔ gɔtn se, naan ɔŋ jee lee pɛleŋk gursgen gen taa naanɔgen kuuy utu iŋg king gɔtn ese kici.

15 Ken Isa jaay aakde se naan tɔs kɔlɔ ɔɔ tɛdiŋ ria. Gɔtn se naan tuurde paac daan bɔɔr Bee Raa ki se, baatdege ute maranɔdege. Naan tɔt tɔɔl tund te tabil jee pɛleŋk gursgen ese, ɔɔ gursdege se kic 6o si wɔɔk kalan kalan.

16 ɔɔ naan taad jee tɛdn zo dɛɛrge tu ɔɔ: «Naksege se ɔɔd teecdeki naatn gɔtn ara! ɔŋte 'tɛdki 6ee Bubum se 'tɛdn gɔtn tɛdn suuk!»

17 Jee mɛtiŋ ki jaay saap do nakŋ naan tɛd se, naade saap ɔŋ taar ken k'raanŋiŋo do dɔkiŋ ken ɔɔ: *Raama, maam se m'je bei. Maakje ken maam m'ɔk do bee naai ki se den aak eyo ɔɔ tulum maakum ki aan gɔɔ poodo.**

18 Ganj magal Yauɔge taadŋ ɔɔ: «Nakŋ kɔɔbm gay ken naai ajen 'tɛd jaay naaje j'an kaakŋ jeel ro ki ɔɔ ajen taadn ɔɔ naai se ɔk doobo gen tɛdn nakgen se?»

* 2:17 Aak KKR 69.10.

¹⁹ Isa terlɔden ɔɔ: «Bee Raa daar se, 'tɔɔkiŋki naatn, daan ɔiige tun mɔtɔ sum ɔo maam m'an kiŋiŋ gɔtiŋ ki.»

²⁰ Gɔtn ese magal Yauɔge terliŋ ɔɔ: «Bee Raa se, naaje j'ɔk ɔaara si-ɔɔ-kaar-mɛce jaay j'iŋiŋ j'aasiŋa. Gaŋ naai num ɔɔ daan ɔiige tun mɔtɔ ki sum ɔo an 'kiŋiŋ kaasn gɔtiŋ ki bin ne?»

²¹ Ken Isa jaay taadɔden taa ɔee bin se, naaŋ aaldɔn kaal naaŋŋ taara. Ey num naaŋ taad te roŋ mala.

²² Taa naaŋ se ɔo ken Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, jee metiŋ ki ɔaa saap ɔŋ taar ken naaŋ taadɔeno se ɔɔ ter naade took do taar ken k'raaŋiŋo do dɔkiŋa ɔɔ ute taargen Isa taadɔeno.

Isa jeel naŋ nakŋ maakŋ debkilim ki

²³ Kaaɔken Isa utu Jeruzalem ki maakŋ *laa Paak geŋ Yauɔge se, naaŋ teɔdoga nakŋ-kɔɔɔge dena ken taad jeege tu an kaakŋ jeel ro ki ɔo ken jeege jaay aak nakŋ-kɔɔɔgen naaŋ teɔ se, maakɔde ki se, jeege dena aal maakɔde doŋ ki.

²⁴ Gaŋ Isa aaldɔe maak ki eyo, taa naaŋ se jeel naŋ maakɔde paac.

²⁵ Nakŋ maakŋ debkilim ki se naaŋ je nam ɔo an teɔn saadŋ eyo, taa naaŋ mala se jeel naŋ nakŋ ken maakŋ debkilim ki.

3

*Nikodem ɔaa tɔnd metn Isa
(Mt 18.3; Jn 1.12-13; 1Pr 1.3,23)*

¹ Maakŋ jeege tun k'daŋɔde *Parizige se, gaaba kalaŋ k'daŋiŋ Nikodem ɔɔ naaŋ se debm maakŋ magal Yauɔge tu kici.

² Bii kalaŋ naaŋ ɔaado ɔŋ Isa nɔɔr tɔnd metiŋ ɔɔ: «Debm dooy jeege, naaje se k'jeeli naai se debm dooy jeege *Raa ɔo ɔlio, taa nakŋ-kɔɔɔgen naai 'teɔn se, debm ken Raa te naaŋ ey num an koŋ teɔn eyo.»

³ Gaŋ Isa terliŋ ɔɔ: «'Booy ɔee m'ai taada: debkilim jaay j'ooj k'dɔɔliŋ te kuuy ey se, naaŋ koŋ kaakŋ *maakŋ Gaar Raa eyo.»

⁴ Gɔtn se Nikodem terliŋ ɔɔ: «Debkilimi ɔɔlga ɔɔl kic ɔo j'an koŋ koojŋ dɔɔl la? Naaŋ 'koŋ kend maakŋ koŋ ki daal jaay j'an koojŋ dɔɔl ne?»

⁵ Isa terliŋ ɔɔ: «'Booy ɔee m'ai taada: debm jaay j'oojŋ te ute maane eyo ɔɔ te *Nirl Raa ey se, naaŋ 'koŋ kend maakŋ Gaar Raa ki eyo.

⁶ Debm ken debkilimi ɔo oojŋ se, naaŋ goon debkilimi, num gaŋ debm ken Nirl Raa ɔo oojŋ se, naaŋ se geŋ Nirl Raa.

⁷ Taar ken maam m'taadi m'ɔo: ɔee ki num j'asen koojŋ dɔɔl kuuy se, ɔŋte deel doi.

⁸ Ken kuulu jaay baagga koɔ se, naaŋ ɔl ɔaa gɔtn naaŋ jen ro ki; naai se 'booy booy ɔo gɔtiŋ sum, ey num gɔtn naaŋ iŋno ɔɔ gɔtn naaŋ ɔl ɔaa se, naai 'jeel eyo. Bin ɔo debm ken j'oojŋ te Nirl Raa se, tec aan ɔɔ naaŋ se kici.»

⁹ Gɔtn se Nikodem deekiŋ ɔɔ: «Nakŋ se 'teɔn ɔɔ dɔo?»

¹⁰ Isa terliŋ ɔɔ: «Naai debm dooy *Israelge kic ɔo, taar se naai 'jeel ɔk metiŋ ey la!

¹¹ 'Booy ɔee maam m'ai taada: naaje se k'taad nakgen naaje k'jeel j'ɔk metiŋa, ɔo k'taadŋen nakŋ naaje j'aako te kaamje, gaŋ naase se ɔŋ 'tookki te do saadn naaje ki eyo.

¹² Ken maam m'taadŋen te nakgen do naaŋ ki se kic ɔo, naase 'tookki eyo. ɔo ken m'baagsega taadn te nakgen maakŋ raa ki se, naase aakki kuun taarum ɔɔki dɔo?

¹³ Taa ɔii kalaŋ nam ook aan te maakŋ raa ki eyo; ken ɔooyo maakŋ raa ki se, *Goon Deba kaliŋ ki sum.

¹⁴ Aan ɔɔ *Musa do kɔɔf-ɔaar ki se, daap wɔɔjŋ maala* ɔɔ uun daariŋ raan do kaag ki, maam Goon Deba kic ɔo j'utu j'am kuun koɔm raan bini.

¹⁵ Bin ɔo debm ken aalga maakŋ do maam ki se, naaŋ 'koŋ *kaajŋ geŋ daayum.

¹⁶ Taa Raa se, naaŋ je jeege den aak eyo, naaŋ ɔlo Goon naaŋ kalaŋ lak, taa debm jaay aal maakŋ do naaŋ ki se, naaŋ 'koŋ kut eyo, gaŋ naaŋ se koŋ kaajŋ geŋ daayum.

¹⁷ Raa jaay ɔlo Gooniŋ do naaŋ ki se, geŋ koŋjŋ ɔoɔɔ do jeege tu eyo. Num gaŋ naaŋ ɔliŋo do naaŋ ki se geŋ kaajŋ jeege.

¹⁸ Debm jaay aalga maakŋ do naaŋ ki se, ɔoɔɔ koocŋ doŋ ki eyo. Num gaŋ debm baate kaal maakŋ do naaŋ ki se, naaŋ se ɔoɔɔ oocga doŋ ki. Taa naaŋ baataga kaal maakŋ do Goon Raa kalaŋ lak se.

¹⁹ Ke se ɔo ɔoɔ ken Raa utu koŋjŋ do jeege tu. Taa debm ken k'daŋiŋ gɔtn wɔɔr se ɔaado do naaŋ ki, naɔo jikilimge se je gɔtn ɔɔɔ se ɔo cir gɔtn wɔɔrɔ taa nakgen naade teɔ se, nakgen *kusiŋa.

* 3:14 Taa debm wɔɔjo dɔoŋiŋga jaay terl aakga wɔɔjŋ ken k'daapiŋ ute maala se ɔŋ lapi. Aak Nmb 21.9.

²⁰ Taa debm tēdn nakj kusiñ se, naan je gōtn wōor eyo ðo je ade 6aa gōt kēn wōor eyo taa naan 6eere sōm nakgen naan tēd se mētiñ teece.

²¹ Gañ debm kēn lee te kēn mēt ki se, naan 6aa gōt kēn wōor taa j'kaakj naabm naan tēd se 'tood tal ðo naabiñ naan tēdiñ se aan gōo kēn Raa jen ro ki.»

Jan-Batist taad taar Isa daala

²² Kēn nakgen se jaay paac deel se, Isa iin 6aa te jee mētiñ ki taa naan Jude ki. Naade 6aa tiñg gōtn ese ðo Isa lee *batiz jeege.

²³ Kaad kēn se Jan-Batist kici utu iñg Aynon ki kēn cēē Salim ki, naan kic lee batiz jeege, taa gōtn se ðk maane dēna. Gōtn se jeege 6aado gōtiñ ki ðo naan batizde.

²⁴ Taa kaad kēn se, Jan-Batist j'ōkiñ te dangay ki ey 6ōrtō.

²⁵ Gañ 6ii kalan maakj jee mētn Jan-Batist ki se, baag naajñ te kōd Yaud kalan bini taa tug ro kēn debkilimi tēdn aak bēē naan Raa ki se.

²⁶ Jee mētn Jan-Batist ki se, 6aa òñ Jan dēekiñ ðo: «Debm dooy jeege, debm kēn iñgo te naai do jēñ ool Jordan kēn kaam naane se, ðo kēn naai 'taado saadiñ jeege tu se, 6ōrse naan kic baagga batizñ jeege ðo jeege se paac ru 6aa 6aa gōtn naan ki.»

²⁷ Jan-Batist tērdēn ðo: «Debkilimi se, kēn Raa jaay undiñ te kul dīm ey se, naan kaliñ ki kōñ tēdn dīm eyo.

²⁸ Naase mala saadumge kēn maam taadseno m'ðo: maam se, *m'al-Masi eyo, num gañ maam Raa òlumo kōl 6o naaniñ ki.

²⁹ Naase kic 'jeelki, debm ðk mēnda se, naan 6o gaabm mēnd se ðo mēdn gaabm mēnd iñg cēēñ ki se booy taariña ðo taariñ se ēdiñ maak-raap dēn aak eyo. Maam kic maakum-raapo ðo maak-raapm se dēn aak eyo.

³⁰ Bēēki se, òñ naan magal 6aa ute naaniña ðo maam m'kōōpm baata m'booy m'6aa ute naanuma.»

Debm kēn booyo maakj raa ki

³¹ Jan taad daala ðo: «Debm kēn booyo maakj raa ki se, naan magal do nakge tun 6aa se paac. Gañ debm kēn j'oojiñ do naan ki se, naan se debm do naan ki ðo naan taad kic 6o te nakgen do naan ki ese sum. Num debm kēn booyo raan se, naan magal do nakge tun 6aa se paac.

³² Naan se saada do nakj kēn naan aako te kaamiña ðo kēn naan booyo te biña, na6o nam jaay tookj do saadn naan ki se gōtō.

³³ Gañ debm took do saadn naan ki se, naan jeel maakiñ ki, Raa se taad taar mēt ki *salal.

³⁴ Taa debm kēn Raa òliño se, naan taad taar Raa, taa Raa ēdiñ Niriña ðo ēdiñsiñ te maradiña.

³⁵ Raa Bubu se je Gooniña ðo naan òñiñ nakge paac kaam jiña.

³⁶ Debm jaay aalga maakiñ do Goon ki se le, naan kōñ *kaajñ gēn daayum. ðo debm jaay baate kaal maakiña do Goon kēn se le, naan kōñ kaaj eyo, num gañ daayum Raa se maak-taariñ iñg doñ ki.»

4

*Isa taad te mēnd *Samari*

¹ Kēn Isa jaay booy ðo *Parizige booyga ðo naan jee mētiñ ki tēdga dēna ðo naan lee *batiz jeege dēn cir gēn Jan se,

² kēn tap se, Isa mala 6o lee batiz jeege eyo, num jee mētiñ ki 6o lee batiz jeege.

³ Gōtn se Isa iin òñ taa naan Jude se ðo ðk tērl 6aa taa naan Galile ki daala.

⁴ Gēn 6aa Galile ki se, bēēki se, naan utu 'kaal taa naan Samari ki jaayo.

⁵ Kēn naan jaay aal kaal taa naan Samari ki se, naan aan maakj naan kēn k'danjiñ Siikar. ðo Siikar se, naan cēē maakj gōt kēn *Yakub ēdo do dōkiñ gooniñ Yusup ki.

⁶ Gōtn ese ðk budū ðo budn se k'danjiñ budn Yakub. Kēn Isa jaay aan gōtn ese se, kaada aasga katara tir ðo naan jaay lee ðor se 6aa iñg cēē bud kēn ese.

⁷ Gōtn se mēnd Samari kalan bini 6aado gēn takj maane. Isa dēekiñ ðo: «ēdumo tu maane m'kaaye.»

⁸ Kaad kēn se jee mētiñ ki 6aaga maakj gēgēr ki taa adēno 6aa dugj nakj kōsō.

⁹ Gañ mēnd kēn mēnd Samari se dēek Isa ki ðo: «Naai le kōd Yaud, num 'tōnd mētn maan kaaye gōtn maam mēnd Samari ki se, gēn dīo?» (Taa Yaudge ute Samarige se le, taarde 6aa eyo.)

¹⁰ Gōtn se, Isa tēriñ ðo: «Kēn naai jaay 'jeel nakj kēn *Raa utu kēdn jeege tu se num, debm kēn dēeki ðo ēdumo maane m'kaay se, ey num naai 6o 'tōnd mētn maan kaaye gōtiñ ki. ðo naan se ai kēdn maan daayum tood ðoy kōl kōl ðo ēd kaaja.»

¹¹ Gañ mēnda se dēekiñ ðo: «Naka, budū se le jērlē ðo naai le ðk dēle eyo. Num maan daayum tood ðoy kōl kōl ðo ēd kaaja se añ kōñ gay?»

¹² Bugje Yakub ken udjeno budn se, naan mala, geninge oo te maalinge kic bo aayo bud ken ara. Num naai se, magal cir bugje Yakub la?»

¹³ Isa terlin oo: «Debm ken aay maan bud ken ese se, tedga sum bo maane utu an taal kuuy daala.

¹⁴ Num debm ken jaay 'kaay maan maam m'an ked se, moon kuuy maane an taal eyo, taa maan maam m'an ked se, daayum toodn koo kol kol maakin ki oo an kedn *kaajin gen daayum.»

¹⁵ Gotn se menda deekin oo: «Naka, edumo maan se taa moon kuuy maane am taalum eyo, oo maam le moon m'ade baa ara gen takn maan ey sum.»

¹⁶ Isa deekin oo: «'Baa danjo gaabi oo tum 'baakiro kalan gotn ara.»

¹⁷ Ganj menda se terlin oo: «Maam se m'ok gaab eyo.» Gotn se, Isa terlin oo: «Taar ken naai 'taad oo maam se m'ok gaab ey se, kese met ki.

¹⁸ Taa naai se 'tokoga gaabge mii, num gaabm ken naai ing borse se gaabi eyo. Taa naan se, taar naai 'taad se taar met ki.»

¹⁹ Gotn se menda deekin oo: «Naka, maam m'aaki naai se, debm taad taar teeco taar Raa ki.

²⁰ Ey num bubm naajege se, eem Raa do ko ken ese, num naase Yaudge le ooki gotn keem Raa se, maakn geger Jeruzalem ki kalin ki sum.»

²¹ Isa deekin oo: «Ko naka, 'took taar ken maam m'taadi se: kaadin utu kaana gen keem Raa Bubu se, naase anki baa kon keem do ko ken ara ki eyo oo Jeruzalem ki eyo kici.

²² Naase jee Samari ki se le, eemki Raa ken naase 'jeel okki metin eyo. Num ganj naaje Yaudge se naaje k'l'eem Raa ken naaje k'jeel j'ok metina, taa debm utu kaajin jeege se ade teecn daan Yaudge tu.

²³ Num kaadin se utu 'kaana oo borse kaadin se aasga, *Nirl Raa se utu tedn jeege se 'jeel keem Raa mala mala. Jeegen eem Raa bin se bo ken Raa Bubu jen ro ki.

²⁴ Raa se naan bo Mel-kaaja oo jee jaay an keemin naan mala mala se, jee se ken Nirlin teddenga naade aasga jee an lee keeme. Naade se bo ken naan eddenga kaaja.»

²⁵ Gotn se menda taadin oo: «Maam se m'jeel debm k'danjin *al-Masi, ken ute taar Gerek k'danjin *Krist se, utu ade baa. Ken naan jaay baadoga se utu ajen taadn tokn metn nakgen se paac kalan kalan.»

²⁶ Isa terlin oo: «Debm ken taadi se bo, maama.»

²⁷ Gotn se jee metin ki baado onina. Ken naade jaay aak Isa taad taad te menda se *, paac okden taad eyo. Num ganj debm ken jaay an taadn oo naai 'je di? Lo taad te mend se, gen di se goto?

²⁸ Gotn ese menda iin on kooyina oo ok terl baa maakn geger ki oo baa taad jeege tu oo:

²⁹ «'Baado aakki tu. Maam m'onjo gaabm naane se, taad toodumo metuma do nakge tun maam tedo se paac. Naan se bo 'tedn al-Masi le daam?»

³⁰ Jeege se teeco maakn geger ki oo baado on Isa.

³¹ Kaad ken menda jaay terl baa been se, jee metn Isa ki taad dookin taara oo: «Debm dooyje, baado os jaayo.»

³² Ganj naan terlden oo: «Nakn kosn ken maam m'lee m'os se naase 'jeelki eyo.»

³³ Gotn se jee metin ki taad te naapa oo: «Kaadin naane nam edinga nakn kos le daam?»

³⁴ Ter Isa taadden daala oo: «Kese bo nakn kosuma: maam Raa olumo se, taa m'an 'tedn nakn ken maakin jen ro ki, oo naabm ken naan edumsin se m'an ted'kaas te doobina.

³⁵ Naase lee 'taadki ooki: «Kaadin koo se, oopga laapa soo jaayo.» Num maam m'deeksan m'oo: uunki kaam se, aakki maakn-goto se tedga gen koo.

³⁶ Debm konj maakn goto se borse bo baagga kon bedina, taa naan tus tus nakgen naan oj† se gen ting gen daayum. Taa naan se debm koo ute debm konj maakn goto se, naade paac maakde raap aas kaasa.

³⁷ Kaan kaa taar ese se, taad taar met ki, ken deek oo: «Deb kalan baado ooo, debm kuuy bo baado ooo.»

³⁸ Maam se m'alse gen konj maakn gotn ken naase 'naamki te dubar naabin eyo; jee kuuy naab dabaro, num ganj naase se, 'baado onki bo ojki kon sum.»

³⁹ Maakn geger ken ese se *Samarige dena ken took aal maakde do Isa ki, do taar mend ken deekdeno oo: «Naan taad toodumo metuma do nakge tun maam m'tedo se paac.»

⁴⁰ Ken Samarige jaay baado on Isa se, naade ton metin oo: «Ing te naaje.» Gotn se Isa oop ing te naade bii dio.

⁴¹ Gotn se do taar ken Isa taadden se, jee took aal maakde don ki se den cir daala.

* 4:27 Taa debm dooy jeegeen maakn Yaudge tu se taad ute mendge eyo. † 4:36 Nakgen naan oj tus se je taadn ute jeegeen took aal maakde do Isa ki.

⁴² Gōtn se naade taad mēnd ki ɔ: «Naaje j'aal maakje doŋ ki se, do taar naai ki sum eyo. Num naaje mala k'booyga te bije ɔ k'jeelinga deere, naan se 6o Debm Kaajŋ jeegen do naan ki.»

*Magala kalan bin se Isa ed lapi gooniŋ ken gaaba
(Lk 7.1-10)*

⁴³ Gōtn se Isa ted bii dio, jaay 6o iin ɔŋ gōtn ese ɔk ɔk tērl 6aa taa naan Galile ki daala.

⁴⁴ Taa naan mala taadga taad te taariŋa ɔ debm taad taar teeco taar Raa ki se, jee maakŋ naanŋ ki mala se aaliŋ maak ki eyo.

⁴⁵ Num ken naan jaay aan taa naan Galile ki se, jee Galile ki dooɔ ɔkiŋ jiga taa naade kic iŋgo Jeruzalem ki gen *laa Paak ɔ naade kic aakkiga nakgen paacŋ ken Isa tedo se.

⁴⁶ Gōtn se Isa terlo maakŋ naan Kana ki ken taa naan Galile ki; gōtn se 6o ken naan del maane ted toŋ koojŋ biŋ se. Gaŋ maakŋ Kaparnayum ki se magala kalan bin se gooniŋ gaaba kooŋo.

⁴⁷ Ken gaabm se jaay booy j'oo Isa iino taa naan Jude ki ɔ baadoga taa naan Galile ki se, gōtn se naan baado ɔŋiŋa ɔ tond metiŋ ɔ: «Jaamus, 'bɔoy 'baado edum lapia goonum ken ɔppga baata 6aa 6aa kooyo se.»

⁴⁸ Isa deekiŋ ɔ: «Ken naase se, jaay aakki te nakŋ-kooɔ eyo, te nakŋ ken deel do debkilimi ey se, naase maakse 'took eyo.»

⁴⁹ Magal se deekiŋ ɔ: «Jaamus, kor goonum ooy te ey ɔart se 'bɔoy 'baado.»

⁵⁰ Isa terliŋ ɔ: «Iin '6aa, gooni gaaba se aajga.» Gaabm se aal maakiŋ do taar ken Isa taadiŋ se ɔ naan uun doobiŋa ɔk tērl 6aa.

⁵¹ Ken gaabm se jaay uun doobo tērl bɔoy 6aa 6aa se, jee tedŋ naabinge aŋ baado doodiŋa ɔ deekiŋ ɔ: «Gooni gaaba se aajga.»

⁵² Naan tond metde ɔ: «Goono se ɔŋ lapia kaad di?» Naade terliŋ ɔ: «Terko katar do teger ki sum 6o roŋ ɔŋ kedek se tooliŋ.»

⁵³ Gōtn se bubm goono saap ɔŋ kaadŋ ese 6o, kaadŋ ken Isa taadiŋ ɔ: «Gooni ken gaaba se aajga.» Gōtn ese se sum 6o, naan ute jee maakŋ been ki se paac took aal maakde do Isa ki.

⁵⁴ Kese 6o nakŋ-kooɔbm gen k-dige, ken Isa tedŋ taa naan Galile ki kaad ken naan iino taa naan Jude ki.

5

*Isa ed lapi debm k'runGuy ki
(Jn 7.19-24, 9.1-17)*

¹ Ken nakgen se jaay deel se, bii kalan Yaudge ted ted laade, ɔ Isa ook 6aa Jeruzalem ki taa laade se.

² Jeruzalem ki se ɔk taa doobo, ɔ taa doobm se k'danŋiŋ taa doobm baatge, ɔ goor te gōtn ese ɔk goor ken j'iin k'daapiŋ gen kɔkŋ maane. Goor se, k'danŋiŋ te taar *Ebre *Betzata*, ɔ gōtn se ɔk daabgen gen leke, goto kaam mii, ken ɔl gurug goor ese.

³ ɔ metŋ daabgen se, jee kooŋge tood dooc tak tak, jee kaam-tookge jee cekedge ute jee ken jidege ute jedege ooyga kooyo. [Naade se iŋg booy kaadŋ maane utu ted dagalec dagalec.

⁴ Taa tedga num *kooɔ Raa kalan lee bɔoy bɔoy maakŋ maan ken se, ɔ ken maane jaay baagga tedŋ dagalec dagalec se, debm kooŋ jaay bɔoy deet deet maakŋ maan ken se, ken kooŋiŋ se kooŋ ɔ di kic 6o, ɔŋ lapia.]*

⁵ Taa naan se 6o gaaba kalan bin se k'runGuyu, ɔ gōtn naan ted k'runGuyu sum se ɔkga baara sik-moto-kaar-marta.

⁶ Ken Isa jaay aak gaabm se tood toodo, ɔ Isa se jeele, gaabm se gōtn naan terɛc k'runGuyu sum se, daaniŋ dakga. Naan deekiŋ ɔ: «Naai 'je koŋ lapi la?»

⁷ Gaŋ debm k'runGuyu se terliŋ ɔ: «Naka, ken maane jaay baagga tedŋ dagalec dagalec se, nam am kuun kolum maak ki se goto. Kor jaay m'oo m'kiin 6aa se le, deb kuuy naar booy deet naanum ki.»

⁸ Gōtn se Isa deekiŋ ɔ: «Iini! 'Teel raagi ɔ 'lee '6aa.»

⁹ Gōtn se sum 6o gaaba se naar ɔŋ lapia, naan uun raagiŋa ɔ baag lea. Gaŋ bii se, *bii sebit.

¹⁰ Gōtn se magal Yaudge deek gaab ken ɔŋ lapi se ɔ: «Jaaki se bii sebit; naai ɔk doobm gen kuun raagi eyo.»

¹¹ Gaŋ gaabm se terlden ɔ: «Gaabm ken edum lapi se 6o deekumo ɔ: Uun raagi se, iin 'lee '6aa.»

¹² Gōtn se naade tond metiŋ ɔ: «Debm ken taadi ɔ: Uun raagi ɔ 'lee '6aa se, naŋa?»

* 5:4 Taar se, maakŋ Kitapge tun do ɔkiŋ se, metinge maakde ki se goto.

¹³ Num gan gaabm se debm jaay eđin lapi se naan jeelin eyo. Taa Isa se, endga maakr jeege tun den se, naan jeel te gotin eyo.

¹⁴ Num gan coko se, Isa baa onjin maakr boor *Bee Raa ki oo deekin oo: «'Booyo, borse naai onga lapi. Moorn onte tedn *kusiñ sum, ey num naan ki se naai utu 'koni nakr onñ cir naan se daala.»

¹⁵ O gaabm se baa taad magal Yaudge tu oo ken eđin lapi se, Isa.

¹⁶ Gotn se magal Yaudge baag je tedn kusiñ Isa ki, taa naan tedga ted nakr se bii sebit ki.

¹⁷ Num gan Isa terlden oo: «Bubum *Raa se borse kic utu ted ted naabin rok, oo maam kic m'tedn naabm ese kici.»

¹⁸ Taa naan se bo magal Yaudge je on doobm taar kuuy ken 'cir naan se daala ken an tool Isa. Taa Isa se aal deelga do taarde, on boob te bii sebit se eyo; naan se sum eyo, num gan naan taadga taad kici oo Raa se bubin mala. Bin se naan ted ron aas te Raa mala.

Raa ed taa goonin ki

¹⁹ Isa terl taadden daala oo: «'Booyki bee m'asen taada: goono se kon kun do kalin ki jaay 'tedn nakr gen don eyo, num nakr ken Bubiñ ted se bo, naan aaka oo tedn kici. Taa nakr ken Bubu lee ted se bo, Goono kic lee tedn bin kici.

²⁰ Taa Bubu se je Gooniña, oo taadin nakgen naan mala ing ted se paac oo naan utu an taadn nakgen magal cir kengen deel ken naase aakkiro se daala. Bin se naase utu aki kaak se asen kokiñ taad eyo.

²¹ Aan gao Bubu dur jee ooyga kooyo oo edden kaaja se, Goono kic ed kaaja jeege tun aan gao ken naan jen ro ki.

²² Bubu se naan on boro do nam ki eyo, num gan gen kon boro do jeege tu paac se, naan onin kaam ji Gooniña.

²³ Taa naan se bo jee paac aal Goono maak ki se, keese aan gao naade aal Bubu bo maak ki oo debm jaay baate kaal Goono maak ki se, Bubm ken onino se kic bo naan aalin maak ki eyo.

²⁴ «'Booyki bee m'asen taada: debm jaay booy uun taar maama oo aal maakin do deb ken olumo se, naan onga *kaajin gen daayum. Naan se boro koocn don ki eyo. Num gan naan se teecga naatn maakr yo ki oo onga kaaja.

²⁵ «'Booyki bee m'asen taada: bii kalan kaadin utu 'kaana oo borse kaadin se aasga ken jeegen aan gao jee ooyga kooy naan Raa ki se utu booy mind Goon Raa oo jee ken booy uunga se, utu 'kon kaaja.

²⁶ Taa aan gao Raa Bubu se naan bo Mel-kaaja, taa naan se bo Goonin kic naan tedn tedga Mel-kaaja kici.

²⁷ Gen kon boro do jeege tu se, naan oninsinga kaam jin taa naan se *Goon Deba.

²⁸ Naase taar se onte gen deel dose, bii kalan kaadin utu 'kaan se jeegen ooyga kooy paac se utu 'booy mindin.

²⁹ Jee ken tedga nakr aak bee se, utu 'duru oo utu 'ting gen daayum. O jee ken ted nakr aak kus se le, naade se kic utu 'duru, nafo boro utu koocn dode ki.

³⁰ Nakr maam ted se, m'uun dom ki kalum ki bo m'ted eyo, maam m'oj boro te ken maam m'booyo oo kon boro maam se ken met ki. Taa maam se, m'ted nakr do maak-jem ki eyo, num gan maam m'ted nakr ken do maak-je deb ken olumo.»

Saadn ken Raa taad ro Isa ki

³¹ «Ken maam mala bo m'ted saada gen dom sum num, saad maam se 'kon kaay eyo.

³² Num gan deb kuuy bo tedum saaduma, oo maam m'jele saadn naan se saadn ken met ki.

³³ Bii kalan naase olkiro jeege gotn Jan-Batist ki oo saadn ken naan taadseno ro maam ki paac se, ken met ki.

³⁴ Maam se m'je nam kuuy bo am taadn saadum eyo, num gan ken olum maam taad bin se taa naase aki 'kon kaaja.

³⁵ O Jan-Batist se, naan tecn aan gao loompn ken j'ooinga num woor goto se. Kaad ken naane se, naase maake raapo do gotn woor ken woorseno goto se.

³⁶ Num gan saad maam se cir gen Jan-Batist. Kese bo naabm ken Bubum edumo oo m'an tedn kaasn ute doobin se. Naabgen se bo ken taad saadn maama, oo naade se bo taad oo maam se Bu bo olumo.

³⁷ Bu ken olumo se, naan mala kic bo saaduma, nafo naase se bii kalan 'booyki te mindin eyo oo aakin ki te te eyo.

³⁸ O naase le okki taarin maakse ki eyo, taa di naase 'baate kaalki maakse do deb ken naan onino se.

³⁹ Naase ing 'dooyki taargen k'raanino do dakin ese, maakse ki se, 'saapki okki te naan ese sum bo, naase aki 'kon *kaajin gen daayum. Gan taar ken taad taargen se, taad te maama.

- 40 Ken akiro baa gɔtum ki jaay, gen kɔŋ kaajŋ gen daayum se le, naase 'baateki.
- 41 «Maam m'je jeege 60 am nook eyo.
- 42 Anum maam se m'jeelse naase se 'jeki Raa eyo.
- 43 Maam baado se, te ro Bubuma, num gan naase 'baate 'tookki taaruma. Ɔ deb kuuy ken utu ade baa gen don se, naan se naase utu aki tookŋ taariŋa.
- 44 Ɔ naase se 'jeki 60 tɔm naapa sum. Ey num naase se 'jeki Raa 60 asen tɔm eyo. Bin se naase aki 'kɔŋ kaal maakse dom ki ɔ diɔ?
- 45 Ɔnte 'saapki ɔki maam 60 m'asen baa kɔŋ mindse naan Bu ki. Num ken asen baa kɔŋ mindse se, *Musan ken naase ɔndki dose don ki se.
- 46 Ken naase jaay aalki maakse do Musa ki deer num, naase aki kɔŋ kaal maakse do maam ki kici. Taa Musa se taar ken naan raajo se, taad te maama.
- 47 Num ken naase 'tookki te taar ken naan raajo do dakiŋ ey se, naase aki tookŋ taar maam taadsen se ɔ di?»

6

Isa ed kɔsɔ gaabge tu dupu-mii
 (Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

- 1 Ken nakgen se jaay deel paac se, Isa gaan baa taa baar Galile ki ken kaam naane ɔ baar Galile se 60 k'danŋ baar Tiberiad se kici.
- 2 Gɔtn se jeege dena ɔk metiŋa, taa naade aakga kaak nakŋ-kɔɔbgen Isa tedo do jee kɔnŋge tu se.
- 3 Taa naan se 60, Isa ute jee metiŋ ki se iin ook baa inŋ do kɔs ki.
- 4 Kaad ken se, laa Yaudgen k'danŋ *Paak se, ɔɔpga gɔɔɔ.
- 5 Gɔtn se, Isa uun kaamiŋa ɔ aak jee denge utu baado gotiŋ ki. Naan deek Pilip ki ɔ: «'Je j'akiro baa dugŋ mappa kaam gay jaay 'kaasn kɔsn jeegen se?»
- 6 Ken Isa jaay taad bin se, naan je nan taar maakŋ Pilip ki sum. Ey num Isa se jeele nakŋ ken jaay naan baan tɔda se.
- 7 Gɔtn se Pilip terlin ɔ: «Ken j'uuno tamma kaar-dio* jaay k'dugŋ mappa ɔ k'nigdesin ɔkɔ ɔkɔ kic 60 aden kɔŋ kaas eyo.»
- 8 Maakŋ jeege tun metiŋ ki se deb kalan ron Andre, naan se 60 gena Simon Pier deekin ɔ:
- 9 «Goon gaaba utu ese se ɔk mappa mii ken k'tediŋ ute rujŋ ɔŋj† ute kenjge seem seem dio. Num jee te denɔ se kɔse aden kaasn di?»
- 10 Gɔtn se ɔk mu zere dena; Isa deek jee metiŋ ki ɔ: «Jee se 'taaddeki j'inŋ naan ki.» Gɔtn se naade taadden ɔ naade inŋ naan ki. Ɔ jee se gaabge kaliŋ ki 60 baa baa nakŋ dupu-mii.
- 11 Gɔtn se Isa tɔs mappa jin ki, tɔm *Raa ɔ dup ɔl k'nigin jeege tun se paac. Ɔ kenjge kic naan tediŋ bini naade ɔs denŋ te maraade.
- 12 Ken naade jaay ɔs denŋ te maraade aas se, Isa deek jeege tun metiŋ ki ɔ: «Togŋ ɔɔp se 'tuuniŋki, ɔnte kɔŋki kalan 'kutn cere.»
- 13 Togŋ mappan mii ute kenjgen naade ɔ ɔɔp se, k'tosiŋ se dooc gɔrnɔ sik-kaar-dio.
- 14 Ken jeege jaay aak nakŋ-kɔɔbm ken Isa ted se, naade deek ɔ: «Deere, kɔse 60 debm taad taar teeco taar Raa ki mala mala, ken j'ɔ te ade baa do naan ki se, kɔse 60 naan.»
- 15 Anum Isa se jeele, jee se utu an kuun kɔl gaara taa tɔɔg se, gɔtn se naan iin iik ces ki baa inŋ do ko ki kaliŋ ki.

Isa lee do maane ki
 (Mt 14.22-34; Mk 6.45-53)

- 16 Ken kaadn teger jaay aan se, jee metn Isa ki se, iin bɔɔy baado taa baar ki.
- 17 Naade ook maakŋ markab ki, gen baa Kaparnayum ki, jɔŋ baar ken kaam naane. Kaad ken se gɔtɔ tɔdga nɔɔɔ, ɔ Isa se aan ɔŋden te ey ɔɔrtɔ.
- 18 Gɔtn se kuulu dɔɔbɔ ɔ ɔl makɔnɔ do maane ki. Ɔ ɔlin maane se aal walak walak.
- 19 Kaad ken se naade baaga nakŋ kilɔmetir mii lɔ mɛce do maane ki ken jee metn Isa ki jaay aak Isa lee do maane ki ɔ utu baado baa ce markab ki se. Gɔtn se naade beere ɔkde.
- 20 Gan Isa deekden ɔ: «Ɔnte 'beerki, kɔse maama.»
- 21 Gɔtn se naade je an kuuniŋ maakŋ markab ki, na60 markaba se naar aanga jɔŋ ki, got ken naade baan baa ro ki se.

Isa se naan aan gɔɔ kɔsn bɔɔyɔ raan
 (Jn 3.14-16; 1Jn 5.10-13; 1Kor 11.23-26)

* 6:7 Kaad ken se tamma kalan se aas kogŋ deba gen naabm fii kalan. † 6:9 Ɔŋj se napar gɛme kici.

²² Metbeenki se, jee denggen doo do jey ken kaam naane se, naade aako markaba se dooga kalan sum, do Isa ute jee metin ki se ook te maakn markab ken se eyo. Jee metin ki se baaga kalde ki.

²³ Kaad ken se, markabgen kuuy iino Tiberiad do baado goor ute gotn ken Isa tos mappa jin ki, jaay toom Raa do ed jeege tu os se.

²⁴ Ken jee denge jaay aak Isa ute jee metin ki, goto gotn ese se, naade took maakn markabge tu do baag Kaparnayum ki taa baag je Isa.

²⁵ Ken naade jaay baag onin naan baar ken kaam naane se, naade tond metin do: «Debm dooy jeege, naai tap bo aan gotn ara nun ki?»

²⁶ Gotn se Isa terlden do: «Booyki bee maam m'asen taada: naase 'jemki se, taa nakn-kooom maam m'ted se bo naase 'jeel okkiga kok metin eyo, num gan naase 'jemki se, taa nakn kosn naase os 'derenkiro te maraadse se.

²⁷ Onte 'tedki naaba kalin ki gen nakn kosn ken tedga sum bo 'ruum se. Num 'tedki naaba taa nakn kosn ken 'ting gen daayum. Nakn kosn ese bo ken maam *Goon Deba m'utu m'asen keda, taa Raa Bubu mala se edga toogin goonin ki.»

²⁸ Gotn se naade tond metin do: «Naabm Raa se j'an tedn do di jaay bo j'aki tedn aan go ken naan jen ro ki se?»

²⁹ Isa terlden do: «Kese bo naabm ken Raa je do naase aki teda; naan je do aki kaal maakse do deb ken naan onino.»

³⁰ Naade terlin do: «Num naai tap bo ajen 'tedn nakn-kooom di jaay naaje k'kaaka, jaay bo j'kaal maakje doi ki se? Nakn naai 'baa 'teda tap bo ne di?»

³¹ Do kod-baar ki se, bubjege oso nakn kosn ken k'danin maan, kese bo taar ken k'raanin taado do: *Gen kosde se Raa eddeno mappan booyo raan.*[‡]

³² Gan Isa terlden do: «Booyki bee m'asen deeke: ken edseno mappan booyo raan se *Musa eyo, num mappan mala mala ken booyo raan se, Bubum bo, edseni.

³³ Do mappan gen Raa se, naan bo debm ken booyo raan, do naan bo debm edkaaja jeege tun do naan ki.»

³⁴ Gotn se naade deekin do: «Jaamus, bii-raa edjen mappan ese.»

³⁵ Isa terlden do: «Maam bo mappan ken edkaaja se, debm ken jaay baado gotum ki se, mootn bo an taal eyo; do debm jaay aal maakin do maam ki se, mootn maane an taal eyo.

³⁶ Ey num maam m'taadsenoga, do naase mala kic bo aakumkiroga na bo naase 'baate 'kaalki maakse dom ki.

³⁷ Jeegeen paacn Bu bo edumde se utu ade baag gotum ki, do debm ken baado gotn maam ki se, maam m'an kon koodn kund eyo.

³⁸ Taa maam m'booyo raan se, gen tedn nakn ken maam bo m'je eyo, num gan m'baado se, gen tedn nakn ken debm olumo se bo jea.

³⁹ Debm olumo se, nakn naan je se, jeegeen naan edumsin paac se, m'onte kutn deb kalan. Num naan je bii ken kaam mootn se, maam m'aden dur daan yoge tu.

⁴⁰ Kese bo nakn ken Bubum jea. Debm jaay aak Goono do aal maakin don ki se, naan se onga *kaajn gen daayum. Bii ken kaam mootn se, maam m'an durin daan yoge tu.»

⁴¹ Gotn ese Yaudge baag mooy naan ki dir dir utu naapa ro Isa ki, taa Isa taadga taad do: «Maam bo kosn ken booyo raan.»

⁴² Ter naade taad do: «Kese Isan ken goon Yusup se ey la? Ken kon ute Bubin k'jeeldeki se ey la? Ted do di jaay bore num taad do: «Maam booyo raan se?»»

⁴³ Gotn se Isa terlden do: «Onte 'taadki naan ki ute naapa rom ki.

⁴⁴ Bu ken olumo se, nam nam jaay naan tiik onin te gotum ki ey se, ade kon baag gotum ki eyo. Do debm ken Bu olumsinga se, bii ken kaam mootn se maam m'an durin daan yoge tu.

⁴⁵ Jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dakin do: *Raa se, utu dooyjeege paac.*[§]

«Do debm ken jaay ondga bin do taar Bubum ki, do booy okga taarin ken naan dooyjeege se, ade kon baag gotum ki.

⁴⁶ Taa nam, bii kalan aak te Bu eyo. Debm ken iino gotn Raa ki se naan kalin ki sum bo aakkiga Bua.

⁴⁷ Booyki bee m'asen taada: debm jaay aalga maakin do maam ki se, naan onga kaajn gen daayum.

⁴⁸ Taa maam bo m'mappan ken edkaaja jeege tu.

⁴⁹ Do kod-baar ki, do dakin naane se, bubsege oso nakn kosn ken k'danin maan. Te naan se kic bo naade ooyga.

⁵⁰ Num kese bo mappan booyo raan, debm jaay osga naan se num, naan 'kon kooy eyo.

51 Maam 6o k6sn b6oyo raan 6o ken 6d kaaja. Debm jaay 6sga k6sn ese num, naan utu ting gen daayum. K6sn ken maam m'utu m'asen k6d se, kese daa rom mala; naan se 6o ken utu k6dn kaaja jeege tun do naan ki.»

52 Ken Yaudge jaay booy taar se, naade baag naajn te naapa mak6n 6o: «Gaabm se jaay 6o ajeki k6dn daa ron 6o j'aki k6s se, j'anki k6sn 6o dio?»

53 G6tn se Isa deekden 6o: «'Booyki be6 m'asen taada: ken naase jaay 6ski te daa ro maam Goon Deb eyo, 6o aayki te moosum ey se, naase aki k6n kaajn mala eyo.

54 Debm 6s daa roma 6o aay moosum se, naan 6nha kaajn gen daayum, 6o ken naan ooyga kic 6o, 6ii ken kaam m66tn se maam m'an durin daan yoge tu.

55 Deere, daa rom se, kese 6o nakj k6sn mala mala, 6o moosum se le, naan 6o nakj kaay mala mala kici.

56 6o debm ting t6s daa roma, 6o ting taay moosum se, naan se ing *d66k ute maama, 6o maam m'ing d66k te naana.

57 Aan g6o Bua ken 6d kaaja nakge tun 6aa se paac se, naan 6o debm ken 6lumo 6o naan 6o debm 6dum kaaja maam ki kici. Taa naan se 6o, debm ken 6s daa ro maam se 'k6n kaaja g6tum ki.

58 Kese mappan ken b6oyo raan. Naan se tec aan g6o k6sn ken bubsege 6so do d6kin do k6d-6aar ki se eyo. Ute naan se kic 6o naade ooyga, num ganj debm 6s mappan ese se, naan 'k6n kaajn gen daayum.»

59 Taargen se 6o, Isa dooy jeege maakj *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa ken maakj g6ger ken Kaparnayum ki.

Jee metn Isa ken metinge se, iin resina

60 Jee metin ki, ken metinge se jaay booy taar Isa taad bin se, maakde ki se jeege dena baag taadn 6o: «Taar se, 6on aak eyo! Nanja jaay 'k6n 'booy taar se?»

61 Isa jeel maak-saapde ken jee metin ki jaay baag mooy naan ki ron ki se, do taar ken naan taad se deekden 6o: «Naase maakse tujga do taar ken se la?»

62 Num ken naase amki kaakj maam *Goon Deba m'kookj 6aa g6tum ken deet se, naase tap 6o aki taadn 6oki di?

63 Ken 6d kaaja jikilimge tu se, *Nirl Raa; ey num jikilimge kald6 ki se, 'k6n kaajn rode eyo. Taargen maam taadsesino se, iino g6tn Nirl Raa ken lee 6d kaaja jeege tu se.

64 Num ganj maakse ki se, jee metinge aal maakde dom ki eyo.» Taa g6tn do d6kin tap 6o Isa se, naan jeel jeegeen aal maakde don ki ey se, 6o debm ken utu an kutin se kic 6o, naan jeelina.

65 Ter Isa taadden 6o: «Taa naan se 6o maam taadseno m'6o: debm ken Raa 66dn te d6ob ey se, naan ade k6n 6aa g6tum ki eyo.»

66 Ken jee metin ki jaay booy taar bin se, denin iin resina 6o baate 6aa ute naana.

67 G6tn se Isa t6nd metn jee metin ken 6op sik-kaar-di se 6o: «Num naase se, 'je aki 6aa ey la?»

68 G6tn se Simon Pier terlin 6o: «Meluma, naai 6o 6k taar ken 6d *kaajn gen daayum. Ken jaay k6n naai se k'6aa g6tn nan ki?»

69 Taa naaje se j'aalga maakje do naai ki 6o k'jeeli naai se Debm *Salal ken iino g6tn Raa ki.»

70 Ter Isa taadden 6o: «Naasen sik-kaar-di ki se, maam 6o m'be6r t66dseno ey la? Num ganj maakse ki se, deb kalan se, tec sitan te kaamina.»

71 Kese naan taad te Judas goon Simon ken Iskari6t; naan 6o debm ken maakj jeege tun sik-kaar-dio ken utu an kut se.

7

*Isa se genaange mala kic 6o aal maakde don ki eyo
(Jn 5.44, 15.18-19; Mt 10.16)*

1 Ken nakgen se paac jaay deel se kic 6o, Isa utu lee lee taa naan Galile ki r6k. 6o naan baate 6aa lee taa naan Jude ki taa magal Yaudge se je je d6obm an t66s.

2 Kaad ken se, laa Yaudgen ken k'danin *laa Daabge se, 66pga g66o.

3 G6tn se genaange deekin 6o: «Beeki num, naai 'kiin 6aa taa naan Jude ki, taa nakj-k66gen naai 'ted g6tn ara se, '6aa tedn naane kici taa jee meti ki '6aa kaaka.

4 Ken debm jaay je 6o jeege jeel g6tn se, naan ted nakge tal tal, 6yin koy eyo. Taa di nakj-k66gen naai 'lee ted se, 6aa tedn naan jeege tu, taa jeege paac ai kaakj jeele.»

5 Taa genaana Isage mala kic 6o, naade aal maakde don ki eyo.

6 G6tn se Isa deekden 6o: «Gen tedn nakj ese se, kaadum aas te ey 66rt6. Num ganj gen naase le, kaadn gay gay kic 6o jigsen naase ki.

⁷ Jee do naan ki se asen kəŋ kəɔdn kund naase eyo; num ganj maam se naade ɔɔf undum naata. Taa maam m'lee m'təɔddən tɔɔf mɛtn *kusiŋdege.

⁸ Gen ɓaa tɛdn laa se, naase 'ɓaaki. Ɔɔ maam se m'ɓaa eyo, taa kaadum aas te ey ɓɔrtɔ.»

⁹ Ken Isa jaay taad nanj taarin se, naan ɔɔp inj taa naan Galile ki.

*Isa ɓaa gen tɛdn *Iaa Daabge*

¹⁰ Ken gɛnaange jaay iin ɓaa gen tɛdn laa se, naan kic iin ɓaa. Naɓo kɛn naan ɓaa ɓaa se goon goono ɔɔ kɛn aan naane se kic ɓo tɔy tɔy roŋa.

¹¹ Maakŋ ɓiige tun Yaudge tɛd tɛd laa taal Daabge se, magal Yaudge lee je je Isa deek ɔɔ: «Nan tap ɓo gay?»

¹² Jeege dɛna gɔtn se taad naan ki, ɔɔ naaj te naapa ro Isa ki. Jee mɛtinge deek ɔɔ: «Gaabm se, naan debm jiga.» Ɔɔ kɛngen kuuy deek ɔɔ: «Bɛɛ naan se, iig kiig ɓo jeege.»

¹³ Num ganj debm jaay 'taadn taa Isa tal naan jeege tu se gɔtɔ, taa naade se beer beer magal Yaudge tu.

¹⁴ Kaad kɛn jeege tɛd tɛd laa gen taal Daabge jaay aan daaniŋ ki se, Isa ɓaado ɛnd daan ɓɔɔr *Bee Raa ki ɔɔ baag dooy jeege.

¹⁵ Ken Yaudge jaay booy naan inj dooy dooy jeege se, ɔkden taad eyo, deek ɔɔ: «Gaabm se ɛ, injo te gen dooyo gam eyo, num jeel nakge dɛn bin se ɔŋiŋo gay?»

¹⁶ Num ganj Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Taargen maam dooy jeege se, m'tɛɛɛ daan dom ki eyo, num taargen se, debm kɛn ɔlumo se ɓo taadumsiŋo.

¹⁷ Debm kɛn je tɛdn nakŋ kɛn *Raa maakiŋ ɓo jen ro ki se, kəŋ 'jeele taargen maam dooy jeege se, m'tɛɛɛ te daan dom ɓo m'taad eyo num taargen se iino gɔtn Raa ki.

¹⁸ Debm kɛn jaay tɛɛɛ te daan doŋ sum ɓo, taad se naan je jeege ɓo an *nooko. Num ganj debm je jeege nookŋ debm ɔliŋo naaba se, naan se taad taar mɛt ki ɔɔ ɔk taar-kɔɔɓ eyo.

¹⁹ Ken ɓaado taadsen *Ko Taar Raa se, *Musa ey la? Ganj maakse ki se, debm jaay ɔk Ko Taar Raa jiga se gɔtɔ, ey num kɛn naase jaay 'je amki tɔɔl se taa dɪ?»

²⁰ Gɔtn se jee dɛnge terliŋ ɔɔ: «Naai se ɔk sitan! Nam nam je aay tɔɔl naai se tap ɓo nanj?»

²¹ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Bii kalan se, maam tɛdo nakŋ-kɔɔɓɔ kalan bini, ɔɔ nakŋ-kɔɔɓm se deelo dose, ɔɔ ɔksen gen taad eyo.

²² Musa se taadseno ɔɔ gaangen gaabge se 'tɔjɔdeki pɔndɔ, num ganj *kɔjŋ pɔndɔ se iino do bubge tun do dakiŋa, do Musa ki sum eyo. Taa naan se ɓo kɛn aanga *ɓii sebit ki kic ɓo, naase lee 'tɔjki pɔndɔ gɛnsege tu.

²³ Taa naan se ɓo, naase 'tɔjki pɔndɔ gɛnsege tu utu ɓii sebit kic ɓo tuj Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se eyo. Num ganj debkilimi ute magaliŋ ɓo maam m'ɛdɪŋ lapi ɓii sebit ki jaay naase maakse taarse se taa dɪ?

²⁴ Ken jaay aki kɔjŋ ɓɔɔɔ do nam ki num, ɔŋte kɔjki do nakge tun, kɛn naase aki ute kaamse sum eyo, num ɔjki ɓɔɔɔ ute doobiŋa.»

²⁵ Gɔtn se jee Jeruzalem kɛn mɛtinge deek ɔɔ: «Kese ɓo gaabm kɛn k'je j'an tɔɔl se ey la?

²⁶ Booyki naan daar tal taad taad naan jeege tu, ɔɔ tɔɔjjege se, nam tap ɓo taadiŋ taar dim eyo. Ɔɔ bin se naade jeeliŋa naan *al-Masi deer ne?

²⁷ Num al-Masi jaay utu ade ɓaa se, gɔtn naan ano kiŋ tap ɓo nam jeel eyo. Ganj gaabm se ɛ, naaje k'jeelki gɔtn naan iinno ro ki.»

²⁸ Kaad kɛn Isa dooy dooy jeege daan ɓɔɔr Bee Raa ki se, kɛn naan jaay booy taarde se, uun mindiŋ raan deekden ɔɔ: «Deere, naase 'jeelumki ɔɔ 'jeelki gɔtn maam m'iinno. Anum, maam se m'iino gen dom ɓo m'ɓaado eyo. Num deb kuuy ɓo ɔlumo, ɔɔ debm ɔlumo se taad taar mɛt ki. Num ganj naan se naase 'jeeliŋki eyo.

²⁹ Anum debm se maam m'jeeliŋa taa maam se m'iino gɔtiŋ ki, ɔɔ naan ɓo ɔlumo.»

³⁰ Gɔtn se naade je an kɔkɔ naɓo nam ɔŋ ɔl te jiiŋ roŋ ki eyo, taa kaadiŋ aas te ey ɓɔrtɔ.

³¹ Ganj maakŋ jee dɛnge tu se, jee mɛtinge took aal maakde doŋ ki ɔɔ naade deek ɔɔ: «Ken al-Masi utu ade ɓaa se 'kəŋ 'tɛdn nakŋ-kɔɔɓgen dɛn cir gen gaabm ese tɛd se la?»

³² Gɔtn se *Parizige ɓaa booy taar kɛn jeege lee taad naan ki ro Isa ki se, naade ute magal jee tɛdn sɛrkge se, ɔl asgargen lee ɓɔɔb Bee Raa se, gen ɓaa kɔkŋ Isa.

³³ Ganj Isa deekden ɔɔ: «Maam se, ɔɔpunga baata kɛn m'kiŋ te naase ɔɔ tɛdga ɓo maam ɓaa kəŋ debm kɛn ɔlumo.

³⁴ Naase utu amki jea, naɓo amki je kəŋ eyo. Taa gɔtn maam ɓaan ɓaa se, naase aki kəŋ kaan eyo.»

³⁵ Gɔtn se Yaudge baag taadn te naapa ɔɔ: «Nan tap ɓo ɓaa kaam gay, jaay naaje j'an ki kəŋ kəŋ ey se? Ɔɔ ɓaa tiŋg daan Yaudge tun wɔɔk maakŋ Gɛɛkge tu se la? Ɔɔ gɔtn naane se naan ɓaa dooy Gɛɛkge la?

³⁶ Ey num taar naan taad ɔɔ: «Naase utu amki jea, naɓo amki je kəŋ eyo, taa gɔtn maam ɓaan ɓaa se, naase aki kəŋ kaan eyo.» Taar se tap ɓo naan je deekŋ ɔɔ dɪ?»

Isa taad taar maan kɛn ɛd kaaja jeege tu

³⁷ Bii magal cir paacn̄ gen̄ *laa Daabge se, biin ken̄ kaam m̄oatn̄. Biin se 60 Isa iin̄ daara ɔɔ uun mindin̄ raan ɔɔ baag taada ɔɔ: «Debm̄ ken̄ jaay maane t̄oɔlin̄ se n̄'baado gotum ki ɔɔ n̄'kaaye.

³⁸ Aan ḡɔɔ taar ken̄ k'raano do d̄okin̄ taad ɔɔ: debm̄ jaay aalga maakin̄ dom ki se, 'k̄on̄ maan ken̄ ɛd̄ kaaja. ɔɔ maan ken̄ ɛd̄ kaaja se, ade kiin̄ maakin̄ ki ɔɔ 'toodn̄ k̄ooy maakin̄ ki k̄ol k̄ol aan ḡɔɔ maan maakn̄ oolge tu.»

³⁹ Ken̄ Isa jaay taad taar se, naan̄ je taadn̄ taa *Nirl Raa, ken̄ t̄edga num, jee aalga maakde don̄ ki se utu 'k̄on̄ɔ. Taa kaad̄ ken̄ se, Nirl Raa booy te ey b̄ortɔ; taa Isa se ook 6aa te raan ḡotn̄ j'ansen nook ey b̄ortɔ.

Jeege naaj taara te naapa ro Isa ki

⁴⁰ Ken̄ jeege jaay booy taar se, jee m̄etinge deek ɔɔ: «Gaabm̄ se, deere naan̄ se debm̄ taad taar teeco taar Raa ki mala mala.»

⁴¹ Jee m̄etinge taad ɔɔ: «Naan̄ se 60 *al-Masi.» Gan̄ jee m̄etingen̄ kuuy taad ɔɔ: «Al-Masi 60 ade kiin̄ taa naan̄ Galile ki ne? K̄ese ḡotɔ.

⁴² Ey num taargen do d̄okin̄ k'raan̄inga raan̄ se deek ɔɔ: *Al-Masi se, ade teecn̄ metjil *Daud ki ɔɔ ade kiin̄ Betleem ki, ken̄ maakn̄ naan̄ Daud ki ey la?**»

⁴³ Taa Isa se jee den̄ se, taarde 6aa ɔk̄ m̄etn̄ naap eyo.

⁴⁴ Gotn̄ se jeege kandum maakde ki se je an̄ k̄ok̄o na6o nam ɔn̄ ɔl te jin̄ ron̄ ki eyo.

⁴⁵ Asgargen̄ lee b̄oob̄ *Bee Raa se ɔk̄ t̄erlo baado ɔn̄ *magal jee t̄edn̄ serke Raage tu ute *Parizige. Naade taad asgarge tu ɔɔ: «Gen̄ d̄i jaay naase 'baate k̄okn̄ baansinkiro se?»

⁴⁶ Gotn̄ se asgarge t̄erld̄en ɔɔ: «Bii kalan̄ tap 60 nam ɔn̄ taad te taara aan ḡɔɔ gen̄ gaabm̄ se eyo.»

⁴⁷ Anum Parizige se, t̄erld̄en ɔɔ: «Naase kic gaabm̄ se taad bisenga dose kic la?

⁴⁸ Maakn̄ magalge tu ey le maakn̄ Parizige tu se aakkiga nam kalan̄ tookga taarin̄ la?

⁴⁹ Num gan̄ jee den̄ took taarin̄ se naade jeel *Ko Taar ken̄ Raa ɛdo Musa ki se eyo, ɔɔ naade se le jee ken̄ Raa naamdega naama.»

⁵⁰ Gan̄ maakn̄ Parizige tu se gaaba kalan̄ ron̄ Nikodem, naan̄ se 6ii kalan̄ in̄goga king ḡotn̄ Isa ki kici deekden ɔɔ:

⁵¹ «Ko Taar ken̄ Raa ɛdjekiro se, debkilimi jaay k'booy te taarin̄ eyo, ɔɔ j'laak te nakn̄ ken̄ naan̄ t̄ed̄ ey se, j'an̄ k̄okn̄ mindin̄ j'ɔɔ d̄i?»

⁵² Gotn̄ se naade t̄erlin̄ ɔɔ: «Naai kic 't̄edn̄ k̄od̄ Galile la? 'Baa dooy ɔk̄ taargen̄ k'raan̄deno do d̄okin̄ se jiga jaayo, 6ii kalan̄ tap 60 debm̄ taad taar teeco taar Raa ki gam teeco te taa naan̄ Galile ki eyo.»

⁵³ [Gotn̄ se, nan̄a nan̄a kic 60 iin̄ uun doobm̄ 6een̄a 6een̄a.]

8

M̄end gaaba j'ok̄in̄ ute gaabm̄ kuuy

¹ Naan̄ ken̄ se Isa iin̄ 6aa do *k̄osn̄ ɔlib ki.

² M̄etbeen̄ki tan̄ɔarin̄ n̄ɔarin̄ se, naan̄ ɔk̄ t̄erlo daan b̄oer *Bee Raa ki ɔɔ jeege paac 6aado ɔn̄ɔina. Ḡotn̄ se naan̄ booy in̄g naan̄ ki ɔɔ baagd̄en dooyo.

³ Gotn̄ se jee jeel taadn̄ t̄ok̄n̄ m̄etn̄ Ko Taar Raage ute *Parizige se ɔk̄ 6aano te m̄end gaaba kalan̄ bin se j'ok̄ino te gaabm̄ kuuy. Naade 6aado ɔnd̄in̄ daan jeege tu.

⁴ Naade deek Isa ki ɔɔ: «Debm̄ dooy jeege, m̄end se t̄edga nakn̄ *kusiṅa j'ɔn̄ino tood̄ tood̄ te gaabm̄ kuuy.

⁵ Maakn̄ *Ko Taar ken̄ Raa ɛdo Musa ki se taadjeki ɔɔ: «M̄endgen̄ bin se j'ad̄en tund̄ t̄ol te koa.» Num gen̄ naai ki num ɔɔ d̄i?»

⁶ Ken̄ naade jaay taad bin se, je ken̄ naan̄ taadga taar d̄im̄ c̄ok̄o sum 60, naade an̄ goom k̄ok̄o taa an̄ k̄ok̄n̄ mindina. Num gan̄ ḡotn̄ se, Isa no don̄ naan̄ ki ɔɔ baag raan̄ naan̄ ki ute goon jin̄a.

⁷ Aan ḡɔɔ naade d̄ok̄ taara t̄ond̄ m̄etin̄ ɔn̄ ey se, ḡotn̄ se Isa uun don̄ deekden ɔɔ: «Maakn̄ naase ken̄ 'paacki se, nam nam 6ii kalan̄ jaay t̄ed̄ te nakn̄ kusiṅ ey num, uun koa und̄ m̄end se deete.»

⁸ Gotn̄ se t̄er naan̄ no don̄ naan̄ ki daala ɔɔ baag raan̄ naan̄ ki.

⁹ Ken̄ naade jaay booy taar ese se, nan̄a nan̄a kic 60 uun doobin̄ doobina. Jee magalge se 60 baag kiin̄ 6aa deet deet. Gotn̄ se ɔɔp̄ Isa kalin̄ ki te m̄end ken̄ naade ɔk̄ 6aano daande ki se.

¹⁰ Num ḡotn̄ se Isa uun don̄ daala deek m̄end ki se ɔɔ: «M̄enda, jee se 6aaga gay? Maakde ki se, nam nam 'daar jaay 'k̄end teeli gen̄ kuti se ḡotɔ ne?»

¹¹ M̄enda se deekin̄ ɔɔ: «Jaamus, nam utum te eyo.» Gotn̄ se Isa deekin̄ ɔɔ: «Maam kic m'je kuti eyo. 'Baaɔ na6o m̄oatn̄ ɔn̄te t̄edn̄ nakn̄ kusiṅa.»

* 7:42 Aak Jn 8.42, KKR 120.10-12, 2Sam 7.12 ɔɔ Mis 5.1-3.

Isa se naan gɔtn wɔɔr gɛn jeege paac

¹² Isa deek jeege tu daala ɔɔ: «Maam se, m'gɔtn wɔɔr gɛn jeege paac. Debm kɛn ɓaadoga mɛtum ki se, naan se lee maakɗ gɔt kɛn ɔɔd eyo. Gaɗ naan se 'kɔɗ gɔtn wɔɔr kɛn aɗ tɔɔdn kɔl gɔtn kɛn naan an kɔɗ kaaja.»

¹³ Gɔtn se *Parizige deekiɗ ɔɔ: «Naai ɓo 'tɛdn saadn gɛn naai mala se, saadn naai se ɔs aay eyo.»

¹⁴ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Kɛn maam m'tɛdn saadn maam mala kic ɓo, saadn maam se ɔs aaye. Taa maam m'jeel gɔtn maam m'iiɗno ɔɔ gɔtn maam m'an ɓaa. Num gaɗ naase gɔtn maam m'iiɗno le, 'jeelki eyo ɔɔ gɔtn maam ɓaan ɓaa ro ki kic ɓo, naase 'jeelki eyo.»

¹⁵ Naase ɔjki ɓɔɔɔ do jeege tu aan gɔɔ kɛn jikilimge lee tɛda. Num maam le m'ɔj ɓɔɔɔ do nam ki eyo.

¹⁶ Kɛn jaay aanumga gɛn kɔjn ɓɔɔɔ kic num, kɔjn ɓɔɔɔ maam se kɛn mɛt ki. Taa maam se m'kalum ki eyo, num Bu kɛn ɔlumo se kic utu te maama.

¹⁷ Maakɗ *Ko Taar kɛn Raa ɛdseno se, k'raaɗinga raan j'ɔɔ: kɛn jeege di jaay taad taarde ɔk mɛtn naapa se saadn naade se, ɔs aaye.

¹⁸ Maam mala ɓo m'taadn saaduma ɔɔ Bubum kɛn ɔlumo se kic taad saadn maama.»

¹⁹ Gɔtn se naade tɔnd mɛtiɗ ɔɔ: «Bubi naai 'taadn se gay?» Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase le 'jeelumki eyo. Ɔɔ Bubum kic naase 'jeeliɗki eyo. Kɛn naase jaay 'jeelumki maam num, Bubum kic ɓo naase aɗki 'kɔɗ jeel kici.»

²⁰ Isa taad taargen se, kaad kɛn naan dooy dooy jeege daan ɓɔɔɔ *Bee Raa ki. Naan kɛn se, naan iɗg ɕɛɛ nakɗ kɛn jeege lee tɔmb *sɛrke maak ki; num gaɗ gɔtn se, nam ɔɗ ɔl te jiɗ roɗ ki eyo taa kaadiɗ aas te ey ɓɔɔɔ.

Isa taad ɔɔ naan utu tɛrl gɔtn Bubiɗ ki

²¹ Isa taadɛn daala ɔɔ: «Maam se m'ɓaa ɓaao ɔɔ naase utu amki jea, naɓo naase se utu aki kooy maakɗ *kusiɗse ki. Taa gɔtn maam m'an ɓaa se le, naase aki kɔɗ ɓaa eyo.»

²² Gɔtn se magal Yauɗge taad te naapa ɔɔ: «Taar kɛn naan taad ɔɔ gɔtn maam m'ɓaan ɓaa se naase aki kɔɗ ɓaa eyo. Bin se, naan kalin ki ɓo ɓaa ɓaa tɔl roɗ la?»

²³ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Naase se, jee do naan ki, num maam le, m'iiɗno raan. Naase se, jee do naan ki ara, num maam se, m'mɛtn jee do naan ki ara ki eyo.»

²⁴ Taa naan se ɓo maam taadseno m'ɔɔ, naase se utu aki kooy maakɗ kusiɗsege tu. Kɛn naase jaay 'baate 'kaalki maakse do maam kɛn m'iɗg daayum se, naase se utu aki kooy maakɗ kusiɗsege tu.»

²⁵ Gɔtn se naade tɔnd mɛtiɗ ɔɔ: «Naai tap ɓo naɗa?» Isa tɛrlɛn ɔɔ: «Do kupm mɛt ki tap ɓo maam m'ɔɗ te eyo num m'taadsenoga.»

²⁶ Do naase ki se, maam m'ɔk taarge deɗa kɛn m'asen taada ɔɔ gɛn kɔjn ɓɔɔɔ dose ki. Num gaɗ Debm kɛn ɔlumo se, naan taad taar mɛt ki. Ɔɔ taar kɛn maam taad jeege tu se, m'booy gɔtn naan ki.»

²⁷ Num taar jaay naan taadɛn te *Raa Bubu se, naade ɔnd te mɛtiɗ eyo.

²⁸ Gɔtn se Isa deekɛn daala ɔɔ: «Kɛn naase jaay 'tup 'tɔolkiga *Goon Deba ro kaag ki uun daariɗkiga raan se, kaad kɛn se jaay naɓo naase aki jeele, maam se ɓo debm kɛn m'iɗg gɛn daayum. Ɔɔ maam se m'tɛd naka gɛn dom eyo, num maam taad se m'taad te nakɗ kɛn Bubum dooyumo.»

²⁹ Debm kɛn ɔlumo se, naan utu te maama. Naan ɔɗ ɔɗnum te kalum ki eyo, taa maam se daayum m'tɛd nakɗ kɛn tɔliɗ naan ki.»

³⁰ Gɔtn se kɛn jeege jaay booy taar Isa taad bin se, jeege deɗa took aal maakde doɗ ki.

*Gaan Raage ute gaan *Bubm sitange*

³¹ Gɔtn se Isa taad Yauɗge tun aalga kaal maakde doɗ ki se ɔɔ: «Kɛn naase jaay ɔkki taarum maakse ki tɔɔg se, naase aki tɛdn jee mɛtum kɛn mala mala.»

³² Ute naan se naase aki jeel taar mɛt ki, ɔɔ taar mɛt ki kɛn naase aki jeel se ɓo, asen kɔɔdn dose maakɗ ɓul ki.»

³³ Naade tɛrlin ɔɔ: «Naaje se k'metjil *Abraamge ɔɔ ɓii kalan naaje k'tɛd te ɓul nam gam eyo. Naai 'taadjen ɔɔ: naase aki kɔɗ tɛdn ɓul ey sum se, taa di?»

³⁴ Isa tɛrlɛn ɔɔ: «'Booyki beɛ m'asen taada: debm jaay tɛd nakɗ *kusiɗ se, naan ɔɔp tɛdga ɓul gɛn kusiɗa.»

³⁵ Bulu se naan kɔɗ king maakɗ ɓee ki gɛn daayum eyo, num goono ɓo debm 'king maakɗ ɓee ki gɛn daayum.

³⁶ Taa naan se ɓo kɛn Goon Raa jaay ɔdsenga maakɗ ɓul ki num, naase aki kɔɗ dose deɛr deɛr.

³⁷ Maam m'jeele naase se metjil Abraamge. Naɓo naase 'baate 'kuunki taaruma ɔɔ taa naan se ɓo naase 'je amki tɔɔɔ.

38 Maam se m'taadsen nakŋ ken maam m'aako goŋn Bubum ki. Gaŋ naase se 'tedki nakŋ ken naase 'booykiro goŋn bubse ki.»

39 Naade terliŋ ɔ: «Bubm naaje se, Abraam.» Isa terlden ɔ: «Ken naase jaay gaan Abraamge deer num, naase aki tedn nakgen aan goɔ Abraam tedo se.

40 Num boŋse naase 'je amki tɔɔɔ. Taa maam m'taadsenga taad taar met ki ken maam booyo goŋn Raa ki. Nakgen bin se Abraam ɔŋ tedŋ te eyo.

41 Num gaŋ naase se 'tedki nakgen ken bubse lee tɔda.» Naade terliŋ ɔ: «Naaje se k'gaan bumige eyo. Naaje j'ok Bubu kalaŋ sum, ɔ Bubm naaje se, Raa!»

42 Isa deekden ɔ: «Ken Raa jaay Bubse num kaadn naane, naase amki jea. Maam m'iino goŋn Raa ki ɔ m'baado kic bo taa naaŋa: maam se m'baado gen dom eyo, num naaŋ bo debm ken ɔlumo.

43 Gen di naase 'booy okki taarum ey se? Taa taar maam m'taadsen se naase aasiŋki gen booy kokiŋ eyo.

44 Bubm naase se, naaŋ Bubm sitange. ɔ naase 'jeki tedn nakŋ ken bubse maakiŋ jea. Do dokiŋ kic bo, naaŋ bo debm teeso gen tɔɔl jeege. ɔ naaŋ se taad taar met ki eyo, taa nakŋ met ki se goŋn naaŋ ki goŋ. Ken naaŋ baaga taadn taar-kooŋo se taargen se naaŋ uun doŋ ki bo taada, taa naaŋ se debm taar-kooŋo ɔ bubm jee taar-kooŋge.

45 Num gaŋ maam se m'taadsen taar met ki. Taa naaŋ se bo naase 'baate 'tookki taaruma.

46 Maakse ki se naŋa jaay am koŋ taadn kusiŋ ken maam tɔda ɔ ken maam m'taad taar met ki num, naase 'baate kuunki taarum se gen di?

47 Debm gen Raa se, booy uun taar Raa. Num naase se, jee Raage eyo, taa naaŋ se bo naase 'baate 'booyki taaruma.»

48 Goŋn se magal Yaudge taad Isa ki ɔ: «Ken k'deek j'ɔ naai kɔd *Samari ɔ debm sitan se, taarje met ki.»

49 Gaŋ Isa terlden ɔ: «Maam se debm sitan eyo. Num maam se *m'nook Bubuma, gaŋ naase aalumki maak ki eyo.

50 Maam se m'je jeege bo am nook eyo, num deb kuuy bo je jeege am nooko, naaŋ bo debm utu 'kɔŋn boɔɔ.

51 'Booyki beɛ m'asen taada: debm jaay booy uun taar maam se, mɔoŋn naaŋ se 'koŋ kooy eyo.»

52 Goŋn se, magal Yaudge deekiŋ ɔ: «Boŋse naaje k'jeeliga naai se debm sitan! Ey num Abraam te jee taad taar teeco taar Raa ki ken do dokiŋ se kic bo ooyga, gaŋ naai 'taad ɔ debm jaay booy uunga taar naai num, mɔoŋn 'koŋ kooy eyo.

53 Bin se bubjen Abraam ken ooyga se naai magal ciriŋ la? Ey num jee taad taar teeco taar Raa ki se kic bo ooyga ɔ naai magal roi bin se 'je kaasn te naŋa?»

54 Isa terlden ɔ: «Ken maam bo m'nook rom mala sum num, nookŋ ro maam se nakŋ ceɛɛ. Ken nookum maam se, Bubuma, ɔ naaŋ bo ken naase 'taadki ɔki naaŋ bo Raase se.

55 Gaŋ naase 'jeel okiŋki eyo ɔ maam se m'jeel m'okiŋ mala mala. Ken maam jaay m'taad m'ɔ m'jeel m'okiŋ ey se, m'tedn debm taar-kooŋo aan goɔ naase kici. Num maam se m'jeel m'okiŋa ɔ m'ok taariŋ se maakum ki.

56 Bubse Abraam se maakiŋ raapo ɔ naaŋ aak kaam giin m'ano 'baa do naaŋ ki. Ken naaŋ jaay aak naaŋ se sum se, naaŋ maakiŋ raap den aak eyo.»

57 Do taar ken naaŋ taad se magal Yaudge deekiŋ ɔ: «Naai ken baari si-mii kic aas te ey sum bo aakga Abraam ne?»

58 Isa terlden ɔ: «'Booyki beɛ m'asen taada: kaad ken j'ooj te Abraam ey se, maam m'utu tap.»

59 Goŋn se naade tɔs koa je aŋ tundu, naŋo naaŋ end iig daan jeege tu ɔ iin teec daan boɔ *Bee Raa ki se naatn.

9

*Isa ed lapi gaab ken j'oojiŋ tap bo kaam-tɔko
(Mk 8.22-25, 10.46-52)*

1 Bii kalaŋ Isa deel deel se, aak gaaba kalaŋ bin se j'oojiŋ bo kaam-tɔko.

2 Goŋn se jee metiŋ ki tɔnd metiŋ ɔ: «Debm dooyje, ken tuj *Raa ki jaay ɔl gaabm se j'oojiŋ kaam-tɔko se, naaŋ mala laŋu bubin te koŋ le?»

3 Isa terlden ɔ: «Ken ɔl jaay k'j'oojiŋ kaam-tɔko se, taa *kusiŋ koŋ te bubin eyo, ɔ gen naaŋ mal eyo. Num ute naaŋ se, Raa bo 'je taadn naabiŋ jeege tu!

4 Ken kaada jaay utu se, beeki se, k'tedki naabm gen debm ɔlumo. Ey num ken naɔɔ jaay aanga num, nam 'koŋ tedn naab diŋ eyo.

5 Kaad ken maam m'utu do naaŋ ki boŋrt se, maam bo goŋn wɔɔɔ gen jee do naaŋ ki.»

6 Ken Isa jaay taad naŋ taariŋ se, tup booriŋ naaŋ ki, deepiŋ te naaŋa ɔ uun ɔtiŋiŋ kaam gaab ken kaam-tɔko se.

7 Ɔo deekin ɔɔ: «Baa tug kaami maakɩ Ɔo ken ɔk maane ɔɔ Ɔo se 6o ken k'danɩn Siloam se.» Siloam se je deekɩ ɔɔ: j'olɩnga. Ɔoɩn se debm kaam-tɔɔkɔ iin 6aa tug kaamina ɔɔ ken naan terlo terl se, naan aak kaaka.

8 Jee do daambooginge ute jee jeelin do dakiɩa jaay aakiɩo naan le, baayo baay se deek ɔɔ: «Kese 6o debm kaam-tɔɔkɩ ken ing le baayo se ey la?»

9 Jee metinge deek ɔɔ: «Kese 6o naana.» Kengen kuuy deek ɔɔ: «Ɔoɩ! Kese naan eyo. Nam 6o tecin tece.» Ganj gaabm kaam-tɔɔkɔ se taadden ɔɔ: «Kese maam mala.»

10 Ɔoɩn se naade tond metin ɔɔ: «Ted ɔɔ di jaay kaami ɔɔf aak se?»

11 Naan terlden ɔɔ: «Gaabm k'danɩn Isa se 6o deep boorin te naana ɔɔ ɔtumsin kaamum ki ɔɔ deekum ɔɔ: 'Baa tug kaami maakɩ Siloam ki se.» Ɔoɩn se 6o maam m'iin 6aa tug kaamuma ɔɔ kaamum ɔɔf aaka.»

12 Naade tond metin ɔɔ: «Gaabm se utu gay?» Naan terlden ɔɔ: «Maam jeel Ɔoɩn eyo.»

**Parizige tond metn gaabm debm kaam-tɔɔkɩ Isa edin lapi se*

13 Ɔoɩn se j'ok k'6aan te gaabm, ken ingo kaam-tɔɔkɔ se, Ɔoɩn Parizige tu.

14 Ganj 6ii ken Isa deep naana ute boorin jaay ɔt kaam gaab ken debm kaam-tɔɔkɔ ɔɔ kaamin ɔɔf aak se, 6iin se *6ii sebit.

15 Taa naan se 6o Parizige kic tond metin ɔɔ: «Ted ɔɔ di jaay kaami ɔɔf aak se?» Naan terlden ɔɔ: «Gaabm ken k'danɩn Isa se 6o, deep boorin ute naana ɔɔ ɔtum kaamum ki ɔɔ m'6aa m'tug kaamuma ɔɔ kaamum ɔɔf aaka.»

16 Maakɩ Parizige tu se jee metinge deek ɔɔ: «Gaabm se debm Raa eyo. Taa 6ii sebit kic 6o naan aalin maak ki eyo.» Ganj jee kuuy deek ɔɔ: «Debm *kusiɩn naan Raa ki sum 6o, 'kɔɩn tedn nakɩ-kɔɔgen deel do bin ne?» Ɔoɩn se taarde 6aa ɔk metn naap eyo.

17 Ɔoɩn se ter naade tond metn gaabm ingo kaam-tɔɔkɔ se daala ɔɔ: «Maak-saapm naai ki num, gaabm ɔɔfio kaami se, naai ɔɔ di?» Naan terlden ɔɔ: «Naan se debm taad taar teeco taar Raa ki.»

18 Ganj magal Yaudge se baate tooko ken gaabm se jaay j'oojin 6o kaam-tɔɔkɔ ɔɔ 6orse kaamin ɔɔf aakga kaak se; taa naan se 6o, naade danjo kon te bubin se.

19 Ɔoɩn se naade tond metde ɔɔ: «Gaabm se 6o kese goonse ɔki oojinki kaam-tɔɔkɔ se ne? Ɔo 6orse 'ted ɔɔ di jaay kaamin ɔɔf aak se?»

20 Bubin ute kon terlden ɔɔ: «Kese goonje mala. Naaje se deere j'oojin 6o kaam-tɔɔkɔ.

21 Ganj ted ɔɔ di jaay kaamin ɔɔf aak se, naaje j'ond eyo ɔɔ nam nam ɔɔdin kaamin se le, naaje k'jeelin eyo. Naan le debm magala, 'tondki metina naan mala asen taadn metina.»

22 Ken ɔl kon ute bubin jaay taad bin se, taa naade 6eer 6eer magal Yaudge tu. Taa magal Yaudge se dookga dook taarde ɔɔ debm ken jaay taadga ɔɔ: «Isa 6o *al-Masi se» naade an tuurin maakɩ *6ee ken Yaudge lee tusn maak ki se naatn.

23 Taa naan se 6o kon te bubin deek ɔɔ: «Naan le debm magala, tondki metina.»

24 Ter Parizige se danjo gaabm ken ingo kaam-tɔɔkɔ se, daala, deekin ɔɔ: «Naan Raa ki se, naai taad taar met ki. Gaabm se le naaje k'jeelin naan se debm kusiɩna.»

25 Naan terlden ɔɔ: «Ken gaabm se 6o debm kusiɩna, lo debm kusiɩn eyo, maam jeel eyo. Nakɩ maam jeel se, maam se j'oojum kaam-tɔɔkɔ ɔɔ 6orse kaamum ɔɔf aakga.»

26 Naade taad gaab ken se ɔɔ: «Naan tap 6o tedi ɔɔ di? Ɔo kaami se naan tedin ɔɔ di jaay ɔɔf aak se?»

27 Naan terlden ɔɔ: «Taar se maam taadsenga taad metina. Na6o naase mala, 'baate 'tookki taar se! 'Jeki m'asen taad metin daal se gen di? Lo naase 'je aki tedn jee metin ki kic le?»

28 Ɔoɩn se Parizige baagin naaja deekin ɔɔ: «Naai 6o metn gaabm se ey num! Naaje se k'jee metn *Musa ki.

29 Naaje k'jeel se Raa se taado Musa ki. Num ganj naan se iino Ɔoɩn gay gay se, naaje k'jeel eyo!»

30 Ɔoɩn se gaabm ingo kaam-tɔɔkɔ se terlden ɔɔ: «Ken naase jaay ɔki 'jeelki Ɔoɩn naan iino ey se taar se deel doa! Ey num gaabm se naan 6o debm ɔɔdumo kaamuma.

31 Naaje k'jeelki Raa se, booy keem nɔɔ jee kusinge eyo. Num ganj Raa se booy keem nɔɔ debm ken aalin maak ki ɔɔ ted nakɩ ken Raa maakɩn jen ro ki.

32 Bii kalan jaay k'booy j'oo nam ɔɔdga kaam debm j'oojin 6o kaam-tɔɔkɔ se Ɔoɩ.

33 Ken gaabm se jaay debm Raa ey se, naan 'kɔɩn tedn dim eyo!»

34 Naade terlin ɔɔ: «Naai 6o j'ooji maakɩ kusiɩn ki tappi ɔɔ ganj ter 'je ajen dooy naaje ne?» Ɔoɩn se naade tuur ɔɔdin naatn.

35 Ken Isa jaay booy ɔɔ naade tuuringa naatn se, Ɔoɩn se naan 6aa je ɔɩna ɔɔ deekin ɔɔ: «*Goon Deba se, naai aal maaki don ki la?»

36 Gaabm se terlin ɔɔ: «Naka, 'taadum tu naan nana jaay maam m'kaal maakum don ki se?»

37 Isa deekin ɔɔ: «Aaka! Debm ken naai aakin daar naani ki jaay taadi se, kese 6o naana.»

³⁸ Gaabm se deek ɔ: «Mɛluma, maam m'aalga maakum doi ki.» Gɔtn se naan no naan ki ɔɔ ɛrg naanin ki.

³⁹ Gɔtn se Isa deek ɔ: «Maam m'baado do naan ki se taa kɔjn bɔɔɔ, taa jee kaam-tɔɔkge se kaamde kɔɔdn kaaka, ɔ jeegeen kaamde utu aak kaak se le utu 'tedn jee kaam-tɔɔkge.»

⁴⁰ Parizigen utu te naan se, ken naade jaay booy taar ese se deekin ɔ: «Ken bin se naaje kic k'jee kaam-tɔɔkge la?»

⁴¹ Isa tɛrlɛn ɔ: «Ken naase jaay 'tedkiga ted jee kaam-tɔɔkge num, kaadn naane naase aki tedn jee kusinge eyo. Num gan borse naase 'deekki ɔki: «Naaje se jee kaamje aak kaaka.» Taa naan se ɔ naase utu ingki maakj kusinse ki se.»

10

Isa aal naagj taara ute debm gaam baatge

¹ Tɛr Isa taadden ɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: debm end tɔrdn baatge tu jaay aal te taa doob eyo, ganj aal got kuuy se, naan se debm ɔoogo ɔ debm tujn jeege.

² Num ganj debm aal te taa doobo se, naan se ɔo debm gaam baatge.

³ ɔo debm ken ing bɔɔb taa doobo se, ɔdnj kaam taara ɔ baatge se booy mindina. ɔo baatn naange mala se, naan danje te rode ɔ ɔd teecnde naatn.

⁴ Ken naan jaay ɔd teecndega naatn se, naan lee naande ki, ɔ naade ɔk metina taa naade booy jeel mindina.

⁵ Num naade se kɔj kɔkj metn nam kuuy eyo. Ken naade booyga mindin kic ɔo aanin kaana, taa deb kuuy se naade booy jeel mindin eyo.»

⁶ Isa se taadden te kaal naagj taara, num ganj jee se booy ɔk metn taar ken naan taadden se eyo.

Isa naan debm gaam bɛɛ

⁷ Tɛr Isa taadden daala ɔ: «'Booyki bɛɛ m'asen taada: maam se ɔo aan gɔo m'taa doobm baatge.

⁸ Jeegeen baado paac deet naanum ki se, naade se jee ɔoogge ɔ jee tujn jeege, naɔo baatge se took te taarde eyo.

⁹ ɔo maam ɔo aan gɔo m'taa doobo. Ken debm jaay end te doobm maam se, naan 'kɔj kaaja. Naan kɔj kenɛ ɔo teecn baa gaam te maraadiɔa.

¹⁰ Debm ɔoogo baado se, gen ɔoogo, gen tɔɔɔ, gen kutu. Num ganj maam m'baado se, taa jeege 'kɔj kaaja ɔ 'kɔj kaajn gen taad eyo.

¹¹ «Maam se m'debm gaam bɛɛ: debm gaam bɛɛ utu kutn kɔna taa baatinge.

¹² ɔo debm ken gaam gen gurs sum se, naan se mel baatge eyo ɔ baatge se le gen naan eyo. Ken aakga k-sogsogi utu baado se, naan an resn te baatge. ɔo k-sogsogi se baado ooc baatge ɔo woɔkde naatn.

¹³ Taa naan le ted naabm gen gurs sum, ɔlin dim te baatge eyo.

¹⁴ Num maam se m'debm gaam bɛɛ, maam m'jeel baatumge ɔo baatumge kic ɔo jeelum maama

¹⁵ aan gɔo Bubum jeeluma ɔo maam jeelin naan se, maam m'utu kutn koma taa baatumge.

¹⁶ ɔo maam m'ɔk baatgen kuuy ken te naatn kici. Naade se kic ɔo m'utu m'adeno kɔjn baaɔ. Naade se kic utu 'booy jeel minduma. Bin se naade utu tum tedn ɔɔl baatgen kalan ɔo debm gaamde kic ɔo 'tedn kalan.

¹⁷ Bu se jema taa maam m'utu m'kedn koma ɔo tedga num maam m'utu m'duru.

¹⁸ Nam nam jaay am kɔɔdn kɔmb taa tɔɔɔ se gotɔ. Maam mala ɔo m'kedn koma taa maam se m'ɔk tɔɔɔ ken m'je le m'kedn koma ɔo m'ɔk tɔɔɔ ken m'utu m'duru. Kɛse ɔo nakj ken Bubum taadumo ɔo m'teda.»

¹⁹ Gɔtn se Yaudge jaay booy taar Isa taad bin se, taarde baa ɔk metn naap ey daala.

²⁰ Maakde ki se, jee den taad ɔ: «Naan le debm sitan ɔo do le tedga gen naan eyo. Num ing 'booyki taarin se gen di?»

²¹ Ganj jee metinge deek ɔ: «Debm sitan 'kɔj taadn taargen bin eyo; ɔo sitan se 'kɔj tɔdn kaam jee kaam-tɔɔkge la?»

Yaudge ɔd und Isa

²² Kaad ken se kaadn kuul ki, ɔo ɔii ken se Jeruzalem ki Yaudge ted ted maak-raapde gen ɔii ken naade daapo *Bee Raa tedo salal*.

²³ Gɔtn se daan bɔɔr 'Bee Raa ki metn daabm ken k'danjn daabm Salomon se, Isa lee baa kaam ara kaam ara.

* 10:22 Laa ken ara se ɔl gaan *Israelge saap do kaad ken Juda Makabe daap Bee Raa ken Jeruzalem ki ken do dɔkin Antioj tujino maakin se ɔo naan se maakj baar ken kaaru ute si-mec-kaar-sɔo (164) kaad ken se j'ooj te Isa *al-Masi ey ɔɔrtɔ.

24 Yaudge baado ol gurugiina deekin oo: «Naaje tap bo j'ai booy bini nun ki jaay naai ajesiin taadn tal se? Ken naai bo al-Masi le, 'taadjesiina!»

25 Isa terlden oo: «Ey num maam m'taadsenga, nafo naase 'baate 'tookki taaruma. Nakgen maam m'ted te ro Bubum paac se kic bo, taad saadn maama.

26 Gan naase 'baate tookki taarum se, taa naase se baatn maamge eyo.

27 Baatn maamge se booy jeel minduma, maam jeelde oo naade se ok metuma.

28 Oo maam m'aden kedn *kaajin gen daayum. Oo naade se 'kon kut eyo oo nam kuuy aden kon kujn jim ki eyo.

29 Bubum ken edumdeno se naan magal do nakge tu paac, nam 'kon kujn ne dim jin ki eyo.

30 Maam te Bubum se, naaje k'kalanj.»

31 Ken Yaudge jaay booy taar se, naade toso ko daala gen tund toolina.

32 Gan ter Isa taadden oo: «Nakgen jiga sum se, maam m'tedga dena te ro Bubuma oo naase aakkiga te kaamse. Num taa nakj ken gay jaay naase je amki tund toal se?»

33 Yaudge terlin oo: «Taa nakj jigan naai ted se bo, naaje k'je j'ai tund toal eyo. Num gan naai bo naaj *Raa, taa naai debkilimi sum bo 'ted roi aan goo Raa.»

34 Isa terlden oo: «Maakj *Ko Taar Raa naase ki se, taar se k'raanjinga raanja j'oo: *Naase se raage.*»†

35 «'Booyki, Raa jaay dan *raage*, jeegeen ken naan taadden taarin se. Bin se, k'jeelki taar Raa k'raanjinga raanj se nam an kon toal eyo.

36 Gan maam ken Bu mala bo beer oddumo oo olumo do naan ki, taa maam m'taadga taad m'oo maam Goon Raa sum bo, naase oki maam m'naaj naaj Raa.

37 Ken maam jaay m'tedn naabm gen Bubum ey num, onte 'kaalki maakse dom ki.

38 Num ken naabm maam m'ted se jaay gen Bubum num, ken naase 'baate 'kaalki maakse do maam ki kic num, naase aalki maakse do naab ken maam m'ted se. Ute naan se naase aki kon jeel Bubum se, utu te maama, oo maam m'ing te naanja.»

39 Gotn se magal Yaudge iin daala, je an koka, gan naan iik uj jide ki.

40 Naan ok terl baa inj do ool gen Jordan ken kaam naane, gotn se bo ken Jan lee *batizno jeege.

41 Gotn se jeege dena baado onjina, naade deek oo: «Deere, Jan-Batist on ted te nakj-kooom gam eyo, num gan taargen paacn naan taad ro gaab ken se, kalan kic ooc te naan ki eyo.»

42 Gotn se jeege dena took aal maakde do Isa ki.

11

Yo Lazar

1-2 Gaaba kalan k'danjin Lazar, naan se gena Mari te gen Mart oo naade se ting Betani ki. Mari ese bo ken to uubm oot koot je Melje Isa ki, oo onjinsin te beekiina. Gan bii kalan genaaj Lazar se ooc koojo.

3 Genaanjen mendge se ol deba baa taad Isa ki oo: «Melje bere, debm naai 'jen se oocga koojo.»

4 Ken Isa jaay booy taar se, naan deek oo: «Kooj Lazar se an kon toal eyo, num naan se utu 'taadn nookj *Raa. Oo ute kooj Lazar se, Goon Raa *nookin ute 'keeme.»

5 Ey num Mart te genaaj Mari oo Lazar se, Isa jede aak eyo.

6 Gan gotn ese ken Isa jaay booy oo Lazar koojo se, naan oop ted bii dio got ken k'baado j'onjin se.

7 Ken bii di jaay deel se, naan deek jee metin ki oo: «J'iin k'terl k'baaki taa naan Jude ki.»

8 Gotn se jee metin ki deekin oo: «Debm dooyje, goor goor ese sum bo Yaudge je ai tund toali te koa se bo, naai 'je terl baa gotn naane daal ne?»

9 Isa terlden oo: «Goto jaay iipga oo kaada jaay ookga se naan lek bini aan teger jaay ooc ey la? Taa naan se bo debm lee te kaam kaada se naan rook eyo, taa te kaam kaada se naan aak nakgen do naan ki.

10 Anum debm lee noor se, naan 'rookj koooc taa gotn woor ken an woor goto se goto.»

11 Ken Isa jaay taad nan taarin se, naan ter deekden oo: «Bere, medjege Lazar se, kaamin okga bia, gan maam m'utu m'an baa duru.»

12 Jee metin ki se deekin oo: «Melje, ken naan jaay toodga bi se, naan utu 'kon lapia.»

13 Ute naan se Isa jeden taadn oo Lazar se ooyga. Gan maak-saapm naade ki se, oo daan naane Isa taadden te toodn bi aan goo ken jeege lee tood se sum.

14 Gotn se Isa taadesin tal oo: «Bere, Lazar se ooyga.

15 Num ken Lazar ooy jaay maam goto gotn naane se, maam maakum-raapo taa naase. Taa bin se naase aki kaal maakse dom ki paac. Borse j'iin k'baa k'j'onjinki.»

† 10:34 Aak KKR 82.6.

16 Gōtn se debm metin ken k'danin Tōma ðo ron Tōma se je deekn ðo rōn, naan deek jee metn Isa ken metinge se ðo: «Naaje kic 60 j'iin k'baaki te naana j'aki baa kooy kalan.»

Isa tōog maakn Mart te gen Mari

17 Ken Isa jaay aan se, ɔn Lazar ɔkga bii sɔɔ maakn baad ken aan gɔɔ iifi se.

18 Aan gɔɔ Betani se gɔɔr te Jeruzalem, daande se ɔk kilometir baa baa nakn mɔto sum se,

19 taa naan se 60, Yaudge dena baado taa 'daar ro Mari ute Mart ki taa yo genaade.

20 Ken Mart jaay booy ðo Isa utu baado se, naan iin baa ɔnina, gan Mari se ɔp ing beene.

21 Ken Mart jaay aan se deek Isa ki ðo: «Meluma, ken naai jaay utu gotn ara ki num, kaadn naane genaam 'kooy eyo.

22 Gan borse ken naan ooyga kic 60 maam m'jeele nakn paacn ken naai 'tɔndga meta gotn Raa ki se, Raa se naan aisin keda.»

23 Isa deekin ðo: «Genaai se utu 'duru.»

24 Gōtn se Mart terlin ðo: «Meluma, maam m'jeele biin dunia nan jaay jeege utu ade dur se, naan kic utu ade duru.»

25 Isa deekin ðo: «Maam 60 debm dur jeege daan yoge tu ðo ken ed kaaja jeege tu. Debm ken jaay aal maakin do maam ki se, ooyga kic 60 utu 'kɔn kaaja.

26 Debm jaay ing ðo aal maakin do maam ki se, naan se mɔɔtn 'kɔn kooy eyo. Num do taar ken se naai 'took la?»

27 Gōtn se Mart terlin ðo: «Yee Meluma, maam se m'aal maakum doi ki taa naai 60 *al-Masi, Goon Raa, ken utu ade baa do naan ki se.»

28 Ken Mart jaay taad nan taarin se, naan iin baa ɔn genaan Mari ðo taadin naan ki ðo: «Debm dooyje se baadoga ðo naan dani.»

29 Ken Mari jaay booy taar se, naan naar iin baa gotn Isa ki.

30 Naan ken se Isa end te Betani ki ey borto. Naan utu ing king got ken Mart ɔnino se.

31 Gan Yaudge se ing king beene ute Mari, naade ing selin sele. Ken naade jaay aakin naan naar iin teec se, naade ɔk metina. Taa naade saap ðo: «Kaadn naane naan baa baa taa baad ki se, gen baa keeme.»

32 Ken Mari jaay aan ɔn Isa got ken naan ing se, jaay naan aakin se, ooc metn jen ki ðo deekin ðo: «Meluma, ken naai jaay utu gotn ara ki num, kaadn naane genaam se 'kooy eyo.»

33 Ken Isa aak Mari te Yaudgen ɔko metina jaay baag keeme se, gotn se Isa maakin ɔn daar eyo, gotn se maakin tuju.

34 Naan tond metde ðo: «Naase aalin'kiga kaam gay?» Naade terlin ðo: «Melje, 'baado kaaka.»

35 Gotn se Isa eeme.

36 Gan Yaudge taad ðo: «Aakki tu! Lazar se naan jen den aak eyo!»

37 Anum maakde ki se, jee kandum deek ðo: «Debm kaam-tɔko kic naan ɔadin kaamina, num Lazar 60 n'ɔn gaasin te yo ki ey la?»

Isa dur Lazar daan yoge tu

38 Gōtn se ter Isa maakin ɔn daar ey daala, naan iin baa taa baad ki. Baadn se aan gɔɔ iifi ðo taarin se naade gaasin te koa.

39 Gōtn se Isa deekden ðo: «Ko taar ki se ɔadin'ki naata.» Mart, genaade debm ooy se, deekin ðo: «Meluma, naan se ɔkga bii sɔɔ maakn baad ki; borse naan tedn ootga.»

40 Gan Isa deekin ðo: «Maam taadiga taada m'ɔo ken naai jaay aalga maaki do maam ki num naai utu 'kaakn *nookn Raa ey la?»

41 Gōtn se naade ɔad und te ko taar ki se naata, Isa uun kaamin raan ðo deek ðo: «Bua, m'tɔomi taa naai 'booyunga.

42 Deere, maam se m'jeele daayum nakn maam m'tɔndga meti 60, naai 'lee 'booyum booyo. Anum m'taad se taa jee den gurug aalum se, naade 'jeele naai 60 ɔlumo.»

43 Ken Isa jaay taad nan taarin se, naan ɔad ɔy makɔn ðo: «Lazar 'teecol!»

44 Gōtn ese debm ooyga kooy se teeco, ðo teeco se jinge te jenge se k'teelinga teel te kala ðo daan kaamin se naade deebin kala. Gōtn se Isa deek jeege tu ðo: «'Tuutin'ki kalingen ron ki se naata ðo ɔnin'ki naan baa.»

Magalgen gen Yaudge se end tel gen tɔol Isa

45 Yaudgen baado daar ro Mari ki se, naade jaay aak nakn Isa ted se, denin took aal maakde don ki.

46 Gan jee metinge se baa ɔn *Parizige ðo taadden nakn ken Isa tedo se.

47 Gōtn se *magal jee tedn serke Raage tu ute Parizige, naaden *jee kaakn metn taargen Yaudge se paac tuso ðo taad ðo: «Gaabm se j'an'ki tedn ɔo di? Naan le tedn nakn-kɔɔbge dena ɔn eyo.

48 Ken jaay j'ɔnin te naan se le, jeege paac utu 'tookn taar naana. ɔo bere som *Romege se utu ade baao ðo utu an tɔokn te 'Bee Raajege ðo utu an terecn te naanjege.»

49 Maakde ki se gaaba kalan k'danin Kayip. Baar se, naan bo magal jee tedn serke Raage tu, naan deek do: «Naase se 'jeelki dim eyo.

50 Naase 'saapki kic bo oninki eyo, ey num beeki se, deb kalan bo 'kooyo 'kon jee dena. Bin se naanjege se 'kon teren te magalin eyo.»

51 Taa baar se naan bo magal jee tedn serke Raage tu, bin se taar naan taad se iino maak-saapm naan malin ki eyo, gan taar naan taad se, iino gotn Raa ki. Jo taar naan taad se je taadn do: Isa se utu kooy taa Yaudgen te denin,

52 do naan utu kooy se taa Yaudge kalin ki sum eyo, num gan kooy naan se utu 'tusn gaan Raagen gotn baa se paac 'tedn kalan.

53 Bii ken se sum bo, magal Yaudge uun doa taa taal Isa.

54 Taa naan se moon Isa baate lee maakn Yaudge tu, naan iik tok baa maakn naan ki kalan bini k'danin Epraim, ken goor te kod-baara. Gotn ese bo naan baa ing te jee metin ki.

55 Jeege dena iino taa naanjege tun kuuy do baado Jeruzalem ki, gen tugn daapm rode naan Raa ki, taa *'laa Paakn gen Yaudge se oopga gooro.

56 Daan boor *'Bee Raa ki se naade lee je Isa do gotn se naade taad te naapa do: «Naase tap bo 'saapinki doki dio? Bere, daam jaay ey num, Isa se ade kon baa laa ki se eyo.»

57 Taa magal jee tedn serke Raage tu ute Parizige se, taadga taad jeege tu do: «Debm ken jaay jeel gotn Isa num, aden taadn gotina taa naade an baa koko.»

12

*Mari ot itir je Isa ki
(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)*

1 Ken Isa jaay aan Betani ki gotn ken naan duro Lazar daan yoge tu se, oopga bii mace sum bo, Yaudge 'tedn *'laa Paak.

2 Gotn se k'ted koso taa naana do Mart uuno koso se, baado tonddesina. Gan maakn jeege tun ing os kos te Isa se, Lazar kic utu maakde ki.

3 Gotn se Mari uuno itir aas kaam doocn kurku do itir se k'danin *nard* do naan se itir salal do onno. Naan jee itir se do je Isa ki do otinsin ute beekina do bee naade ing maak ki se, oot itir itir sum.

4 Gotn ese maakn jee metin ki se, debm ken k'danin Judas Iskariot se, naan bo ken tedga num utu an kut se, deek do:

5 «Beeki se, itir se jaay k'duginga utu tamma kaar-moto* do gursn se k'nign jee daayge tu num beey ey la?»

6 Ken Judas jaay taad bin se, taa naan saap bo do jee daayge tu eyo, num gan taa naan debm boogo; aan goo naan debm kon gursde dey se, naan iinga num lee tuun tuun metn gursn ese.

7 Gotn se Isa deek do: «Menda se onin kaam kalan! Nakn naan tedum se kесе bo aasga gen bii duubuma.

8 Jee daayge se daayum utu te naase. Num gan maam se, daayum m'kon king te naase eyo.»

Magal Yaudge je taal Lazar

9 Kaadken se Yaudge dena ken booy jaay j'oo, do Isa utu Betani ki se, naade iin baado. Naade baado se taa Isa sum eyo, num naade baado se taa kaakn Lazar ken naan durino daan yoge tu se kici.

10 Gotn se *magal jee tedn serke Raage tu uun doa gen taal Lazar kici.

11 Taa Lazar se, Yaudge dena iin resde do baado uun taar Isa.

*Isa end Jeruzalem ki aan goo Gaarge
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-10; Lk 19.29-44)*

12 Metbeenki se, jee den baado gen tedn *'laa Paak se, booy do Isa utu baado Jeruzalem ki.

13 Naade gaano doomo jidege tu, do teec baado doon Isa. Naade doonin se, doon doo do:

«Ozaana†,

*Raa tedn beey do deb ken baado te ro Meljege Raa, naan se bo Gaar *'Israelge‡.»

14 Isa on goon buur gaaba se ook ingo do ki, aan goo taar ken k'raano do dakiya ken deek do:

15 *Jee maakn geger ken Sion ki, Sante 'beerki, aakki gaarse ookoga do goon buur ken gaaba utu baado.**

* 12:5 Tamma kaar-moto se aas konn deba maakn baar ki. † 12:13 Ozaana se je deekn do: Raa aaja. ‡ 12:13 Aak KKR 118.25-26. § 12:15 Sion se, naan ro Jeruzalem kici. * 12:15 Aak Zak 9.9.

16 Nakgen deel metn-jiki paac se kaad ken se, jee metin ki se on jeel ok te metin eyo. Num gan ken Isa Raa *nookin se jaay bo, naade saap onina nakn Isa ted se, taa nakj se k'raaninoga raanja do dakiina do kese bo nakgen ken jeege tedinsin se.

17 Anum jee den ingo te Isa jaay aako ken naan danjo Lazar maakn baad ki jaay Lazar duro daan yoge tu se, naade se bo baado os maanin jeege tu.

18 Aan go naade booyga booy nakn-kooom naan tedo se, taa naan se bo jeege teec baado dood Isa.

19 Gotn se *Parizige baag taadn te naapa do: «Aakki! Naan se le cirga dojege, do borse se le, jeege paac baaga metin ki.»

Grekgen metinge baado je kaakn Isa

20 Bii *Iaa Paak ki se, Grekgen† metinge baado Jeruzalem ki gen keem Raa.

21 Naade se bo baado on Pilip ken iino Betsaida ken taa naan Galile ki se do naade tond metin do: «Naka, naaje se k'je kaakn Isa.»

22 Pilip baa on Andre do taadin do naaden di se paac baa taad Isa ki.

23 Isa terlden do: «Borse kaadn ken *Goon Deba *nookin keem se, aanga.

24 'Booyki be'e m'asen taada: kaam teenje jaay j'oojin te ey se, naan ing gotin ki sum. Num gan ken j'oojinga num, kaamin se ut naatn, do ken teeco se baado ooj dena.

25 Debm je ron se, utu kutn konu do debm do naan ki ara jaay je Raa cir ron se, naan se utu 'kon *kaajn gen daayum.

26 Debm jaay je tedn naabm maam se, 'kokn metuma. Gotn maam m'utu se, debm tedn naabum se kic 'king te maama. Ken debm jaay tedum naabm maam se, Bubum utu an magala.»

Isa taad do naan utu 'kooyo

27 Ter Isa taad do: «Borse maam m'ing se nirlum aayuma, num gan m'taadn m'oo di? M'taadn m'oo: Bua, aajuma gen kaadn dubar utu 'kaan dom ki se 'sookumsin naatn rom ki bin ne? Goto! Maam baado tap bo taa naan se.

28 Bua, *'nookn roi.» Gotn se k'booy mindi taad maakn raa ki do: «Maam se m'nookinga do m'utu m'an nookn daala.»

29 Jee den ing gotn ese jaay booy se, taad do: «Kese Raa bo aata.» Gan jee metinge deek do: «Kese *koon Raa gam bo taadin.»

30 Gan Isa terl taadn daala do: «Mind taad se taad te maam eyo, anum naan se, taad te naase.

31 Borse kaadn ken Raa an kojn booro do jeege tun do naan ki se aanga. Biin se bo *Bubm sitange, naan bo Gaar jee kusingen do naan ki se, j'an tuurin naatn.

32 Ken maam se jaay j'uun k'daarumga raan se, maam m'tedn jeege paac ade baa gotum ki.»

33 Ken naan jaay taad taargen se, naan je taadn do te doobm gay jaay naan utu 'kooyo.

34 Jee denge se deekin do: «Naaje k'booy maakn *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se do: *al-Masi se baadoga num naan se 'ting gen daayum. Anum gen di jaay naai taad do: *Goon Debm j'an tupm tol ro kaag ki do j'an kuun daar raan se? Goon Debm ese ken gay daala?»

35 Isa terlden do: «Gotn woor ken lee woorsen goto se, kaadin oopga gooro. Kaad ken naan utu se, 'leeki maakn got ken woor se, taa bin se gotn ood se asen naar kokn do jise ki eyo. Taa debm lee maakn got ken ood se le, naan jeel gotn naan baan se eyo.

36 Kaadn gotn woor utu se, 'tookki 'leeki utu gotn woor se. Taa bin se naase aki tedn gaan got ken wooro.»

Ken Isa jaay taad nanj tariin se, naan iin onde do baa oom gotn dok te naade.

Yaudge baate tooko gen kaal maakde do Isa ki

37 Ute nakn-kooogen Isa ted den naande ki se kic bo, Yaudge baate kaal maakde don ki rok.

38 Taa naan se bo taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taadno se aanga doobin ki ken do:

Meljege Raa, taari naaje jaay k'lee k'taad jeege tu se, nana took uunga

do *Meljege Raa tap bo 'toggin se, naan taadga nanj ki?**

39 Yaudge jaay on aal maakde do Isa ki ey se, taa Ezayi se taadga taad taar ese se kici ken do:

40 *Deere, jee se Raa turumdenga kaamdege do tedden naade tedga jee do-mongge*

taa kaamde kaakn kokn got eyo do bide booy kokn taar eyo

do *ute maakde kic naade kon booy kuun jaay ade terl ro maam ki,*

ey num kaad ken naane se, maam Raa m'aden kaaja.§

† 12:20 Grekgen se jeege metjil Yaudge eyo. ‡ 12:38 Aak Eza 53.1. § 12:40 Aak Eza 6.9-10.

⁴¹ Ken Ezayi jaay taaf bin se, taa naan aakga kaak *nookr Isa do taargen naan taado se, taad ute naana.

⁴² Ute naan se kic bo maakr magal Yaudge tu se, jeege dena aal maakde do Isa ki. Nafo taa *Parizige se, naade on taadin tal naan jeege tu eyo, taa naade beer do som Parizige aden tuur naatn, maakr *fee ken Yaudge lee tusn maak ki se.

⁴³ Taa naade je tom ken jikilimge lee tomde se bo, bee cir ken Raa bo aden tom.

Isa se naan bo gotn woor gen jee do naan ki

⁴⁴ Gan gotn se Isa uun mindin raan taad do: «Debm jaay aal maakin do maam ki se, naan aal maakin do maam ki sum eyo, num naan se aal maakin do Deb ken olumo.

⁴⁵ Jo debm ken aakumga maam se, aakga Debm ken olumo se kici.

⁴⁶ Maam se m'gotn woor ken baado do naan ki se, taa debm jaay aalga maakin do maam ki se, naan 'konj king maakr got ken ad eyo.

⁴⁷ Ken debm jaay booy taaruma do onkin maakin ki ey se, maam bo m'an konj booro don ki eyo. Taa maam m'baado se, gen konj booro do jeege tun do naan ki eyo, num m'baado se gen kaajn jeegen do naan ki.

⁴⁸ Debm jaay ad unduma do baate tookr taarum se, booro utu kooon don ki. Taa giin dunia an nan se, taargen maam m'taadin se bo utu an konj booro don ki.

⁴⁹ Taargen maam taaf se, m'terac te dom eyo. Kese Bu ken olumo se bo olum m'taaf taargen se do m'dooy jeege.

⁵⁰ Maam m'jeele taar ken naan taadumo gen teta se, kese bo taar ken edkaaja gen daayum. Taar ken maam m'taaf se, m'taadin aan go ken Bu taadumsino.»

13

Isa tug je jeengen metin ki

(Mt 26.19-20; Mk 10.35-45; Lk 22.14-18,24-27)

¹ Aan go dappga bii kalan sum bo Yaudge 'tedn *laa Paak se, Isa jeelga kaadn ken naan 'kiin kon do naana an baa gotn Bubin ki se aasga. Jo jeengen do naan ki se daayum naan jeden aak eyo. Jo naan jeden ute maakin paac.

² Ken aan kaadn kos ki jaay naade baag kos se, kaaf ken se *Bubm sitange endga kend maakr Judas goon Simon Iskariot ki, gotn se naan saap je doobm an kutn Isa.

³ Aan go Isa se jeel Bu se edinga nakge paac kaam jina, taa naan iino gotn *Raa ki do tedga num utu 'terl baa gotn Raa ki se,

⁴ Ken naade utu os kos se Isa iin ad aal kal magalina do uun dook maakin ute kal ken k'lee k'j'otn je jeege.

⁵ Ter naan omb maane maakr baay ki do baag tugr je jee metin ki do otdesin te kal ken naan uun dookr maakin ki se.

⁶ Ken jaay aan do Simon Pier ki se, Simon Pier deekin do: «Meluma, naai bo am tugr je maam ne?»

⁷ Isa terlin do: «Nakr maam ted se, borse naai 'konj jeel metin eyo, num gan tedga jaay som naai utu 'jeel kokr metin bee.»

⁸ Gotn se Simon Pier deekin do: «Naai bo am tugr je maama! Goto!» Isa terlin do: «Ken maam jaay m'tugi te jei ey se, dim jaay ai tum te maam se goto.»

⁹ Gotn se Simon Pier terlin do: «Meluma, jem sum eyo, num tugum jingge ute dom paac kici.»

¹⁰ Isa deekin do: «Debm jaay roogga roog se, kon roogr kuuy ey sum ken appin se 'tugr jen sum taa debm roogga se ron paac aacga walak do naan tedga aak bee naan Raa ki. Borse naase 'tedkiga jee aak bee naan Raa ki, nafo 'paacki eyo.»

¹¹ Taa debm ken jaay utu an kut se, Isa jeelina. Taa di naan deek do: «Naan Raa ki se naase akki bee 'paacki eyo.»

¹² Ken Isa jaay tug je jeenge aas se, naan uun uus kal magalina, do baado ing got ken naade ing os kos se. Gotn se naan ton metde do: «Nakr maam m'tedsen se, naase 'jeel okki metin dey la?»

¹³ Ken naase jaay 'danumki doki: «Debm Dooyje» do «Melje» se, taarse se met ki. Deere, maam bo m'Debm Dooyse do Melse.

¹⁴ Ken maam Melse do m'Debm Dooyse jaay bo m'tugsen jesege se, beeki se, naase kic 'lee 'tugki je naapge bin kici.

¹⁵ Ken maam jaay m'tedsen naan se, taa naase kic bo aki kon tedn aan go gen maam m'tedseno se kici.

¹⁶ Booyki bee m'asen taada: debm tedn naaba gotn deb ki se, naan se magal cir debm ken naan lee tedn naaba eyo do debm aan naaba deb ki se, naan magal cir debm ken lee onin naaba eyo.

17 Nakgen se, borse naase 'jeel əkkiga metiŋa ken naase jaay 'tediŋkiga naan se num, maakse 'raapo.

18 Taar ken maam m'taadse, m'taad te naase paacki eyo, taa jeegen ken maam bo m'l'ber m'taodde se, maam jeelde. Gan taar ken k'raaniŋ do dakiŋ se, aanga doobiŋ ki ken oo: *Debm ken lee əs mappa te maam se, 'terlunga naaga.**

19 «Kor nakŋ se jaay ute kaan se, maam m'taadsesiŋ borse. Bin se nakŋ se jaay aanga kic num, naase aki 'jeele maam se debm ken tiŋg gen daayum.

20 'Booyki ber m'asen taada: debm dood ək debm kaan naabum jiga se, naan se dood əkum maam mala, əd debm dood əkum maam se dood ək Debm ken əlumo.»

*Isa taad əd Judas utu an kutu
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)*

21 Ken Isa jaay taad nan taariŋ se, gotn se maakiŋ tuju. Do naan taaddesiŋ tal oo: «'Booyki ber m'asen taada: maakse ki se deb kalan utu am kutu.»

22 Gotn se jee metiŋ ki baag terl kaakŋ naapa oo saap maakde ki oo: «Nan tap bo taad te nanja?»

23 Deb kalan maakŋ jee metiŋ ki se, naan se bo debm ken Isa jeŋ se utu iŋg ceŋ ki†.

24 Gotn se Simon Pier tediŋ nakŋ ken naan an kaakŋ jeel ro ki oo: «N'tond metiŋ naan tap bo n'taad te nanja?»

25 Gotn se debm ken metn Isa ken ese se deŋ kaadn Isa ki tond metiŋ oo: «Meluma, kese tap bo nanja?»

26 Isa terliŋ oo: «Kese debm ken maam m'utu m'dupm mappa əd m'kol maakŋ baay ki jaay m'an ked se.» Gotn se Isa dup mappa əl maakŋ baay ki oo ed Judas goon Simon Iskariot ki.

27 Ken Judas jaay ək mappan ji Isa ki se, gotn ese sum bo *'Bubm sitange baado end maakiŋ ki. Gotn se Isa deekiŋ oo: «Nakŋ naai 'je 'teda se 'naar tediŋ yəkodo.»

28 Gan jee iŋg gotn ese se maakde ki se, metn taar ken naan taad se, nam tap bo booy jeel te metiŋ eyo.

29 Aan goo Judas bo debm bəobm gursde dey se, jee metiŋge saap oo kaadn naane Isa jeŋ taadn oo n'baa n'dugo nakŋ tediŋ laa, ey le jeŋ taadn oo n'baa n'ed naka jee daayge tu.

30 Gan gotn se, Judas jaay ək mappan k'dup k'l'ediŋsiŋ sum se, naan naar teec naatn. Do kaad ken se goto tedga nooro.

Isa taadden əd k'je naapa

31 Ken Judas jaay teec sum se, Isa deek oo: «Borse se *Goon Deba se *nookiŋ ute 'keeme oo ute ro Goon Deba se Raa kic nookiŋ ute keeme.

32 Aan goo Raa nookiŋa utu 'keem ute doobm Goon Deba se, bin se Goon Deba kic əppga baata Raa utu an nooko.

33 Genunge‡ maam se m'korŋ king den te naase ey sum. Naase utu amki jea nafo aan goo ken m'taado Yaudge tu se, m'taadsen naase ki kici, gotn maam m'an ba se, naase aki korŋ ba eyo.

34 Borse maam m'taadsen nakŋ naase utu aki ted se ken kiji: 'jeki naapa. Aan goo ken maam m'jeseno se, bin se naase kic 'jeki naapa.

35 Ken naase jaay 'jeki naapa deer num, ute naan se jeege paac 'jeele, naase se jee metn maam ki.»

36 Gotn se Simon Pier tond metiŋ oo: «Meluma, naai 'baa gay?» Isa terliŋ oo: «Borse gotn maam m'an ba se, naai am korŋ daan eyo. Num kaadn naai am daan se, moon kuuy jaayo.»

37 Pier terliŋ oo: «Meluma, gen di jaay naai oo borse maam m'ai korŋ daan ey se? Taa naai se, maam m'kooyo!»

38 Isa terliŋ oo: «Naai se bo 'kooy taa maam ne? 'Booy ber m'ai taada: kor korŋŋo 'kooy ey sum bo, naai 'naaiŋ dool moto oo naai 'jeelum eyo.»

14

*Isa se naan doobm ken əl jeege gotn *Raa ki*

1 On te 'kuunki nirlse, naase aalki maakse do Raa ki oo aalki maakse do maam ki kici.

2 Gotn kingi utu dena raan maakŋ bee Bubum ki. Ken jaay goto num, kaadn naane maam m'taadsenga. Maam ba se taa m'asen ba daapm goto.

3 Ken jaay m'baa daapsenoga goto num, maam m'ade terle m'utu m'asen toso taa j'aki ba king tele.

4 Naase 'jeelki doobm ken maam m'an ba se.

* 13:18 Aak KKR 41.9. † 13:23 Yaudge se ken naade əs kos num tood res yer kerle do ji jeele oo doodege se əliŋ kaam sak tabil. ‡ 13:33 Genunge se gotn se Isa je taadn oo jee metiŋ ki se naan jee aagan goo gaan maakiŋge mala.

⁵ Gətn se Təma deekiŋ ə: «Məlje, gətn naai 'baan 6aa se naaje k'jeel eyo, ə doobm se tap 6o j'an jeel ə di?»

⁶ Isa deekiŋ ə: «Maam 6o doobo, m'taar mət ki ə debm kən ed kaaja jeege tu. Ə debm jaay 6aa gətn Bubum ki se kaal te doobm maam jaayo.

⁷ Kən naase 'jeelumki maam se, Bubum kic num naase anki 'jeele. Borse, naase 'jeeliŋki ə aakiŋkiga te kaamse.»

⁸ Pilip deekiŋ ə: «Məlje, 'taadjen tu Bua, na6o bεεjega sum.»

⁹ Isa deekiŋ ə: «Do dakiŋ maam m'tiŋg ute naase se 6o ə naai 'jeelum ey ne Pilip? Debm aakunga maam se, naan se aakga Raa Bubu. Gen di jaay deekum ə: 'Taadjen tu Raa Bubu se?»

¹⁰ Naai 'took ey la kən maam m'iŋg ute Bua ə Bu iŋg te maam se, taargen maam m'taadsen se maam m'tεεc ute dom eyo, gaŋ Bu kən naaje k'kalan se 6o lee tεdn naabiŋa.

¹¹ 'Tookki taaruma kən maam m'iŋg ute Bua ə Bu iŋg ute maam se, kən 'tookki taarum ey kic num, 'tookki taa nakŋ-kə6gen maam m'lee m'tεd se.

¹² 'Booyki bεε m'asen taada: debm aal maakiŋ do maam ki se, 'kəŋ tεdn nakgen aan gəo maam m'lee m'tεd se, ə naan se utu 'tεdn nakgen cir gen maam se daala, taa maam 6aa 6aa gətn Bubum ki.

¹³ Nakgen paacŋ naase utu aki tənd mεta te ro maam se, maam m'utu m'an tεda bin 6o maam Goono se m'taadn *nookŋ Bubuma.

¹⁴ Nakŋ kən naase 'təndki mεta ute ro maam se, maam m'utu m'an kəŋ tεda.»

*Isa deek ə utu adε kəl *Nirl Raa jeenge tu*

(1Jn 5.3, 2.3-5; Jn 16.5-15,33)

¹⁵ «Kən naase jaay 'jemki num, naase aki kəŋ tεdn nakŋ kən maam m'taadsen gen tεda se.

¹⁶ Maam m'utu m'tənd mεtn Bubuma, ə naan utu aseno kəl debm kən asen kiŋg noogŋ daayum.

¹⁷ Debm kən naan adε kəl se, kεse Nirl Raa mala kən taad taar mət ki. Naan se jee do naan ki an kəŋ kəŋ eyo, taa naadε se əŋ aakiŋ eyo ə jeeliŋ eyo. Gaŋ naase se 'jeeliŋki taa naan utu te naase ə utu iŋg maakse ki.

¹⁸ Maam m'asen kəŋ kəŋ genaalge eyo, maam m'utu m'asen tεrl kəŋə.

¹⁹ Əpga baata jee do naan ki se am kaak ey sum, gaŋ naase se utu amki kaakum m'iŋg zεεrε, ə naase kic num aki kəŋ kaaja.

²⁰ Bii kən se, naase aki 'jeele maam m'iŋg te Bubuma ə Bubum iŋg ute maam se, naaje k'kalan ə naase ute maam se, naaje k'kalan ki kici.

²¹ «Taar kən maam m'taadsen gen tεda jaay debm tεdiŋ se kεse 6o debm jema, ə debm jem maam se, Bubum kic an jea ə maam kic m'utu m'an jea ə m'an taadn roma, taa naan am jeele.»

²² Judn kən Judas Iskariot ey se, deekiŋ ə: «Məlje, naai ə ajen taadn roi naaje ki sum ə jee do naan ki jaay ai kaak ey se ajensiŋ taadn ə di?»

²³ Isa tεrlin ə: «Debm jem maam se 'tookŋ kuun taaruma ə Bubum se utu an jea maam te Bubum se k'6aa gətiŋ ki, ə k'king tεε ute naaŋa.

²⁴ Debm kən jem ey se, naan 'took taarum eyo. Taar kən naase iŋg 'booyki maam m'iŋg m'taadsen se m'tεεc te dom eyo, gaŋ naan se Bubum əlumo se 6o taada.

²⁵ Maam m'taadsen nakgen se kaad kən maam m'utu te naase.

²⁶ Bubu se utu adε kəl *Nirl Salal ute ro maama, taa naan asen noogo ə naan asen dooy nakge paac, ə utu asen tεdn naase aki saapm jeel mεtn taargen maam m'taadseno se.

²⁷ «Əŋ te 'kuunki nirlse ə əŋte '6eerki. Maam m'6aa 6aa se m'asen kəŋ təosuma kən asen tə6ŋg maakse, ə təosn se 6o kən utu maakŋ maam ki kici. Maam m'asesin kεdse aan gəo gen jee do naan ki eyo.

²⁸ Naase 'booykiga taar kən maam m'taadsen m'ə m'6aa 6aao num m'utu m'adε tεrl m'asen kəŋə. Kən naase jaay 'jemki num maam 6aa 6aa gətn Bubum ki se, bεeki num, maakse raapo taa Bubum se naan magal cirum maama.

²⁹ Maam m'taadsen 6orse kər nakgen se aan te ey 6ərt se, kən naadε se jaay aanga kic num, naase aki tooko.

³⁰ Naan ki se maam m'kəŋ taadn dεn te naase ey sum, taa gaar gen do naan se utu '6aado. Na6o deere, naan se ək tə6o dom ki eyo.

³¹ Num gaŋ taa jee do naan ki 'jeel maam se, m'je Bubuma ə m'tεdn nakŋ kən naan taadumi. Iiŋki gətn ara; k'6aaki!»

15

*Isa se naan *ko biŋ mala mala*

¹ Isa taad jeege tun metin ki daala oo: «Maam se aan goo ko bin mala mala oo Bubum se, naan bo mel ko bin se.

² Teletgen paacn dook ute maama oo ken ooj ey se, naan gaan tund naatn. Gan teletn ken ooj se naan gaan daapina taa koojn den cir ken se daala.

³ Taargen ken maam m'taadsen se, 'daapsenga, akiga bee naan *Raa ki.

⁴ Ing 'dookki ute maama aan goo ken maam m'utu m'ing m'dook te naase se. Aan goo teletn ko bin k'gaan k'j'undga naatn num on ooj ey se se bin bo ken naase jaay ing 'dookki ute maam ey se, naase aki kon tedn nakn aak bee eyo kici.

⁵ Maam se m'ko bin oo naase se 'teletumge. Debm ing 'dook te maama oo maam m'ing m'dook te naan se, debm se utu 'tedn nakgen jiga den aak eyo. Anum ken naase jaay 'dookki te maam ey se aki kon tedn dim eyo.

⁶ Debm ken ing 'dook te maam ey se j'utu j'an gaan kund naatn aan goo teletn ko bin k'gaan j'undin se naan utu tuutu oo j'an tosn tooo.

⁷ Ken naase jaay ing 'dookki te maama oo taarum jaay ing maakse ki se, 'tndki metn nakn naase 'jeki oo naase anki kon.

⁸ 'Tedki nakgen bee dena, bin se naase aki 'tedn jee metum ki oo nakgen se *'nookn Bubuma.

⁹ Maam m'jese aan goo ken Bubum Raa 'jem maam se kici. Ing 'dookki te maama, bin se naase aki 'jeele maam se m'jese.

¹⁰ Ken naase jaay 'tedki nakn maam m'taadsen gen teda se num, keese naase ing dookki ute maam maakn maak-jem ki, aan goo maam m'ted nakgen ken Bubum taadum gen teda se jaay m'ing *dook ute Bubum maakn maak-jen ki se.

¹¹ «Maam m'taadsen nakgen se taa naase aki kon maak-raapuma, oo maak-raapse se 'tedn maak-raapm maraadin ki.

¹² 'Booyki! Nakn ken maam m'taadsen gen teda se: 'jeki naapa aan goo ken maam m'jese se.

¹³ Debm ken jaay ed kon taa medinge se, naan se jede te maakin cir paac.

¹⁴ Nakn maam m'taadsen se jaay, naase 'tednki se, naase se bo medn maamge.

¹⁵ Maam se moon m'asen kon dan bulumge ey sum, taa debm bulu se on jeel nakn ken melin lee ted se eyo. Num naase se maam m'dan se medumge, taa maam m'taadsenga nakgen paacn ken maam booyo gotn Bubum ki.

¹⁶ Naase bo 'beer adumki eyo, anum maam bo m'beer m'taadseno se taa m'asen kol naaba aki 6aa tedn nakn aak bee oo nakgen ting gen daayum. Taa bin se nakn naase paac 'tndkiga meta ute ro maam se, Bubum asen 'kon keda.

¹⁷ Nakn maam m'taadsen m'oo aki ted se: 'jeki naapa.»

Jee do naan ki utu koon kund jee metn Isa ki

¹⁸ «Ken jee do naan ki jaay ad undse se, 'jeelki naade ad undumoga maam bo deete.

¹⁹ Ken naase jaay metn jee do naan ki num, kaadn naane naade asen jea, taa naase aki 'tedn metn naade. Gan naase 'tedkiga metn naade eyo, oo maam se m'beer m'taadseno maakn naade ki se, naase 'tedkiga kalse ki, taa naan se bo naade ad undse naatn se.

²⁰ Saapki tu do taar ken maam m'taadseno m'oo: debm tedn naaba gotn deb ki se, naan se magal cir debm ken naan tedn naaba gotn ki se eyo. Jee se jaay dabarumo maam se, naase kic, naade utu asen dabara; oo naade jaay uun taar maam se taar naase kic bo, naade utu kuunu.

²¹ Naade utu asen tedn nakgen se paac dose ki se taa maama, taa naade le jeel debm olumo se eyo.

²² Ken maam m'gaado jaay m'taadden te taargen se ey num, naade 'tedn jee *kusinge eyo, num borse maam m'gaado m'taaddenga jaay naade baate kuun se, naade 'kon doobm ken naade an koon dode eyo.

²³ Debm ad undum maam se, ad und Bubum kici.

²⁴ Nakn kooogen maam m'ted daande ki ken bii kalan nam tedn te ey se, ken maam jaay m'tedin te ey num, naade kon 'tedn jee kusinge eyo. Num borse nakn-kooogen maam m'teddesin se naade aakinga ute kaamde. Ute naan se kic bo naade ad undum maam te Bubuma.

²⁵ Nakn naade ted se aanga doobin ki aan goo k'raanin maakn *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ken oo: *Jee se ad undum se, cere sum.**»

²⁶ Ter Isa deekden oo: «Debm utu ade 6aa jaay asen noogse, ade kiin gotn Bubum ki, oo ken maam m'gaaga gotn Bubum ki num, m'asesino kol. Naan se bo Nirl naan Raa mala ken taad taar met ki oo ken iino gotn ki, ken naan baadoga se naan mala utu am tedn saaduma.

²⁷ Naase kic 6o utu amki tɛdn saadumge taa gɔtn maam m'baag naabum sum se, naase utuki te maama.»

16

¹ «Maam m'taadsen taar ese se, taa kaal maaksen naase aalki do *Raa ki se anki kɔn eyo.

² J'utu j'asen tuur maakɔ *ʒee kɛn Yaudge lee tusn maak ki ɔ kɛn kaadɪn utu kaan se, jeege utu asen tɔɔɔ, maak-saapm naade ki num ɔ kaadɪn naane naade tɛd tɛd naabm Raa.

³ Naade utu 'tɛdn naan se, taa naade jeelum maam eyo ɔ jeel Bubum eyo.

⁴ Gaɔ maam m'taadsen naan se, kɛn kaadɪn aanga kic num, naase aki saapm do taar kɛn maam taadseno se. Kaadkɛn maam m'utu m'baag baag naabum se, maam m'ɔɔ m'taadseno te naan se eyo, taa maam m'utu te naase.»

*Naabm ɣɛn *Nirl Raa*

⁵ Bɔrse maam taadga taad m'ɔɔ m'6aa 6aa gɔtn deb kɛn ɔlumo, na6o maakse ki se, debm jaay 'tɔnd mɛtum ɔ naai '6aa gay kic 6o gɔtɔ.

⁶ Num gaɔ taar maam m'taadsen bin se, tujsega maakse.

⁷ Ey num taar maam m'taadsen se taar mɛt ki; kɛn maam m'6aaga se asen tɛdn jiga naase ki; kɛn maam jaay m'6aa te ey num, Debm Noogo se aɛ kɔn 6aa eyo. Num gaɔ kɛn maam m'6aaga num m'utu m'aŋo kɔɔ.

⁸ Kɛn naan 6aadoga num, naan utu 'taadɪn jeege tun do naan ki se, naade iigga do maak-saapm kɛn naade ɔk do *kusiɔ ki, do nak kɛn ute doobɪna, ɔ tɛr do kɔɔn bɔɔr kɛn Raa utu kɔɔn do jeege tu se kici.

⁹ Maak-saap naade ɔk do kusiɔ ki se lɛ taa naade aal maakde dom ki eyo.

¹⁰ ɔɔ maak-saapm kɛn naade ɔk do nak kɛn ute doobɪn se lɛ, taa maam 6aa 6aa gɔtn Bubum ki ɔ mɔɔtn naase amki kɔn kaak eyo.

¹¹ ɔɔ maak-saapm kɛn naade ɔk do kɔɔn bɔɔr kɛn Raa utu kɔɔn do jeege tu se lɛ, taa gaar do naan ki se bɔɔrɔ oocga don ki.

¹² «M'ɔk nakge dɛna kɛn m'asen taada, na6o kɛn m'taadsesinga bɔrse kic 6o, naase anki kɔn booy kɔk eyo.

¹³ Kɛn *Nirl Salal kɛn taad taar mɛt ki utu aɛ 6aa se, naan utu asen tɔɔɔ taa naase aki jeel taar mɛt ki se mala mala. Taa taar naan utu 'taad se, 'tɛrɛɔn don ki 6o 'taad eyo, gaɔ naan se utu asen taadɪn taar kɛn naan utu aɛ booyo, ɔ utu asen taadɪn nakgen utu 'kaan se.

¹⁴ Nirl Salal se utu am *nooko, taa nakgen jaay naan aɛ booy gɔtum ki se utu asesiɔ taadɪn naase ki.

¹⁵ Nakgen paacɔ Bubum ɔk se, nakgen se ɣɛn maam kici; taa naan se 6o maam m'taadsen m'ɔɔ: nakgen jaay naan aɛ booy gɔtum ki se utu asesiɔ taadɪn naase ki.»

Naase 'maakse utu raapo

¹⁶ «ɔɔpɔga baata naase utu amki kaak eyo, ɔ tɛdga ɔkɔ jaay sɔm utu amki kaaka.»

¹⁷ Gɔtn ese maakɔ jeenge tu se jee mɛtinge se taad te naapa ɔɔ: «Naan tap 6o je deekɔ ɔ dɔ kɛn taad ɔɔ: ɔɔpɔga baata naase utu amki kaak eyo, ɔ tɛdga ɔkɔ jaay sɔm utu amki kaaka, tɛr deek ɔɔ: maam 6aa 6aa gɔtn Bubum ki se?

¹⁸ ɔɔ taariɔ kɛn ɔɔ ɔɔpɔga baata se, je deekɔ ɔ dɔ? Taar naan taad se naaje j'ɔnd te mɛtiɔ eyo.»

¹⁹ Isa se jeele kɛn naade je tɔnd mɛtiɔ se, naan deekden ɔɔ: «Naase je aki jeel ute naapa mɛtn taar kɛn maam m'deeksen m'ɔɔ: ɔɔpɔga baata naase utu amki kaak eyo, ɔ tɛdga ɔkɔ jaay sɔm utu amki kaak se.

²⁰ Booyki bɛɛ m'asen taada: naase maakse utu tuju ɔɔ aki keeme, gaɔ jee do naan ki se maakde utu 'raapo. Maakse utu tujɔ deere, na6o tɛdga num, maak-tujse se 'dɛl maak-raapo.

²¹ Saapki tu do mɛnd kɛn 6aa 6aa koojo se: kɛn kaadɪn koojɪn jaay aanga se, naan dabar bini jaay ooj goono. Kɛn naan oojga num, dirigiɔ te dubariɔ se naatn ɔɔ naan maakiɔ raapo taa goon naan ooj se.

²² Taa naan se, naase kic bɔrse utuki maakɔ maak-tuj ki, ɔ tɛdga num, maam m'utu m'asen kaaka ɔ bin se maakse utu raapo ɔɔ maak-raapm naase se, nam an kɔn tuj eyo.

²³ «Bin 6o, 6ii kɛn se, naase aki tɔnd mɛtn dɪm gɔtum ki ey sum. 'Booyki bɛɛ m'asen taada: nakɔ naase 'tɔndki mɛta gɔtn Bubum ki te ro maam se, naan utu asen kɛda.

²⁴ Bini bɔrse kic 6o, naase 'tɔndki te mɛtn dɪm te ro maam eyo; bɔrse 'tɔndki mɛta ɔɔ utu aki kɔn, bin se 6o maakse 'raap maraadin ki.»

*Isa tɔɔɔ cir *dunia*

²⁵ «Taargen maam m'taadseno paac se, m'taadseno ute kaal naagɔ taara. Gaɔ kaadɪn utu 'kaan se, maam m'utu m'asen taadɪn ute kaal naagɔ taar ey sum. Num naan ki se nakgen taad taa Bubum se m'utu m'asesiɔ taadɪn tal tal.

²⁶ Biin se naase aki tønd metn nakge paac ute ro maama. Maam m'asen taada taa naase se maam m'kɔŋ tønd metn Bu ey sum;

²⁷ taa Bu mala se jese taa naase 'jemki maama ɔ naase 'jeelkiga maam se m'iino gɔtn Raa ki.

²⁸ Maam m'baado do naan ki se m'iino gɔtn Bubum ki; ɓorse maam m'kiin do naan ki se m'ɓaa gɔtn Bubum ki.»

²⁹ Gɔtn se jee metin ki deekin ɔ: «'Booyo, ɓorse naai 'taadjen tal tal aaljen naagn taar ey sum.

³⁰ ɓorse naaje k'jeele, naai se 'jeel nakge paac ɔ 'je nam 'tønd meti ey sum. Taa naan se ɓo naaje k'jeele naai se iino gɔtn Raa ki.»

³¹ Isa terlden ɔ: «'ɓorse naase 'jeelkiga sum la?

³² 'Booyki! Kaadin utu 'kaana, ɔ ɓorse kaadin se aanga, naase utu aki 'kaan wɔkɔ ɔ nanja kic ɓo 'kuun doobin doobiɓa ɔ utu amki kɔŋ kalum ki, naɓo maam se m'kalum ki eyo, num Bu se utu te maama.

³³ Taargen maam m'taadsesin se, taa ute maam se naase aki 'kɔŋ tɔɔse. Deere, naase utu aki 'kɔŋ dubar do naan ki, naɓo aayki kaamse taa maam cirga dunia.»

17

*Isa tønd metn *Raa taa jee metin ki*

(Eb 7.24-28, 4.14-16)

¹ Ken Isa jaay taad nanj taarin se, naan uun kaamin raan deek ɔ: «Bua, ɓere, kaadin se aasga naai *'nook Gooni, taa Gooni kic ai nooko.

² Naai edinga jikilimge paac kaam jinɓa, taa naan kedn *kaajn gen daayum jeege tun naai edinsinga se.

³ Kaajn gen daayum ken ese se taa naade ai jeeli naai Raa mala ken kalan lak ɔ am jeel maam Isa *al-Masi ken naai ɔlumo.

⁴ Do naan ki se maam nookiga ɔ naabi naai edum se, maam m'ted nanjinga.

⁵ ɓorse Bua, 'nookum naani ki aan gɔ ken naai 'nookumo kaad ken naai aal te dunia ey ɓort se.

⁶ «Maam m'taaddenga naade jeeliga naai jeege ken naai 'ber tɔɔdo do naan ki jaay edumden se. Naade se jee naaige, ɔ naai edumdenga kaam jima, ɔ naade booy uunga taar naai.

⁷ ɓorse naade jeele, nakn naai edumo paac se iino gɔtn naai ki.

⁸ Taar ken naai 'taadumo se, maam m'taaddesinga kici. ɔ naade took uunga, naade jeelga deere, maam se m'iino gɔtn naai ki ɔ naade tookga naai ɓo ɔlumo.

⁹ «Maam m'tønd meti se taa naade sum, ey num gen jee do naan ken ɓaa se paac eyo. Anum m'tønd meti se gen jee naai edumdeno kaam jima, taa naade se jee naaige.

¹⁰ Nakn maam m'ɔk paac se gen naai ɔ nakn naai ɔk paac se le, gen maama; ɔ ute doobm naade se ɓo, jeege 'kaakn nookuma.

¹¹ Naan ki se maam m'kɔŋ king do naan ki ey sum. Gan naade se utu king do naan ki ɔ maam le m'terl terl gɔtn naai ki. Bua, naai Debm *Salal se, ɓɔɓde ute tɔɔgi ken naai edum se. 'ɓɔɓde taa naade 'tedn kalan aan gɔ maam ute naai naaje k'kalan se.

¹² Kaad ken maam m'inggo te naade se, maam le m'ɓɔɓdeno ute tɔɔgn ken naai edumo se. Maam se m'ɓɔɓdenoga maakde ki se nam kalan tap ɓo ut eyo, ɔ deb kalan ken ut se le, taa taar k'raanjo do dakin se 'kaan te doobiɓa.

¹³ ɓorse maam m'terl terl gɔtn naai ki ɔ ken ɓorse m'utu do naan ki jaay m'taadden taargen se, taa naade kɔŋ maak-raapuma ɔ maak-raapm naade se, 'tedn maak-raapm maraadin ki.

¹⁴ Maam m'taaddenga taar naai, gan jee do naan ki se ɔd unddenga taa naade se metn jee do naan ken ɓaa se eyo, aan gɔ maam kic metn jee do naan ken ɓaa se ey se.

¹⁵ Maam m'tønd meti se taa aden tɔsn naatn do naan ki eyo, num taa aden ɓɔɓm ro Deb ken ing ɓo gen tedn *kusin sum se.

¹⁶ Naade se metn jee do naan ken ɓaa se eyo, aan gɔ maam kic metn jee do naan ken ɓaa se ey se.

¹⁷ Ute taar naai met ki se, naai 'tedden naade 'tedn jee naaigen mala mala; taa taar naai se taar met ki.

¹⁸ Aan gɔ ken naai ɔlumo do naan ki se, maam kic m'olden do naan ki.

¹⁹ Taa naade se, maam m'edi rom paac, taa naade kic ai kedn rode paac ute taar met ki.

²⁰ «Ken m'tønd meti se taa naade sum eyo, num m'tønd meti, taa jeege utu 'tookn taarde ɔ utu 'kaal maakde dom ki se kici.

²¹ Ɔnɔde naade paac 'teɔn kalarj. Bua, 'teɔɔden naade 'teɔn kalarj ute naaje kici, aan gɔɔ naai ing *dɔɔk ute maama ɔ maam m'ing dɔɔk te naai se. 'Teɔde naade 'teɔn kalarj kici, jaay jee do naanj ki se 'jeel naai ɔo ɔlumo.

²² Maam m'taaddenoga nookj naai ɛɔmo se, ute naanj se naade teɔn kalarj aan gɔɔ maam m'utu naai k'kalarj se.

²³ Maam m'ing m'dɔɔk te naade, aan gɔɔ naai ing dɔɔk te maam se. Bin se naade 'kɔnj dɔɔkj teɔn kalarj, jaay jee do naanj ki se 'jeele naai ɔo ɔlumo ɔ naai 'jede aan gɔɔ naai 'jem maam se.

²⁴ Bua, jee se naai ɔo ɛɔmɔdeno ɔ m'je gɔtn maam m'ing se, naade 'kingj ute maam kici. Taa naade kaakj nookuma, nookj ken naai ɛɔmo. Taa naai 'jemoga kaad ken naai aalo te do naanj ey ɔɔto.

²⁵ Bua, naai se debm daan ki, naɔo jee do naanj ki se jeeli te eyo, ganj maam se m'jeeli, ɔ jee se kic jeelga ken naai ɔo ɔlumo.

²⁶ Maam m'taadden naade jeelga roi, ɔ maam m'utu m'aden teɔn naade ai jeel kɔkɔ, taa maak-jei ken naai ɔk dom ki se 'teɔn do naade ki kici, bin se jaay maam m'kingj dɔɔkj te naade.»

18

Isa jeege ɔaado ɔkina

(Mt 26.36-54; Mk 14.32-50; Lk 22.39-51)

¹ Ken Isa jaay taad nanj taarin se, naanj iin te jee metin ki gaan kaam maane k'danj Sedron deel ɔaa jɔn ken kaam naane. Gɔtn se ɔk jinɛɛ ɔ naanj ute jee metin ki se ɔaa end maak ki.

² Ganj Judas je kutn Isa se, jeel gɔtn ese kici taa Isa ute jee metin ki se, lee ɔaado tus tus gɔtn ese.

³ Naanj deelo naan dɔɔl asgar *Rɔmɛge tu, ute asgargen ken lee ɔɔɔ *Bee Raa. Naade se *Parizige ute *magal jee teɔn serke Raage tu ɔo ɔldeno. Naade ɔaado jinɛɛ ki se, ute jel poodge te ɔɔmpdege ɔo ute nakj teɔn ɔɔrdege.

⁴ Num ganj Isa jeel paac nakj utu kaan donj ki se, naanj iiko cɛɛde ki deekden ɔo: «Naase 'jeki nanja?»

⁵ Naade terlin ɔo: «Naaje k'je Isan kɔd Nazaret.» Gɔtn se Isa terlden ɔo: «Kese ɔo maama.» Ganj Judas debm ken je kutin se utu maakj jeege tun se kici.

⁶ Ken jee se jaay booy Isa deekden ɔo: «Kese maam se,» jee se ter te metde diwir ɔo naade paac si naanj ki.

⁷ Ter Isa tɔnd metde daala ɔo: «Naase tap ɔo, 'jeki nanja?» Naade terlin ɔo: «Naaje k'je Isan kɔd Nazaret.»

⁸ Isa terlden ɔo: «Maam m'taadsenoga taada m'ɔo kese ɔo maama. Ken naase jaay, 'jemki maam sum num, ɔnki jee metum ki se 'ɔaao.»

⁹ Taar ken Isa taado se aanga doobin ki ken ɔo: *Maakj jeege tun ken naai ɛɔmɔdeno kaam jim paac se, nam kalarj maam m'utin te eyo.**

¹⁰ Gɔtn se, Simon Pier ɔɔd gɔrd-jerlin se, ɔo ɔg gaan te bi debm teɔn naabm magal debm teɔn serke Raa ki. Naanj gaan te bin do ji daama ɔo gaabm se k'danj Malkus.

¹¹ Ganj Isa taad Pier ki ɔo: «Gɔrd-jerli se ɔlin saapin ki gotin ki! *Kɔɔpm dubar ken Bubum ɛɔmo se, maam m'anj kaayin ey la?»

Jɔk k'ɔaan te Isa naan Annan ki

(Mt 26.57-75; Mk 14.53-72; Lk 22.54-65)

¹² Gɔtn se dɔɔl asgar *Rɔmɛge, ute bubde ɔo te asgargen ken lee ɔɔɔ *Bee Raa ken Yaudge ɔldeno se, iij-ɔk Isa ɔo dɔɔkina.

¹³ Naade ɔk ɔaansino deet se gɔtn Annan ki. Ɔo Annan se ɔo moom Kayipm gaaba. Ɔo ɔaar ken ese Kayipm ɔo *magal debm teɔn serke Raa ki.

¹⁴ Kayipm ese ɔo ken taado magal Yaudge tu ɔo: ken asen teɔn jiga naase ki se, deb kalarj ɔo 'kooyo ɔo 'kɔnj jee dena.

Pier baate Isa

¹⁵ Simon Pier ute debm metn Isa ken kuuy se, naade ɔko metn Isa. Num debm metn Isa ken kuuy se, *magal debm teɔn serke Raa ki se jeelina, gɔtn se naanj end te Isa kalarj ɔaa daan ɔɔɔ bee magal debm teɔn serke Raa ki se.

¹⁶ Ganj Pier se ɔɔp ing naatn taa doob ki, anum debm metn Isa ken kuuy, ken magal debm teɔn serke Raa ki jeelin se teeco. Ɔo ɔaado taad mɛnd ken ing ɔɔɔ taa doobo se, ɔo j'ɔnj Pier se endo.

* 18:9 Aak Jn 6.39 ɔo 17.12.

17 Ɔo mend ken ing bɔɔb taa doobo se, naan deek Pier ki ɔɔ: «Naai kic ɔo maakɔ jeege tun metn gaab ken se la?» Pier terlin ɔɔ: «Maam se metn naade eyo!»

18 Bii ken se kuulu ɔɔnɔ, taa naan se ɔo jee tɛdn naabge ute asgargen ken lee bɔɔb *Bee Raa se, ɔɔtn se naade tuuy poodo ɔɔ daar riib riibi. Ɔɔtn se Pier kic daar riib te naade.

**Magal debm tɛdn serke Raa ki se tɔnd metn Isa*

19 Ganj magal debm tɛdn serke Raa ki se baag tɔnd metn Isa se taa jee metin ki ɔɔ do taar ken naan lee dooyde.

20 Isa terlin ɔɔ: «Jee te dɛnde se maam taaddenga tal tal ɔɔ daayum maam m'lee dooyo jeege maakɔ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki ɔɔ m'dooyo jeege daan bɔɔr *Bee Raa ki, ɔɔtn ken Yaudge paac le tusn se taar dim kalan tap ɔo maam m'ɔyin te eyo.

21 Naai tap ɔo tɔnd metum bin se taa dɔo? Naai tɔnd metn jeege ting booyo taar ken maam m'lee taaddeno se. Ɔo metn taar ken maam taaddeno se le, naade jeelin paac.»

22 Do taar ken se sum ɔo maakɔ asgarge tun ken lee bɔɔb Bee Raa se deb kalan ken cɛɛn ki se, ɔɔndin metn bin ki ɔɔ deekin ɔɔ: «Magal debm tɛdn serke Raa ki ɔo k'taadin taar ken bin ne?»

23 Ganj Isa terlin ɔɔ: «Tɔadum tu taar di ken maam m'taad m'tujin se! Ɔo ken maam jaay m'taadga taar met ki num, gen di jaay naai ɔndum se?»

24 Isa jaay Annan ɔlin ɔɔtn Kayipm ken magal debm tɛdn serke Raa ki se, Isa k'dɔɔkinga dɔɔkɔ.

Pier baate Isa kuuy daala

25 Kaad ken Simon Pier daar riib riib poodo ɔɔtn ese se, naade deekin ɔɔ: «Maakɔ jeege tun metn gaab ken se, naai kic ɔo maakde ki la!» Ɔɔtn se Pier naaj ɔɔ: «Maam se metn naade eyo.»

26 Ganj maakɔ jee tɛdn naabm *magal debm tɛdn serke Raa ki se, deb kalan se taasn gaabm ken Pier ɔg gaarɔ te bin se, naan deek Pier ki ɔɔ: «Naai se, maam m'aakioga te naan maakɔ jinɛn ki daamo?»

27 Ganj ter ɔɔtn se Pier naaj daala ɔɔ kaad ken se sum ɔo ganj kɔɔnɔnɔ naar ɔɔd ɔɔyo.

*Isa j'ɔk k'baansin naan Pilat ki
(Mt 27.1-2,11-30; Mk 15.1-9; Lk 23.1-25)*

28 Tanɔɔrin nɔɔrin se, naade ɔko Isa ɔtn Kayip ki ɔɔ baansin bee magal *Rɔmɛge tu ronj Pilat. Ganj naade baate kend maak ki taa naade daapga daap rode gen kɔsn *laa Paak, taa naade je tɛdn kusina rode ki eyo.

29 Ɔɔtn se Pilat teec ɔnde naatn ɔɔ deekden ɔɔ: «Gaabm se naase ɔkin ki mindin gen di?»

30 Naade terlin ɔɔ: «Gaabm se ken tuj te dim ey sum ɔo naaje j'ansino kɔkn ɔaa ɔati ki la?»

31 Ɔɔtn se Pilat terlden ɔɔ: «Naase mala ɔk baansinki, ɔo taar se, ɔaa aakinki ute doobm naase.» Ganj Yaudge terlin ɔɔ: «Naaje j'undjen te kulu gen tɔɔl deba eyo.»

32 Bin ɔo taar ken Isa taado ɔo te doobm gay ken naan utu an kooy se, aanga doobin ki.

33 Ɔɔtn se Pilat terl end maak ki daala, ɔl k'danɔ Isa, ɔo naan tɔnd metin ɔɔ: «Naai ɔo Gaar Yaudge la?»

34 Num Isa terlin ɔɔ: «Taar naai t'aad se, naai mala ɔo saap ɔnin lɔbu, jeege kuuy ɔo taadi taa maam le?»

35 Pilat terlin ɔɔ: «Naai aakum maam se, m'kod Yaud la? Kɛse jeeige mala naaden *jee magal tɛdn serke Raa ki se ɔo ɔk baansio ɔotum ki je ai kutu. Naai tap ɔo tujga dɔo?»

36 Ɔɔtn se Isa terlin ɔɔ: «Gaar maam se gen do naanja ara eyo. Ken gaar maam jaay gen do naanja ara num, asgarumge am kɔn kɔnum Yaudge am kɔk eyo. Num ɔorse gaar maam se, gen do naanja ara eyo.»

37 Ɔɔtn se Pilat deekin ɔɔ: «Ken bin se, naai gaarge daamo?» Isa terlin ɔɔ: «Yɛɛ aan ɔoo ken naai t'adin se, maam se m'gaarge. Taa naan se ɔo maam j'oojuma ɔo maam m'baado do naan ki se taa m'tɛdn saada do taar ken met ki. Ɔo debm jaay ing ute taar met ki se, booy kuun taaruma.»

38 Pilat terl Isa ki ɔɔ: «Taar met ki se, taar gayo?»

Num ken Pilat jaay taad taar ese se, naan terl teec ɔaa ɔn Yaudge daala ɔo deekden ɔɔ: «Gaabm se, maam m'ɔn te taar dim kusin ɔotin ki eyo.

39 Aan ɔoo aanga laa Paakɔ gen Yaudge tak ɔo, maam m'lee m'tɔɔd tɔlsen tɔl maakɔ jee dangaye tu deba kalan se, ɔorse naase j'eki m'asen kɔɔdn kɔl Gaar Yaudge se la?»

40 Ter ɔtn se naade baag tɔɔyo ɔɔ: «Naaje k'je Barabas, ey num naan se eyo!» Anum ganj Barabas se, naan debm tujn nakɔ jeege.

Isa jeege je an ɔaa kutu

1 Ɔtn se, Pilat ɔl ɔo j'ɔk k'baano te Isa ɔo k'tandin ute mɛɛje.

2 Ɔo asgarge se, uj daapo jekε gen kɔrɔndɔ baado ɔndin don ki, ter naade uun uusin kal gaaringe aac bonj.

3 Naade iiko cεεn ki ɔo deekin ɔo: «Tɔɔse naai ki, Gaar Yaudge!» Gɔtn se, naade baagin tɔnd metn bin ki.

4 Ter Pilat teeco kuuy daala ɔo deek Yaudge tu ɔo: «'Booyki, gaabm se maam m'ano kɔɔdn teecn naatn. Taa naase aki jeele maam se m'ɔn te taar dim ken naase ɔkinƙi mindin ro ki eyo.»

5 Gɔtn se Isa teeco naatn ute jekn kɔrɔndɔ don ki ɔo te kal gaaringen aac se ron ki. Anum Pilat deekden ɔo: «Kese ɔo gaabm se!»

6 Num ken *magal jee tedn serke Raa ki te jeedege jaay aakin se, naade baag tɔɔdn tɔɔyɔ ɔo: «Naan se tupu tɔɔlin ro kaag ki! Tupu tɔɔlin ro kaag ki!» Ganj Pilat taadden ɔo: «Naase mala ɔk ɔaa tupu tɔɔlinki ro kaag ki; ey num maam se m'ɔn te taar dim ken naase ɔkinƙi mindin ro ki eyo.»

7 Yaudge terlin ɔo: «Naaje se j'ɔk *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ɔo maakn Ko Taar naajeye se taad ɔo debm bin se j'an tɔɔɔ. Taa naan ted ron Goon *Raa.»

8 Ken Pilat jaay booy taarde se, ɔeere ɔkin cir daala.

9 Pilat terl ɔaa ɔn Isa maak ki tɔnd metin ɔo: «Naai tap ɔo iino gay?» Num ganj Isa baate terlin taara.

10 Gɔtn se Pilat deekin ɔo: «Maam ara ɔo naai 'baate terlum taara ne? Naai 'jeel ey la ken maam m'ɔk tɔɔgɔ ɔo ken m'je num, m'ai kɔɔdn kɔɔɔ ɔo ken gɔtɔ le m'ɔk tɔɔgɔ ken m'ai tupm tɔɔl ro kaag ki se?»

11 Ganj Isa terlin ɔo: «Naai se ken Raa jaay edf eyo te tɔɔg ey se, naai ɔk tɔɔgɔ dom ki eyo. Taa naan se ɔo debm ɔk ɔlum ji naai ki se, tedga *kusin ciri naai se daala.»

12 Naan ken se sum ɔo, Pilat je doobm an kɔɔdn kal Isa. Num ganj Yaudge baag tɔɔdn tɔɔyɔ deek ɔo: «Ken naai jaay ɔɔd ɔlinga num, naai se medn Sezar* eyo. Taa debm jaay ted ron gaarge se, naan se debm taamooy Sezar.»

13 Ken Pilat jaay booy taargen se naan ɔl k'j'ɔk k'j'ɔɔdo Isa naatn, naan baado ɔndin gɔt ken j'iin k'daapinga daap te koa ken naan lee ɔjn bɔɔɔ jeege tu. Gɔtn se k'danjin te taar Ebre: *Gabbata*.

14 Aan gɔɔr te katar se, Pilat taad Yaudge tu ɔo: «Aakki, kese ɔo gaarse!» Naan ken se, naade daap daap rode gen tedn *Iaa Paak gen Yaudge teger.

15 Num ganj Yaudge terl baag tɔɔdn tɔɔyɔ ɔo: «Naan se, nakin yoa, naan se nakin yoa! 'Baa tupu tɔɔlin ro kaag ki gam naane!» Pilat terlden ɔo: «Gaarse ɔo, naase 'jeki m'an tupm tɔɔl ro kaag ki la?» Magal jee tedn serke Raage tu terlin ɔo: «Naaje se Gaarje Sezar sum, gaar kuuy se naaje k'j'ɔk eyo!»

16 Gɔtn se sum ɔo, Pilat ɔk ɔlden Isa taa naade an ɔaa tupm tɔɔlin ro kaag ki. Ɔo gɔtn se asgarge ɔk baan te Isa.

*Isa k'tupin ro kaag ki
(Mt 27.32-52; Mk 15.21-37; Lk 23.26-46)*

17 Ken Isa teec teec maakn Jeruzalem ki se, naade ɔnin naan mala uun kaagn j'ansin tupm ro ki se, daamin ki. Ɔo naade ɔaansin gɔt ken k'danjin kaadn do deba. Gɔtn se te taar *Ebre se, ron Golgota.

18 Ɔo gɔtn ese ɔo naade tupin ro kaag ki ɔo naade tup jeege dio ro kaagge tu kici; deb kalan j'uun k'daarin cεεsin ken kalan ɔo deb kuuy se j'uun k'daarin cεεsin ken kuuy ɔo naade ɔl Isa daar daan ki.

19 Ter Pilat raan ro kaag ki ɔl k'ɔaa k'tupin raan kaam do kaag ken k'tupm Isa ro ki. Ɔo taar naan raan se taad ɔo: «Isan kɔɔ Nazaret se, naan Gaar Yaudge».

20 Ganj den Yaudge se dooyga taar se, taa gɔtn k'tupm Isa ro kaag ki se, naan gɔɔr te Jeruzalem. Ɔo taar naan raanin se le raanin te taar Ebre, taar Laatin ɔo ute taar Gɔk kici.

21 Num *magal jee tedn serke Raa ki gen Yaudge se, deek Pilat ki ɔo: «Ɔnte raan ɔo: naan se Gaar Yaudge, num raan ɔo: naan ɔo taad ɔo naan Gaar Yaudge.»

22 Ganj Pilat terlden ɔo: «Taar maam m'raanjin se, m'raanjin sum.»

23 Ken asgarge jaay tup Isa ro kaag ki aas se, naade tɔs kalinge ɔo nigin gɔtɔ kaam ɔo. Deba kic ɔo uun bedin bedina. Ɔɔp kalin kalan ken naan uusinga num lee tuusin kalgen kuuy do ki se, ɔo kal se ɔnd raan bini bɔɔy aan naan ki se ɔk gɔtn kur eyo.

24 Gɔtn se asgarge taad te naapa ɔo: «Kal se j'ɔnte 'neɔpinƙi, num ganj k'tedin salatia, debm ken oocinga ɔo 'kuun sum.» Anum nakn se aanga doobin ki aan gɔɔ taar k'raano do dɔkin ken ɔo:

*Naade nigga kalumge ute naapa,
ɔo kalum maak ki se le, naade tedin salatia.†*

* 19:12 Sezar se Gaar magal ing *Rom ki. † 19:24 Aak KKR 22.18.

Ɔo kese 6o naabm ken asgarge tɛda.

²⁵ Cɛɛ kaag ken k'tupm Isa se, ko Isa ute ɣenaan menda, ɔo Mari mɛnd Kleopas ute Mari ken iino Magdala ki, naade utu daar ɣotn ese.

²⁶ Ɔotn se, Isa aak koŋa daar daar cɛɛ debm mɛtin ken naan jɛn se, naan deek koŋ ki ɔo: «Kaaya aaka, kese 6o gooni.»

²⁷ Ter naan taad deb ken mɛtin ki se, ɔo: «Aaka, kese 6o koi.» Bii ken se sum 6o debm mɛtn Isa ki se ɔk baansin beɛn ki.

²⁸ Ken nakgen se jaay deel paac sum se, aan ɣoo Isa jeel naabm ken naan baano ro ki se nanɣa, num taa taar k'raano do dakiŋ 'kaan doobiŋ ki se, naan deek ɔo: «Maam se, maane tooluma.»

²⁹ Ɔot ken se ɔk k'jɛɛnɛ dooc te totn koojn biŋ ken mooyo se. Naade uuno kaagn nakŋ k'danjin isop[‡] ɔo uuno nakŋ uun maane se butin taar ki. Naade ɔlin maakŋ totn koojn biŋ ken mooy mooy se ɔo uun ɔlin taar Isa ki taa n'suubu.

³⁰ Ken Isa jaay suub naam totn koojn biŋ ken mooy mooy se, naan taad ɔo: «Naabum aasga.» Ɔotn se naan no doŋa ɔo ɔn koŋ teece.

Isa j'osin cɛŋken ki te bɔɔɔ

³¹ Aan ɣoo biin se Yaudge daap daap rode ɣen tɛdn *laa Paak se, naade je jee k'tupde ro kaage tu se, daar bini kaan *6ii sebit ki eyo. Taa 6ii sebit ese se, 6ii laa magala. Ɔotn se naade 6aa tond mɛtn Pilat ɔo: «Jee ken k'tupde ro kaage tun se, k'6aa k'tond k'terɛcɛdn jedɛge taa ooyga num j'adeno toɔdn bɔoy ro kaage tun k'tupdeno ro ki se.»

³² Ɔo ɣotn se asgarge baado tond terɛc jɛ gaabm ken deete ɔo ter tond terɛc jɛ gaabm ken kuuy se kici. Jee se 6o ken k'tup k'tɔalde te Isa kalaŋ se.

³³ Ken naade jaay aan do Isa ki se, naade ɔnjɛn naan ooyga. Taa naan se 6o naade baate tond terɛcŋ jɛŋge.

³⁴ Ganj maakŋ asgarge tun se, deb kalaŋ uuno bɔɔɔ ɔo ɔsin cɛŋken ki. Ɔotn se mooso te maane naar teeco.

³⁵ Debm taad taar ara se, naan mala aakinga te kaamiŋa ɔo saadn naan se, taar mɛt ki. Ɔo naan jeele saadn naan se ken mɛt ki, taa bin se naase kic 6o aki tookŋ do taar ken naan taad se.

³⁶ Nakgen se paac jaay aan se, taa taar k'raano do dakiŋ se, 'kaan doobiŋ ki ken ɔo: *Naan se j'an koŋ terɛcŋ cɛŋgin gam eyo.*[§]

³⁷ Ɔo terl ɣot kuuy kic 6o taar k'raano do dakiŋ se taadga ɔo: *Jee ɔsiŋo se, naade utu an kaakŋ ute kaamde.**

Isa k'j'olinga maakŋ baad ki (Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Ken nakgen se jaay deel se, Yusup kɔd Arimate se, naan kic maakŋ jeege tun mɛtn Isa ki na6o taa Yaudge se, naan beere ɔo toj toj roŋa. Naan 6o 6aa tond mɛtn Pilat taa 6aa kɔɔdn ro Isa ro kaag ki. Ɔotn se Pilat tookin, ɔn Yusup 6aa ɔɔd ro Isa.

³⁹ Ɔo Nikodem ken 6ii kalaŋ ingo ɣotn Isa ki nɔɔr se, naan kic baano te itir ken k'tɛdn te maan kaagn k'danjin mir ute alues[†] se aas 6aa 6aa doocŋ kor sik-kaar-mii.

⁴⁰ Yusup te Nikodem se uun bɔoyɔ ro Isa se ro kaag ki. Ɔo uuno darkɔyɔ ɔo tɛdn nakŋ oot nijimi ute itir se ro ki ɔo naade teelin tec aan ɣoo ɣen Yaudgen lee duubm yodege.

⁴¹ Ɔotn k'tupm Isa ro kaag ki se, ɣotn se ɔk jinɛnɛ ɔo maakŋ jinen ken se, ɔk baada ɔo baadn se aan ɣoo iifi, taariŋ se naade gaasiŋ ute koa. Baadn se j'ol k'naam te nam maak ki eyo.

⁴² Aan ɣoo Yaudge daap daap rode ɣen tɛdn *laa Paak se, ɣotn ese kic le, baada utu ɣoo te naade dey se, naade uun ɔl ro Isa maak ki.

20

Naade 6aa ɔŋ te Isa maakŋ baad ki eyo (Mt 28.1-10; Mk 16.1-11; Lk 24.1-12)

¹ Bii dumas ki, tanɔoriŋ nɔoriŋ ken ɣoto utu ilim sum 6o, Mari ken iino Magdala ki iin 6aa taa baad ki. Ken naan aan se, aak ko ken k'gaasn taa baad se, k'dircilinga naatn.

² Ɔotn se naan ɔk terl aan 6aa ɔŋ Simon Pier ute debm mɛtn Isa ken kuuy ken Isa jɛn se, naan deekden ɔo: «Meljege se, nam ɔoŋga naatn maakŋ baad ki, ɔo ɣotn k'6aa j'olin se naaje k'jeel ɣotin eyo.»

³ Ken Pier ute debm mɛtn Isa ken kuuy jaay booy taar se, ɣotn se naade teeco ɔo iin 6aa taa baad ki.

[‡] **19:29** Isop se kaagn iin aan ɣoo mɔokɔ ɔo k'tɛdn nakŋ oot kooto. Aak Zak 12.10. **§ 19:36** Aak Ekz 12.46, Nmb 9.12 ɔo KKR 34.20. ***** **19:37** Aak Zak 12.10. **† 19:39** Mir te alues se kaagn k'tɛdn dawa jeege tu ken j'ɔnjɛn taa naan *Israelege tu.

⁴ Ken naade jaay 6aa 6aa se, naade di paac aan kaana, na6o debm metn Isa ken kuuy se, aan deel Pier 6o naan 6o 6aa aan deet taa 6aad ki.

⁵ 6o ken naan jaay aan se no aak maakn 6aada, naan aak kalgen k'teelsin se, utu tood 6otin ki gan naan baate kennd maak ki.

⁶ Anum ken Simon Pier ken aan 6otin ki jaay aan se, naan end maakn 6aad ki. 6o naan kic aak kalgen k'teelsin se tood tood 6otin ki.

⁷ 6o naan aak kal k'teelin kaamin se 6o, tood te kalgen k'teelin ron ki se kalan eyo. Kal k'teelin kaamin se, naan aakin k'teel j'aalinga cees ki.

⁸ Naan ken se jaay debm metn Isa ken aan aan deet se, naan kic end maakn 6aad ki se. Naan aaka 6o took aal maakin paac.

⁹ Ey num jee metn Isa ki se, booy 6k te ey 6orto taar ken k'raaningo do 6okin ken deek 6o: Isa se, beeki num, ade dur daan yoge tu.

¹⁰ 6otin se sum 6o jee metn Isa ken di se 6k terl 6aa 6eedege tu.

Isa teec naan Mari ken iino Magdala ki

¹¹ Ganj Mari daar eem taa 6aad ki 6o maakn keemin ki se naan no aak maakn 6aada.

¹² 6o naan aak *6odn Raage dio ing king te kaldege raap raapo, 6otin k'jaalno ro Isa ro ki se. Deb kalan ing kaam don ki 6o deb kalan ing kaam 6otin jenge tu.

¹³ Naade deek Mari ki 6o: «Mend ara, naai eem gen dio?» Naan terlden 6o: «Melum se nam 6odinga naata 6o 6otin k'6aa k'j'ol k'jaalsin ro ki se le, maam m'jeel eyo.»

¹⁴ Ken naan utu taad taad jaay terl aak bin se, naan aak Isa daar daar 6otin ese. Na6o naan aak jeelin eyo.

¹⁵ 6otin se Isa tond metin 6o: «Mend ara, naai eem gen dio? Naai 'je nanja?» Num ganj Mari jaay aakin se, naan saap 6o daan debm boobm jinene se le daam. 6otin se naan taadin 6o: «Gaabm ara ken naai 6o 6odinga le, taadum 6otin ken naai aalsin ro ki se 6o maam m'an 6aa kuunu.»

¹⁶ Ganj Isa danin ron ki 6o: «Mari.» 6o Mari terl aakina 6o deekin te taar *Ebre 6o: *Rabuni*. Kese je deekin 6o: Debm dooy jeege.

¹⁷ 6otin se Isa deekin 6o: «Onje 'k6okuma, taa maam m'ookn m'6aa te 6otin Bubum ki ey 6orto. Num naai se, '6aa 6n genaamge se taad6den 6o, maam se m'ookn m'6aa 6aa 6otin Bubum ki, 6o Bubum se, Bubm naase kici, 6o m'6aa 6aa 6otin Raam ki 6o m'Raam se *Raa naase kici.»

¹⁸ Ganj naan ken se jaay 6o, Mari ken iino Magdala ki se 6aa 6n jee metn Isa ki se taad6den 6o: «Maam se m'aakiga Meljege utu kaamuma. 6o 'booyki kese 6o taar ken naan taadumo.»

Isa teec naan jee metinge sik-kaar-kalan

(Mk 16.14-18; Lk 24.33-45)

¹⁹ Bii dumas ken se sum 6o aan tegerin ki se, jee metn Isa ki se, end maakn 6ee ki 6o 6ekel taara dode ki, taa naade 6eer 6eer magal Yaudge tu. 6otin se naade aak Isa mala 6aado daar daande ki. 6o naan deek6den 6o: «6n 6oasn Raa se 'tedn te naase!»

²⁰ Ken naan utu daar taad6den taad se, 6otin se naan tuun taad6den jinge ute 6otin cenken. Ken jee metin ki jaay aak Meljege se maak6de raap aak eyo.

²¹ Ter Isa deek6den daala 6o: «Raa asen kedn 6oosina. Aan 6oo Bu 6lumo do naan ki se, maam kic m'olsen naase.»

²² Ken Isa jaay taad nanj taarin se, naan iif6den kuulu dode ki 6o deek6den 6o: «6kki *Nirl Salal.

²³ Jee ken tedga nakn *kusin jaay naase 'ted6dekiga kal6e se, Raa kic aden 6ool kusi6dege. 6o jeegen naase 6n 'ted6eki te kal6e ey le, Raa kic aden 6onj 6ool kusi6dege ey kici.»

Isa taad te Toma

²⁴ Ganj bii ken Isa jaay 6aado 6n jeengen metin ki maakn 6ee ki se, Toma ken k'danin Didim* ken maakn jee metin ken sik-kaar-di se, 6oto te naade.

²⁵ Jee metn Isa ken kuuy se, 6aa taad Toma ki 6o: «Naaje se j'aakkiga Meljege utu kaamje!» Ganj Toma terlden 6o: «Ken maam jaay m'aak te dol ken k'tupin te ponto jin ki eyo, 6o m'ol jim m'naam te 6otin eyo 6o terl cenken ki jaay m'ol jim naamin te ey se, maam 6onj tookn taarse se eyo.»

²⁶ Ken aan bii dumas ken kuuy se, jee metn Isa ki 6aado tus maakn 6ee ken se daala. Bii ken se Toma kic 6o utu te naade. Ken Isa 6nde se kaam taarde k'6ekelinga 6ekele. Naan naar daar daande ki 6o deek6den 6o: «Raa asen kedn 6oosina.»

²⁷ Ter Isa deek Toma ki 6o: «Aak jimge, 6o 6l ji naam 6otina. Ter 6l ji naam cenkema. Onje naajn taara num aal maaki dom ki.»

²⁸ Toma terlin 6o: «Naai se Meluma 6o Raama!»

* **20:24** Didim se je deekin 6o ronj.

29 Gañ Isa terliñ oo: «Naai aal maaki dom ki se taa naai aakumga kaaka. Num maak-raapo jeege tun aakum te ey jaay 60, aal maakde dom ki se.»

Taar se k'raanjin taa dío

30 Isa se tedga nakñ-kooβgen kuuy dena naan jeege tun metiñ ki. Na6o kengen metinge se j'oj k'raanjen te maakñ Kitap ken ese se eyo.

31 Num nakgen k'raanjin maakñ Kitap ken ese se, taa asen kol naase aki jeele Isa se, naan 60 *al-Masi, Goon Raa. Jo ken naase jaay aalki maakse don ki se, naase aki kon kaaja ute ro naana.

21

*Isa teec naan jeenge tun metiñ ki
(Mt 28.16; Lk 5.1-11)*

1 Ken nakgen se jaay deel se, Isa terl baado teec naan jeenge tun metiñ ki taa baar ken k'danjin Tiberiad. 'Booyki ted oo di jaay naan teec naande ki se.

2 Jee gotn ese se naade Simon Pier ute Toma rojo se, Natanael kod Kana ken iino taa naan Galile ki, gaan Zebedege ute jee metn Isa ken kuuy dio. Naade se ing kalan.

3 Num gan Simon Pier deekden oo: «Maam se m'baa baa tokñ kenje.» Naade terliñ oo: «Bin num naaje kic k'baa te naai.» Naade teec baa ook maakñ markab ki. Num ken naade jaay aan se, maakñ noor ken te magalin se, naade je kenjje bini oj te eyo.

4 Ken goto jaay iip tok se, naade aak Isa daar daar do jey baar ki. Na6o jee metiñ ki se aakiña oo aak jeeliñ eyo.

5 Gañ Isa deekden oo: «Naase gaange, kenje coko kic naase okki ey daamo?» Naade terliñ oo: «J'ok eyo.»

6 Gotn se naan deekden oo: «Uun undki gendse se kaam do ji daam aak markaba. Gotn se 60 naase aki kon.» Naade und gendde oo taso maakñ gendde ki se, kenje dena num gen kiikin kic 60 naade oj iikin eyo.

7 Gotn se debm metn Isa ken Isa jey se, deek Pier ki oo: «Kese Meljege!» Jo ken Simon Pier jaay booy j'oo kese Meljege se, naan oodga kod kalin kic 60, uun usin gotin ki, dok maakin jaay aal ooc maan taa an baa kon.

8 Kaad ken se, jee metn Isa ken kuuy se, naade kic oodfenga goor kaam tal cili-kaar-di sum 60, kookñ kaan jey ki. Ken naade jaay baado baa te markabde se, tiiko gendden ken dooc te kenje se.

9 Ken naade jaay aan taa baar ki se, booy naan ki oo gotn se naade aak naal poodo, oo do naal pood ken se k'nan nan kenje oo naade aak mappa gotn ese kici.

10 Num Isa deekden oo: «Kenjgen naase 'tokkiro se, 'baankiro kandum.»

11 Gotn se Simon Pier ook maakñ markab ki oo tiiko gend dooc te kenje se baano do jey ki. Jo kenj maakñ gend ken se, k'met kl'ojin kenjgen magal magal salal 60 kaar-te-si-mii-kaar-moto. Jo te den kenjgen ese se kic 60, gendde neep te eyo.

12 Isa deekden oo: «'Baakiro aki koso.» Gotn se jee metiñ ki paac se, nam jaay 'tond metiñ oo: «Naai nan» kic 60 goto. Taa Meljege se, naade paac aak jeelinga.

13 Isa baado ojde oo uun mappa se nigdesina, ter kenje se kic naan uun nigdesina.

14 Ken Isa jaay duro daan yoge tu se, te naan se naan teec doolga moto naan jeege tun metiñ ki.

Isa taad te Pier

15 Ken naade jaay os aas sum se, Isa deek Simon Pier ki oo: «Simon goon Jan, naai 'jem te maaki cir jee se paac la?» Gotn se Simon terliñ oo: «Yee Meluma, naai 'jeele ken m'jei se.» Isa terliñ oo: «'Gaamum gaan baatumge.»

16 Ter naan deekin gen k-dige oo: «Simon goon Jan, naai 'jem te maaki paac la?» Naan terliñ oo: «Yee Meluma, naai 'jeele ken maam m'jei se.» Isa deekin oo: «'Tedn debm gaam baatumge.»

17 Ter Isa deekin gen k-motoge tu daala oo: «Simon goon Jan, naai 'jem la?» Gotn se Pier maakin tuj se ro ken ken Isa tond metiñ doolin moto oo: «Naai 'jem la, 'jem la se?» Gotn se Pier terliñ oo: «Meluma, naai 'jeel nakge paac oo 'jeelum maam se, m'jei.» Ter Isa deekin oo: «'Gaamum baatumge.»

18 'Booy hee m'ai taada: ken naai utu goon kod se, naai mala 60 tuus kali oo 'dok maaki oo gotn naai maaki je 60 baa sum. Num ken naai jaay baado goolga num, utu kuun ji raan nam kuuy 60 utu ai dokñ maaki oo ai baa kali got ken naai maaki je eyo.»

19 Ken Isa jaay taad bin se je taadn oo Pier se ute doobm gay j'utu j'an tado oo yo naan se utu *nookñ *Raa. Do taar ken se, ter Isa taadin oo: «Naai se ok metuma.»

²⁰ Gōtn se Pier t̄erl aak m̄et̄iñ ki se, naaṅ aak debm m̄etn Isa k̄en Isa j̄eñ se utu ɓaado m̄et̄de ki. Naaṅ se ɓo kaad̄ k̄en naade ɔso k̄os jaay naaṅ dejo kaad̄n Isa ki ɔ deekiñ ɔ: «M̄elje, k̄en utu ai kuti se naṅa?»

²¹ K̄en Pier jaay aakiñ se, deek Isa ki ɔ: «M̄elje, naaṅ se di aṅ kaan doṅ ki kaca?»

²² Gañ Isa t̄erliñ ɔ: «Naaṅ se, k̄en maam je m'aṅ k̄oñiñ 'ting bini maam m'utu m'ade ɓaa kic num, naai se ɔli di? Naai se, 'ɓaado 'daanuma.»

²³ Taar se jaay ḡenaage ɓaa booyiñ se, naade taad̄ ɔ: «Debm m̄etn Isa k̄en ese se 'kooy ey sum.» Num gañ taar k̄en ɔ naaṅ 'kooy ey sum se, deer num, Isa taad̄ te bini eyo. Num naaṅ taad̄ ɔ: «K̄en maam je m'aṅ k̄oñiñ ting bini maam m'utu m'ade ɓaa kic num, naai se ɔli di?»

²⁴ Debm k̄en taad̄ nakgen se ɔ jaay raan̄iñ paac se, naaṅ se ɓo debm m̄etn Isa k̄en ese. Naaje k'jeele saad̄n naaṅ se, saad̄n m̄et ki.

²⁵ Isa se t̄edga nakge kuuy kic ɓo dena. Nakgen se jaay k'raan̄iñ paac kalan kalan ɔ k'dirig te kalan ey se, maam m'jeele taargen k'raan̄o se do naaṅa te magaliñ kic ɓo aṅ k̄oñ k̄ok eyo.

Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage Kupm metn taar taadʒeki doobm gen dooy Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage

Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se, keese kic 60 Luk 60 raanjo. Ken Isa ook 6aa gotn Raa ki sum se, naan utu ing daanjege tu na6o j'ɔŋ j'aakin aan ɔɔ debkilim ey sum. Naan utu daan jeenge tu se ute Nirl Salal ken booyo do jeenge tu bii laa Pantekot ki ɔ ken lee taadde. Kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se, taad metn taar gen wɔɔkŋ Labar Jigan gen Isa al-Masi. Aan ɔɔ ken Isa mala taaddeno se jee kaan naabinge mala 60 baago wɔɔkŋ Labariŋ Jiga se maakŋ naan magal Yaudge tun k'danjin Jeruzalem bini naade aan maakŋ naan magal k'danjin *Rɔm. ɔ Rɔm se naan 60 naan magal gen jeegen Yaudge eyo ɔ naan se magal cir naanjen 6aa se paac ɔ kaad ken se jee Rɔm se 60 ken ing do jeege tu paac. Luk se naan 60 debm taad ɔ ted ɔ di jaay 60 Nirl Salal ɔɔ doobo jeege tu gen booy kɔkŋ Labar Jiga gen Isa al-Masi se. Nakŋ ken 'gaas Yaudge ute jeegen Yaudge eyo gen tum kalan se, Nirl Salal tedŋ tedga goto. Maakŋ kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage se naan baago taadn metn taar king jee Raage. Ken k-dige se naan taad metn taar gen mertn ken Pɔl leedo gen tedn naabm Raa. Jee kaan naabm Isage ute jeegen utu aal kaal maakde do Isa ki se, jeege iin rode ki dabarde, ɔ metinge se k'taolde. Na6o dim jaay 'gaasn Labar Jiga gen Isa al-Masi ken toog cir nakge paac se tap 60 goto.

*Isa taadjeege tun metin ki ɔ *Raa utu adeno kol *Nirl Salal*

¹ Teopil, maakŋ kitapum ken deet deet se, maam m'raanjo metn taar nakgen paacŋ ken Isa tedo ute taargen naan lee dooyno jeege do kupm met ki se,

² bini bii ken Raa uun 6aansin maakŋ raa ki. Ken naan ook 6aa te maakŋ raa ki ey ɔort se, naan beer taado jeege ken an tedn jee kaan naabinge, ɔ ute taogŋ Nirl Salal se, naan taadden nakŋ ken naade 'teda.

³ Ken naan ooy jaay duro daan yoge tu se, daan biige tun si-ɔɔ se, naan lee teec naan jeege tun metin ki ɔ taadden ute doobm nakge dena ɔ taadrona ɔ naan utu te kaamina. Gotn se naan taadden metn taar *maakŋ Gaar Raa.

⁴ Bii kalan ken naan jaay ing ɔs kos ute naade se, naan taadden ɔ j'ɔnte teecŋ kɔŋ maakŋ geer ken Jeruzalem se, num gan k'j'aak kaam nakŋ ken Raa Bubu taaddeno ɔ utu adeno ked se. Kese 60 nakŋ ken naan taaddeno ɔ:

⁵ «Jan se *batizo jeege te maane; num gan naase se, ɔɔpga bii kandum se, j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.»

Isa ook 6aa maakŋ raa ki

⁶ Jee ken tus ing ceɛ Isa ki se, tɔnd metin ɔ: «Mejje, 6orse 60 kaadn ken naai utu 'kedn gaara *Israelge tu gotin ki la?»

⁷ Isa terlden ɔ: «Gen kaadin ute biin se, Raa Bubu ute taogin se, naan kalin ki sum 60 jeele. Num naase se, Raa undse te kulu gen jeel kaadn ken ese eyo.

⁸ Gan Raa utu asen kedn taogŋ *Nirl Salal ken utu ade booy dose ki. Gotn se aki tedn saadumge maakŋ geer ken Jeruzalem ki, taa naan Jude te magalina, taa naan *Samari ɔ bini gotn duni 'daar ro ki.»

⁹ Ken jaay Isa taad nan taariŋ se, Raa uun 6aansin maakŋ raa ki. Kaad ken jaay naade te daar ɔnd dode raan utu aakin kaak se, gapara naar 6aado ɔyina ɔ gotn se naade ɔŋ aakin ey sum.

¹⁰ Kaad ken naade utu daar aakin kaak ken naan ook kook maakŋ raa ki se, gotn se naade naar aak gaabge dio daar daar ceede ki ute kaldege raap lak lak,

¹¹ ɔ naade deekden ɔ: «Naase, jee taa naan Galile ki, taa di jaay naase 'daar aakki raan maakŋ raa ki se? Isan, Raa uunin daanse ki jaay 6aansin maakŋ raa ki se, utu ade terl aan ɔɔ ken naase 'daar aakin ki naan ook 6aa 6aa maakŋ raa ki se kici.»

*Ro *jee kaan naabm Isage*

¹² Gotn se, jee metn Isa ki iin ɔŋ do *kɔsn ɔlib se ɔ naade ɔk terl 6aado Jeruzalem ki. Jeruzalem ute kɔsn ɔlib se, daanin aas nakŋ kilomtir kalan.

¹³ Ken naade jaay aan Jeruzalem ki se, naade 6aa 6eene. Gotn se naade ook 6aa end maakŋ 6ee ken do 6ee ki raan. Gotn se 60, gotn naade lee tusni. Naade se Pier, Jan, Jak ute Andre, Pilip ute Toma, Bartelemi ute Matiye, Jakŋ goon Alpe, Simon ken je kujn naanina ute Judn ken goon Jak.

¹⁴ Naade paac maakde kalan ð bii-raa naade tus gen keem Raa ute mendge kandum, daande ki se Mari ko Isa ð ute gena a Isage kici.

K'beer k'j'od Matias end goo Judas ki

¹⁵ Maakj biige tun ese se, bii kalan genaagen aalga kaal maakde do Isa ki, naade tus jeege baa baa nakj kaar-ute-si-dio. Gøtn se Pier iin daa daande ki ð taadden ð:

¹⁶⁻¹⁷ «Genaage, jeelki Judas se naan debm naajege, ey num naan kic ðk naaba daanjege tu kici. Nafo metn taar Judas se, bugjege *Daud kic bo taadoga taad taarina do døkina. Naan bo debm deelo naan jeege tu ð baado ðl k'j'ok Isa se. Bin bo, taar ken *Nirl Salal ðl Daud taadino jaay k'raanin maakj Kitap ki se, aanga doobin ki.

¹⁸ Judas ute gursn ken j'ogin gen kutn Isa se, naan baa dugj maakj-gøto. ð gøtn se, naan baa ooc ud te mindina ð gøtn se maakin ðp pak ð tiikinga ru naan ki.

¹⁹ Nakj aan do Judas ki se, jee Jeruzalem ki paac booyinga. Taa naan se bo maakj-gøtn ese se, naade danin ute taar naande ð: *Akeldama*. Akeldama se je deekj ð: maakj-gøtn gen mooso.

²⁰ Kese bo taar ken bugjege Daud raanin ro Judas ki maakj Kaa Keem Raa ki ken ð:

On bee naan se 'toodn kuudu

*ð mootn nam 'king maak ki eyo,**

ð ter naan raanjo daala ð:

Naabm naan se an nam kuuy an kuunu.†

²¹ Bin num, maakj jeege tun leedoga ute naajege kaad ken k'leekiro metn Meljege Isa ki, ²² jee ken baago lee ute naajege gøtn ken Jan *batizno Isa bini aan bii ken Raa uun baansin maakj raa ki se; ð jee se ken Isa jaay ooy duro daan yoge tu se, naade aakinga ute kaamde. Ken bin num maakde ki se, k'beer k'j'uunki deb kalan ken utu kend goo Judas ki, taa 'tedn saada ute naajege.»

²³ Ken naade jaay booy taar Pier se, naade toodo jeege dio: deb kalan ron Yusupm ken k'danin Barsabas ð ken jeege lee danin te ro Justus kici ð deb kuuy se k'danin Matias.

²⁴ Gøtn se naade tond metn Raa ð: «Melje, naai bo debm ken jeel nakj maakj jeege tu paac. Maakj jeege tun di se, debm ken naai 'beer ðdin se, 'taadjesina,

²⁵ taa naan 'kend goo Judas ki ð 'tedn *debm kaan naabm Isa al-Masi. Anum Judas se le, naan mala bo res an naabina ð baaga gøtn ken doodin naan ki.»

²⁶ Gøtn se naade ted salatia ð salatia se ooc do Matias ki. Naan ken se sum bo, Matias se tum do *jee kaan naabm Isage tun sik-kaar-kalan se.

2

**Nirl Salal booyo bii Laa Pantekot ki*

¹ Ken bii gen tedn laa k'danin Pantekot *jaay aan se, bii ken se jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se tusga paac gøto kaam kalan.

² Gøtn se naade naar booy naka maakj raa ki eemo uu uu aan goo kuul ken ðl makono ð baado end maakj bee ken naade tusn maak ki se ð gøto se, ted dir dir.

³ Ter naade aak ne dimge se tec aan goo røon poodge booy baado wook tis dodege tu.

⁴ Gøtn se Nirl Salal baado end dooc maakde ð naade baag taadn taar naan jee kuuyu. Kese Nirl Salal bo alde naade taad taar naangen se.

⁵ Bii ken se, Yaudgen ðk doobm taar Raade ðon se iino gøtn baa se paac ð baado Jeruzalem ki.

⁶ Ken jee se jaay booy nakj ted dir dir se, naade baado tus dena gøtn se. ð ken naade jaay booy jee aal maakde do Isa al-Masi ki jaay taad taar naandege se, gøtn se doobm rode tap bo, naade jeel eyo.

⁷ Nakj se deel dode ð doobm taadin tap bo naade jeel eyo ð naade taad ute naapa ð: «Jee taad taargen se le, naade paac Galilege,

⁸ ted ð di jaay bo nanja nanja kic bo booy naade taadin ute taar naanin naanin se?

⁹ Ey num naajege se jee metinge iino Paart ki, jee metinge iino Med ki ute Elamit ki ð jee metinge iino Mezapotami ki, jee metinge iino taa naan Jude ki, jee metinge iino taa naan Kapados ki, jee metinge iino taa naan Pønj ki ute taa naan Azi ki,

¹⁰ jee metinge iino taa naan Prigi ki ute gen Pampili ki, jee metinge iino taa naan Masar ute gen Libi ken cee Sirenai ki ð jee metinge iino *Rom ki,

* **1:20** Aak KKR 69.26. † **1:20** Aak KKR 109.8. * **2:1** Laa Pantekot se Yaudge tedga *laa Paak ðk bii si-mii jaay bo naade tedn laa se. Bii se bo naade saap do bii ken Raa doodeno taa naan Masar ki, taa naan se bo naade ted maak-raapo. Maakj Kitapm ken Raa *dooko kiji ute jeege se bii Laa Pantekot ki se bo, Nirl Salal booyo do jeege tun aalga kaal maakde do Isa ki.

¹¹ paac naajen ken k'Yaudge ɔɔ jeegen ken tɛdga tɛd rode Yaudge, jee iino Kret ki ute jee iino taa naan Suge tu, paac naaje k'booyki naade taad nakgen magal magal ken *Raa tɛdin ute taar naanjjege.»

¹² Nakn se deel dode ɔɔ naade jeel doobm taadin eyo. Naade taad ute naapa ɔɔ: «Kese tap ɔɔ je deekn ɔɔ dɔo?»

¹³ Ganj jee metinge se tɛɛɛ mɛtn jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ɔɔ deek ɔɔ: «Naade se le, ɓɛɛɛ, aay oonga koono.»

Pier taad jeege tun tus gɔtn ese

¹⁴ Ken Pier jaay booy taar se, naan iin daar ute *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-kalan kuuy se ɔɔ uun mindin raan taadden ɔɔ: «Naase Yaudge ute naase jee ken ingki Jeruzalem ki se, uɔɔ bi jiga do taar ken maam m'asen taada ɔɔ nakgen deel paac se 'booy ɔkin ki jiga jaayo.

¹⁵ Ken naase ɔki jee se jaay jee kaay koonge num kese met ki eyo, taa ɓorse se naaje 'jutuki maakn kaadn mɛs ki ɓorta.

¹⁶ Num ganj nakn aan se, kese taar ken debm taad taar teeco taar Raa ki k'danin Joel ken taado do ɔkin se ɓo ɓorse aanga doobin ki, ken taado ɔɔ:

¹⁷ *Raa deek ɔɔ:*

Biigen kaam mɔtn se, maam m'utu m'ade kol Nirlum

utu 'bɔy do jeege tu paac.

Bin se gɛnsegen gaabge ute kɛngen mɛndge se,

utu 'taadn taargen teeco taarum ki

ɔɔ gɛnsegen gaan kɔdge se

utu 'kaakn nakgen ken maam m'teeɛn naande ki

jaay m'aden taadn metina

ɔɔ bubsege se kic m'utu m'aden taadn maakn nidege tu.

¹⁸ *Deere, bii ken se, maam m'ade kol Nirluma*

utu 'bɔy do jee tɛdn naabumge tun gaabge ute kɛngen mɛndge

ɔɔ naade utu taad taargen teeco taarum ki.

¹⁹ *Maam m'utu m'tɛdn nakgen deel doa maakn raa ki*

ɔɔ m'utu m'tɛdn nakn-kɔɔbge do naan ki,

jeege 'kaakn mooso, poodo ɔɔ ute saa 'kiin tul tul.

²⁰ *Kɔr Meljege jaay ade ɓaa se, bii ken se kaada 'tɛdn ilim dib*

ɔɔ laapa se 'tɛdn aac deɲ aan gɔɔ mooso.

**Bii Meljege se 'tɛdn bii kalin ki ɔɔ 'tɛdn bii bɛɛ den aak eyo,*

nabo bii se 'kol ɓeere jeege tu.

²¹ *Biin se jaay debm eemga Meljege num,*

naan 'kɔn kaaja.†»

²² Ter Pier taad ɔɔ: «Naase gaan *Israelge, 'booyki taar maam m'asen taada! Ute Isan ken iino gɛɛɛr ken Nazaret ki ɔɔ ken Raa ɔlino gɔtse ki se, naase 'jeelki Raase tɛdga nakn-kɔɔbge ute nakgen deel doa daanse ki taa asen taadn tɔɔɔɔ Raa.

²³ Gaabm se, Raa mala ɓo ɔɔnsesin jise ki. Taa do ɔkin tap ɓo, Raa se jeele nakn naase utu anki tɛdn don ki se. Taa naan se ɓo, naase ɔk ɔlinki ji jee *kusinge tu ɔɔ naade ɓaa tup tɔalin ro kaag ki;

²⁴ num ganj Raa se durinoga daan yoge tu ɔɔ ɔɔdinga donn naatn maakn yo ki taa yo se ɔk tɔɔɔɔ don ki eyo.

²⁵ Taa naan se ɓo bugjege *Daud taado mɛtn taar naana maakn Kitap ki ɔɔ:

Daayum naam m'aak Meljege Raa naanum ki.

Taa naan utu cɛɛm ki se, maam tap ɓo m'beere dim ki eyo.

²⁶ *ɔɔ maam se maakum-raapo ɔɔ m'ar kaa ute maak-raapuma;*

ken m'ooɔga kic ɓo, maam se m'ɔnd dom do Raa ki.

²⁷ *Taa naai Meluma, naai se am kɔn kɔnum maakn yoge tu eyo,*

ɔɔ naai 'kɔn kɔn mɛdn doi se 'ruum maakn ɓaad ki eyo.

²⁸ *Meluma, naai ɓo taadumga doobm kaaja*

ɔɔ daayum naai utu cɛɛm ki se, maam maakum-raap puk.‡»

²⁹ Ter Pier taad daala ɔɔ: «Gɛnaamgen Yaudge, 'booyki maam m'asen taadn tal. Bugjege Daud se ooɔga do ɔkin. Naan j'uun j'ɔlinga maakn ɓaad ki ɔɔ ɓaadn se jaaki kic ɓo utu gɔtjege tu ara.

³⁰ Num ganj aan gɔɔ naan debm taad taar teeco taar Raa ki se, naan jeele taa Raa se naamga naam taarinna ɔɔ tɛdga num maakn metjilin ki se 'kɔɔdn deb kalan se ɓaado 'kɔsn gaara gɔɔn ki.

† 2:21 Aak JI 3.1-5. ‡ 2:28 Aak KKR 16.8-11.

³¹ Taa naan se 60, Daud se, naan jeele *al-Masi se baado ooyga kic 60 utu duru daan yoge tu. Taa naan se 60 naan deek do: «Raa se resin te maakn yoge tu eyo do ron le, naan onin ruum te maakn baad ki eyo.»

³² Taa naan se 60 maam m'taadseni: Raa se naan duroga Isa daan yoge tu do naaje se paac j'aakinga do naan se utu te kaamina.

³³ Raa uun baansinga ute taogina maakn raa ki. Do Raa Bubu se edinga *Nirl Salal ken naan taad do utu kedn jeege tu se. Do Nirl se 60 ken Isa onin borse booy wook doje ki aan goo ken naase aakin ki ute kaamse do 'booyin ki ute bise se.

³⁴ Ey num bugjege Daud le ook 6aa te maakn raa ki eyo, gan naan taad do:

Meljege Raa deek Melum ki do: Naai se baado ing do ji daamum ki,

³⁵ *bii kalan maam m'ai ted jee taamooyige paac se,*

naai utu king dode ki.^S

³⁶ On gaan Israelge paac 'jeel taar se: Isan naase 'tup 'taolin ki ro kaag ki se, naan se 60 Raa tedn tedga Meljege do naan 60 al-Masi se.»

Jeege dupu-moto took aal maakde do Isa ki

³⁷ Ken jeege jaay booy taar ese se, naade maakde tuj kasak kasak do naade tond metn Pier ute *jee kaan naabm Isa al-Masige gen kuuy se do: «Genajeege naaje tap 60 k'tedn roje j'oo di?»

³⁸ Gotn se Pier terlden do: «'Terlki maakse do nana nana kic 60 on ron j'an *batizn ute ro Isa al-Masi, taa Raa an tol *kusiina bin jaay Raa asen booy *Nirl Salal dose ki.

³⁹ Taa naan taadga taad do utu ade kol Nirl Salal dose ki, do gensenge tu do do jeege tun ing dook te Raa do do jeege tun den ken Raa ute adeno dan se.»

⁴⁰ Gotn se ter Pier taadenga taarge dena taa aden tedn naade 'tooko do kaay kaamde. Naan deekden do: «Jee duni ken borse se, bere, naade se jee ken baate Raa! 'Teecki naatn maakde ki taa naase aki 'kon kaaja.»

⁴¹ Jee ken took uun taar Pier se, bii ken se sum 60 k'batizde. Naade se 6aa 6aa nakn jeege dupu-moto do naade baado tum do jeege tun deetn ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

King jee Raagen deet deete

⁴² Jee paacn ken aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade daayum lee booy taargen *jee kaan naabm Isa al-Masige lee dooyde do naade ing aan goo genaagen konde kalan do bubde kalan. Naade lee os kalan do lee eem Raa taa naapki.

⁴³ Ute jee kaan naabm Isa al-Masige se, Raa ted nakn-kooge dena ute nakgen ken taad taogon Raa. Ute nakgen jaay naade tedse ol jeege paac beer Raa ki.

⁴⁴ Do jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki se, naade ok taarde kalan do nakn paacn jaay naade okse nig aakin ute naapa.

⁴⁵ Naade dugn naatn ute maakn-gotdege do ute nakdege do gursn se naade nig aakin ute naapa do nana nana kic 60 j'edn nakn ken an kaasn kingina.

⁴⁶ Daayum bii-raa naade tus daan boor *Bee Raa ki ute maakn kalan. Naade lee os kalan bee naapge tu do gotn kosde ki se, naade lee tos ute maak-raapo do taar dim tap 60, naade ok maakde ki eyo.

⁴⁷ Ken jeege jaay aakde naade ted bin se, naade jede. Do jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki se naade toom Raa, do te naan se bii-raa Meljege Isa al-Masi lee aaj jeege maakn *kusiinde ki do daayum jeege ziid do jeege tun aalga kaal maakde don ki se.

3

Pier ute Jan edlapi debm k-runquy ki

¹ Bii kalan teger aan kaada moto ken k'lee k'jeem *Raa jaay aas se, Pier ute Jan ook 6aa daan boor *Bee Raa ki gen keem Raa.

² Gotn se k'juun k'baano 6aa ute gaaba kalan gotn k'jooin tap 60 naan k-runquyu. Gaabm se, bii-raa naade baado lee tol tondin ce taa doobm Bee Raa ken k'danin taa *Doobm Aak Jiga* se do bii-raa, naan lee baay baay gotn jeege tun lee baado daan boor Bee Raa ki se.

³ Ken naan jaay aak Pier ute Jan endo kend daan boor Bee Raa ki se, naan baay dim gotde ki.

⁴ Ken naade jaay booy taarin se, gotn se naade ok daara do ondin kaama tak do Pier deekin do: «'Terl aakjen tu!»

⁵ Gotn se gaabm se terl aakde do naan saap maakin ki do kaadn naane naade an kedn dim.

⁶ Gan Pier deekin do: «Daab ute pudda se maam m'ok eyo, num nakn maam m'ok se 60, m'aisin keda. M'oo ute ro Isa *al-Masi ken kodn Nazaret se, iin 'lea!»

⁷ Gōtn se naan okiñ ute ji daamiña ðo uun daariña ðo gōtn ese sum 6o kaam kiriciña ute kaam jēñ se naar seɛj daapa.

⁸ Gōtn se naan iin kirit ðo daara ðo baag lea! Naan end ute naade daan boor Bee Raa ki, lea, taala ðo tōom Raa.

⁹ Jee ute dende paac se aakiña ken naan lea ðo tōom Raa se.

¹⁰ Jee se paac aak jeeliña naan 6o debm ken lee tingo cee taa doobm Bee Raa ken k'danjin taa Doobm Aak Jiga jaay lee baayo se. Ken naade paac jaay aak nakj tēd ese se, nakj se deel dode ðo okden taad eyo.

*Pier taad jee denge tun daan boor *Bee Raa ki*

¹¹ Gōtn se Pier ute Jan naade daar daar metn daab ki ðo daabm se k'danjin *Daabm Salomon*. Gaabm se kōkj naan tōkde se ðod olden eyo. Gōtn se jeege dena aan baado oñde taa nakj deel paac se okden taad eyo.

¹² Ken Pier jaay aak jee dengen aan baado gōtde ki se, naan deekden ðo: «Naase gaan *Israēlge, gen di jaay gaabm ese oñ lapi sum 6o jaay naase oksen taad ey se? Naase aakjeki bin se gen di? Gen naase ki num 'saapki oki gaabm ken iin lee se ute tōogje lōbu, oki j'ok taar Raaje se 6o ðoñ 6o naan oñ lapi le?»

¹³ Raa gen bubjege *Abraam, gen Isaka ðo gen *Yakub se *, naan 6o debm ken *nook Isan, debm tēdn naabiña, ken naase ok oliñki kaam ji tōogge tu ðo ðod undiñki naan Pilat ki. Ey num Pilat se, je año kōōdn kōlo.

¹⁴ Naan le, debm *salal ðo debm daan ki naan Raa ki, ganj naase 'baatiñki ðo 'jeki debm tōal jeege se 6o, j'asesin kōōdn kōlo.

¹⁵ Num Mēl-kaaja tap 6o, naase 'tōoliñki. Ganj Raa se durinoga daan yoge tu ðo naaje se j'aakiña ute kaamje.

¹⁶ Anum gaabm naase aakiñki naanse ki ese se, naase paac 'jeeliñki. Naan jaay oñ lapi se ute ro Isa, taa naaje j'aalga kaal maakje doñ ki.

¹⁷ «Num borse, genaamge, maam m'jeele nakj naase ute magalsege 'tēdiñkiro se, naase 'jeel okkiro te metin eyo.

¹⁸ Ganj taar ken Raa ðlo jee taado taargen teeco taarin ki taado se 6o, aanga doobiñ ki ken ðo: *al-Masi baadoga num, utu 'dabara.

¹⁹ Bin se naase 'terlki maakse ðo 'baakiro gōtn Raa ki, taa naan asen tōal *kusiñse.

²⁰ Bin jaay Mēljege Raa asen kēdn gōtn tōal maaka ðo utu aseno kōl Isa, naan 6o al-Masi ken Raa bēer ðodsēsino.

²¹ Kōr se, Isa king maakj raa ki bini 'kaan bii ken Raa 'tōnd daapm nakge paac 'tēdn kiji. Kēse 6o nakj ken jee salal ken taado taargen teeco taar Raa ki taado do ðokiñ se.

²² Ey num *Musa kic taadoga taad ðo: *Maakj genaasege tu se, Mēlse Raa utu aseno bēer kōōdn debm taad taar teeco taar Raa ki aan gōo maama, ðo taar ken naan utu asen taadn paac se, 'booy uuniñki.*[†]

²³ *Do debm jaay baate booy kuun taarin se, maakj jeenge tu se j'añ kōkj kutn naatn.*[‡]

²⁴ «Jee taad taar teeco taar Raa ki paacñ iino do Samuēl ki ute jeegeen baado metn naan ki se, taadoga taa nakgen ken borse aanga se kici.

²⁵ Genaamge, naase se 'gaan jee ken taad taar teeco taar Raa ki do ðokiña ðo ðōkj ken *Raa ðōoko ute bubsege se, ðōok ute naase kici. Taa naan se 6o, naan taad Abraam ki ðo: *Ute metjil naai se, maam m'tēdn bēe metjil jeege tun do naan ki paac.*[§]

²⁶ Deet deet se Raa ðodo debm tēdn naabiñ Isa se naase gaan Israēlge tu. Naan oliño se taa asen tēdn bēe ðo bin se nanja nanja kic 6o 'terl naaga do nakge tun jig ey ken naan lee tēdn se.»

4

*Pier ute Jan naan Yaudge tun *jee kaakj metn taarge*

¹ Kaad ken Pier ute Jan utu taad taad jee denge tu bōrt sum 6o, *jee tēdn serke Raage tun metinge, magal jeegeen ing bōob *Bee Raa ðo ute *Sadusegen metinge baado oñde.

² Gōtn se naade aak Jan ute Pier se maakde taarde dode ki piriñ, taa naade dooy dooy jee denge ðo taadden ðo aan gōo *Raa duro Isa daan yoge tu se, jee ooyga kooy kic 6o, naan utu aden dur bin kici.

³ Gōtn se naade tōkde ðo baa ombde tood iip dangay ki taa kaada se 6aaga.

⁴ Ute naan se kic 6o, jeegeen booy taar Pier ute Jan se maakde ki se jeege dena took uun taar se ðo gōtn se jee aal maakde do Isa ki se ziid baa baa nakj gaabge dupu-mii.

⁵ Ganj metbeenki se, magal Yaudge ðo magal taa beedege ute jee jeel taadn tōkj metn Ko Taar Raage se, naade tus maakj gēger ken Jeruzalem ki.

* 3:13 Aak Ekz 3.6, 15. † 3:22 Aak Dt 18.15-16. ‡ 3:23 Aak Lb 23.29. § 3:25 Aak Jēn 22.18 ðo 26.4.

6 Maakde ki se gaabm ken k'danjin Annan se, naan bo *magal jee tedn serke Raage tu, Kayip ute Jan oo Alekzander ute jee kuuy se, naade paac se jee maakn bee magal jee tedn serke Raage tu oo naade paac utu gotn ese kici.

7 Gotn se naade odo Pier ute Jan se maakn dangay ki oo baandeno naande ki oo tond metde oo: «Gaabm se, naase edinki lapi se ute ro nanja oo toogin se tap bo, naase oninkiro gay?»

8 Gotn se Pier, ken *Nirl Salal doocga dooc maakin se, taadden oo: «Naase magal Yaudge ute magal taa bee Yaudge se,

9 jaaki naase 'baanjekiro naanse ki se gen tond metje taa gaabm ken k-runguy jaay on lapi se. Oo naase 'je aki jeele ute doobm gay jaay bo gaabm se on lapi.

10 Naase jeege paac oo naasen paacn gaan *Israelge se 'jeelki ute ro Isa *al-Masi ken kodn Nazaret, ken naase 'tup toonki ro kaag ki jaay, Raa durinoga daan yoge tu se, ute toogin Isan se bo, gaabm daar naanse ki se on lapi.

11 Taar se k'raaninga raan maakn Kitap ki ken oo:
*Ko ken naase jee kiin beege baatinki jaay ood undinki naatn se,
naan se bo ken tedga ko ken gaky bea.**
Ko ara se, taad te Isa.

12 Taa naan se bo 'booyki m'asen taada, ken ed kaaja se, Isa kalin ki sum. Ey num, do naanja ute magalin se, Raa on olo te nam gam kuuy ken 'kaajin jeege eyo.»

13 Naan ken se jee ken lee aak metn taar jeege se booy taar ken Pier ute Jan jaay taad beer ey paac paac se, taar se okden taad eyo, gan naade saapm onjin Pier ute Jan se jee bin sum, on dooy te den eyo. Nabo naade jeele, naade se jee leedoga ute Isa.

14 Ken naade jaay aak gaabm ken on lapi jaay daar daar ceede ki se, taar dim ken naade aden terl tap bo on eyo.

15 Gotn se naade taad oo: «Pier ute Jan se, k'j'ood k'teede naatn maakn bee ken k'lee k'j'aak metn taarge se.» Oopden naade Yaudgen jee kaakn metn taarge se bo taad dook taarde ute naapa.

16 Gotn se naade taad oo: «Jee se tap bo j'adeki tedn oo di? Taa jee Jeruzalem ki paac se le, booyga nakn-kooom naade ted se. Oo nakn-kooom se le tood tal j'aki kon naaj do ki eyo.

17 Num naaje se k'je eyo ken taar se jaay 'wookn jeege an booy paac se. Bin se j'aacdeki kaama taa naade moon ro Isa se j'onte taadin nam ki.»

18 Gotn se naade danjo Pier ute Jan oo aacden kaama oo: «Naan ki se moon ro Isa se onte 'taadinki nam ki oo onte 'dooyki jeege ute metn taar se!»

19 Gan gotn se Pier ute Jan terlden oo: «Gen naase ki num naan Raa ki se, ken gay bo doobina? K'booy kuun taar naase lobo k'booy kuun taar Raa le!

20 Deer num, naaje se k'kon do eyo do nakge tun naaje j'aako ute kaamje oo k'booyo ute bije se.»

21 Gotn se Pier ute Jan se jee kaakn metn taargen Yaudge se ter aacden kaama daala jaay bo tood tode. Naade on te doobm ken aden dabar eyo, taa naade beer beer jee denge tu oo do nakge tun deel se jeege paac *nook Raa.

22 Anum gaabm ken Pier ute Jan tedn nakn-kooob jaay naan on lapi se, naan baarin cir si-soo.

Jee Raage tond metn Raa taa aden kedn kaay kaama

23 Ken Pier ute Jan jaay k'tood k'toldeno se, naade baado on jeeedege oo taadden taargen ken *magal jee tedn serke Raa ki ute magal taa bee Yaudge taaddeno se.

24 Ken jeeedege se jaay booy taar Pier ute Jan se, naade iin taa tond metn Raa ute maakn kalan deek oo: «Raa Sidburku, naai bo debm aalo maakn raa ute do naanja oo baarge oo ute nagen maakde ki se paac.

25 Buli bubje *Daud se, naai bo debm edino *Nirl salal oo Nirl Salal ese bo ken onin taado oo:
Jee do naan ki ute metjildege paac tap bo inj bo gen je taamooyo
oo dook taarde kalan gen tedn nakn os aay ey se tap bo, taa di?

26 *Gaaringen do naan ki daap rode gen tedn booro;*
oo magalgen do naan ki tusu

taa baatn Meljege Raa ute gaar ken naan beer andino se.†

27 Deere, taar se taar met ki. Maakn geger ken Jeruzalem ki se, *Erod ute Pons Pilat, tus dook taarde kalan ute jee ken Yaudge ute kengen Yaudge eyo taa baatn Isa debm tedn naabi salal ken naai 'beer oodino.

28 Bin se ute toogi se, naai uunoga doa oo naade tedinga aan goo ken naai maaki jen ro ki.

29 Melje, naai aaka kiibm kaacn ken naade iib aacje naajen k'bulige se, borse edjen gaab-toogo taa k'taadin taari kic bo k'beer eyo.

* 4:11 Aak KKR 118.22. † 4:26 Aak KKR 2.1-2. Gaar ese je taad ute *al-Masi.

³⁰ 'Taad tóogi jeege tu, ute ro Isan debm tēdn naabi salal se, ed lapija jee kóonje tu ó 'tēdn nakn-kóobge ute nakgen deel doa.»

³¹ Ken naade jaay eem Raa aas se, gōtn naade tusn ro ki se naanja tea. Gōtn se naade paac Raa dóocde ute Nirl Salal. Ó gōtn se naade baag taadn taar Raa jeege tu beer eyo.

Jee Raage nig nakdege ute naapa

³² Jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ki ute dēnde se, naade ing ute maakn kalan ó taarde kic óo kalan. Maakde ki se nam jaay 'taadn ó nakn se gen maama se gōto. Num gan nakn naade ók paac se ombin taa naapki.

³³ Ute tóogŋ Raa se, *jee kaan naabm Isa al-Masige se taad jeege tu tap óo beer eyo ó: «Melje Isa se duroga daan yoge tu ó naaje j'aakinga ute kaamje.» Gōtn se jee Raage paac se Raa tēddenga beē den aak eyo.

³⁴ Maakde ki se nam tap óo dim daayin eyo. Taa jee ók maakn-gōto ute beege se dugina ó baano ute gursina.

³⁵ Óo gursn ese se naade baado edin ji jee kaan naabm Isa al-Masige tu. Óo nanja nanja kic óo, j'edin nakn ken an kaasn kinjina.

³⁶ Maakde ki se, gaaba kalan roŋ Yusup ken jee kaan naabm Isa al-Masige danin ute ro Barnabas. (Barnabas se je deekŋ ó: goon ed kaay kaama jeege tu.) Naan se metjil gen Lebige ó naan j'oojin taa naan Sipir ki.

³⁷ Naan se dugŋ ute maakn gōtina ó gursin se, naan baado edin ji jee kaan naabm Isa al-Masige tu.

5

Ananias ute Sapira ted taar-kóobó

¹ Num gan maakde ki se, debm kuuy roŋ Ananias ute mendin roŋ Sapira, naade se ók gōto. Óo naade se dóok taarde kalan óaa dugŋ ute gōtde se naata.

² Naan ute mendin se, gursn se naade gaan ute metina ó gōtn se gaabin baan ute gursn óop se, ji *jee kaan naabm Isa al-Masige tu.

³ Gōtn se Pier deekin ó: «Ananias, gen di jaay naai óŋ *Bubm sitange baado end dóoc maak ki bin se? Ken 'gaanjo met kóopm gursi gōti ki se kese taar-kóobm ken naai 'ted se tēdn *Nirl Salal ki.

⁴ Ken dugin te ey le gōto se gen naai tap ey la? Óo ken naai jaay duginga kic num, gursin se gen naai ey la? Ken óli jaay taad taar-kóobó se gen di? Taar-kóobm ken naai tēdn se, 'tēdn jikilinge tu eyo, gan naai tēdn *Raa ki.»

⁵ Ken jaay Ananias booy taar se, naan aal ooc ooyo ó jeegen paacŋ jaay booy labar ese se, beere óaa ókde tak tak.

⁶ Gōtn se, gaan kóoge baado teelin ute kala óo uun óaa ólin maakn iif ki.

⁷ Ken nakn se deel jaay óaa óaa nakn ler móto se, mend Ananias baado end gōtn jee kaan naabm Isa al-Masige tu se; nafo nakn ken aan do gaabin ki se, naan jeel eyo.

⁸ Gōtn se Pier tēsin ó: «Gōtsen naase 'duginŋ ki se, kese óo gursin paac sum ne?» Menda took ó: «Yeē. Kese óo gursina.»

⁹ Gōtn se Pier terlin ó: «Gen di jaay naai ute gaabi 'dóokki taarse gen naam *Nirl Raa se? 'Booyo! Jee ken ólo gaabi maakn iif ki se aanga taa dóob ki. 'Booy gōtn jedé! Naade utu baado ai óaa kuun kóli naai kici.»

¹⁰ Gōtn ese sum óo, menda se naar ooc ooy naan Pier ki. Ken gaan kóoge jaay aan se, naade end se ójin naan ooyga ó naade uun óaa ólin maakn iif ki cee gaabin ki.

¹¹ Gōtn se jee *egliz ki paac ute jee kuuy paac jaay booy labar ese se, naade beere óaa ókde tak tak.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige ted nakn-kóobge dena*

¹² Raa ól jee kaan naabm Isa al-Masige se ted nakn-kóobge dena ute nakgen deel doa naan jeege tu. Naade paac taarde kalan óo lee tus metn daabm Salomon ki.

¹³ Anum jee kuuy se nam tap óo took gen tum te naade eyo; gan jee denge se lee tóom jee aal maakde do Isa *al-Masi ki se.

¹⁴ Ute naan se kic óo jeege dena, mendge ute gaabge, took aal maakde do Isa al-Masi ki óo baado ziid do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se.

¹⁵ Taa nakn-kóobgen jee kaan naabm Isa al-Masige lee ted se, ól jeege teecno ute jee kóonje tuun taaldeno do danjalge tu ey le do raagge tu; naade baado tandden do doobge tu, taa ken Pier deel deel jaay nirlin deebga dóde ki se, sóm maakde ki se, nam kalan utu 'kōŋ lapija.

¹⁶ Gōtn se jeegen kuuy kic óo dena ken iino maakn naanje tun ken cee geger ken Jeruzalem ki, naade baano ute jee kóonjege óo jee ken ók kóon sitange. Gōtn se naade paac óŋ lapija.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige k'tək k'j'əmbden dangay ki*

17 Do nakge tun tēd se, *magal jee tēdn sərke Raa ki ute *Sadusegen ute naan se, tēdn maak-kilimi ro jee kaan naabm Isa al-Masige tu əd gətn se naade iin rode ki.

18 Gətn se naade tək əmbden dangay kən k'lee k'tək k'təl jeege.

19 Gaŋ maakŋ nəər ki se, *kədn Raa baado tədn ute kaam taar dangayge se naatn əd əd teecdeno naatn əd deekden əd:

20 «'Baaki daan bəər *Bee Raa ki əd 'taadki taargen paacŋ kən əd kaaja se jeege tu.»

21 Gətn se naade took do taar kədn Raa ki əd tanərin nərin sum 60, naade 6aa daan bəər Bee Raa ki əd naade baag dooy jeege gətn ese.

Kən *magal jee tēdn sərke Raage tu ute jeenge jaay aan gətn naade lee aakŋ mētn taar jeege se, naade danj magalgen taa 6ee *Israēlge tu əd ute jeegen lee aak mētn taar Yaudge se, gətn se naade tusu əd əl əd k'6aa k'tədo jee kaan naabm Isa al-Masige se naatn maakŋ dangay ki əd k'6aandeno.

22 Num jee kən j'əldə naaba taa 6aa kaakŋ jee dangayge se, naade aan se əŋden te eyo. Gətn se naade ək tər l baado əŋ jee əldeno se əd taadden mētn taar nakgen deel se paac əd:

23 «Kən naaje jaay j'aan se, k'j'əŋ kaam taar dangayge se k'gaasinga gaas ute ləkərle əd jee kən lee bəəb jee dangayge se le, daar daar taa-doob ki. Na6o kən naaje jaay k'təod kaam taara se, j'əŋ te nam maak ki eyo.»

24 Kən magal jeegen lee bəəb Bee Raa ute magal jee tēdn sərke Raage tu jaay booy taar se, gətn se taar naade 'taad tap 6o jeel eyo. Anum naade tond mētn naapa do nakge tun deel se.

25 Gaŋ gətn se deb kalan iino daan bəər Bee Raa ki baado taadden əd: «'Booyki, 6erε, jeegen naase tək əmbdəki dangay ki se, bərse naade utu daan bəər Bee Raa ki əd daar dooy dooy jeege.»

26 Gətn se magal jeegen lee bəəb Bee Raa se iin 6aa ute jeenge tək 6aandeno ute jee kaan naabm Isa al-Masige se, na6o ute taa təg eyo, taa naade 6eer 6eer jee dange tu əd səm aden tund te ko cεrε.

**Jee kaan naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun *jee kaakŋ mētn taarge*

27 Kən jee kən lee bəəb jee dangay ki jaay tək 6aano ute jee kaan naabm Isa al-Masige naan Yaudge tun jee kaakŋ mētn taarge se, gətn se *magal debm tēdn sərke Raa ki tεsde əd:

28 «Naaje k'gaassen j'ə ənten 'dooyki jeege ute ro gaabm se bin ey la? Aakki nakŋ naase 'tedki se jaayo? Jeegen Jeruzalem ki se le, naase 'taad 'dəədekiga paac. Naase 'je aki kal moosn gaabm se 'kəəpm mindje ki.»

29 Gaŋ Pier ute jee kaan naabm Isa al-Masigen kuuy tərlden əd: «Bεeki num, nakŋ kən Raa maakŋ jen ro ki se 6o, j'an tēd jaay k'tēdn nakŋ kən jikilimge maakde jea.

30 Naase 6o jee kən tup təkki Isa ro kaag ki, gaŋ Raa bubjege, durinoga daan yoge tu,

31 əd uun 6aa əndinga do ji daamin ki, əd tēdn naan 6o tēdga gaar jeege əd Debm Kaajŋ jeege taa kədn doobo gaan *Israēlge tu gen tər l maakde, əd Raa aden təl *kusindege.

32 Do nakge tun deel paac se, naaje k'saadŋge əd *Nirl Salal kən Raa əd jeege tun tookga taariŋ se, kic 6o saada.»

33 Kən naade jaay booy taar se, maakde taarde pirin aan gəd aki doobo, əd naade je aden təl.

34 Num gaŋ gaaba kalan naan kədn *Parizi, naan maakŋ Yaudge tun jee kaakŋ mētn taarge se kici əd naan se ron Gamalil. Naan se debm jeel taad təkŋ mētn Ko Taar Raa gen Yaudge əd gaan Israēlge paac aalin maak ki. Naan iin daar naan jeege tun se əd taadden əd: «Jee se, əddekki naatn jaayo.»

35 Kən jee kaan naabm Isa al-Masige jaay j'əədn k'teecden naatn sum se, naan taadden əd: «Naase genaaŋgen gaan Israēlge, əndki kəndə do nakge tun naase 'je aki tēdn do jeege tun ese.

36 'Jeelki, gəər gəər ara sum 6o, gaaba kalan k'danŋ Tedas. Naan se tēd ron aan gəd debm k'jeel jeel gətnə əl gaabge 6aa 6aa nakŋ kaar-əə se 6aa mētn ki. Gətn k'təəlin sum se, gaabgen mētn ki se aan wəəkə əd naabde se le daara.

37 Tər kaad kən magal jee taa naan *Rəm ki jaay iin taa mēdn jeege se, naan kən se, gaaba kalan kədn Galile k'danŋ Judas se, naan kic tēd jeege dēna 6aa mētn ki. Kən naan jaay k'təəlin se, jee mētn naan ki se kic 6o aŋ wəəkə.

38 Bərse, maam m'je m'asen taada: əndki dose dəkə ro jeege tun ese, əndeki naade 6aa. Kən nakŋ naade tēd se jaay gen jikilimge sum le, utu 'daar kalin ki.

39 Num, kən nakŋ naade tēd se jaay gen Raa le, naase aŋki kəŋ daar eyo! Əndki kəndə, səm 6aa naase aki tēdn jee taamooy Raage!» Gətn se naade took uun taariŋa.

40 Naade əl k'dan k'6aano ute jee kaan naabm Isa al-Masige se əd gətn se naade əl j'əndden ute mεrε əd gaasde əd j'əntə taadŋ ro Isa *al-Masi se nam ki, əd bin jaay 6o naade təəd taldε.

⁴¹ Ken jee kaan naabm Isa al-Masige jaay teeco goṭn ese se, maakde-raap sakanṭ taa Raa se ɔnde naade se jee an kaasiṅ gen dabar taa Isa.

⁴² Ute naan se kic 60, bii-rra daan boor *Bee Raa ki ɔo maaknṭ ɓeege tu se, naade daayum lee dooy jeege ɔo taadden Labar Jigan gen Isa se jeege tu. ɔo jeege se, naade lee taadden ɔo: Isa se 60, al-Masi.

6

*Maaknṭ jeege tun maaknṭ *egliz ki se k'beer k'tood jeege cili gen tedn naaba*

¹ Anum kaad ken se jee aalga maakde do Isa *al-Masi ki se ziid ted dena, ɓaa ute naande. Num ganṭ maakde ki se, Yaudgen taad taar Grek se taad naanṭ ki ro Yaudge tun taad taar naande mala se. Taa aanga goṭn k'nignṭ naka mend-daayge tu se, mend-daaygen taad taar Grek se, k'lee k'dirigde dirigi.

² Goṭn se *jee kaan naabm Isa al-Masigen sik-kaar-di se, danṭ tus jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se paac ɔo deekden ɔo: «Naaje se j'konṭ konṭ gen taadn taar *Raa jeege tu jaay 60 k'ɓaa lee nigṭ nakṭ kɔso jeege tu eyo.

³ Taa naan se genaamge, maakse ki se 'beer 'tɔodki gaabge cili ken jeege aalde maak ki ɔo maakde dooc te *Nirl Salal ɔo jee jeel-taara. Bin se naaje jee kaan naabm Isa al-Masige se, naabm se j'adesiṅ konṭ kaam jide.

⁴ ɔo naaje se le j'konṭ roje paac gen keem Raa ɔo gen taadn taar Raa jeege tu.»

⁵ Jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ken tus goṭn ese paac se, took do taarde ki se. Goṭn se jaay naade beer ɔod Etien; naanṭ se debm ken aal maaknṭ paac do Raa ki ɔo maaknṭ dooc ute Nirl Salal. Naade beer tɔodo Pilip, Prokor, Nikanor, Timon, Parmenas ɔo Nikolas ken kod Antios ken tedga ronṭ kod Yaudge se kici.

⁶ Jee tus goṭn ese baano ute jeegen k'beer k'toodden cili se naan jee kaan naabm Isa al-Masige tu ɔo naade eemden Raa ɔo tondden jidege dode ki.

⁷ Naanṭ ken se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, taad wook taar Raa se jeege tu. ɔo jee ken jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se ziid ted dena maaknṭ geger ken Jeruzalem ki. Goṭn se, *jee tedn serke Raage tu se kic dena baado took aal maakde do Isa al-Masi ki.

Jeege baado kokṭ Etien

⁸ Etien se, Raa tedinga beena ɔo edinga tɔogo gen tedn nakgen deel doa ute nakṭ-kooṓgen magal magala naan jeege tu.

⁹ Ganṭ do nakge tun naanṭ ted se bii kalanṭ Yaudgen iino geger ken Sirenṭ ki ute kengen iino geger Alekzandri ki, naade lee tus tus maaknṭ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki se. 'Bee se k'danṭinṭ *Bee Yaudgen j'ɔoddenga kooṓd dode maaknṭ bul ki* ɔo naade lee tum ute Yaudgen iino taa naanṭ Silisi ki ute gen Azi ki. Goṭn se naaden jee goṭo kaam ɔo se paac baag naanṭ ute Etien,

¹⁰ ɔo taar jaay *Nirl Salal ɔlinṭ naanṭ taadden se, taar naade 'konṭ jaay anṭ terl tap 60, naade ɔn eyo, taa jeel-taar Etien se, Nirl Salal 60 edinṭ.

¹¹ Aan goṭo taar naade anṭ terl kic 60 ɔn ey se, goṭn se naade goonṭ ɓaa rejo jee taar-kooṓge ɔo naade paac baado taad ɔo: «Naaje se k'booyga te bije taar ken jaay Etien lee taad taar ingṭ kus ro *Musa ki ɔo ro Raa ki se.»

¹² Goṭn se naade ɔos metn jeege dena, metn magal taa ɓee Yaudge ute metn jee jeel taadn tɔokṭ metn Ko Taar Raage tu ɔo naade baado ɔkina ɔo baansiṅ naanṭ Yaudge tun *jee kaakṭ metn taarge.

¹³ Goṭn se naade taad taar-kooṓo ro Etien ki daala ɔo: «Aakki gaabm daar se, naanṭ 60 debm ken lee taad taargen ingṭ kus ro *Bee Raa ki ɔo ro *Ko Taar ken Raa edo Musa ki.»

¹⁴ Naade taad ɔo: «Naaje se k'booyga booy ute bije ken naanṭ deek ɔo Isan kod Nazaret se utu an tɔokṭ ute 'Bee Raa se naata ɔo ro nakge tun Musa dooyjeki se le, naanṭ utu anṭ terl 'tedn kuuy.»

¹⁵ Ken jee paacṭ ingṭ maaknṭ ɓee ken Yaudge lee aakṭ metn taarge se, naade paac ɔnd kaamde tenenṭ Etien ki ɔo naade aak daan kaaminṭ se tec aan goṭo daan kaam *kodn Raa.

7

*Etien taad taara naanṭ Yaudge tun *jee kaakṭ metn taarge*

¹ Goṭn se *magal debm tedn serke Raa ki tond metinṭ ɔo: «Taar k'taad roi ki se, met ki ne?»

² Etien terlden ɔo: «Bubumge ute genaamge, udki bi jiga do taar ken m'asen taad se. Kaad ken *Abraam utu ingṭ kingṭ taa naanṭ ken Mezapotami ki se, naanṭ ken se naanṭ taad te taa deetin geger ken Aran ki ey ɓortɔ, goṭn se 60 *Raa te magalinṭ teec naanṭ ki,

³ naanṭ deekinṭ ɔo: *Iinṭ ɔn naanṭi ute taasige ɔo 'ɓaa taa naanṭ ken maam m'ai taada.**

* 7:3 Aak Jen 12.1.

4 Gōtn se Abraam iin ɔn taa naan Kaldege ɔɔ ɔɔ baa ing Aran ki. Ken bubin jaay ooy se, Raa deekin ɔɔ: <lin ɔn gōtn ese, ɔɔ naan iin baa ing taa naan ken ɔɔ borse naase utu ingki maak ki se.

5 Ken naan jaay aan gōtn ese, Raa taadin ɔɔ utu an kēdn taa naan ese ɔɔ naan se 'kōɔpm metjilin ki. Gan kaad ken se gōtɔ ɔkɔ kic ɔɔ, Raa edin te eyo ɔɔ gōtn naan an kōsn metin kic ɔɔ gōtɔ. Ter naan ken se, Abraam goono kic ɔɔ ɔk eyo.

6 Raa taadin ɔɔ: *Metjilin se utu baa king taa naan jeege tu ɔɔ jee se utu aden tēdn bulu ɔɔ aden dabar gen baara kaar-ɔɔ.*†

7 Gan jeegeen utu aden tēdn bulu se, Raa deek ɔɔ: *Jee se, maam m'utu m'aden kojn bɔɔɔ dode ki ɔɔ ken nakgen se jaay deelga num, metjili se utu ade teecn maakn naan ken se ɔɔ utu ade baa am lee keem gōtn ara.*‡

8 Gōtn se *Raa dɔɔk ute Abraam taadin ɔɔ n'ɔj pōndɔ^S. Bin ɔɔ Abraam oojn goonin Isaka ɔɔ ken Isaka jaay j'oojin ɔk ɔɔii marta se, naan ɔjin pōndɔ. ɔɔ Isaka kic ɔɔ ɔjn pōndɔ goonin *Yakub ki ɔɔ Yakub tɔj pōndɔ geninge tun gaabgen sik-kaar-dio. Naade se ɔɔ ɔɔ bugjege.

9 «Gōtn se bugjege se tēd maak-kilimi ro gēnaade Yusup ki ɔɔ naade ɔk baa dugin ji jeege tu ɔɔ jee se uun baansin Masar ki. Gan Raa se utu te naan,

10 ɔɔ naan ɔadin naatn maakn nakge tun ɔɔn ken aan don ki se paac. Naan edin jeel-taara ɔɔ tēdn tēd debm meteke ɔɔ Gaar magal gen Masar se aakin se tōlin. Taa naan se ɔɔ, naan ɔndin magala taa naan Masar ki ɔɔ ɔɔnin ɔɔeen paac kaam jin.

11 Gan ɔkɔ se, ɔɔ end taa naan ken Masar ute magalina ɔɔ maakn taa naan *Kanan ki kici. ɔɔ se tōl dabar jeege dēna ɔɔ bugjege se je nakn kōsɔ kic ɔɔ ɔn eyo.

12 Ken Yakub jaay booy j'ɔɔ nakn kōsɔ utu Masar ki se, deet se naan ɔl bugjege gen baa dugn nakn kōsɔ.

13 Ter naan ɔlden gen k-dige ɔɔ naan ken se, Yusup tēd gēnaange aak jeelina ɔɔ gōtn se sum ɔɔ, k'baa k'taad metjil Yusup se Gaar magal ken taa naan Masar ki se.

14 Yusup ɔl danjo bubin Yakub ken ing taa naan Kanan ki ɔɔ naan baado ute jeengen maakn ɔɔeen ki paac, ɔɔ naade paac se jeege sik-cili-kaar-mii.

15 «Ken Yakub jaay booy se, naan iin baa ute jee maakn ɔɔeen ki paac taa naan Masar ki. Naan ute bugjege se, naade ting gōtn ese bini ooy maak ki.

16 Yodege se, naade tɔs ɔɔaanden geger ken Sicem ki ɔɔ baa talden maakn iib ken Abraam dugin ji gaan Omorge tu ute pudda taa naan Sicem ki se.

17 «Aan gɔɔ kaadn taar ken Raa taad Abraam ki aan kaan doobin ki se, jeejegen ing taa naan Masar ki se, dir ziid tēdga dēna.

18 Naade ting bini aan do gaar ken kuuy gen Masar ken jeel Yusup eyo.

19 Gaar se, naan deb pitini ɔɔ derlo jeejege. Naan dabardeno ɔɔ tēdden utu taa tɔɔgɔ ɔɔ ɔlden naade bini ɔn gēdege naatn taa 'kooye.

20 «Kaad ken se ɔɔ, j'oojn *Musa. Naan se goon aak ɔɔee ken tōl Raa ki. Naan ting ɔɔee bubin ki se laapa mōtɔ.

21 Ken bubin ute kon jaay baa ɔndino naatn ɔɔ rēsino se, gōtn se goon Gaar magal Masar ki ken mēnda se, baa ɔnjina. Naan uun baansin ɔɔeen ki ɔɔ ɔkin kaadin ki aan gɔɔ goonin mala.

22 Musa k'dooyin ute nakgen jee Masar ki jeel paac se, ɔɔ naan tēd debm jeel-taara ɔɔ jeel tēdn nakgen jiga jiga.

23 «Ken Musa jaay baarin aas si-ɔɔ se, naan uun doa gen baa kaakn gēnaangen, gaan *Israelge.

24 Ken naan jaay iin baa kaakn gēnaangen gaan Israelge se, naan ɔn kōd Masar dabar dabar gēnaan kōdn Israēl. Gōtn se naan baano naaka, oocin metina ɔɔ tōnd tōl ute kōdn Masar se.

25 Bin se Musa saap ɔɔ tēdn bin sum ɔɔ, gēnaangen gaan Israelge se 'jeele, naan se Raa ɔɔ ɔlino taa aden kōdn dode. Num gan naade se ɔn jeel ɔk te metin eyo.

26 Metbeenki se, naan ɔn gēnaangen gaan Israelge dio tēd tēd taara ute naapa. Gōtn se naan je aden tēdn num naade kōkn taasa ute naapa deekden ɔɔ: <Mēdumge, naase le 'gēnaa naapge, num gen di jaay naase 'tēdki taara ute naapa se?>

27 Num gan debm ken dabar dabar debin se ɔt ɔl Musa naatn ɔɔ deekin ɔɔ: <Naai se, ken ɔndi magala gen kojn bɔɔɔ doje ki tap ɔɔ, nanja?>

28 *Lɔ naai 'je am tōl aan gɔɔ ken terko naai 'tōlo kōd Masar se le?**

29 Ken Musa jaay booy taar se, naan ɔɔee ɔkina ɔɔ naan iin aan baa ing taa naan Madian ki aan gɔɔ ɔkɔ. ɔɔ gōtn naane se ɔɔ, naan toojo gaangen gaabge dio.

30 «Ken naan jaay ting aas baara si-ɔɔ se, ɔɔii kalan naan iin baa do kōd-baar ɔɔee ko ken k'danin Sinai ɔɔ gōtn se Raa teecin naanin ki aan gɔɔ *kōdn Raa ɔɔ naan aakin se aan gɔɔ rōɔn pōdɔ ɔk kōk maakn ji kaag ki.

† 7:6 Aak Ekz 3.12. ‡ 7:7 Aak Jen 15.13-14. § 7:8 *Kojn pond ara se ɔɔ, kese nakn kaakn jeel ken taad ɔɔ *Raa dɔɔkga ute Abraam. * 7:28 Aak Ekz 2.14.

³¹ «Ken Musa jaay aak roon poodo ak maaknj ji kaag ki oo ji kaag se os ey se, naan aak se okin taad eyo. Gohn se naan iiko gooro taa an kaaknj koko. Ganj naan booy mind Meljege Raa ken taadin oo:

³² *Maam bo m'Raa gen bugi, Abraam, Isaka oo Yakub.*[†] Gohn se, naan nirlin teece oo roon poodn ken ak kok maaknj ji kaag ki se kic bo, naan je an kaak eyo.

³³ Gohn se Meljege Raa deekin oo: *'Toodn ute saai jei ki se naatn, taa gohn naai 'daar se, naan gohn *salal.*[‡]

³⁴ *Deere, koodn yeebm jeemge jaay lee ood yeebde Masar ki se, maam m'aakga oo daayden naade inj daay des des se kic bo, maam m'booyga. Oo m'booy m'baado se taa m'je m'aden koodn dode. Oo boorse naai iin baado, maam m'je m'ai keli taa naan Masar ki.*[§]

³⁵ Ter Etien taadden daala oo: «Musan ken gaan Israelge ood undin jaay deekin oo: *Naai se ken ondi magal gen kajn booro doje ki tap bo nanja?** Naan se bo ken Raa ute doobm kohn Raa teeciino naanin ki maaknj ji kaag ki se bo, ken tedga magalde oo debm koodn dode.

³⁶ Musan ese bo oodden naatn taa naan Masarge tu ute naknj-koooge oo ute nakgen deel do ken naan tedo. Ter naan tedo naknj-koooge kaad ken naan gaanjeno Baar Aace ute ken naade tingo do koo-baar ki baara si-oo se kici.

³⁷ Musan ese bo ken ter taado gaan Israelge tu daala oo: *Raa utu aseno beer koodn maaknj genaasege tu se, deb kalan ken utu 'tedn debm taad taar teeco taar Raa ki aan goo maama.*[†]

³⁸ Musan se bo, kaad ken gaan Israelge tus do koo-baar ki se, debm ken daar daan bugjege tu ute kohn Raa ken daar taadin do ko ken Sinai ki. Naan bo debm ken Raa taadin taargen ed kaaja jaay naan baado taadjesin ki se.

³⁹ Num ganj bugjege se baate tooknj kuun taarin, oo naade ood undin. Oo maaknj maak-saapde ki se, naade je kohn terl Masar ki.

⁴⁰ Gohn se naade taad **Aarun* ki oo: *'Tedjeki raagen ken 'lee naanjege tu taa Musan ken oodjekiro naatn maaknj taa naan Masar ki se le, dim jaay aanin don ki se, naaje j'ondki te metin eyo.*[‡]

⁴¹ Kaad ken se, naade ooy daap naka tec aan goo goon maranja. Naade baado tojin **serke* naanin ki oo naknj naade tedin ute jiden ese bo, naade den ute maak-raapo aan goo raade.

⁴² Gohn se, Raa terlden naaga oo res onden naade lee eem nakgen Raa tondden maaknj raa ki gen woor gobo se. Kese aan doobin ki aan goo taar ken k'raarinj maaknj Kitapm gen jeege tun taad taar teeco taar Raa ki ken oo:

Gaan Israelge, daagen naase 'tojkiro serke maaknj baarge tun si-oo do koo-baar ki se, naase 'tojkiro maam ki ne?

⁴³ *Goto! Naase 'lee 'tuunkiro bee maragsen k'darinj Molek oo 'lee 'tuunkiro naknj ken tec aan goo k-diji gen maragsen k'darinj Rapan; nakgen ken naase 'tedin ki ute jisegen se bo tedsenga raasegen naase 'lee ergki naande ki. Taa naan se bo, maam m'utu m'asen tuur kol naan taa naan Babilon ki naane.*[§]

⁴⁴ Ter Etien taad oo: «Ken bugjege tingo do koo-baar ki se, naade ak **koror* gohn ken naade lee doodn ute Raa. Koror se Musa daapin aan goo ken Raa taadin oo naan tedin tec aan goo ken naan aako gohn Raa ki se ra ra.

⁴⁵ Ganj bugjege se, bee se naade onin gendege tu oo gendege se bee se naade tuun baan ute naade oo kaad ken se josue bo naande. Naade end maaknj naan ken melinge Raa tuurde naatn oo olden naade cirde. Bee se inj daande ki bini aan do Gaar **Daud* ki.

⁴⁶ Raa se maakin raap do Daud ki oo Daud se tond metn Raa oo n'anj kohn naan an koom bee naan Raa gen Yakub se.

⁴⁷ Num ganj bee ese se goonin Salomon bo baado iinina.

⁴⁸ Ganj Raa Taaro se beegen ken jikilimge bo ob te jide se, naan inj maak ki eyo. Aan goo taar ken Raa taado maaknj Kitapm debm taad taar teeco taar Raa ki, ken oo:

⁴⁹ *Maaknj raa se gohn ken maam m'ing m'osn gaara oo do nanja le gohn toobm jema.*

Bee naase amki kob tap bo bee tec oo di?

Oo gohn jaay am kaasn m'an jamak bo gayo?

⁵⁰ *Nakgen ba se paac se, maam bo m'tedin ute jim ey la?**

⁵¹ Ter Etien taadden daala oo: «Naase le jee naajn taarge oo bi se le booy taar eyo oo maakse le, mongo. Naase le 'tecki bubsege oo taar **Nirl* Salal taadsen le, naase 'tookki do ki eyo.

⁵² Jeegeen taado taar teeco taar Raa ki do dokin se, bugsege lee dabardenoga. Naade tolo jee ken taado gii kaan **al-Masi* Debm Daan ki se. Ken naan jaay aan se, naase ood undin ki oo ak toolin ki.

† 7:32 Aak Ekz 3.6. ‡ 7:33 Aak Ekz 3.6. § 7:34 Aak Ekz 3.5, 7, 8 oo 10. * 7:35 Aak Ekz 2.14. † 7:37 Aak Dt 18.15. ‡ 7:40 Aak Ekz 32.1, 23. § 7:43 Aak Am 5.25-27. * 7:50 Aak Eza 66.1-2.

⁵³ Raa taadseno *Ko Taar ken naan εδο Musa ki se utu doobm kodn Raage, num ganj Ko Taarin se naase 'took ingki te do ki eyo.»

Etien k'tund k'toolin ute koa

⁵⁴ Ken Yaudgen *jee kaakn metn taarge jaay booy taar Etien taad bin se, maakde taarde pirin aan goo doobu. Gotn se naade doon taardege oo iin ro Etien ki.

⁵⁵ Ganj Etien, ken maakin dooc te *Nirl Salal se, uun kaamin aak maakn raa ki tenin oo naan aak *nookn Raa woor goto kelen oo aak Isa daar daar do ji daam Raa ki.

⁵⁶ Naan deekden oo: «'Booyki! Maam m'aak maakn raa ood waj oo m'aak *Goon Deba se daar daar do ji daam Raa ki.»

⁵⁷ Ken naade jaay booy taar se, gotn se naade tood tooy makono oo turum bidege. Ter naade iin taa naapm paac baado oocina.

⁵⁸ Gotn se, naade ok teecnsin naatn maakn geger ken se oo baagin tund te koa taa an toolo. Jeegeen saadge se tood kal magaldege oo baado ombin metn je goon kod ki kalan k'danjin Sol.

⁵⁹ Oo kaad ken naade daar tundin tund te ko se, Etien taad oo: «Melum Isa, kom se okin kaam ji.»

⁶⁰ Gotn se naan erg naan ki oo ood tooy makono oo: «Meluma, *kusin naade ted rom ki se, 'tedden kald.» Ken Etien jaay taad taar se aas sum bo, gotn se naan ooyo.

8

¹ Sol took do taar jeege tun tool Etien se.

*Jeege dabar jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki*

Bii ken se sum bo, *eglizn maakn geger ken Jeruzalem ki se, k'baagden dabar dena. Jee Raagen paacn gotn ese se aan wook baa taa naan gen Jude ki ute gen *Samari ki oo oop *jee kaan naabm Isa al-Masige sum bo Jeruzalem ki.

² Jee ken ok taar *Raa on se, ken naade jaay baa duubo Etien se, naade tooy dook taara on eyo.

³ Ganj Sol se je eglizn ken Jeruzalem ki se 'tedn goto. Naan baa bee ute bea toko mendge ute gaabgen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se oo baado ombden danjay ki.

*Pilip baa taadn Labar Jiga gen Isa se *Samari ki*

⁴ Jeegeen wook se, naade baa lee maakn naange tun kaam ara kaam ara oo naade taad Labar Jiga gen Isa se jeege tu.

⁵ Ken Pilip jaay booy aan maakn geger ken kalan bini taa naan Samari ki se, naan baa taadden taar gen *al-Masi se jeege tu.

⁶ Jee den se paac taa naapki took uun taar Pilip, taa naade booyga maan nakn-kooom ken naan lee ted se oo naade mala kic aakinga ute kaamd.

⁷ Gotn se sitange dena teec ro jeege tu oo ken naade teec teec se tood tooy makono oo jee koon sitange se on lapia. Gotn se jee k-runguyge ute jee cekedge dena on lapia kici.

⁸ Taa naan se bo, jee ken maakn geger ken ese se, maakde raap den aak eyo.

⁹ Kaad ken se gaaba kalan utu tinj maakn geger ken ese tap oo gaabm se ron Simon. Naan se, do dokin tap bo naan debm koroo oo iinga num ted nakgen ken jee Samari ki aak kic okden taad eyo. Naan ted ron aan goo debm k'jeel jeel gotina.

¹⁰ Ond do gaange tun seeme bini aan do jee magalge tu se, naade paac aalin maak ki. Naade deek oo: «Gaabm se bo toogij Raa mala ken k'danjin *Toogij Magal se.*»

¹¹ Simon jaay baag tedn koroin sum se, daanin dokg. Ute koroin se, naan iinga num tedden nakn-koooge oo ken naade aak tap bo okden taad eyo oo ted jeege paac aalin maak ki.

¹² Num ken naade booy taar Pilipm taadden metn taar gen Gaar Raa oo taar gen Isa al-Masi se, gotn se mendge ute gaabge took uun taarina oo naan *batizde.

¹³ Gotn se Simon kic bo took aal maakin do Isa al-Masi ki oo naan kic k'batizina oo gotn se, naan ok metn Pilip tec. Ken naan jaay aak nakn-koooge ute nakgen deel do ken Pilip lee ted se, naan aak tap bo okin taad eyo.

¹⁴ Ken *jee kaan naabm Isa al-Masigen Jeruzalem ki jaay booy j'oo jee Samari ki kic took uunga taar Raa se, naade oldeno Pier ute Jan.

¹⁵ Ken naade jaay aan se, naade tond metn Raa taa jee Samari ki ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se taa Raa aden kedn *Nirl Salal,

¹⁶ taa maakde ki se nam kalan tap bo on te Nirl Salal ey borta, num naade se k'batizde bo ute ro Meljege Isa sum.

¹⁷ Gotn se Pier ute Jan baagden tond jide do jee Samari ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se oo naan ken se sum bo, naade on Nirl Salal.

¹⁸ Ken Simon jaay aak jee kaan naabm Isa al-Masigen tond jide do jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki jaay Raa edden Nirl Salal se, gotn se Simon taad Pier ki ute Jan ki oo aden kedn gurs.

¹⁹ Naan taadden oo: «Edumkiro taaɗɗi se kici, taa debm jaay ken maam m'ondga jim don ki num, 'kon Nirl Salal bin kici!»

²⁰ Gan Pier terlin oo: «Naai ute gursi se, on Raa asen kutn kap, taa maaki ki se naai saap oo ute gursi se sum bo naai 'kon dugi nakri ken Raa ed jeege tu cer se!»

²¹ Maakri naab ken ese se, naai bedi goto ute naaje, taa maakri naai naan Raa ki se, ted nakri ute doobin eyo.

²² Nakri naai 'ted jig ey se, naai doo doi ro ki naatn oo tond metn Raa. Bin sum bo som daan Raa utu ai taal *kusiingen maaki ki se.

²³ Taa maam m'aaki naai se oo nakge paac se tedn gen naai, oo naai se dooga bulu gen tedn kusina.»

²⁴ Pier ute Jan se, Simon terlden oo: «Naase mala 'tondki metn Raa taa maama, taa nakri naase 'taadki se 'kaan dom ki eyo!»

²⁵ Ken Pier ute Jan jaay taado nakri ken naade aako oo booyo gotn Isa ki oo taada taar Raa jee Samari ki jaay aas se, naade ok terl Jeruzalem ki. Ken naade baa baa se, maakri naan Samarige tun ute denin se, gotn naade aal maak ki paac se, naade taadden Labar Jiga gen Isa.

*Pilip dood ute kod *Etiopi*

²⁶ Ken nakgen se jaay deel se, *koden Raa kalan taad Pilip ki oo: «Iin 'baa kaam kaam booyo ken gotin kod-baara ken doobm ken iino Jeruzalem ki jaay booyo baa Gaza ki se.»

²⁷ Gotn se Pilip naar iin baa. Ken naan baa baa se, naan uun kaamin aak magala kalan, kod Etiopi oo naan se kaasi*. Oo Neel gen jee Etiopi ken k'danin Kandas se, naan onin maalin paac kaam jina oo naan bo debm ken aakin do maalinge tu se. Naan ingo Jeruzalem ki se gen keem Raa.

²⁸ Ken naan terl baa baa se, naan ook ing maakri puusin ki oo dooy makoo taar ken maakri Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se.

²⁹ Gotn se *Nirl Raa deek Pilip ki oo: «Aan on metn debm puus se.»

³⁰ Gotn se Pilip aan on metn debm puus se, oo naan booy gaabm se ing dooy dooy maakri Kitapm gen debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se. Gotn se naan tedin taase oo deekin oo: «Taar naai ing dooyin se tap bo, naai 'jeel ok metin dey la?»

³¹ Gaabm se terlin oo: «Taar se jaay nam taad taokum te metin ey se, m'an jeel m'oo dio?» Gotn se kod Etiopi se taad Pilip ki oo: «'Baado ook ing ceem ki taa am taad taokri metina.»

³² Kese bo taar Kitapm ken naan ing dooyin se oo taar se taad oo:

*Naan se tec aan goo baatn k'j'ok k'baan gen baa taal,
oo naan aan goo *goon baatn ken j'oj beekin kic taay ey se,
naan kic bo tec bini taa naan eep te taarin eyo.*

³³ *Naan se jaakin aan goo nakri cere oo gotn kajin boori ki se, nam tap bo baa te metin ki eyo;
oo metin naan se le, nam tap bo maatn taad te taarin eyo.*

Oo do naan ki se kigin naan se k'gaaninginga duuku.[†]

³⁴ Gaabm se tond metn Pilip oo: «'Mooyum tu, ara se debm taad taar teeco taar Raa ki se tap bo, taad ute nanja? Ute naan malin lobo ute nam nam kuuy le?»

³⁵ Gotn se Pilip uun mindina oo baagin taadn do taar ken naan dooyin se oo ute taar se, naan taadin Labar Jiga gen Isa.

³⁶ Ken naade uun doobo baa baa se, gotn se naade aak maane oo gaabm se taadin oo: «Aaka, bere j'onga maane! Ne dim jaay am gaasum am *batiz ey se utu la?»

³⁷ [Pilip deekin oo: «Ken naai jaay aal maaki do Isa *al-Masi ki num, maam m'ai batizi.» Gaabm se terlin oo: «Yee, maam se m'tookga Isa al-Masi se Goon Raa.»]‡

³⁸ Gotn se naan taad oo puus se k'darina oo naaden di se paac booy tele maakri maan ken se oo gotn se Pilip batizina.

³⁹ Ken naade jaay teeco maan sum se, Nirl Raa uun baan ute Pilip se gam. Gaabm se jaay terl aakin se, aakin naan goto. Num ken naan jaay uun doobin baa baa se, baa ute maak-raapo.

⁴⁰ Gan Pilip aak kaak se, naan aanga kaam Azotot ki sum. Maakri gegerge tun naan aalo maak ki paac bini aan maakri gegere Sezare ki se, naan taad Labar Jiga gen Isa al-Masi se jeege tu.

9

Isa teec naan Sal ki (NJKN 22.3-16, 26.9-20; Gal 1.1-16)

* 8:27 Do dakin se gaaringe se jee lee boob mendge se naade lee tondden kaasi. † 8:33 Aak Eza 53.7-8. ‡ 8:37 Taar se, maakri Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se goto.

¹ Gan kaad ken se, Sol ing bo gen tedn *kusiṇa ḡ gen tḡl jeegeen aalga kaal maakde do Melje Isa ki. Gḡtn se naan iin ḡaa ḡṇ *magal jee tedn serke Raa ki

² ḡ tḡnd metin ḡ an kedn maktubm ken an kḡṇ ḡoobo ḡ ute maktubm se naan 'ḡaa kedn magalge tun ḡen maakṇ *ḡeege tun ken Yaudge lee tusn maak ki maakṇ ḡeḡer ken Damas ki. Ute naan se jaay, naan 'kḡṇ ḡoobo ḡ ken jaay ḡṇḡa mendge ḡ gaabgen gam ken aalga kaal maakde do Isa ki se, naan adeno tḡkṇ ḡḡkṇ ḡaa Jeruzalem ki.

³ Ken naan ḡaa ḡaa ḡoob ki jaay aan ḡḡḡr ute Damas se, ḡḡtn se naan naar aak poodḡ raap lak lak iinḡo maakṇ raa ki ḡaado deebin bat.

⁴ Gḡtn se naan booy ooc naan ki ḡ booy mind deba danin ḡḡ: «Sol, Sol, naai tap ḡo 'dabarum bin se ḡen di?»

⁵ Gḡtn se Sol deek ḡḡ: «Meluma, naai tap ḡo nanḡa?» ḡḡ mind debm se deekin ḡḡ: «Maam ḡo Isan ken naai 'lee 'dabarum se.

⁶ Gan ḡorse se, naai iin 'ḡaa maakṇ ḡeḡer ken Damas ki ḡ ḡḡtn naane se 'jai ḡaa taadn nakṇ naai utu 'teda.»

⁷ Gan jee metin ken k'ḡaa tel se ḡeere ḡkde se daar yip ḡṇ taad taar eyo. Naade booy mind deba naḡo aak te melin eyo.

⁸ Gḡtn se Sol iin daara ḡ ken naan jaay ḡḡd kaamin se, kaamin ḡṇ aak eyo. Gḡtn se jeenge ḡkin jin ki jaay ḡo tḡḡd ḡaansin Damas ki.

⁹ Daan ḡiige tun mḡḡḡn naan tinḡ se, kaamin le ḡṇ aak eyo, ḡs ḡim eyo ḡ aay eyo.

¹⁰ Gaaba kalan bin se, ron Ananias tinḡ maakṇ ḡeḡer ken Damas ki. Naan se debm aalga kaal maakin do Isa ki kici. Gḡtn se Meljege Isa teecin naanin ki ḡ danin ḡḡ: «Ananias! Ananias took ḡḡ: «ḡḡy Meluma!»

¹¹ Meljege Isa terlin ḡḡ: «Iin 'ḡaa ḡoob ken k'danin ḡoobm seej *Taal* se ḡo 'ḡaa ḡee Judas ki se, 'kḡṇ gaabm ken k'danin Sol ken kḡd Tars se. Naan utu inḡ ḡḡtn se eenum keeme,

¹² ḡ aaki aan ḡḡḡ naai Ananias, end ḡaado ḡṇṇa ḡ naai ḡndin ji don ki ḡ kaamin ḡḡd aaka.»

¹³ Num gan Ananias terlin ḡḡ: «Meluma, maam m'booy jeege ḡsumḡa maan gaabm se, taa nakgen kusiṇ ken naan lee tedin jeeige tun Jeruzalem ki se.

¹⁴ Maam se m'booyga j'ḡḡ *magal jee tedn serke Raage tu se undinga kulu ḡen ḡaado tḡkṇ ḡḡkṇ jeeigen ḡḡtn ara.»

¹⁵ Gan Meljege taadin ḡḡ: «Ute naan se kic ḡo, iin 'ḡaa ḡṇ gaabm se, taa gaabm se maam ḡo m'ḡeer m'ḡḡḡḡḡ. Naan ḡo debm ken am tedn naabuma ḡḡ utu 'taadn roma jeege tun Yaudge eyo ute gaardege ḡ ḡaa taadn gaan *Israelge tu kici.

¹⁶ Maam mala m'utu m'an taadn dubar ken naan utu kḡṇ taa maama.»

¹⁷ Gḡtn se Ananias iin ḡaa end ḡee Judas ki, ḡṇ Sol ḡo naan ḡnd jin don ki, deekin ḡḡ: «Sol genaama, keḡe Melje Isan ken teecio naani ki kaad ken naai ḡaado ḡaa ḡoob ki se; naan ḡo ḡlumo ḡḡḡ ki taa kaami kḡḡḡḡ kaaka ḡḡ *Nirl Salal ai ḡooc maaki.»

¹⁸ Gḡtn ese sum ḡo nakge tec aan ḡḡḡ naagn kenj parpa se naar sidḡ kaamin ki ḡ ḡḡtn se kaamin ḡḡd aak ḡḡḡḡ ki. Naan iin daara ḡ ḡḡtn se *k'batizina.

¹⁹ Ken naan jaay ḡḡḡ ḡḡ aay se, naan ḡṇ tḡḡḡ ḡḡḡḡ ki.

*Sol taad taa *al-Masi maakṇ ḡeḡer ken Damas ki*

Gḡtn se Sol tinḡo ḡii kandum ute jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki, maakṇ ḡeḡer ken Damas ki.

²⁰ Gḡtn ese sum ḡo, naan naar baag taadn jeege tun maakṇ *ḡeege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se, deekden ḡḡ: «Isa se, naan ḡo Goon *Raa.»

²¹ Jeegeen paacṇ lee booy taarin naan lee taadden se, taar se ḡkden taad eyo ḡ naade taad ute naapa ḡḡ: «Gaabm se ḡo ken lee dabaro jeegeen aal kaal maakde do Isa al-Masi ken inḡ Jeruzalem ki se ey la? ḡḡ naan ḡaado tap ḡo taa anden tḡk ḡḡkṇ ḡaa naan *magal jee tedn serke Raage tu daamo?»

²² Gan Sol se, naan ḡii-*raa* taad taar Raa ḡaa ute naanin sak sak ḡḡ taadin ute maakin paac. Yaudgen Damas ki se, naan taaddesin tal ḡḡ Isa se naan ḡo al-Masi. ḡḡ Yaudge se taar naade an taad kic ḡo jeel eyo.

²³ Gḡtn se Sol tinḡiga ḡii dena maakṇ ḡeḡer ken Damas ki ḡ kaad ken se ḡo, Yaudge ḡḡk taarde taa an tḡḡḡ.

²⁴ Num gan deb kalan ḡaado ḡḡj Sol ḡḡ: «Jeege end kend teli gen kuti, taa Yaudge se tinḡ ḡḡḡ ḡḡḡḡ ḡḡ katarata taa ḡoobm ḡen ḡeḡer Damas ki se; naade je an kḡṇ tḡḡḡ.»

²⁵ Gan ḡii kalan ḡḡḡr se, jee metn Sol ki se ḡk ḡaansina, ḡlin maakṇ baar ki magala ḡḡ uun ḡḡḡḡḡ naatn naagn durdur ki.

Sol ḡaa maakṇ ḡeḡer ken Jeruzalem ki

²⁶ Ken Sol jaay aan Jeruzalem ki se, naan je ḡoobm ken 'tum ute jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, naḡo naade se ḡeerin ḡeere, taa ken Sol jaay aalga kaal maakin do Isa al-Masi ki aan ḡḡḡ naade se, naade maakde utu naaj naaj don ki.

²⁷ Gōtn se Barnabas took əkiŋa ɔɔ ɔaansin naan *jee kaan naabm Isage tu ɔɔ taadden ɔɔ ken Səl ɔaa ɔaa Damas ki jaay aan doob ki se, naan aal Meljege ɔɔ Meljege se taadno ute taarin mala. Ter gōtn se naan deekden ɔɔ Səl Damas ki se, taado taa Isa jeege tu se, aalo don sak ɔeer eyo.

²⁸ Ute taar naan taadden se, gōtn se jee kaan naabm Isage se əkin ɔeeɔe ki. ɔɔ kaad ken se maakŋ Jeruzalem ki se, Səl lee ute jee kaan naabm Isage se kaam ara kaam ara ɔɔ ute ro Meljege se naan taad taar Raa jeege tu aal don sak ɔeer eyo.

²⁹ Naan iinga num lee taad ute Yaudgen taad taar Grək ɔɔ daayum lee naaj ute naade nafo naade se je doobm an ɔɔlo.

³⁰ Ken genaagen doobm Isa al-Masi ki jaay booy taar se, naade ək ɔaan ute Səl se maakŋ geger ken Sezare ki ɔɔ gōtn naane se, naade əlin ɔaa maakŋ geger ken Tars ki.

³¹ Kaad ken se *eglizn gōtn ɔaa se paac kengen taa naan Jude ki, Galile ki ɔɔ *Samari ki paac ing ute lapia. Naade se ək ɔoɔɔ ro taar Raa ki, ɔeer Meljege tu ɔɔ *Nirl Salal noogde ted den ɔaa ute naade.

Pier ed lapia Ene ki

³² Kaad ken se Pier lee daayum maakŋ naanɔe tu kaam ara kaam ara. Bii kalan naan iin ɔaa kaakŋ jee Isagen ing maakŋ geger ken Lida ki.

³³ Ken naan jaay aan se, naan əŋ gaaba kalan k'runɔuy k'danin Ene toof toof do nakŋ toodin ki. Gōtn naan terɔc k'runɔuy sum se, əkga ɔaara marta.

³⁴ Gōtn se Pier deekin ɔɔ: «Ene, naai se Isa *al-Masi edfiga lapia; iini, naai mala 'teel nakŋ toodi!» Gōtn se Ene naar iin daar tal.

³⁵ Jeegen paacŋ ing Lida ki ute jeegen paacŋ ing taa naan Saron* ki jaay aak nakŋ se, naade took aal maakde do Melje ki.

Tabita ooyo ɔɔ Pier durina

³⁶ Maakŋ geger ken Japa ki se, ək menda kalan bin se, naan aalga kaal maakŋ do Isa ki ɔɔ mend se ron Tabita. (Tabita ute taar Grək se naade danin Dorkas†). Mend se daayum naan ted bɛɛ jeege tu ɔɔ lee ed nakinge *serke jee daayge tu.

³⁷ Kaad ken Pier utu Lida ki ɔort se, Tabita ooc kooɔ ɔɔ ooyo. Ken naan jaay ooy sum se, naade roogina ɔɔ uun ook ɔaa aalin maakŋ ɔee ken raan ken j'iinin do naapin ki se.

³⁸ Aan goɔ Lida goɔr ute Japa dey se, jee aalga kaal maakde do Isa ki, ken ing Lida ki se, booy ɔɔ Pier utu gōtn ese se ɔɔ naade əl gaabge dio ɔaa danino deekin ɔɔ: «'Baado onje keske tu.»

³⁹ Pier naar iin ɔaa ute naade. Ken naan jaay aan se, naade ək ɔaansin maakŋ ɔee ken j'aal yo maak ki se. ɔɔ mend-daayge se paac ɔaado onjin ute keeme. Gōtn se naade taadin kaldegen Tabita tojdeno kaad ken naan utu zɛɛɛ se.

⁴⁰ Gōtn se Pier deek jeege tun gōtn ese ɔɔ: «K'teec naatn.» ɔɔ ken jeege jaay teec se, naan ɛɔg naan ki ɔɔ eem Raa. Naan terl kaamin aak debm ooyga kooy se deek ɔɔ: «Tabita iini!» Gōtn se naan ɔod kaamina ɔɔ ken naan jaay aak Pier se, naan iin ing ute metina.

⁴¹ Pier əl jin əkiŋa ɔɔ uun daarina. Gōtn se naan danɔ jee Raage ute mend-daayge. Ken naade jaay ɔaado se, Pier taadden ɔɔ Tabita se, naan duroga.

⁴² Ken jeegen paacŋ maakŋ geger ken Japa ki jaay booy taar ese se, maakde ki se jeege dena took aal maakde do Meljege tu.

⁴³ Maakŋ geger ken Japa ki se, Pier tingga dena gōtn gaab ken debm rujn daar k'danin Simon se kici.

10

**Kodn Raa teec naan Korney ki*

¹ Maakŋ geger ken Sezare ki se, gaaba kalan k'danin Korney ɔɔ gaabm se asgargen kaaru se, naan ɔo bubde. Naan maakŋ dɔal asgarge tun k'dandɛ Italige.

² Gaabm se ək taar *Raa ɔooɔ ɔɔ naan ute jee maakŋ been ki paac se, ɔeer Raa ki. Naan ted bɛɛ Yaudge tun jee daayge ɔɔ daayum naan lee eem Raa.

³ Bii kalan kaadin teger ki se, Korney aak kodn Raa tal tal endo kend been ki ɔɔ kodn Raa se danin ɔɔ: «Korney!»

⁴ Ken Korney jaay aak kodn Raa se, ɔeer əkiŋa ɔɔ naan taad kodn Raa ki ɔɔ: «Kese dio, Jaamus?» Kodn Raa terlin ɔɔ: «Keem Raa ken naai lee eeme ute tedn bɛɛ ken naai lee ted jeege tu se, Raa dirigin te eyo.

⁵ ɔorse, əl jeege Japa ki taa ade dan Simon ken k'danin Pier se.

⁶ ɔɔ naan utu ing ɔee gaab ken k'danin Simon ken debm rujn daara se ɔɔ gaabm se, naan beena taa baar ki.»

* 9:35 Taa naan Saron se naan naan toof patal ɔɔ ək kaaga kic dena. † 9:36 Dorkas se je deekŋ ɔɔ: angia.

⁷ Ɔ ken kɔdn Raa jaay taad taariŋ aas jaay ɔaa se, ɔtn se Kɔrney danjo maakŋ jee tɛdn naabiŋ tu se, jeege dio ute asgar ken j'ɛdɪnsɪŋ kaam jɪŋ se, ɔ asgar se, ɔk taar Raa ɔŋɔ.

⁸ Taar kɔdn Raa taadɪŋ se, Kɔrney taadɛden mɛtɪŋ paac, jaay ɔo ɔlden k'ɔaa Japa ki.

Pier aak nakŋ iɪŋo ɔtn Raa ki

⁹ Ɔtn se jee ken Kɔrney ɔlden naaba se iɪŋ ɔaa, ɔ metbeen ken naade ɔaa ɔaa doob ki jaay aan ɔor ute ɔeger Japa se, kaad ken se kaad aanga katara. Ɔo naan ken se, Pier ook do ɔee ki raan ɔen keem Raa.

¹⁰ Gaŋ ɔtn se Pier nam ɔo tɔoliŋa ɔo je kɔɔɔ. Kaad ken jaay k'tɛdɪŋ tɛd kɔɔɔ se, naan naar aak ne dɪm iɪŋo ɔtn Raa ki.

¹¹ Naan aak maakŋ raa ɔɔd wan ɔo aak naka aan ɔɔo kala magala k'dɔɔkiŋ taariŋ ɔto kaam ɔo ɔo nakŋ se ɔɔɔo bini aan naan ki tak.

¹² Maakŋ nak ken aan ɔɔo kala se, naan aak napar daage paac: kenɔen jɛdege ɔo ɔo, kenɔen ɛrg kɛrge ɔo ute napar yeelge paac.

¹³ Ɔtn se naan booy mind deba deekiŋ ɔo: «Pier iɪŋi, daagen se 'tok 'tɔɔɔ ɔo ɔɔɔ.»

¹⁴ Pier terliŋ ɔo: «A-a Meluma! Ɔtn maam tiŋ tap ɔo daagen ɔen kɔs ey se, ɔii kalan maam m'ɔs te eyo.»

¹⁵ Ter naan booy mind debm se taadɪŋ kuuy daala deekiŋ ɔo: «Nakŋ ken jaay Raa tɛdɪŋ tɛdga jiga se, naai ɔnte kaakiŋ aan ɔɔo nakŋ aak kusu.»

¹⁶ Mind debm ese se taad dɔoliŋ mɔto, jaay ɔo nakŋ aan ɔɔo kala se tɛrl ook ɔaa maakŋ raa ki ɔtɪŋ ki.

¹⁷ Pier, nakŋ naan aak se, deel donɔ ɔo saap mɛtn taar nakŋ se tap ɔo, naan ɔnd ute mɛtɪŋ eyo. Naɔo kaad ken se sum ɔo, jee Kɔrney ɔldeno se, je je ɔee Simon ɔo kaad ken se naade aan taa doobm Simon ki.

¹⁸ Ɔtn se naade dan jee maak ki ɔo tɔnd mɛtɛ ɔo: «Gaabm rɔŋ Simon ken k'danɪŋ Pier se, utu ɔtn ara ki la?»

¹⁹ Kaad ken Pier jaay utu iŋg saap saap ɔto do nakŋ ken naan aako se, ɔtn se *Nirl Salal taadɪŋ ɔo: «'Booyo Pier! Gaabge mɔto utu daar ɔtn ese jei jea.

²⁰ Iɪŋ ɔooy kɛske 'ɔaa ɔŋde, ɔnte 'naaja ɔo 'ɔaaki kalan taa jee se, maam ɔo m'ɔldeno ɔti ki.»

²¹ Ɔtn se Pier ɔooy ɔaa ɔŋ jee se ɔo deekɛden ɔo: «Maam ɔo debm ken naase 'jenki se. Num naase 'ɔaakiro ɔtɔm ki tap ɔo ɔee dey la?»

²² Naade terliŋ ɔo: «Naaje se hubm asgaren k'danɪŋ Kɔrney se ɔo ɔjɛno. Naan se debm daan ki ɔo ɔeer Raa ki ɔo Yaudge ute dɛnde paac se, tɔomiŋa. Naan se, ɔii kalan *kɔdn Raa ɔaado taadɪŋ ɔo ŋ'ɔl k'ɔaa k'danjo Pier ade ɔaa beɛŋ ki, taa aŋ taadɪŋ taar Raa naan 'booyo.»

²³ Ɔtn se Pier ɔaanden ɔeene ɔo ɔndde mɛrte ɔo naade tood iip ɔtɪŋ ki.

Pier ɔaa ɔtn Kɔrney ki

Metbeenki Pier iɪŋ ɔaa ute naade ɔo ɔenaage kandum ken doobm Isa *al-Masi ken Japa ki se, daan Pier.

²⁴ Metbeen ken kuuy se, naan ute jeenge aan maakŋ ɔeger ken Sezare ki. Gaŋ kor naade utu aan te ey se, Kɔrney danjo taasiŋge ute mɛdn donge, naade tus iŋg aak kaamiŋa.

²⁵ Kaad ken Pier aan jaay end kenɛn been se, ɔtn se Kɔrney ɔaado dɔoɔɔɪŋa ɔo ooc mɛtn jen ki aan ɔɔo debm ken ɔaa keem Raa se.

²⁶ Gaŋ Pier ɔk jɪŋa ɔo uun daariŋ deekiŋ ɔo: «Ɔnte 'tɛdn bini; iɪŋ raan! Ɔere, maam kic m'debkilimi aan ɔɔo naai sum.»

²⁷ Pier ute Kɔrney jaay end kenɛn been se, naade ɔaa ɔaao ɔo lee taad taad ute naapa. Ken naade jaay aan se, ɔŋ jeege tusga dɛna.

²⁸ Ɔtn se Pier deekɛden ɔo: «'Jeelki, maakŋ *Ko Taar Raa naaje Yaudge tu se gaasje ɔo j'ɔnte kiŋg ute jeegen Yaudge eyo ɔo j'ɔnte lee ɔeeɛge tu. Gaŋ maam se, Raa taadumga tal ɔo m'ɔnte kaakiŋ jee kuuy se aan ɔɔo jee aak kusu naaniŋ ki.

²⁹ Taa naan se ɔo, ken naase ɔlki jaay k'danumo se, maam naajo te eyo num m'ɔaadoɔa. Ɔorse se 'taadumki tu, naase tap ɔo 'danumkiro se taa dɪ?»

³⁰ Kɔrney terliŋ ɔo: «Ɔorse tɛdga ɔii mɔto aan kaadɪŋ do teger ki aan ɔɔo kaadɪŋ ara se, maam m'iŋg m'leem keem Raa maakŋ ɔeem ki m'aak kaak bin se, m'aak gaaba kalan daar daar naanum ki ute kaliŋ raap lak lak.

³¹ Naan taadum ɔo: «Kɔrney! Keem Raa ken naai lee eem se, Raa booyiga ɔo ɔee ken naai lee tɛd jeege tu se le, Raa dirigiŋ te eyo.

³² Ɔorse, ɔl jeege Japa ki, taa ade dan Simon ken k'danɪŋ Pier se, taa ade ɔaa ɔtn ara. Naan ute ɔee gaab ken k'danɪŋ Simon ken debm ruŋn daar ken beɛŋ taa baar ki se.»

³³ Ɔtn se maam m'naar m'ɔl jeege Japa ki, taa ai ɔaa danɔ ɔo ken naai aanga se, naaje maakje raap aak eyo. Taa naan se, ɔorse naaje k'tusga paac naan Raa ki ɔo k'je k'booy taar ken Meljege Raa taadɔ ɔo ajen taad se.»

Pier taad Labar Jiga jeege tun bee Korney ki

³⁴ Gōtn se Pier εεp taariṇa deekden ɔɔ: «Deere, maam se m'jeelga Raa se naan beer nam eyo.

³⁵ Ganj maakṇ metjil jikilimge tun gay gay kic 60, debm ken beer Raa ki ɔɔ tedn nakgen ute doobin se, naan se 60 ken tɔl Raa ki.

³⁶ Raa taado taariṇ gaan *Israelge tu ɔɔ ute doobm Isa *al-Masi se, naan 6aanoga te Labar Jiga ken k'edn tɔse jeege tu. Taa Isa se, naan 60 Mel jeege paac.

³⁷ Naase 'jeelki nakgen 6orse deel taa naan Jude ki paac se, nakgen se baago taa naan Galile ki, kaad ken Jan-Batist taado metn taar *batem ken naan lee batizo jeege se.

³⁸ Naase 'jeelki Raa ken beer ɔɔd Isan kɔdn Nazaret se, edinga tɔɔṅṅ *Nirl Salal. ɔɔ naase 'jeelki kici, Isa se leedoga gotn 6aa se paac ɔɔ naan ted beε jeege tu ɔɔ ed lapij jeege tun ken *Bubm sitange tɔkdega tɔk kaam jina, taa Raa se utu te naana.

³⁹ «Naaje, *jee kaan naabm Isage se, j'aakga ute kaamje ɔɔ k'booyga ute bije, nakṇ ken naan tedo maakṇ naan Yaudge tu ɔɔ maakṇ geger ken Jeruzalem ki se. Naan se 60 ken Yaudge ɔk tup tɔlin ro kaag ki se.

⁴⁰ Ganj ken ted bii mɔto se, Raa duriṇoga daan yoge tu ɔɔ alin naan teec naan jeege tu,

⁴¹ na6o naan se teec te naan jeege tu paac eyo. Ganj naan se teec naan naaje ken Raa beer tɔɔdenoga tɔɔd do dɔkiṇa taa naaje k'tedn saadṅge. Naaje se, ken naan ooy duro se kic 60, naaje j'osoga ɔɔ j'aayoga ute naana.

⁴² Naan taadjeno ɔɔ k'6aa k'taad Yaudge tu nakṇ ken naaje k'j'aako ɔɔ k'booyga se ɔɔ j'aden taadn j'ɔɔ: Isa se 60, debm ken Raa beer ɔɔdino gen kojṇ bɔɔro do jeege tun ooyga kooyo ɔɔ kengen utu zεεε.

⁴³ Jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkiṇ se paac taadoga saadn naana; naade deek ɔɔ: «Debm jaay aalga maakiṇ do naan ki num, Raa an tɔl *kusiṇin se paac naatn.»

*Raa ed *Nirl Salal jeege tun Yaudge eyo*

⁴⁴ Kaad ken Pier jaay utu daar taadden taad 6ort sum 60, gotn se Nirl Salal naar bɔoy do jeege tun paac ing booy booy taariṇ se.

⁴⁵ Yaudgen took aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ken 6aado ute Pier jaay aak nakṇ se, ɔkden taad eyo taa naade aak Raa se jeege Yaudge ey se kic 60, naan took edden Nirl Salal!

⁴⁶ Taa naade booy jee se taad taad taar naan jeege kuuy ɔɔ tɔom Raa ɔɔ: «Raa se, naan debm magal aak eyo.» Gōtn se Pier taadden ɔɔ:

⁴⁷ «Borse, jee se le, Raa eddenga Nirl Salal aan gɔɔ naaje kici. Ken bin num j'onte gaasdeki gen *batizn maan.»

⁴⁸ Gōtn se naan taadden ɔɔ: «Jee se k'batizde ute ro Isa al-Masi.»

ɔɔ jee ken k'batizde se taad Pier ki ɔɔ: «J'ɔɔp j'ing ute naade gen bii kandum.»

11*Pier taad metn taar nakṇ ken deelo Sezare ki genaage tun Jeruzalem ki*

¹ *Jee kaan naabm Isa al-Masige ute genaagen doobm Isa *al-Masi ken taa naan Jude ki se, 6aa booy ɔɔ jeege Yaudge ey se kic 60 booyga taar *Raa ɔɔ took aalga maakde do ki.

² Ken Pier jaay ɔk terlo Jeruzalem ki se, Yaudgen doobm Isa al-Masi ki se 6aado teesina, ɔɔ baagin mooyo.

³ Naade deekin ɔɔ: «Naaje k'booyga j'ɔɔ naai ingoga bee jeege tun Yaudge eyo ɔɔ ɔsoga ute naade!»

⁴ Gōtn se Pier uun metn taar nakṇ deel se paac, taaddesin tak tak ɔɔ:

⁵ «Bii kalan, maam maakṇ geger ken Japa ki jaay m'eem keem Raa se, maam m'aak naka tal tal iino maakṇ raa ki: nakṇ se magala tec aan gɔɔ kala k'dɔɔkin taariṇ goto kaam ɔɔ; nakṇ se iin raan bini bɔoy aan naan ki cεem ki.

⁶ Ken maam jaay m'bil m'aakin se, maam m'aak daagen beene, daagen naata, kengen erg kerεe ɔɔ yeelge.

⁷ Gōtn se, maam booy mind deba deekum ɔɔ: «Pier iini, daagen se 'tɔk, 'tɔlo ɔɔ ɔɔ.»

⁸ Gōtn se maam terlin m'ɔɔ: «A-a Meluma! Gōtn maam m'ting tap 60, daagen gen kɔs ey se, bii kalan maam m'ɔs te eyo.»

⁹ Ter maam booy mind debm se taadum maakṇ raa ki kuuy daala ɔɔ: «Nakṇ ken jaay Raa tedin tedga jiga se, naai ɔnte kaakiṇ aan gɔɔ nakṇ aak kusu.»

¹⁰ Mind debm se taad dɔolum mɔto, jaay 60 nakṇ aan gɔɔ kala se, terl ook 6aa maakṇ raa ki.

¹¹ Kaad ken se sum 60, gaabge mɔto naar aan taa doobm bee ken naaje k'maak ki se. Naade se iino Sezare ki ɔɔ j'oldeno gotum ki.

¹² Ɔ *Nirl Salal taadum ɔ m'baa ute naade, m'ɔnte naaja. 'Booyki, genaagen mɛɛɛ ken doobm Isa al-Masi ken baado ute maam Jeruzalem ki ara se, naade se ɔ ken ingo ute maam ɔee gaab ken ese.

¹³ Gaabm se taadjen ɔ naan aakga *kɔdn Raa baado ɔeen ki ɔ kɔdn Raa se deekiɲ ɔ: «Borse ɔ jeege Japa ki, taa aio ɔaa dan gaabm roŋ Simon ken k'danjin Pier se.

¹⁴ Naan utu ai taadn taar Raa ɔ taar se ɔ ai kɛdn kaaja naai ki ute jeegeen maakŋ ɔee ki paac.»

¹⁵ Ken maam jaay m'aan m'utu m'taad taad sum ɔ, goŋn se Nirl Salal naar ɔoy doɛe ki aan ɔɔ ken naan ɔoyɔ deet dojege tu se.

¹⁶ Goŋn ese sum ɔ, maam m'naar m'saap do taar ken Meljege Isa taadjekiro ken ɔ: Jan se *batizo jeege te maane, num gan naase se j'utu j'asen *batizn ute Nirl Salal.

¹⁷ Jee se maam m'aakga Raa ɛdɛnga Nirl Salal aan ɔɔ ken naan ɛdjekiro naajege tun j'aalkiga kaal maakjege do Isa al-Masi ki se kici. Bin se, maam tap ɔ m'nanja jaay m'gaasn Raa do nak ken naan ɔaa ɔaa tɛda se?»

¹⁸ Ken naade jaay booy taar ken Pier taadden se, naade paac ɔaa doa. Goŋn se naade *nook Raa deek ɔ: «Deere, Raa se ɔdga doobo jeege tun Yaudge ey se kici, gen tɛrl maakde do Raa ki ta kɔŋ *kaajŋ gen daayum.»

Jee Antios ki se took aal maakde do Isa ki

¹⁹ Ken jaay k'tɔl Etien sum se, jee doobm Isa *al-Masi ki se, k'baagde dabara. Taa naan se ɔ, naade aan wɔk ɔaa taa naange tun kuuy. Jee mɛtinge ɔaa taa naan Penisi ki ɔ ken gen mɛtinge ɔaa taa naan Sipir ki ɔ mɛtingen kuuy ɔaa maakŋ geger ken Antios ki. Ɔ goŋn ken naade aanga ro ki se, naade taad taar Raa se Yaudge tu kalde ki sum.

²⁰ Gan maakde ki se, jee mɛtinge iino taa naan Sipir ki ute maakŋ geger ken Siren ki jaay aan maakŋ geger ken Antios ki se, naade taad Labar Jiga gen Meljege Isa se jeege tun Yaudge ey kici.

²¹ Goŋn se tɔogŋ Meljege Raa utu te naade; taa naan se ɔ jeege dɛna took taar Raa ɔ aal maakde do Meljege tu Isa ki.

²² Jee *eglizn Jeruzalem ki jaay, taar se ɔaa ooc bide ki se, goŋn se naade ɔ Barnabas taa ade ɔaa kaakŋ jee ken aal maakde do Isa al-Masi ken maakŋ geger ken Antios ki se.

²³⁻²⁴ Barnabas se, naan debm jiga, aal maakiɲ paac do Isa al-Masi ki, ɔ naan se maakiɲ dooc ute *Nirl Salal. Ken naan jaay aan Antios ki jaay aak ɔee ken Raa tɛd jee Isa al-Masige tun goŋn ese se, naan maakiɲ raapo ɔ dejde ɔ j'ing k'dook ute Meljege Isa al-Masi se tɔogɔ. Goŋn se jeege dɛna took taar Meljege ɔ ziid do jee Isa al-Masige tun goŋn ese.

²⁵ Goŋn se Barnabas iin ɔnde ɔ ɔaa geger ken Tars ki gen ɔaa je Sol.

²⁶ Ken naan jaay ɔaa ɔjin se, naade k'baado kalan maakŋ geger ken Antios ki. Maakŋ ɔaar ken ute magalin paac se, naade lee tus ute jee egliz ken goŋn ese ɔ jeege dɛna naade lee dooyde ute taar Raa. Maakŋ geger ken Antios ki sum ɔ, jeegeen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se k'baagde dan ute ro: *jee al-Masige*.

Jee al-Masigen maakŋ geger ken Antios ki se noog jee al-Masigen taa naan Jude ki

²⁷ Kaad ken se, jee ken taad taar teeco taar Raa ki iin Jeruzalem ki, ɔoy baado maakŋ geger ken Antios ki.

²⁸ Maakde ki se, deb kalan k'danjin Agabus, *Nirl Salal ɔlin naan iin daara ɔ taad jeege tu ɔ: «Gɔ ɔaa se paac, ɔ utu tɔl tɛdn daama jeege tu.» Ɔ ɔ ken Agabus taaɛn ese se, tɔlo jeege do Gaar magal *Rom ken k'danjin Klɔd.

²⁹ Goŋn se jee aal maakde do Isa *al-Masi ken goŋn ese se jaay booy taar se, naade uun doa taad ɔ: «Nanja nanja kic ɔ, nakŋ naan ɔk se ɔaano kaam do roŋ roŋa, taa j'an ɔaa noogŋ genaagen doobm Isa al-Masi ken taa naan Jude ki.»

³⁰ Ken naade jaay tusin aas se, naade ɛdn ji Barnabas ki ute Sol ki taa an ɔaa kɛdn ji jee naan jee *eglizge tun taa naan Jude ki.

12

**Erod tɔl Jak ɔ ɔk ɔl Pier dangay ki*

¹ Kaad ken se, Gaar Erod baag dabar jee *eglizgen mɛtinge.

² Naan ken se Jak gena Jan se, Erod ɔl k'gaan donɔa ute gɔrd-jerle.

³ Ken naan aak nakŋ naan tɛd jaay tɔl Yaudge tu se, tɛr naan ɔk Pier se ɔlin dangay ki ɔ kaad ken se, jeege tɛd tɛd Laa mappan ɔk ɔrom eyo.

⁴ Ken naan jaay ɔk kɔl Pier dangay ki se, goŋn se naan tɔmb asgarge ɔɔ ɔɔ gɔtɔ kaam ɔɔ taa an ɔɔɔɔ. Naan je ɔii *laa Paak se jaay deelga num, Pier se naan anɔ kɔkŋ ɔaa naan Yaudge tu taa an kɔjŋ ɔɔɔɔ don ki.

⁵ Gan ken Pier jaay dangay ki se, goŋn se jee egliz ki se daayum tɔnd mɛtn *Raa ute maakde paac taa naanɔ.

**Kodn Raa aad Pier naatn maaknj dangay ki*

6 Ey num, aap metbeenki sum bo *Erød je utu 'køjn boorə do Pier ki naan jeege tu. Gan maaknj naariñ ken se, Pier se tood tood bia daan asgarge tu dio ə jinge se, j'əlin zinjiri do jin ken kaam ara ə do jin ken kaam naane kici ə asgargen kuuy daar boob boob taa doobo.

7 Gan gətn ese sum bo, kodn Meljege Raa naar baado daar ceen ki ə maaknj dangay ute magaliñ se wəer keləñ ə kodn Raa tond dur Pier deekiñ ə: «ñin yokodə!» Gətn se, zinjirgen jin ki se tood si naatn kaldə ki.

8 Jo kodn Raa terlin ə: «'Dəok maaki ə təol saai jei ki.» Pier took taar kodn Raa ə ted aan gəo ken naan taadiñ. Ter kodn Raa taadiñ daala ə: «Uun uus kal magali se roi ki ə ək metuma.»

9 Gətn se Pier teeco naatn maaknj dangay ki ə ək metn kodn Raa se. Maaknj saapiñ ki se ə daan naan ni nia le daam; ey num, gətn se naan jeel te eyo nakj kodn Raa ted jaay deer se.

10 Gətn se, naade deel əñ asgargen j'ombde deet deet se, ə kengen gen k-dige se kic, naade deel əñde ə naade aan ce kaam taar ken k'daapiñ ute maala ken j'əodiña num j'end k'baa maaknj geger ki se. Ken naade jaay aan gətn ese se, taa doobo se əod kalin ki sum. Ken naade teec gətn ese jaay lee aan gam daan doob ki sum se, naan aak kaakj kodn Raa se gəto ceen ki.

11 Gətn se Pier nam ək roña ə deek ə: «Bəorse jaay, maam m'jeel m'əkga deer deer, Meljege Raa se əloga kodn baado əodumga naatn kaam ji Gaar Erød ə aajumga do nakge tun ken Yaujge je amsiñ tedn dom ki se.»

12 Ken naan jaay jeel ək roñ sum se, naan baə beə mənd ki kalan bini roñ Mari. Mari se naan bo ko Jan ken k'danjin Mark kici. Gətn ese se, jeege tusga dena tond tond metn Raa taa naan.

13 Ken naan aan jaay baag tond taa kaam taar se, gətn ese mənd tedn naabm ken k'danjin Roda se, booy Pier tond tond kaam taara se, naan baado taa əñ kodn kaam taara.

14 Ken naan jaay booy jeel mind Pier sum se, maakiñ raapo, ə kaam taara se naan baate kəodiña, gan naan ək terl aan baə taad jeege tun maak ki ə: «Bere, Pier se baadoga! Naan utu daar taa doob ki naane.»

15 Naade terlin ə: «Naai se, doi 'derlga le daam!» Gan naan dəok taara əñ eyo taadden ə: «Deere.» Gətn se naade taadiñ ə: «Kaadn naane 'tedn kodn Raana le daam.»

16 Gan Pier se daar tond kaam taara se əñ eyo. Ken naade baado əod kaam taara jaay əñin naan se, paac tap bo əkden taad eyo.

17 Gətn se Pier tedden ute jinə ə k'doa. Jo naan taadden metn taar ken ted əo di jaay Meljege əodiño maaknj dangay ki naatn se. Gətn se naan taadden ə: «K'baa k'taad jak ki ute genaagen kuuy doobm Isa *al-Masi ki.» Bin jaay, naan teec əñde ə baə gət kuuy.

18 Ken metbeenki jaay asgarge aak Pier gəto maaknj dangay ki se, gətn se naade nirlde teece ə doobm rode tap bo, naade jeel eyo. Naade taad te naapa ə: «Pier tap bo, baaga gay?»

19 Gətn se Erød əl jeege gen je Pier; naəo naade je əñin eyo. Naan danə asgargen ing boob Pier se, tond metde taa Pier. Ken naade jaay əñ terlin te taar dim ey se, naan und kulu jeege tu ə jee se k'təalde naata.

Naan ken se, Gaar Erød iin taa naan Jude ki se baə ting cəkə maaknj geger ken Sezare ki.

*Kooy Gaar *Erød*

20 Jee Tir ute jee Sidəñ ki se, nakj kəsdə paac se iino taa naan Gaar Erød ki. Bii kalan, Gaar Erød se maakiñ taariñ dofe ki. Taa naan se, naade je doobm ken 'kəkj taasa ute naanə. Gətn se naade baə əñ gaaba kalan bini k'danjin Blatus ə Blatus se, naan bo debm ken lee boob beə ken gaarge lee toodn se. Naade tedn naan tooko əldə naade baə əñ gaarge taa baə kəkj taasa ute naanə.

21 Gətn se Gaar Erød gaanden giia ə ken gii naan gaanden jaay aas se, naan uun uus kal gaariña ə baado ing do kaag do ki ə gətn se naan baag taadn taara jeege tu.

22 Ken jee ing gətn ese jaay booy taar naan taad se, naade taad makəno ə: «Ken taad se debkilimi sum eyo; num keəse aan gəo Raa mala bo taada.»

23 Ken Erød jaay booy taar jeege taadiñ bin se, naan don oopo ə magal roña ə gətn se naan baate *nookj Raa. Kaad ken se sum bo, *kodn Raa tedn ooc kəno ə əlin kuuru maakiñ ki əs təolin naata.

24 Naan ken se, jee ken booy taar Raa se baə ziid ted ro naapki dena ə gətn se jeege dena took aal maakde do taar Raa ki.

25 Naan ken se, Barnabas ute Sol jaay nan naabde Jeruzalem ki sum se, naade baə baə se ək baan ute deb kalan k'danjin Jan-Mark se ute naade.

¹ Maaknj jeege tun *egliz ken Antios ki se, gotn se ok jee ken taad taar teeco taar Raa ki ute jee ken lee dooy jeege ute taar *Raa: jee se naade Barnabas, Simeon ken k'danjn Debm ilimi, Lusius ken kod Siren, Sol oo Manaen ken teep ute *Erod Antipas.

² Bii kalan jee se jaay eem keem Raa oo uun *siam se, maakde ki se, deb kalan Nirl Salal olin deekden oo: «Barnabas ute Sol se, 'beer tooodeki maam ki taa m'aden kefn naabm ken maam m'dandeno taarin.»

³ Ken naade jaay eem Raa aasa oo baag koso se, gotn se naade tondden jide dode ki oo olde gen baa tedn naabm ken Nirl Salal dandeno taarin se.

Kese naabm deet deet ken Sol teda

*Barnabas ute Sol baa taa naan Sipir ki**

⁴ Aan goo *Nirl Salal bo olden gen tedn naabin se, Barnabas ute Sol iin booy baado Selusi ki. Gotn se naade ook maaknj markab ki oo gaan baar baa taa naan Sipir ki.

⁵ Ken naade jaay aan maaknj geger ken Salamin ken taa naan Sipir ki se, naade baag taadn taar Raa jeege tu maaknj *geege tun ken Yaudge lee tusn maak ki. Kaad ken se, Jan-Marknj ken debm noogde se utu te naade.

⁶ Ken naade jaay aal taa naan Sipir ki bini aan taar ki se, naade aan maaknj geger ken k'danjn Papos. Gotn se naade on kof Yaud kalan bini k'danjn Bar-Isa. Naan debm koroo oo ted ron aan goo debm taad taar teeco taar Raa ki.

⁷ Naan se ting te magal gen taa naan gotn ese. Magal ese se ron Sirgus Polus oo gaabm se debm jeel naka. Naan danoo Barnabas ute Sol been ki. Naan je naade an taadn taar Raa naan 'booyo.

⁸ Anum, debm koron ese se ute taar Grek se k'danjn Elimas kici, naan took Barnabas ki ute Sol ki eyo, taa naan je eyo ken magal taa naan gotn ese jaay 'kaal maakin do Isa ki se.

⁹ Gotn se Sol, k'danjn Pol, jaay Nirl Salal dooc maakin se, gaabm se naan aakin on ciu,

¹⁰ oo naan deekin oo: «Naai le, taar-koo deeliga deele oo 'lee 'derl derl jeege. Naai le, 'goon *Bubm sitange oo naknj ute doobin se le, naai je eyo oo naknj ken Meljege jen ro ki se le, daayum naai je an tujn naatn.

¹¹ Borse 'booyo: Raa ai koki ute kaaka oo naai utu tedn kaam-tooko oo bii kando kando naai 'konj kaakj kaad eyo.»

Gotn ese sum bo, goto naar tedn ilim dib oo naan on aak dim eyo oo naan terl kaam ara kaam ara je nam an kokj jin ki oo an tooo.

¹² Ken magal taa naan gotn ese jaay aak naknj ken aan do gaab ken ese se, naan took aal maakin do Isa ki. Gotn se taar Meljege se endga maakin ki deer deer.

Pal taad taar Raa jeege tun Antios ken taa naan Pizidi ki

¹³ Papos ki se, Pal ute jeenge ook maaknj markab ki, oo gaan baar baa maaknj geger ken k'danjn Perg ken taa naan Pampili ki. Ken naade jaay aan gotn ese se, Jan-Mark iin resde oo ok terl baa Jeruzalem ki.

¹⁴ Gan Pal ute jeenge iin Perg ki, naade uun doobm Antios ken taa naan Pizidi ki. Ken naade jaay aan gotn ese se, bii kalan aan *bii sebit ki se, naade baa end ingj maaknj *bee ken Yaudge lee tusn maak ki gen keem Raa se.

¹⁵ Ken k'dooy *Ko Taar ken Raa edo Musa ki ute ken gen jee taad taar teeco taar Raa ki jaay aas se, gotn se magalgen gen bee ken Yaudge lee tusn maak ki se ol deba baa taadden oo: «Genaajege, ken naase jaay okki taar jaay anki dejn jeege num, iin 'taaddeki.»

¹⁶ Gotn se Pal iin daara tedden ute jina taa k'doa oo deekden oo: «Naase gaan *Israelge oo ute naasen ken jee beer Raa ki se, 'booyki taar ken maam m'asen taad se.

¹⁷ Raa naajen Israelge se, beer toooo bubjege; naan dirde ooj ted dena taa naan Masar ki, oo ute toojin se, naan ooddeno naatn maaknj taa naan Masar ki.

¹⁸ Do kod-baar ki se, naknj baa baa baara si-soo se, naan bo aakdeno dode ki.

¹⁹ Ter, taa naan ken *Kanan ki se metjil jeegeen kaam cili se, naan utden naata oo naande se, naan edin gaan Israelge tu oo naan se tedden naande mala.

²⁰ Ken nakgen se jaay daanin deel paac se, ok naknj baa baa baara kaar-soo-ute-si-mii.

«Ter bubjege naan tondden magalge daande ki, gen kaaknj metn taardege. Magalgen ese se, naan lee tonddesin bini aan do Samuel ken debm taad taar teeco taar Raa ki se.

²¹ Aan do Samuel ki se, bubjege tond metn Raa, oo naade je gaarge. Gotn se Raa onden Saul, goon Kis, ken teeco taa bee Benjamin ki oo naan se os gaara gen baara si-soo.

²² Ken baara si-soo jaay aas se, Saul se Raa oodin maaknj gaarin ki naatn oo naan beer oodden *Daud bo tedden gaarde. Do Daud ki se, Raa taad oo: *Maam m'ongga Daudn goon Jese ken maam jena. Naan bo debm ken utu 'tedn nakgen paacnj ken maakum jen ro ki'.*

* 13:3 Taa naan Sipir se baar bo ol gurugina. † 13:22 Aak 1Sam 13.14; KKR 89.21.

²³ «Maakŋ metjil Daud ki se, Raa bεεr εεdo gaaba kalan daan Israeŋge tu ron Isa, taa aden kaaja. Bin 6o, taar do dakiŋ Raa taado Daud ki se, aanga doobin ki.

²⁴ Kaad ken Isa tees te naabin ey 6ort se, Jan-Batist baado taad gaan Israeŋge tu paac εo: «Terlki maakse do Raa ki εo 'baakiro j'asen *batizi.»

²⁵ Aan do nan naabin ki se, Jan-Batist taado εo: «Maakŋ maak-saapse ki se, naase tap 6o εaki maam se nana? Bere, maam se *m'al-Masi ken naase ing aakki kaamin se eyo! 'Booyki, naan se utu baado metum ki εo naan se, gen tεedn saa jen ki kic 6o, maam m'aas eyoε.»

²⁶ «Genaaŋge, naasen ken metjil *Abraamge, εo naasen ingki maakde ki jaay 'beerki Raa ki se, 'booyki, taa naajege 6o Raa baano ute taar se taa ajeki kaaja.

²⁷ Ken Isa jaay aan se, jee Jeruzalem ki ute magaldege se, Isa se naade jeelin te aan goo al-Masi eyo. εo taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo do dakiŋ jaay, aanga 6ii sebit ki tak 6o naade lee dooyin se, naade tedinga aanga doobin ki. Taa naan se 6o, naade ojin booro don ki.

²⁸ Ey num, naade εŋ te taar dim ken aas tolin eyo. Ute naan se kic 6o, naade taad Pilat ki εo: «K'tolin naatn!»

²⁹ Ken Yaudge jaay tedn nakge don ki aas aan goo ken Kitap taado do dakiŋ se, maakde ki se, jee metinge baado uun booyin naatn ro kaag ki εo 6aa olin maakŋ iib ki.

³⁰ Num ganj Raa se durinoga daan yoge tu.

³¹ Jee leedo ute naan Galile ki bini aan Jeruzalem ki se, ken naan ooy duro se maakŋ 6iige tu dena, naan lee teec naande ki. εo jee se 6o 6orse tedga saadinge naan jeege tu.

³² «6orse naaje k'baado se, taa j'asen taadn labar jiga se kici εo labar se 6o, ken Raa taado bubjege tu do dakiŋa εo tedga num naan utu aden kedn nakŋ naan taadga εo utu aden ked se.

³³ Taar ken naan taado do dakiŋ εo an ted se, 6orse naan tedinga do naaje gendenge tu ken naan duro Isa daan yoge tu se, aan goo taar ken k'raanjo do dakiŋ maakŋ Kaa Keem Raa gen k-dige tu ken εo:

Naai se 6o 'goonuma.

Gotn jaaki sum se, maam 6o m'tedga bubis.

³⁴ «Raa se duroga Isa daan yoge tu, ron se naan onin ruum te maakŋ baad ki eyo. Kεse 6o taar ken naan taado Daud ki do dakiŋa ken taadin εo:

Maam m'utu m'asen tedn bεε den aak eyo εo nakgen met ki

ken maam m'deeko m'εo m'utu m'kedn Daud ki se m'utu m'asesin kedn deer deer.*

³⁵ Taa di got kuuy kic maakŋ Kitap ki se, Daud taad Raa ki εo:

Debm naai se, naai an kεŋ kεŋin ruum maakŋ baad ki eyo†.

³⁶ Num ken naabm ken Raa jen ro ki jaay Daud tedn aas se, gotn se naan ooyo εo j'uun j'ol k'jaalin maakŋ iib ki do bubinge tu εo naan kic ruumga aan goo naade se kici.

³⁷ Ganj Isa jaay ooy se, ruum te maakŋ iib ki eyo, num naan se Raa durinoga daan yoge tu.

³⁸ «Genaaŋge, 'jeelki, naaje k'baado se k'je j'asen taadn nakŋ ken jaay Isa tedo se. Ute nakŋ naan tedo se 6o, Raa tolsenga *kusiŋsege. Ey num, ute Ko Taar ken Raa εdo Musa ki se εŋ noogse 'tedki te aak bεε naan Raa ki eyo.

³⁹ Num ganj debm jaay aal maakin do Isa al-Masi ki se, kusiŋin paac se, Raa toliŋsinga naata.

⁴⁰ Bin se, εndki kεdo, 6εε, taar se εŋte 'baatink! Ey num, taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki raanjo do dakiŋ maakŋ Kitap ki se, εom asen kaan dose ki cεε, ken εo:

⁴¹ 'Booyki bεε, naasen ken aalki Raa maak ki ey se,

nakŋ se le, deelga dose εo εksen taad eyo!

Taa naase se utu aki kutn kap!

Taa do naase ki se, m'utu m'tedn nakŋ ken deel doa

εo nakŋ se ken nam kuuy jaay baado taadsen metin kic 6o,

naase le aki 'took ey tap.ε»

⁴² Ken Pol ute Barnabas jaay teec teec naatn maakŋ 6ee Yaudge tun lee tusn maak ki se, gotn se jeege taadden εo: «6ii sebitn kuuy se, 'terl 'baakiro ajeki taadn metn taar se daala.»

⁴³ Ken jeege wεok nan se, maakde ki se Yaudge dena, ute jee ken tedga ted rode Yaudge ken εk taar Raa εŋ se 6aa ute Pol εo Barnabas. Ken naade jaay 6aa 6aa se, Pol ute Barnabas se taad ute naade, dejde εo bεε Raa se, j'εkiŋ εŋεo.

Naan ki se Pol ute Barnabas kaamde se aan kaakŋ jee ken Yaudge eyo

⁴⁴ Anum, *6ii sebit ken kuuy se, jee maakŋ gεger ken Antios ken taa naan Pizidi ki se, dεnin baado tus gen booy taar Meljege.

⁴⁵ Num ken Yaudge jaay aak jeege baado tus den se, naade ted maak-kilimi ro Pol ute Barnabas ki oo naade baag naajñ Pol oo taad jeege tu oo: «Taar ken Pol taad se, taar ken met ki eyo.»

⁴⁶ Gotn se Pol ute Barnabas se, taad aal dode sen deekden oo: «Bee ki se, taar se j'asen taadn naase Yaudge tu oo jaayo. Aan goo naase le 'baateki dey se, kese naase malinge oo 'tedki murs rose ki gen konj *kaajñ gen daayum eyo. Borse num, naaje se, k'baa taadn taar Raa se jeege tun Yaudge eyo.

⁴⁷ Kese oo naabm ken Meljege oljeno oo taadjeno oo:
Maam se m'tedi naai 'tedga gotn woor gen woor metjil jeege paac,
taa naai aden baa taadn taar Raa jeege tu

bini 'kaan gotn duni 'daar ro ki oo aden taadn oo: Raa se aden kaaja. S»

⁴⁸ Ken jee ken Yaudge ey jaay booy taar se, naade maakde raapo, *nook Raa deek oo: «Taar Meljege Raa se jiga aak eyo.» Gotn se, jee ken Raa beer tooddenga tood gen konj kaajñ gen daayum se, took aal maakde do Isa ki.

⁴⁹ Gotn se, taar Meljege Raa se wook dood taa naajñ gotn ese paac.

⁵⁰ Ganj Yaudge se oos metn magalgen maakñ geger ken gotn ese ute mendgen jeedege jee nak denge jaay beer Raa ki se, naade alde metde taa j'dabar Pol ute Barnabas oo naade tuurde naatn maakñ taa naajñ de ki.

⁵¹ Ken Pol ute Barnabas jaay baa baa se, tup kudñ jeedege tu* oo naade iin baa Ikoniom ki.

⁵² Ganj jee ken aal maakde do Isa *al-Masi ken gotn ese se, Raa doocde maakde ute *Nirl Salal tedde naade se, maakde raap den aak eyo.

14

Pol ute Barnabas maakñ geger ken Ikoniom ki

¹ Ken Pol ute Barnabas jaay aan maakñ geger ken Ikoniom ki se, naade baa end maakñ *bee ken Yaudge lee tusn maak ki aan goo ken naade tedo maakñ geger ken Antios ki se. Gotn se, naade taadden taar *Raa bini ol naaden Yaudge ute kengen Yaudge eyo denin took aal maakde do Isa *al-Masi ki.

² Ganj Yaudgen baate tookñ taarde se oos metn jeege ken Yaudge eyo taa je taara ro jeege tun took aal maakde do Isa al-Masi ki.

³ Ute naan se kic oo, Pol ute Barnabas tingoga dena maakñ geger ken ese oo naade taad taar Meljege se jeege tu oo naade taadden taa bee Raa ken naan tedden se, aal dode sen, beer eyo. Oo gotn se, Raa alde naade ted nakñ-koo bge ute nakgen deel doa taa 'taadn jeege tu oo taar naade taad se, taar met ki.

⁴ Do taarde ki se, jeege maakñ geger ken ese se baa gaan naapa goto kaam dio: jeege metinge baa metn Yaudge oo kengen kuuy se le baa metn jee kaan naabm al-Masige tu.

⁵ Gotn se Yaudge ute jeege ken Yaudge eyo ute magaldege se, dookga taarde gen baa kooon *jee kaan naabm Isa al-Masige taa aden tund tool ute koa.

⁶ Ken Pol ute Barnabas jaay booy taar ese se, bin se, naade aan baa taa naajñ Likaoni ki. Ken naade jaay aan gotn naane se, naade baa tingj maakñ geger ken Listir ute ken Derbe ki oo ute naanje tun cees ki cees ki.

⁷ Ken naade jaay aan gotn naane se kic oo, naade taad Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

Pol ute Barnabas maakñ geger ken Listir ki

⁸ Maakñ geger ken Listir ki se, ok gaaba kalan bin se gotn tingin oo naajñ ki sum. Oo gaabm se, gotn k'l'oojin tap oo k-runguy; bii kalan naajñ lee te eyo.

⁹ Bii kalan, naajñ ingj booy booy taar Raa ken Pol taad se. Gotn se Pol ondin kaama tak, taa naajñ aak jeel gaabm se aalga maakñ do Isa *al-Masi ki se, 'konj lapi.

¹⁰ Gotn se, Pol uun mindin raan deekin oo: «lin 'daara!» Oo gaabm se naar iin daar kirit oo baag lea.

¹¹ Ken jee denge jaay aak nakñ Pol ted se, naade paac baag kul taara gajalan ute taar Likaoni ken taar naajñ de se, oo naade taad oo: «Beer, raage se delga jikilimge oo booy baadoga gotjege tu!»

¹² Gotn se Barnabas se naade danjin Zeus. Zeus se je deekñ oo: *gaar gen raage*. Oo Pol le, naade danjin Ermez. Ermez se je deekñ oo: *debm taadn bedina*.

¹³ Raaden Zeus se, been cees taa doob ken j'end maakñ geger ki se, oo debm ken lee taj serknj maakñ bee ken se, tok baano ute kos-taarge dio oo tamardeno ute poon kaagge jaay oo baandeno taa bee ken ese, taa naajñ ute jee denge se dookga taarde je tajñ *serke Barnabas ute Pol ki.

¹⁴ Gan ken *jee kaan naabm Isage, Barnabas ute Pəl, jaay booy taar ese se, naade maakde tuju ə nɛɛpm te kaldege ə gotn se, naade naar aan ɓaa əj jee denge se, taadden makɔɔ ə:

¹⁵ «Ay, naase ara, kese naase 'tedki nakɔ-kɔɔɔm di bini! Bɛre, naaje se k-jikilimge aan gɔɔ naase se sum kici. Naaje k'taadsen Labar Jiga se taa naase anki rɛsn ute raagen rɛn rɛn se. Bɔrse, 'terlkuro maakse do Raa ki naan ken tɔng zɛɛre se! Naan ɓo debm aalo maakɔ raa ute do naanə ə aalo baar ə nakgen ɓaa se paac.

¹⁶ Do dɔkiɔn se, mɛtjil jeegen gay gay kic ɓo, Raa ənden naade uun doobm ken naade maakde jen ro ki.

¹⁷ Ute naan se kic ɓo, Raa se daayum tedden bɛɛ ə bɛɛ ken naan lee tedden se, naan eedden maane oojden nakdege ə edden kɔɔ ute maraadiɔa ə raapden maakde sakan.»

¹⁸ Ute taar ken naade taadden se kic ɓo, Pəl ute Barnabas tedden bini jaay ɓo ɓaa gaas jee denge gen tɔjn serke se.

¹⁹ Ken nakgen se jaay deel se, Yaudgen iino Antios ki ə kengen mɛtinge iino Ikɔniom ki ɓaado Listir ki ə əs mɛtn jee denggen gotn ese ə taadden taar Pəl ute Barnabas taad se, taar mɛt ki eyo. Gotn se, Pəl naade tundiɔn ute koa ə tiik teecɔsiɔn naatn maakɔ geger ki se ə ɓaa undiɔn naata, naade saap ə kaad naane, naan ooyga.

²⁰ Num ken genaagen doobm Isa al-Masi ki jaay ɓaado tus gurugiɔn se, gotn se Pəl iin daara ə ək terl ɓaa maakɔ geger ken Listir ki. Mɛtbeenki se, naan ute Barnabas iin gotn ese ə ɓaa Derbe ki.

Pəl ute Barnabas ək terlo Antios ken taa naan Siri ki

²¹ Ken naade jaay aan maakɔ geger ken Derbe ki se, Pəl ute Barnabas taad Labar Jigan gen Isa *al-Masi se jeege tu. Gotn se, jeege dena took aal maakde do Isa al-Masi ki. Naade iin ən gotn ese, ək terl ɓaa maakɔ geger ken Listir ki ə Listir ki se naade iin ɓaa maakɔ geger ken Ikɔniom ki ə Ikɔniom ki se, naade iin ɓaa maakɔ geger ken Antios ki ken taa naan Pizidi ki.

²² Maakɔ gegerge tun, naade aanga tak ɓo naade edden kaay kaama jeege tun aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki ə taadden ə doobm Isa al-Masi ki se j'ɔkiɔn tɔɔgo ə ter taadden ə: «Naajege se, j'utu j'aki dabar den jaay ɓo j'aki kend *maakɔ Gaar Raa ki.»

²³ Gotn ken naade aanga jaay əjga *egliz se, naade bɛɛr tɔndden jeegen 'tedn naandegɛ. Gotn se, naade uun *siam ə eem Raa jaay ɓo, jee se naade ənden kaam ji Mɛljege Isa al-Masi ken naade aal maakde don ki se.

²⁴ Gotn se, Pəl ute Barnabas ɓaa ɓaa se, naade aal teeco taa naan Pizidi jaay ɓaado taa naan Pampili ki.

²⁵ Ken naade jaay aan maakɔ geger ken Perg ki se, naade taad taar Raa jeege tu jaay iin ən gotn ese ə ɓaa maakɔ geger ken gotn k'lee k'daar markabge ə geger se ron Atalia.

²⁶ Naade iin maakɔ geger ken ese, ook maakɔ markab ki uun doobm gen terl maakɔ geger ken Antios ken taa naan Siri ki. Gotn se ɓo, mɛtn-jiki naade iino ro ki ə maakɔ geger ken ese ɓo, jee Raage əndeno kaam ji Raa taa 'tedn naabm ken ɓɔrse naade ted aasiɔga se.

²⁷ Ken naade jaay aan Antios ken taa naan Siri ki se, Pəl ute Barnabas dan tus jee egliz ki. Gotn se, naade taadden mɛtn taar nakgen ken Raa əlden naade tedo se ə ter taaddeno ə: «Bɔrse se, Raa əɔdga doobo jeege tun Yaudge eyo taa kaal maakde do Isa ki kici.»

²⁸ Gotn se, naade tɔjogɔ dena ute genaagen aalga kaal maakde do Isa ki.

15

Jeege tus Jeruzalem ki gen kaakɔ mɛtn taara (Gal 2.1-9)

¹ Gotn se jee mɛtinge iino taa naan Jude ki ə ɓaado maakɔ geger ken Antios ki. Naade baag dooy genaagen doobm Isa *al-Masi ki ə: «Ken naase jaay j'ɔjɛn te pɔndɔ aan gɔɔ ken *Ko Taar ken Raa edo Musa ki taadn ey se, naase aki 'kɔn kaaj eyo.»

² Gotn se Pəl ute Barnabas took eyo do taar naade ki se ə do taar ken se, naade naajga dena ute jee se. Taa naan se ɓo, jee gotn ese uun doo gen kol Barnabas ute Pəl ə genaage kandum ken doobm Isa al-Masi ki, taa ɓaa kɔj *jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee *eglizge tun Jeruzalem ki gen ɓaa kaakɔ mɛtn taar se.

³ Gotn se, eglizn Antios ki edden ne dim ken naade an ɓaa mɛrte jaay ɓo əlden doob ki.

Ken naade ɓaa ɓaa se, aal teec ute taa naan Penisi ə ute taa naan *Samari. Gotn naade aanga se, taad genaage tun doobm Isa al-Masi ki mɛtn taar jee ken Yaudge ey jaay terlga maakde do Isa ki se. Ken genaagen se jaay booy taar ese se, naade paac maakde raap den aak eyo.

⁴ Ken naade jaay aan Jeruzalem ki se, jee egliz ki, jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee eglizge tu se, dɔɔd əkde mɛrte. Gotn se naade taadden mɛtn taar nakgen ken *Raa əldeno naade tedo se.

⁵ Num *Parizigen took aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, gotn se naade iin taad jeege tu do: «Beeeki num, jee ken Yaudge ey jaay took aalga maakde do Isa al-Masi ki se, j'aden tojn pondoo do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'dooyde, naade 'king do ki.»

⁶ Ter gotn se, jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee naan jee eglizge tu se tus gen kaakj metn taar se.

⁷ Ken naade naaj te naapa makoo bini jaay bo, Pier iin daara do taadden do: «Genaamge, naase j'eelki maam Raa beer doodum daanse ki se do dokina, taa m'taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo, taa ken naade jaay booyga num, naade tookj kaal maakde do Isa ki.

⁸ Taa Raa se naan jeel nan maak-saapm jikilimge do jee ken Yaudge ey se kic bo, naan took okdega do eddenga *Nirl Salal aan goo ken naan edjekiro naajege tu se kici.

⁹ Raa se, aakjeki naanin ki se naaje j'utu naade se j'aaski kaasa. Taa naan se bo, naade kic aal maakde do Isa ki sum bo, Raa *tug daapdenga maakde.

¹⁰ Bin num, gen di jaay naase j'e aki tujn maakj Raa se do naase je aki kond daam deer do jeege tun Yaudge eyo jaay took aal maakde do Isa al-Masi ki se ey num daam se bubjege ute naajege se j'on j'aasinkiro te gen kuunin eyo.

¹¹ Bin num, kese met ki eyo ken j'aki tedn naan se! K'jeelki naajege kic j'aalki maakjege do beer gen Meljege Isa ki aan goo naaden ken Yaudge ey se kici, jaay bo naaje j'onki kaaja aan goo ken naade on se kici.»

¹² Gotn se jee tus ute dende se do dek do naade on goto Pol ute Barnabas ki taadden metn taar nakj-koooge ute nakgen deel doa ken Raa oldeno naade tedo daan jeege tun Yaudge ey se.

¹³ Ken naade jaay taad nan taarde se, gotn se Jak uun taara do deekden do: «Genaamge, udumki bia!

¹⁴ Simon* taadjekiro do metn-jiki tap bo Raa se beer doodoga jeege daan jeege tun Yaudge eyo taa tedn jee naange.

¹⁵ Nakgen deel ese se, aanga doobin ki aan goo taargen jee taad taar teeco taar Raa ki raandeno do dokin ken do:

¹⁶ Meljege Raa deek do:

Ken nakgen se jaay deelga num, maam m'utu m'ade baao

*do kaagj bee Gaar *Daudn ken ter:c se, maam m'utu m'an daar gotin ki do gotn ken tujga aan goo di kic bo, maam m'an daapin 'daar toojg gan.*

¹⁷ Bin bo jeege do se utu am je maam Melde.

Deere, jeege ken maam m'utu m'adeno dan se utu 'tedn jee maamge.

Kese bo nakj ken maakum jen ro ki,†

¹⁸ do taar se bo ken maam m'taado matin jeege tun do dokina.»

¹⁹ Ter Jak taadden do: «'Booyki! Gen maam ki num, jeege Yaudge eyo jaay terlga maakde do Raa ki se, j'onte konddeki nakj doon dode ki.

²⁰ Num gan boorse, k'raanjeki maktub j'ooki: j'onte kosn daa maragge, j'onte keesn naapge ren ren, j'onte kosn daagen moosde do te naan ki eyo do j'onte kosn mooso kici.

²¹ Taa do dokin se, maakj geger ki tak bo aanga *bii sebit ki bo, jeege lee taad took metn Ko Taar ken Raa edo Musa ki se do dooyin maakj *beege tun Yaudge lee tusn maak ki.»

²² Gotn se jee egliz ki ute jee naande ki do jee kaan naabm Isa al-Masige dook taarde kalan do beer dood jeege daande ki gen baa ute Pol do Barnabas Antiohn ken taa naan Siri ki. Jee ken naade beer doodde se dehm kalan ron Judas ken k'danin Barsabas se kici, do ken kuuy se k'danin Silas. Naade se genaage paac aalde maak ki.

²³ Naade raan edden maktub jide ki do maakj maktub ken ese naade deek do:

Kese naaje k'jee kaan naabm Isa al-Masige, ute naajan naan jee eglizge tu, ute genaagen gotn ara paac k'tedsen toose dena naase genaajegen Yaudge eyo, ken took aalkiga maakse do Isa al-Masi ki, naasen ken ingki taa naan Siri ki do maakj geger ken Antiohn ki ute kengen taa naan Silisi ki.

²⁴ Naaje k'booyga ken jee metin iin gotje ki ara jaay baa gotse ki se, naade utu taar naaden baa taadsen se tujsega maakse do teecsenga nirlse. Bere, jee se naade baa gen dode, ey num naaje bo k'j'olden eyo.

²⁵ Taa naan se, taar se naaje j'aakin taa naapm jaay k'beer k'tood jeege maakje ki taa baa ute genaah koon maakjege Pol ute Barnabas se gotse ki.

²⁶ Taa Pol ute Barnabas se, edga ked rode *serke taa Meljege Isa al-Masi.

²⁷ Bin num, naaje j'olsen Judas ute Silas se, taa naade asen baa taadn ute taarde mala taar ken naaje k'raansen maakj maktub ken ese.

* 15:14 Simon se naan bo Pier sum kici. † 15:17 Aak Am 9.11-12.

²⁸ Nirl Salal oo naaje mala j'uun doa k'je nakn ken k'raansen j'oo aki ted se k'je j'asen ziidn dim kuuy do ki ey sum,

²⁹ ken oo: onte koski daa maragge, onte koski mooso, onte koski daagen moosde ooy te naan ki eyo oo onte keeski naapge ren ren. Ken nakgen se jaay naase 'tedfinkiga num, keese naase 'tedkiga nakn jiga aak eyo.

Naaje genaagen gotn ara k'tedsen toose dena.

³⁰ Ken naade jaay raan edden maktub jide ki se, gotn se naade olde oo naade iin baa maakn geger ken Antios ki.

Ken naade jaay aan se, naade dan tus genaagen doobm al-Masi ki oo edden maktubm ese. ³¹ Ken jee doobm al-Masi ken gotn ese jaay booy taar ken k'dooydesin maakn maktub ken se, maakde baa raap aak eyo oo taargen se edden kaay kaama.

³² Judas ute Silas se, naade jee taad taar teeco taar Raa ki. Taa naan se bo, naade dejdenga dena edden kaay kaama oo do kaal maakde ki se, j'ok maakde toogo.

³³ Naade ute genaagen Antios ki se, tingoga dena gotn ese jaay bo, genaagen doobm Isa al-Masi ken maakn geger ken ese olde oo k'baa lapia, oo naade ok terl baa gotn jeege tun oldeeno.

³⁴ [Na6o, Silas se je king gotn ara bii kandum[‡].]

³⁵ Anum Pol ute Barnabas se oop ing Antios ki. Gotn ese, naade ute jeegeen kuuy se kic dena lee dooyden ute taar Meljege oo taadden Labar Jiga.

Pol gaan ute Barnabas

(Gal 4.13-15)

³⁶ Ken naade jaay ting aas gotn ese se, Pol deek Barnabas ki oo: «J'ok k'terl k'baa kaakn genaagen doobm *al-Masi ken ing maakn gegerge tun paacn gotn naaje k'lee k'taado taar Meljege ro ki se. K'baa k'j'aakden tu, naade tap bo ing oo di.»

³⁷ Gotn se, gen Barnabas ki num naan je Jan ken k'danin Mark se kic bo 'baa ute naade.

³⁸ Num gan Pol took eyo, taa Jan-Mark se res ondenga kon taa naan Pampili ki oo naan on aay ute kaamin gen tedn naaba ute naade eyo.

³⁹ Gotn se, naade naajga taara dena, na6o taarde baa ok te metn naap eyo. Bin se, Barnabas ute Jan-Mark le ook maakn markab ki gen baa taa naan Sipir ki;

⁴⁰ num Pol se le, beer uun Silas gen baa ute naan oo genaagen doobm al-Masi ken gotn ese tondde metn Raa oo daayum Meljege n'tedden beerna.

Pol baa mertε gen k-dige

⁴¹ Pol iin gotn ese oo baa lee taa naan Siri ute gen Silisi ki oo gotn naan aanga ro ki se, naan ed kaay kaama *eglizge tu.

16

*Timote baa ute Pol oo Silas gen tedn naabm Isa *al-Masi*

¹ Ter Pol ute Silas jaay aan maakn geger ken Derbe ute gen Listir ki se; gotn ese naan on gaaba kalan debm aalga kaal maakin do Isa ki, ron Timote. Naan se kon mend Yaud ken aalga kaal maakin do Isa ki kici; gan bubin se, kod Grek.

² Timote se, genaagen doobm al-Masi ken maakn gegerge tun Listir ute ken Ikoniom ki, paac se toomina.

³ Gotn se Pol je oo k'baa tele, na6o taa Yaudgen ing maakn gegerge tun ese se, naan onin pondo, taa jeegeen paacn gotn ese se jeelin naan se bubin kod Grek.

⁴ Ken naan jaay on pondo Timote ki aas se, naade iin gotn ese oo baa lee maakn gegerge tu oo naade taad genaage tu nakgen ken *jee kaan naabm Isage ute jee naan jee *eglizge tu taado tariin Jeruzalem ki se oo naade taadden oo: «J'ing do taar ken se.»

⁵ Ute taargen se, jee eglizgen gotn ese se ted jee al-Masigen mec, oo bii-raa naade ziid baa ute naande.

Pol ni maakn geger ken Troas ki

⁶ Pol ute Silas se je baa taadn taar *Raa taa naan Azi ken kaam kalan; na6o *Nirl Salal taadden maakde ki oo j'onte baa. Num gotn se, naade aal teec taa naan Prigi ute gen Galati ki.

⁷ Ken naade jaay aan ceε taa naan Misi ki se, naade je baa taa naan Bitini ki; na6o gotn ese kic Nirl gen Isa gaasde.

⁸ Taa naan se bo, naade aal teec taa naan Misi ki oo booy baa maakn geger ken Troas ki got ken k'lee k'daar markabge se.

⁹ Maakn Troas ki jaay Pol tood tood noor se, naan nia oo maakn nin ki se, naan aak aan goo kod Masedoan kalan daar daar naanin ki oo eemin noo metin ki oo: «In baaado Masedoan ki ara taa ajen naaka.»

[‡] 15:34 Taar se maakn kitapge tun do dokin se metinge maakde ki se gota.

¹⁰ Ken Pól jaay taadden metn taar ninga sum se, gótn se sum 60 naaje * k'naar k'je doobm j'an 6aa Masedoan ki, taa ute metn taar nin se, naaje k'jeelga maakje ki kese Raa 60 danje gen 6aa taadn Labar Jigan gen Isa *al-Masi se, jeege tun gótn naane.

*Pól aan maakn geger ken Pilip ki
(Plp 1.1-11,27-30)*

¹¹ Naaje j'iin maakn geger ken Troas ki se, gótn se naaje k'j'ook maakn markab ki 60 k'j'omb k'gaan baar k'6aa taa naan Samotras ken maane gurug aalin se. Ter metbeenki se, naaje k'j'iin k'6aa maakn geger ken Neapoli ki gótn ken k'lee k'daar markabge se kici.

¹² Gótn se, naaje k'j'iin k'6aa maakn geger ken Pilip ki 60 maakn taa naan Masedoan ki se, Pilip se naan geger magala 60 6k *Rómegé dena. Gótn ese se, naaje k'tingga 6ii kandum.

¹³ Ken *6ii sebit jaay aan se, naaje k'j'iin k'teec maakn geger ken se 60 k'6aa taa oolo ki k'saap j'60 kaad naane j'kón gótn jeege lee eem Raa. Num gan j'aan se j'ón mendinge kandum sum 60 tusga, k'j'ing ceeđe ki 60 k'taadden taara.

¹⁴ Maakde ki se, menda kalan roña Lidi 60 naan iino maakn geger ken Tiতির. Mënd se, naan beer Raa ki 60 6k kalge gen zoa 60 kalinge se kalgen te rodege 60 aac kaace. Ken Pól jaay taad taad taar Raa se, naan ud bi do ki taa Meljege tedin maakin ki gen booy kón taar Pól se 60 naan aal maakin don ki.

¹⁵ Gótn se, naan ute jeegeen maakn been ki se *k'batizde. Ken k'batizde aas se, naan danje 60 k'6aa been ki 60 deekjen 60: «Ken naase 'jeelumki maam se jaay m'aalga maakum do Meljege tu deer deer num, '6aakiro aki king beem ki.» Gótn se, naan doje bini 6lje naaje k'took k'6aa been ki.

Pól ute Silas se k'tak k'j'ombde dangay ki

¹⁶ Gan 6ii kalan naaje k'6aa 6aa got ken jeege lee tusn gen keem Raa se, goon menda kalan bin se 6aado onje 60 naan mend dukaaka 60 ute dukaakin se iinga num taad nakgen ute aki kaan naan ki. Ute mend se, melinge on gurs ro ki dena.

¹⁷ Naan lee 6k metje naaje j'utu Pól 60 60y metje ki makón 60 dook taara on eyo deek 60: «Jee ese se, naade jee tedn naabm Raagen Taaro! Naade 6aado se taa asen taadn doobm kaaja!»

¹⁸ Mënd se 6k metje 6ii kando kando bini 60 6ii kalan Pól 60 se, terl aakina 60 deek sitan ken ron ki se 60: «Ute ro Isa *al-Masi se m'60: 'teec naatn ro mënd ken se!» Gótn se sum 60, sitan se naar teec naatn ron ki.

¹⁹ Ken melinge jaay aakin naan dukaakin le gótoga 60 doobm naade an kon gurs kic 60 gotoga se, naade tak Pól ute Silas 60 baanden naan magalge tun gótn ese.

²⁰ Ter naade baanden naan magalge tun *Rómegé tondde se 60 taadden 60: «Jee se le, Yaudge 60 6aado se gen tujn naanjege!»

²¹ Naade lee dooy jeege ute doobm king naande ken naaje Rómegé se 6lje ro ki eyo. Kese naaje se j'an kon ted eyo.»

²² Gótn se 60 jee denge se iin ro Pól ute Silas ki. 60 magalgen Rómegé tondde se iin tódn ute kaldege taa tógo 60 60 k'j'ondde te meje.

²³ Ken naade jaay tond dexejde aas se, naade 6aa ombden maakn dangay ki 60 taad magal jee dangayge tu se 60 jee se k'60bde jiga.

²⁴ Ken magal jee dangayge jaay booy taar naade taadin se, naan tak ombden maakn dangay ken maak ki 60 tondden poolo jedege tu.

Magal jee dangayge took aal maakin do Isa ki

²⁵ Ken aan goor ute daan 6ea se, Pól ute Silas se eem keem Raa 60 tómin tóom ute kaa, kaad ken se jee dangaygen kuuy se, ing booy kaadegen naade ing aar kaar se.

²⁶ Gan gótn ese sum 60, naanja naar te makón 60 60 6ee ken naade ing maak ki se kic 60 ute magalin te rig rig. Gótn se kaam taargen gen 6ee se tóod kalde ki, naan ken se zinzir k'dóokj jee dangayge se kic 60 tóod si kalde ki.

²⁷ Ken magal jee dangayge jaay dól iin maakn bin ki se, naan aak kaam taar jee dangayge se paac toodga wan wan. Gótn se naan saap 60 kaad naane jee dangayge se aanga. Taa naan se 60, naan 60d górd-jerliña je tól roña.

²⁸ Gan Pól 60d 60y makón 60: «Ay on, onte tól roi, 6ere naaje j'utu paac!»

²⁹ Gótn se magal jee dangayge se 6eere 6kina 60 ron ook marga, taad 60 j'60ciño poodo taa an kaakn goto. Ken k'6aano ute poodo sum se, naan naar end 6aa maakn dangay ki 60 6aa ooc metn je Pól ute gen Silas ki.

³⁰ Gótn se naan 60d teecden naatn 60 tond metde 60: «Nakage, maam tap 60 m'tedn rom m'60 di jaay m'kón kaaja se?»

³¹ Naade terlin 60: «Naai aal maaki do Meljege Isa ki 60 ute naan se, naai ute jeeigen maakn 6ei ki paac se, aki kon kaaja.»

* 16:10 Gótn se Luk, ken raan maktubm ese se, utu te naade kici.

³² Gōtn se naan ute jee maakŋ been ki se, naade taadden taar Mēljege Isa.

³³ Maakŋ noor ken ese sum 60, magal jee danggay se baanden gōtn ok maane. Gōtn ese naan tug daapden taan-dudege. Ɔo naan ken ese sum 60, naan ute jee maakŋ been ki se, Pōl ute Silas *batizde.

³⁴ Gōtn se Pōl ute Silas se naan dan baanden been ki ɔo edden kɔsɔ. Gaabm se, ute jeengen maakŋ been ki se, maakde raapo taa naade aalga maakde do Raa ki.

³⁵ Ken gōto jaay iip se, magalgen *Romege tondde se, ɔlo asgarge baa taad magal jee danggayge tu ɔo: «Jee se, 'tood taldē.»

³⁶ Magal jee danggayge baado taad Pōl ki ɔo: «Magalgen Romege tondde se, ɔlo asgarge ɔo baado taadum ɔo k'tood k'talse. Bin num 'teeckiro naatn maakŋ danggay ki ɔo 'baaki te lapia.»

³⁷ Gan Pōl deek asgarge tu se ɔo: «Naade aakjen te metn taarje ey sum 60 ɔl k'tondje naan jeege tu, ɔo baa ɔlje danggay ki, ey num 6ere, naaje kic k'Romege. Num gan 6orse num naade je ajen toodn tɔl nam 'jeel gōtje ey se met ki eyo. Bin se, ɔnde naade malinge 6o adē baa utu ajen toodn naatn maakŋ danggay ki se.»

³⁸ Asgargen j'aldeno jaay ok terl baa se baa taad taar se magalge tun Romege tondde se. Ken magalgen se jaay booy ɔo Pōl ute Silas kic 6o Romege se, gōtn se beere baa okde.

³⁹ Naade baado ɔnde ɔo tedden kaldē jaay tood taldē ɔo taadden ɔo k'jiin k'j'ɔnde maakŋ gegerde se.

⁴⁰ Ken Pōl ute Silas jaay teeco maakŋ danggay ki se, naade baa gōtn Lidi ki. Ken naade aan se, ɔj genaagen doobm *al-Masi ki. Gōtn se, naade edden kaay kaama, jaay 6o iin baa.

17

Pōl ute Silas baa maakŋ geger ken Tesalonik ki (1Tes 1, 2.1-16)

¹ Ken Pōl ute Silas jaay iin ɔno geger Pilip se, naade aal teeco maakŋ geger ken Ampipolis ki ute ken Apoloni ki. Ɔo naade baado maakŋ geger ken Tesalonik ki. Gōtn se, Yaudge ok bee ken naade lee tusn maak ki.

² Aan gōo nakŋ se, naan deelga deel ro ki se, Pōl baa ɔj Yaudge ɔo daan suukge tun mōto se, aanga *gii sebit ki tak 6o, naade lee naaj ute naade do taarge tun maakŋ Kitap ki.

³ Naan taad tookden metina ɔo taadden metn taar maakŋ Kitap ken taad ɔo: «*Al-Masi se baadoga num utu dabara utu kooyo jaay naan adē dur daan yoge tu. Al-Masi ken naase ing aakki kaamin se, naan 6o Isan ken maam m'taadsen taarin se.»

⁴ Gōtn se Yaudgen metinge se, taar se baa end maakde ki ɔo took baa tum ute Pōl ɔo Silas. Naan ken se Grekgen beer *Raa ki se kic 6o dena ute mendge dena ken gaabdege jee magalge se kic, took baa ute naade.

⁵ Gan Yaudgen baate kaal maakde do Isa ki se, ted maak-kilimi ro Pōl ute Silas ki ɔo ɔj jee mursgen lee daan doobge tu se rejdeno ute gurs. Naade baado ɔos metn jee denge taa tujn gōto. Gōtn se, naade iin baa terɛc bee Jason gen je Pōl ute Silas. Ken naade jaay ɔjdenge num, anden tōkŋ baa naan jee denge tun tusga se.

⁶ Ken naade baa jaay ɔjden te ey se, naade ok baano ute Jason ute genaage kandum ken doobm al-Masi ki naan toogge tun gōtn ese. Gōtn se, naade tood tooy ɔo: «Jee tuj *dunia te magalin se, 6ere, 6orse naade aanga ara!

⁷ Ɔo Jason se 6o, debm ken okden been ki ɔo jee se le, Sezar Gaar magal ken ing *Rōm ki se, naade ɔo ansin dim eyo ɔo naade taad ɔo Gaar magal kuuy utu ɔo naan se 6o, ken roŋ Isa se.»

⁸ Ken jee ute dende ute tooggen gōtn ese jaay booy taar se, naade maakde baa tujn.

⁹ Gōtn se naade ɔl Jason ute genaagen doobm al-Masi ki se, baado dōnd gurs den jaay 6o, naade tood taldē.

Pōl ute Silas baa maakŋ geger ken Bere ki

¹⁰ Maakŋ noor ken ese sum 60, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, ɔl Pōl ute Silas baa geger ken Bere ki. Ken naade jaay aan se, naade baa maakŋ *6ee ken Yaudge tun lee tusn maak ki se.

¹¹ Gan naade baa ɔj Yaudgen Bere ki se jiga cir Yaudgen Tesalonik ki, taa naade booy taar Raa se maakde raap do ki sakan. Bii-raa naade dooy aak taar maakŋ Kitap ki se taa naade an kaakŋ jeel ro ki taar ken Pōl lee dooyden se, met ki lo met ki ey le.

¹² Maakde ki se, jeege dena took aal maakde do Isa ki ɔo mend Grekgen gaabdege jee magalge ute gaabge dena took aal maakde do Isa ki.

¹³ Gan Yaudgen maakŋ geger ken Tesalonik ki jaay booy ɔo Pōl baaga taadn taar Raa maakŋ geger ken Bere ki kic se, naade baado ɔos metn jeege taa tujn gōto daala.

¹⁴ Gōtn ese, genaagen doobm Isa al-Masi ki naar ɔl Pōl baa taa baar ki gen baa kookŋ maakŋ markab ki. Num Silas ute Timote se le ɔop ing Bere ki.

¹⁵ Jeegen 6aa kɔl Pɔl se, naade ook maakɲ markab ki ute naana, bini ɔliŋo maakɲ gɛgɛr kɛn Atɛn ki. Kɛn naade tɛrlo tɛrle se, Pɔl taaddɛn ɔ kɛn j'aanga num, k'taad Silas ki ute Timote ki se, k'baado j'ɔŋɲi kɛske.

Pɔl taad taar Raa jeege tun Atɛn ki

¹⁶ Kɔr Pɔl utu booy booy Timote ute Silas maakɲ gɛgɛr kɛn Atɛn ki se, naan aak maakɲ gɛgɛr ese se dooc ute maragge sum ɔ naan aak se maakiɲ tuj kasak kasak.

¹⁷ Gɔtn se, naan iin 6aa maakɲ *6ee kɛn Yaudge lee tusn maak ki se, naan naaj ute Yaudge ɔ ute jee 6eer Raa ki. Ɔ ɔ bii-raa bɔɔr maakɲ gɛgɛr kɛn jeege lee tusn se, naan lee naaj ute jeege kici.

¹⁸ Gɔtn se jaay jee dooy jeegen uun taar Epikirus ute jee dooy jeegen uun taar Zenon se* iŋg naaj ute naana. Jee mɛtiŋge deek ɔ: «Aakum tu, debm kul taar rɛŋ rɛŋ ara tap 6o je deekɲ ɔ dɪ?» Jee kuuy deek ɔ: «Naan 6ɛrɛ 6aanoga ute taar raa jee kuuy.» Naade taad bin se, taa Pɔl se taaddega taad taa Isa ɔ ute mɛtn taar dur jeegen utu dur daan yoge tu se.

¹⁹ Naade ɔk 6aansiɲ do ko kɛn naade lee tusn aakɲ mɛtn taardege se, ɔ gɔtn se k'danɲ Areopag. Gɔtn se naade taadɲ ɔ: «Naaje k'je naai ajen taadɲ mɛtn taar dooy kiɲ kɛn naai lee dooy jeege se, taa naaje k'booy kɔkɲ mɛtiŋa.»

²⁰ Ute mɛtn taarigen bii kalan naaje k'booy te ey jaay, naai lee taad bijen doje se, 6aado taadjen mɛtiŋ tu, taa naaje k'je k'jeel kɔkɲ mɛtiŋa.»

²¹ (Naade taad bin se taa jee Atɛn ki ute mɛrtgen 6aado 6aao ɔ kɛngen tiŋg tiŋg gɔtn ese se, naade iŋg 6o gen booyo ɔ gen taadɲ mɛtn taargen kiji kɛn naade ɔŋga num 6aado lee taad mɛtiŋ se)†.

²² Gɔtn se, Pɔl iin daar daan jeege tun Areopag ki se ɔ deekden ɔ: «Naase jee Atɛn ki, maam m'aakse naase se jee ɔkki maragge se ɔŋg aak eyo.

²³ Kɛn maam m'leedo maakɲ gɛgɛr se ki se, maam m'aako gɔtn kɛn naase 'lee eemki maragsege ɔ m'ɔŋo gɔtn tɔɲ sɛrke kaam kalan bin se k'raaniɲ ro ki j'ɔ: «Kese raa k'jeel mɛtiŋ eyo.» Taa naan se 6o, maam m'baado se m'asen taadɲ Raa kɛn naase eemiɲki jaay 'jeeliɲki ey se.

²⁴ «Raa se, naan 6o debm aalo dunia ute nakgen maak ki paac se ɔ naan 6o mɛl maakɲ raa ute do naana ɔ naan se iŋg maakɲ 6eege tun jikilimge 6o iinɲ ute jide se eyo.

²⁵ Ɔ naan le, ɔliŋ dim te naabm jikilimge eyo, taa naan kaliɲ ki sum 6o ɛd koa nakge tun iŋg 6aa se paac ɔ naan 6o debm ɛdɛki nakgen 'kaasn tiŋgjege.

²⁶ Naan aalo deb kalan sum 6o kɛn tooj dirl mɛtiŋ jikilimgen do naan kɛn 6aa se paac. Ɔ naan 6o debm tɔndɛno kaadɲ toojdege ɔ kaadɲ kooydege ɔ gaan ɛdden taa naanɛ ɔ tɔndɛsiɲ te naan guuringe.

²⁷ «Raa tɛdn naan se taa naade an jea ɔ bin sum 6o daan naane naade an kɔŋo le daam? Taa naan le dɔk ute naajege eyo.

²⁸ Taa naan se 6o, naaje j'iŋgki ɔ k'leeki se kic 6o ute naana ɔ ɔrse kɛn j'utuki zɛrɛ se kic le ute naana. Kɛse 6o maakɲ jee kaar bal-zɛrsege tu se, deb kalan maakɲ kaan ki se taad ɔ: «Naajege se k'gaan Raage.»

²⁹ Aan gɔ naajege k'geniŋge dey se, bin num naaje j'aki kɔŋ saapm j'ɔki Raa se tec aan gɔ maraggen kɛn k'tɛdden ute daab, pudda ey le ute ko se eyo. Nakgen se jikilimge tɛdden ute tirddege sum.

³⁰ 'Booyki! Do dɔkiɲ kɛn naase 'jeelkiro te Raa ey se, naan kɛn se kic 6o, Raa ɔŋ utsen te eyo. Num ɔrse se, naan dan jeegen gɔtn 6aa se paac taa tɛrɲ maakde ade 6aa gɔtn naan ki.

³¹ Taa naan se 6o, Raa se ɔndga kɔnd biin kɛn naan an kɔŋɲ bɔɔrɔ ute doobiɲ do jeege tun do naan ki paac. Ute debm kɛn naan bɛr ɔdɲiŋ gen kɔŋɲ bɔɔrɔ do jeege tu se, debm se 6o kɛn naan durɲ daan yoge tu taa jikilimge se an jeel ro ki.»

³² Kɛn naade jaay booy Pɔl ɔ Raa duroga nam daan yoge tu se, gɔtn se jee mɛtiŋge baagiɲ tɛrɛciɲ mɛtiŋ ki. Gan jee kuuy se taadɲ ɔ: «Do taari ki se, biin kuuy j'utu j'ai dan ajen taadɲ aan gɔ kɛn ese daala.»

³³ Naan kɛn se sum 6o, Pɔl teec ɔnde.

³⁴ Num gan, jee mɛtiŋge 6aa ɔŋ Pɔl ɔ took aal maakde do Isa ki. Maakde ki se gaaba kalan roŋ Denis, naan kic maakɲ jeege tun lee aak mɛtn taara Areopag ki se kici ɔ mɛnda kalan roŋ Damaris ute jeegen kuuy kic 6aa te naana.

18

Pɔl 6aa maakɲ gɛgɛr kɛn Korint ki

(1Kɔr 1.1-9, 2.1-5; 2Kɔr 11.5-12, 12.12-13)

¹ Kɛn Pɔl jaay iin ɔŋ gɛgɛr Atɛn se, naan iin 6aa maakɲ gɛgɛr kɛn Korint ki.

* 17:18 Jee uun taar Zenon se k'dandɛ Stoyisige. † 17:21 Kɛse Luk mala kɛn taad taar ese.

² Gōtn se naan̄ 6aa dōōd ute kōd Yaud k'dan̄j̄n̄ Akilas utu aan kaana ò naan̄ j'ooj̄in̄ taa naan̄ Pōn̄ ki. Naan̄ iin̄o taa naan̄ Itali ki ute mēndina roŋa Prisil, taa Gaar magal gen̄ *Rōmēgen k'dan̄j̄n̄ Klōd se òl k'tuur Yaudge naatn̄ paac maakn̄ gēger ken̄ Rōm ki se. Naan̄ ken̄ se, Pōl 6aa deel ute naade,

³ taa naabin̄ le, tec gōō gen̄ naade dey se. Naabm naade se, lee uj nakgen̄ k'daapm kōrōr. Taa naan̄ se 6o, Pōl 6aa iŋg ute naade ò naade lee tēd naaba tēle.

⁴ Aanga *6ii sebit ki tak 6o Pōl 6aa maakn̄ *6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se. Gōtn se, naan̄ lee taad taar *Raa Yaudge tu ute Grekge tu taa naan̄ je naade 'tookn̄ do taarin̄ ken̄ naan̄ taaddēn̄ se.

⁵ Gaŋ ken̄ Silas ute Timote ken̄ iin̄o Masedoan ki jaay aan sum se, Pōl òn̄ roŋ paac gen̄ taadn̄ taar Raa. Naan̄ taad Yaudge tu tal ò *al-Masi ken̄ naase iŋg aakki kaamin̄ se, naan̄ 6o Isa se.

⁶ Gaŋ gōtn se, Yaudge se iin̄ roŋ ki ò naajina. Naan̄ ken̄ se, Pōl òk mind kalina ò deekden̄ ò: «Berē, naase se ken̄ dim̄ jaay aanga dose ki kic num, maam se òlum eyo ò j'am kōk̄n̄ mindum eyo. Naan̄ ki se 6erē, maam m'6aa taadn̄ taar Raa jeege tun̄ Yaudge eyo.»

⁷ Naan̄ iin̄ teec gōtn̄ ese ò 6aa 6ee gaab ki kalan̄ k'dan̄j̄n̄ Titus Justus. Naan̄ se debm 6eer Raa ki ò 6een̄ se ònd daamboogo ute 6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se.

⁸ Gōtn se Krispus, naan̄ ken̄ magal 6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se, naan̄ ute jee maakn̄ 6een̄ ki paac took aal maakde do Melje ki, ò jee Kōrint ken̄ den̄ lee booy taar Pōl se kic, took aal maakde do Isa ki kici ò *k'batizde.

⁹ Ken̄ aan̄ nōōr se, Meljege Isa mala teec naan̄ Pōl ki ò taadin̄ ò: «Ōnte 6eer jeege tun̄ se, num taad taar Raa 6aa ute naani sak sak, ōnte doa.

¹⁰ Taa maam m'utu te naai se nam kōŋ kōl jin̄ roi ki eyo. 'Jeele, maakn̄ gēger ken̄ ese se, maam m'ōk̄ jeege dēna.»

¹¹ Gōtn se Pōl òp̄ tin̄j̄ maakn̄ gēger ken̄ Kōrint ki se 6aara ute laapa mēcc. Gōtn se naan̄ lee dooy jeege ute taar Raa.

*Pōl j'ōk̄ k'6aansin̄ naan̄ magal *Rōmēge tu*

¹² Kaad̄ ken̄ Galion magal taa naan̄ Akayi se, naan̄ ken̄ se Yaudge dōōk taarde 6aa òk Pōl ò 6aansin̄ gōtn̄ kōjn̄ bōōr ki.

¹³ Gōtn se, naade deek Galion ki ò: «Gaabm se òōs mētn̄ jeege ò j'ōnte keem Raa tec aan̄ gōō ken̄ naaje k'lee k'j'ēem se.»

¹⁴ Ey num Pōl se je taada, na6o Galion naar taad Yaudge tu ò: «Naase Yaudge, ken̄ gaabm se jaay tēd te nakn̄ ute doobin̄ eyo, la tujga dim̄ kuuy se, gen̄ naan̄ se num, maam m'asen̄ kaakn̄ mētn̄ taarse.

¹⁵ Gaŋ naase le, 'lee naajki taara do *Ko Taar Raase ki ute ro jeegege tu. Bin num, kēse nakn̄ naase malinge! Maam se, m'kōŋ kōjn̄ bōōr do nakge tun̄ bin̄ eyo.»

¹⁶ Gōtn se, naan̄ tuur òddēno naatn̄ gōtn̄ kōjn̄ bōōr ki se.

¹⁷ Gōtn se jeege paac iin̄ gōtn̄ ese, iij-ōk̄ Sostēn̄ magal *6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki ò tōnd dēŋj̄n̄a naan̄ jeege tun̄ gōtn̄ kōjn̄ bōōr ki se. Na6o Galion ken̄ magal Rōmēge aak nakn̄ ken̄ naade tēd se, doŋ cōk̄ kic 6o dirin̄j̄n̄ eyo.

Pōl òk̄ terlo maakn̄ gēger ken̄ Antios ken̄ taa naan̄ Siri ki

¹⁸ Maakn̄ gēger ken̄ Kōrint ki se, Pōl tin̄gga dēna, jaay 6o naan̄ iin̄ òn̄ genaagen dōobm Isa *al-Masi ken̄ gōtn̄ ese. Naan̄ iin̄ 6aa ute Prisil ò Akilas maakn̄ gēger ken̄ Sankre ki gōt ken̄ k'lee k'daar markabge. Gōtn se, naan̄ dōs doŋa taa naan̄ naamga naam taarina, jaay 6o naade ook maakn̄ markab ki ò 6aa taa naan̄ Siri ki.

¹⁹ Ken̄ naade jaay aan̄ maakn̄ gēger ken̄ Epez ki se, Prisil ute Akilas se Pōl ònden̄ gōtn̄ ese ò naan̄ iin̄ 6aa maakn̄ *6ee ken̄ Yaudge lee tusn̄ maak ki se. Gōtn̄ ese naan̄ naaj ute Yaudge taa Isa.

²⁰ Naade tōnd mētin̄ ò: «Ōp̄ iŋg ute naaje,» na6o Pōl baate.

²¹ Ken̄ naan̄ iin̄ ònde kōŋ se deekden̄ ò: «Ken̄ Raa jaay je num, 6iin̄ kuuy jaay m'ade 6aa gōtse ki.» Gōtn se naan̄ iin̄ maakn̄ gēger ken̄ Epez ki se, ook maakn̄ markab ki ò 6aa.

²² Ken̄ Pōl jaay aan̄ maakn̄ gēger Sezare ki se, naan̄ ook 6aa Jeruzalem ki gen̄ tēdn̄ tōōse *egliz ki, jaay 6o, naan̄ bōoy 6aa maakn̄ gēger ken̄ Antios ken̄ taa naan̄ Siri ki.

²³ Gōtn se, naan̄ tin̄gga 6ii kandum jaay iin̄ 6aa leedo maakn̄ gēgerge tun̄ taa naan̄ Galati ute gen̄ Prigi. Gōtn̄ naan̄ aanga tak 6o, naan̄ ēd kaay kaama genaage tun̄ dōobm Isa al-Masi ki.

Apōls 6aa maakn̄ gēger ken̄ Epez ki ute gen̄ Kōrint ki

²⁴ Kaad̄ ken̄ se gaaba kalan̄, kōd Yaud k'dan̄j̄n̄ Apōls ò naan̄ se k'j'ooj̄in̄ maakn̄ gēger ken̄ Alekzandri ki. Ō naan̄ iin̄ 6aado maakn̄ gēger ken̄ Epez ki. Gaabm se jeel taadn̄ taara aak eyo ò jeel òk̄ mētn̄ Kitap jiga.

²⁵ Naan se k'dooyinga ute metn taar ken taad taa Meljege. Naan taad taar Raa se maakin raap do ki sakan, do taar Isa se, naan dooy jeege ute doobiñ tak tak. Naḅo, naan se, jeel ḅo metn taar *batem gen Jan-Batist sum.

²⁶ Maakñ *ḅee ken Yaudge lee tusn maak ki se, Apḅos baag taadñ taar Raa jeege tu kic ḅo, ḅeer eyo. Gañ ken Prisil ute Akilas jaay booy taar naan taad se, ḅoṅn se naade ok ḅaansin ute naade do taadñ Doobm Raa se ute doobiñ tak tak do ki daala.

²⁷ Apḅos se, je ḅaa taa naan Akayi ki gen ḅaa taadñ taar Raa jeege tu. Taa naan se ḅo, genaagen doobm Isa *al-Masi ki se, edin kaay kaama do raan edin maktub jin ki, taa ḅ'ḅaa kedñ genaage tun ḅoṅn naane, taa ken naan aanga num, naade an doodñ kḅkj jiga. Ken naan jaay aan ḅoṅn naane se, ute ḅee ken Raa tedñ se, genaagen doobm Isa al-Masi ken ḅoṅn naane se, naan noogden dena.

²⁸ Anum, Yaudge tu se, naan taadden tal tal ḅoṅn ese do taar ken naade an terl kic ḅo, naade oñ eyo. Do ute taargen maakñ Kitap ki se, naan taadden do: Isa se, naan ḅo al-Masi.

Pol ḅaa mertε gen k-mḅoḅe

19

Pol terl maakñ geger ken Epez ki daala

¹ Kaad ken Apḅos utu maakñ geger ken Korint ki se, Pol aal teeco taa naan Azi ken maakñ koge tu se do ḅaado maakñ geger ken Epez ki. ḅoṅn se, naan oñ jeege kandum se, aalga kaal maakde do Isa ki.

² Do naan tond metde do: «ḅii ken naase aalki maakse do Isa ki se, *Nirl Salal tap ḅo ḅooḅy te dose ki ey la?» Num gañ naade terlin do: «Nirl Salal ken naai taadñ se, ḅii kalan naaje k'booy te maanin eyo.»

³ Ter Pol tond metde do: «Naase tap ḅo *k'batizse j'oo di?» Naade terlin do: «Naaje se, k'batizjen aan ḅoo ken Jan lee batizo jeege se.»

⁴ Pol taadden daala do: «Jan se batizo jee ken terloga terl maakde do *Raa ki sum. Do naan taad Yaudge tu do j'aaal maakde do deb ken utu ḅaado metin ki se do naan ḅo debm k'danjin Isa se.»

⁵ Naan naade jaay booy taar Pol taadden se, ḅoṅn se naade took k'batizde kuuy ute ro Meljege Isa.

⁶ Naan ken se, Pol tond jin dodege tu do ḅoṅn se Nirl Salal ḅooḅy dode ki do naade baag taadñ taar naanjen naade jeel metin eyo do naade taad taargen teeco taar Raa ki.

⁷ Naade paac se, aas nakñ gaabge ḅaa ḅaa sik-kaar-dio.

⁸ Daan laap ken mḅo se, daayum Pol lee ḅaado maakñ ḅee ken Yaudge lee tusn maak ki se. ḅoṅn se, naan taadden metn taar Gaar Raa jeege tu do naan taadden kic ḅo ḅeer eyo. Naan je taa jeeḅen inḅ booyin taarin se, 'tookñ do taarin ken naan taadden se.

⁹ Gañ jee metinge se ted do mḅoḅo do baate tookñ taarina. Do Doobm Isa ken naan taadden metin se, naade tooyin koogo naan jeege tu. ḅoṅn se Pol inḅ onde do ḅaa ute jee metin ki ḅaa maakñ lokḅ gen gaaba kalan k'danjin Tiranos do ḅoṅn se ḅii-raa, naan lee dooyde ute taar Raa.

¹⁰ ḅoṅn dooyin ken ese se, naan ted ḅaara dio, bini ol Yaudge ute Grḅkgen taa naan Azi ki paac se, ḅaa booy taar Meljege.

Nakñ ken gaan Sebage tēda

¹¹ Anum Raa ol Pol ted nakñ-kḅḅgen deel doa,

¹² bini, ol jeege ḅaa tuuno kalge taal do Pol ki ey le ḅaano ute kalge utn roḅa do naade tḅs ḅaano do taalin do jee kḅoḅge tu do jee kḅoḅge se oñ lapia do jee kḅoḅ sitange se kic ḅo, sitange teec onde.

¹³ ḅoṅn se, Yaudgen metingen lee maakñ naanje tu gen tuur sitange ro jeege tu se, naade baag tuur sitange ute ro Isa kici. Naade taad sitange tu do: «Ute ro Isan ken Pol lee taad taarin jeege tu se, m'oo: 'teeki naatn ro jeege tu se!»

¹⁴ Jeeḅen tedñ naan se, naade cili. Naade se, gaan kod Yaud kalan bini k'danjin Seba, do naan se maakñ *magal jee tedñ serke Raage tu.

¹⁵ Gañ ḅii kalan, gaabm ok sitan se taadden do: «Isa se, maam m'jeelina do Pol kic le maam m'jeelina, num naase ara tap ḅo, 'nange?»

¹⁶ ḅoṅn se, gaabm ken ok kḅoḅ sitan se inḅ oocde; ken naan jaay ḅaa cirde sum se, naan tond awarde do neepm ute kaldege se naatn. Ken naade do bini oñ dode jaay aan teec se, kaldege kic ḅo, neepden dode ki roḅam roḅam.

¹⁷ Do ken Yaudge ute jee ken Yaudge eyo inḅ maakñ geger ken Epez ki jaay booy taar se, ḅoṅn se naade ḅeere ḅaa okde. Taa naan se, naade ḅaa *nook ro Meljege Isa se cir daala.

¹⁸ ḅoṅn se, jeege dena ken aaloga kaal maakde do Isa ki se, ḅaado tḅod metdege naan jeege tu, do nakge tun jig ey ken naade lee ted se.

¹⁹ Maakde ki se, jee den ken lee ooj rodege se, baano ute maktubdegen ok metn taargen naade lee oojn rode se oo goṭn se naade toosiṅ naan jeege tu oo maktubdege se jaay j'aak zoṅ se aas tamma gen pudda dupu-si-mii*.

²⁰ Bin 60, ute toogṅ Məljege se taar Raa se wook ziidṅ baa ute naaniṅa.

Jee Epez ki iinṅ gen tedn taara

²¹ Ken nakgen se jaay deel paac se, *Nirl Salal ol Pol uun doa gen baa Jeruzalem ki oo naan aal teec ute doobm taa naan Masedoan oo ute gen Akayi ki. Goṭn se, naan deek genaage tun doobm Isa *al-Masi ki oo: «Beeki num, ken m'aanga Jeruzalem ki jaay 60, som m'utu m'baa *Rom ki kici.»

²² Jee noogingen di Timote ute Erast se, naan alde oo j'ond naana oo k'baa Masedoan ki. Oo naan mala se, oop ing coko taa naan Azi ki.

²³ Kaad ken se, jee gen maakṅ geḡer ken Epez ki se, jeege dena iinṅ ul taara gajalan taa Doobm Isa.

²⁴ Taa goṭn se, ok kod kordn toolo roṅ Demetrus. Naan se lee ooy pudda gen daapm beegen seem seem ken tec bee magal gen maragden naade lee eemin ken k'danṅ Artemis se†. Ute naabden ese se, naan ute jee gen k'ted naaba tele ese, naade lee on gurs dena ro ki.

²⁵ Bii kalan, naan dan tus jee ken naade tedn naaba tele ute jee ken naabde tec aan goṅ gen naade se, oo deekden oo: «Medumge, naase j'elki maal naaje k'j'okki se k'j'ojṅki ute naabm ese.

²⁶ Num gan naase aakkiga oo 'booykiga nakṅ ken deel Epez ki paac se oo Pol ese se deek jeege tu oo raagen naaje mala k'tedṅki ute jijege se, raagen deer eyo. Do taar ken naan lee taad jeege tu se ol jeege dena took taariṅa oo baaga metṅ ki. Nakṅ se, naan tedṅ Epez ki sum eyo, num gan taa naan Azi ute magaliṅ paac kici.

²⁷ Ken naan jaay utu tedn nakṅ se tak num, bere, utu ajeki tujṅ naabjege. Num naabjege sum eyo, num utu kol jeege maragjegen magal Artemis se kic 60, naade utu anṅ kaal maak ki eyo oo been se kic le, naade anṅ kaakṅ aan goṅ nakṅ cere. Ey num, Artemis se 60, jee taa naan Azi ki ute jee do naan ki paac se lee eemiṅa.»

²⁸ Ken jee tedn naabgen goṭn ese jaay booy taar Demetrus se, naade maakde taarde piriṅ oo baag tooy dookṅ taara oo: «Artemis se, naan 60 maragṅ magal ken Epez ki!»

²⁹ Goṭn se, jeege iinṅ ul taara gajalan maakṅ geḡer ken se, oo toko Gayus ute Aristark ken iinṅ Masedoan ki oo lee te Pol tele se. Naade naar baandeno daan boor ken goṭn k'lee k'j'ojṅ booro se.

³⁰ Ey num Pol se, je baa goṭn jeege tun tus se kici, na60 genaagen doobm Isa al-Masi ki se, gaasiṅa.

³¹ Oo maakṅ magalge tun taa naan Azi ki se, jee metinge se medn Polge oo naade ol nam baa taad Pol ki oo: «Bere, onte baa goṭn jeege tun tus se!»

³² Kaad ken jeege tus goṭn ese se, jee metinge ul gen doṅde oo jee gen kuuy se kic le, taad gen doṅde kici. Jee den jaay baado goṭn ese se, metn taar jaay alde naade tusn ro ki se kic 60, naade jeel metṅ eyo.

³³ Maakṅ jee denge tu se, gaaba kalan kod Yaud roṅ Alekzander. Maakde ki se, jee metinge baa taadiṅ metn taar se jaay 60 Yaudge olinṅ baa naan jeege tu. Naan uun jinṅ jeege tu je aden taadn metn taar se.

³⁴ Na60 ken jee Epez ki jaay booy oo naan kod Yaud se, goṭn se naade doob ooy taa naapm caa oo: «Artemis se, naan 60 maragṅ magal ken Epez ki!» Goṭn se naade tooy dook taara on eyo baa baa nakṅ ler dio.

³⁵ Kaam moṅn se, gaabm ken debm raan ken ted naaba daan Yaudge tun *jee kaakṅ metn taargen goṭn ese se, ted jeege bini baa doa oo deekden oo: «Naase jee Epez ki, jeege paac se jeeljeki naajege 60 ken k'j'okki bee maragṅ magal roṅ Artemis se. Oo maragjege mala se le, naan ooco maakṅ raa ki.

³⁶ Maragjege se, nam demin eyo, num onki ro se urlu oo nakṅ se 'saap okiṅki jiga jaayo.

³⁷ Jee gen naase tok baandekiro ara se le, naade uun te dim maakṅ bee maragjege tu se eyo. Oo naade le, taad te taar ing kus roṅ ki eyo.

³⁸ Ken Demetrus ute jeenge jaay ok taara ute nam le, naaje j'okki bii gen kojṅ booro oo jee kojṅ booringe kic le utu. Bin num, taar se on k'baan goṭn naane 60, naade anṅ kaakṅ ute doobiṅa.

³⁹ Oo ken naasen jee denge se jaay okki taar dim kuuy le, bii ken jeege tusga sum 60, j'utu j'kaakṅ metṅ ute doobiṅa.

* 19:19 Tamman gen puddn ese se aas gen kogṅ nam ken tedn naaba gen bii dupu-si-mii. † 19:24 Artemis se, marag ken menda. Jeege saap oo naan se ooj nakge, dirṅ maalgoo ted mende oojoo.

⁴⁰ Do nak ken naaje k'tedki jaaki se, j'utu j'anikiro baa te nakn dojege tu. Bere Romage se le, utu ajeki kokn mindjege 'deekn do: naajege se bo, jee tujn naange. Taa ken Romage jaay baado 'tond metjege gen tusjegen jaaki se, naaje j'aki kon taar dim, jaay j'adeki kon taad eyo.»

⁴¹ Ken naan jaay taad nan taarin se, jee se naan wookde.

20

Pol ak terl baa taa naan Masedoan ute taa naan Grekge tu
(1Kor 16.1-7; Rm 15.25-27)

¹ Ken metn taar se jaay deel se, Pol ol k'dan k'tuso jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki do naan edden kaay kaama jaay bo deekden do ingki lapia do naan uun doobm taa naan Masedoan.

² Kaad ken naan aal teeco teec taa naan ken ese se, jee aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se, naan taaddenga taarge dena ken edden kaay kaama, jaay bo naan iin baa taa naan Grekge tu.

³ Gotn se, naan ting laapa moto. Aan kaad ken jaay naan baa kookn maakn markab ki gen baa taa naan Siri ki se, naan booy do Yaudge se, dookga dook taarde ron ki gen kutina. Taa naan se bo, naan uun doa gen terl baa taa naan Masedoan ki.

⁴ Jeege ken lee ute naan se, naade se bo: Sopatros goon Pirus ken iino maakn geger ken Bere, Aristark ute Sekundus, naade se iino maakn geger ken Tesalonik ki do Gayusn ken iino maakn geger ken Derbe do Tisik ute Tropim ken iino taa naan Azi ken kaam kalan do kese Timote.

⁵ Jee se ond naana baa booyje* maakn geger ken Troas ki.

⁶ Gan naaje se k'ted Laa mappan ak rom eyo aas jaay bo, j'iin Pilip ki se, j'ook maakn markab ki k'ted bii mii jaay bo k'baa k'j'onde maakn geger ken Troas ki. Gotn se, naaje k'tinggo bii cili.

Pol taad jee Troas ki do ingki lapia

⁷ Ken aan *bii sebit ki tege se, naaje k'tus k'j'os kalan jaay bo k'j'uun sen-sen†. Gotn se Pol baag taadn genaage tun doobm Isa *al-Masi ken tus gotn ese. Aan go do naan metbeeki sum bo baa baa se, naan taadden taara bini aan daan bea.

⁸⁻⁹ Maakn bee ken k'j'odin do naapin ki gen k-motoge tu se, gotn se bo naaje k'tus maak ki do maakn bee ken ese se, k'too k'tondga loompoge dena. Gotn se, goon koddo kalan k'danin Utik se, naan ing king taa peneter ki. Aan go Pol taad on ey se, gotn se bi baa okin se tood sen. Gan maakn toodin bin ki se, naan iik ujo do aal ooc naan ki. Ken deb kalan booy baa onin jaay je an kuun se, onin naan ooyga.

¹⁰ Gotn se Pol booyo do no uunin okin kaadin ki do deekden do: «Naase onki rose urlu. Bere, naan utu zere!»

¹¹ Gotn se, Pol ak terl ook baa maakn bee ki gotin ki, naan dup edden mappa do k'j'os tele. Ter, naan baagden taadn daala bini goto iipi, jaay bo naan deekden do: «ingki lapia. Maam se m'baaga jaayo!»

¹² Num, ken goon kodn duro se le, naade ak baansin been ki do gotn se, jee paach ken aakin se, maakde raapo.

*Pol danjo jee naan *eglizge tu*

¹³ Naan ken se, naaje k'j'ook maakn markab ki j'ond naana gen baa maakn geger ken Asos, gen baa kuun Pol gotn ese. Taa Pol se, uunga kuun doa gen baa ute jena.

¹⁴ Ken Pol jaay baa onje maakn geger ken Asos ki se, gotn se naaje k'j'uunin maakn markab ki do k'baa maakn geger ken Mitelen ki.

¹⁵ Metbeenki k'j'iin gotn ese do k'baa maakn geger ken Sio ki, do metbeen ken kuuy se, naaje k'j'iin k'baa maakn geger ken Samos ki. Ter, bii ken kuuy se, j'iin Samos ki se, k'baa maakn geger ken Mile ki.

¹⁶ Naaje k'j'uun doobm se taa Pol se, beeki num, je naar baa Jeruzalem ki gen baa tedn Laa Pantekot. Taa naan se bo, naan deel ce geger ken Epez ki kic bo, baate kaal maak ki, taa naan je takal rona taa naan Azi ki se eyo.

¹⁷ Ken naaje k'j'aan maakn geger ken Mile ki se, Pol ol k'baa k'danjo jee naan eglizn Epez ki, taa utu an kon gotn ese.

¹⁸ Ken naade jaay aan onin se, Pol tedden toose do deekden do: «Gotn maam m'aan gotse ki jaay m'tingo maakse ki sum se, naase j'eelumki.

¹⁹ Ken maam m'tingo maakse ki se, maam m'boopo rom baat jaay bo m'tedo naabm Meljege Isa se. Kaad ken se, maam m'inggo maakn kaa-maan ki do m'dabarga dena taa Yaudgen dookga dook taarde jaay je am tol se.

* 20:5 Gotn se Luk kic utu te naade. † 20:7 Sen-sen se, kosn ken taadjeki do Isa se ooy ro kaag ki taa naajege.

²⁰ J'eelki, naan ken se, maam m'dooyenso oo m'taadseno taar *Raa naan jeege tu, oo maakn beesege tu se, taargen jaay asen noogse, kalan tap bo, maam m'dirign te eyo.

²¹ Maam m'taad Yaudge tu ute jeegeen Yaudge eyo m'oo k'terl maakde do Raa ki oo j'aal maakde do Meljege Isa ki.

²² «Borse, maam se m'baa baa Jeruzalem ki. Kese *Nirl Salal bo olum oo m'baa oo maam se m'jeel eyo nakn jaay utu kaan dom ki gotn naane se.

²³ Nafo, maakn geger ken maam m'aanga tak se, Nirl Salal oojum oo ken maam jaay m'baaga Jeruzalem ki se, j'utu j'am baa kol dangay ki oo j'utu j'am dabar dena.

²⁴ Ganj maam se m'aak kingum do naan ki se, aan goo nakn cere; nakn ken oonum maam ki tak se, m'je naabm ken Meljege Isa edumsin kaam jim se, m'an tedn kaasin ute doobina oo naabm ken Meljege edumsin se taa m'taadn Labar Jigan gen Isa *al-Masi oo ute naan se bo, Raa tedn beeta jeege tu.

²⁵ «Booyki, maam ken m'tinggo daanse ki jaay, m'taadseno taar Gaar Raa se moon naan ki se, naase amki kaak ey sum.

²⁶ Taa naan se bo, jaaki maam m'ok mind kaluma oo m'deekseni naan ki se, debm jaay utga num, maam se olum eyo.

²⁷ Taa maam se m'taadsenoga nakn ken paacn Raa maakin jen ro ki, taar dim kalan tap bo, maam m'oyesin te eyo.

²⁸ «Borse, naase se ing ondki kondoo oo 'saapki do egliz ken Nirl Salal edsesin kaam jise se oo aakdeki dofe ki; bin se, 'gaamdeki aan goo dool baatge, taa egliz se Raa duginga dugu ute moosina.

²⁹ «Maam m'jele, ken maam jaay m'baaga se, jeege se ute afe goon kend maakse ki aan goo k-sogsogigen endga maakn dool baatge tu num, lee woakde se.

³⁰ Oo maakse ki se kic jee metinge utu dooy jeege ute taargen met ki eyo. Naade utu kol jeegeen aalga kaal maakde do Isa ki se, kic bo utu kuun taarde.

³¹ Bin se, ingki do metekse ki. J'eelki maakn baar ken moto se, nooro katara, maam m'on te eyo oo nanja kic bo, maam m'dejinga oo taa naase se, maam m'eemga den aak eyo.

³² «Borse, maam m'onse kaam ji Raa oo naase 'saapki do taar Raa ken maam m'taadseno m'oo: Raa se naan debm bee. Ute taar se bo, naan asen kedn toogo do kaal maakse ken naase aalki do Isa ki se. Ute naan se, naase aki kon bedse ute jee ken naan teddenga tedga jee naangen salal se.

³³ «Ganj maam le, m'jede te gurs nam eyo oo daab ute kal nam kic le, maam m'jede te eyo.

³⁴ Naase 'jeelki ute naabm ken maam m'tedf ute jim mala se bo, maam m'ute jeemge se aasjen kingje.

³⁵ Ute naabm daayum maam m'tedf daanse ki se, maam m'je m'asen taadn m'oo: 'tedki naaba jaay bo j'anki noogn jee daayge. Oo k'saapki do taar Meljege Isa ken taad oo: «Debm ed naka deb ki se, maakin raap cir debm ken j'edin keda.»

³⁶ Ken Pol jaay taad nanj taarin se, naan erg naan ki ute naade paac oo eem Raa.

³⁷⁻³⁸ Gotn se naade paac baag keeme oo nanja nanja kic bo baado baam ok Pol kaadin ki kaadin ki, oo nakn ken ol maakde tuj se, taa ken Pol taaddenga taad oo: «Naan ki se, moon naase amki kaak ey sum.»

Gotn se, naade baa olin metn markab ki oo deekin oo: «'Baa te lapia.»

21

Pol baa Jeruzalem ki

¹ Ken naaje jaay k'jiin j'onde Mile ki sum se, naaje j'ook maakn markab ki oo k'gaan k'baa maakn geger kos ki; oo metbeenki se, naaje k'jiin k'baa maakn geger ken Rod ki. Ken naaje jaay k'jiin Rod ki se, k'baa maakn geger ken Patara, gotn ken k'lee k'daar markabge.

² Patara ki se, naaje j'onj markabm ken baa baa taa naan Penis ki, j'ookn maak ki oo k'baa.

³ Ken naaje jaay k'baa baa do baar ki se, naaje j'aak taa naan Sipir se do ji jeelje ki oo naaje k'deel k'baa taa naan Siri ki. Ken naaje jaay j'aan maakn geger ken Tir ki se, naaje k'booy gotn ese, taa gotn ese bo, nakn maakn markab ki se j'an booy naatn.

⁴ Maakn geger ken Tir ki se, naaje j'onj genaagen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki, oo gotn se naaje k'ting bii cili ute naade. Ganj jee se, *Nirl Salal taadden nakn ken utu 'kaan do Pol ki oo naade taad Pol ki oo: «N'onje baa Jeruzalem ki.»

⁵ Ken k'ting ute naade bii cili aas jaay j'iin k'baa baa se, genaagen doobm Isa al-Masi ken gotn ese ute mendge oo gaange paac olje, bini k'teek k'j'onj maakn geger se. Ken naaje jaay j'aan taa baar ki se, naaje k'l'erg naan ki do kees ken taa baar ki se, oo gotn se, naaje k'tond metn *Raa.

⁶ Ken naaje jaay k'jiin k'baa baa se, naaje k'taadden j'oo: «Ingi lapia.»

Gotn se, naaje j'ook maakn markab ki oo naade le ok terl baa beedege tu.

⁷ Naaje k'j'iin Tir ki se, k'gaan k'baa maakj geger ken Putolemais ki. Jo ken naaje jaay j'aan se, k'baa k'ted taa se genaage tun doobm Isa al-Masi ken gotn ese. Naaje k'tood bii kalan ute naade so gotn ese sum 60, naaje k'booy k'j'on markaba.

⁸ Metbeenki se, naaje k'j'iin k'baa maakj geger ken Sezare ki so k'baa k'booy 6ee Pilip ken lee wook Labar jiga gen Isa al-Masi jeege tu se. Pilipm se, debm maakj jeege tun cilin ken k'beer k'taaddeno Jeruzalem ki gen noogn *jee kaan naabm Isa al-Masige se.

⁹ Pilip se, ok gaangen mendge soo ken tok te gaabge eyo, so naade se lee taad taargen teeco taar Raa ki.

¹⁰ Gotn se, naaje k'tingoga bii dena so naan ken se, gaaba kalan iino taa naan Jude ki, ron Agabus, baado onje. Naan se lee taad taargen teeco taar Raa ki kici.

¹¹ Ken naan jaay aan onje se, naan uun nakj Pol lee dookj maaki se, dookj jinge ute jenge, jaay taadden so: «Aakk, Nirl Salal se taadum so: nakj dookj maakj nam ese se, malin jaay baaga Jeruzalem ki num. Yaudge se utu an dookj bin kici so naade utu an kokj kol ji jeege tun Yaudge eyo.»

¹² Ken naaje ute genaagen doobm Isa al-Masi ken maakj geger ken gotn ese jaay k'booy taar se se, gotn se naaje k'j'eem no metn Pol ki j'oo n'onte baa Jeruzalem ki.

¹³ Gan naan terljen so: «Naase eemki bin se gen di? Kese naase ojumki kaj maakum 60 maane. Maam se m'took naade am dook sum eyo, num maam m'tooko gen baa kooy Jeruzalem ki taa Meljege Isa.»

¹⁴ Aan gao, naan le took taarje ey dey se, naaje kic k'j'onina so k'baate taadin taar dim kuuy sum. Jo gotn se naaje k'taad j'oo: «On Meljege 'tedn nakj ken maaki jen ro ki.»

¹⁵ Ken naaje jaay k'ting Sezare ki bii kandum se, gotn se naaje k'daap roje gen kookj baa Jeruzalem ki.

¹⁶ Ken k'j'iin Sezare ki jaay k'baa baa se, genaagen aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken gotn ese se, baa ute naaje. Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki se, naade olje k'baa k'booy gotn gaab ki kalan k'danin Mnason, ken iino taa naan Sipir ki. Gaabm se, gotn aal maaki do Isa al-Masi ki sum se, daanin dokga.

Pol aan Jeruzalem ki se baa aak Jak

¹⁷ Ken naaje jaay j'aan Jeruzalem ki sum se, genaagen doobm Isa *al-Masi ken gotn ese, dood okje ute maak-raapo.

¹⁸ Metbeenki se, naaje j'utu Pol k'baa gotn Jak ki. Gotn se, naaje j'on jee naan *eglizge se tusga gotn ese kici.

¹⁹ Ken naaje k'tedden taa se aas se, gotn se Pol taadden metn nakgen ken Raa olin jaay naan tedo daan jeege tun Yaudge eyo se, kalan kalan.

²⁰ Jee se jaay booy taar Pol taadden se, gotn se naade *nook Raa so taad Pol ki so: «Booyo genaage, borse Yaudgen dupu kando kando se took aalga maakde do Isa al-Masi ki, nabo naade se ok *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se onn aak eyo.

²¹ Jo j'eele, naade se le booyga taar ken jeege lee taad roi ki se, so naai lee dooy Yaudgen ken ing maakj jeege tun Yaudge ey se, so lee taadden so: «J'onte kuun Ko Taar ken Raa edo Musa ki se so gendege se le, j'onte tojden pando so j'onte tedn nakj bubdege.»

²² Gotn naai baado gotn ara sum se, bere, naade le booyga. Bin se, j'aki tedn j'ooki di?

²³ Bin num, 'booy taar naaje j'ai taad se. Naaje j'ok gaabge soo, ken naamga naam taardege naan Raa ki.

²⁴ Jee se 'baande ute naai daan boor *Bee Raa ki so tug 'daapki rose naan Raa ki so ogden nakj ken naade an tedn *serke Raa ki se kici. Bin se, naade kic 'kon dosn dode so ute naan se, jeege paac 'jeele taar ken k'lee k'taad roi ki se, met ki eyo. Anum, naade ai kaaki naai kic, ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se.

²⁵ Gen jeegen Yaudge ey jaay aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki se le, naajege k'raandeki raan j'ooki: j'onte kosn daa maragge, j'onte kosn mooso, j'onte kosn daagen moosin ooy te naan ki eyo so j'onte keen naapge ren ren.»

²⁶ Gotn se, Pol took taarde so metbeenki se, Pol baa ute jee se gen baa tugj daapm rode naan Raa ki. Naan ken se, Pol baa daan boor 6ee Raa ken maak ki so onj *debm tedn serke Raa ki se, ondin biia, so deekin so: «Bii ken naaje *k'tug k'daapga roje naan Raa ki num, nanja nanja kic 60 ano baa ute serkin serkin naan Raa ki.»

*Pol se j'okin daan boor *Bee Raa ki*

²⁷ Ken bii cili jaay oopga goor 'nanj se, kaad ken se Yaudgen iino taa naan Azi ki jaay aak Pol daan boor Bee Raa ken maak ki se. Gotn se, naade so metn jee denge baado iij-ok Pol.

²⁸ Gotn se naade doob ooy so: «Gaan *Israelge, bere, j'oorjekiro! Gaabm ken lee dooy jeege gotn baa se paac ute taargen jig ey se, baadoga ara. Naan 60 debm ken lee taad taargen jig eyo ro gaan Israelge tu, ro *Ko Taar ken Raa edo Musa ki so ro Bee Raa ki. Borse, naan baadoga daan boor Bee Raa ken maak ki se, ute jeegen Yaudge eyo so Bee Raa se le, naan tujinga.»

²⁹ Taa naade aakga kaak Pól ute Tropim ken kóð Epeez se, lee lee kalanj maakj geger ken Jeruzalem ki. Taa naan se 60, naade saap ɔ kaad naane Pól ɔk ɔaanoga ute Tropim daan boor Bee Raa ken maak ki se.

³⁰ Gótn se, jeegen maakj Jeruzalem ki paac se, iin ul taar gajalan ɔ jeege dena ken aan ɔaado gótn ese. Pól se, naade iij-ɔkiŋa ɔ tiik ɔɔɔn naatn daan boor Bee Raa ki ɔ naade naar gaasn ute kaam taarge se naatn.

³¹ Gótn se, naade je an tóol ute Pól, ganj naan ken se, nam ɔaa taad bubm asgarge tu ɔ: «Bere, maakj geger Jeruzalem se, tujga!»

³² Gótn se, bubm asgarge se naar tus asgarge ute magaldege aan ɔaa gótn jee denge tu. Ken jee denge jaay aak bubm asgarge ute asgaringe se, Pól ken naade tóndin tónd se kic 60, gótn se naade ɔniŋa.

³³ Ken bubm asgarge jaay aan ɔj Pól se, naan ɔl asgarge se ɔkiŋa ɔ naade tɔso zinziri dio ɔaado ɔɔkiŋa. Gótn se, naan tónd metn jeege ɔ: «Gaabm se tap 60, iinɔ gay ɔ naan tap 60 tujga di?»

³⁴ Ganj jee dengen tus gótn ese se, ul taara gajalan ɔ bubm asgarge se le, je booy kəkj metn taarde se, naɔo ɔj booy ɔk eyo. Maakj kul taarde ki se, naan ɔl asgarge ɔk ɔaano ute Pól maakj *ɔee tɔɔgnj ken naade lee toom maak ki se.

³⁵ Aan gɔɔ ɔee se le, do ɔee ki raan dey se, ken Pól jaay ook kook se, jee denge se tuurin kaam ara kaam ara. Ken asgarge jaay aak bin se, uunin dode ki raan;

³⁶ taa gaan Israēlgen tus gótn ese paac jaay ɔko metin se naade tɔɔd tɔɔy ɔ: «Gaabm se 'nakin yoa!»

Pól taad metn taarin Yaudge tun tus gótn ese

(NJKN 9.1-19, 26.9-20; Gal 1.11-16; 1Tim 1.12-17)

³⁷ Kaad ken jaay bubm asgarge ɔaan ɔaa kɔl maakj *ɔeede ken tɔɔgnj ken naade lee toom maak ki se, Pól taadin ute taar Grək ɔ: «ɔnum tu goto, maam se m'ok taara gen taada.» Gótn se, bubm asgarge terlin ɔ: «Tarii, naai kic 'jeel taar Grək ki.

³⁸ Naai se 60, kɔd Masar ken gɔɔr gɔɔr jaay teec sawara ɔaa tinj do kɔd-ɔaar ki ute gaabge dupu-ɔɔ ken lee ɔs jeege se ey la?»

³⁹ Ganj Pól terlin ɔ: «Maam se, m'kɔd Yaud ɔ j'oojum kic 60 maakj geger ken Tars, ken taa naan Silisi ki, ɔ geger Tars se, jeege paac jeelina. ɔ maam m'goon naan gótn ese, ɔ maam m'eemi nɔɔ ɔnum m'taadn jeege tun se.»

⁴⁰ Gótn se, bubm asgarge ɔnin gɔtɔ. Pól ɔaar gɔt ken k'lee k'jookj k'ɔaan maakj ɔee ken raan se. Gótn se, naan uun jin je taadn jeege tu ɔ ken jeege jaay aak jin se, naade do dil ɔ gótn se, naan baagdɔn taadn ute taar Yaud.

22

¹ Pól taadden ɔ: «Bubumge ute genaamge, 'booyki ɔorse maam m'je m'asen taadn metn taaruma.»

² Ken naade jaay booy Pól taadden ute taar naan naade Yaudge se, gótn se naade ter do dil cir daala. Naan ken se, naan taadden ɔ:

³ «Maam kic m'kɔd Yaud, naɔo j'oojum maakj geger ken Tars ken taa naan Silisi ki. Ganj maam se, m'teep maakj geger ken Jeruzalem ki ara ɔ gótn ara 60, gótn ken Gamaliel dooyumo ute ɔoobina *Ko Taar ken Raa ɔɔo bubjege tu se. Taa naan se 60, maam m'ok taar *Raa se ɔɔnɔ, aan gɔɔ gen naasen ɔorse utu ingki do ki se kici.

⁴ Jee ken Doobm Isa ki se, maam m'dabardeno bini aan gɔɔ m'adenoga tɔɔɔ. ɔ mɔndge ute gaabge se, maam m'ɔl k'dɔokdeno ute zinziri ɔ m'ɔaado m'ɔmbden dangay ki.

⁵ *Magal jee tɔdn serke Raage tu ute magal taa ɔee Yaudge se kic 60, jeele nakj ken maam m'tɔdo se. Naade se 60, ken ɔdumo maktub jim ki, taa m'ɔaa kɔdn Yaudge tun Damas ki. Ute naan se 60, jee ken aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ken gótn naane se, m'aden ɔaa tɔkɔn ɔɔkɔj ute zinziri ɔ m'andeno ɔaa Jeruzalem ki taa j'aden dabara.»

Pól taad metn taar nakj ken aan donj ki

⁶ «Ken maam ɔaa ɔaa ɔoob ki jaay, kaada aan gɔɔr ute katara se, naan ken se, maam m'aanga gɔɔr ute Damas. Ganj gótn ese sum 60, m'naar m'aak poodo iinɔ maakj raa ki raap lak lak ɔaado deebum bat.

⁷ Gótn se, maam m'aal m'oooc naan ki ɔ m'booy mind deba danum ɔ: «Sɔl, Sɔl, naai 'tap 60 dabarum bin se, gen di?»

⁸ Maam m'tónd metin m'ɔɔ: «Meluma, naai tap 60 nanja?» Ganj mind debm ese se terlum ɔ: «Maam 60 Isan, kɔd Nazaretn ken naai 'lee 'dabarin se.»

⁹ Ganj jeegen ɔaa ɔaa ute maam se, naade aak poodn ken iinɔ maakj raa ki raap lak lak se sum, ey num mind debm ken taad ute maam se, naade booy te eyo.

¹⁰ Gōtn se, maam m'taadīn m'wō: «Mēluma, maam tap 60 m'tēdn rom m'wō dī?» Jō Meljege tērlum wō: «Iīn '6aa maakj gēgēr kēn Damas ki wō gōtn naane se 60, j'ai 6aa taadn nakgen paacn kēn Raa je wō naai anšīn tēd se.»

¹¹ Gañ poodn kēn iīno maakj raa ki raap lak lak jaay 6aado deebum se, tēdum maam m'wō m'aak eyo. Taa naan se 60, jeemgen k'6aa tēl se, wōkum jim ki, jaay 60 tōd 6aansum Damas ki.

¹² «Maakj gēgēr kēn Damas ki se, wōk gaaba kalan roñ Ananias wō gaabm se, wōk taar Raa se wōwō, wō Ko Taar kēn Raa wōd Musa ki, paac se, naan tēdn ute doobīna. Gaabm se, Yaudgen iñ gōtn ese paac tōmīna.

¹³ Gōtn se, naan 6aado wñuma wō deekum wō: «Sōl, gēnaama, wñ kaami se 'kōwōdn kaaka!» Jō gōtn ese sum 60, kaamum naar wōd aak gōtn ki wō Ananias se lē, maam m'aakīn tal tal.

¹⁴ Tē naan taadum wō: «Sōl, naai se, Raa gēn bubjege 60 bēer wōdīo se kaad kēn j'ooji te ey 6ōrtō, taa naai 'jeel nakj kēn tōlīn naan ki wō Debm Daan ki se, naai utu an kaakj ute kaami wō 'booy naan ai taadn ute taarīn mala.

¹⁵ Taa naan se 60, do nakge tun naai aako ute kaami wō booy ute bi se, naai 'taadīn jeege tu paac.

¹⁶ Num 6ōrse tap 60, naai 'booy dī daala? Iīnī, wñ j'ai *batizi wō tōnd mētn Isa se, taa ai tōl *kusiñge se naatn.»

Pōl taad mētn taar naabm naan 'tēdō daan jeege tun Yauadge eyo

¹⁷ «Kēn maam jaay m'ok tērl m'6aa Jeruzalem ki se, naan kēn se, gīi kalan maam m'6aa daan bōor *Bee Raa ki gēn keem Raa se m'aak ne dīm teeco naanum ki.

¹⁸ Gōtn se, maam m'aak Meljege Isa wō naan deekum wō: «'Naar 'teec wñ Jeruzalem se naatn kēske, taa jee gōtn ese lē, naade kōj took eyo do nakge tun naai adēn taadn taa maam se.»

¹⁹ Gañ maam m'tērlīn m'wō: «Mēluma, kaadn kēn maam m'lee m'tōko jee aalga kaal maakde do naai ki maakj 6eege tun Yauadge lee tus maak ki se, jaay m'wōl k'tōnddeno wō j'ōmbdeno maakj dangay ki se, nakj se paac, naade jeele.

²⁰ Gōtn kēn naade tōlo debm saadn naai Etien se kic 60, maam m'utu wō nakj naade tēd se kic 60, maam m'tooko ute naade. Naan kēn se, jee tōlīnge se, maam 60 m'dēbm bōabm kaldege.»

²¹ Gañ Meljege deekum wō: «Ute naan se kic iīn '6aa; maam se m'je m'ai kōli dōko maakj jeege tun Yauadge eyo.»

*Pōl ute bubm asgar *Rōmege*

²² Yauadge se iñg booy taar Pōl bini aan do taar kēn jaay naan deek wō: «Meljege deekum wō: «maam m'ai kōli gōtn jeege tun Yauadge eyo.» wō do taar kēn se, naade doob wōy makōñ wō: «Gaabm se, 'tōlīnki naatn! Debm bin se wñte kōñnki 'kīñg do naan ki!»

²³ Gōtn se, naade wōy dōok taara wō tōdn ute kal magaldege jaay tōdnīn naan ki wōd kudu putur putur.

²⁴ Jō kēn bubm asgar Rōmege jaay aak bin se, naan wōl wō k'j'ok k'6aano ute Pōl se maakj *6ee kēn tōwñ kēn asgarge lee toom maak ki, wō naan je wō j'an kōdnīn ute mēeje taa bin se naan 'taadn nakj kēn naan tēd jaay 60 wōl jeege tōd wōyīn mētn ki se.

²⁵ Gōtn se, naan wōl wō Pōl se k'dōōkīna, gañ Pōl taad magal asgarge tun cēñ ki wō: «Kōd Rōme jaay j'aak te mētn taarīn ey sum 60, naase se wōki doobm kēn anki tōnd ute mēeje ne?»

²⁶ Kēn magal asgargen gōtn ese jaay booy taar se, naan 6aa taad bubm asgarge tu wō: «Kese naai 'je tēdn dī bini, 6ēre, gaabm se lē, naan kōd Rōme.»

²⁷ Gōtn se, bubm asgarge 6aado wñ Pōl wō tōnd mētn wō: «'Deekum tu, naai tap 60 kōd Rōme deer ne?» Pōl tērlīn wō: «Yēe, maam m'kōd Rōme.»

²⁸ Bubm asgarge tērl Pōl ki wō: «Kēn wōlum jaay m'tēd kōd Rōme se, maam m'wōgdēnga kōñg gurs dēn aak eyo.» Jō Pōl tērlīn wō: «Gañ maam se, gōtn j'oojum tap 60, m'kōd Rōme.»

²⁹ Gōtn se sum 60, jee kēn 6aan 6aa kōko jaay an kōnd se, naar wñīna. Jō kēn bubm asgarge se jaay 6aa jeel Pōl kōd Rōme sum se, naan 6eeere 6aa wōkīna, taa naan dōōkinga dōok ute zīñziri.

*Pōl k'6aansīn naan Yauadge tun *jee kaakj mētn taarge*

³⁰ Num bubm asgarge 'je 'jeel mētn taar kēn Yauadge jaay wōñ mind Pōl se. Taa naan se 60, mēbēenki se, naan wōl k'danjo *magal jee tēdn sērke Raage tu ute Yaudgen jee kaakj mētn taarge se paac. Gōtn se, Pōl se, naan wōl k'tuutn ute zīñziri wō wōk 6aansīn naande ki.

23

¹ Kēn Pōl jaay aan naan Yauadge tun *jee kaakj mētn taarge se, naan wōndden kaama tak wō deekden wō: «Gēnaamge, maam se, leem kēn m'lee naan *Raa ki bini aan jaaki se, maam m'jeel maakum ki, maam se m'tuj te dīm eyo.»

2 Ganj Ananias ken *magal jee tedn serke Raa ki se, taad jeege tun ken cee Pól ki se oo: «Pól se, k'j'ondin taarin ki.»

3 Gótn se Pól terlin oo: «Naai ken tec aan goo durdur j'olin ron raap raap se, Raa utu ai kond naai. Naai bo debm aal *Ko Taar Raa maak ki eyo oo gótn ese se 'je am kojn booro dom ki ute Ko Taar Raa oo ol oo k'j'onduma.»

4 Ganj jee ing cee Pól ki se, taadin oo: «Naai se bo, 'naaj magal debm ted serke Raa ki tu ne?»

5 Gótn se, Pól terlden oo: «Genaamge, ken gaabm se jaay magal debm ted serke Raa ki se, maam m'jeel eyo. Ey num, Kitap se taadga oo: *Magal jee taa naaji ki se onte naajina.*»*

6 Yaudgen jee kaakj metn taargen tus se, Pól jeel maakde ki se, jee metinge se *Sadusege oo kengen metinge se le *Parizige. Taa naan se bo, naan taadden makoo oo: «Genaamge, maam se m'kod Parizi oo bubum kic bo Parizi, nafo ken ol k'j'ok k'baansumo gótn kojn booro ki se, taa maam se m'ond dom do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se.»

7 Ken naade jaay booy Pol taadden taar se, Sadusege ute Parizige se baag naajn ute naapa oo ol jee dengen tus gótn ese se, baa gaaj naapa góto kaam dio.

8 Taa Sadusege se saap oo jee ooyga kooy se le, 'kon dur ey sum oo *kodn Raage ute sitange se kic bo naade góto; ganj Parizige se paac tooko oo nakgen se utu.

9 Gótn se, naade iin ul taara gajalan. Oo maakj Parizige tu se, jee metinge se jee jeel taadn tookj metn Ko Taar Raage, naade se iin taad makoo oo: «Gaabm se, j'onte 'kótkinki mindina taa naan le tuj te dim eyo. Kaadn naane kodn Raa gam lo dim gam bo, taadinga le daam.»

10 Aan goo naade ul taar gajalan on ey se, ol bubm asgarge se kic bo beere baa okina oo som naade an taal ute Pol se cere. Taa naan se bo naan taad asgarge tu oo: «'Booy 'baaki maakj jeege tun ese, oo Pól se ok baansinkiro maakj *bee ken toogj ken asgarge lee toom maak ki se ara.»

11 Ganj maakj noor ken ese se sum bo, Meljege baado teec naan Pól ki oo deekin oo: «Aay kaami! Aan goo naai 'taadoga taa maama jeege tun Jeruzalem ki se, beeki num, 'baa taadn saadum jeege tun maakj geger ken *Rom ki kici.»

Jeege end tel gen kutn Pól

12 Metbeenki se, Yaudgen metinge dook taarde oo naam rode naan Raa ki oo: «Pól se, jaay k'toolin te ey num, naaje se j'kos eyo oo j'kaay eyo.»

13 Jee jaay naam rode naan Raa ki taa taar se, naade se cir gaabge si-soo.

14 Jee se baa on *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge oo deekden oo: «Naaje se k'naamga naam roje naan Raa ki, ken Pól se jaay k'toolin te ey num, naaje se j'kos eyo oo j'kaay eyo.»

15 Bin se, 'baaki ute ro *jee kaakj metn taarge se, 'baa onki magal asgarge se 'taadin ki oki n'ok n'baano ute Pól gótn kojn booro ki ara. Naase se 'tedki raay aan goo jee ken je kaakj kókn metn taarin jiga. Ganj naaje se le, k'daapga daap roje kor naan 'kaan gotse ki ey sum bo, naaje j'an toolo.»

16 Num ganj, taar se baa ooc bi goon gena Pól ken menda. Naan naar iin *bee ken toogj ken asgarge lee toom maak ki se oo end on Pól se oo aalin bin ki.

17 Maakj magal asgarge tu se, Pól danj deb kalan oo deekin oo: «Goon kodn ese se, ok baansin gótn bubm asgarge tu, taa naan se ok taara je an taada.»

18 Gótn se, magal asgarge se ok baansino gótn bubm asgarge tu se, oo deek bubm asgarge tu oo: «Pól debm danjay se bo, danjumo oo taadum oo 'baano ute goon kodn ese se, taa naan se ok taara je ai taada.»

19 Gótn se, bubm asgarge se ok goon kodn se jin ki oo ilk tookinsin cee ki oo tond metin oo: «Taari naai 'je am taad se tap bo, taar di?»

20 Anum, goon kodn se taadin metn taarin deekin oo: «Maam m'booy Yaudge se, dookga taarde oo utu 'tond meti. Taa Pól se, naade je oo metbeeki se, naai ansin baa naan Yaudge tun jee kaakj metn taarge oo naade se le, 'tedn raay aan goo jee ken je kaakj kókn metn taarin jiga se.»

21 Num ganj, taar naade se onte kuunu taa gaabge cir si-soo se oom koom Pól, taa naade naamga naam rode naan Raa ki oo ken naade jaay toolin te ey num, naade se 'kos eyo oo 'kaay eyo. Oo ken oop se, naade booy ken naai aden tookj taarde sum.»

22 Ken goon kodn se jaay taad metn taarin aas se, bubm asgarge se taadin oo: «Metn taar ken naai taadum metin se, onte taadn nam ki.» Jaay bo, naan olin baaoo.

Pól k'j'uun k'baansin maakj geger ken Sezare ki

23 Gótn se, bubm asgarge danj maakj magal asgarge tu se, gaabge dio deekden oo: «'Danj 'tuskuro asgarge kaar-dio, jee sendge si-cili oo asgargen lee ute boorde se kic bo kaar-dio. 'Daapki rose, taa kaadn keeski se, naase aki baa maakj geger ken Sezare ki.»

* 23:5 Aak Ekz 22.28.

²⁴ 'Daapki sendgen ken Pól 'kookj king do ki se kici, taa ansinki baa gótn Pélíks ken magal taa naan Jude ki se ute lapi.a.»

²⁵ Gótn se, naan raanjin maktub oo maakj maktubin ki se, naan taadin oo:

²⁶ Kése maam Klódius Lisias bo m'raanji maktubm ese. Maam m'raan m'oli tooe naai Pélíks, ken magal taa naan Jude ki.

²⁷ Maam m'raanji se taa gaabm ken maam m'ók m'olin goti ki se, ey num Yaudge je an tooo. Nafo, ken maam m'booy jaay j'oo gaabm se kod *Róme se, taa naan se, maam m'baado ute dool asgarumge jaay bo m'ók m'odino jide ki.

²⁸ Aan goo maam m'je m'jeel metn taar ken Yaudge okin mindin se, maam m'okj baansino naan jeege tun lee aakden metn taardege se.

²⁹ Ken maam jaay m'booy metn taarde se, m'ojin gaabm se naade okin mindin taa *Ko Taar Raade. Gan gen naajege num, gaabm se ted te dim jaay 'kaasn j'ansin tooo, ey le j'ansin kol dangay ki se eyo.

³⁰ Ter k'j'oojum j'oo Yaudge se dookga taarde gen kutina. Taa naan se bo, maam m'naar m'olin goti ki, oo jee ken okin mindin se le, ken naade ok taar dim num onde naade ai baa taadin metin naai ki.

³¹ Gótn ese sum bo, asgarge iin ted nakj ken bubm asgarge taaddesin se. Naade ok Pól oo maakj noor ken ese sum bo, naade uun booy baansin goto kaam kalan k'danjin Antipatris.

³² Metbeenki se, asgargen baa ute jedege se, ok terl baado *bee ken tooj ken naade lee toom maak ki se, oop jee sendge kalde ki sum bo, baan ute Pól.

³³ Ken jee se jaay aan maakj geger ken Sezare ki se, maktubm ken bubm asgarge raan eddesin jide ki se, naade edin ji magal ken taa naan Jude ken ing gotn ese se. Oo Pól se kic bo, naade edinsin kaam jina.

³⁴ Ken magal taa naan Jude ki jaay dooy maktubm se aas se, naan tond metn Pól oo: «Naai tap bo kod di?» Pól terlin oo: «Maam se, m'iino taa naan ken Silisi ki.»

³⁵ Oo ken magal taa naan Jude ki jaay booy taar Pól se, naan deekin oo: «Jee okki mindi se jaay baadoga sum bo, maam m'utu m'booy metn taari se.» Gótn se, naan baa olin k'boobin maakj bee ken *Erod iinin se.

24

Pól j'okin mindin naan Pélíks ki

¹ Ken Pól aan Sezare ki jaay ted bii mii se, naan ken se, Ananias ken *magal jee tedn serke Raage tu ute magal taa bee Yaudge kandum se, naade oko gaaba kalan ron Tartelus. Oo gaabm se jeel kojn booro k'baado tele Sezare ki. Gótn se, naade sakak Pól gotn magal ken taa naan Jude ki se.

² Ken naade aan se, magal taa naan ken gotn ese ol k'danjo Pól oo gotn ese sum bo, Tartelus se, baagin kok mindina. Naan magal taa naan ken gotn ese, naan taad oo: «Jaamus, barka ute naai jaay bo borse naanje daap se. Oo ute meteki se sum bo, borse naai 'noogjen j'ing lapia ute maraadge se.

³ Maakj naanje ki se, goto baa se paac daayum naaje k'toomi taa bee ken naai tedjen se.

⁴ Borse se, maam m'je m'ai tujn naabi eyo, num 'mooyje ud bi do metn taar ken naaje j'ai taad se.

⁵ Gaabm ese se, naaje j'ojin naan debm jig eyo. Naan se bo, ken lee ec Yaudgen goto baa se paac oo jee uun doobm kod Nazaret se le, naan bo bubde.

⁶ Ey num, naan bo je an tujn te *Bee Raa se kici. [Taa naan se bo, naaje k'j'okino oo k'je j'an kojn booro don ki aan goo ken *Ko Taar Raaje taadjen ro ki.

⁷ Gan gotn se, bubm asgarge baado ute asgaringe oddin ute taa tooj jije ki.

⁸ Naan taadjen oo debm jaay je kokj mind Pól num ade baa goti ki.* Anum, Jaamus, naai mala bo 'tond metn gaabm se. Ute taar ken naan ai taad se sum bo, naai 'jeel taar ken naaje k'taad ron ki se, taar met ki.»

⁹ Yaudgen baado ute naan se kic took do taar ken se oo taad oo: «Deere, taar naan taad se, met ki.»

Pól taad metn taarin Pélíks ki

¹⁰ Gótn se magal taa naan Jude ki se, ted ute jin Pól ki oo n'taada. Naan ken se, Pól cep taarin oo: «Jaamus, m'jele gotn naai baag kojn booro do Yaudge tu sum se, okga baara dena; taa naan se bo, maam m'beer eyo ken m'ai taadin metn taarum se.

¹¹ Gótn m'baado Jeruzalem ki gen keem *Raa daan boor *Bee Raa ki sum se, aas te bii sik-kaar-di eyo. Taarum m'taadi se, ken naai 'tuur metin kic bo an korjin doobin ki.

* 24:8 Taar se (6b-8a) maakj Kitapge tun do dakin se, metinge maakde ki se goto.

12 Daan boor Bee Raa ki lo maakn *beege tun Yaudge lee tusn maak ki, ey le maakn geger ki gotn ken jeege lee tusn se kic bo, naade, bii kalan, njum te naaj naaj te jeege eyo do m'os kos metn jeege eyo.

13 Metn taar naade jaay okum mindum ro ki se, naade aisin kon taadn metin tal tal eyo.

14 «Booyo m'ai taada: nakn maam m'jeel se, maam se m'uun doobm Raa bubjege ute doobm ken naade aakin aan go doobm se doobm jig eyo. Ey num, maam kic m'aal maakum do taarge tun k'raanjo maakn *Ko Taar Raa ki ute kengen jee taad taar teeco taar Raa ki raajo do dakin se kici.

15 Maam se, m'ond dom do Raa ki do do metn taar ken Raa utu dur jeege daan yoge tu jee ken ted naka ute doobina do kengen ted naka ute doobin eyo aan go naade kici.

16 Taa naan se bo, daayum maam m'aay kaamuma m'lee naan Raa ki do naan jeege tu se ute maakn kalan.

17 Maam se, m'okga baara dena m'baado te Jeruzalem ki eyo. Num, ken boorse jaay m'baado se, m'baano ute nakn noogn jee daaygen maakn naanjum ki do m'baano ute *serke Raa ki kici.

18 Naan ken se, naade njum daan boor Bee Raa ki m'tug m'daap daap rom naan Raa ki. Kaad ken se le, jeege tus te cem ki eyo do jeege le ul te taar ey kici.

19 Gan Yaudgen iino taa naan Azi ki se bo, jee metinge baado njuma. Ken been ki se, ken maam jaay m'tujga dim num naade se bo, jee ken ade baa naani ki am kon minduma.

20 Ey le, jee ken baado naan naai ki ara ki se, kaad ken jaay naade okuma mindum naan Yaudge tun *jee kaakn metn taarge se, k'taadum nakn ken maam m'tujga se.

21 Nakn ken maam m'jeel se, m'taada go taara kalan: kaad ken maam m'daaro daan naade ki se, maam m'uuno mindum raan do m'deekdeno m'oo, jaaki jaay naase 'je amki kon booro dom ki se, taa maam m'aalga kaal maakum do Raa ken utu dur jeege daan yoge tu se!»

22 Peliksn magal taa naan Jude se, Doobm Isa sum se, naan jeel metina. Taa naan se bo, naan deekden do: «Booyki, onki Lisiasn ken bubm asgarge se jaay baado gotn ara ki sum bo, maam m'asen kaakn metn taarse se.»

23 Gotn se Peliks ol magal asgargen naan onin Pol kaam jin se, do n'baa n'boob Pol se maakn dangay ki nabo j'onin doobo do j'onte gaasn jeenge taa baado an lee kaaka do an kaakn don ki.

Pol ting maakn dangay ken gotn ese baara dio

24 Ken ted bii kandum se, Peliks ute mendin Drusil ken mend Yaud se, ol k'danjo Pol, taa naade se, je Pol aden taadn metn taar doobm *al-Masi, Isa.

25 Num gan, kaad ken Pol jaay baagden taadn do: «Beeki num, debkilimi se, 'ted nakn ute doobina naan Raa ki do boobm rona, taa Raa se, bii kalan, utu kon booro do jeege tu.» Ken Peliks jaay booy taar se, nirlin baa teece. Gotn se, naan deekin do: «Boorse se, iin 'baa goti ki, 'tedga jaay som, maam m'aio danja.»

26 Naan saap do kaadn naane Pol an kedn gurs le daam, taa naan se bo, naan dan dolin cak cak gen kees ute naan se.

27 Ken Peliks jaay ted baara di se, Porsius Pestus se k'baado j'olin goon ki. Aan go Peliks je raapm maakn Yaudge se, naan baa baa se on Pol ting maakn dangay ki gotin ki.

25

Pol naan Pestus ki

1 Ken Pestus jaay aan Sezare ki, ted bii moto sum se, gotn se naan ook baa Jeruzalem ki.

2 Ken naan jaay aan Jeruzalem ki se, *magal jee tedn serke Raa ki ute magal Yaudge se, baado sakak Pol gotin ki. Gotn se, naade taad dook taara,

3 do tond metin do: «Beeki num, naaje k'je Pol se, ajensin kon ade baa Jeruzalem ki ara.» Taa naade se, oom koom Pol taa ken naan jaay baa baa num, naade an tol doob ki.

4 Gan gotn se, Pestus terlden do: «Pol se, utu dangay ki Sezare ki naane do maam kic m'tedga sum bo m'utu m'terl naane.

5 Onki magalsege kandum se 'baa ute maam tele. O ken gaabm se jaay tujga dim le, amki baa taadn metin naane.»

6 Ken Pestus aan Jeruzalem ki se, naan tedo bii marta lo bii sik sum. Ken naan jaay terl baa Sezare ki se, metbeenki sum bo, naan baa ing gotn kon boor ki do ol k'baa k'danjo Pol.

7 Ken Pol jaay aan gotn kon boor ki se, Yaudgen iino Jeruzalem ki baado ute Pestus se, baado gurugin do baagin tol taargen ing kus dena don ki. Nabo taardegen naade taad se, debm jaay kon taar met ken an kon mindin tap bo, goto.

8 Gan Pol taad metn taarin do: «Maam se, m'tuj te *Ko Taar ken Raa edo Yaudge tu se eyo, m'tuj te *Bee Raa eyo do Gaar magal ing *Rom ki ken k'danin Sezar se kic le, m'tujin te dim eyo.»

⁹ Gaṛ Pestus je raapm maakṛ Yaudge se, taad Pəl ki ɔ: «Kɛn 'kookṛ ɔaa Jeruzalɛm ki jaay j'ai ɔaa kaakṛ mɛtn taari naanum ki se 'took la?»

¹⁰ Gaṛ Pəl tɛrlin ɔ: «Aan ɔɔ maam m'ɔaadoga ɔɔtn kɔjn bɔɔr kɛn ɔen Sezar dey se, maam m'je j'am kɔjn bɔɔrɔ ɔɔtn ara. Taa Yaudge se lɛ, maam m'tujden te dɪm eyo aan ɔɔ kɛn naai kic 'jeelin tak se.

¹¹ Deere, kɛn maam jaay m'tujga dɪm lɔ tɛdga nakṛ jaay aas tɔolum se, naan se, maam m'tooko j'am tɔɔlɔ. Num gaṛ jee ɔkum mindum se lɛ, nakde mɛt ki eyo; bin se, nam tap ɔo am kɔj kɔkṛ kolum jide ki eyo. Maam se, j'am ɔaa kɔjn bɔɔrɔ naan Sezar ki.»

¹² Kɛn Pɛstus jaay booy taar se, ɔɔtn se naan ɔaa taad ute jeenge, jaay ɔo ɔaadɔ tɛrl Pəl ki ɔ: «Naai 'je j'ai kɔjn bɔɔrɔ naan Sezar ki dey se, ɔɔrse maam m'ai kɔli 'ɔaa naan naan ki.»

Pɛstus dan ɔaano ute Pəl naan Gaar Agripa ki

¹³ Kɛn naade aak mɛtn taar Pəl jaay tɛd bii kandum se Pɛstus aan Sezare ki, ɔɔtn se Gaar Agripa ute genaṇ mɛnda, roṇ Berenis, ɔaano tɛdn tɔɔse.

¹⁴ Aan ɔɔ naade tiṅga bii dɛna ɔɔtn ese se, bii kalaṇ Pɛstus taadin mɛtn taar Pəl se, ɔo deekin ɔ: «Kɛn Pɛliks ɔaa ɔaa se, naan ɔnga gaaba kalaṇ maakṛ danṅay ki ara.

¹⁵ Kaad kɛn jaay maam m'ingɔ Jeruzalɛm ki se, *magalgen ɔen jee tɛdn sɛrke Raage tu ute magal taa ɔee Yaudge se, ɔaadɔ sakakin ɔɔtum ki ɔo deekum ɔ: «Gaabm se ɔjin bɔɔrɔ don kl.»

¹⁶ ɔo maam m'tɛrlɛn m'ɔ: «Naaje *Rɔmɛge se, deba se j'aak mɛtn taarin jaayo. Taa jee ɔkin mindin se, ade ɔaa k'booy mɛtn taarde ɔo mɛtn taar naan kici, ey num j'an kɔj kɔjn bɔɔr don ki, bin sum eyo.»

¹⁷ ɔɔtn se, magal Yaudge se, iin ɔaadɔ ute maama Sezare ki, ɔo maam kic m'toof te bi do taar kɛn se eyo. Mɛtbeenki sum ɔo, maam m'ɔaadɔ ɔɔtn kɔjn bɔɔr ki ɔo m'ɔl k'dan k'ɔaano ute Pəl.

¹⁸ Kɛn jee kɛn ɔkin mindin jaay aan se, maam m'saap m'ɔo kaad naane, naade ɔkin mindin se do nakge tun *kusin kɛn naan tɛda. Num gaṛ, do nakge tun kɛn naade ɔkin mindin se, kɛn mɛt ki tap ɔo, maam m'ɔj te eyo.

¹⁹ Gaṛ maam m'ɔj de se, naade naaj naaj ɔo do doobm naade Yaudge tu ɔo do gaab ki kalaṇ k'danjin Isa. Gaabm ese se ooyga kooyo, naɔo gaṛ Pəl ɔo gaabm se utu inṅ zɛɛɛ daayum.

²⁰ Taa naan se ɔo, taargen bin se, maam se m'jeel taad mɛtin eyo. Naan kɛn se ɔo, maam m'taad Pəl ki m'ɔo n'je num n'ɔaa Jeruzalɛm ki j'an ɔaa kaakṛ mɛtn taarin naane.

²¹ Gaṛ Pəl baate tookṛ do taar kɛn se. Naan deek ɔ: «Naan se, j'an ɔaa kɔl ɔɔtn Sezar ki se ɔo an ɔaa kaakṛ mɛtn taariṇa.» Taa naan se ɔo, maam m'ɔl asgarumge utu bɔɔbin maakṛ danṅay ki, bini bii kɛn m'an kɔlin ɔɔtn Sezar ki.»

²² ɔɔtn se, Gaar Agripa taad Pɛstus ki ɔ: «Gaabm se, maam kic m'je booy mɛtn taariṇa.» ɔo Pɛstus tɛrlin ɔ: «Kɛse jiga. Mɛtbeeki sum ɔo, naai utu 'booy mɛtn taariṇa.»

²³ Mɛtbeenki se, Gaar Agripa ute genaṇ mɛnda roṇ Berenis, naade tuso kal gaaringe ɔo ɔaadɔ ute magal asgarge ute magalgen ɔen maakṛ gɛgɛr ɔɔtn ese. Naade ɔaadɔ ɛnd maakṛ ɔee kɛn jeege lee tɔsn se. ɔɔtn se, Pɛstus ɔl k'dan k'ɔaano ute Pəl.

²⁴ ɔo Pɛstus ɛɛp taarin ɔ: «Gaar Agripa ɔo naasen inṅki ute naaje maakṛ ɔee ki ara ki paac, aakki, kɛse ɔo gaabm se, Yaudge ute dɛnde ɔaadɔ ɔjum Jeruzalɛm ki bini k'ɔaadɔ Sezare ki ara. Naade taadum mɛtn taar gaabm se ɔo tɔɔd tɔɔy ɔ: «Gaabm se, k'tɔɔlin naatn!»

²⁵ ɔo kɛn maam jaay m'booy mɛtn taarin se, m'ɔjnin naan se tuj te dɪm jaay 'kaasn j'ansin tɔɔl ro ki eyo. Num gaṛ naan mala taad ɔo j'ansin ɔaa naan Gaar magal kɛn inṅ Rɔm ki dey se. Taa naan se ɔo, maam m'je m'an kɔl ɔɔtn naane.

²⁶ Num maam se, taar m'kon jaay m'raan Gaar magal kɛn inṅ Rɔm ki se, m'ɔk eyo. Taa naan se ɔo, maam m'ɔk m'ɔaansinɔ naanse ki ɔo kɛn tap tap se, naan naai Agripa ki, taa gaabm se jaay 'booyinṅki mɛtn taarin num. Bin sum ɔo, amki kɔj mɛtn taar kɛn maam m'raan Gaar magal kɛn inṅ Rɔm ki se.

²⁷ Ey num, kɛn debm danṅay jaay j'ɔj te nakṛ kɛn naan tuj te ey se, j'an kɔkṛ kɔl Rɔm ki j'ɔo di?»

26

Pəl taad mɛtn taarin naan Gaar Agripa ki

(NJKN 9.1-30, 22.1-21)

¹ ɔɔtn se, Gaar Agripa taad Pəl ki ɔ: «ɔɔrse j'ɔniga doobo 'taad mɛtn taari.»

Naan kɛn se, Pəl uun jin raan tɛdden tɔɔse jaay baagden taadn mɛtn taariṇa ɔ:

² «Gaar Agripa, jaaki maam m'daar naani ki ara se, maakum raap aak eyo. Taa maam m'ɔk doobo ɔen taadn mɛtn taargen Yaudge lee ɔkum mindum se.

³ Taa naai lɛ, 'jeele nakṛ bubbegen naade lee tɛda ute do taargen naade lee naaj do ki se. Taa naan se ɔo, maam m'eemi nɔɔ mɛti ki ɔo uɔum bi do taar kɛn maam m'ai taad se.

⁴ «Booy m'ai taafa: Yaudge paac se 'jeeluma taa maam le m'teep daande ki Jeruzalem ki ara.

⁵ Do dakin tap 60, naade 'jeeluma, maam se m'uun doobm *Parizigen tedn on den se. Naade se jeele ken naade je kic 60 am tedn saadumge.

⁶ Jaaki jaay k'j'ok k'baansumo gotn kon boro ki se, taa maam m'ondga kond dom do nakge tun *Raa taado bubjege tu oo utu ajeki ked se.

⁷ Taa naan se 60, taa beejegen sik-kaar-di se eem Raa boro katara; taa naade ond dode oo utu kon nakgen ken Raa taad oo utu ajeki ked se. Bin 60 Gaar Agripa, maam kic m'ond dom do nakge tun se kici, oo taa naan se 60, Yaudge lee okum mindum se.

⁸ Bin num, gen di jaay naase Yaudge oki Raa se 'kon dur jeegen ooyga kooy ey se?

⁹ «Deere, maam kic maakn saapum ki se, ute doobm gay kic 60 m'do do m'je ro Isan kod Nazaret se se 'tedn goto.

¹⁰ Kese 60 nakn ken maam m'tedo Jeruzalem ki. Naan ken se, *magalgen gen jee tedn serke Raage tu se 60, undumo kulu oo maam se, jee aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, jeege dena ken m'tok m'ombdeno dangay ki. Oo ken naade jaay dook taarde gen toode le, maam kic m'took ute naade.

¹¹ Maam m'lee m'dabarde maakn *beege tun ken Yaudge lee tusn maak ki se. Gotn se maam m'tedde ute taa togo. M'je naade an resn ute doobm Isa se. Maakum jaay taarum dode ki se, olum bini m'6aa m'dabarden maakn gegerge tun ken maakn taa naan Yaudge te eyo kici.»

¹² Ter Pol taad Agripa ki oo: «Taa naan se 60, bii kalar *magal jee tedn serke Raage tu se, olum oo m'6aa Damas ki gen 6aa tokn jee ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ken gotn naane se.

¹³ Gaar Agripa, ken maam m'utu m'6aa 6aa doob ki jaay kaada aan katara ki se, maam m'aak poodo raap lak lak iino maakn raa ki. Oo poodn se, raap cir kaada, 6aado deebje maam j'utu jee k'6aa 6aa doob ki tel se.

¹⁴ Gotn se, naaje paac k'si naan ki oo maam m'booy mind deba taadum ute taar naan Yaudge oo: «Sol, Sol, naai 'dabarum tap 60 taa di? Kese naai 'dabar roi cere aan goo maal ken on ron melin dabarin ute memeye se*»

¹⁵ Maam m'tond metin m'oo: «Meluma, naai tap 60 nanja?» Oo Meljege terlum oo: «Maam 60 Isan ken naai 'lee dabarin se.

¹⁶ Num goti ki se, iin daar raan. Maam m'teeco naani ki se, m'ber m'oodi taa am tedn debm tedn naabuma. Jaaki, m'teeciga naani ki naai aakunga ute kaami se, maam m'utu m'teeco naani ki oo m'ai taadn nakgen kuuy daala.

¹⁷ Yaudge ute jeegen Yaudge eyo ken maam m'oli gotde ki se, maam m'ai kaaj jide ki.

¹⁸ Maam m'oli gotde ki se taa ade koodn kaamde 'kaaka. Ute naan se jaay 60, naade ade teecn maakn got ken ood se, oo ade 6aa got ken woro. Oo naade ade teecn maakn ji *Bubm sitange tu oo '6aa gotn Raa ki taa Raa se aden tool *kusindege oo naade kon bedde ute jee Raagen *salal se taa naade aalga maakde do maam ki.»

¹⁹ «Taa naan se 60 Gaar Agripa, nakn Raa teeco naanum ki jaay taadum m'aakin ute kaamum se, maam m'on m'baate te eyo num m'tookga do ki.

²⁰ Gan booyo deet deet se, maam m'taado taar Raa jeege tun Damas ki oo jeege tun Jeruzalem ki oo m'taad m'oodo jeege tun taa naan Yaudge tu paac oo ter m'taaddega jeege tun Yaudge eyo se kici. M'taadden m'oo, k'terl kingde oo j'aal maakde do Raa ki oo k'ted nakgen jiga ken 'taadn jeege tu oo naade se 'terlga kingde.

²¹ Taa naan se 60, Yaudgen kandum se okum daan boro *Bee Raa ki oo naade je am toob.

²² Ute naan se kic 60, bini jaaki, Raa utu boobum boro oo maam m'utu m'taad taad taarin ken *Musa ute jee taad taar teeco taar Raa ki do dakin taado oo 'tedga num al-Masi utu ade 6aa se. Kese 60 taar ken maam lee taad naan jee j'aalden maak ki ute jee j'aalden maak ki ey kici. Kese 60 taaruma,

²³ m'oo: al-Masi se dabarga oo naan ooyga oo maakn jeege tun ooyga kooy se, naan 60 debm ken duro deet daan yoge tu oo naan 60 debm ken woro goto Yaudge tu oo jeege tun Yaudge eyo kici.»

Pol taad taara Gaar Agripa ki oo n'aal maakin do Isa ki

²⁴ Ken Pol jaay utu taad taad metn taarin sum 60, Pestusn ken magal taa naan gotn ese se uun mindin raan deekin oo: «Ber Pol, naai se debm derle oo jeel nakgen ken naai ok se, biga dol.»

²⁵ Gotn se Pol terlin oo: «Jaamus, maam se, dom bi te eyo. Taargen maam m'taad se, taargen met ki oo ken ute doobina.

* 26:14 Memeye se, maal k'dookn ro duwal sind ki.

²⁶ Ɔ Gaar Agripa se ƚ, nakgen deel se naan 'jeel mɛtɪna. Taa naan se 60, maam m'taad naanin ki kic 60 m'beer ey se; naan se maam m'jeele, nakgen maam m'taad se ƚ, ken naan jeel mɛtɪn ey se gɔtɔ. Taa nakgen deel ɓorse ese se ƚ jeege paac booyinga.

²⁷ Gaar Agripa, taar jee taad taar teeco taar Raa ki taado do dakin se, tap 60 naai 'took do ki la? Maam m'jeele, naai se 'took do taardege tu se.»

²⁸ Gɔtn se Gaar Agripa ɛrlin ɔ: «Ute taari se, naai saap ɔ bin sum 60, naai 'naar am tɛdum m'tɛdn debm *al-Masi bin aa!»

²⁹ Pɔl ɛrlin ɔ: «Ken ɓorse ƚ tɛdga jaayo, maam se m'tond mɛtn Raa. Naai ute jeege ɓorse ing 'booyki taar maam m'ing m'taadsen se, m'je aki tɛdn aan gɔɔ maama. Naɓo nakn maam m'je 'kaan dose ki ey se, zɪnzir ken k'dɔɔknj sum se sum.»

³⁰ Ken Pɔl jaay taad nan taarin sum se, gɔtn se Gaar Agripa, magal taa naan gɔtn ese, Berenis, ɔ jee ing ute naade gɔtn ese se, paac se iin ɔn gɔtn ese.

³¹ Ken naade jaay iik tɔk ɛɛs ki se, naade taad ute naapa ɔ: «Gaabm se ƚ, naan tuj te dim ken an kaasn jaay j'an tɔɔɔ ƚ j'an kɔknj danɔay ki eyo.»

³² Gɔtn se, Agripa taad Pestus ki ɔ: «Ken gaabm se jaay taad te ɔ j'an ɓaa gɔtn Sezar ki ey num, naai an kɔɔdn kɔɔ.»

27

*Pɔl j'ɔlin ɓaa *Rɔm ki (2Kɔr 11.25-26)*

¹ Naan ken se, Pestus uun doa ɔ j'ajen kɔl taa naan Itali ki ute markaba. Gɔtn se Pɔl ute jee danɔaygen kuuy se, naan ɔnden kaam ji magal asgar kalan bini k'danin Julius. Naan se, maakn magalge tun gen dɔɔl asgargen gen Sezar Ogusta.

² Markabm j'ookn maak ki se, iino geger ken Adramit ki. Ɔ naan se ɓaa ɓaa maakn gegerge tun taa baar ken taa naan Azi ki. Gɔtn se, naaje j'iin k'ɓaa. Ɔ maakn markab ken ese se, Aristarkus kɔd Masedoan ken iino maakn geger ken Tesalonik ki se kic, utu te naaje.

³ Mɛtbeenki se, naaje j'aaan maakn geger ken Sidɔn ki ɔ aan gɔɔ Julius ro Pɔl ki naan beɛ dey se, naan ɔnin doobo gen ɓaa kaakn mɛdinge, taa naade anɔ kɛdn nakn ken an noogo.

⁴ Ken naaje jaay j'iin j'ɔn Sidɔn se, naaje j'aal gɔɔr ute do jɛn taa baar gen Sipir; taa ajen gaasn kuulu. Ey num kuulu se, ɔl deeb doje ki.

⁵ Gɔtn se, naaje j'ɔmb k'gaan baar ken taa naan Silisi ute gen taa naan Pampili ɔ naaje k'l'aaan maakn geger ken k'danin Mira ken taa naan Lisi ki.

⁶ Ken naaje jaay j'aaan gɔtn ese se, magal asgar se, ɔn markaba ken iino maakn geger ken Aleksandri ki ɔ ken ɓaa ɓaa taa naan Itali ki. Gɔtn se, naan tɔs ɔmbje maak ki.

⁷ Bii kando kando se, markabje se ɔn an den eyo, kɔr jaay j'aaan maakn geger ken Sinid ki se, naaje k'dabarga dena. Anum, aan gɔɔ kuulu ƚ ɔl deeb doje ki se, gaasje gen ɓaa ute naanje. Naaje j'aalo ɛɛ ool kooy ken k'danin Salomɔn gen ɓaa kɔn geger Kret ki ken maane ɔl gurugin se, taa ajen gaasn kuulu.

⁸ Ken naaje k'ɓaa ɓaa se kic 60, k'ɓaa ute dubar. Bini j'aaan gɔt ken markabge lee daarni gɔtn se k'danin gɔtn daar markabgen beɛ. Naan se ɛɛ geger ken k'danin Lazaya se.

⁹ Naaje k'ɓaa ɓaa se k'tɛdga doob ki bii dena ɔ kaad ken se, Laa Yaudgen lee eem *Raa taa aden tɔɔl *kusinde se * kic 60, deelga. Kaad ken ese se, maan baar ki se tood kaam kalan eyo. Ɔ markab se ƚ 'kɔn kɔmb gaan baar eyo. Taa naan se 60 Pɔl taadden ɔ:

¹⁰ «Mɛdumge, 'booyki. Ɔaa mɛrtjege se, maam m'aakin utu 'tɛdn aak kusu, taa markaba ute nakgen maak ki paac se denin utu kutu, ɔ ken tɛd te beɛ eyo se, naajege kic j'utu j'aki kutu.»

¹¹ Gan magal asgar Rɔmɛge se, uun taar debm tuur markabm ute gen mɛl markabge se cir gen taar Pɔl.

¹² Ken aanga kaadn kuul ki num, gɔtn daar markabm ese se, jig eyo. Taa naan se 60, jee maakn markab ken ute denin se, naade taad ɔ: «J'iin j'ɔnki gɔtn ese. Beɛki num, naaje j'aki ɓaa gɔtn daar markab ken k'danin Peniks se.» Kɛse 60 gɔtn daar markabgen gen jee Kret ki. Gɔtn se sak kaam aak gɔtn kaada toocni ɔ naade se je kinj gɔtn naane se bini kaadn kuulu se 'deele.

Guduray dɔɔb do baar ki

¹³ Kuulu jaay iino do ji jeelge ki ɔ baag kɔl salal se, jee maakn markab ki taad ute naapa ɔ: «Kɛse 60 nakn ken k'saapinkiro. Gɔtn mɛrtjege se utu 'kaan kaama.» Gɔtn se maal magal ken naade lee daar markaba se, naade uuniɔ maakn maane ki se naata ɔ naade lee ɓaa ute jɛn baar ken taa naan Kret ki se.

¹⁴ Ken k'ɓaa ɔkɔ sum se, guduray k'danin yurukila se naar dɔɔbɔ makɔnɔ do ko Kretge tu ɔ ɓaado aal doje ki.

* 27:9 Aak Lb kɔn 16.

¹⁵ Gōtn se, guduray se baado uun markaba se əo jeenge se əŋ ək gaas te markaba se eyo əo gōtn se, naaje j'əŋ roje guduray tuun baanje.

¹⁶ Ken j'aan se, j'əŋ gōto kaam kalan əo gōtn se, maane əl gurugiŋa əo naanja se k'danin Koda. Gōtn se 6o ken gaasjen guduray se, naaje se k'dabarga den jaay 6o, markabm baatn ken lee naakje se, j'uun k'j'aalin do markab ken magal se.

¹⁷ Gōtn se jee markabge se booy maan jaay dook daap markabm magal se ute kəlo, taa naade 6eer 6eere əo som 'kooçŋ do kəs ken sak kaam aak Libi se. Taa naan se 6o, kaagŋ ken naade dook jaay lee gakden markabde do baar ki se, naade tuutiŋ əŋin booy maan. Naan ken se, naade əŋ kuulu 6o təof baanje.

¹⁸ Mətbeenki se kic 6o, guduray se əl tēf daama əo tuun markaba se baan kaam ara kaam ara. Taa naan se 6o, jee markabge se, təs sin ute nakgen mətŋgen maakŋ markab ki se, maakŋ baar ki.

¹⁹ Bii k-mətoŋe tu se, jee tuur markabge mala təs nakŋ ken naade lee tēfŋ naabm markaba se əo sin maakŋ baar ki.

²⁰ Daan bii kando kando se, kaada ute k-dijje se j'əŋ j'aakde eyo əo guduray se lə, əl tēf daama. Taa naan se 6o, naaje k'saap j'əo naaje se j'kəŋ kaaj ey sum.

²¹ Naajen maakŋ markab ki se, j'əkgə bii dena j'os te eyo. Gōtn se, Pəl iin daar daande ki əo deekden əo: «Mədumge, 'booyki! Bəeki se, naase akiro 'booy kuun taar ken maam taadseno se. Bin se, naase akiro kiin kəŋ Kət eyo. Ken taarum se jaay naase uunkiroga num, kaadŋ naane dīm tap 6o 'tuj eyo əo 'kiig eyo.

²² Borse se, 'booyki m'asen taada: əkki maakse təoŋo, taa maakse ki se, nam kalan tap 6o 'kut eyo. Num markaba kalin ki sum 6o, utu 'kutu.

²³ Ken əlum jaay m'taad bin se, taa maakŋ nəor ken deel se, Məlum Raa ken maam m'lee m'eemiŋ se, əlo kədiŋ kalan baado teec naanum ki.

²⁴ Əo naan taadum əo: «Pəl, əŋte 6eere! Deere, naai utu '6aa naan Sezar ki se. Anum taa naai se, jee maakŋ markab ken ute naai paac se, Raa utu aden kaaja.»

²⁵ Taa naan se, mədumge, aayki kaamse! Maam se m'aal maakum do Raa ki əo m'jeele taar ken naan taadumga se, utu 'kaan gəoŋ ki.

²⁶ Na6o 'jeelki, markabjege se utu 'kəsn do jəŋ ken kaam gam əo utu 'təreçə.»

Markaba ute nakingen maak ki se paac utu

²⁷ Ken naaje k'do baar ken k'danin Adriatik se, gōtn guduray dəobə sum se əkga bii sik-kaar-əo əo guduray se, tuun baanjen kaam ara kaam ara do baar ken se. Bii ken se aan daan nəor ki se, jee markabge se saap əo j'aanga gəor ute naanja.

²⁸ Taa naan se 6o, naade dook maala taa kəlki gen naam maane. Ken naade jaay undin se, əŋ maane se jerlin aas keye sik-dio əo tər naaje j'iik çəkə se, naade undin daala 'dəoŋin se, əŋin keye sik-kaar-mii.

²⁹ Gōtn se, naade 6eere əkde se saap əo: «Səm, markaba se '6aa kəsn ro ko ken gam.» Taa naan se 6o, naade tuun maalgen deer se əo ken naade lee daar markabde se booyde kaam məotn maakŋ maane ki. Gōtn se, naade booy nuŋ ki nuŋ ki sum 6o gəto aden kiipi.

³⁰ Gan jee markabge se uun booy maan markabm baatn ken lee naakde se əo naade taad jeege tu əo: «Naaje se k'6aa booy nakŋ ken k'lee k'daar markaba se maan.» Gan naade nakde raaye. Naade se je 6o 'kaan kəŋ markaba se.

³¹ Gōtn se, magal asgarage ute asgaringe se Pəl taadden əo: «Ken jee se jaay əŋdeki booy əŋga markaba se num, 6ere, naase se aki kəŋ kaaj eyo.»

³² Taa naan se 6o, asgarage se gaan ute kəl ken k'dəokŋ markabm baat se, əo naade əŋin 6aa do baar ki kalin ki.

³³ Ken naade jaay booy booy nuŋ ki sum 6o gəto kiip se, Pəl taadden əo: «J'aay kaamde, j'os dīm! Əo borse j'əkkiga bii sik-kaar-əo se, naase əski te dīm eyo əo inŋki 6o uunki kuun nirlse sum. Maakŋ biige tun ese se, dīm tap 6o naase əs naamki te eyo.

³⁴ Borse, 'booyki m'dejse, əski jaay anki kəŋŋ təoŋo taa maakse ki se, nam tap 6o kalan, 'kut eyo.»

³⁵ Ken naan jaay taad nan taariŋ se, naan uun mappa jin ki əo təom Raa naan jeege tun gōtn ese, jaay 6o naan dupiŋa əo baag kəso.

³⁶ Ken naade jaay aak Pəl əs sum se, gōtn se naade nirlde baado kaadde ki əo naade kic baag kəso.

³⁷ Maakŋ markab ki se, naaje k'jeege kaar-dio-ute-sik-cili-kaar-məçə.

³⁸ Ken naade jaay əs aasde se, gen ken əp maakŋ markab ki se kic 6o, naade sin naatn maakŋ baar ki, taa markaba se aden 'kəəpm çere.

Jeegen maakŋ markab ki se paac nam kalan tap 6o ut eyo

³⁹ Ken gōto jaay iip se, jee markabge se aak naan̄a naande ki, naḅo naade jeel gōt eyo. Gañ naade aak taa jey baar ken ok doobm ken maane baadoga num ooy end maak ki se, gōtn se, naade saap o: «Bee ki num, naaje j'ḅaar markabje gōtn ese.»

⁴⁰ Gōtn se, naade gaaj̄n ute kol nakj̄ ken lee gakte markabde do baar ki se o nakgen se le naade ande maakj̄ baar ki. Naan̄ ken se, kaaggen naade lee tōōdn̄ markaba se le, naade tuutiṅa o gōtn se, naade uun dook raan kal ken kuulu tediṅga num lee tōōd markaba se, taa kuulu se, aden tōōdn̄ kol do kees ken taar baar ki se.

⁴¹ Ken naade jaay aan gōto kaam kalan̄ se, naade ḅaa os dode do kees ken maakj̄ maane ki o naan̄ markabde se ḅaa end neḅ maakj̄ kees ken ese. Gōtn se, kuulu ol makōn̄ se, uuno maane baado and terecin̄ ute metn̄ markaba se naatn̄.

⁴² Ken asgarge jaay aak markaba terec sum se, naade je an tōol ute jee danḅayge se, taa naade beer o sōm maakde ki se, deb kalan̄ 'kaan̄ koto.

⁴³ Aan gōo magal asgarge je kaaj̄n̄ Pōl se, taad asgarge tu o j'ōnte tēdn̄ naan̄ se. Gōtn se, naan̄ taad jee danḅayge tu o: «Jee jeel maane se, k'l'ōmb k'teec k'deel deete.»

⁴⁴ Ter naan̄ taad jeege tun kuuy se o: «Jee mētinge se 'tōkki kaagj̄ markaba se o kengen kuuy se le, 'tōkki nakj̄ markabm ken terecga terec se o okki metn̄ jeegeen jeel maane se.» Ute naan̄ se ḅo, tēd jeege paac aan do jey ki ute lapia.

28

Pōl aan maakj̄ naan̄ ken baar ol gurugiṅa o naan̄ se k'danj̄n̄ Malti

¹ Ken naaje jaay j'āan do jey ki sum se, k'taadjen j'ōo: «Naan̄ baar ol gurugiṅ se, roṅ Malti.»

² Jee naan̄gen gōtn ese se, naade doōd okje jiga. Aan gōo maane le eed keede o kuulu kic le oṅ den̄ se, gōtn se naade baado tuuyjen poodo taa k'riibi.

³ Naan̄ ken se, Pōl tōso ciiri gen ḅaa kōmb poodn̄ se; gañ gōtn se, wōōjo jaay naam poodo se, teec baado teel ji Pōl ki.

⁴ Ken jee se jaay aak wōōjn̄ teel ji Pōl ki se, naade taad ute naapa o: «Gaabm se, debm tōol jeege deer deer. Ey num, ken naan̄ aajga kaaj̄ del del maakj̄ baar ki se, ute naan̄ se kic ḅo, *Raa ken tēd naka ute doobin̄ se, oṅin̄ te eyo utu an̄ tōōo.»

⁵ Gōtn se, Pōl siik jiṅa o und ute wōōjo se maakj̄ pood ki o naan̄ naam gōtin̄ gam tap ḅo oṅin̄ eyo.

⁶ Jee se ing aak kaama o nun̄ ki jin̄ se 'koopoy le 'naar kaal koocn̄ 'koopoy. Gañ ken naade ing aak kaam bini jaay aak ḅim tēdn̄ ey se, gōtn se naade baag taadn̄ o: «Bin̄ eyo! Gaabm se, tēdn̄ raa le daam.»

⁷ Cee gōt ken ese, gaaba kalan̄ k'danj̄n̄ Publius, naan̄ se ok gōto. Naan̄ ḅo, magal deet deet gen maakj̄ naan̄ gōtn ese o gaabm se, doōd okje jiga beej̄ ki, gen ḅii mōto.

⁸ Anum bubm Publius se tood tood dan̄al ki; naan̄ kōōṅ o roṅ oṅṅo o rōōj̄ mooso. Gōtn se, Pōl ḅaa aakiṅa o tōdn̄in̄ metn̄ Raa, andin̄ jin̄ don̄ ki o eḅin̄ lapia.

⁹ Ken jee Malti ki jaay booy se, jee kōōndege se baado gōtn Pōl ki o naade kic paac oṅ lapia.

¹⁰ Gōtn se, naade aalje maak ki o okje oṅṅo o kaad ken naaje jaay k'l'iin̄ k'ḅaa ḅaa se, naade eḅjen nakgen ken ajen kaasn̄ gen ḅaa mērtje.

*Pōl ḅaa *Rōm ki*

(Rm 1.9-15)

¹¹ Maakj̄ Malt ki se, naaje k'tiṅ laapa mōto, jaay ḅo k'l'iin̄ k'ḅaa. Ken naaje k'ḅaa ḅaa se, j'ook maakj̄ markab ken iin̄o maakj̄ geḅer ken Alekzandri ki. Markabm se roṅ raa roṅḅoge o kaadn̄ kuul ki se, naan̄ tiṅ Malti ki.

¹² Naaje j'ōmb k'gaan̄ k'ḅaa maakj̄ geḅer ken Sirakuz ki o gōtn se naaje j'ok ḅii mōto.

¹³ Ken naaje jaay k'l'iin̄ gōtn ese se, j'aal gōr ute taa baar, bini j'āan̄ maakj̄ geḅer ken k'danj̄n̄ Regio. Metbeen̄ki se, kuulu doōḅo mētje ki oljen daan̄ ḅii di sum ḅo, naaje j'āan̄ maakj̄ geḅer ken Puzol ki.

¹⁴ Gōtn se, naaje k'ḅaa k'je k'l'ōj̄ genaagen doobm Isa *al-Masi ki o naade dan̄ ḅaan̄je beedege tu o naaje k'tiṅ ḅii cili ute naade, jaay ḅo k'l'iin̄ k'ḅaa ute jeje maakj̄ geḅer ken Rōm ki.

¹⁵ Ken genaagen doobm Isa al-Masi ken Rōm ki jaay booy o naaje j'utu k'ḅaado se, jee mētinge baado doōdjen suuk ken k'danj̄n̄ Apius. O jee kuuy se baado doōdjen maakj̄ naan̄ ken ok ḅee toōdn̄ mērtge mōto se. Ken Pōl jaay aakde se, eḅin̄ kaay kaama o gōtn se naan̄ tōōm Raa.

¹⁶ Ken naaje jaay j'āan̄ Rōm ki sum se, Pōl se naade oṅin̄ ḅaa je oṅ ḅea o ḅee naan̄ ing maak ki se oḅ kōḅo o gōtn se naan̄ ḅaa ing maak ki ute asgargen lee ḅōōbin̄ se.

*Pōl taad taar Isa al-Masi jeege tun *Rōm ki*

¹⁷ Ken jaay k'tēd ḅii mōto sum se, Pōl ol k'danj̄n̄o magal Yaudgen ing gōtn ese. Naade jaay baado tus sum se, gōtn se Pōl taadfen o: «Genaamge, jeejege se, maam m'tujden te ḅim eyo

Maktubm ken Pəl raanij jeege tun Rəm ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanij jeege tun Rəm ki

Pəl raan maktubm ara se jee al-Masige tun Rəm ki kaad ken se naan injo merte gen k-motage nabo ɔŋ aan te Rəm ki eyo. Metn taar ken naan raan olden se, naan je aden kaal bide ki taa naan je ɔaa gətde ki ɔ taadden metn taar ken naan 'ɔaa dooy jee al-Masigen maakŋ geger ken Rəm ki. Maktubm ken Pəl raan jeege tun Rəm ki se, naan taad tɔok metn taar Raa jeege tu paac paac. Maakŋ taaringe tun paac paac se, naan tumiŋ do ko taar ken ɔ: jilkilimgen jaay Raa aakde aakiŋ beɛ naaniŋ ki se, jee ken took aal maakde doŋ ki ɔ ute kaal maakŋ ese se ɔo, aasga sum (koŋ 1.17). Maakŋ taarge tun naan dooyde se, naan gaariŋ gɔtɔ kaam mɔtɔ: Ken deet deet se (koŋ 1-8), naan taad tɔokde metn taar jee ken tooko do ko taarge tun ken Yaudge inj do ki ute daan jee ken took aal maakde do Isa al-Masi ki. Gen k-dige se (koŋ 9-11), naan taad tɔok metn taar gaan Israelge ute daan jee aal maakde do Isa ki. Gen k-motage tu se (koŋ 12-15), naan taad tɔok metn taar kiŋg jee Isa al-Masige naan Raa ki ɔ naan jeege tu. Do taar tɔoliŋ ki se (koŋ 16), Pəl tedga tɔɔse jeege tu dena.

*Pəl raan ɔl tɔosiŋ jee Raage tun maakŋ geger ken *Rəm ki*

¹ Ken ara maam Pəl m'ɔbul Isa al-Masi ɔo m'raanjen maktubm se. Maam se *Raa ɔo tedum m'ted *debm kaan naabm Isa al-Masi ɔo beɛ ɔɔdum se, taa m'taadn Labar Jigan gen Raa se jeege tu.

² Labar Jigan ese se do dakiŋ tap ɔo, Raa taadoga taad jeege tun taad taar teeco taariŋ ki ɔo taar ese se naade raariŋoga raanja maakŋ Kitapm Raa ki.

³ Labar Jigan ese se taad te Gooniŋ Isa ɔo Gooniŋ jaay uuno ro debkilimi se, teeco maakŋ metjil Gaar *Daud ki.

⁴ ɔo ken Raa jaay durino daan yoge tu se, *Nirl Salal taad tɔogŋ Isa jeege tu tal ɔo naan Goon Raa ɔo naan ɔo Isa *al-Masi, ken Meljege se.

⁵ Ute Isa se, Raa tedjenkiga beɛ ɔo m'tedga debm kaan naabm Isa al-Masi gen taadn taariŋ jeege tun paacŋ ken Yaudge eyo taa naade tookŋ kaal maakde doŋ ki ɔo kiŋg do taariŋ ki ɔo an *nookŋ roŋa.

⁶ ɔo naasen ken Raa danjeno 'tedkiga gen Isa al-Masi se, naase kic ɔo metn naade.

⁷ Maktubm se, maam m'raanjen naasen ken injki maakŋ geger ken Rəm ki, ken Raa jese ɔo danse se taa aki tedn jee naange. ɔŋ Bubjege Raa ɔo Meljege Isa al-Masi asen tedn beɛde ɔo asen kedn lapia.

*Pəl je ɔaa kaakŋ genaagen *Rəm ki
(Rm 15.23-32)*

⁸ Deet deet se, maam m'tɔom Raa ute doobm Isa *al-Masi, taa naase paac. 'Jeelki gɔtɔ ɔaa se paac, jeege ɔon maan gen kaal maaksen naase aalki do Isa ki se.

⁹ Deere, Raa se jeele taar maam m'taad se taar met ki. Maam m'tedn naabiŋ ute maakŋ kalan gen taadn Labar Jigan gen Gooniŋ se jeege tu, ɔo bii-raa, maam m'saap dose ki.

¹⁰ Daayum maam m'tɔnd metn Raa taa ken naan jaay je num, am kɔɔdn doobo m'utu m'ɔaa gɔtse ki.

¹¹ Deere, maam se m'je ute maakum paac m'asen ɔaa kaaka, taa nakŋ ken *Nirl Salal edum se, j'anki ɔaa niŋg ute naapa. ɔo ute naan se jaay, naase aki tedn jee tɔogŋ naan Raa ki.

¹² Tapki num, ken m'je m'ɔaa gɔtse ki se, taa j'aki ɔaa kedn kaay kaama naapge tu, taa kaal maakŋ naase se am kedn kaay kaama ɔo kaal maakŋ maam le, asen kedn kaay kaama naase ki kici.

¹³ Genaamge, m'je naase aki jeele, maam se m'saap m'ɔo daayum m'ɔaa gɔtse ki, nabo ɔorse kic Raa ɔɔdum te doob eyo. Aan gɔo maam m'lee m'ted naaba gɔtn jeege tun Yaudge ey ken gɔtɔ ɔaa se paac jaay aan kaama se, m'je gɔtn naase kic 'kaan kaama bin kici.

¹⁴ Naabm ken Raa je ɔo m'an tedn tak se taa m'ɔaa taadn taariŋ jeege tun kaamde ɔɔd aakga kaaka ɔo jeege tun kaamde ɔɔd aak te eyo. M'ɔaa gɔtn jeege tun dooyga dooyo ɔo ken gen paacŋ dooy te ey se kici.

¹⁵ Taa naan se, maam m'je m'asen ɔaa taadn Labar Jiga gen Isa al-Masi naase ken injki maakŋ geger ken Rəm ki se kici.

*Ute Labar Jigan gen Isa *al-Masi se ɔo Raa aaj jeege*

¹⁶ Maam se sokon tɔolum eyo do Labar Jigan gen Isa al-Masi ki, taa naan se tɔogŋ Raa mala. ɔo debm jaay aal maakiŋ do naan ki se, Raa an kaaja: taar se, deet deet se k'taadno Yaudge tu ɔo ter k'taadn jeege tun ɔaa se paac kici.

17 Labar Jigan ese 6o, taad jeege tu ute doobm gay jaay 6o Raa 'tedn jikilimge aak bee naanin ki. Jo Raa tedn naan se, ute kaal maakn do Isa ki kalin ki sum, do kupm met ki bini do taar toolin ki. Taa naan se 6o Kitapm Raa taad oo: *Debm ken ted nakge ute doobin se 6o 'kon kaaja taa naan aalga maakin do Raa ki.**

Jeege paac ak tuju naan Raa ki

18 Deere, 'booyki m'asen taada: Raa maakn raa ki se taad maak-taarin do jeege tun ted nakgen jig eyo oo aalin maak ki eyo. Ute nakgen *kusiin ken naade lee ted se, naade gaas jeege gen jeel taar met ki.

19 Ey num nakn ken j'an kaakn jeel Raa se, naan teddesinga toodga tal. Nakgen se Raa mala 6o teddesin toodga tal.

20 Anum Raa se, 6ii kalan nam aakin te eyo. Num ute kaal ken naan aal dunia oo ute nakgen naan ted paac se, ute metekde se, kee jikilimge an kon kaakn jeele, naan 6o Raa, naan ting gen daayum oo toogin kic ting gen daayum. Taa naan se 6o, naade kon taar ken naade an kon koodn dode eyo.

21 Ey num naade se jeel Raa, na6o baate *nookina oo baate toomin aan goo ken, beeki num, jeege an lee ted se. Num gan naade se le jee derlge oo jeel dim eyo, oo naade ing 6o gen saapm do nakge tun ren ren sum.

22 Naade se jee derlge num naade tedn rode aan goo jee jeel-taara,

23 ey num beeki num, naade keem Raa ken ting gen daayum ute nookin se. Num gan naade coo nakgen tec jikilimge, yeelge, daagen jedege soo soo ute kuurgen erg kerg se 6o, naade lee erg naade ki oo lee eemde.

24 Taa naan se 6o kusiin ken naade ted on ey se 6o, Raa onde maakn kusiinde ki, gen tedn nakgen kusiin goo ken naade maakde jea. Bin 6o naade tuj rode oo ol rode maakn sokon ki.

25 Taar met ken gen Raa se, naade resina oo naade uun taar-koo6o 6o ciri. Naade lee erg naan nakge tun Raa aalo oo lee eemde. Num gan naade baate kergn naan Raa ken Mel Kaal nakge naan ken, beeki num, jeege paac daayum lee toomin se. *Amin.

26 Taa nakn jig ey ken naade ted se 6o, Raa onde gen tedn nakn sokonge. Ey num mendge se lee tood ute gaabdege, num gan naade terlin mendge 6o lee tood ute naapa.

27 Jo gaabge kic lee ted bini. Naade on mendge oo je 6o 6aa lee toodn ute naapa. Naade ted nakn sokonge. Taa naan se 6o kusiin ken naade lee ted se, nakn on lee aan dode ki.

28 Aan goo naade baate je jeel Raa se, Raa kic 6o onde ute maak-saapdegen jig ey se oo naade lee ted nakgen kusiin 6aa ute naande, bin jaay naade lee ted nakgen gen ted ey se.

29 Naade maakde dooc ute kusiina: naade lee ted nakn ute doobin eyo, naade tuj 6aa ute naande, ted jee tamage oo ted nakgen kusiina, don nakn jeege, toj jeege, mooy ute jeege, aan jeege dala, naade ted nakn ken maakde jea oo taad taargen ing kus ro jeege tu,

30 naade lee ood jeege, je Raa eyo, naade naaj jeege, magal rode, ted jee koonge, alde 6o je doobm gen tedn kusiin jeege tu, took taar bubdege ute kendege eyo,

31 naade se jee toj eyo, jee tu ormde, naade je jeege eyo oo eej do jeege tu ey kici.

32 Jee se jeel boor ken Raa utu kojn do jeege tu ute doobin se, taa Raa taadga taad oo: jee tedn nakgen bin se, beeki num, j'aden tolo. Jo ute naan se kic 6o, naade ing 6o gen tedn nakgen se. Naade 6o lee tedn sum eyo, num gan maakde raap sakan do jeege tun lee ted nakgen kusiin se kici.

2

**Raa utu kojn booro do jeege tu ute doobina
(Mt 7.1-5; Jak 2.12-13)*

1 Bin se, naai ken 'lee oj booro do jeege tun kuuy se, 'jeele naan Raa ki se, naai 'kon koodn doi eyo. Taa nakn naai 'taad jeege tu oo onte tedn se, naai kic 'lee tedna. Anum bin se, taari mala 6o ai kutu.

2 Deere, k'jeelki, jee ken lee ted nakgen bin se, Raa utu aden kojn booro dode ki ute ken met ki.

3 Ken naai jaay aakga jeege tedga *kusiin jaay 'lee ojde booro dode ki se, oo kusiin se naai 'lee tedn kic se, ken bin num, 6ii ken Raa kojn booro do jeege tu se, naai 'saap oo 'kaan kotn ne?

4 Bin num Raa ken tedi bee den se, naan ted maakin deer roi ki oo kerel roi ki se, onte kaakin aan goo nakn cere. Naan tedi bee taa naai 'terl maaki don ki.

5 Gan naai le, debm do mongoo oo 'baate terl maaki. Bin se naai mala '6aano ute maak-taar Raa doi ki. Jo 'jeele 6ii ken Raa utu kojn booro do jeege tu ute doobin se, naai booro utu 'koocon doi ki oo utu 'dabar dena.

6 'Jeele, nana nana kic 6o, Raa an kedn bedin do naabin ken naan lee teda*.

* 1:17 Aak Aab 2.4. * 2:6 Aak KKR 62.12.

7 Jee ken aay kaamde oo je nakn ken taal Raa ki, naade je Raa bo aden taomoo oo aden *nooko oo aden kedn *kaajin gen daayum. Kese bo nakn ken Raa utu aden keda kaad ken naade 6aa ting gen daayum ute naan se†.

8 Num gan jee metinge se ted jee taamooy Raage oo je taar met ki eyo oo an rode bo gen tedn nakgen ute doobin ey se, jee se, Raa maakin taarin dode ki, oo naan utu aden dabara.

9 Deere, jee paacn ken lee ted nakgen kusin se, Raa utu aden dabar makoo oo aden koodn yeebde, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tedn maak ki oo jeegen Yaudge ey se kici.

10 Anum jee ted bee se, Raa aden kedn taosina, aden nooko oo aden taomoo: maakn jeege tun se, Yaudgen booyo Taar Raa deet se 'tedn maak ki oo ter jeegen Yaudge ey se kici.

11 Taa Raa se, naan beer nam eyo.

12 Jee ken jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, ken naade jaay tedga kusina num, naade utu kutn naatn oo *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se le, naade olde maak ki eyo. Num gan jee jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ken naade jaay tedga kusina num, Raa aden kojn booro ute doobm Ko Taar ese se.

13 Debm jaay Raa aakin naanin ki debm daan ki se, debm ken lee booy Ko Taar naan taada oo ing do ki. Num gan debm ken lee booy Ko Taar Raa taada oo ing do ki ey se, debm bin se Raa aakin naanin ki se debm daan ki eyo.

14 Jee ken Yaudge ey se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, naade jeelin eyo. Na6o gotn metin se, naade lee ted nakgen aan goo ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad jeege tu se. Ken naade jaay ted bin se, je taadn oo Ko Taar ken Raa edo Musa ki se utu maakde ki.

15 Ken naade jaay ted nakgen bin se, kese naade je taadn oo Ko Taar ken Raa taad se, Raa mala bo eddesinga ked maakde ki, taa naade jeel nakn ken naade je teta. Bin bo, maakde lee taadden taara, gotn metin ken naade tedga kusin kic bo, naade jeele oo tedga bee kic le, naade jeele.

16 Nakgen maam m'taadsen se, utu teecn toodn tal bii ken Raa ade kol Isa *al-Masi gen kojn booro do jeege tu se. Nakgen jikilimge ovin koy paac se, utu 'toodn tal. Taar ken maam m'taadsen se tec ute Labar jigan ken maam m'taadsen metin se.

Yaudge se oj took ing te do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se eyo

17 Num naai ken 'taad oo: «Maam se m'kod Yaud oo maam m'jeel *Ko Taar Raa» oo naai 'taom roi oo naai se debm Raa;

18 naai 'jeel nakn ken Raa maakin jea, oo Ko Taar ken Raa edo Musa ki se taadiga oo naai 'jeel beer kuun nakn ken jiga.

19 Naai 'saap oo naai bo debm taad jee kaam-tokge oo naai bo gotn woar ken lee woar jeegen maakn got ken ood.

20 Naai oo naai bo 'tedga debm dooy jeegen jeel Ko Taar Raa eyo, oo 'tedga debm dejn jeegen je j'aden dooy teepm doobm Raa ki. Oo ute doobm Raa se naai 'saap oo 'jeel nakge paac oo 'jeel taar met ki.

21 Anum, naai ken 'dooy jeege se, 'dooy ro naai malin jaayo. Naai 'taad jeege tu oo onten '6oogki oo naai tap bo '6oogo.

22 Naai oo jeege onten keesn mend jeege, oo naai 'lee ees mend jeege. Naai bo ood und nakgen k'caocin jaay jeege lee eemin aan goo raa oo ter naai sum bo '6aa tuun nakgen jiga jigan ken maakn beedege tu se, naai ki.

23 Naai maaki raap sakan taa naai ok Ko Taar ken Raa edo Musa ki, num gan naai se baate tookn king do ki. Bin se, naai 'naaj ro Raa.

24 Taa nakgen bin se bo, Kitap taad oo: «Taa naase Yaudge se bo, jee oop 6aa se paac naaj Raa.»

25 Ken naai jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, *kojn pondi^S se os aay naan Raa ki. Num ken naai jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, ken naai oiga koj pondoo kic bo kojn pondi se aan goo nakn cere.

26 Oo debm oj te pond ey jaay ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki jiga se, naan Raa ki se, naan aan goo debm ken ojga koj pondoo.

27 Oo naai ken j'ojiga koj pondoo oo 'jeel Ko Taar Raa jaay ing do ki jig ey se, debm ken j'ojin te pond eyo oo ing do Ko Taar Raa ki se, utu ai kojn booro doi ki.

28 Anum kod Yaud mala mala naan Raa ki se, ken j'aakin ute kaama bo k'jeelin eyo oo kojn pond mala mala kic bo aan goo ken jikilimge lee toj se eyo.

29 Daala kodn Yaud mala mala se, debm ken Raa terlinga terl maakina oo kojn pond mala mala se le, nakn ken *Nirl Salal ted maakn debkilim ki. Bin num debm bin se, je jikilimge bo an taom eyo, num Raa bo an taomoo.

† 2:7 Aak KKR 62.13. ‡ 2:24 Aak Eza 52.5. § 2:25 Kojn pond ken Yaudge lee oj se taad oo naade tedga gen Raa.

3

**Raa tuj ɔrmin̄ eyo*

1 Bin num debm ken kɔd Yaud tap 6o beɛn̄ dī? Ɔo *kɔjn̄ pɔnd̄ ken naan̄ ɔj se, jigin̄ dī?

2 Deere, nakgen se ken j'aakiñ num noogde aak eyo. Nabo 'booy m'ai taada. Deet deet se nakñ ken Raa utu keɔ se, naan̄ taad̄iño Yauɔge tu.

3 Anum Yaudgen metinge jaay tuj ɔrmd̄e ro taar ken se, naan̄ kic kɔñ tujñ ɔrmin̄ bin ne?

4 Kese gɔto! Ken jikilimge paac teɔ jee taar-kɔɔbge kic 6o, Raa se naan̄ daayum taad taar met ki. Taa naan̄ se 6o Kitap taad ɔo:

Naai Raa se, taar ken naai taad se taar se 6o jeege jeelin̄ taar met ki.

*Gɔtn̄ kɔjn̄ bɔɔr ki kic 6o, naai nam tap 6o kɔñ kɔñ taar jaay ai kɔkñ mindi eyo.**

5 Ken naase jaay 'taadki ɔɔki *kusin̄ ken k'lee k'tɛdki se 6o, ɔl jeege jeel Raa debm daan ki, ken bin se, j'asen tɛrl ɔo dī? Bin num ken Raa jaay lee dabar jeege taa kusin̄dege se, nakiñ teɔn̄ met ki ey ɔaamo? (Ɔo taar maam m'taad̄sen ese se, kɛse taar ken jikilimge 6o lee taada.)

6 Anum gɔto! Raa se, naan̄ teɔ nakge ute doobina. Bin ey num naan̄ kɔjn̄ bɔɔro do jeege tu ɔo dī?

7 Gɔtn̄ metin̄ jee kuuy 'kɔñ taad̄n ɔo ken maam m'tɛd̄ nakñ met ki ey sum 6o ɔl jeege jeel Raa se taad taar met ki ɔo *nookin̄ se, anum gen̄ dī jaay j'ɔjum bɔɔro dom ki aan̄ gɔo debm kusin̄ se?

8 Ken bin num j'aki kɔñ taad̄n j'ɔɔki: «'Tɛdki kusin̄ k'baaki ute naanjege, ɔo te kusin̄jege se ano 6aa ute beɛ.» Taargen se jee ken lee taad taar in̄g kus roje ki se 6o taad ɔo naaje 6o k'lee k'dooy jeege ute taargen bin se. Ɔo jee se 6o, bɔɔro utu kooɔn̄ dode ki.

9 M'tɔnd̄ metse tu naaje Yauɔge se, k'cirki jee ɔɔp 6aa se paac la? Gɔto. Taa taar se maam m'taad̄ga taad̄ metina m'ɔo: naaje Yauɔge ute jeegen Yauɔge ey paac se, kusina ɔk tɔɔgɔ dojege tu.

10 Taa naan̄ se 6o Kitap taad ɔo:

Debm daan ki naan̄ Raa ki se gɔto; kalan̄ kic 6o gɔto.

11 Maakñ jikilimge tu se, nam jaay jeel nakñ met ki se, kalan̄ kic 6o gɔto.

Ɔo nam jaay je doobm an jeel Raa kic le, gɔto.

12 Naade se paac tɛrlga naaga Raa ki ɔo naade paac iigga.

Maakde ki se, debm jaay 'teɔn̄ beɛ jeege tu gɔto, kalan̄ kic 6o gɔto.†

13 Yo maakñ baad̄ ki jaay ruumga oot in̄g kus se,

taar ken teec taarde ki se kic 6o, tec bin kici.‡

Ute taarde se naade lee aan̄ jeege dala.

Ɔo taar teec taarde ki se, tec aan̄ gɔo saam wɔɔjn̄ ken lee tɔɔl jeege se.§

14 Ute taardege se, naade naam jeege ɔo taad taar kataka jeege tu.*

15 Jɛde se le cɛɛp gen̄ 6aa tɔɔl jeege.

16 Gɔtn̄ naade aanga tak 6o, naade tuj nakge ɔo ɔɔd̄yɛɛbm jeege.

17 Doobm ken naade an king lapi ute jeege tap 6o naade jeel eyo†.

18 Naade se, jeegen ken beer Raa ki eyo‡.

19 K'jeelki, *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay taad se taad ute jeegen jeel Ko Taar Raa ese se. Taa naan̄ se 6o debm jaay 'kɔñ taar jaay an kɔɔdn̄ don̄ naan̄ Raa ki se gɔto. Taa naan̄ Raa ki se jeege paac, jeel rode ki naade tujga.

20 Anum debm in̄g do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki sum 6o, 'teɔn̄ debm daan ki naan̄ Raa ki se, gɔto. Taa ute doobm Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, ɔlde 6o naade jeel kusin̄ sum.

Debkilimi 'teɔn̄ ɔo dī jaay teɔn̄ debm aak beɛ naan̄ Raa ki

(Gal 2.15,16, 3.8-14,22-29; Ep 2.7-9)

21 Anum ɔorse se jaay 6o, Raa taadga doobm ken debkilimi 'teɔn̄ aak beɛ naanin̄ ki. Ɔo doobm se, ɔlin̄ eyo ute nakñ ken *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ɔo k'tɛd̄ se. Ko Taar ese se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ute jeegen taad taar teeco taar Raa ki kic 6o do dɔk̄in̄ se, taadoga saad̄in̄ jeege tu.

22 Nakñ ken ɔl debkilimi teɔn̄ aak beɛ naan̄ Raa ki se, kaal maakñ do Isa *al-Masi ki. Taa naan̄ se 6o jeegen paacn̄ ken aalga maakde do Isa al-Masi ki se naan̄ teɔd̄fenga jee aak beɛ naan̄ Raa ki, taa Raa se le, naan̄ beɛr nam eyo.

23 Taa jikilimge paac se le teɔga *kusina naan̄ Raa ki ɔo teɔga dɔk̄ ute Raa ɔo kɔñ kaan̄ maakñ *nookin̄ ki eyo.

24 Num Raa ute beɛn̄ se, naan̄ teɔd̄fen teɔga aak beɛ naanin̄ ki se, cɛre. Ɔo ute doobm Isa al-Masi se 6o, naan̄ dugdenga dode.

* 3:4 Aak KKR 51.6. † 3:12 Aak KKR 14.1-3. ‡ 3:13 Aak KKR 5.10. § 3:13 Aak KKR 140.4. * 3:14 Aak KKR 10.7. † 3:17 Aak Eza 59.7. ‡ 3:18 Aak KKR 36.2.

²⁵ Al-Masi se, Raa oliŋ taa 'kediŋ ron *serke taa naajege ɔ moosiŋ se tugjeki kusiŋjege naajegeŋ ken j'aalkiga maakjege do Isa ki. Ute naaŋ se ɔ Raa taad jeege tu ɔ naaŋ se debm daan ki, taa kusiŋ ken jeege lee tedi do dakiŋ se, Raa jeele naɔ kaad ken se naaŋ dabardən te eyo.

²⁶ Kaad ken se, Raa uɔoga bia jeege tu. ɔ ɔ borse naaŋ taad jeege tu ɔ naaŋ se, debm daan ki. Bin ɔ naaŋ taad jeege tu ɔ naaŋ se debm daan ki ɔ jeegeŋ ken aal maakde do Isa ki se, naaŋ tediŋga jee aak beɛ naaniŋ ki.

²⁷ Ey num debm took iŋg do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki te doobiŋ se, naaŋ koŋ tɔom roŋa naɔ debm 'koŋ tediŋ naaŋ se goɔ. Taa di? Taa debkilimi se ken naaŋ aal maakiŋ do Isa al-Masi ki se, ɔ aay cir ken naaŋ iŋg do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki.

²⁸ 'Jeelki, jikilimge jaay Raa aakde aak beɛ naaniŋ ki se, taa naade ɔ tookga Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ɔ iŋg do ki eyo, num taa naade ɔ aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

²⁹ Bin num, Raa se gen Yaudge kaliŋ ki sum la? Goɔ. Naaŋ gen jeegeŋ ɔaa se kici. Taa Raa se naaŋ gen jeege paac.

³⁰ Raa se, naaŋ kalar lak ɔ ute Yaudge, ey le jeegeŋ Yaudge eyo, paac se, debm jaay aalga maakiŋ do naaŋ ki se, tediŋga aak beɛ naaniŋ ki.

³¹ Ken k'taad jaay j'ɔɔ debm aal maakiŋ do Isa al-Masi ki jaay tediŋ aak beɛ naan Raa ki se, bin num naajeŋ k'l'uum j'aalga Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se naaŋ ki la? Goɔ. Naaje se j'uun j'ɔndiŋ kɔnd ɔ doobiŋ ki.

4

**Abraam tedi ɔ di jaay tedi aak beɛ naan *Raa ki
(Gal 3.6-9,29; KKR 32)*

¹ K'saapki tu do bubje Abraam ki se. Naaŋ mala tap ɔ ɔŋga di gen naaŋ debkilim ki sum se?

² Ken naaŋ jaay tediŋga tediŋ naabm jiga naan Raa ki sum ɔ tediŋ debm aak beɛ naan Raa ki se, naaŋ 'koŋ tɔom roŋa. Num gaŋ naan Raa ki se, naaŋ 'koŋ tɔom roŋ eyo.

³ Taa naaŋ se ɔ Kitap taad ɔ: *Abraam took aal maakiŋ do Raa ki ɔ taa naaŋ se ɔ, Raa aakiŋ aan goɔ debm daan ki.**

⁴ 'Jeelki, debm tediŋ naaba se j'ɔgiŋ goɔ-tɔŋgiŋa. Nakŋ ken j'ɔgiŋ se aan goɔ j'ediŋsiŋ cer eyo, num j'ɔgiŋsiŋ taa naabm ken naaŋ tediŋ.

⁵ Ken debm jaay tediŋ naab eyo, naɔ aal maakiŋ do Raa ken tediŋ jee *kusiŋge aak beɛ naaniŋ ki se, kaal maakiŋ ken naaŋ aal do Raa ki se, tediŋ naaŋ tediŋga aak beɛ naan Raa ki.

⁶ Taa naaŋ se ɔ maakŋ kaa tɔom Raa ki se, Gaar *Daud taad taa maak-raapm deb ken tediŋ te naab diŋ eyo, num aal maakiŋ do Raa ki se. Debm ese se Raa aakiŋ aan goɔ debm daan ki. Goŋn se naaŋ deek ɔ:

⁷ *Maak-raapo jeege tun ken Raa tɔoldenga tujdege*

ɔ kusiŋdege se naaŋ diriŋgiŋa naata.

⁸ *Maak-raapo deb ken Meljege tɔnd te metn kusiŋiŋ eyo†.*

⁹ Taar ken Gaar Daud taad se je taad ɔ: maak-raapo se jeege tun ɔjoga koj pɔndɔ kalde ki sum la? Goɔ. Maak-raapo jeege tun ɔj te pɔnd ey kici. Taa naaje k'taadseŋoga taaɔa Abraam tediŋ aak beɛ naan Raa ki se, taa naaŋ aalga kaal maakiŋ ɔ, do Raa ki.

¹⁰ Num ken Raa jaay aak Abraam aakiŋ beɛ naaniŋ ki se, kaad ken naaŋ ɔjga koj pɔndɔ lɔbu ɔj te ey le? ɔ kaad ken se, naaŋ ɔj te ey ɔɔto.

¹¹ Abraam se k'taadiŋ te taa *koŋ pɔnd ey ɔ, naaŋ tediŋga tediŋ aak beɛ naan Raa ki taa kaal maakiŋ ken naaŋ aal do Raa ki se. ɔ koŋ pɔndɔ se, keŋe Raa tediŋ nakŋ j'an kaakiŋ jeel ro ki, Raa se tediŋ naaŋ tediŋga aak beɛ naaniŋ ki ute kaal maakiŋ ken naaŋ aal doŋ ki se. Taa naaŋ se ɔ Abraam se tediŋga buŋj jee ɔj te pɔnd eyo ken aal maakde do Raa ki, taa naade kic tediŋga aak beɛ naan Raa ki.

¹² Abraam se naaŋ buŋj jeegeŋ ɔjga koj pɔndɔ kici, naɔ naade se kɔnd dode ɔ do koŋ pɔnd ki sum eyo, num naade kaal maakde do Raa ki aan goɔ gen buŋje Abraam se jaayo.

*Raa taadga ɔ naaŋ utu kediŋ naka jeege tun aal maakde doŋ ki
(Eb 11.8-19)*

¹³ Raa se naaŋ taadga taad *Abraam ki ɔ metjiliŋ ki ɔ utu aden kediŋ do naaŋa ute magaliŋ se naade ki. Ey num Raa ɔ aŋsiŋ kediŋ se taa naade ɔ took iŋga do *Ko Taar Raa ki eyo, num gaŋ taa Abraam took aalga kaal maakiŋ ɔ do Raa ki. Keŋe ɔ ken tediŋ naaŋ aak beɛ naan Raa ki se.

* 4:3 Aak Jen 15.6. † 4:8 Aak KKR 32.1-2.

¹⁴ Ken jee took ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki sum bo 'konj naan se num, debm aal maakin do Raa ki se kaal maakin se tedga nakj cere do nakj ken Raa taad do ute kedn jeege tu se kic le, 'tedga nakj cere.

¹⁵ Taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, jeege on ing te do ki jig ey se bo ol Raa maakin taarin dofe ki. Do ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay gots se, tuju kic bo, gots.

¹⁶ Taa naan se bo nakj ken Raa taado do utu kedn jeege tu se, debm aalga maakin do naan ki jaay bo 'konj nakj se taa Raa le ute been se, naan ed jeege tu cere sum. Bin bo nakj ken Raa do utu kedn metjil Abraam ki se, metjilin ken ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki kalin ki sum eyo, num metjilin ken aal maakde do Raa ki aan go gen Abraam se kici. Taa Abraam se, naan bugjege paac.

¹⁷ Taa naan se bo Raa taad Abraam ki maakj Kitap ki do: *Maam m'tediga naai 'tedga bugj metjil jeege dena*‡. Naan Raa ki se Abraam se naan bugjege taa naan aalga maakin do Raa ki. Do Raa bo debm ken dur jeege ken ooyga kooyo do naan bo debm ken taado ute taarin sum bo, nakge teda.

¹⁸ Ey num Abraam se konj kond don do dim ki eyo. Ute naan se kic bo, Abraam aay kaami ond don do Raa ki do naan aal maakin paac do Raa ki. Taa naan se bo naan tedga bugj metjil jee dena aan go taar ken Raa taadin do: *Metjil naai se, utu 'tedn den aak eyo*§.

¹⁹ Kaad ken se Abraam baarin ba ba nakj kaaru, naan gool nanja tak tak do mendin Sara kic le magalga 'konj koojn goon ey sum. Ute naan se kic bo, naan aal maakin paac do Raa ki.

²⁰ Anum Abraam se jeele nakj ken Raa taadinga do utu ansin ked se, Raa ansin keda. Naan naaj eyo, ok kaal maakin do Raa ki se toogo do naan *nook Raa.

²¹ Naan jeel maakin ki, Raa se, nakj naan taadga do utu an ked se, naan ok toogo an konj teda.

²² Ute naan se bo kaal maakin ken naan aal do Raa ki se, Abraam: *Raa aakin se debm daan ki.*

²³ Ken Kitap jaay taad do: *Raa aakin debm daan ki se*, taar se taad ute Abraam kalin ki sum eyo,

²⁴ num taar se taad ute naajege kici, ken Raa utu ajeki tedn jee aak bee naanin ki se kaad ken naajege j'aalkiga maakjege do Raa ken duro Meljege Isa daan yoge tu se jaayo,

²⁵ do naan bo on jeege toolin taa *kusinjege do Raa se durinoga daan yoge tu taa j'aki tedn jee aak bee naanin ki.

5

*Isa okjeki taasa ute *Raa*

(1Pr 1.3-9; 1Jn 4.9,10)

¹ Deere, Raa tedjeki jaay j'aki bee naanin ki se, taa naajege j'aalkiga maakjege don ki. Do ute Meljege Isa *al-Masi se, naajege j'onjkiga toose ute Raa.

² Naajege k'jeelki ute kaal maakj ken j'aalki do Isa ki se bo, Isa oljeki k'j'onjkiga bee Raa do bee Raa se bo, borse naajege j'ingki do ki. Do naajege maakjege raapo do kond do ken j'ondki do Raa ken utu ajeki kol maakj *nookin ki se.

³ Anum naajege maakjege raapm taa naan se sum eyo, ter daala ken dubar aanga dojege tu kic bo, naajege maakjege raapo. K'jeelki dubar se, naan ed kaay kaama taa j'aki tedn jee toogo.

⁴ Do kaay kaama se ted deba ted debm mec. Taa naan se bo naajege k'tedkiga jee mec do j'ondkiga dojege do Raa ki.

⁵ Kond do ken j'ondki do Raa ki se, cer eyo taa Raa se edjeki maak-jen den aak eyo maakjege tu se, ute *Nirl Salal ken naan edjeki se.

⁶ Deere, naajege do dakin se, naajege j'okki doobm ken j'an ki koodn dojege eyo. Anum kaadn ken Raa ondin jaay aan doobin ki se, al-Masi baado ooy taa naajegen jee *kusinge.

⁷ K'jeelki, debkilimi jaay on ron jaay j'an tolin taa debm ted naka ute doobin se, bere, tookin an tedn onno. Baat ey num, daan naan tookj j'an tool kic bo taa debm ken lee ted bee jeege tu.

⁸ Num gan aakki, Raa se taadga maak-jen do naajege tu! Kaad ken naajege k'jee kusinge se bo, Isa al-Masi baado ooy taa naajege.

⁹ Ute moosin se, borse al-Masi tedjeki k'tedkiga aak bee naan Raa ki. Taa naan se, k'jeelki, Isa al-Masi se utu ajeki kaaja do maak-taar Raa se konj booy dojege tu ey sum.

¹⁰ Do dakin se, naajege k'jee taamooy Raage, num borse, ute yo Goonin ken ooy do kaag ki se, Raa okjekiga taasa ute naana. Ken naajege jaay j'okkiga taasa ute Raa num, met kando ute dur Isan ken duro daan yoge tu se, naan ajeki kaaja.

‡ 4:17 Aak Jen 17.5. § 4:18 Aak Jen 15.5.

11 Kese daar ara sum eyo, num ter ute doobm Meljege Isa al-Masi se, naajege maakjege raap aak eyo do Raa ki, taa borse Raa okjekiga taasa ute naan kici.

*Bubjege Adum ute Meljege Isa *al-Masi
(1Kor 15.21-22,45-49,56-57)*

12 'Booyki! Bubjege Adum kalin ki sum bo ken baano ute *kusiṇa do *duni ki. Jo kusiṇ ese se bo ken baano ute yo dojege tu. Taa naan se bo yo se utu tɔl jeege paac, taa jeege paac ok kusiṇa.

13 Kaad ken Raa edo te *Ko Taariṇ *Musa ki ey bort se, kic bo kusiṇ utu do duni ki tap. Naḅo aan goḅ Raa taad te Ko Taariṇ jeege tu ey bort se, taa kusiṇ naade ted se, Raa tond te metn kusiṇde eyo.

14 Ute naan se kic bo iin do Adum ki bini aan do Musa ki se, jeege paac yo ok tɔḅḅo dode ki. Ey num naade se ted te kusiṇ tec aan goḅ gen Adum se eyo ken baate tookṇ taar Raa se, ute naan se kic bo, naade lee ooy kooy tap. Ey num Adum se, naan tec aan goḅ debm ken utu ade ḅaa se.

15 Num gan kusiṇ ken Adum ted se, aas ute beḅ ken Raa ted jeege tu cere se eyo. Deere, taa kusiṇ deb kalan ted se bo, ol jeege dena utu ooy kooyo. Met kando beḅ Raa se den aak eyo jo jeege dena, naan tedden beḅ cere sum ute doobm deb kalan k'danṇin Isa al-Masi se.

16 Nakṇ ken Raa ed cere se, naan tec aan goḅ kusiṇ ken Adum baano do duni ki se eyo. Ute doobm ken Adum tujṇno deet deet se bo ol Raa koṇṇ bɔɔɔ do jeege tu paac. Num ken Raa jaay ted beḅ jeege tu se, ken jeege bo kusiṇdege den aan goḅ di kic bo, naan ted jeege aak beḅ naaniṇ ki jo bɔɔɔ koṇ kooḅ dode ki ey sum.

17 Deere, ute kusiṇ deb kalan lak sum bo yo aan do jeege tu paac, met kando ute Isa al-Masi kalin ki sum bo, Raa ted beḅ dena jeege tu. Beḅ se, naan teddesiṇ cere sum jo naan teddenga naade tedga aak beḅ naaniṇ ki. Jo ute Isa al-Masi se, naade kɔsn gaara jo ḅaa ting ute naaṇa.

18 Taa kusiṇ Adum ken ted kalin ki se ol bɔɔɔ ooc do jeege tu paac. Bin bo ute naabm Isan kalin ki ken tedṇ ute doobiṇ se sum bo, naan doḅ do jeege maakṇ kusiṇ ki jo edden kaaja.

19 'Booyki! Do doḅin se deb kalan sum bo baate tookṇ taar Raa jo ol jeege ute dende ted jee kusiṇge. Gan Isa se, naan kalin ki sum bo debm took taar Raa jo ute naan se, ted jeege dena ted aak beḅ naan Raa ki.

20 Ken Raa jaay edo Ko Taariṇ Musa ki sum se, kusiṇ se ziid ḅaa ute naaniṇa. Num gan gotṇ jaay kusiṇ ziid ḅaa ute naaniṇ se, beḅ Raa se ziid cir kusiṇ se daala.

21 Taa naan se bo aan goḅ kusiṇ baano te yoa do jeege tu se, borse se beḅ Raa kic tedga jikilimge aakga beḅ naan Raa ki. Bin bo ute doobm Meljege Isa al-Masi se j'aki koṇ *kaaja gen ting daayum.

6

**Kusiṇ se ok tɔḅḅo dojege tu ey sum
(Kɔl 3.1-10)*

1 Anum j'aki taadn j'ɔki di? Naajege j'aki lee tedn kusiṇ bo taa beḅ *Raa se 'ziidn tedn den la?

2 Gɔto! Taa naajege se aan goḅ jeegegen ooyga kooyo jo ute kusiṇ se le, k'gaanḅkiga. Bin num, j'aki kiṅg maakṇ kusiṇ ki jo di daala?

3 'Jeelki ey la? Ken naajegen paacṇ jaay *k'batizjekiro se, naajege k'tedkiga kalan ute Isa *al-Masi. Kaad ken se naajege j'ooykiroga tele ute naaṇa.

4 Ute *batem ken k'batizjeki se, naajege j'ooykiga ute naaṇa jo k'duubjekiga ute naan kici. Aan goḅ Raa Bubjege duro al-Masi daan yoge tu ute tɔḅḅin se, naajege kic bo, naan terljekiga kiṅgiege tedga kiji.

5 Deere, naajege se j'ooykiga kalan ute naaṇa. Jo aan goḅ naan duro daan yoge tu se, naajege kic j'utu j'aki dur daan yoge tu aan goḅ gen naan se kici.

6 K'jeelki, aan goḅ Isa k'tɔliṇ do kaag ki se, naajege ute kiṅgiegen do doḅin se kic bo j'ooykiroga ute naaṇa tele. Taa naan se bo daa rojegen ken aljeki k'tedki kusiṇ se, 'kɔṇ tɔḅḅo dojege tu ey sum. Bin se, naajege j'aki koṇ tedn bul gen tedn kusiṇ ey sum.

7 Deere, debm ooyga se, doḅḅinga ute kusiṇa.

8 Anum ken naajege jaay j'ooykiga ute al-Masi se, k'jeelki j'aki ḅaa kiṅg ute naaṇa kici.

9 K'jeelki, al-Masi jaay ooy duro daan yoge tu se, mɔɔtn naan 'koṇ kooy eyo, taa yo se ok tɔḅḅo doṇ ki ey sum.

10 Num Isa se ooyga jo naan ooy se je-kalan sum taa kusiṇ jikilimge jo mɔɔtn naan kooy ey sum. Jo borse jaay naan utu iṅg zeeḅ se kiṅg naan iṅg se, gen Raa.

11 Jo naase kic bo iṅki aan goḅ jeegegen ooyga kooyo ken 'gaanḅkiga ute kusiṇa. Jo borse iṅki kiṅg gen Raa, taa naase 'tedkiga kalan ute Isa al-Masi.

¹² ʒnte kənki kusiŋ kəkŋ tɔɔɔ do daa rose ken utu kooy se ɔɔ ʒnte 'tedki nakŋ naaŋ ɔɔ je se. 'Jeelki, ɔii kalaŋ se, naase utu aki kooyo.

¹³ ʒnte 'kənki doobo daa rose ki dimiŋ kalaŋ kic ɔɔ ʒnten 'tedn kusiŋa; ɔɔ ʒnten 'kənkiŋki *Bubm sitange an lee tedn kusiŋa; num gaŋ ʒŋki rosege paac kaam ji Raa taa naaŋ an tedn nakgen ute doobiŋa, aan gɔɔ jeegen ooy duroga duru daan yoge tu.

¹⁴ Bin num kusiŋ se kəkŋ kəkŋ tɔɔɔ dose ki ey sum, taa naase se iŋgki do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey sum, num naase se iŋgki ute beɛ geŋ Raa.

Naajege k'tedkiga bul Raage

¹⁵ Kese tap ɔɔ je taadn ɔɔ di? Aan gɔɔ naajege le k'l'iŋgki do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki eyo, num naajege le k'l'iŋgki ute beɛ Raa sum se, bin num j'aki kəkŋ tedn *kusiŋa aan gɔɔ ken maakjege je la? Goto!

¹⁶ 'Jeelki, ken naase jaay ɔɔpkiga kaam ji nam ɔɔ 'tookki taariŋ se, naase 'tedkiga bul debm ken naase 'tookkiŋki taariŋ se. Taa naaŋ se ɔɔ ken kusiŋ jaay ɔk tɔɔɔ dose ki se, naase 'tedkiga bulu gen tedn kusiŋa ɔɔ kusiŋ naase 'tedki se, asen kol yo ki. Anum ken naase jaay 'took uunki taar Raa se, kese naase 'tedkiga bul gen Raa ɔɔ naaŋ asen tedn aki kaakŋ beɛ naaniŋ ki.

¹⁷ Do dakiŋ se, naase iŋgiro bulu gen tedn kusiŋa, num gaŋ ɔɔse, naase 'took uunkiga ute maakse paac taar met ken k'dooyenso se. Taa naaŋ se, k'tɔɔmki Raa!

¹⁸ Naase se Raa ɔɔdsenga dose naatn maakŋ kusiŋ ki. ʒɔ ɔɔse naase 'tedkiga bul Raa gen tedn nakgen ute doobiŋa.

¹⁹ Ken maam jaay m'taadsen ute nakgen jikilimge lee ted se, taa naase 'booy ɔkumki yɔkɔd eyo do taarge tun maam m'lee m'taadsen se. Aan gɔɔ naase ʒŋkiro rose gen tedn nakgen aak kusu ɔɔ jig eyo ken ɔse naase iŋgki kiŋg gɔɔdiŋ naan Raa ki se, ɔɔse ʒŋki rose 'tedki bul Raa gen tedn nakgen ute doobiŋa; kese ɔɔ ken asen tedn jee *salal.

²⁰ Ken naase iŋgiro bulu gen tedn kusiŋ se, nakŋ jaay asen kol naase aki tedn nakŋ te doobiŋ taa tɔɔɔ se, goto.

²¹ Anum kusiŋ ken naase 'tedkiro se tap ɔɔ ʒŋkiga di ro ki? Taa nakgen naase iŋg 'tedkiro se, ɔɔse ɔseno maakŋ ɔkəkŋ ki. 'Jeelki nakgen se ɔl jeege maakŋ yo ki.

²² ʒɔ gaŋ ɔɔse Raa ɔɔdsenga dose naatn maakŋ kusiŋ ki ɔɔ 'tedkiga ɔɔiŋge. Bin num ɔɔse Raa tedŋsenga 'tedkiga jee salal ɔɔ naase utu aki kəkŋ *kaajŋ gen daayum.

²³ Aan gɔɔ debm tedga naaba num j'ɔgiŋ gɔt-tɔŋgiŋ se, bin ɔɔ debm tedga kusiŋ se kusiŋiŋ se, bediŋ yoa. Num gaŋ Raa se, kaajŋ gen daayum se, naaŋ ɛdjesiŋki cere taa naajege k'tedkiga kalaŋ ute Meljege Isa *al-Masi.

7

*Jee al-Masige se, *Raa ɔɔdɛga dɔde do doobm jikilimge tu*

(Ep 5.25-31; Gal 2.19,20)

¹ Genaaŋge, m'je m'asen taadn ute doobm ken jikilimge lee uuno ɔɔ maam m'jeele doobm se naase kic 'jeeliŋki, doobm jikilimge lee ted se ɔk tɔɔɔ do debkilim ki kaad ken naaŋ utu zɛɛr sum.

² 'Booyki m'asen taada: menda jaay ɔkga gaaba se. Kaad ken jaay gaabiŋ utu iŋg zɛɛr se, doobm jikilimge lee ted se, gaasiŋ gen ɛsn gaabiŋa. Num ken gaabiŋ jaay ooyga se, doobm jikilimge lee ted se, ɔk tɔɔɔ doŋ ki ey sum ɔɔ naaŋ kəkŋ kəkŋ gaabm kuuy.

³ Anum ken gaabiŋ utu zɛɛr sum ɔɔ, naaŋ teec ɔaa ɔk gaabm kuuy se, j'aŋ danŋiŋ mend keesn gaaba. Num ken gaabiŋ jaay ooyga se, doobm ken jikilimge lee ted se ɔk tɔɔɔ doŋ ki ey sum. Ken naaŋ ɔk gaaba kuuy kic ɔɔ, j'aŋ kəkŋ danŋiŋ mend keesn gaaba ey sum.

⁴ Genaaŋge, naase kic 'tecki bini. Naase se, *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se ɔk tɔɔɔ dose ki ey sum taa naase ooykiga ute *al-Masi. ʒɔse naase se 'tedkiga metn deb kuuy, naaŋ se al-Masi ken Raa duriŋoga daan yoge tu se, taa naaŋ se ɔɔ naajege j'aki tedn nakgen tɔɔl Raa ki.

⁵ Deere, do dakiŋ se, naajege k'tedkiro nakŋ ken daa rojege ɔɔ jea. ʒɔ nakgen ɔk tɔɔɔ do rojege tu se ɔɔ ken ɔlki k'tedki nakgen ken ajenki kol yo ki.

⁶ Do dakiŋ se, naajege j'iŋgiro bulu do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se, num ɔɔse naajege se aan gɔɔ jee ooyga kooyo naɔo al-Masi ɔɔdjekiga dojege maakŋ Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay tedjeki bulge se. Bin ɔɔ naajege ɔɔse j'ɔŋkiga doobm kiji gen tedn naabm Raa. ʒɔ doobm se, *Nirl Salal ɔɔ taadjesiŋki. Bin num naajege se, k'tedki naabm Raa se ute Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay k'raaniŋoga raan do dakiŋ se eyo, taa doobm se kaadiŋ deelga.

*Naabm ken *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki tɛda*

⁷ Tap ki num j'aki taad j'ɔki di? Ken ɔl jeege ted *kusiŋ se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki la? Goto! Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se kusiŋ la? Goto! Num ken ɔlum jaay maam m'jeel

kusiñ se Ko Taar ken Raa edo Musa ki. Num ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay taad oo: *ᵑᵑᵑᵑᵑᵑ*, * ey se ken maam m'doñ kic num, m'jeeliñ nakñ se m'ted te kusiñ eyo.

⁸ Num ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki jaay taadum m'jeel kusiñ sum se, kusiñ oñ doobo oo olum m'baag doñ napar nakgen 6aa se paac. 'Jeelki, ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki se jaay goᵑo se, kusiñ kic 6o, goᵑo.

⁹ Do dakiñ ken maam m'jeel te Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, maam m'utu m'ing zeeɛ. Num ken Ko Taar Raa edo Musa ki taadum nakgen gen teda sum se, kusiñ 6aado taad tooññ dom ki,

¹⁰ oo kusiñ ken ok tooᵑo dom ki se, tedum maam m'ooyga. Oo maam ken debm m'ooyga kooy se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey num am kedñ kaaja se, 6orse, olumga yo ki.

¹¹ Ute doobm nakgen Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad oo gen teda se, kusiñ oñ doobo oo derlum olum m'tedñ kusiña oo toołuma.

¹² Ey num Ko Taar ken Raa edo Musa ki se doobm *salal oo nakgen naañ taad oo gen ted se kic 6o, salal, ute doobiña oo jiga.

¹³ Bin num nakñ jigan ese se 6o tedsa nakñ ken am tooł la? Goᵑo! Num gan ken toołum se, kusiña. Ute nakgen jiga se 6o, kusiñ oñ doobo gen toołuma. Bin jaay 6o k'jeele kusiñ se, naañ kusiñ deer deer. Anum ute Ko Taar ken Raa edo Musa ken taadjeki oo j'oñte 'tedki kusiñ se, ute naañ se 6o, kusiñ taad naabiñ tood tal oo naañ se, kusiñ aak eyo.

Kusiña se ok tooᵑo do jikilimge tu

¹⁴ K'jeelki *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se iño goᵑn Raa ki, num maam le, goon debkilim sum oo *kusiñ se, tedumga maam tedsa buliña.

¹⁵ Deere, nakñ maam m'ted se m'ond te metiñ eyo, taa maam m'ted nakñ ken maam m'je eyo; ey num nakñ maam m'je, tap 6o maam m'oñ tediñ eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'ted nakñ ken maam m'je ey se, bin se maam m'jeele Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, naañ jiga.

¹⁷ Anum ken olum jaay m'tedñ nakñ jig ey se, maam mal eyo, num kusiña ken utu maakum ki se 6o, olum m'tedñ naañ se.

¹⁸ Maam m'jeele maakñ maam goon debkilim ki se, nakñ beɛ tap 6o goᵑo. Taa maam se m'je m'tedñ nakñ beɛ, na6o maam m'ok tooᵑñ gen tediñ naañ se eyo.

¹⁹ Deere, beɛ ken maam m'je se, tap 6o maam m'oñ tediñ eyo; gan kusiñ ken maam m'je ey se 6o, maam m'lee m'tediña.

²⁰ Ken maam jaay m'ted nakñ ken maam m'je ey se, kese maam mala 6o tediñ ute maakum eyo, num kusiñ ken maakum ki se 6o, olum m'ted naañ ese.

²¹ Maam m'jeeliñ ute maakum se, beeki num, m'tedñ nakñ beɛ, na6o kusiñ se ok tooᵑo dom ki oo olum 6o gen tediñ kusiñ sum.

²² Saapm maam ki se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki se toołumi.

²³ Num maam m'naam maakum ki ne ðim kuuy ken ok tooᵑo oo oñ oñum saapum oñ ted nakñ beɛ eyo oo kusiñ se 6o tedum m'tedsa bulu gen tediñ nakgen jig eyo.

²⁴ Maam se kapiñ toołuma! Num nana jaay am kooᵑn doma maakñ daa ro ken am kol yo ki se?

²⁵ Kese ute doobm Meljege Isa *al-Masi! Bin num k'toomki Raa!

Taa naañ se 6o ute saapum se maam m'je m'ted nakñ beɛ; num gan maakñ daa rom ki se, kusiñ se ok tooᵑo dom ki.

8

*Jeegen ok *Nirl Salal maakde ki*

(Gal 3.13-14, 5.16-25)

¹ Ter daala, 6orse, jee ken tedsa kalañ ute Isa *al-Masi se, mootn *Raa aden koññ booro doᵑe ki eyo.

² Taa maam m'tedsa kalañ ute Isa al-Masi se, Nirl Salal ken ok tooᵑo se, edumga kaaja oo oᵑᵑumga doma maakñ *kusiñ ken ok tooᵑo dom ki oo am kolum maakñ yo ki se.

³ *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, oko tooᵑñ gen kooᵑn kusiñ eyo. Taa jikilimge kic le oko tooᵑo gen boobm kokiñ Ko Taar ken Raa edo Musa ki se eyo. Num gan Raa mala 6o, tediñ ute doobm ken naañ olo Goon maakiña oo Goon maakiñ se uuno ro tec gen jikilimge oo ed ron *serke taa kusiña. Ute naañ se Raa oñ booro ooc do Gooniñ ki taa kooᵑn kusiñ jeege.

⁴ Raa tedsjeki naañ se, taa naajegen ken k'lee k'tedki nakñ ken daa rojege je se eyo, num naajegen Nirl Salal lee tooᵑjeki se 6o, taa nakñ ken Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad se j'aniki tediñ ute doobiña.

⁵ Deere, jee ken lee aan goo ken daa roᵑe 6o je se, naade saap do nakgen tun daa roᵑe jea. Oo jee ken Nirl Salal 6o tooᵑde se le, naade saap 6o do nakge tun Nirl Salal 6o je se.

* 7:Aak Ekz 20.17.

⁶ Anum debm saap do nakge tun daa ro 6o je se, an kɔl yo ki. Num ganj debm saap do nakge tun Nirl Salal je se, naan 'kɔn kaaja ute lapia.

⁷ Taa jee ken je nakɔn ken daa rode 6o je se, jee se jee taamooy Raage. Ko Taar Raa se naade took inj do ki eyo taa naade se le ɔn aasin eyo.

⁸ Jee ken saap 6o do nakge tun daa rode 6o je sum se, naade kɔn tɔɔl Raa ki eyo.

⁹ Anum naase se ingki aan gɔɔ ken daa rose 6o je se eyo, num aan gɔɔ ken Nirl Salal 6o jea, taa naase se, nanja nanja kic 6o *Nirl Raa se utu maakin ki. Ɔo debm jaay ɔk Nirl gen al-Masi ey se, naan se debm naan eyo.

¹⁰ Ken al-Masi utu maakse ki se, taa kusin se daa rose se utu 'kooyo. Num aan gɔɔ Raa tedsenga aak beɛ naanin ki se, Nirl Salal se edsenga kaaja.

¹¹ Ken Nirl Raa ken duro Isa daan yoge tu se jaay utu inj maakse ki num, Raa ken duro Isa al-Masi daan yoge tu se, ute Nirlin ken utu maakse ki se, 'dur rosen ken utu kooy se daan yoge tu kici.

¹² Taa naan se 6o, genaamge, Raa je ɔo tak 6o j'aki king aan gɔɔ ken Nirl Salal 6o jea, num j'ɔnte kingki aan gɔɔ ken daa rojege 6o je se.

¹³ Taa ken naase jaay ingki aan gɔɔ ken daa rose 6o je se, naase utu aki kooyo. Num ken naase jaay ɔnki Nirl Salal 6o tɔɔde se, nakɔn ken daa ro ɔlsen 'lee tɔdki se, naase anki resn naata ɔo naase aki kaaja.

¹⁴ Taa jee paacɔn ken Nirl Raa tɔɔdde se, naade se tɔdga gaan Raage.

¹⁵ Nirl Raa, ken edsɛn se taa asen tɛdn bulge eyo ɔo jee ken ɔk 6eere maakde ki eyo, num Nirl Raa se, tɛdsenga 'tɔdkiga aan gɔɔ geninge mala. Ute Nirlin se 6o, naajege k'danɔi Raa j'ɔki: *Abba* ken je deekɔ ɔo: Bua.

¹⁶ Nirl Raa se 6o ken taadɔeki maakjege tu ɔo naajege se k'gaan Raage.

¹⁷ Deere, naajege k'geninge se, j'utu j'aki kɔn nakgen jig aak eyo ken naan bɔɔbin jeenge tu se ɔo nakɔn ken Raa bɔɔbin se gen al-Masi ɔo naajege se j'utu j'aki kɔn bedjege ute naan kici. Ken naajege jaay k'dabarkiga ute naan se, j'utu j'aki 6aa kend maakɔ *nookin ki kici.

*Raa utu kɔl geninge maakɔ nookin ki
(jn 10.27-30)*

¹⁸ Maam m'jeele, dubarjegen ken borse jaay, k'dɔɔjin ute doobm jaay Raa utu ajeki taadn *nookin se, dubar se paac paac aas dim eyo.

¹⁹ Taa nakgen Raa aal paac se, inj aak kaama booy nunj ki, Raa utu 'taadn geninge jeege tu tal.

²⁰ Nakgen ken Raa aaldeno paac se, 'tɔdga nakɔn cɛɛ ɔo kɛse naade malinge 6o je eyo, num tɔɔgn kuuy 6o tɛdden naade tɛdn nakɔn cɛɛ. Ɔo ute naan se kic 6o, Raa eddenga nakɔn ken naade an kond dode ro ki.

²¹ Taa bii kalan se, nakgen Raa aalo paac se, naan utu adɛn kɔɔdn dode naatn maakɔn ken ɔk tɔɔgɔ dode ki ɔo tɛdden naade 'ruumu ɔo naade utu kɔn dode aan gɔɔ gaan Raagen utu kend maakɔn nookin ki.

²² K'jeelki, bini borse kic 6o nakgen Raa aalde paac se, utu dabara dabara aan gɔɔ mend diig 6aa 6aa koojo.

²³ Anum naade kaldɛ ki sum 6o dabar eyo, num naajegen j'ɔnkiga *Nirl Raa deet deet ɔo naan utu ajeki kɛdn nakgen kuuy kic se, naajege kic k'daayki aan gɔɔ mend 6aa 6aa koojo se. Kaad ken naajege j'utu j'aakki kaak kaam Raa ken utu ajeki kɔɔdn rojege naatn maakɔn dubar ki ɔo j'aki tɛdn geningen mala mala se.

²⁴ Deere, Raa se aajjekiga naɔo naajege j'ɔn j'aakki ey bɔrtɔ num naajege j'ɔndki dojege don ki. Ɔo nakɔn jaay j'aakinɔkiga ute kaamjege se j'ɔndki do, do ki ey sum, taa nakɔn jaay j'aakinɔkiga se, j'ɔnɔnkiga. Nanja jaay 'kɔnd don do nakɔn ken naan aakga kaak ute kaamin se? Nam 'tɛdn naan se tap 6o, gɔtɔ.

²⁵ Num naajege j'ɔndki do se, do nakge tun k'j'aakinɔki te ey bɔrtɔ ɔo ute naan se naajege j'aayki kaamjege j'ing j'aakki kaamina.

²⁶ Daala, naajegen ken j'ɔkki tɔɔgɔ doobm Raa ki ey se, Nirl Raa se 6o 6aadɔ noogjeke. Taa naajege se k'jeelki tɔnd metn Raa ute doobin eyo, num Nirl Raa 6o eem Raa taa naajege. Naan eemin ɔo daay des des se ute taargen cir taargen k'lee k'tɔndki metn Raa se.

²⁷ Ɔo Raa se le, naan jeel nanj maakɔn jikilimge ɔo jeel saapm *Nirl Salal se kici. Ɔo Nirl Salal se tɔnd meta taa jee naange. Naan tɔnd meta se aan gɔɔ ken Raa maakin jen ro ki.

²⁸ K'jeelki, nakɔn paacɔn ken aan do jeege tun je Raa se, Raa tɛdn paac aan kaama taa adɛn tɛdn beɛ. Do dɔkin tap 6o, Raa se uunoga kuun doa ɔo danɔn taa tɛdn nakɔn ken naan maakin jen ro ki.

²⁹ Taa kaad ken Raa utu aal kaal duni tap 6o, jeege ken naan adɛn tɛdn 'tecn Goonin se, Raa jealdenoga. Bin se, Goonin se tɛdn goon paragn gen genaagen dena.

³⁰ Ken Raa jaay uun doa gen tēdn nakn se, naan danje gen tēdn jeenge. Ɔ ken naan jaay danje sum se, naan tedde tedga aak beε naanin ki. Bin sum eyo, num naan nookdenoga kici.

Raa se jejeki aak eyo

³¹ Bin num j'aki taadn j'ooki di? Ken Raa jaay ute naajege num, ken ajeki cir tap 6o nanja?

³² Raa se, Goonin kic 6o naan onin baado ooy taa naajege paac. Ɔ ken Raa jaay edjeki Goonin mala se, deer deer naan ajeki kon kēdn nakgen 6aa se paac kic ey la?

³³ Jee ken Raa beε tooddenga tood tedga jee naange se, nanja 6o aden kōkn mindde? Ɔ jee se le, Raa mala 6o tedden tedga aak beε naanin ki.

³⁴ Bin num ken aden kōjn bōro dode ki se tap 6o, nanja? Goto! Taa Isa *al-Masi se ooyga taa naajege, ter Raa durinoga daan yoge tu ɔ borse, naan utu inɔ do ji daam Raa ki ɔ utu eem Raa taa naajege.

³⁵ Ken ajeki gaanj ute maak-je al-Masi se tap 6o di? Dubar la? Nakn ɔon deel do la? Jee ken lee ɔdjeki yeεjege se la? Bo la? Daaye la? Gōn jig ey ken utu kutn deba la? Lo yo ne? Goto! Dim jaay ajeki gaanj ute maak-je al-Masi se, goto.

³⁶ Aan gɔɔ taar ken Kitap taad ɔ:

Taa naai Raa se, bii-raa jeege je doobm ken ajen tɔɔɔ;

ɔ naaje se k'tec aan gɔɔ baatgen k'baado 6aa tɔɔɔ se.*

³⁷ Num ute toogj debm ken jejeki se, naajege k'cirki nakge paac.

³⁸ Maam se m'jeelin maakum ki deer deer: yoa, 'king borse, *kōdn Raage, nakgen ɔk toograan, nakgen borse ute kengen naan ki, nakgen paac ɔk toogdo jikilinge tu,

³⁹ nakgen raan ɔ kengen maakn naan ki, nakgen Raa aalin paac se, dim jaay ajeki kon gaanj ute maak-je Raa ken jejeki ute doobm Meljege Isa al-Masi se tap 6o, goto.

9

**Raa ute jeengen gaan *Israelge*

(Gal 4.22-31)

¹ Genaaenge, taa maam m'ute *al-Masi se k'kalan se, taar maam m'je taadn se met ki, ɔk taar-kɔɔ eyo. Ɔ *Nirl Salal kic taadum ɔ taarum se met ki ɔ maakum kic took do taarge tun se.

² Ɔ maam maakum tuj kasak kasak ɔ daayum nakn se ɔonum aak eyo.

³ Deere, gen genaamge se, ken doobo jaay kuuy goto num, on Raa am naama ɔ m'gaanj ute al-Masi, ken naan se jaay 'tēdn beε genaamge tun metjilje kalan se ɔ naade 'kon kaaja se, taa naan se maam m'tooko.

⁴ Naade se 6o gaan Israelge ken Raa beεr tooddeno taa tēdn geninge. Naade ki 6o Raa taaddeno *nookina, *doko ute naade, taaddeno *Ko Taar ken naan edo *Musa ki, taaddeno doobm ken naade an lee keeme ɔ taaddeno nakn ken naan utu aden kedā.

⁵ Naade se teeco metjil bugge tun do dōkina ɔ ken al-Masi jaay uuno ro debkilimi se, naan kic 6o teeco metjil bugge tun se. Ɔ al-Masi se, naan 6o Raa ɔ naan ting do nakge tun 6aa se paac, ɔ daayum jeege lee toomina. *Amin!

⁶ Bin num j'onte 'saapki j'ooki nakn ken Raa taado ɔ utu kēdn jeege tu se tedga nakn cere. Taa naan se 6o 'booyki. Gaan Israelge se, naade paac Israelgen mala mala eyo.

⁷ Gaan *Abraamge sum se dena, na6o naade paac se geningen aan gɔɔ ken Raa taadin se eyo. Taa naan se 6o, Raa taad Abraam ki ɔ: *Metjil Isaka se 6o, 'tedmetjil naai.**

⁸ Gōn se, Raa je taadn ɔ gaangen Abraam toojde se, naade paac gaan Raage eyo; num Raa taadnō geningen mala mala se, kēdgen ken Raa mala taadnga taad ɔ utu ansin ked se.

⁹ Nakn ken Raa taadin ɔ utu an ked se, naan deekin ɔ: *Baar kuuy kaadn ara bin se, maam m'utu m'ade terle ɔ m'kon mēdi Sara se te goon gaaba jin ki†.*

¹⁰ Bin sum eyo. 'Jeelki, Rebeka se geningen naan toojden di se bubjege tu Isaka ki.

¹¹⁻¹² Num Raa taad Rebeka ki ɔ: *Goon naai an koojn deet se utu 'tēdn bul gen debm baat se‡.* Kaad ken jaay Raa taad taar bin se, gaange se j'toojden te ey borto ɔ naade le on ted te jiga ey le *kusin ey bort kici. Ken Raa jaay taad bin se, taa naan se je taadn ɔ naan tēdn nakn ken maakin jen ro ki. Naan danj debm ken naan 6o beεr ɔdina. Ɔ debm ken naan beεr ɔdin se, taa naan 6o tedga ted nakn beε eyo.

¹³ Aan gɔɔ taar maakn Kitap ki Raa taad ɔ: *Maam m'jedoga *Yakub ɔ Ezo se, maam m'ɔɔd m'undinoga naatn.§*

¹⁴ Bin num j'aki taadn j'ooki di? Raa se tēdn nakge ute doobin ey la? Goto!

¹⁵ Taa naan se 6o, do dōkin Raa taad Musa ki ɔ:

Maam m'tēdn beε debm ken maam m'je m'an tēdn beε

* 8:36 Aak KKR 44.22. * 9:7 Aak Jen 21.12. † 9:9 Aak Jen 18.10, 14. ‡ 9:11-12 Aak Jen 25.23. § 9:13 Aak Mal 1.2-3.

³ Ɔo naade jedo te doobm ken Raa tedn jeege aak beε naanin ki se eyo. Num naade malinge 6o je doobm ken aden 'tedn aak beε naan Raa ki. Taa naan se 6o, doobm ken Raa ted jeege aak beε naanin ki se, naade baate tookn do ki.

⁴ Taa tɔɔgn gen *Ko Taar ken Raa sdo Musa ki ɔk do jeege tu se, *al-Masi 'daaringa taa jee paacn ken aalga maakde do al-Masi ki se, tedga aak beε naan Raa ki.

*Debm jaay aal maakin do *al-Masi ki se ɔnga kaaja*

⁵ 'Booyki taar ken *Musa raan do dɔkin maakn *Ko Taar ken Raa edino se, naan ɔo taargen Ko Taar Raa taad ɔo gen tɔda se: *Debm ken ted aasin ute doobin paac jaay 6o 'kon kaaja* *.

⁶ Num doobm ken ɔl jeege aal maakde do Raa ki jaay tedn aak beε naanin ki se, Kitap taad ɔo: *Ɔnte taadn ute maaki ɔo: «Nanja jaay 'kookn maakn raa ki» kɛse je deekn ɔo: nanja ade dan al-Masi ade booy do naan ki se.*

⁷ Ter ɔnte taadn ɔo: *nanja jaay booy 6aa maakn 6ee yoge tu, kɛse je deekn ɔo: nanja ade dan al-Masi ade teecn daan yoge tu.*

⁸ Num maakn Kitap ki taad ɔo: *Taar Raa se, naan gɔɔr ute naai; naan utu maaki ki ɔo taari ki.*[†]

Taar Raa ese 6o naaje k'lee k'taadn jeege tu j'ɔo j'aal maakde do Raa ki.

⁹ Ken naai jaay 'took ute maaki ɔo 'jeel Raa se duroga Isa daan yoge tu, ɔo 'taad naan jeege tu ɔo Isa se naan 6o Mɛli se, kɛse naai 'kon kaaja.

¹⁰ Taa ken naajeege jaay j'aalkiga maakjege do Isa ki se, k'tɛdkiga aak beε naan Raa ki. Ɔo ken k'taadki naan jeege tu j'ɔoki: naan 6o Mɛljege se, j'aki kon kaaja.

¹¹ Aan gɔo taar ken Kitap taad ɔo: *Debm jaay aalga maakin do naan ki se, sɔkon an tɔɔl eyo*[‡].

¹² Anum Yaudge ute Yaudge ey paac se naade ɔnga kaaja ute doobm kalan sum, taa naade paac se Mɛlde 6o ken kalan ese sum. Naan ted beε jeege tun paacn ken lee eemina.

¹³ Taa naan se 6o Kitap taad ɔo: *Debm jaay eem ro Mɛljege se, Mɛljege an kaaja*[§].

¹⁴ Ken bin num jeege jaay utu aal te maakde don ki ey ɔort se, naade an keem ɔo di? Naade kaal maakde don ki ɔo di? Ɔo ken nam jaay 6aado taadde te taarin ey se, ute doobm gay jaay naade 'booy ron se?

¹⁵ Ɔo ken j'ɔl te jee taadn Taar Raa gɔtde ki ey se, nanja jaay ade 6aa taadn taar se? Taa naan se 6o, Kitap taad ɔo:

Aakki! Jee ken 6aano ute Labar Jiga se, jeege maakde raap dode ki den aak eyo *.

¹⁶ Anum Labar Jigan ese, jee mɛtinge sum 6o took aal maakde do ki. Taa naan se 6o, debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi taad maakn Kitap ki ɔo:

Mɛlje, taar ken naaje k'taad jeege tu se, nanja 6o took uunga?[†]

¹⁷ Anum 'booyki: debm jaay took aal maakin do taar ken ese se, booy k'taadnga taar se jaayo. Ɔo taar ken naan booyin ese se, iino gɔtn al-Masi ki.

¹⁸ Anum m'tond metse tu: taar se, Yaudge booyin te ey la? Goto! Taar se naade booyinga aan gɔo ken Kitap taad ɔo:

Jeege 6aa taadga taar Raa se jeege tu gɔtn 6aa se paac,

ɔo taar se jee do naan ki paac booyinga.[‡]

¹⁹ Ter m'tond metse daala: mɛtn taar se tap 6o, gaan *Israelge booy okin te ey la? Deere, naade booy ɔkinga na6o baate tookn do ki. Taar se Musa 6o uuno mɛtin deete ɔo taadeno taar ken Raa ɔo:

Naase jeemge se, m'asen tedn aki ni ro jeege tun ren ren.

Ɔo m'asen tedn naase maakse asen taar do jeege tun jeel dim eyo.[§]

²⁰ Ter debm taad taar teeco taar Raa ki ron Ezayi se, aay kaamin bini taadden daala ɔo:

Maam Raa se, jee ken jem ey se 6o, ɔnumga.

Ɔo jee ken je te doobum ey se 6o, maam m'taadden roma. *

²¹ Gan ute gaan Israelge se Raa taad ɔo:

Bii-raa maam m'ɔl jim m'dan gaan Israelge m'ɔo ade 6aa gɔtum ki nabo naade se, jee naajn taarge ɔo baate tookn Taaruma.[†]

11

*Gaan *Israelge se *Raa baatde te eyo*

¹ Ter m'tond metse daala: bin num Raa se, baatega jeenge la? Goto! Naan baatden te eyo. Taa maam kic m'kɔd Israel, m'teeco metjil *Abraam ki ɔo m'teeco taa 6ee Benjamin ki.

* 10:5 Aak Lb 18.5. † 10:8 Aak Dt 30.11-14. ‡ 10:11 Aak Eza 28.16. § 10:13 Aak Jl 2.32. * 10:15 Aak Eza 52.7.

† 10:16 Aak Eza 51.3. ‡ 10:18 Aak KKR 19.4. § 10:19 Aak Dt 32.21. * 10:20 Aak Eza 65.1. † 10:21 Aak Eza 65.2.

² Bin num Raa se jeengen naan b̄eer t̄odd̄en do d̄ak̄in se, naan baat̄den te eyo. Ey num naase 'booyin̄ki te ey la, taar ken k'raan̄o maak̄n Kitap ki, ken taad̄ ute *Eli, debm ken taad̄ taar teeco taar Raa ki, kaad̄ ken naan sakak gaan Israelge ḡot̄n Raa ki, naan ɔɔ:

³ *Meluma, jee ken taad̄ taar teeco taari ki se, naade t̄odd̄enoga ɔɔ ḡot̄n ken k'lee k't̄ed̄i *serke se le, naade t̄oakinga naatn. ɔɔ maam le, m'ɔɔp̄ga m'kalum ki sum. ɔɔ naade je am t̄oob̄.**

⁴ Num Raa tap ɔɔ t̄erlin̄ ɔɔ d̄i? *Jeege dupu-cili se, maam m'b̄oabd̄enga ɔɔ naade se ɔɔ ɛrg te naan maraḡj k'daɔɔn̄ Baal ken jeege lee eemin̄ se eyo.*†

⁵ B̄orse kic ɔɔ, maak̄n gaan Israelge tu se, ɔɔp̄ga jeege c̄ok̄o ken Raa b̄eer t̄odd̄enga ute b̄eɛna.

⁶ Raa b̄eer t̄odd̄e se taa naade ɔɔ t̄ed̄ga nak̄j b̄ee eyo, num naan b̄eer t̄odd̄e se ute b̄eɛna, ken bin ey num, b̄ee Raa se k̄oɔj t̄ed̄n b̄ee ey sum.

⁷ Taar se tap ɔɔ je taad̄ ɔɔ d̄io? Gaan Israelge se nak̄j naade je se tap ɔɔ ɔɔ te eyo. Num jee ɔɔp̄m ken Raa b̄eer t̄odd̄enga t̄oob̄ se ɔɔ, ɔɔɔga nak̄j se. Num jee kuuy se le, t̄ed̄ga jee naaj̄n taarge.

⁸ Aan ḡoo ken Kitap taad̄ ɔɔ:
*Raa t̄ed̄den naade se jee taara ɛnd dode ki eyo,
deeb̄d̄enga kaamd̄e naade ɔɔ aak ɔk eyo
ɔɔ turumd̄enga bidege naade ɔɔ booy eyo;
bini jaaki kic ɔɔ, naade utu in̄ḡ ḡot̄n kin̄ḡdeki se sum.*‡

⁹ Maak̄n Kitap ki se, jee se Gaar *Daud kic ɔɔ taad̄ rode ki ɔɔ:
ɔɔn̄ kasdege se ad̄en t̄ed̄n aan ḡoo r̄eɛɛn̄ ken ad̄en t̄ond̄ k̄ok̄o.

ɔɔn̄ 't̄ed̄n aan ḡoo nak̄j ad̄en r̄ok̄j naade tooco ɔɔ ɔɔn̄ Raa ad̄en dabara.

¹⁰ *ɔɔn̄ Raa ad̄e t̄oob̄k̄j kaamd̄e m̄oat̄n naade k̄oɔj kaak̄j d̄im eyo,
ɔɔ ɔɔn̄ ad̄en t̄ond̄ daam deere dode ki.*§

¹¹ Maam m'je m't̄ond̄ met̄se daala: ken gaan Israelge jaay r̄ok̄j tooc se, gen s̄orok̄in la? Ḡot̄ɔl Num ute r̄ok̄j tooc̄n ken naade tooc se, kaad̄ ken se ɔɔ, Raa kaaj̄n jee ken Yaudge eyo. Anum ken Raa jaay aaj jee ken Yaudge ey se, Yaudge se aak̄d̄ega num, maak̄d̄e ad̄e k̄oɔn̄ ɔɔ je doobm kaaja kici.

¹² Num kaad̄ ken gaan Israelge jaay baate took̄j taar Raa se ɔɔ, Raa t̄ed̄n b̄eɛn̄ d̄ena jeege tun ɔɔa se paac. ɔɔ ken Yaudge jaay t̄ed̄n jee naaj̄n taarge sum se, Raa t̄ed̄ b̄eɛn̄ jeege tun do naan ki paac. Anum 'saap̄ki tu, kaad̄n ken jaay gaan Israelge utu k̄oɔj kaaja se, b̄ee Raa ese se, utu 't̄ed̄n den cir daal ey ne?

Raa aaj jeege Yaudge eyo

¹³ B̄orse, maam m'je taad̄n ute naasen Yaudge ey se. Maam se *m'd̄ebm kaan̄ naabm Isa al-Masi taa naasen Yaudge ey se. Taa naan̄ se ɔɔ, maam maakum raapo do naab ken Raa ɛd̄umsin̄ se.

¹⁴ Maam m'je taasum Yaudge se, jee m̄etinge kaak̄n naabum se ad̄e r̄oɔn̄ maak̄d̄e ɔɔ ad̄en k̄ol naade ni ro jeege tu, taa b̄ii kalan̄ jee m̄etinge utu k̄oɔj kaaja kici.

¹⁵ Ken Raa r̄es gaan *Israelge kaad̄ ken se sum ɔɔ, naan̄ ɔk taasa ute jee ken Yaudge eyo. Num kaad̄ ken jaay Raa utu t̄erl̄ k̄ok̄n̄ gaan Israelge jiga se, k̄ese 't̄ed̄n ɔɔ d̄i? K̄ese t̄ed̄n nak̄j b̄ee aak eyo, 't̄ed̄n aan ḡoo jee ooyga kooyo ken Raa utu ad̄en k̄ed̄n kaaja.

¹⁶ Ken mappa jaay k'dup c̄ok̄o j'ed̄ga Raa ki se, mappan̄ ɔɔp se paac t̄ed̄ga gen Raa. Ken kaaga jaay j'ed̄ga met̄ kon̄ Raa ki se, let̄in̄ se kic ɔɔ, t̄ed̄ga gen Raa.

¹⁷ Gaan Israelge se tec aan ḡoo *ko ɔlibm maak̄n jin̄ene ki ken k't̄oḡn̄ga ute let̄ingen m̄etinge se. ɔɔ naai ken k̄od̄ Yaud ey se tec aan ḡoo let̄n ko ɔlibm maak̄n kaag ki ɔɔ naai j'oḡio ɔɔ k'baado j'oli ḡoo let̄n ko ɔlib ken k't̄oḡn̄ga t̄oḡ let̄ingen m̄etinge se. B̄orse, naai kic in̄g te t̄ooḡj met̄n ko ɔlibm ken maak̄n jin̄ene ki se.

¹⁸ Taa naan̄ se ɔɔ, ɔn̄te koono do let̄n ko ɔlib ken k't̄oḡdenoga se. Ken ɔli oon tap ɔɔ taa d̄i? Naai le let̄e sum. Naai ɔɔ gak ko kaag eyo num ko kaaga ɔɔ gaki naai.

¹⁹ Maakse ki se, deb kalan̄ am taad̄n ɔɔ: «Raa se naan̄ ɔɔ debm 't̄oḡj let̄ge ɔɔ uunumo ɔɔ baado ɔlum ḡoo d̄e ki.»

²⁰ Deere, naade se jaay Raa t̄oḡd̄e se taa naade baatega kaal maak̄d̄e don̄ ki ɔɔ naai jaay baado k'j'oli ḡoo d̄e ki se, taa naai aal maaki don̄ ki. Bin num ɔn̄te magal roi, ɔɔ ɔnd̄ k̄ond̄o.

²¹ Ey num Yaudge se ɔɔ let̄gen d̄eer d̄eer. Ute naan̄ se kic ɔɔ, Raa ɔɔ ɔn̄d̄e te eyo. Anum naai let̄n k'baado k'j'oli k̄ol ḡoo d̄e ki sum se, ken naai jaay aal maaki don̄ ki ey se, naan̄ utu ai k̄oɔn̄ kundi naatn kici.

²² J̄eelki, Raa se naan̄ debm jiga naɔo naan̄ debm k̄oɔn̄ b̄oɔr̄o do jeege tu kici. Jee ɔn̄ doobm Raa se, naan̄ utu ad̄en k̄oɔn̄ b̄oɔr̄o dode ki ɔɔ ute naai se, ken naai jaay in̄g aal maaki do b̄eɛn̄ ki se, naan̄ debm jiga ute naai. Ey num, b̄ere, naan̄ ai k̄oɔdn̄ kundi kici.

* 11:3 Aak 1Gar 19.10, 14. † 11:4 Aak 1Gar 19.18. ‡ 11:8 Aak Dt 29.4 ɔɔ Eza 29.10. § 11:10 Aak KKR 69.22.

²³ Bin 6o ken Yaudge jaay terloga gōtn Raa ki se, Raa aden kōn tōl gōode ki daala, taa Raa se ok tōogō ken tēdn naan se.

²⁴ Naasen ken Yaudge ey se, 'tecki aan gōo letn ko olibm maakŋ kaag ki ken k'tōgino jaay k'baado k'talin gōo letn ko olib ken maakŋ jinen ki se. Ken Raa jaay tēdn nakŋ ese se, Yaudge se kic, naan adeno terl tōl gōon ki ey ne, naaden ken letn ko olibm mala mala se?

Yaudge kici utu kōn kaaja

²⁵ Anum genaamge, maam m'je m'asen taadn nakŋ ken Raa 6aa tēda jaay naase *'jeelki metin ey se. Bin 6o naase aki tēdn rose aan gōo jee jeel taar eyo. Taa ken gaan *Israelgen metinge jaay baate tookŋ kaal maakde do Raa ki se, bini jee 6aa se paac ade 6aa gōtn Raa ki jaayo.

²⁶ Ǿ bin 6o gaan Israelge paac utu 'kōn kaaja bin kici aan gōo ken Kitap taad Ǿ:

*Debm utu 'kōodn do jeege se,**

utu ade kiin maakŋ gēgēr ken Sion ki.

*Ǿ metil *Yakub se, naan utu aden kōodn dode maakŋ naajŋ taarde ki.*

²⁷ Ter Raa taad Ǿ:

*Kese *dōkŋ ken maam m'utu m'dōkŋ ute naade,*

*kaad ken se 6o maam m'ade tōol *kusiŋdege*.*

²⁸ Yaudge se baate tookŋ Labar Jiga gen Isa; taa naan se 6o naade tēdga jee taamooy Raage. Kese tēdsenga bēe naase ki. Ey num naade se Raa bēer tōōdfenga tōōd do dōkina. Naade se Raa jedē, taa 6ugdege.

²⁹ Ken Raa jaay bēer Ǿdga deba Ǿ edinga naka se, mōōtn naan terl taarin ey sum.

³⁰ Do dakin se, naasen ken Yaudge ey se, 'baatekiro tookŋ taar Raa. Num ken 6orse jaay Yaudge baate tookŋ taar Raa sum se, Raa se tēdsenga bēe.

³¹ Ǿ ken Yaudge jaay baate tookŋ taar Raa se, ute naan se jaay naasen Yaudge ey se, Raa tēdsenga bēe. Bin 6o, 6orse Yaudge Raa utu aden tēdn bēen kici.

³² Taa Raa se Ǿn jikilinge paac baate tookŋ taarin se naan Ǿnde gōtde ki aan gōo bulge taa naan je aden tēdn bēen paac.

Raa se naan magal aak eyo, k'tōaminŋi

³³ Deere, bēe Raa se den bēe eyo! Raa se naan jeel-taara Ǿ nakge paac naan jeelde. Nakŋ naan saap jaay uun do se, nam tap 6o jeel taadn tōokŋ metin eyo. Nakgen ken naan tēdden paac se, nam tap 6o Ǿn Ǿnd ute metin eyo.

³⁴ Taa Kitap taad Ǿ:

Saapm Meljege Raa se nana tap 6o jeele? Bii kalan tap 6o nana dejinga?†

³⁵ *Lōbu bii kalan nam edinga ne dīm deet Raa ki jaay Raa terlin nakin la?§*

³⁶ Deere, nakgen 6aa se paac, naan 6o Mel-kaaldē. Naan 6o debm ken aakde dode ki Ǿ nakge se paac kaam jinŋ. Bin num Raa se, Ǿn jeege daayum an *nooko! *Amin!

12

**Raa aajjeki se gen tēdn naabiŋa*

(Ep 4.1-16; 1Kor 12.12-27)

¹ Genaaamge, 'booyki m'asen taada: aan gōo Raa tēdjekiro bēe se, bin se daayum edki rose paac Raa ki, Ǿ kingse se Ǿniŋki *serke Raa ki. Kese 6o serkŋ *salal ken tōol Raa ki. Anum Raa se je Ǿ j'an keeme ute doobm se.

² Ōnte gen tēdki aan gōo gen jee duni ken 6orse lee tēd se. Num gan Ǿnki Raa asen 'terl maakse ute saapm kuuy ken naan asen kēd se. Ute naan se jaay 6o, naase aki jeel nakŋ Raa maakin jen ro ki. Ǿ nakŋ Raa maakin jen se, kese nakŋ jiga, nakŋ tōolin naan ki Ǿ nakŋ mēc.

³ Ute bēe ken Raa tēdum se, maam m'taadsen paac m'Ǿo: maakŋ kingse ki se Ǿnte 'kuunki magala; ingki ute gōtn kingse se sum aan gōo ken nana nana kic 6o Raa edinga naabiŋ naabiŋ do kaal maakin ki se.

⁴ 'Jeelki, debkilimi se ok ro kalan sum, na6o ron se, tōp kaam dēna, Ǿ nana kic ute naabiŋ naabiŋa.

⁵ Ǿ naajege kic k'denki, na6o taa naajege k'dōokkiga ute *al-Masi se, k'tum k'tēdkiga daa ro kalan Ǿ naajege kic k'tum k'tēdkiga kalan bini.

⁶ Naajege se Raa edjekiga naaba, na6o nana nana kic 6o ute naabiŋ naabiŋa. Nana kic 6o tēdn naaba ute bēe ken Raa tēdin. Taa naan se 6o, debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, Ǿn taargen naan taad se ade teecŋ taar Raa ki te doobm ken Raa taadn ro ki se.

* 11:26 Debm utu 'kōodn do jeege se k'danŋin Isa. † 11:27 Aak Eza 59.20. ‡ 11:34 Aak Eza 40.13. § 11:35 Aak Jb 41.3.

7 Debm jaay Raa edinga naabm gen noogj jeege se, n'aay kaamin n'noog jeege do debm ken Raa edinga naabm gen dooy jeege le, n'aay kaamina n'dooy jeege.

8 Ken debm jaay naabin gen kedn kaay kaam jeege tu se, n'aay kaamin n'ed kaay kaama jeege tu. Do debm ken ed naka jeege tu se le, n'ed naka jeege tu ute maakj kalan. Do debm ken Raa jaay edinga debm kaakj taar-daay jeege se, naabin se, n'tedin ute doobina. Do debm ken Raa jaay tedinga debm kaakj taar-daay jeege se, naabin se, n'tedin ute maak-raapo.

9 Jeki jeege ute maakj kalan. Dodka dose naatn ro *kusiñ ki. T'edn be se, okiñki toojo.

10 Jeki naapa aan goo gnaagen je naapa se do okki naapa dojo.

11 Onthe t'edki jee kaar-naabge, nafo aayki kaamse, t'edki jee tedn naabge. Do Meljege se, t'edin ki naabin ute maakj kalan.

12 Aan goo naase ondkiga dose do Raa ki se, onki maakse raapo. Ken nakj doo aanga dose ki le, okki maakse toojo do aayki kaamse, eemki Raa.

13 Genaasegen doobm al-Masi ken ok dim ey se, aakdeki dode ki. Do jee paacñ ken ba gote se ki se okdeki jiga.

14 Jee ken lee dabarse se, onthe naamdeki nafo t'oncki metn Raa aden tedn be.

15 T'edki maak-raapo ute jee ken maakj maak-raap ki, do eemki ute jee ken maakj kaa-maan ki.

16 Ingki be ute naapa. Onthe magalki rose. Do ken j'edsenga naabm baat goo di kic bo, t'edin ki. Onthe t'edki rose aan goo jee jeel nakge.

17 Debm tedsenga kusiña se, onthe t'erliñsiñki. Do aayki kaamse, t'edki be jeege tu paac.

18 Ken naai jaay ok doobo num, aay kaami ing ute lapija ute jeege paac.

19 Genaa maak-jemge, ken nam jaay tedsenga kusiña se, onthe kogki seese, num onki Raa bo 'booy maak-taariñ dode ki. Taa maakj Kitap ki se, Meljege Raa taadga taad do: *Taar-don onumsiñki maam ki do maam bo m'asen kogj seese.**

20 Bin num Kitap taad do:

Ken debm taamooyi jaay bo t'edlin se, edin koso;

do ken maane bo t'edlin le, edin kaaye.

Bin se, naai an kol maakj sakon ki.†

21 Onthe konki kusiñ se asen ciri, num naase bo 'ciriñki ute be ken naase aki t'eda.

13

*'Sookki toogge tu
(1Pr 2.13-17)*

1 Toooggen ing do jeege tu paac se, 'sookdeki. Taa toogge se paacñ iino gotn *Raa ki do kengen forse utu do naan ki se kic bo Raa bo tondde.

2 Taa naan se bo, debm baate sookj toogge tu se, kese aan goo naan baate tookj tedn nakj Raa maakin jen ro ki. Do jee baate sookj toogge tu se, nakj doo utu kaan dode ki.

3 Anum jee tedn nakj be se, naade beer toogge tu eyo, num jee tedn nakj *kusiñ se bo, ken beer toogge tu. Ken naai jaay je beer toogge tu ey num, t'ed be. Bin se naade ai tomo.

4 Jeelki, toogge se naade se kaam ji Raa taa asen noogo gen tedn nakgen jiga. Ken naase jaay t'edkiga kusiñ se, 'beerdeki. Taa tond ken Raa tondde se cer eyo, num naan tondde se taa an tedn naabiña gen dabar jee ken tedn nakj kusiña. Do ute doobm se bo, Raa taad maak-taariñ do jeege tun ted nakgen jig eyo.

5 Ken bin num, 'sookki toogge tu, taa j'asen dabar sam eyo, num 'sookdeki taa naase jeelki maakse ki naabde se ute doobina.

6 Taa naan se bo, naase lee ogdeki miiri. Do jee ken k'tondde gen lee tiir gurs miiri gotse ki se, naabm ken naade lee tedn ute doobin se, naade tedn gen Raa.

7 Jee se jaay nakj ken naade je do j'ade kogse, ogdesiñki. *Jee tokj miirge se, 'tiir eddeki nakde do nakgen paacñ gen kogjo se, ogdesiñki. Toooggen ken adeki sook se, 'sookdeki. Jee gen aaldeki kaal maak ki se aaldeki maak ki kici.

*'Jeki naapa
(Mt 22.35-40; 1Jn 3.11-23)*

8 Onthe konki se nam dose ki. Num se ken t'edn dose ki se, 'jeki naapa. Taa debm jaay je naapin se, kese *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, naan ted aasinga ute doobina.

9 Taa nakgen ken Raa taad do gen t'eda ken do: *Onthe 'keesn mend nam, onthe 'keesn gaaba nam, onthe 't'ed nam, onthe 'boogj nakj nam, onten 'd'oj nakj nam se.* Taargen kuuy doo se kic paac kon bo ken do: *'Je naapi aan goo roi mala.**

* 12:19 Aak Dt 32.35. † 12:20 Gotn ese se taad do k'tos naal poodo bo j'ombin don ki. Aak KKT 25.21. * 13:9 Aak Ekz 20.13-17.

¹⁰ Anum dehm je naapin se tedn *kusiñ eyo. Taa naan se bo, dehm je jeege se, Ko Taar ken Raa edo Musa ki taad paac se, naan ted aasinga ute doobina.

'Daapki rose gen kaakñ kaam Isa

¹¹ Bin bo genaamge, 'tedki nakgen se taa naase 'jeelki kaadn borsen ken j'ingki maak ki se. Taa kaadn j'anki kiñ maakñ bijege tu se aanga. Taa kaadn ken Raa utu ade baas asen kaaj se, oopga gooro. Kaadn se, dok eyo aan goo kaadn ken j'utu j'aalki kaal maakjege do Isa ki ey sum.

¹² Nooro deelga, goro oopga baata kiipi. Nakgen ken jeege lee ted maakñ got ken ood se, oodki dose ro ki. 'Jeki nakgen ken j'an kudn booro maakñ got ken wooro.

¹³ K'j'ingki aan goo dehm ken lee maakñ katara ki. Onte 'kosi anki deel te gotina oo onte 'kaayki toto kic anki deel te gotina, onte 'keski naapa ren ren, onte 'tedki nakñ sokonge, onte 'mooyki te naapa, oo onte 'tedki maak-kilimi do naapge tu.

¹⁴ Num onki gaab toogse se 'tedn Meljege Isa *al-Masi. Onte jeki nakñ ken daa rose bo donjo gen tedn nakñ maakse jea.

14

*Onte 'kajki booro do genaage tu
(1Kor 4.3-5, 8.1-13, 10.23-33)*

¹ Genaamge, jee maakjege tun ken ok toogo do doobm *al-Masi ki ey se, okdeki jiga. Onte kajki booro do nakge tun naade lee saapin se.

² Maam je m'asen taada taa nakgen jeege lee oo. Jee metinge se saap oo ok doobo gen kosn nakgen baas se paac. Num jee metingen ok toogo doobm Meljege tu ey se, os daa eyo, nafo lee os kamb zere sum.

³ Dehm os daa se, onte kaakñ genaanañ ken os ey se aan goo dehm naan aalin maak eyo; oo dehm os daa ey se, onte kajñ booro do genaanañ ken os daa se. Taa naade paac se, *Raa okdega jiga.

⁴ Naai ara tap bo nanja, jaay kajñ booro ro deb ken ted naaba nam ki se? Ken naan jaay ted jig ey le melin bo an kaaka. Jo naan se daar toogo, taa Melin Raa se ok toogo ken an kokin naan 'kajñ kooc eyo.

⁵ Naan Raa ki se, jee metinge saap oo biigen metinge se cir biigen kuuy; num gan jee metingen kuuy se, taad oo naan Raa ki se, biige paac aas kaasa. Bin se, nanja nanja kic bo tedn aan goo ken naan jeelin maakin ki mala mala.

⁶ Dehm saap oo bii metinge cir kengen kuuy se, ute saapin se naan *nook Meljege. Dehm ken os daa se, naan kic tedn gen nookñ Meljege, taa ken naan baas kos se, toom Raa. Dehm ken baate kosn daa se kic, naan tedn gen nookñ Meljege, taa naan kic bo toom Raa.

⁷ 'Jeelki, maakjege tu se, nam tap bo ing gen don eyo oo nam tap bo ooy gen don ey kici.

⁸ Taa naan se bo, ken j'utu j'ingki zere le, naaje j'ingki gen Meljege. Jo ken j'aki kooy kic bo, j'aki kooy gen Meljege. Ken j'utuki zere lo j'ooykiga kooyo, naajege se k'gen Meljege.

⁹ Taa al-Masi se ooyga oo duroga daan yoge tu oo naan bo Mel jee utu ing zere oo Mel jee ooyga kooy kici.

¹⁰ Naai tap bo nanja jaay oj booro do genaai ki se? Jo ter naai tap bo nanja jaay aal genaai maak ki ey se? 'Jeelki, naajege paac se j'utu j'aki baas naan Raa ken utu ajeki kajñ booro dojege tu.

¹¹ Taa naan se bo Kitap taad oo:
*Maam se, m'Raa zere oo jeege paac utu 'baa kergñ naanum ki
oo naade paac utu am nookñ maam Raa.**

¹² Taa naan se bo, nanja nanja kic bo naan malin bo 'baa taadn taarin naan Raa ki.

¹³ Bin se, j'onte kajki booro do naapge tu. Naase onte 'tedki nakñ ken 'ted genaase 'koocn doobm al-Masi ki ey le ken an gaasn gen tedn bee.

¹⁴ Anum aan goo maam te Meljege Isa k'tedga kalan se, maam m'jeel maakum ki, nakñ kosn jaay ken tub debkilimi naan Raa ki se, goro. Num ken dehm jaay aak nakñ kos se aan goo nakñ an tujñ naan Raa ki num, onte kosoo.

¹⁵ Ken taa kosoo jaay naai tujñ maakñ genaai se, kесе naai ok maakje don ki eyo. 'Jeele, al-Masi se ooyga taa naana, bin num taa kosoo se, onte 'kutn genaai.

¹⁶ Nakñ ken naai saap oo jiga se, on jee kuuy kic bo an kaakin aan goo nakñ jiga.

¹⁷ *Maakñ Gaar Raa se, alin ute nakñ kosoo oo ute kaay eyo. Num maakñ Gaar Raa se je nakñ ute doobina, lapia oo maak-raapm ken *Nirl Salal lee ed jeege tu.

¹⁸ Dehm doobm al-Masi ki jaay tedn naabm ese se, naan tool Raa ki oo jeege paac toomina.

* 14:11 Aak Eza 45.23 oo 49.18.

19 Bin num j'aayki kaamjege gen je lapia ute naapa; k'tedki nakj ken ajeki noogo j'aki ziidn 6aa ute naanjege doobm al-Masi ki.

20 Taa kosɔ se, ɔnte tujn naabm Raa. Deere, nakj kosn tuj debkilimi naan Raa ki se gɔto, naɔo taa kos sum ɔo, 'ted gɛnaai 'kooɔn doobm al-Masi ki num, ɔnte kosn kosn se.

21 Bɛeki se, nam ɔnte ted nakj ken 'ted gɛnaai kooɔn doobm al-Masi ki: taa naan se ɔo ɔnte kosn daa, ɔnte kaay tɔto ɔo ɔnte tedn ne dim kuuy ken 'tedn gɛnaai kooɔn doobm al-Masi ki.

22 Nakj ken naai jeel maaki ki se, 'bɔɔbiɲa. ɔn nakj se 'tedn daan naai ki ute Raa sum. Taa naan se ɔo, debm ken ted naka jaay maakiɲ naaj eyo ɔo jeel nakj naan ted se jaay jiga se, naan se maakiɲ raap aak eyo.

23 Num debm ted naka jaay maakiɲ naaj do ki ɔo jeelin nakj naan ted se jig ey se, bɔɔɔ utu kooɔn doɲ ki, taa naan maakiɲ naaj naaja ute naan se kic ɔo naan ɔs tap. Bin num nakgen k'ted paac jaay, ken k'jeeliɲki maakjege tu ɔo k'naajki do ki ɔo k'tediɲkiga num, kɛse k'tedkiga *kusiɲa naan Raa ki.

15

Jeki bɛɛ jeege tun kuuy kici

1 Naajegen k'tɔɔgki doobm *al-Masi ki se, k'serkki gɛnaajegen ɔk tɔɔg eyo gen king doobm *Raa ki se ɔo j'ɔnte jeki nakj ken ajeki tɔɔl naajege tu sum.

2 Naɲa naɲa kic ɔo je nakj ken tɔɔl naapiɲ ki taa an tedn bɛɛ ɔo an noogiɲ kɔkɲ doobm al-Masi se tɔɔgɲ 6aa ute naaniɲa.

3 'Jeelki, al-Masi se je te bɛɛ naan mala eyo, num aan gɔɔ ken Kitap taad ɔo: *Naajɲ ken k'naaji naai Raa se, kɛse k'naajum maama.**

4 Anum taargen ken k'raaniɲo do dokiɲ maakj Kitap ki se, taa ajeki dooyo. Taargen se ɔo ken ajeki kedn kaay kaama ɔo ajeki sel maakjege taa j'aki kɔnd dojege do Raa ki.

5 ɔn Raa debm kedn kaay kaama ɔo debm sel jeege se, asen tedn aki king doɔkɲ taarse kalaɲ aan gɔɔ ken Isa al-Masi jen ro ki.

6 Bin jaay ɔo, maakse 'tedn kalaɲ ɔo mindse kic tedn kalaɲ, naase aki *nookɲ Raa ken Bubm Meljege Isa al-Masi se.

7 Anum ɔkki naapa jiga aan gɔɔ ken al-Masi ɔksen naase jiga se. Bin se aki kol jeege 'nookɲ Raa.

8 'Booyki m'asen taada: al-Masi jaay 6aadɔ ted debm tedn naabm Yaudge se, taa nakj ken Raa taadɔ buɲɲ Yaudge tu ɔo utu adɛn ted se, naan teddesiɲga ute doobiɲa ɔo kɛse je adɛn taadn ɔo Raa se naan tuj ɔrmiɲ eyo.

9 ɔo naan 6aadɔ se, taa jeege ken Yaudge ey kic ɔo nookɲ Raa taa bɛɛɲa aan gɔɔ ken Kitap taad ɔo:

Taa naan se ɔo, maakj jeege tun Yaudge ey se, maam m'utu m'ai tɔɔmɔ;

ɔo maam m'utu m'kaar kaa taa m'nookɲ roi.†

10 Ter Kitap taad ɔo:

Naasen jee 6aa se paac se 'tedki maak-raapo

ute jee ken Raa bɛɛr tɔɔdɛnga tɔɔdɔ ɔo naade tedga jee naange se.‡

11 ɔo ter daala Kitap taad ɔo:

Naasen paacɲ ken Yaudge ey se, 'tɔɔmki Meljege Raa

ɔo ɔn jeege 6aa se paac, an nooko.§

12 ɔo ter debm taad taar teeco taar Raa ki roɲ Ezayi kic taadga daala ɔo:

Deba utu ade teecɲ metjil Jɛɛ ki se ɔo naan se utu ade 6aa kosn gaara do jeege tu paac*

ɔo metjil jeege do naan ki paac utu kɔnd dode doɲ ki.†

13 ɔn Raa ken ted jeege ɔnd dode doɲ ki ɔo ken naase aalki maakse doɲ ki se, asen kedn maak-raap dena ute lapia. Taa naan se ɔo, ute tɔɔgɲ *Nirl Salal se, naase aki kɔnd dose paac doɲ ki.

Pɔl taad metn taar naabiɲa

(2Kor 10.13-18)

14 Gɛnaamge, maakum ki se maam m'jeele naase se jeege ken lee ted nakgen bɛɛ. ɔo taar met ki se kic, naase 'jeel ɔkkiga metiɲa. ɔo naase se, aaskiga gen deɲɲ naapa.

15 Naɔo maakj maktub ken m'raanjen ese se, nakgen metinge se maam m'taadsenoga metiɲ tal, taa naase aki saapm do nakge tun ken naase 'jeeliɲkiga jeele. ɔo ken ɔlum jaay m'taadsen metn nakgen se tal se, taa bɛɛ Raa ken tedum se,

16 m'tedga debm tedn naabm Isa *al-Masi daan jeege tun Yaudge eyo. Maam m'ed rom paac gen taadn Labar Jiga gen Raa se jeege tu, taa jee Yaudge ey se kic ɔo 'kaal maakde doɲ

* 15:3 Aak KKR 69.9. † 15:9 Aak KKR 18.49. ‡ 15:10 Aak Dt 32.43. § 15:11 Aak KKR 117.1. * 15:12 Jɛɛ se bubm Gaar *Daud. † 15:12 Aak Eza 11.10.

ki ðo bin se, naade tēdn gōo *serkŋ ken tōl Raa ki. Ɔo ken tēdde jaay naade tēf jee Raage se, keŋe *Nirl Salal.

¹⁷ Taa naan se 6o, maam ken m'tēdga kalan ute Isa al-Masi se, maakum raap do naabum ken maam m'tēd Raa ki.

¹⁸ Anum maam se m'je m'kuun maan dīm ey sum, num m'je 6o m'taadn nakŋ ken al-Masi tēf ute doobm maama ken taa jeegen Yaudge ey se tookŋ taar Raa. Ɔo naabm se, naan tēdn ute naabum ken maam m'tēda ðo ute taarum ken maam m'taada,

¹⁹ ðo ute tōogŋ Nirl Salal se, naan olum m'tēdn nakŋ-kōdōge ute nakgen deel doa. Bin 6o gōto 6aa se paac, maam m'taada Labar Jigan gen al-Masi se paac jeege tu, m'baago maakŋ gēger ken Jeruzalem ki bini m'aan taa naan ken Iliri ki.

²⁰ Na6o maam se daayum m'je taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se, gōtn ken k'taad te ro al-Masi ey 6ōrtō. Anum jee ken booyga booy taar gen jee dooygen kuuy se, maam m'je m'6aa gōtn ese ey sum, taa maam se m'je tēdn naab eyo do naabm gen deb kuuy ki.

²¹ Taa naan se 6o, maam m'tēd aan gōo ken Kitap taada:

Jee ken booy j'ōsdē te maanŋ ey se, naade utu an kaaka.

Ɔo jeegen ken booy te taariŋ ey se le, naade utu booy kōkŋ taariŋa.‡

Pōlje 6aa merte

²² Keŋe 6o nakŋ gaasunga doobo met dēna gen 6aa gōtse ki.

²³ Anum 6ōrse jaay 6o, naabum gōtn ara se nanja. Ey num m'ōkga 6aara dēna ken maam m'je m'6aa gōtse ki, na6o m'ōŋ te doob eyo.

²⁴ Anum ken maam jaay m'6aa taa naan Espan ki se, maam m'kaal gōtse ki. Deere, ken am kalum m'6aa gōtse ki se, taa m'asen 6aa kaak jaay am tōlo ðo ken maam jaay m'aanga gōtse ki se, m'tiŋg cōkō jaay 6o sōm amki noogŋ gen 6aa taa naan Espan ki.

²⁵ Num 6ōrse se, maam m'6aa 6aa maakŋ gēger ken Jeruzalem ki taa 6aa noogŋ jee Raagen gōtn naane.

²⁶ Taa jee al-Masigen taa naan Masedoan ki ute kengen taa naan Akayi ki se, uuno doa gen tusn naka gen noogŋ jee Raagen Jeruzalem ki jaay 6k dīm ey se.

²⁷ Deere, naade se malinge 6o uuno doa taa ade noogo. Ken deer se, naade kic 6k seē dofe ki, taa Yaudge se noogoga jee ken Yaudge ey se gen kōŋ beē Raa. Bin num jeegen Yaudge ey se, naade noogŋ Yaudge ute maalde kici.

²⁸ Ken naabm se jaay m'nanjŋga ðo nakse jaay 6aa m'ēdinga genaage tun Jeruzalem ki se, maam m'utu m'6aa taa naan Espan ki ðo maam m'utu m'kaal gōtse ki kici.

²⁹ Maam m'jeele, 6ii ken m'kaan gōtse ki se, *al-Masi asen tēdn beēŋ den aak eyo.

³⁰ Genaamge, 'booyki m'asen taada: aan gōo naajege j'aalki maakjege do Meljege Isa al-Masi ki ðo ute maak-je ken *Nirl Salal eđjeki do naapge tu se, aayki kaamse 'dōki gen tōnd metn Raa taa maama.

³¹ Tōndki metn Raa ken maam jaay m'aanga taa naan Jude ki num, jee ken aal maakde do Isa al-Masi ki ey se, am dabar eyo. Ɔo ter 'tōndki metn Raa taa nakŋ ken maam m'6aa keēdn jee Raage tun maakŋ gēger ken Jeruzalem ki se, nakŋ se naade an kōkiŋ jiga aden tēdn beē.

³² Bin 6o, ken Raa jaay je num, maam m'utu m'6aa gōtse ki ute maak-raapo ðo ken m'aanga naane se, m'utu m'6aa tōl maakuma.

³³ Ɔŋ Raa debm keēdn lapija jeege tu se, 'kiŋg ute naase paac. *Amin.

16

*Pōl ol tōosŋ jeege tun *Ram ki*

¹ Maam m'ōlsen genaajegen mēnd ken roŋ Pebe, naan se mēnd meē ðo tēdn naabm *Raa maakŋ *egliz ken maakŋ gēger ken Sankre ki.

² Ken naan aan 6ŋsega num, aan gōo jee Raagen lee 6k naapa jiga se, naase kic 6kiŋki jiga bin kici. Maakŋ naabiŋ ken naan je tēf paac se aakiŋki jaay dīm baatinga num 'noogiŋki. Taa naan se noogoga jeege dēna ðo maam mala kic, naan noogumga.

³ Tēdki tōose Priska ki ute gaabiŋ Akilas ki. Naade se tēf naabm Isa *al-Masi ute maam kalan.

⁴ Naade mala kic 6o jedo kutn kōde taa am kaaja. Taa nakŋ naade tēdō ese se, maam m'kalum ki sum 6o m'tōomde eyo, num eglizge paacŋ maakŋ taa naanŋe tun malinge Yaudge ey se kic 6o tōomde.

⁵ Tēdki tōose eglizn ken lee tus beede ki se kici.

⁶ Tēdki tōose mēdn dom Epaynet ki. Taa naan Azi ki se, naan 6o debm aal maakiŋ deet do al-Masi ki.

⁷ Mari ken tēdga naaba den taa naase se kic, 'tēdiŋki tōose.

‡ 15:21 Aak Eza 52.12.

⁷ 'Tɛdki tɔɔsɛ Andronikus ki ute Junias ki. Naade se taasumge ɔ k'tɔkjeno danɣay ki kalan kici. Naade se *jee kaan naabm Isa al-Masigen k'jeel jeel gotde. Ɔ naade aalo maakde do Isa al-Masi ki se, deet naan maam ki.

⁸ 'Tɛdki tɔɔsɛ Ampliatu ki. Doobm Meljege tu se, naan medn doma.

⁹ 'Tɛdki tɔɔsɛ Urban ki. Naan se debm ken k'tɛdn naabm al-Masi kalan se. Ɔ Stakis ken medn dom se kic, 'tɛdnki tɔɔsɛ.

¹⁰ 'Tɛdki tɔɔsɛ Apelɛsn ken ɔk doobm al-Masi ɔn se. Ɔ 'tɛdki tɔɔsɛ jee maakɲ ɔee Aristobul ki kici.

¹¹ 'Tɛdki tɔɔsɛ taasum Eɾɔdion ki. Ɔ jee maakɲ ɔee Narsis ken aal maakde do Meljege tu se kic 'tɛdɛki tɔɔsɛ.

¹² 'Tɛdki tɔɔsɛ Tripɛn ute Tripoz ki, mɛndgen se tɛdɔga naaba dɛna Meljege tu. 'Tɛdki tɔɔsɛ gɛnaam ken mɛnd ken ron Persid ken maam jɛn doobm al-Masi ki se. Naan kic tɛdga naaba den aak eyo Meljege tu.

¹³ 'Tɛdki tɔɔsɛ Rupus ki, naan ken Meljege beɛr ɔdɔnga kɔɔf se. Ɔ 'tɛdki tɔɔsɛ kon ki ɔ kon se tɛdn aan gɔɔ ko maam kici.

¹⁴ 'Tɛdki tɔɔsɛ Asynkrit ki, Plegon ki, Ermes ki, Patrobas ki, Ermas ute gɛnaangen ute naan se kici.

¹⁵ 'Tɛdki tɔɔsɛ Pilolog ute Juli ki ɔ Nere ki ute gɛnaan mɛnd Olympas ɔ jee Raagen paacɲ utu inɲ te naade se kici.

¹⁶ Ken 'baaki ɔaa tɛdn tɔɔsɛ se, 'baam 'tɔkki naapa ɔ aayki ciil naapge. Eglizgen paacɲ gen al-Masi ken gɔtn ara se, tɛdsɛn tɔɔsɛ.

Dejn Pɔl ken kaam mɔɔtn

¹⁷ Gɛnaamge, 'booyki m'asen taada: ɔndki kɔndɔ ute jee ken gaan jeege ɔ iig jeege doobm *al-Masi ki se. Jee se taar ken k'dooyse jaay naase 'tookki do ki se, naade se, took do ki eyo. Ɔɔdki dose dɔkɔ rode ki!

¹⁸ Taa jee se naade tɛdn naabm Meljege al-Masi eyo, num naade saap ɔo do maakde ki sum. Naade lee taadɛn taar nijim ute taargen ken tɔl jeege tu ɔ ute taargen se naade lee derl jeege ken jeel met nakgen ese se eyo.

¹⁹ Jeege paac jeele, naase se 'tookki taar Meljege. Taa naase se maam maakum raap aak eyo. Maam m'jesɛ naase aki tɛdn jee jeel-taarge gen jeel tɛdn beɛ, ɔ beɛ ese se, *kusiɲ ɔkɔ kic ɔo ɔnte deepmsiɲki.

²⁰ Raa ken debm kɛdn lapia jeege tu se, ɔppga baata *Bubm sitange se naan utu aano tɛɛcɲ tɔɔgiɲ mɛtn jɛse ki.

Ɔn Meljege Isa se asen tɛdn beɛna.

²¹ Timote ken k'tɛdn naaba kalan se tɛdsɛn tɔɔsɛ. Ɔ Lusius, Jason ɔ Sosipater ken taasumge se kic, tɛdsɛn tɔɔsɛ.

²² Ɔo maam Tertius, ken Pɔl ɔlum raan maktubm ara se kic, m'tɛdsɛn tɔɔsɛ ute ro Meljegen ken tumjekiga k'tɛdkiga kalan se.

²³ Gayus kic ɔo tɛdsɛn tɔɔsɛ; maam Pɔl se, naan ɔo debm ken ɔkum ɔeen ki ɔ jee *egliz ki kic ɔo lee tus gotiɲ ki kici. Erastn ken debm ɔɔɔb gursn gen gɛger se kic, tɛdsɛn tɔɔsɛ ɔo Kartus gɛnaaje kic ɔo, tɛdsɛn tɔɔsɛ.

²⁴ [Naase paacki se, ɔn Meljege Isa al-Masi asen tɛdn beɛna. *Amin.]*

**K'noocki Raa*

²⁵ K'tɔɔmki Raa! Taa Raa se naan ɔk tɔɔgɔ ɔo ute Labar Jigan gen Isa *al-Masi ken maam m'lee taad jeege tu se, asen tɛdn naase aki kɔkɲ doobm al-Masi se tɔɔgɔ. Taa do dɔkiɲ se mɛtn taar se, *Raa taad te metiɲ jeege tu eyo,

²⁶ num ɔorse ute taargen ken jee taad taar teeco taar Raa ki raano do dɔkiɲ se, naan taadga mɛtn taar se toodga tal. Bin ɔo Raa ken Daayum se ɔl k'taadga metiɲ jeege tun ɔaa se paac taa naade kic paac kan doobm gen tookɲ kaal maakde doɲ ki ɔ tookɲ taariɲa.

²⁷ Tɔɔmki Raa ken kaliɲ ki sum ɔo debm jeel-taara se, ɔo daayum daayum k'nookiɲki ute ro Isa al-Masi! *Amin.

* 16:24 Maakɲ Kitapge tun do dɔkiɲ se, metiɲge maakde ki se, bersen ara se, gotɔ.

Maktubm deet deetn ken Pɔl raanjin eglizn Korint ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm deet deetn ken Pɔl raanjin eglizn Korint ki

Eglizn ken maakj geger Korint ki se, Pɔl ɔo ɔndin kaad ken naan injo mertɛ gen k-dige gen tɛdn naabm Meljege Isa. Maakj gegerge tun ken taa naan Grekge tu se, geger Korint se k'jeel jeel gɔtina. Naan ɔk maala taa gɔtn se ɔk gɔtn daar markabge se gɔto kaam dio. Anum geger Korint se ɔk bulge ute jee daayge dena. Den jeege se ing tɛdn nakgen gɔrdio. Kaad ken naane se, jee Korint ki se, uuno saapm jeegeen kuuy ɔo lee baano ɔo uun doobm raadege dena. Den jee al-Masigen Korint ki se, teeco maakj jeege tun ese se kici. Pɔl booy labar jee al-Masigen Korint ki (1.11 ɔo 7.11) ken aak king jee Korint se ɔo kingden ute jee uun doobm raagen kuuy se, olden saapa ɔo tɔnd meta dena do taarge tun se. Taa naan se Pɔl maakj maktubin deet deet se, raan terlden do taardege tu se.

Pɔl ɔl tɔosin eglizn Korint ki

¹ Ken ara maam Pɔl ɔo m'raansɛn maktubm se ute genaajege Sostɛn. Maam se *Raa ɔo danumo gen tɛdn *debm kaan naabm Isa al-Masi aan gɔo ken naan maakin jen ro ki.

² Maktubm se, maam m'raansɛsin naase jee *egliz ken gen Raa ken maakj geger ken Korint ki. Ute doobm Isa al-Masi se, Raa tɛdsenga tɛdkiga jee *salal. ɔo Raa danjeno se, taa aki tɛdn jee naange ute jee gɔtn ɔa se paacn ken lee eem ro Meljege Isa *al-Masi. Isa se naan ɔo Melde ɔo Mel naajege kici.

³ ɔn Bubjege Raa ute Meljege Isa al-Masi asen tɛdn beede ɔo asen kedn lapia.

Pɔl tɔom Raa taa jee Isa al-Masigen Korint ki

⁴ Daayum maam m'tɔom Raa taa naase, taa beɛ ken naan tɛdseni ute doobm Isa *al-Masi se.

⁵ Deere, dookn ken naase 'dookkiga tɛdkiga kalan ute al-Masi se, Raa ɛdsenga nakgen beɛ den aak eyo, ken tap ki se tɛdsenga 'jeelkiga taaɔn Taar Raa ɔo ɛdsenga jeel nakge paac.

⁶ Taar ken naaje k'taadsɛn gen al-Masi jaay naase 'booyki sum se, naase ɔkinkiga maakse ki tɔogɔ.

⁷ Bin ɔo, nakgen paacn ken Raa ɛd'jeenge tu se, naase kic ɔnkiga naasen ken ing aakki kaak kaam Meljege Isa al-Masi ken utu ade teecn naanse ki pirsil se.

⁸ Raa se naan ɔo debm ken asen kedn tɔogɔ bini aki kaan do taar tɔolin ki. Bin ɔo ɔii ken Meljege Isa al-Masi ade ɔa se, j'kɔn ne dim aak kus rose ki eyo.

⁹ Deere, Raa se naan tuj ɔrmin eyo, naan ɔo debm ken danjeno, taa aki tum tɛdn kalan ute Goonin Isa al-Masi ken Meljege se.

*Jee *eglizn Korint ki tɔp naapa*

¹⁰ Borse genaamge, ute ro Meljege Isa al-Masi se, m'eemsen nɔo metse ki m'ɔo: ɔnte 'tɔpki naapa, naɔo naase 'paacki ɔkki taarse kalan. 'Tumki ute naapa, ɔnki maakse 'tɛdn kalan ɔo saapse kic ɔo ɔninki 'tɛdn kalan.

¹¹ Deere genaamgen doobm *al-Masi ki, jee maakj beɛ Klɔɛ* ki ɔaado taadum ɔo maakj kingse ki se, naase se taarse ɔk metn naap eyo.

¹² Num do taar ken se ɔo, maam m'je m'asen taadn metina: maakse ki se, deb kalan taad ɔo: maam se m'debm Pɔl, debm kuuy deek ɔo: maam se m'debm Apɔɔs, ɔo debm kuuy taad ɔo: maam se m'debm Pier, ɔo debm kuuy kic deek ɔo: maam se le m'debm al-Masi.

¹³ Saapki tu al-Masi se, j'an kɔn nigɔn ne? Maam Pɔl ɔo ken k'tup k'tɔolum ro kaag ki taa naase se la? Lɔ *k'batizseno se ute ro maam m'Pɔl la?

¹⁴ Maam m'tɔom Raa, taa maakse ki se, jeegeen maam m'batizdeno se, Krispus ute Gayus sum.

¹⁵ Taa naan se ɔo, nam maakse ki se 'kɔn deekɔn ɔo naase se k'batizseno ute ro maam Pɔl.

¹⁶ Waay, tɛdumga dirigi. Deere, maam m'batizoga jee maakj beɛ Stephanas ki kici. M'jeel ey jaay ey num m'batizo te nam kuuy ey sum.

¹⁷ Taa al-Masi se, ɔlumo gen batizn jeege eyo, num gen taadn Labarin Jiga se ɔo jeege tu. ɔo taarin se, maam m'an taadn ute taar nijim ken jeege booyin aan gɔo gen debm jeel-taar lee taad se eyo, taa ken maam jaay taad ute jeel-taar gen jikilimge sum num kooy al-Masi ro kaag ki se, 'tɛdn nakj cere.

*Jeel-taar Raa se j'ɔjin gɔtn *al-Masi ki*

* 1:11 Klɔɛ se daan naane mend tɛdn suukj ken lee daan geger Korint ute gen ɛpez ki.

¹⁸ Deere, jee iig kiig se, taar ken k'taadn gen Isan ooy do kaag ki se, kесе naade aakin aan goo taar jee derlge. Num gan naajegen j'aaiki kaaj se le, taar se bo ken taadjeki toogj Raa.

¹⁹ Taa maakj Kitap ki se Raa taad oo:

Jee jeel-taarge se, jeel-taarde se maam m'utu m'an daara;

oo metekdege se le, maam m'utu m'an tedn' tedn' goto.†

²⁰ Bin num gotn se jee jeel-taarge se, tap bo taadn oo di? Jo jee jeel taad tookj metn Ko Taar Raage se kic bo taadn oo di? Jo jee jeel doobm taadn taargen maakj *duni ken boorse se taadn oo di daala? Taa Raa se, jeel-taar gen jikilimgen ok se, naan tedn' tedga nakj jee derlge.

²¹ Deere, jikilimge, ute jeel-taar ken naade ok paac se kic bo, jeel-taar Raa se naade on jeel ok te metin eyo. Taa naan se bo, Raa uunoga doa gen kaajn jee ken aal maakde do Labar Jigan ken k'lee k'taaddden se oo taar se jee kuuy aakin aan goo taar jee derlge.

²² Jeegen Yaudge se je kaakj nakj-kooogen iino gotn Raa ki oo jee Grekge se le, naade je doobm ken an jeel-taara.

²³ Gan naaje se, k'taad jeege tu j'oo al-Masi ken Raa taadn se bo k'tup k'toolin ro kaag ki: kесе bo taar ken tuj maakj Yaudge oo jeegen Yaudge ey se le aakin taar ese se, taar jee derlge.

²⁴ Num gan jee ken Raa danjeno maakj Yaudge tu ey le maakj Grekge tu se, gen naade ki se, al-Masi se naan bo toogj Raa oo jeel-taar gen Raa ki kici.

²⁵ Taa nakj ken Raa ted'jaay jeege aakin aan goo nakj jee derlge se, ute naan se kic bo, naan jeel-taara cir jeel-taar jikilimge oo nakj Raa ted'jaay jeege aakin aan goo naan ok toog ey se le, naan toog cir toogj jikilimge.

²⁶ Genaamgen doobm al-Masi ki, 'saapki tu kaad ken Raa danseno se ken gen jikilimge tu sum num, maakse ki se naase okki jee jeel-taarge se, den eyo. Jo jee toog kic bo, naase okki den eyo. Jo jeegen k'jeel jeel gotde maakj beedege tu kic bo naase okki den eyo.

²⁷ Anum Raa se beer toodo jeegen ken jikilimge aakden aan goo jee derlge se bo taa 'kol jee jeel-taarge se, sokono aden toolo; oo jeegen ken jikilimge aakden aan goo jeegen ok toog ey se, Raa beer tooddeno se taa 'kol jeegen ok toogo se, sokono aden toolo.

²⁸ Raa beer toodo jeegen ken jikilimge aakden jeegen tool ser eyo, j'aalden maak ki eyo oo j'aakden aan goo nakj goto se, bin bo ute doobm naade se, jee ken ted' rode magal magal se, Raa aden tedn' naade se 'tedn' jee ren ren.

²⁹ Raa tedn' naan se taa nam nam 'konj toom ron naanin ki eyo.

³⁰ Deere, naase se Raa dooksenga ute Isa al-Masi oo jeel-taar naajegen ken iino gotn Raa ki se, naan bo al-Masi se. Jo al-Masi se naan bo tedjekiga k'tedkiga jeegen aak bee naan Raa ki oo beer toodjekiga k'tedkiga jee naange oo naan oodjekiga dojege maakj *kusin ki.

³¹ Taa naan se bo Kitap taad oo: *Debm jaay je toom ron num, n'toom ron do nakge tun Meljege teta.‡*

2

*Pol taad Taar *Raa jeege tun Korint ki*

¹ Genaamge, ken maam jaay m'ingo gotse ki taa m'asen taadn *nakj ken Raa oyinga koy taad te metin jeege tu ey se, maakj taarunge tu se, maam m'taadsen te taargen onjo onj eyo oo ute jeel taargen deel do eyo.

² Num maakse ki se, maam m'uunoga doa m'je jeel dim kuuy eyo, nakj ken maam m'je jeel se, Isa *al-Masi oo Isa al-Masi se bo k'tup k'toolin ro kaag ki se.

³ Ken maam m'ingo gotse ki se, maam m'naam m'ok rom se toogum baata, maam m'beere okuma oo rom ook marga jeg jeg.

⁴ Taar ken maam m'taadseni ute dooy ken maam m'dooseno se, m'taadsesino se ute jeel-taara ken jikilimge lee taadn nijim se eyo, num gan maakj taar ken maam m'taadsen se, kесе *Nirl Raa bo taad toogina.

⁵ Bin bo, kaal maakj naase aalki se, 'tedn' do jeel-taar jikilimge tu eyo, num do toogj Raa ki.

*Jeel-taar ken *Nirl Raa ed'jeege tu*

⁶ Anum kесе bo jeel-taar ken naaje k'dooy jee al-Masigen ken jeel okga kok doobm Meljege. Jeel-taar ese se gen do *duni ara ute jeegen ok toogj ing do jeege tun do duni ki ara ki eyo, naade se bo ken utu 'kut se.

⁷ Naaje k'dooy jeege ute jeel-taar Raa ese se ken jikilimge jeel metin eyo taa taar se Raa oydesinoga koyo. Ey num Raa se kaad ken naan aalo te do naan ey bort se bo, naan uunoga kuun doa taa ajeki kedn' jeel-taarina gen kend maakj *nookin ki.

⁸ Jo jeel-taar se maakj magalge tun ing do jeege tu se nam kalan tap bo booy ok te metin eyo. Ey num ken naade jaay booy okoga kok metin num, Meljegen k'nookin se, naade an kajn tupm tool ro kaag ki eyo.

† 1:19 Aak Eza 29.14. ‡ 1:31 Aak Jer 9.23.

9 Num ganj aan gɔɔ kɛn Kitap taada:
Nakj se nam bii kalan aakin te ute kaaminj eyo
 ɔɔ *booyin te ute binj eyo*
 ɔɔ *nam saap aan te do ki ey kici,*

*nakgen se Raa tɔnd daapinoga daap jeege tun jena.**

10 Deere, nakgen se te doobm Nirl Raa se, Raa taadjekiga metin toodga tal. Taa *Nirl Salal se jeel nanj nakge paac bini nakj maakj maak-saap Raa ki kici.

11 Saapm debkilimi se tap ɓo, nanja jeele? Gɔtɔ! Kɛn jeel saapm debkilimi se, naan malin sum. Ɔɔ Raa kic ɓo nam jeel saapin eyo; kɛn jeel saapin se, Nirl naan malin sum.

12 Anum Nirl naajege k'j'ɔkki se gen do duni ara ki eyo, num Nirl kɛn naajege k'j'ɔkki se iinjo gɔtn Raa ki. Ute naan se ɓo naajege k'jeelki bɛɛ kɛn Raa tɛdjeki ute maraadin se.

13 Taargen naaje k'taad jeege tu se, ute jeel-taar kɛn jikilimge lee dooy jeege se eyo, naɓo naaje se k'dooy jeege ute jeel-taar kɛn Nirl Raa ɛdjeni. Naaje k'taad metn nakgen iinjo gɔtn Nirl Raa ki jeege tun kɛn ɔk Nirl ese se.

14 Goon debkilim ɔnd doɗ do saapm naan malin ki sum se, 'kɔnj tookj do nak kɛn iinjo gɔtn Nirl Raa ki eyo. Naan aakin aan gɔɔ nakj jee dɛrlge ɔɔ naan le, ɔnj aasin gen booy kɔkj metin eyo, taa nakgen bin se, Nirl Raa kalin ki sum ɓo 'taadn tɔɔkj metin jeege tu.

15 Num ganj debm ɔk Nirl Raa se, naan aak ɔk metn nakge paac. Ɔɔ naan malin le, nam kuuy an kɔnj kɔjn ɓɔɔɔ doɗ ki eyo.

16 Aan gɔɔ Kitap taad ɔɔ:

Saapm Meljege se tap ɓo nanja jeele ɔɔ nanja tap ɓo dejinoga?†

Anum naajege se j'ɔkki saapm gen *al-Masi se maakjege tu.

3

Jee tɛdn naabm Raage

1 Deere gɛnaamge, maam m'ɔnj m'aasin te eyo kɛn m'taadsen taadn naase ki aan gɔɔ jee kɛn ɔk *Nirl Raa. Naase se injki aan gɔɔ jee do *duni ki ɔɔ aan gɔɔ gaangen sɛɛmɛ kɛn doobm *al-Masi ki, taa naan se ɓo maam m'taadseni.

2 Maam se m'ɛdseno kɔsn deer eyo, naɓo m'ɛdseno si sum. Taa kɔsn deer se, naase anki kɔnj kaas eyo. Ɔɔ ɓorse kic ɓo m'jeele, naase anki kɔnj kaasn gen kɔsn kɔsn kɛn deer se eyo,

3 taa naase se injki aan gɔɔ jee do duni ki. Taa naase ɔkki maak-kilimi do naapge tu ɔɔ 'tɛdki dɛkɛnjɛ ute naapa kɛse jee taadn ɔɔ naase se injki aan gɔɔ gen jee do duni ki, ɔɔ kingse se tec aan gɔɔ gen jikilimgen ɓaa se paac ey ne?

4 Kɛn naase jaay deb kalan taad ɔɔ: maam ara m'debm Pol ɔɔ deb kuuy taad ɔɔ: maam ara le m'debm Apɔɔs, nakj naase inj 'tɛdki se, kɛse tec gen jikilimgen ɓaa se paac ey ne?

5 Apɔɔs tap ɓo nanja ɔɔ maam Pol ɓo nanja? Naaje se k'jee tɛdn naabm Raage sum ɔɔ ute doobm naaje se ɓo, naase 'took aalkiga maakse do al-Masi ki. Ɔɔ naaje se, nanja nanja kic ɓo tɛdn naabm kɛn Meljege ɛdino kaam jinɔ.

6 Anum maam se m'ɔɔco, Apɔɔs debm ɔɔyinjo maane, num ganj debm tɛdinj teep se, naan *Raa.

7 Bin ɓo debm ɔɔco ute debm kɔɔy maane se, naadɛ se paac ɔk nook eyo. Naɓo kɛn ɔk nooko cir paac se, Raa kɛn tɛdinj teep se.

8 Debm kɔɔco ute debm kɔɔy maane se, naadɛ aas kaasa ɔɔ nanja nanja kic ɓo Raa utu an kɔnj dal dubar naabin kɛn naan tɛda.

9 Taa naaje se k'tɛdn naaba tɛle ute Raa ɔɔ naase ɓo 'tɛdkiga aan gɔɔ maakj-gɔtn gen Raa ɔɔ aan gɔɔ ɓee kɛn Raa utu iinin kiini.

10 Ute bɛɛ kɛn Raa tɛdum se, maam m'ɔndga metn ɓea aan gɔɔ debm tirdi. Ɔɔ debm kuuy se iinjo do ki. Naɓo nanja nanja kic ɓo, ɔnd kɔndɔ ute raay kɛn naan 'kiinjo do ki se.

11 Bere, metn ɓee se, j'uunga kuun metinɔ. Ɔɔ nam ɔnte kuun metn ɓee kuuy. Metn ɓee kɛn maam m'taadsen se le, Raa ɓo uuno metinɔ ɔɔ metn ɓee se, naan ɓo Isa al-Masi.

12 Do ɓee kɛn j'uun metin se, jee metinge 'kiinjo do ki ute daab, ute pudda ɔɔ ute kogen jiga jiga ɔɔ jeegen kuuy 'kiinjo do ki ute kaagge, ute mumburu ɔɔ ute tɔɔyo.

13 Num ganj bii kɛn Raa 'kɔnj ɓɔɔɔ do jeege tu se, nanja nanja kic ɓo naabin kɛn naan tɛd se utu 'toodn tal. Taa bii se 'tɛdn aan gɔɔ poodn kɛn ɔɔy daab nakge se ɔɔ bii kɛn se ɓo nanja nanja kic ɓo 'kaakj jeel naabin kɛn naan tɛdo.

14 Debm jaay naabin naan tɛd se ɔnj ɔs te pood ey num, naan se Raa an kɔnj bɛdina.

15 Num debm jaay naabin naan tɛd se ɔsga poodo num, naan se 'kiinjo ute jinɔ. Naan malin se 'kɔnj kaaja naɓo aan gɔɔ debm kɛn k'naak k'j'ɔɔdin doɗ maakj pood ki.

16 'Jeelki, naase se ɓo 'ɓee gen Raa. Ɔɔ Nirl Raa se utu injj maakse ki.

* 2:9 Aak Eza 64.3. † 2:16 Aak Eza 40.13.

17 *Bee Raa ese se jaay debm tɔkɔngɔ num, naan̄ kic Raa an̄ kutu. Taa ɔee Raa se naan̄ *salal ɔ ɔee Raa ese se, taad ute naase.

18 Bin se, nam ɔnte kaan̄ ron̄ dala. Maakse ki se jaay debm saap ɔ naan̄ debm jeel-taara aan̄ gɔɔ jee jeel-taargen do duni ki ara num, bɛeki se, n̄'ted̄ ron̄ debm derle naan̄ jeege tu ɔ bin jaay n̄'ted̄n̄ debm jeel-taar mala mala.

19 Taa jee jeel-taargen do duni ki ara se, Raa aakden̄ naanin̄ ki se aan̄ gɔɔ jee derlge. Taa naan̄ se ɔo Kitap taad̄ ɔ: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Raa tɔkde do metskde ki**.

20 Ter Kitap taad̄ daala ɔ: *Jee ɔk jeel-taar do duni ki sum se, Meljege Raa jeel saapde ɔ saapm naade se, naan̄ jeelin̄ saapm tɔal ser eyo.*†

21 Bin num nam ɔnte tɔom̄ ron̄ ute nakn̄ ken̄ jikilimge lee tɛda. Taa nakge paac se 'gen naase:

22 maam Pɔli, Apɔlasi, Piɛri, duni ɔorse, nakn̄ ken̄ utu kaan̄ do kingjege tu ey le do yojege tu ɔ nakgen 'kaan̄ maakn̄ kingjege tun ɔorse ey le ken̄ 'ted̄n̄ naan̄ ki se, nakgen se paac se 'gen naase.

23 Taa naase se 'ted̄kiga gen al-Masi ɔ al-Masi se le naan̄ gen Raa.

4

Naaje se k'jee kaan̄ naabm al-Masige

1 Tap ki num, aakjeki, naaje se le, k'jee tɛdn̄ naabm al-Masige ɔ nakn̄ *Raa ken̄ ɔyinga kɔyɔ ken̄ jeege jeel metin̄ ey se, Raa ɛdjesinga kaam jije taa j'an̄ taad̄n̄ jeege tu.

2 Anum debm j'ɛdn̄inga naka kaam jin̄ se, n̄'ɔnte tujn̄ ɔrmin̄ do ki.

3 Maam se ɔlum eyo ken̄ naase ɔo amki kɔjn̄ ɔɔrɔ dom ki, ey le ken̄ jee kɔjn̄ ɔɔrge ɔo am kɔjn̄ ɔɔrɔ dom ki. ɔo maam mala kic ɔo, m'kɔjn̄ ɔɔrɔ dom ki eyo.

4 Deere, maakum ki se, m'jele maam se m'tuj te dim eyo. Naɔo kɛse am kɔn̄ ɔaapm taarum eyo. Anum debm ken̄ am kɔjn̄ ɔɔrɔ dom ki se, Meljege.

5 Taa naan̄ se ɔo ken̄ kaad̄n̄ j'ɔnd̄in̄ jaay aan̄ te ey se, ɔnte 'kɔjki ɔɔrɔ do nam ki, anum 'booyki Meljege ade ɔaa jaayo. Naan̄ ɔo nakn̄ ken̄ j'ɔyinga kɔyɔ maakn̄ gɔt ken̄ ɔɔd se, naan̄ utu an̄ kɔɔdn̄ 'toodn̄ tal. ɔo taar ken̄ maakn̄ jikilimge tu se, naan̄ utu an̄ kɔɔdn̄ 'toodn̄ tal kici. Jaay ɔo, nan̄a nan̄a kic j'an̄ tɔom̄in̄ do naabin̄ ken̄ naan̄ tɛda.

6 Taa naan̄ se ɔo gnaamge, ken̄ ɔlum jaay m'taad̄ taa Apɔlos ute maam mala se, taa ute nakgen naaje k'ted̄ se ɔo asen dooyo ɔo bin se naase aki kɔn̄ deel do taar ken̄ Kitap taad̄ se eyo. Bin se nan̄a nan̄a kic ɔo ɔnte magal ron̄ gen̄ bɛer kuun deb kalan̄ ɔo deb kuuy se naan̄ an̄ kɔɔdn̄ kundu.

7 Anum naai tap ɔo 'ted̄ roi jukudum se gen̄ di? Nakn̄ naai ɔk se le, Raa ɔo ɛdi. ɔo nakn̄ ken̄ jaay j'ɛdin̄ kɛd sum se, gen̄ di jaay naai 'magal roi aan̄ gɔɔ Raa ɔo ɛdin̄ ey se?

8 Naase 'saapki ɔoki nakn̄ maakse je paac ɔo, ɔnjingiga ɔo naase ɔo 'ted̄kiga jee nak denge ɔo naase ɔo 'ted̄kiga gaaringe ɔo naaje le, k'gaaringe eyo! Maam m'je se ken̄ naase ɔo gaaringe deer num, ɔo ute naan̄ se naaje kic j'kɔsn̄ gaara ɔorse ute naase.

9 Maam m'saapm m'ɔo naajen̄ *jee kaan̄ naabm Isage se, Raa tɛdjen̄ k'ted̄ga metn̄ jeege tu aan̄ gɔɔ jee ken̄ k'tɔkde gen̄ ɔaa tɔɔɔ. Aan̄ gɔɔ naade se Raa ɔnje naaje kic do *duni ki se j'aakjen̄ metje naan̄ *kɔdn̄ Raage tu ɔo naan̄ jikilimge tu.

10 Taa *al-Masi se, naaje j'aakje aan̄ gɔɔ jee derlge, num gan̄ naasen̄ ken̄ 'dɔɔkkiga ute al-Masi se le, jeege aaksen̄ naase se 'ted̄kiga jee jeel-taarge! Naaje se j'aakjen̄ aan̄ gɔɔ jee ɔk tɔɔg eyo ɔo naase le, jeege aakse naase se jee ɔk tɔɔg! Naase se jeege aalsen̄ maak ki, naɔo naaje se le, nam tap ɔo aaljen̄ maak ki eyo!

11 Bini ɔorse kic ɔoa ute maane utu tɔɔljen̄ tɔɔl rɔk. Kal tuusje kic ɔo utu daayjen̄ daaye ɔo jeege utu 'lee dabarjen̄ dabara ɔo naaje j'utu k'lee lee wari rɔk.

12 Naaje k'dabar k'ted̄n̄ naaba ute jije jaay ɔo k'j'ɔso. Jeege naajje ɔo naaje k'j'ɔdden̄ ɔooro. K'dabarje kic ɔo naaje k'j'aay kaamje k'j'aasina.

13 Naaje se, jeege lee taadjen̄ taar inḡ kus roje ki ɔo naaje k'taad̄ jeege tun se ute taar nijim ken̄ ɛdden̄ kaay kaama. Bini ɔorse kic ɔo jikilimgen̄ duni ki se, aakjen̄ naaje se aan̄ gɔɔ idikn̄ roa ɔo aan̄ gɔɔ nakn̄ do danos ki.

Jee Korint ki se Pɔljede aan̄ gɔɔ geninge

14 Ken̄ ɔlum jaay maam m'raan̄sen̄ taargen se, taa m'asen̄ kɔl maakn̄ sɔkɔn̄ ki eyo, num aan̄ gɔɔ naase gaan̄ maakjemge se, m'je ɔo m'asen̄ kaal bisi ki.

15 Anum ken̄ doobm *al-Masi ki jaay ɔkki jee dooyge dupu-sik kic num, bubse se kalan̄ sum. ɔo maam ken̄ m'taad̄sen̄ Labar Jigan gen̄ al-Masi se, doobm Isa al-Masi ki se, maam sum ɔo m'ted̄ga bubse.

16 Bin ɔo maam m'dejsen̄ m'ɔo: uunki ɔɔlɔtn̄ maama.

* 3:19 Aak Jb 5.13. † 3:20 Aak KKR 94.11.

¹⁷ Taa naan se bo, maam m'alsen Timote ken goon koon maakuma oo debm tuj ormin eyo doobm Meljege tu. Ken naan jaay baa onsega se, naan asen taadn doobm ken maam m'leen doobm Isa al-Masi ki se. Oo goto baa se paac, maam m'dooy jeegeen *eglizge tu paac ute doobm se.

¹⁸ Jee metinge maakse ki se, magal rode. Naade saap oo maam m'konj terl baa gotse ki eyo. ¹⁹ Ken Meljege je num, som m'utu m'baa gotse ki, oo ken maam m'aanga num, m'baa booy metn taar jee ken magal rode se sum eyo, num m'kaakj nakj ken naade lee teda.

²⁰ Ken jeegeen jaay Raa os gaar dode ki se, naade taadn ute taarde sum eyo, num maakj kinjde ki se, naade taad toogj Raa.

²¹ Naase tap bo 'jeki di? M'asen baa konj ute taar urlu oo ute maak-je lobu 'jeki m'asen baa konj ute sirdi le?

5

Jee Raage se metinge ceepm ute rode

¹ Goto baa se paac, jeege taad oo naase se, 'lee eski naapge ren ren. Nakj ken debse tedn se, jee jeel *Raa mal ey kic bo on ted naan se eyo: naan se tood te mend bubina.

² Ute naan se kic bo naase 'tommki toom rose. Ey num naase se, maakse 'uju oo debm jaay ted nakj bin se, beeki num, 'tuuringi naatn maakse ki.

³ Deere, maam se m'doko nabo saapum se te naase. Anum debm ted nakj bin se, maam m'ojinga booro don ki aan goo maam m'utu maakse ki.

⁴ Ken naase 'tuskiga ute ro Meljege Isa se, saapum se ute te naase oo gotn se Meljege Isa taadn toogina.

⁵ Naase se, debm ted nakj bin se, j'onin kaam ji *Bubm sitange an dabara taa maakje daa ro ken naan ok se 'tedn goto oo bin bo *bii ken Meljege ade baa se, konj se 'konj kaaja.

⁶ Nakj naase 'tedki jaay 'tommki rose ro ki se, doobin eyo. Naase 'jeelki ey la, oromoko oko jaay j'ombinga do rujn gem ken j'ecinga kec se, iinin paac.

⁷ Orum ken do dokin ken taad te *kusin se, oodki dose ro ki. Bin bo aki tedn aan goo rujn gem ken j'utu j'ecin kec jaay j'ombin te orom ey se. Taa *al-Masi se, naan bo ed ron *serke taa naajege aan goo *goon baatn ken Yaudge lee tol bii *laa Paakde ki se.

⁸ J'onte 'tedki laajege ute mappan ken ok orom do dokin se. Orum ese se, je taad ute nakgen jig eyo oo ute nakgen kusina. Anum k'tedki laajege se ute mappan ken ok orom eyo, kese je deekj oo ute maakj kalan oo ute ken met ki.

⁹ Maakj maktub ken maam m'raansen kaam moatn se, maam m'deeksenga m'oo: jee ken lee es naapa ren ren se, onte tokdeki mede.

¹⁰ Kese maam m'je taad ute jee do *duni ken lee es naapge ren ren, ey le jee lee don nakj jeege, ey le jee boogge, ey le jee maragge paac se eyo. Ken bin num, jee do duni ki se, naase adeki teecn konj.

¹¹ Goto, bin eyo! Maam m'raansen se taa debm taad oo naan gena doobm Isa ki, jaay bo esn mendge ren reni, boogo, ted maraga, ood jeege, aay toto deel te gotina, oo kucun jeege se. Debm bin se, onte 'kokin ki mede oo koso kic bo, onte 'koski ute naana.

¹²⁻¹³ Anum jee ken doobm al-Masi ki ey se, maam bo m'ade konj booro dode ki eyo, num naade se Raa bo ken utu aden konj booro dode ki. Num naase se, oki booro do genaasege tun doobm Isa al-Masi ki, taa Kitap taadga taad oo: *Debm kusin se, 'tuuringi naatn maakse ki.**

6

*Genaagen doobm *al-Masi ki sakak naapa*

¹ Ken maakse ki jaay deb kalan ok taara ute genaen num, naase, onki jee Raage oo 'sakakin ki gotn jeege tun jeel *Raa mal ey se gen di?

² 'Jeelki jee Raage bo utu konj booro do jeege tun do *duni ki se. Num ken jee duni ki jaay naase bo utu adeki konj booro num, taargen seem seem daanse ki se, naase on aaski gen toolin ey ne?

³ Naajege bo j'utu j'aki konj booro do *kodn Raage tu se, naase tap bo 'jeelki ey la? Ken bin num, met kando naajege j'anki kaasn gen taadn tol taargen do duni ki se!

⁴ Nabo ken naase jaay okki taara daanse ki se, naase 'baaki gotn jee konj boorge tun *egliz aalden maak ki eyo.

⁵ Maam m'taadsen taa sokon asen tolo. Maakse ki se, gena ken jeel-taar ken asen kaakj metn taarse se tap bo, gotn ne?

⁶ Num gan j'aak gena ken doobm Isa al-Masi ki ken ok taara ute genaen ken doobm al-Masi kic se oo baa sakakin naan jeege tun doobm al-Masi ki eyo.

* 5:12-13 Aak Dt 17.7.

7 Anum ken akki taara ute naapa jaay 'sakakki naapa se, kese naase oockiga doobm Raa ki. Ken deba jaay tujsega se naase on aasinki ey ne? Ken deba jaay 'boogga ne dimse se naase on aasinki ey ne? Ken naase on aasinkiga se, bee cir ken naase adeki baa sakak se.

8 Num gan naase bo 'lee 'tujki jeege tu do 'lee boogki nakj jeege. Jo jee ken naase 'lee 'teddeki nakj se dode ki se, naade se bo genaasegen doobm Isa al-Masi ki.

9 Naase 'jeelki, jeege ken tedn nakge ute doobin ey se, 'konj kend *maakj Gaar Raa ki eyo. Onje 'kaanjki rose dala: jee lee ees naapa ren ren, jee maragge, gaabgen lee ees mend jeege ute mendgen lee ees gaabm jeege, gaabgen paacn ken lee ees naapa,

10 jee boogge, jee tamage, jee aay toto deel te gotina, jee koodn jeege, jee tujn nakj jeege, naade se paac 'konj kend maakj Gaar Raa ki eyo.

11 Bin bo do dokin maakse ki se, jee metinge tedo nakgen se, num gan ute ro Meljege Isa al-Masi do ute Nirlin se, Raa *tug daapsega, tedsenga 'tedkiga jee naange do aakkiga bee naanin ki.

**Nookki Raa ute rose*

12 Nam taad do: Maam se, m'ok doobo gen tedn nakge paac. Deere, maam se m'ok doobo gen tedn nakge paac nabo, nakge paac maakin se, on toolum ser eyo. Deere, maam se m'ok doobo gen tedn nakge paac, nabo maam se m'konj konj rom gen tedn bul ne dim eyo.

13 Ter nam taad do: Nakj-koso se, k'tedin taa maaka, do maaka se le gen nakj-koso. Deere, num nakj-koso ute maaka se Raa utu aden tedn 'tedn goto. Num gan ro se, Raa tedn gen keesn naapm ren ren eyo, taa rojege se naan gen Meljege, do Meljege se le naan bo Mel rojege.

14 Jo Raa ken duro Meljege daan yoge tu se, ute toogin se, naan utu ajeki 'dur naajege kici.

15 Naase 'jeelki nanja nanja kic bo maakj ro *al-Masi ki se, naan tedga ron kaam kalan. Bin se, maam se m'konj kuun ro al-Masi kaam kalan jaay m'an tum ute ro mend keesn gaaba la? Kese goto.

16 'Jeelki, deba jaay tood ute mend keesn gaaba se, naade tum tedga ro kalan. Taa Kitap taadga taad do: *Naaden di se tum ted daa ro kalan.**

17 Num gan debm dok ute Meljege se, naan tum tedga kalan ute naana.

18 'Booyki, keesn naapm ren ren se, dooki dose naatn dok ro ki! *Kusin paacn ken debkilimi lee ted se, on tuj ron aan go keesn mendgen ren ren se eyo, num gan debm jaay ees mendge ren ren se, naan ol ron paac maakj kusin ki.

19 Naase 'jeelki rosege se tedga bee gen *Nirl Salal ken Raa edsesino do borse, naan utu maakse ki. Bin num rosege se, tedga gen naase 'malinge eyo.

20 Taa Raa se, dugsega dose ute do onjo. Ken bin num, onki rose se 'nookj Raa.

7

Metn taar gen tokj naapa

1 Borse maam m'je m'asen terle do taar ken naase 'raanjumkiro maakj maktubse ki se. Ken 'tedn jiga num gaaba onje kokj menda.

2 Nabo, taa aki lee keesn naapge ren ren ey se, gaabm gay gay kic bo, njok menda do mend gay gay kic le njok gaaba.

3 Gaaba jaay je mendin se, menda onje gaasin rona. Jo ken menda bo je gaabin kic le, gaabin onje gaasin rona.

4 Taa gaaba se, ok toogo do ron ki eyo, ron se tedga gen mendina do menda kic le, ok toogo do ron ki eyo, ron se tedga gen gaabina.

5 Ken naase jaay 'jeki 'gaasn rose taa aki tond metn *Raa se, do naan ki se 'taad toolinjki ute naapa; do kaad ken naase 'gaaski rose naapge tu se, onje 'kingki do ki daanin tedn dok, num 'terl ingki aan go ken do dokin naase 'tingkiro se. Ey num ken on aasinki te do rose ki ey se, som *Bubm sitange 'konj doobo asen naama.

6 Ken olum jaay m'taad bin se, kese maam m'undsen kund bo kul eyo, num maam m'taadn taad bo doobo sum.

7 Maam m'je se, jeege paac 'kingj aan go maama ken m'ok te mend ey se. Nabo nanja nanja kic bo Raa edin naabin gen don dona. Deb kalan Raa doadin doobo gen kokj menda do deb kuuy se le, Raa tedn gen 'tingj arbiya.

8 Arbige ute mend-daayge se, m'taadn m'oo: ken aden 'tedn jiga se num k'l'ingj aan go maam ken m'ok mend ey se.

9 Anum ken naade jaay an kaasn do rodege tu ey se, mendge le k'tokj gaabge do gaabge kic le k'tokj mendge. Taa debm jaay ok kok se, bee cir debm ken ok te eyo do aakga mendge num lee donde ute maakin se.

10 Borse m'je taadn ute jeege tokga tok naapa doobm *al-Masi ki. Taar se maam bo m'taadn eyo num Meljege bo taadin: mend jaay okga gaaba se, onje resn ute gaabina.

* 6:16 Aak Jen 2.24.

¹¹ Ken naan řesnġa ute gaabin le, n'õnte kõkñ gaabm kuuy. Ɔo ken naan 6o jega gaaba le, n'terlo ro gaabin ki. Anum gaaba kic n'õnte piir ute mendiña.

¹² Jeege tun kuuy se, keese maam 6o m'taadden ey num Meljege eyo, m'õo: ġenna doobm al-Masi ki jaay mend naan ing 6ee se jaay aal te maakiñ do al-Masi ki ey se, õo mend se jaay took je kiñg ute naan num, n'õnte piiriña.

¹³ Ɔo mend doobm al-Masi ki jaay, gaabm naan ing 6ee ute naan se jaay aal te maakiñ do al-Masi ki ey se, ken gaabm se jaay took je kiñg ute naan num, mend se n'õnte řesiña.

¹⁴ Taa gaabm jaay aal te maakiñ do Isa ki eyo õo õk mend ken aalga kaal maakiñ do Isa ki se, taa mend naan õk se tediñ naan tediġa ġoor ute Raa. Mend ken aal te maakiñ do Isa al-Masi ki ey jaay, õk gaabm ken aalga kaal maakiñ do Isa ki se, taa gaabm naan õk se tediñ naan tediġa ġoor ute Raa kici. Ken bin ey num, ġendiġe se 'tedñ dõk te Raa, num ġañ deer deer, naade se ġoor ute Raa.

¹⁵ Ken deba aal te maakiñ do Isa al-Masi ki ey jaay je an piir ute mendiñ ken aalga kaal maakiñ do al-Masi ki se, õñdeki ken naade jaay je piiri num, k'piiri. Ken 'tedñ gaaba ey le mendiña ñim jaay aden tum ute debm ken aal te maakiñ do Isa ki ey se, ġõõ. Taa Raa danřeno se, taa aki kiñg ute lapia.

¹⁶ Anum naai mend doobm Isa al-Masi ki se, 'jeeliñ gaabi se an kõñ kaasn ġen tõiñ kõl ġotn kaaj ki la? Ɔo naai gaabm doobm Isa al-Masi ki se kic, 'jeeliñ mendi se an kõñ kaasn ġen tõiñ kõl ġõtn kaaj ki la?

Nanja kic ing ġõtn kiñgñ ken Raa danřin ro ki

¹⁷ Taar ken kuuy ken m'je m'asen taad se, nanja nanja kic 6o, ing ġõk ken Meljege õndin ro ki õo ġõtn kiñgñ ken ese 6o Raa danřino. Anum taargen se 6o ken maam m'lee m'dooy *eglizge paac.

¹⁸ Ken Raa danři 6o naai õġa kõj põndõ le, õnte kõiña*, num ing ute *kõjñ põndi se. Ɔo ken Raa danři jaay naai utu õj te põndõ ey le, õnte kõiñ põndõ.

¹⁹ Debm õġa põndõ õo debm ken õj te eyo, paac 6o ted ñim eyo. Num nakñ jiga cir paac se, debm tediñ nakgen ken Raa õo k'tediñ se.

²⁰ Anum nanja nanja kic 6o, õñ 'kiñg ġõtn kiñgñ ken Raa danřino ro ki se.

²¹ Ken Raa danřio se, naai 'bul le? Ɔñte kuun nirlri, num ġañ ken naai jaay õk doobo ġen kõiñdoi maakñ bul ki se le, keese 6o nakñ jiga.

²² Bul jaay Meljege Raa danřinoga se, naan õnġa don ġõtn Meljege tu; bin 6o debm bul ey jaay Meljege Raa danřinga se, naan tediġa bul ġen *al-Masi.

²³ Naase se Raa dugsega dose ute zo õõõ; bin num naase se õnte 'tedki bulu ġen jikilimge.

²⁴ ġenaamge, nanja nanja kic 6o ing ġõtn kiñgñ ken do dõkiñ ġõtn ken Raa danřino ro ki se.

Metn taar jee ken tõk te gaabge ute mendiġe eyo õo ute ġen mend-daayge

²⁵ Bõrse maam m'je m'asen terle do metn taar jeege tun ken tõk te gaabge ute mendiġe eyo. Ɔo taar se Meljege 6o undum te kul eyo, num maam 6o m'saapa õo m'je m'asesin taada; õo naase 'jeelumki maam se Meljege tediñmuga bẽẽ õo taar ken maam m'taad se naase 'tookki do ki taa maam se m'tuj õrmum eyo.

²⁶ Ute dubar ken 'jaakiñki bõrse se, m'saap m'õo: ken 'tedñ jiga se gaaba ey le mendiña se n'kiñg bini.

²⁷ Ken õk mendiña le, õnte piiriña. Ɔo ken õk te ey le, õnte kõkõ.

²⁸ Num ġañ ken õkga mendiña kic num, naai 'ted te *kusiñ eyo. Ɔo ken goon mendiña 6o õkga gaaba kic num, ted te kusiñ ey kici. 'Jeeelki jee ing kiñg 6ee se kiñgde utu aden tediñ õõõ. Taa naan se 6o maam m'je nakgen se 'kaan dose ki eyo.

²⁹ 'Booyki m'asen taada ġenaamge: 6ẽẽ, kaadn ken Raa ġañin se õõpġa baata. Bin num naan ki se, gaabgen ken õk mendiġe se, k'tediñ naaba Raa ki aan ġõõ jee ken tõk te mendiġe eyo;

³⁰ Jee ken eem keem se, k'tediñ naaba Raa ki aan ġõõ jee ken eem keem eyo, õo jee ken maakde raap se le, k'tediñ naaba Raa ki aan ġõõ jee ken maakde raap eyo, jee ken lee dugñ nakge se le, k'tediñ naaba Raa ki aan ġõõ jee õk ñim eyo,

³¹ õo jee ken tediñ naaba ute nakgen naade õk do *duni ki se le, j'õnte kõiñd saapde do nakge tun se, taa duni ara se utu 'deele.

³² Maam m'je naase aki kuun nirlse eyo. Taa naan se 6o debm jaay õk te mend ey se, naan saapm do naabm Meljege tu õo naan je doobm nakñ ken 'tõl Meljege tu.

³³ Num ġañ debm jaay õk mendiña se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki õo naan se saap 6o je doobm nakñ ken 'tõl mendiñ ki.

* 7:18 Kaadn naane se Yaudgen õġa kõj põndõ se jee metinge daar põndden naade õġinga kõj se 6o naade je an tuutn bõõy ġõtin ki.

³⁴ Debm bin se, saapin tēdn kaam dio. Anum mēnd ək te gaab ey se, ey lē goon mēnda se, naade se saap do naabm Mēljege tu əd maakde ute rode paac, naade ɔnɪn Mēljege tu. Num ganj mēnd ute gaabin se, naan uun nirlin taa nakgen do duni ki əd naan se je doobm nakn kēn 'təol gaabin ki.

³⁵ Maam m'taadsen bin se, taa asen tēdn bēe, ey num maam se m'je m'asen gaasn doob eyo. Nakn maam m'je naase aki tēd se, nakn kēn bēe cir daala əd aki tēdn naabm Mēljege se ute maakn kalan.

³⁶ Kēn goon kədo saap əd mēnd kēesin se jaay naan əkin te ey num, an tuj maakin se əd kēn naan jaay je mēnd kēesin se deel te gōtin, aakin bēeki num, an kək se, ɔn əkina. Kēn naan əkinga kic 60, tēd te kusin eyo.

³⁷ Num ganj kēn goon kədo ək mēnd kēese, əd kēn naan jaay aasin do ron ki, əd naan mala 60 uun doa, nam 60 gaasin gen kəkin ey se, əd saap əd an kəj kək ey se, əd kēn naan jaay ɔn aasin do ron ki ɔn 6aa te ron ki ey se, naan tēdga jiga naan Raa ki.

³⁸ Bin 60 debm ək mēnd kēese jaay əkinga num jiga, num debm jaay əkin te ey se, ter tēdga jiga cir daala.

³⁹ Kēn mēnda jaay gaabin utu ooy te ey se, naan ək doobm an res eyo. Anum kēn gaabin ooyga jaay 60, naan ək doobo gen kəkn gaabm kuuy kēn naan maakin jea. Na60 gaabin se 'tēdn debm doobm *al-Masi ki jaayo.

⁴⁰ Jiga se n'ɔnte kəkn gaabm kuuy. Bin se naan 'kinj ute maak-raapo cir daala. Kēse 60 saapm maama əd maam m'jeele maam kic m'ək *Nirl Raa maakum ki.

8

Daa maragge

¹ Borse, maam m'je m'asen tərɪ do mētn taar daa maragge tu. Aan gəə naase əki: 'Deere, naajege paacki se k'j'əkki jeele. Na60 jeel nakn kēn debkilimi ək se, oopin doŋa. Num ganj maak-je do naapge tu se, noogjeki gen ziidn 6aa ute naanjege.

² Kēn nam jaay saap əd naan ək jeele se, kēse naan utu jeel te dīm ey bərtə.

³ Num ganj debm jaay je *Raa se, Raa jeelina.

⁴ Naase əki: daa maragge se, naajege j'əkki doobo gen kəsə ləbu gen kəs ey lē? K'jeelki, maragen do *duni ki se, nakn rēn cərə əd Raa lē naan kalan lak, Raa kuuy se, gətə.

⁵ 'Deere, jee mētinge taad əd raagen kuuy utu maakn raa ki əd do naan ki kici. Jee bin se ək raage ute mēlge dēna kēn naade lee ɛrg naandēge tu əd eemde.

⁶ Num ganj naajege se, k'jeelki Raa se, naan kalan lak. Naan 60 Bubjege əd nakge paac iino gōtn naan ki əd kēn naajege j'utu j'ingki se kic 60, ute naana. Ɔ Mēljege kic 60 kalan sum, naan 60 Isa *al-Masi əd ute naan se 60, nakge paac utu tɪŋ gətde ki əd naajege kic 60 kinjjege kaam ji naana.

⁷ Num ganj taar mēt kēn ese se, jeege paac jeel ək te mētin eyo. Jee mētinge se, deelga deel ute maragge əd borse kic 60 kēn naade əs kəs daa maragge num, aakin aan gəə daa se gen maragge. Anum ute saapden kēn ɔn jeel ək mētn nakge mēc ey se, naade saap əd kēse tujdenga naan Raa ki.

⁸ K'jeelki, nakn kəsə se, ajeki kəj naakn naan Raa ki eyo. Kēn j'əskiga lē, ajeki ziidn dīm eyo əd kēn j'əski te ey kic lē, dīmjegen 'kut tap 60 gətə.

⁹ Naase se əkki doobo kēn kəsən nakge paac, na60 əndki kəndə, ɔnte 'kəlki jeegegen ək təəgə naan Raa ki ey se, 'koocn doobm Raa ki.

¹⁰ Aan gəə naai kēn 'jeel nakn mēt ki jaay, ing 6ee marag ki əd ing əs kəs daa maraga se, genaai kēn saapin ɔn jeel ək te mētn nakn mēc ey se jaay aakki naai ing əs kəs se, naai an kolin naan kic 60 'kəsən daa maraga se.

¹¹ Bin 60 ute jeeli kēn naai ək se, genaai kēn saapin jeel ək te mētn nakn mēc ey se, naai an kolin naan 'kutu, ey num genaai ese 60 kēn al-Masi ooy taarin se.

¹² Kēn naai 'tēd bin se, kēse naai 'tēd *kusin genaaiige tun saapde ɔn jeel ək te mētn nakge mēc ey se əd 'tujde maakde. Bin se naai 'tēd kusin 60 al-Masi ki.

¹³ Taa naan se 60, kēn taa kəsə sum 60 'kəl genaam koocn doobm Raa ki se, məətn maam m'kəsən daa eyo taa genaam se 'koocn doobm Raa ki eyo.

9

*Nakgen kēn *jee kaan naabm Isa al-Masige ək doobo do ki*

¹ Anum, maam se nakn ək təəgə dom ki utu la? Maam se, *m'debm kaan naabm Isa ey la? Ɔ Mēljege Isa se, maam m'aakinoga ute kaamum ey la? Naase se, maam 60 m'baanseno doobm Mēljege tu ey la?

² Ken jee kuuy jaay ðo maam se m'debm kaan naabm Isa al-Masi ey kic ðo, naase se 'jeelki maam m'debm kaan naabm Isa al-Masi. Aan gðo naase 'dòokkiga ute Meljege se ute naase se ðo, jeege jeele maam se m'debm kaan naabm Isa.

³ Jee ken okum mindum se, kесе ðo taar ken maam m'òko ken m'je m'aden tærl:

⁴ taa naabm ken naaje k'teð se, naaje j'òk ðoobo ken naase ajeki kедn kòso ute kaaye ey ne?

⁵ Naaje se j'òk ðoobo gen tækj mængden doobm *al-Masi ki ðo gen lee ute mængjege aan gðo jee kaan naabm Isa al-Masigen kuuy ute gеnaa Meljege Isa ðo aan gðo Pier se ey la?

⁶ Lòðu maam m'ute Barnabas kaljeki sum ðo, k'teðn naaba ute jije jaay j'an kòsn ne?

⁷ Naase 'booykiga la ken deba uunga asgar jaay, naan malin ðo ðaa jedo gurs taa an kogn ro naan malin se, utu ne? Bii kalan jaay deba naab maakj gòtijn jaay 'kòj kòsn nakj maakj gòtijn ki ey se, utu ne? Lò debm gaama jaay aay si maalinge ey se, utu ne?

⁸ Anum nakj ken maam m'taadsen se, jikilimge ðo lee teðin sum eyo, num *Ko Taar ken Raa edo Musa ki kic ðo taadina taada.

⁹ Taa Ko Taar ken Raa edo Musa ki se k'raan j'ðo: *Maranji tiiko nakj tønd gem se, j'ònte kolin ðim taarin ki ken an gaasn kòso.**

Bin num gòtn ese se *Raa taad ute marange la?

¹⁰ Naan taad ute naajge ey ne? Deer deer, taar se k'raanjin taa naajge. Taa naan se ðo debm naabm maakj gòtina ðo debm tønd gemin se nanja nanja kic ðo ond don do nak ken naan utu 'kòj se.

¹¹ Naaje jaay k'ðaa k'taadsen taar Raa aan gðo debm ken ðoc maakj gòtina ðo ken k'tøndga metse j'ðo k'je ðim gòtse ki se ken bin num k'tøndga metse k'deelga utu gòtijn den den la?

¹² Ken jee kuuy jaay ok ðoobo gen kuun ðim gòtse ki num, naaje se met kando j'òk ðoobo k'cirden naade se daal ey la? Ute naan se kic ðo naaje se j'uun te ðim gòtse ki eyo. Anum dubargen jaay an doje ki paac se, naaje j'aasina, taa Labar Jigan gen al-Masi se naaje k'je k'teðn nakj jaay 'gaasn jeege gen booy 'kuun taar se eyo.

¹³ 'Jeelki, jee ken teðn naaba maakj *Bee Raa ki se, kòsde se naade oñ maakj nakge tun jeege ðaano *serke maakj Bee Raa ki se. O jee ken teðn naaba *gòt ken k'lee k'tòjn mooso Raa ki se le, naade se kic oñ bedde gòtn ese.

¹⁴ Bin ðo Meljege taad ðo: jee ken lee taad Labar Jiga gen al-Masi jeege tu se, oñ jeegeen k'lee k'taadsen se aden kедn nakj ken 'kaasn gen tinjde.

¹⁵ Ey num maam se m'òk ðoobo, naðo m'uun te nakj nam eyo ðo ken m'raanjen maktub se kic ðo, oñte 'saapki ðaki maam se m'je ðim gòtse ki. Maam se ken m'kooy kic num bee cir ken m'tønd metn ðim gòtse ki se ðo nakj maam m'tòom rom do ki se m'je nam amsin kòod eyo.

¹⁶ Gen taadn Labar Jiga gen al-Masi se, maam m'òk ðoobm ken m'an tòom rom eyo taa taar se le Meljege ðo edumsino ðo m'an taadn jeege tu tak. O ken maam jaay m'taad Labarin Jiga te ey le, naan se am teðn oñ aak eyo.

¹⁷ Ken naabm se jaay maam m'teðin ute maraadum sum num, naan se maam m'òk ðoobo ken j'am kogn dal dubaruma. Num bin eyo! Naabm se le, Raa ðo edumsin kaam jima ðo m'an teðn tak.

¹⁸ Maam tap ðo j'am kogn ði? Labar Jiga gen Isa al-Masi ken maam lee taad jeege tu cere se ðo, 'teðga beduma. Ey num maam se m'òk ðoobo taa Labar Jigan maam m'lee m'taad se j'amga kogn ðim, naðo num malin ðo baate.

*Pòl je ano ðaa ute jeege paac gòtn *al-Masi ki*

¹⁹ Deere, maam se m'bul nam eyo. Num ganj m'teðn rom aan gðo bulu se taa jeege paac, taa m'teðn jeege dena ade ðaa doobm al-Masi ki.

²⁰ Ute Yaudge se, maam m'teðn rom kòd Yaud, taa m'ano ðaa ute Yaudge doobm al-Masi ki. O ken ute jeege inç do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki le, maam kic m'teðn rom aan gðo maam kic m'inç do Ko Taar ken Raa edo Musa ki. O ken deere num, maam m'inç do Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey sum. Ken olum jaay maam m'teðn naan se, taa m'je jee ken inç do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se, ade ðaa doobm al-Masi ki.

²¹ Ute jeegeen jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki ey se, maam kic m'teðn rom aan gðo m'jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki eyo. Ey num, deere, maam se m'jeel Ko Taar ken Raa edo Musa ki ðo Ko Taar maam se, naan Ko Taar gen Labar Jiga gen al-Masi. Ken maam jaay m'teðn rom bin se, taa m'aden teðn naade ade ðaa doobm al-Masi ki.

²² Ken maam jaay m'ute jeegeen ok tògo naan Raa ki ey se, maam m'inç aan gðo naade taa m'andeno ðaa doobm al-Masi ki. O maam m'teðn ute jeege paac ute doobm gay gay kic ðo taa m'kaajn jee metingen maakde ki se.

²³ Nakgen paac jaay maam m'teðin se, taa Labar Jigan gen Isa al-Masi se 'wòokj ðaa ute naanina. O maam kic ðo m'kòj beduma maakj bee Raa ken utu 'teðn jeenge tu se.

* 9:9 Aak Dt 25.4.

24 J'eelki, jee paacŋ j'ombdē gen naŋ naŋ deete ki se, jee paacŋ aañ se, deb kalaŋ aañ deel se 6o j'aaliŋ aace ɔo j'edīŋ bēdīŋa. Bin num naase kic aañki aan gɔo gen debm aañ deel se taa j'asen kaal aace ɔo aki kōŋ bēdse kici.

25 Jee paacŋ ken lee aañ gōtŋ k'lee k'taan naŋ naŋ deete se, naade lee dabar rodē dēn aak eyo. Naade tēdīŋ se taa j'aden kaal aace ɔo kōŋ bēdēdē†. Na6o kaal aacŋ k'lee k'j'aaldēn naade ki se, tēdga sum 6o gōtīŋ utu 'deele. Num ganŋ kaal aacŋ ken j'aaljeki naajege tu se gōtīŋ 'deel eyo, naañ se 'tiŋ gen daayum.

26 Taa naañ se 6o maam kic m'aaŋ gōtŋ rēŋ eyo, ganŋ m'aaŋ ute dōobiŋa taa m'kaan gōtŋ kaan ki. ɔo maam se m'tec aan gɔo debm deelga deel gen cēpŋm gen tōnd naapa, na6o gōtŋ tōndki se m'ōnd gōtŋ rēŋ eyo.

27 Maam m'dabar rom dēna, taa m'aŋ bōobm kōkō. Ey num maam ken m'taadō taar gen Isa al-Masi jeege tu se, sōm m'kutn naaŋa cēre.

10

Ōnte 'daanki maraga

1 Gēnaamgen dōobm *al-Masi ki, 'booyki m'asen taađn metn taar bubjegen do dōkiŋa. Kaaf ken *Musa jaay ɔdō Bubjege do kōd-6aar ki se, naade paac se gapara* bōobdēno ɔo naade paac gaŋo Baar Aace†.

2 ɔo gapara jaay bōobdēno ute gaŋ baar ken naade gaŋo se, kēse aan gɔo *k'batizdēnga kalaŋ ute Musā.

3 Naade paac ɔso kōsn ken bōoyo maakŋ raa ki.

4 Naade paac aay maan iīŋo gōtŋ *Raa ki, taa naade se aay maan teeco ro ko ken Raa eddēno ɔo ko ese se, lee ute naade‡. ɔo ko se, naañ 6o al-Masi.

5 Ute naañ se kic 6o, maakdē ki se jee dēniŋ 6o tēdŋ nakŋ ken tōl Raa ki eyo ɔo maak-taar Raa bōoy dōdē ki. Naade ɔoyo ɔo yōdēge se ɔoɔo do kōd-6aar ki.

6 Nakgen se jaay aan dōdē ki se taa ajeki kaal bijege tu ɔo bin se j'aki kōŋ dōŋ nakŋ *kusīŋ eyo aan gɔo ken naade dōŋo se.

7 Ōnte 'daanki maraga aan gɔo jee mētiŋgen maakdē ki tēdō se. Taa naañ se 6o Kitap taad ɔo: *Naade iŋg naaŋ ki, ɔso ɔo aayo jaay 6o naade iŋ baag daama ɔo cēpŋ ute rodē.*§

8 J'ōnte 'kēski naapge rēŋ rēŋ aan gɔo jee mētiŋgen maakdē ki lee tēdō se. Taa naañ se 6o maakŋ bii kalaŋ ki sum 6o, jeege dupu-si-di-kaar-mōtō ɔoyo.

9 J'ōnte 'naamki Meljege aan gɔo jee mētiŋgen maakdē ki naamiŋo se. Taa naañ se 6o jee se wōojo tōg tōldē*.

10 Ōnte 'mooyki naaŋ ki dir dir ute Raa aan gɔo jee mētiŋge maakdē ki se lee mooyo. Taa naañ se 6o *kōdŋ Raa debm kōdŋ ko jeege se '6aadō tōldē.

11 Nakgen se jaay Raa ɔŋiŋ aan dōdē ki se, taa kaal bi jeege tun kuuy. ɔo ken naañ jaay ɔŋiŋ k'raaŋiŋ maakŋ Kitap ki se le, taa ajeki kaal bijege tu naajegen j'aankiga gōor ute bii ken duni an naŋ se.

12 Taa naañ se 6o debm saap maakŋ ki ɔo naañ tōg dōobm Raa ki se, ŋ'ōnd kōndō, ŋ'ōnte kooco.

13 J'eelki nakŋ naam ken aan dose ki se, lee aan do jeege tu paac kici. ɔo Raa se naañ debm tuj ɔrmiŋ eyo ɔo naañ 'kōŋ kōŋ nakŋ naam ken aan dose ki se, 'deel dose eyo. Ute nakŋ naam ken aan dose ki se, naañ asen taađn dōobm ken naase anki kaan kōtō ɔo naañ asen kēdŋ tōgŋ ken naase aŋki kaasn gen serkiŋa.

14 Taa naañ se 6o, jee maakjemge, ɔdki dose dōkō ro maragge tu.

15 M'taadsen naase ki se aan gɔo jee saap ɔŋ taara jaay taada. Taar ken maam m'taadse se, naase 'saap ɔkki mētiŋ jiga.

16 Ken naajege k'6aaki 6aa kōsn, kōsn Meljege jaay j'uunki *kōpŋm gen tōtō kōoŋŋ bin jaay k'tōomki Raa se, kēse je taađn ɔo: ute moosŋ Isan ɔoy se, naajege k'tum k'tēdkiga kalaŋ ute Isa ey ne? ɔo ken j'uunki mappa jaay k'dupki k'nigiŋki ute naapa gen kōsō se, kēse je taađn ɔo: k'tum k'tēdkiga ro kalaŋ ute al-Masi ey ne?

17 Taa mappan se le kalaŋ sum ɔo naajege k'paacki se k'nig k'j'ōski naañ ese sum; bin 6o naajegen ute dēnjege se, k'tum k'tēdkiga ro kalaŋ.

18 J'eelki, gaan *Israelgen lee ɔso daa ken naade lee tojŋ *serkē *gōtŋ ken k'j'iiniŋ gen lee tēdŋ serkē Raa ki se, naade se *dōok ute Raa kalaŋ†.

† 9:25 Kaal aacŋ k'taađn ara se k'tōnddēn laatege 6o dōdēge tu ɔo laatege se j'ujdēn ute kamb kaagge. * 10:1 Gapar ara se je taađn ɔo Raa utu te naade. Aak Ekz 13.21-22. † 10:1 Kaaf ken se Baar Aace gaŋŋ kaam dio ɔo naade aal daan ki do kēse ken tuutu. Aak Ekz 14.22-29. ‡ 10:4 Taar ara se Pōl uuno taar ken jee dooy gaan *Israelge lee dooy jeege. § 10:7 Aak Ekz 32.6. * 10:9 Aak Nmb 21.5-6. † 10:18 Aak Lb 7.6.

¹⁹ Taar ken maam m'taadsen tap bo m'je taadn m'bo dfo? Bin num daa maraga ute maranginge se tap bo taal sere ne?

²⁰ Bere gote! Naade se taal ser eyo. Nafo aan goo serkij naade lee toj se le, sitange tu ey num Raa ki eyo. Taa naan se bo maam m'je naase aki 'dookej ute sitange eyo.

²¹ Anum naase aki koj kaay totn koojn bin ken maakij koojm Meljege tu jaay ter aki baa kaay ken maakij koojm sitange tu se eyo; oo naase se aki koj king kosn kalan do tabil ki ute Meljege oo ter aki baa kosn ute sitange eyo.

²² Lobo k'je j'aki kookij do Meljege tu se le? Naajege se k'tooj k'cirinjki naan la?

*Nakge paac se k'tedijki taa *nookij Raa*

²³ Nam taad oo: «Debkilimi ok doobo gen tedn nakge paac.» Nafo, naajege tu se nakgen se paac toljeki ser eyo. Deere, debkilimi ok doobm gen tedn nakge paac, nafo naajege tu se on noogjeki gen baa ute naanjege eyo.

²⁴ Nam onte 'saapm do naan malinj ki sum, num n'saap do jeege tun kuuy.

²⁵ Naase okki doobo gen dugij kosn daagen paacn maakij suuk ki. Ken 'baaki baa kos se, onte 'tandki meta oo maakse, onte naajn do ki.

²⁶ Taa Kitap taad oo: *Do naanja ute nakgen do ki paac se gen Meljege Raa.*[‡]

²⁷ Aan goo debm aal te maakij do Isa ki ey jaay danje oo aki baa been ki se oo ken jaay 'baakiga num, kosn ken naan edsen se, oski, onte 'tandki meta oo maakse, onte naajn do ki.

²⁸ Ken nam jaay deeksen oo: Kese le daa maraga se, naase onte 'kooki; bin se debm ken aalse bise ki se, naase anki 'tedn maakij 'naajn do kos ki se eyo.

²⁹ Maam m'taad ara se ute maakij naan ken utu naaj naaja ey num, ute gen naase eyo. Maam le m'ok doobo. Bin num gen di jaay debm maakij utu naaj naaja am gaasn gen kosn nakge se?

³⁰ Ken maam m'baa kosoo jaay m'toom Raa num, gen di jaay naai 'taadum taar inj kus do kos ken maam m'toomga toom Raa taarij se?

³¹ Bin bo ken aki kosoo, ken aki kaaye lo aki tedn di di kic bo, 'tedinjki paac gen nookij Raa.

³² Bin num ken ute Yaudge, jeejen Yaudge eyo, ey le ute *eglizn gen Raa se, paac se, maakij kingse ki se, onte 'kooki nam 'kooon doobm Raa ki.

³³ Bin bo injki aan goo maama: maam m'aay kaamuma oo do nakge tu paac se, m'je m'tedn nakij ken 'taal jeege tu paac. Maam se m'saap do maam malinj ki eyo, num maam m'saap taa bee jee dena m'je taa Raa aden kaaja.

11

¹ Aan goo maam m'uun bolotn *al-Masi se, naase kic bo uunki bolotuma.

*Kaad ken mendge ute gaabge tusga gen keem *Raa*

² Maam se m'toomse, taa naase se tedga tak bo, naase 'saapki dom ki oo naase utu inj 'boobki taar ken maam m'dooyeno se.

³ Nafo maam m'je taar se, naase anki jeel kookij jiga: gaabge paac se, *al-Masi bo dode ki oo menda le, gaaba bo donj ki oo al-Masi le, Raa bo donj ki.

⁴ Kaadn keem Raa ki jaay bo gaabm ken taad taar teeco taar Raa ki ey le eem keem Raa jaay aal kala donj ki se, kese naan ol al-Masi bo maakij sokonj ki.

⁵ Num ganj ken menda jaay kaadn keem Raa ki, baa taadn taar teeco taar Raa ki ey le baa keem Raa jaay aal te kala donj ki ey se, kese naan ol gaabinj bo maakij sokonj ki oo mend bin se tec aan goo mend k'dosinga dos donja ken olin sokonj tolinj se.

⁶ Ken menda jaay baate kaal kala donj ki se, beekin se k'dosinsinj naatn. 'Jeelki, ken menda jaay j'oj k'naninga beekin tak tak ey le k'dosinsinga se, tedinj sokonj tolinja. Bin num on menda tak bo kaal kala donj ki donj ki.

⁷ Num ken gaaba jaay baa keem Raa num, onte kaal kala donj ki, taa gaaba se Raa aalinj tecinj naana taa an *nooko. Ganj menda le, Raa aalinj se gen nookij gaabina.

⁸ Taa gaaba se teeco ro mend ki eyo, num menda bo teeco ro gaab ki*.

⁹ Gaaba se Raa aalinj taa mend eyo, num menda le nookij gaabina.

¹⁰ Taa *koon Raage se bo menda se n'aal kala donj ki oo ute kal ken naan aal donj ki se je taadn oo naan se sook deb ken ok tooj donj ki se.

¹¹ Ute naan se kic bo, naan Meljege tu se, menda kalinj ki sum se koj kaan kaam eyo oo gaaba kic le kalinj ki sum se koj kaan kaam ey kici.

¹² Aan goo menda le teeco ro gaab ki se, gaab kic le menda bo ooijina; num naade paac se iino gotn Raa ki.

¹³ Naase malinge aakiinj tu. Ken jeege tusga gen keem Raa jaay menda aal te kala donj ki ey sum bo eem Raa se, doodn ne?

14 Ken j'aakin kaak bin kic bo, gaaba jaay ul beekin ted j'eri se, sokon ey ne?

15 Gan menda jaay beekin den se, okina. Beekin ken Raa edin den se, tedin tec aan go mend ken aalga kaal kala don ki.

16 Jo debm jaay je tookj do taarge tun maam m'taadsen ey se, maam ute *eglizgen gen Raa se le, kese bo nakj ken naaje k'lee k'teda.

Kosn gen Meljege Isa

17 Do taarge tun maam m'je m'asen taadse, maam m'asen koj toom eyo. Taa ken naase jaay 'tuskiga gen keem Raa se, naase 'tedki nakgen *kusin bo cir ken bee.

18 Anum nakj deet deet se k'taadum j'oo: ken naase jaay 'tuskiga gen keem Raa num, naase 'lee 'gaanji ute naapa. Jo do taar ken se, m'jeelin kengen metinge se, met ki.

19 Bin num maam m'jeele maakse ki se, jeege utu 'gaanj ute naapa, bin jaay bo j'kaakj jeel jee ken ok taar Raa on se.

20 Ken naase 'tuskiga gen keem Raa jaay oski kos ute naapa se, ken maam m'aakin ara ki num, aan go kosn gen Meljege eyo.

21 Taa ken naase jaay injkiga gotn kos ki se, nana nana kic bo naar os kosin kosin ken naan baano. Bin bo jee metinge le, bo taalde taal on jeegeen kuuy se le, aay bini oon kono.

22 Ken bin num, oski on aayki beesege tu. Lo naase okki beege ey ne? Ken naase jaay 'tedki bin se, naase uum aalki kaal *egliz gen Raa se bo naan ki on genaagen ok dim ey se le, naase aakdeki kaakj metde. Anum do taarge tun ese se, naase 'jeki m'asen taadn m'oo di? M'asenga toom la? Goto. Do nakge tun naase 'tedki se, maam m'asen koj toom eyo.

23 'Booyki! Kese bo taar ken Meljege dooyumo on maam kic m'dooseno m'oo: maakj naor ken j'an kokj Meljege Isa se, naan uun mappa jin ki,

24 on ken naan jaay toom Raa aas se, naan dupina on deek oo: «Kese bo roma ken m'edin *serke taa naase. Nakj se 'lee 'tedinki bini on 'saapki dom ki.»

25 Ken naade jaay os aas se, Meljege uun *koojpm dooc ute totn koojn bin se on tedin bin kici, taadden oo: «Totn koojn bin ken maakj kooj ken ese se je taadn ute moosum 'kooj se, kese je taadn oo: *Raa dookga kiji ute naase. Daayum ken naase 'baaki ba kaaye se, 'tedinki bini on 'saapki dom ki.»

26 Daayum ken naase jaay 'tuskiga gen kosn mappan ese se on gen kaay totn koojn bin ken maakj kooj ken ese se, kese naase 'taadki metn taar kooy Meljege bini, bii ken naan ade terl ro ki.

27 Taa naan se bo, debm os mappa gen Meljege on aay totn koojn bin ken maakj kooj Meljege tu ute doobin ey se, booro utu kooon don ki taa daa ro Meljege ute moosin se, naan aalden te maak ki eyo.

28 Taa naan se bo nana nana kic ken ba ba kosn mappm ese se on ba 'kaay totn koojn bin ken maakj kooj ken ese, n'saap do ron ki jaay 'koo on 'kaaye.

29 Anum debm jaay os mappan se on aay totn koojn bin ken maakj kooj ki se, saap te do ro Meljege tu eyo jaay os on aay se, kese naan malin bo ted booro ooc don ki.

30 Taa naan se bo maakse ki se jeege dena tedga koono, jeege dena koono tujdenga on jee metinge ooyga.

31 Ken naajege jaay k'jeelki koj booro do naaje malinge tu se, Raa ajeki koj booro dojege tu eyo.

32 Anum ken Meljege jaay ojjeeki booro dojege tu se, kese naan dejjeki dekke. Taa bii ken naan 'kojn booro do *duni ki se, booro 'kooon dojege tu ey sum.

33 Bin bo genaamgen doobm al-Masi ki, ken 'tuskiga gen kosn, kosn Meljege se, 'booyki naapa.

34 Ken debm jaay bo talin le, n'os been ki. Bin bo ken naase 'tuskiga se, booro 'kooon dose ki eyo. Taargen oop se, ken maam m'baaga gotse ki jaay bo, m'asen ba taadn nan metina.

12

*Naabm ken *Nirl Salal ed jeege tu gen tedn naabm *Raa*

1 Genamgen doobm al-Masi ki, boorse maam m'je m'asen terl do metn taar naab ken *Nirl Raa ed jeege tu se. Maam m'je m'asen koj naase aki king do derlse ki eyo.

2 Do dokin, ken naase 'jeelkiro te Raa mal ey se, kaad ken naane se, nakj ok toogo dose ki se 'taad olseno gotn raasege tun on taad taar ey se, on naase le on aasinikiro gen daar toog eyo.

3 Taa naan se bo, 'booyki m'asen taada: debm jaay taad oo: on Raa 'naam Isa se, debm bin se naan ok Nirl Raa maakin ki eyo. Jo debm taad oo: Isa se Meljege se, debm bin se ok Nirl Salal maakin ki.

4 Nirl Salal se, naan kalan sum, nabo nakgen ken naan ed jeege tu se, doolin dena.

† 11:26 Mappan ese se Meljege Isa taad ute daa ron mala.

⁵ Məljege se kic naan kalan sum, naḅo naabm ken naan eḁ jeege tu se, dōlin dēna.

⁶ Raa ken tēdn naaba maakj jeege tu paac se, naan kalan sum, naḅo doobm ken naan eḁo gen tēdn naabiḅ se, dōlin dēna.

⁷ Naḅa naḅa kic ḅo Raa eḁin Nirl Salal maakiḅ ki se, taa an tēdn naabm ken 'noogj jee Raage paac.

⁸ Deb kalan se, Nirl Raa eḁin jeel-taara gen taadn taar jeege tu ḅo deb kuuy se, Nirl Raa ese sum ḅo eḁin jeele gen jeel naka.

⁹ Nirl Raa ese sum ḅo, tēḁ deb kalan aal maakiḅ do Isa ki cir gen jeegen kuuy se ḅo deb kuuy se, naan eḁin tōḅḅo gen kēdn lapi jee kōḅḅe tu.

¹⁰ Deb kuuy le, Nirl Raa eḁin tōḅḅo gen tēdn nakj-kōḅḅe, deb ken kuuy naan eḁin tōḅḅo gen taadn taar teeco taar Raa ki. ḅo deb ken kuuy se, naan eḁin tōḅḅo ken an jeel nakgen ken iḅḅo ḅōtn Nirl Salal ki ey le ḅōtn sitange tu. ḅo deb ken kuuy se, naan eḁin tōḅḅo gen jeel taadn taar naanjen jeege jeel eyo. ḅo tēḁ deb ken kuuy le, naan eḁin tōḅḅo gen jeel taadn tōḅḅo mētn taar naanjen jeege jeel ey se.

¹¹ ḅo kēse Nirl Raa kalan ese sum ḅo tēḁin nakgen se paac ḅo naḅa naḅa kic ḅo naan eḁin naabiḅ naabiḅ aan ḅōḅ ken naan maakiḅ jen ro ki.

Jee al-Masige se tum tēḁga aan ḅōḅ ro kalan

¹² Aakki tu: ro debkilimi se, naan kalan sum, naḅo tōḅḅo paac dēna. Ute tōḅḅo ken naan tōḅḅo kaam dēn se kic ḅo tum tēḁ ro kalan. Jeegen ken dōḅḅa ute al-Masi se kic ḅo tec bini.

¹³ ḅo naajege paacki se ken Yaudge ey le Grekge, ḅulge ey le ḅulge eyo, *k'batizjekiro ute Nirl Salal kalan ese sum ḅo k'tum k'tēḁkiga aan ḅōḅ ro kalan. ḅo Raa eḁjekiga Nirlin se maakjege tu.

¹⁴ Bin ḅo ro debkilimi se naan kaam kalan sum eyo, naḅo naan tōḅḅo kaam dēna.

¹⁵ Jē se 'kōḅ taadn ḅo: «Maam le m'ji ey se, m'kōḅ tēdn maakj ro ki eyo.» Anum ken naan taad bin sum ḅo, 'kōḅ tēdn maakj ro debkilim ki ey ne?

¹⁶ Bi se 'kōḅ taadn ḅo: «Maam le m'kaama ey se, m'kōḅ tēdn maakj ro debkilim ki eyo.» Anum ken naan taad bin sum ḅo, 'kōḅ tēdn maakj ro debkilim ki ey ne?

¹⁷ Ken ro debkilimi jaay kaam kaliḅ ki sum num, naan tap ḅo 'booy ute ḁio? ḅo ken ro paac ḅo bi kaliḅ ki sum num, naan 'kootn ute ḁio?

¹⁸ Deere, ro debkilimi se, Raa tōḅḅoinga ute doobiḅ tak tak aan ḅōḅ ken naan maakiḅ jen ro ki.

¹⁹ Ro debkilim jaay ḅk ro kaam kalan sum num, kēse j'aḅ kōḅ ḁan ro ute magaliḅ eyo.

²⁰ Deere, ro debkilimi se tōḅḅo kaam dēna naḅo ken tumga se, tēḁ ro kalan.

²¹ Kaama 'kōḅ taadn ji ki ḅo: «Maam se m'an ḁim ute naai eyo.» ḅo do le 'kōḅ taadn jeege tu ḅo: «Maam se m'an ḁim ute naase eyo.»

²² Num ḅan ro kaam kalan ken naai aakiḅ ḅo ḅk tōḅḅo ey se, ken naan jaay ḅōḅ num, kingi se ai tēdn ḅōḅ.

²³ Maakj ro ki se ḅōtn ken kaam kalan j'aaldēn maak ki ey se, naade se ḅo ken k'lee k'j'akdeki ḅōḅ. ḅo kengen k'lee k'tōydeki tōy se ḅo, ken k'lee k'j'aakki doḁege tu ḁawal ḁawal,

²⁴ ḅan kengen k'j'aakdenki tal tal se je j'aḁēn tēdn bin eyo. Anum ro kaam kalan k'tōyḁe tōy se ḅo, Raa tōḅḅo se, taa j'aḁēnki kōḅ ḅōḅ.

²⁵ Ro jaay Raa tēḁin bin se, taa 'tōḅḅo naap eyo, num taa naade 'kaakj do naapge tu.

²⁶ Ken ro kaam kalan jaay ḅḅa ḁubara se, ro ute magaliḅ paac ḁabara. ḅo ken ro kaam kalan jaay ḅo tēḁga nakj bēe k'tōḅḅoinga le, ro ute magaliḅ paac 'tēḁ maak-raapo.

²⁷ Aan ḅōḅ ro debkilimi tōḅḅo kaam dēn jaay dōḅ tum tēḁ ro kalan se, deere, naase kic ḅo 'ḁēnki, naḅo 'tum 'tēḁkiga ro *al-Masi ḅo naḅa naḅa kic ḅo utu ḅōḅin ḅōḅina.

²⁸ Bin ḅo, maakj *egliz ki se, deet deet se, Raa tōḅḅo *jee kaan naabm Isage. Gen k-dige se, naan bēeḁ tōḁ jee ken taad taar teeco taariḅ ki. Gen k-mōḁege tu se, naan tōḅḅo jee dooy jeege. ḅo mētn naade ki se, naan tōḅḅo jee tēdn nakj-kōḅḅe, tēḁ naan tōḅḅo jeegen eḁ lapi jee kōḅḅe tu ḅo tōḅḅo jee mēḅinge gen noogj jeege. Jee mēḅinge naan tōḅḅo jee ken 'tōḁn jeege ute jee ken taadn taar naanjen jeege jeel eyo.

²⁹ Aakḁeki tu: naade paac se le jee kaan naabm Isagen mētn-jiki sum la? Paac naade taad taar teeco taar Raa ki sum la? Paac jee dooy jeege sum la? Paac jee tēdn nakj-kōḅḅe sum la?

³⁰ Naade paac se jeegen ken eḁ lapi jee kōḅḅe tu sum la? Paac se, jee ken taad taar naanjen jeege jeel ey se sum la? ḅo naade paac se jeel taadn tōḅḅo taar naanjen jeege jeel ey se sum la?

³¹ Bin num naabm jigan ken *Nirl Raa nig jeege tu se, 'ḁōḅki ken jiga cir paac.

Bōrse 'booyki, m'je m'asen taadn doobm ken jiga cir paac paac ken anki lee do ki.

13

K'jeki naapa

¹ Ken maam 60 m'jeel taadn taar naan jeege paac ɔ ken m'jeel taar *kɔdn Raage kic 60, na6o ken maam m'ok maak-je ey se, kɛse maam m'tec aan gɔɔ ganɔa ey le aan gɔɔ mɛnde ken j'ondinga num eem tɔkɔ bi kiric se.

² Ken maam 60 m'taad taar teeco taar *Raa ki jeege tu, ɔ ken m'jeel nakgen paacɔ jeege jeel mɛtin eyo ɔ m'jeel mɛtn nakge paac, ɔ ken maam 60 m'aal maakum paac do Raa ki jaay m'taad koge tu m'ɔɔ j'iin k'dɛtɛ j'ɔn gɔtn se jaay naade took taarum kic 60, num ken maam jaay m'je jeege ey se, maam m'debm tɔɔ sɛr eyo.

³ Ken maam 60 m'nig maalum paac jee daayge tu ɔ bini m'ɔn rom k'tɔɔcɔn poodn kic 60, anum ken maam jaay m'je jeege ey se, kɛse maam m'kɔn di ro ki?

⁴ Debm ɔk maakje do jeege tu se, naan maakin deere ɔ kɛrcɛɛ. Naan ɔk maak-kilimi do nam ki eyo, naan oon eyo ɔ magal ron eyo;

⁵ debm ɔk maak-je do jeege tu se, naan tɛd nakɔ sɔkɔn eyo, naan debm nakɔn eyo, tɛd maak-taar eyo, ɔk nam ute taar-maak eyo;

⁶ debm ken je jeege se, nakgen ute doobɔn ey se, naan maakin raap do ki eyo, num naan maakin raap do taar ken met ki.

⁷ Debm ɔk maak-je se, ken k'tɛdɔn *kusiɔn kic 60, naan an dɔm eyo. Daayum naan tuj ɔrmin ute jeege eyo, ɔnd don paac do Raa ki ɔɔ ɔn sɛrk nakge paac.

⁸ Maak-je se naan 'kɔn nan eyo. Taargen k'taadɔn ken teeco taar Raa ki se le, kaadɔn utu 'deele. ɔɔ taar naanɔn jeege jeel ey se utu 'nana ɔɔ jeel nakge se le, kaadɔn utu 'deel kici.

⁹ Taa jeel naajege se jeel nan mɛtn nakge paac eyo. ɔɔ taargen k'taadɔn ken teeco taar Raa ki se le, ɔn aas ute gen Raa mal eyo.

¹⁰ Anum nakgen mala mala jaay adɛ 6aa se, nakgen paacɔn ken aas te ute doobɔn ey se, kaadɔn utu 'deele.

¹¹ Kaad ken maam m'utu m'baat se, napa taadn taarum, saapuma ɔɔ booy kɔkuma, paac se, aan gɔɔ gen gaan sɛmge; anum ken maam jaay m'aas gaaba sum se, nakɔn gaan sɛmge se maam m'rɛsɔnɔ naatn.

¹² Borse se, naajege j'aakki nakge na6o j'aak j'okki mɛtdɛ eyo aan gɔɔ debm aak daan kaamin maakɔn kaam-kaay-naan ken aak ɔɔd ey se. Num 6ii kalan se, j'utu j'an kaakin 'toodn tal. Borse se, maam m'jeel m'ok mɛtn nakge paac eyo, na6o 6ii kalan m'utu m'jeel kɔkɔ mɛtn nakge se mala mala aan gɔɔ ken Raa jeelum maam se.

¹³ Borse nakgen ken 'kɔɔpm 'tɔnɔ se: kaal maakɔn do Raa ki, kɔnd do ken j'ondki do Raa ki ɔɔ maak-jea. ɔɔ maakɔn naade ken mɔtɔ se, ken cirde paac se, maak-jea.

14

*Naabm *Nirl Salal ɛd jeege tu se taa noogn jee dena*

¹ Jeki maak-jea ɔɔ 'dɔnki naabm ken Nirl Salal ɛd jeege tu ɔɔ ken tap ki se, jeki doobm gen taadn taargen teeco taar *Raa ki.

² Taa debm ken taad taar naan ken jeege jeel ey se, kɛse naan taad jikilimge tu eyo, num taad Raa ki. ɔɔ taar naan ken naan taad se le, nam jeel mɛtin eyo. Ute tɔɔgn Nirl Salal se, naan taad nakgen deel doa ken jeege ɔnd ute mɛt kɔn eyo.

³ Num gan debm ken taad taar teeco taar Raa ki se, naan taad jikilimge tu, noogde gen ziidn 6aa ute naandɛ, dɛjde ɔɔ ɛdden kaay kaama.

⁴ Debm taad taar naanɔn jeege jeel mɛtin ey se, kɛse noogɔn naan mala gen ziidn 6aa ute naaniɔa, gan debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, noog jee *egliz ki taa ziidn 6aa ute naandɛ.

⁵ M'je se, naase paacki se, aki 'taadn taar naanɔn jeege jeel eyo. Na6o ken maam m'je cir paac paac se, m'je naase aki taadn taargen teeco taar Raa ki. Taa debm ken taad taar naanɔn jeege jeelin ey se, ɔn deb kalan 'taad tɔkɔn mɛtin jee eglizge tu taa adɛn noogo naade ziidn 6aa ute naandɛ, ken bin ey num, debm taad taar teeco taar Raa ki se cir debm ken taad taar naanɔn jeege jeelin ey se.

⁶ Bin 60, genaamgen doobm *al-Masi ki, aan gɔɔ borse maam m'6aa gɔtse ki jaay m'taadɛn ute taar naanɔn ken naase 'jeelki ey se, taarumgen m'taadɛn se le ɔn taadɛn mɛtn nakgen Raa taadum mɛtin se eyo, ɛdsen te jeel eyo, taadɛn taar teeco taar Raa ki eyo ɔɔ dooyɛn ey se, kɛse asen kɔn noogn ɔɔ dɔ?

⁷ Bin 60 'jeelki, silɛɛɛ ute kurundu jaay 6aa mɛtn kaa ki ey se, kaa se j'an jeel j'ɔɔ dɔ?

⁸ Num debm tuuy 6ɔrlɔ gen bɔɔɔ se jaay tuuyɔn mɛt ki ey se, jeege 'kɔn daapm rode gen 6aa bɔɔr ki ne?

⁹ Gen naase kic 6o tec bini. Ken naase 'taadki taar naanjen jeege booy ok metin ey se, taarsegen naase 'taadki se, jeege 'jeel kokn metin do di? Ken bin num, taar naase ulki se, ulki rene.

¹⁰ Deere, do naan ki ara se, taar naanje naparin dena do maakde ki se, taar naan kalan jaay k'booy k'j'okin ey se, goto.

¹¹ Ken deba jaay taadum ute taar naanin jaay maam m'jeel ey se, debm se maam m'jeelin naan se merte. Do maam kic le naan am jeelum maam se, merte.

¹² Aan goo naase 'lee 'd'onki naabm ken Nirl Salal ed jeege tu se, 'd'onki naabm ken 'noogn jee egliz ki 'ziidn 6aa ute naande.

¹³ Taa naan se 6o, debm taad taar naanjen jeege jeel ey se, n'tond metn Raa an kedn jeele gen terl taar se jeege tu.

¹⁴ Ken maam jaay m'eem Raa ute taar naan jeege jeel ey se, deere, maam m'eemin ute maakum paac, nabo taargen teec taarum ki se, saapum ond ute metin eyo.

¹⁵ Ken bin num m'tedn m'oo di? M'keem Raa ute maakum paac ute taar naanjen jeege jeel ey se nabo maam m'je m'an keemin ute doobm ken saapum kic 6o jeel ok metina. M'je m'kaar kaa ute maakum paac ute taar naanjen jeege jeel ey se nabo, m'je m'kaar kaa ute doobm ken saapum kic 6o jeel ok metina.

¹⁶ Ken jeege tusga gen keem Raa jaay naai 't'oom Raa ute saapi paac ute taar naanjen ken jeege jeel ey se, do nam lee 6aado booy taar Raa sum jaay utu maakde ki se, naan 'kon tookn *amin do dio, taa taari ken 't'oom Raa se le, naan ond ute metin eyo.

¹⁷ Baat ey num, taari ken naai 't'oom Raa se nijim aak eyo, nabo debm inj booyi jaay jeel metin ey se, on noogin gen ziidn 6aa ute naanin eyo.

¹⁸ Maam m't'oom Raa taa maam se m'jeel taadn taar naanjen jeege jeel ey se m'cirsen, naasen ken inj '6aaki se paac.

¹⁹ Nabo maakn egliz ki se, maam m'je m'taadn taarge mii sum ken jeege jeel metina taa aden dooyo, naan se cir ken m'taad taara dupu kando kando ute taar naanjen jeege jeel metin ey se.

²⁰ Genaamge, onte 'saapki aan goo gen gaan seemge, num 'saapki aan goo jee magalge. Num gan gen tedn *kusiñ num, 'tedki rose aan goo gaangen seeme ken jeel ted kusiñ ey bort se.

²¹ Taa naan se 6o maakn *Ko Taar ken Raa edo Musa ki raanin se Meljege Raa taad do:

Jee se maam m'aden taad ute taar naanjen kuuy

do m'ade kol jee kuuy 6o utu aden taadn ute taar naanjege.

*Ute naan se kic 6o naade 'booy kuun taarum ey tap.**

²² Taar naanjen k'taad jaay jeege jeel ey se, kese Raa 6o taad toogin do jeege tun aal te maakde do Isa ki eyo. Num jee ken aalga kaal maakde do Isa ki se, taar naanjen jeege jeel ey se, taad ute naade eyo. Num gan debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, kese naan taad ute jee ken aalga kaal maakde do Isa ki do jee aal te maakde do Isa ki ey se, taar se olde naade maak ki eyo.

²³ Ken aan goo egliz ute magalin tus jaay jeege paac taad taar naanjen jeege jeel eyo, jaay, jee lee 6aado booy taar Raa sum ey le jee aal maakde do Isa ki eyo 6aado maakse ki se, asen taadn do naase se jee derlge ey ne?

²⁴ Num gan ken naase 'paacki jaay 'taadki taar teeco taar Raa ki ute taar naanjen ken jeege jeelin se, debm aal maakin do Isa ki eyo, ey le debm lee 6aado maakse ki gen booy taar Raa sum se, ken naan booy taarsege se, an kedn saapa do naan 'jeel ron ki naan se debm kusiña,

²⁵ do taar ken maakin ken jeege jeel ey se le, 'toodn tal. Gotn se naan 'kergn kond naanin naan ki naan Raa ki do an keeme do naan 'taadn makon do: Deer deer, naase se Raa utu daanse ki!

Raa je nakgen ute doobin tak tak

²⁶ Genaamgen doobm *al-Masi ki, bin se maam m'asen taadn m'oo di? Ken 'tuskiga gen keem Raa se, nana nana kic 6o ken 6aa kaar kaa, dooy jeege, taadn metn nakn ken Raa taadno, taadn taar naanjen jeege jeel eyo, ey le terl taar naan jeege jeel ey se, anum nakn naase aki ted paac se, 'tedin ki taa 'noogn *egliz 'ziidn 6aa ute naanina.

²⁷ Ken jeege baag taadn taar naanjen jeege jeel ey se, on jeege dio do ken cirga le jeege moto sum. Ken aki taad kic num, deb kalan taad aasga ram jaay 6o deb kuuy 'taada. Do on nam kuuy an terlin jeege tu.

²⁸ Ken debm ken an terlin taar se jeege tu goto num, gena ken taad taar naan ken jeege jeel ey se, n'onte taadn naan jeege tu, num n'taad ute maakina do n'taad Raa ki.

²⁹ Num gen jee taad taar teeco taar Raa ki se le, on jeege dio ey le moto sum 6o, 'taada. Do jee metinge se, k'booy k'j'ok metn taar se jiga, taar se 6aa ute metn taar Raa l6u goto.

* 14:21 Aak Eza 28.11-12.

³⁰Maakse ki se jaay deb kalan Raa taadɪn metn nakɪn gam ɔ je taadn metn nakɪn se jeege tu se, deb kuuy ken taad taad se n'doa ɔ n'ɔn gɔtɔ deb ken se.

³¹Deere, paacki se, ɔkki doobo ken aki taadn taar teeco taar Raa ki, naɓo ken deb kalan taad aasga jaay ɓo kɔn gɔtɔ naapɪn ki. Bin se jeege paac, naase adeki dooyo ɔ adeki kedn kaay kaama.

³²Debm jaay taad taar teeco taar Raa ki se, naan ɓɔɓ ɔk taariɲa.

³³Nakɪn ute doobɪn ey se, Raa je eyo. Num Raa se je naase aki king ute lapia.

Naase 'tedki aan gɔɔ eglizgen gen jee Raagen ɓaa se paac,

³⁴ken jee al-Masige jaay tusga se, mɛndgen maakse ki se, k'doa. Aan gɔɔ ken *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki taada, maakɪn jee al-Masige tun tusga se, mɛndge se ɔk doobo gen taadn taar eyo num k'j'ɪnɲ kaam kalan.

³⁵Ken naade ɓo je tɔnd mɛta le, k'ɓaa k'tɔnd metn gaabdege ɓeene. Ey num ken jee al-Masige tusga num, mɛndge jaay 'taadn taara se dɔɔd eyo.

³⁶Lɔɓu taar Raa se uuno metɪn gɔtse ki sum la? ɔ taar se, naase kalse ki sum ɓo 'booyɪnkɪro le?

³⁷Maakse ki debm jaay saap ɔ naan ɔk *Nɪrl Salal maakiɪn ki ey le tedga debm taadn taar teeco taar Raa ki se, n'jeele taar ken maam m'raanɓen se, kese Meljege mala ɓo taadsen nakɪn gen tedɔ.

³⁸Anum taar ken maam m'raanɓen se jaay debm baate tookɪ do ki se, debm bin se Raa kic ɓo, jeeliɪn eyo.

³⁹Bin se, genaamgen doobm al-Masi ki, 'dɔɪki gen taadn taar teeco taar Raa ki ɔ jeegen taad taar naangen jeege jeel ey se, ɔnte 'gaaski gen taada.

⁴⁰Naɓo nakɪn paacɪ ken naase aki ted se, 'tedɪnki ute doobɪn tak tak.

15

Deere, Isa se duroga daan yoge tu

¹Genaamgen doobm *al-Masi ki, ter maam m'je m'asen taada, taa naase aki saapm do Labar Jigan gen al-Masi ken maam m'taadseno ɔ naase 'tookkiro do ki se ɔ ɓorse kic utu ɔkɪnki ɔnɔ.

²Ute Labar Jigan gen al-Masi ese se ɓo, naase ɔnkɪga kaaja ken naase jaay ɪnɲi do ki aan gɔɔ ken maam m'taadseno se. Ey num, ɓere, kaal maaksen do al-Masi ki se, 'tedn nakɪn cere.

³Nakɪn cir paac paac jaay maam m'dooyoseno deet deet se, taar maam mala m'ɔɲɲo gɔtn al-Masi ken ɔ: al-Masi se ooyga taa *kusiɲjege aan gɔɔ ken Kitap taadno.

⁴Naan ooy se, j'ɔliɲo maakiɲ ɓaad ki, ɓii k-mɔtɔge tu se naan duro daan yoge tu, aan gɔɔ ken Kitap taadno ro ki se kici.

⁵Ken naan duro se, naan teeco naan Pier ki ɔ ter naan teeco naan jee kaan naabɪnge tun k'dandɛ ute ro jee sik-kaar-di se.

⁶Ter naan teeco naan genaage tun doobm Isa al-Masi ken tus ɪnɲ king taa naapki ɔ jee se cir kaar-mii. Maakde ki se, jee denɪn utu zere ɔ kengen metɪnge se, ooyga.

⁷Ter naan teeco naan Jak ki ɔ ter naan teeco naan jee kaan naabɪnge tu paac.

⁸Anum kaam mɔɔtn se, naan teeco naan maam ki kici, maam ken aan gɔɔ goon ken j'oojɪn laapɪn aas te eyo.

⁹Deere, maakiɲ *jee kaan naabm Isa al-Masige tu se, ɓee ki num, maam se ɓo debm ken k'kaal mum eyo. Taa maam se m'aas ken j'am danj *debm kaan naabm Isa al-Masi eyo. Taa *eglizn gen *Raa se, maam m'dabarɪnoga.

¹⁰Num ganj Raa tedumga ɓee ɔ ute ɓee naan tedum se maam m'tedga aan gɔɔ ken ɓorse naase 'jeelumki se. Anum ɓee Raa ken tedum maam ki se, ted te nakɪn cer eyo. Naɓo maakiɲ jee kaan naabm Isa al-Masi ki paac se, maam m'ted naaba m'cirde. Num ken ted naabm se, maam eyo, naɓo ɓee Raa ese se ɓo ɔlum maam m'ted naabm se.

¹¹Bin ɓo ken 'tedn maama, ɓ naade, kese ɓo taar kalan ken naaje k'taadseni ɔ do taar ken se ɓo, naase 'took aalkiro maakse do ki se.

Raa utu 'dur jeege daan yoge tu

¹²Naaje k'taadsen j'ɔɔ *al-Masi se duroga daan yoge tu. Num gen di jaay jee metɪngen maakse ki se, taad ɔ jee ooyga kooy se, ade kɔn 'dur daan yoge tu ey se?

¹³Ken jeege jaay ade kɔn dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo duro utu te daan yoge tu eyo.

¹⁴Ken al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, taar naaje k'taadseno se, taar rɛɲɛ ɔ kaal maaksen do al-Masi ki se kic le, cere.

¹⁵Deere, ken jee ooyga kooy jaay ade kɔn dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic ɓo Raa durɪno te daan yoge tu eyo. Bin se, naaje k'tedga saadgen gen Raa ken taad taar met ki eyo taa naaje k'taad jeege tu j'ɔ: Raa se duroga al-Masi daan yoge tu se.

¹⁶ Ken jee ooyga kooy jaay kəŋ dur daan yoge tu ey num, al-Masi kic 6o, duro te daan yoge tu eyo.

¹⁷ Anum ken al-Masi jaay duro te daan yoge tu ey se, kaal maaksen do naan ki kic 6o, cərə. Ɔo ɓorse kic 6o, naase utu ingki maakŋ *kusiŋ se ki.

¹⁸ Ken bin num, jee ooyga kooy doobm Isa al-Masi ki se, utga.

¹⁹ Ken naajege jaay k'j'ondki dojege do al-Masi ki gen ting do naan ki ara sum num, maakŋ jikilimge tun do naan ki ara se, ey num bɛeki se, naajege sum 6o ken jeege ajeki kɛejŋ dojege tu cir ken jeegen 6aa se paac paac.

²⁰ Num gan deere, al-Masi se duroga daan yoge tu ɔo Raa jaay duriŋo deet deet se, jejeki taadŋ ɔo: jeegen ooyga kooy se naan utu aden 'dur bin kici.

²¹ Ute doobm deb kalan sum 6o, yoa aan do jeege tu ɔo ute doobm deb kalan kuuy se, jeege utu ade 'dur daan yoge tu.

²² Aan gɔo jikilimge paac teeco metjil Adum ki se, naade paac ooy aan gɔo naana. Bin 6o gen jeegen paacŋ daak ute al-Masi se, naade paac utu 'kəŋ kaaja ute naan kici.

²³ Num Raa ade 'dur jeegen ooyga kooy se naan aden rɛesn ute doobiŋ doobiŋa. Al-Masi se naan 6o debm duro deet daan yoge tu jaay 6o jee naange se utu ade 'dur daan yoge tu 6ii ken naan ade 6aa se.

²⁴ Num sitange, maragge ɔo nakgen ɔk tɔogɔ do jeege tu paac se, al-Masi utu aden 'tedŋ 'tedŋ gɔtɔ, jaay 6o duni se 'nanja ɔo kaad ken se sum 6o al-Masi 'kəŋ gaara kaam ji Bubiŋ Raa.

²⁵ Taa al-Masi se 'kəsn gaara *bini jee taamooyinge se Raa aden tedŋ naan 6o king dode ki.**

²⁶ Debm wɔoy kaam mɔotŋ ken j'an kutiŋ kap se, yoa.

²⁷ Ter Kitap taadga taad ɔo al-Masi se: *Raa edinga nakge paac kaam jina.*†

Ken Kitap jaay taad ɔo nakge paac tedga kaam jin se, ɔo Raa sum 6o kaam jin eyo. Taa Raa se, naan 6o debm ken edin nakge paac kaam jina.

²⁸ Ken Raa jaay edga nakge paac kaam ji al-Masi se, naan Gooniŋ mala se, 'kɔɔpm kaam ji Raa ken edin nakge paac kaam jin se. Bin se jaay 6o Raa utu 'kəsn gaara do nakge tun 6aa se paac.

²⁹ Jee ken jee ɔo j'ade *batizŋ taa jeegen ooyga kooy se tap 6o, *batem se aden tedŋ di naade ken jee ooyga kooy se? Ken jeegen ooyga kooy jaay ade kəŋ 'dur daan yoge tu ey num, gen di naade ɔŋ rode k'batizde taa naade se?

³⁰ Ken jeegen ooyga kooy jaay 'dur daan yoge tu ey num, gen di jaay naajege daayum k'lee k'6aa gɔtŋ ɔŋ ken j'an kutŋ roje ro ki se?

³¹ Genaamgen doobm al-Masi ki, daayum maam se m'lee nirl yo ki. Kese taar met ki, ɔo aan gɔo gotŋ Meljege Isa al-Masi ki se, maam m'tɔom roma taa naase se, taar se met ki kici.

³² Genaamge, maakŋ gɛger ken ɛpez ki se, maam m'dodega ute jeegen aan gɔo daa gaabge se. Ken jaay gen nakgen do *duni ki sum num, maam tap 6o m'kəŋ di ro ki? Ken jeegen ooyga kooy jaay ade kəŋ dur daan yoge tu ey num: *J'ɔski ɔo j'aayki ute maraadjege, taa naajege se le, metbeeki j'aki 'kooyo.*§

³³ Ɔŋten 'kaanŋi rose dala, ɓere: Mɛdgen jig ey se 6o ken tuj king bɛe jeege*.

³⁴ Terlki saapse ɔo ɔŋte 'tedki kusina! Maam m'aak jee metinge maakse ki se jeel Raa eyo; maam m'taadŋ bin se taa ɔəkəŋ asen tɔɔb.

Jeegen ooyga kooy se, ade duru daan yoge tu ute ro tec ɔo diŋ

³⁵ Nam 'kəŋ tond meta ɔo: jeegen ooyga kooy se tap 6o ade 'dur ɔo di daan yoge tu? Ɔo rode tap 6o 'tecŋ ɔo di?

³⁶ Kale, debm derle! Kaam nakŋ naai ɔociŋa se, ruumga† jaay teec ey la?

³⁷ Naai 'lee ɔoc se, ɔoc kaam teenɛ ey le kaam ne diŋ kuuy, num naai 'lee ɔoc gardin eyo.

³⁸ Ken naai jaay ɔocga se, Raa teeciŋa ɔo teep tedŋ magala aan gɔo ken naan maakŋ jen ro ki. Kupm kaam naka tak 6o tecŋ napanŋ kaliŋ ki kaliŋ ki.

³⁹ Nakgen oo ko se paac rode se tec naap eyo. Gen jikilimge le tec kaliŋ ki, gen daage le kaliŋ ki, gen yeelge kic le kaliŋ ki ɔo gen kɛŋjege kic kaliŋ ki.

⁴⁰ Aan gɔo nakgen do naan ki ɔk roge se, kengen maakŋ raa ki se ɔk kici. Na6o kaakŋ bɛedege se, tec te naap eyo.

⁴¹ Kaada wɔoriŋ tec kaliŋ ki ɔo laapa kic kaliŋ ki ɔo k-dijge kic 6o wɔorde tec kaldɛ ki. Ɔo ter k-dijge ute naapa kic wɔorde tec kalan eyo.

* 15:25 Aak KKR 110.1. † 15:27 Aak KKR 8.6. ‡ 15:29 Taar Pɔl taad ara se taad ute jee al-Masi gen metinge batiz taa jee ooyga kooyo num gan Pɔl se uun te kul eyo gen batizŋ taa jee ooyga kooyo. § 15:32 Aak Eza 22.13. * 15:33 Taar se Pɔl uuno taar gen kod Grek debm kaar bal-zere. † 15:36 Ute taar ken k'raan Kitapm se taad ɔo kaam naka se ooy, jaay teece.

⁴² Bin 60 bii ken jeege ade dur daan yoge tu se, 'tɛdn bin kici. Debkilimi jaay ooy j'olinga maakŋ 6aad ki se, ruum naatn. Num ganj bii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, ro ken Raa an ked se 'kōŋ ruum ey sum.

⁴³ Ro debkilim ooy jaay j'olinga maakŋ 6aad ki se, naan ted aak kusu. Num bii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kedn ro aak bæ. Ro debkilim ooy jaay j'olinga maakŋ 6aad ki se, naan ok tōog eyo. Num bii ken naan ade 'dur daan yoge tu se, Raa an kedn ro ken ok tōog.

⁴⁴ Debm jaay ooyga num ken j'olinga maakŋ 6aad ki se, kɛse j'ol daa ro sum. Num ken naan jaay ade 'dur daan yoge tu se, ade teecn ute ro ken *Nirl Salal an kɛda. Aan gōo do naan ki debkilim ok daa ro se, maakŋ raa ki kic 6o Raa an 6aa kedn ro kuuy.

⁴⁵ Kɛse 6o Kitap taad ɔ: debkilim deet deet se ron Adum, naan se ok daa roa ute koa. Adum kaam mōotn se‡, naan se Nirl ken ed kaaja jeege tu.

⁴⁶ Debm ken 6aad deet deet se, debm ok Nirl ken ed kaaja se eyo, num debm ok daa ro 6o 6aad deete ɔ debm ok Nirl ken ed kaaja se, 6aad kaam mōotn.

⁴⁷ Debm deet deet se naan se j'obin ute naanja. Debm k-dige se, naan se iino maakŋ raa ki.

⁴⁸ Jeege do naan ki ara paac se, tec aan gōo debm ken j'obin ute naanja se. Ɔo jeege maakŋ raa ki se le, tec aan gōo debm ken iino maakŋ raa ki se kici.

⁴⁹ Aan gōo 6orɛ naajege k'teki debm ken j'obin ute naanja se, naajege k'j'utu j'aki tec debm ken iino maakŋ raa ki se kici.

⁵⁰ 'Booyki genaamgen doobm *al-Masi ki, m'asen taada: 6ɛɛ, debkilimi ute daa ron ok mooso se 'kōŋ 6aa *maakŋ Gaar Raa ki eyo. Ɔo daa ro se ken utu 'ruum se le, naan se 'kōŋ ting gen daayum eyo.

⁵¹ Maam m'je m'asen taad ute *nakŋ ken jeege jeel metin ey se: 'Booyki! Naajege se j'aki kooy paac eyo. Anum naajege paacki se, Raa utu ajeki terl rojege kaam kuuy.

⁵² Bii ken pulu 'keem kaam mōotn se, 'ted yokod aan gōo debm ond kaamin sapac se, kaad ken pulu 'keem se, jeege ooyga kooy se utu 'duru ute ro ken 'kōŋ ruum eyo. Ɔo naajegen j'utuki zɛɛ se le, Raa utu ajeki terl rojege kaam kuuy.

⁵³ Ro ken utu 'ruum se, tak 6o j'utu j'an kedn ro ken 'kōŋ ruum eyo ɔ ro kōŋ kooy se le, j'utu j'an kedn ro ken 'kōŋ kooy ey sum.

⁵⁴ Kaad ken ro ken utu 'ruum se, jaay utu terl ro ken 'kōŋ ruum eyo, ɔ ro ken 'kooy se le j'utu j'an terlin ute ro ken 'kōŋ kooy ey se, bin 6o taar ken Kitap taad do dakin se 'kaan doobin ki ken ɔ:

Bɛɛ, yo se Raa ciringa naan tedga gotɔ.

⁵⁵ Naai yoa, tōogi ken naai 'cir jeege se tap 6o gay?

Ɔo tōogi ken naai lee tōal jeege se tap 6o gay?§

⁵⁶ Tōogŋ ken naai 'lee tōal jeege se le, kɛse *kusinɔ. Ɔo kusin le, ken edin tōogɔ se, *Ko Taar ken Raa edo Musa ki.

⁵⁷ Anum ute doobm Meljege Isa al-Masi se, k'tōomki Raa ken edjeki tōogɔ k'cirki nakgen ok tōogɔ dojege tu!

⁵⁸ Bin 6o, gena maak-jemge, 'daarki tōogɔ. Ɔnte 'terlki mōotn! Naabm Meljege se ɔnte 'kōŋinŋi, 'ted '6aansinŋi ute naanina. 'Jeelki, naabm ken naase 'lee dabara 'tedinŋi Meljege tu se, cɛr eyo.

16

*Genaagen doobm *al-Masi ki tiir gen noogŋ genaagen Jeruzalem ki*

¹ M'je m'asen taada taa gursn ken aki tiir gen noogŋ jee Raagen Jeruzalem ki se: maam m'taaddega taad metin *eglizge tun taa naan Galat ki. Anum naase 'tedinŋi bin kici.

² Bii dumas ki tak 6o, nanja nanja kic 6o do naabin ken naan ted jaay ɔŋo se, maak ki se n'ɔod n'ɔombin gen donja taa an noogŋ genaagen doobm al-Masi ken Jeruzalem ki. Bin se, naase aki kōŋ booy bin ken maam m'aanga jaay aki tiir ey sum.

³ Ken maam jaay m'6aa m'aanga gotse ki num, jee ken naase 'bɛɛ 'tōoddeki se, maam m'ade kedn maktub ute nakŋ ken naase 'tiir 'tusinŋi jide ki se. Ɔo maam m'ade kol naade aan 6aa ute nakgen se, Jeruzalem ki.

⁴ Ken aakinŋi bæ jaay maam mala 6o m'6aa kic le, naade '6aa ute maama.

Pōlje 6aa mertɛ

⁵ Ken maam m'utu m'6aa gotse ki se, maam m'kaal teecn taa naan Masedoan ki, taa maam m'kaal ute doobm ese.

‡ 15:45 Adum kaam mōotn se taad ute *al-Masi.

§ 15:55 Aak Eza 25.8.

⁶ Ken maam jaay m'aanga gōtse ki se, baat ey num maam m'tiŋg cəkō ute naase, lōbu kaadn kuulu se kic daan m'an deēl gōtse ki jaay 60 sōm naase amki je nakj ken am noogŋ gen tēdn mērtum naan ki.

⁷ Anum ken 6orse m'6aa 6aa gōtse ki se, m'je m'asen kaakj ute do jēm sum eyo, na6o ken Mēljeje jaay 6ōdumga 6oobo num, maam m'je m'kiŋg ute naase cəkō.

⁸ Num gan 6orse maam se m'tiŋg maakj gēger ken Epēz ki se, bini m'kaan kaadn laa Pantekōt ki.

⁹ Taa gōtn ese se, maam m'ōŋga 6oobm gen tēdn naaba *Raa ki den aak eyo na6o jee wōōyge kic 6o dēna utu gōtn ese.

¹⁰ Ken Timote jaay aanga gōtse ki num, aakiŋki doŋ ki. Bin jaay 6o naaŋ kic niriŋ an kaay eyo; taa naaŋ kic lē tēdn naabm Mēljeje aan gōō maama.

¹¹ Bere, Timote se, nam ōnte kuum kaaliŋ naan ki, num eŋiŋki nakj noogo ken naan a6e kōkŋ terl gōtum ki ute lapia. Taa maam m'ute gēnaagen gōtn ara se, j'utu j'iŋg j'aak kaamiŋa.

¹² Gēnaajege Apōlōs se, ey num maam m'eŋiŋga kaay kaam aak eyo m'6ō ute gēnaage se, ŋ'6aa gōtse ki, na6o naaŋ took eyo gen 6aa gōtse ki 6orse se. Anum ken naaŋ ōŋga jiiŋ jaay sōm utu '6aa gōtse ki.

Pōl naŋ taariŋa 6ō 6l tōōsiŋ jeege tun Kōrint ki

¹³ Daayum iŋgki zere, kaal maaksen do Raa ki se 6ōkiŋki tōōgō. 'Tēdki jee mēc 6ō '6aarki tōōgō.

¹⁴ 6ō nakj naase aki 'tēd paac se, 'tēdŋki ute maak-jea.

¹⁵ Gēnaamge, 'booyki m'asen taad daala: 'jeelki Stepanas ute jee maakj 6ēeŋ ki se, naade 6o jee ken took aal maakde deet do *al-Masi ki taa naan Akayi ki se 6ō naade se 6o, jee ōŋ rode gen tēdn naabm Raa maakj jee Raage tu.

¹⁶ Jee bin se 6o, 'tookki taarde 6ō jee ken lee dabar tēd naaba ute naade se kic 6o, 'tookdeki taarde kici.

¹⁷ Ken Stepanas, Portunatus ute Akaykus 6aa6o aakum se, maam maakum raap aak eyo; gōō naase ki se, naade 6aa6o noogumga.

¹⁸ Taa naade se tēdum maakum tōōdga kaam kalan aan gōō naade tēdsen naase ki se kici. Bin num jee bin se, 6ōdeki 6ōŋō.

¹⁹ *Eglizgen taa naan Azi ki se, tēdsen tōōse. Akilas ute Priska 6ō ute egliz ken lee tus 6ēede ki se kic tēdsen tōōse den aak eyo ute ro Mēljeje.

²⁰ Gēnaagen 6oobm Isa al-Masi ken gōtn ara se, tēdsen tōōse paac.

'Tēdki tōōse naapge tu 6ō 'baam 'tōkki naapa 6ō aayki ciil naapge aan gōō gēnaa naapge.

²¹ Gōtn ara se, kese maam Pōl 6o m'raanŋen tōōsn se ute jim mala.

²² Debm jaay je Mēljeje ey se, ōŋ Raa an naama. Maranaata! (Kēse je deekŋ 6ō: ōŋ Mēljeje se ŋ'6aa6o.)

²³ 6ō Mēljeje Isa asen tēdn bēeŋa.

²⁴ Maam se m'jese paac taa naajege k'dōok k'tēdkiga kalan ute Isa al-Masi.

Maktubm k-dige ken Pōl raanjin eglizn Kōrint ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm k-dige ken Pōl raanjin eglizn Kōrint ki

Ken Pōl raanga raan maktubm deetn gen Kōrintge se 60 jaay naan ōj labar jee Kōrint ki 60 ter naade raan tōl maktubge dena ute naapa kici (koŋ 2.3). Gotn se, Pōl ute jee al-Masigen Kōrint ki se, taarde 6aa 6k metn naap eyo. Taa naan se 60 kōr naan terl te gotde ki ey 6ort se, naan raannden taa aden terl kingde. Maakŋ maktubin ki se Pōl taad jeege tu ute doobm 60 di jaay naan ted debm kaan naabm Isa se, ken je deekŋ 60 naan se Isa al-Masi 60 6lin naaba. Ken gen Pōl ki num naan se nakin kaan naaba sum. 30 maakŋ naabin ken naan ted se, naan ōjga nakgen 60 ken aan don ki, ōjga dubar 60 nakgen ken 6l beere deb ki 60 ute naan se kic 60 naan ōj aayga kaamina. Na6o nakŋ naan je se got6 6aa se paac jeege 'jeel Raa Bubu 60 Isa al-Masi. Ken Pōl jaay taad taa naan malin se, nakŋ ken naan je se, jee Kōrint ki an baatin eyo 60 'koŋ baatn dooyin ken naan dooydeno se ey kici (koŋ 1-7). Gen k-dige se, Pōl raannden 60 jee 6k maala se, k'noog jee al-Masigen Jeruzalem ki (koŋ 8-9). Gen k-m6t6ge tu se, Pōl taadden 60 jee ken ted rode aan g60 jee kaan naabm Isa al-Masige se j'6nte booy kuun taarde (koŋ 10-13).

Pōl raan ōl t66se egliz ken Kōrint ki

¹ Ken ara maam Pōl, *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan g60 ken *Raa maakin jen ro ki 60 maam m'raan maktubm ese se ute genaajege, Timote. Naaje k'tedsen t66se naase ki jee *eglizn ken maakŋ geger ken Kōrint ki ute jee Raagen paacŋ taa naan Akayi ki ute magalina.

² 3ŋ Bubjege Raa 60 Meljege Isa *al-Masi asen tedn beede 60 asen kedn lapia.

Raa debm ed kaay kaama jeege tun maakŋ dubar ki

³ K't66mki Raa, Bubm Meljege Isa *al-Masi, naan se Bubm ken be6ŋ dena 60 naan 60 Raa debm ed kaay kaama ute maraadiŋa.

⁴ Maakŋ nakge tun 60 ken aan dojege tu paac se, naan 60 debm edjeki kaay kaama. Ute kaay kaam ken Raa edjeki se, naajeege kic num j'anŋi kaasn gen kedn kaay kaama jeege tun maakŋ nakge tun 60 se kici.

⁵ Aan g60 naajeege j'6nŋi dubar dena ute al-Masi se, bin 60 ute doobm al-Masi se Raa edjeki kaay kaam den bin kici.

⁶ Ken nakŋ 60 jaay aanga doje ki kic num, taa Raa asen kedn kaay kaama ken asen kol gotn kaaj ki. 30 naaje jaay Raa edjen kaay kaama se taa naase kic 60 dubar aanga dose ki num anŋi koŋ kaasa aan g60 ken naaje dubar aan doje ki jaay j'6n j'aasin se kici.

⁷ 30 naaje k'jeel maakje ki k6nd dojen jaay j'6nd do naase ki se, k6nd do me6. Taa naaje k'jeele naase 6ŋkiga dubar ute naaje se, bin se Raa asen kedn kaay kaama aan g60 naan tedo naaje ki se kici.

⁸ Anum naase genaagen doobm al-Masi ki, naaje k'je naase aki jeele taa naan Azi ki se k'dabarjenoga den aak eyo. 30 dubar ken naaje k'j'6ŋo se deeloga doje, naaje k'saapo j'60 naaje se j'koŋ kaaj ey sum.

⁹ Deere, naaje se k'saap j'60 6iije nanŋa sum, naaje j'kooyo. Na6o, naaje se j'6nd doje do naaje malinge tu eyo, num naaje j'6nd doje do Raa ki, naan 60 debm lee dur jeege daan yoge tu.

¹⁰ 30 Raa se 60djenoga doje maakŋ yo ken gotn ese se 60 naan ajen k66dn doje kuuy daala. Deere, naaje se j'6nd doje don ki, got kuuy kic 60 naan utu ajen k66dn doje daala.

¹¹ Naase kic ute keem Raa ken naase aki keem se, naase ajeki noogo. 30 ute t6nd metn ken jeege dena t6nd metn Raa taa naaje se, Raa ajen tedn be6. Ute naan se jeege dena t'66m Raa taa be6 ken naan tedjen se.

Gotn Pōl uun doa je 6aa Kōrint ki na6o ōj 6aa te eyo

¹² Anum nakŋ tedjen jaay naaje k't66m roje se, naaje k'jeelin maakje ki, kingjen naaje j'ing maakŋ jeege tu, 60 tap tap ute naase se, j'ing6 ute ken met ki 60 ute maakŋ kalaŋ naan Raa ki. Num naaje k'j'ing6 bin se ute jeel-taar gen jikilimge eyo, num ute be6 Raa ken tedjen se.

¹³⁻¹⁴ Deere, taargen naaje k'lee k'raanjesin se, naaje k'raanjen te taar dim kuuy eyo, num taargen naase 'lee 'dooyinŋi 60 'booy 6ŋinŋi se. Aan g60 66rse naase naka kaam kalaŋ 'booy 6ŋjekiro te metin paac ey se, num maam m'saap naase utu ajeki 'booy 66kŋ mala mala 60 ke6e 60 taar ken maam m'je taada se: *6ii ken Meljege Isa ade 6aa se, naaje k't66m roje ute naase 60 naase kic 60 aki t66m rose ute naaje kici.

¹⁵ Deere, maam m'jeel maakum ki maam m'je m'6aa gotn naase ki 60 deet jaayo, taa bin se naase aki koŋ be6 maam ken m'6aa gotse ki 666l di se.

16 Maam m'kiin gɔtse ki se m'baa Masedoan ki ɔ ken m'terl terl Masedoan ki kic 60, m'ade kaal dose ki. Ɔ naase 60 amki je nakj ken am m'kaasn gen 6aa mɛrtɛ taa naan Jude ki.

17 Ken maam m'uun do gen 6aa mɛrtɛ se, ute maakum paac ey la? Ey le nakj maam m'6aa 6aa tɛda paac se, m'tɛdin aan gɔɔ gen jikilimngen do nak ken kalan sum 60 ken naade 6aan 6aa tɛda num deek ɔɔ: «Yɛɛ» ɔɔ «Yɛɛ eyo» se la?

18 Taar se Raa kic 60 jeele, do taar ken kalan se, naaje j'ɔnj k'taadse no te j'ɔɔ: «Yɛɛ» ɔɔ «Yɛɛ eyo».

19 Taa maama, Silban ute Timote ken k'6aadɔ k'taadse taar Goon Raa Isa *al-Masi gɔtse ki se, do taar ken kalan sum 60, naaje k'taad te ey «Yɛɛ» ɔɔ «Yɛɛ eyo». Num gan taar naaje k'taad se, daayum «Yɛɛ».

20 Ɔ nakj ken Raa taadɔ utu tɛd se, ute doobm al-Masi se paac t'ɛdn mɛt ki. Bin 60 ute ro Isa al-Masi se, naaje k'deekki j'ɔɔki: *amin Raa ki gen *nookj roŋa.

21 Raa 60 ken dookjeki ute al-Masi k'tɛdkiga tɔɔg se ɔ naan 60 debm tɛdfeki k'tɛdkiga jee naange.

22 Naan 60 debm ken tɛdfeki nakj kaakj jeele, kɛse Nirlin ken naan ɛdfeki maakjege tu ken je deekj ɔ naajege se k'tɛdkiga jee naange ɔ ute naan se, naan je ajeki taadn ɔ utu ajeki kɛdn nakj ken naan taadɔ ɔ utu ajeki kɛd se.

23 Maam se ɔnj Raa am tɛdn saaduma ɔ maam se le m'taad taar mɛt ki. Ken maam jaay baate terlo maakj gɛger ken Korint ki se, m'je m'asen tujn maakse eyo.

24 Naaje k'je j'asen tɛdn utu taa tɔɔg eyo gen kaal maakse do Raa ki, taa kaal maakse le, naase utu ɔkinji tɔɔgɔ. Anum naaje k'je j'aki tɛdn naaba tele, taa naase kic 60 maakse raapo.

2

1 Maam se m'uunoga doa, m'kɔnj terl gɔtse ki jaay, m'asen 6aa tujn maakse ey sum.

2 Anum ken maam jaay t'ujsega maakse se, maam kic 60 maakum t'uju, bin se nam am tɛdn jaay maakum raap se gɔtɔ, taa naase le paac, maakse tujga.

3 Ken olumo jaay m'raanjseno maktub se, taa maam m'je eyo kaad ken m'6aa gɔtse ki se, jeegen am kɛdn maak-raap se 60, t'ɛr am tujn maakuma. Maam m'jeel maakum ki, ken maam jaay maakum raap se, naase kic 60 'paacki maakse 'raapo.

4 Kaad ken maam m'raanjseno se, maam maakj maak-tuj ki ɔ m'maakj kaa-maan ki ɔ m'uun nirlum dena dose ki. Maam m'raanjseno se taa m'asen tujn maakse eyo, num taa aki jeele maam se, m'jese den aak eyo.

*Pɔl taad ɔɔ: debm tɛdga *kusiŋ se, k'tɛdin kaldɛ*

5 Ken deba jaay tujga maakj jeege se, kɛse naan tujum maakj maam eyo, num naan tujsen maakj naase paacki. Na60 taar se j'ɔnte t'ɛdinji 'deel doa.

6 Gen debm bin se, ken jee dena uuninga kaamin se 60, bɛnnga sum.

7 Taa naan se 60 naase t'ɛdinji kaldɛ, ɔ ɛdinji kaay kaama, ey num ɔm maak-tujn ese se 'deel doŋa.

8 'Booyki m'asen taada, debm bin se t'aaadinji tal, naan j'eele, naase se j'enki.

9 Anum ken olumo jaay maam m'raanjseno maktubm se, ken naase jaay t'ookki taarum paac le, maam m'kaakj jeel ro ki.

10 Num 'booyki m'deekseni: debm jaay naase t'ɛdinjiga kaldɛ se, maam kic m'tɛdinga kaldɛ, ken maam 60 m'tɛdinga kaldɛ naan al-Masi ki kic num, taa naase.

11 Bin 60 *Bubm sitange ajeki kɔnj kaan dal eyo, ɔ nakj naan je tɛda se le, naajege k'jeelinji tak.

Pɔl uun nirlin do Tit ki

12 Ken maam jaay m'aan maakj gɛger ken Troas ki gen taadn Labar Jiga gen *al-Masi jeege tu se, ey num gɔtn se Meljege ɔdumga doobo ute maraadinja.

13 Na60 ken m'aan jaay m'ɔnj te genaam Tit ey se, maakum tap 60 ɔnj daar eyo. Gɔtn se maam m'iin m'ɔnj gɛnaagen doobm al-Masi ki ɔ m'6aa taa naan Masedoan ki.

*Ute Isa *al-Masi se naaje k'cirriga nakge paac*

14 K'tɔɔmki *Raa, ute doobm al-Masi se daayum naan tɛdfeki k'leeki j'ɔkki mɛtn Isan cir nakge paac se. Gɔtn 6aa se paac Raa ɔljen naaje se 60 k'taad taar al-Masi se jeege tu taa an jeele. Ɔ taar naan se le, tec aan gɔɔ nakj oot nijimi ken oot wɔɔk doɔd gɔtɔ 6aa se paac se.

15 Deere, naajege se k'teeki aan gɔɔ nakj oot nijimi ken al-Masi ɛd Raa ki se. Naajege k'taadki taar al-Masi jeege tun Raa utu aden kaaja ɔ jeege tun Raa utu aden kut kici.

16 Jee metingen uun doobm kutu se le, nakj ootn nijim ese se ootden aan gɔɔ nakj ooyga kooyo ken aden kol gɔtn yo ki ɔ jee metingen kuuy uun doobm kaaja se le, nakj ootn nijim ese se ootden aan gɔɔ nakj inŋ zɛɛɛɛ ken aden kol gɔtn kaaj ki. Num naabm magal ese se tap 60 naja jaay an kaasn gen tɛdn naan se?

¹⁷ Naaje se k'tecki aan gɔɔ jee dengen kuuy eyo, kɛn lee taaf taar Raa jeege tu tɛdɪn aan gɔɔ nakɪj suukɪj gen kɔŋ dɪm ro ki se. Num gan k'tɛdɪkiga kalan ute al-Masi se, naaje k'taadki taar mɛt ki ute maakɪj kalan aan gɔɔ jee kɛn Raa ɔo ɔldeno.

3

**Raa dɔɔk kiji ute jeege se kɛse ɔo jee tɛdɪn naabinge*

¹ Naase aki taadn ɔɔki naaje se k'baagga magal roje daal ne? Lɔ naaje kic ɔo k'je j'ajen raan kɛdɪn maktub jije ki taa j'anjen jeel ro ki aan gɔɔ jee mɛtingen k'raanɔeno maktub jide ki jaay ɔaado taadsen naase ki ɔo je naase kic adɛki raan kɛd kic la?

² Maktubm naaje se, naase malinge. Naan se k'raanɔinga raan maakje ki ɔo maktubm se jeege paac dooyina ɔo jeelina.

³ Deere, naan se tood tal, naase se ɔo maktubm kɛn *al-Masi raanina ɔo ɛdjesin kaam jije. Naan raanin se ute maan nakgen k'raan ro maktubge tu se eyo, num ute *Nirl Raa zɛɛɛ. Naan raanin te ro tircil ki eyo, num naan raanin maakɪj jikilimge tu.

⁴ Kɛn ɔlje jaay naaje k'taadsen bin se, taa ute doobm al-Masi se, naaje k'jeel maakje ki naaje se k'j'ɔnd doje do *Raa ki.

⁵ Naaje kaljeki sum se j'aas tɛdɪn dɪm eyo, num Raa ɔo tɛdɪn j'aasga gen tɛdɪn nakgen se.

⁶ Naan ɔo tɛdɛfekiga j'aaskiga gen tɛdɪn jee tɛdɪn naabm kɛn Raa dɔɔk kiji ute jeege se. ɔo dɔɔkɪj kɛn Raa dɔɔk kiji ute jeege se iino ro *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki eyo, num naan se iino gɔtn *Nirl Salal ki, taa Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, ɔl jeege maakɪj yo ki anum gen Nirl Salal se ɔl jeege gɔtn kaaj ki.

⁷ Do dɔkɪn se, Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, Raa raanino ro tircil ki. Kaad kɛn naan raanin raan se *nookɪj Raa tɛd gɔto wɔɔr kɛlɛɪ. Bin ɔo daan kaam *Musa kic ɔo wɔɔr bin kici ɔo gaan *Israelge se ɔŋ ɔnd kaamde ro daan kaam Musa ki eyo taa daan kaamin se wɔɔr ɔs kaam ki kiric, naɔo tɛdga sum ɔo tɛd gɔto. Num kɛn Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ɔl jeege gɔtn yo ki jaay taadn nookɪj Raa ɔo tɛd gɔto wɔɔr kɛlɛɪ se,

⁸ daala, mɛt kando Raa 'taadn nookina jeege tu, kaad kɛn Nirl Salal tɛdɪn naabin se.

⁹ Taa Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, tɛd ɔoɔo ooc do jeege tu ɔo ute naan se kic ɔo taadn nookɪj Raa se, mɛt kando dɔɔkɪj kɛn Raa dɔɔk kiji ute jeege jaay tɛdɛjeki k'tɛdki jeegeen aak bɛɛ naanin ki se, naan se ajeki taad nookɪj Raa cir naan se daal ey la?

¹⁰ Nookɪj Raa kɛn wɔɔro gɔto do dɔkɪn kɛlɛɪ se, jaay k'dɔɔjin ute nookɪj kɛn Raa dɔɔk ute jeege kiji se, nookɪj kɛn do dɔkɪn se aas te dɪm naanin ki eyo.

¹¹ Deere, dɔɔkɪj kɛn Raa dɔɔko do dɔkɪn ute jeege se ting te gen daayum eyo. Ute naan se kic ɔo Raa taadga nookina, num mɛt kando dɔɔkɪj kɛn Raa dɔɔko kiji ute jeege gen daayum se, magal cir naan se dɔko.

¹² Taa naan se ɔo naaje k'jeel maakje ki, nakɪj naaje j'ɔnd doje ro ki se ɔo, naaje k'taadina.

¹³ Naajege se k'tɛdki aan gɔɔ gen Musa eyo kɛn daan kaamin wɔɔrga num, naan aalin kala taa gaan Israelge se ɔŋ aasin gen kaakɪj tɛnin eyo daan kaamin kɛn wɔɔr ɔs kaam ki kiricɪn ɔo kɛn tɛdga num ɔoɔo ɔoɔo jaay 'deel se.

¹⁴ Num gan gaan Israelge se ɔŋ booy ɔk mɛtn taar se eyo. Jaaki kic ɔo, mɛtjildege booy ɔk ey kici. Kɛn naade jaay dooy Kitapm kɛn Raa dɔɔko do dɔkɪn ute jeege se, naade booy ɔk mɛtn nakgen se eyo aan gɔɔ jeelde se k'deebinga deeb ute kala. Anum deb dɔɔkga ute al-Masi jaay ɔo kala se tɛdɪn gɔto ɔo naan se booy ɔk mɛtn taar se.

¹⁵ Deere, jaaki kic ɔo kɛn naade jaay dooy dooy Kitapm Musa se, naade booy ɔk mɛtin eyo, aan gɔɔ jeelde se k'deebinga ute kala.

¹⁶ Aan gɔɔ Kitapm Raa taadni: *Kɛn Musa jaay baaga naan Raa ki se, naan ɔɔdn ute kal daan kaamin ki se naatn.**

¹⁷ Taa Meljege se naan nirlɔ ɔo gɔtn jaay Nirl Meljege utu se, jeege ɔŋ dode.

¹⁸ ɔo naajegen paacɪj j'aalkiga maakjege do al-Masi ki se, kal daan kaamjege tu se, Raa ɔɔdinga naata. Naajege j'aakki nookɪj Meljege ɔo nookɪn se tɛdɛjeki naajege k'tecin ki tece. Bin ɔo nookɪj Raa j'aakin gɔtn naajege tu se, daayum ziidn ɔaa ute naanina. Kɛse ɔo naabm Nirl Meljege tɛdina.

4

Kɔrbɔtn maakɪj dukul nɛnj ki

¹ Taa naan se ɔo aan gɔɔ *Raa ute bɛɛna ɛdɛjega naabin ese se kaam jije se, naaje j'ɔk maakje tɔɔgo ro ki.

² Nakgen jig ey kɛn k'tɛdɪn k'j'ɔyin kɔyo ute nakɪj sɔkɔnge se, naaje k'tɛrlɛnga naaga. Naaje se k'j'aaɪn nam dal eyo ɔo taar Raa kic lɛ, k'tɛrlɪn kaam kuuy eyo. Num gan taar mɛt ki

* 3:16 Aak Ekz 34.34.

se, naaje k'taadɪn tood tal, bin 6o nanja nanja kic 6o jeel maakɪn ki, naan Raa ki se taar naaje k'taad se taar met ki.

³ Anum jee mɛtinge Labar Jigan gen *al-Masi ken naaje k'taadɛn se, naade booy ɔk te mɛtin eyo. Jeelde se aan gɔɔ k'deebinga ute kala. Kɛse gen jeegeen 6aa 6aa gotn kut ki.

⁴ Jeegeen ese se aal maakɛde do Isa ki eyo, taa *Bubm sitange, naan 6o raa ken do *duni ki se, gaasɛde ɔn jeel ɔk mɛtin eyo taa naade 'kɔn kaakɪn gotn wɔɔr gen Labar Jigan gen al-Masi se eyo. Ey num kɛse 6o ken taadɪn *nookɪn al-Masi, ɔɔ al-Masi se naan 6o ken tec Raa mala mala se.

⁵ Num naaje se k'taad taa ro naaje malinge eyo, anum naaje k'taad j'ɔɔ: al-Masi se, naan Mɛl jeege paac. Num naaje se lɛ, taa Isa se, k'taadɛn j'ɔɔ naaje se k'jee tɛdn naabsege.

⁶ Taa Raa ese sum 6o ken deeko ɔɔ: *Ɔn gotn wɔɔr se, 'wɔɔr maakɪn got ken ɔɔɔɔ,* * ɔɔ naan 6o debm 'wɔɔrjen maakjege kici. Ɔɔ gotn wɔɔr ese 6o taadjeki nookɪn Raa ɔɔ nookɪn Raa ese se 6o ken j'aakiɪn wɔɔr kɛlɛn daan kaam Isa al-Masi ki se.

⁷ Num naaje se k'tec aan gɔɔ dukul nɛnɛ nabo ɔk kɔrbɔtn Raa maak ki. Bin num tɔɔgɪn deel do ese se iɪno gotn Raa ki, ey num gotn naaje ki eyo.

⁸ Kaam ara kaam ara paac 6o gɔtɔ tɛdjen ɔɔnɔ, nabo nakgen se ɔn deel te doje eyo; doobm roje tap 6o k'jeel eyo, nabo ute naan se kic 6o j'ɔn doobm ken k'j'ɔɔdn doje.

⁹ Jeege lee dabarje kaam ara kaam ara nabo Raa rɛsjen te eyo; k'tɔnd k'tundje naan ki nabo j'ɔnki cirjen te eyo.

¹⁰ Daayum jeege je ajen tɔɔɔ aan gɔɔ ken naade je adɛ tɔɔl Isa se, bin 6o ute naan se jeege kaakɪn jeele, Isa se utu iɪng zɛɛɛ ɔɔ naan 6o debm ken bɔɔbjeki j'utu j'ɪɪngki zɛɛɛ se kici.

¹¹ Maakɪn kingje ki se jeege je ajen tɔɔɔ aan gɔɔ ken naade tɔɔlo Isa se, bin 6o ute tɔɔgjen gɔtɔ se kic 6o, naaje j'oooy te eyo. Kɛse 6o ken taad jeege tu j'eele, Isa se naan utu iɪng zɛɛɛɛ.

¹² Bin 6o naaje se k'took gen lee nirl yo ki, taa ute Labar Jigan naaje k'taadɛn se, naase aki kɔn kaaja.

¹³ Kitapm Raa taad ɔɔ: *Maam m'aalga maakum do Raa ki; taa naan se 6o maam m'taad taarin jeege tu.*† Taa naaje kic 6o j'aal maakje tec aan gɔɔ debm ken Kitap taadno se, taa naan se 6o naaje k'taad taarin jeege tu kici.

¹⁴ Naaje k'jeelki debm duro Mɛljeege Isa se, naan utu ajeki dur ute Isa kici ɔɔ naan anjenki 6aa ute naase tɛlɛ naanɪn ki.

¹⁵ Nakɪn naaje k'serkin paac se, taa asen noogo, bin 6o bɛɛ Raa se 'ziidɪn 6aa ute naanɪna do jeege tu ɔɔ jeege 'ziidɪn tɛdn dɛna ken an tɔɔmɔ ɔɔ naade paac taa naapki an nooko.

¹⁶ Taa naan se 6o naaje j'ɔk maakje tɔɔgɔ. K'jeelki, daa rojege se tɔɔgɪn nan ɔkɔ ɔkɔ bini an kɔlin yo ki. Num gan bii-raa Raa ɛdjeki tɔɔgɪn maakjege tu ɔɔ tɛdjeki jee kiji.

¹⁷ Nookɪn Raa ken j'utu k'j'aki kend maak ki jaay j'aki kɔn bɛɛ se k'dɔɔjɪn ute dubargen ɔrse j'ɔnɪnki do duni ki ara se, j'aakki dubarjege se aas dɪm eyo ɔɔ dubarjege se naan ɔkɔ sum 6o utu 'deele. Ɔɔ naan se daapjeki daap 6o gen kend maakɪn nookɪn Raa ken tɪɪng gen daayum daayum se.

¹⁸ Anum naajege se, j'ɔndki kaamjege do nakge tun j'aakiɪn ute kaamse eyo, num do nakge tun k'j'ɔn k'j'aakɛn eyo. Taa nakgen k'j'ɔn k'j'aakɛn ute kaama se utu 'deele, num gan nakgen j'ɔn j'aakɛn ey se 6o, t'ɪɪng gen daayum daayum.

5

¹ Deere, k'jeelki, ken rojegen ken tec aan gɔɔ kɔrɔr do naan ki se jaay 'tujga kic 6o, *Raa utu ajeki kɛdn ro kuuy aan gɔɔ bɛɛ maakɪn raa ki. Ɔɔ ro se tec aan gɔɔ bɛɛ ken jikilimje lee ɔɔ se eyo, num naan se Raa 6o mɛl kɔbɪna. Ɔɔ bɛɛ ese se t'ɪɪng gen daayum.

² Kaad ken naajege k'j'utuki do naan ki ara se, naajege k'dɔn k'saap j'ɔl koje pir k'je nanja nanja kic 6o, Raa an kɛdn ro kiji ken iɪno maakɪn raa ki se.

³ Ken Raa jaay ɛdjekiroga ro kiji ken iɪno maakɪn raa ki se, kojege se 'kɔn lee aan gɔɔ ken naan ɔkɔ ro ey se sum.

⁴ Num kaad ken naajege j'utuki ute daa rojegen ken tec aan gɔɔ kɔrɔr se, naajege k'dabar k'lee k'daay k'dɛs dɛs aan gɔɔ jeegeen uuno daam deere. Deere, naajege se k'je daa rojege se t'ɛdn got eyo, num naajege k'jeki Raa ajeki tɛrl rojege kiji aan gɔɔ debm uus kala kiji do kalɪn ki, bin 6o ro kijin t'ɪɪng gen daayum se naan 6o pɛlɛkɪn daa rojegen ken utu 'kooy se.

⁵ Raa mala 6o 'daapjeki taa j'aki kɔn ro kijin ese se, ɔɔ Nirlɪn ken naan ɛdjekiro se, naan jejeke taadɪn ɔɔ utu ajeki kɛdn nakɪn ken naan taad ɔɔ utu ajeki kɛɛɛ se.

⁶ Taa naan se 6o daayum naajege j'ɔkki maakjege tɔɔgɔ. Anum k'jeelki ken naajege jaay j'utu k'jee daa roge ɔrt se, naajege j'utu k'dɔkki k'j'aanki te gotn Mɛljeege tu eyo.

⁷ Taa do naan ki se, naajege k'j'ɪɪngki 6o ute kaal maakɪn ken naajege k'j'aalki maakjege don ki se sum, ey num ute kaamjege se j'ɔn j'aakiɪnki eyo.

* 4:6 Aak Jen 1.3. † 4:13 Aak KKR 116.10.

⁸ Deere, naajege se j'ɔkki maakjege tɔɔg aak eyo. Ɔɔ daa rojegen aan gɔɔ ɓee se, naajege k'je j'an teecn kɔn naata gen ɓaa king cɛɛ Meljege tu.

⁹ Ken naajege ɓo j'utu j'ingki do naan ki, ey le rojegen aan gɔɔ ɓee se ɓo k'teec k'j'ɔnɩngiga naata gen ɓaa king cɛɛ Meljege tu kic ɓo, ken deet deet se, k'tedki nakn ken tɔlin naan ki.

¹⁰ Taa ɓii kalan se naajege paac j'utu j'aki ɓaa naan *al-Masi ki taa naan ajeki kɔjn ɓɔɔɔ dojege tu. Gotn se nana nana kic ɓo j'an kɔgn bedin do naabin ken naan tɔdo kaad ken naan tingo do naan ki; ken naan tɔdoga ɓee ey le ɓee eyo, j'an kɔgn bedin do naabin ken naan tɔdo.

Raa je jeege paac kɔkn taasa ute naana

¹¹ Gen ɓeer Meljege tu sum se, naaje k'jeel metina. Taa naan se ɓo naaje k'je jeege paac 'tookj do taar ken se. Naaje se le, Raa jeel ɔkje mala mala ɔ maam m'saap, naase kic ɓo, maakse ki se 'jeel ɔkjeni mala mala kici.

¹² Naase se 'taadki ɔkki naaje se k'magal magal roje daala. Gɔtɔ! Naaje se k'magal magal roje eyo, num gan naaje se k'taadsen doobm ken naase anki tɔom rose ute naaje. Bin ɓo jee ken baagga taadn taargen ing kusu roje ki se, naase adeki kɔn terle. Taa jee se le, tɔdn nakn ken naade je jeege ɓo aden kaak sum, ey num ken maakde ki eyo.

¹³ Jee metinge jaay taad ɔ naaje k'jee dɛrlge se. Ken naaje ɓo k'jee dɛrlge kic num, taa Raa. Ken naaje ɓo k'jee metekge le, taa j'asen noogo.

¹⁴ K'jeelki, nakn naaje k'tedki paac se, maakje *al-Masi ɓo ɔjeki k'tedinki. Ɔɔ k'jeelki, deb kalan jaay ooyga taa jeege paac se, bin se aan gɔɔ jeege paac naan Raa ki se, ooyga ute naana.

¹⁵ Taa al-Masi se ooy taa jeege paac; bin ɓo jeege utu ing zɛɛɛ se 'tedn nakn ken tɔlden naade ki eyo, num 'tedn nakn ken tɔlin naan ken ooyo ɔ duroga taa naade se.

¹⁶ Taa naan se ɓo mɔɔtn, jikilimge se, naaje j'ade kaal maak ki aan gɔɔ ken jikilimge lee aal naapa maak ki se eyo. Do dokin al-Masi jaay ɓo j'aalino maak ki aan gɔɔ goon debkilimi kic ɓo ɓorse se, naaje j'aakin kaam ken bin ey sum.

¹⁷ Bin ɓo debm jaay dookga ute al-Masi se, naan tɔdga debm kiji. Ɔɔ kingin do dokin se le deelga, ɓorse nakge paac tɔdinga kiji.

¹⁸ Nakgen ese se paac, Raa ɓo tɔdina. Ɔɔ naan ɔlo al-Masi se, taa j'aki kɔkn taasa ute naan Raa. Ɔɔ naan ɛdjenga naabin kaam jije se taa j'ano ɓaa ute jeege gen kɔkn taasa ute naana.

¹⁹ Deere, ute al-Masi se, Raa naan mala ɓo ɔkoga taasa ute jikilimge. Kaad ken se *kusin jikilimgen tɔdo se, naan tondo te met eyo. Anum, naan ɔje se taa k'ɓaa taadn jeege tu j'ɔɔ: Raa se, je kɔkn taasa ute naase.

²⁰ Taa naan se ɓo naaje se k'tedkiga bi al-Masige. Bin ɓo j'eemsen nɔɔ ute doobm naaje se aan gɔɔ Raa mala ɓo danseno ɔ ute ro al-Masi se: ɔkki taasa ute Raa.

²¹ Anum al-Masi se naan ɔn tɛd te kusin eyo naɓo, Raa ɔlin uun kusin naajege ɓo don ki. Bin ɓo aan gɔɔ naajege k'tedkiga kalan ute naan se, ute doobm al-Masi se ɓo, naajege j'aki tɛdn jee aak ɓee naan Raa ki.

6

¹ Aan gɔɔ naaje k'tedn naaba kalan ute *Raa se, naaje k'j'eemsen nɔɔ j'ɔɔ: ɓee Raa ken naan tɛdsen se, ɔnten 'tedinki aan gɔɔ nakn cɛɛɛ.

² Taa Raa taad maakn Kitap ki ɔɔ:
Kaadn m'an tɛdn ɓee jeege tu jaay aas se, maam m'booyga keemi
*ɔɔ kaad ken maam m'an kaajn jeege jaay aas se, maam m'baadoga taa m'ai naaka.**
Bin ɓo 'booyki genaamge, ɓorse ɓo kaadn ken Raa je tɛdn ɓɛɛɛna jeege tu se aanga ɔ ɓorse ɓo kaadn ken naan an kaajn jeege se, ɓɛɛɛ, aanga kici.

Pɔl taad taa dubarin

³ Naaje se k'je 'tedn nakn ken 'tujn maakn jeege doobm Raa ki eyo, taa maakn naabje ki se k'je jeege 'kɔn nakn aak kus maak ki eyo.

⁴ Num gar do nakge tun naaje k'ted paac se, naaje k'je k'taadn jeege tu ɔ naabm naaje k'ted se gen Raa. Bin ɓo naaje j'aay kaamje j'aasin do nakge tun ɔɔn ken aan doje ki, ɔ do dubarge tun jeege lee dabarje, nakgen lee teecjen nirlje,

⁵ k'tɔndje, k'j'ɔmbje dangay ki, j'ɔl metn jeege iin roje ki, k'tedn naaba k'j'ɔɔr k'n'an tak tak, gotn metin bi kaamje kic ɓo k'tood eyo, ɔɔ gotn metinge se kɔɔ kic ɓo j'ɔs eyo.

⁶ Gen taadn jeege tu naaje k'jee tɛdn naabm Raage se, naaje j'ing ute maakn kalan, naaje k'jeel nakgen met ki, k'tedn maakje deere, jee ɓee, ɔ ute kingje se k'taad jeege tu, naaje se j'ɔk *Nirl Salal ɔ k'je jeege ute maakje paac.

⁷ Jeege se naaje k'taadden taar met ki ɔɔ ute tɔɔgn gen Raa. Naaje se k'ted nakgen ute doobina ɔ naan se tec aan gɔɔ ɓɔɔrgen do ji daamje ki gen tɛdn ɓɔɔɔ ute jee wɔɔyjege ɔ tec aan gɔɔ daragn j'ɔkin ute ji jeelje gen naakn roje se.

* 6:2 Aak Eza 49.8.

⁸ Jeegen metinge aaljeki maak ki, jeegen metinge aaljeki maak ki eyo, jee metinge taad taar ing kus bo roje ki do jee metinge se lee toomje toomdo. Naade aakje aan goo jee taar-kooobe, num gan naaje se k'lee ute ken met ki.

⁹ K'tedjen aan goo nam tap bo jeeljen eyo, num gan jeege paac jeelje, j'aakjen aan goo jee k'baaden baa toob, gan naaje se j'utu j'ing zere, k'j'oodjen yeebje nafo k'tooljen te eyo.

¹⁰ Jeege tujjen maakje nafo daayum naaje se j'ing ute maak-raapo; naan jeege tu se naaje k'jee daayge num gan naaje bo k'ted jeege ted jee maalge naan Raa ki; j'aakje num aan goo jee ok dim eyo, num gan naaje se j'ok nakge paac.

¹¹ Naase jee Korint ki, naaje se k'taadsenga taar tood tal do j'oodseenga taar maakje ki se do naaje k'jese.

¹² Naaje se j'ood k'nanseenga taar maakje ki, num naase bo 'baate kooofjeki taar maakse ki.

¹³ Anum maam se m'taadsen aan goo bubm ken taad geninge tu: oofjeki taar maakse ki do l'jeeki aan goo ken naaje k'jese se.

*Onje 'tumki kalanj ute jeegen ken aal te maakde do Isa *al-Masi ki eyo*

¹⁴ Jeegen aal te maakde do Isa al-Masi ki ey se, onje 'doakki taar se kalan. Anum nakj ute doobina do nakj ken *kusiñ se, nakj ade tum kalan se utu la? Gotn woor ute gotn ood se konj tum kalan la?

¹⁵ Al-Masi ute *Bubm sitange se 'konj dookj taarde kalan la? Debm aalga kaal maakin do Isa al-Masi ki ute debm ken aal te maakin ey se 'konj dookj taarde kalan la?

¹⁶ *Bee Raa ute bee maragge se, dim aden dookj tum kalan se utu la? Taa naajege paacki se bo bee Raa ken ing zere, aan goo ken naan malin taadn maakj Kitap ki do:

Maam m'kinjg ute naade do m'lee daande ki, maam m'tedn Raade do naade 'tedn jeemge.†

¹⁷ Taa naan se bo Meljege Raa taad jeenge tu do:

'Teecki naatn maakj jeege tun kusiñ se do 'baa ingki gen dose.

Nakj ken asen tujñ naanum ki se

onje 'lekinki do maam m'asen doodn kokj jiga.‡

¹⁸ Ter Meljege Sidburku deek do: maam m'asen tedn Bubse

do naase amki 'tedn genumgen gaabge ute kengen mendge.§

7

¹ Jee maak-jemge, aan goo *Raa taadjenkiga taad do utu ajeki tedn nakgen se, k'tug k'faapki rojege: j'onje 'saapki do j'onje 'tedki nakj *kusiñ naan Raa ki. Aan goo naajege k'beerki Raa ki se, ingki kinj ken *salal naanin ki.

Pal maakin raap do jeege tun Korint ki

² Oofjeki maakse do l'jeeki. Naaje le, k'ted te nakj *kusiñ nam ki eyo, k'rej te nam gen tuj nam eyo, do nam le j'aanin te dal gen kuun dimin eyo.

³ Ken maam jaay m'taadsen taargen se, taa m'asen kokj mindse eyo. Deere, taar se maam m'taadnoga taada m'oo: naaje se k'jese do ken yoje lofo kaajje, naaje se k'tedkiga kalanj ute naase.

⁴ Maam se m'jeelse, maakum tap bo naaj dose ki eyo. Ute nakgen doñ ken aan doje ki se kic bo, maam m'ok maakum tooge do ute naan se kic bo, maakum raap den aak eyo.

⁵ Jeelki, ken naaje jaay j'aan taa naan Masedoan ki se, naaje j'onj te gotn tool maakje eyo. Num goto baa se paac nakgen doñ aan doje ki, jeege iino roje ki do gotn se nirlje ondje gak gak.

⁶ Num Raa debm edjen kaay kaam se, naan bo seljenga maakje do edjenga kaay kaama ute kaan Titn gotn ara se.

⁷ Num ute kaanin gotn ara sum eyo, nafo Tit taadjenoga do naase edinjiroga kaay kaama. Kese bo ken seljen maakje do edjen kaay kaama naaje ki kici. Naase 'jeki okki amki kaakj ute kaamse tak. Taa nakj naase 'tedki jig ey se edsenga maak-tuju. Naase se 'je amki naaka ji jee wooyunge tu. Ken maam jaay m'booy taar se, maakum raap den aak eyo.

⁸ Taa naan se bo, maktubm ken maam m'raansen se jaay tujsenga maakse kic num, nafo maam ki se m'aakin se ok taar eyo. Deere, metn-jiki se, maam m'oo m'raanin te ey kic bo jiga, taa maktubm se maam m'aakin se tujsenga maaksen den aak eyo, nafo ken tujsen maakse se daanin dok te eyo.

⁹ Num gan borse, maam maakum raap taa maktubm ken maam m'raansen se. Ey num maam se maakum raap taa maaksen tujse eyo. Num ken olum jaay maakum raap se, taa naase 'jeelkiga kusiñse do 'terlkiga maakse do Raa ki. Taa naan se bo, maak-tujñ naase se aan goo ken Raa maakin jen ro ki, bin se naaje se k'tedsen te kusiñ eyo.

† 6:16 Aak Lb 26.11-12 do Ezk 37.27.

‡ 6:17 Aak Eza 52.11.

§ 6:18 Aak 2Sam 7.8, 14.

¹⁰ Taa maak-tujñ ken iino gōtn Raa ki se ol deba tērl maakiña oo olin gōtn kaaj ki; oo maak-tujñ bin se ok taar eyo. Num ganj maak-tujñ gen do *duni se le, naan se ol deba yo ki.

¹¹ Deere, maak-tujñ naase se iino gōtn Raa ki. Aakki nakñ ken naan olse naase 'tedki: borse naase 'naar 'terlkiroga gen tedn nakñ bee, naase 'jeki aki taad 'daapm taarse, nakñ naase 'tedkiro se 'saapinñki oki ken tedinñkiro te ey kic bo bee, kusiñ naase 'tedki se olsenga beere maakse ki, naase je amki kaaka, naase 'donki 'je aki tedn nakñ ken Raa maakinñ jen ro ki, oo debm ken ted kusin se, naase 'jeki j'an dabara. Ute nakgen naase 'tedki paac se, naase 'jeki taadn jeege tu oki maakñ nakge tun se, olsen naase eyo.

¹² Bin bo, maktubm ken maam m'raanjen se, maam m'raanñ debm ken ted kusin naapin ki se eyo, ey le deb ken naan k'tujin maakinñ se eyo kici. Num maam m'raanjen se, taa m'je naan Raa ki se, naase malinge aki jeel rose ki, naase se 'jejeeki ute maakse paac oo 'jeelki taar naaje k'taadsen se le, taar met ki.

¹³ Kese bo nakñ ken edjeno kaay kaama. Naan se edjeno bo kaay kaam sum eyo, num naaje se maakje raapo den aak eyo ken j'aak Tit jaay maakinñ raap se, taa naase paac 'raapinñkiroga maakinñ aak eyo.

¹⁴ Ken maam jaay m'olin gotse ki se, maam m'toomsenga naaninñ ki oo borse naase olumki te maakñ sokonñ ki eyo. Taa taargen paacñ naaje k'taadseno se, met ki oo toom ken naaje k'toomseno naan Tit ki se kic bo, met ki, k'ted te taar-kooob eyo.

¹⁵ Kaad ken naan ingo gotse ki se, naase 'dood okinñkiroga jiga, aalinñkiroga maak ki oo 'took uunkiroga taariña. Ken naan jaay saap do nakge tun naase 'tedinñkiro paac se, olin naan jese den cir ken deete.

¹⁶ Maam se maakum raapo taa m'jeelse, naase se jee ken maam m'kōñ kaal maakum dose ki paac.

8

Pol oo k'tiir gen noogñ genaagen Jeruzalem ki

¹ Genaaangen doobm *al-Masi ki, maam m'je m'asen taada: naaje k'je naase aki jeele nakñ ken *eglizgen taa naan Masedoan ki ted se. Kese taad ute bee ken *Raa tedden.

² Naade se ute nakgen oon den ken aan dode ki oo naaden ken daay nan tak tak se kic bo, naade maakde raap aak eyo oo edga nakge dena ute maraadede.

³ Kaam do rode sum se, naade edga oo maam se m'saada, nakñ naade ed se den cir ken naade konñ keda. Oo nakñ se naade malinge bo uuno doa gen kedn nakgen se.

⁴ Naade tond meta daar cirr metje ki oo ken beeki se, naade kic bo je kedn dim gen noog genaagen doobm al-Masi ken taa naan Jude ki.

⁵ Nakñ naade edo se cir nakñ ken naaje k'l'ondo doje do ki. Deet deet se naade edo rode Meljege tu, ter naade took gen ted nakñ ken naaje k'taaddeno, aan goo Raa maakinñ jen ro ki.

⁶ Aan goo Tit baagoga tiir tusn nakge gōtn naase jeege tun Kōrint ki se, taa naan se bo naaje k'taad metinñ j'oo: n'terl n'baa n'nan naabinñ jiga se gotse ki.

⁷ Naan Raa ki se, naase okki nakge den aak eyo: naase aalkiga maakse paac do Isa al-Masi ki, naase 'jeelki 'taadn taara jiga aak eyo, naase 'jeelki taar met ki, oo napar kaay kaam ute maak-je ken naaje j'ok dose ki jaay, naase aakinñki se, naase kic bo 'lee 'tedinñki aan goo gen naaje se kici. Taa naan se bo, naase kic num, naabm gen tiir ese se, 'tedinñki ute maakse paac.

⁸ Maam m'taadsen se, m'je naase aki 'tiir se taa toog eyo, nabo ken olum jaay m'taadsen bin se, taa eglizgen kuuy se naar tusga nakñ noogo dena. Ute naan se bo, maam m'je aki tedn bin se taa aki taadn jeege tu naase okki maak-je do jeege tun kuuy kici.

⁹ Anum naase 'jeelki bee* gen Meljege Isa al-Masi se: ey num naan se debm ken nakge paac kaam jina, nabo taa naase se, naan on ronñ ted debm daaye, taa ute daayin se, asen tedn naase jee nak denge naan Raa ki.

¹⁰ Do nakge tun naase aki ked se, maam m'je m'asen taadn maak-saapuma ken asen tedn bee naase ki: dogotge tu se, naase bo uunkiro do deet deet gen keda, oo naase bo jee 'baagkiro tiir deet deet kici. Oo beeki num, borse se, naabm ken naase uunkiro do ro ki se, 'ted naninñki.

¹¹ Bin num borse naabm se 'ted naninñki. Aan goo naase uunkiro do jiga gen tedinñ se, 'naar 'ted naninñki ute nakñ ken naase okki jise ki se kici.

¹² Ken naase jaay edki dim ute maakse paac se, Raa took do ki oo ken naase jaay okki dim ey se, naan kic tond metse eyo.

¹³ Maam m'je m'asen tedn jee daayge taa jee kuuy bo konñ dode eyo, num maam m'jese, naase 'paacki akiga kaasa.

* 8:9 Bee ese se je taad ute kekrclle.

¹⁴ Anum borse naasen ken akki nakge den se, edki jeege tun ken baatde baata, taa giin kuuy jaay naase akki baata do naade ok den se, naade asen kedn naase ki kici. Bin se naase 'paacki akiga kaasa.

¹⁵ Tedn aan goo ken Kitap taad do: *Ken jeege jaay taso kosn k'danin maan^s se, jee taso den se le aso doo te eyo do jee ken taso baat se le, koso baatden te eyo kici.*

Pol ol Tit Korint ki

¹⁶ K'toomki Raa ken ted maakn Tit ki jaay jesen den se, aan goo ken naan tedo maakn naaje ki se kici.

¹⁷ Tit se naaje k'tondga metina do naan kic bo tookga gen baa gotse ki. Num naaje sum bo k'taadn j'oo n'baa eyo, num naan mala bo uunoga doa gen baa gotse ki, taa naan je asen baa noogo.

¹⁸ Do naaje k'j'olin ute gena kuuy ken *eglizge paac toomina taa Labar Jigan gen *al-Masi se, naan taadin jeege tu jig aak eyo.

¹⁹ Ter do naabin ken naan ted se, eglizge beer dooino taa k'baa merte tele, taa ajen noogn gen tiir 'tusun nakge. Naabm jigan ese se, kese *'nookn Meljege mala do taadn jeege tu do naaje se j'ok maak-jea gen noogn jeege.

²⁰ Gursn ken jeege tiir edjeno jije ki se, tedga dena. Gursn se, naaje k'boobin jiga taa naaje k'je jeege kon taadn taar ing kus roje ki eyo.

²¹ Taa naaje k'je k'tedn nakn ute doobin se naan Meljege tu sum eyo, num naan jikilimge tu kici.

²² Do ute jeegeen baa se se naaje k'j'olsenga genaajen kuuy kici, naaje k'naam k'doolinga doob nafo naaje se j'onin naan se je naabm Raa. Borse kic bo, ter daala, naan ed ron paac taa asen noogo taa naan se jeelse naase se jee 'tujki ornse eyo.

²³ Tit se le, naan debuma do naaje k'tedo naaba tele gotse ki. Genaagen k'baa tel se, eglizge bo beer doode do olden gen baa tedn naaba goo naade ki do ute naabm naade lee ted se, nookn al-Masi.

²⁴ Taa naan se bo, jee se, naase okdeki doon. Bin bo eglizgen oldeno se jaay booyga num, toom ken naaje k'toomsen naase se, naade jeele, taarje se met ki.

9

Edki ute maak-raapo

¹ Taa nakgen ken k'tiir k'tusin gen noogn jee Raagen taa naan Jude ki se, taa naan se, maam m'je m'asen raan ziidn do ki ey sum.

² Maam m'jeele naase 'je adeki noogo do naan jeege tun Masedoan ki se, maam m'toomseno m'deekden m'oo: «Jee taa naan Akayi ki se dogotge tu tap bo, naade daapga daap rofe gen tiiri.» Ken jee Masedoan ki jaay booy bin se, maakde ki se, denin je tiir gen noogn jee taa naan Jude ki kici.

³ Nafo maam m'olsen genaagen ese se, taa toom ken maam m'toomseno naase se ted nakn cere eyo. Taa maam se m'je nakgen naase 'tiirin'kiga tiir aan goo ken maam m'taadseno ro ki se, 'daapin'ki jiga.

⁴ Ey num ken jee Masedoan ki jaay baadoga ute maam tele do onsen naase 'daapki te rose gen tiir ey bort se, som naase amki kol maakn sokon ki, taa naaje se k'taaddenga taad j'oo naaje k'jeelse, naase se 'daap'kiga daap rose gen tiir nakgen se. Bin se naase kic bo sokon asen doob.

⁵ Taa naan se bo, maam m'saap m'onin ted jiga se, maam m'ol genaage kond naana baa gotn naase ki do naaje ki. Do maam m'je nakgen naase aki tiir se anki tusn daapa. Bin bo kon maam m'baa se, m'an kon naase 'tus 'daapin'kiga. Ute naan se jeege jeele naase mala bo uunki doa gen tiir nakgen se ute maakse paac, ey num nam bo olen taa toog eyo.

⁶ 'Jeelki, debm jaay doo coko se le, koj kic bo coko sum, do debm jaay doo den se le, koj kic bo dena.

⁷ On nana nana kic bo nakn naan uunga do ro ki se edin ute maakin paac, onte 'naaja. Nam onte kalsen taa toogo gen tiiri. Taa *Raa se je debm ken ed ute maak-raapo.

⁸ Raa se ok toogo asen tedn beer paac ute maraadin, taa daayum naase aki kon nakn ken asen kaasn kingse, ter naan asen 'ziidn nakge do ki do ute nakgen naase akki se, naase aki 'tedn beer paac jeege tu.

⁹ Aan goo ken Kitap taad do:

Naan edga nakge ute maraadin jee daayge tu

*do beer ken naan ted se, daayum naan tedn ute doobina.**

† 8:15 Maan ese se kosn ken Raa booyino maakn raa ki do edo gaan *Israelge tu do dokina do kod-baar ki. Aak Ekz 16.18.

* 9:9 Aak KKR 112.9.

¹⁰ Raa 60 ɛd kupu jeege tu gen kooɔɔ ɔɔ naan 60 ɛddɛn nakŋ kooɔ; naan utu asen kɛdn nakge naase ki kici ɔɔ nakgen se naan utu an 'ziidɪ, ɔɔ ute naan se 60 naase aki kɔŋ tɛdn bɛɛ dena jeege tu ute doobɪnɔ.

¹¹ Raa asen kɛdn nakgen asen kaasa, bin 60 ute nakgen se naase aki tɛdn bɛɛ jeege tu ute maraad se. Ute nakgen naase ɛdfekiro jaay naaje k'6aado k'j'ɛddɛn se, naade utu tɔɔm Raa ro ki.

¹² Ute naabm kɛn naase 'tɛdki gen tiir tusn nakge se, gen noogŋ jee Raage sum eyo, num ute naan se 'kɔl jeege paac tɔɔm Raa den aak eyo.

¹³ Naabm naase aki tɛd se taadn jeege tu 'jeele naase se jee 'tɔjki te ɔrmse eyo ɔɔ deer deer, naase se aalkiga maakse do Labar Jiga gen *al-Masi ki ɔɔ 'took ingkiga do ki. Taa naan se 60 kɛn jee den jaay 'kaakse, naade *nookŋ Raa do ki ɔɔ tɛr, naade an tɔɔmɔ taa naase ɛdki naksege ute maakse paac jee Raage tu ɔɔ jeege tun kuuy kici.

¹⁴ Raa tɛdsenga bɛɛn den aak eyo. Kɛn jeege jaay kaakŋ bɛɛ Raa tɛdsen se, naade asen jea, tɔɔm Raa taa naase ɔɔ tɔɔm Raa.

¹⁵ K'tɔɔmki Raa taa bɛɛ naan tɛdfeki se, tap 60 gen taad eyo.

10

Pol tɛrl jeege tun ɔkiŋ mindiŋ do naabiŋ ki

¹ Maam m'60 kɛn jeege taad ɔɔ kɛn naan jaay utu te naaje se, naan *debm beere*, ɔɔ kɛn naan jaay 6aaga dɔk se, *naan taad beer nam ki eyo*. Num aan gɔɔ *al-Masi debm bɛɛ ɔɔ dalul se, maam kic maakse ki se m'je tɛdn aan gɔɔ naan.

² Maam m'tɔnd mɛtse, 'tɛrki saapse bin 60 kɛn m'6aa gɔtse ki se, m'asen taadn aan gɔɔ debm taad beer nam ki ey sum. Taa jee mɛtinge utu maakse ki se taad taar-kooɔɔ ɔɔ: maam m'tɛd naaba se taa m'aan je dɪm ro ki aan gɔɔ jikilimgen lee tɛd se. Jeege taad bin se, maam m'aden taadn m'beer eyo.

³ Deere, naaje se k'jikilimge aan gɔɔ jeegeŋ 6aa se paac. Na6o do kɛn naaje k'do se, tec aan gɔɔ gen jikilimge se eyo.

⁴ Gan nakgen naaje k'j'udn bɔɔɔ se tec gen jikilimge se eyo, num nakgen naaje k'j'udn bɔɔɔ se, iŋo gɔtn *Raa ki. Nakgen se ɔk tɔɔgo gen tɔkŋ *bɛɛ tɔɔgŋ kɛn jee wɔɔyge lee toomni. Jeege ɔk saapm jig ey se taargen naade 6aa taada se, naaje k'gaasde.

⁵ Bin 60 nakgen paacŋ kɛn ɔk tɔɔgo ɔɔ magal rode se kɛn gaas jeege ɔŋ jeel Raa ey se, naaje k'gaasde kici. Jikilimge se naaje k'tɛddɛn naade tɛrlga maak-saapde taa tookŋ taar al-Masi.

⁶ Kaad kɛn jaay naase 'booy 'took uunkiga taar al-Masi ute maakse paac se, jee kɛn baate tookŋ taariŋ se ɛ, naaje j'utu j'aden kɔnd doob ki.

⁷ Naase aakki nakŋ kɛn j'aakiŋ ute kaama sum. Kɛn nam jaay deek ɔɔ naan tɛdga gen al-Masi se, n'kɔŋ jeele naaje kic 60 gen al-Masige.

⁸ Kɛn do naabum ki se jaay, maam m'tɔɔmga rom den dena do tɔɔgŋ kɛn Meljeege ɛdumo se, maam ɔkɔŋ tɔɔlum eyo. Taa Meljeege ɛdumo tɔɔgo se, taa m'asen noogo aki ziidn 6aa ute naan se, ey num gen kutse eyo.

⁹ Ute maktubum gen maam m'raanŋen se, maam m'je tɛdn aan gɔɔ debm kɛn je asen kɔl beere maakse ki eyo.

¹⁰ Taa jee mɛtinge taad ɔɔ: «Kɛn Pol jaay raan maktubge se taaringen maak ki se, taargen deer deere ɔɔ ɔŋɔ, num gan kɛn naan jaay 6aado maakjege tu se, naan tɔɔgŋ ɛ gɔtɔ ɔɔ taariŋ ɛ tɔl ser eyo.»

¹¹ Debm jaay taad bin se, n'jeele, taargen naaje k'dɔk jaay k'raanŋden maakŋ maktubge tu se, kɛn naaje jaay k'6aaga maakse ki se, naaje j'an tɛdn aan gɔɔ kɛn naaje k'raanŋɔ se.

¹² Bɛɛɛ, jeegeŋ ese se tɛd rode 6o jee magalge, ɔɔ naaje se ɛ j'kɔŋ k'taadn j'ɔɔ j'aas kaas ute naade eyo! Kɛn naade aak rode se, nam aas ute naade gɔtɔ ɔɔ kɛn naade 6aa 6aa dooŋŋ rode ɛ dooŋ ute naade malinge sum. Naade se jee do tɛdga gen naade eyo.

¹³ Num gan naaje se j'kɔŋ tɔɔm roje j'an deel ute gɔtiŋ eyo. Num naaje se k'tɔɔm roje ute gɔtn naan gur naabm kɛn Raa taadjeni kɛn ɔje bini k'j'aano gɔtse ki.

¹⁴ Kɛn naaje jaay j'ingɔ te gɔtse ki ey num, kɛse aan gɔɔ naaje k'j'aal k'deelga naan gur kɛn Raa taadjeni. Num naaje k'j'ɔŋki j'aal deel te naan gur se eyo, deere, naaje 6o j'aano deet deet gɔtse ki ute Labar Jigan gen al-Masi se.

¹⁵ Do naabm jeege tun kuuy se, naaje se j'kɔŋ tɔɔm roje eyo, taa naaje ɛ maakŋ naabje ki se, k'tɔɔm roje k'deel te gɔtiŋ eyo. Num gan naaje j'ɔnd doje do naase ki k'je kaal maaksen do Isa al-Masi ki se 'ziidn 6aa ute naaniŋa. Ute naan se 6o naaje k'tɛdn naaba ɔɔ naabje se ziidn 6aa ute naaniŋa aan gɔɔ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki.

¹⁶ Tɛr, naaje k'6aa maakŋ naanŋe tun dɔk cir naan naase se, taa gen 6aa taadn Labar Jiga jeege tun kɛn 6ii kalan booyiŋ te eyo, taa naaje se k'je tɔɔm roje do naab jeege tun kuuy eyo.

¹⁷ Ganj aan goo ken Kitap Raa taad oo: *Debm jaay je toom ron num, n'toom ron do nakge tun Meljege teda.**

¹⁸ Taa debm iin sum bo toom ron se, toom ron ken naan toom se met ki eyo; num ganj toom ro ken met ki se, debm ken ted nakj ken taal Meljege tu.

11

*Pól ute jee ken ted rode oo naade *jee kaan naabm Isa al-Masige*

¹ Borse maam m'je m'asen taadn aan goo debm derle nabo do taarunge tu se aayki kaamse aasinki do ki. Genaaenge, maam se kic bo aayki kaamse 'serkumki.

² Maam se m'saap do naase ki aan goo ken *Raa saap dose ki ken tec aan goo mend ken ni taa gaabin se. Oo maam m'je m'asen kedn gaab ki kalanj oo gaabm ese se naan bo *al-Masi. Taa naan se bo maam m'je m'asen baa naaniin ki aan goo goon mend ken injg boob ron gaabm keesiin ki sum se.

³ Aan goo do dakin wooj bo baado derl Awa se, maam m'beer m'oo som nam asen derl bin kici oo saapse se tedn jig eyo oo aki tuj ormse oo aki konj dookj ute al-Masi ute maakj kalanj eyo.

⁴ Nam kuuy baado taadsen metn taar Isan kuuy tec aan goo gen naaje k'taadsen se eyo, oo taadsen metn taar nirl kuuy tec aan goo ken naaje k'taadsen se eyo oo ken naan jaay baado taadsen Labar Jigan kuuy ken tec aan goo gen naaje ey se kic bo, naase 'serkdeki tap.

⁵ Jeegeen naase aakdeki aan goo jee kaan naabm Isagen k'jeel jeel gotde ese se, naade se on cirum maam eyo.

⁶ Deere, maam m'jeel taadn taara jiga den eyo, nabo jeel nakge sum se maam m'oko. Naase kic bo 'jeelki maakj nakge tun naaje k'ted paac se, naaje k'taadsesinga tal met dena.

⁷ Ken maam m'taadseno Labar Jiga gen Raa se, maam m'oop rom baata oo m'uunsen ro naase bo raan. Labar Jiga gen Raa se le maam m'taadseno cere. Bin se maam m'tujinga la?

⁸ Kaad ken maam m'tedo naaba gotse ki se, maam m'tooko *eglizgen kuuy bo ogumo oo naade utu jide taa maama.

⁹ Kaad ken maam m'ingo gotse ki jaay, naka baa baatum se, maam m'tond te metn dim gotse ki eyo. Nabo genaagen doobm al-Masi ken taa naan Masedoan ki se bo baado edum nakj ken aasum kinguma. Kaad ken se, maam se m'tond te met dim gotse ki eyo oo borse kic le, m'tond metse eyo.

¹⁰ Aan goo maam m'dook ute al-Masi se, maam m'taad taar met ki, do nakge tun se nam jaay am gaasn gen toom rom maakj taa naan Akayi ki se, goto.

¹¹ Gen di jaay maam m'baate gen kuun naka gotse ki se? Bin se maam m'jesen ey la? Num Raa jeele, maam se m'jese.

¹² Nakj maam m'ted se borse kic bo m'ted aan goo naan ese se. Taa bin se jee ted rode aan goo jee kaan naabm al-Masige se konj toom rode eyo deekj oo naabm naade se, tec aan goo gen naaje.

¹³ Jee se ted rode aan goo naade jee kaan naabm al-Masige, oo ute naabm ken naade ted se, naade aan jeege dala oo naade ted rode aan goo jee kaan naabm al-Masige.

¹⁴ Nakj naade ted se ajenki konj kokj taad eyo. Taa *Bubm sitange kic bo ted rona aan goo *kodn Raa ken ted goto woor kelej se.

¹⁵ Bin num nakgen se onten 'kaksen taad eyo ken jee tedn naabm Bubm sitange jaay ted rode aan goo jee tedn naabm ute doobin se. Bii ken biide 'nanj se, Raa utu ade dabar do nakge tun ken naade tedo se.

Pól taad taa dubar ken naan onj maakj naabin ki

¹⁶ M'an taadn dool daala, nam onten kaakum aan goo debm derle. Ken naase jaay 'saap ooki maam debm derle kic, num 'tookki aan goo ken naase 'saapinki se, bin se onumki maam kic m'toom rom oko.

¹⁷ Taar maam m'je m'an taad se Meljege bo undum kul eyo, nabo ken maam jaay m'toom rom se, maam se m'taadn aan goo debm derle.

¹⁸ Aan goo jeege dena lee toom rode gen nakgen do *duni ki sum se, maam kic bo m'toom roma.

¹⁹ Kale, naasen jee jeel-taarge, jee derlge se kic bo, naase 'serkdeki ute maak-raapo.

²⁰ Ken jeege tedsen gulu, aansen dala, os jise, kujunse, naade ted rode magal cirse naase oo naade tondse metn bise ki kic bo, naase se aasinki.

²¹ Taar m'taadn se sokonj kic bo tooluma taa naaje se j'ok toog eyo gen tedn aan goo gen naade se. Num ganj ken deba jaay ok nakj ken naan an toom ron ro ki se, maam kic m'ok nakj ken m'an toom rom ro ki kici. Kese maam taad aan goo debm derle bo taada.

²² Ken naade bo *Ebrege le, maam kic m'kod Ebre. Ken naade bo gaan *Israelge le, maam kic m'kod Israel. Ken naade bo metjil *Abraam le, maam kic metjilina.

* 10:17 Aak Jer 9.23.

²³ Ken naade 6o ɔ naade jee tɛdn naabm al-Masige se le, maam se m'cirde naade se. (Gɔtn se maam m'taad aan gɔɔ debm dɛrlɛ 6o taada.) Maam m'tɛdo naaba m'ɔɔr nanj tak tak, k'tokumoga danɔay ki met dɛna, k'tondumoga ute mɛɛjɛ dɛn aak eyo, met dɛna ɔp ɔkɔ sum 6o ey num j'amo tɔɔɔ.

²⁴ Metn mii se, magal Yaudge ɔkumoga tak 6o tɔnd dɔɔlum ute mɛɛjɛ met sik-mɔtɔ-kaar-jɛrnaj*.

²⁵ Metn mɔtɔ j'ɔk k'tɔndumo ute sirdi, jɛ-kalanj k'tundumo ute koa jɛ j'am tɔɔɔ, metn mɔtɔ markaba tɛrɛɛ ɔɔ maam m'ɔɔpo maakj maane ki, jɛ-kalanj se m'toodo ɔɔ m'lɛko maakj baar ki.

²⁶ Maam m'leedoga mɛrtɛ met dɛna, m'nirlum teece gen gaan oolge se, jee 6oogge teecumo nirluma, taasum Yaudge teecumo nirluma ɔɔ jee ken Yaudge ey kic 6o teecumo nirluma, maakj gɛgɛrge tu se beer tɛdumoga, do kɔd-baarge tu se beer tɛdumoga, do baar ki beer tɛdumoga ɔɔ jee ken tɛd rode aan gɔɔ jeegeen doobm *al-Masi ki se kic 6o, teecumo nirluma.

²⁷ Maam m'dabar m'tɛdn naaba m'ɔɔr nanj tak tak met dɛna, bi kaamum kic m'tood eyo. Gɔtn mɛtingɛ se 6o tɔlumɔ ɔɔ maane kic 6o tɔlumɔ, met dɛna m'ɔs dɪm eyo, kuulu ɔɔɔuma ɔɔ kala kic 6o aasum eyo.

²⁸ Dubargen kuuy kic 6o utu, na6o m'kɔnj taad ey sum. Daayum maam se m'saap dɛna do *eglizɛ tu paac.

²⁹ Ken nam jaay ɔk tɔɔg ey se, m'aakinj se tɛdum ɔɔɔo aan gɔɔ maam kic 6o tɔɔgum gɔtɔ. ɔɔ ken nam jaay tɛdga genaan ɔocga maakj *kusiɔ ki se, m'aakinj se tɛdum ɔɔɔ aak eyo.

³⁰ Maam se m'je tɔɔm rom eyo num ken naase 'jeki maam m'tɔɔm rom tak kic num, m'tɔɔm rom do tɔɔgum ken baat se.

³¹ Raa ken Bubm Meljege Isa, naan ken jeege lee tɔɔmiɔ gen daayum daayum se, jeele maam se taad taar-kɔɔɔ eyo.

³² Do dakiɔ ken maam m'ɪɔgo maakj gɛgɛr ken Damas ki se, gaar taa naan gɔtn ese ronj Aretas, magal ken naan ɔndiɔn maakj gɛgɛr ken ese se, tɔnd jeege taa-dooɔge tu taa am kɔkɔ.

³³ Gan naade uun ɔlumɔ maakj baar ki ɔɔ uun ɔɔɔyumo naagnj durdur ki ute taa pɛnɛtɛr ɔɔ gɔtn se, maam m'aaɔ m'ɔtɔ.

12

Nakj ken Meljege teec naan Pɔl ki ɔɔ taadiɔ mɛtiɔna

¹ Maam m'je tɔɔm rom eyo na6o naase ɔlumki m'tɔɔm rom tak. Na6o m'aakinj se tɔɔ sɛr eyo. Bɔrse maam m'je m'taadn ute nakgen Meljege teeco naanum ki jaay taadumo mɛtiɔn se.

² Maam m'jeele gaaba kalanj debm *al-Masi se, ɔrse ɔkga 6aara sik-kaar-ɔɔɔ, ɔɔ gaabm se *Raa uun 6aansiɔn maakj raa ken raan cir paac paac, jaay 6o ɔk tɛrlɔ. (Ken naan ɔok 6aa raan se ken utu ronj lɔ ute ronj eyo, maam m'jeel eyo, kɛse Raa 6o jeele).

³⁻⁴ M'jeele, gaabm se Raa uun 6aansiɔnga gɔtn naan ki mala (na6o ken naan ɔok 6aa raan se utu ronj lɔ ute ronj eyo, maam m'jeel eyo, kɛse Raa 6o jeele) ɔɔ ken naan jaay aan gɔtn naane se, naan booy taargen deel do ken debkilimi aɔ kɔnj kaasn taad eyo ɔɔ Raa undiɔn te kulu gen taadn naan se ey kici.

⁵ Ey num gen debm bin se, maam m'kɔnj tɔɔm roma, na6o gen maam maliɔn se, m'tɔɔm rom do tɔɔgum ken baat se sum.

⁶ Ken maam jaay m'je tɔɔm rom kic 6o, maam m'kɔnj tɛdn debm dɛrl eyo, taa taargen maam m'taad se, taar met ki. Na6o maam se m'je tɔɔm rom eyo taa sɔm jeege am kaakum aan gɔɔ debm k'jeel jeel gɔtiɔna ɔɔ am kɔkɔ maam 6o ɔɔɔ cir taar ken naade booyo teeco taarum ki ute nakgen naade aakum maam m'tɛdo se.

⁷ Taa nakgen Meljege teeco naanum ki jaay taadum mɛtiɔn se, m'aakden se deel doa. Taa m'kɔnj tɔɔm rom do nakge tun maam m'aakdeno ey se, Meljege ɔɔɔo nakj aan gɔɔ kɔrɔndɔ* maakj rom ki, ɔɔ nakj aan gɔɔ kɔrɔndɔ se *Bubm sitange 6o ɔlɔ kɔdiɔn taa am dabara ɔɔ am gaasn m'kɔnj tɔɔm rom eyo.

⁸ Met mɔtɔ maam m'leem nɔɔ metn Meljege tu m'ɔɔ nakj se ɔɔɔdumsiɔn naatn rom ki.

⁹ Num gan naan tɛrlum ɔɔ: «Bɛɛ maam m'tɛdi se 6o, aasiga sum. Taa kaad ken naai 'tɔɔgi baat se 6o, maam m'taadn tɔɔgum ute maraadiɔn doi ki.» Bin 6o maam se m'tɔɔm roma do tɔɔgum ken baat se, taa al-Masi se taadn tɔɔgiɔn dom ki.

¹⁰ Taa naan se 6o do tɔɔgum ken baat se, ken k'naajuma, nakgen ɔɔɔ ken aan dom ki, ken k'dabaruma, ken k'lee k'teecum nirluma, ken nakgen se jaay aan dom ki se, maam maakum raapo taa al-Masi se; taa kaad ken maam tɔɔgum baat se jaay 6o, maam m'ɔnj tɔɔgɔ.

* 11:24 Maakj *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se deba jaay tujga num, j'ɔntɛ tɔndiɔn ute mɛɛjɛ cir ji si-ɔɔɔ. * 12:7 Nakj aan gɔɔ kɔrɔndɔ ara se taad ute kɔɔɔn ken dabariɔn maakj ronj ki.

Pəl saap do jee Kərint ki

¹¹ Maam m'taadseno aan gəɔ debm dərle se, ɔɔ naan se naase ʒo ɔlumki taa tɔɔgə. Ey num naase ʒo jee kən amkiro magala. Kən naade jaay taad ɔɔ maam se m'tɔal sər eyo kic ʒo, naaden jee kən aak rode aan gəɔ *jee kaan naabm Isagen k'jeel jeel gətde se, ɔɔ cirum eyo.

¹² Kən maam jaay m'ingə gətse ki se, naase ɔɔnumki maam se m'debm maakum deere, ɔɔ m'aasin do nakge tun paacɔn aan dom ki. ɔɔ ute tɔɔgɔɔ Raa se, maam m'tədoga nakɔ-kɔɔgə ute nakgen deel doa. Ute nakgen maam m'ted se ʒo kən taadsen ɔɔ maam se, debm kaan naabm *al-Masi.

¹³ Anum nakgen kən maam m'tedo *eglizge tun kuuy se, gətn naase ki kic ʒo maam m'tedɔnoga. Nakgen kən maam m'tedɔno te gətn naase ki ey se, maam m'tond te mətɔn dɔm gətse ki ey sum. Bin se m'tedsenga *kusɔn la? Kən tedsega kic num, 'tedumki kaldɔ gen kən maam m'tond mətɔn dɔm gətse ki ey se!

¹⁴ 'Booyki m'asen taada: ter daala ʒorse maam m'daapga roma gen ʒaa gətse ki gen k-mɔtəge, ɔɔ m'ʒaa gətse kic ʒo maam m'je dɔmse eyo, num maam se m'je naase malinge ey num m'je dɔmse eyo. Taa bubge ʒo tus naka gəndɔge tu ey num gaange ʒo, tus naka bubdege tu eyo.

¹⁵ Maam se kən m'tu jim paac taa naase kic num, maakum raapo. Deere, maam se m'je kutɔn jim sum eyo, naʒo rom paac kic ʒo m'aɔn kəɔɔn taa naase. Anum kən maam jaay m'jese dən bin se, naase kic amki kɔɔn je baatn ne?

¹⁶ Naase 'jeelki maam se m'tond te mətɔn dɔm gətse ki eyo. Naʒo jeegen mətɔnge maakse ki se taad ɔɔ maam se nakum mətɔke ɔɔ maam m'aanseno kaan ʒo dala ey num maam m'ɔɔngə dɔm gətse ki.

¹⁷ Maakɔn jeege tun maam m'ɔlden gətse ki se, deb kalaɔn maakde ki se ɔsɔga jise la?

¹⁸ Maam m'daar mətɔn Tit ki cirr ɔɔ m'ɔl gənnaa kuuy kən maam m'taadseno taarɔn se ute naana. Kən Tit jaay ingə gətse ki se ɔsɔga jise la? Lɔ maam m'ute Tit se naabm kən naaje k'tedɔ se ɔɔ saapje se tec naap ey la?

¹⁹ Taargen naaje k'raanseno maakɔn maktub kən ese se, naase 'saap ɔɔki kaadɔn naane naaje k'je daapm taarje ʒo naanse ki sum. Bin eyo! Naaje se k'taadsen naan Raa ki aan gəɔ kən al-Masi jen ro ki ɔɔ 'jeelki, jee maak-jejege, taargen naaje k'taadsen se, taa asen noogo aki ziidɔn ʒaa ute naanse doobm al-Masi ki.

²⁰ Anum kən ɔlum maam m'ʒeer se m'ɔɔ kaadɔn kən jaay maam m'ʒaa gətse ki se, m'asen kɔɔn aan gəɔ kən maam m'jen ro ki eyo ɔɔ naase kic le amki kaakse amki kɔɔnum aan gəɔ kən naase 'jenki ro ki ey kici. Maam m'je se m'asen kɔɔn naase 'tedki ted dəkɔnɔ ute naap eyo, 'tedki ted maak-kilimi ro naapge tu eyo, 'tedki ted taa mooyo ute naap eyo, 'niki ni ro naapge tu eyo, ɔɔɔki kɔɔɔd naap eyo, 'taadki taad taar ing kusu ro naapge tu eyo, 'magalki magal rosege eyo ɔɔ ecki kec naap eyo.

²¹ Maam m'ʒeer m'ɔɔ sɔm biɔ kən maam m'terl gətse ki kuuy daal se, Raam am kolum sɔkɔɔ am tɔɔl naanse ki. Maam m'ʒeer m'ɔɔ sɔm, kən m'kaan gətse ki se, m'kɔɔn jee kusinge dɔna kən terl te maakde do Raa ki eyo. Kaadɔn naane, naade utu ing ted nakɔn tuj debkilimi naan Raa ki ɔɔ lee ees naapa rɔn rɔn ɔɔ ted nakgen jig eyo kən maakde jen ro ki. Taa naade se ʒo kən am kolum maam m'utu m'ʒaa keeme.

13

Dejn Pəl kaam mɔɔtɔn

¹ Maam m'je ʒaa gətse ki ɔɔ kən ara se tedɔn gen k-mɔtəge. Aan gəɔ kən Kitap taadɔni: «Gen kaakɔn mətɔn taargen daanse ki se, ɔɔ jeege dɔo ey le mɔtɔ 'tedɔn saadge.*»

² Kən maam m'ingə gen k-dige gətse ki se, jee kən tedo *kusɔn deete ute kengen kuuy se, maam m'taaddenogaa taada. Anum ʒorse maam dək ute naase se kic ʒo, maam m'taadden daala m'ɔɔ: «Bii kən maam m'ʒaa gətse ki se maam m'ade kɔɔn eyo.»

³ Ute doobm maam se, maa naase je aki jeele, kese aan gəɔ *al-Masi mala ʒo taada. 'Jeelki, daanse ki se, al-Masi se tɔɔgɔɔn baat eyo, num naan se ted naaba ute tɔɔgɔɔna.

⁴ Deere, Isa al-Masi se ɔɔn rɔn k'tup k'tɔɔlin ro kaag ki aan gəɔ debkilim kən tɔɔgɔɔn gɔtɔ se. Num ute tɔɔgɔɔ *Raa se, naan duroga daan yoge tu ɔɔ ʒorse naan utu ing zere. Anum naaje kic num k'dɔɔkga ute naana. Kən k'j'aakje se, naaje kic num aan gəɔ jee tɔɔgde baata naʒo naaje j'asesɔn taada, naaje se j'ing k'dɔɔk ute al-Masi se ute tɔɔgɔɔn Raa.

⁵ Naase aakki rose jiga ɔɔ tɔndki mətɔn rose jaayo, kən naase ʒo aalkiga maakse do al-Masi ki deer num, naase kic ʒo aki jeele. 'Jeelki ey la kən Isa al-Masi jaay utu maakse ki se? Kən naase jaay aak ɔkiki te mətɔn rose jig ey num, ʒere, naase 'took aalki te maakse do Isa ki eyo.

⁶ Maam m'saapm m'ɔɔ naase utu aki 'jeele ɔɔ naaje le k'taadsesɔngə nakɔn kən naase anjenki kaakɔn jeel ro ki se.

* 13:1 Aak Dt 19.15.

⁷ Naaje k'tōnd mētn Raa se k'je aki kōōdn dose ro kusiñ ki. Naaje se kēn jeege 60 aakje aan gōō jee kēn taad taar mēt ki ey kic num, naaje k'je j'asen kaakñ naase aki tēdn nakñ bēe.

⁸ Taa naaje se j'an kōñ kaasn gēn tēdn nakñ kēn 6aa kalanj ute taar mēt ki ey se, num naaje se j'ok tōōgō gēn taadñ taar mēt ki sum.

⁹ Kaad kēn jaay naase 'tōōgki, 60 naaje tōōgje baat se, kese naaje maakje raapo. Kese 60 6lje naaje k'tōnd mētn Raa, taa asen tērl daapm rose gēn kaal maaksen do naan ki.

¹⁰ Taa naan se 60 kēn maam m'dok ute naase kic num, m'raanjen maktubm se taa 6ii kēn maam m'aanga gōtse ki se, ute tōōgñ kēn Meljege edum se, m'asen tēdn 6ōñ ey sum. Taa tōōgñ naan edumsin se, gēn kutn jeege eyo, num gan gēn noogn jeege 'ziidñ 6aa ute naande.

Pol taad nanj taariña 60 tēdden tōōse

¹¹ Genamgen doobm *al-Masi ki, 6orse do taar tōōlin ki se, m'je m'asen taadñ m'60: ingki ute maak-raapo, 'tēdki bēe '6aaki ute naanse, edki kaay kaama naapge tu, 6kki taarse kalanj 60 ingki ute lapia. 60 Raa debm je jeege 60 edden lapia se, 'king ute naase.

¹² Kēn '6aaki 6aa tēdn tōōse se, 'baam 'tōkki naapa 60 aayki ciil naapge†. Jee Raagen doobm al-Masi kēn gōtn ara paac se, kic 60 tēdsen tōōse.

¹³ 6ñ bēe gēn Meljege Isa al-Masi, maakje gēn Raa 60 tum kēn *Nir! Salal lee tum jeege se, 'tēdn ute naase.

† **13:12** Jeegeen Pol raanjen se, kēn naade 6aa 6aa tēdn tōōse naapge tu se, baam tōk naapa 60 aay ciil naapge.

Maktubm ken Pól raanjin jee eglizge tun taa naan Galat ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pól raanjin eglizn Galat ki

Maktubm ken Pól ol jeege tun Galat ki se, kese naan raanjin jee al-Masige tun taa naan Galat ki so taa naan Galat se naan maakj taa naan Turki ken borse, so naan se kaam kaam kooko. Maakj lee mertin ken gen k-dige tu so ken gen k-motoge tu se bo, Pól tedo naaba jaay tondo eglizgen mtinge se. Num gan gotn metin ki se, jee kuuy baado taadden taar kuuyu. Aan goo den eglizge se, eglizn gen taa naan Galat kic bo ak Yaudgen aalga kaal maakde do Isa ki so ute jee uuno doobm raagen kuuy kici. So Yaudge se naade ing do Ko Taar ken Raa edo Musa ki. Kese bo ken lee gaasde gen koon ute jee uun doobm raagen kuuyu so ute jee ken toj te pond ey se. Jee ken taarde 6aa ute Pól ey se, saap so jee al-Masige paac se, k'ling do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ram jaay bo k'kaal maakde do Isa al-Masi ki. Num gan taar naade se tec ute gen Labar Jigan gen Isa al-Masi se eyo. Taa naan se bo Pól raan jee al-Masige tun Galat ki taa aden kond doob ki.

*Pól raanjal tóose *eglizge tun taa naan Galat ki
(Rm 1.1-7)*

¹ Maktubm se maam Pól bo m'raanjeni, maam ken *debm kaan naabm Isa al-Masi ey num nam bo beer soodum eyo so debkilimi bo olumo eyo; num Isa *al-Masi mala ute *Raa Bubu ken durino daan yoge tu, naade se bo ken olumo.

² Maam ute genaagen gotn ara, k'tedsen toose naase jee eglizge tun taa naan Galat ki.

³ On Raa Bubjege te Meljege Isa al-Masi asen tedn beede so asen kedn lapia.

⁴ Isa al-Masi se ed ron *serke taa *kusiinge taa ajeki kondn dojege maakj nakge tun jig eyo do *duni ki ara. Naan tedn se aan goo Raa Bubjege maakj jen ro ki.

⁵ Bin se Raa se daayum *k'nookinki. *Amin.

*Labar Jiga kalañ tak
(Gal 3.1-5, 4.9-20, 5.1-12)*

⁶ Ken maam booy labarse se taar se okum taad'eyo! Raa ken danseno ute bee *al-Masi ken tedseno so gan yokod bin sum bo, naase 'resnki ute Labar Jigan gen Isa al-Masi se naatn so 'terlkiga naaga Raa ki so uunkiga labar jigan kuuy.

⁷ m'aakin se aan goo Labar Jigan kuuy utu. Num labar jigan kuuy se bere, goto. Na6o jee kuuy maakse ki se je an tujn ute Labar Jigan gen al-Masi se.

⁸ Num ken nam kuuy jaay baado taadsen labar jigan kuuy ken tec goo ken maam taadsenin ey se, ken tedn naaje, ey le *kond Raa booy raan kic bo, Raa an naamina!

⁹ Naaje k'taadsenoga, ter borse m'asesin taadn dool daala, nam kuuy jaay baado taadsenga labar jigan ken tec aan goo ken naase 'booyinkiro ey se, nam bin se, on Raa an naamina!

¹⁰ Anum borse m'raansen bin se, m'je jikilimge bo am toom lóbu Raa le? Maam m'je jikilimge bo am toom eyo. Ken m'je jikilimge bo am toom num, maam kon tedn debm tedn naabm al-Masi eyo.

*Labar Jiga ken Pól lee taad'jeege tu
(NJKN 22.3-16, 26.9-20, 9.1-20, 23, 30)*

¹¹ 'Booyki genaamge m'asen taada: Labar Jigan gen Isa *al-Masi maam taadseno se taar se iino gotn debkilim ki eyo.

¹² Taa taar se, maam booyino gotn debkilim ki eyo, so nam bo dooyum eyo, num gan Isa al-Masi mala bo teec naanum ki so taadumo metina.

¹³ Naase mala 'jeelki kingum do dakin se paac, ken maam lee do doobm Yaudge tu se. Kaad ken se, maam lee m'dabaro dena *eglizn gen Raa, so m'je doobm m'adeno kutu.

¹⁴ Maakj metjilum ki, ute parumgen k'lee doobm Yaudge tu se, maam bo debm ken m'okin on dena m'cir jee mtinge. Taa do doobm bubjege tu se maam bo debm m'ing dook maakum ro ki.

¹⁵ Raa ken beer soodumo maakj koyum ki se, danumo ute beena taa m'an jeelina, so gan kaadn Raa jen ro ki jaay aan se,

¹⁶ so ter taadum m'jeelga Goonina taa m'an taadin jeege tun Yaudge eyo. Naan ken se naar maam m'6aa m'tond te metn nam gam ey sum.

¹⁷ Gan kaad ken se maam m'6aa m'aano te Jeruzalem ki eyo gen kaakj *jee kaan naabm Isa al-Masigen aalo maakdege deet do maam ki se; num gan maam gan m'6aa taa naan Suge tu so m'ok m'terl baado maakj geger ken Damas ki.

¹⁸ M'ted 6aara mato jaay 6aa Jeruzalem ki, taa k'6aa jeel naapa ute Pier. Gotn se maam m'ingo bii sik-kaar-mii ute naan tele.

¹⁹ Gotn se maam m'aako Jak kalin ki gena Meljege Isa al-Masi, ey num m'6aa m'aak te *debm kaan naabm Isa al-Masi gam kuuy ey sum.

²⁰ Raa jeele taar maam m'raansesin se, taar met ki.

²¹ Ter maam m'iin m'6aa taa naan Siri te gen Silisi.

²² Na6o eglizgen taa naan Jude ki ken gen al-Masi se aakum te bii kalan eyo.

²³ Naade booy booy sum 6o 6o debm lee dabarjekiro do dakin se, 6orse aalga maakin do Isa ki 6o baagga taadn taar Isa al-Masi jiga se jeege tu; ey num taar se 6o ken do dakin naan je an tuj se.

²⁴ Ken naade jaay booyo taar maam se, naade 6oom Raa taa maama.

2

*P6l ute *jee kaan naabm Isa al-Masige kuuy*

(NJKN 15.1-29)

¹ Ter ken ted 6aara sik-kaar-6oo jaay aas se, maam te Barnabas 6o m'6k Tit kici k'terl k'6aa Jeruzalem ki tele.

² Ken 6um 6aa se, taa *Raa 6o teec naanum ki 6o taadum 6o m'6aoo. Ken j'aan se, maam te magalge se, j'iik k't6ok 6ees ki gotn se, maam taadden Labar Jigan gen Isa *al-Masi ken maam lee taad jeege tun Yaudge ey se, taa maam m'je naabum m'ted ted se 'kutn 6er eyo.

³ Debum Tit se naan k6d Grek*, gan te naan se kic 6o naade tedn te taa 6oo eyo taa *k6jn pond6.

⁴ Jeege ted rode aan 6oo naade 6o genaagen doobm al-Masi ki se 6o, 6aadoga maakjege tu. Naade deek 6o beeki num j'an k6jn pond6. Jee se goon endo maakjege tu se je kaakn 6o di jaay naajega j'6nki dojege te Isa al-Masi. Taa naade je ajeki tedn bulu daala do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki.

⁵ Jee se naaje j'6nde te doob eyo 6o taarde le k'took te eyo. Taa naaje k'je Labar Jigan gen Isa al-Masi ken met ki se, naade an k6n tuj eyo, num 6iniki 'king maakse ki gotn ki.

⁶ Jee ken j'aakde j'6o jee magal se, magal naade se maam m'an dim eyo: taa naan Raa ki se jeege paac aas kaasa. Jee se maam taadden Labar Jigan gen Isa al-Masi ken maam lee taad jeege tu se. Num naade se 6n taadum te taar dim kuuy ey sum.

⁷ Gan naade jeelga Raa se 6dumga taarin aan 6oo ken edo Pier ki se kici. Maam ki naan taadum 6o m'6aa taadn Labar Jiga jeege tun Yaudge eyo, aan 6oo Pier 6aa taad Labar Jiga, Yaudge tu se.

⁸ Taa Raa ken ol Pier ted *debm kaan naabm Isa al-Masi, gen 6aa taad Taarin Jiga Yaudge tu se, naan 6o debm 6um maam kici, m'tedga debm kaan naabm Isa al-Masi, gen 6aa taadn Taarin Jiga se jeege tun Yaudge eyo.

⁹ Gotn se Jak, Pier, Jan, ken jee Raage jeelde aan 6oo jee magaldege se, naade se kic 6o jeele Raa se 6dumga naabin jim ki. Taa naan se 6o naade ol jide tak jije maam te Barnabas. Kese je deekn 6o taarje tum tedga kalan. Gotn se naaje j'iin k'6aa taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tun Yaudge eyo 6o naade le, 6aa taad Yaudge tu.

¹⁰ Naade taadjen naka kalan sum 6o gen t6da. Naade deekjen 6o k'saapm do jee daayge tun Jeruzalem ki. Kese 6o nakn ken maam m'6n dirigin te eyo.

P6l mooy Pier

¹¹ Bii kalan se, Pier 6aad6o kaakn jee Antios ki; bii se maam taadinsin tal naan jeege tu, taa nakn naan ted se jig eyo.

¹² Ey num Pier se lee 6os 6os te genaagen doobm *al-Masi ken Yaudge eyo. Num gan Yaudgen iino gotn Jak ki jaay aan se, Pier aakde se iik 6ok 6ees ki, baate kosn te naade taa naan 6eer 6eer jeege tun se.

¹³ Yaudgen metinge ken doobm al-Masi ki se kic 6o ted maakdege di di aan 6oo Pier se, 6o ol Barnabas kic 6o ted aan 6oo naade.

¹⁴ Ken maam m'aakde jaay naade lee ute ken met ki eyo do Labar ken Jiga se, maam taad Pier ki naan jeege tu paac m'6o: naai ken k6d Yaud jaay ing aan 6oo jee Yaudge ey se. Gen di jaay naai 'taad jeege tun Yaudge eyo 6o tedn aan 6oo Yaudge se?

*Jeege se aalga maakde do *al-Masi ki jaay 6o k6n kaaja*

¹⁵ Naaje se k'metjil Yaudge, anum naaje se k'tec aan 6oo metjil jeege Yaudge eyo ken jee *kusinge se.

¹⁶ Ken bin num naaje k'jeelki, debm ken Raa aakin be6 naanin ki se debm ken aal maakin do nakge tun Isa al-Masi tedo se, ey num debm ken ing do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se

* 2:3 Grekge se naade 6oj pond eyo.

eyo. Taa naan se 60 naaje k'l'jaalki maakjege do nakge tun al-Masi tɛdo se kici, taa Raa ajeki kaakŋ kaamin ki se aan gɔɔ jee aak bɛɛ. Num kɛn ajeki tɛdn j'aki kaakŋ bɛɛ naan Raa ki se Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki eyo, ey num te Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se nam jaay 'tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se gɔto.

¹⁷ Ken naaje Yaudge kic 60 kɛn k'l'je j'aki tɛd jee aak bɛɛ naan Raa ki se, j'aki kaal maakje do al-Masi ki jaayo. Ken k'tɛdki bin se naaje k'teckiga aan gɔɔ jee kusingen ing 6aa se paac se. Ken bin num al-Masi se ɔljekiga maakŋ kusin ki la? Anum gɔto.

¹⁸ Bin eyo ken maam jaay m'ɔk tɛrl gen king do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki kɛn maam resinoga rɛs se num, kese maam mala 60 m'ɔn bɔɔɔ ooc dom ki.

¹⁹ Gen king do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, maam se aan gɔɔ debm ooyga kooyo. Nakgen se jaay paac aan se taa maam m'king gen Raa. Taa do dɔkin k'tɔɔl Isa al-Masi ro kaag ki se, maam se aan gɔɔ m'ooyga kooy† ute naana.

²⁰ Taa naan se kɛn maam m'ing se, Isa al-Masi 60 ing maakum ki. Ken bɔrse kingum do naan ki se, maam m'aal maakum do Goon Raa kɛn jema, ɔ ɔn roŋ ooy taa maama.

²¹ Bɛɛ Raa se maam m'an kɔŋ tɛdn nakŋ cɛr eyo; taa maam se m'kɔŋ tɛrl gen king do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se ey sum. Ken debm jaay je tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki te Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se num, kese je deekŋ ɔ kooy al-Masi se, nakŋ cɛrɛ.

3

*Jeegen uun *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ute jeegen aal maakde do Isa *al-Masi ki (Rm 4, 8.14-17)*

¹ Naase jee taa naan Galat ki, naase se jee dɛrlge, nanja jaay bisen dose se? Ey num taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se k'taad k'tɔɔksenga metin pak pak.

² Naka kalan tak sum 60 maam m'je tɔnd metse: 'taadumki tu metina *Nirl Raa kɛn *Raa ɛdsen se, taa naase ingki do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki 60 ɔnjinki lɔbu Raa ɛdsesin se taa naase 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi se ɔ aalkiga maakse do ki se le?

³ Ken ɔlse 'dɛrki bin se tap 60 ne di? Naase uunkiro metin te tɔogŋ gen Nirl Raa, num gen di jaay bɔrse je anki nan je tɔogse mala se?

⁴ 'Jeelki nakŋ aan dose ki paac se, naase 'saapinki num ɔoki nakŋ Raa tɛdsen se cɛrɛ ne? Goto, maam jeele nakŋ Raa tɛdsen se cɛr eyo!

⁵ Raa 60 ɛdsen Nirlina ɔ tɛd nakŋ-kɔɔbge dena daanse ki! Naan tɛdin se taa naase ingki do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki lɔbu taa 'booykiga Labar Jigan gen Isa al-Masi ɔ aalkiga maakse don ki le?

*Je took aal maakde do Isa ki se 60 tɛdga gaan *Abraamge*

⁶ 'Booyki! Kese 60 taar kɛn Kitap taado ro Abraam ki ɔ: *Abraam se, aal maakŋ do Raa ki ɔ Raa se aakiŋ debm daan ki.**

⁷ Bin se m'je aki jeele jeegen paac jaay aal maakde do Raa ki se, naade se 60 tɛdga metjil gen Abraam.

⁸ Kitap taad ɔ: 6ii kalan jeegen Yaudge ey se utu kaal maakde do Raa ki, taa Raa utu tooko aden tɛdn jee aak bɛɛ naanin ki. Taa naan se 60 Abraam booyo do dɔkina Labar Jiga kɛn Raa taadino ɔ: *Ute metjil naai se, maam m'tɛdn bɛɛ jil jeege tun do naan ki paac.†*

⁹ Abraam aal maakŋ do Raa ki ɔ Raa tɛdin bɛɛŋa. Bin se jee aalga maakde do Raa ki ute Abraam se, Raa aden tɛdn bɛɛŋ kici.

¹⁰ Num jee saap ɔ naade ing do *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki kalin ki sum 60 ɔ aasga se, naade se Raa utu aden kɔjn bɔɔɔ dode ki, taa Kitap taad ɔ: *Debm kɛn jaay ɔŋ tɛd te Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki aasin te kart doobin ki ey se, Raa an kɔjn bɔɔɔ don ki.‡*

¹¹ K'jeelki, debm jaay ing do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki sum 60 ɔ tɛdn aak bɛɛ naan Raa ki se se, gɔto, taa *Debm daan ki se debm aal maakŋ don ki; naan se 60 debm 'kɔŋ *kaajŋ gen daayum§.*

¹² Gan debm ing do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki ute debm aal maakŋ do Raa ki se, dim ade tum se gɔto, taa Kitap deok ɔ: *Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki se, debm kɛn tɛdinga te doobin aas kart jaay 60 kɔŋ kaaja.**

¹³ Bɔrse, naaje j'ɔŋ j'ingki te do Ko Taar kɛn Raa ɛdo Musa ki te doobin eyo, jaay *al-Masi 6aado ooy taa naajege se. Ken naan ɔn roŋ k'tɔɔlin se taa ajeki dugŋ dojege, gen kɛn Raa naamjekiro. Taa naan se 60 Kitap taad ɔ: *Debm kɛn k'tɔɔl k'daarŋ ro kaag ki se, kese debm kɛn Raa naaminga naama.†*

† 2:19 Kooy ese se kooy deer eyo num je deekŋ ɔ debm gaanja gen tɛdn Ko Taar Raa Yaudge se. * 3:6 Aak Jen 15.6.

† 3:8 Aak Jen 12.3. ‡ 3:10 Aak Dt 27.26. § 3:11 Aak Aab 2.4. * 3:12 Aak Lb 18.5. † 3:13 Aak Dt 21.23.

¹⁴ Isa al-Masi tēd bin se, taa bēe ken Raa taad ɔ tēdn Abraam ki se taa jeegen Yaudge eyo kic 60 'kɔŋ kici. Taa naan se 60 naaje j'aki 'kɔŋ *Nirl Salal ken Raa taad ɔ ajeki kēda, taa naaje k'l'aalkiga maakjege do naan ki.

**Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se 'kɔŋ tujŋ bēe ken Raa ɔ tēd se eyo*

¹⁵ Gēnaamge, 'booyki m'asen taadn nakŋ ken jeege jeeliŋ jeel paac. Ken jeege jaay ɔkga taasa ɔ dɔɔkga taarde kalan se, nam kuuy kɔŋ kɔl taariŋ maak ki eyo.

¹⁶ Te Raa kic 60 bini. Do dɔkiŋ Raa taadga taad ɔ tēdn bēe *Abraam ki te metjiliŋa num deek te ɔ metjiliŋe tu eyo. Num gaŋ metjiliŋ ken naan taadn se taad ute deb kalan sum ɔ naan 60 *al-Masi se.

¹⁷ Kēse 60 nakŋ maam saapiŋ m'je m'asen taada: Raa naan *dɔk te Abraam se, tēd ɔaara kaar-ɔɔ-te-sik-moto jaay Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se aana. Bin num Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se kɔŋ tujŋ dɔɔkŋ ken Raa dɔkɔ ute Abraam jaay taadiŋ ɔ aŋ tēdn bēe se eyo.

¹⁸ Ken Raa jaay je tēdn bēeŋ jeege tun iŋg do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki sum num, kēse je deekŋ ɔ bin se bēe ken naan taado ɔ tēdn jeege tun se tēd ey sum. Anum Raa se taado maak-jeŋ Abraam ki taa naan taadga taada ɔ utu aŋ tēdn bēeŋa.

*Taa di Raa ɛdo *Ko Taara Yaudge tu*

¹⁹ Ken bin num Raa taado Ko Taara Yaudge tu se gen di? Raa taaddeno se taa j'aki jeel nakŋ *kusiŋa bini metjil *Abraam ken Raa taadno se kaana. Naan se 60 debm ken Raa taad ɔ aŋ tēdn bēeŋ se. Ken Raa taado Ko Taara Yaudge tu se, naan ɛdiŋo ji kɔdn Raage tu ɔ naan ɔlo nam 60 tēdiŋ debm doobiŋa.

²⁰ Anum ken Raa taad ɔ tēdn bēe Abraam ki se, naan mala 60 taadiŋ te taariŋa, ɔl te debm doobm gam eyo; ɔ Raa se kalan lak.

²¹ Bin se je deekŋ ɔ Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ute bēe ken Raa ɔ tēd se tum ey la? Anum goto, bin eyo. Ken Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay ɛd kaaja jeege tu num, jee uun doobm se kaadn naane tēdga jee aak bēe naan Raa ki.

²² Num gaŋ Kitap taad ɔ jee do naan ki paac se iŋg maakŋ kusiŋ ki. Taa naan se 60 Raa tēd bēeŋa ute nakŋ ken Isa *al-Masi tēdo se, do jeege tun aal maakde doŋ ki.

²³ Kaad ken jeege ɔŋ te doobm kaal maakde do Isa al-Masi ki ey se, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se bɔɔbjeki aan gɔo jee danggayge. Naaje k'l'iŋgiro do Ko Taar Raa ken ese bini Raa ɔaado taadjeŋki doobm gen kaal maakjege do nakŋ ken Isa al-Masi tēdo se.

²⁴ Anum Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se bɔɔbjekiro bini Isa al-Masi aan ro ki. Taa naan se 60, Isa ɔaado se taa j'aki tēdn jee aak bēe naan Raa ki, taa naajege j'aalkiga maakjege do nakge tun naan tēdo se.

²⁵ Borse, kaadn j'anki kaal maakjege do nakge tun al-Masi tēdo se, aanga. Bin se Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se ɔk tɔɔɔ dojege tu ey sum.

²⁶ Taa naasen paacŋ aalkiga maakse do nakge tun Isa al-Masi tēdo se, 'tēdkiga gaan Raage. Taa naan se, naase 'tēdkiga kalan ute Isa al-Masi.

²⁷ Deere, naasen paacŋ jee *k'batizsega te ro al-Masi se, 'tēdkiga aan gɔo naana.

²⁸ Borse nam te metiŋ goto, ken naai 60 kɔd Yaud, ken kɔd Yaud eyo, tēd diŋ eyo; ken naai ɔlu, ken ɔlu eyo kic 60 tēd diŋ eyo. Ken naai mēnda, ken gaaba tēd diŋ eyo paac. Taa te Isa al-Masi se naase paac 'tēdkiga kalan.

²⁹ Ken naase jaay 'tēdkiga jee al-Masige num, kēse naase 'tēdkiga metjil Abraamge. Taa naan se, naase utu aki kɔŋ bēe Raa, ken Raa taad ɔ tēdn Abraam ki te metjiliŋ ki se.

4

Naaje k'bulge ey sum

¹ Kēse 60 nakŋ maam saapiŋ m'je m'asen taada: goono jaay utu baat num, booy taar jeege aan gɔo ɔlu booy taar mēliŋa. Ey num nakge paac kaam jiŋa.

² Num gaŋ ken naan utu goon ɔkɔ se, jeege 60 aakiŋ doŋ ki ɔ dejiŋa; naan aden booy kuun taarde bini 'kaan kaad ken bubin mala jen ro ki.

³ Naajege kic 60 j'iŋgiro aan gɔo gaangen sēem se, nakgen ɔk tɔɔɔ do *duni ki se tēdjekiro bulge.

⁴ Gaŋ kaadn *Raa taadn jaay aan se, Raa ɔlo Gooniŋ do naan ki. ɔ naan se mēnda 60 oojiŋa ɔ iŋgo do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki,

⁵ taa dugŋ do jeegen iŋg maakŋ ɔlu ki do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se. Ute naan se 60 j'aki tēdn gaan Raage.

⁶ Nakŋ ken taad ɔ naase 'tēdkiga gaan Raage se, taa Raa ɔloga Nirl gen Gooniŋa maakse ki ken dan ɔ *Abba*. Abba se je deekŋ ɔ: *Bua*.

⁷ Bin se borse naai ɔlu ey sum, num 'tēdga goon Raa. Aan gɔo naai 'tēdga gooniŋ se, Raa ute bēeŋ se utu ai kēdn nakŋ naan ɔŋ gēniŋge tu se kici.

Pɔl uun niriŋ do jee Raage tun Galat ki

⁸ Do dakiŋ ken naase 'jeelki Raa ey ɓort se, naase ingkiro ɓul maragge, num ganj maragge se raagen deer eyo.

⁹ Num ɓorse naase 'jeelkiga Raa, ey le m'deekŋ m'ɔɔ Raa jeelsega naase, num taa di jaay naase 'terlki daala do nakge tun ok tɔɔgɔ do naan ki ara ɔ ken tɔɔl ser ey se. Naase 'je aki terl king ɓulu do nakge tun se daal la?

¹⁰ Taa naase 'taadki ɔki biigen metinge bii *serke, laapgen metinge ɔki gen serke, kaadgen metinge ɔki gen serke, ɔ ɓargen metinge kic ɓo ɔki gen serke.

¹¹ Nakŋ naase 'tedki se ɔlum ɓeere maakum ki, taa maam m'je naabm maam m'tedŋ daanse ki se kutn cer eyo.

¹² Genaamge m'eemsen nɔɔ: ɓorse maam tedga aan gɔɔ naase se, naase kic ɓo 'tedki aan gɔɔ maama. Ey num naase le 'tujumki te dim eyo.

¹³ Naase 'jeelki, ken maam m'inggo daanse ki se, kaad ken se maam m'kɔɔŋo. Naan ken se ɓo, maam m'taadseno Labar Jigan gen Isa *al-Masi se deet deet.

¹⁴ Naase 'dabarkiga taa maama ken maam kɔɔŋo se. Num ganj te naan se kic ɓo, naase 'baatumki te eyo ɔ 'resumki te eyo. Anum naase ɔkumkiro aan gɔɔ *kɔdn Raa, ɔ aan gɔɔ Isa al-Masi mala.

¹⁵ Kaad ken naane se naase maakse 'raapo; num taa di ɓorse naase maakse 'raap ey se! Ey num m'jeele ken m'inggo maakse ki se, ken ɔki doobm ken jaay aki toodn kaamsege amdekiro ked kic num, kaadn naane edumdekiroga.

¹⁶ Num ɓorse ken m'taadsen taar met ki se ɓo, m'delga debm taamooyse la?

¹⁷ Jee ken taadsen taar met ki ey se, je aki ɓaa te naade. Num maak-saapm naade se, maak-saapm jig eyo. Ganj ken naade ted bin se je ajeki gaanj te naapa, taa naase aki ɓaa te naade.

¹⁸ ɓeeki se, ɔŋki jeege jaay taarden naade taad se met ki num, dɔkki taarse daayum ute naade. Ken maam gɔɔ kic num, ɓeeki se, taar se ɓo naase anki kɔkŋ maakse ki daayum.

¹⁹ Gaan maak-jemge, 'booyki m'asen deeke: maam se ter dabar dabar daala aan gɔɔ mend ɓaa koojo. Dubar ken maam dabar taa naase se, maam m'je bini naase aki tedn aan gɔɔ al-Masi.

²⁰ Maakum ki se m'je m'tedn te naase jaay, m'jeel doobm taadŋa, ey num ɓorse se taar se ɔkum taad eyo.

**Dɔkŋ kaam dio ken Raa dɔk te jeege*

²¹ 'Deekumki tu, naase jeegeŋ 'jeki ɔki aki king do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se: Ko Taar se naase 'jeel ɔki metiŋ dey?

²² Kitap deek ɔ *Abraam se ɔk gaangen gaabge dio: ken kalan ɓuliŋ ɓo oojiŋ ɔ ken kalan goon mend gendiŋa.

²³ Goon ken ɓuliŋ ɓo oojiŋ se, j'oojiŋ aan gɔɔ gaangen ɓaa se paac. Ganj goon gen mend gendiŋ se koojiŋ tec te bin eyo. Anum goon se, Raa mala ɓo taadga taad Abraam ki ɔ utu anŋiŋ keda.

²⁴ Raa je ajeki taadn te doobm nakgen deel se, naan je deekŋ ɔ, mendgen dio se tec aan gɔɔ dɔkŋ kaam dio, ken Raa dɔk te jeege. Agar, mendŋ ken ɓulu se, tec aan gɔɔ dɔkŋ Raa dɔko te *Musa do ko ken Sinai. Num gaan Agarge se j'oojden ɓo ɓulge.

²⁵ Agar, se naan aan gɔɔ ko Sinai ken ute taa naan Suge tu se. ɔ ter naan aan gɔɔ Jeruzalem ken utu ing ɓorse se, taa jeegeŋ ing maak ki se naade ɓulge do Ko Taar ken Raa edo Musa ki se.

²⁶ Num ganj Jeruzalem maakŋ raa ki se, jeegeŋ ing maak ki se, naade se ɓulge eyo. Kɛse ɓo naan naajege ɔ naan se ɓo aan gɔɔ konjege.

²⁷ Taa Kitap taad ɔ:

Naai mend, mendkarta raap maaki, naai ken bii kalan naam te dubar kooj ey se tɔɔl niri, taa mend ken gaabiŋ resinga res se utu 'kɔŋ gaange den cir mend ute gaabiŋa.*

²⁸ Genaamge, ɓorse se naase 'jeelkiga gaan Raage mala, aan gɔɔ Isakŋ ken Raa taado do dakiŋ Abraam ki, ɔ te anŋiŋ ked se.

²⁹ Num ganj goon k'j'oojiŋ aan gɔɔ gaangen ɓaa se paac se, lee dabaro goon ken j'oojiŋ te tɔɔŋŋ *Niri Raa se. ɓorse kic ɓo utu bin kici.

³⁰ Num 'saapki tu Raa tap ɓo taad ɔ di maakŋ Kitap ki: *'Tuur mend ɓulu se ute gooniŋ naata. Taa goon mend ɓulu se kɔŋ kɔsn kaagŋ ɓee tek ute goon mend gendi se eyo.*†

³¹ ɓorse genaamge, naajege se k'gaan mend ken ɓulu se eyo. Num ganj k'tedkiga aan gɔɔ gaangen gen mend gendiŋ se.

* 4:27 Aak Eza 54.1. † 4:30 Aak Jen 21.10.

5

*Ŋnte 'kɔŋki rose j'asen tɛdn bulge do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki*

¹ *Al-Masi se ɔɔɔjekiga dojege deer deer. Bin num, daarki tɔɔgɔ ɔɔ ɔnte 'kɔŋki nam asen 'tɛdn bulu daala.

² 'Booyki! Kɛse maam Pɔl ɔo m'deekseni: ken naase jaay je aki tɔjn pɔndɔ num, nakj al-Masi tɛdsen se 'tɛdga nakj cere.

³ 'Booyki m'asen taadn daala: debm jaay je *kɔjn pɔndɔ se, bɛeki num, Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se naan an tɛdn aas kart.

⁴ Bin se naase jeege 'saapki ɔoki ingkiga do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki sum ɔo, aki tɛdn jee aak bɛe naan *Raa ki se; ken bin num naase se 'gaanjkiga te al-Masi ɔo naase se aki kɔj bɛe Raa ey sum.

⁵ Ken gen naaje ki num, naaje se j'ɔnd doje do bɛe Raa ken tɛda. Naan ɔo debm utu ajenki tɛdn j'aki kaakj bɛe naanin ki, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do nakge tun Isa al-Masi tɛdo se. Taa naan se ɔo j'utu j'aak kaamin te tɔɔgɔ *Nirl Salal.

⁶ Ken debm jaay tɛdga gen Isa al-Masi se, ken ɔj pɔndɔ, ɔj eyo tɛd dɪm eyo. Ken ɔɔn cir paac se, naaje j'aki kaal maakjege do naan ki, ɔo naan se ɔo ajeki tɛdn j'aki je naapa.

⁷ Do dɔkin se naase 'leekiro jiga jiga; num ɔorse se nanja jaay gaassen gen kuun taar met ki se?

⁸ Raa ken danseno ɔo aki tɛdn jeenge se, nakj ɔorse naase 'lee 'tɛdki se naan ɔo ɔlsen eyo.

⁹ 'Booyki taar jeege lee taad ɔo: ɔrɔmɔ ɔɔkɔ jaay j'ɔmbinga do rujn gem ken j'ɛcinga kɛc se, iinin paac*.

¹⁰ ɔorse se naajege paac k'tɛdkiga te Mɛljege kalan ɔo maam m'jeele maak-saapm naase kic ɔo tec aan gɔɔ gen maama. Gan debm jaay ɔaadɔ ɛcse se ken 'tɛdn nanja nanja kic ɔo, Raa utu an dabara.

¹¹ Genaamge, ken ɔorse jaay maam m'utu m'taad taad mɛtn taar kɔjn pɔndɔ num, gen di jaay jeege utu dabarum dabar ɔok se? Ken bin num gen di jaay k'lee k'taad mɛtn taar kooy Isa al-Masi ro kaag ki ken lee tuj maakj jeege se.

¹² Jeege ɛcse do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay ɔo aki kɔjn pɔndɔ se, bɛeki num, m'je naade se tɔjn pɔndɔge sum eyo, num k'j'ɔjin te gɔrumdege paac.

(Rm 8.1-14, 13.12-14)

¹³ Anum naase genaage, naase se Raa ɔo danseno taa aki kɔj dose. Num ɔnkiga dose se ɔnte 'tɛdki nakj maakse ɔo jea. Num 'jeki naapa ɔo 'noogki naapa.

¹⁴ Taa Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki paac se, tum do taar ken kalan ese sum. Taar se ɔo: *'Je naapi aan gɔɔ roi mala.*†

¹⁵ Num ken naase jaay 'baagkiga tɛdn aan gɔɔ daagen maakj kaag ken don tɔɔ ɔs naapa se, ɔndki kɔndɔ, ey num naase aki kutn naapa.

*Ŋnki rose *Nirl Salal ɔo asen tɔɔdɔ*

¹⁶ 'Booyki m'asen taada: ɔnki rose Nirl Salal ɔo asen tɔɔdɔ, bin se naase aki kɔj tɛdn nakj daa rose ɔo je eyo.

¹⁷ Nakj ken daa ro debkilimi je se Nirl Salal je eyo, ɔo nakj Nirl Salal je se le, daa ro debkilimi je eyo. Naaden di se ɔj tum kalan eyo. Taa naan se ɔo naase ɔj 'tɛdki nakj ken naase 'jeki ro ki ey se.

¹⁸ Ken Nirl Salal ɔo tɔɔdɔse num, naase aki kɔj tɛdn bulu do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki ey sum.

¹⁹ Nakj ken daa ro debkilimi je se, naan tood tal. Nakgen naan je se: kɛesn naapm ren ren, nakj tuj debkilimi naan Raa ki, tɛdn nakj maakin jea,

²⁰ daan maragge, ɔojn roŋa, tɛd dekin te naapa, mooy te naapa, tɛd maak-kilimi, je taamooyo, saap do ron ki sum, gaaj te naapa, taarin ɔk mɛtn naapa ute jeege eyo,

²¹ dɔj nakj jeege, je kaay koono, kaam kɔsɔ ɔo tɛd nakgen kuuy kic ɔo tec aan gɔɔ naadegen se. 'Booyki m'ɔj se, ey num taar se m'taadsesinga taad tap m'ɔo: jeege tɛd nakgen bin se kɔj kend *maakj Gaar Raa ki eyo.

²² Num gan 'booyki, nakj ken Nirl Salal tɛd se: tɛd jeege je naapa, ing te maak-raapo, ing te lapia, tɛdde jee maakde deere, tɛdde jee bɛe, jeel tɛdn bɛe jeege tu, tɛdden naade tuj ɔrmdɛ eyo,

²³ tɛdde jee dalul ɔo ɔɔbɔk ɔk rode; num Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki jaay ɔo ɔnte tɛdn nakgen se num, gɔɔ.

²⁴ Jee tɛdga gen Isa *al-Masi se, nakgen ken daa rode je paac se, naade resinga. Gen naade ki num nakgen se paac ooyga te Isa al-Masi ro kaag ki.

²⁵ Ken naajege jaay j'ingki ute Nirl Salal num, j'ɔnɔinki naan ɔo ajeki tɔɔdɔ.

* 5:9 Kɛse je deekj ɔo: kusiŋ ɔɔkɔ bin sum ɔo, tujn jeege paac Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki. † 5:14 Aak Lb 19.18.

²⁶ J'õnte magalki rojege ð j'ookki do naapge tu eyo ð j'õnte tedi maak-kilimi do jeege tu.

6

K'noogki naapa

(Rm 2.3-11; Eb 6.10-12)

¹ Genaaenge, ken õnkiga nam jaay tedi tedi *kusiñ num, naasen ken okki *Nirl Raa se 'nooginiki, taa naan ade terl doob ken jiga. Num 'tediniki te taar urlu. Naai debm an noog se ond kondõ ey num som naai kic 'koocon maakñ kusiñ ki.

² Ken jee metinge maakse ki jaay ing maakñ dubar ki num, 'noogki naapa. Ken 'tedinkiga naan se num, naase 'ted aaskiga taar *al-Masi.

³ Ken debm jaay aak ron, ð naan sum bo cir jeege paac se, naan se debm cere, ð derl derl bo ron.

⁴ Nañ kic bo aak kingina, ken aakin jiga le, been naan ki. Ey num kon tõm ron te nam kuuy eyo.

⁵ Nañ nañ kic bo kon kaakñ naabin ken *Raa edin jin ki.

⁶ Debm ken lee dooy jeege te taar Raa se, jeege naan lee dooyde se, beeki num, an kedn nakñ jiga jigan naade ok se.

⁷ Õnte 'derlki rose, Raa se gen cere eyo; k'jeeliniki kupm jaay deba õc se, aanga kaadn kon ki kic bo naan kon naan se sum.

⁸ Ken bin num debm ken jaay tedi nakñ daa ron bo je sum se, naan se tec aan gõ debm õc kõõc ken tedga num utu kon nakin se, gan naan se utu kutn ron. Num debm ken tedi nakñ Nirl Raa je se, naan se tec aan gõ debm õc kõõc ken tedga num utu kon nakin se kici, naõõ gen naan se, kon *kaajñ gen daayum.

⁹ Taa naan se bo j'õnte 'kõõrki gen tedi be jeege tu ð j'õnte koniniki doob ki ð ken kaadn jaay utu kaan se, nakñ naaje j'õckiga kõõc se j'utu j'aniki konina.

¹⁰ Bin num ken õorse kaadn utu se, k'tedi be jeege tu paac ð ken tap tap se, j'õnte dirigki genaagen doobm al-Masi ki.

Põl taad nañ taarina

(Plp 3.2-11)

¹¹ Aakki maktubm ken raanin magal magal se, ke se maam mala bo m'raanin te jima.

¹² Jeege je ð aki *kon põndõ taa tõõ se, jee se je taa jeege aden tõõõ. Gan ken naade jaay tedi naan se, naade je j'aden dabar eyo taa kooy gen *al-Masi ro kaag ki se.

¹³ Ey num jeege tõõga tõõ põndõ kic bo, õñ took ing te do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki se ute doobin eyo. Naade je j'asen tõõ põndõ se, taa naade an tõõ rodege*.

¹⁴ Ken gen maam ki se maam tõõ rom se taa kooy Meljege Isa al-Masi ro kaag ki kalin ki sum. Taa naan se bo, nakñ *dunia se olum ey sum. Maam se m'aakin aan gõ nakñ cere taa maam se m'ooyga ute Isa al-Masi.

¹⁵ Ken debm õõga põndõ, lo õj te eyo, tedi dim eyo. Nakñ ken be cir paac se, Raa tedjekiga k'tedikiga aan gõ jee kiji.

¹⁶ Jeege ken uun doobm taar ken maam m'dooydeno ese se, õñ Raa aden kedn lapia ð aden keejñ dode ki ð do gaan *Israelge tun jee Raage se kici.

¹⁷ Naan ki se nam õnte kecum sum, taa dõlgen rom ki se taad ð maam se m'tedga gen Isa.

¹⁸ Genaaenge, õñ be gen Meljege Isa al-Masi se king ute naase paac. *Amin.

* 6:13 Kon põndõ gõn Yaudge tu se, ke se doobm ken naade ol jeege uun Ko Taar Raade. Taa naan se bo naade tõõ rode.

Maktubm ken Pól raanin eglizn Epez ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pól raanin eglizn Epez ki

Maktubm ara se Pól raanin eglizn Epez ki ute eglizge tun kuuy ken taa naan Turki ken borse. Kaad ken se naan dangay ki (kon 3.1; kon 4.1). Maakn maktubin ki se, taargen ken naan lee dooydeno kaam moonn maakn eglizge tun taa naan gotn ara se, taargen maakn maktub ken ara se tumden paac. Naan raan maktubm se jeege tun ken Yaudge eyo. Ko taarin tap tapm naan je taada se oo: Raa utu 'tusin nakgen maakn raa ki ute kengen do naan ki paac kaam ji Isa al-Masi oo naan bo 'tedn gaarde (1.10). Ko taarin kuuy ken Pól taad maakn maktubin ki ara se taad met taar ken Yaudge ute Yaudge eyo dook tum tedga jee Raage se. Taa naade 'booy kakn naan se, naan taadden ute nakge kaam mata: deet deet se egliz tec aan goo ro debkilimi oo do se naan al-Masi; gen k-dige se egliz tec aan goo bea oo al-Masi se naan bo ko ken gak bee se; gen k-motoge se aan goo menda ute gaabina oo egliz se aan goo mend al-Masi. Jee al-Masige jaay 'dookn ute naapa se ken naade dookga ute al-Masi jaayo.

Pol ted taa se jeege tun Epez ki

¹ Maktubm se maam Pól bo m'raansen, maam se *Raa bo je m'tedn *debm kaan naabm Isa al-Masi. Maktubm se maam m'olsesin naase jee Raage tun Epez ki ken tujki te omse eyo oo ing dookki kalan ute Isa al-Masi se.

² On Bubjege Raa oo Meljege Isa al-Masi asen tedn beede oo asen kedn lapia.

*Bee ken Raa tedjeki ute doobm Isa *al-Masi
(Rm 8.15-17,28-30)*

³ K'toomki Raa, naan bo Bubm Meljege Isa al-Masi! Naan tedjekiga bee oo edjekiga nakgen jiga aak eyo paacn ken iino maakn raa ki oo tedjekiga k'doakkiga kalan ute al-Masi.

⁴ Ken do dokn Raa aalo te duni ey bort se, Raa beer toadjekiroga toodo taa j'aki dookn kalan ute Isa al-Masi taa j'aki tedn jee *salal oo jee ok dim aak kus rode ki eyo naanin ki.

⁵ Aan goo naan jejeke se, naan uunga kuun doa do dokn tap bo, taa ajeki tedn j'aki tedn aan goo geninge mala te doobm Isa al-Masi. Kese bo nakn ken naan maakin jen ro ki.

⁶ Taa naan se bo j'aniki toomo gen been ken jiga aak ey se. Bee se naan tedjesiniki ute maraadin taa k'tedkiga kalan te Goon maak-jena.

⁷ Raa dugjekiga dojege ute moosn Goonina, taa te Goonin se naajege k'tedkiga kalan. Naan toojekiga *kusinjeye oo naan ted bin se je ajeki taadn bee naan ken den se.

⁸ Bee ken naan tedjeki den se, tedjekiga naajege k'tedkiga jee jeel-targe ute jee jeel nakge.

⁹ Nakn ken maakin jen ro ki se naan *taadjekiga metina. Kese bo nakn ken naan uuno doa je an tedn ute doobm Isa al-Masi,

¹⁰ nakn ken naan je teda se jaay kaadin aasga num, Raa utu 'tusin nakgen maakn raa ki oo ute kengen do naan ki paac kaam ji Isa al-Masi oo naan bo tedn dode.

¹¹ Raa ted nakge paac aan goo ken maakin jen ro ki. Taa do dokn tap bo naan uunga kuun doa taa naajege j'aki tedn kalan te Isa al-Masi, oo naan edjekiga bedjege maakn nakge tun jiga ken naan edjeenge tu se.

¹² Bin se naajege ken j'ondkiga kand dojege deet do Isa al-Masi ki se, ute doobm naajege se bo jeege an *nooko oo an toomo.

¹³ Naasen 'tedkiga kalan te Isa al-Masi se, taa naase 'booykiroga booy taar ken met ki, kese bo Labar Jigan gen Isa al-Masi ken aaj jeege se. Ken naase aalkiga maakse do Isa al-Masi ki oo 'tedkiga kalan ute naan se, Raa tedsenga nakn j'ansen kaakn jeel ro ki, kese bo Nirlin ken naan taado oo utu ajesiniki ked se.

¹⁴ Naan jaay edjekiro Nirlin se, naan jejeke taadn oo utu ajeki kedn nakn ken naan utu kedn jeenge tu. Nakgen se jaay, j'utu j'adeki kon se kaad ken Raa utu ajeki kaajn mala mala. Taa naan se bo jeege an nooko oo an toomo.

*Pól eem Raa taa *eglizn Epez ki
(Kol 1.3-6,9-13; Plp 2.9-11)*

¹⁵ Taa naan se bo kaad ken jaay maam booy j'oo naase aalkiga maakse do Meljege tu Isa ki oo 'jeki jee Raage paac se,

¹⁶ daayum ken maam jaay m'baa toom Raa taa naase se, maam m'tond metin m'on eyo taa naase kici.

¹⁷ On Raa ken gen Meljege Isa *al-Masi, naan bo Raa Bubm ken *k'nookin gotn baa se paac, naan bo asen tedn naase aki tedn jee jeel-targe. Bin bo naase aki jeel kakn Raa mala mala.

¹⁸ Maam m'tond metin kici taa asen tedn maakse ki aki jeel nakgen jiga ken naase ing andki dose ro ki, taa naan se bo naan danjeno se. Jo maam m'je se naase aki jeele maakn nakge tun jigan ken naan utu 'kɛdn jeenge tu se, naase kic utu aki kon bedse.

¹⁹ Bin se, naase aki jeele naan se debm ak tɔgɔ den aak eyo. Taa di ute tɔgin se, naan lee noogjeki naajegen j'aalkiga kaal maakjege don ki se, taa tɔgin Raa se naan cir nakge paac.

²⁰ Raa, ute tɔgin se bo, duro al-Masi daan yoge tu so uun andin do ji daamin ki maakn raa ki.

²¹ Gotn se Isa al-Masi ing do *kɔdn Raage tu, do *Bubm sitange tu, do maragge tu so do nakge tun 6aa se paac, maakn duni ken ara lo maakn duni ken kuuy kic bo nam j'an kond magal jaay an cir naan se num, gɔɔ.

²² Deere, nakge paac Raa edinsinga kaam jina so Raa uun andinga do nakge tu paac so naan tedn tedga do egliz.

²³ Egliz se naan aan gɔɔ ro Isa al-Masi so naan mala daayum utu ing maak ki. Taa Isa al-Masi se beɛ Raa paac se, utu gotn naan ki.

2

*Naajege j'ɔnkiga kaaja ute *al-Masi (Kɔl 2.12-13, 3.1-3; Tit 3.3-8)*

¹ Do dakin ken aalki te maakse do Isa al-Masi ki ey se, naase aan gɔɔ jee ken ooyga kooyga maakn *kusiɛ se ki so do nakge tun ken naase 'lee tednki jig ey se.

² Naase ingkiro bini kici kaad ken se naase uunkiro taar *Bubm sitange. Naan bo debm ken utu ing so gaara daan maakn raa ute do naan. Naan bo ken borse utu ing ted naaba maakn jeege tun baate tookn taar *Raa se.

³ Naajege paac kic bo j'ingkiro aan gɔɔ naade so do dakin se k'tɛdo nakgen ken daa rojege jee so daayum k'ting k'saapkiro do nakge tun jig eyo ken maakjege jee. Bin se naajege kic k'tɛdkiro k'jee kusinge aan gɔɔ naade so naajege kic bo jee ken Raa maakin ing taarin dojege tu.

⁴ Num gan Raa se naan bo debm eɛjeki dojege tu den beɛ eyo taa maak-je naan ken den olin naan jejeke naajege se,

⁵ kaad ken jaay naajegen aan gɔɔ jee ooyga kooy maakn kusiɛjege tu se, naan edjekiga kaaja ute Isa al-Masi; bin se naan aajjeki se ute beɛn sum.

⁶ Aan gɔɔ naajege k'tɛdkiga kalan ute Isa al-Masi se, naan durjekiroga daan yoge tu ute naan so Raa se uun 6aanjekiga maakn raa ki ute Isa al-Masi gen kɔsn gaara tel.

⁷ Anum naan tedjeki beɛn se ute doobm Isa al-Masi, taa naan je taadn jeege tun ken j'aden toojn do naan ki paac se, so naan bo debm beɛn den aak eyo.

⁸ Raa aajse se te beɛn sum ute kaal maakn naase aalki don ki. Ken bin num kaajn ken naan aajse se cer sum. Kɛse Raa mala bo edsen kaajn ese.

⁹ Taa naan se onte 'saapki soki naase 'tedkiga nakgen jiga bo naan aajse, num gan naan se aajse cer sum; taa bin se nam kon tɔom ron eyo.

¹⁰ Deere, naajege se Raa mala bo tedjekiga. Naan bo debm ken edjekiga kaaja kiji ute Isa al-Masi, taa nakgen jiga ken naan tond daapiɔga daap do dakin se, taa naajege j'an ki kon tɛda.

*Gotn *al-Masi ki se jeegen Yaudge ute Yaudge ey se paac tum tedga kalan (Eɓ 10.19-22)*

¹¹ Saapki tu do dakin se naasen ken Yaudge ey se so kaad ken se Yaudge se danje so: naase se jeegen toj pɔnd eyo; gan naade taad te *kɔjn pɔndɔ se le kɔjn pɔnd ken jikilimge lee toj se sum.

¹² Saapki tu kaad ken naane se, naase 'jeelki te al-Masi eyo. Naase se mertge taa naan gaan *Israelge tu. *Raa se dooko te gaan Israelge so taadɛno so ute aden kedn nakn jiga so nakn jigan naan 6aa kedn gaan Israelge tu se, so naase eyo. Taa naase mertge so dim jaay naase aki kond dose ro ki se, gɔɔ. Naase 'tingki do *duni ki naɔo 'jeelki Raa mal eyo.

¹³ Gan naasen ken do dakin 'dɔkki te Raa se borse 'baakiroga gɔɔɔ ute kooy gen Isa al-Masi ken ooy taa naase se.

¹⁴ Do dakin se naka aan gɔɔ durdur se, daaro daan Yaudge tu ute jeegen ken Yaudge eyo. Nakn se bo ken tedjeki jaay naajege k'jeki naap eyo. Gan borse, te kooy Isa al-Masi do kaag ki se, durdur daanjege tu se, naan tɔkinga naata. Jo jee kaam di ese se tum tedga metjil kalan. Naan bo debm ken 6aanjekiro te tɔɔɛ daanjege tu.

¹⁵ *Ko Taar ken Raa edo *Musa ki ute nakgen naan taad so gen tɛda te doobin se, al-Masi tɔlinga naata. Naan ted naan se taa tum Yaudge ute jee ken Yaudge ey se 'tedn kalan. Borse, naade se tedga metjil jee kiji. Naan bo debm ken 6aano ute tɔɔɛ daande ki.

¹⁶ Te kooy naan ro kaag ki se, jee kaam di se naan okdenga taasa ute Raa. Nakj ken olde jaay naade je naap ey se, borse naan talinga naata.

¹⁷ Naan baano ute taa se naase jeege tun Yaudge eyo ken dokki ute Raa se so naan baano ute taa se kici Yaudge tun ken goor te Raa.

¹⁸ Ute nakj ken al-Masi ted se, naajegen Yaudge ute naasen Yaudge ey se ute doobm *Nirl Raa ken kalan se, naajege j'onkiga doobm ken ajeki kol gotn Raa ken Bubu.

¹⁹ Bin se, naase se mertge ey sum so cekge eyo. Naase se 'tedkiga gaan naange mala ute jee Raage se. Taa naase 'tedkiga jeegeen maakj bee Raa ki aan go so naade.

²⁰ Naase se aan go so kogen j'iin bea, num ko j'uun metn bee ese se, naade so *jee kaan naabm Isa al-Masige ute jee taad taar teeco taar Raa ki. Ganj Isa al-Masi se naan so ko ken gak bee se.

²¹ Ute Isa al-Masi se so bee se daar taa go so iin baa ute naanin raan, taa 'tedn *Bee Raa *salal gen Meljege.

²² Aan go so naase 'tum 'tedkiga kalan te Isa al-Masi se, naase 'tum 'tedkiga kalan ute jee Raagen kuuy kici. Taa naase 'tedkiga Bee Raa ken Nirlin an kingj maak ki.

3

**Raa so je Pol 'taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi se jeege tun Yaudge ey kici
(Kol 1.24-29, 2.1-3; 1Pr 1.10-12)*

¹ Taa di maam Pol ken j'okum dangay taa Isa al-Masi taa naasen Yaudge eyo,

² deere, naase 'booykiga naabm ken Raa edumsina taa m'an tedn taa naase se. Naabm se Raa edumsin se ute beena.

³ Nakj naan uun do do dokin gen teta ken naajege *k'jeel metin ey se, naan taadumga metina. Taa naan se so maam m'raansen taargen kandum se.

⁴ Ken jaay 'dooykiga taargen se num, naase aki 'jeele nakj ken Raa uuno do gen tedn te al-Masi do dokin se, naan taadum maam m'jeelga metina.

⁵ Do dokin nakj se Raa on taado te metin jeege tu eyo. Num borse ute Nirl naan ken *salal se, naan taadga metin *jee kaan naabm Isa al-Masige tun salal se ute jeege tun taad taar teeco taar Raa ki.

⁶ Nakj ken jaay k'jeel metin ey se, borse k'jeelkiga metina: taa naasen ken Yaudge eyo kic so onkiga bedse ute Yaudge, taa naase aalkiga maakse do Labar Jiga gen Isa al-Masi ki. Borse naase 'tedkiga aan go so daa ro kalan. Bin se nakj ken Raa utu kedn jeenge tu ute doobm Isa al-Masi se, naase kic onkiga bedse.

⁷ Raa se naan m'tedumga bee so ute taogin se, naan tedum m'tedga debm tedn naabina, gen taadn Labar Jigan gen Isa al-Masi se jeege tu.

⁸ Maakj jee Raage tu paac se, maam so m'ko kaam moatde. Ute naan se kic so Raa tedumga bee so tedum m'tedga debm taadn taarin gen Isa al-Masi ken been nan ey se, do jeege tun Yaudge eyo.

⁹ Naan edumga naabin taa m'taad tookj metn nakj jeege jeel metin ey se jeege tu. Naan ken Mel-kaal nakge paac se, do dokin se nakj se naan on taad te metin nam ki eyo.

¹⁰ Anum borse ute *egliz se, Raa taad *kodn Raage tu, ute nakgen ok taogo paacn maakj raa ki se, ute doobm egliz se taoggen se jeele, Raa se naan debm jeel-taara den aak eyo.

¹¹ Kese so nakj ken Raa aal te duni ey tap so, naan uunga kuun doa gen tedina. Borse ute doobm Meljege Isa al-Masi se nakj se naan tedinga.

¹² Ute Isa al-Masi se naajege k'tedkiga kalan taa j'aalkiga maakjege don ki. Taa naan se so naajege j'onkiga dojege so ken k'baaki baa gotn Raa ki kic so k'beerki ey paac paac.

¹³ Bin se so maam m'taadseni m'oo maakse onte taju taa dubar ken maam m'onj taa naase se. Dubar ken maam m'dabar se been naase ki.

*Ter Pol eem Raa taa *eglizn Epez ki*

¹⁴ Taa naan se so, maam m'erg naan Bubjege tu Raa.

¹⁵ Naan so Bubm jeegeen ken maakj raa ki so gen jeegeen do naan ki paac.

¹⁶ Deere, Raa se naan magal aak eyo, so naka paac kaam jina. Taa naan se so maam m'tond metina taa Nirlin asen kedn taogo maakse ki so te naan se jaay naase aki tedn jee taogo doobm naan ki.

¹⁷ On *al-Masi se 'kingj maakse ki taa naase aalkiga maakse don ki se. Ter maam m'tond metin kici taa naase aki je Raa so aki je naapa. Bin se naase aki 'tedn jee taogj doobm Raa ki aan go kaagj iirin booy naan ki so daar taogo so aan go so bee ken j'iinin daar taog se.

¹⁸ Bin se maam m'je naase ute jee Raagen kuuy se, naase aki kon jeel metn kando Isa jejeke so maak-je Isan do naajege tu se, ok nan gur ey se.

¹⁹ Bin jaay naase aki jeel maak-je al-Masi ken naan ok dose ki se cir nakge paac so on nakgen jiga ken maakj maak-saapm Raa ki se 'doocn maak-saapm naase kici.

²⁰ Taa Raa se naan ɔŋ tɛd nakge paac ute doobina ɔɔ nakŋ naan tɛd se deel dojege ɔɔ nakgen naan tɛd jeki se cir nakgen naajege k'jeki naan ajeki tɛda ɔɔ nakgen se naan lee tɛdɪn ute tɔɔgɪn ken maakjege tu.

²¹ K'tɔɔmɪnki taa bɛɛ ken naan tɛdɪn egliz ki ute doobm Isa al-Masi se. Ɔŋ jeegen k'toojɔdɛga ɔɔ ken j'utu j'aden toojŋ paac se daayum daayum aŋ tɔɔmɔ. *Amin.

4

K'tum k'tɛdkiga kalan

(Kɔl 3.12-14; Rm 12.4-8; 1Kɔr 12.4-31)

¹ Taa naan se ɔɔ maam ken j'okum danɔay taa Mɛljege se, m'dɛjsen m'ɔɔ: ɪŋgki aan gɔɔ ken *Raa danɔeno doobɪn ki.

² Maakŋ nakge tun naase aki 'tɛdɪn paac se, ɔŋte magalki rose, ɔŋki rose urlu ɔɔ 'tɛdki jee maakse deere ɔɔ aayki kaamse 'sɛrkkɪ naapa ɔɔ 'jeki naapa.

³ Aayki kaamse ɔkki taarse kalan ɔɔ ute *Nirl Salal se ɪŋgki te tɔɔsɛ ute naapa.

⁴ Jee aalga maakde paac do Isa *al-Masi ki se, naade tɛdga aan gɔɔ daa ro kalan ute *Nirl Raa ken kalan se. Bin se nakŋ ken Raa danɔeno ɔɔ aki kɔnd dose do ki se kic ɔɔ kalan sum.

⁵ Naajege paac se Mɛljege kalan sum ɔɔ paac se k'dooyjeki te doobm taar Raa kalan sum ɔɔ k'paacki se *k'batizjeki te doobm kalan sum kici.

⁶ Raa se naan kalan sum ɔɔ naan ɔɔ Bubm jeege paac, naan ɪŋg dojege tu paac, naan tɛd naaba maakjege tu paac ɔɔ naan ɪŋg daanjege tu paac.

⁷ Num te al-Masi se Raa se tɛdjenkiga bɛɛ dɛn aak eyo, ɔɔ nanja nanja kic ɔɔ naan ɛdɪn naabɪn kaam do roŋ roŋa.

⁸ Aan gɔɔ ken k'dooy maakŋ Kitap ki ken taad ɔɔ:

Ken naan jaay ook ɔɔa raan se,

naan ciro jee taamooyinge ɔɔ tɔk baandeno ute naana.

*Ter naan ɛd nakgen bɛɛ jeege tu.**

⁹ Taar ken taad ɔɔ: «Naan ook ɔɔaaga raan se» je deekŋ ɔɔ dɪo? Kɛse je deekŋ ɔɔ naan bɔoy ɔɔaɔdɔga do naan ki ara.

¹⁰ Debm bɔoy ɔɔaɔdo do naan ki se ɔɔ, naan se ɔɔ ken ɔk tɛrl ɔɔaaga maakŋ raa ki raan taa gɔto ɔɔa se paac, naan utu.

¹¹ Naan ɔɔ debm nig naabɪn jikilimge tu gen tɛda. Jee mɛtinge naan tɛddɛn jee kaan naabinge, kɛngen mɛtinge naan tɛddɛn jee taad taar teeco taar Raa ki, jee mɛtinge naan tɛddɛn jee ɔɔa wɔokŋ Labar Jiga, ɔɔ kɛngen mɛtinge naan tɛddɛn jee gaam jeege ɔɔ jee kuuy lɛ jee dooy jeege.

¹² Raa tɛd naan se taa noogŋ jee Raage 'tɛdɪn kaasn naabm Raa, taa jee Raagen ken tɛdga aan gɔɔ ro al-Masi se 'ziidn ɔɔa ute naande.

¹³ Bin jaay naajege j'aki tum tɛdɪn kalan taa naajege j'aalkiga maakjege do Goon Raa ki ɔɔ k'jeelɪnkiiga. Te naan se jaay naajege j'aki kaasn jee Raagen mala mala aan gɔɔ al-Masi.

¹⁴ Bin se, j'aki kɔŋ tɛdɪn aan gɔɔ gaangen sɛɛm ey sum. Taa naan se jeegen aan jeege dal se ajeki kɔŋ dɛrl gen kuun taargen rɛŋ rɛŋ se eyo, ɔɔ j'aki kɔŋ tɛdɪn aan gɔɔ nakgen do maane ken kuulu tuun ɔɔaandɛn taa tɔɔgɔ kaam ara kaam ara se eyo.

¹⁵ Num gan 'taadki taar mɛt ki ute naapa ɔɔ ute maak-jea, taa j'utu j'aki kaasn aan gɔɔ al-Masi mala, naan ken do jee Raage.

¹⁶ Naan ɔɔ debm tus jeenge paac tum tɛddɛnga tɛdga aan gɔɔ daa ro kalan. Aan gɔɔ ro debkilim ken taa sɛdɪnge tumde ute naapa se, ken debkilimi jaay paac roŋ lapi se teepe ɔɔ ute jee Raage kic ɔɔ tec bini, ken naade jaay je naapa se tɛd bɛɛ ɔɔa ute naande.

*Kaajŋ ken naajege j'ɔŋki te *al-Masi*

(Kɔl 3.1-16; Gal 5.10-25)

¹⁷ Booyki taar maam m'asen taad se ute ro Mɛljege m'deeksen m'ɔɔ: ɔŋte 'kingki aan gɔɔ jeegen jeel Raa mal ey se. Taa nakgen naade ɪŋg saap ro ki paac se nakgen rɛŋ rɛŋ cɛɛɛ.

¹⁸ Maak-saapm naadege se maak-saapm jig eyo, ɔɔ kaajŋ ken jaay Raa ɛd jeenge tu se, naade ɔk eyo. Taa naade se tɛdga jee do mɔŋge ɔɔ dɪm tap ɔɔ naade jeel eyo.

¹⁹ Ken tɛd nakŋ *kusɪn kic ɔɔ dɔdɔge dirɪndɛn eyo, naade ɔŋ rɔdɔge ɔɔ gen je mɛndge ute gaabge. Naade tɛd nakŋ sɔkɔŋge ɔɔ tɛdɪn ɔɔa ute naande sak sak.

²⁰ Gan naase se, king tec bin se doobm al-Masi ki se k'dooyeno te eyo.

²¹ Deere, naase se k'taadsɛn 'booykiga taariŋa ɔɔ 'tɛdkiga kalan te Isa al-Masi ɔɔ k'dooyɛnga ute taar mɛt ki gen Isa.

²² Ken bin num kingɛn do dɔkɪn se 'rɛsŋki naatn. Do dɔkɪn se naase ɪŋgki ɔɔ gen saapm do nakge tun jig eyo kalɪn ki ɔɔ maak-saapɛgen jig ey se lee tɛdsɛn naase jee dɛrlge. Gan ɔɔrɛse kingɛn do dɔkɪn se 'rɛsŋki aan gɔɔ kal koono ken k'j'ɔɔd k'j'undɪn naatn se.

* 4:8 Aak KKR 68.19.

- 23 ɔŋki Raa 6o asen terl maakse ɔo asen keɗn maak-saapm kiji.
- 24 Aan gɔo iŋkiga num 'tuuski kal kiji se, naase kic 'teɗki aan gɔo jikilimgen kiji. Jikilimgen kijin ese se, keŋe Raa mala 6o teɗɗeno aan gɔo ken naan jen ro ki: ɔo taar met ki se teɗden naade teɗga jee *salal ɔo jee teɗ nakge te doobiŋa.
- 25 Taa naan se taar-kooɓo se resŋki naata ɔo nanja nanja kic 6o taad taar met ki naapin ki, taa naajege se k'teɗkiga aan gɔo daa ro kalaŋ.
- 26 Ken 'teɗkiga maak-taara se, ɔnte 'koŋki maak-taara se asen kol aki teɗn kusina. Ken bin num ɔnte 'toodki ute maak-taarse maakse ki.
- 27 ɔnte koŋki doobo *Bubm sitange tu.
- 28 Jee ɓoogge se meɔɔn j'ɔnte ɓoogo num gan j'aay kaamde k'teɗ naaba ute jidege mala gen kosde ɔo taa k'koŋ dim j'an noogŋ jeegen ɔk dim ey se kici.
- 29 Taar ing kus se ɔnte 'teecŋ taarse ki, num 'taadki taargen jiga ken 'noogŋ jeege ɔo aɗen teɗn jee beɛ doobm Raa ki ɓaa ute naande. Bin num ken aki taadn taara se, 'taadki taar ken koŋ deŋŋ jeegen lee booyŋen taarse se.
- 30 Nirl Salal ken Raa eɗsen se, ɔnte 'tujinŋi maakiŋa taa Nirl Salal ese 6o ken teɗsen naase 'teɗkiga jee Raage. Naan se 6o ken ɓii kalaŋ utu ajeki kaajŋ mala mala.
- 31 Taar maak-taara se ɔoɗinŋi naatn maakse ki, ɔnte 'teɗki taamooyo ute nam, maakse ɔnte taarse do nam ki, ɔnte 'mooyki ute naapa, ɔnte 'naajki nam ɔo kusina paac se, ɔoɗinŋi naatn maakse ki.
- 32 Anum 'teɗki beɛ ute naapa ɔo eɛjki do naapge tu. ɔkki naagŋ naapge aan gɔo ute al-Masi, Raa toolsenga kusinŋe se.

5

J'ingki goŋn wɔɔɔ
(1Tes 4.1-8; 1Koɔ 6.9-11)

- 1 Inŋki aan gɔo king gen *Raa, taa naase se 'teɗkiga geninŋen ken naan jede.
 - 2 Inŋki te maak-jea aan gɔo *al-Masi jejeke, naan ken ɔŋ roŋ ooy taa naajege ɔo eɗ roŋ *serke ɔo serkiŋ naan se tec aan gɔo itir oot nijim ken toɔl Raa ki.
 - 3 ɓorse naase 'teɗkiga jee Raage se, ɔnte 'jeke menɗge ɔo menɗge le ɔnte je gaabge, ɔnte 'teɗki nakŋ ken asen tujŋ naan Raa ki, ɔnte 'teɗki jee tamage ɔo nakgen bin se, maaniŋ kic 6o ɔnte 'kooski.
 - 4 Nakŋ ɔokonge ute nakgen jig eyo ute taargen gen taad ey se, ɔnte 'kooski maaniŋa. Num gan naase se 'toomki Raa.
 - 5 'Jeelki jee je menɗge ute jee je gaabge, jee teɗ nakŋ ken tujde naan Raa ki, ute jee tamage se koŋ kend maakŋ gaar al-Masi ki eyo ɔo ute gen Raa ki eyo. Taa jee tamage se, tama se teɗdenga aan gɔo maragde.
 - 6 ɔnte 'koŋki jeege asen deŋl ute taargen reŋ reŋ se. Nakgen bin se 6o ken ɔl Raa maakiŋ taariŋa do jeege tun baate tookŋ taariŋ se.
 - 7 Jee bin se ɔnte 'kolki dose maakŋ taardege tu.
 - 8 Taa do dokiŋ se naase inŋkiro maakŋ got ken ɔoɗo, num ɓorse se 'teɗkiga kalaŋ ute Meljege se naase 'ɓaakiroga maakŋ got ken wɔɔɔ. Bin se inŋki aan gɔo jeege inŋ maakŋ got ken wɔɔɔ.
 - 9 Taa goŋn wɔɔɔ se teɗ jeege teɗ nakŋ beɛ, nakŋ ute doobiŋa ɔo ken met ki.
 - 10 'Saap ɔŋki nakŋ jiga ken toɔl Meljege tu.
 - 11 ɔnte 'kolki dose maakŋ naabm jeege tun teɗ nakgen reŋ reŋ maakŋ goŋn ken ɔoɗ se. Num gan nakdegen jig ey se 'taaddeŋki tal tal.
 - 12 Taa jee se nakgen naade teɗin ɔyiŋ koŋ se ken j'uunga maaniŋ kic 6o ɔl ɔokɔŋ 'toɔljeke.
 - 13 Gan nakgen naade teɗ se jaay metin teecga ɔo ɓaado goŋn wɔɔɔ se j'aak k'jeelde tal tal,
 - 14 taa nakŋ ɓaadoga goŋn wɔɔɔ se naan tood tal. Taa naan se 6o jeege taad ɔo:
- Naai debm ken 'tood tood bi se iini,
'dur daan yoge tu,
ɔo al-Masi ai wɔɔɔ goŋo.
- 15 Ken bin num inŋ ɔndki kɔndɔ ɔnte kingki aan gɔo jee deŋlgen jeel dim ey se. Num gan inŋki aan gɔo jee metekge.
 - 16 Taa ɓorse goŋo tujga, bin se daayum ken kaadiŋ jaay utu se, naase aayki kaamse 'teɗki nakŋ jiga.
 - 17 ɔnte 'kaanŋki rose dala, num gan aayki kaamse booy ɔkki nakŋ ken Meljege maakiŋ jen ro ki.
 - 18 ɔnte kaay 'koonki ey num kaaye koono se asen tuju. Num gan ɔŋki *Nirl Salal 6o asen doocŋ maakse.

¹⁹ Taa naan se naase paac aarki kaagen gen toom Meljege, gen magal Raa oo kaagen se aardeki ute toogŋ Nirl Salal, kaagen se aardeki ute maakse paac gen de Meljege.

²⁰ Daayum taa nakgen se paac se 'toomki Raa Bubu ute ro Meljege Isa al-Masi.

*Kiŋj mendge ute gaabdege doobm *al-Masi ki
(Kɔl 3.18-4.1; 1Pr 2.18-25, 3.1-7)*

²¹ Naasen paacŋ 'tookkiga taar al-Masi se, 'booy uunki taar naapa.

²² Naase mendge se 'booy uunki taar gaabsege aan goo ken naase lee 'booy uunki taar Meljege.

²³ Taa gaaba se naan 6o do mendin ki aan goo al-Masi do *egliz oo egliz se le aan goo ron mala oo naan 6o Debm Kaajiŋa.

²⁴ Aan goo egliz 'booy uun taar Isa al-Masi se, mendge kic k'booy k'j'uun taar gaabdege do nakge tu paac.

²⁵ Naase gaabge kic 'jeki mendsege aan goo al-Masi je egliz bini on ron ooy taa naan se.

²⁶ Naan tedin naan se taa naan je an tedin naan 'tedn *salal oo naan 'tug daapiŋ ute taarin aan goo maan ken tug daap nakge aak be se.

²⁷ Naan je egliz ade 6aa naanin ki se, ken j'aakinga kic 6o j'an toomoo, dim aak kus tap 6o ron ki goto, aak be walak walak oo ok tuju ron ki eyo. Naan je egliz se 'tedn salal oo ok taar dim inŋ kus ron ki eyo.

²⁸ Bin 6o gaaba kic 'je mendina aan goo ron mala, taa debm je mendin se je ro naan maliŋa.

²⁹ Bii kalan nam tap 6o baat te ron eyo, num gan ron se naan uliŋa oo saap do ki, aan goo Isa al-Masi ken saap do egliz ki se.

³⁰ Taa naajege paac se k'tum k'tedkiga ronŋa.

³¹ Taa Kitap taad oo: *Taa naan se 6o, gaaba 'teeŋ kon kon ute bubina oo 6aa tum ute mendina oo naaden di se tum ted daa ro kalan.**

³² *Metn taar k'jeel metin ey ese se, magal aak eyo. Maam m'taadŋen naan ese se m'je taadn metn taar al-Masi ute gen egliz.

³³ Bin se naase gaabge se nana nana kic 6o 'je mendina aan goo ron mala oo mendge se nana nana kic 6o n'sook gaabiŋ ki.

6

Kiŋj gaange ute kendege oo ute bubdege

¹ Gaange, 'tookki taar kenŋege ute gen bubsege, keŋe 6o nakj doobiŋ ki ken Meljege jea.

² Taa Kitap taad oo: *'Sook koi ki ute bubu ki.** Keŋe 6o taar ken Raa taad deet deet oo j'anŋi tediŋa oo ken k'tedinŋiga num naan ajeki tedn nakj jiga.

³ *Bin se naai 'ting dena do naan ki te maak-raapo.†*

⁴ Naase bubm gaange se, onte 'tujki maakŋ genŋege, num gan genŋege se aakdeki dodege tu oo 'deŋ ondeki doob ki aan goo doobm ken Meljege taadŋeni.

Bulge ute meldege

⁵ Naase bulge se 'tookki taar melsegen do naan ki, 'sookdeki, 'beerdeki oo 'teddeki naabdege ute maakse paac aan goo ken naase 'tedki *al-Masi ki.

⁶ 'Teddeki naaba naande ki sum eyo, aan goo naase 'jeki jikilimge 6o asen toomoo. Num 'teddeki naaba aan goo naase bul al-Masiŋe oo 'tedinŋi te maakse paac aan goo ken *Raa maakiŋ jen ro ki.

⁷ 'Teddeki naaba ute maakse paac aan goo naase 'tedki naabm Meljege, num aan goo gen jikilimge eyo.

⁸ Taa naase 'jeelki ken nam bulu lo bul eyo kic 6o onte 'dirinki taa debm tedn naabm jiga se, naabiŋ jiga ken naan ted se utu an konŋin gotn Meljege tu.

⁹ Naase meldege se kic 'tedki beŋe bulsege tu, onte 'dabardeki. Onte 'dirinki taa naase ute bulsege se paacki se Melse 6o kalan ken maakŋ raa ken ese sum. Naan ken debm beŋe nam eyo.

*Nakgen ken Raa edŋeki gen kudn booro ute *Bubm sitange*

¹⁰ Borse se maam m'je m'nan taaruma: okki maakse toogo ute toogŋ gen Meljege, taa Meljege se toog cir nakge paac.

¹¹ 'Dirinki jisege tu nakgen ken Raa edŋen gen tedn booro oo okinŋi jiga, taa ken Bubm sitange asen derl kic 6o ute naan se naase aki 'daar toogo.

¹² Kudn boor naajege se ute jikilimge eyo, num kudn boor naajege se ute sitange ken utu ting daan maakŋ raa ute do naana, naade se 6o ken utu inŋ maakŋ got ken doo ok toogo do jeege tu se.

* 5:31 Aak Jen 2.24. * 6:2 Aak Ekz 20.12. † 6:3 Aak Dt 5.16.

¹³ Taa naan se 'dirin̄ki nakgen ken Raa ḑḑjeki gen kudn̄ b̄oḑḑ ute sitange se, taa ken b̄oḑḑ se tḑḑḑa ḑḑn̄ kic num, naase aki 'ḑaar t̄oḑḑḑ ḑḑ aki k̄ḑḑ kaan̄ eyo.

¹⁴ Bin num iin̄ki raan ḑḑ 'taad̄ki taar met̄ ki, taa taar met̄ ki se naan̄ aan̄ ḑḑḑ kol̄ maak̄n̄ ken asgarḑe lee ḑḑḑḑn̄ maak̄ḑeḑe ḑḑ 'tḑḑki nakgen ute ḑoobin̄a taa nakgen ute ḑoobin̄ se tec aan̄ ḑḑḑ ḑḑḑm̄ uus saapo.

¹⁵ 'Lee 'taad̄ki Labar̄ Jigan̄ ken ḑḑ'lap̄i jeeḑe tu, naan̄ se tec aan̄ ḑḑḑ jeeḑen̄ t̄ol̄ saā ḑḑḑeḑe tu.

¹⁶ ḑḑḑ daayum̄ aalkī maak̄se ḑo Mel̄jeḑe tu Isa *al-Masī ki; keḑe aan̄ ḑḑḑ uun̄ dargā ḑō ḑī ki. Bin se gaan̄ k'ḑḑḑḑḑḑḑ k't̄ḑḑḑḑḑ t̄ol̄ ḑoḑḑn̄ jaaȳ Bubm̄ sitange je an̄sen̄ t̄oḑḑ se, darga se gaasn̄ gaan̄ k'ḑḑḑḑḑḑḑ se asen̄ k̄ḑḑ eyo.

¹⁷ Kaaj̄n̄ ken Raa aajse naase se, tec aan̄ ḑḑḑ laan̄ asgarḑen̄ lee t̄oḑḑ ḑḑḑeḑe tu jaaȳ lee b̄oḑḑḑe ḑoḑn̄ b̄oḑḑ ki se. Uunki taar Raa se ḑiseḑe tu, naan̄ se ḑo aan̄ ḑḑḑ ḑoḑḑ-j̄ḑḑl̄ ken *Nirl̄ Salal̄ ḑḑḑseni.

¹⁸ Daayum̄ 't̄oḑḑki met̄n̄ Raa ḑḑ ken aki t̄oḑḑ metā l̄ō aki keem̄ Raa se, ḑḑn̄ki Nirl̄ Salal̄ ḑo asen̄ t̄oḑḑḑ. Daayum̄ in̄ḑkī z̄ḑḑḑḑ ḑḑ 't̄oḑḑki met̄n̄ Raa taa jee Raage ḑaac.

¹⁹ 'T̄oḑḑki met̄n̄ Raa taa maam̄ kicī taa Raa se am̄ k̄ḑḑn̄ jeel̄ m'an̄ taad̄n̄ taarā kic̄ ḑo m'ḑeḑḑ eyo ḑḑ keḑe ḑo Labar̄ Jigan̄ ḑḑn̄ Isa al-Masī ken̄ *k'jeel̄ met̄in̄ ey se.

²⁰ Taa naan̄ se ḑo ḑoḑse maam̄ ḑ'ḑḑkum̄ m'utū m'in̄ḑḑ ḑan̄ḑaȳ ki arā ḑḑḑ Isa al-Masī ki ḑḑn̄ taad̄n̄ taarin̄ se jeeḑe tu. Bin num naase 't̄oḑḑki met̄n̄ Raa taa maama, taa ken m'taad̄n̄ taarin̄ kic̄ ḑo m'ḑeḑḑ eyo.

ḑḑl̄ ḑḑḑḑen̄ labar̄in̄a ḑḑ t̄ḑḑḑḑen̄ t̄oḑḑḑ

²¹ Tisik, ḑḑnaajegen̄ ken maam̄ m'jen̄a ḑḑ ken tḑḑ naabm̄ Isa *al-Masī ute ḑoobin̄ se, naan̄ ḑo asen̄ ḑaa taad̄n̄ labarumā ḑḑ ute naan̄ se naase aki 'jeel̄ kicī naabum̄ ken maam̄ lee m'tḑḑḑa.

²² Maam̄ m'ḑḑlin̄ ḑoḑse ki tap̄ ḑo taa naan̄ asen̄ ḑaa taad̄n̄ labar̄je ḑḑ asen̄ ḑaa k̄ḑḑn̄ kaaȳ kaamā kicī.

²³ ḑḑn̄ Raa Bubū ute Mel̄jeḑe Isa al-Masī se asen̄ 'k̄ḑḑn̄ t̄oḑḑḑ ḑḑḑ maak̄-jea ḑḑ asen̄ tḑḑn̄ naase akī kaal̄ maak̄se ḑaac ḑo Raa ki.

²⁴ ḑḑn̄ Raa 'tḑḑn̄ ḑḑḑḑn̄a jeeḑe tun̄ ḑaac̄n̄ je Mel̄jeḑe Isa al-Masī ute maak̄-je ken nan̄ ey se.

Maktubm ken Pól raanin eglizn Pilip ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pól raanin eglizn Pilip ki

Kaad ken Pól tedo mertin gen k-dige se 60, naan ondo eglizn ken Pilip ki se. Kese 60 eglizn deetn ken Pól ondo taa naan nasarge tu. Jo geger Pilip se, naan maakn taa naan Masedoan ki. Masedoan le naan kaam kookn kaam kaada tookn taa naan Grek ki. Maktubm jaay Pól raanin ol jee al-Masige tun Pilip ki se taad so Pól ute jee al-Masigen Pilip ki se taarde se 6aa jiga aak eyo. Jo naan je an tedin 'tedn jiga cir daala. Kaad ken se naan dangay ki so ken naan jaay on tedden dim eyo so on aakde dode ki ey se, tedin on aak eyo. Naan taadden maak-je ken naan ok dode ki so naan uun nirlin taa naade. Taa jee kuuy se taadden taa al-Masi ute saapm jig eyo taa tookn kuun taar naade. Pól dejde so edden kaay kaama do doobm Isa ken naade ing do ki se. Maakn raanin ken naan raan paac se, Pól taad maak-raanin ken naan on do kaal maak ken naan aal do al-Masi ki. Jo naan ed kaay kaama jee al-Masige tun Pilip ki taa k'king ute maak-raapo. Ken naade 60 toogde baata ey le nakn on 60 aan dode ki kic 60, naade maakde raapo ken naade jaay ing dook te naapa so ute Meljege Isa se.

Pól raanin ol toose jeege tun Pilip ki

¹ Maktubm se maam Pól 60 m'raansesina, maam m'ute Timote, naaje se jee tedn naabm Isa al-Masige, k'raansen naase jee Raage tu ken ing dook ute Isa *al-Masi, magalsegen naanse ki ute jeege le tedn naaba daanse ki ken maakn geger ken Pilip ki.

² On Bubjege *Raa ute Meljege Isa al-Masi asen tedn beede so asen kedn lapia.

Pól toom Raa

(Kól 1.3-11)

³ Daayum ken maam jaay m'saap do naase ki se maam m'toom Raama.

⁴ Daayum ken maam m'6aa m'tond metn Raa taa naase paac se, maam m'eemin ute maak-raapo,

⁵ taa naase 'lee 'noogumki noog gen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi se jeege tu so naase 'teeskiro kaad ken naase utu 'took aalkiro kaal maakse do Isa al-Masi ki, bini 6orse kic utu lee 'tedin ki ted rok.

⁶ Deere, maam m'jeel maakum ki Raa ken ted naabin jiga daanse ki se, bini 6ii ken Isa al-Masi ano 6aa ro ki se, naan utu an tedn kaasn tak.

⁷ Kese 60 nakn ken olum maam m'saap dose ki taa naase se jee koon maakumge so naabjege se tedga kalan so naabm se 60 ken Raa edumo gen taadn Labarin Jiga se jeege tu. Ken maam maakn dangay ki, lo naan jeege tun baate taar Raa se m'taadden Labar Jigan gen Isa al-Masi so ken m'6aa taada se m'beer eyo so m'taaddesin ute toogum paac.

⁸ Deere, Raa se jeele naase paacki se, maam m'jese den be eyo ute maak-je gen Isa al-Masi se.

⁹ Kese 60 ken maam m'6aa keem Raa taa naase num, m'lee m'tond meta m'6o Raa asen kedn maak-jea so daayum naase aki kokin naapa on. Ute naan se jaay na6o, naase aki jeel kokin Raa se jiga so aki jeel king jiga naan Raa ki,

¹⁰ taa naan se jaay naase aki 'jeel beer kaakn kokin nakn ken jiga. Bin se naase aki tedn jee *salal so jee ok taar dim rode ki eyo 6ii ken al-Masi ano 6aa ro ki se.

¹¹ Ute Isa al-Masi se daayum naase aki lee tedn nakgen ute doobina. Ken nakgen naase aki tedn se jaay jeege aakga se, naade 'toom Raa so an magala.

*Labar Jiga gen Isa *al-Masi se wookn 6aa ute naanina*

¹² 6orse genaamge, maam m'je naase aki jeele nakgen jaay paacn aan dom ki gotn ara se, ol jeege booyga Labar Jigan gen Isa al-Masi se so taar se wook 6aaga ute naanina.

¹³ Taa asgargen lee 6oob 6ee magal *Romage ute jee ken ing gotn ese se so ute jeege ing got kuuy paac se, 6orse naade jeele maam se j'okum dangay ki se taa al-Masi.

¹⁴ Jo kokin maam j'okum dangay ki se ol genaage dena dookga maakde do Meljege tu so naade beer eyo aay kaamde 6aa te naande gen taadn taar Raa jeege tu.

¹⁵ Gan maakde ki se jee metinge se lee taad taar gen Isa al-Masi jeege tu se, naade aak naabum maam m'ted se 60, naade nini rom ki, so je jeege se ade 6aa metn naade ki. Num gan kengen metinge se taadin te maak-saapm jiga.

¹⁶ Naade se taad Labar Jiga gen Isa al-Masi se taa naade jema. Taa naade jeele maam j'okum dangay ki se taa Labar Jiga gen Isa al-Masi ken maam m'lee taad jeege tu se taar met ki.

17 Ganj je ken nini rom ki se, taad taar gen al-Masi jeege tu kic bo taadn ute taar nia. Maak-saapm naade se maak-saapm jig eyo. Ken naade jaay tedn bin se saap oo daan am ziidn dubar maam maakn dangay ki do ki.

18 Ganj nakn naade ted paac se olum dim eyo! Ken naade taad taar gen Isa al-Masi se ken nini bo rom ki lo taadn ute maak-saapm jiga, ken bee cir paac se, taar gen al-Masi se k'taadnga jeege tu. Taa naan se maam maakum-raapo oo daayum borse kic maakum utu raap-raap rok.

19 Do taar tolin ki se ute 'tond metn Raa ken naase 'tondki taa maama oo ute Nirl gen Isa al-Masi ken lee noogum se, maam m'jeele maam m'utu m'konj kaaja.

20 Taa naan se bo maam m'ing m'aak kaama oo m'ond dom ro ki, oo m'jeele m'konj kend maakn sokon ki eyo. Num ganj maam se ken borse lo naan ki kic bo m'beer dim ki eyo oo m'je jeege se ken maam bo m'utu zere lo maam m'aki kooyo, do nakge tun 'deel do maam ki paac se, daayum naade 'kaakn *nookn al-Masi.

21 Taa maam se ken m'utu zere le m'ing gen al-Masi. Ken m'ooyga le kese bo m'baa konj been cir paac.

22 Ken maam jaay m'utu m'ing zere gen tedn naabm jiga se, ken maam m'aki kooyo, lo m'aki king le, gotn se maam m'jeel beer kuun kaam kalan eyo.

23 Gotn se maak-saapum baa tedga kaam dio: gen maam ki se m'je m'baa king te al-Masi. Kese bo nakn ken maam m'aakin am tedn jiga den cir paac paac.

24 Nabo taa m'asen noogn naase se, ken beenki se, maam m'koopm m'king ute naase se bo, jiga cir daala.

25 Taa naan se bo maam m'jeele maakum ki, maam se borse kic m'utu m'king te naase paac. Taa m'asen noogo naase aki konj taar Raa se togo oo anki baa ute naan se ute maak-raapo.

26 Taa naan se bo gii ken jaay maam m'utu m'asen terl baa konj se, aan goo naase ute Isa al-Masi kalan ki se maakse raapm den aak eyo taa maama.

*Jee ing do Labar Jiga gen Isa *al-Masi (1Tes 2.12-16; Eb 10.32-36)*

27 Ken beeki se, ingki aan goo ken Labar Jiga gen al-Masi k'dejseno ro ki. Taa naan se bo ken m'asen baa kaaka lo ken m'konj baa eyo kic bo, maam m'booy labarse j'oo naase se utu ingki togo oo 'dookki taarse kic kalan oo aayki kaamse ingki ute maakn kalan oo aalki maakse do Labar Jiga gen Isa al-Masi ken k'lee k'dooy jeege se.

28 Paac paac bo onte 'beerki jeege tun ken ing lee dabarse se. Kese se je taadn oo naade se utu kutu oo naase le utu aki kaaja, kese Raa mala bo tedna.

29 Maam m'taadn naan ese se taa Raa se naan tednga beena taa naase aki kaal maakse bo do al-Masi ki sum eyo num aki dabar taa naan kici.

30 Do ken naase lee 'doki se kese bo ken naase aakumkiro maam do do oo borse kic 'jeelki maam m'utu m'do do rok.

2

'Dookki taarse kalan

1 Kingen 'dookki ute *al-Masi se, edsen kaay kaama dey la? Oo maakjen dose ki se selsen maakse dey la? Naase ute *Nirl Salal se 'tum 'tedkiga kalan dey la? Naase tap bo ingki se 'jeki naapa oo 'tedki bee ute naapa dey la?

2 Ken bin num naase ing dookki taarse kalan oo 'tedumki maakum-raap te maraadin. 'Jeki naapa, ingki ute maakn kalan oo onki maak-saapse kic bo 'tedn kalan.

3 Onte 'niki ute naapa oo onte 'magalki rosege taa jeege asen kaaka, num ganj oopki rosege baata oo aalki jee kuuy se aan goo naade se magal cirse naase.

4 Nana nana kic bo onte kaakn do nakn naan ki sum, num ganj n'kaakn do nakn jeege tun kuuy kici.

*Isa oop ron baat jaay bo *Raa uunin ron raan*

5 Naase utu naapa se onki maak-saap se tecn aan goo gen Isa *al-Masi:

6 Naan ken Raa mala mala se, ute naan se kic bo naan tond te met eyo oo ted te ron gen kaasn te Raa eyo.

7 Ganj naan oop ron baata oo baado ted ron aan goo debm tedn naaba oo baado ted ron debkilimi oo taad jeege tu oo naan se goon debkilim mala mala.

8 Naan oop ron baata oo took taara bini oo on ron k'tolina, naan se k'tup k'tolin ro kaag ki.

⁹ Taa naan se 6o Raa se durinoga daan yoge tu
 oo uun ondinga raan do jeege tu paac
 oo edinga ro ken cir ro jeege paac.

¹⁰ Raa tedn bin se taa jeegeen maakn raa ki,
 jeegeen do naan ki oo jeegeen ooyga kooy se kic,
 paac, utu 'keren naan Isa ki.

¹¹ On jeege paac ute taar naan dege se
 *nookn Raa Bubuu oo deekn oo: Isa al-Masi se Melde.

*Jee Raage se naade 6o ken woor do *dunia*

¹² Bin se, jee maak-jemge, aan goo daayum naase lee 'tookki taar Raa se, aayki kaamse
 'tedki nakgen taadn jeege tu oo naase se onkiga kaaja, 'tedki rosege baata oo 'beerki Raa ki.
 On te 'tednki ken maam m'utu sum, num ken maam goto kic 6o lee 'ted '6aan ki ute naanina.

¹³ Taa Raa mala, naan 6o ken lee ted naabinna maake ki, naan edsen maak-jea ken tedsen
 naase aaskiga gen tedn nakn ken naan uuno doa do dakinna goo ken naan maakin jen ro ki.

¹⁴ Nakn naase aki tedn paac se on te 'naajki ute naapa oo on te 'mooyki naan ki.

¹⁵ Taa bin se 6o naase aki tedn jee ok taar dim rode ki eyo, jee *salal, oo aki tedn gaan Raagen
 ok tuju rode ki eyo daan jeege tun borse baate Raa. Naade se jee tooj eyo oo tedn nakn met ki
 eyo. Daan naade ki se 6o, naase aki king woor goto aan goo poodn ken lee 6aa woor maakn
 got ken ood se.

¹⁶ Naase 6o ken lee 'taaddeki taar ken ed'kaaja se: ken naase jaay lee 'tedki naan se num, gii
 ken *al-Masi ade terl se am tedn jiga aak eyo, bin se 6o taa nakn maam m'ting m'lee m'dabar
 m'ted se 'tedn nakn cer eyo.

¹⁷ Ken maam 6o m'kon rom *serke taa m'tedn kaasn serkn ken naase lee 'tedki Raa ki se,
 maam maakum-raapo. Serkn ese se 6o m'je taadn te kaal maaksen do Isa al-Masi ki jaay
 olse naase 'tednki naaba se. Taa naan se 6o maam maakum-raapo ute naase paac.

¹⁸ Oo naase kic 'tedki maak-raapo do naapse ken naase 'tedki oo 'tedki maak-raapo ute
 maam kici!

Pal al Timote ute Epaprodit

(1Tes 3.1-11)

¹⁹ Tedga num ute Meljege Isa se, maam m'saapm m'utu m'asen kol Timote gotse ki taa
 amo 6aa te labarse oo ken jaay m'onnga labarse se, am kedn kaay kaama.

²⁰ Naan ey se maam m'ok nam kuuy eyo ken 'king te maam jaay 'saapm taa naase oo
 saapm do nakge tun an dose ki se.

²¹ Taa jeegeen kuuy paac se saap do naabm naade ki kaldé ki salal oo naade se olden te
 naabm gen Isa *al-Masi eyo.

²² Num nakn Timote ted se, naase kic 'jeelin ki. Naan se debm mec oo tuj ormin eyo oo
 naan se ted naaba ute maama aan goo goon ken lee noog bubina gen taadn Labar Jiga gen
 Isa al-Masi jeege tu.

²³ Ken maam m'aak m'okga nakgen utu kaan dom ki se jaay 6o, kaad ken se maam
 m'saapm m'oo m'utu m'asesin kol.

²⁴ Maam m'jeele ute Meljege Isa se tedga sum 6o, naan utu am konum maam kic m'utu
 m'asen 6aa kaaka.

²⁵ Ken beeki se, maam je m'asen kol Epaprodit. Naan se genaajege oo tedn naaba ute maam
 tele oo naan se aan goo asgar cem ki gen kudn booro. Naase olin ki ro gotum ki se naan 6aamo
 ute nakn ken am noogo ken am kaasn kinguma.

²⁶ Taa maakin ki se naan je asen 6aa kaakn naase paac ute kaamina. Ey num naan se
 maakin daar eyo ken naan jaay booy oo naase 'booykiga kaad ken naan oocno konoo se.

²⁷ Ey num ken naan ooco konoo se ooro coko sum 6o 'kooyo, gan Raa se tedinga beena oo
 edinga lapia. Raa se ted beena naan ki sum eyo, num gan tedumga maam ki kici taa m'king 6o
 maakn maak-tuj ki kalin ki sum eyo.

²⁸ Maam naar m'je m'asesin kol taa ken naan jaay aan onsega oo naase jaay aakin kiga te
 kaamse se, bin se asen kedn maak-raapo oo maam kic 6o maakum 'toodn kaam kalan.

²⁹ Ken naan jaay aan onsega se dood okin ki ute maak-raapo taa naan se genaajege doobm
 Meljege tu. Jee aan goo naan se okdeki onoo.

³⁰ Taa naabm Isa al-Masi se, oopga coko sum 6o naan ade kooyo. Ey num naan ade 'kuten
 konoo oo naan baado se taa am tedn naaba goo naase ki.

3

Debm jaay jeel Isa se jiga cir paac

(Gal 5.1-6; Rm 6.3-13; 1Kor 9.24-27; 2Pr 1.5-11)

¹ Ɔo ɓorse se genaamge, ingki te maak-raapo taa naase 'tedkiga gen Meljege! Taar ken maam m'taadsen se ken maam m'taadn m'doolin kic ɓo aal ɔdum eyo, taa taargen se asen kɔŋ ɓɔɔɔ.

² Ɔndki kɔndɔ ute jeegen aan gɔɔ ɓesge se*, jee tedn nakŋ *kusina ɔ jeegen ken ɔ jeege *kɔŋ pɔndɔ jaay 'tedn jee Raage se.

³ Jeegen ɔŋa pɔndɔ mala mala se keɓe naajegen k'lee k'l'eemki *Raa ute Nirlina ɔ naajege se k'l'eki doobm tɔom rojege eyo, num gan naajege se k'tɔomki rojege ute Isa *al-Masi.

⁴ Gen daa ro sum num, maam kic m'ɔk nakge dena gen tɔom roma. Ken nam kuuy jaay ɔ ɔk nakŋ ken naan an tɔom ron se, maam se m'ɔk nakŋ cir ken naan an tɔom ron se.

⁵ Gen kɔŋ pɔndɔ le j'ɔjum se m'ɔk ɓii marta sum ɔ maam m'kod *Israel mala mala ɔ teeco taa ɓee Benjamin ki. Maam se m'kod *Ebre ken mala mala. Do *Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se le maam kod *Parizi.

⁶ Maam se m'dɔɔko maakum gen dabar *egliz ɔ do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se le, nam jaay 'kɔŋ nakŋ aak kus rom ki se, gɔɔ.

⁷ Nakgen do dɔkin maam m'ɔŋin m'ɔɔ ɓee se, ɓorse taa Isa al-Masi se nakgen se paac ɔs aay eyo.

⁸ Gan nakgen se paac maam m'aakin se ɔs aay eyo, deere jeel ken maam m'jeel Melum al-Masi se ɓo ɔs aay cir paac paac. Gɔn al-Masi ki se nakgen maam m'aakin m'ɔɔ ɓee se ɓorse ɔs aay ey sum. Taa nakgen se maam m'aakin aam gɔɔ nakgen do danos ki, taa m'tedn gen al-Masi mala mala.

⁹ Taa naan se maam m'ing do Ko Taar ken Raa ɛdo Musa ki se ɓo tedum m'aak ɓee naan Raa ki eyo, gan kaal maakŋ ken maam m'aal do al-Masi ki se ɓo tedum m'aakga ɓee naan Raa ki. Ute kaal maakŋ ese ɓo Raa ted jeege aak ɓee naan ki.

¹⁰ Maam se m'je naka kalan sum nakŋ maam m'je se m'jeel kɔkŋ Isa al-Masi mala ɔ tɔɔŋ ken durin daan yoge tu ɔ m'dabar ute naana, bini m'kooy aam gɔɔ ken naan ooy se kici.

¹¹ Taa naan se ɓo maam m'ing m'ɔnd dom ro ki taa ɓii kalan maam m'utu m'dur daan yoge tu.

J'aan j'ɔŋki Isa

¹² Maam m'kɔŋ taadn m'ɔɔ gɔn maam m'baan m'ɓaa se m'aan te ey ɓɔrtɔ, ey le m'kɔŋ taadn m'ɔɔ maam se m'ted te aak ɓee naan Raa ki ey ɓɔrtɔ. Gan ɓorse kic maam m'utu m'aan kaan rɔk, gen kaan gɔn Isa *al-Masi ki naan ken tedum m'tedga gen naan se.

¹³ Gɔɔ, genaamge, maam m'aan m'aan te gɔn te ese ey ɓɔrtɔ ken maakŋ maak-saapum ki se gɔn m'aano paac se m'diriginga naata, ken m'uun kaamum jaay m'aak ken naan ki se.

¹⁴ Maam m'aay kaamum m'aan gen kaan gɔn kaan ki, Raa danjeki raan se, bin ɓo naajege j'aki kɔŋ nakgen se te Isa al-Masi.

¹⁵ Naajegen paacŋ ken k'tedkiga jee Raage mala mala se, ɓee ki se, maak-saapm naajege se 'tedn aam gɔɔ ken ese. Ken maak-saapse ɓo utu kuuy le, Raa utu asen taadn maakse ki aki jeel metina.

¹⁶ Naɓo ɓorse se k'ɓaaki te doobjegen ken j'uunkiro tel se ute naajege.

¹⁷ Genaamge, 'paacki, 'tedki aam gɔɔ maama, uunki doobm jee ken uun doobm naaje se.

¹⁸ Ey num daayum maam taadsenoga ɔ ɓorse kic maakŋ kaa-maan ki se m'je m'asen taadn daala, taa jeege dena maakŋ nakde ken naade lee ted se, naade je taadn jeege tu ɔ naade se je eyo ken k'taad taa kooy Isa al-Masi ro kaag ki se.

¹⁹ Naade se utu kutn rode, nakŋ naade maakde je se ɓo tedfenga raade ɔ nakŋ ɔkɔŋgen naade lee ted se maakde raap do ki sakan. Naade ing gen saapm do nakge tun do *duni ki sum.

²⁰ Gan naajege se naajege mala se maakŋ raa ki ɔ ɓorse do naan ki ara se naajege j'ing j'aakki kaam Mel Kaajjege Isa al-Masi.

²¹ Naan ɓo, ro naajege ɔk tɔɔŋ ey se naan an deelin utu 'tecŋ aam gɔɔ ro naan aak ɓee ken durno daan yoge tu se, ute tɔɔŋin se naan utu 'tedn nakge paac 'tedn kaam jina.

4

¹ Bin ɓo gena maak-jemgen doobm *al-Masi ki, maam se m'je m'asen m'ɓaa kaakŋ ute kaamuma. Taa naase se ɓo jee 'tedumki jaay maakum-raapo ɔ maam m'tɔom rom ute naase. Bin se genaamge, ute Meljege se 'daarki tɔɔŋ!

*Ute Meljege se ingki ute maak-raapo
(Plp 2.1-3; Rm 16.1-4)*

² Maam deŋ Ebodi ute Syntis ken taarde ɓaa ey se, m'ɔɔ j'aay kaamde j'ɔk taarde kalan taa naade 'tedga kalan te Meljege se.

* 3:2 Jee aam gɔɔ ɓesge se jee tedn nakŋ ɔkɔŋge.

³ Naai debum ken k'tedn naaba kalan ɔɔ debm mec se, maam m'tond meti mendgen se '6aa noogde. Taa naade kic dɔdoga gen taadn Labar Jiga gen Isa *al-Masi ute maama ɔɔ ute Klema ɔɔ jeegeen kuuy ken k'tedo naaba kalan. Jee se 6o ken rode k'raaninga raan maakn Kitapm Kaaj ki.

⁴ Aan gɔɔ 'tedkiga kalan ute Meljege se daayum ingki ute maak-raapo! Taar se m'asesin taadn dɔɔl daala, ingki ute maak-raapo!

⁵ ɔnki jeege paac asen jeele naase se jee bee. Taa Meljege se ɔppga gɔɔro utu '6aadɔ.

⁶ ɔnte 'kuunki nirlse do dim ki, gan daayum nakn ken jaay aan dose ki se 'tɔndki metn *Raa taa nakgen naase 'jeki. Ken naase jaay '6aaki 6aa tɔnd metn Raa num, 'tɔminki ute maakse.

⁷ ɔɔ tɔɔsn gen Raa ken cir maak-saapm naajege se, ute Isa al-Masi se asen bɔɔbɔ ɔɔ maakse 'toodn kaam kalan.

⁸ Genaamge, ken ɔɔp m'asen taad se ɔn nakn ken met ki, ken jeege jeelin aak bee, ken te dɔɔbina, ken *salal, ken jeege aak jena, ken jeege dɔnjina, ken ɔnjn aak jiga ɔɔ ken jeege aakin kic 6o tɔmɔn se, keɛse 6o nakgen naase aki saapm do ki.

⁹ Taar ken naase 'booykiro maam m'dooyse no ute nakgen naase aakkiro gɔtn maam ki, ken maam teddeno se, naase kic 'lee 'tednki bin kici. ɔɔ Raa debm ken ed lapi se utu kingt te naase.

Pɔl tɔɔmde taa nakn ken naade edni

(2Kor 9.6-15)

¹⁰ Maam se maakum-raapo aak eyo ɔɔ m'tɔm Meljege taa naase 'terl saapkiga do maam ki daala. M'jeele naase se daayum 'saapki dom ki, na6o naase ɔnki te dɔɔbm ken amki noog eyo.

¹¹ Ken ɔlum jaay m'taad bin se taa m'ok dim ey 6o m'taad eyo, taa maam se le m'deelga deel roma nakn maam m'ok se 6o aas kingum sum.

¹² Ken maakn daay ki lo maakn derɛn ki kic 6o, maam se m'deelga rom ro ki. Ken m'ok nakn kɔɔ 6o ken m'ok eyo, ken maakn derɛn ki lo maakn 6o ki, maam se ken aanum di di kic le, daayum m'tookn do naan ken ese.

¹³ Maam se m'aasin do nakge tun 6aa se paac ute Debm ken lee tɔɔgum maakum se.

¹⁴ Gan naase se 'tedkiga bee ken naase jaay '6aadɔ 'noogumki do nakge tun ɔɔn aan dom ki se.

¹⁵ Genaamgen Pilip ki, naase mala 'jeelki kaad ken deet deet jaay m'taadse no Labar Jiga gen Isa *al-Masi se ɔɔ ken jaay m'iin m'ɔno Masedoan sum se, maakn *eglizge tu se, eglizn naase kalin ki sum 6o '6aamoga ute nakn noogo. Ey num eglizn kuuy se ɔn ɔlum te ne dim eyo.

¹⁶ Ken maam jaay m'utu Tesalonik ki se, naan ken se naase ɔl dɔɔlumkiroga dɔɔl nakn ken am kaasn kinguma.

¹⁷ Ken ɔlum jaay m'taad bin se, m'je je dim 6o gɔtse ki eyo. Nakn maam m'je se bee ken naase 'tedkiro se 'ziidn 6aa ute naanina.

¹⁸ Maam taadsen nakn naase jaay ɔlumkiro paac se, maam m'ɔnjinga nakgen se aasum cir ciri. Aan gɔɔ Epaprodit edumsinga nakn naase ɔlumkiro se, 6orse maam m'ok nakge dena ute maraadin nakgen se tec aan gɔɔ *serkn jiga ɔɔ oot nijimi ken j'ed Raa ki jaay tɔɔlin se.

¹⁹ Ute Isa al-Masi se, Melum Raa se nakn jaay naase ɔkki ey paac se naan asesin kedɔ, taa naan se dim tap 6o daayin eyo maakn gaarin ki.

²⁰ Daayum Raa ken Bubjege se k'lee k'tɔminki. *Amin.

Pɔl raan nan taarina ɔɔ alden tɔɔse

²¹ Jee Raagen naase 'tedkiga kalan ute Isa *al-Masi se, 'teddeki tɔɔse ɔɔ genaagen dɔɔbm al-Masi ki ken utu te maam gɔtn ara se, tedsen tɔɔse kici.

²² Jee Raagen gɔtn ara paac se tedsen tɔɔse ɔɔ ken tedsen tɔɔse tap tap se jee maakn 6ee Gaar magal *Rom ki.

²³ ɔn Meljege Isa al-Masi asen tedn beɛna.

Maktubm ken Pəl raanin eglizn Kolob ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanin eglizn Kolob ki

Kolob se naan geger ken maakn taa naan Turki ken borse, daande ute geger Epez se ok kilometir 200. Pəl se daam jaay ey num bii kalan 6aa te Kolob ki eyo. Jo ken ond eglizn Kolob ki se, Epapras. Epapras se naan kod Kolob oo naan lee tedn naaba ute Pəl tele (kon 1.7; kon 4.12). Pəl booyga ken jeege lee aande dala jee al-Masigen Kolob ki se. Jee se lee dooyde ute taargen tec ute Labar Jigan gen Isa al-Masi se eyo. Naade lee taad jeege tun Kolob ki oo k'terl do king bugdege tun do dakina. Jo ter taadden oo nakgen ok tooo do nakge tun 6aa se paac se, k'j'leemde. Kaad ken se Pəl j'okinga kokn dangay ki. Jo aan goo naan 'kon 6aa gotde ki ey se, naan raanden maktubm ara se. Nakgen jig ey ken jeege on aakden ey se, jee Kolob ki ok beere ro ki taa nakgen se ok tooo do jeege tu. Ganj al-Masi se, naan ok tooo cir nakgen se paac. Ute kooy naan ro kaag ki se, tooon naade ok do jikilimge tu se, naan tedn tedga goto. Taa naan se bo nakgen ok tooo do jikilimge tu ute nakgen tedden bulge se naan oddenga dode naatn ro ki.

*Pəl raanin ol toose egliz ken Kolob ki
(Ep 1.15-19; Plp 1.3-6,9-11; 1Tes 1.2-4)*

¹ Ken ara maam Pəl, *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan goo ken *Raa maakin jen ro ki oo ute gnaajege Timote bo,

² k'raansen maktubm ara se, naase jee Raage tun maakn geger ken Kolob ki oo naase bo gnaajegen tuj ormde eyo oo ken ing dook kalan te *al-Masi. On Bubjege Raa asen tedn beyna oo asen kedn lapia.

Pəl taam Raa oo tond metina

³ Daayum, ken naaje jaay k'6aa 6aa tond metn Raa Bubm Meljege Isa *al-Masi taa naase se, naaje k'lee k'toomina,

⁴ taa naaje se k'booyga j'osjege maana taa kaal maaksen aalki do Isa al-Masi ki oo ute maak-je ken naase okki do jee Raage tu paac se.

⁵ Bin bo deet deetn ken naase 'booykiro Labar Jigan ken met ki se, naase 'booy okkiga Raa se 'boobsenga nakn bee maakn raa ki oo do taar ken se bo, naase ing ondkidose do ki.

⁶ Jo Labar Jigan ese se woogka do naan ki paac bini aanga gotse ki. Naan se tec aan goo ko kaaggen ken teepe oo ooj den se oo Labar Jiga se kic bo tedn naabin gotn jeege tu 6aa ute naanina. Bin bo naan tedn naaba daan naase ki kici, baago deet deet bii ken naase 'booykiro oo 'jeeliniki bee Raa se met ki, jaay naase 'took okinki jiga se.

⁷⁻⁸ Epapras bo debm ken dooysono metn taargen ese se oo naan se taadjenga tooon ken *Nirl Salal edsen gen je jeege se. Naan se medn koon maakje k'tedn naaba kalan oo naan se debm tedn naabm tuj ormin eyo gen al-Masi goo naaje ki.

⁹ Taa naan se bo, bii ken naaje jaay k'booy labarse sum se, naaje k'tond metn Raa j'on eyo taa naase. Naaje k'tond metin j'oo asen kedn jeel mala mala ken naase anki jeel nakn ken Raa maakin jen ro ki oo on Nirlin se asen kedn jeel-taar mala mala ute metke.

¹⁰ Bin jaay bo kingse 'tedn aak bee naan Meljege tu gen je nakn paacn tooon naan ki. Jo naase aki tedn napan nakgen jiga jiga oo Raa se naase an 'jeel kokn 6aa ute naan se.

¹¹ Jo naaje k'tond metin asen tedn jee tooon mala mala ute tooon naan ken cir nakge paac se, bin bo ken dubar jaay aanga dose ki kic bo, naase aki kaay kaamse, anki serke.

¹² Jo ute maak-raapo 'toomki Raa Bubm ken tedseno onkiga doobo gen kon beese maakn nakge tun bee ken naan boobin jeenge tu maakn-got ken woar se.

¹³ Taa Raa se oddjekiga dojege maakn-got ken oddo ken ok tooo dojege tu oo uun baanjekiga maakn gaar gen Goon maak-jen ki.

¹⁴ Ute doobm Goonin se bo Raa dugjekiga dojege oo tooojekiga *kusinjige se naatn.

Isa se naan bo magal cir nakge paac

¹⁵ Bii kalan tap bo nam aak te Raa eyo.

Num, ken Goonin Isa jaay baado do naan ki se, naan bo tec aan goo Raa mala oo naan bo taad Raa se jeege tu.

Aan goo maakn bee ki goon paraga bo naana se, Isa *al-Masi kic bo, nakgen Raa aaldeno paac se, naan bo naande ki.

¹⁶ Taa ute Isa se bo, Raa aalo nakgen maakn raa ki ute kengen do naan ki paac; kengen j'aakde ute kengen j'on j'aakde eyo, nakgen ok tooon ken j'on j'aakden eyo, toooggen ing

do jeege tu, *kɔdn Raage ute magaldege; nakgen se paac, Raa aalde ute Isa ɔ Raa aaldeno se taa naade taadn *nookn Isa.

17 Nakgen ɔaa se paac se, Isa ɔ naan ki ɔ ken naade paac jaay utu inj gɔtde ki se, ute tɔɔgn naana.

18 Aan gɔɔ do ɔ tɔɔf ro te magalin se, Isa al-Masi kic, naan do *egliz. Nakge paac se upo meta do naan ki ɔ maakn yoge tu se, naan ɔ debm ken ooy duro deete. Taa bin se maakn nakge tun ɔaa se paac se, naan ɔ naan ki.

19 Deere, nakn paacn ken Raa ɔk se utu gɔtn Goonin ki kici taa Raa se uunoga kuun doa gen tɔdn naan se.

20 Ute goonin se, Raa tɔdga nakgen do naan ki ute kengen maakn raa ki se paac ɔkga taasa ute naana. Ute moosn goonin ken ɔy do kaag ki se ɔ, Raa ɔaanoga ute lapia.

21 Anum, naasen jee Kolos ki se, do dɔkin se, naase injkiro dɔk ute Raa. Naase 'saapkiro ɔ tɔdkiro nakgen jig eyo. Kɛse ɔ ken gaanseno ute Raa ɔ tɔdkiro jee taamooyinge.

22 Num ɔorse se, ute kooy ken Goonin ɔn ron ooy do kaag ki se, Raa ɔkga taasa ute naase taa asen ɔaa naanin ki se jee *salal, ɔk taar dim kusin rode ki eyo ɔ ɔk tuj eyo kici,

23 ken naase jaay kaal maaksen do Isa ki se ɔkin ki jiga ɔ 'daarki do ki tɔɔg gan se, ɔ ken naase jaay ɔn ki te eyo gen kɔnd dose do Labar Jigan ken naase 'booyinkiro se. ɔ Labar Jigan ese se ɔ k'taadnga jeege tun do naan ki paac kici ɔ taa naan se ɔ maam Pol se m'tɔdga debm tɔdn naabina.

*Dubar ken Pol ɔj taa egliz
(Ep 3.1-13; 1Kor 2.7-13)*

24 ɔorse, maam m'dabar dena taa naase; ute naan se kic ɔ maam maakum raapo. Aan gɔɔ Isa dabaro se, maam kic m'dabar roma taa naase *eglizn ken tɔdkiga daa ro gen Isa *al-Masi se. Maam m'dabar se, taa naabin ken ɔp se 'kaasn doobin ki.

25 Maam se m'tɔdga debm tɔdn naabm gen egliz, ɔ naabm se Raa ɔdumsin kaam jim se taa naase. Naan ɔdum naabm se taa Taar Raa se paac m'an taadn nan ute doobin jeege tu.

26 ɔ taar ken Raa uuno doa do dɔkin gen taada jaay *taad te metin metjil jeege tu paac ey se, ɔorse se, naan taadga metin toodga tal jee Raage tu.

27 ɔ jee Raagen ese se ɔ Raa uunoga doa gen taadn nakn be ɔ jiga ken jeege jeelo te metin eyo ken Raa tɔdn taa jeege Yaudge eyo. Nakn se naan ɔ al-Masi ken utu inj maakse ki se ɔ ute doobm naan se ɔ, naase ɔndki doa gen kend maakn *nookn Raa ki.

28 Al-Masi se ɔ naaje k'taadn jeege tu paac, k'j'aalden bide ki ɔ k'dooyde ute jeel-taar paacn ken Raa ɔdjen se, taa naaje k'je jeege paacn dɔkga ute al-Masi se, tɔdn jee meɔ.

29 Taa naan ese se ɔ maam m'tɔdn naaba m'doa ute tɔɔgn al-Masi ken cir nakge paac ken inj tɔdn naaba maakum ki se.

2

1 Deere, maam m'je naase aki jeele, maam se m'ing ɔ m'do do jet taa naase, taa jeege maakn geger ken Laodise ki ɔ taa jee Raagen kuuy ken ɔii kalan tap ɔ aakum te ute kaamde ey se kici.

2 Maam m'je naade se k'kaay kaamde ɔ ute maak-jede se k'dɔk taarde kalan. Maam m'je naade se jeel kɔkn maakde ki mala mala, bin ɔ naade 'kɔn jeel *nakn ken Raa ɔyino jaay jeege jeel te metin ey se, ɔ nakn se le, naan ɔ *al-Masi.

3 ɔ gɔtn al-Masi ki sum ɔ naajege j'aki kɔn jeel-taar mala mala ute jeel nakge paac.

4 Ken ɔlum jaay m'taadn bin se, m'je nam tap ɔ asen derl ute taaringen nijim se eyo.

5 Ey num, deere, daanse ki se maam gɔtɔ, naɔo maam m'utu m'saap dose ki ɔ maam se maakum raapo aan gɔɔ m'utu maaksen ute kaamuma, naase se nana nana kic ɔ utu 'daar gɔtin ki tak tak ɔ kaal maaksen do al-Masi ki se naase utu ɔkin ki tɔɔg.

*Ute *al-Masi se naase ɔnkiga nakge paac*

6 Aan gɔɔ naase t'ookkiga Mɛlse, Isa al-Masi se, inj 'dɔkki kalan ute naana.

7 Aan gɔɔ ko kaaga iirin ɔoy naan ki jaay 'daar tɔɔgɔ ɔ aan gɔɔ bee ken j'iinin daar tɔɔg se, naase kic ɔ inj 'dɔkki kalan ute Isa al-Masi bin kici. ɔ kaal maaksen do al-Masi ki se ɔkin ki tɔɔgɔ aan gɔɔ ken k'dooyeno ro ki; ɔ 'tɔmki *Raa ute maakse paac.

8 ɔndki kɔndɔ, ɔnte kɔnki nam asen derl ute taargen ren ren ken tɔl ser ey se! Taargen se iino gɔtn jikilimge tu ɔ gɔtn nakge tun ɔk tɔɔgɔ do *dumi ki sum. Num naade se, ɔere, iino gɔtn al-Masi ki eyo.

9 Taa kaad ken Isa al-Masi injo do naan ki se nakn Raa ɔk paac se utu gɔtn naan ki kici.

10 Aan gɔɔ naase 'dɔkkiga kalan ute al-Masi se, naase ɔnkiga nakge paac ute naana. Tɔɔge ute nakgen ɔk tɔɔgɔ do jeege tu paac se, naan ɔ dode ki.

11 Aan goo naase 'dookkiga kalan ute al-Masi se, naase se j'olsenga pondo nafo *kohn pond naase se, tec aan goo gen jikilimge lee ted se eyo, num kohn pond naase se, iino gotn al-Masi ki, naan bo debm dojdejkiga dojege ro daa ro ken oljeki maakn *kusiñ ki se.

12 Ken naase jaay *k'batizse sum se tec aan goo naase ooykiga do j'olsenga maakn baad ki ute al-Masi. Jo ken naase jaay 'teeckiro maan se, tec aan goo ooy durkiga ute al-Masi tele, taa naase aalkiga maakse do toogñ Raa ken durinñ daan yoge tu se.

13 Jo do dokin se, naan Raa ki se naase aan goo jee ooyga kooyo taa kusiñ ken naase lee 'tedki do naase se aan goo jee oj te pond eyo*. Gan borse ute al-Masi se, Raa edsenga kaaja do naan se tooljekiga kusiñjege se paac naata.

14 Ute kooy Isan ooy do kaag ki se, Raa tooljekiga seejege se naatn do nakn ken *Ko Taar ken Raa do Musa ki jaay okjeki mindjege se kic, naan toolinga naatn do naan tupinga ro kaag ki ute naana.

15 Toogge ute nakgen ok toogo do jeege tu paac se, Raa booydenga naatn maakn gaardege tu. Ute kooy ken Isa ooy do kaag ki se, naan cirdega. Naan tak leedeno naan jeege tu do alde sokon toolde.

16 Taa naan se bo, onte konki nam asen kohn booro dose ki taa koso, taa kaaye, taa laagen jeege lee teda, taa bii *serkn gen taar kaal laapa, ey le taa *bii sebit.

17 Naade se paac aan goo kaam nirl nakgen bee utu ade baa naan ki. Jo kaam nirl nakgen se taad te al-Masi mala.

18 Ken bin num, jeege ted rode aan goo jee doj rode baata do lee eem *kohn Raage do ken niiga num okin on se, onte 'konki jee se asen kohn booro dose ki. Jee bin se saapde se gen jikilimge do alden naade magal rodege.

19 Naade se on dook ute al-Masi eyo. Ey num al-Masi se, naan bo do *egliz do 'jeelki ken ted bee ro ki te magalin se, daan doa. Jo daan do se bo ken tum ro paac, jaay ted kalan se. Jo jee Raage kic bo tec bini do ken tedden jaay teep baa ute naande se le, Raa.

*Ooykiga do durkiga ute *al-Masi*

20 Deere, naase se ooykiga ute al-Masi do nakgen ok toogo do *duni ki se ok toogo dose ki ey sum; num gan gen di jaay naase ingki aan goo nakgen se utu ok toogo dose ki, jaay 'tookki gen tedn nakgen se aan goo jeege ken utu maakn duni ki rak se,

21 nakgen ken do: «Nakñ bin se onte lekina, onte kuuniña, do onte kosina?»

22 Nakgen se paac taad te nakgen kaadin utu deele. Jo nakgen se le, jikilimge bo lee saapa do dooyin jeege tu gen teda.

23 Deere, nakgen ken naade taad do gen teda se, naade saapin do ute naan se bo, aden kedn jeel-taara, taa naade taad do doj roi baata do 'dabar roi do 'ted nakgen ken jeege taad do gen teda se. Num gan nakgen se paac se, tool ser eyo do on ted debkilimi on boob ok ron eyo.

3

1 Taa naan se bo aan goo naase ooy 'durkiga ute *al-Masi se, 'jeki nakgen ken maakn raa ki, gotn ese bo ken al-Masi utu ing do ji daam *Raa ki.

2 Ken bin num, onte 'saapki do nakge tun do naan ki, num 'saapki do nakge tun maakn raa ki.

3 Deere, naase se ooykiga ute al-Masi do 'kingse se Raa utu boobsesin kaam ji al-Masi.

4 Al-Masi ken kingse kaam jin se, jaay biin ade naar teecn pirsil se, naase kic aki naar 'teecn pirsil ute naana maakn *nookin ki.

*King kiji ute *al-Masi*

5 Jo nakgen jig eyo do naan ken utu maakse ki se, 'toolinñ naata aan goo: keesn naapm ren ren, nakñ asen tujñ naan Raa ki, nakñ daa ro bo jea, maak-saapm *kusiña ute tama, taa tama se tedga raa jeege.

6 Taa nakgen jig ey ese se bo, ken utu ano baa ute maak-taar Raa do jeege tun ken baate tookñ taarin se.

7 Naase kic, do dokin se, ingkiro bini do 'lee 'tedkiro nakgen jig ey se kici.

8 Num borse se, nakgen se paac dooki dose ro ki aan goo: maak-taara, taamooyo, nakñ kusiña, naaja do taargen gen taad ey se kic bo, onten 'teecn taarse ki.

9 Jo onte 'tedki taar-koo do ute naapa; taa kingsen do dokiña do ute naksen jig ey naase 'lee 'tedki se le, resinñkiroga naatn.

10 Jo borse naase 'tedkiga jee kiji do Raa Mel Kaaljege se daayum tedsenga anki tecñ naana, taa anki jeel kokñ mala mala.

11 Taa naan se bo maakse ki se: ken kod Greki, ken kod Yaudi, debm ojga pondo, debm oj te eyo, debm cekte, jee kaagge, jeege bulge lobu jeege bulge eyo, naade se paac, naan Raa ki

* 2:13 Jee oj te pond ey se, Yaudge aakde aan goo jee jeel Raa mal eyo.

se, debm cir naapin tap 6o gɔtɔ. Num kɛn cir paac se, al-Masi, naan 6o do nakge tu paac ɔɔ utu maakɲ jeenge tu paac.

¹² Taa naan se 6o naase se Raa bɛɛr tɔɔdsenoga tɔɔdɔ ɔɔ 'tɛdkiga jee naange ken naan jedɛ. Bin num ɛɛjki do naapge tu, 'tɛdki bɛɛr ute naapa, ɔɔpki rosege baata, 'tɛdki jee dalul ɔɔ 'tɛdki jee maakde deere.

¹³ Ɔɔ 'sɛrɲki naapa ɔɔ ken maakse ki jaay deb kalaɲ tujga naapin ki se, ɔkki naagɲ naapge; aan gɔɔ Meljege tɔɔlsenoga kusinse se, naase 'tɛdki kalde naapge tu bin kici.

¹⁴ Ken bɛɛr cir paac se, 'jeki naapa ɔɔ ken naase jaay 'jeki naapa se, maakse kic 'tɛdn kalaɲ tak.

¹⁵ Ɔɲ lapi al-Masi se 'king maakse ki taa Raa danjeno se taa aki king ute lapia te naapa, taa naase 'tɛdkiga aan gɔɔ ro kalaɲ. Ɔɔ daayum inɲ 'tɔɔmki Raa.

¹⁶ Ɔɲ taar al-Masi ute bɛɛɲ se 'doocɲ maakse. 'Dooyki naapa aalki bi naapge tu ute jeel-taar mala mala ken naase ɔkki se. Ɔɔ aarki kaa Raa ki ute maakse paac, 'tɔɔminɲi ute kaagen ken k'lee k'j'eemsina ɔɔ magalinɲi ute kaagen *Nirl Salal ɔɔ jeege lee tɔɔmsin se.

¹⁷ Taargen paacɲ ken naase 'baaɲki 6aa taada ute nakgen paacɲ naase 'baaɲki 6aa tɛda se, 'tɛdɲki ute ro Meljege Isa. Ɔɔ ute doobm naan se, naase 'tɔɔmki Raa Bubu kici.

King bɛɛr gen jee al-Masige

(ɛp 5.22-33, 6.1-9; 1Pr 2.18-25, 3.1-7)

¹⁸ Naase mɛndge: 'booy uunki taar gaabsege aan gɔɔ jee uun doobm Meljege lee tɛdin se.

¹⁹ Naase gaabge kic 'jeki mɛndsege ɔɔ ɔnte taaddeki ute taar tɔɔgɔ.

²⁰ Gaange: 'tookki paac taar kɛnsege ute bubsege; kɛse 6o nakɲ ken tɔɔl Meljege tu.

²¹ Naase bubm gaange se, ɔnten 'tɛdki gaansege se maakde adɛn taara, ey num naade maakde 'taju.

Bulge ute meldege

²² Naase bulge se: mɛlseen do naan ki se taardege paac 'tookdesinɲi. Ken naade gɔtɔ kic 6o 'tɛddeki naabdege jiga. Ɔɔ ɔnte 'tɛdɲki aan gɔɔ naase 'jeki raapm maakɲ jikilimge sum, num gan 'tɛddeki naaba ute maakɲ kalaɲ taa naase se 'bɛerki Meljege tu.

²³ Num naabm ken naase 'baaɲki 6aa tɛda paac se, 'tɛdɲki ute maakse paac aan gɔɔ naabm gen Meljege ɔɔ ɔnte 'kaakinɲi aan gɔɔ naabm gen jikilimge sum.

²⁴ Naase 'jeelki Meljege utu asen kɛdn bɛdse ute jeenge. Ɔɔ Meljege se, naan 6o *al-Masi ɔɔ naabm ken naase 'tɛdki se le, 'tɛdɲki naan ki.

²⁵ Num debm 'tɛd *kusin se, kusinɲ se, utu aɲ tɛrl don ki; taa Raa se, naan bɛɛr nam eyo.

4

¹ Naase mɛlge se: bulsege se 'tɛddeki nakɲ ute doobiɲa ɔɔ ken mɛt ki taa 'jeelki naase kic ɔkki Mɛle maakɲ raa ki.

Pɔl deɲ jee al-Masigen Kolos ki

(ɛp 6.18-20, 5.14-17)

² Daayum aayki kaamse eemki *Raa, ɔnte 'toodki bia, 'tɔɔmki Raa.

³ Ɔɔ 'tɔndki mɛtn Raa taa naaje kici: taa naan ajen kɔɔdn doobo gen 6aa taadn nakɲ ken gotn *al-Masi ki jaay *jeege jeel mɛtin ey se. Taa naan se 6o, maam j'ɔkum dangay ki taariɲa.

⁴ 'Tɔndki mɛtn Raa taa taar ken maam m'je m'an taadin tak se 'toodn tal.

⁵ Maakɲ jeege tun doobm al-Masi ki ey se, inɲki do mɛtekse ki. Ɔɔ ken doobin jaay utu se, naase 'tɛddeki bɛɛr.

⁶ Ɔɲ taarsegen naase aki taad se, 'taadinɲi ute taargen nijimi ɔɔ bɛɛr. Bin 6o naɲa naɲa kic 6o aɲki tɛrl taar ute doobiɲa.

Pɔl naɲ taariɲa ɔɔ alden tɔɔse

⁷ Genaaɲe Tisik ken debm tɛdn naabm tuj ɔrmin ey ken naaje k'jenɲi ɔɔ ken tɛdn naabm Meljege ute maam tel se, naan 6o debm asen 6aa taadn labarum paac.

⁸ Maam m'ɔlin gɔtse ki tap 6o taa naan asen 6aa taadn labarje ɔɔ asen 6aa kɛdn kaay kaama kici.

⁹ Onezim ken k'jenɲi, naan kic genaajegen tuj ɔrmin eyo, ɔɔ goon naanɲe mala se utu '6aa ute Tisik. Naade se 6o asen 6aa taadn nakɲ ken aan doɲe ki paac gɔtn ara se.

¹⁰ Aristarkɲ ken maakɲ dangay ki ute maam ara se, 'tɛdsɛn tɔɔse ɔɔ Markɲ goon taasn Barnabas kic, 'tɛdsɛn tɔɔse. Markɲ ese 6o, maam m'taadɛnoga taad mɛtn taariɲ m'ɔɔ ken naan jaay 6aaga gɔtse ki num, ɔkinɲi jiga.

¹¹ Isa, ken k'danɲ justus se, 'tɛdsɛn tɔɔse kici. Ɔɔ maakɲ Yaudge tun took aal maakde do Isa ki se, naade se sum 6o, ken tɛd naaba ute maama gen *maakɲ Gaar Raa. Naade se 6o, ken ɛdum kaay kaama.

¹² Epaprasn, gen naase mala se kic, 'tedsen tɔɔsɛ. Naan se debm tedn naabm Isa *al-Masi. Ɔɔ naan se daar cir gen tɔnd metn Raa taa naase, taa naase daayum aki king tɔɔgɔ, aki tedn jee Raagen mɛc ɔɔ taa naase aki 'dɔɔkɲ maakse gen tedn nakɲ ken Raa maakin jen ro ki.

¹³ Epapras se, naan ted naaba den aak eyo taa naase, taa jee Laodise ki ute jee Erapolis ki se ɔɔ maam Pɔl se m'aakinga ute kaamuma.

¹⁴ Medjege daptor Luk ute Demas kic tedsen tɔɔsɛ.

¹⁵ 'Tedki tɔɔsɛ genaage tun maakɲ geger ken Laodise ki. Ɔɔ 'tedki tɔɔsɛ Nimpa ki ute jee *egliz ken lee tus maakɲ been ki se kici.

¹⁶ Ken naase 'dooyinkiga maktubm ken maam m'raanjesin se num, ɔlinɲki egliz ken maakɲ geger ken Laodise ki se kici an dooyo. Ɔɔ naase kic maktubm ken maam raanjo jeege tun Laodise ki se jaay ɔlsesinoga num, 'dooyinkiki kici.

¹⁷ Ɔɔ 'taadki Arsip ki: Naabm gen Meljegen aninsin kaam jin se, n'tedn n'aasin ute doobina.

¹⁸ Tɔɔsn ken maam m'raan m'ɔlsen ese se, maam Pɔl mala ɔo m'raanjin ute jima. Maam se m'danɲay ki. 'Saapki dom ki ɔɔ ɔnte 'dirigumki. Ɔn Raa asen tedn beɛna.

Maktubm deet deet ken Pól raanjij eglizn Tesalonik ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm deet deet ken Pól raanjij eglizn Tesalonik ki

Eglizn Tesalonik ki se, Pól andij kaad ken naanj injo merite gen k-dige gen tedn naabm Raa se. Naanj iino geger Pilip ki oo baado aan maakij geger ken Tesalonik ki. Geger Tesalonik se, naanj maakij taa naanj Masedoan ki. Jee Tesalonik ki se naabden ken naade lee ted se, naade lee ted suuk. Oo naade ok cekge dena oo denij se Yaudge. Yaudgen metinge se took do taar ken Pól lee dooy jeege se eyo. Taa naan se oo naade tuurij gotn ese. Pól raanj jeege tun Tesalonik ken took aalga maakde do Isa ki oo ute maktubm se oo naanj lee dooyde. Jee jeel taadn tookij metn Kitapm Raa se, saap oo maktubm ara se oo, 'tedn maktubm ken Pól raanj deet deet jee al-Masige tu. Ken bin num maktubm ara se, maakij Kitapm ken Raa dook kiji ute jeege se, naanj oo k'raanjij deete. Pól ed kaay kaama genaage tun Tesalonik ki oo taadden oo kaal maakden do Isa al-Masi ki se, j'okij oonoo k'baansij ute naanij. Jee metinge maakij jee Raage tu se ooyga kooyo nabo Isa le aan te ey borta. Jee Raage se tond metn Pól oo jeegen ooy se tap oo gen naade se 'tedn oo di. Pól terlden oo jeegen ooyga kooyo ute jee utu inj zere se, naade paac dook ute Isa al-Masi, taa bii kalan naade utu 'dur daan yoge tu paac.

Pól raanj ol toosij jeege tun Tesalonik ki

¹ Ken ara maam Pól oo m'raansen maktubm se ute Silban oo Timote, naase jee *egliz ken maakij geger ken Tesalonik ki, ken 'tedkiga gen Bubjege *Raa oo gen Meljege Isa *al-Masi. On Raa asen tedn bereta oo asen kedn lapia.

Pól toom Raa taa jee Raagen Tesalonik ki (Plp 1.3-6; Kol 1.3-8)

- ² Daayum naaje k'toom Raa oo k'tond metij k'j'on ey kici taa naase paac.
- ³ Naan Bubjege Raa ki se, daayum naaje k'saap do kaal maakij naase, ken naase aalki do Isa *al-Masi ki jaay olsen 'tedki nakgen jiga se. Ute maak-je naase okki do Isa ki se olsen naase 'tedki naaba jiga oo aayki kaamse ondk dose do Meljege tu Isa al-Masi ki.
- ⁴ Genaa maakjemge, naaje k'jeele Raa se naanj jese oo naanj oo beret toodseno taa aki tedn jee naange.
- ⁵ Booyki, Labar Jigan gen Isa al-Masi se naaje k'taadseno se ute taarje sum eyo, num ute toonj *Nirl Salal oo naaje k'jeel maakje ki taar naaje k'taadseno se taar met ki. Naase kic 'jeelki kaad ken naaje j'ingkiro tel se, nakgen naaje k'tedo paac se, k'teddeno taa asen noogo.
- ⁶ Oo nakij ken Meljege tedo jaay naaje k'ted se oo, naase 'tedki aan goo gen naaje se kici. Deere, jeege dabarsenoga dena nabo ute naanj se kic oo, naase 'took uunkiro taar Raa maakse ki se ute maak-raapm ken Nirl Salal edsesij se.
- ⁷ Bin oo naase 'taadkiga doobo jee Raage tun paacn taa naanj Masedoan ki ute kengen taa naanj Akayi ki.
- ⁸ Deere, taar Raa se iino gotse ki se bini aanga taa naanj Masedoan ki ute taa naanj Akayi ki sum eyo, num goto baa se paac, jeege booyga ken naase aalkiga maakse do Raa ki se. Taa naanj se, naaje j'kon kooon maanij ey sum,
- ⁹ taa jeege paac oos maanse gen ken naase 'dood okjekiro jiga kaad ken naaje j'ingo gotn naase ki se. Oo naade oos maanse taa naase raagen deer ey se, naase res ondenkiga naata oo 'terkiga maakse gen tedn naaba Raa ken zere oo ken met ki.
- ¹⁰ Borse, naase inj aalki kaak kaam Goon Raa ade baa maakij raa ki, goonij se oo, naanj durijoo daan yoge tu oo naanj oo Isan ken oodjeki dojege taa maak-taar Raa booy dojege tu eyo bii ken naanj an kojij booro do jeege tu se.

2

*Naabm *Raa ken Pól ted maakij geger ken Tesalonik ki (NJKN 20.18-21,31-35; 2Kor 6.3-10, 12.12-15)*

- ¹ Genaaenge, naase mala 'jeelinkij, ken naaje jaay j'ingo gotse ki jaay naase 'dood okjekiro jiga se, cer eyo.
- ² Num naase kic 'jeelki naaje se k'dabarjenoga oo k'naajenoga maakij geger ken Pilip ki, jaay oo k'j'ijij k'baado gotse ki. Ey num jee woyjege se tap oo paac paac onjen doob eyo, nabo Raa se, edjenga kaay kaama taa j'asen taadn Labar jiga gen Isa *al-Masi.
- ³ Taa taar Raa ken naaje k'baa k'taadsen se, ok taar-kooob eyo. Oo naaje le k'j'ok saapm jaay jig ey se do nam ki eyo oo k'je kaan nam dal eyo.

4 Gaɩ Raa se naan aakje naaje j'aɩ kɔɩ kaas se jaay 60, naan ɛɔjɛno Labar Jiga gɛn Isa se kaam jije gɛn 6aa taadɩ jeege tu. Anum naaje k'je k'taad se k'je 60 k'tɛɩn nakɩ kɛn tɔl jikilimge tu eyo, num kɛn tɔl Raa ki, naan kɛn jeel naɩ saapm maakjege tu paac.

5 Taa naase 'jeelki, naaje k'j'ɔɩ k'taad te taar gɛn kaan nam dal eyo ɔ k'je te doobm tam eyo ɔ Raa kic 60 jeele.

6 ɔ naaje se k'jedɔ te doobm naase 60 ajeki tɔm eyo ɔ k'je jee kuuy 60 aje tɔm ey kici.

7 Ey num naaje k'jee kaan naabm al-Masige se, naaje 60 kɛn k'jee magalsegen kɛn j'ɔk doobo ajekiga tɛɩn naaba, gaɩ naaje k'j'ɔɩ k'tɛɩno te naan se eyo. Num naaje j'ingɔ maakse ki se k'tɛɔ jeegeɩ ɔɩ roɔɔ urlu aan gɔɔ ko gaangen kɛn aak do gɛndɛge tu.

8 Taa maak-je naaje k'j'ɔk dose ki se, k'je 60 j'aseno taadɩ Labar Jigan gɛn Raa se sum eyo, num j'ɔɩ roje paac 60 taa naase, taa naase 'tɛɩkiga jee kɔɩn maakjege.

9 Deere gɛnaamge, naase utu 'saapki do dubarje ki ɔ do naab kɛn naaje k'tɛɩ jaay ɔɩ nanjeno tak tak se. Naaje k'tɛɩ naaba nɔɩɩ katara, taa maakse ki se naaje k'je k'kɔɩpm kaam ji nam eyo ɔ utu naan se 60, naaje k'taadɛno Labar Jigan gɛn Raa se.

10 Naase kic 60 saadjege ɔ Raa kic 60 saadje: naaje j'ingɔ daan naase jeege tun aalkiga kaal maakse do Isa al-Masi ki se, kingje se, king *salal ute doobɩna ɔ nakɩ jaay akiro kɔɩ aak kus roje ki se gɔɩ.

11 Naase 'jeelki, maakse ki se, naɩa kic naaje j'aakiɩno doɩ ki aan gɔɔ bubm kɛn aak do gɛninge tu se.

12 Naaje k'dɛjseno ɔ k'j'ɛɩsɛno kaay kaama ɔ k'taadɛno k'je aki king aan gɔɔ kɛn Raa maakiɩ jen ro ki, naan kɛn danjseno taa aki kend maakiɩ gaariɩ ki ɔ maakiɩ *nookiɩ ki.

Pɔl tɔm Raa daala taa jee Raagen Tɛsalonik ki

13 Taa naan se 60 naaje k'ting k'tɔm Raa taa naase booy uunkiroga taar Raa kɛn naaje k'taadɛno se, naase 'tookkiga do ki ɔ 'jeeliɩki taargen se gɛn jikilimge eyo num taar Raa. ɔ deere, naan se taar Raa mala. Deere, taar se utu tɛɩn naaba maakiɩ naase kɛn aalkiga maakse do Isa *al-Masi ki se kici.

14 Bin num gɛnaamge, naase kic 'tɛɩkiga aan gɔɔ jee *eglizgen taa naan Jude ki kɛn tɛɩga jee Isa al-Masige se. Naade se, taasɛ Yaudgen mɛtinge lee dabardɛno ɔ ɔɩse se, naase kic taassee lee dabarse bin kici.

15 Naade Yaudge se 60 kɛn tɔlɔ Meljege Isa ute jee kɛn taad taar teeco taar Raa ki, ɔ naade se 60 kɛn lee dabarjeno naaje kici. ɔ nakgen Yaudge tɛɩ se tɔl Raa ki eyo ɔ naade se tɛɩga jee wɔɔy jikilimge paac.

16 Naade Yaudgen ese se 60, gaasjen gɛn taadɩ taar Raa jeege tun Yaudge eyo taa naade 'kɔɩ kaaj eyo. Kɛn naade tɛɩ bin se naade lee ziid *kusiɩdege do kusiɩde kɛn naade lee tɛɩ se. ɔ ɔɩse se kusiɩde se deelga gotɩna. Num do taar tɔliɩ ki se, maak-taar Raa se, booyoga dode ki.

*Pɔl je 6aa kaakiɩ jee Raagen maakiɩ gɛger kɛn Tɛsalonik ki
(NJKN 17.14-16)*

17 Gɛnaamge, gɔɩn k'j'iɩn k'j'ɔɩnseno sum se, daaniɩ dɔkga k'j'ɔɩ k'j'aakki te daan-kaam naapge eyo. Ute naan se kic 60, naaje j'utu k'saap dose ki. Bin num, ute doobm gay kic 60 naaje k'je j'asen 6aa kaakiɩ daala. Taa naaje se k'j'ɔk maak-je dose ki den aak eyo.

18 Taa naaje k'je k'kɔɩn terl j'asen 6aa kaaka, kɛn tap ki se maam Pɔl 60 m'taad m'dɔlga dɔlɔ gɛn 6aa kaak se, naɔɔ *Bubm sitange se gaasjen doobo.

19 Gɛnaamge, 'jeelki, naase 60 jee kɛn naaje k'j'ɔɩnd doje dose ki, ɔ ɛɔjen maak-raapo 6ii kɛn Meljege Isa adɛ 6aa se taa naase se naaje doje tɛɩn raan. Taa naase 60 kɛn 'taadki jeege tu paac ɔki naabje se, naabm jiga.

20 Deer deer, naaje se maakje raapm dose ki ɔ naaje *k'nook Raa taa naase.

3

1 Anum kɛn naaje jaay j'ɔɩ te labarse ey se, j'ɔɩ j'aasiɩ te eyo, naaje k'j'uuno doa gɛn kɔɩpm king maakiɩ gɛger kɛn Atɛn ki kalje ki,

2 ɔ Timote se 60 naaje k'j'ɔliɩno gɔtse ki. Timote se naan gɛnaaje ɔ naaje k'tɛɩ naabm *Raa kalan. Labar Jigan gɛn Isa *al-Masi se, naaje k'taadɩn jeege tu tele. Naaje k'j'ɔliɩn gɔtse ki se taa asen noogo ɔ asen kɛɩn kaay kaama ɔ taa naase aki king tɔɔgo doobm al-Masi ki.

3 Bin 60, dubargen aan ɔɩse dose ki se asen kɔɩ kɔl naase anki ɛɩsn ute doobm Raa eyo. Taa naase mala kic 'jeeliɩki, dubargen bin se, utu 'kaan dojege tu.

4 Kaad kɛn naaje k'j'ingɔ gɔtse ki se, naaje k'taadɛnoga j'ɔ naajege se j'utu j'ajenki dabara ɔ nakɩ se aanga dojege tu ɔ naan ese se, naase kic 'jeeliɩki.

5 Taa naan se 60, maam m'ɔɩ m'aasiɩn te gɛn king booy den eyo, maam m'ɩsɛn Timote, taa 6aa gɔtse ki taa amo 6aa ute labarse, naase utu ingki do kaal maakse ki se dey la? Maam

m'beer m'ɔɔ sɔm daan naane *Bubm sitange naamsenga ɔɔ ute naan se naabjen k'ted danse ki se 'kutn cere.

⁶ Borse, Timote ken iino gɔtse ki se aan ɔnjenga ɔɔ naan baanjenoga ute labar jiga gen kaal maaksen do Raa ki ɔɔ gen maak-je ken naase ɔkki ute naapa. Naan taadjen ɔɔ daayum naase utu 'saapki doje ki jiga, ɔɔ je ajeki kaaka aan gɔɔ naajen k'je j'asen kaak se kici.

⁷ Bin num genaamge, maakɔ nakge tun ɔɔɔɔ ute dubergen aan dojege tu paac se, naase edjekiga kaay kaama ute kaal maakɔ naasen aalki do Meljege tu se.

⁸ Borse naase utu ingki tɔɔg doobm Meljege tu se, taa naan se naaje kic kingje tedga jiga.

⁹ Naaje j'ok taar ken 'kaasn jaay j'an tɔɔm Raa se tap ɔɔ gɔtɔ, taa maak-raapm ken naaje j'oko taa naase naan Raa ki.

¹⁰ Nɔɔɔɔ katara naaje k'tɔnd metin te maakje paac, taa ajen kɔɔɔn doobo ter j'asen ɔaa kaaka ɔɔ j'aseno dooy nakɔ ken naase 'jeelki te metin ey ɔɔɔɔ doobm al-Masi ki taa aki ɔaa ute naan se.

¹¹ ɔn Raa Bubjege mala ute Meljege Isa ajen kɔɔɔn doobo k'ɔaa gɔtse ki.

¹² Maakje ken naase ɔkki do naapge tu ɔɔ do jeege tu paac se, ɔn Meljege asesin ziidn ɔaa ute naanina, tecɔn aan gɔɔ ken naaje k'jesese naase se kici.

¹³ ɔɔ ter, ɔn Meljege asen tɔɔgn maakse taa naan Bubjege tu Raa ki se naase aki tedn jeegen *salal ɔɔ nam 'kɔn dim aak kus rose ki eyo, ɔii ken Meljege Isa al-Masi ade ɔaa ute jeege paac se.

4

*ɔnki kingse se 'tɔɔl *Raa ki*

(1Pr 1.14-16, 4.1-5; Ep 5.3-8; 1Kor 6.13-20)

¹ Genaamgen doobm *al-Masi ki, borse do taar tɔɔlin ki se, naaje k'je j'asen taada: taa naaje k'dooyenoga te doobm jaay naase aki king num tɔɔl Raa ki se. Deere, borse se kingse se tecga aan gɔɔ naan se. Taa naan se ɔɔ naaje k'tɔnd metse ute ro Meljege Isa al-Masi se, kingsen bin se, ɔkinɔ ɔɔɔɔ ɔɔ 'baansinɔki te naan se.

² Taa naase 'jeelki nakɔ ken naaje k'taadseno gen tɔɔda se, nakɔ se Meljege Isa ɔɔ taad jeege tu gen tɔɔda.

³ Nakɔ Raa maakin jen ro ki se, naan je naase aki kɔn rose paac naan ki ɔɔ nanja kic ɔɔ doobm kɔkɔ roɔna gen ɔaa je mɔnd jeege eyo ɔɔ gen ɔaa je gaabm jeege eyo.

⁴ ɔɔ maakse ki se, nanja kic ɔɔ ɔn kingin ute mɔndin se tedn aan gɔɔ ken Raa maakin jen ro ki, ɔɔ bin se, jeege kic aden kaal maak ki;

⁵ ɔɔ ɔnten kɔnki rose gen tedn nakgen jig eyo ken maakse ɔɔ jea, aan gɔɔ gen jeege jeel Raa mal eyo lee ted se.

⁶ ɔɔ nam ɔnten tujɔ ro genaana ken doobm Isa al-Masi ki ɔɔ ɔnten 'kaanin dala. 'Jeelki, jeege jaay ted bin se, Meljege utu aden dabara ɔɔ taar se le naaje k'taad k'dɔalsenga dɔɔɔ.

⁷ Taa Raa danjekiro se taa j'aki king ɔɔ gen tedn nakgen jig eyo ken maakjege je se eyo, num gan taa j'aki tedn jee *salal.

⁸ Taa naan se ɔɔ, debm ken jaay baate booy kuun taarse se, naan ɔɔd und debkilim eyo, num naan ɔɔd und Raa debm edsen Nirlin Salal se.

⁹ Genaamge, gen maak-je daanse ki ute naapa se, naaje j'asen kɔn raan taarin ey sum, taa Raa mala taadsenga maakse ki ɔɔ 'jeki naapa.

¹⁰ Deere, genaagen Masedoan ki se, naase 'jedeki paac. Num naaje j'edsen kaay kaama, maak-je ese se baansinɔki ute naanina.

¹¹ ɔɔ aayki kaamse taa aki king ute tɔɔse ute naapa, ɔnten kɔlki dose maakɔ taar jeege tun kuuy. 'Tedki naaba ute jisege mala jaay ɔɔ aki kɔn dim anki tinɔi, aan gɔɔ ken naaje k'dooyeno.

¹² Ken kingse jaay tec bin se, jeege jeel Raa mal eyo jaay 'kaakɔ se, asen kaal maak ki. ɔɔ naase kic ɔɔ 'jeki nam ɔɔ asen kul eyo.

Bii ken Meljege Isa ade terle

(1Kor 15.19-58)

¹³ Genaamge, naaje k'je naase aki jeele nakɔ ken utu 'kaan do jeege tun ooyga kooyo, taa naase aki king maakɔ maak-tuj ki eyo, aan gɔɔ jeege jaay nakɔ naade an kɔnd dɔde ro ki gɔt se.

¹⁴ Ken naajege jaay k'jeelki Isa se naan ooyoga ɔɔ duroga daan yoge tu num, bin se, naajege kic k'jeelki jeege aalga kaal maakde do Isa ki jaay ooyoga kooy se, ute doobm Isa se, Raa utu aden duru daan yoge tu kici.

¹⁵ Booyki, kese ɔɔ taar Meljege dooyno jeege ɔɔ naaje k'je j'asesin taada: ɔii ken Meljege ade ɔaa se, naajegen j'utuki zere do naan ki se j'aki kɔn deel kɔn jee ken ooyga kooy se eyo.

16 Taa bii ken Meljege ade baa se, naan mala 'taadn makon, ade kund kulu magal kodinge tu do naan 'dan jeege. Naan ken se, k'tuuy pul Raa do Meljege mala ade booy maakn raa ki do jee ooyoga kooy doobm *al-Masi ki se, naade se bo ade dur daan yoge tu deete.

17 Jaay bo Raa ajeki tosn naajegen j'utuki k'zeerki, j'aki tum ute naade tele do j'an'ki baa doodn Meljege raan maakn gapar ki, do j'aki baa ting ute naana gen daayum.

18 Ute taargen se bo, edki 'kaay kaama naapge tu.

5

Injki zeer daayum

(Mt 24.36-51; Lk 12.35-40; Rm 13.11-14)

1 Genaaamge, gen kaadina ute biin ken Meljege ade baa se, naase 'jeki j'asenga raan jaay ey sum,

2 nakgen se naase mala kic bo 'jeelinki jiga: *biin Meljege ade baa se tecn aan goo debm boogin baado daan noor ki.

3 Kaad ken jeege deekn do: «Naaje j'ingki ute toose do nakn ajenki tujn maakjege le gotoga sum se,» kaad ken se sum bo, goto se naar tujn kasak kasak, aan goo mend mendkaama ken maakin tuunin gen koojo, do bii ken se naade 'kon kaan kot eyo.

4 Num, naase genaamge, naase le injki maakn got ken do ey se; taa naan se bo, bii se kic asen kon kon do jise ki aan goo debm boog eyo.

5 Taa naase paac 'tedkiga gaan got ken woto do jee maakn katara ki; bin se naajege se jeegen lee maakn noor ki eyo do maakn got ken do eyo.

6 Taa naan se j'onten 'toodki bia aan goo jeegen kuuy borse tood tood se, num j'ingki zeeer do k'baab k'j'okki rojege.

7 Jee toodn bige se le, lee tood noor do jee kaay koonge kic le, lee taay toon noor.

8 Naajege se k'gaan katarge. Taa naan se, k'baab k'j'okki rojege, kaal maakjegen do Isa ki do maak-je ken k'j'okki do jeege tu se j'adenki tuusn aan goo saapo. Naajege k'j'ondki dojege do *Raa ki naan bo debm ajeki kaaja, do naan se tec aan goo debm ond baay maala bo don ki.

9 'Jeelki, Raa danjekiro se taa j'aki kon kaaja ute doobm Meljege Isa al-Masi do taa maak-taarin 'booy dojege tu eyo.

10 Isa al-Masi se ooyga taa naajege, bin bo jeegen ken utu inj zeeer, ey le jeegen ken ooyga kooy se, naajege paac j'ing k'doakki ute naana.

11 Bin num edki kaay kaama naapge tu do 'toogki maakn naapge, aan goo ken naase lee 'tedinki ted se.

Pol nan taarina do tedden toose

(Rm 12.17-21)

12 Genaaamge, k'deekseni, naaje k'je jeegen jaay lee dabar ted naaba daanse ki se, aaldeki maak ki. Taa naade se, Meljege bo adeno taa asen toodo do asen deje.

13 Taa naabm naade ted daanse ki se okdeki do do jedeki. Injki ute toose ute naapa.

14 Naaje k'deekseni genaamge, jee kaar-naabge se 'mooydeki. Edki kaay kaama jeege tun maakde inj kaam kalan eyo, do jeege ken ok toog ey se 'noogdeki do onki maakse 'tedn deere ute jeege paac.

15 Ondki kondo ken nam jaay ted *kusin se, onte terlinsina, num daayum 'jeki gen tedn bee ute naapa do ute jeege paac.

16 Daayum injki te maak-raapo.

17 Daayum 'tondki metn Raa.

18 Do maakn nakge tun aan dose ki paac se, 'toomki Raa. Kese bo nakn ken Raa maakn jen ro ki do anki teta, naasen ken doobm Isa al-Masi ki se.

19 Naabm *Nirl Salal je teta se, onten 'gaasinki;

20 jeegen jaay taad taargen teeco taar Raa ki se, taar naaden taad se onte kuum kaalinki naan ki.

21 Num maakn nakge tu paac se, aak okin jiga jaay bo, ken bee maak ki se, uunki.

22 Napar kusinge paac se do dki dose ro ki.

23 On Raa mala ken edjeki toose se, asen tedn aki tedn jee salal mala mala do rose, kose do nirlse se on Raa an boobm jiga do bin se j'kon ne dim aak kus rose ki eyo bii ken Meljege Isa al-Masi ade baa se.

24 Raa danjeno se, naan 'kon tedn nakn se, taa naan se debm tuj ormin eyo.

25 Genaaamge, naase kic 'tondki metn Raa taa naaje.

26 'Tedki toose genaage tun paacn doobm al-Masi ki do baam 'tokki naapa doon do aan goo gena naapge.

²⁷ Maam m'deekseni ute ro Mɛljege, kɛn maktubm se jaay ɔɲɪŋkiga num, 'dooyɪŋki naan gɛnaage tu paac.

²⁸ Ɔɲ Mɛljege Isa al-Masi 'tɛɔn ute naase ɔɔ asen tɛɔn bɛɛɲa.

Maktubm gen k-dige ken Pól raanjn eglizn Tesalonik ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm gen k-dige ken Pól raanjn eglizn Tesalonik ki

Maktubm Tesalonik gen k-dige se, taadn metn ko taar ken Pól taaddenoga taad metin maakj maktubin ken deet deet se. Biige le deel deele so goto kic le 6aa 6aa ute naanina so Isa le aan te ey borto. Kese 6o nakj ken ol jee al-Masigen Tesalonik ki uun nirdé ro ki. Tesalonik ki se, jee al-Masigen metinge, taad so: 6ii ken al-Masi ano 6aa se, deelga (kon 2.2). So jee metinge le taad so al-Masi utu ade naar 6aa dey se, naade baate tedn naaba (kon 3.6-12). Maktubm ken Pól raan ara se, je taadn jee al-Masige tun Tesalonik ki so j'onté naar tookj yokodo aan goo k'l'aanga gotn kaan ki. Maakj kingde ken naade ing aak kaak kaam Isa se, aden kon gaasn gen tedn naabm ken naade an king ro ki eyo. Ter Pól taadden so kusin se ziid 6aa 6aa ute naanina so debm ken Pól danjn debm kusin se le, nakgen kusin ok tsoogo do jeege tu paac se utu 'tedn kaam jina. Ken Isa ade 6aa aan goo Mel jeegen do naan ki se, debm kusina se naan utu an kutin kap. Bin se k'l'ing do metekde ki.

Pól ute Silban so Timote raanj ol tsose jeege tun Tesalonik ki

¹ Ken ara maam Pól 6o m'raansén maktubm se ute Silban so Timote jee *egliz ken maakj geger ken Tesalonik ki, ken 'tedkiga gen Bubjege *Raa so gen Meljege Isa *al-Masi.

² On Bubjege Raa so Meljege Isa al-Masi asen tedn berede so asen kedn lapia.

Pól ed kaay kaama jee Raage tu

(1Tes 1.2-7; Plp 1.3-6,27-30; Mt 13.40-43, 25.31-46)

³ Genaaenge, daayum naaje k'tom Raa taa naase so kese nakj jiga gen teda, taa kaal maaksen do Raa ki se ziidn 6aa ute naanin det det so maak-je okki do naapge tu paac se kic 6o, ziidn 6aa ute naanina.

⁴ Taa naan se 6o naaje j'os maanse maakj *eglizge tun kuuy se kic 6o, naaje maak-je raap aak eyo taa naase utu aayki kaamse gen kaal maakse do Isa *al-Masi ki so ute dubar ken jeege lee dabarse se so ute nakgen on ken aan dose ki kic 6o, naase on aasinji.

⁵ Nakgen se je ajeki taadn kon bor ken Raa utu kon do jeege tu se ute doobina. Bin 6o Raa on nakgen se jaay aan dose ki se taa asen tedn naase jeegen anki kaasa gen ken kend maakj gaarin ki. Taa naan se 6o naase lee 'dabarki se.

⁶ Deere, Raa se naan debm daan ki so naan se utu dabar jee ken lee dabarse se.

⁷ So naasen maakj dubar ki se, Raa utu asen kedn gotn tol maaka ute naaje kalan, 6ii ken jeege 'kaakj Meljege Isa ade booy maakj raa ki ute kodngen tsoog se.

⁸ Meljege ade booy ute poodon ok zir zir, taa utu dabar jeegen jeel Raa mal eyo, so ken baate booy kuun taar Labar Jiga gen Meljege Isa se.

⁹ Dubar naade se Raa utu aden kutn kode gen sorokina. Naade se utu 'tedn dokute Meljege so kon kaakj tsogin ken wor goto kelen kelen se eyo,

¹⁰ 6ii ken Meljege ade 6aa se. Bii ken se 6o, jeegen paach ken aal maakde do naan ki an kaak se an tsoom so jeegen jaay tedga jee naange se, naade an *nooko. So naase kic le ute saadn naaje se, 'took aalkiga maakse don ki.

¹¹ Taa naan se 6o, daayum naaje k'tond metn Raa taa naase, taa Raa asen tedn anki kaasa ro nakge tun naan danseno ro ki. So on tsoonj Raa se asen noogo aki tedn nakgen jiga aan goo ken maakse jea so kaal maakse se asen kol naase aki tedn naaba jiga.

¹² Bin 6o jeege nookj ro Meljege Isa al-Masi taa naase, so naase kic j'ase tsoom taa naana so kese be gen Raajege so gen Meljege Isa al-Masi.

2

Nakj 'kaan jaay 6o Isa ade 6aa

¹ Genaaenge, Meljege Isa *al-Masi utu ade 6aa so naajege j'utu j'aki tusn ceen ki. Taa naan se naaje k'taadsen j'oo:

² nirlse onten naar teece so onten '6eerki do taar ken jeege taad so *6iin Meljege ade 6aa se aanga. Taar se ken nam taad taar teeco taar *Raa ki 6o baado taadseni, lo ken nam kuuy 6o taadsen ute taarina ey le ken nam 6o taadsen so naaje 6o k'raanina, onten 'tookki do ki.

³ Ute doobm taar gay kic 6o, onten konki nam asen derle. Beeki se, kor jee dena 'koodn kund Raa se, Debm Kusin deelga te gotin * ken Raa an kutin maakj poof ki se, j'utu j'an kaakj tal.

* 2:3 Debm Kusin ese se naan debm woy Raa.

⁴ Debm Kusin ese se 'gaasn jeege gen keem Raa ey le gen kergr naan nakge tun kuuy. Bini, naan 6aa kend kisin king maakn 'Bee Raa† ki ɔ taadn jeege tu deek ɔ: maam se 6o m'Raa.

⁵ 'Saapki tu kaad ken j'ingkiro tel se do nakge tun se maam m'taadnsenoga ey la?

⁶ Borse Debm Kusin ken deel te gotin ese se nakn gaasin doobo se naase kic 'jeelinki; num ken kaadn Raa andin se aasga jaay, naan utu ade teecn tal.

⁷ Tɔɔgn ken k'jeel metin eyo gen Debm Kusin deelga te gotin se borse naan ted tedn naabiŋa nafo bini debm gaasin doobo se 'tedn gɔto jaay 6o j'utu j'an kaakn naan ade 'teecn tal.

⁸ Gɔtn se Debm Kusin deelga te gotin ese se j'utu j'an kaakin teecn tal, ɔ ken Meljege Isa jaay ade 6aa se, ute kuul 'teecn taarin ki se sum 6o an toolin mak ɔ ute tɔɔgin se naan utu an kutn kap.

⁹ Ken Debm Kusin deelga te gotin ese ade 6aa ute tɔɔgn *Bubm sitange se, naan 'tedn napar nakn-kooŋge ute nakgen magal magal deel do se, taa an dɛrl jeege.

¹⁰ Naan 'tedn napar nakgen jig ey se kaam dɛna taa an dɛrl jeege ken 6aa 6aa gɔtn kut ki. Jee se 'kut se taa naade je tookn do taar ken met ki eyo. Ey num ken naade jaay booy uunoga kuun num, daan Raa adeno kaaja.

¹¹ Taa naan se 6o, Raa ɔlden saapm gen bi dode, ken ɔlde naade aal maakde do nakn ken met ki ey se.

¹² Taa naan se 6o jeege jaay baate tookn do taar ken met ki ɔ maakde-raapo gen ted *kusiŋa sum se, booro utu kooŋ dode ki.

*Naase se jee Raa beer tɔodsena tɔodo
(1Pr 1.2-9)*

¹³ Genaaŋge, naasen ken Meljege jese, daayum naaje k'toom Raa taa naase. Taa kaad ken Raa utu aal kaal duni se 6o naan beer tɔodsena tɔodo taa asen kaaja ute tɔɔgn *Nirl Salal. Naan tedsen naase 'tedkiga jee naange ɔ aajse se taa naase 'tookkiga took do taar ken met ki.

¹⁴ Raa danŋeno se taa asen kaaja ute Labar Jigan gen *al-Masi ken naaje k'taadŋeno se, taa naase aki kend maakn *nookn gen Meljege Isa al-Masi ki.

¹⁵ Taa naan se, genaaŋge, 'daarki tɔɔgo ɔ nakgen paacn naaje k'taadŋeno ute taarje, ey le k'raanŋeno maakn maktub ki gen tɛda se, inŋki do ki.

¹⁶ ɔn Meljege Isa al-Masi naan mala ɔ Bubjege Raa ken jejeki, ɔ ute beŋ se, ɛdŋeki kaay kaam gen daayum ute nakn j'anŋki kɔnd dojege do Raa ki gen kɔn kaaja,

¹⁷ asen sel maakse ɔ asen kedn tɔɔgo gen tedn nakgen bee, ɔ bee ese se maakn nakge tun naase 'tedki ey le do taarge tun paacn ken naase 'lee taadki kici.

3

*Tɔndki metn *Raa taa naaje
(Rm 15.30-32)*

¹ Genaaŋgen doobm *al-Masi ki, borse do taar toolin ki se, naaje k'je j'asen taada: daayum 'tɔndki metn Raa taa naaje, taa taar Meljege se naar wɔɔkn 6aa gɔto 6aa se paac ɔ jeege an kaal maak ki aan go ken naase aalinki maak ki se kici.

² 'Tɔndki metn Raa taa naaje kici, taa Raa ajen boobm ro jeege tun tɔɔj eyo ɔ ken jig ey se, taa jeege paac le took aal maakde do taar ken naaje k'taad se eyo.

³ Num Meljege se, naan debm tujn ɔrmin ey se, naan asen kedn tɔɔgo ɔ asen boobm ro *Bubm sitange tu.

⁴ Taa naase se, Meljege taadŋenga maakje ki ɔ naaje k'jeelin maakje ki, nakn naaje k'taadŋeno se, 'ted baansinŋi ute naaniŋa.

⁵ ɔn Meljege asen tedn maakse ki ɔ naase aki 'jeele Raa se naan jejeki ɔ nakgen aan dose ki se naase anŋki serke aan go gen al-Masi serkiŋo se.

'Tedki naaba aan go gen Pol se

⁶ ɔ borse genaaŋge, naaje k'taadŋeni ute ro Meljege Isa *al-Masi se j'ɔ: genaaŋgen doobm al-Masi ki ken jee kaar-naabge ute naade ken baate king do taar naaje ken k'dooydɛno ro ki ey se, naase iikki naatn ceede ki doko.

⁷ Taa naase kic 'jeelki, kaad ken naaje k'tingkiro tel se, naaje k'tɛdo te jee kaar-naabge eyo. Bin num, naase kic 'tedki naaba aan go naaje.

⁸ Naaje j'ɔso te kɔsn nam ɛer eyo, num nooro katara naaje k'dabar k'tɛdo naaba j'ɔor k'nanɔ tak tak taa k'je k'kɔopm kaam jise eyo.

⁹ Ey num naaje se j'ok doobo ken k'je se naase ajeki kedn kɔso. Num ken naaje k'tɛdn naaba se k'je taa naase kic aki tedn naaba bini.

† 2:4 Bee Raa ese se je taadn ute 'Bee Raa magal ken maakn geger ken Jeruzalem ki.

¹⁰ Kɛn naaje j'ingɔ ɡɔtse ki se, naaje k'taadɛnɔɡa taar se j'ɔɔ: Debm jaay je tɛdn naab ey se, n'ɔntɛ kɔs kici.

¹¹ Kɛn naaje jaay k'taad bin se, taa naaje k'booyga booyo jee mɛtinge maakse ki se, jee kaar-naabge je tɛdn dɩm eyo, ɔ je ɓo lee tɔl dodege maakɩ taar jeege tun ɔlden naade eyo.

¹² Jeeɡen bin se, naaje k'taadɛn ɔ k'dɛjɛn ute ro Mɛljege Isa al-Masi j'ɔɔ: k'tɛdn naaba, jaay ɓo k'kɔŋ dɩm j'an kul rode.

¹³ Num naase ɡɛnaamge, 'tɛdki bɛɛ 'ɓaaki ute naanse, ɔntɛn 'kɔɔrki.

¹⁴ Kɛn nam jaay baate tookɩ do taar kɛn naaje k'raanjesin maakɩ maktub ki ara se, ɔdɩŋki ɡɛn donɔ, ɔntɛn tumki kalan taa bin se, sɔkɔɔ an tɔɔɔ.

¹⁵ Ɔŋ ɔntɛn 'kaakiŋki aan ɡɔɔ debm taamooyse, num 'dɛjɩŋki aan ɡɔɔ ɡɛnaase.

Pɔl naŋ taariŋa ɔɔ ɔɔd'booro jee Raage tu

¹⁶ Ɔŋ Mɛljegen debm tɔɔɛ, naan mala ute doobm gay kic ɓo asen kɛdn tɔɔsiŋa ɡɛn daayum. Ɔɔ ɔŋ Mɛljege se 'kiŋg ute naase paac.

¹⁷ Taar tɛdn tɔɔsn ara se, maam Pɔl ɓo m'raanjesin te jim mala. Kɛn maam m'raanɡa maktub tak ɓo, m'ɔnd jim ro ki bini.

¹⁸ Ɔŋ bɛɛ ɡɛn Mɛljege Isa *al-Masi se tɛdn ute naase paac.

Maktubm deet deet ken Pəl raanjin Timote ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm deet deet ken Pəl raanjin Timote ki

Timote se bubin kod Grek oo kon mend Yaud ken aalga kaal maakin do Isa ki. Ron se, k'j'ojin kaam dena maakin kitapm gen Naabm jee kaan naabm Isage tu oo maakin maktubge tun Pəl raan eglizge tu se kici. Timote se, naan tedoga naaba oo leedoga mertē dena ute Pəl kici. Pəl edinoga naabgen oonoo oonoo se kaam jina, oo ken tap tap se ken maakin geger ken Tesalonik ki ute ken Korint ki. Timote se, Pəl raan olinga maktubge dio. Kaad ken naan raan olingo maktubgen di ese se eglizge se k'tondfenga tondo. Ken oop se je eglizge se j'aden kond doob ki oo j'aden noogin kaal maakde se t'edn kaal maakin mec. Maakin maktubin ken deet deet se, Pəl dej jee al-Masige k'king ute toose ute naapa bin jaay 60 taarde '6aa ute jee den se. Pəl dej jee naan jee Raage tu aan goo: jee ken t'edn naaba maakin jee Raage tu ken noog jee daayge ute jee koonge oo jeegen lee toodde oo dooyde. Oo naan dej Timote oo n't'edn debm t'edn naabm jiga gen Isa al-Masi, taadin doobm naan n'kaakin do jee Raage tu, n'aden dooyo oo n'aden taadn nakn naade ted kici.

Pəl raanjin ol toose Timote ki (Tit 1.1-4)

¹ Maktubm se maam Pəl 60 m'raanjin, maam ken Isa *al-Masi ken j'ondki dojege don ki ute *Raa Mel Kaajjege se 60 tedum m'tedga *debm kaan naabm Isa al-Masi se.

² Maktubm se maam m'raanjin naai Timote ki. Naai se aan goo goonum mala taa naai aalga maaki do Isa al-Masi ki kici. On Raa Bubu ute Meljege Isa al-Masi ai t'edn beede ai keejn doi ki oo ai kedn lapia.

On kond ute jeegen dooy jeege ute do taarge tun met ki eyo (1Tim 6.3-5; Gal 3.10-12,19-24; 2Tim 2.10-18; NJKN 26.9-20)

³ Maam m'je naai se 'kooom king Epez ki aan goo kaad ken maam m'6aa 6aa Masedoan ki jaay m'taadio m'oo oop jing gotn ese se. Taa naai 'gaasn jee metingen lee dooy jeege do taarge tun met ki ey se.

⁴ Taadden kici j'onte king dookin taara gen taadn k'tusugen bubdege lee taadden se oo j'onte tuun metjil bubdegen nan ey se. Kese baano ute naajin taara maakde ki cere, oo on noogjeki eyo gen t'edn nakn ken Raa uuno doa jaay naajjege k'j'aalki maakjege do ki se.

⁵ Naaje k'taadden bin se k'je taa naade 'je jeege. Oo jeegen naade ade je se, ade je ute maakin kalan ken ak *kusin eyo, ute maak-saapm jiga oo kaal maakden ken aal do Raa ki se t'edn deer deer.

⁶ Taa jee metinge se onga gen t'edn nakgen ese se oo nakgen k'dooydeno se kic 60, naade resniga naatn, oopden gen king taadn taargen ren ren sum.

⁷ Naade je t'edn jee magalgen jee jeel taadn tookin metn Ko Taar Raa jeege tu. *Ko Taar Raa se deere naade taadin ute maakde paac, na6o taar naade taad jeege tu oo dooyde se, naade jeel metin eyo.

⁸ K'jeelki Ko Taar ken Raa edo Musa ki se naan jiga, ken naajjege jaay 60 k'tedki aan goo ken naan lee taadjeki se.

⁹ K'jeel j'okki metin jiga jaayo taa jeegen t'edn nakn ute doobin 60 Raa taado Ko Taarin eyo, num gan naan taad Ko Taarin jeege tun lee tuj doobina, jee ken tookin taarin eyo, oo jee ken beerin eyo, jee kusinge, jee t'ednakgen ken naan je eyo, jee aalin maak ki eyo, jee tool bubdege ute kendege oo jee ken tool jeege.

¹⁰ Oo Ko Taar ken Raa edo Musa ki se kic taad jeege tun t'edn nakn sokonge oo gaabgen es naage, jeegen dug jeege bulu, jee taar-koo6ge, jee ken uun taar met ki eyo sum 60 tal do jeege tu. Raa taado doobin se gen nakgen jig eyo paacn ken jeege lee ted jaay tujin taarin jiga ken k'lee dooy jeege se.

¹¹ Taar ken maam m'taad se kese 60 Labar Jiga ken gen Isa *al-Masi ken taad *nookn Raa. Kese naan Raa ken beeki num jeege an toom se 60 edumo Labar Jiga se kaam jima.

Pəl toom Raa taa bee ken Raa tedin

¹² Maam toom Meljege Isa *al-Masi ken edum toogo gen t'edn naabina. Maam toomin se taa naan aakum maam se debm m'aasin gen t'edn naabin jaay naan edumsin kaam jima.

¹³ Ey num, do dakin se, maam m'taado taargen jig eyo ron ki m'dabaro jeenge oo m'naajino kici. Gan Isa al-Masi se esjumga dom ki, taa nakgen maam m'tedino se m'jeel te metin eyo taa kaad ken se maam m'aal te maakum don ki ey 6ort6.

14 Mɛljɛgɛ sɛ tɛdʉmga bɛɛ dɛn aak eyo, taa naan se ɓo maam m'aal maakum don ki ɔɔ m'jɛna taa naaje ute Isa al-Masi se k'tɛdga kalan.

15 Taar ken maam m'je taadn ese se taar ken mɛt ki, ɔɔ bɛɛki se jeege paac 'tookn taar se ute maakde paac: Isa al-Masi ɓaado do naan ki se taa kaajn jee *kusinge. Ɔo maakn jee kusinge tu paac se maam ɓo debm kusin ken cirde paac.

16 Ganj Raa se ɛɛjumoga don ki, ey num maam ɓo debm kusin ken cir jeege paac se. Bin se naan je taadn jeege tu ute doobm maam se ɔɔ Isa al-Masi se naan debm maakin deer bɛɛ eyo. Naan tɛd bin se taa 'taadn jeege tun utu kaal maakde don ki jaay konj *kaajn gen daayum se. 17 Ɔn jeege paac *nookn Raa

ɔɔ an tɔom gen daayum,
taa Raa se naan Gaarge gen daayum.
Raa se naan ting daayum zɛɛɛ,
ken nam on aakin eyo,
naan ɓo Raa kalan lak,
daayum 'tɔominki.
*Amin.

Pɔl deɟ Timote ɔɔ n'aay kaamina

18 Timote, goonuma, kɛse ɓo taargen maam m'ɔnisin kaam jii ɔɔ aan gɔɔ taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado deete roi ki se, 'saap do taarge tun naade taado roi ki se, taa naai 'do 'tɛdn naabm jiga.

19 Bin se naai aal maaki do Raa ki ɔɔ ing te maak-saapm jiga. Maak-saapm jigan se ɓo jee mɛtinge rɛɛngja naatn, ɔɔ taa naan se ɓo kaal maakn naade aalo do Raa ki se naade rɛɛngja naatn.

20 Maakn jeege tun ese se ɓo Imɛnɛ ute Alekzander. Ɔo naade se maam m'ɔndega kaam ji *Bubm sitange, maam m'tɛdin naan se taa nakn se adɛn deɟe ɔɔ bin se, naade konj naajn ro Raa ey sum.

2

*K'dɛj jeege gen keem *Raa
(1Pr 3.1-6; Tit 2.3-5)*

1 Nakn ken maam m'je deet deet se, m'je k'tond mɛtn Raa k'j'eemina, k'sɛlin mɛtina ɔɔ k'tɔomina taa jeege paac.

2 Ɔo 'tɔndki mɛtn Raa taa gaaringe ute tɔogge, bin se taa naajege j'aki konj lapia ɔɔ j'aki king ute maraadjege ɔɔ j'aki kɔkn taarin ɔɔn ɔɔ j'aki lee aak bɛɛ naan jeege tu.

3 Kɛse nakn aak jiga ken tɔl Raa ki, naan ɓo ken Mɛl Kaajege.

4 Nakn ken tɔolin se, taa naan je jeege paac konj kaaja ɔɔ konj jeel-taar ken mɛt ki.

5 Taa

Raa se naan kalan sum,
ɔɔ debm daan Raa ute jeege se,
naan kic ɓo kalan sum,
naan ɓo debkilim k'danin Isa *al-Masi se.

6 Naan ɓaado on ron ooy taa dugn do jikilinge paac.

Naan tɛdn naan se je taadn ɔɔ kaadn se ɓo ken Raa ɔndin ɔɔ je an kaajn jeege.

7 Taa naan se ɓo Raa ɔndum ɓorse m'tɛdga debm wɔɔkn taarin jeege tu ɔɔ *debm kaan naabm Isa al-Masi. Naan ɔndum se taa m'dooy jeege ken Yaudge ey kici ute taar Raa mɛt ki se, taa naade kaal maakde don ki. Taar maam m'taad se taar-kɔɔb eyo, num taar ken mɛt ki.

8 Tɛr maam m'je se, ken gɔtn gay gay kic ɓo ken gaabge jaay ɓaa keem Raa se, j'uun jidege raan ɔɔ k'tond mɛta ute maakn kalan ken ɔk *kusin eyo. J'ɔnte tɛdn maak-taara ɔɔ j'ɔnte tɛdn dekin ute naapa.

9 Ɔo m'je mɛndge se kic j'ɔnte tuusn kalgen gen koono ken 'kɔl jeege adɛn kaakn naade sum se, num ganj k'tɛd rodege misinge. Ɔo j'ɔnte kɔgn dodege gen koono. J'ɔnte tɔl kɔɔk bi gen daab, ɔɔ j'ɔnte tɔl mɛedgen ute rode ɔɔ j'ɔnte tuus kalgen ute rode.

10 Num nakn jaay adɛ tɛdn aak bɛɛ se, tamar ro eyo, num ganj k'tɛd nakgen jiga jiga. Kɛse ɓo mɛndgen ɔk taar Raa ɔon se nakn ken dooddɛn naade ki.

11 Ken mɛndge jaay ɓaaga dooy gɔtn ken jee Raage tusn gen keem Raa se, j'ing kaam kalan, k'booy taar debm ken ing dooyde se.

12 Maam m'und te kulu mɛndge tu gen dooy gaabge eyo ɔɔ m'je mɛndge ɓo 'king do gaabge tu eyo, num mɛndge se k'j'ing kaam kalan ɔɔ j'ɔnte kul taara.

13 Taa do kupm mɛt ken deet se Raa ɔɓo Adum ɓo deete, jaay ɓo ɔɓo Awa.

¹⁴ Adum 6o ɔn roŋ k'derliŋo deet eyo, gaŋ mɛnda 6o ɔn roŋ k'derliŋo deete ɔo naaŋ baate tooko taar Raa ɔo ɔliŋ maakŋ kusiŋ ki.

¹⁵ Na6o mɛnda kic utu koŋ kaaja se, taa mɛtjil gooniŋ naaŋ utu kooj se, na6o naaŋ ŋ'aal maakiŋ do Raa ki, je jeege, tɛdn roŋ mɛnd salal naan Raa ki ɔo tɛdn roŋ miskini jaayo*.

3

Naan jee Raage

(Tit 1.5-9; 1Pr 5.1-4; NJKN 6.1-6)

¹ Taar ken maam m'je taadn ese se taar ken mɛt ki, debm je tɛdn naan jee Raage se, naabm naaŋ je tɛda se naabm jiga aak eyo.

² Na6o debm je tɛdn naana se, 'tɛdn debm ken ɔk taar dɪm roŋ ki gɔtɔ, ɔk mɛnda kalan sum*, debm bɔɔb ɔk roŋa, debm saap tɛd naka ute doobina, tɛd nakŋ jeege tɔamiŋa, debm kɔkŋ mɛrtge, ɔo debm jeel dooy jeege.

³ Tɛdn debm aay tɔtɔ deel te gɔtiŋ eyo, debm je kɔnd naapa ute jeege eyo, gaŋ 'tɛdn debm maakiŋ deere ɔo debm je taar eyo, debm maakiŋ tama eyo.

⁴ Bɛɛki se, 'tɛdn debm jeel kiŋg ute mɛndiŋa ɔo ute gɛniŋge ɔo gɛniŋge kic sookiŋ ɔo taariŋ naaŋ taaddɛn paac se, naade uunu.

⁵ Taa debm jaay jeel kiŋg ute mɛndiŋ te gɛniŋge ey se, naaŋ 'tɔadn *eglizn gɛn *Raa se ɔo dɪo?

⁶ Ken naase jaay 'je aki kɔnd nam naan jee Raage num, ɔnte 'kɔndki debm utu aal kaal maakiŋ do Isa *al-Masi ki. Ey num, naaŋ 'magal roŋa ɔo Raa utu aŋ kɔjŋ bɔɔrɔ doŋ ki aan gɔɔ ken naaŋ ɔjo do *Bubm sitange tu se.

⁷ Debm kiŋg naan jee Raage se, bɛɛki se, jee ken doobm Raa ki ey kic 6o aŋ kaal maak ki. Ken bin ey num, naaŋ kend maakŋ sɔkɔŋ ki ɔo naaŋ kend maakŋ sɛɛ Bubm sitange tu†.

Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu

⁸ Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu se, bɛɛki se, naade se kic 'tɛdn jee jeege aaldɛ maak ki, jee taad taardege di di eyo, jee aay tɔtɔ dɛn eyo ɔo jee je gursn jeege cɛr eyo.

⁹ Naade k'kaal maakde do taar ken do dɔkiŋ k'jeel mɛtiŋ ey jaay ɔorse k'jeelga mɛtiŋ se ute maak-saapm jiga.

¹⁰ Ken naase jaay 'je aki tɔnd jee 'tɛdn naaba daan jee Raage tu se, aak ɔkki naabdege jaayo ɔo ken ɔŋki te taar dɪm rode ki ey jaay 6o, 'tɔndɛki 'tɛdn naaba daan jee Raage tu.

¹¹ Mɛndgen 'tɛdn naaba daan jee Raage tu kic se 'tɛdn mɛndgen jeege aaldɛ maak ki, j'ɔnte tɛdn mɛnd kɔɔdn jeege, k'bɔɔb j'ɔk rode, ɔo do nakge tu paac se j'ɔnten tujŋ ɔrmdɛ.

¹² Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu se, 'tɛdn gaabgen mɛndge kalan kalan sum, ɔo jeel deŋj gɛndege ɔo jeel kiŋg ute jee maakŋ 6eedege tu.

¹³ Jee tɛdn naabgen daan jee Raage tu se jaay tɛd naabgen jiga se, kɔl jeege paac adɛn kaal maak ki. ɔo ken baagga dooy jeege do taar Isa *al-Masi ken naaje k'j'aalki maakjege do ki se kic 6o, 'taadn beer eyo.

Taar k'jeel mɛtiŋ ey se ɔorse Raa taadjekiga mɛtiŋa

¹⁴ Maam m'raanji maktubm se taa ɔɔpga baata m'saap m'utu m'ai 6aa kɔŋɔ,

¹⁵ na6o ken m'aan te yɔkɔd ey kic 6o, maktubm se ai taada mɛtn taar kiŋg jee Raage ute naapa. Jee se 6o *eglizn gɛn Raa zɛɛɛ. Naade se 6o jee ɔk taar mɛt ki se tɔɔgɔ aan gɔɔ duliŋ ken gak 6ee tɔɔg se.

¹⁶ *Taar mɛt ken k'jeelki mɛtiŋ eyo, jaay Raa taadjeki mɛtiŋ se ken taadjeki kiŋg doobm Raa ki ɔo j'aalki maakjege do ki. Taar se magal dɛn dɛna nam aŋ kɔŋ naaj eyo. Taar ese 6o ken taad ɔo:

*Al-Masi 6aado tɛd roŋ tɛd debkilimi se,

*Nirl Raa taad jeege tu ɔo naaŋ se 6o debm ken tɛd nakŋ ute doobina.

*Kɔdn Raage kic aakiŋga ute kaamde.

Jeege taaddega taariŋ jeege tun Yaudge eyo.

Jeegen do naan ken gɔtn 6aa se paac aalga maakde doŋ ki,

ɔo Raa uun 6aansiŋ maakŋ raa ki ɔo *nookiŋga.

4

Jee dooy jeege do taarge tun mɛt ki eyo

(1Jn 4.1-3; Kɔl 2.16-23; 2Tim 2.4-6)

* 2:15 Aak Jen 3.15. * 3:2 Gɔtn iin tap 6o jeel mɛnd se sum. † 3:7 Ken bin se Bubm sitange kɔŋ doobm aŋ tuj saadiŋa.

1 Gan *Niri Raa taad jeege tu tal oo kaad ken jaay dunia oopga gooro an nan se, jee metinge se utu kon gen kal maakde do taar ken naaje k'j'aalki maakjege do ki se. Jo kuun taar sitangen lee deri jeege oo tooki taar ken jig eyo ken sitange ol jeege jaay lee dooy jeege se bo onno.

2 Naade se utu ken rode jeege tun ted rode aan goo jee taad taar met ki ken jee taar-koobge se oo jee se bo ken maak-saapde tec aan goo k'toocinga tooo ute poodo, naade se bo ken utu aden kaan dala.

3 Naade dooy jeege oo j'onte toki naapa, ter naade taad jeege tu oo nakj kosgen metinge se kic bo j'onte koso. Ey num, nakgen se *Raa aaldeno se taa jeegeen aalga maakde do Isa *al-Masi ki oo jeel-taar Raa met ki se 'koso, oo 'toom Raa taa nakj kosgen ese se.

4 Taa nakgen Raa aalo paac se, jiga. Nakj jaay j'an koodn kund naatn tap bo goto. Ken j'ojinga num, k'toom Raa.

5 Ken tedin nakge jaay ted *salal se taar Raa, ute tond metn Raa ken k'lee k'tondki metin se.

*Debm tedn naabm Isa *al-Masi ken bee*

6 Nakgen se 'dooy genaagen doobm al-Masi ki, bin se naai 'tedn debm tedn naabm Isa al-Masi ken mec. Taar Raa ken j'aalki maakjege do ki ute taargen jigan k'dooyio se 'taadn jeege tu oo naai se utu ing do ki jiga.

7 Onte booy metn taar k'tusugen jig eyo ute taar ken mendgen magalge lee taad ren ren se. Num gan aay kaami taar Raa se okin onno.

8 Debm lee toj ron se ron worgo oo kese tedin jiga nabo coko sum. Num gan debm ken ok taar Raa onn se, taar se noogin den cir nakgen baa se paac. Taa naan jeele taar se an kedn kaaja borse oo daayum daayum.

9 Taar se taar met ki, beeki se, taar se jeege paac an tooki koki ute maakde paac.

10 Ken naaje jaay k'dabar roje oo k'j'aay kaamje k'ted naaba se, taa naaje j'ondga kond doje do Raa ken ing daayum zere. Naan bo Mel Kaajn jeege paac, naan aaj tap se jee ken aalga kaal maakde do Isa al-Masi ki.

11 Taargen se bo 'taadin jeege tu oo 'dooyde.

12 Onte kon jeege ai kaal maak ki eyo taa naai 'goon coko se. Gan naai bo 'taad doobo jee Raage tu ute taar taari ki ute kingi ute maak-je ken naai 'jende, ute kaal maakj ken naai aal do Raa ki, oo ute lei ken aak bee naan Raa ki.

13 Kor maam m'ai kon se taar Raa se daayum aay kaami 'lee 'dooyin naan jeege tu 'dejn jeege oo 'lee dooyde ute taar se.

14 Toogj ken Raa edio oo an tedn naabin se, onte kaakin aan goo nakj cere. Raa edinsin se kaad ken Raa olo jeege taado roi ki oo naan ken se bo, jee naan jee *eglizte tondio jide doi ki.

15 Nakgen se bo ken naai aden koki onno, 'tedden ute maaki paac, bin se jeege paac ai kaaki naai, naan Raa ki se, 'ted bee baa baa ute naani naan jeege tu.

16 Ond kond do roi ki, oo ond kond ute taar ken naai 'lee dooy jeege se. Daayum aay kaami 'ted naan se. Ken naai jaay 'ted naan se num, bin se naai 'kon kaajn roi oo 'kon kaajn jeegeen lee booy taari se kici.

5

*Kese taar gen dejn jee Raage
(1Kor 9.7-14; Ep 6.5-8; 1Pr 2.18-20)*

1 Debm gaab-gaalo se ken an mooy num onte kaacin kaama, num gan taadin aan goo bubi mala. Jo gaangen gaabge se kic okden jiga aan goo genaaiige mala.

2 Mendgen magalge se okden jiga aan goo kenige mala. Jo gaangen mendge se okden jiga aan goo genaaiigen mala kici, nabo ute maakj kalan ken ok *kusiin eyo.

Kese taar gen dejn jee Raage taa mend-daayge

3 Mend-daaygen ok nam aden noogj goto se okden onno.

4 Ken mend-daay gam jaay ok gaange lo ok bugge se, gaange se k'dooy rode gen kaakj do jeege tun maakj beedege tu do bubdege tu ute kendege tu, ute naan se jaay bo, taadn oo naade ok taar *Raa se onno. Kese bo nakj ken tooo Raa ki.

5 Mend-daay ing kalin ki ken ok nam an noogj goto se, naan se ond don do Raa ki. Daayum naan eem Raa nooro katara oo selin metina taa an noogo.

6 Num gan mend-daay ken utu ing saap saap do nakge tun maakin je sum se, naan num utu ing zere, nabo doobm Raa ki se aan goo debm ooyga kooyo.

7 Kese bo taargen naai an 'dooy jeege taa mend-daayge se j'kon ne dim aak kus gen taadn rode ki eyo.

8 Debm jaay aak do taasinge tu eyo oo aak do jeege tun maakj been ki ey se, debm bin se resnga ute doobm Isa *al-Masi. Jo naan se tedga nakj *kusiin cir debm ken aal te maakin do Isa al-Masi ki ey borto.

9 Mænd-daay j'an raan maakn mænd-daayge tun jee Raage aden noog se, debm ok baara si-mee jaayo do iin 60 gaabin kalan sum.

10 Bee ki se, jeege paac an jeele naan se, mænd tedn nakgen jiga, mænd ul geninge jiga, mænd ok mertge, tug je jee Raage*, noog jee daayge do daayum naan je doobm tedn bee.

11 Gan mend-daaygen utu seem se, onte raan rode ute mænd-daaygen jee Raage ade noog se, taa naade se jaay rode baagga je gaabge se, naabm Isa al-Masi se bona aden tool eyo do je doobm 'tokn gaabge.

12 Bin se naade utu kend maakn kusiñ ki taa dookn maakden deet deet gen tedn naabm Isa al-Masi se le, naade resnga naatn.

13 Ken m'oo j'onte raanjen se taa ken k'raandenga num, naade tedn mend kaar-naabge do lee kuun do bee jeege. Num gen kaar-naabdege sum eyo, gan naade tedn mend koodn jeege, tool taardege maakn taar jeege tu do taargen gen taad ey kic 60, naade an taada.

14 Taa naan se 60 m'je mænd-daaygen seem se, k'tok gaabge do k'j'ooj gaange, k'j'ok beedege tooo. Bin se jee taamooyjege se 'kon taar dim kusiñ rojege tu eyo.

15 Ken olum taad bin se, taa kengen metinge se res onga doobm Raa se naatn. Naade uunga doobm *Bubm sitange.

16 Mænd aalga maakin do Isa al-Masi ki jaay ok mænd-daay gam maakn taasinge tu num, n'aakin don ki. Onte kon *egliz 60 an kaakn don ki, bin se egliz se 'kaakn do mænd-daayge tun ken ok nam aden noogn goto.

Kese taar gen dejn jee naan jee egliz ki

17 Jee naan jee *eglizge tu ken jaay ted naabde aak jiga maakn egliz ki se, jee se j'aalden maak ki do j'okden doon. Tap ki num jee ken lee taad taar Raa jeege tu do dooy jeege ute taar Raa se naade se 60 j'okden doñ cir paac paac.

18 Taa Kitap deek do: *Maran tiiko nakn tond gemε se, j'onte kolin dim taarin ki ken an gaasn koo.† Do ter got kuuy taar Raa taad do: Debm tedn naaba se k'j'ogin gatongin.‡*

19 Ken nam jaay ok mind debm maakn naan jeege tun egliz ki se, ken jeege dio lo moto jaay saadin ey se, onte 'kuun taarina.

20 Jee naan jee Raage tun ted *kusiñ se 'mooyden naan jeege tu paac, bin jaay jee kuuy aaka kic, num 'beere.

21 Maam m'tond meti naan Raa ki, naan Isa *al-Masi ki do naan *koon Raage tun naan beer tooddeno se, uun taar ken maam m'taadi se, onte baa metn nam ki do onte kooç metn nam.

22 Onte 'naar gen kond ji do nam ki do onte 'kol doi maakn kusiñ nam ki. Naai mala 'boob roi bee naan Raa ki.

23 Onte 'kaay maane kalin ki sum, num taa maaki lee doñi se aay totn koojn bin coko, taa ai tool.

24 Kusiñ jee metinge se ken j'ondden te boor ey kic 60 tood tal, gan gen jee metinge se j'onddenga booro jaay metin teece.

25 Bin se nakgen jigan ken jeege lee ted se kic 60 toodn tal, anum gen jee metingen ted nakn jiga ken j'on j'aakden ey se kic 60 utu 'toodn tal.

6

Taar gen dejn jee al-Masigen bulge ute meldege

1 Bulgen kaam ji meldege se, j'aal meldege se maak ki do j'uun taardege, taa jeege se 'naajn ro *Raa eyo do dooy ken naaje k'lee k'dooy jeege se kic 60 naade an naaj eyo.

2 Bulgen meldege aalga kaal maakdege do Isa *al-Masi ki se, j'onte kaakn meldege se aan goo j'aas kaasa. Taa naade k'tedga ted genaage kalan ute meldege doobm Isa al-Masi ki se, num gan meldege se, j'aay kaamdege k'tedden naabge jiga cir daala. Taa naabgen naade ted se ted jeege tun ken aalga kaal maakdege do Isa al-Masi ki ken Raa jede.

Jeegen dooy jeege do taarge tun met ki eyo do ok maak-je do gurs ki (Mt 6.19-34)

Kese 60 nakgen ken naai utu an dooy jeege do anden deje.

3 Ken nam jaay dooy jeege ute taargen kuuy met ki eyo, baate kokn taar Meljege Isa al-Masi ken jiga se do baate tookn taar Raa ken naajege k'lee k'dooyki jeege se,

4 debm bin se magal rona do naan se jeel dim eyo. Naan se aan goo debm ok koon gen naajn taara, onga taara se naajn on eyo. Jeegen bin se 60 ken ol jeege doon, ted taamooyo, naaj jeege, do terec taargen jig eyo ro jeege tu ute dode.

* 5:10 Tug je jee Raage se je deekn do: debm doob ok mertge jiga. Kese 60 nakn ken Yaudge lee tedi ken mertge aanga gotde ki. † 5:18 Aak Dt 25.4. ‡ 5:18 Aak Luk 10.7.

⁵ Naade ting bo gen naajñ taarge ute naapa sum, naade ting bo gen saapm do nakge tun jig eyo salal. Aan goo taar met ki le naade jeel ey se, gen naade ki num naade saap oo naade ok taar Raa on se, ute naan se naade tedñ jee nak denge.

⁶ Deere, ken naajege jaay j'okki taar Raajege on se, doobm Raa ki se j'okki nakgen den jiga aak eyo. Num gan gen nakgen do naan ki sum se nakñ naaje j'okki se bo on maakjege 'raapm do ki.

⁷ Naajege k'baakiro do naan ki se ute jijege sik, oo biin j'aki kooy kic bo j'aki terl gotñ Raa ki ute jijege sik.

⁸ Ken j'okki nakñ kosoo, kaaye ute kal tuusu se bo beejekiga sum.

⁹ Gan jee je 'tedñ jee nak denge se, on *Bubm sitange naamde oo naade se olga dodege maakñ seen ki. Naade lee je nakgen ken lee tuj jeege oo lee utde kap se.

¹⁰ Je gurs se naan bo ko *kusinge paac. Jee metingen ting bo gen je naan se sum se, naade se jigga dokoo ute doobm Isa *al-Masi oo olga rodege maakñ dubar ki aan goo debm j'osinga kos ute gordoo.

Pol dj Timote

¹¹ Naai debm Raa se, nakgen bin se aan ro ki dokoo. Aay kaami 'tedñ nakñ ute doobina naan Raa ki. Ok taar Raa se onoo oo daayum aal maaki do Raa ki. 'Je naapi ute maaki paac, aay kaami oo 'tedñ debm dalul.

¹² Aay kaami 'do ok doobm Raa se toooo, kaajñ naai on se okin toooo. Taa naan se bo Raa danjo, keese bo nakñ ken naai mala taado naan jee denge tu, oo naai aalga maaki do taarge tun jiga se.

¹³ M'taadi naan Raa ki ken aalo nakgen paacñ ute kode oo naan Isa *al-Masi ken taado saadñ jiga naan toooo ken k'danjñ Pons Pilat se:

¹⁴ nakgen ken Raa taad oo gen teda se okin toooo. Onje kon jeege ai taadñ taargen ing kus roi ki. 'Boob roi bini Raa ade kol Meljege Isa al-Masi ano terl maak ki.

¹⁵ Naan ade terl se kaad ken Raa mala bo ondinga kondoo:

Naan se bo Raa ken jeege paac toooona,
naan kalin ki sum bo ing do nakge tu paac,
Naan Gaar gen gaaringe, naan bo Mel gen melge.

¹⁶ Naan kalin ki bo ken ting daayum zeeere,
naan ing gotñ ken wooroo,

debm an kaas jaay baa ceen ki se gotoo* .

Nam nii kalan aakin te eyo,

oo borse kic bo debm an kon kaakñ naan se gotoo.

On jeege paac *'nookñ roña,

oo an jeelin daayum naan bo debm toooo, *amin.

¹⁷ Gan jee nak denge borse do naan ki se taadden oo j'onje magal rodege, oo j'onje kond dodege do nak denge tun tedga sum bo utu kut se. Gan j'aal maakdege do Raa ki, naan ken edjeki nakge paac ute maraadiña taa naaje j'aki king ute maak-raapo.

¹⁸ Taadden kici oo k'ted beee jeege tu oo k'ted nakgen jiga se dena. K'ted jee keercelge oo nakdege se k'nigin ute jeege.

¹⁹ Bin se nakgen naade ted jeege tu se, aden toodñ korbotñ jiga oo ken 'kon kut eyo. Oo naan ki se naade utu kon kaajñ ken mala mala.

²⁰ Timote goonuma, naabm ken Raa edisin se boobin jiga. Maakñ taarge tun ren ren ken tooo Raa ey se, onje kol taari maak ki oo maakñ jeege tun metingen ted rode aan goo naade bo jeel nakge kalin ki se, ood doi rode ki.

²¹ Taa jeel nakdegen ese sum bo maakde ki se jee metingen uunga kuun doobm Isa al-Masi se kic bo rennga naatn.

On Raa asen tedñ beena.

* 6:16 Aak Ekz 33.20.

Maktubm gen k-dige ken Pəl raanij Timote ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm gen k-dige ken Pəl raanij Timote ki

Maktubm Timote gen k-dige, ək dejn Pəl ken kaam məətn. Kaad ken se Pəl dangay ki (kon 2.9), əs den jeege rəsinga (kon 1.15; 4.10-16), əs naan jeele əppinga baata naan utu 'kooyo. Taa naan se 6o naan taad Timote ki, debm naade tədə naaba tɛɛ, ken naan jen aan gəə goon maakin se taadin əs n'ing lapi. Maktubm ken Pəl raan Timote ki se, taad metn taar kingina, gen naabina, əs gen dooyin ken naan dooyo jeege, gen dubarin ken naan əno taa Labar Jiga gen Isa al-Masi se. Əs naan taad taar ken naan dej Timote. Pəl dej Timote əs edin kaay kaama kici taa naabm al-Masi se, naan utu dabara (kon 2.1-13). Pəl terl taadin əs taar Raa se n'taadin ute doobina (kon 2.14; 4.15). Taa naan se Timote an kənd te roŋa əs n'ənte king naajn taara do taarge tun metina. Jee tujge se, n'terlden naaga, n'uun bəətn king Pəl jiga se. Nakj jaay Pəl ute jee dooygen kuuy dooyo jee Raage se, naai t'edin ute doobina. Naan taadin əs, Kitap se k'lee dooy jee met ki ey se le, naan taad tək metin toodn tal. Əs Kitapm Raa se ənd jeege do doob ki əs taa jeege t'edn nakj ute doobina naan Raa ki» (kon 3.16).

Pəl raanij əl təəsin Timote ki

¹ Ken ara maam m'Pəl 6o m'raanij maktubm se, maam ken *m'debm kaan naabm Isa al-Masi aan gəə ken *Raa maakin jen ro ki. Naan 6o əlumo taa m'6aa taadn jeege tu taar kaajn ken naan taadga taad əs utu 'kədn jeege tu ute doobm Isa *al-Masi se.

² Maktubm se maam m'raanij naai Timote ki, goon maak-jema: əŋ Raa Bubu ute Məljege Isa al-Masi t'edn bəede, ai kəejn doi ki əs ai kədn lapi.

Pəl təəm Raa taa Timote

(2Tim 2.1-12; Ep 1.3-7; 2Tes 2.13-15)

³ Maam se m'təəm Raa ken maam m'lee m't'edin naabin ute maakj kalan aan gəə gen bugumgen lee tədə do dəkij se. Nəəə katara, ken maam jaay m'6aan 6aa keeme se, daayum maam m'tənd metin taa naai Timote.

⁴ Ken maam m'saapo do keemi ken naai eemo taa maam se, maam m'je ute maakum paac terl m'ai 6aa kaakj ute kaamum jaay 6o, maakum 'raapo.

⁵ Maam m'saapo do kaal maaki ken mala mala ken naai aal do *al-Masi ki se; kaal maakj bin se bugi m'end Lois naan kic aalo maakin do Raa ki jaay 6o koi Enis kic 6o aalo maakin bin kici əs 6ərse maam jeel maakum ki, naai kic 6o aal maaki do Isa al-Masi ki bin kici.

Pəl əd kaay kaama Timote ki

⁶ Taa naan se 6o m'je m'ai taada: 'saap do naabm ken Raa ədisin gen t'eda se, kaad ken maam m'əndo jim doi ki. Əs naabm se ənte 'dirigina.

⁷ Taa Nirl ken Raa ədfekiro se ajeki t'edn j'aki 6eer eyo, num *Nirl Raa se, ədfeki gaab-təəə, maak-je do jeege tu əs t'adjeki k'bəəb j'əkki rojege.

⁸ Taa naan se 6o ənten t'edn səkəəə gen t'edn saadn Məljege; əs ənten t'edn səkəəə taa maam ken j'əkm dangay taa *al-Masi. Num ganj 'dabar ute maama taa Labar Jigan gen Isa ute t'əəŋ Raa ken ədi se.

⁹ Raa se naan 6o debm aajjekiro jaay danjekiro taa j'aki t'edn jee naange. Num naan t'edin naan se taa naajege 6o k't'edkiroga t'ed nakj jig eyo, num taa bəen ken naan mala maakin jen ro ki. Əs bəe ese se, naan t'edin ute doobm Isa al-Masi kaad ken naan taad te taa kaal do naan ey 6ərtə,

¹⁰ əs 6ərse, Məl Kaajjege, Isa al-Masi se 6aadə sum se, bəen se, naan taadin toodga tal. Taa Isa al-Masi se naan ək t'əəə do yo ki, əs yo se naan t'edga aan gəə nakj cərə; ute Labarin Jiga se Isa 6aanoga te *kaajn gen daayum ken 'kəŋ daar eyo.

¹¹ Taa Labar Jigan ese se 6o, Raa t'edum m't'edga *debm kaan naabm Isa, debm wəəkj taarina əs debm dooy jeege.

¹² Taa naan se 6o maam m'utu m'dabar dabar rək se. Na6o səkəŋ t'əəlum eyo, taa debm maam m'aal maakum doŋ ki se le, maam m'jeelina əs naan ək t'əəŋ ken 'bəəbm nakgen paacŋ ken naan ənəmsin kaam jim se bini 'kaan 6ii ken kaam məətn ken Raa utu 'kəŋ bəəə do jeege tu paac.

¹³ Ute kaal maaki əs ute maak-je ken naai ək do jeege tu ken doobm Isa al-Masi ki se, taar m'əcn ken maam m'dooyi se, '6aa te naan se.

¹⁴ Taar ken jiga ken maam m'dooyi se 'bəəbin maaki ki jiga. Əs *Nirl Salal ken utu maakje ki se ai noogo.

¹⁵ Naai 'jeele genaagen paacn ken taa naan Azi ki se, resunga. Maakde ki se Pigel ute Ermogen kici.

¹⁶ On Meljege 'tedn been maakn bee Onezipor ki. Taa Onezipor se daayum edum kaay kaama do ken maam maakn danjay ki se kic bo, naan sakon tolin eyo taa maama.

¹⁷ Anum ken naan aan maakn geger ken *Rom ki sum se, naan jem worok worok bini jaay baa onuma.

¹⁸ On bii ken kaam mootn Raa konn booro do jeege tu se, Meljege Isa al-Masi an keejn don ki naan Raa ki. Bee ken naan tedumo maakn geger ken Epez ki paac se, nam jaay jeelin aan goo naai Timote se goto.

2

*Asgar gen *al-Masi*

¹ Naai goonuma, ok maaki toogo do bee ken doobm Isa al-Masi ki se.

² Jo taar ken naai 'booyo maam m'dooyo jeege naan saadge tun den se, taar se 'baa dooyin jeege tun 'booy kohn metin mec taa naade 'kon kaasn dooy taar se jeege tun kuuy kici.

³ Naai kic 'dabar te maama aan goo asgar Isa al-Masi ken mec.

⁴ Asgar jaay je 'tol deb ken uunin se, naan olin te nakgen jeege lee ted se ey sum.

⁵ Aak jee taange se: debm aan aanga te doobina do aanga deet jaay bo, j'aalin aace*.

⁶ Debm aay kaamin kurs maakn-gotin se, ken maakn-got se jaay oojga num, naan bo kosn nakin deete.

⁷ 'Saap jiga do taarge tun maam m'taadi se. Jo Meljege ai tedi naai 'jeel kohn metn nakgen se paac.

'Saap do Isa ken ooy teeco daan yoge tu se

⁸ 'Saap do Isa *al-Masi ki: naan se teeco metil Gaar *Daud ki. Naan se ooyga do duro daan yoge tu do kese bo Labar Jigan ken maam m'lee m'taad jeege tu se.

⁹ Taa Labar Jigan se bo, maam m'dabar bini, k'j'ok k'doakum aan goo debm ken tujga tuj dim. Nafo taar *Raa se, j'an kon gaas eyo.

¹⁰ Taa naan se bo, maam m'serk nakge paac taa jee ken Raa beer toaddenga tood do dakin se, taa naade kic 'kon kaaja ute doobm Isa al-Masi do 'kon *nookn gen daayum.

¹¹ 'Booyo! Taargen ese se taargen met ki:

Ken naajege jaay j'ooykiga te naan se,

j'utu j'aki kon kaaja te naan kici;

¹² Ken naajege jaay k'dabarki ute naan se,

j'utu j'aki baa kosn gaara te naan kici.

Ken naajege jaay k'baatinkiga se,

naan kic ajeki baat naajege kici;

¹³ Ken naajege jaay k'tujkiga ornjege se,

naan se, daayum tuj ornin eyo,

taa naan se 'kon baatn ron eyo.

Debm tedn naabm jiga naan Raa ki

(1Tim 1.3-7,18-20; Tit 1.10-16, 2.11-15; 2Pr 2.1-22)

¹⁴ Taargen se paac 'terl taaddesina. Naan Raa ki se, 'taadden ute toogi paac: j'onte tedn deken do taarge tun metinge se. Taa naajn taara se nakn cere do 'kutn jee ken lee booyin se.

¹⁵ Aay kaami, naan Raa ki se 'ted debm mecn ken 'tol Raa ki, do ted aan goo debm tedn naabm ken ok sakon eyo ken taad taar Raa met ki ute doobina naan jeege tu.

¹⁶ Dod doi do taarge tun jeege lee ul ren ren jaay resn ute doobm Raa se. Taa jeegeen lee tedn naan ese se, naade daayum ted *kusina baa ute naande.

¹⁷ Taar naade se aan goo du ken on eep eyo do as baa ute naanina. Imene ute Piletos se, metn jee se kici.

¹⁸ Jee se resnga ute taar met ki. Jo naade taad jeege tu do: kaadn ken Raa utu dur jeegeen ooyga kooy se, deelga. Bin bo jee utu aal kaal maakde do Isa ki se, naade tujdenga kaal maakde se kici.

¹⁹ Num gan metn taar ken Raa uuno metin se, utu ing gotin ki tak; naan se tec aan goo kuun metn bee ken k'raanjin ro ki j'oo: «Meljege Raa se, jeel jeenge» do «Debm jaay taadga do naan gen Meljege se, n'ood don ro kusin ki.»

²⁰ Debm maal ok bee magal se maakn been ki se, ok nakgen k'daapde ute daab do te pudda sum eyo. Num maak ki se ok nakgen j'obde te nenje do kengen kaagge bo k'cooc k'daapde kici. Nakgen jiga se, k'j'oodde ute biin biina do kengen metinge se, ken k'lee k'tedn naaba bii-raa.

* 2:5 Kaal aacn ara se je taadin ute laatin toom ken j'ondin don ki.

²¹ Bin num debm ken dōdga don ro kusin ki dō tēd ron *salal se, naan tēdga aan gōo nakn jiga, ken melin dōdin ute biin biina. Ute naan se naan tēdn naabgen jiga ken melin maakin jen ro ki.

Debm tēdn naabm Mēljege

²² Anum nakn *kusin ken gaan kōdge maakde je se, naai iik ro ki dōkō. Num 'je nakn te doobiina, daayum aal maaki do Raa ki, je jeege dō daan jeege tun lee eem Mēljege ute maakn kalan se, naai inḡ te tōsse ute naade.

²³ Bin num, bēre, oṅte kōl doi do naajn taarge tun rēn rēn gen jee dērlge se. Taa naai 'jeele, naajn taargen bin se, lee baano baa ute mooyo.

²⁴ 'Jeele debm tēdn naabm Mēljege se, 'kōn mooy te jeege eyo. Num naan 'tēdn debm je jeege paac, jeel dooy jeege dō serkn jee naajn taarge.

²⁵ Jee ken lee naaj taara se, naai 'taadden te taar urlu. Bin sum bō, daan Raa utu aden tērl maakde dō naade utu 'jeel taar met ki,

²⁶ dō naade 'tērl 'tēdn jee metēkge dō ade kōn teecn maakn ji *Bubm sitange tun ken ey num tōkdēnga tōk bulu gen tēdn maakjena.

3

Biigen kaam mōotn se utu 'tēdn dōnō

¹ Daala 'jeele! 'Biigen kaam mōotn se, jeege kingde utu aden tēdn dōnō.

² Taa biigen kaam mōotn se, jeege 'tēdn jee nakōonge, 'je gurs, 'tēdn jee koonge dō 'magal rode. Naade 'naajn *Raa dō 'tookn taar kenḡdege ute bubdege eyo. Jee se, bēe ken k'tēdden se kic bō naade jeele eyo. Nakn ken jee Raage aalin maak ki se, naade uum aalin naaj ki;

³ naade se ken 'tēdn *kusina jeege tu kic bō olden dīm eyo, eej do jeege tu eyo, 'tēdn jee kōōdn jeege, naade oṅ bōōb ok rode eyo, tēdn kusin jeege tu kic bō maakde raap sakan, dō nakn bēe tap bō, naade je eyo;

⁴ naade je kudn gōo jeege, 'tēdn jee maak-taarge, naade magal rode aak eyo dō nakn daa rode bō je se, naade jen cir Raa.

⁵ Deere, naade se, ken aakde num 'deekn dō jee se, jee ok taar Raa dōnō, num naade se, tōōḡn Raa tap bō, naade dōf undin naata. Anum jee se, naai dōf doi rode ki dōkō.

⁶ Maakde ki se, jee mētinge lee goon baa bēe mēndge tun ok tōōḡ dōōbm Raa ki eyo dō aasin do rode ki eyo, dō mēndgen se ok maakje do nakge tun jig eyo ken olden maakn kusin ki. Jee se lee dērlde taa aden kōkn kaam jide.

⁷ Mēndgen se je bō 'dooy jeele taar met ki, na bō naade oṅ booy okin eyo.

⁸ Aan gōo Janez ute Jambrez* baate tookn taar *Musa se, jee se kic bō baate tookn taar met ki. Naade se jee tōj eyo dō kaal maakn ken naade dō aal do Isa ki se kic bō, cēre sum.

⁹ Anum naabde se 'kōn baa dōk eyo, taa jeege utu aden jeel paac, naade se jee tōj eyo aan gōo Janez ute Jambrez se.

Pōl deḡ Timote

(2Kōr 6.3-10; 2Pr 1.19-21; NJKN 20.28-31)

¹⁰ Naai Timote se uunga bōlōtuma maakn dooy ken maam lee dooyo jeege se, kinguma, nakgen ken maam m'saap do ki gen tēda, kaal maakum do Isa ki, maakum ken deere, maak-je ken maam m'ok do jeege tu, kaay kaamum se,

¹¹ dubar ken jeege lee dabaruma dō dubar ken maam mala m'lee dabara. Naai 'jeele nakn ken jeege tēdumo dom ki maakn gēger ken Antioṡn ken taa naaj Pizidi ki, ute kengen maakn gēgerge tun Ikōniom ute ken Listir ki se, deere, gōtn se jeege dabarunga dēn aak eyo. Gaṅ Mēljege dōdumoga doma maakn nakge tun se paac.

¹² Anum 'booyo! Jee paacn ken je kōkn dōōbm Isa *al-Masi dōn se, naade se jeege utu aden lee dabara.

¹³ Anum jee *kusinge ute jee kōdge se le, utu 'tēdn kusin 'bāa ute naande. Naade utu 'dērl jeege dō naade kic jeege utu aden dērl naade kici.

¹⁴ Num naai Timote taar ken jeege dooyio jaay naai 'tooko dō aal maaki do ki se, okin tōōḡ. Taa jeeḡen dooyio taar se jaay naai 'took do ki se le, naai kic 'jeelede.

¹⁵ Deere, gōtn naai iin baatiki tap bō, naai 'jeel taargen salal ken k'raaninoga raan maakn Kitap ki dō taargen se bō ok tōōḡ ken ai tēdi naai 'jeel taara ken ai kaaja ute kaal maaki ken naai aal do Isa al-Masi ki se.

¹⁶ 'Booyo: Kitapm Raa se keṡe Raa mala bō ken ol jeege raaninō. Taar se jiga aak eyo gen dooy jeege, dō taargen ken k'lee dooy jeege met ki ey se le, naan taad took mētin tōōd tal. Dō Kitapm Raa se dōnd jeege do dōob ki dō taa jeege 'tēdn nakn ute doobiina naan Raa ki.

* 3:8 Do dōkin se, Janez ute Jambrez se jee ken lee ooj rode gen dērl jeege taa naaj Masar ki.

¹⁷ Bin jaay 60, debm tɛdn naabm Raa se 'tɛdn debm mɛc, 'kɔŋ daapm roŋa ɔ tɛdn naabgen jiga jiga.

4

*'TaadTaar *Raa jeege tu*

¹ 'Booy m'ai taada: naan Raa ki ɔ naan Isa *al-Masi ken ade 6aa kɔŋ bɔɔrɔ do jeege tun zɛɛɛ ɔ do jeege tun ooyga kooy se, ɔ naan ken ade 6aa aan gɔɔ gaarge, m'ɔɔ:

² 'wɔɔk Taar Raa jeege tu ken maakŋ gɔt ken jiga ey le ɔŋ kic 60, aay kaami. Ken naai 'dooyde dooy se, daayum udden bia, uunde kaamde, 'dejde ɔ 'mooyde.

³ Taa kaadɪn utu 'kaan se, taar met ki se, jeege je an booy ey sum, num naade je 60 'tɛdn nakŋ ken maakde jea. Taa naan se 60 naade 'lee 6aa gɔtn jee dooyge tun dɛn ken aden taadn taar ken aden kɛdn maak-raapo.

⁴ Taargen met ki se, naade 'je an booy eyo. Na60 naade je 60 'booy taargen rɛn rɛn se.

⁵ Anum naai se, do nakge tu paac se, naai ing do meteki ki. Ken dubar aanga doi ki kic 60, aay kaami sɛrkiŋa, aan gɔɔ debm ken lee wɔɔk Labar Jigan gen Isa al-Masi. ɔ naabi se, 'tɛdn nanjɪn ute doobiŋa.

⁶ Anum maam Pɔl se le, aan gɔɔ j'ɔk k'tɔɔlumga *sɛrke Raa ki. ɔ bii kooyum le ɔppga gɔɔrɔ.

⁷ Maam se m'tɛdoga tɛd bɔɔr jɛt. ɔ maam m'aan m'aanga ute doobiŋa gɔtn kaan ki ɔ m'bɔɔbga jiga doobm al-Masi.

⁸ Bɔrse se, nakŋ kaal aacŋ ute doobiŋ *ken Raa amsɪn kɛd se te booyum maakŋ raa ki. Kɛse Meljegen debm daan ken utu kɔŋ bɔɔrɔ do jeege tu se 60 amsɪn kɛdn bii ken se. ɔ naan am kɛdn maam ki kalum ki sum eyo, num naan utu 'kɛdn jeege tun paacŋ jɛŋa ɔ utu ing aak kaamin bii ken naan utu ade 6aa se.

Pɔl ɛd labariŋ Timote ki ɔ dejina

⁹ Bin se, aay kaami '6aado ɔŋum kɛsɛ.

¹⁰ Taa Demas le resumga, iin 6aaga gɛgɛr ken Tesalonik ki taa naan uunga nakŋ *dunia 60 ciri. Kresen se, j'ɔlin 6aaga taa naan Galat ki ɔ Tit kic 60 j'ɔlin 6aaga taa naan Dalmati ki.

¹¹ ɔp Luk kalin ki sum 60 te maama. Ken naai '6aado 6aa num, Mark se '6aamsiŋo, taa naan se utu am noogŋ maakŋ naab ki.

¹² Tisik se, maam m'ɔlin 6aaga maakŋ gɛgɛr ken Epez ki.

¹³ Ken 'baakiro 6aa se, uunumo kal kuulum magal se ken maam m'ɔniŋo maakŋ gɛgɛr Troas ki gɔtn Karpos ki se. ɔ 'tɔs '6aamo ute kitapge ɔ ken maam jɛŋ tap tap se kengen k'teeldenga teel se.

¹⁴ Kɔd-kɔrdn-tɔl ken roŋ Aleksander se, tɛdumoga *kusɪn aak eyo. Nakŋ naan tɛd se, Meljege utu anŋɪn terl doŋ ki.

¹⁵ Naai kic ɔnd kɔnd te gaabm se, taa do taar ken naaje k'dooy jeege se, naan took do ki eyo paac paac.

¹⁶ Kaad ken deet deetn gɔtn kɔŋ bɔɔr ki jaay, maam m'taad taargen am naakŋ kɔɔdn dom se, nam tap 60 6aa te mɛtum ki eyo. Jeege paac resumo. Taa nakŋ naade tɛd se, ɔŋ Raa ɔŋte kɔkdesɪn ɔŋɔ.

¹⁷ Na60 Meljege mala se utu te maama ɔ naan ɛdumga tɔɔgɔ bin 60 maam m'taadga taariŋ jeege tu ute maraadiŋa ɔ taar Raa se, jeege ken Yaudge ey se kic 60 paac booyga. ɔ Meljege se le, aajumga taar tupiy ki.

¹⁸ Meljege se, maakŋ gɔt ken ɔŋɔ paac se utu am kɔɔdn doma ɔ am kaaja taa ansum 6aa maakŋ gaariŋ ken maakŋ raa ki. ɔŋ daayum daayum Meljege se, jeege an *nooko. *Amin!

Pɔl nanj taariŋa ɔ raan ɔl tɔɔsiŋ kaam mɔɔtn

¹⁹ 'Tɛd tɔɔsɛ Priska ute Akilas ki ɔ 'tɛd tɔɔsɛ jeege tun maakŋ 6ee Onezipor ki kici.

²⁰ Erast se ɔppoga maakŋ gɛgɛr ken Korint ki ɔ Tropim le, maam m'ɔniŋoga maakŋ gɛgɛr ken Mile ki, taa naan kɔŋɔ.

²¹ Kor kaadn kuulu 'kaan se, 'naar '6aado ɔŋuma. Ebul, Pudan, Linus, genaɔ mɛnd Klodia ute genaage paac tɛdi tɔɔsɛ.

²² ɔŋ Meljege se 'tɛdn ute naai. ɔ ɔŋ naan asen tɛdn bɛŋ naase ki paac.

* 4:8 Aak 2Tim 2.5.

Maktubm ken Pəl raanij Tit ki Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pəl raanij Tit ki

Tit se, lee tɛdɔga naaba tele ute Pəl. Kaad ken Pəl jaay jee Korint ki ɔaa tɛdɪn kingin ɔɔn se, Tit se tɛdɔga tɛdn naabm mɛc. Kaad ken Pəl jaay raanij maktub ese se, Tit utu taa naan Kret ki. Ɔ taa naan Kret se, maane gurug ɔlin daan ki. Gɔtn ese se naan noog jee al-Masige gen tɔnd daapm naabdege. Pəl raanij Tit ki se ɔ taadɪn doobm ken naan 'bɛɛr tɔɔdn jeegen ken 'tɛdn naan jee al-Masige (kon 1.5-16). Naan dejin ute doobm ken naan an king ute jee al-Masige aan gɔɔ jee magal naanin ki, mɛnd paragge, gaan-kɔdɔge ute bulge (kon 2.15). Isa al-Masi ɛd ron sɛrke se taa 'kɔɔdn do jikilimge paac maakij kusin ki (kon 2.14). Jee al-Masigen kingde tɛdɔga kiji se, inj do taar ken se. Kaad ken Pəl raanij maktubgen di Timote ki ute ken naan raanij Tit ki se, jee al-Masige jeelga Isa se ade kɔn ɔaa ɔorse eyo. Bin ɔo naade 'dooy king ken aden noogo gen ting ɔaa ute naande.

Pəl raanij ɔl tɔɔɛ Tit ki (2Pr 1.1-4)

¹ Kɛse maam Pəl ɔo m'raanij maktubm se, maam ken bul *Raa ɔɔ *m'debm kaan naabm Isa al-Masi taa jeegen ken Raa bɛɛr tɔɔddɛnga tɔɔdo m'aden tɛdn naade kaal maakde paac do Isa al-Masi ki jeel-taar Raa met ki, ken taad ɔ naade ɔk taar Raa se ɔɔnɔ.

² Taa naade kɔnd dofe gen kɔn *kaajin gen daayum. Metn taar kaajin ese se kɛse Raa mala ɔo taado taar se kaad ken naan aal te do naan ey ɔartɔ ɔ Raa le naan taad taar-kɔɔb eyo.

³ Kaad ken Raa jen ro ki jaay aan se, naan taad metn taar kaajin se jeege tu, taar se ɔo ken naan ɛdumsin kaam jima. Kɛse ɔo taar ken Raa Mɛl Kaajijege ɔlum ɔo m'taadɪn jeege tu.

⁴ Tit maam m'raanij maktubm se, naai se aan gɔɔ goonum mala, taa maam ute naai se k'j'aalga maakje kalan do Raa ki. Ɔn Raa Bubu ute Mɛl Kaajijege, Isa al-Masi ai tɛdn bɛɛde ɔo ai kɛdn lapia.

Naabm gen Tit daan jee Raage tun Kret ki (1Tim 3.1-7; 1Pr 5.1-4)

⁵ Maam m'ɔnjo Kret ki se, taa naai 'tɔnd daapm naabm ken maam m'ɔnjo doob ki se ɔo naai 'bɛɛr tɔnd naan *eglizge maakij gɛgɛge tun taa naan Kret ki aan gɔɔ ken maam m'taadɪn se.

⁶ Debm ken naai an bɛɛr kɔnd se, debm ken ɔk taar dim ron ki eyo ɔo mɛndin kalan sum. Geninge aal maakde do Isa *al-Masi ki ɔo taargen jig eyo se k'taadden rode ki eyo ɔo naade se jee booy uun taara.

⁷ Aan gɔɔ Raa ɛdɪnga naaba gen kaakij do jee naange tu se, debm naan egliz se 'tɛdn debm ɔk taar dim ron ki eyo. Debm bin se ɔnte tɛdn debm ken ɔo taar naan taadga sum ɔo 'tɛdn met ki, ɔnte tɛdn debm maak-taara, ɔnte tɛdn debm aay tɔtɔ dɛna ɔo ɔnte tɛdn debm kɔnd naapa ute jeege. Ɔnte tɛdn debm kɔsn gurs jeege cɛɛ.

⁸ Gan debm bin se 'tɛdn debm kɔkij mɛrtge, debm je tɛdn nakij jiga, debm inj do mɛtɛkin ki, ɔo tɛd nakge ute doobina, debm *salal, debm ɔɔɔb ɔk ronɔ.

⁹ Labar Jigan gen Isa al-Masi se naan aal maakin do ki paac, kɛse ɔo taar ken naaje k'lee k'dooy jeege. Ɔo taar se ɔo ken an tɔɔnɔj maakinɔ ɔo an dejin jeege ute taar Raa jigan ese ɔo taadɪn jeege tun baate kaal maakde do taar Raa ki se ɔo nakij naade tɛd se met ki eyo.

Jeege dooy jeege do taarge tun met ki eyo

¹⁰ Taa jeege dɛna baate kuun taar jeegen naan jee Raage, maakde ki se Yaudgen aalga kaal maakde do Isa *al-Masi ki se, naade se ɔo ken derl jeege ɔo dooyde ute taardegen ren ren se cir paac paac.

¹¹ Ɔnte kɔn jee se 'dooy jeege, 'dooy ken naade lee dooy jeege se ɔl jeegen maakij ɔeege tun metin se uun taarden ken jig ey se, dooy ken naade lee dooy jeege se le, lee ɔsn kɔsn jeege cɛɛ.

¹² Do ɔokin maakij jeege tun Kret ki se, deb kalan debm jeel-taara deek ɔo: «Jee Kret ki se naade se paac jee taar-kɔɔbge, naade se inj aan gɔɔ daagen naatn, naade se jee kaar-naabge ɔo ɔɔpɛn ɔo kɔsɔ sum.»

¹³ Taar gaabm taad ro jeege tun Kret ki se met ki, ken bin se naai 'mooyde makɔnɔ taa naade 'kaal maakde do taar Isa al-Masi ken salal se.

¹⁴ J'ɔnte kuun taar Yaudgen lee taad k'tusdege se eyo ute nakij jikilimge naade lee taad gen tɛda. Kɛse ɔo ken ɔn ɔnde naade ɔn uun taar Isa al-Masi ken met ki se eyo.

15 Jee *salal doobm Raa ki aak nakge paac salal naande ki. Ganj jee ted nakn *kusiṇa oo baate kaal maakde do Isa al-Masi ki se, nakn salal naande ki se, gətə. Naade ing 60 gen saapm do nakge tun jig eyo naade ted kusiṇ kic səkən təaldə eyo.

16 Jee se ted rode naan jeege tu aan gəo naade 60 jeel Raa, ganj nakn naade ted se tec gen Raa eyo. Nakn naade ted se jeege aakdenga kic 60 jedef eyo, naade baate tookn taar Raa, oo nakn bəe tap 60 naade ət ted eyo.

2

*Pəl dej Tit taa jeegeen gəalgə gəəb, gaan kədgə ute bulge
(1Tim 2.9-15; 1Pr 3.1-6; Ep 6.5-8; 1Pr 2.18-20)*

1 Ganj naai se, 'dooy jeege ute taargen ken 6aa ute taar Isa *al-Masi ken salal se.

2 Ɔo taad gaab-gəalgə tu se oo k'boəb rode, k'ted jeege aden kaal maak ki, k'j'ing do metəkdege tu, j'ək taar Raade jiga, k'je jeege ute maakde paac oo do nakge tun ese paac se j'aay kaamde do ki.

3 Bin se mēnd-gəalgə se kic 6o taadden k'tedn nakn ken təə *Raa ki, j'ənte kəədn jeege j'ənte tedn mēnd kaayge num k'dooy jeege gen tedn nakgen bəe.

4 K'dejn mēndgen sēm se nanja kic 6o je gaabiṇa ute geninge,

5 k'j'ing do metəkdege tu oo k'boəb j'ək rode bəe k'ted mēnd king 6eege, k'ted mēndgen jiga k'booy j'uun taar gaabdege. Taa bin se nam kuuy kən taadn ing kus ro taar Raa ki eyo.

6 Ɔo gaan kədgə se kic 6o dejde j'ing do metəkde ki,
7 do nakge tun 6aa se paac. Naai mala 'tedn nakgen jiga ken jeege aakga kic num 'kuun bələti. Ken dooy jeege ute taar Raa se, dooyde ute maaki paac taa naade ai kaal maak ki.

8 Taargen naai an 'dooy jeege se, dooyde te taargen ken met ki ken jeege kən taar ing kus maak ki eyo, bin se taa jee taamooyjege se səkənə aden təəb taa naade ət te taar dīm kusiṇ jaay gen taadn rojege tu eyo.

9 Taad bulge tu oo daayum k'sook meldege tu do nakge tun k'tedn paac. K'ted nakgen 'raapm maakn meldege oo j'ənte naajn taara ute naade.

10 J'ənte 6oogn dīm meldege oo daayum j'ənte tujn ərmdege ute meldege. Ken naade jaay k'ted naan se, 'kol jeege paac kaal taar Raa Məl Kaajjege se maak ki.

*Raa ted bəen jeege tu
(Ep 2.1-10; 1Pr 1.10-21, 2.13-16; 1Jn 3.1-3)*

11 Taa Raa se taadga bəenə, bəen se 6o ken aaj jeege paac.

12 Bəen se, dooyjeki taa j'aki kən nakgen jig eyo naanin ki oo j'aki kən gen dən nakgen jee jeel Raa mal eyo lee dən se kici. Bin se j'aki kən king do naaj ken ara ki se, j'aki bəəbm kəkən rojege, j'aki tedn nakgen ute doobiṇa oo j'aki kəkən taar Raa se ɔəṅə,

13 j'aki kaakn kaam 6ii ken Isa *al-Masi ade 6aa, naan 6o debm naaje j'əndki dojege dən ki. Naan 6o Raa magal Debm Kaaja oo debm təəgə.

14 Isa al-Masi se, naan mala 6o ət roṅ ooy taa naajege taa ajeki dugn dojege maakn *kusiṇ ki. Ɔo naan tugjeki kusiṇjege se, taa j'aki tedn jee naan gen mala mala, jee daayum maakde raap sakan gen tedn nakgen jiga naanin ki.

15 Kese 6o taar ken naai an dooy jeege, an deje oo an mooy jeege ute təəgi. Ɔo naai se nam ətən kaaki aan gəo debm cərə.

3

*Jee Raage tap 6o king oo dī daan jeege tun jeel *Raa mal ey se*

1 Tər taadden kici jee Raage tu se oo gaaringe ute təəgse se k'sookden, oo k'tookden taarde oo k'daap rode gen tedn bəe jeege tu.

2 J'ənte naaj nam, j'ənte tedn taara ute jeege j'ək jeege rode ki, daayum k'ted jee dalul ute jeege paac.

3 Taa naajege kic 6o do dəkən se, k'tedkiro jee dərige k'baatekiro booy kuun taar Raa. Ɔo naaje j'iigkiroga kiigi oo j'ingkiro gen tedn nakgen jig eyo ken maakjege jea, j'ingki 6o gen tedn nakgen *kusiṇa oo k'tedki maak-kilimi ro jeege tu. Jeege jaay aakjeki kic jejeke eyo oo naajege kic k'jeki naap eyo.

4 Ganj kaadn jaay aas se, Raa Məl Kaajjege taad bəenə oo naan se je jikilimge paac,

5 naaje se, taa k'tedkiro ted nakn doobiṇ ki 6o naan aajjeki eyo, num ganj naan aak eejjeki kəej 6o dojege tu. Naan aajjeki ute *Nirl Salal ken tugjeki kusiṇjege, oo tedjeki j'oojjekiga kiji oo tərļjekiga kingjege tedga kiji.

6 Raa oljekiro Nirl Salal ute maraadn se te Məl Kaajjege Isa *al-Masi.

7 Taa Raa te bəen se tedjekiga k'tedkiga jee lee ted naka ute doobiṇ naanin ki gen kən *kaajn gen daayum ken j'utu j'ing j'əndki dojege do ki se.

⁸ Taar maam m'raani se taar met ki, m'je taar se naai 'daar ro ki cirr. Taa jee aalga kaal maakde do Raa ki se 'kaay kaamde 'tedn nakgen aak bee. Kese 6o taar ken jiga ken 'noogn jeege paac.

⁹ Num gan onte lee je gotn naajn taargen ren ren, onte tuun metjil jeege, onte mooy te jeege, naajn taara te jeege ro do *Ko Taar ken Raa edo Musa ki. Taargen bin se onte kol doi maak ki. Taargen se taargen ren ren ken on noog nam eyo.

¹⁰ Debm jaay naai aakiñ gaan gaan jee Raage te naapa se, 6aa taadn ɔɔ n'onte tedn naan se. Ken naan jaay baate booy kuun taari se, ter 6aa taad doolin kuuy daala. Ken naan jaay baate booy kuun taari num, debm bin se ɔɔd doi dɔkɔ ron ki naatn.

¹¹ Naai 'jeele debm bin se resnga ute doobm Raa, ɔɔ te kusiñ naan lee ted on ey se, naan malin 6o on bɔɔrɔ don ki.

*Pɔl ted tɔɔse jee Raage tun Kret ki
(1Kor 16.20-24)*

¹² Tedga num m'utu m'ai kol Artemas ey le Tisik. Taa maakde ki se debm kalan ai 6aa noogo. Ken debm kalan jaay 6aa aan onjiga naane num, naai aay kaami '6aado onjum Nikopoli ki. Taa maam m'je 6aa king kaadn kuul ki se gotn naane.

¹³ Zenas ken jeel metn taar kajn bɔɔrɔ ute Apolos jaay 6aa 6aa merte se aakden dode ki onten kon dim aden baata.

¹⁴ On genaajegen doobm *al-Masi ki se kic 6o dooy jeel tedn bee taa 'noogn jeege ken, beeki num, j'aden noog se. Bin se kaal maakn naade aal do Raa ki se kon noogn jeege.

¹⁵ Jeege paacn ute maam gotn ara se ted tɔɔse. On naai kic ted tɔɔse genaajege tun doobm al-Masi ken Kret ki, naaden ken jejeki se.

On Raa asen tedn been paacki.

Maktubm ken Pɔl raanjin Pilemon ki Kupm mɛtn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm ken Pɔl raanjin Pilemon ki

Pilemon se naan debm ken k'jeel jeel gotina. Naan kic took aalga maakin do Isa ki oo naan se maakn jee al-Masige tun maakn geger ken Kolos ki. Jo naan se medn Pɔl. Naan ok bulu kalan k'danjin Onezim ken iin aano gotin ki. Ken nakn ol jaay Pɔl doodo ute Onezim se k'jeel eyo. Kaad ken se Pɔl dangay ki. Nafo Onezim se, naan kic 6aa took aal maakin do Isa ki. Pɔl uun doa je an kol gotn melin ki. Naan raan maktubm se je taa melin an kokin aan goo bul ey sum, num aan goo gena a doobm al-Masi ki. Kaad ken naane se bul aanga jaay j'okinga se, k'tedin onno. Maakn maktubin ki se Pɔl taadin te ute taa tooo eyo num taar urlu. Jo naan le gaasin te gen kokn Onezim aan goo bulin eyo. Nafo naan taad Pilemon ki oo n'saapa oo taar se n'taadin jeege tun kuuy kici, oo maak-je al-Masi se ed king kiji oo king jeege ute naapa se kic 6o, naan terlin kiji.

*Pɔl ute Timote raan ol tooo Pilemon ki
(2Tim 1.1-5; 3Jn 2,6)*

¹ Maktubm se maam Pɔl 6o m'raanji maam ken j'okum dangay ki taa Isa *al-Masi. Pilemon maam te genaaje Timote se k'tedi tooo. Naai ken medn doje oo debm tedn naabm Isa al-Masi goo naaje.

² Naaje k'ted tooo genaaje ken menda Apia oo k'ted tooo Arsip ki ken ted naaba ute naaje tele aan goo asgar ceje ki gen kudn booro. Jo k'ted tooo *egliz ken lee tus bei ki se kici.

³ On Bubjege *Raa oo Meljege Isa al-Masi asen tedn beede oo asen kedn lapia.

Pɔl toom Raa taa maak-je Pilemon ok do jee Raage tu

⁴ M'toom Raa oo daayum ken maam jaay m'6aa keem Raa se m'saap do naai ki,

⁵ taa maam booy jeegen lee oos maan gen kaal maaki ken naai aal do Meljege tu Isa *al-Masi ki oo ute maak-jei ken naai ok do jee Raage tu paac se.

⁶ Maam m'tond mɛtn Raa on kaal maakn ken tumjeki kalan se 'tedn tooo, kese 6o ken taadn jeege tu bee ken naaje j'okki ute Isa al-Masi.

⁷ Genaa, maak-jei ken naai ok do jee Raage tu se raapunga maakuma oo edumga kaay kaama, taa maak-jei do jee Raage tu se seldenga maakde den aak eyo.

*Pɔl tond mɛtn Pilemon oo n'ok Onezim se jiga
(Kol 4.7-9; 1Kor 13.4-7)*

⁸ Taa di naai j'eele ey num ken m'dook ute Isa *al-Masi se maam m'ok doobm ken m'ai taadn naabm ken naai 'teda, nafo maam m'je tedn naan se eyo.

⁹ Taa naaje k'je naapa se 6o ken maam m'je tond meti se. Kese 6o maam Pɔl ken gaab-gool j'okum dangay ki taa Isa al-Masi,

¹⁰ maam m'tond meti gen Onezim * ken maam tedin tedga aan goo goonum mala maakn dangay ki ara.

¹¹ Do dakin se naan debm on noogi te eyo, gan borse se naan tedga debm ken ajenki kon noogo maam m'utu naai se.

¹² Borse maam terl m'oli Onezim goti ki, naan ken tedga debm koon maakuma.

¹³ Ey num m'je m'an gaasin ute maam maakn dangay ki ken j'okum taa Labar Jigan gen Isa al-Masi. Bee ki num, naai 6o am noogo gan maam m'okinga naan 6o goo naai ki.

¹⁴ Nafo borse maam m'je m'an gaasin ey se, taa maam m'tond te meti ey borto. Taa maam m'je naabm naai am ted se ute taa tooo eyo, num ute maak-jei mala.

¹⁵ Kaadn naane Onezim aan onio gen oi kandum se, taa naan jaay ok terl 6aa oniga num 6aa ting te naai gen daayum.

¹⁶ Jo borse se naan aan goo bul ey sum, gan borse naan tedga bee cir bulu taa naan tedga gena kɛn on maaka. Maam se m'jena nafo naai se an je den cir daala; taa naan kic debkilimi oo tedga gena doobm Isa al-Masi ki.

¹⁷ Ken naai jaay aakum aan goo genaai doobm Isa al-Masi ki num, Onezim se okin aan goo ken naai okum maam mala.

¹⁸ Ken naan jaay tujiga dim lo ai kokn dim kic 6o, on maam 6o m'aisin kogo.

¹⁹ Taargen m'utu m'ai taadn ara se, maam mala 6o m'raanjin ute jima: maam m'aisin kogo. Num gan onte tedi dirigi taa Meljege se naai kic maam m'ok see doi ki. See maam m'taadn se naai mala.

* 1:10 Onezim ute taar Grek se je deekn oo: debm 'kon tedn dim.

²⁰ Ken bin num genaama, taa Meljege naaje k'tedkiga kalan se naabm se 'tedumsina, aan gɔɔ naaje te Isa al-Masi k'tedkiga kalan se 'raapum maakuma.

²¹ Nakɔ maam m'raanji se m'jeeliɔ maakum ki naai se an kɔɔ tɛfa. Ɔɔ m'jeele nakɔ maam m'tɔnd meti se naai an kɔɔ tɛdn cir naan se.

²² 'Daapum gɔtn m'an ɔaa toodo gɔti ki kici. Taa keem Raa ken naase 'lee eemki se, maam m'ɔnd dom do ki. Taa ɔii kalan m'utu m'asen ɔaa kɔɔ.

Pol ute medinge tɛd tɔɔse Pilemon ki

²³ Epapras ken j'ɔkin dangay ki ute maam taa Isa *al-Masi se 'tɛdi tɔɔse.

²⁴ Ɔɔ Mark, Aristark, Demas, Luk naaden ken tɛd naaba ute maam kalan se kic tɛdi tɔɔse.

²⁵ Ɔɔ Meljege Isa al-Masi asen tɛdn bɛɛna.

Maktubm ɣɛn Ebregre Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy maktubm ɣɛn Ebregre

Maktubm ɣɛn *Ebregre se debm kɛn raanjɪn se, k'taad te roŋ eyo ɔ jee kɛn k'raandɛn maktubm se kic ɓo k'jeeldɛ eyo. Debm kɛn raanjo maktubm ara se, naan jeel ɔk Kitapm ɣɛn Raa dooko ute jeege do dokiŋ se jiga. Jee al-Masigen naan raandɛn maktubm ara se, 'tedn Yaudge. Jee al-Masigen ɣoŋn ese se, jaay nakgen ɔn lee aan dodɛ ki se tedden maakde tuju ɔ kaal maakden mɛtn-jiki se kic ɓo ɓaa urlga. ɔ jee mɛtinge se, jenoga rɛsn ute doobm al-Masi se naatn. Anum naan raande se, je adɛn kedn kaay kaama. Ute doobm al-Masi kɛn Raa ɔliŋo se ɔl jikilimge taarde ɓaa ute Raa (koŋ 1.1–2.18). Deere, al-Masi se naan Goon Raa ɔ naan se Raa mala mala. ɔ naan ɓaadɔ tedga debkilimi mala mala (koŋ 1.3). Kooy kɛn naan ooy se aan ɣoo jikilimge lee ooy se, kusɪn kɛn ɔk tɔɔɔ do jeege tu se, tɔɔɔɪn se naan tedɪŋga tedga ɣoŋn (koŋ 2.14). Ute bɛɛ kɛn al-Masi ted se ɓo, jee took aal maakde doŋ ki se 'koŋ ɓaa ɔɔɔn Raa ki (koŋ 3.1–5.10). Taa al-Masi se ook ɓaaga bini aanga ɣoŋn Raa ki ɔ naan ɓo Raa ɔndɪŋga tedga magal debm tedn serke Raa ki ɣɛn jee kɛn took aal maakde doŋ ki (koŋ 5.11–10.31). Isa se tec aan ɣoo magal ɣɛn jee tedn serke Raa ki do dokiŋ se eyo taa naan se tiŋg ɣɛn daayum. Maakɪ Kitapm kɛn Raa dooko ute jeege do dokiŋ se, jee tedn serke Raa ki se daayum naade lee tɔl mooso taa Raa adɛn tɔl kusɪnde. Num ɣaj al-Masi se ɛd roŋ serke taa kusɪn jeege je-kalanj sum ɔ ɣɛn ɔrɔkiŋa. Taa naan se ɓo ɓorse jee al-Masige se iŋga do doob kɛn kiji ɔ naade se 'koŋ terl ute mɛtde ey sum. Bin ɓo kaal maakɪ ɣɛn jee do dokiŋ se taaddesɪn taa adɛn tedn saada (koŋ 11–12). Saadn kɛn naan taadden ese ɓo kɛn ɛdden kaay kaama maakɪ nakge tun ɔn kɛn aan dodɛ ki ute nakɪ naam kɛn ɓorse aan dodɛ ki se kici.

**Raa taadjeki ute taar Gooniŋa*

1 Do dokiŋ se, Raa lee taadɔ ɓugjege tu ute taar jee taad taar teeco taar Raa ki se mɛt dena ɔ ute doobm jeege dena.

2 ɣaj ɓorse se maakɪ ɓiige tun kaam mɔɔtn ara se, naan taadjekiga ute doobm Gooniŋa ɔ Gooniŋ se ɓo, naan bɛɛr ɔndiŋo ɔ ɛdɪŋga nakge paac kaam jɪna. ɔ ute doobm Gooniŋ se ɓo naan aalo nakgen ɓaa se paac kici.

3 Goon ese se ɓo kɛn taad *nookɪ Raa kɛn wɔɔr ɣoŋn kelenj ɔ naan se tec Raa mala mala. Ute taar naan kɛn ɔk tɔɔɔ se ɓo, nakgen ɓaa se paac naan tedde utu tiŋg ɣoŋn ki. Kɛn naan jaay tug *kusɪn jikilimge aas sum se, naan ook ɓaa iŋg maakɪ raa ki do ji daam Raa Sidburku ki.

*Isa se naan magal cir *kɔdn Raage*

4 Gooniŋ se, Raa ɔndɪŋga raan do kɔdn Raage tu ɔ bin ɓo ro kɛn Raa ɛdɪn se, cir ɣɛn kɔdn Raage.

5 Taa ɓii kalanj tap ɓo Raa taad te kɔdn kɛn gam eyo, kɛn an deekɪ ɔ:

Naai se, 'Goomuma,

*jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac maam ɓo m'Bubi.**

Ter daala kɔdn Raa kɛn gam tap ɓo Raa taadɪn te eyo, kɛn an deekɪ ɔ:

Maam se m'tedn Bubi ɔ naai le am 'tedn goonuma.†

6 Num ter daala, kaad kɛn naan ɔlo Goon paragin‡ do duni ki se, naan deek ɔ:

ɔn kɔdumge paac kɛrɛɣɪ naaniŋ ki.§

7 ɣɛn kɔdɪŋge se Raa taad ɔ:

Naade se jee tedn naabumge,

*naade se tec aan ɣoo kuulu ɔ aan ɣoo rɔŋn poodo.**

8 Num ɣɛn Gooniŋ ki se, Raa taadɪn ɔ:

Gaar naai Raa se tiŋg ɣɛn daayum,

ɔ jeege se le, naai tɔddɛ ute doobm daan ki.

9 *Naai le 'je nakɪ ute doobiŋa*

*ɔ nakɪ *kusɪn se naai ɔd undiŋ naatn.*

Taa naan se ɓo Bubi Raa, naan ɔyiga uubu doi ki ɣɛn maak-raapo kɛn taad ɔ

naai se gaarge ɔ maakɪ parige tu se naai ɓo magal cirde.†

10 Ter Raa deekiŋ daala ɔ:

Kɛse ɓo naai, Mɛlje, do kupm mɛt ki se naai aalo do naanɪ

ɔ maakɪ raa le naai tedɪŋo te jii.

* 1:5 Aak KKR 2.7. † 1:5 Aak 2Sam 7.14 ɔ 1Krk 17.13. ‡ 1:6 Isa se naan goon paragin kalanj lak, ɣooŋɪn ɣoŋn. § 1:6 Aak Dt 32.43 ɔ KKR 97.7. * 1:7 Aak KKR 104.4. † 1:9 Aak KKR 45.7-8.

11 *Nakgen se paac utu 'tuju, gan naai se ting gen daayum.*

Deere, maakn raa ute do naanja se utu 'kooy koono aan gɔɔ kala.

12 *Ɔɔ naai utu aden tudn aan gɔɔ kala*

ɔɔ utu aden pɛlɛkn aan gɔɔ kɛn k'lee k'pɛlɛkn kalge se.

Num naai le 'tɛrl roi eyo ɔɔ daayum daayum naai inj gɔti ki.‡

13 *Ɔɔ taa ɓii kalaŋ tap ɓo Raa taad te kɔdɪŋ kɛn gam eyo, kɛn aŋ deekŋ ɔɔ:*

'Baado inj do ji daamum ki,

bini jee taamooyige se maam m'aden 'tɛdn naai ɓo king dode ki.§

14 *Kɔdn Raage se tap ɓo naade nanŋe? Naade se jee kaan naabm Raagen paacŋ j'ɔŋ j'aakden eyo, ɔɔ Raa ɔldeno se taa nooŋŋ jeeŋen kɛn Raa utu aden kaaja.*

2

*J'ɔntɛn kuum kaalki taar *Raa se naanŋ ki*

1 *Taa naan se ɓo, taargen naajege k'booyiŋkiro se, j'ɔkiŋki ɔɔŋ cir daala, ey num sɔm j'aki kiŋŋ doob ki.*

2 *K'jeelki taar kɛn *kɔdn Raage taado do dɔkiŋ *Musa ki se, ɔk tɔɔgɔ do jeege tu paac ɔɔ jeeŋen jaay baate kuuno taar se lɔ baate king do ki se, jee bin se do *kusiŋ kɛn naade tɛd se, Raa dabardenoga ute doobiŋa.*

3 *Anum naajege se, k'booyiŋkiga taar naan kɛn aajjeki ɔɔ taar naan se le cir gen kɔdn Raagen taado Musa ki se. Bin num kɛn taar se jaay naajege k'j'uum j'aalɪŋkiga naanŋ ki num, naajege kic j'aki kɔŋ kaan kɔtn dubar kɛn se eyo. Mɛtn taar kaajjege se, Mɛljege Isa ɓo uuno mɛtiŋ taado deete ɔɔ jee kɛn booyo taariŋ naan taado se ɓo, taadjeki ɔɔ taaringe se, taargen mɛt ki.*

4 *Ɔɔ Raa mala taadga tal ɔɔ taar ara se taar mɛt ki ute doobm nakŋ kaakŋ jeele ɔɔ ute nakgen naan tɛdiŋ deel doa, ɔɔ ute napar nakŋ-kɔɔɓgen naan tɛda ɔɔ bin ɓo nanja nanja kic Raa ɛdiŋga *Nirl Salal aan gɔɔ kɛn naan maakiŋ jen ro ki.*

Isa se naan Debm Kaajjege

5 *Anum duni kɛn utu ade ɓaa jaay kɛn naaje k'taادن metiŋ ɓorse se, 'kɔŋ tɛdn kaam ji *kɔdn Raage eyo.*

6 *Num maakŋ Kitap ki se, nam kalaŋ taadga tal ɔɔ:*

Debkilimi se tap ɓo naan nanja kaca jaay ɓo kɛn naai Raa saapm doŋ ki,

goon debkilimi se tap ɓo aas dɪ jaay ɓo naai aakiŋ doŋ ki se?

7 *Kaadn kɛn naai 'tɛd debkilimi ɔɔpo baata aas te kɔdn Raa ey se, cɔkɔ sum.*

*Ter naai ɓo *nookiŋa ɔɔ 'magaliŋ aan gɔɔ gaarge.*

8 *Nakgen paacŋ naai aaldeno se naai ɔŋiŋsiŋga kaam jiŋa.**

Kɛn Raa jaay ɛdiŋga nakge paac kaam jiŋ se, ne dɪm jaay Raa ɛdiŋ te kaam jiŋ ey se, gɔto. Naɓo ɓorse nakge se paac naajege j'aakiŋki ute kaamjege se aan gɔɔ tɛd te kaam jiŋ ey ɓorto.

9 *Gan naajege j'aakki Isa se, kaad kɛn Raa tɛdiŋo jaay naan ɔŋ roŋ ɔɔ baata aas te kɔdn Raage ey se, cɔkɔ sum. Taa naan dabaro ɔŋ roŋ ooy se, ɓorse se, Raa nookiŋga ɔɔ magaliŋga aan gɔɔ gaarge. Bin ɓo ute bɛɛ Raa se, naan ooyo taa jikilimge paac.*

10 *Raa se aalo nakge paac ɔɔ ɓɔɔɓde tiŋ gɔtde ki. Bin ɓo Raa je ano ɓaa ute gɛniŋge dena taa 'kɛnd maakŋ nookiŋ ki. Taa dubar Isa ɔŋo se ɓo, Raa tɛdiŋ naan tɛd aas naabiŋ ute doobiŋa. Isa se naan ɓo debm tɔɔd ɔlde gɔtn kaaj ki.*

11 *Taa Isan kɛn debm tugŋ *kusiŋ jeege ute jee kɛn naan tugde kusiŋdege se, naade paac Bubde Raa kalaŋ ese sum. Taa naan se ɓo kɛn Isa danŋde ɔɔ naade k'gɛnaaŋge se kic ɓo, ɔkɔŋ tɔoliŋ eyo.*

12 *Taa naan se ɓo Isa deek Raa ki ɔɔ:*

Maam se m'utu m'taادن taa naai gɛnaamge tu;

ɔɔ gɔtn kɛn jeeige jaay tusnga se, maam m'ai tɔɔm daande ki.‡

13 *Tɛr Isa taad daala ɔɔ:*

Maam se m'utu m'kɔnd maakum doi ki.‡

Tɛr naan taad daala ɔɔ:

Maam m'utu ara ute gaangen kɛn naai Raa ɛdumo se.§

14 *Bin ɓo aan gɔɔ gaan jikilimge paac ɔk daa roa ute mooso se, naan kic ɓo ɔk daa roa ute mooso tɛde naade se kici. Bin ɓo ute kooy Isa se, Iblisn, debm tɔkŋ mind jeege, naan ɓo debm kɛn ɓaano ute yo do jeege tu se, tɔɔŋŋ naan ɔk se, Isa nanjinsiŋga tak.*

15 *Bin ɓo jeeŋen tiŋŋ aan gɔɔ bulge taa naade beer yo ki se, naan aden kɔŋ kɔɔdn dode.*

‡ 1:12 Aak KKR 102.26-28. § 1:13 Aak KKR 110.1. * 2:8 Aak KKR 8.5-7. † 2:12 Aak KKR 22.23. ‡ 2:13 Aak Eza 8.17. § 2:13 Aak Eza 8.18.

¹⁶ Deere k'jeelki, naan̄ baado gen noogŋ kōdn Raage eyo, num naan̄ baado se gen noogŋ metjil *Abraamge.

¹⁷ Taa dī naan̄ ted̄ ron̄ debkilimi tec naajege genaange mala mala, bin̄ 6o naan̄ ted̄ *magal debm̄ ted̄n̄ serke Raa ki debm̄ beε̄ ɔ̄ tuj ɔ̄rmin̄ eyo gen̄ ted̄n̄ naabm̄ Raa. Taa naan̄ se 6o naan̄ eɔ̄ ron̄ *serke gen̄ tɔ̄l kusiŋ jeege.

¹⁸ Deere, Isa se naan̄ dabaroga ɔ̄ ɔ̄ŋoga nakŋ naama; taa naan̄ se 6o naan̄ aŋ kaasa gen̄ naakŋ jeegen nakŋ naama aan̄ dode ki.

3

*Isa se naan̄ cir *Musa*

¹ Genaaamge, *Raa dan̄seno taa aki ted̄n̄ jee naange. Taa naan̄ se 6o ɔ̄ndki saapse do Isa ki, naan̄ 6o debm̄ kaan̄ naabm̄ Raa ɔ̄ debm̄ ted̄n̄ serkŋ magal gen̄ Raa. Naan̄ 6o ɔ̄kŋeki taasa ute Raa ɔ̄ do nakge tun̄ se 6o, naajege k'j'aalki maakjege do ki ɔ̄ k'taadki naan̄ jeege tu.

² ɔ̄ Isa se Raa beε̄ ɔ̄ndiŋ gen̄ ted̄n̄ naabiŋa ɔ̄ maakŋ naabiŋ ki se naan̄ tuj te ɔ̄rmin̄ eyo, aan̄ gɔ̄ Musa ken̄ ted̄o naaba maakŋ *Bee Raa ki paac jaay tuj te ɔ̄rmin̄ ey se*.

³ Keε̄ doobiŋa ken̄ Isa jaay *nookiŋ eem cir gen̄ Musa se tec aan̄ gɔ̄ debm̄ kɔ̄bm̄ beε̄ ken̄ k'nookiŋ cir beε̄ ken̄ naan̄ ɔ̄bo.

⁴ K'jeelki, 6ee tak 6o ɔ̄k mel̄ kɔ̄biŋ kɔ̄biŋa, num mel̄ kɔ̄bm̄ nakgen̄ 6aa se paac se, naan̄ Raa.

⁵ Maakŋ Bee Raa ki paac se, Musa ted̄oga naaba tuj te ɔ̄rmin̄ eyo ɔ̄ naan̄ ted̄o naabiŋ se aan̄ gɔ̄ debm̄ ted̄n̄ naaba gen̄ taadn̄ jeege tu nakŋ ken̄ Raa utu aden̄ taadn̄ metiŋ naan̄ ki.

⁶ Num gan̄ *al-Masi se, naan̄ Goono, Goon ken̄ tuj te ɔ̄rmin̄ eyo ɔ̄ Bee Raa paac se Raa ɔ̄niŋsinga kaam̄ jiŋa. ɔ̄ naajege se 6o aan̄ gɔ̄ k'beε̄ naaŋa ken̄ naajege jaay k'beε̄erki eyo ɔ̄ j'ɔ̄ndki dojege doŋ ki ute maak-raapo se.

Raa 'ked̄n̄ gɔ̄tn̄ tɔ̄l maaka jeenge tu

⁷ Booyki taar ken̄ *Nirl Salal taad̄ maakŋ Kitap ki ɔ̄:

Jaaki jaay ken̄ 'booykiga mind Raa num,

ɔ̄nten̄ 'ted̄ki do mɔ̄ŋɔ̄

aan̄ gɔ̄ ken̄ do dakiŋ bugsege baate tooko taariŋ se

ɔ̄ naan̄ ken̄ se, naade naamiŋoga do kɔ̄d-6aar ki.

⁹ Ter Raa taad̄ ɔ̄:

Ute nakgen̄ beε̄ maam m'ted̄o 6aara si-ɔ̄ɔ̄ se kic 6o,

bugsege naamumo ɔ̄ naade je am 'kaakŋ metuma.

¹⁰ Taa naan̄ se 6o maam maakum taarum do jeege tun̄ ese

ɔ̄ maam m'taad̄ ute maakum m'ɔ̄: Jee se le daayum lee terlum naaga

ɔ̄ nakŋ maam ted̄ se le, naade booy ɔ̄k eyo.

¹¹ Ken̄ maakum taarum se, maam m'naam taarum m'ɔ̄:

Jee se 'kɔ̄ŋ ken̄d̄ gɔ̄t ken̄ maam m'daapiŋ gen̄ tɔ̄l maaka se eyo.†

¹² Genaaamge, ɔ̄ndki kɔ̄ndɔ̄ nam ɔ̄nte kɔ̄ŋ maakiŋ 'ted̄n̄ aak kusu ken̄ aŋ kɔ̄liŋ naan̄ 'tookŋ kaal maakiŋ do Raa ki eyo ɔ̄ terl̄ naaga Raa ken̄ zeε̄ se.

¹³ Gan̄ kaad̄ ken̄ naase utu 'tingki tinḡ maakŋ kaad̄ ken̄ Raa dan̄iŋ jaaki se, 6ii-raa eɔ̄ki kaay kaama naapge tu, ɔ̄nten̄ kaan̄ki rose dala ute *kusiŋa ɔ̄ ɔ̄nten̄ 'ted̄ki do mɔ̄ŋɔ̄.

¹⁴ Anum ken̄ naajege jaay kaal maakjegen do kupm̄ met̄ ki se jaay j'ɔ̄kiŋki tɔ̄ɔ̄ bini do taar tɔ̄liŋ ki se ute naan̄ se, naajege j'aki ted̄n̄ naaba kalan̄ ute *al-Masi.

¹⁵ Bin̄ 6o Kitap taad̄ ɔ̄:

Jaaki jaay ken̄ 'booykiga mind Raa num,

ɔ̄nten̄ 'ted̄ki do mɔ̄ŋɔ̄

aan̄ gɔ̄ ken̄ do dakiŋ bugsege baate tooko taariŋ se

ɔ̄ naan̄ ken̄ se, naade naamiŋo do kɔ̄d-6aar ki.‡

¹⁶ Anum jeegen booyo taar Raa jaay baate tooko ɔ̄ terlo naaga Raa ki se, tap 6o nan̄ge? K'jeelki jeegen se 6o ken̄ jeegen paacŋ *Musa ɔ̄ddeno maakŋ taa naan̄ Masar ki.

¹⁷ Maakŋ 6aarge tun̄ si-ɔ̄ɔ̄ se tap 6o, Raa maakiŋ taariŋ do nan̄ge tu? K'jeelki, Raa se maakiŋ taariŋ do jeege tun̄ ted̄o kusiŋ jaay ooyo do kɔ̄d-6aar ki se§.

¹⁸ ɔ̄ jeegen ken̄ Raa naam taariŋ rode ki ɔ̄: naade se kɔ̄ŋ ken̄d̄ gɔ̄t ken̄ maam m'daapiŋ gen̄ tɔ̄l maak ki ey se, tap 6o nan̄ge? Naade se 6o jee ken̄ baate tooko taar Raa ɔ̄ terliŋo naaga se.

¹⁹ Bin̄ 6o k'jeelki, naade se jaay ɔ̄ŋ end te gɔ̄t ken̄ Raa daapiŋ gen̄ tɔ̄l maak ey se, taa naade se baate tooko kaal maakde doŋ ki.

* 3:2 Aak Nmb 12.7. † 3:11 Aak KKR 95.7-11. ‡ 3:15 Aak bersege 7, 8. § 3:17 Aak Nmb 14.29, 32.

4

1 Do dokiñ se, *Raa taad jeege tu ðo utu afe keđn goťn ken naań daapińga daap gen jamaka se ðo barse kic goťn se utu booy jeege. Bin num ðndki kãndã nam ðńten teđn *kusińa jaay koń roń 'kãppm kaam mãoťn jaay 'kõj kẽnd goť ken ese ey se.

2 Naajege kic 6o k'booykiga Labar Jiga aan gođ jeegeń tĩngo do kađ-6aar ki. Naade se booyga taar se, na6o taar se teđ te đĩm maakde ki eyo, taa naade baate tooko kaal maakde do taar ken ese se.

3 Na6o naajegen j'aalkiga maakjege do labar ken jiga se, j'aki koń kẽnd goť ken Raa daapińga daap gen tãol maaka se. Ey num jee ken baate kaalo maakde se, Raa taad ðo:

Ken maakum taarum se maam m'naam taarum m'ðo:

*jee se koń kẽnd goť ken maam m'daapiń gen tãol maaka se eyo.**

Ke6e 6o taar ken Raa taado kaad ken naań aalo do naarja ðo narjo naabiń se, ey num bii gen jamaka se utu tap.

4 Bin num gen bii k-cilige tu se maakń Kitap ki se goť kaam kalań nam taadga taad ðo: Bii mece se Raa teđ narj naabiń paac ðo: *Bii k-cilige tu se, naań jamakń ro ki.†*

5 Jo daala goťn ese se kic taad ðo: *Jee se koń kẽnd goť ken maam m'daapiń gen tãol maaka se eyo.‡*

6 Bin 6o Raa se uunoga doa gen jee meťinge se ðk doobo gen kẽnd goť ken naań daapińga daap gen jamaka se. Num gań jee ken booyo Labar Jiga deet deetń jaay baate tookń taar Raa se, naade se 'koń kẽnd goť ken ese se eyo.

7 Taa naań se 6o Raa ðndga bii kuuy ken naań dańiń *jaaki*. Ken Raa ðnd bii ese se, gaan *Israelge se terlga terl naaga Raa ki daaniń dokga jaay naań taadđeno maakń Kitap ki ute taar Gaar *Daud ðo:

Jaaki jaay ken 'booykiga mindiń num, ðńten 'teđki do-mõgõ§.

8 Josue jaay ðloga gaan Israelge taa naań ken naade saap ðo goťn jamak ken mala mala num, deere bin se, Raa koń taadń taa bii gen jamakń ken kuuy ey sum.

9 Bin 6o aan gođ Raa narj naabińa ðo jamakń bii k-cilige tu se, jee Raage kic Raa utu ađen keđn goťn jamaka bin kici.

10 Taa debm jaay endga goť ken Raa daapiń gen jamaka se, naań se narja naabińa ðo jamakń aan gođ Raa ken narj naabiń jaay jamakń ro ki se kici.

11 Bin se j'aayki kaamjege gen kẽnd maakń goť ken Raa daapińga daap gen jamaka se; j'õndki kãndã maakjege tu se, nam ðńte naań taara aan gođ gen gaan Israelge som ań kolĩń 'kooçń jaay 'tookń taar gen Raa ey se.

12 Taa taar Raa se naań ińg zere ðo ðk tãogń ken ðs maakń jeege. Jo naań se aat cir gođđ-jele ken taaringen di paac taat ranań ranań se. Naań end maakń nakge tun maakń ro debkilim ki se paac, naań end bini õj ceńge, saapa ðo koa. Nakń maakń saapijege tu ute kengen naaje k'jeki se, naań 6o jeel narjń tak ðo lee taadje ki meťiń naajege tu.

13 Nakge paac se Raa 6o aaldeno ðo debm jaay Raa õj aakiń ey se, goťo. Naan Raa ki se nakj ko k'kõyiń tap 6o goťo; nakge paac tood tal. Jo naan Raa ki se 6o, narja narja kic 6o '6aa taadń meťn taariń taarińa.

*Isa se *magal debm teđn serke Raa ki*

14 Taa naajege se j'õkki debm teđn serkń ken magal cir jee teđn serkgen 6aa se paac. Naań se ook 6aaga maakń raa ki ceesn Raa ki. Naań se Isa, Goon Raa. Taa naań se 6o kaal maakjegen do Isa ki jaay k'lee k'taadki meťiń jeege tu se, j'õkińki tãogõ.

15 Deere, naajege se j'õkki debm teđn serkń magal ken aas kaakń taa-daayjege. Naań se õjoga napar nakj naamge paac aan gođ naajege, na6o naań se õj teđ te *kusiń eyo.

16 Bin num j'õńten 'beerki, k'6aaki goťn kaag do Raa ken debm ajeki keeńj dojege tu ðo ajeki teđn bee kaad ken naaje k'jeki naań aajjeki noogo.

5

1 *Magal debm teđn serke Raa ki tak 6o k'beer k'j'õđiń maakń jikilimge tu gen teđn naabm *Raa taa tãnd daapm jeege naaniń ki. Naań Raa ðndiń se taa ań keđn nakge *serke ðo koń mooso taa *kusiń jeege.

2 Magal debm teđn serke Raa ki se, naań kic 6o ðk tãog eyo aan gođ jikilimgen 6aa se paac, taa di jeegeń jeel ðk meťn doobm Raa eyo ðo teđn nakgen meť ki ey se, naań ađen keeńj dođe ki.

3 Aan gođ naań kic ðk tãog ey se, naań 'keđn serke Raa ki taa kusiń jeege sum eyo, num taa kusiń naań malĩń kici.

* 4:3 Aak KKR 95.11. † 4:4 Aak Jen 2.2. ‡ 4:5 Aak KKR 95.11. § 4:7 Aak Keem Kaa Raa 95.7-8.

4 Naan se kalin ki sum bo 'kon kuun ron raan gen tedn magal debm tedn serke Raa ki se eyo, num magal debm tedn serke Raa ki se, Raa mala bo beer dodiina aan goo ken naan beer doo do *Aarun do dakin se.

5 Bin bo *al-Masi kic naan mala bo uun ron raan gen tedn magal debm tedn serke Raa ki eyo. Num naan se Raa bo beer dodiino do deekin do:
Naai se Goonuma,

jaaki maam m'taadn naan jeege tu paac, maam bo m'Bubi.*

6 Jo got kuuy maakn Kitap ki kic Raa taadga taad do:
Naai se debm tedn serke Raa ki gen yemiina aan goo Melkisedek.†

7 Ken Isa ingo do naan ki se, naan tond meta, eem nao do tooyo ute kaa-maane metn Raa ki naan ken je num an kon kaajn maakn yo ki. Jo Raa se booyinga keemiina taa naan se debm took uun taarina.

8 Isa se naan bo Goon Raa. Ute naan se kic bo naan aakoga dubar do ute doobm se bo naan deel rona gen tookn kuun taar bubina.

9 Jo Raa tedino naan ted aasoga naabin paac ute doobina do naan tedga debm *kaajn gen daayum gen jeegeen paacn took uunga taarina.

10 Anum Raa se taadga tal do naan se magal debm tedn serke Raa ki aan goo Melkisedek.

Kaal maakse se akinki tooo

11 Do taarge tun se, naaje j'ok taarge dena gen taada, nafo ken j'asen taadn metin se tedjen doo, taa naase se 'tedkiga jeegeen 'booy okki taara yokod eyo.

12 Ey num do dakin tap bo naase k'dooyesenoga dooy nakgen se do beeki num, naase kic aki tedn jee dooy jeege, nafo maam m'aakse naase se 'jeki j'asen dooy ute nakgen ken k'lee k'dooy jeegeen ken utu aal kaal maakde do Raa ki. Anum borse kic bo, maam m'aaksen naase se 'jeki bo j'asen kedin sia, ey num kosgen deer se, naase on aasiniki eyo.

13 K'jeelki, debm utu aay kaay si se naan goon k'taace; debm bin se 'kon beer kuun nakn ute doobin eyo.

14 Num gan kosn deer se gen jee magala. Jo naade se jeel ok nakn jiga do nakn ken *kusina, taa nakgen se naade lee tedin teta.

6

1 Bin bo metn taar *al-Masi ken k'dooy jeegeen utu aal kaal maakde don ki se, j'oninki king gotin ki aan goo ken do kuun met ki, num naajege se, k'baaki ute naanjege taa j'aki tedn jee magala. J'onten terl do nakge tun do kuun met ki se aan goo: ken gen terl naaga do nakge tun ajenki kal yo ki do j'aalki maakjege do *Raa ki;

2 j'onte kingki do dooy gen napar tugn daapm ro naan Raa ki do gen tond ji do jeege tu taa Raa aden tedn bee; j'onten kingki do taar ken Raa taad do jeegeen ooyga kooy se utu duru daan yoge tu do taar ken Raa utu konn boora kaam moon gen sorokina do jeege tu.

3 J'onten kingki gotn ese sum, num k'baaki ute naanjege aan goo ken Raa maakn jen ro ki.
4-6 K'jeelki, jeegeen terlga terl naaga Raa ki do endga maakn *kusin ki se, ey num naade se aakoga gotn woor ken iino gotn Raa ki, onga nakn nijim ken Raa ed jeege tu, onga *Nirl Salal ute jee Raage kici, naade naam okga taar Raa se nijimi, naade jeelga king kiji ute al-Masi se ok tooo borse do naan ki do ute naan se kic bo, ken naade jaay terlga naaga Raa ki se, doobm je kon kuuy jaay naade ade terl maakde do j'andeno terl gotn al-Masi ki daal se, goto. Taa jee se, aan goo naade malinge bo tup tooo Goon Raa se ro kaag ki daala do naade terl onginga maakn sokon ki naan jeege tu.

7 Aakki maakn-gotn jaay maane booy daayum maak ki se ken nakn kosin maak ki jaay ooyga jiga mel maakn got ki se, gotn se, Raa tedin beeta.

8 Num ken maakn-gotn se jaay iin muge ute korondge sum num, maakn-gotn ese se ooj te dim ey se, gotn se Raa an naama do j'an toocn naatn gen sorokina.

9 Jee maak-jemge, ken naaje k'taad bin kic bo naaje se k'jeele naase se utu ingki do doob ken jiga ken asen kaaja.

10 Taa Raa se naan debm ted nakge ute doobina do naan kon dirig eyo naabm ken naase 'tedinkiro ute maak-jea taa naana genaasege tu do borse kic naase utu 'lee 'tedinki ted se.

11 Anum naaje se k'je maakse ki se nana nana kic bo nakgen naan 'ted borse se onte konina, num aay kaamin on don do nakn ken naajege j'ondeki dojege do ki ken utu kaan ute doobina bini kaan do taar tooo ki.

12 Onte 'kooki, aayki kaamse, uunki doobm jee ken aal maakde do Isa ki do aay kaamde do ki do ute nakgen se bo naade utu 'kon nakn bee ken Raa taad do utu 'kedin jeege tu se.

Nakn ken Raa taad do kedin jeege tu se deere utu 'kaana

* 5:5 Aak KKR 2.7. † 5:6 Aak KKR 110.4 do *Ebrege kon 7 kici gen Melkisedek.

13 Naase l'jeelki do dokiñ se, Raa taadoga taad ðo utu keđn naka bugjege tu *Abraam ki. Kaad ken naan taadiñ taar se, naan naam taariñ ute roñ mala taa nam jaay magal cirin naan Raa se, goto*.

14 Naan taadiñ tal ðo: *Deere, maam se m'ai teđn beε dena, ðo m'ai dir'l metjili 'teđn den aak eyo.*†
15 Taar ken Raa taad Abraam ki se, Abraam aay kaamin booyinga dena ðo aal maakin paac do ki ðo ute naan se, Raa baado eđiñ nakñ ken naan taadiño ðo an keđ se.

16 Ken jikilimge jaay 6aa 6aa naam taarde se, naade naam ute ro debm ken magal cirde; bin 6o taarde se naade tooliñ ute naam ken naade naam taarde se.

17 Bin 6o jee ken Raa taadoga taad ðo utu aden keđ naka se, naan taaddesiñ tal cir daala ðo naan se 'koy terl taariñ kuuy eyo. Taa naan se 6o do taar ken ese se, naan naam taariñ do ki.

18 Ute nakgen ken naan taad ðo utu aden keđa ðo ute naam taariñ ken naan naam se, k'jeelki ute nakgen di ese se, Raa se 'koy teđn taar-koođ eyo. Bin 6o naajegen ken j'oykiga gotn koomo gotiñ ki se, taaringen di se 6o ken edjekiga kaay kaam meε, ken ajeki kol j'aki kond dojege tak do nakge tun ken naan taadjeki ðo utu ajeki keđ se.

19 Aan gođ maal ken toogoo ken lee gak daar markaba se, kond do naajege kic 6o teđ kingjege se toog gan tec bin kici. Jo kond do ese se end bini deel kal deer ken k'gaan gotn *Bee Raa ken *salal‡ ðo naan se 6aa bini aan gotn Raa ki mala.

20 Gotn ese se 6o Isa endo naanjege tu ðo naan endo se taa naajege kici. Jo naan teđ naan ese se, taa naan 'tedga *magal debm teđn serke Raa ki gen daayum aan gođ Melkisedek.

7

*Melkisedek se naan gaarge ðo *debm teđn serke Raa ki*

1 Melkisedek se naan 6o ingo gaar gen geger Salem ki ðo debm teđn serke gen *Raa Taaro. Kaad ken *Abraam iino got ken naan teđo booro ute gaaringe jaay baado 6aa se, Melkisedek 6o dođđina ðo dođiñ booro.

2 Abraam nakgen jigan naan toso gotn boor ki paac se, naan nigin goto kaam sik ðo ken kaam kalan se, naan uun eđiñ Melkisedek ki*. Nakñ ken maam m'je taadn deet se: Ro Melkisedek se je deekñ ðo: Gaar ken teđ naka ute doobiña. Jo ter naan se Gaar gen geger Salem‡, keεe je deekñ ðo: Gaar ken eđ lapia jeege tu.

3 Jo Melkisedek se, Kitap taad te taa bubin eyo, taa kon eyo, taa metjilin ken naan teecno ro ki eyo, ðo taa koojin eyo ðo taa kooyin eyo. Anum naan se tec Goon Raa ðo naan se debm teđn serke Raa ki gen daayum.

4 K'saapki tu do Melkisedek ki, naan se magal aak eyo bini Abraam ken metjil gaan *Israelge baago do naan ki se kic 6o, nakgen jigan naan toso gotn boor ki se, naan nigin goto kaam sik ðo ken kaam kalan se, eđiñ naan ki.

5 Maakñ *Ko Taar ken Raa eđo Musa ki se, maakñ metjil gaan Lebige tu se, jee metinge se jee teđn serke Raa ki ðo gaan Israelgen kuuy se maakñ nakdege tun paac se, naade nigin kaam sik ðo ken kaam kalan se edden naade ki. K'jeelki, naade se kic gena naapge ðo naade se paac teeco metjil Abraam ki.

6 Anum Melkisedek se naan teeco metjil gaan Lebige tu eyo, na6o Abraam nig nakinge kaam sik ðo ken kaam kalan se, eđiñ naan ki. Jo ter naan dođiñ booro Abraam ken Raa taadiinga taad ðo utu an keđn nakge se.

7 Deere k'jeelki, debm magal 6o dođ booro deb ken baata.

8 Gen metjil gaan Lebigen ken k'lee k'nig nakge kaam sik jaay ken kaam kalan k'lee k'jedden se, naade se jikilimgen lee ooyo aan gođ jee 6aa se paac; Melkisedek kic onga beđiña aan gođ naade se, na6o Kitap taad ðo naan se utu ing zeeε.

9 Lebi ute doobm metjil naan se, 6orse kic gaan Israelge lee nig nakdege goto kaam sik ðo ken kaam kalan se, naade utu lee edden. Bin num j'aki taad j'ooki di: Lebi mala kic ute metjilin se, ute doobm bugde Abraam se, nakdegen k'nigin goto kaam sik se, ken kaam kalan se naade eđoga Melkisedek ki.

10 Deere, kaad ken se Lebi j'oojin te ey 6orto, num naan ken se, naan utu durn bugin Abraam ki kaad ken Melkisedek baado dođd ute bugin Abraam se.

Isa se naan debm teđn serke Raa ki aan gođ Melkisedek

11 Maakñ *Ko Taar Raa ken Musa eđo gaan *Israelge tu se, k'jeelki gaan Lebige 6o ken Raa beer toodden gen teđn *serke Raa ki. Ken naabde se jaay tedga ute doobiñ num, gen di jaay Raa beer 'koođn debm teđn serke kuuy aan gođ Melkisedek se? Ken doobiñ ki num k'beer koođn metjil *Aarun ki sum ey la?

* 6:13 Aak Jen 22.16. † 6:14 Aak Jen 22.17. ‡ 6:19 Aak Mt 27.51. * 7:2 Aak Jen 14.17-20. † 7:2 Ro Salem se je deekñ ðo: lapia.

12 Ɔo kɛn jee tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki jaay k'pɛlɛkɛdɛngaa ute taa bɛe kuuy se num, bin se Ko Taar kɛn ɔl k'tɔnddɛ naadɛ se kic ɓo j'aŋ pɛlɛkɪj kuuy tak.

13 Taar se taad ute Mɛljɛge Isa ɔ naan se teeco taa bɛe ken kuuy. Ɔo taa bɛe naadɛ se nam tap ɓo bii kalaŋ tɛd te naabm gɛn tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki eyo.

14 Anum k'jɛelki, Mɛljɛge Isa se teeco taa bɛe Juda ki. Kaad kɛn *Musa jaay taadɔ taa *jee tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki se, taa bɛe jɛɛgen esɛ se, naan taadɔ te taa naadɛ eyo.

15 Daala, taar ken k'taadkiro do ki se, ɓɔrse toodga tal. Debm tɛdɪn sɛrkɪj kuuy se, aanga ɔ naan se aan gɔɔ Mɛlkisɛdɛk.

16 Kɛn ɔl jaay naan tɛd *debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki se taa gɛn mɛtjilɪn do naan ki eyo, num taa naan se ɔk tɔɔgɔ gɛn tɪŋ gɛn daayum.

17 Taa naan se ɓo Kitap taad ɔɔ:

Naai se debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki gɛn daayum aan gɔɔ gɛn Mɛlkisɛdɛk.‡

18 Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki se ɔk tɔɔg ey jaay k'pɛlɛkɪn ute ken kuuy se, taa naan se ɔŋ noog te jɛɛge dɛn eyo.

19 Taa Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki se ɔŋ tɛd te dɪm aak bɛɛ naan Raa ki eyo. Num gaŋ kɔnd ken naaje j'ɔndki dojege ɓɔrse se bɛɛ cir paac paac ɔ ute kɔnd do se ɓo kɛn tɛdʒeki naajege k'gɔɔrki ute Raa se.

20 Tɛr do ki daala, ken Isa jaay Raa ɔndɪn magal debm tɛdɪn sɛrkɛ se, Raa naamga naam taariŋ jaayo. Gaŋ gɛn jee tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki ken kuuy se, Raa ɔŋ naam te taariŋ eyo.

21 Anum Isa se ken Raa jaay ɔndɪn debm tɛdɪn sɛrkɛ se, naan naam taariŋ ɔɔ:

Maam Raa Mɛlɛ se, m'naamga naam taaruma

ɔɔ taarum se m'aŋ kɔŋ tɛrl kuuy eyo, m'ɔɔ:

Naai se 'tɛdga debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki gɛn daayum.‡

22 Taa naan se ɓo ute Isa se kic ɓo, naajege k'jɛelki *dɔɔkɪ ken Raa dɔɔk ute naajege se jiga cir paac paac.

23 Tɛr daala, jee tɛdɪn sɛrkɛ se k'tɔlga dɛna, naɓo yo se ɔŋ ɔndɛ te gɛn tɛdɪn naabɛdɛ se gɛn daayum eyo.

24 Num gaŋ Isa se, naan tɪŋ gɛn daayum ɔ naabiŋ ken naan lee tɛd se kic lɛ tɪŋ gɛn daayum.

25 Taa naan se ɓo jee ken ɓaado naan Raa ki ute doobm naan se, Isa ɔk tɔɔgɔ ken adɛn kaajŋ gɛn sɔrɔkiŋa, taa naan se daayum tɪŋ zɛɛɛ gɛn tɔnd mɛtɪn Raa taa naadɛ.

26 Isa se naan ɓo *magal debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki ken dɔɔdʒeki naajege tu. Naan se debm *salal, ɔk tuj eyo ɔɔ ɔk *kusiŋ eyo. Anum ne dɪm jaay aŋ tum ute jee kusiŋge tap ɓo gɔtɔ ɔ naan se Raa uun ɓaansiŋa raan ɔndɪŋa do nakge tu paac.

27 Ɔo naan se aan gɔɔ magal tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki ken do dɔkiŋ se eyo. Naadɛ se lee tɛd sɛrkɛ taa kusiŋ naadɛ malɪŋge jaay ɓo tɛd sɛrkɛ taa kusiŋ gɛn jɛɛge se. Gaŋ Isa se naan mala ɛd ron sɛrkɛ jɛ-kalaŋ sum ɔɔ gɛn sɔrɔkiŋa.

28 Magalgen jee tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki ken Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki tɔnddɛ se, naadɛ se jikilimge sum ɔɔ naadɛ se ɔk tuju naan Raa ki. Anum taar ken Raa jaay naam taariŋ se ɓaado ɛnd gɔɔ Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki ɔ taar se ɓo kɛn tɛd Isa tɛd magal debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki gɛn daayum. Gooniŋ se ɓo tɛd nakge paac aasiŋ ute doobiŋa.

8

*Isa se naan ɓo *magal debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki gɛn naajege*

1 'Booyki! *Ko Taar ken naaje k'taadsɛn mɛtɪn se, kɛse ɓo napar magal debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki ken naajege k'j'ɔkki se. Ɔo naan se ookga maakɪj raa ki utu iŋg do ji daam kaag do *Raa ki ɔ Raa Sidburku ɓo gaar magal ken cir nakgen ɓaa se paac.

2 Isa tɛdɪn naabm *salal maakɪj *kɔrɔr Raa ken mala mala ɔɔ kɔrɔr se jikilimge ɓo daapiŋ eyo num Mɛljɛge ɓo debm daapiŋa.

3 Magal jee tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki paacɪn ken k'tɔnddɛ se naŋa naŋa kic ɓo ɔk nakɪj ken naan 'kɛdɪn Raa ki ɔɔ aŋ kɔjŋ mooso. Bin ɓo magal debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki gɛn naajege se kic 'kɔkɪj dɪm tak ken 'kɛdɪn Raa ki.

4 Ken *al-Masi jaay debm do naan ki sum num, naan 'kɔŋ tɛdɪn debm tɛdɪn sɛrkɛ Raa ki eyo*, taa kaad ken se jee kuuy utu ken lee ɛd nakge *sɛrkɛ Raa ki aan gɔɔ ken Ko Taar ken Raa ɛdɔ Musa ki taadno se.

5 Naadɛ se bɛe ken naadɛ tɛdɪn naaba maak ki se, naan se kaam nirli sum ɔɔ tec tec ɓo *Bee Raa mala mala ken maakɪj raa ki. Bin ɓo kɛn Musa jaay ɓaa daap kɔrɔr magal se, Raa dejiŋ ɔɔ: *Aakiŋ jiga. 'Baa daapiŋ 'tec raa raa aan gɔɔ ken maam m'taadisiŋ do ko ki se.†*

‡ 7:17 Aak Jen koŋ 13 ɔɔ KKR 110.4. § 7:21 Aak KKR 110.4. * 8:4 Ken Isa jaay 'kɔŋ tɛdɪn debm tɛd sɛrkɛ Raa ki ey se, taa naan teeco mɛtjil Juda ki. † 8:5 Aak Ekz 25.40.

⁶ Deere, borse, naabm Isa se magal cir paac paac. Taa *dookh ken Raa dook ute jeege, ute doobm naan se jiga cir paac paac. O Isa se naan bo daan Raa ute jeege oo ute doobm naan se, Raa taadga taad oo utu kedn nakgen bee cir paac paac jeege tu.

**Dookh ken Raa dook kiji ute jeege*

⁷ Ken dookh ken Raa dooko ute jeege do dokin se jaay ted naabin aasga ute doobin num, Raa se 'koin dookh ute jeege kuuy eyo.

⁸ Num ken Raa jaay mooy jeenge se taa *kusiin naade ted se naan deek oo:

*'Booyki, maam Mele m'taadsen m'oo biigen utu ade baa naan ki se, maam m'utu m'dookh kiji ute metjil gaan *Israelge oo ute taa bee Juda:kici.*

⁹ Dookh ken maam m'dooko ute naade se

'tec aan gaa dookh ken maam m'dooko dokin ute bugdege se eyo.

Kaad ken naane se bo, maam m'tokdeno jide ki

oo m'tood m'ooddeno naatn maakj taa naan Masar ki.

Gaj dookh ken maam m'dooko ute naade se, naade tujga ornde ro ki.

Taa naan se bo maam m'terldeno naaga.

Kese bo taar Meljege taada.

¹⁰ Ter Meljege Raa taad oo: *Taa dookh ken maam m'utu m'dook ute gaan Israelge,*

ken biigen ade baa naan ki se, maam m'ade kedn jeele gen jeel doobumge

oo doobumge se m'adesin taadn komb maakde ki.

Maam m'aden tedn Raade oo naade tedn jee maamge.

¹¹ *Maakde ki se nam 'dooy naapin ute gennaan gen jeel Raa ey sum,*

taa jeege paac am jeelum maam Raa,

'kond do gaange tu bini 'kaan do jee magalge tu.

¹² *Taa ute beam se, maam m'aden taal tujdege*

oo kusindege se m'an dirigin naatn.^S

¹³ Ken Raa jaay dan dookh ken naan utu dookh ute naade kiji se, naan je taadn oo dookh ken naan dooko deet deet se gotin deelga; taa nakj jaay daaniin dokga se naan ooyga koono oo oopga baata utu 'deele.

9

Raa se tap bo j'an keem j'oo di

¹ *Dookh ken *Raa dooko ute jeege deet deet se, ok doobge ute bee do naan ki ara gen keem Raa.

² Taa bee se naade daap *koror magal oo gaanjin goto kaam dio ute kal deere. Gotn naan ki se k'danjin gotn *salal oo gotn se ok loompoo ken ok jige cili oo ok tabil, oo do tabil ki se ok mappagen ken j'edinga ked *serke Raa ki.

³ Oo bee maak ki ken naagj kal ki se, k'danjin gotn salal cir paac paac.

⁴ Oo gotn se ok bejenge gen daab ken k'lee k'toonn nakj oot nijimi oo ok *sandukj ken Raa dook ute jeege do dokina oo sandukj se naagina oo maakina paac k'j'oojin ute daab. Maakj sanduk ki se ok nakj ken k'daapin ute daab oo maakj nak ken se ok koso ken k'danjin maan*, sirdn gen *Aarun ken iino poono oo ute tircil ken k'raanja raan ro ki taargen gen Raa dooko ute jeenge.

⁵ Do sanduk ki se, naade daap tond *kond Raage dio ken k'dandje cerubige ken taad *nookj Raa. Kod Raagen di se ok taa beekj keydege ken deeb taa sanduk ki se. Do sanduk ki se bo gotn ken k'lee k'siikj mooso ken url maakj Raa. Nafo borse, maam m'ok gotn ken m'asen taadn metn nakgen se paac eyo.

⁶ Aan gaa nakge paac naade tondinga ute doobin bin se, *jee tedn serke Raage tu gii-raa naade end maakj bee ken naan ki se gen tedn naabde.

⁷ Num maakj bee ken maak ki se, magal debm tedn serke kalin ki sum bo, maakj baar ki se end je-kalanj sum. Oo ken naan end kend se, naan baan ute mooso gen serke jin ki tak, taa *kusiina oo taa kusiin gen jee denggen ken naade tedn jaay ond eyo.

⁸ Ute nakgen se *Nirl Salal je ajesinki taada oo ken jeege jaay utu ted naabm maakj bee ken naan ki rok se, kese je deekj oo doobm ken jeege an kend maakj bee ken maak ki ken gotn salal cir paac paac se j'utu k'j'oodin te ey borto.

⁹ Nakgen se kaam nirli gen nakgen borse aanga se. Taa nakgen k'jed serke Raa ki ute moosn ken j'oj Raa ki se aas eyo gen tugj daapm maakj debm ken baado keem Raa ki ute doobm ese se.

‡ 8:8 Taa bee Juda se maakj gaan Israelge tu kici. § 8:12 Aak Jer 31.31-34. * 9:4 Maan ara se kosn ken Raa sidoo gaan *Israelge tu kaad ken naade tingo do kod-6aar ki.

¹⁰ Nakgen se taad taa kəsə, taa kaaye, taa napar tugŋ daapm roa naan Raa ki əs kəse doobm kən jikilimge 6o lee təd sum. Nakgen se əs aay bini aan kaadŋ kən Raa 6aadə tərɪ nakge paac kiji.

¹¹ Num gan 6orse *al-Masi aanga, naan 6o *magal debm tədŋ serke Raa ki kən 6aano ute bəe kən naajge k'naamiŋkiga naam se. Gen tədŋ naan ese se, naan end maakŋ kərər kən magala əs salal kən cir kərər do naan kən jikilimge 6o daapŋ se əs kərər se tec aan gəə nakgen Raa aaldəno do naan ki ara ki se eyo.

¹² Kən al-Masi jaay end jə-kalaŋ gen sərəkina maakŋ 6ee kən gətn salal cir paac paac se, naan end ute moosn baalge te moosn gaan maraŋge eyo; num naan se əd moosn naan malina, bin 6o naan dugjega dojege gen sərəkina.

¹³ Kən moosn baalge ute gen kəs-targe ute burkŋ maraŋ mēnd k'təoliŋa əs k'təociŋ jaay k'tos k'siikiŋ do jeege tun rodege aak kusu naan Raa ki taa rodege se tədŋ aak bəe naan Raa ki se,

¹⁴ mət kando moosn al-Masi cir nakgen ese se! Taa al-Masi se naan debm salal ək kusiŋ eyo əs naan mala əd ron serke Raa ki ute təogŋ Nirl Salal tiŋg daayum se. Əs ute moosn naan se 6o, tugjeki maakjege kən ək nakgen təl ser eyo kən ajeki kəl yo ki, taa bin jaay 6o naajge j'aki tədŋ naabm Raa kən zere.

¹⁵ Taa naan se 6o al-Masi se, naan 6o debm daan Raa ute jikilimge əs ute doobm naan se 6o Raa doək ute jeege kiji. Naan ooy se taa dugŋ do jeege kən tujo kaad kən Raa doəko ute jeenge do dəkŋ se. Əs bin 6o jee kən Raa dande se, naade 'kəŋ bədde maakŋ nakge tun kən Raa boəbiŋga boəb gen daayum jeenge tu əs taaddənga taad əs utu adesiŋ ked se.

¹⁶ Kən deba jaay raapŋ se: kən maam m'ooyga num nakumge se, niginki jeege tu se, debm bin se k'booy kən naan ooyga jaay 6o, nakiŋge se j'anŋ nigina.

¹⁷ Kən taar kən naan raanŋ se naan ooyga jaay 6o əs aaye; ey num kən naan utu zere se, nam 'kəŋ nigŋ nakiŋge eyo.

¹⁸ Taa naan se 6o doəkŋ kən Raa doəko ute jeenge do dəkŋ se kən jaay k'təl te moos ey se, naan ək təog eyo.

¹⁹ Kən *Musa jaay tus jeege əs naande ki se naan taadden tal *Ko Taar Raa ute taargen maak ki kən gen tədə se, jaay 6o naan uuno mooso gen gaan maraŋge ute gen baalge kən k'təolde serke se əs naan deebiŋa ute maane, naan terece kamb kaaga kən k'danŋ isop əs doəkŋ te bəkŋ baatn aac kaace. Naan əliŋ maakŋ moos ki se əs naan siik mooso se do Kitap ki əs do jeege tu.

²⁰ Naan taadden əs: *Kese 6o moosn kən taad əs Raa doəkgə ute naase. Naan taadseno doobiŋ se, əkiŋki jiga.*[†]

²¹ Tər mooso se, Musa siikiŋ ro kərər kən magala əs do nakge tun paacŋ kən k'tədŋ naaba maak ki se.

²² K'jeelki, maakŋ Ko Taar Raa ki se dən nakge paac se mooso 6o kən *tug daapde təd aak bəe naan Raa ki. Əs kən mooso jaay gotə se, kusiŋ kic 6o j'anŋ kəŋ təl eyo.

*Moosn Isa kalin ki sum 6o əd *kusiŋ jeege*

²³ Kən nakgen do naan kən kaam nirl nakgen maakŋ raa ki jaay k'tugde ute mooso tak jaay təd aak bəe naan Raa ki se, nakgen mala mala maakŋ raa ki se kic 6o jə *serkŋ kən bəe cir paac paac tak jaay 6o adən tugŋ daapm aak bəe naan Raa ki.

²⁴ Anum *al-Masi se end te maakŋ *Bee Raa kən jikilimge 6o daapŋ se eyo. Taa 6ee kən jikilimge 6o daapŋ se lə, kaam nirl Bee Raa kən mala mala sum. Num naan se ook 6aaga maakŋ raa ki əs 6orse naan utu naan Raa ki əs naan 6o debm naakjege.

²⁵ Ey num *magal debm tədŋ serke Raa ki gen Yaudge se aanga 6aara tak 6o naan lee end maakŋ *Bee Raa ki gotŋ kən *salal cir paac paac se ute moosn gen maalge. Num gan al-Masi end se gen kedŋ ron serke 'dəəl met dən eyo.

²⁶ Kən bin ey num, kaadŋ naane gotŋ Raa aalo do naan sum se, naan dabar 'dəəl dənə. Num naan se 6aadə jə-kalaŋ sum 6o do taar təoliŋ ki; naan malin 6o əd ron serke Raa ki taa təl kusiŋ jeege.

²⁷ Debkilimi se ooy jə-kalaŋ sum əs kən naan ooyga se, naan 6aa naan Raa ki taa Raa an kəŋŋ bəəə don ki.

²⁸ Bin 6o al-Masi se, naan kic əd ron serke jə-kalaŋ sum gen kəədn kusiŋ jee dən se naatn əs kən naan adə 6aa kuuy se taa kəədn kusiŋ jikilimge ey sum, na6o taa 'kaajŋ jeegeŋ iŋg aak kaak kaamiŋa.

10

¹ *Ko Taar kən Raa ədə Musa ki se taadje ki 6o kaam nirl nakgen bəe utu adə 6aa naan ki sum; kəse taad te nakgen mala mala eyo. Anum ute Ko Taar kən Raa ədə Musa ki se aanga

[†] 9:20 Aak Ekz 24.8.

6aara tak 6o jeege lee tēd *serkŋ kaam kalaŋ ese se sum 6o *Raa ki, na6o jee kēn lee 6aado naan Raa ki gēn tēdn serkgen ese se, serkdēge se, ɔŋ aasde gēn daapde kaakŋ bēe naan Raa ki eyo.

² Bin ey num jeegeen lee tēdo serkgen ese se, kaadn naane *kusiŋdege se Raa tugdesinga naatn gēn sɔrɔkiŋa. Ɔo naade kɔŋ jeel rode ki naade se jee kusiŋge eyo, mɔɔtn naade tēdn serke Raa ki taa kusiŋdege ey sum.

³ Num gaŋ serkgen kēn aanga 6aara tak 6o, naade lee tēd se, ute naan se, naade jeel rode ki kusiŋdege se utu gɔtiŋ ki.

⁴ Taa moosn kɔs-taarge ute gēn baalge se, ɔŋ aas te gēn kɔɔdn kusiŋ jeege eyo.

⁵ Taa naan se 6o kaad kēn *al-Masi iŋo gēn 6aado do naan ki se, naan taad Raa ki ɔɔ: *Moosn maalge ute nakgen k'lee k'j'edi se tap 6o, naai je eyo, num naai edumo roa.*

⁶ *Maalgen k'tɔalde jaay k'tɔɔcde ute moosn kēn k'tɔjo serke taa kusiŋ se tap 6o, tɔɔli naai ki eyo.*

⁷ *Anum maam m'taado m'ɔɔ: Aan gɔɔ k'raaŋo do dɔkiŋ maakŋ Kitap ki taa maam se, maam m'ara se, m'6aadoga, Raa, taa m'ai tēd nakŋ maaki jea.**

⁸ Deet deet se al-Masi taad ɔɔ: «Naai 'je te serkŋ maalge eyo, gēn nakgen j'edi se eyo, ɔɔ naai je te jaay tɔɔl maal j'aisiŋ tɔɔc eyo ɔɔ ute serkgen k'tēdi taa tɔɔl kusiŋ jeege se eyo kici, nakgen se naai tap 6o 'je eyo, taa naade se paac tɔɔli naai ki eyo.» Ey num k'jeelki, serkgen ese se Ko Taar kēn Raa edo Musa ki taadga taad ɔɔ jeege aŋ lee tēda.

⁹ Ter naan taad ɔɔ: «Maam m'ara m'6aado se gēn tēdn nakŋ kēn naai maaki jea.» Bin 6o doobm kēn jeege lee eem Raa do dɔkiŋ se ɔŋiŋga cēes ki ɔɔ naan 6aanoga ute doobm kuuy gɔɔŋ ki.

¹⁰ Isa al-Masi se tēdga nakŋ kēn Raa maakiŋ jen ro ki; naan mala ed ron serke Raa ki jē-kalaŋ sum gēn sɔrɔkiŋa. Ute serkŋ naan se 6o, naajeege k'tēdkiga jee *salal naan Raa ki.

¹¹ K'jeelki, *debm tēdn serke Raa ki se, naŋa naŋa kic 6o, 6ii-raa naan daar ute jēŋa gēn tēdn naabiŋa. Daayum se, naan lee tēd serkgen ese sum, na6o serkgen se, ɔŋ aas te gēn kɔɔdn kusiŋ jeege eyo.

¹² Gaŋ al-Masi se, naan tēd serke met kalaŋ lak taa kusiŋ jeege se ɔɔ serkŋ naan se ɔs aay gēn daayum ɔɔ 6orse naan utu iŋg do ji daam Raa ki.

¹³ Ɔo naan ki se, naan utu iŋg booy bini jee wɔɔyŋge se, Raa adēn tēdn naan 6o utu kiŋg dode ki.

¹⁴ Bin 6o ute serkŋ naan tēd jē-kalaŋ se gēn tugŋ kusiŋ jeege se, jee naange se naan tēdden tēdga jee salal naan Raa ki gēn sɔrɔkiŋa.

¹⁵ Naan se Nirl Salal kic 6o ajeki tēdn saada taa taargeen jaay naan taad ɔɔ:

¹⁶ *Meljege Raa deek ɔɔ: Biigen ade 6aa naan ki se, maam m'utu m'dɔakŋ ute naade.*

Maam m'ade kēdn jeele gēn jeel doobumge ɔɔ doobumge se m'adesiŋ taadn kɔmb maakde ki.

¹⁷ Ter naan taad ɔɔ:

Kusiŋdege ute tujdege se, mɔɔtn maam m'saapm do ki ey sum.†

¹⁸ Anum, kēn jeege jaay kusiŋde k'tɔaldesinga naatn se, mɔɔtn naade t'ēdn serke taa kusiŋdege ey sum.

K'6aakiro naan Raa ki

¹⁹ Bin 6o, gēnaamge, moosn Isa se tēdjekiga j'aaskiga gēn kēnd maakŋ gɔt kēn *salal cir paac paac se ute maraadjege.

²⁰ Isa 6o debm ɔɔdjeki doobm kiji ɔɔ gēn kaaja ute doobm kal deer kēn nēep se ɔɔ kal deer nēepm se le, taad te ron kēn ooy ro kaag ki se.

²¹ Ɔo naajeege j'ɔkki *debm tēdn serke Raa ki magala kēn j'ɔndiŋ naan 6o naan *Bee Raa.

²² Bin num k'6aakiro naan Raa ki ute maakŋ kalaŋ, j'aalki maakjege paac don ki, taa *kusiŋ maakjege tu se le Isa tug ɔɔdiŋga naatn maakŋ-saapjege tu ɔɔ rojege kic 6o naan *tug daapiŋga ute maan jiga.

²³ Taar kēn naajeege k'taadki naan jeege tu j'ɔkki j'ɔndki dojege do ki se, j'ɔntēn naajki, taa Raa se naan tuj ɔrmiŋ eyo, nakŋ naan taadga ɔɔ aŋ tēd se le, naan utu aŋ tēdn deere.

²⁴ K'saapki do naapge tu kēn ajeki kɔl j'aki je naapa ɔɔ j'aki lee tēdn nakgen jiga.

²⁵ J'ɔntē kɔŋki gēn tus ute naapa aan gɔɔ jee mētingen lee tēd se, na6o j'edki kaay kaama naapge tu, taa 'tap se k'jeelki, 6ii kēn Meljege ade 6aa se, ɔɔpga gɔɔɔ.

²⁶ Anum naajegen k'jeelkiga jeel mala mala nakŋ kēn met ki se jaay kēn naajeege malinge sum 6o j'iŋgki k'tēdki kusiŋ se, 6ere, taa kusiŋ se, *serkŋ kuuy gɔɔ.

²⁷ Num ɔɔp 6o nakŋ ɔŋ kēn utu booyjeki se bɔɔr kēn utu kooɔŋ dojege tu ɔɔ ute poodn ɔŋgɔ kēn utu kɔsn jeegeen baate tookŋ taar Raa se.

²⁸ J'eeelki, debm jaay tujga do *Ko Taar kēn Raa edo Musa ki se, ɔɔ kēn jeege dio ey le mɔto tēdga saadge se, debm bin se j'aŋ kēejŋ don ki eyo, j'aŋ tɔɔɔ.‡

* 10:7 Aak KKR 40.7-9. † 10:17 Aak Jer 31.33-34. ‡ 10:28 Aak Dt 17.6.

29 'Saapki tu Goon Raa se debm jaay aaliñ maak ki eyo, ðo moosiñ ken *doojkjeki ute Raa jaay tedfjeki jee salal se kic, naañ aakiñ aan goo nakñ ceere ðo naaj *Niri Raa ken tedfjeki beere se, debm bin se, met kando Raa an dabar makon cir daal ey la?

30 Deere, naajege se k'jeelki debm ken taad ðo: *Maam mala m'utu m'kogh seem ute doobiña* ðo *nanja nanja kic bo, maam m'an kogh bedin do kusiniñ ken naan teda.* ðo *ter naan taad ðo: Meljege Raa se utu kojñ booo do jeenge tu.*^S

31 Beere, debm jaay oocga ji Raa ken zere se, utu an tedn onñ aak eyo.

32 'Saapki tu, do kingse ken deet deete ken naase aakkiro gotn woor ken iino gotn Raa ki ðo kaad ken naane se, deere, naase 'dabarkiroga den aak eyo ðo dokiroga do jet.

33 Gotn metinge jee maakse ki se k'naajdenoga ðo k'dabardenoga naan jeege tu anum naasen jee kuuy se jee ken k'lee k'dabardeno se, naase ondeki te kalde ki eyo.

34 Bin bo genaasegen dabar maakñ dangay ki se, dubarde se onñse naase kici. ðo ken jeege jaay baado tasnga ute naksege se, naase ondesin ki ute maak-raapo, taa naase 'jeelki maal ken naase utu aki kojñ se naan jiga cir paac paac ðo ting gen daayum.

35 Nakñ ken naase 'jeel okkiga metin maakse ki se okin ki tooo ðo ute naan se, naase aki kojñ nakñ beere den aak eyo.

36 Beeki se, naase 'jeki kaay kaama taa ken naase jaay 'ted aaskiga nakñ ken Raa maakin jin ro ki se, Raa se naan utu asen kedn nakñ ken naan taadsenga taad ðo utu asen ked se.

37 Taa Kitap taad ðo:

*Kaadin oopga baata, oopga coko sum bo**
ðo *debm ken utu ade baa se, naan utu ade naar baa,*
ðo *beere, naan 'kogh booy ey sum.*

38 ðo *debm ken ted nakge ute doobiñ se*
utu 'kogh kaaja taa naan aalga maakin dom ki.
Num gan ken naan jaay ok terlga doob ki num,
debm ted bin se too lum maam ki eyo.[†]

39 Num gan naajege se k'metn jee ok terlga doob ki se eyo gen baa gotn kut ki se, num naajege se k'metn jee ken aal maakde do Raa ki gen kaajn kode.

11

*Kaal maakñ do *Raa ki*

1 Debm jaay aal maakin do Raa ki se, nakñ naan ond don do ki se, jeelin maakin ki naan onginga ðo ute doobm kaal maakin do Raa ki se nakñ naan onñ aakiñ ey se, jeelin maakin ki, nakñ se utu.

2 Jeegen do dookin se, taa kaal maakden do Raa ki sum bo, Raa aakden se, too lin.

3 Ute kaal maakjegen do Raa ki se bo, naajege k'jeelki nakgen baa se paac se, Raa aaldeno ute taarina; nakgen k'jaakdeki ute kaamjege paac se, naan aaldeno ute taarin ken k'joñ k'jaakin ey se.

4 Ute kaal maakñ do Raa ki se, Abel ed *serke Raa ki ðo serkn naan se beere cir gen genaan Kayn. Ute kaal maakin se bo, Raa aakiñ aan goo debm tedn nakge ute doobiñ naanin ki ðo serkn naan ed se too Raa ki. Ey num, Abel se naan ooyga nabo ute kaal maakin se, boerse kic bo aan goo naan utu taadfjeki taad rok.

5 Ute kaal maakñ do Raa ki se, Enok se Raa uun baansin zere maakñ raa ki taa naan 'kooy naam eyo ðo nam le aakiñ te ey sum taa Raa se uun baansinga. Kaad ken Raa uun baansin te ey boert se, Kitap taado ðo: *Enok se naan debm too Raa ki.*^{*}

6 ðo debm jaay aal te maakin do Raa ki ey se, paac paac 'kogh too Raa ki eyo, taa debm ken je ade baa naan Raa ki se 'jeel maakin ki tak, Raa se utu ðo naan bo debm lee ed naka ute maraadiña jeege tun lee jena.

7 Ute kaal maakñ do Raa ki se, Raa taad Noe ki nakgen ken utu kaan naan ki ken naan onñ aakiñ ute kaamin ey boert se. ðo taar ken Raa taadin se, naan took ute maakin paac do ki ðo naan ooc markabm magala gen kaajn naan malina ute jee maakñ been ki. Ute kaal maakin do Raa ki se, Noe ted nakge ute doobiña ðo nakgen naan ted se, taad ðo jeegen kuuy se naade jee *kusinge ðo jee se booro koocñ dofe ki. Bin bo Raa se aak Noe se aan goo debm tedn nakge ute doobiñ naanin ki taa naan aal maakin don ki.

8 Ute kaal maakñ do Raa ki se, *Abraam se ken Raa danin se, naan tooke ðo iin baa taa naan ken Raa taadinga taad ðo utu an keda. Nabo taa naan gotn naan an baa ro ki se, naan jeel eyo.

§ 10:30 Aak Dt 32.35-36. * 10:37 Aak Eza 26.10. † 10:38 Aak Aab 2.3-4. * 11:5 Aak Jen 5.24.

9 Ute kaal maakin se, Abraam aan maakj naan ken Raa taadino oo an ked se oo naan ting gotn ese se maakj koror ki aan goo cekke. Bin bo Isak ute *Yakub kic bo tingo aan goo naana, ey num naade kic Raa taaddenga taad oo utu ade kedn taa naan ese se kici.

10 Taa Abraam se ing aak kaam geger ken 'ting gen daayum oo geger ese se Raa bo saapo gen kiiniina oo naan mala bo mel kobina.

11 Ute kaal maakj do Raa ki se, Sara mendkarta se, gool nangta tak tak se kic bo, naan baado ted mendkaama taa naan jeel maakin ki Raa se tuj ormin eyo oo nakj ken naan taadinga taad oo utu an ked se, naan utu ansin keda.

12 Taa naan se bo ute Abraam kalin ki sum, naan ken gool nan tak tak se kic bo, ooj metjili se dir! ted dena aan goo k-dijgen maakj raa ki oo aan goo keesn taa baar ki†.

13 Jeegen se paac aal maakde do Raa ki bini ooy maak ki. Anum nakgen ken Raa taaddenoga utu ade ked se, naade onjin te eyo, num nakgen se naade aakin daande doko oo naade maakde raap do ki. Oo naade se le jeelin rode ki, naade se cekge oo mertge do naan ki ara‡.

14 Ken naade jaay taad bin se, jee se je taadn tal oo naade se je je taa naand mala. 15 Ken naade jaay saapoga taa naan ken naade iin onino se sum num, kaadn naane, naade onga doobm gen kokj terl gotde ki.

16 Ken deer se, jee se je taa naan ken jiga cir taa naan ken naade onoo oo taa naan ken naade je se, utu maakj raa ki. Taa naan se bo Raa se sokon toolin eyo ken naade danin Raade se. Taa naan iin daapdega gegere.

17 Ute kaal maakj do Raa ki se, Abraam ken Raa naamina oo n'an kedn goonin Isaka serke se, naan tooko gen kedn goonin kalan lak. Ey num kese bo goon ken Raa taadinga taad oo utu ansin ked se.

18 Taa goon ese se bo Raa taadin oo: *Ute goonin Isaka se bo j'ai toojn metjili.*§

19 Gotn se Abraam taad te maakin oo Raa se ok toojo gen dur debkilimi maakj yoge tu. Taa naan se bo goonin Isaka se, naan onjin se tec aan goo debm ooyga kooy deer deere, jaay bo duro daan yoge tu.

20 Ute kaal maakj do Raa ki se, Isaka ood booro Yakub ki ute Ezo ki oo taadden taa bee ken naade utu kon naan ki.

21 Ute kaal maakj do Raa ki se, Yakub se ken naan oopga gooro 'kooy se, gaan Yusupge se nanja nanja kic bo naan oodin booro booro; *naan iin and jin do kaag derin ki oo eem Raa.**

22 Ute kaal maakj do Raa ki se, Yusup se oopga gooro 'kooy se, naan taad oo naan ki se gaan *Israelge, Raa utu aden koodn maakj taa naan Masar ki oo naan taaddeno oo ken naade k'baa 6aa se, k'tos k'baan ute cengingen ese kici.

23 Ute kaal maakj do Raa ki se, ko *Musa ute bubm Musa se kaad ken jaay naade ooj goonde se, naade onin gen laapa moto taa naade aak goonde se aak bee. Taa naan se bo taar gaargen taad se, naade beer te do ki eyo.

24 Ute kaal maakj do Raa ki se, Musa se, ken naan jaay aas gaaba sum se, ken k'danin Goon gaar Paraon menda se†, naan baate.

25 Ken k'dabarin ute jee Raage se, Musa aakin bee cir ken naan 'king maakj maak-raap ken gotin utu 'deele oo ken tedga sum bo an kolin naan 'tedn debm kusina naan Raa ki se.

26 Deere, taa naan Masar se ok maala dena, nabo Musa se je j'an dabara aan goo ken j'utu k'dabar *al-Masi se aakin se bee cir maal ken taa naan Masar ki se, taa naan se bo naan ing aak kaam bee ken Raa utu an tedn naan ki se.

27 Ute kaal maakj do Raa ki se, Musa se naan iin on taa naan Masar. Gaar taa naan Masar ki se maakin-tarin don ki, nabo Musa se on beer te eyo taa naan ok maakin toojo aan goo naan aak Raa ute kaamina, Raa ken jeege on aakin ey se.

28 Ute kaal maakj do Raa ki se Musa se ted laa ken Raa ooddeno dode maakj taa naan Masar ki‡ oo naan ol k'j'ot mooso do kaam-taar beedege tu oo do bertn taardege tu, taa *kodn Raa ken debm tool jeege se 'kon tool gaan paraggen gen gaan Israelge se eyo.

29 Ute kaal maakj do Raa ki se, gaan Israelge se ken naade aan taa Baar ken Aac se, baar se oop kaam dio onden doobo naade deel maak ki aan goo do naan ken tuutu; num ken jee Masar ki jaay je gaan aan goo gen naade se, maane osde paac.

30 Ute kaal maakj do Raa ki se, gaan Israelge lee gurug geger Jeriko se bii cili oo bii k-cilige tu se bo durdorgen ol gurug gegere se ru aan naan ki tak tak.

31 Ute kaal maakj do Raa ki se, Raabm mend keesn gaaba se, j'on k'toolin te ute jee kusingen baate tookj taar Raa se eyo, taa jeegen baado kaakj baara se, Raab dood okdenga been ki jiga§.

† 11:12 Aak Jen 15.15. ‡ 11:13 Aak Jen 23.4. § 11:18 Aak Jen 21.12. * 11:21 Aak Jen 47.31. † 11:24 Aak Ekz 2.10. ‡ 11:28 Laa se jee metinge k'danin *laa Paak. § 11:31 Aak Jos 6.12-21.

³² Ey num maam se m'je m'taadn dena taa jee se, naʒo kaada am baata gen taad metn taar Jedeon, gen Barak, gen Samson, gen Jepta, gen *Daud, gen Samuel ute gen jee taad taar teeco taar Raa ki do dokiṇa.

³³ Naade kici ute kaal maakden do Raa ki se, naade ʒo taa naan gaaringe, naade ʒo bʒo do jeege tu ute doobiṇa ʒo naade ʒo nakn ken Raa taaddeno ʒo utu aden keḏa. Naade gaas taa tupiye ʒo ʒsden te eyo,

³⁴ naade tʒo poodn ʒk zir ʒo ken jeege baadeno tʒo ute gʒrd-jeṛl se, naade aan ʒo. Naade se tʒoḡde gʒto naʒo ute kaal maakden do Raa ki se, naade teḏ jee tʒoḡ; goṭn kuḏn bʒo ki se naade jee gaabm bʒorge ʒo jee wʒoḡdege, naade cirde ʒo tuurde naatn.

³⁵ Ute kaal maakde do Raa ki se ʒo mʒndgen meṅge kic, jeeḏegen ooyga kooy se, naade aakden duro daan yoge tu.

Jee meṅgen kuuy se jeege dabarde bini ooy maak ki. Ken j'aden kʒoḏn doḏe maakn dubar ken ese kic ʒo, naade baate, taa naade jeele Raa se utu aden duru daan yoge tu ʒo aḏe keḏn goṭn king jiga cir daala.

³⁶ Kengen meṅgen kuuy se k'dabarde ʒo j'aakden meṭde, k'tʒndde ute meḗje, k'dʒokden ute zinziṛi ʒo j'ʒmbden maakn dangay ki.

³⁷ Jee meṅge le k'tund k'tʒoḡde ute koa, kengen meṅge k'tʒj k'gaanḡde daan ki, kengen kuuy se k'tʒoḡde ute gʒrd-jeṛle, jee meṅn kuuy daal se, ken k'dabarde se ʒḏe naade lee wari; jee se lee dʒok daar baatge ute gen beṅge sum ʒo meṭde ki. Jee se ʒk ḏim eyo, jeege lee dabarde ʒo teḏden nakn kusin doḏe ki.

³⁸ Naade lee wari do kʒd-ḡaarge tu ʒo do koge tu; naade toḡd maakn iḡge tu ʒo maakn gʒoḡge tu. Jee ese se beḗ aak eyo ʒo jee ken do *duni ken ara se aas te gen kʒkn naade se eyo.

³⁹ Jee se paac aalo maakde do Raa ki, taa naan se ʒo Raa aakdeno se, tʒoḡn. Naʒo nakn ken Raa taaddeno ʒo utu aden keḏ se, naade ʒniṅ te eyo.

⁴⁰ Taa Raa uunoga kuun doa jee se 'kʒn 'teḏn aak beḗ naanin ki se kalde ki sum eyo, num ute naajege paacki jaayo.

12

Maakn dubar ki se j'aayki kaamjege

¹ Bin ʒo jeeḡen paacn aalo maakde do *Raa ki se, naade se dʒoḡl saadgen ʒl gurugjeki. Taa naan se ʒo j'ʒoḏki dojege do nakge tun paacn deer ken gaasjeki j'ʒn k'leeki eyo aan gʒo *kusin ken j'ʒniṅki yʒkʒd sum ʒo lee gurugjeki se ʒo j'aayki kaamjege j'aanki bini j'aki kaan goṭn ken Raa taadjeḡki.

² Taa naan se j'ʒoḏki kaamjege do Isa ki, naan ʒo debm teḏjeki jaay j'aalki kaamjege do Raa ki ʒo kaal kaamjege se naan ʒo debm ken teḏn teḏ meḗ se. Anum Isa se, naan ʒo debm ken tooko ʒn ron k'tup k'tʒoḡn ro kaag ki ʒo end maakn sʒkʒn ki, naʒo taa maak-raapm ken naan utu kʒn naan ki se, sʒkʒn ken tʒoḡn se kic ʒo, naan an ḏim eyo. ʒo ʒorse naan utu ing do ji daam gen kaag do Raa ki.

³ Deere, k'saapki do naan ken jee kusinge dabariṇo, naʒo kic ʒo naan aay kaamin aasinoga. Bin ʒo ʒnte 'kʒoṛki aayki kaamse.

⁴ Anum maakn bʒo ki ken naase 'teḏki ute kusin se, ʒorse kic naase ʒn aasiṅki te ey bini ooyki te maak ki eyo.

⁵ Naase, deṅn ken Raa deṅse aan gʒo geṅinge se, 'dirigkiga la ken ʒo:

Goonuma, ken Meḗjege jaay deṅi se, ud bia

ʒo ken naan jaay mooyi se, maaki ʒnte tuju.

⁶ *Taa Meḗjege se naan deṅ debm ken naan jena*

*ʒo goon ken naan jeeliṅ naan gooniṅ se, naan tʒndina.**

⁷ Dubar ken aan dose ki se, naase 'jeeliṅki Raa ʒo deṅse se, aayki kaamse ro ki. Naan deṅse bin se taa naase geṅinge. 'Jeelki, goon jaay bubin deṅin ey se, ken gayo?

⁸ Taa naan se ʒo ken naase jaay k'j'ʒn k'deṅsen te eyo aan gʒo gaangen paacn k'lee k'deḡde se, naase se gaangen mala mal eyo, naʒo naase se gaan bumige.

⁹ K'jeelki, bubjegen do naan ki ara se lee deṅjeki ʒo naajege k'lee k'tookki taardege. Bin num, meṭ kando j'aki 'tookn taar bubjegen maakn raa ki se cir daala ey la ʒo ute naan se j'aki kʒn kaaja.

¹⁰ Bubm koojege se deṅjeki do naan ki ara sum aan gʒo ken naade jen ro ki. Num ganj Raa se deṅjeki se taa ajeki teḏn beḗ. Naan je ajeki teḏn jee *salal aan gʒo naana.

¹¹ Ken j'utu k'deṅjeki deṅ metn-jilki se tujjeki kaamjege ʒo ʒn eḏjeki maak-raapo eyo. Num naan ki se, jee ken k'deḡdega deṅ se, deḡde se aḏe keḏn lapia ʒo aḏe kʒl naade 'teḏn nakge ute doobiṇa.

* 12:6 Aak KKT 3.11-12.

12 Taa naan se 6o, jisen ɔorga kɔɔr se ɔkɪŋki tɔɔgɔ, ɔntɛ kɔŋɪŋki 'kɔjŋ walak ɔɔ kerɛcɛgen tɔksɛn se kic 6o 'daariŋki tɔɔgɔ.

13 'Daapki doobm 'toodŋ tal kɛn anki lee do ki.† Bin 6o debm cɛkɛɛ se jɛŋ 6aa cɛɛs ki eyo, num naan se kɔŋ lapia.

Raa aal bi jeege tu

14 Aayki kaamse, 'jeki doobm kɛn anki kiŋg ute lapia ute jeege paac ɔɔ iŋgki kiŋg *salal. Kɛn bin ey num, nam tap 6o 'kɔŋ kaakŋ Mɛljɛge eyo.

15 ɔndki kɔndɔ nam tap 6o ɔntɛn tɛrl naaga bɛɛ Raa ki. ɔɔ maakse ki se nam ɔntɛn tɛɔn aan gɔɔ ko kaagŋ ataka kɛn asɛn kɛcŋ pɛrpɛlɛŋ ɔɔ dɛɛtn jeege dɛna.

16 ɔndki kɔndɔ nam ɔntɛn tɛɔn debm kɛɛsn mɛndge ɔɔ nakŋ gɛn Raa se nam ɔntɛn kuum kaaliŋ naan ki aan gɔɔ Ezo kɛn taa kɔsn jɛ-kalan sum 6o naan dugŋ te bɛɔn goon paragiŋa.

17 'Jeelki kaam mɔɔtn se, naan jɛ ɔɔ bubin aŋ kɔɔdn 6ooro na6o ɔɔdn te eyo. Gɔtn se naan tɔɔyɔ ɔɔ sɛl mɛtn bubina na6o taar kɛn bubin taadɔ se, naan ɔŋ tɛrlin te kuuy eyo.

18 Anum naase '6aakiro gɔtn Raa ki se tɛc aan gɔɔ do ko* kɛn gaan *Israɛlge 6aadɔ mɛt ki se eyo. Ko esɛ se j'ɔŋki j'utin ute ji eyo. Naadɛ aak poodɔ ɔk do ki zir zir, gɔtɔ ɔɔd dɔrɔd, gɔtɔ paac ilim dib, naadɛ aak kuulu ɔl makɔŋɔ.

19 naadɛ booy k'tuuy pulu ɔɔ booy mind nam. Kɛn gaan Israɛlge jaay booy se, 6eere ɔkde ɔɔ naadɛ taad ɔɔ mɔɔtn naadɛ jɛ booy taar kuuy ey sum.

20 Taar kɛn k'taadɛ se naadɛ ɔŋ aasin te gɛn booyin eyo. Taar se taadden ɔɔ: *Nam jaay 6aa utga ro ko se, kɛn maala kic 6o j'aŋ tund tɔɔlin ute koa.*§

21 Nakŋ kɛn gaan Israɛlge aak se, nakŋ tɛɛcŋ nirli. Taa naan se 6o *Musa dɛek ɔɔ: *Maam kic 6eere ɔkuma ɔɔ rom ook marga jɛg jɛg.**

22 Gaŋ naase se '6aakiro mɛt ko kɛn k'danŋ Sion, do ko kɛn se 6o ɔk gɛgɛr gɛn Raa zɛɛɛ, naan se 6o Jeruzalɛm kɛn maakŋ raa ki. Gɔtn esɛ se 6o gɔtn *kɔdn Raage tusn dupu kando kando gɛn tɛɔn maak-raapde se.

23 ɔɔ naase se '6aakiroga gɔtn kɛn gaan paraggen gɛn Raage tusni kɛn Raa raanŋa raan rode maakŋ raa ki ɔɔ '6aakiroga naan Raa ki naan 6o debm kɔjŋ bɔɔrɔ do jeege tu paac. Naase se '6aakiroga gɔtn ko gɛn jɛe ɔoyga kooy kɛn tɛɔo nakgen ute doobiŋa ɔɔ kɛn tɛdga jɛe mɛc naan Raa ki se.

24 Naase se '6aakiroga gɔtn Isa ki, naan 6o debm daan Raa ute jikilimge ɔɔ ute moosin se 6o naan tɛd jeege *dɔɔkga kiji ute Raa ɔɔ moosn naan ɔoy se taadjeki cir gɛn Abel†.

25 ɔndki kɔndɔ! Debm taadsɛn taar esɛ se ɔntɛn baateki gɛn booy taariŋa. Do dɔkiŋ se jeege baate booyo kuun taar debm kɛn Raa ɔliŋo jaay taadsɛn taariŋ do naan ki se. Taa naan se 6o naadɛ ɔjɔga dubar, num gaŋ naajegɛn k'booyki Raa taadjeki maakŋ raa ki se, kɛn naajɛge jaay k'tɛrlinŋkiga naaga se, mɛt kando j'aki kɔŋ dubar cir gɛn naadɛ se ey ne?

26 Do dɔkiŋ se Raa taad sum 6o, naanŋa tea; gaŋ bɔrse kic naan taadjekiga nakŋ kɛn naan utu 'tɛda, naan ɔɔ: *Daala, maam m'utu m'te do naanŋa sum eyo num m'te maakŋ raa kici.*‡

27 Taargɛn naan taad ɔɔ: *daala* se, jɛ dɛekŋ ɔɔ nakgen kɛn Raa aalo paac se Raa utu aŋ 'tɛɔn 'tɛ makɔŋɔ ɔɔ utu 'tɛɔn gɔtɔ. Anum kɛn 'kɔɔpm kiŋg jaay 'tɛ ey se, nakgen gɛn Raa kɛn j'ɔŋ j'aakdn ey se.

28 Bin 6o naajɛge se Raa ɔsga gaara dojɛge tu ɔɔ gaar naan se, ɔŋ te eyo. Taa naan se k'tɔɔmki Raa ɔɔ 'tɛɔnki naabm kɛn tɔɔlin naan ki, k'6eeriŋki ɔɔ k'sookiŋki.

29 *Deere, 6ɛɛ, Raa naajɛge se, naan aan gɔɔ poodo. ɔɔ jeegeɛn tɛd nakgen tɔɔlin naan ki ey se, naan ɔsdɛn naata.*§

13

Kiŋg kɛn tɔɔl *Raa ki

1 Daayum 'jeki naapa aan gɔɔ gɛnaage.

2 Mɛrtge se ɔkdeki jiga, ɔntɛn kɔndeki. Taa jɛe mɛtiŋge se mɛrtgen naadɛ lee dɔɔd ɔkdn se gɔtn mɛtiŋge naadɛ lɛ dɔɔd ɔk *kɔdn Raage na6o naadɛ jeeldɛn eyo.

3 'Saapki do jeege tun maakŋ danŋay ki aan gɔɔ naase kic 6o k'tɔksɛnga maakŋ danŋay ki ute naadɛ. 'Saapki do jeege tun k'lee k'dabarɛ, taa dubar kɛn k'dabarɛ naadɛ se aan gɔɔ k'dabarse naase kici.

4 Taar kɛn Raa taad ro tɔkŋ naap ki se ɔŋ jeege paac tookŋ do ki. Mɛnd ute gaabiŋ se ɔntɛn kɛɛsn gaabm kuuy ɔɔ gaabm ute mɛndin kic 6o ɔntɛn kɛɛsn mɛnd kuuy. Taa jɛe kɛn ɛɛs naapa rɛŋ rɛŋ ute jɛe kɛn ɛɛs mɛnd jeege ute gaabm jeege se, Raa utu adɛn kɔjŋ bɔɔrɔ dɔde ki.

† 12:13 Aak KKT 4.26. ‡ 12:18 Ko ara se ron Sinai. § 12:20 Aak Ekz 19.12-13. * 12:21 Aak Dt 9.19. † 12:24 Aak Jen 4.10. Abel se gɛnaan 6o tɔliŋa ɔɔ moosn naan ɔoy se ɔk taar-doa, num gaŋ moosn Isan ɔoy se taa tɛd bɛɛ jeege tu. ‡ 12:26 Aak Aag 2.6. § 12:29 Aak Dt 4.24.

⁵ ʔnten 'kɔndki maakse ʔo gen je gurs sum, num ʔn maakse raapo do nakge tun ken naase ʔkki. Taa Raa deek ʔo:

*Maam se m'ai kɔn eyo ʔo m'ai baati eyo.**

⁶ Ute taargen Raa taad se, naajege j'aki kɔn ʔeer ey sum, num j'aki kɔn deek j'ʔaki:

Meljege se naan ʔo debm naakuma, maam m'ʔeer dim ki eyo.

Debkilimi se tap ʔo am tedn di kaca?†

⁷ 'Saapki tu do jeesege tun naanse ki ken lee tɔɔdseno ʔo taadseno taar Raa se; 'saapki tu do kingde ken bini naade ooy maak ki ʔo uunki bɔlɔtn ken naade aalo maakde do Raa ki se.

⁸ Isa *al-Masi se ting ʔoon ki. Terko, jaaki ʔo gen daayum daayum naan 'kɔn terl kuuy eyo.

⁹ ʔndki kɔndo, ʔnte kɔnki jeege asen derle ute napar dooygen kuuy ken teec gen naajege ey se. Bɛeki se ken tɔog maakn debkilimi se, bɛɛ Raa, ey num do doobm ken taad taar kɔsge se eyo. Taa doobgen taad taa kɔsge se jee ken ing do doobm ken ese se, ʔn teddeno te nakn bɛɛ eyo.

¹⁰ Naajege se j'ɔkki ʔɔtn tedn *serke Raa ki, naʔo Yaudgen ken lee ted naaba maakn *kɔrɔr Raa ki se ʔk doobm gen kɔsn kɔsge j'ɔmbin do ʔɔt ken k'lee k'tedn serke se eyo.

¹¹ Taa maalgen ken *magal debm tedn serke Raa ki tɔalde jaay moosin uun ʔaan maakn *Bee Raa ki ʔɔtn ken *salal cir paac paac gen tɔal *kusin jeege se ʔo maalgen ese se k'dirin k'teeden naatn maakn ʔeʔer ki ʔo k'ʔaa k'tɔalde naata‡.

¹² Taa naan se ʔo gen tugn ʔaapm jeege ute moosn naan malin se, Isa kic j'ʔɔdki teecnsin naatn maakn ʔeʔer ki ʔo k'dabarina.

¹³ Bin num, naajege kic k'teecki naatn maakn ʔeʔer ki se ʔo k'ʔaa k'j'ɔnki Isa. ʔo k'took k'j'endki maakn sɔkɔn ki aan ʔoo naana.

¹⁴ Taa naajege se, do naan ki ara se, j'ɔkki ʔeʔer ken ting gen daayum eyo; num naajege k'jeki ʔeʔer ken utu 'tedn naan ki se.

¹⁵ Bin num ute doobm Isa se, daayum k'tɔomki Raa. Kɛse aan ʔoo serkn naajege k'j'edink naan ki. Serkn se je taadn ute taargen ken naajege k'lee k'tɔomki Raa§.

¹⁶ ʔnten 'dirigki gen tedn bɛɛ ute naapa ʔo gen nigj nakgen naase ʔkki ute naapa taa kɛse ʔo dɔal serkn ken tɔal Raa ki.

¹⁷ Jee naanse ki se 'tookdeki taardege ʔo 'sookdeki, taa naade ʔo jee ken lee aaksen dose ki ʔo do naabde ki se, Raa utu ʔaa tɔnd metde. Anum 'took uundeki taarde, bin jaay naade tedn naabde ute maak-raapo. Bin ey num naade mooy naan ki nɔr nɔr ʔo asen kɔn noog eyo.

¹⁸ 'Tɔndki metn Raa taa naaje. Naaje se k'jeel maakje ki j'ɔk taar dim eyo, taa naaje se k'je ʔo do nakge tu paac k'tedn nakn ken bɛɛ.

¹⁹ Maam m'tɔnd metse ʔo ken tap ki se m'je aki tɔnd metn Raa am kɔɔdn doobo m'naar terl ʔotse ki yɔkɔdo.

Debm raan maktubm ara se, taad tɔal taarina ʔo tedden tɔose

²⁰ Raa debm kedn lapia jeege tu se, naan ʔo debm duro Meljege Isa daan yoge tu ʔo tedn tedga Debm Gaam Magala gen naaje baatinge. Ute moosin se ʔo naan *dɔɔkjekiga ute Raa gen daayum.

²¹ ʔn Raa se asen tedn anki kaasn gen tedn nakgen bɛɛ paac taa aki tedn nakn ken naan maakin jen ro ki. Ute Isa *al-Masi se, ʔn Raa 'tedn maakjege tu nakn ken an tɔal naan ki. Bɛɛki se ʔn jeege paac *nookj Isa al-Masi gen daayum daayum. *Amin!

²² Genaaenge, 'booyki m'asen taada: Taargen maam m'raanjesin se aayki kaamse do ki ʔo serkin ki ʔo maktubm ken maam m'raan m'ɔlsesin se le, jerl eyo.

²³ 'Jeelki, genaajege Timote se j'ɔɔdinoga naatn maakn dangay ki. Ken naan aan ʔnɔmga yɔkɔd num, j'asen ʔaa kaakn tele.

²⁴ 'Tedki tɔose jeege tun paacn naansege tu ʔo 'tedki tɔose jee Raage tu paac. Jee Raagen taa naan Itali ki tedsen tɔose kici.

²⁵ ʔn Raa asen tedn bɛɛn paacki.

* 13:5 Aak ʔɔs 1.5. † 13:6 Aak KKR 118.6. ‡ 13:11 Aak Lb 16.27. § 13:15 Aak KKR 50.14, 23.

Maktubm gen Jak Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm gen Jak

Maktubm ken Jak raanij se tec aan goo taar ken deba iin taad naan jeege tu. Taaringe se, gen dooy jeege oo gen kedn kaay kaama eglizge tun k'tondde gots baa se paac. Jee al-Masigen naan raanden maktubm ara se, 'tedn Yaudge. Maakn maktubin ki se Jak taadden oo k'je doobm ken j'an jeel-taara. Kese je deekn oo naade k'king do taar ken k'dooyde jaay naade k'took k'l'aal maakde do ki se. Ko taar ken naan je taada tap tap maakn maktubin ki se, naan je taadn oo kaal maakn do Isa ki ute ted nakgen bee se, baa taa naap ki (kon 2.14-26). Nakn jaay maktubm ese je oo jeege 'ted se naan tood tal: naan taad oo debm aalga maakin do Isa ki se bo, bee sum eyo, num an taadin maakn naabin ki toodn tal. Taa naan se bo: aan goo debkilimi kon teecga num ooy se, kaal maakn ken do Raa ki jaay on ted bee ey se, tec bin kici (kon 2.26).

Jak ted taa se jee Raage tu

¹ Kese maam Jak m'debm tedn naabm *Raa oo gen Meljege Isa *al-Masi bo m'raan m'olsen taa sum naase jee Raage tun wookkiga taa naange tun gots baa se paac se.

Ken nakn on jaay aanga dose ki num

² Genaamge, ken nakn on jaay aanga dose ki num, onki maakse 'raapo.

³ Jeelki, nakgen on se jaay aan dose ki se, taa kaal maaksen ken naase aalki do Raa ki se, asen kedn kaay kaama.

⁴ Num ute kaay kaamse se 'daarki taa bini aki kaan do taar taadin ki. Ken bin se naase aki tedn jee *salal oo dim tap bo asen daay eyo.

Tondki metn Raa asen kedn jeel-taara

⁵ Ken maakse ki jaay nam jeel-taar ey num, n'tond metn Raa an kedn jeel-taara. Taa Raa se, naan ed naka ute maraadiina oo uun kaam nam eyo. 'Deer deer, debm tond meta se, naan an kon keda.

⁶ Num debm jaay baa tond metn Raa num, n'aal maakin paac do Raa ki oo n'onte naaja, taa debm maakin naaj naaj se, tec aan goo maan baar ken kuulu ol baansin kaam ara kaam ara se.

⁷ Debm bin se, onten saapm n'oo naan 'kon dim gotn Meljege tu.

⁸ Taa debkilim bin se, on saapin ing kaam kalan eyo, oo dim naan 'beer kuun jaay an tedn 'kaan kaama tap bo, gots.

Jee daayge ute jee maalge

⁹ On gena doobm *al-Masi ken debm daaye se, n'tedn maak-raapo, taa Raa utu an magalin naanin ki.

¹⁰ Gena debm maala ken doobm al-Masi ki se kic, n'on maakin raapo do ken ken Raa tedn n'oo ron baat se. Taa debm maala se, naan kic utu deel aan goo poon kambgen maakn kaag ki.

¹¹ Taa ken kaada jaay ookoga oo on gga se, tuutn ute muge se naatn oo pooningen aak bee se le utu sia. Bin bo debm maala kic, bi kalan maakn naabinge tun naan ing ted paac se, naan utu 'kooy deel bin kici.

Nakn naama

¹² Maak-raapo deb ken jaay aay kaamin daar taa ro nakge tun on ken ken Raa onin aan don ki. Ken naan jaay on aasinga do ron ki se, naan utu 'kon bedina. Kese bo *kaajin gen daayum ken Raa taadga taad oo utu 'kedn jeege tun paacn jen se.

¹³ Ken nam jaay nakn naama aanga don ki num, onten deekn oo: kese Raa bo naamuma. Taa Raa se nam tap bo an kon naam jaay an kon 'tedn *kusin eyo. Oo naan kic le naam nam eyo.

¹⁴ Gan debkilimi se jaay nakn naam aanga don ki se, kese saapm jig ey iino maakin ki se bo ken on naan lee don.

¹⁵ Ken saapm jig ey se jaay utu maakin ki num, naan ooj kusina oo ken kusin jaay deng a roi ki num, on yo ki.

¹⁶ Gena maakjemge, onten kaanki rose dala:

¹⁷ Nakgen jiga oo aak bee paac se, iino gotn Raa ki, naan bo Mel-kaal gotn wooro. Bere, Raa se, on terl ron aan goo nakgen do naan ken lee terl rode se eyo. Daayum naan ting goon ki.

18 Raa uunoga doa oo aajjekiga aan gaa ken maakin jen ro ki ute taarin ken met ki se, taa bin oo naajege se, maakj nakge tun naan aaldeno paac se, naajege oo j'aki tedn deete.

'Booyo oo 'took uunu

19 'Booyki gena naa maakjemge, 'saapki do taar ken maam m'je m'asen taad se: naa naa kic oo naar ud'bia do taar ken k'taadsen se. Oo ken nam jaay je kuun taara 'taad kic num, on ron urlu oo onten naar tedn maak-taara.

20 Taa debm jaay maakin taaringa se, naan kon tedn nakj ken ute doobin eyo aan gaa ken Raa maakin jen ro ki.

21 Taa naan se oo, nakgen paacn asen tujn rose se, oodki dose ro ki oo nakgen kusin se paac kic oo oodki dose ro ki. Onki rose urlu gen kokj taar ken naase 'booyinkiga se, taa taar se oo ok toooo ken asen kaaja.

22 Nakj ken taar Raa taadsen se, 'tediniki, onten 'booyinki ute bise sum. Taa debm jaay booy taar ken Raa taadin oo tedin ey se, kese naan mala oo aan ron dala.

23 Debm jaay booy taar Raa oo 'took do ki ey se, naan se tec aan gaa debm aak daan-kaamin maakj kaam-kaay-naaj ki,

24 Naoo ken naan aak aas jaay baa baa se, ken naan oo tec oo di kic oo, naar tedin dirigi.

25 Num gan debm jeel ok *Ko Taar mec gen Labar Jiga ken ood do jeege maakj kusin ki oo okin on se, ken naan jaay booyinga se dirigin eyo num inj do ki. Debm bin se, maakin-raapo do nakge tun naan ted se paac.

26 Debm saap oo ok taar Raa onoo jaay on boob ok roonin ey se, kese naan derl ro naan malina oo doobm Raa naan uun se le, as aay eyo.

27 'Booyki! Debm jaay uun doobm Raa mala mala oo too Bubjege tu Raa ki se, kese debm ken aak do genaalge tu oo aak do mend-daayge tu maakj dubard ki, oo boob ok ron ro nakge tun kusin ken maakj *duni ki.

2

Onten 'beerki naapa

1 Genaamge, naasen ken aalki maakse do Meljege tu Isa *al-Masi ki, naan ken debm magala oo *nookin eem cir paac se, onten 'beerki naapa!

2 Num aan gaa gotn tus ki, jeege dio baado end onse. Deb kalan tuuso kal te rona, too kodokj daabge jin ki, oo deb kalan kuuy se, naan debm daaye tuuso kalgen too.

3 Ken naase jaay aalki debm tuuso kal te ron se, naase okinki onoo oo deekinki ooki: «Naai se, 'baa inj got ken jiga se.» Oo debm daaye ki se le, naase 'deekinki ooki: «Naai se 'daar daara,» ey le «'Baa inj naan ki gam naane.»

4 Ken naase 'tedki bin se, kese naase 'beerki beer naap ey la? Bin num kese naase 'tedkiga jee kon booro do jeege tu oo saapm naase oki do jeege tu se, saapm jig eyo.

5 'Booyki gena naa maakjemge: *Raa se dan beer toooo jee daayge taa naade kaal maakde paac do Isa al-Masi ki oo naade kosn gaara tele aan gaa ken naan taadga taad jeege tun ken jen se.

6 Num gan naase se, jee daayge se, naase aaldeki maak ki eyo! Ey num naade jee maalge se oo ken lee dabarse ey la? Oo naade oo lee tok baansen gotn kon boor ki ey la?

7 Naaden jee maalge se oo ken lee naaj ro Meljegen jiga se, ey num ute ro Meljege se oo Raa danjeno.

8 Ken naase jaay injki do *Ko Taar gen Labar Jiga se deer deer num aan gaa ken Kitap taad oo: *Naai se 'je naapi aan gaa roi mala*, naase 'tedkiga nakj jig aak eyo.

9 Num ken naase jaay 'beerki beer naapa num, kese naase 'tedkiga *kusina oo Ko Taar ken Raa edo *Musa ki se asen kokj mindse taa naasen uum aalinkiga naan ki.

10 Ken nam jaay took do taarge tun Ko Taar ken Raa edo Musa ki paac jaay tujn te ken kalan se, kese aan gaa Ko Taar Raa paac se, naan tujinga.

11 Taa Raa se taadga taad oo: *Onten keesn mend nam, onte 'keesn gaaba nam* oo ter taad oo: *Onten too nam*. Num ken naai jaay ees te mend nam eyo oo toooga nam se, kese aan gaa naai uum aalga Ko Taar Raa se paac naan ki.

12 Taa naan se oo, maam m'taadse m'oo: do nakge tun naase aki teda ey le aki taad se, 'jeelki Raa se asen kon booro dose ki ute Ko Taar gen Labar Jigan ken ood do jeege maakj kusin ki se.

13 Taa debm baate keejn do jeege tu se, Raa kic an keejn don ki eyo. Num debm jaay eej do jeege tu se, bii ken Raa kon booro do jeege tu se, Raa an keejn don ki.

Kaal maaka ute nakgen k'teda

14 Genaamge, ken nam jaay deek oo: «Maam se m'aal maakum do *al-Masi ki,» oo nakgen Raa taad oo gen teda jaay naan on tedin ey se, debm bin se, kaal maakj naan se, an kon kaaj ne?

¹⁵ Ken aan gɔɔ genaa gaaba ey le menda jaay, bii-raa kosde gɔtɔ ɔɔ kal tuusde kic ɔɔ gɔtɔ,
¹⁶ ɔɔ maakse ki se, deb kalan deekden ɔɔ: «'Baaki ute lapia. Ɔn Raa asen kedn kɔsɔ ɔɔ aki
kɔsn te maraadse ɔɔ asen kedn kal rosege.» ɔɔ jaay edden dim ey se, taargen bin se ɔs aay eyo.
¹⁷ Bin ɔɔ, ken naai ɔɔ aal maaki do Raa ki ɔɔ 'jeel tedn bɛɛ ey se, kaal maakn naai se, kaal
maakn rɛnɛ.
¹⁸ Gan deb kalan maakse ki se deek ɔɔ: «Naai se ɔɔ aalga maaki do Raa ki ɔɔ maam se le,
m'lee m'ted nakgen bɛɛ. 'Taadum tu naai ɔɔ aalga maaki do Raa ki jaay ɔn 'ted bɛɛ eyo, ɔɔ
maam m'ai taadn kaal maakum do Raa ki ken ɔlum m'ted nakgen bɛɛ se.»
¹⁹ Naai 'jeel maaki ki ɔɔ Raa se kalin ki sum ɔɔ Raa. Kɛse nakn jiga. 'Jeele, sitange kic ɔɔ
jeelin maakde ki bini naɔo naanin ki se, naade ɔeere ɔɔ rode ook marga jɛg jɛg.
²⁰ Kale, debm derle! 'Jeele debm aal maakin do al-Masi ki jaay, ted nakgen bɛɛ ey se, kaal
maakn naan se, kaal maakn rɛnɛ.
²¹ 'Jeelki, bubjege *Abraam se ted ɔɔ di jaay Raa aakin aan gɔɔ debm daan ki se? Taa naan
took je ɔaa kojn goonin Isaka gotn kojn *serke Raa ki*.
²² 'Jeele debm jaay aal maakin do Raa ki mala se, 'tedn nakgen bɛɛ kici. Taa kaal maaka
ute nakgen bɛɛ ken k'lee k'tedse naade tum ɔaa taa naap ki ɔɔ kɛse ɔɔ ted kaal maakn mɛc.
²³ Taar ken Raa taadn maakn Kitapin ki se aanga doobin ki ken ɔɔ: *Abraam se aal maakin
do Raa ki, ɔɔ naan aakin aan gɔɔ debm daan ki.*† Taa naan se ɔɔ Raa danin medina.
²⁴ Ute naan se, naase 'jeelki debkilimi jaay Raa aakin daan ki se, taa ken naan aal
maakin don ki sum eyo, num taa nakgen bɛɛ ken naan lee ted se kici.
²⁵ 'Jeelki Raabm do dakin ken injo mend kɛesn gaaba se kic ɔɔ tedo bin kici. Bii kalan naan
ted bɛɛ jeege tun gaan *Israɛel ɔldenɔ gen kaakn baara. Jee se, mend se doɔd ɔkden ɔeen ki,
bini ɔlden naade aan ɔt te doobm kuuy. Taa bɛɛ ken naan ted se ɔɔ, Raa aakin naan se mend
daan ki.
²⁶ Aan gɔɔ debkilimi kon teecga num ooy se, kaal maakn do Raa ki jaay ɔn ted bɛɛ ey se,
tec bin kici.

3

*Rɔɔnɔ se aan gɔɔ poodn ken ɔs gɔtɔ
(Mt 12.33-37)*

¹ Genaaenge, maakse ki se, j'ɔnten jeki doobm jaay ɔɔ j'aki tedn k'denki jee dooy jeege.
'Jeelki naajegen k'je dooy jeege se, *Raa utu ajeki kojn bɔɔɔɔ dojege tu ɔn cir gen jeege ɔaa
se paac.
² Naajege paac se k'lee k'tujki gɔtɔ kaam dena. Anum debm jaay taad tujn ey se, debm bin
se debm mɛc ɔɔ aasin gen ɔɔbm kɔkn rɔna.
³ 'Jeelki ken naajege jaay k'lee k'tolki aljam taar sendge tu se, taa k'teddeki naade 'tookn
taarjege, ɔɔ gotn k'jeki ɔɔ k'baandeki sum.
⁴ 'Jeelki markabge se, kengen magal magal se kic ɔɔ, ɔk naka kalan maak ki ɔkɔ bini. Ɔɔ
ken kuulu jaay ɔl makɔn se deebo don ki aan gɔɔ di kic ɔɔ, ute nakn ɔkɔ se sum ɔɔ, debm
toodin se, ɔaan gɔt ken naan maakin jen ro ki.
⁵ Rɔɔnɔ kic naan tec bini. Ey num maakn daa ro ki se naan ɔɔ baata, naɔo rɔɔnɔ se
taad taargen magal magala. Aakki naal poodn ɔkɔ se jaay ɔkga se, kɔsn maakn kaaga ute
magalin se paac.
⁶ Rɔɔnɔ se naan tec aan gɔɔ poodo ɔɔ taargen inj kus paac teeco ro ki. Naan kic ɔɔ maakn
rojege tu, ɔɔ tujjeki rojege paac paac. Kingjegen iino gotn ken k'toojeki bini j'an ki kooy maak
ki se, rɔɔnjege se aan gɔɔ poodn ɔs gɔtɔ ken iino gotn *Bubm sitange tun poodn ken dubarin
kon nan eyo.
⁷ 'Jeelki, debkilimi se napar daagen maakn kaag ki, yeelge, kuurge ɔɔ kenjgen maakn
maane ki paac se, naan ɔɔ debm ken ɔk tɔɔgɔ dode ki ɔɔ tedde naade tookn taarina.
⁸ Num rɔɔnɔ jaay debm ɔɔ an kaasn ɔɔbm kɔk se, gɔtɔ. Naan se inj kaam kalan eyo ɔɔ
naan dooc te naa* ken tɔl tɔl jeege.
⁹ Ute rɔɔnɔ se ɔɔ, naaje k'tɔomki Bubjege Raa naan ken Meljege. Ter ute rɔɔnɔ se sum ɔɔ,
naaje k'naamki jikilimgen ken Raa aaldeno tecin tece.
¹⁰ Ute taar kalan ese sum ɔɔ k'j'ɔdnki ɔooro jeege tu ɔɔ k'naamki jeege kici. Ken deer num,
genaaenge, k'j'ɔnte 'tedki bini.
¹¹ Naan maakn bud ken kalan jaay j'kon ken inj king kaata ute ken jiga se, gɔtɔ.
¹² Genaaenge, mɔnɔ se 'kon koojn lemum eyo. Ɔɔ papay se 'kon koojn goyab eyo. Ɔɔ gen
budn maane se kic ɔɔ bin sum. Maakn budn ken maanin inj king kaata se, 'kon ni maan jiga
se, gɔtɔ.

* 2:21 Aak Jen 22.9. † 2:23 Aak Jen 15.6. * 3:8 Naa se ɔo, saam sum.

Jeel-taar ken iino gōtn Raa ki ute gen jikilimge

¹³Maakse ki se, naŋa 6o metεεε εε jeel-taara se? Debm jeel-taar se, εŋ 'taad jeege tu ute kingiŋa maakŋ nakge tun naan tεd paac se ŋ'εŋ roŋ urlu εε ŋ'tεdŋ ute jeel-taara.

¹⁴Num ken naase jaay εkki maak-kilimi εε niki ro naapge tu se εε tεr 'saapki 6o do naase malinge tu sum se, εŋten 'tεεmki rose εε taar met ki se, εŋte 'tujŋki ute taar-kεεbsege.

¹⁵Num jeel-taar bin se iino gōtn Raa ki eyo; kεse jeel-taar ken iino do naan ki ara sum. Naan se jeel-taar gen jikilimge εε naan se iino gōtn *Bubm sitange tu.

¹⁶Taa gōtn jaay jeege εk maak-kilimi ey εε ni ro naapge tu se, gōtn ese jeege tεd nakge paac ute doobiŋ eyo εε tεd nakgen paacŋ jig eyo.

¹⁷Num gan jeel-taar iino gōtn Raa ki se, deet se naan se *salal, naan 6aano ute tεεε daan jeege tu, tεdŋen jeege εŋ rode urlu, dode mεŋŋ eyo, εεj do jeege tu, daayum tεd nakgen jiga, bεεr nam eyo, naan tεd jeege taad taar maakde ki.

¹⁸Debm jaay je tεεε se, naan noog jeegeen kuuy taa king ute tεεε kici. Debm bin se nakŋ naan 'kεŋ se nakŋ ken ute doobiŋ doobiŋ aan gεε do debm εεga maakŋ gōtiŋ num εŋ bεεŋ se.

4

*Jeegen je nijim *dunia*

(1Pr 5.5-9)

¹Ken εlŋen jaay tεdki dεkεŋε εε mooyki ute naapa tap 6o ne di? Kεse nakŋ daa rose jese 6o εlŋen 'tεdki nakgen ese.

²Ken naase 'jeki diŋ jaay εŋki te ey se, εlŋen naase 'tεεlki jeege. Naase 'dεŋki nakgen ken naase εkki eyo jaay εŋki te ey se. Naase 'mooyki te naapa εε 'tεdki naapa. Ken naase jaay 'jeki naka εε εŋki te ey se, taa naase 'tεdkiro te metŋ *Raa eyo.

³Naase 'tεdki meta jaay εŋki te ey se, taa naase 'tεdki te meta jig eyo. Naase εkki saapm jig eyo εε ken εŋkiga kic 6o, εŋki kutn gen nijim daa rose cεr sum.

⁴Naase se, jeegeen maakse kalaŋ do Raa ki eyo! Naase 'jeelki jeegeen jaay je nijim dunia paac se tεdga jee wεεy Raage. εε debm je nijim dunia se, naan se tεdŋ debm wεεy Raa.

⁵εŋten 'saapki εkki taar Kitapm taad se cεrε, ken taad εε: Raa jaay εdŋeki *Nirl Salal se, taa naajege se k'tεdkiŋa jee naaŋge εε naan je εε j'aki king ute Nirl naan se sum.

⁶Anum Raa se, bεε naan tεdŋeki se cir nakge paac. Taa naan se 6o, Kitap deek εε:

Jeegen jaay magal rode naaniŋ ki se Raa tookden eyo.

Num jeegen jaay εεp rode baat naaniŋ ki se, naan tεdŋen bεεŋa.*

⁷Taa naan se 6o, naase 'took uunki taar Raa εε 'daarki tεεgo naan *Bubm sitange tu εε naan 'kaan naatn dεkε rose ki.

⁸'Baakiro gεεrε cεεsn Raa ki εε naan kic adε 6aa gεεr cεεsse ki. 'Tug 'daapki jisege naasen jee tεdŋ *kusiŋge se. εεdki kusiŋ ken maakse ki, naasen maaksege di di se.

⁹εŋki maakse 'taju taa kusiŋ ken naase 'tεdki. 'Tεεyki makεŋε εε eemki nεε, 'kooy koogse se utu 'dεl keeme, εε maak-raapse se utu 'dεl maak-tuju.

¹⁰εεpki rose baata naan Meljege tu, εε naan 6o debm asen kuun rose raan.

εŋten kεŋŋ bεεrε do genaai ki

¹¹Genaamge, εŋte kεεdki naapa. Taa debm jaay taad taargen iŋg kus 6o ro genaai ki ey εε εŋiŋ bεεrε doŋ ki se, kεse aan gεε naan taad taargen iŋg kus 6o ro *Ko Taar ken gen Labar Jiga se. Bin se naan took iŋg do ki eyo, num naan taad taargen iŋg kus 6o ro Ko Taar ken gen Labar Jiga ki sum.

¹²Raa se naan kalaŋ ki sum 6o debm kεd Ko Taar jeege tu, εε naan kalaŋ ki sum 6o debm 'kεŋŋ bεεrε do jeege tu. εε naan sum 6o debm aaj jeege ey εε ken utde. Num naai se, naŋa kaca jaay 6o 'kεŋŋ bεεrε do naapi ki se?

εŋten magalki rose

¹³Num 'booyki bεε, naasen ken 'taadki εεki: jaaki ey εε metbeeki se, naaje k'kiŋi 6aa king maakŋ geger ken se, j'ade 'tεdŋ suuk j'ade looko εε j'ade kεŋ gurs dεna!

¹⁴Naase 'taadki bin se, nakŋ ken 'tεdŋ metbeeki se kic 6o naase 'jeelki eyo. Naasen 'tecki aan gεε muubm ken iino εε naar wεεk naatn se sum.

¹⁵Bεεki num, naase aki deek εεki: ken Meljege je num, ajeki bεεbm kojege jaay j'aki kεŋ tεdŋ nakgen se.

¹⁶Num naase 'magalki rosege ute taargen naase 'taadki εε magal ro bin se, 6εrε, jig eyo.

¹⁷Taa naan se 6o, debm jaay jeel tεdŋ bεε εε εŋ tεdŋ te ey se, kεse naan tεdga *kusiŋa.

5

Nakŋ εεŋ utu 'kaan do jee maalge tu

* 4:6 Aak KKT 3.34.

¹Booyki 6orse naasen jee maalge se, eemki ɔ tɔɔd 'tɔɔyki makɔnɔ, taa nakɔ ɔnɔn utu 'kaan dose ki.

²Maalsege se utu 'ruumu ɔ kal koonsege se diidi utu aden kɔsɔ.

³Daabsege ute puddagen naase ɔkki paac se, naanɔ ɔs tujdenga. ɔ taa ken naade ɔs tuj ɔer se sum 6o, utu asen 6aa kɔkɔn mindse ɔ naan se utu '6aa kɔsn daa rose aan gɔɔ poodo. Ey num duni se ɔɔpɔga gɔɔrɔ 'nanɔ, na6o naase utu ing 'tuskɔ tus maala rɔk.

⁴'Booyki! Jeegen tɔdsen naabge maakɔ-gɔtsege tu se, naase 'dɛrlɔdɛki dɛrlɛ, taa ken naade tɔd naaba lek tɛc tɛc ɔ naase 'baate kɔgdɛki gursɔdege. Taa naan se 6o jeegen ɔsɛno maakɔ-gɔtsege se, naade tɔɔd tɔɔy makɔnɔ, num keem naade se Meljege Sidburku booyga.

⁵Do naan ki ara se, naase ɔski te maraadse ɔ 'tɛdki nakɔ ken maakse jea. Naase 'teerki aan gɔɔ maranɔgen teer sal sal gen tɔɔl kɔsɔ se.

⁶Naase 'tɔkkɔro mind jee tuj te dɔm eyo ɔ tɔɔldɛkiro. ɔ naade lɛ, tɔdseno te taar eyo.

Bii kaan Meljege se ɔɔpɔga gɔɔrɔ

⁷Genaamge, taa naan se 6o aayki kaamse bini Meljege adɛ tɛrlɛ. Naase aakki debm kursu se, naan tɔng taak kaama bini maane bɔɔy maakɔ-gɔtɔn ki, jaay 6o nakgen naan naab 6ar ki se koojɔn jɔga. Naan ing aak kaam maan 'keedɔn mɛt-kijirki bini teecɔn taa 6ar ki ɔɔt.

⁸Naase kic num ing aakki kaama, aayki kaamse ɔ ɔkki maakse tɔɔgɔ, taa 6ii kaan Meljege se ɔɔpɔga gɔɔrɔ.

⁹Genaamge, ɔntɛn 'lee mooyki nɔr nɔr te naapa; taa bin se *Raa kic asen kɔjɔn bɔɔrɔ dose ki eyo. 'Jeelki, 6ɛrɛ, debm kɔjɔn bɔɔrɔ do jeege tu se, aanga taa ɔoobse ki.

¹⁰Genaamge, naase 'saapki tu, jee taad taar teeco taar Raa ki do dɔkɔn kɛn taadɔ taarge ute ro Meljege se, naade kic dabaroga ɔ aayoga kaamɔde do ki. ɔ naase kic uunki ɔoobm naade se.

¹¹Deere, jeegen paac jaay aasinga do dubardɛ ki se, naade se 6o k'taadki j'ɔɔki, naade se 6o jee maak-raapge se. Naase 'jeelki metn taar gaabm do dɔkɔn k'danɔn Job se, naan aay kaamin aasinga do dubar ken aan don ki. ɔ do taar tɔɔlin ki se, naase 'jeelki nakɔ ken Raa tɛdɔn se. Taa Raa se, naan 6o debm tɛd bɛɛ jeege tu ɔ ɛɛj do jeege tu.

¹²Ken bin num genaamge, ɔntɛn 'naamki rose ute maakɔ raa ey lɛ ute do naanɔ, ɔ ɔntɛn 'naamki ute ro dɔm kuuy kici. Num ken taarse 6o mɛt ki, ɔɔki: «Yɛɛ, mɛt ki» ɔ ken mɛt ki ey lɛ, ɔɔki: «A-a, mɛt ki eyo». Taa ken naase jaay 'tɛdki bin se, Raa kic asen kɔjɔn bɔɔrɔ dose ki eyo.

'Tɔndki metn Raa

¹³Ken nam maakse ki jaay maakɔ dubar ki num, n'tɔnd metn Raa. Ken nam jaay maakɔ maak-raap ki lɛ, n'tɔom Raa ute kaa.

¹⁴ɔ kɛn maakse ki jaay nam kɔɔnɔ num, n'ɔl k'danɔn jeegen naan jee *egliz ki, taa naade an kɔtn uubu ute ro Meljege, ɔ an tɔnd metn Raa.

¹⁵Jeegen tɔnd mɛta jaay aal maakɔde do Raa ki paac se, Meljege aden booyo ɔ debm kɔɔnɔ se, Meljege an kɛdɔn lapia ɔ naan 'kiini. Ken naan 6o tɛdga *kusiɔn kic lɛ, Meljege an tɔɔl kusiɔn se naatn.

¹⁶Taa naan se 6o kusiɔn naase 'tɛdki se, naan Raa ki se 'taadɔnki ute naapa ɔ 'tɔndki metn Raa naapge tu, taa aki kɔn lapi rosege. Taa debm daan ki jaay tɔnd mɛta gɔtn Raa ki se, tɔnd metɔn se ɔk tɔɔgɔ aak eyo naan Raa ki.

¹⁷'Jeelki, *Eli ken taad taar teeco taar Raa ki do dɔkɔn se, naan kic debkilimi aan gɔɔ naajege sum, na6o naan tɔnd metn Raa ɔn eyo, dɛekin ɔ n'ɔnte keedɔn maane, Raa booyɔn ɔ tookin. Gɔtn se, maakɔ 6aar ki mɔtɔ ute laapa mɛɛɛ se, maane eed te eyo.

¹⁸Ter naan tɔnd metn Raa kuuy daala, ɔ maane bɔɔyo do naan ki ɔ nakgen do naan ki se, baag koojo gɔtɔn ki.

¹⁹Genaamge, ken maakse ki jaay nam rɛsn ute ɔoobm taar mɛt ki ɔ nam kuuy noogɔn jaay naan ɔk tɛrloga num,

²⁰'Jeelki, genaɔ iigga kiigi ɔ rɛsnɔga rɛs ute ɔoobm taar mɛt ki jaay nam maakse ki noogɔn naan ɔk tɛrloga se, kɛse naan aajɔnga maakɔn yo ki, ɔ kusiɔngen den se lɛ, Raa aden tɔɔl naata.

Maktubm Pier raanin deet deet Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktub Pier ken deet deet

Maktubm ken Pier raano jee al-Masige tun deet deetn ara se, naan raanin jee al-Masige tun taa naan kaam mii taa naan Turki ken borse. Naade ting aan gaa cekge taa naade se jee al-Masige (kon 1.1; 2.11). Naade se jeege aalde maak ki eyo aa adf uunde. Naade se k'lee k'tokde minddege ute taargen met ki eyo aa gotn metinge se k'dabarde kici. Pier raanden maktubm se taa aden noogin do kaal maakde ki aa do kond dode ken naade ond do al-Masi ki. Naan edden kaay kaama taa k'king aan gaa jee ken Raa beer tooddenga tedga jee naange se. Pier raanden maktubm deet ara se, jee al-Masigen tun teeco maakn jeege tun ak doobm raage dena. Borse naade se tedga jee kiji aa uun doobm hubdege eyo aa kingde kic tec aan jee ken naade ing daande ki se eyo (kon 1.13-2.4). Naade se tedga jee Raage (kon 2.4-10). Naade se aasin gen serkn nakn aon ute dubar ken aan dode ki se. Anum ken tedden jaay naade aasin se, taa naade ondfa dode do al-Masi ki (kon 1.3, 13, 21; 3.15).

Pier raan ol toasin jee Raage tu

¹ Ken ara maam m'Pier, ken *debm kaan naabm Isa al-Masi bo m'raansen maktubm se, naase ken *Raa beer toadsenoga toado aa ingki aan gaa cekge aa wookkiga maakn naange tun Ponj ki, Galat ki, Kapados ki, Azi ki aa Bitini ki se.

² Naase se Raa Babu beer toadsenoga toado do dokina, kaad ken naan uuno doa aan gaa ken naan maakin jen ro ki. Jo ute *Nirl Salal se, naan tedsenga 'tedkiga jee naange gen tookn taar Isa *al-Masi taa naan asen tugn daapm ute moosina. On Raa asen tedn beena aa asen kedn lapin se te maraadiina.

K'toomki Raa ken aaj jeege

³ K'toomki Raa, naan Bubm Meljege Isa *al-Masi! Naan se eejjeki dojege tu aa oojjenkiga koojn kiji ute doobm Isan ken naan durino daan yoge tu se. Taa naan se bo, daayum naajeege k'j'ondki dojege gen kon kaaja,

⁴ aa j'aakki kaama gen nakgen bee bee ken Raa utu boobin jeenge tu maakn raa ki. Jo nakgen bee bee ese se, tuj eyo, ruum eyo aa on ted'koono eyo.

⁵ Taa kaal maaksen naase aalki do Raa ki se, Raa mala asen boobm te toogina bini bii ken kaam moon; bii ken se, naan asen taadn tal aa naan aajsega.

⁶ Taa kaajn naase onki se, naase 'maakse raap sakan. Jo ken napar dubargen aan dose ki se jaay asen kedn maak-tuju kic bo, cakoo sum bo dubargen se utu 'deele.

⁷ Daab se naan kon tuju, ute naan se kic bo j'ooyin poon jaay ted daabm mec. Kaal maakse kic Raa tedn tec bini, taa kaal maaksen do Raa ki se, naan cir daab. Aan gaa daab k'j'ooyinga poon jaay ted daabm mec se, kaal maakjege kic bo ute dubargen aan dojege tu se, ute naan se jaay bo kaal maakjegen do Raa ki se 'tedn toogo aa j'ansin kaakn jeele. Taa naan se bo, bii ken Isa al-Masi ade baa se, Raa utu asen toomoo, asen *nooko aa asen magala.

⁸ Ey num Isa se, naase aakin ki te eyo nafo naase 'jenki. Borse kic naase aakin ki te eyo, nafo naase aalki maakse don ki. Ute naan se kic bo, naase maakse raap sakan don ki aa maak-raapm naase se maak-raapm taad eyo.

⁹ Taa naase 'jeelki, ute kaal maaksen naase aalki don ki se bo, naase utu aki kaajn kosege.

¹⁰ Kaajn ese se, jee taad taar teeco taar Raa ki do dokin se, jedoga metin den aak eyo. Naade taadoga jeege tu taa bee ken Raa taadoga taada aa utu asesin ted se.

¹¹ Nirl al-Masi ken maakde ki se, taadden aa al-Masi se utu 'dabara jaay bo utu 'kon nooko. Taa naan se bo, jee taad taar teeco taar Raa ki jedo metina aa jedo jeel kaadn ken nakgen se tap bo utu 'deel aa di.

¹² Anum taar ken Raa taado jee taad taar teeco taar Raa ki do dokin se, taar se taad te naade eyo num taad te naase. Borse jee taad Labar Jigan gen Isa al-Masi ute *Nirl Salal ken Raa olino maakn raa ki baado taadsen metn taar se mala naase ki kici. Jo taar se, *kodon Raage kic bo, je doobm 'jeel konk metina.

'King aak bee naan Raa ki (1Tes 5.8-9; Tit 2.11-14)

¹³ Ken bin num, 'daapki rose gen tedn naaba, ingki do metekse ki aa aakki kaama do bee ken Isa *al-Masi baadoga num utu asen ted se.

¹⁴ Tookki taar Bubse Raa aa onte 'tedki nakn ken daa rose bo jea aan gaa kaad ken naase utu 'jeelki te Raa ey bort se.

15 Aan gɔɔ Raa kɛn danʒe naan debm *salal se, naase kic maakŋ kinʒse ki se, 'tedki jeegeen salal kici;

16 taa Kitap se taadga taad ɔɔ: «'Tedki jeegeen salal taa maam se m'debm salal.»

17 Raa kɛn naase 'danjŋki Bubse se, naan ʒo kɛn aak jeege paac aas kaasa ɔɔ nanʒa kic naan ɔjin bɔɔɔ te kɛn met ki do nakge tun naan lee ted se. Bin num, kaad kɛn naase utu 'tingki ting do naan ki se, Raa se 'beeringki.

18 Ute kingŋen aan gɔɔ geŋ bubsegen do dakin se ɔs aay eyo. Taa naan se 'jeelki, Raa se dugsega dose ute zo ɔɔŋɔ. Naan dugse dose se, ute nakgen aan gɔɔ daab ute pudda eyo taa naade se utu 'tuju;

19 num gan naan dugseno dose ute moosn al-Masi, aan gɔɔ *Goon Baatn sal sal kɛn ɔk tuju ron ki eyo jaay ed ron *serke se.

20 Naan se Raa ʒo beer ɔɔdino taa kaajn jeege, kaad kɛn naan utu aalo te duni ey ʒoɔtɔ. ɔɔ naan ʒaado maakŋ biige tun kaam maotn taa naase.

21 Ute doobm al-Masi se ʒo, naase aalki maakse do Raa kɛn durino daan yoge tu ɔɔ *nookin se. Ute naan se ʒo, naase aalki maakse ɔɔ ɔndki dose do Raa ki.

Okki maak-jea do naapge tu

22 Taa naase 'tookkiga do taar kɛn met ki se, naase 'tedkiga jeegeen *salal. Kɛn bin num 'jeki naapa aan gɔɔ genaage. Okki naapa ɔɔŋɔ ɔɔ 'jeki naapa ute maakŋ kalaŋ.

23 Taar Raa se, naan aan gɔɔ kupm kɛn ruum eyo ɔɔ tuj eyo, num naan ting geŋ daayum daayum ɔɔ ute taar Raa aan gɔɔ kupu se, naan ɔlsen j'oojsenga koojn kiji.

24 Taa Kitap taadga taad ɔɔ:

Jikilimge paac aan gɔɔ mu zeeɛ

ɔɔ kaakŋ beede le aan gɔɔ pɔɔŋ kaaga.

Kɛn kaadŋ aanga se, mu se 'tuutu ɔɔ pɔɔŋin le 'sia.

25 *Num gan taar Raa se, naan ting geŋ daayum.**

ɔɔ taar se ʒo, Labar Jigan geŋ Isa *al-Masi kɛn k'ʒaado k'taadsesin se.

2

1 Taa naan se, ɔnte 'tedki *kusina, ɔnte 'kaanŋki jeege dala, ɔnte 'tedki rose aan gɔɔ jee kɛn taad taar met ki te naapa, ɔnte 'tedki maak-kilimi te naapa ɔɔ ɔnte 'kɔɔdki naapa.

2 Aan gɔɔ gaangen k'taacege je si kɛndege den se, naase kic taar *Raa kɛn *salal se 'jenŋki den bin kici. Ute naan se naase aki teepe ɔɔ utu aki kɔŋ kaaja.

3 Deere, beɛ Meljege se le, naase 'naam ɔkinkiga jiga.

Raa ʒo beer taadseno taa aki tedn jee naange

(Ep 2.20-22; Mt 21.42-44; Rm 9.24-33)

4 'Baakiro gotn Meljege tu Isa ki, naan ʒo ko kɛn ed kaaja. Naan ʒo ko kɛn jikilimge ɔɔd undina, nabo Meljege Raa beer ɔɔdina ɔɔ naan se ʒo kɛn aakin beɛ kaamin ki.

5 Naase kic aan gɔɔ kogen ɔŋga kɔŋ kaaja, 'tookki ɔŋki rose Raa an kiin beɛ kɛn Nirlin utu 'king maak ki se. ɔɔ maakŋ beɛ kɛn se, naase aki tedn jee tedn serkgen *salal ɔɔ ute doobm Isa *al-Masi se, naase anŋi tedn *serkŋ kɛn toolin naan ki.

6 Anum 'booyki taar kɛn Raa taad maakŋ Kitap ki kɛn ɔɔ:

Aakki! Maam m'beer m'ɔŋga ko kɛn aak beɛ kaamum ki

ɔɔ maam m'utu m'an kɔnd maakŋ gegɛr kɛn Sion ki

ɔɔ naan ʒo ko kɛn utu 'gakŋ bea kɛn j'utu j'an kiin se.

Debm kɛn aal maakin do naan ki se, 'kɔŋ kɛnd maakŋ sokɔŋ ki eyo.*

7 Naasen kɛn aalkiga kaal maakse don ki se, ko se jigsen aak eyo. Num gan jee kɛn baate kaal maakde don ki se, taar kɛn Kitap taad se aanga ɔɔoin ki kɛn ɔɔ:

Ko kɛn jee kiin beege ɔɔd undin naatn se,

Naan ʒo ko meɛ kɛn cir kogen j'iin beɛ se paac.†

8 ɔɔ got kuuy kic Kitap taadga taad ɔɔ:

Ko se ʒo kɛn rɔɔk jeege

ɔɔ keɛse ʒo lin kɛn tund jeege.‡

Naade jaay rɔɔkŋ tooc se, taa naade baate kaal maakde do Taar Raa ki. Keɛse nakŋ kɛn Raa uunoga kuun doa do dakin se ʒo utu kaan dode ki.

9 Anum naase se, metjil jee kɛn Raa beɛ taadsenga taado, naase se jee tedn serkŋ geŋ gaaringe, naase se jee naange ɔɔ naan ʒo debm kɛn dugŋsenga dose. Naan dan ɔɔdseno maakŋ got kɛn ɔɔɔ ɔɔ ʒaanseno maakŋ gotin kɛn wɔɔɔ jiga se, taa naase aki wɔɔkŋ Taar Raa se jeege tu, do nakge tun magal magal kɛn naan tedin se.

* 1:25 Aak Eza 40.6-8. * 2:6 Aak Eza 28.16. † 2:7 Aak KKR 118.22. ‡ 2:8 Aak Eza 8.14.

¹⁰ Do dōkin se naase jee Raage eyo, num borse se, naase 'tedkiga jee naange. Do dōkin se naan εεjo te dose ki eyo, num borse se, naan εεjsenga dose ki.

*Inḡki aan gōō king gen jee Raage daan jeege tun jeel Raa eyo
(Rm 13.1-8; Ep 6.5-8)*

¹¹ Jee maak-jemge, maam m'dejse, do naan ki ara se naase aan gōō mertge ɔɔ aan gōō cekge. Bin num ɔnte 'dōnki nakn ken daa rose ɔo jea; bεε, nakgen daa rose ɔo je se lee ted bōōɔ ute kose.

¹² Maakn jeege tun jeel Raa mal ey se, inḡki aak bεε naan Raa ki. ɔo ken naade jaay baagga taad taargen inḡ kus rose ki aan gōō naase jee ted *kusin jeege tu kic ɔo, ute naabsen naase 'tedn jiga se, bii ken Raa ade ɔaa se, jeegeen jeel Raa mal ey se, an *nooko.

¹³ Sookki tōogge tu taa Meljege Isa *al-Masi se, ɔo 'sookki gaar tu taa naan ɔo debm do jeege tu paac,

¹⁴ 'sookki magalge tun gaarge tōndde se. Naan tōndde se taa 'dabar jee ken lee tuj jeege tu ɔo 'tōom jee ken lee ted bεε.

¹⁵ Taa Raa se, je naase aki tedn nakgen jiga jiga ɔo bin ɔo jee derlgen jeel dim ey se, 'kōn taar taad eyo.

¹⁶ Inḡ aalki dose sen aan gōō jee ken ɔnḡa kōn dōde. Naase se ɔnkiga dose, naɔo kōn dosen ɔnki se, ɔnten 'saapki ɔoki ɔnkiga dōobo gen tedn kusina. Num gan naase se, inḡki aan gōō jee tedn naabm Raage.

¹⁷ Jikilimge paac aaldeki maak ki, 'jeki genaasegen dōobm Isa al-Masi ki, 'geerki Raa ki ɔo 'sookki gaar tu.

Ŋnki kingse se 'tecn aan gōō gen Isa

¹⁸ Naase jeegeen ken 'lee 'tedki naaba gōtn jeege tu se, 'booy uunki taar melsege. Ken aki booy taar melsege se, ɔnte 'booyki taar jee ken tedsen bεε ɔo jese sum eyo, num gan 'booy uunki taar melsegen kusin kusin se kici.

¹⁹ Ken k'dabarse cεε se kic jaay naase aasinḡki se, taa taar Raa sum ɔo naase ɔnki rose k'dabarse se; kεse ɔo nakn ken tōol Raa ki.

²⁰ Ken 'ted *kusin jaay k'dabari se, bεen tap ɔo di? Anum ken 'tedki bεε jaay ɔnki rose k'dabarse se, kεse nakn jiga aak eyo naan Raa ki.

²¹ Raa dan seno se taa naan se, taa Isa *al-Masi se kic dabaroga taa naase ɔo naan ɔo debm taadsen dōobo taa naase kic aki kuun bōlōtina.

22 Naan se ted te kusin eyo ɔo bii kalan tap ɔo ted te taar-kōob eyo. §

²³ Ken k'naajin kic ɔo naan terl te taar inḡ kus nam ki eyo. K'dabarin kic ɔo, naan ted te kusin nam ki eyo. Num nakge paac naan ɔnin kaam ji debm ken utu 'kōjn bōōɔ te dōobin se do jeege tu.

²⁴ Ken Isa ooy do kaag ki se, naan uun kusinjege dōn ki taa ajeki gaan te kusina ɔo 'j'aki king gen tedn nakgen te dōobina. ɔo ute dubar ken naan ɔn se ɔo, εdḡeki kaaja.

²⁵ Do dōkin se naase aan gōō baatgen iigga kiigi, num borse se naase ɔk 'terlkiroga gōtn debm gaam ki. Naan ɔo debm bōob kose.

3

*'King mendge ute gaabge
(1Tim 2.9-15; Ep 5.22-33)*

¹⁻² Naase mendge kic 'booy uunki taar gaabsege. Bin ɔo gaabgen metingen baate tookn taar *Raa se, 'kaakn king menddegen jiga se, ken taadden te taar Raa ey kic ɔo, ɔo ken naade asen kaakn naase jaay inḡki te maakn kalan, ɔo 'tookdeki taardege se, naade utu 'tookn kaal maakde do Raa ki.

³ ɔnte 'jeki dōobm tamar rosege taa aki kaakn bεε naan jeege tu: aan gōō napar kōn dosege, ɔo napar tol kōdōkn daabsege ɔo ute tuusn kalsegen te roḡ se.

⁴ Num kaakn bεε naase se, ɔninḡki 'tedn maakse ki. Naase 'tedki jee bεε ɔo jee dalul. Kεse ɔo nakn kaakn bεε tuj eyo ɔo ken jiga naan Raa ki.

⁵ Bin ɔo mendgen do dōkin aalo maakde do Raa ki se, naade kingde tec bini; naade se tooko taar gaabdege.

⁶ Aakki Sara se tooko taar gaabin *Abraam bini danjin ɔo «meluma.» Naase kic 'tedkiga gaan Sarage ken naase jaay 'lee 'tedki bεε ɔo 'geerki dim ki ey se.

⁷ Naase gaabge kic, maakn kingse ki se, aakki do mendsege tu jiga. Taa mendge se, naade tōog aas te gaabge eyo. Maakn kingse ki se aaldeki maak ki. 'Jeelki, naade kic utu 'kōn kaaja te naase tele. Ken naase jaay inḡki jiga bin num, dim asen gaasn gen tōnd metn Raa se gōtō.

§ 2:22 Aak Eza 53.9.

*Kinj jiga ute naapa
(Rm 12.14-21; Mt 10.24-31)*

⁸ Do taar tɔɔlin ki ara se, m'je m'asen taada: ɔŋki taarse 'kɔŋ metn naapa, ɛɛki do naapge tu, 'jeki naapa aan gɔɔ gnaage, 'tedki bɛɛ te naapa ɔɔ ɔnte magalki rose.

⁹ Jee tedsen *kusiŋ se, ɔnte 'terldeki kusiŋa ɔɔ jee naajse kic num ɔnte naajdeki. Num 'terldeki ɔɔki: «Ŋŋ Raa asen tedn bɛɛŋa!» Taa naan se 60 Raa danjeno; bin 60 naase kic Raa asen tedn bɛɛŋa.

¹⁰ Booyki Kitap kic 60 taadga taad ɔɔ:

*Debm jaay je 'king te lapia ɔɔ te maak-raapo se,
ɔnte kɔɔdn nam ɔɔ ɔnte taadn taar-kɔɔbɔ.*

¹¹ *Debm bin se n'ɔɔd doŋ ro kusiŋ ki, n'tedn bɛɛ.*

N'aay kaamin n'je doobm kɛn king lapia te jeege.

¹² *Raa se naan aak do jeege tun ted nakge ute doobiŋa
ɔɔ daayum naan lee booy keemde.*

*Gan jee tedn nakŋ kusiŋ se, Raa te naade eyo.**

¹³ Kɛn naase jaay 'jeki tedn bɛɛ jeege tu te maakse paac se, naŋa 60 kɛn asen kɔŋ tedn kusiŋa.

¹⁴ Ɔɔ bɛɛ naase 'tedki jaay jeege lee dabarse se, taa naan se Raa utu asen tedn bɛɛŋa. Ɔnte 'geerki nam ki ɔɔ nirlse ɔnte 'kaayse.

¹⁵ 'Jeeliŋki maakse ki *al-Masi sum 60 Melse. Ɔɔ daayum 'daapki rose, kɛn jeege 60 tɔnd metse, taa di naase ɔndki dose do al-Masi ki se, naase adeki kɔŋ taadn metiŋa.

¹⁶ Na60 kɛn adeki terl se 'taaddeki ute taar urlu, aaldeki maak ki ɔɔ 'tediŋki ute maakŋ kalan. Taa kingŋen jiga doobm al-Masi ki se, kɛn jeege jaay taadsen taargen iŋg kus rose ki kic 60, naade se ɔɔkɔŋɔ aden tɔɔbɔ.

¹⁷ Kɛn naase 'dabarki gen tedn bɛɛ aan gɔɔ kɛn Raa maakiŋ jen ro ki se, jiga cir kɛn 'tedki kusiŋ jaay 60 k'dabarse se.

Isa tɔɔg cir nakge paac

¹⁸ Taa *al-Masi se, ooy je-kalan sum 60 taa *kusiŋ jeege paac. Naan kɛn tuj te dim ey se 60, ooy taa jee kusiŋge taa aden kal gɔtn Raa ki. Jeege tɔɔliŋa na60 *Nirl Salal durinɔ daan yoge tu.

¹⁹ Ute tɔɔgŋ Nirl Salal se, naan 6aa taado taar Raa jeege tun ooyga kooy kɛn tiŋg maakŋ dangay ki.

²⁰ Jee ooyga kooy ese se 60, jee do dakiŋ kɛn baate tooko taar Raa kaad kɛn Raa udden bia kaad kɛn Noe daap daap markabm magal se. Kɛn maane 6aado ɔs do naan se, jeege marta kɛn endo maakŋ markab ki, naade se sum 60 aaja.

²¹ Maan ɔso do naan se, naan aan gɔɔ maan kɛn *k'batizseno maak ki. Ɔɔ maan se gen tugŋ yidiŋki ro eyo, num gen tugŋ maaka. *Batɛm se jaay aajse se, taa Isa al-Masi ooy duroga daan yoge tu.

²² Ɔɔ ook 6aaga maakŋ raa ki ɔɔ iŋgga do ji daam Raa ki. Ɔɔ bɔrse maakŋ raa ki se, sitange, maragge ute *kɔdn Raage paac kaam ji al-Masi.

4

*Ɔɔdki dose naatn ro *kusiŋ ki*

¹ Taa naan se 60 'jeelki, *al-Masi 6aado do naan ki se dabarga. Bin num naase kic 'daapki rose gen dabar aan gɔɔ naan kici. Ɔɔ debm jaay dabarga se, mɔɔtn 'kɔŋ kɔl doŋ maakŋ kusiŋ ki ey sum.

² Biisen ɔɔpm kɛn anki tiŋg do naan ki se, ɔnte 'tedki nakŋ kɛn maakse 60 jea, num 'tedki nakŋ kɛn tɔɔl *Raa ki.

³ Deere, maakŋ kingse kɛn do dakiŋ se, naase 'tedkiro nakgen jig ey dena aan gɔɔ jee jeel Raa mal eyo. Naase 'lee ɛɛskiro naapa, 'lee dɔŋkiro nakŋ jeege, 'lee aay oonkiro, 'lee 'jekiro kɔs bɛɛ salal, ɔŋkiga gɔtn kaaye le aay 'deelkiro te gɔtiŋa ɔɔ 'lee 'tedkiro maraggen Raa jede eyo paac paac.

⁴ Bɔrse jaay naase 'tedki aan gɔɔ naade ey se, naade aaksen se paac 60 ɔkden taad eyo. Taa naan se naade lee naajse.

⁵ Gan 6ii kalan Raa kɛn utu 'kɔŋ bɔɔrɔ do jeege tun ooyga kooyo ɔɔ do jeege tun zɛɛr se, utu 'tɔnd metde do nakde kɛn jig ey naade ted se.

⁶ Jee ooyga kooy do dakiŋ se kic 60, Isa 6aa taaddenoga Labar Jiga se kici. Taa naan se 60, naade kic Raa ɔjdenga bɔɔrɔ doɔde ki aan gɔɔ jikilimgen 6aa se paac. Bin se ute *Nirl Raa se, naade 'kɔŋ 'king aan gɔɔ kɛn Raa jen ro ki.

Naŋa naŋa kic 60 Raa ɛdiŋ naabiŋ naabiŋa

* 3:12 Aak KKR 34.13-17.

7 Duni se ɔppga baata 'nanja. Taa naan se ɪŋki do mɛtɛkse ki ɔ 'daapki rose taa aki keem Raa.

8 Kɛn cir paac paac se, 'jeki naapa ute maakŋ kalan, taa ute maak-jese se, kɛn deba tɛdɪ *kusɪna aan gɔɔ dɪ kic ɔ an kɔŋ tɛdɪ kaldɛ.

9 Jee kɛn ɔaado gotse ki se, ɔkɔdeki jiga ɔ ɔnte tɛddɛki bɛs.

10 'Jeelki nanja nanja kic ɔ Raa ɛdɪŋga naabiŋ naabiŋa. Bin se 'noogki naapa, taa naase se 'tɛdkiga jee tɛdɪ naabm Raage gen tɛdɪ naabgen paacŋ kɛn naan ɛdsesɪŋ se, ute doobiŋa.

11 Debm jeel taadn taara se, ŋ'taad taar Raa jeege tu. Ɔ debm Raa ɛdɪŋga maak-je gen tɛdɪ naaba jeege tu se, ŋ'tɛdɪŋ ute tɔɔŋŋ kɛn Raa ɛdɪŋ se. Ute naan se jaay ɔ, jeege paac 'tɔɔm Raa ute doobm Isa *al-Masi. Naan ɔ debm magala ɔ tɔɔɔ gen daayum daayum! *Amin.

*Jee kɛn k'dabarɛ taa *al-Masi*

12 Jee maak-jemge, nakŋ ɔŋ jaay aanga dose ki se, ɔnte kaakiŋki aan gɔɔ nakŋ deel doa ɔ ɔksen taad eyo. Num aakiŋ aan gɔɔ nakŋ kɛn lee aan kaan do jeege tu tap.

13 Num kɛn naase jaay 'dabarki taa al-Masi se, ɔŋki maakse 'raapo. Taa ɔiɪn naan adɛ ɔaa maakŋ gaariŋ ki se, naase kic utu aki kɔŋ maak-raapm gen taad eyo.

14 Kɛn k'naajse taa Isa al-Masi se, ɔŋki maakse 'raapo. Taa *Nirɪ Salal kɛn ɔk *nooko kɛn ɪiŋo gɔtn Raa se, 'tɛdɪŋ ute naase.

15 Anum maakse ki se, nam j'ɔnte dabariŋ taa tɔɔl nam, taa ɔoogo, taa tɛdɪŋ *kusɪna, ey lɛ taa ɔl doŋ maakŋ taar jeege tu.

16 Num kɛn k'dabariŋ taa al-Masi se, sɔkɔŋo ɔnte tɔoliŋa naɔo ŋ'tɔɔm Raa taa jeege danŋŋ naan debm al-Masi.

17 Kaad kɛn Raa an kɔŋŋ bɔɔɔ do jeege tu se, ɔorse aanga. Ɔ kɛn Raa jaay 'baagŋ kɔŋŋ bɔɔɔ do jee naange tu ɔo deet se, bin num jee kɛn jaay baate tookŋ kaal maakɛ do Labar jigan gen Raa ki se, 'tɛdɪŋ ɔ dɪo?

18 Taa Kitap taad ɔ:

Kɛn jee tɛdɪŋ nakgen ute doobiŋ kic ɔ, utu ɔŋ jaay 'kɔŋ kaaja se, num jee aal Raa maak ki eyo ute jee kusɪŋe se tap ɔo k'tɛdɪŋ rodɛ j'ɔɔ dɪo?*

19 Bin ɔ, jee kɛn Raa je ɔ naade 'dabar se, j'aay kaamde k'tɛd nakŋ bɛs. Taa Raa kɛn tuj ɔrmiŋ ey se, naan ɔ Mɛl Kaaldɛ ɔ j'ɔŋ rodɛ kaam jɪna.

5

Pier dɛj naan jee Raage (1Tim 3.1-7)

1 Ɔorse maam m'taad ute naan eglizgen utu maakse ki se. 'Booyki, maam kic naan *eglizge tun aan gɔɔ naase se kici. Kɛn *al-Masi dabaro se, maam m'aakiŋoga te kaamuma ɔ ɔiɪ kɛn naan adɛ ɔaa maakŋ *nookiŋ ki se, maam kic m'ɔk bɛdɛ te naan kici:

2 Aakki do jee Raage tun kɛn *Raa ɛdsesɪŋ kaam jise se, aan gɔɔ debm gaam kɛn aak do baatinge tu se. Naabm se ɔnte 'tɛdɪŋki aan gɔɔ j'ɔlsen taa tɔɔɔ, gan 'tɛdɪŋki aan gɔɔ kɛn Raa ɔo jea. Ɔnte 'tɛdɪŋ gen jee maala, gan 'tɛdɪŋki ute maakŋ kalan.

3 Jee Raage se, ɔnte 'tɛddɛki taa tɔɔɔ, gan ute kiŋgse se, 'taaddɛki doobo taa naade kic kiŋg aan gɔɔ naase kici.

4 Kɛn naase jaay 'tɛdɪŋ bin num, ɔiɪn kɛn Debm Gaam Magal adɛ teecn pirsil se, naan utu asen kɛdɪŋ laatin tɔɔmɔ kɛn nookiŋ paac 'kɔŋ deel eyo.

5 Gaan kɔdɛge naase kic, jee naan jee Raage se, 'booy uundeki taardɛ. 'Booyki m'asen taada: Maakŋ kiŋgse kɛn ute naapa se, nanja nanja kic ɔo tɛd roŋ ɔɔp baata, taa Kitap taadga taad ɔ: *Jee magal rodɛ se, Raa ute naade eyo.*

Gan naan se tɛdɪŋ bɛɛŋ do jeege tun tɛd rodɛ ɔɔp baata.*

6 Anum, ɔŋki rose kaam jɪ Raa tɔɔɔ ɔ 'tɛdɪŋ rose ɔɔp baata jaay ɔo kaad kɛn Raa jen ro ki se, naan asen kuun rose raan.

7 Nakgen tɛdsen jaay uunki nirlse ro ki se, ɔndeki paac kaam jɪ Raa. Taa Raa se, naan ɔo debm kɛn lee aaksen dose ki.

8 Bin num 'bɔɔbki rose, ɔ ɪŋki zɛɛɛ, taa debm wɔɔyse, *Bubm sitange se, lee jese aan gɔɔ tupiyu kɛn lee tɔy je daa kɛn 'kɔŋ kɔɔɔ.

9 Aayki kaamse, 'daarki tɔɔɔ ɔ aalki maakse do Raa ki. 'Jeelki do naan ki ara paac se, gɛnaasegen doobm Isa al-Masi ki se utu dabar aan gɔɔ naase kici.

10 Naɔo dubarse se, utu 'daar duuku. Taa Raa kɛn lee tɛd bɛɛŋ jeege tu se, naan ɔo debm danɛno taa aki kɛnd maakŋ gaariŋ kɛn gen daayum kɛn kaam jɪ al-Masi. Naan asen tɛdɪŋ naase aki tɛdɪŋ jee tɔɔɔ ɔ jee mɛcŋ kɛn aasiŋ do nakge tu paac.

11 Naan ɔo debm ɔk tɔɔŋŋ gen daayum daayum! *Amin!

* 4:18 Aak KKT 11.31. * 5:5 Aak KKT 3.34.

*Pier taad'naŋ taariŋa ɔɔ tɛddɛn tɔɔsɛ
(1Tɛs 5.23-28)*

¹² Silban ɓo noogum jaay maam m'raaŋ m'ɔlsen maktubm duuk se. Maam m'jeeliŋ naan se gɛnaa kɛn tuj ɔrmiŋ eyo. Maam m'raaŋsen se, m'je m'asen kɛdn kaay kaama ɔɔ m'je m'asen taadn m'ɔɔ kɛsɛ ɓo bɛɛ Raa mala mala. Ɔɔ bɛɛ esɛ se ɓo, naase se ɔkiŋki ɔɔŋɔ.

¹³ Jee Raagen Babilon[†] kɛn ara se, kɛn Raa bɛɛr tɔddɛnoga aan gɔɔ naase se, tɛdsɛn tɔɔsɛ. Ɔɔ goonum Mark kic ɓo tɛdsɛn tɔɔsɛ.

¹⁴ Tɛdki tɔɔsɛ te naapa ɔɔ 'baam 'tɔkki naapa ute maak-jea, aayki ciil naapge aan gɔɔ gɛnaa naapge.

Naasen paacŋ kɛn 'doobm *al-Masi ki se, ɔŋ tɔɔsn Raa 'king ute naase.

[†] **5:13** Babilon je taad ute geger *Rɔm ki.

Maktubm Pier raanin gen k-dige Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Pier gen k-dige

Maktubm se, Pier raan jee al-Masige tun goto baa se paac. Ko taar ken naan je taada se, naan iin ro jeege tun lee dooy jeege ute taar Raa met ki eyo. Jo jee se goon tennodoga maakn eglizge tu. Taar ken naade dooy jeege se, je taa jeege king tedn nakn ken maakde jen ro ki. Pier deekden do jee se se j'ontne tookn taarde do k'je doobm jeel mala mala ken Raa edj jeege tu do k'dookn ute Isa al-Masi do taargen jee ingo te Isa jaay booyo do nakn naade aako jaay lee dooydeno paac se j'ing do ki.

Pier raan ol taa se jee Raage tu

¹ Kese maam Simon Pier, maam ken m'debm tedn naabm Isa *al-Masi do m'debm kaan naabin se bo, m'raarsen maktubm ara se, naase jeege tun ken took aalkiga maakse jiga do al-Masi ki aan goo naaje se kici, ute nakgen ken Raajeege do Mel Kaajjege Isa al-Masi tedn ute doobin se.

² Ute jeel ken naase l'jeelki *Raa ute Meljege Isa al-Masi se, on Raa asen tedn bee do asen kedn lapia ute maraadin.

Aayki kaamse 'tedki jee Raagen jiga (Tit 2.11-14; Plp 1.9-11, 3.8-14)

³ Taa ute toogin Raa se naan edjekiga nakgen jiga ken ajeki kaasn gen tingi do gen kokn taarin doon. Naan tedjekiga k'jeelkiga debm danjekiro taa j'aki kend maakn *nookin ki mala do j'aki kokn bee naan ken jiga cir paac se.

⁴ Ute nakgen se bo nakgen jig aak eyo ken do dokin Raa taadjekiro do ajeki ked se, naan edjesiniga. Bin bo ute nakgen naase onjinkiga se asen tedn naase aki kaan kotn ro nakge tun jig ey ken jee jeel Raa mal eyo, lee don se do naase aki king tec aan goo king gen Raa.

⁵ Taa naan se aayki kaamse 'ziidki do kaal maakse ki se, king ken aak bee naan jeege tu, do do king ken aak bee naan jeege tu se, 'ziidinki jeel Raa,

⁶ do do jeel Raa ki se, 'ziidinki 'boob kokn ro jiga do do boob kokn ro ken jiga se, 'ziidinki toogin maaka do do toogin maak ki se, 'ziidinki kokn taar Raa doon,

⁷ do do kokn taar Raa ken doon se, 'ziidinki kokn naapm doon do do kokn naap ken doon se, 'ziidinki maak-jea kici.

⁸ Ken napaar nakgen se jaay naase okki ute maraadin se, naase aki kokn tedn nakgen jiga aki baa ute naan se. Bin jaay naase aki jeel kokn Meljege Isa *al-Masi se jiga.

⁹ Num gan debm ken tedn nakgen ese ey se, naan se aan goo debm kaam-tookn ken on aak ok goto jig eyo. Ey num Raa se, *kusiinin do dokin se naan toolinisinga, nafo naan se, dirigin ga naata.

¹⁰ Taa naan se bo genaamge, aayki kaamse daala 'dookki maakse do Raa ken danseno do 'beer toadseno se. Ken naase jaay 'tedki bin num, moont naase aki kokn kooon doobm Raa ki eyo.

¹¹ Deere bin bo, Raa asen koodn taa doobm toodn wan gen maakn gaar daayum gen Meljege do Debm Kaajjege Isa al-Masi se do naase aki kend maak ki.

Taar Raa ken k'dooyse se okin ki jiga

¹² Taa naan se bo daayum m'asen lee taadn dool daala metn taargen se, ey num taargen se naase 'jeeldkiga do borse kic bo utu ingki jiga do taarge tun ken met ki ken k'dooyse se.

¹³ Deere, kaad ken maam m'utu m'ing zeer se, m'je daayum taargen se m'asen lee taadn doolo.

¹⁴ Maam se m'jele doogga baata m'kooyo taa Meljege Isa *al-Masi se taadumga taada.

¹⁵ Bin se bo maam m'aay kaamum m'taadsen taargen se, taa ken maam m'booyga kic bo, daayum naase aki kokn dirigin taargen se eyo.

Naaje j'aakkiga toogin Isa al-Masi se ute kaamje

¹⁶ Taa naaje se k'taadsenoga j'bo Isa *al-Masi se utu ade baa ute toogina do taargen naaje k'taadseno se tec aan goo taargen ken jikilimge lee terec ute daan dodege bo taad se eyo. Num gan naaje se j'aako *nookina ute kaamje mala.

¹⁷ Kaad ken jaay Raa Bubu nookina do magalin se, naan ken se naaje mala j'utu. Naaje k'booyo taargen Raa ken magal cir nakge paac ken taadin do: «Naan se Goonuma, Goon maak-jema do naan toolum jaay maam m'beer m'boodin.»

¹⁸ Kaad ken se naaje kic bo j'utu te naana do ko ken *salal ese oo taar ken Raa taado maakn raa ki se, naaje mala kic bo k'booyinoga ute bije.

¹⁹ Do naan ki se ter naajege j'akki taar jee gen taad taar teeco taar Raa ki. Jo taar naadege se taar mec oo ken naase jaay ing udki bi do ki se, taar se met ki. Taa taar naadege se tec aan goo loompoo ken ing woar gotn ken oodoo kor bini goto kiipi oo k-dijn, ken k'danin bebele se, ade kooko oo asen woar maakse*.

²⁰ Deet deet se taargen se 'jeeldeki jiga: taargen jee taad taar teeco taar Raa ki do dokin raanino maakn Kitap ki se, taargen se naade uun dodege tu sum bo taad eyo.

²¹ Num taargen jaay jee taad taar teeco taar Raa ki do dokin taado se, iino maakn maak-saapm jikilimge tu eyo. Gan taargen se Nirl Salal bo aldeno naade taado oo taargen naade taado se, iino gotn Raa ki.

2

*Jee ted rode aan goo jee dooy jeege ute taar met ki
(Jud 3-16; 2Tim 3.1-9)*

¹ Do dokin se jeegen ted rode aan goo jee taad taar teeco taar *Raa ki tingo daan gaan *Israelge tu; bin bo jee ken ted rode aan goo jee dooy jeege ute taar Raa met ki se, goon tenddoga maakse ki oo naade dooy jeege do taarge tun ken tuj jeege. Jeegen se Melde Isa *al-Masi ken dugdeno dode maakn *kusiin ki se kic bo, naade 'baatina. Jo taa nakgen naade ted se utu ano naar 6aa ute nakn onn ken aden kutu.

² Jo jeege dena utu kuun doobm naaden ken lee ees naapa ren ren se, taa naade se, jeege taadn taargen ing kusu ro doobm taar ken met ki se.

³ Naade se jee tamage oo utu asen lee kaan dala ute taar nijimdege se taa kon dim gotse ki. Taa naade se do dokin tap bo Raa taadoga taad gen kojn booro dode ki oo nakn onn utu naar kooon dode ki.

⁴ Num gan *kodn Raagen do dokin jaay tujo Raa ki oo Raa on ondeno te eyo, num tok ombdeno maakn goo ken j'eri zuzu oo ood se, naan utu boobden got ken ese bini 'kaan bii ken naan an kojn booro do jeege tu paac.

⁵ Do naan do dokin se kic bo Raa on onin te eyo, num gan naan baano ute maane goob toolo jeegen ken aal Raa maak ki ey paac se. Jo Noe ken taad jeege tu oo k'tedn nakgen te doobina, gotn se naan ute jeegen kuuy cili sum bo aaja.

⁶ Ter jeegen maakn geger ken Sodam ute ken Gomor ki se kic Raa taal utdeno kap ute poodo oo oop burku bo tood sum. Naan ted bin se je taadn jeege tun aal Raa maak ki ey se, naan utu aden tedn bin kici.

⁷ Kaad ken se bo Lot, naan debm daan ki, Raa ood teecnsin naatn kaliin ki, taa naan aak kingden jig eyo ute ken naade lee ees naapa ren ren se, tujin maakina.

⁸ Lot debm daan ki se ting daan jeege tun ese se. Daayum goto iipga bo naan booyo oo aak nakdegen jig ey ken naade lee ted se. Naan ken saap nakgen ute doobin se ken naan aak nakdegen jig ey ken naade lee ted se, tujin maakina.

⁹ Ken bin num Meljege Raa se jee ok taarin onn se, naan jeel doobm aden koodn dode do nak ken onn ken aan dode ki oo jee aal Raa maak ki ey se le, naan utu boobde taa ade dabara bii ken naan utu kojn booro do jeege tu se.

¹⁰ Ken tap se, Raa utu ade dabara jee ken ted nakn daa rodege bo je se. Jee se je bo tedn nakgen aak kusu oo Meljege Raa se le, naade aalin maak ki eyo. Jee se, naade ond do do naade malinge tu sum oo magal rode oo kodn Raagen ute nookdege se kic bo, naade se beerden eyo, naajde.

¹¹ Anum kodn Raage ute naapa se kic bo on tok te mind naapge oo naaj te naapa naan Meljege tu eyo. Ey num kodn Raage se naade se magala oo toog cir jee se.

¹² Gan jee ese se naaj nakgen naade paac jeel metin eyo. Naade ok maak-saap eyo tec aan goo daagen maakn kaag ki ken j'onga bo k'tool sum se. Deere, naade se utu kooy aan goo daagen maakn kaag ki se.

¹³ Naade se Raa utu aden dabara aan goo ken naade lee dabar jeege se. Naade se daayum ted nakn daa rode bo jea oo lee tedn ute kaam kaada. Ken naase ing oski kos kalan boor ki ute naade se, naade ing tedn nakn sokonge ute nakgen gen ted eyo oo ken naade ing derlse ute taar-kooodege se, maakde raap aak eyo.

¹⁴ Naade se ken aakga mend jeege bo donjo je anden toodo oo naade se olde bo gen ted kusina sum. Onga jee ken ond maakde kaam kalan ey se naade derlde, daayum naade aak nakn jeege se donjo oo jee se Raa naamdenga naama.

* 1:19 K-dijn Bebele se taad ute al-Masi. Aak Apok 22.16.

¹⁵ Doobm Raa bæe se, naade resn̄ga naatn ð naade se iigga ð uunga doobm Balaam goon Beor*. Naan 6o debm ken ɔn roŋ k'dærliŋ ute gurs gen tɛdn nakŋ ken ute doobin̄ ey se.

¹⁶ Gotn se Raa uunin̄ kaamiŋa ute goon buuru taa Balaam took te taariŋ eyo. 'Jeelki, buuru se taad taar eyo, num gan, 6ii ken se, buuru taadin̄ aan gɔɔ debkilimi. Naan gaas doobo debm taad taar teeco taar Raa ki taa nakŋ dærigen bin se, naan an̄ 'ted eyo.

¹⁷ Jee ted rode aan gɔɔ jee dooy jeege ute taar Raa met ki se, naade tec aan gɔɔ kenj ken maanin̄ ookga kooko, ð tec aan gɔɔ gapargen kuul ɔl makaŋɔ wɔokden jaay ɔŋ eed maan ey se kici. ɔ naade se Raa daapdenga gotn kinjɛde se ilim dib.

¹⁸ Taa naade se taad taargen deel dode ð taargen naade taad se, taargen ren̄ ren̄. Ute taardegen se 6o jeegen ken utu ɔn kɔŋ doobm jig eyo ð took taar Raa se naade dærlde ute nakŋ ken daa ro debkilimi je se.

¹⁹ Naade taad jeege tun se ð j'kɔŋ dodege, na6o naade kic 6o bul nakgen naade lee ted jaay utu aden kut se. Taa debm jaay nakŋ cirga don̄ se naan tedga buliŋa.

²⁰ Ken metn̄-jiki jeegen jaay jeelga jeel Meljege ð Debm Kaajjege, Isa al-Masi ð ɔŋga nakgen do *duni ki ken lee tuj jeege doobm Raa ki se, ken naade jaay ɔk terloga ro nakge tun jig ey se, ð baagga tɛdn nakgen se num, nakgen naade ɔndeno se aden tɛdn naade 'tɛdn bulu daala. Bin se kinj naade se 'tɛdn aak kus cir ken deete.

²¹ Doobm ken ɔl deba ted naka ute doobin̄ se jaay naade jeelin̄ te ey kic 6o bæe cir ken naade jeel doobm se jaay 6o terl naaga do taarge tun ken Raa taaddeno ð k'ted se.

²² Nakŋ jee se jaay ted se, je ajeki taadin̄ ð kaan̄ kaa taar se met ki ken taad ɔɔ: *Bisi jaay tɔɔd tɔlga num terl baado ɔs tɔɔd tɔlin̄ se daala.*† ɔ ken kuuy taad ɔɔ: «Kin̄zir jaay k'roogiŋa se ɔk terl 6aa end maakŋ ɔrb ki gotŋ ki.»

3

Meljege utu ade terl (Mt 24.37-38; 2Tes 1.7-10; Jud 17-23)

¹ Naase mɛdn̄ kɔŋŋ maakumge, kese maktubm ken maam m'raans̄en gen k-dige. Maakŋ maktubge tun di ken maam m'raans̄en se maam m'taad m'dɔals̄en metn̄ taargen naase 'jeelin̄kiga jeele, taa taargen se asen kol naase aki 'saapm do ki jiga.

² 'Saapki do taarge tun do dɔkin̄ ken jee taad taar teeco taar *Raa ki ken *salal taado ð 'saapki do nakŋ ken Meljege ð Debm Kaajjege ute jee kaan̄ naabinge ken taado ð j'an̄ki ted se kici.

³ Deet deet se, 'jeelki, 6iiŋen kaam mɔɔtn̄ se, jeegen jee kaakŋ metn̄ jeege se utu ade 6aao ð naade se le tɛdn nakŋ daa rodege 6o jea.

⁴ Naade utu 'taadin̄ ɔɔ: «Taar ken naan̄ taado ade 6aa se tap 6o 'tɛdn nun̄ ki? Ey num do dɔkin̄ gotn̄ bugjege ooy sum se, 6orse kic nakge paac utu ing gotde ki aan gɔɔ ken Raa utu aalo kaal dunia tap!»

⁵ Do dɔkin̄ se ken Raa aalo maakŋ raa ute do naan̄a se ute taariŋa, Raa 'tusn̄ maane kaam kalan̄ jaay ɔŋ do naan̄a ð do naan̄a se kic 6o naan̄ aalin̄ ute maane. Gan̄ do taar ken ese se jee se baate tooko.

⁶ Ute maane se 6o, Raa gɔɔb tɔɔlo jeegen do dɔkin̄ do naan̄ ki se kici.

⁷ Maakŋ raa ute do naan̄ se 6orse kic 6o Raa bɔɔbde ute taariŋa, bini 'kaan 6ii ken naan̄ an̄ tɔɔcin̄ ute poodo. Naan̄ bɔɔbde se taa 6ii ken naan̄ an̄ koŋŋ bɔɔɔ do jeege tu se; jee aal Raa maak ki ey se, naan̄ aden kutn̄ naatn̄ kap.

⁸ Naase, mɛdn̄ kɔŋŋ maakumge, ɔnte 'tedsen dirigi taa naan̄ Raa ki se, 6ii kalan̄ se aan gɔɔ 6aar dupu ð 6aar dupu se aan gɔɔ 6ii kalan̄.

⁹ Meljege se nakŋ naan̄ taadga ð an̄ ted se utu an̄ naar tɛda, gan̄ jee mɛtinge se saap ð Raa se deer den̄ den̄a. Num naan̄ baate tɛdin̄ yɔkɔd se taa naase; taa naan̄ je nam 'kut eyo ð je jeege paac terl maakde.

¹⁰ Ken kaadin̄ jaay 'kaan se, Meljege ade 6aa aan gɔɔ debm 6oogo. *Biin̄ Meljege ano 6aa se jeege booy aan gɔɔ Raa taata na6o 'taatn̄ cir kaad ken maane eed keede ð 6ii ken se maakŋ raa kic 6o 'kaan̄ kiin̄ gam. Nakgen maakŋ raa ki paac se 'kɔsn̄ poodo ð do naan̄a ute nakgen do ki paac se metin̄ utu toodn̄ tal.

¹¹ Aan gɔɔ nakge paac utu kɔsn̄ poodo se, bin se 'leeki aak bæe naan̄ Raa ki ð Raa se '6eerin̄ki!

¹² Aakki kaam 6iin̄ ken Raa ano 6aao, bin se 6o aayki kaamse 'tedki nakŋ jiga ð kese 6o ken an̄ kolin̄ naan̄ ade naar 6aao. 'Bii ken se 6o maakŋ raa ute magalin̄ se 'kɔsn̄ poodo ð nakgen maakŋ raa ki se 'kɔsn̄ poodo paac.

* 2:15 Aak Nmb 22.5. † 2:22 Aak KKT 26.11.

¹³ Num gan naajege se, Raa taadjekiga taad ɔɔ utu ajeki kaal maakɲ raa ute do naan kiji ɔɔ ɔɔtn naane se 60 nakge paac 'tedn ute doobiɲa. Kɛse 60 nakɲ kɛn naajege j'ing j'aakki kaama.

¹⁴ Taa naan se 60 naase mɛdn kɔɔɲ maakumge, aan ɔɔ naase utu ing aakki kaak kaam Mɛljege utu ade 6aa se, aayki kaamse 'tedki jee salal ɔɔ nakɲ aak kus se j'ɔɲte kɔɲ rose ki ɔɔ naan asen kɔɲ se, naase utu ingki king ute lapia.

¹⁵ 'Jeelki, Mɛljege jaay baate baado yɔkɔd se, naan je taa naase aki kɔɲ kaaja. Taa naan se 60 gɛnaajege Pɔl naan kɛn mɛdn kɔɔɲ maakjege se, naan raanɛnoga taargen se ute jeel-taar kɛn Raa ɛdin se.

¹⁶ Maakɲ maktubge tun kɛn naan raanɛno paac se, naan taadoga mɛtn taar nakgen se ɔɔ mɛtn taar nakgen naan taadno se booy kɔkin ɔɔɲɔ. Taa naan se 60 jee jeel ɔk te mɛtn taar Raa eyo ɔɔ ing kaam kalan ey se, mɛtn taargen ese se, naade lee taadin ute doobin eyo aan ɔɔ kɛn naade lee taad tuj Taar Raa ɔɔt kuuy se kici. Kɛn naade jaay tɛd bin se, naade ut kut 60 rodege.

¹⁷ Bin 60, naase mɛdn kɔɔɲ maakumge, taa taargen se le, maam m'aalsenga bise ki: taa naan se 60 m'ɔɔ ɔndki kondɔ ɔɔ ingki do mɛtekse ki. ɔɲte kɔɲki rose jee aal Raa maak ki ey se asen kiigi num 'daarki tɔɔɔ.

¹⁸ ɔɲ bɛɛ ute jeel gɛn Mɛljege ɔɔ Debm Kaajjege Isa al-Masi se 'ziidn 6aa ute naanɲ maakse ki.

ɔɲ jeege paac an *nookɲ ɔɔse ɔɔ gɛn daayum daayum. *Amin.

Maktubm Jan raanjin deet deet Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Jan ken deet deet

Jee do dokin se saap oo maktubgen moto se Jan bo debm raanjde. Na6o maakn maktubgen ese se k'taad te taa ron eyo. Oo jee ken naan raanjde maktubm deet deet se kic bo, naan taad te taarde eyo. Num naan taad metn taar king jee ken naan raanjen maktubm ese se. Aan goo kaad ken naane se, den jee al-Masige se aak jeegen ken uun doobm raagen kuuy se ken dokoo ute doobm ken jeege aal maakde do Isa ki se oo naan se, alde naade kic bo je tedn aan goo naade. Taa naan se bo debm raan maktubm ara se je aden taadn ko taarge dio: deet deet se edden kaay kaama oo j'ing k'dook ute Raa oo ute goonin Isa al-Masi oo k'je naapa aan goo genaage; oo ter gen k-dige: k'do do taarge tun met ki eyo ken naade lee dooy jeege ken ol jeege tuj ormdo do Labar jigan gen Isa al-Masi se kici.

*Taar *Raa edjeki kaaja
(Jn 1.1-14)*

¹ Naaje k'taadsen ute debm k'danjin Taara ken ed kaaja se. Ken Raa aalo te duni ey bort se, debm ken k'danjin Taara se utu tap. Naaje k'booyoga taarin ken naan taad se, oo j'aakinga ute kaamje mala kici. Naaje j'aak j'okinga oo k'naaminga ute jije.

² Ken debm ed kaaja jaay baado se, naaje j'aakinga ute kaamje oo naaje se k'saadinge. Oo naaje k'taadsen se ro taar debm ken ed *kaajin gen daayum. Do dokin se naan tinjo ute Raa Babu, oo borse Raa taadjenkiga metin naajege tu.

³ Nakgen naaje mala j'aako ute kaamje oo k'booyo ute bije se bo, k'taadsesin naase ki kici, taa naase kic bo aki tum kalan ute naaje. Oo tum ken j'aki tum kalan se, j'aki tum ute Raa Babu oo ute Goonin Isa *al-Masi.

⁴ Naaje k'raan j'olsen taargen se taa maak-raapjege se, 'tedn maak-raapm maraadin ki.

*Debm ken ted *kusina se tum ute Raa eyo*

⁵ Booyki kese bo taar ken naaje k'booyo gotn Goonin ki oo k'taadsesina: Raa se naan gotn wooroo oo gotn ood se gotn naan ki goto.

⁶ Ken naajege jaay k'taadki j'ooki naajege j'utuki Raa se, k'tum k'tedkiga kalan se, oo jaay k'leeki maakn got ken ood num, kese naajege bo k'jee taar-koo6ge oo k'tedki nakn ken met ki eyo.

⁷ Num gan ken k'leeki maakn got ken wooroo, aan goo Raa mala kic ing got ken woor se, bin se naajege k'tum k'tedkiga kalan ute naapa oo moosn Goonin Isa se ajeki tugn kusinjege.

⁸ Ken naajege jaay k'deekki j'ooki naajege k'tedki te kusin ey se, kese j'anki ro naaje malinge bo daala oo taar Raa met ki se, maakjege tu goto.

⁹ Anum ken naajege jaay k'taadki kusinjege se, ken bin se Raa utu ajeki tool kusinjege, oo naan ajeki tugn daapm naanin ki oo kusinjege se naan an koodn naatn. Taa Raa se naan debm daan ki oo tuj ormin eyo.

¹⁰ Ken naajege jaay k'deekki j'ooki naajege k'tedki kusin ey se, ken bin se naaje k'tedki Raa bo debm taar-koo6o oo taar naan taadjeki se naaje j'okingi maakjege tu eyo.

2

¹ Genumge, maam m'raansen nakgen se taa naase aki tedn *kusin eyo. Num ken maakse ki jaay debm tedga kusin le, naaje j'ooki debm kooon metjege naan Bu ki, naan bo Isa *al-Masi Debm Daan ki se.

² Naan bo debm ed ron *serke, taa *Raa ajeki tool kusinjege. Kusin naajege sum eyo, num Raa utu tool kusin jeegen do naan ki paac.

*Raa oo: k'jeki naapa
(Mt 7.21-23; Jn 13.34,35, 14.21-24)*

³ Nakn jaay taad oo naajege k'jeelki Raa se, taa taar ken naan taadjeki gen teda se naajege k'lee k'tedin ki.

⁴ Ken deba jaay deek oo naan jeel Raa oo baate tedn nakgen Raa taadin gen teda se, naan se debm taar-koo6o oo taar Raa met ki se, maakin ki goto.

⁵ Anum debm took uun taarin se, naan se bo debm ken je Raa ute maakin paac; ute naan se bo naajege k'jeelki naajege se k'tedkiga kalan ute naana.

⁶ Debm ken taad oo naan ing dokoo ute Raa se, beeki num, naan lee doobm ken Isa leeno se.

⁷Jeegen maam m'je se, taar maam m'raanjen gen ted se, taar kiji eyo. Gan taar se do kuun met ki tap bo k'taadsesinoga, naase 'jeeliniki; oo taar ken maam m'raanjenog gen tēda se, ke se bo taar Raa ken naase 'booyinkiro se.

⁸Gan taar ken maam m'raanjen gen tēda se, naan se kiji kici. Naan se bo ken Isa *al-Masi tēdino deere oo borse naase kic utu 'lee 'tēdinki se. Taa gōtn ood se deel deele oo gōtn woor mala se, baagga woor gōto.

⁹Debm ken taad oo naan ing maakj got ken wooroo oo ood und genaana se, debm bin se daayum utu ing maakj got ken oodoo.

¹⁰Gan debm jaay je genaana se, naan se ing maakj got ken wooroo. Debm bin se dim jaay an kolin naan resn doobm Raa se gōto.

¹¹Anum debm jaay ood und genaana se, debm bin se borse kic utu ing maakj got ken oodoo oo lee maakj got ken oodoo. Doobm naan baan se kic bo naan jeel eyo, taa gōtn ood se gaasinga gōto naan oj aak eyo.

¹²Genumgen seeme, maam m'raanjen taargen se, taa ute ro Isa se Raa toolsenga *kusinge.

¹³Bubge, maam m'raanjen taargen se, taa naase 'jeelki, debm ken Raa utu aalo kaal duni kic bo, naan utu tap.

oo naase gaan kodge maam m'raanjen taar se, taa naase 'cirkiga bubm jee kusinge.

¹⁴Naase genumgen seeme, ter maam m'raanjen daal se, taa naase 'jeelkiga Raa Bub.

Bubge ter maam m'raanjen daala, taa naase 'jeelki, debm ken Raa utu aalo kaal dunia kic bo, naan utu tap.

Naase gaan kodge ter maam m'raanjen daala, taa naase se jee toogki

oo taar Raa se utu maakse ki

oo naase 'cirkiga bubm jee kusinge.

¹⁵On te 'kondki maakse do nakge tun do *duni ki oo nakgen jee do duni ki je se, on te 'kondki maakse do ki. Debm jaay ond maakin do nakge tun do duni ki se, debm bin se je Raa Bub eyo.

¹⁶Nakgen paacj do duni ken jig ey se, naade se bo kengen ese: ken jeege tedn nakj ken maakde jea, oo ken aakga nakj nam se naade dōjoo oo naade je nakj ken an magal rode. Nakgen se paac se nakj do dunia, ey num naade se iino gōtn Raa ki eyo.

¹⁷'Jeelki, nakgen do duni ki se utu 'deele, oo nakgen jeege aak jaay lee dōj se kic utu 'deele. Num gan debm ken tednakj ken Raa maakin jen ro ki se, debm bin se naan ting gen daayum.

*Jee gēcŋ *al-Masi
(Jn 16.13-15)*

¹⁸Genumge, dunia se oopga baata. Taar k'taadseno se naase 'booyinkiroga debm ken gec al-Masi se utu ade baa; borse naase 'jeelki jee gec al-Masi se teecoga dena, oo ute naan se k'jeelki, dunia se oopga baata.

¹⁹Jee se do dokin se naade metn naajege, num gan naade se ken deer num metn naajege eyo. Ken naade jaay metn naajege num, kaadn naane naade tedn oop ingga ute naajege. Gan nakgen se jaay aan paac se, taa j'aden kaakj jeel tal, naade se metn naajege eyo.

²⁰Gan naase se, al-Masi edsenga Nirlina oo naase paac 'jeelkiga taar met ki.

²¹Raan ken maam m'raanjen se, m'jesen taadn m'oo naase se 'jeelki taar ken met ki. Taa naan se bo naase 'jeelki, taar-koooo ute taar ken met ki se oj tum kalan eyo.

²²Debm taadn taar-koooo se ken gay? Naan se debm ken naaj oo Isa se naan al-Masi eyo, naan se bo debm gec al-Masi. Naan se ood und Raa Bub ute Goonina.

²³Debm ood und Goono se, naan ood und Raa Bub kici; oo debm jeel Goono te maakin jaay taad naan jeege tu se, jeel Raa Bub kici.

²⁴Ken taar naase 'booykiro do kuun met ki se jaay utu ing maakse ki num, ute naan se jaay naase aki dookj ute Goon Raa oo ute Raa Bub tele.

²⁵Taa Goon Raa 'taadjekiroga taada oo tedga num naan utu ajeki kedn *kaajn gen daayum.

²⁶Ke se bo ken olum jaay maam m'raanjenog do taar jeege tun ken lee ansen dal se.

²⁷Gan naase se Isa al-Masi edsenga Nirlin maakse ki. Aan gōo Nirl naan mala bo utu maakse ki se, naase 'jeki nam kuuy bo asen dooy eyo. Taa Nirl naan se asen dooy nakgen paac ken met ki ok taar-koooo eyo. Taa naan se bo ing 'dookki ute al-Masi aan gōo ken naan dooseno se.

*Naajege k'gaan Raage
(Rm 8.14-19)*

²⁸ Bin se genumge, ing 'dooƙki ute *al-Masi, taa biin ken naan ade teecn pirsil se naaje j'aki ƙoŋ ƒeer ey paac paac ɔ bi i ken naan ade ƒaa se ɔkɔnɔ ajeki ɔol naanin ki eyo.

²⁹ Aan gɔɔ naase 'jeelinƙi al-Masi debm daan ki se, bin se naase kic ɓo aki jeele debm jaay teɗn nakge ute doobiŋ se, naan se goon Raa.

3

¹ Booyki, *Raa Bubu se jejeki ɗena naan danjeki k'geninge ɔ ɗeer ɗeer, k'teɗkiga ƒeninge! Jee do naan ki jaay ɔŋ jeeljeki naajege k'gaan Raage ey se, taa naade ɔŋ jeel te Raa eyo.

² Jee maak-jemge, ɓorse se naajege k'gaan Raage; naɓo nakŋ ken teɗga num Raa utu ajeki teɗ se, Raa taadjeki te meŋin ey ɓortɔ. Anum nakŋ naajege k'jeel se, ɓii ken naan ade teecn pirsil se, naajege j'utu j'anƙi tec naana, taa j'utu j'anƙi kaakŋ naan mala ute kaamjege.

³ Debm jaay ɔnd doŋ do naan ki se, teɗ ron debm *salal aan gɔɔ Isan ken salal se.

⁴ Debm daayum ting teɗ *kusiŋ se, naan uum aal *Ko Taar ken Raa ɗo se ɓo naan ki; ɗeere debm teɗ kusiŋ se naan uum aal Ko Taar ken Raa ɗo se ɓo naan ki.

⁵ Gaŋ naase 'jeelki Isa ɓaado do naan ki se, taa kɔɗn kusiŋ jeege. Ey num naan le ɔk kusiŋ eyo.

⁶ Taa naan se ɓo debm ing ɗooƙ ute naan se lee teɗ kusiŋ eyo. Num gaŋ debm lee teɗ kusiŋ se, naan se jeelin eyo ɔ aakiŋ te te eyo.

⁷ Genumgen seeme, ɔnte 'kɔŋki nam asen kaan dala. Debm teɗ nakge ute doobiŋ se, naan debm daan ki aan gɔɔ Isan debm daan ki se.

⁸ Gaŋ debm ting teɗ kusiŋ se, naan debm *Bubm sitange. Taa Bubm sitange se, naan baago teɗn kusiŋ se kaad ken Raa utu aalo kaal do naana. Taa naan se ɓo Goon Raa ɓaado se, taa tujŋ naabm Bubm sitange se.

⁹ Debm teɗga Goon Raa se, naan ing maakŋ kusiŋ ki eyo. Taa *Nirl Raa se utu ing maakŋ ki se, naan 'kɔŋ teɗn kusiŋ eyo taa naan se teɗga goon Raa.

¹⁰ Debm teɗ nakgen ute doobiŋ eyo ɔ je gɛnaaŋ ey se, naan se debm Raa eyo. Ute naan se ɓo, k'jeelki ke se gaan Raage ɔ ke se gaan Bubm sitangege.

K'jeki naapa

¹¹ Ke se ɓo taar naase 'booykiro do kuun met ki ken ɗeek ɔ: k'jeki naapa.

¹² J'ɔnte 'teɗki aan gɔɔ Kayn*, naan se meŋn bubm jee *kusiŋge. Naan se ɓo debm ken ɔol gɛnaana. Taa ɗi ken naan ɔoliŋa? Taa Kayn se nakŋ naan teɗ se jig eyo, num gaŋ nakŋ gɛnaaŋ teɗ se ɓo, ken ute doobiŋa.

¹³ Gɛnaamge, ken jee do naan ki jaay ɔɗ und se num, naase ɔnte 'kaakiŋki aan gɔɔ nakŋ deel dose.

¹⁴ K'jeelki naajege se k'teeckiga maakŋ yo ki ɔ ɓorse j'ɔŋkiga kaaja taa naajege k'jeki naapa. Debm jaay je gɛnaange ey se, naan se utu ing kiŋg maakŋ yo ki.

¹⁵ Debm jaay ɔɗ und gɛnaaŋ se, naan se debm ɔol jeege ɔ 'jeelki debm ɔol jeege se ɔk *kaajŋ gen daayum eyo.

¹⁶ 'Booyki, Isa se ɓaado ɗ ron taa naajege se: ute naan se jaay naajege k'jeelki naan se taadjeki doobm j'anƙi je gɛnaajege. Bin se naajege kic ɓo j'aki keɗn rojege taa gɛnaajege.

¹⁷ Ken debm jaay ɔk ɗim ɔ aak gɛnaaŋ ɔk ɗim ey jaay ɛjiŋ doŋ ki ey se, debm bin se ken naan ɔ je Raa kic ɓo jen eyo.

¹⁸ Taa naan se ɓo genumgen seeme, j'ɔnte 'jeki naapa ute taarjege sum, num k'teɗki nakgen ken taad ɔ naajege se k'jeki naapa mala mala.

¹⁹ Bin se jaay j'aki 'jeele naajege se k'teɗkiga gaan Raagen ɗeere. Taa naan se ɓo nirljege ajeki kaay naanin ki eyo.

²⁰ Bin se, naajege k'jeelki te maakjege ken naajege k'tujkiga ɗim jaay nirljege aayjeki kic num, Raa se naan magala ɔ jeel narŋ nakŋ maakjege tu paac.

²¹ Jee maak-jemge, ken nirljege jaay aayjeki ey se, k'ɓaakiga naanin ki gen keemin kic ɓo j'aki ɗeer ey paac paac.

²² Nakgen paac naajege k'tɔndki meta ƒotiŋ ki se, naan ɗɗjeki, taa naajege k'lee k'teɗki nakgen ken naan lee taadjeki gen teɗa ɔ k'teɗki nakŋ ken ɔoliŋ naan ki.

²³ 'Booyki, ke se ɓo nakŋ ken naan taad ɔ gen teɗa: nakŋ naan je se, j'aki kaal maakjege do gooniŋ Isa *al-Masi ki, ɔ ter j'aki je naapa aan gɔɔ ken Raa taadjeki ɔ j'aki teɗ se.

²⁴ Debm ken ing do nakge tun ken Raa taad ɔ gen teɗa se, naan se ing ɗooƙ ute Raa ɔ Raa kic ing ɗooƙ utu naana. Ute naan se jaay naajege k'jeelki Raa se ing ɗooƙ ute naajege, ute doobm Nirl ken naan ɗɗjeki se.

* 3:12 Kayn se, naan goon paragŋ Adum.

4

Jee sitange ute jee Raage se j'aden jeel j'oo di

¹ Jee maak-jemge, ken jeegen jaay baado taadsen oo naade ok *Nirl Raa se, naase onte 'naar' tookki metn taarde, num gan aak okdeki jiga jaayo. Ute naan se jaay bo, naase aki jeele ken naade se jee Raage deer num. Taa jee ken ted rode aan goo jee taad taar teeco taar *Raa ki se, baadoga dena oo wookga do naan ki.

² Ute naan se jaay bo naase aki 'jeel debm ok Nirl Raa se: debm ken taad oo Isa *al-Masi baado do naan ki oo tedga debkilimi se, naan se bo debm ok Nirl Raa.

³ Gan debm jaay baate tookn oo Isa al-Masi ted te debkilimi do naan ki ey se*, debm bin se ok Nirl Raa eyo. Maak-saapm naan se iino gotn debm ken gec Isa al-Masi. Naan se bo ken naase 'booykiga oo utu baado oo borse se naan utu do *duni ki.

⁴ Num naase genumgen seeme, naase se jee Raage oo naase se 'cirkiga jeegen ted rode aan goo jee taad taar teeco taar Raa ken ese se, taa debm utu ing ute naase maakse ki se, naan too cir debm utu ing do duni ki se.

⁵ Jeegen ted rode aan goo jee taad taar teeco taar Raa ki se, naade se jee do duni ki. Taa naan se bo, naade taad te nakgen gen do dunia oo jee do duni ki se, booy uunden taarde.

⁶ Gan naajege se k'jee Raage. Debm jeel Raa se, booyjeki taarjege oo debm ken gen Raa ey le, booyjeki taarjege eyo. Ute naan se bo, naajege j'aki jeele debm ok Nirl Raa maakin ki se taad taar met ki, oo debm ok Nirl Raa maakin ki ey se le, taad taar-koo bo.

Raa se naan Debm maak-jea

⁷ Jee maak-jemge, k'jeki naapa, taa maak-je se iino gotn Raa ki oo debm je jeege se, naan se goon Raa oo naan jeel Raa.

⁸ Debm jaay je jeege ey se, naan se jeel Raa eyo, taa Raa se naan Debm maak-jea.

⁹ 'Booyki, Raa se olo Goonin kalan lak do naan ki, taa j'aki kon kaaja ute doobm naana. Naan tedn naan se taa ajeki taadn oo naan jejeki aak eyo.

¹⁰ 'Booyki, kesse bo maak-je ken Raa taadni: Raa se, naajege bo k'jenkiro deet eyo, anum naan bo debm jejekiro deete oo naan olo Goonina baado ed ron *serke taa ajeki too *kusinjege.

¹¹ Jee maak-jemge, aan goo Raa jejeki bin se, beeki num naajege kic bo j'aki je naapa.

¹² Raa se bii kalan nam aakin te eyo, ken naajege jaay k'jeki naapa se, Raa kic ing dook ute naajege. Maak-je ken naan jejeki se bo, oljeki naajege kic k'jeki jeege se.

¹³ Ute naan se bo, naajege k'jeelki, naajege se j'ing k'dookki ute naana oo naan kic ing dook ute naajege, taa naan edjekiga Nirli mala.

¹⁴ Raa Bubu olo Goonin do naan ki se, naaje mala j'aakinoga ute kaamje naan bo Debm Kaajn jeegen do naan ki. Kesse bo saadn ken naaje k'lee k'taadn jeege tu.

¹⁵ Debm taad oo Isa naan Goon Raa se, debm bin se Raa ing dook ute naana oo naan kic bo ing dook ute Raa.

¹⁶ Naaje k'jeelki Raa se jejeki, oo naajege j'aalkiga maakjege do Raa ken jejeki se, taa Raa se naan Debm maak-jea oo debm jaay je jeege daayum se, naan ing dook ute Raa oo Raa kic ing dook ute naana.

¹⁷ Taa naan se bo maak-je ken naan jejeki jaay, oljeki naajege kic k'jeki jeege se, taa bii ken jaay Raa utu kon booro do jeege tu paac se, naajege j'aki kon beere ey paac paac. Taa kingjege do naan ki se tecga aan goo gen Isan ken tingno do naan ki se kici.

¹⁸ Debm ken jeel maakin ki Raa jen se ing kic bo, maakin beer eyo. Je ken Raa jejeki se tedjeki naajege se maakjege beer eyo. Taa debm maakin beer se, naan ing booy nakn onn utu kaan don ki. Taa debm ken ing jaay maakin beer se, je ken Raa jen se kic bo, on tedn dim eyo.

¹⁹ Ken oljeki jaay k'jeki Raa oo k'jeki jeege se, taa Raa bo jejekiroga deete.

²⁰ Ken debm jaay deek oo naan je Raa oo ood und genaana se, debm bin se naan debm taar-koo bo. Deere, debm ken genaana ken naan aak ute kaamin jaay jen ey se, Raa ken naan aakin ute kaamin ey se, naan an kon je ey kici.

²¹ 'Booyki, kesse bo nakn ken Raa taadjekiro gen teda: debm je Raa se 'je genaana kici.

5

*Naajege k'cirkiga nakgen *kusin ken do *duni ki*

¹ Debm ken jaay took oo Isa se naan bo *al-Masi se, debm bin se naan se bo goon *Raa. Debm jaay je bubin se, 'je genaangen gaan bubinge se kici.

* 4:3 Jee metinge se, maakn maak-saapde ki se oo Isa al-Masi se naan baado do naan ki se tec te debkilim mala mala eyo.

² Kɛn naajege jaay k'jeki Raa ɔ k'tɛdki nakŋ kɛn naaŋ taadʒeki gen tɛda se, bin se naajege k'jeelki naajege se k'jeki gaan Raage.

³ 'Booyki, kɛn naajege jaay k'jeki Raa deer num, nakgen naaŋ taadʒeki ɔ gen tɛda se, j'aki king do ki. Ɔ nakgen naaŋ taadʒeki gen tɛda se lɛ, ɔŋ eyo.

⁴ Taa debm tɛdga goon Raa se, naaŋ tɔɔg cir nakgen kusiŋ do duni ki se. Ɔ kɛn tɛdʒeki jaay k'tɔɔgki cirki nakgen kusiŋ do duni ki se, taa naaje j'aalkiga kaal maakjege do al-Masi ki.

⁵ Naŋa jaay tɔɔg cir nakgen kusiŋ do duni ki se? Debm tɔɔg cir nakgen kusiŋ do duni ki se, debm kɛn took ute maakiŋ paac ɔ Isa al-Masi se Goon Raa.

⁶ Isa al-Masi ese ɔ kɛn baado do naaŋ ki se, *k'batiziŋ maan ɔ ɔŋ roŋ *serke ɔ moosiŋ ɔyo. Naaŋ baado se k'batiziŋ maan sum eyo, num ɔŋ moosiŋ ɔyga kici. *Nirl Raa mala kic ɔ taadʒekiga saadina, taa Nirl Raa se taad taar met ki.

⁷ Naaden mato se ɔ kɛn saadge:

⁸ Nirl Raa, maan k'batizn Isa ɔ moosn Isa, naaden mato se paac taad metn saadn kalan sum.

⁹ K'jeelki kɛn jeege jaay baado taadʒeki saaddege se, naajege k'lee k'tookki; bin num saadn gen Raa se, met ki cir daala. 'Booyki, kese saadn gen Raa ɔ: naaŋ se ɔ taadʒeki saadn gen Gooniŋ se.

¹⁰ Debm jaay aal maakiŋ do Goon Raa ki se, naaŋ took do saadn Raa ki se. Debm jaay baate kaal maakiŋ do Raa ki se, naaŋ tɛd Raa ɔ debm taar-kɔɔɔ. Taa naaŋ baate tookŋ do saad kɛn Raa taado ro Gooniŋ ki se.

¹¹ Kese ɔ saadn kɛn Raa taadʒeki: Raa se ɛdʒekiga *kaajŋ gen daayum, ɔ kaajŋ gen daayum ese se naaŋ ɛdʒesiŋki ute doobm Gooniŋa.

¹² Debm jaay iŋg dook ute Goon Raa kalan se, naaŋ ɔŋga kaaja; ɔ debm jaay iŋg dook ute Goon Raa kalan ey se, naaŋ ɔk kaaj eyo.

¹³ Maam m'raanŋseno nakgen se paac se, taa naase jee aalkiga kaal maakse do Goon Raa ki se, aki jeele naase se ɔŋkiga kaajŋ gen daayum.

Naan Raa ki se naajege k'beerki dim ki ey paac paac

¹⁴ Naan Raa ki se naajege k'beerki dim ki ey paac paac, taa kɛn k'tondkiga metn dim kɛn naaŋ maakiŋ jen ro ki se, naaŋ lee booyjeki booyo.

¹⁵ K'jeelki nakŋ kɛn naajege k'tondkiga metn dim goŋiŋ ki ɔ, naaŋ lee booyjeki booy dey se, bin se nakŋ jaay kɛn k'tondkiga meta goŋiŋ ki se, k'jeeliŋki maakjege tu aan go ɔ k'j'ɔŋiŋkiga.

¹⁶ Kɛn debm jaay aak genaŋ tɛd tɛd *kusiŋ se ɔ kusiŋ naaŋ tɛd tɛd se jaay an kolin goŋiŋ kut ki ey num, n'tond metn Raa taa genaŋ se, ɔ Raa utu an kedn kaaja; kɛn kusiŋ gena tɛd tɛd se jaay an kol goŋiŋ kut ki ey se, taa kusiŋ kalan se, debm tɛdina num ɔlin goŋiŋ kut ki. Maam m'taadsen m'ɔ aki tond metn Raa se, taa debm kɛn tɛd kusiŋ an kol goŋiŋ kut ki se eyo.

¹⁷ Nakgen k'tɛdki ute doobiŋ ey paac se, naade se kusiŋa naan Raa ki. Na ɔ kusiŋa paac se ɔŋ ɔl deba goŋiŋ kut ki eyo.

¹⁸ Naajege k'jeelki debm tɛdga goon Raa se, naaŋ lee tɛd kusiŋ eyo, taa Goon Raa se baabiŋa, ɔ Bubm jee kusiŋge se, ɔk tɔɔgo don ki eyo.

¹⁹ K'jeelki naajege se k'tɛdkiŋ jee Raage, num gan jee do naaŋ ki paac se naade se kaam j Bubm jee kusiŋge.

²⁰ Naajege k'jeelki Goon Raa baado do naaŋ ki se ɔ ɛdʒekiga jeele kɛn j'anki jeel Raa deer. Ute Gooniŋ Isa *al-Masi se, naajege k'dɔɔkkiga kalan ute Raa deer se. Naaŋ se ɔ Raa kɛn deer deer ɔ kɛn ɛd kaaja daayum jeege tu.

²¹ Genungen seeme, ɔɔdki dose doko ro maragge tu.

Maktubm Jan raanjin gen k-dige Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm Jan gen k-dige

Debm raan maktubm ara se taadɔ naan *naan jee al-Masige*. Naɔo do taaringe tun naan raan se, naan aan gɔɔ naan ɔo magal jee ken naan raanden maktubm ese se. Naan raan ɔɔ «m'raanji maktubm se naai ki ute genige, naai ɔo Mend ken Raa beer ɔɔɔo.» Jee metinge saap ɔɔ *Mend* ara se je taadn ute egliz ɔɔ ute jeegen maak ki. Aan gɔɔ maakn maktubm ken deet deet se, maakn maktubm gen k-dige tu se kic ɔo, naan taad jeege tun ken naan raanden ɔɔ j'ing j'ond kɔndɔ ɔɔ j'aay kaamde, ɔɔ kaal maakn met ki se j'okinj jiga.

Jan raan ɔl tɔɔse jeege tun egliz ki

¹Maam ken naan egliz ɔo m'raanji maktubm se naai ki ute genige, naai ɔo Mend* ken *Raa beer ɔɔɔo. Maam se m'jese ute maakum paac. Maam m'kalumki sum ɔo m'jese eyo, num gan jee jeel taar met ki paac se jese kici.

²ɔo taar met ki se utu ing maakjege tu ɔɔ daayum utu ting ute naajege.

³ɔn Raa Bubjege ute Goonin Isa *al-Masi se ajeki tedn beede, ajeki keejn dojege tu ɔɔ ajeki kedn lapia. Bin ɔo j'aki king ute maak-jea ɔɔ ute ken met ki.

Taar met ki ute maak-jea

(1Jn 5.1-3)

⁴Maam se maakum-raap aak eyo ken m'ɔn genigen metinge jaay lee doobm Raa ken met ki se. Naade se ted nakgen ken Raa Bubu taadjeki gen tɔda se.

⁵Bin se Menda, ɔorse maam m'taadi m'ɔo: k'jeki naapa. ɔo nakn ken Raa taadjeki gen tɔda se jaay alum maam m'raanji se, kɛse kiji eyo. Gan kɛse taar ken naajege k'booyinkiro do kuun met ki.

⁶Ken naajege jaay k'jeki Raa se: kɛse naajege k'tɛdki nakn ken Raa taad ɔɔ gen tɔda. Taa nakn ken Raa taado gen tɔda ken naase 'booyinkiro do kuun met ki se, ingki do taar ken se.
(1Jn 4.1-6, 2.18-23)

⁷Jeegen lee aan jeege dal se ɔaadoga dena do naan ki. Num jee se ɔo ken Isa *al-Masi jaay ɔaadɔ ted ron debkilimi do naan ki se, naade took do taar ken se eyo. Debm ken ted bin se ɔo ken lee aan jeege dala ɔɔ naan ɔo debm ken gec al-Masi.

⁸Taa naan se ɔo naase ɔndki kɔndɔ taa naabsen 'tedki se 'kutn cer eyo, anum naabsen 'tedki se utu aki kɔn bedse ute maraadse.

⁹'Jeelki debm jaay naar aan deel naan ki ɔɔ ing do taar al-Masi dooyjekiro ey se, debm bin se Raa ute naan eyo. Gan debm jaay ing do taar al-Masi dooyjekiro se, debm bin se naan ing ɔɔk ute Raa Bubu ɔɔ ute Goonina.

¹⁰Taa naan se ɔo nam jaay ɔaadɔ taadsenga taar ken jaay tec gen Isa al-Masi ken k'lee k'dooyjekiro ro ki ey se, debm bin se ɔnte 'kɔkiniki beesege tu ɔɔ ɔnte 'tediniki tɔɔse.

¹¹Num debm jaay tedinga tɔɔse ɔkin ɔɔn se, debm bin se endga maakn *kusinj ken debm se lee ted se.

Jan raan nan taarina

¹²Ey num maam m'ok nakge dena ken m'je m'asen raanja, naɔo taargen se m'je m'aden raan maakn maktub ki eyo. Taa maam mala m'saap m'utu m'asen ɔaa kaaka ɔɔ ken m'aanga naane naɔo j'aki taadn taara ute taara. Taa bin se maak-raapjege se 'tedn maak-raap maraadn ki.

¹³Genaai Mend ken Raa beer ɔɔɔino ute geninge se 'tedi tɔɔse naai ki kici.

* 11 Jee metinge saap ɔɔ Mend ara se je taadn ute jee egliz ken lee tus gɔɔ kaam kalan.

Maktubm Jan raanjin gen k-mōtoge Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy maktubm k-mōtoge gen Jan

Maktubm ara se kic 60 debm ken taad ɔn naan jee al-Masige se 60, debm raanjin. Maktubm se naan raanjin gaab ki kalan bini k'danjin Gayus. Gayus se k'jeelin eyo na60 naan se tuj ɔrmin te Isa al-Masi eyo. Nakn naan ted se 6aa te gen Deotrep kalan eyo. Taa Deotrep se lee taad taargen ing kusu ro deb ken naan jee al-Masige tu se ɔn naan je kɔkn mɛrtge eyo. Ute maktubm ese 60 k'jeelki kɔkn mɛrtge ɔn ute kɔkn genaagen ɔn se, ke6e taadn maak-jea ɔn taad ɔn do taar ken met ki se k'tujki te ɔrmjege eyo.

*Jan raan ɔl maktub Gayus ki
(Mt 10.40-42)*

¹Maam ken naan egliz 60 m'raanjin maktubm se naai Gayus ki. Naai 60 debm ken maakum jei ɔn maam se m'jei ute maakum paac.

²Mɛdn kɔon maakuma, maam m'je se, nakn naai ted paac se 'kaan kaama. ɔn m'je lapi roi se 'tedn jiga aan gɔn ken naai 'lee jiga doobm *Raa ki se.

Gayus se jeege tɔmjin

³Maam se maakum-raap aak eyo, taa genaagen iino goti ki jaay lee 6aadɔ gotje ki ara se, taadjenga saadn naai ken ing do taar ken met ki jiga se: deere, naai se utu ing do taar ken met ki.

⁴Ken maam jaay booy j'ɔn genumge utu ing jiga do taar ken met ki se, ke6e ɛdum maak-raapo den aak eyo.

⁵Mɛdn kɔon maakuma, naai se debm utu ing do taar ken k'dooyio se jiga ɔn genaagen iino got kuuy ken naai jeelde eyo jaay 6aadɔga mɛrte goti ki kic 60, naai ɔkden jiga.

⁶Jeegen naai ɔkdeno jiga se, ken 6aadɔga gotn ara num naade tɔomi naan jeege tun *egliz ki ɔn deek ɔn naai se debm 'jede dena. Bin se m'taadi m'ɔn aay kaami ɔn jee bin se lee noogde daayum ute noogin naai se jaay 60, aden noogin maakn lee mɛrtdege tu aan gɔn ken Raa jen ro ki.

⁷Taa naade lee mɛrte se gen tedn naabm *al-Masi ɔn jeegen jeel Raa mal ey se dim tap 60 naade tand mɛta gotde ki eyo.

⁸Taa naan se 60 naajege se, jeegen bin se naajege j'adeki noogo, taa j'aki tedn naaba kalan ɔn taar met ken j'aki taadn jeege tu se 6aa ute naanina.

*Deotrep ute Demetrus
(1Kor 4.18-21)*

⁹Ey num maam m'raan m'ɔlga maktub *egliz ki, na60 Deotrep se baate tookn taarje, taa naan se je 60 gotn magal ronɔn daan jee Raage tu.

¹⁰Taa di ken jaay maam m'utu m'asen 6aa kɔn se, m'asen 6aa taadn nakn jig eyo ken naan ing ted se, ute taar-kɔɔ6m naan lee tɔkjen doje ki. Naan ese sum eyo, num gan naan ted nakgen cir naan se daala, naan se baate kɔkn genaagen doobm Raa ki ɔn jee ken je ɔn aden kɔk kic 60, naan gaasde ɔn tuurden naatn maakn egliz ki.

¹¹Mɛdn kɔon maakuma, ɔnte kuun bolɔtn jeegen lee ted nakgen jig ey se, num gan uun bolɔtn jeegen lee ted nakgen jiga. Taa debm ted nakn jiga se, naan debm Raa. Num gan debm ted nakn jig ey se, naan se jeel Raa eyo.

¹²Anum jeege se paac taad taargen jiga ro Demetrus ki ɔn king naan ing jiga do taar ken met ki se kic 60 tedn saada. Naaje kic 60 k'saadnge. Taa naan se 60 naai kic 'jeele saadn naaje se saadn met ki.

Jan taadnan taarina

¹³Ey num m'ɔk nakge dena ken m'je m'aisin raana, na60 m'je m'aisin raan maakn maktub ki eyo.

¹⁴Taa maam se ɔppga gɔnɔ m'saap m'utu 6aa goti ki, ɔn ken 6aa m'ɔnjiga jaay 60 k'6aa taadn taara ute taara.

¹⁵ɔn Raa ai kɛdn lapia. Mɛdigen gotn ara se tedi tɔse ɔn mɛdigen gotn naane se, nana nana kic 60 naai 'tedin tɔse.

Maktubm ɣɛn Jud Kupm mɛtn taar taadjeki doobm ɣɛn dooy maktubm ɣɛn Jud

Maktubm kɛn Jud raanjin se, naan raanjin jee al-Masige tun ɔto ɔaa se paac. Taar kɛn naan taad se, tec tec naapa ute taargen j'onjin maakɔ maktubm ɣɛn Pier ɣɛn k-dige se. Maakɔ raanjin ki se naan iin ro jeege tun dooy jeege ute taar-kooɔo ɔo ing tɛdn aan ɔoo kɛn maakde jen ro ki se. Jud maakɔ raanjin ki se, naan tuun tɔl taargen maakɔ Kitapm kɛn Raa dooko ute jeege do dɔkina ɔo ute taargen se ɔo, naan dooy jee al-Masigen do naan ki. Naan tuun tɔl taargen maakɔ kitapm Yaudge tu kici nafo maakɔ Kitap kɛn Raa dooko ute jeege do dɔkin se, kitapgen se, ɔto (bersege 9, 14 ɔo 15). ɔo naan taad ɔo Raa se jee kɛn baate tookɔ taar kɛn Raa taadden ɔo naan jede se, naan utu aden dabar ɔon aak eyo. Ute naan se kic ɔo Raa je aden kut eyo nafo naan je aden kaaja.

Jud raanjin ɔl tɔɔse jee al-Masige tu

¹Maam m'Judn kɛn debm tɛdn naabm Isa *al-Masi ɔo m'ɣɛnaa Jak ɔo m'raansɛn maktubm ese se, naase jeege tun *Raa Bubɔ jese ɔo danɛno ɔo boɔbse te Isa al-Masi se.

²ɔn Raa asen kɛɛjin dose ki, asen kɛdn lapia ute maak-jɛn se ute maraadiɔa.

Jeeɣen dooy jeege do taarge tun met ki eyo

(2Pr 2.1-22, 3.1-3)

³Naase mɛdn koon maakumge se, maam se m'je bɛɛ eyo kɛn m'asɛn raan maktubm se taa mɛtn taar kaajin kɛn Raa aajjeki taa naapm paac se. Nakɔ kɛn ɔlum jaay maam m'aay kaamum m'raansɛn maktubm se, taa m'asɛn kɛdn kaay kaama, taa naase aki do do taarge tun naase k'dooseno jaay aalki maakse do ki ɣɛn sɔɔkin se.

⁴Taa jee mɛtinge se goon endoga maakse ki, naade se ɔo kɛn Raa do dɔkin tap ɔo ɔjdɛnga kɔjin booro dode ki aan ɔoo kɛn k'raanjinɔo maakɔ Kitap ki. Jee se, taar kɛn Raa taadjeki taa maak-jɛn se, naade tɛrlin kaam kuuy taa naade 'kɔn doobm kɛn an tɛdn nakɔ kɛn maakde jen ro ki. Kɛn naade jaay tɛd bin se, naade ɔof und Isa *al-Masi naan kɛn Magaljege ɔo Meljege kalan lak se.

⁵Ter m'je m'asɛn taadn daala, 'jeelki, do dɔkin se Meljege Raa aajo gaan *Israɛlge kaad kɛn naan ɔaddeno naatn maakɔ taa naan kɛn Masar ki. Ganj maakde ki se jeeɣen baate kaal maakde do naan ki se, naan tɔalde naatn.

⁶'Saapki do *kɔdn Raage tun, magal kɛn Raa ɛdden se naade ɔkin te tɔog eyo, iin rɛsno ute ɔɔtn kɛn Raa tɔndɛn ro ki. Taa naan se ɔo Raa tɔk dookde ɔo ɔmbɛdn maakɔ ɔot kɛn ɔodo ɣɛn tinj daayum ɔɔtn ese bini 'kaan bil kɛn naan an kɔjin booro do jeege tu paac se.

⁷'Saapki do jeege tun kɛn tinjo maakɔ gɛɣɛr kɛn Sɔɔɔm ute ɔɔmɔr* ɔo ute jeeɣen tinjo maakɔ gɛɣɛrge tun ɛɛsde ki: naade se kic tɛdo *kusiɔ bini naade lee ɛso naap rɛn rɛn ɔo tɛdo napaɔ nakgen jig eyo kɛn jikilinge tap ɔo lee tɛdin eyo. Naade se Raa dabardɛnga maakɔ poof kɛn ɣɛn daayum.

⁸Jee kɛn goon endo maakse ki se tɛd nakgen jig eyo bin kici. ɔo naade se ute nigen kɛn naade lee ni se ɔo ɔlden ɣɛn kɛs naapgen rɛn rɛn. Jee ese se kɛn Raa jaay Melde se, naade took eyo ɔo kɔdn Raagen ute nookdege se kic ɔo, naade naajde.

⁹Ganj bubm kɔdn Raagen k'danjin Mikael se kic ɔo, kaad kɛn naade mooyo te *Bubm sitange ɣɛn naar yo *Musa se, naan naajin te ute taar inj kus eyo, num naan deekin ɔo: «Naai se, Raa utu ai dabara.»

¹⁰Num ganj jeeɣen ese se naade naaj ute taargen naade kic ɔo jeel mɛtin eyo. Naade se aan ɔoo daagen maakɔ kaag ki kɛn ɔk maak-saap ey se ɔo nakgen naade lee tɛd se ɔo kɛn utu aden kutu.

¹¹Naade se utu aden tɛdn ɔon aak eyo, taa naade se uunga doobm Kayn†. Naade tɛd nakgen jig eyo taa an kɔn gurs ro ki aan ɔoo kɛn Balaam‡ tɛdo do dɔkin se. Naade utga rode aan ɔoo Korɛ§ debm kɛn baate tookɔ taar Raa se.

¹²Kɛn naase aki kɔs kalan jaay, naade ute maakse ki num, naade ɔo kɛn lee tuiɛn ɔɔtn kɔs se. Naade ɔoo, ɔo aay te maraadde sɔkɔn kic ɔo tɔalde eyo ɔo naade le saap do naade malinge tu sum. Naade se tec aan ɔoo gapar ɔn eed maan ey jaay kuulu wɔokin naatn se. Naade aan ɔoo kaaggen kɛn kaadn koojdege aan kaace num ɔk kooj ey se. Kaaggen se ɔo kɛn k'tɔodde ute met iirin jaay j'onde ooy se.

* 1:7 Aak Jen kɔn 18 ɔo 19. † 1:11 Kayn se goon Adum kɛn tɔol genaɔn Abel. Aak Jen 4.5-16. ‡ 1:11 Aak Nmb 22-24. § 1:11 Aak Nmb 16.1-5.

¹³ Naade se tɛdn nak sɔkɔnge tec aan gɔɔ ool doocga num tɔl gupiyin jɛn ki se; naade tec aan gɔɔ k-dijgen mɛtingen tɔɔd lee wari se ɔɔ jee se Raa utu aden kɔmb gɔt kɛn ɔɔd dɔrɔd gen daayum daayum.

¹⁴ Do dɔkin se gaaba kalan k'danin Enok*. Naan se ɔugɔn gen k-cilige gen Adum. Taa jee ese se naan taadoga taad teeco taar Raa ki kɛn ɔɔ: 'Booyki, Meljege Raa se utu baado ute jee naangen *salal kɛn dupu kando kando se

¹⁵ taa kɔjn bɔɔrɔ do jeege tu paac kɛn aal Raa maak ki eyo kɛn baate tooko Raa ɔo gaarde se, naade se ɔo j'aden jeel naade se jee kusinge, taa taargen naade taad inɔ kus ro Raa ki se.

¹⁶ Jee se tinɔ ɔo maakde raap eyo ɔɔ inɔ ɔo gen tɔkɔn mind jeege. Naade se tɛdn nakɔn maakde je sum ɔɔ naade taad taargen deel dode ɔɔ aan jeege dala ute taar nijimi taa naade kɔn dɔm gɔtde ki.

*Jud deɔ jɛnaagen doobm *al-Masi ki*

¹⁷ Num gan naase, mɛdn kɔɔn maakumge se 'saapki do taarge tun kɛn jee kaan naabm Meljege Isa al-Masi taadseno do dɔkin se.

¹⁸ Naade taadseno ɔɔ: «Bii kɛn kaam mɔɔtn dunia an nan se, jeegeen jee kaakɔn mɛtn jeege se utu ade ɔo ɔo naade se le aal Raa maak ki eyo ɔɔ tɛdn nakɔn maakde jea.»

¹⁹ Deere, kese ɔo naade! ɔɔ naade se ɔo kɛn gan jeege ute naapa; ɔɔ naade se nakɔn daa rode je se ɔo naade tɛdnɔna ɔɔ jee se ɔk *Nirl Raa maakde ki eyo.

²⁰ Num gan naase, mɛdn kɔɔn maakumge, 'noogki naapa ɔɔ inɔki tɔɔgɔ do taar Raage tun k'dooyeno jaay naase 'took aalki maakse do ki se. Kɛn aki tɔnd mɛtn Raa se, ɔnki *Nirl Salal ɔo asen tɔɔdɔ.

²¹ Kaad kɛn naase utu aakki kaak kaam kaadn kɛn naase utu aki kɔn *kaajɔn gen daayum kɛn Meljege Isa al-Masi ute beɛna utu ajeki ked se, inɔki maakɔn maak-je Raa ki.

²² Jeegeen maakde utu naaj naaj ɔort se, naase ɛɛjɔdeki dode ki.

²³ ɔɔ jeegeen mɛtingen kuuy kɛn ɔaa ɔaa poodn se, naase aajɔeki. Kengen kuuy kic ɔo ɛɛjɔeki dode ki, naɔo ɔndki kɔndɔ ɔnten tumki te naade, bini jee se kaldegen *kusinɔdege tujɔdenga tuj se kic ɔo, naase 'yɛɛmde ki.

K'tɔɔmki Raa

²⁴ K'tɔɔmki Raa, naan kɛn ɔk tɔɔgɔ asen bɔɔbɔ taa naase aki koocɔn doobin ki eyo. Naan asen ɔaa naanin ki se jee ɔk tuju rode ki eyo ute maak-raapo, maakɔn gaarin kɛn wɔɔr gɔtɔ kelɛn kelɛn se.

²⁵ Raa se naan kalan lak. Naan ɔo Debm aajjeki ute doobm Meljege Isa *al-Masi. ɔn jeege paac an *nooko, an magala ɔɔ an jeelin naan ɔo, debm ɔk tɔɔgɔ ɔɔ tɔɔgɔn naan se gɔtn do dɔkin tap ɔo naan utu tap, kɛn ɔorse ki ɔɔ gen daayum daayum. *Amin.

* 1:14 Aak Jen 5.21-24.

Kitapm k'danjın Apokalips ken Jan raanjo Kupm metn taar taadjeki doobm gen dooy kitapm k'danjın Apokalips ken Jan raanjo

Jan debm ken raanj kitapm ara se taad metn nakgen ken Isa al-Masi taadiño metin tood tal se. Kaad ken se naan j'ok k'baansin gotn maane ol gurugin daan ki k'danjın Patmos se. Ken ol jaay j'ok k'baansin se taa naan taad Labar Jiga gen Isa al-Masi jeege tu, kaad ken se bo gaar magal *Rom ki lee dabar dabar jee al-Masige se. Naan raanj eglizge tun cili ken taa naan Turki ken borse se gotn ken markabge lee daarni, oo gotn se k'danjın Smirn. Jee al-Masige jaay k'dabarde se taa naade jeel melde bo Isa al-Masi kalin ki sum. Kaad ken goto tedden onn se bo, Jan raanjden kitapm se taa aden toogri maakde do kaal maakde ki oo do kond dode ken naade ond do Raa ki se. Maakn kitapin ki se Jan taad metn nakgen Isa taadin metin ute napar taargen aan goo j'aal kaal naagn taara. Nafo nakgen se jee al-Masigen jeel Kitapm ken Raa dooko ute jeege do dakin se bo jeel ok metina, ey num jee kuuy se, naade jeel ok metin eyo. Nakgen Isa al-Masi teec naan Jan ki jaay taadin metin se, naparde kalan eyo, nafo ko taarin se kalan sum. Ko taar ken Jan jen taada tap tap se naan je deekn oo borse j'aak aan goo nakgen ok toogo do jeege tu se bo cirga goto baa se paac, nafo Isa al-Masi, naan ken Mel kalan sum se utu 'cir nakgen ok toogo do jeege tu se gen sorokina. Naan 'tedn naan se taa gen Raa oo gen jeenge.

Jan taad metn nakgen ken naan aako

¹ Kese bo metn taar nakgen k'jeel metin ey jaay *Raa taad metin Isa *al-Masi ki oo Isa ol kod naan se baa taad metin bulin Jan ki, taa Jan baa taad metin jee tedn naabm Raage tu nakgen ken utu 'kaan naan ki se.

² Jan se aako utu kaamina oo taad metin paac jeege tu oo kese Taar Raa mala oo kese bo nakgen met ken k'jeel metin ey jaay Isa al-Masi mala taadiño metin se.

³ Maak-raapo debm ken dooy taar se jeege tu oo maak-raapo jeege tun booy taar ken teeco taar Raa ki ken k'raanjino ara oo took do ki. Taa nakgen se kaadin oppga gooo utu 'kaana.

Jan raanj ol taasin *eglizge tun taa naanj Azi ki

⁴ Kese maam Jan bo m'raansen kitapm se naase eglizge tun maakn gegerge tun kaam cili ken taa naan Azi ken kaam kalan. On Raa ken do dakin, borse, oo ken utu baado oo ute nirl Raagen cilin naan kaag don ki se asen tedn beena oo asen kedn toosina.

⁵ On Isa *al-Masi debm saadn met ki oo naan bo debm duro deet deet daan yoge tu oo naan bo Gaar gen gaaringen do naan ki se, on asen tedn beena oo asen kedn toosin kici.

Isa se, naan bo debm jejeki, oo ute moosin se, naan adjekiga dojege maakn *kusin ki.

⁶ Naan oljekiga maakn gaarin ki oo tedjekiga k'tedkiga jee tedn *serke gen Bubin Raa. Bin num on jeege paac an *nooko oo on toogri naan se le 'ting gen daayum daayum. *Amin!

⁷ Booyki! Isa utu ade baa maakn gapar ki,

oo jee toosino do kaag ki ute jeege paac, naade utu an kaakn ute kaamde.

Bii ken se, jeege do naan ki paac utu 'tooyo oo 'keem noo.

Taar se utu 'tedn deer deer. Amin!

⁸ Meljege Raa deek oo: «Maam m'Alpa oo m'Omega* oo maam m'Sidburku, maam ken do kupm met ki, ken borse oo ken utu ade baa.»

Jan aak Isa maakn gaarin ki

⁹ Ken ara maam genaase Jan ken utu ood yeebin ute naase. Oo maam kic m'onnga bedum *maakn Gaar Raa ki te naase. Taa Isa se, maam kic m'utu m'aay kaamum te naase. Ken ol jaay k'j'ok k'baam gotn ken maane ol gurugin ken k'danjın Patmos se, taa taar Raa oo taa saadn Isa ken maam m'lee m'taad se.

¹⁰ Bii kalan *Nirl Salal booy dom ki oo gotn se maam booy mind nam taad metum ki makono aan goo pulu oo bii ken se bii dumas†.

¹¹ Mind nam ese se taadum oo: «Nakn naai aakin se 'raanjın maakn kitap ki oo onn *eglizge tun maakn gegerge tun kaam cili jee ken: Epez ki, Smirn ki, Pergam ki, Tiatur ki, Sarde ki, Piladelpi ki ute jee Laodise ki kici.»

¹² Ken maam jaay m'booy mind nam se, m'terl m'aak metum ki. Num ken maam jaay m'terl se, m'aak loompon daabge cili.

* 1:8 Alpa oo Omega se je deekn oo: maam bo m'do kupm met ki oo m'taar toolina. † 1:10 Bii dumas se bii gen Meljege.

¹³ Maam m'aak nam aan gɔɔ Goon Debkilimi[‡] daar ɗaar daan lɔɔmpge tun cili se; kalin ron ki se jɛrlɛ bini aan naagn jɛn ki. Ɔɔ naan ɗɔɔk kaadɪn ute kɔl kɛn k'daapɪn ute daab;

¹⁴ ɔɔ bɛɛkɪn don se raap lak lak aan gɔɔ kuubu ɔɔ kaamin se le aal bilik bilik aan gɔɔ poodo.

¹⁵ Ɔɔ jɛnge se aan gɔɔ maal kɛn j'ɔlɪnɔ poodn jaay aac ɗɛn se, ɔɔ mindɪn le aan gɔɔ keem ool kɛn ɗoocga num eem uu se.

¹⁶ Ɔɔ maakɪ jɪ daamin ki se, naan ɔk k-dijge cili. Ɔɔ gɔrd-jɛrlɛ kɛn taaringen di taat ranan ranan se, teeco taarin ki ɔɔ daan-kaamin se aan gɔɔ kaadn kɛn aanga katar ki num ɔs tak kaama kiric se.

¹⁷ Kɛn maam jaay m'aakin se, maam m'ooɔ metn jɛn ki aan gɔɔ debm ooyga kooyo. Num gan naan ɔnd jɪ daamin dom ki ɔɔ deekum ɔɔ: «Ɔnɛte 'bɛere! Maam ɔo debm kɛn deet deete ɔɔ kɛn kaam mɔɔtn.

¹⁸ Maam ɔo debm m'ɪng zɛɛɛɛ. Maam se m'ooyoga kooyo naɔo m'duroga daan yoge tu ɔɔ ɔorse m'utu m'ɪng zɛɛɛɛ gen daayum daayum. Maam se m'ɔk tɔɔgo do yo ki ɔɔ do bɛe yoge tu kici.

¹⁹ 'Booyo! Nakgen kɛn naai aakinga kaaka ɔɔ kengen utu aɗɛ ɓaa naan ki se, 'raanɪn maakɪ kitap ki.

²⁰ K-dijgen cilin kɛn maam m'ɔkin jɪ daamum ki ute lɔɔmpɔn daabgen cili kɛn naai aakinɔ jaay *jɛel metɪn ey se, 'booyo: k-dijgen cili se taad te *kɔdn Raagen cilin gen eglizgen maakɪ gɛgɛrge tun kɛn kaam cili se. Ɔɔ lɔɔmpɔn gen daabgen cili se le, je taadn ute eglizgen maakɪ gɛgɛrge tun kaam cili se kici.»

2

*Maktubm se k'raanɪn *eglizn kɛn ɛpɛz ki*

¹ *Kɔdn Raa kɛn lee bɔɔb eglizn maakɪ gɛgɛr kɛn ɛpɛz ki se, 'raanɪn maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm kɛn ɔk k-dijge cilin jɪ daamin ki ɔɔ kɛn lee daan lɔɔmpge tun cilin gen daab se taadi ɔɔ:

² «Naabse kɛn naase 'tɛɗki paac ute kaay kaamse kɛn naase ɔkki maakɪ naabse ki se, maam m'jeele. Ɔɔ maam m'jeele naase se ɔnki 'sɛrki jee *kusinge eyo. Jee kɛn tɛɗ roɗɛ aan gɔɔ *jee kaan naabm Isage se, naase aak 'jeelɗeki naade se jee kaan naabm Isage eyo, naase ɔnɗeki naade se, jee taar-kɔɔbge.

³ Anum naase se daayum aayki kaamse; naase se 'dabarkiga taa maama ɔɔ ɔlki te metse cɛɛɓ ki eyo.

⁴ Num maam se m'ɔk taara te naase gen taada: maak-je kɛn naase ɔkki do maam ki deet se, ɔorse aan gɔɔ kɛn do ɗakin eyo.

⁵ 'Saapki tu! Ey num naase uunkiroga metn naabse jiga naɔo naase aal oockiga. Bin num 'terlki kingse ɔɔ 'terlki tɛɗn naabse aan gɔɔ kɛn naase 'lee tɛɗnkiro do ɗakin se. Kɛn bin ey num, maam se m'utu m'asen kɔnɔ ɔɔ kɛn naase jaay 'terlki te kingse ey se, lɔɔmpsen gen daab se, m'an kuun ɗɛɛtn got kuuy.

⁶ Naɔo naase kic utu 'tɛɗki nakɪ jiga. Aan gɔɔ maam m'ɔɔd m'uun naabm jee Nikolait* tɛɗ se, naase kic ɔɔd undɗeki bin kici.

⁷ «Debm kɛn ɔk bi booyo num, 'booy taar kɛn *Nirl Raa taad eglizge tun gɔto ɓaa se paac se: nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'an kɛɗn koojn kaagn kɛn ɛɗ kaaja kɛn maakɪ jinɛn Raa ki se.»

*Maktubm se k'raanɪn *eglizn kɛn Smirn ki*

⁸ *Kɔdn Raa kɛn lee bɔɔb eglizn maakɪ gɛgɛr kɛn Smirn ki se, 'raanɪn maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm deet deet ɔɔ kɛn kaam mɔɔtn, naan kɛn ooyo ɔɔ duroga daan yoge tu se taadsɛn ɔɔ:

⁹ «Maam se m'jeel dubarse ute daayse, naɔo naan *Raa ki se, naase se jee maalge. Kɔɔdn kɛn jee tɛɗ roɗɛ aan gɔɔ Yaudge lee ɔɔɗse se, maam m'utu m'booyo. Naade se Yaudge eyo, num naade se jee *Bubm sitange.

¹⁰ Naase se utu aki dabara naɔo ɔnɛte 'bɛerki. 'Booyo! Bubm sitange utu tɔkn jeesegen metinge aɗɛ kɔmb dangay ki taa asen naama ɔɔ naase aki dabara gen ɓii sik. Num aayki kaamse bini kɛn j'asen tɔɔl kic num ɔnɛten tujki ɔrmse ɔɔ maam m'utu m'asen kɛɗn laatin tɔmɔ† kɛn taad ɔɔ naase se ɔnkiga kaaja gen daayum.

¹¹ «Debm kɛn ɔk bi booyo num, 'booy taar kɛn *Nirl Raa taad eglizge tun gɔtn ɓaa se paac: debm jaay aasinga ɔɔ ɔn cirga se, yo gen k-dige se an kɔn tɛɗn ɗim eyo.»

*Maktubm se k'raanɪn *eglizn kɛn Pergam ki*

¹² *Kɔdn Raa kɛn lee bɔɔb eglizn maakɪ gɛgɛr kɛn Pergam ki se, raanɪn maktub ɔɔ:

‡ 1:13 Aak Dan 7.13. * 2:6 Jee Nikolait se dooy jeege ute Taar Raa kɛn met ki eyo. † 2:10 Laatin tɔmɔ se je deekn ɔɔ j'asen kɛɗn nakɪ kɛn asen raap maakse. Naan se aan gɔɔ beɗɛ kici.

'Booyo! Debm ken ak gord-jerl taaringe di paac taat ranan ranan se, taadsen oo:

13 «Maakj geger ken naase ingki se, maam m'jeelse. *Bubm sitange utu ing gotn se oo gotse ki se, naan gaarge. Num ute naan se kic, naase utu 'doakki ute maama. Ey num maakj geger ken se bo naade tcolo Antipas debm saadum ken tuj te armin ey se. Ute naan se kic bo naase onki te eyo, utu aalki kaal maakse dom ki tap, ey num Bubm sitange se utu ing gotse ki.

14 «Num maam se m'ok taara te naase gen taada: gotn naase ki se, naase okki jeegen ken uun doobm Balaam‡ ken dej Gaar Balak jaay ol gaan *Israelge terl naaga Raa ki oso daa maraga do dakiina oo esoo naapa.

15 Oo ter gotn naase ki se, naase okki jeegen took uun taar ken jee Nikolaitge§ lee dooy jeege se kici.

16 Bere, naase se 'terlki kingse! Ey num oppga gooro maam m'utu m'baado oo m'utu m'aden kooco ute gord-jerl ken 'teech taarum ki se.

17 «Debm ken ak bi booyo num, 'booy taar *Nirl Raa taad eglizge tun gotn 6aa se paac: debm aasinga do nakge tun se num, maam m'an kedn kosn k'danjin maan* ken Raa oyino koy se. Oo ter m'an kedn ko raap raapo. Oo ko ken ese se, k'raanga raan ro kiji ro ki. Oo debm j'an kedn ko se sum bo 'jeel ro se, ey num nam kuuy se kon jeel eyo.»

*Maktubm se k'raanjin *eglizn ken Tiatir ki*

18 *Kodn Raa ken lee boob eglizn maakj geger ken Tiatir ki se, raanjin maktub oo:

'Booyo! Goon Raa ken kaamin aan goo poodn ak koko oo jenge aan goo maal zeer ken j'oodino poodn aac den se, taadsen oo:

19 «Nakj naase 'tedki paac se maam m'jeele. Maam m'jeel maak-je ken naase okki do jeege tu, oo borse kic naase utu aal kaal maakse dom ki rok. Maam m'jeel naabsen ken lee 'tedki ute kaay kaam ken naase okki se. Oo m'jeele naabsegen naase 'tedki kaam mootn se den cir ken deete.

20 «Num maam se, m'ok taara te naase: Jezabel mend ted ron aan goo mend taad taar teeco taar Raa ki se, naase onin ki naan lee derl jee tedn naabumge oo dejde oo k'terl naaga Raa ki oo alde naade se os daa maraga.

21 Maam m'an giia, m'oo bin sum bo, naan 'terl kingina oo kon keesn gaabina. Num gan naan baate kon.

22 'Booyki! Borse maam m'an kaalin do danjal ki, naan dabar makono. Oo gaabgen esin naan se jaay terl te kingde ey num, naade kic m'utu m'aden dabar bin kici.

23 Maam m'an taal te geninge se naatn. Bin bo eglizge paac 'jeele, maam se m'jeel m'nan taar ken maakj jikilimge tu. Oo nanja nanja kic bo, maakse ki se, maam m'an dabara do nakge tun naan teda.

24 Num naasen, jee oop maakj Tiatir ken olsen maak ki ey se, taar jee se lee dooy jeege se, naase le 'took uunki te eyo, naase le 'jeki te jeel taar maakj *Bubm sitange tu aan goo gen naaden lee saapin se eyo. Taa naan se maam m'asen kon kond dim kuuy dose ki ey sum.

25 Naoo nakj ken naase 'booyinkiga jaay aalkiga maakse do ki se, okinki tooo bini maam m'ade 6aa maak ki.

26 «Nakgen se jaay debm cirdega oo ingga do naabum ki bini nanjiga tak se, maam m'aden tond naade bo 'ting do metjil jikilimge tun do naan ki paac.

27 Oo jee 6aa se paac naade aden lee tond ute sirn k'daapin ute maala. Ute naan se, naade ade lee tond tooo an goo ken k'lee k'tond k'took dugul nenjige se.†

28 Aan goo Bubum edum tooo do jeege tu se, maam kic m'edden naade ki bin kici. Oo ter maam m'utu m'aden kedn Bebel gen do metbeeki se kici.

29 «Debm ken ak bi booyo num, booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gotn 6aa se paac.»

3

*Maktubm k'raanjin *eglizn ken Sarde ki*

1 *Kodn Raa ken lee boob eglizn maakj geger ken Sarde ki se, raanjin maktub oo:

'Booyo! Debm ak Nirl Raagen cili* ute k-dijgen cili se taadsen oo:

«Maam m'jeel naabse ken naase 'lee 'tedki se. Nookse eem aan goo jee utu zeeere; num gan naase se jeegen ooyga kooyo.

2 Iinki raan! Naabsegen metingen 6aa 6aa tuju se okdeki jiga taa naan Raam ki se, naabm naase 'tedki se maam m'ojin paac bo aac eyo.

‡ 2:14 Balaam se debm koro ken Balak, Gaar Moabge, rejinoo taa baado naam gaan *Israelge. Aak Nmb kon 22-24, 25.1-2 oo 31.16. § 2:15 Aak berse 6. * 2:17 Maan se kosn ken Raa sido gaan Israelge tu kaad ken naade tingo kod-6aar ki.

† 2:27 Aak KKR 2.9. * 3:1 Nirl Raagen cili se je taad ute Nirl Raa mala mala.

3 Saapki do taar ken 'booyiŋkiro se ɔɔ ken k'dooyeno jaay naase 'took aalkiro maakse do ki. Bin se 'bɔɔbiŋki jiga ɔɔ 'terlki maakse. Num ken naase jaay iŋki zεεre ey num, maam m'ade ɔaa aan gɔɔ debm ɔoogo kaad ken naai 'jeel eyo ɔɔ m'ai kɔki do jii ki.

4 Ey num Sarde ki se, jeesegen mɛtinge se, kaldege se naade ɔŋ ilimiŋ te eyo. Naade se ɔo jeegeŋ tuso kaldegen raap raap se ɔɔ naade lee ute maama taa naade aŋ kɔŋ kaasiŋa.

5 «Bin num 'booyki: nakgen se paac jaay debm cirdenga num, j'aŋ tusun kalgen raap raapo. Ɔɔ roŋ maakŋ Kitapm Kaaj ki se le, m'aŋ kɔŋ tɔɔ eyo, num naan Bubum ki ɔɔ naan kɔdŋge tu se, maam m'taadŋ m'ɔɔ: naaŋ se debm maama.

6 «Debm ken ɔk bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gɔtn ɔaa se paac.»

*Maktubm se k'raaŋiŋ *eglizn ken Piladelpi ki*

7 *Kɔdn Raa ken lee ɔɔɔb eglizn maakŋ geger ken Piladelpi ki se, raanŋiŋ maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm *salal ɔɔ debm ken lee te ken met ki, naaŋ ɔo debm ken ɔk lekerle gen taa ɔee *Daud, ken naaŋ jaay ɔɔdga taa doobo se, nam kuuy tap ɔo ɔŋ dekelin eyo. Ɔɔ ken naaŋ dekelinga le, nam kuuy ɔk doobm ken aŋ kɔɔd eyo, taadsen ɔɔ:

8 «Naabm ken naase 'tedki paac se, maam m'jeele. Aakki! Maam m'ɔɔdiga taa doobo naanse ki, nam tap ɔo aŋ kɔŋ gaas eyo. Ey num naase se 'tɔɔgse kic ɔo baata. Ute naaŋ se kic ɔo, naase 'took uunki taaruma ɔɔ ɔŋ 'baatum te eyo.

9 'Booyki! Jee *Bubm sitangen tedf rode ɔɔ naade Yaudge se, ɔere, naade se jee taar-kɔɔbge ɔɔ naade se maam m'edisanga kaam jise. 'Booyki. Maam m'utu m'adeno tɔɔdn ɔaa gɔtse ki ɔɔ naade utu 'kergŋ metn jese ki ɔɔ asen jeel naase se maam m'jese.

10 Aan gɔɔ naase aayki kaamse 'bɔɔbkiga taarum se, maam kic m'utu m'asen ɔɔɔɔ kaad ken dubara ade ɔaa do jeege tun do naaŋ ki jaay utu ade naam se.

11 'Bεε, maam se ɔɔpga gɔɔɔ m'ade ɔaa. Bin num taar *Raa ken naase 'booyiŋki se, ɔkiŋki tɔɔgɔ taa laatin tɔɔm k'l'eddesin se, nam tap ɔo aŋ 'kɔŋ kuun eyo.

12 «Nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'aŋ tedŋn aan gɔɔ duliyu maakŋ *Bee Raam ki ɔɔ nam tap ɔo aŋ kɔŋ kɔɔd eyo. Ɔɔ maam m'aŋ raan ro Raama ɔɔ ro geger Jeruzalem kiji ken geger Raam se roŋ ki ɔɔ geger se Raa ɔɔyiŋo maakŋ raa ki. Ɔɔ ter m'aŋ raan rom kiji roŋ ki kici.

13 «Debm ken ɔk bi booyo num, 'booy taar gen *Nirl Raa taad eglizge tun gɔtn ɔaa se paac.»

*Maktubm se k'raaŋiŋ *eglizn ken Laodise ki*

14 *Kɔdn Raa ken lee ɔɔɔb eglizn maakŋ geger ken Laodise ki se, raanŋiŋ maktub ɔɔ:

'Booyo! Debm saadŋ ken tuj ɔrmiŋ eyo ɔɔ lee te met ki ken k'danŋiŋ *Amin, ɔo ute doobm naaŋ se ɔo Raa aalo nakge paac se, naaŋ taadsen ɔɔ:

15 «Naabsen ken naase 'tedki paac se, maam m'jeele: naase le urlki eyo ɔɔ ɔŋgi eyo. Maam je naase 'tedki ɔŋgo ey le urlu.

16 Taa naase le uurlki eyo ɔɔ ɔŋgi kedek ey se, num aan gɔɔ naase ɔŋgi zom sum se, maam m'asen tɔɔdn tɔl naatn.

17 Taa naasen 'taadki ɔɔki: maam se m'ɔk maala ɔɔ m'tedga debm maal gɔtin gɔɔ ɔɔ dim tap ɔo daayum eyo. Gan naase 'jeelki eyo ey num naase ɔo jee kɔɔdn yeɔbgen jeege aakse kic εεjsen dose ki. Naase se jee daayge, 'kaam-tɔɔkki ɔɔ 'met-beerki.

18 'Booyki m'asen deje: 'ɔaakiro gɔtum ki, 'dugki daabm k'l'ɔoyinga kɔoy poodŋ taa aki tedŋ jee maalge. 'Baakiro 'dugki kalgen raap raapo taa asen kɔy met-beerse. Ɔɔ 'ɔaakiro 'dugki dawa kaama ɔɔ 'tɔmbki kaamse ki taa kaamsege 'tɔɔdn taaka.

19 'Booyki! Debm ken maam m'jen se, maam m'mooyiŋa ɔɔ m'dejiŋa. Ɔorse se, 'terlki kiŋse ɔɔ ɔkumki ɔɔŋɔ.

20 'Booyki! Maam se m'daar taa doob ki ɔɔ m'tɔnd kaam taara. Ɔɔ nam jaay booyga minduma ɔɔ ɔɔdumga kaam taara se, maam m'kend ɔeen ki ɔɔ m'ɔaa kiŋg kosn te naaŋa.

21 «Nakgen se jaay debm cirdega num, maam m'aŋ kuun kɔnd do kaag dom ki ɔɔ naaŋ kiŋg te maama aan gɔɔ ken maam m'cir nakgen se jaay ɔorse m'iŋg do kaag do ki te Bubum kic se.

22 «Debm ken ɔk bi booyo num, 'booy taar ken *Nirl Raa taad eglizge tun gɔtn ɔaa se paac.»

4

*Jan aak jeege eem keem *Raa maakŋ raa ki*

1 Ken nakgen se jaay deel se, ter maam m'aak maakŋ raa ki se, taa doobo ɔɔd wan. Gɔtn se m'booy mind nam ken taadumo deet deet makŋn aan gɔɔ pulu se deekum ɔɔ: «Ooko, 'ɔaadɔ raan ara ɔɔ maam m'utu m'ai taadŋ metn nakgen som utu 'kaan se.»

2 Gan gɔtn se sum ɔo, *Nirl Salal naar ɔoy dom ki ɔɔ m'aak kaag do maakŋ raa ki ɔɔ nam iŋg kiŋg do ki.

³ Nam ken ing do ki se, daan kaamin omb birin birin aan gao kogen ken te rode, ken k'danin jasp ute sardoin omb birin birin se. Jo kaag do se, waojn maakn raa ol gurugin. Jo waoj maakn raa se aak bee omb birin birin so zee met ki cidid aan gao ko ken k'danin emorid.

⁴ Kaag do se, kaag doge kuuy sik-di-kaar-soo se ol gurugin so magalge sik-di-kaar-soo ting do kaag doge tun se. Kaldegen rode ki se raap lak lak so laatin gaaringen k'tedin ute daab se dode ki tak tak.

⁵ Maam m'aak metn kaag do ki se maane aal wusuk wusuk m'booy mind jeege ute raa ken taat tirin tirin se gotn ese kici. Naan kaag do ki se m'aak jel poodge cili ok koko. Jel poodgen cili se, kese je taad ute nirl Raagen cili.

⁶ Jo ter naan kaag do ki se naka kalan tood aan gao baar maan tood yel yel se.

Ter ne-dimge soo gurug aal kaag do se, so nakgen se naagde so maakde paac ok kaama.

⁷ Ne-dimgen se, ken deet se tec tupiyu, gen k-dige se tec goon maraja, gen k-motoge se daan-kaamin tec aan gao gen debkilimi so gen k-sooge se tec aan gao doobm ken tiin tiin raan se.

⁸ Ne-dimgen soo se, nanja nanja kic ok taa beekn key mecte mecte so taa beekn keydege se, maakin so naagin ok kaamge. Ne-dimgen se toom Raa nooro katara an eyo so:

«Melje, naai bo debm salal cir paac,

naai bo Raa Sidburku

ken do dakiina, ken borse so ken utu baado se.»

⁹ Raa ken ing do kaag do ki so ting zee daayum daayum se, ne-dimgen se jaay eemina, *nookina so toamin se,

¹⁰ magalgen sik-di-kaar-soo se baado erg naan nam ken ing do kaag do ki se so eemin naan ken ting daayum daayum zee se. Naade tood naatin ute laatin gaaringe dode ki so ombin naan kaag do ki se so taad so:

¹¹ «Melje Raa,

toogo se iino gotn naai ki,

naai kali ki sum bo ken jeege ai toomo so ai nooko,

taa nakge paac se, naai bo Debm Kaalde,

so naai aalde so borse utu se kic bo te maak-je naai.»

5

*Jan aak Kitap ute *Goon Baatn Raa*

¹ Ter maam m'aak nam ken ing do kaag do ki se, ok kitap k'teelinga teele do ji daamin ki, so kitapm se ok raanja naagin ki so maakin ki. Kitapm se k'teeninga teenje ute tiibm teeje goto kaam cili.

² Jo maam m'aak *koadn Raa kalan se, ok toogo so naan taad makon so: «Nanja jaay ok doobo an kaasn gen toodn tiibm teejn goto kaam cili jaay 'koadn kaakn kitapm se?»

³ Nabo maakn raa ki, do naan ki, so metn naan ki, nam jaay an kaasn gen koadn kaakn kitapm se tap bo, goto.

⁴ Gotn se maam m'baag keem makon so taa nam jaay ok doobo gen koadn kaakn kitapm se goto.

⁵ Ter maakn magalge tu se, deb kalan taadum so: «Dnten keeme. 'Booyo! Tupiy teeco taa bee Juda ki se *; naan se teeco metjil Gaar *Daud ki. Naan bo debm ken cir nakge paac ken utu 'toodn tiibm teejn k'teenin goto kaam cili se so koadn kaakn kitapm se.»

⁶ Ter maam m'aak kaag do ken ne-dimgen soo ute magalgen sik-di-kaar-soo gurug alin daan ki se so maam m'aak *Goon Baatn Raa k'toalino se daar daar daan ki. Naan ok kaajge cili so kaamge kic cili† so kaamgen cili se je taadn ute Nirl Raagen cili ken naan oldeno do naan ki paac.

⁷ Goon Baata se baa an nam ken ing do kaag do ki se, so oko kitapm ken ji daamin ki se.

⁸ Ken naan jaay oko kitap sum se, ne-dimgen soo ute magalgen sik-di-kaar-soo se erg naan Goon Baat ki. Jo nanja nanja kic ok nakn tec kurundu ute bejengen gen daab so dooc ute nakgen oot nijimi. Kese je taadn ute keem jee Raage.

⁹ Gotn se naade aar kaa ken kiji so maakn kaade ki se, naade taad so:

«Deere, naai kali ki sum bo

aas gen kaakn kōkn kitapm se,

so gen toodn tiibm teejn ro ki se.

Taa naai se k'toalioga

so ute moosi se, naan *Raa ki naai 'dugga do jeege

* 5:5 Tupiyu se je taadn ute Isa al-Masi. Aak Jen 49.8-9. † 5:6 Maakn Kitapm Raa ki se kaag do se taad ute toogo so kaama taad ute jeele so cili se taadn ute nakn bee salal, jiga, aak bee. Aak Zak 3.9 so 4.10.

ute metjildege paac ute taar naandjege ute taa beedege
ɔɔ ute taa naandjege.

10 Naai 'teddenga tedga jee naaige

ɔɔ naai 'kɔsn gaara dode ki

ɔɔ naai 'teddenga tedga *jee tedn serke Raajege tu.

Ɔɔ naade se utu kɔsn gaara tele ute naai do jeege tun do naan ki.»

11 Ne-dimgen sɔɔ ute magalgen sik-di-kaar-sɔɔ ken gurug ɔl kaag do daan ki se, maam m'aaka ɔɔ m'booy kɔdn Raage dupu kando kando ɔɔ den nɔsan nɔsan baado gurug ɔlde naade se daan ki.

12 Naade aar kaa makɔnɔ ɔɔ maakɔn kaade ki se, naade taad ɔɔ:

«Goon Baatn k'tɔɔliɔ se ɔɔ, aas debm ken Raa an kɔdn tɔɔgɔ,
nakge paac kaam jina, jeel-taara, tɔɔg cir nakge paac.

Ɔn jeege paac an *nooko an tɔɔmɔ ɔɔ an magala.»

13 Ter nakgen Raa aalo paac se, kengen maakɔn raa ki, do naan ki, metn naan ki, ɔɔ kengen maakɔn maane ki ute nakgen baa se paac m'booyde aar kaa ɔɔ maakɔn kaade ki se, naade taad ɔɔ:

«Nam ing do kaag do ki ute Goon Baata se,

taa tɔɔgɔ se iɔnɔ gɔtn naade ki

ute naan se k'tɔɔmfeki, k'magaldeki ɔɔ k'nookdeki,

gen daayum daayum.»

14 Gɔtn se ne-dimgen sɔɔ se took ɔɔ: «*Amin.» Ɔɔ magalge se baado erge ɔɔ eemina.

6

**Goon Baatn Raa tɔɔdn tiim teejn k'teenin gɔtɔ kaam mɛɛɛ*

1 Kaad ken maam m'aak kaak Goon Baatn Raa se, maakɔn tiim teejn ken k'teenin gɔtɔ kaam cili se, naan ɔɔdn tiim teejn k'teenin deet se ɔɔ maakɔn ne-dimge tun sɔɔ se, maam m'booy deb kalan taad aan gɔɔ raa ken taat se ɔɔ: «'Baado!»

2 Gɔtn se maam m'aak sindi raap raapo ɔɔ debm ooko do ki se ɔk k'pendeke. Debm ese se j'ɔndinɔ laatin gaaringe. Naan debm gaabm bɔar lee ɔs naanje ɔɔ ter naan teecga gen baa kɔsn naanjen kuuy daala.

3 Ken Goon Baata jaay ɔɔdn naatn ute tiim gen k-dige se, maam m'booy ne-dim gen k-dige se, taad ɔɔ: «'Baado!»

4 Ɔɔ gɔtn se, maam m'aak sind kuuy teeco ɔɔ sind se aac den. Debm ooko do ki se j'edɔn gɔrd-jerle ɔɔ magala jin ki ɔɔ j'undin kulu taa naan tedn tɔɔse se 'tedn gɔtɔ do naan ki ɔɔ kol jikilinge 'tɔɔl naapa.

5 Ken Goon Baata jaay ɔɔdn naatn ute tiim gen k-mɔtɔge se, maam m'booy ne-dim gen k-mɔtɔge se taad ɔɔ: «'Baado!» Ɔɔ gɔtn se maam m'aak sindi ilim kilimi ɔɔ debm ooko do ki se, ɔk nakɔn ken k'lee k'dɔɔjn nakge se jin ki.

6 Ter maakɔn ne-dimge tun sɔɔ se, maam m'booy aan gɔɔ mind nam taad ɔɔ: «Kɔɔl gen kɔɔr kaaria se, aas gen kɔɔn nam ken tedn naaba ɔii kalan. Ɔɔ kɔɔr muriya kalan ute kɔɔlin se le, aas gen kɔɔn nam ken tedn naaba ɔii kalan kici. Num ken gen uubu ute tɔtn koojn bin se, ɔnten lekde.»

7 Ken Goon Baata jaay ɔɔdn naatn ute tiim gen k-sɔɔge se, m'booy ne-dimgen gen k-sɔɔge se taad ɔɔ: «'Baado!»

8 Ɔɔ gɔtn se, maam m'aak sindi ɔɔ ron se tec aan gɔɔ gen debm ooyga kooyo. Ɔɔ debm ooko do ki se, ron Yoa ɔɔ bee yoge se kic ɔko metina. Do naanja se, k'nigin gɔtɔ kaam sɔɔ, ɔɔ jee kaam kalan se, j'undden kulu taa aden tɔɔl ute gɔrd-jerle, ɔɔa, kɔɔnjen deet deete, ute daa gaabge.

9 Ken Goon Baata jaay ɔɔdn naatn ute tiim gen k-miige se, maam m'aak *gɔtn k'j'iinin k'lee k'tedn serke Raa ki. Metn nakɔn ken k'j'iinin se, maam m'aak ko jeegeen k'tɔɔlde taa taar *Raa ɔɔ taa saadn ken naade lee tedo se.

10 Ko jeegeen se tɔɔdn tɔɔy makɔnɔ ɔɔ: «Melje, naai Debm *Salal ɔɔ ken met ki se, jee do naan ki se, tap ɔɔ bini nun ki jaay naai aden kɔjn bɔarɔ dode ki ɔɔ aden dabara taa naade tɔɔljeno naaje se?»

11 Gɔtn se, naade se nanja nanja kic ɔɔ j'edɔn kal raap raapo ɔɔ jerl aan naagn jedege tu ɔɔ k'deekden j'ɔɔ udki bi cɔkɔ, taa genaasege se kaamde aas te ey ɔɔrtɔ. Ɔɔ jee kuuy uun doobm Isa *al-Masi aan gɔɔ naase se kic j'utu j'aden tɔɔl aan gɔɔ naase se kici.

12 Ter ken Goon Baata jaay ɔɔdn naatn ute tiim gen k-mɛɛɛge se, maam m'aak naanja te makɔnɔ ɔɔ kaada se ted ilim dib aan gɔɔ jeegeen tus kal kol doa* ɔɔ laapa ute magalin se ted aac aan gɔɔ mooso.

* 6:12 Kal kol do Yaudge se ilim kilimi.

13 K-dijge se si rutuk rutuk do naan ki aan goo kuriŋ koojŋ ko ba kuulu ol makonj jaay sin taa-tooŋ se.

14 Maakŋ raa se aan iig kilu aan goo raagŋ ken nam teel baani. Koge oo naanjen maane gurug olde daan ki se kic bo paac ted goto.

15 Ter gaaringen do naan ki, magalge, bubm asgarŋ, jee nak denge, jee tooŋgo, bulge oo kengen bulge eyo, paac aan ba toom maakŋ iige tu oo pakal linje tu.

16 Naade taad makonj oo: «On koge ute linje se si rujŋ dojege tu, taa nam ing do kaag do ki se ute Goon Baatn Raa se ajenki konj kaak eyo oo maak-taarde 'booy dojege tu eyo.

17 Taa bii on ken naade an konj booro do jeege tu ute maak-taarde se, bere, aanga. Oo bii ken se, nanja jaay konj daar naande ki?»

7

**Kodn Raage tond nakŋ kaakŋ jeele naan jee Raage tu*

1 Ken nakgen se jaay deel se, metn naan ken kaam soo se, maam m'aak goto bo kodn Raa daar ro ki tak tak. Naade gaas kuul iino goto kaam soo taa kol do naan ki eyo, do maane ki eyo oo ro kaagge tu eyo.

2 Oo gotn se, maam m'aak kodn Raa kuuy iino kaam kaada tookŋo. Oo kodn Raa se, ok nakŋ *Raa zere ken k'tond naan jeege tu gen kaakŋ jeelde se. Kodn Raagen kaam soo ken j'undden kulu gen tujŋ do naanja ute maane se, naan dan taadden makonj oo:

3 «Onki! Onten 'tedki nakŋ *kusin do naan ki, do maane ki ute kaagge tu se bini naaje k'tond kaasn nakŋ kaakŋ jeele naan jee tedn naabm Raage tu se jaayo.»

4 Gotn se maam m'booy k'medjee ken k'tonddega tond nakŋ kaakŋ jeel naande ki se; naade aas dupu-kaar-te-sik-soo-kaar-soo (144 000) oo jee se paac teeco taa bee gaan *Israelge tu.

5 Taa bee Juda se, dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Ruben naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Gad naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

6 gen Aser naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Neptali naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Manase naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

7 gen Simeon naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Lebi naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Isakar naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

8 gen Zabulon naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Yusup naade dupu-sik-kaar-dio (12 000);

gen Benjamin kic naade dupu-sik-kaar-dio (12 000).

Jeege se paac ok nakŋ kaakŋ jeele naandege tu.

Jan aak jeege den nasan nasan naan kaag do Raa ki

9 Ken nakgen se jaay deel se, maam m'aak metjil jeege den nasan nasan, oo jee se j'aden konj med eyo. Jeege paac ute metjildege taa beedege, taar naandege oo taa naandege oo tuso kalgen jerle oo raap raapo, oko doomo jidege tu oo daar naan kaag do Raa ki ute gen *Goon Baatn Raa ki.

10 Naade taad makonj oo:

«'Booyki! Raajegen ing do kaag do ki

ute Goon Baata se,

naade bo ken aaj jeege.»

11 Oo *kodn Raagen paacŋ gurug ol kaag do daan ki ute magalge oo ne-dimgen soo se, erg und naande naan ki naan kaag do Raa ki oo naade toom Raa,

12 oo took oo:

«*Amin! Deere, Raa naajege se ok tooŋgo,

jeel-taara, tooŋ cir nakge paac.

K'toominŋki, k'denki, *k'nookinŋki oo k'magalinŋki

gen daayum daayum. Amin!»

13 Anum maakŋ magalge tu se, deb kalan tond metum oo: «Jee te kaldege raap raap se tap bo, nanje? Oo naade se iino gay?»

14 Maam m'terlin m'oo: «Bubm naka, jee se naai bo 'jeelde.» Naan terlum oo: «Jee se bo, dubar ken deel do, aano dode ki. Naade se bo jee ken tugo kaldege ute moosn Goon Baatn Raa jaay kaldege ted raap lak lak se.

15 Taa naan se bo,

naade daar naan kaag do Raa ki oo tedin naaba

oo toomin nooro katara maakŋ Been ken jeege lee eemin se.

Oo debm ken ing do kaag do ken ese se aden boobo.

16 Ɔo naade se maotn bo ute maane se aden tool ey sum;
 do kaada ute goto onj diwil diwil se kic naade naam eyo.
 17 Taa Goon Baatn Raa inj daan kaag do ki se aden tedn Mel gaamde
 do aden toodn kol gotn maan ken tood do kol kol do ed kaaja se.
 Ɔo Raa se le utu aden kotn kaa-maande.»

8

**Goon Baatn Raa doo tiim k'teenin gen k-cilige*

1 Ter ken Goon Baatn Raa jaay doo tiim k'teenin gen k-cilige se, maakn raa ki goto baa tood dil daanin baa baa ceesn ler.

2 Gotn se maam m'aak *kodn Raage cili* daar daar naan *Raa ki. Ɔo naade se j'edden pulge cili.

3 Ɔo kodn Raa kuuy se baado daar cees ki, *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki. Naan ok bejen daab jin ki do j'edn nakn oot nijim se dena, naan ute keem Raa ken jee Raage lee eemin se, taa an baa kedn Raa ki got ken k'lee k'tedn serke Raa ki se, do gotn se k'jiinjin ute daab do daar naan kaag do ki.

4 Naan tooc nakn oot nijim ese se, do saan se iin ji kodn Raa ki ute keem Raa ken jee Raage lee eem se, ooko bini aan gotn Raa ki. Kodn Raa ara se naan maakn kodn Raage tun cili naan Raa ki.

5 Ter kodn Raa tas poodn *gotn ken k'lee k'tedn serke Raa ki se dooc bejen do poodn se, naan sin do naan ki. Gotn se Raa taata, goto ted dir dir, goto aal wusuk wusuk do naan kic bo tea.

Kodn Raage tuuy pul soo ken deet deete

6 Ter *kodn Raagen cilin ken ok pulu cili se, daap rode gen tuuyu.

7 Ken kodn Raa deet deet jaay tuuy pulin se, isi te poodo deep ute mooso se, sid do naan ki. Do naan jaay k'nigin goto kaam moto se: ken kaam kalan se os poodo do kaagge kic ken k'nigin goto kaam moto se, ken kaam kalan se os poodo do mu zeege se paac os poodo kici.

8 Ken kodn Raa k-dige jaay tuuy pulin se, naka magala aan goo ko te poodin zir j'ot j'olin ooc maakn baar ki. Ɔo baar k'nigin goto kaam moto se, ken kaam kalan se del mooso.

9 Nakgen maakn baar ken gotn ese se, k'nigin goto kaam moto se, ken kaam kalan se paac ooyo. Ɔo markabgen gotn ese se kic k'nigin goto kaam moto se, ken kaam kalan se tuj paac.

10 Ken kodn Raa k-motoge jaay tuuy pulin se, k-diji magala ute poodin aan goo jele do oolge ute gotn ok maange jaay k'gaanjin goto kaam moto se, naan ooc do ken ken kaam kalan.

11 K-dijn ese se, k'danjin sii. Ɔo maan k'nigin goto kaam moton ese se, ken kaam kalan se ted ataka kan aan goo sii. Jee aay naan se denin bo ooyo, taa maan naade aay se ataka.

12 Ken kodn Raa k-sooge jaay tuuy pulin se, kaada, laapa, do k-dijge jaay k'gaanje goto kaam moto se; gotden kaam kalan se paac ooyo. Taa naan se bo, katara ute nooro jaay k'nigin goto kaam moto se; ken kaam kalan se woor ey sum.

13 Kaad ken maam m'aaka do m'booy doobo maakn raa ki raan taad makon do: «Wooy! Wooy! Jee do naan ki se utu asen koon den aak eyo, taa pul kodn Raagen moton utu tuuy pulde daal se.»

9

**Kodn Raa tuuy pul gen k-miige*

1 Ken kodn Raa k-miige jaay tuuy pulin se, maam m'aak k-diji booy ooco naan ki. Ɔo k-dijn se j'edno lekerle gen kodn taa goo ken j'el zuzu se.

2 Ken naan jaay doo taa goo ken j'el zuzu sum se, saa teeco tul tul aan goo saa baal magal gid gid. Ɔo gotn se kaada ute maakn raa se ted ilim dib.

3 Maakn saa ken se, iimge teeco do wook do naan ki. Ɔo iimgen se j'edden toogo gen tobm jeege aan goo iingen lee tob jeege se.

4 Ɔo iimgen se, k'taadden j'oo j'onte lek mu zeege, kaaga do nakn zeegegen gam, nabo k'baa ro jeege tun ok nakn kaakn jeel *Raa naandege tu ey se.

5 Ɔo k'taadden j'oo j'onte toalde, num gan j'oodden yeebde bo gen laapa mii. Ɔo iimgen se dooden yeebde aan goo debm ken iini obinga num dooin yeebin se.

6 Ɔo kaad ken se jikilimge je yo te rode, nabo kon eyo; don yo rode ki, nabo yo se aden kaana.

7 Iimgen se, tec aan goo sendgen k'dook k'daapden rode gen baa boor ki. Ɔo iimgen se ok nakge dodege tu aan goo laatin daab do daan-kaamdege se tec gen jikilimge.

8 Iimgen se beekdege tec aan goo beekn mendge do naandege le tec aan goo gen tupiuy.

9 Naade ok naka rodege tu aan goo saapo, do taa beekn keydege se, eem aan goo puusn sendgen den baa baa boor ki se.

* 8:2 Maakn kodn Raage tu paac se kodn Raagen cili ara se naade se bo magaldege.

10 Jo yeldege se tec aan gaa gen iini oo ute naan se bo naade lee tobm jeege. Jo ute yeldege se bo ken naade tobga jeege num adden yeebde gen laapa mii se.

11 Jo gaa jerl zuzu ken iimge teeco maak ki se, okga gaara, oo gaarde se ute taar *Ebre se k'danjin Abaddon oo ute taar Grek le k'danjin Apolion ken je deekj oo: *debm tujn goto*.

12 Nakj onn deet deet se deelga; oo borse oopga nakgen onn onn dio ken te ade baa do naan ki kuuy daala.

**Kodn Raa tuuy pul gen k-meecege*

13 Ken kodn Raa k-meecege jaay tuuy pulin se, *gotn tedn serke Raa ki ken k'daapin ute daab oo ok kaaja goto kaam soo ken daar naan Raa ki se, maam m'booy mind nam taad gotn se.

14 Naan taad kodn Raa ken gen k-meecege tu ken ok pulu se oo: «Kodn Raagen soo k'doakdega dook taa ool magal ken k'danjin Eprat se 'baa tuutden naatn.»

15 Jo kodgen soo se k'tuutden naata oo ken k'tood k'toldega se, do dakin tap bo naade inj booy booyo maakj baar ken se, maakj laapin ki, maakj biin ki oo maakj lerin ki sum bo, k'taaddenga taad j'oo jikilingen jaay k'nigde goto kaam moto se, jee kaam kalan se, k'tolde paac.

16 Ter maam m'aak jee sendge aas dupu-kaaru-dio (200 000 000) oo ken k'medde se, maam m'booyga.

17 Bin bo maam m'aak sendge ute meldege teeco naanum ki. Jo meldege se tuuso saapo aac aan gaa poodo, zee cidid aan gaa koa, oo kooos aan gaa kudn poodo. Jo do senddege tu se tec aan gaa do tupiyege. Jo poodo, saa oo kudn gen poodo se teeco taardege tu buluk buluk.

18 Nakgen moton ken teec taardege tu se bo, jeege jaay k'nigde goto kaam moto se, jee kaam kalan se, naade tolde paac.

19 Jo tobgn sendgen ese se, teeco taarde ki oo iino yeldege tu; taa yeldege se tec aan gaa woojo oo ok daan doa oo ute naan se bo naade lee dabar jeege se.

20 Gan jee oopm ken nakgen se on tolde te ey se, ute naan se kic bo, naade baate terl maakdege do Raa ki. Gan naade inj bo gen keem maragdege, sitandegge ute raadege ken naade daapin ute daab, pudda, maal zeeze, koa oo te kaagge se, ey num raadege se le aak eyo, booy eyo oo lee eyo.

21 Ute naan se kic le, naade on eyo gen tol jeege gen koojn rodege, gen keesn naapa ute boogo.

10

**Kodn Raa ok kitapm baata k'worginga wargo jin ki*

1 Ter maam m'aak kodn Raa kuuy tobgo booyo maakj raa ki. Jo naan uuso kal gapara oo teelo donn ute woojn maakj raa; oo daan-kaamin aan gaa kaada oo jenge magal aan gaa duliyu oo tec poodo.

2 Naan ok kitapm baata k'paatinga paat se jin ki. Jo je daamin se, naan obin do baar ki oo je jeelin se le, naan obin naan ki.

3 Gotn se naan ood ooy makaon aan gaa tupiyu. Ken naan jaay ood ooy se, maam m'booy raa taat tiirin tiirin goto kaam cili.

4 Jo ken Raa jaay taat aas se, maam m'je m'raan metn taarina, nafo m'booy mind nam maakj raa ki taadum oo: «Metn taar ken Raa taatn goto kaam cili se, akin maaki ki, onte 'raanina.»

5 Ter kodn Raa ken jaay maam m'aakiño obo jenn kalan do baar ki oo ken kalan do naan ki se, uun ji daamin raan.

6 Gotn se naan naam taarina ute ro debm ken ting daayum daayum se, naan bo debm ken aalo maakj raa ute nakgen maak ki paac, do naan ute nakgen do ki paac oo baar ute nakgen maak ki paac. Naan taad oo: «Naan ki se, j'aden kan got ey sum.

7 Taa do dakin se, *Raa taaddega jee kaan naabinge tun taad taar teeco taarin ki kaad ken naan utu tedn nakj ken naan uuno do ro ki jaay *jeege jeel metin ey se. Ken kodn Raa k-cilige jaay tuuyga pulin num, Raa utu 'tedn nakj se 'kaan doobin ki.»

8 Ter mind nam ken maam m'booyino taadum maakj raa ki se, taadum kuuy daala oo: «'Baa gotn kodn Raa ken ob jenn kalan do baar ki oo ken kalan do naan ki se, oko kitapm ken k'paatinga paatn ken naan akin jin ki se.»

9 Gotn se, maam m'baa m'onina oo m'tond metin m'oo edumo kitapm baatn ken jii ki se. Naan deekum oo: «Ok osin paac! Ken naai jaay utu osin kos se, ai nijim taari ki aan gaa teeje, nafo ken naan booyga maaki ki se, ai kaacn kaadi.»

10 Ken maam m'oko kitapm baatn ji kodn Raa ki jaay m'osin se, m'naamin taarum ki se, nijim aan gaa teeje. Num ken naan jaay booy aan maakum ki sum se, m'naamin aacum kaaduma.

¹¹ Ter k'taadum j'oo: «Jeegeen te dende, ute metjildege, ute taar naanjdege oo ute gaardege se, 'baa taadden taar teeco taar Raa ki se kuuy daala.»

11

Saadgen dio

¹ Gotn se k'jedum naala tec aan goo nakn ken k'lee k'doojn goto, oo k'deekum j'oo: «Iin 'baa 'doojn *Bee Raa ute *gotn ken k'jiin k'daapin gen tedn serke Raa ki oo 'med jee ken ing eem *Raa gotn ese.

² Num daan boorin naatn se onte 'doojina taa gotn se j'oninga kon jeege tun jeel Raa mal eyo. Jo geger *salal gotn ese se, naade utu an kosn gen laapa sik-oo-kaar-dio (42).

³ Saadumgen di se, maam m'utu m'aden kol naade 'tuusn kal kol doa. Jo maakn bii ken dupu-te-kaar-di-te-sik-mee se (1 260), naade taadn taargen teeco taar maam ki jeege tu.»

⁴ Saadgen di se, naade aan goo *ko oibgen dio oo aan goo boompge di ken daar naan Meljege tun ken Mel kaal do naana se.

⁵ Jee se jaay debm je aden tedn *kusin num, poodo aden teecn taardege tu oo kosn jee taamooydegen ese se naatn. Deere, bin bo debm jaay je aden tedn kusin naade ki se, naade an taal bin kici.

⁶ Naade ok tooo gen gaasn maane 'keed eyo oo kaad ken jaay naade taad jeege tu taargen teeco taar Raa ki se, maane tap bo 'keed eyo; oo ter naade ok tooon 'del maane tedn mooso, oo naade ano baa ute dubar napanin dena do naan ki aan goo ken naade maakde jen ro ki.

⁷ Ken saadgen di se jaay taad nan taarde se, daa-gaabm ken ade kookn maakn goo ken jerrl zuzu se utu ade kooco. Ken naan jaay cirdega num, utu aden taal.

⁸ Jo yodege se, naade utu ade kon toodn daan boor geger ken magala, gotn ken k'danin ute ro Sodom ey le Masar se. Gotn se bo gotn ken k'tup k'taal Melde ro kaag ki se kici.

⁹ Jeege paac ute metjildege, ute taa beedege, ute taar naanjdege, ute taa naanjdege utu ade baa kaakn yogen k'taal k'jonde tood bii moto ute ler sik-kaar-di se. Yogen se naade baate duubde oo gaas jeege oo j'onte duubde.

¹⁰ Ken jee se jaay ooy se, jee do naan ki maakde raapo. Maakn maak-raapde ki se, naade ted bere ute naapa oo maakn tedn beedege tu se, nana nana kic bo ed naka naapin ki naapin ki. Taa jee taad taar teeco taar Raa ki ken di ese se, ooddenoga yeebde den bere eyo.

¹¹ Ken bii moto ute ler sik-kaar-di jaay deel se, Raa baado olden koa oo jee se duro oo gotn se naade iin daar ute jede. Ken naade jaay aakde se, nirlde baa teece.

¹² Jee di ken taad taar teeco taar Raa ki se booy mind nam taadden makono maakn raa ki oo: «Ooko 'baakiro ara!» Jo naan jee taamooydege tu se sum bo, naade end maakn gapar ki oo ook baa maakn raa ki.

¹³ Kaad ken se sum bo, naana te makono oo geger se jaay k'nigin goto kaam sik se, ken kaam kalan ru se, taal jeege dupu-cili. Num jee ken oop se, beere baa okde oo naade taad oo: «Deere, naai sum bo Raa ken magala oo tooo.»

¹⁴ Borse nakn on gen k-dige se deelga; num bere, gen k-motoge tu se kic oopga baata utu 'kaana.

*Kodn Raa gen k-cilige se tuuy pulina

¹⁵ Ken kodn Raa k-cilige jaay tuuy pulin se, maam m'booy maakn raa ki se, jeege taad makon oo:

«Borse, do naana se tedga kaam ji Meljege Raa ute gen *al-Masiina.

Jo do naana se daayum, naan bo 'tedn gaarina.»

¹⁶ Jo magalgen sik-di-kaar-oo ken ting do kaag dodege tun ken naan Raa ki se, erg und naande naan ki naan Raa ki oo eemina.

¹⁷ Naade deek oo:

«Melje Raa Sidburku, naaje k'toomi,

naai ken borse oo ken do dokina.

Taa naai 'taadga tooji oo uunga gaari.

¹⁸ Ey num jeegeen do naan ken jeel Raa mal ey se, maakde taardege doi ki,

num borse maak-taar naai bo booyga dode ki.

Taa kaadn ken naai an kon booro do jeege tun ooyga kooy se, aanga,

oo jee tedn naabigen taad taar teeco taari ki,

ute jeeige oo jee ken beeri naai ki,

jee j'aalden maak ki bo jee j'aalden maak ki ey se,

borse kaadin aasga ken naai aden tedn bere;

oo kaadn naai an kutn jeegeen ken lee tuj do naana se le, aanga kici.»

¹⁹ Ter maam m'aak *Bee Raa ken maakn raa ki se, nam oodinga kood kaam taariņa. Jo maakn Bee ken se, maam m'aak *sandukn ken *Raa dooko ute jeege do dokin se, teeco naanum ki. Jo gotn se, maam m'aak goto aal wusuk wusuk, m'booy mind jeege ute Raa ken taat makono, naaja tea so isi sidō rutuk rutuk.

12

K-lamaga ute Menda

¹ Jo maam m'aak nakn deel doa teeco maakn raa ki: nakn maam m'aak se, menda uuso kal gen kaada so ing to6 jenge do laap ki, so ok laata don ki gen k-dijge sik-kaar-dio.

² Mend se mendkaama, ing diig daay des des baa baa koojo.

³ Ter maam m'aak nakn deel doa kuuy maakn raa ki daala: nakn-koodm maam m'aak se k-lamaga magala. Naan aac aan goo poodo so ok daan donge cili so kaajinge sik. Jo daan dongen cili se, ok laatin gen gaaringe cili kici.

⁴ K-dijge jaay k'gaanđe kaam moto se so ken kaam kalan se, naan tood sideno paac naan ki te yeliņa. Gotn se k-lamaga se baa daar naan mend ken baa baa koojo se, taa ken mend se jaay oojga num, goonin se naan utu an kosn naatn.

⁵ Mend se ooj goono so goonin se gaaba. Goon se utu toodn jeege paac ute sirdn maala. Anum goon se, j'uun k'baansin naan *Raa ki so naan kaag don ki.

⁶ Gotn se menda se aan baa do kod-baar ki so gotn se bo got ken Raa daapiņsinga daapa taa an baa kulin gen bii dupu-te-kaar-di-te-si-mecē (1 260).

⁷ Ter maam m'aak booro iin maakn raa ki. Magal *koodn Raa k'danin Mikael te kodinge baag tedn booro te k-lamaga so k-lamaga kic bo te kodinge,

⁸ na6o k-lamaga se naade baa cirina. Taa naan se bo k-lamaga ute kodinge se on te gotn daar maakn raa ki eyo.

⁹ Gotn se k-lamagn ese se k'tuurino maakn raa ki, naan se bo woajn ken te do dokin ken k'danin Iblis so *Bubm sitange kici, naan bo debm ken lee derl jee do naan ki ute magalina. Naan ute kodinge se paac k'tuur k'j'oldeno do naan ki.

¹⁰ Ter m'booy mind nam taad makono maakn raa ki so:

«Borse, kaadn ken Raaje taadn toogina, kuun gaarina so kaajn jeege se, aanga. Borse, naan edga toogo *al-Masiin ki.

Anum debm ken lee tokn mind

genaajege naan Raa ki se k'tuurinoga naatn,

ey num naan bo debm ken lee tokde mindde booro katara naan Raa ki.

¹¹ Gan genaajege se toog ciringa

ute doobm moosn gen *Goon Baatn Raa

so ute Taar Raa ken naade lee taad jeege tu;

naade took on rode taa j'aden tolo.

¹² Taa naan se bo naase jeege inyki maakn raa ki se 'tedki maak-raapo!

Num asen koon naase jeege ken do naan ki

ute kengen do baar ki,

taa Bubm sitange te maak-taarin se, berē,

booy onjsenga, taa naan jeele kaadin se oopga baata.»

¹³ Ken k-lamaga jaay aak k'tuur k'j'olinjo do naan ki se, gotn se naan baag tuur mend ken ooj goon gaaba se.

¹⁴ Gan mend se j'edin taa beekn keye magal magal aan goo gen doobo taa an kiin baa do kod-baar ki dok ute k-lamaga se so gotn naane se bo, got ken k'daapiņsin taa j'an baa kul gen baara moto te laapa mece se.

¹⁵ Gotn se k-lamagn ken oko metn menda se, ood olo maan maakin ki aan goo ool doocoga dooc se taa an goobm tolo.

¹⁶ Num gan naaja baado naakn mend se so naan se eep taariņa so aay te maan ken k-lamaga ood olinjo se.

¹⁷ Num k-lamaga ute maak-taarin se, ok terl baado gen tedn booro metjil mend ken oop se. Naade se bo jee ken tedn nakn Raa so k'teda, jee ok taar Isan ken met ki se.

¹⁸ Anum, gotn se, k-lamaga baa daar do kees ken taa baar ki.

13

Daa-gaaba ken teeco maakn baar ki

¹ Ter maam m'aak daa-gaaba kalan teeco maakn baar ki. Naan ok kaajge sik so donge cili so do kaaja kalan se, ok laatin gaaringe tak tak. Jo daan donge tu se, ok rogen ken naaj *Raa.

² Daa-gaabm ken maam m'aakin se tec aan goo merenje, nafo jenge se aan goo je duuyu oo ok kookge aan goo gen tupiyu oo taarin kic goo gen tupiyu. Daa-gaabm se k-lamaga edin tooqina oo andin do kaag don ki oo edin magala.

³ Daan don kalan k'awarin se, ey num dun se baan 6aa taob, nafo dun se 6aa urlu. Jo ken jee do naan ki paac jaay aakin se, nakj se tap bo akden taad eyo oo naade baagin daana.

⁴ Taa k-lamaga edga gaara daa-gaab ki se, jeege paac erg naan k-lamaga ki se. Jo naade toom daa-gaabm se kici oo deek oo: «Daa-gaabm se tap bo nanja aas te naana oo nanja kon daar naanin ki?»

⁵ Daa-gaabm se, j'undin kulu gen taadn taargen deel doa oo gen naajn Raa. Naan j'edin tooqo gen laapa sik-soo-kaar-dio (42).

⁶ Naan ep taarin naaj Raa, naaj ro Raa, naaj *Bee Raa ken maakj raa ki ute jee ken maakj raa ki.

⁷ J'undin kulu gen tedn booro ute jee Raage oo ade ciri. Jo jee do naan ki paac te metjildege, taa beedege, taa naandeege oo te taar naandeege, j'edinsin kaam jina.

⁸ Jee do naan ki paac utu 'kergn naanin ki, num jee 'kerg ey se, jee ken rode k'raandnoga raan maakj Kitapm Kaajn gen *Goon Baatn Raa ki do dakin ken Raa utu aalo kaal dunia. Jo Goon Baat se bo ken on ron k'toolino *serke se.

⁹ Debm ken ok bi gen booy taar se num, booyin taar se jiga.

¹⁰ Debm ken Raa taad oo j'utu j'an kknj bulu le,

j'utu j'an kko

oo ken oo j'utu j'an tool ute gord-jerle le,

j'utu j'an tool kici.

Bin num, jee Raage j'aay kaamde j'aal maakde do Raa ki.

Daa-gaabm ken kuuy teeco maakj naan ki

¹¹ Ter m'aak daa-gaabm kuuy teeco maakj naan ki. Naan ok kaajge dio tec aan goo gen goon baata, nafo ken naan taad se tec aan goo k-lamaga.

¹² Daa-gaabm deet deet se, on ted nakgen deel doa naanin ki. Naan ol jeegeen do naan ki paac erg naan daa-gaab ken deet deet ken k'awarin 6aa 6aa kooyo jaay dun urlo se.

¹³ Naan ted nakgen magal deel doa naan jeege tun do naan ki paac bini booyo poodo raan naande ki.

¹⁴ Naan j'undin kulu gen tedn nakgen deel doa naan daa-gaab ken deet deet se, oo ute naan se naan derl jeegeen do naan ki oo deekden oo k'ted naka tec aan goo daa-gaabm ken deet deetn k'awarino ute gord-jerle jaay ooyo te ey se.

¹⁵ Daa-gaabm ken teeco maakj naan ki se, j'edin tooqo gen kol ko maakj nak ken naan tedn tec aan daa-gaabm deet deet se, oo nakj se, baag taada aan goo debkilimi oo taa jeegeen paacn ken baate kergn naan daa-gaab ken deet deet se, naan ol k'tok k'toolde naata.

¹⁶ Jee j'aalden maak ki ute jee j'aalden maak ki eyo, jee maalgte ute jee daayge, bulge ute jeegeen bulge eyo, paac naan ol k'tondde nakj kaakj jeele ji daamdege tu ey le do naandeege tu.

¹⁷ Debm jaay ok nakj kaakj jeele ron ki ey se, k'dugn nakin eyo oo naan kic le kon dugn nakj nam eyo. Nakj kaakj jeel ese se bo, naan ro daa-gaabm ese oo medn ese se ken tum ute numirin kici.

¹⁸ On jeege booy jeel kknj metn taar ese se jiga. Debm metek se, on dooy jeel metn taar numir ro daa-gaab ken ese se oo numir ese se bo tum te ro debkilim se. Numir se jaay k'medin se kaar-mecce-ute-sik-mecce-kaar-mecce (666).

14

**Goon Baatn Raa ute jeege*

¹ Ter maam m'aak Goon Baata daar daara ute jeege dupu-kaar-te-sik-soo-kaar-soo (144 000) do ko ken Sion ki oo jee se k'raandn ro naana ute gen Bubin do naandeege tu.

² Gotn se maam m'booy mind nam taad maakj raa ki tec aan goo maan zoor uu u se, oo aan goo Raa ken taat makoo oo m'booyin se tec aan goo jee ond kond kurundu.

³ Jo naade se aar kaa kiji naan kaag do ki naan ne-dimge tun soo oo naan magalge tu. Kaade se nam tap bo jeel kaarin eyo, nafo jee aarin se se, naaden jee dupu-kaar-te-sik-soo-kaar-soo (144 000) ken k'dugdenoga dug dode do naan ki se sum.

⁴ Jee se, bi kulan tap bo 6aa te ro mendge tu eyo nafo naade boob rode *salal gen *Raa. Jee se se, gotn Goon Baata 6aa bo, naade daanina. Jo maakj jikilimge tun do naan ki se, naade se jee ken k'dugdenoga dug dode oo naade se aan goo *nakj ooj deet deetn maakj-gat ki jaay j'edin *serke Raa ki oo Goon Baat ki se.

⁵ Naade se, bi kulan ted te taar-koo eyo oo taar inj kus kic le j'on te rode ki eyo.

**Kodn Raagen mota*

⁶ Ter maam m'aak kɔdn Raa kuuy iin lee daan maakn raa ki raan. Naan se ɔk Labar Jigan gen daayum se gen taadn jeege tun do naan ki. Labar se, naan an taadn jeege tun do naan ki paac ute metjildege ute taa beedege ɔɔ ute taar naanjege.

⁷ Naan taadden makɔn ɔɔ: «'Beerki Raa ki ɔɔ *'nookinki, taa kaadn ken naan kojn bɔɔɔ do jeege tu se, aanga. Naase ergki naan Mel ken aalo maakn raa ute do naan, baar ute gɔtgen ken ɔk maane se paac.»

⁸ Kɔdn Raa kuuy gen k-dige ɔk metina ɔɔ deek ɔɔ: «Berɛ, geger magal Babilon se terecga! Deer deer, naan se terecga kamac kamac! Naan se ɔo ken ɔl metjil jeege do naan ki paac tɛd nakn ken naan maakin jen ro ki aan gɔɔ tɔtn koojn bin ken naan ɔl jeege paac aay te maraadde se. Naan se tec aan gɔɔ mɛnd keesn gaabm ren ren ɔɔ nakn ken naan ɔl jeege tɛd se, nakn *kusin salal.»

⁹ Ter kɔdn Raa kuuy gen k-mɔtɔge ɔko metn naade se kici. Naan se taad makɔn ɔɔ: «Debm jaay erg naan daa-gaab ki se ute nakn k'cɔɔcin tecin tece ɔɔ ɔk nakn kaakn jeele do naanin ki lo jin ki se,

¹⁰ naan kic utu kaay tɔtn koojn bin salal ken maakn *kɔɔpm maak-taar Raa ki se. Debm se, Raa utu an kol poodn ɔɔ maakn kud ken ɔk poodo buluk buluk se naan kɔdn Raage tun salal ɔɔ naan Goon Baatn Raa ki.

¹¹ ɔɔ saa poodn dubarde se iin tul tu daayum daayum. Jee ken erg naan daa-gaab ki ɔɔ naan nakn ken k'cɔɔcin tecin tece ɔɔ jeege ɔk numirin rode ki se, nɔɔɔ katara naade kɔn gɔtn an tɔl maakde eyo.»

¹² Kaad ken se ɔo naase aayki kaamse, naasen jee Raage se 'tɛdki nakn ken Raa taad ɔɔ gen tɛda ɔɔ aalki maakse do Isa ki!

¹³ Ter maam m'booy mind nam taadum maakn raa ki ɔɔ: «'Raan ɔɔ: maak-raapo jeege tun ooy borse doobm Meljege tu!» ɔɔ ter *Nirl Raa taadum ɔɔ: «Deere, naade se ɔnɔa gɔtn tɔl maakde ɔɔ taa beɛ paacn naade tɛdo se, naade utu an kɔnɔ.»

Kaadn kɔjɔ

¹⁴ Ter maam m'aak gapara raap lak lak ɔɔ maakn gapar ken se, m'aak nam tec debkilimi ing king do ki. ɔɔ nam se ɔk laatin gen tɔɔmɔ gen daab don ki ɔɔ naan ɔk kinjer aata jin ki.

¹⁵ Ter m'aak *kɔdn Raa kuuy teeco maakn *Bee Raa ken maakn raa ki. Naan taad makɔnɔ deb ken ing do gapar ki se ɔɔ: «Borse kaadn kojn nakgen do naan ki se aasga; ute kinjeri se '6aa ɔjde.»

¹⁶ Gɔtn se, debm ing do gapar ki se ute kinjerin se, naan 6aa ɔj nan nakgen do naan ki se paac.

¹⁷ Ter maam m'aak kɔdn Raa kuuy teeco maakn Bee Raa ken maakn raa ki. Naan kic ɔk kinjer aata jin ki.

¹⁸ Ter maam m'aak kɔdn Raa kuuy daala teeco *gɔtn ken k'lee k'tɛdn serke Raa ki se. Naan se ɔk tɔɔgo do pood ki ɔɔ naan taad makɔnɔ deb ken ɔk kinjer ken aat se ɔɔ: «Borse koojn bingen do naan ki se aasga. Ute kinjeri aat se '6aa ɔjde.»

¹⁹ Gɔtn se kɔdn Raa ken ɔk kinjer aat se, iin 6aa ɔj koojn bin se ɔɔ tɔs ɔmbin maakn dukudn magal gen maak-taar Raa ki se.

²⁰ Dukudn se, naan naatn maakn geger ki ɔɔ koojn bin se jaay k'riin se, teec mooso ɔɔ moosin se ɔy dar dar ɔɔ ken k'dɔɔjin se, jerlin se aal sindi aljam. Gɔtn mooso ɔy uun paac se aas kilɔmetir kaar-mɔtɔ.

15

**Kɔdn Raagen cili ɔk dubargen cili jidege tu*

¹ Ter maam m'aak maakn raa ki nakn k-ɔɔɔm kuuy magala ɔɔ deel doa. Maam m'aak kɔdn Raage cili ɔk dubargen cili jidege tu ken utu ade 6aa kaam mɔɔtn se. Ute nakgen se ɔo *Raa nan maak-taarina.

² Ter maam m'aak naka tood yel yel aan gɔɔ baar maane ɔɔ ɔk poodo buluk buluk maak ki. Do baar ken tood yel yel ese se maam m'aak jeege daar daara do ki ɔɔ jeege se ɔo ken ciro daa-gaabm ute nakn ken k'cɔɔcin tecin tece ɔɔ ute numirin se. ɔɔ naade se, Raa edden nakgen tec kurundge se jidege tu.

³ Naade aar kaa gen *Musa, debm tɛdn naabm Raa ɔɔ kaa gen *Goon Baatn Raa. Naade aar ɔɔ:

«Meljege Raa Sidburku,
nakn naai 'tɛd se, deel doa ɔɔ aak beɛ aak eyo.

Gaar do naan paac, doobm naai se,
doobm ken daan ki ɔɔ ken met ki.

⁴ Melje, debm jaay ai beer naai ki eyo
ɔɔ ai *nookn roi ey se tap ɔo, nanɔ?

Taa naai kali ki sum 60 debm *salal.

Mɛtjil jee do naan ki paac se
utu 'kerɣɲ naani ki.

Nakɲ naai 'tɛdɪŋo ute doobɪn se naade 'kaakɲ jeele.»

⁵ Kɛn nakgen se jaay deel se, maam m'aak *Bee Raa kɛn maakɲ raa ki se ɔɔf wanɲ ɔɔ m'aak *kɔrɔr Raa se maak ki.

⁶ Maam m'aak kɔɔn Raagen cili kɛn teeco maakɲ Bee Raa ki ɔɔ kɔɔn Raage se, tuuso kalgen salal aak bɛɛ ɔmb mɛt ki birɪn birɪn se. Kaaddege se naade dookin ute kɔl k'daapiɲ ute daab ɔɔ naade se 60 utu ano 6aa ute dubargen cili se.

⁷ Tɛr maakɲ ne-dimge tun ɔɔ se, deb kalan nig kɔɔn Raage tun cili se, *kɔɔpm gen daab tak tak. Ɔɔ maakɲ kɔɔpge tun se, dooc ute maak-taar Raa kɛn tiɲɲ gen daayum daayum.

⁸ Ɔɔ maakɲ Bee Raa se paac dooc ute saa ɔɔ saa se taad ɔɔ tɔɔɲ Raa kɛn wɔɔr gɔtɔ kɛlɛɲ se utu gɔtn se. Nam tap 60 ɔɲ end maak ki eyo, bini dubargen cilin kɛn kɔɔn Raagen cili baandeno se, deel jaayo.

16

**Kɔɔpɣen cilin kɛn dooc ute maak-taar *Raa*

¹ Tɛr maam m'booy mind nam maakɲ *Bee Raa kɛn maakɲ raa ki taad makɔɲ *kɔɔn Raage tun cili se ɔɔ: «Kɔɔpɣen cilin dooc ute maak-taar Raa se, 6aa tɔɔydeki do naan ki.»

² Kɔɔn Raa kɛn deet deet se, iɲ 6aa ɔyɲ maak-taar Raa maakɲ kɔɔpiɲ ki se do naan ki ɔɔ jee kɛn ɔk nakɲ kaakɲ jeele gen daa-gaaba ɔɔ lee ɛrg naan kaag kɛn k'ɔɔciɲ tecɪɲ tec se, naade paac rode tɔɔd taan-dua ɔɔ taan-dude se ɔɔde aak eyo.

³ Kɔɔn Raa kɛn gen k-dige se, iɲ 6aa ɔyɲ maak-taar Raa kɛn maakɲ kɔɔpiɲ ki se maakɲ baar ki ɔɔ maan maakɲ baar ki se del aan gɔɔ moosn debm ooyga kooyo. Ɔɔ nakgen paacɲ maakɲ baar ki se ooyɲ.

⁴ Kɔɔn Raa gen k-mɔtɔge se, kɔɔpiɲ dooc ute maak-taar Raa se, 6aadɔ ɔyɲɲ maakɲ oolge tu ɔɔ gɔtge tun ɔk maan maane paac se. Ɔɔ maangen se paac del mooso.

⁵ Gɔtn se, maam m'booy kɔɔn Raa kɛn mel maane se taad ɔɔ:

«Naai debm daan ki,

naai kɛn bɔrse ɔɔ kɛn do dɔkiɲa,

naai kali ki sum 60 debm *salal.

Nakɲ naai 'tɛd paac se ute doobɪna.

⁶ Aan gɔɔ naade ɔyɲga moosn jeeige ute gen jee taad taar teeco taari ki se,

bɔrse naade kic edden mooso 60 naade kaaye.

Kɛse 60 nakɲ kɛn doden naade ki.»

⁷ Tɛr maam m'booy mind nam taad *gɔt kɛn k'lee k'tɛdn serke se ɔɔ:

«Deere, Meljege Raa Sidburku,

bɔɔr kɛn naai ɔɲ do jeege tu se,

kɛn mɛt ki ɔɔ ute doobɪna.»

⁸ Kɔɔn Raa gen k-ɔɔge se kɔɔpiɲ dooc ute maak-taar Raa se ɔyɲɲ do kaad ki ɔɔ kaada se 6aa tɛdn ɔɲɔ ɔɔ noɔd jeege aan gɔɔ poɔdɔ.

⁹ Jee se jaay kɛn kaada noɔd tɛdden daama se, naade naaj Raa kɛn 6aano ute dubargen se. Ganɲ, ute naan se kic, naade baate tɛrɪ maakdege do Raa ki ɔɔ baate *nookiɲa.

¹⁰ Kɔɔn Raa gen k-miige se, kɔɔpiɲ dooc ute maak-taar Raa se, ɔyɲɲ do kaag do daa-gaab ki se. Ɔɔ taa naan kɛn naan 60 gaariɲ se, gɔtɔ 6aa tɛd ilim dib. Jikilimge jaay naka ɔɔɲde se doɲ taardege.

¹¹ Naade naaj Raa kɛn maakɲ raa ki taa dubargen naade ɔɲɔ ɔɔ ute dugen rode ki se. Ute naan se kic 60, naade baate kɔɲ nakdegen *kusiɲ kɛn naade lee tɛd se.

¹² Kɔɔn Raa gen k-mɛɛge se, kɔɔpiɲ dooc ute maak-taar Raa se, naan ɔyɲɲ maakɲ ool kɛn magal kɛn k'danɲɲ Eprat se. Ɔɔ ool se maaniɲ ooko ɔɔ ɔɲ doobo gaaringe tun iɲɔ kaam gɔtn kaada tookɲɔ.

¹³ Tɛr m'aak maakɲ taar k-lamaga ki, maakɲ taar daa-gaab ki ɔɔ maakɲ taar debm kɛn tɛd ronɲ aan gɔɔ debm taad taar teeco taar Raa ki se teeco sitange mɔtɔ tec aan gɔɔ kaarage.

¹⁴ Sitange se 60 kɛn jeege tɔndde tɛd maragge se ɔɔ naade 60 kɛn tɛd nakɲ-kɔɔbge, naade lee tus gaaringen do naan ki se paac taa 6aa tɛdn bɔɔrɔ ute Raa Sidburku, 6ii se 6ii ɔɲɔ kɛn naan mala ɔndinga kɔndɔ.

¹⁵ Meljege taad ɔɔ: «!Booyki! Maam se, m'utu m'ade 6aa aan gɔɔ debm 6oogo! Maak-raapo deb kɛn iɲɲ zɛɛɛ ɔɔ bɔɔb kalinge taa naan lee mɛt-beer eyo ɔɔ kɛnd maakɲ sokɔɲ ki eyo.»

¹⁶ Tɛr sitangen mɔtɔ se 6aa tuso gaaringe gɔtɔ kaam kalan bini k'danɲɲ ute taar *Ebre Armagedon.

17 Kòdn Raa gen k-cilige kòppin ðooc ute maak-taar Raa se ðoyin raan ðo maam m'booy maakj 'Bee Raa ken raan ðo gòtn kaag do ki se, mind nam taad makon ðo: «Bere, naaba nanja!»

18 Gotn se maam m'aak maakj raa aal wusuk wusuk, ted gajalan, Raa taat makon ðo naanja kic bo te makon. Te ken naan te se, gòtn Raa aal debkilimi ðii kalan tap bo naanja te te bin eyo.

19 Naan ken se, geger ken magal se ðaa top goto kaam moto ðo gegergen do naan ki paac se rua. Gotn se Raa saap do geger ken Babilon ken magal se ðo naan an kedn kaay kòppm ken ðooc ute maak-taarin ken kusin se.

20 Naanjen ken maane gurug alde daan ki paac ðo ute koge se, 'tedn goto paac.

21 Isi magal magal sidò maakj raa ki do jeege tu. Isi kalan se deer ðaa ðaa kaasn kaam kòp teene si-dio. Ðo jeege se naaj Raa taa dubar ken isi dabarde se. Taa dubargen aan dode ki se dubar gen teecn nirli.

17

Geger Babilon se, bòro oocga don ki

1 Ðo maakj *kòdn Raage tun cilin ken ok *kòppgen cili ken ðooc te maak-taar *Raa jidege tu se, deb kalan ðaado ðuma ðo deekum ðo: «'Baado, m'ai taadn metn taar bòro ken utu koocon do mend keesn gaabm ken jeege paac jeel gotina ðo mend keesn gaabm se taad te geger magal ken utu taa oolge tu se.»

2 Gaaringen do naan ki paac se, naan deeldenga tedga jee keesn mendge; ðo jee do naan ki paac se, naan lee edden totn koojn bin aay oono ðo lee esina.

3 Gotn se *Nirl Raa bòoy dom ki ðo kòdn Raa uun ðaansum do kòd-ðaar ki ðo m'aak menda ing kinj do daa-gaab ki ðo daa-gaabm se aac ðen ðen. Ron se paac gurug te taargen naaj Raa ðo daa-gaabm se, donge cili ðo kaajinge sik.

4 Mend se uuso kal ute ron aac ðen, ok daab ro ki omb birin birin, ok kogen ute rodege ðo meedgen *ute rodege kici. Mend se ok kòppm gen daab jin ki ðo kòppm se ðooc ute nakgen jig eyo gen keesn gaabinge.

5 K'raanjin do naanin ki ro ken k'jeel metin eyo j'ðo:

Maam bo m'geger Babilon magal
maam bo ko mend keesn gaabge paac
ðo do naan ki paac se,
maam sum bo m'tedn nakgen *kusin cir paac paac.

6 Maam m'aak mend se, aay oon moosn jee Raage ken saadn Isage se. Ken maam jaay m'aakin se, nakj se tap bo okum taad eyo.

7 Gotn se kòdn Raa deekum ðo: «Gen di jaay nakj se oki taad ey se? 'Booyo! Maam m'utu m'ai taadn metn taar mend ken ing do daa-gaab ki se ute metn taar daa-gaabm ken donge cili ðo kaajinge sik jaay *k'jeel metin ey se kici.

8 Daa-gaabm ken naai aakiño tinjo se, ðorse naan goto ðo tedga num naan utu ade teecn maakj go ken jerl zuzu se, ðo ðaa gotn kut ki. Num jee do naan ken rode goto maakj Kitapm Kaaj ken Raa raanjo do dokin ken naan utu aalo kaal dunia se, ken naade jaay kaakj daa-gaabm ese se, aden kòkj taad eyo, taa naan bo ken tinjo, ðorse naan goto ðo tedga num utu ade teecn daala.

9 «Borse, on jeege tedn meteke ðo jeel-taara taa jeel metn nakgen se: dogen cili se, je taadn te kogen cilin ken mend ing do ki se ðo je taadn ute gaargegen cili se kici.

10 Maakj gaaringe tun cili se, jee mii se, kaadde deelga, ðo ken gen k-mecge se, ðorse naan bo gaarge, ðo ken gen k-cilige se le aan te ey borto; anum ken naan jaay ade ðaa kic bo 'ting den eyo.

11 Daa-gaabm ken tinjo ðo ðorse goto se, naan kic bo maakj gaargege tun cili se sum ðo naan bo ken utu kosn gaar gen k-martage se ðo naan kic Raa utu an kutu.

12 Ðo kaajgen sikj ken naai aako se le, je taadn ute gaaringen sikj ken utu kosn gaara ute daa-gaaba se tele gen ler kalan sum.

13 Gaaringen sik se paac utu tum dookj taarde kalan ðo tedn naaba ute toogde paac daa-gaab ken se.

14 Naade utu ðaa 'tedn bòro ute *Goon Baatn Raa ðo Goon Baatn Raa se utu aden ciri, taa naan bo Mel gen Melge ðo naan bo Gaar gen gaaringe. Ðo jeege ken naan danjeno ðo beer toddeno tedga jee naange ðo ken tuj ornde ey se, naade kic utu aden ciri.»

15 Ter kòdn Raa taadum ðo: «Oolgen ken naai aak mend keesn gaaba ing taar ki se, je taadn ute jee denggen do naan ki ute metjildege, ute taa naanjege ðo ute taar naanjege paac.

* 17:4 Meedgen ute rodege se ute taar nasar se je deekj ðo: perles.

¹⁶ Kaajgen sikɲ kɛn naai aakdeno ute daa-gaaba se, utu kɔɔdn kund mɛnd kɛsn gaabm kɛn gɔtɲ gɔt se naata, ɔɔ an tɔsn ute nakinge paac ɔɔ an kɔnɲ mɛt-beere. Naan malɲ kic, naade an kɔsɔ ɔɔ mɛt kɔɔpɲ se lɛ naade an tɔɔɔ.

¹⁷ Gaaringen sik se, Raa mala tɛddenga tɛd maakde ki, naade tɛdn naaba daa-gaab ki se, taa daa-gaabm se king maakɲ gaariɲ ki. Raa ɔlde tɛdn naan se, taa naade tɛdn nakɲ kɛn naan uuno doa aan gɔɔ kɛn naan maakin jen ro ki. Daa-gaabm se king maakɲ gaariɲ ki bini taar kɛn Raa taad se 'kaan doobiɲ ki.

¹⁸ «ɔɔ mɛnd kɛn naai aakiɲo se lɛ, je taadn ute gɛgɛr magal, kɛn ɲg do gaaringe tun do naan ki paac se.»

18

Babilon tɛɛɛga

¹ Kɛn nakgen se jaay deel paac se, maam m'aak *kɔɔdn Raa kuuy booyo maakɲ raa ki ɔɔ kɔɔdn Raa se ɔk tɔɔg dena ɔɔ ute tɔɔgɲ se naan wɔɔr do naanja se kelɛɲ kelɛɲ.

² Naan taad makɔɔ ɔɔ:

«Gɛgɛr magal Babilon se tɛɛɛga!

Deere, naan se tɛɛɛga kamac kamac!

Bɔrse gɔtɲ se ɔɔp tɛdga gɔtn maragge,

gɔtn sitange ɔɔ gɔtn yeelge ute daagen jig ey

kɛn jeege yɛɛmde yɛɛm se.

³ Naan se bo kɛn ɔl jeege tɛd nakɲ kɛn naan maakiɲ jen ro ki

aan gɔɔ tɔtn koojɲ biɲ kɛn naan ɔl jeege paac aay te maraadde se.

ɔɔ nakɲ kɛn naan ɔl jeege tɛd se, nakɲ *kusiɲ salal.

ɔɔ gaaringen do naan ki se,

naan ɔlde aay tɔtɲa ɔɔ ɛɛsiɲa.

ɔɔ jee tɛdn zogen do naan ki se lɛ,

tɛd jee nak dange se, ute maal naan kɛn den se.»

⁴ Tɛr m'booy mind nam kuuy taad maakɲ raa ki ɔɔ:

«Naasen jeemge se, 'teecki naatn maakɲ gɛgɛr kɛn se,

ey num naase kic aki kɔl dose maakɲ kusiɲde ki,

ɔɔ dubar utu kaan dode ki se,

utu koocɲ do naase ki kici;

⁵ taa kusiɲ maakɲ gɛgɛr kɛn ese se,

ziid bini ook aanga maakɲ raa ki

ɔɔ *Raa se saapga do nakge tun

te doobiɲ ey kɛn jeenge lee tɛd se.

⁶ Nakɲ naan tɛd jeege tu se,

naase kic 'tɛdɲsiɲki naan ki mɛt dio;

aan gɔɔ kɛn naan lee ɛd tɔtn k'deepɲ atak

maakɲ *kɔɔpɲ ki jeege tu se,

naase kic ɛdɲki tɔtn atak cir

gɛn naan se mɛt dio.

⁷ Aan gɔɔ naade ɔɲo maala ɔɔ ɔɲo dode se,

bɔrse naase 'dabarɛki makɔɔ bin kici

ɔɔ ɔɲɛki kapin aden tɔɔɔ,

taa gɛgɛr se taadga taad ute maakiɲ ɔɔ:

«Maam se m'tɛdga nɛelge do kaag dom ki se.

M'mɛnd-daay eyo ɔɔ mɔɔtn kapin lɛ am tɔɔl eyo.»

⁸ Taa naan se bo, biɲ kalaɲ sum bo

nakgen ɔɔɲ se utu kaan don ki,

aan gɔɔ yoa, kɔl doa ɔɔ boa.

ɔɔ naan se j'utu j'an tɔɔɔ,

taa Meljege Raa Sidburku se

utu an kɔjɲ boɔrɔ don ki.»

⁹ Num gaaringen do naan ki kɛn ɛndo maakɲ kusiɲ gɛgɛr kɛn ese se ɔɔ tɛdo maala gɔtn ese se, kaad kɛn naade utu kaakɲ saa poodn gɛgɛr kɛn k'tɔɔciɲ se, naade utu tɔɔyɔ ɔɔ keem nɔɔ taariɲa.

¹⁰ Naade daar dɔkɔ ɔɔ beer ɔɔ sɔm dubar ese se koocɲ dode ki ɔɔ gɔtn se naade tɔɔyɔ ɔɔ keem nɔɔ:

«Wɔɔy, wɔɔy nakage, aakki tu gɛgɛr Babilon,

gɛgɛr magala, naan ɔk maala se!

Ler kalan sum 6o Raa tujina.»

¹¹ Jeegeen ok nakn zogen do naan ki paac eeme do ol doa taa gegere se, taa nakn zodege se, nam tap 6o dug ey sum.

¹² Nakn zodege se: daab, pudda, kogen ute rode, meedgen ute rode, kalgen ute rodege do ken deer taac bon bon se, kalgen ute rodege ceere do aac den den; kaaggen oot nijimi, nakgen k'daapde ute naan ceedge, kaaggen mongo, maal-zere ute maal-kilimi, ute kogen raan aak beere,

¹³ naagn kaagn nijimi, nakgen oot nijimi, itir, dudgen oot nijimi ute kaaggen oot koot kici, totn koojn bin, uubu, ruju ute geme, marange ute benge, sendge ute puusdege, bulge ute jee dangaye, nakgen se paac nam tap 6o moon 'dug ey sum.

¹⁴ K'taad jeege tun maakn gegere ken ese j'oo: «Nakn naase maakse 'je paac se gotoga. Maala ute nakgen tedsen jaay jeege je se se, paac utga naatn. Nakgen bin se moon j'an kon maakn gegere ki ey sum.»

¹⁵ Jee tedn zogen lee baado ted maala maakn gegere ken ese se, naade kic 'daar doko do beer do som dubar se koocon dode ki. Gotn se naade tooyo do eem noo:

¹⁶ «Wooy, wooy nakage, aakki tu gegere magal, aan goo mend ken tuuso kalgen deer taac bon bon ute kengen ceere taac den den do tolo kodokn bi gen daab ute meedge do kogen ute rode se!

¹⁷ Maalin ute denin se, maakn ler ken kalan ki sum 6o utga paac!»

Gotn se, jee tuur markabgen magal magala ute jee tedn naabdege do jeegeen maak ki paac se, ute jeegeen ted naaba do baar ki paac se, naade kic daar doko.

¹⁸ Ken naade jaay aak saa poodn in se, tood tooyo do: «Gegere jaay magal aas te gegere se, bere, gotoga!»

¹⁹ Naade ts naanja booy dodege tu do tood tooyo do eem noo:

«Wooy, wooy nakage, aakki tu gegere magal dooc te maala do jeegeen ok markabgen magal magala do baar ki paac se, naade oho maala paac gotin ki, do maakn ler ken kalan ki sum 6o, maalde se utga!»

²⁰ Num naase, jee maakn raa ken jee Raage, naase *jee kaan naabm Isage ute jee taad taar teeco taar Raa ki se, 'tedki maak-raapo!

Ute dubar ken Raa baano don ki se naan ogsenga seese.

²¹ Gotn se maam m'aak kodn Raa tooyo uuno ko deer aan goo ko tooto undin maakn baar ki do deek do:

«Taa naan se 6o Babilon, gegere magal se, j'utu j'an kund bin kici do moon nam an kaak ey sum!

²² Jee kond kurundge, jee kaage, jee tuuy kaage ute jee tuuy pulge moon j'aden 'booy 'tedn kaa goti ki ey sum; jee tirdge se moon j'aden kon goti ki ey sum.

Do moon nam 'booy keem tooto goti ki ey sum.

²³ Nam tap 6o kaakn poodn loomp do goti ki ey sum do moon nam tap 6o taadn taa kon menda goti ki ey sum, taa jeegeen oko nakn zo goti ki se, naade 6o jee maalgan cir jeegeen do naan ki se paac.

Taa naai ute kardi ken 'lee ted se, derl metjil jeegeen do naan ki paac.

²⁴ Gotn naai ki se 6o gotn k'toolo jee taad taar teeco taar Raa ki, jee Raage do jeegeen paacn k'toolde do naan ki se.»

19

*Jeege ted maak-raapo gen kkn mend *Goon Baatn Raa*

¹ Ken nakgen se jaay deel se, m'booy goto ted gajalan maakn raa ki aan goo dool jeege den 6o ul taara deek do:

«Aleluia!

K'toomki *Raa taa Raa naajege se, Raa magala do tooyo; naan 6o Debm Kaajn jeege.

2 Taa nakŋ naaŋ teđ paac se met ki ɔ te doobina.
Naaŋ ɔjga bɔɔɔ do mɛnd keesn gaabm ken tuj do naaŋa
ute nakgen *kusiŋ ken naaŋ lee teđ se.
Raa dabariŋ se taa naaŋ tɔlga tɔl jee teđn naabinge.»

3 Ter maam m'booy naade deek daala ɔ:

«Aleluia!

Mɛnd keesn gaabm se,
naaŋ ɔ geger k'tɔciŋ jaay saan tiin gen daayum daayum se.»

4 Gɔtn se magalgen sik-di-kaar-ɔɔ ute ne-dimgen ɔɔ se, ɔaado erg naan Raa ken ing do kaag
do ki se, eemina ɔ deek ɔ:

«Amin! Aleluia!»

5 Ter m'booy mind deba gɔtn kaag do ki se taad ɔ:

«Naase paac jee teđn naabinge, jeegen ɔeerin,
jee aalin maak ki ɔ jee aalin maak ki eyo,
paac, k'tɔmki Raajege!»

6 Ter maam m'booy gɔt teđ gajalan aan gɔɔ dɔɔl jeegen den ɔ taada, aan gɔɔ maan zoor uu
uu se ɔ aan gɔɔ Raa ken taat makɔŋ se kici, tɔɔd tɔɔy makɔŋ ɔ:

«Aleluia!

Taa Meljege Raa se, naaŋ ɔ Sidburku, ɔorse naaŋ uunga gaariŋa.

7 K'tedki maak-raapjege ɔ ɔŋ maakjege raapm sakan
ɔɔ *k'nookki Raa!

Taa kaadn Goon Baatn Raa an kuun mɛndin se aasga
ɔɔ mɛndin kic le daapga ron aakga beɛ beɛ.

8 Naaŋ j'edn uus kal te ron, a,
ceɛɛ, aak beɛ ɔ ɔmb biriŋ biriŋ.»

ɔ kal ese se je taadn te naabm beɛ ɔ ute doobin ken jee Raage lee teđa.

9 Gɔtn se *kɔdn Raa kalan deekum ɔ: «'Raay ɔ: 'Maak-raapo jeege tun k'dandɛ gen ɔaa
kɔsn gɔtn kɔkŋ mɛnd Goon Baatn Raa ki se.» Ter naaŋ taadum ɔ: «Taar se taar met ki. Kɛse
taar Raa mala ɔ taada.»

10 Gɔtn se maam m'erg mɛtn jɛn ki m'je m'an keeme. Naɔo naaŋ deekum ɔ: «ɔŋɔ! ɔŋte
'kergŋ naanum ki. Maam kic m'debm teđn naaba aan gɔɔ naai ɔ aan gɔɔ genaaiŋ aal
maakde do taar Isa ken taado se. Anum naai erg naan Raa ki kalin ki sum.» Taa taar ken Isa
taado jeege tu se ɔ, kɛse ko mɛtn taar ken jee taad taar teeco taar Raa ki taado se.

Nam ooko do sind ki raap lak lak

11 Ter gɔtn se, maam m'aak maakŋ raa ɔɔd wan ɔ m'aak sindi raap lak lak. ɔ debm do ki
se ron «Debm lee te ken met ki» ɔ «Debm tuj te ɔrmin eyo.» ɔ naaŋ ɔ bɔɔɔ ɔ do ute ken met
ki.

12 Kaamin se le aan gɔɔ poodn ɔk kɔkɔ. ɔ naaŋ ɔk laatin gaaringe dena don ki. ɔ k'raanin
ron ro ki ɔ ro se naan kalin ki sum ɔ jeelina.

13 Kal naaŋ uuso se, j'ɔlinga kɔl maakŋ moos ki. ɔ naaŋ mala se, k'danin «Taar gen Raa.»

14 ɔ dɔɔl asgargen maakŋ raa ki tuuso kalgen te rodege, ceɛɛ ɔ taak beɛ beɛ. Naade tooko
do sendge tun raap raapo ɔ daaniŋa.

15 ɔ debm ken ooko do sind ken raap lak lak se, gɔrd-jerl aata teeco taarin ki gen tɔl jee
do naan ki. «ɔ jeege se naaŋ utu ade tɔnd ute sirdn k'daapin ute maala*.» ɔ naaŋ utu aden
daal maakŋ dugudn maak-taar Raa Sidburku ki ken *kusiŋ aan gɔɔ ken k'daal koojn bin
jaay maanin teđ tɔtɔ se.

16 Ro kalin ki ɔ ro pɛlin ki se, k'raaninŋa raan ron j'ɔ:
Kɛse Gaar gen gaaringe ɔ Mel gen melge.

17 Ter maam m'aak maakŋ kaadki se, *kɔdn Raa daar daara. Gɔtn se, naaŋ ɔɔɔy makɔŋ
ɔ dan yeelgen tiin maakŋ raa ki raan paac se ɔ: «'Tuski naapa ɔ 'ɔaakiro utu aki kɔsn kɔsn
ken Raa teđin den se.

18 'Baakiro aki kɔsn gaaringen ooyga kooyo, magal asgarge, bubm asgarge, sendge ɔ jee
tooko do ki, jeegen paacŋ bulge ute jeegen bulge eyo, jeegen j'aalden maak ki ɔ ute kengen
j'aalden maak ki eyo.»

19 Gɔtn se ter maam m'aak daa-gaabm deet deetn ken ooko maakŋ baar ki, gaaringen do
naan ki ute asgardege, naade paac tusu gen teđn bɔɔɔ ute debm ken ooko do sind ken raap
lak lak ute asgarinŋe se.

20 Anum daa-gaabm se, ken k'cirin se, k'ɔaa k'j'okina ɔ debm ken teđ ron aan gɔɔ debm
taad taar teeco taar Raa ki ken lee teđ nakgen deel doa naanin ki jaay lee derl jeege ɔk nakŋ
kaakŋ jeele rode ki ken daa-gaaba tɔndɛ se ɔ lee erg naan nakŋ ken k'ɔciŋ teđn tec se,

* 19:15 Aak KKR 2.9.

naan se kic j'əkiŋa. Naade di se paac k'tək k'j'əmbəden zεεεε maakŋ baar poof kən ək nakŋ aan gəə kudŋ poofn ək ɓuluk ɓuluk se maak ki.

²¹ Jee mətŋŋe ɓe, debm do sind ki se tɔldɛ ute gərd-jɛrlɛ kən teeco taariŋ ki se. Ɔo yodege se yeelge əsde te maraadde.

20

**Bubm sitange j'əkiŋ danŋay gɛn ɓaara dupu*

¹ Tɛr maam m'aak *kɔdn Raa ɓəəyo maakŋ raa ki əə naan ək ɓekɛrlɛ gɛn taa gəə jɛrl zuzu se ute zɪnziri magala jɪŋ ki.

² Ɔo k-lamaga se naan ɓaa iij-əkiŋa. K-lamagŋ se naan ɓo wəəjŋ do dəkɪŋa əə naan ɓo Bubm sitangen kən k'danŋɪ Iblis se kici. Gətn se naan dəkɪŋ te zɪnziri gɛn ɓaara dupu.

³ Naan uun undiŋ maakŋ gəə kən jɛrl zuzu se, əə dɛkɛliŋ taara dɔŋ ki əə tɛdɪŋ nakŋ kən nam tap ɓo ək dɔobm an kəŋ kɔəf eyo, taa naan məətn 'kəŋ dɛrl jee do naan ki eyo bini ɓaar dupu se kaasa. Kən ɓaar dupu se jaay deelga num, j'utu j'an kɔədn kɔlə nɓo kəŋ tiŋg dɛn eyo.

⁴ Tɛr maam m'aak kaag doge əə jee tiŋg do ki se, j'undden kulu gɛn kəŋ ɓəəɔ do jeege tu əə ko jeegen k'tɔldɛ taa saadn Isa əə taa Taar *Raa. Naade se əŋ ɛrg te naan daa-gaab ki eyo əə naan nak kən k'cəəciŋ teciŋ tec se eyo əə nakŋ kaakŋ jeele kən naan tɔnd naan jeege tu ute ji jeege tu se kic, naade ək eyo. Naade se ɓo jee kən duro daan yoge tu əə kɔsn gaara ute *al-Masi gɛn ɓaara dupu se.

⁵ Naade se ɓo jee kən utu dur deet deet daan yoge tu əə yogen kuuy se ɓe, kəŋ dur eyo bini ɓaar dupu se deel jaayo.

⁶ Maak-raapo jeege tun *salal kən Raa durdeno deet deet daan yoge tu se. Taa yo gɛn k-dige se adɛ kəŋ tɛdn dim eyo. Naade se utu tɛdn jee tɛdn sɛrkge gɛn Raa əə te gɛn al-Masi. Ɔo naade se utu kɔsn gaara gɛn ɓaara dupu te al-Masi.

**Bubm sitange ɓəəɔ əsiŋga*

⁷ Kən ɓaara dupu jaay deelga num, Bubm sitange se j'utu j'an kɔədn naatn maakŋ danŋay ki.

⁸ Ɔo naan utu ɓaa dɛrl jeegen mɛtn naan kən kaam səə paacŋ kən k'danŋɛ utu ro Gog əə Magog* se. Naade utu tɔsn dɛna aan gəə kɛɛsn maakŋ baar ki gɛn ɓaa tɛdn ɓəəɔ.

⁹ Naade wəəkŋ dɔədn do naan ja paac əə ɓaado gurug əl jee Raagen maakŋ gɛgɛr kən Raa jɛn se. Nɓo poofdo ɓəəyo maakŋ raa ki ɓaado əsde paac.

¹⁰ Ɔo Iblisn kən lee dɛrlɛ se j'uun j'undiŋ maakŋ baar poof kən ək nakŋ aan gəə kudŋ poofn ək ɓuluk ɓuluk se. Kɛse ɓo gətn daa-gaaba ute debm kən tɛd rɔŋ aan gəə debm taad taar teeco taar Raa ki se, k'side maak ki. Ɔo gətn se, nɔəɔ katara, naade dabar gɛn daayum daayum.

Bii kəŋ ɓəəɔr kaam məətn

¹¹ Gətn se tɛr maam m'aak kaag do magal raap raapo əə debm iŋg do ki se. Maakŋ raa ute do naan ja se aan iig naaniŋ ki kilu.

¹² Tɛr maam m'aak jee ooyga kooyo paac: jee j'aalden maak ki əə jee j'aalden maak ki ey se daar daar naan kaag do ki se. Ɔo gətn se, k'təəf k'taal kitapge. Ɔo m'aak kitapm kuuy se j'ɔəf j'aaliŋa əə naan se Kitapm Kaaja. Ɔo jee ooyga kooy paac se, j'ɔjɛ ɓəəɔ do nakge tun naade tɛda jaay k'raanŋiŋoga raan maakŋ kitapge tun ese se.

¹³ Maane ɓe, jee kən naan tɔldɛno paac se, naan ɓaandɛno. Yo ute ɓee yoge kic ɓaano ute yodegen kən naade təkdeno se. Ɔo yoge se nan ja nan ja kic ɓo j'əjɪŋ ɓəəɔ do nakge tun naan tɛdo.

¹⁴ Gətn se Yo ute ɓee yoge se, k'təs k'j'əmbɛde maakŋ baar poof ki. Ɔo maakŋ baar poof kən se ɓo gətn yo gɛn k-dige se.

¹⁵ Debm jaay k'j'əŋ te rɔŋ maakŋ Kitapm Kaaj ki ey se, naan se j'an kuun kundɪŋ maakŋ baar poof ki.

21

Maakŋ raa ute do naan kiji

¹ Tɛr maam m'aak maakŋ raa kiji ute do naan ja kiji taa maakŋ raa ute do naan do dəkɪŋ se ɓe, aan iigga əə baar se tɛd gəɔ.

² Maam m'aak gɛgɛr *salal kən k'danŋɪ Jeruzalem kiji kən *Raa ɓəəyiŋo maakŋ raa ki. Gɛgɛr se daapga rɔŋ aan gəə mɛnd kən daapga rɔŋa iŋg aak kaak kaam gaabiŋ se.

* 20:8 Gog əə Magog se taad te ro taa naanŋen jeenge jee wəəy jee Raage. Aak Ezk kəŋ 38 əə 39.

3 Gøtn se, maam m'booy mind deba gøtn kaag do ki əd əy makəŋə deek ə: «Børse Raa əndga *kəɾəɾiŋ daan jikilimge tu ə naaŋ utu tiŋ te naade ə naade se tɛdŋ jeunge. Raa mala tiŋ te naade ə naaŋ ɔ tɛdŋ Raade.

4 Naaŋ utu aden kətn kaa-maande. Yo tɛdŋ gəɔ, kəl doa, təyɔ, dubar, naade se paac məətn 'tɛdŋ gəɔ, taa duni do dəkŋ se, 'tɛdga gəɔ.»

5 Ɔ debm kən iŋg do kaag do ki se deek ə: «Børse, nakge paac maam m'tɛdŋga tɛdga kiji.» Ter naaŋ deekum ə: «'Raaŋ ə: deer deer, taar se taar met ki!»

6 Ter naaŋ taadum ə: «Børse, naaba aasga doobiŋ ki. Maam ɔ m'Alpa ə m'Omega, maam ɔ m'kump meta ə m'taar təliŋa. Ɔ debm maane təliŋ num, ɔaado ə maam m'aŋ kɛdŋ maan kən ɛd'kaaja se cɛɛ.

7 Ɔ debm jaay cirga se, naaŋ utu 'kəsn kaagŋ ɔea, ə kaag ɔee naaŋ kəs se je deekŋ ə maam m'aŋ tɛdŋ Raaŋa ə naaŋ am tɛdŋ goonuma.

8 Num gan jee ək nakge paac əŋ eyo, jee tuj əɾmdege, jee tɛd nakgen *kusiŋa, jee təl jeege, jee kɛɛsn mɛndge te gaabge, jee ooj rode, jee maragge ute jee taar-kəɔɔge, paac se utu ɔaa maakŋ baar pood kən ək nakŋ aan gəɔ kudŋ poodŋ ək ɔuluk ɔuluk se. Kɛse ɔ gøtn kən k'daŋiŋ yo gen k-dige se.»

Jeruzalem kən kiji

9 Gøtn se maakŋ *kəɔdŋ Raage tun cilin kən ək *kəəpm dooc te dubar se, deb kalaŋ ɔaado əŋuma ə deekum ə: «'Baado, m'ai taadŋ mɛnd *Goon Baatŋ Raa kən utu aŋ kək se.»

10 Gøtn se *Nirl Raa bəy dom ki ə un əlum do ko kən magala ə jɛɾɛ ə naaŋ taadum gɛgɛɾ *salal kən k'daŋiŋ Jeruzalem se ə gɛgɛɾ se ɔ kən maam m'aakiŋo Raa bəyŋiŋo bəy maakŋ raa ki se.

11 Ɔ maakŋ gɛgɛɾ kən ese se, təgŋ Raa wəɾiŋ kɛɛŋ ə wəɾiŋ aan gəɔ ko kən te roŋ, kən k'daŋiŋ jasp ə jasp se tec aan gəɔ maan tood yɛl yɛl se.

12 Gɛgɛɾ se ək durdur ə durduriŋ se jɛɾɛ ə paata. Naaŋ ək taa doobge sik-kaar-dio ə taa doobgen sik-kaar-di se ək kəɔdŋ Raage tak tak. Ɔ taa doobgen se k'raaŋde ro taa ɔee gaan *Israelgen sik-kaar-di se ro ki.

13 Taa doobgen sik-kaar-di se k'təɔdde gəɔ kaam ə: kaam kaada tookŋo se ək taa doobo mətə. Kaam kaam kooko se ək taa doobo mətə, kaam kaam bəyɔ se, ək taa doobo mətə ə kaam kaada toocŋ kic ək taa doobo mətə.

14 Ɔ durdur gɛgɛɾ se ɛ k'rɛɛs koge sik-kaar-dio do naapge tu jaay j'iiniŋ do ki. Ɔ kogen sik-kaar-di se k'raaŋiŋ ro gen jee kaaŋ naabm Goon Baatŋ Raagen sik-kaar-di se rodege tu.

15 Ɔ debm kən ɔaar taad te maam se, ək nakŋ dəyŋ gəɔ jŋ ki ə nakŋ dəyŋ se ɛ gen daab. Gøtn se gɛgɛɾ, taa doobiŋge ə durduriŋge se paac, naaŋ dəyde.

16 Ɔ gɛgɛɾ se, kaam mendiŋ ute kaam gaabiŋ se k'dəyde se aas kaas te naapa. Naaŋ dəyŋ ute nakŋ dəyde se. Ɔ dəyŋ se əŋiŋ staaɔ* dupu-sik-kaar-dio (12 000). Naaŋ dəy kaam gaabiŋa kaam mendiŋa ə kaam jɛɾliŋ ook kook se, naaŋ əŋde aas kaasa.

17 Naaŋ dəy durdur ə dəyŋ se, əŋiŋ aas cili kaar-te-si-səə-kaar-səə (144)†. Ɔ kəɔdŋ Raa dəyŋ ute cili aan gəɔ gen jikilimge se sum.

18 Durdur gen gɛgɛɾ j'iiniŋ te ko kən k'daŋiŋ jasp. Ɔ gɛgɛɾ se ɛ, paac k'tɛdŋ te daab. Ɔ daabiŋ se ɛ, daabm salal ə tood yɛl yɛl aan gəɔ maane.

19 Kogen jaay j'uuno mɛtn durdur gɛgɛɾ ese se, k'tamarino ute napar kogen te rode ə taak bɛɛ bɛɛ. Ko kən j'uuno meta deet deet se, roŋ jasp. Gen k-dige se, k'daŋiŋ sapir ə ko se zɛɛɾ zɛɛɾɛ. Gen k-mətəge se, k'daŋiŋ kalsedoan. Naaŋ se raan zɛɛɾ zɛɛɾɛ. Ko gen k-səəge se roŋ emorid. Naaŋ se zɛɛɾ cidid.

20 Ko gen k-miige se, roŋ sardoan. Naaŋ se aac dɛŋ. Ko gen k-mɛɛge se, roŋ kornalin. Naaŋ se aac ilim kilimi. Ko gen k-cilige se, roŋ krizolit. Naaŋ se zɛɛɾ əmb met ki biriŋ biriŋ. Ko gen k-martage se, roŋ beril. Naaŋ se zɛɛɾ kəɔs kəɔsə. Ko gen k-jernange se roŋ topaz. Naaŋ se kəɔs kəɔsə. Ko gen k-sikge se roŋ krizopraz. Naaŋ se zɛɛɾ kəɔs kəɔs met ki. Ko gen k-sik-kaar-kalaŋ se, roŋ iasint. Naaŋ se zɛɛɾ ilim kilim met ki. Ko gen k-sik-kaar-di se, roŋ amatist. Naaŋ se zɛɛɾ ilim kilimi.

21 Taa doobiŋgen sik-kaar-di se, ək meedgen te rode se sik-kaar-dio. Ɔ taa doobo ɔ ək meede kalaŋ tak tak. Ɔ gɛgɛɾ se bəɾiŋ se paac te daab ə daabiŋ se salal ə tood yɛl yɛl aan gəɔ maane.

22 Gan maakŋ gɛgɛɾ se, maam m'aak te *Bee Raa eyo taa Mɛljege Raa Sidburku ute Goon Baatŋ Raa utu gøtn ese ə naade se ɔ Bee Raa mala.

23 Gɛgɛɾ se je kaad eyo ə je laap eyo taa Raa mala te *nookiŋa ə Goon Baatŋ ɔ, wəɾde.

24 Metjil jee do naaŋ ki paac se, naaŋ ɔ lee wəɾden gəɔ. Ɔ gaariŋgen do naaŋ ki se utu ano ɔaa te maaldege se paac maakŋ gɛgɛɾ kən ese.

* 21:16 Staad kalaŋ se ɔaa ɔaa kaasn nakŋ metir kaar-dio. † 21:17 Kɛse aan gəɔ metir 65.

²⁵ Geger se, taa doobinge k'gaasde eyo, taa gøtn ese nõõrø gøto.
²⁶ Gøtn se jee do naan ki ano 6aa ute maaldege ute nakj koondege maakj geger ken ese.
²⁷ Ɔo nakgen jig eyo, kəŋ kənd maakj geger ken ese eyo. Ɔo jee tēdn nakgen *kusiŋ ken ək taad eyo ute jee taad taar-kəɔbɔ, naade se kici 'kəŋ kənd maakj geger ken ese eyo. Anum jee kənd maakj geger ken ese se, jee kən k'raanġa raan rødege maakj Kitapm Kaajŋ gen Goon Baatn Raa ki se jaayo.

22

¹ Ter *kədn Raa taadum oolo ken ək maan ken ed kaaja. Ool se iino gøtn kaag do *Raa ki ute gen *Goon Baatn Raa ki. Ɔo ool se maaniŋ tood yel yel.

² Ool se ɔy teec daan bəər ken maakj geger ki. Ɔo kaagŋ ken ed kaaja jeege tu se daar jeniŋge tu. Kaagŋ se maakj baar ki se naan ooj dɔɔl met sik-kaar-dio. Ɔo maakj laap ki tak 6o naan ooyo. Ɔo kambin se 6o ken lee ed lapia metjil jikilinge tu paac.

³ Maakj geger ken ese se, nakgen k'naamdega naam se tēdn gøto. Kaag do Raa ute gen Goon Baatn Raa se 'tēdn gøtn ese ɔ jee tēdn naabm Raage se utu an lee keeme.

⁴ Naade utu kaakj daan kaamiŋa ɔ ro Raa se j'utu j'adesiŋ raan do naandege tu.

⁵ Gøtn naane se, nõõrø gøto. Kaada ute ləɔmpɔ se, nam tap 6o je ey sum, taa Məljege Raa mala utu aden wəər gøto. Ɔo naade se utu 'kəsn gaara ute naan gen daayum daayum.

Bere, Isa utu baado

⁶ Ter *kədn Raa taadum ɔ: «Deer deer, taar se taar met ki. Məljege Raa ken edo Nirliŋ jeege tun taad taar teeco taariŋ ki se, naan debm ɔlo kədn gen taadn nakgen ɔppga baat utu kaan se jee tēdn naabinge tu.»

⁷ Isa deek ɔ: «'Booyki! Bere, maam m'ɔppga gəərɔ m'utu m'ade 6aa. Maak-raapo deb ken booy uun taar ken k'taadn maakj kitap ken ese se, taa taar se teeco taar Raa ki.»

⁸ Debm ken booyo ɔ aako nakgen deel paacŋ ese se, ke se maam Jan. Ken maam jaay m'booyo ɔ m'aako aas se, maam m'ooc metŋ jε kədn Raa ken taadum nakgen deel ese se, m'je m'an keeme.

⁹ Na6o naan taadum ɔ: «Ɔŋɔ! Ɔŋte 'kerŋŋ naanum ki. Maam kic m'debm tēdn naaba an gəɔ naai ɔ aan gəɔ gənaaiŋen jee taad taar teeco taar Raa ki ute jee ken booy uun taar ken k'raanŋŋ maakj kitap ken ese se. Anum naai se, eem Raa kaliŋ ki sum!»

¹⁰ Ter naan deekum ɔ: «Taargen ken maakj kitap ken ese se, teeco taar Raa ki; ɔŋte 'kəyiŋa, taa kaadn ken Raa an tēdn nakgen se ɔppga gəərɔ.

¹¹ Bin se, debm ken jaay tēd naka te doobin ey se, ŋ'tēd ŋ'6aan sak sak ɔ debm tēdn nakgen jig ey se kic lε, ŋ'tēdn ŋ'6aa sak sak. Num debm tēd naka ute doobiŋa, ŋ'tēd ŋ'6aa te naaniŋa ɔ debm ken *salal se, ŋ'tēdn salal ŋ'6aa te naaniŋ kici.»

¹² Isa deek ɔ: «'Booyki! Bere, ɔppga gəərɔ maam m'utu m'ade 6aa. Ɔo ken maam m'ade 6aa se, m'ano 6aa ute nakj ken nanja nanja kic 6o utu m'an kēdn bēdn do nakgen tun naan tēdo.

¹³ Maam se m'Alpa ɔ m'Omega*, maam 6o m'debm m'deete ɔ debm kaam məɔtn. Ɔo maam 6o m'kupm mēta ɔ m'taar təliŋa.»

¹⁴ «Maak-raapo jeege tun lee tug kaldege. Ute naan se naade ək doobo gen kəsn koojŋ kaagŋ ken ed kaaja maakj geger ken ese se ɔ kəŋ kənd te taa doobo.

¹⁵ Num gan jee tēdn nakj səkəŋge, jee ooj rødege, jee keɔsn mēndge ute gaabge, jee təɔl jeege, jee maragge ɔ jee lee tēd taar-kəɔbge se, naade se paac 'kəɔpm naatn.»

¹⁶ «Maam m'Isa m'ɔlo kəɔdum taa '6aa tēdn saadum naan *eglizge tun gøtn 6aa se paac. Maam se, m'teeco metjil gen Gaar *Daud ki ɔ maam 6o Bebele.»

¹⁷ Gøtn se Nirli Raa ute mēnd *Goon Baatn Raa deek ɔ: «'Baado!» Ɔo debm ken booyga taar se kic 6o ŋ'deek ŋ'ɔ: «Ŋ'6aado! Debm ken maan təliŋa ɔ je kaay maan ken ed kaaja se, ŋ'6aado ŋ'kaay cεre.»

Jan taad nanj taariŋa

¹⁸ Jee paacŋ ken booy taar Raa ken k'raanŋŋ maakj kitap ken teeco taar Raa ki ese se, maam Jan m'deeksen m'ɔ: debm jaay ziid taara do taar ken se num, Raa kic utu an ziidn dubar ken k'raanŋŋ maakj kitap ki se do ki.

¹⁹ Ɔo taar Raa ken k'raanŋŋ maakj kitap ken teeco taar Raa ki ese se jaay, debm ɔɔdn naatn ute ken kalan se, naan se 'kəŋ kəsn koojŋ kaagŋ ken ed kaaja se eyo ɔ 'kəŋ kənd maakj geger ken *salal se ey kici.

²⁰ Ter Isan ken taad nakgen ara se taad ɔ: «Deere, maam se ɔppga gəərɔ m'utu m'6aado.»

*Amin! Məljege Isa, '6aado!

²¹ Ɔŋ Məljege Isa asen tēdn bεeŋ naase ki paac.

* 22:13 Aak Apok 1.8.